BIBL. NAZ.
Vitt. Emanuele III.
RACCOLTA
VILLAROSA
C
47/6
NAPOLI

73. G. 4

Nuc V. U. c. 4 ?6

TITI LIVII PATAVINI HISTORIARUM

TOMUS VI. ET ULTIMUS.

Continens

JOANNIS FREINSHEMII
SUPPLEMENTA LIVIANA
A LIBRO CIX. AD CXL.
Totiuſque operis Indices copioſiſſimos.

JOANNES DOUJATIUS
EDIDIT JUSSU CHRISTIANISSIMI
REGIS,
IN USUM SERENISSIMI
DELPHINI.

Biblioteca Nazionale V. E. III NAPOLI

VENETIIS, M DCC XV.
Apud CAROLUM BONARRIGUM.
SUPERIORUM PERMISSU.

Digitized by Google

Digitized by Google

JOH. FREINSHEMII
SUPPLEMENTUM
Libri CIX. LIVIANI.

L. Annæi Flori Epitome Ejuſdem Libri.

CAUSSÆ civilium armorum & initia referuntur, contentionesque de ſucceſſore C. Cæſari mittendo; quum ſe dimiſſurum exercitus negaret, niſi & à Pompejo dimitterentur: Et C. Curionis Tribuni plebis primum adverſus Cæſarem, dein pro Cæſare actiones continet. Quum Senatuſconſultum factum eſſet; ut ſucceſſor Cæſari mitteretur, M. Antonio, & Q. Caſſio Tribunis plebis, quoniam interceſſionibus id Senatuſconſultum impediebant, urbe pulſis; mandatum ab Senatu Conſulibus, & Cn. Pompejo ut viderent, ne quid Reſpublica detrimenti caperet, C. Cæſar bello inimico perſecuturus, cum exercitu in Italiam venit: Corfinium cum L. Domitio, & L. Lentulo cepit, eoſque dimiſit. Cn. Pompeium, cæteroſque partium ejus, Italia expulit.

QUUM inter hæc novi Tribuni plebis iniſſent, C. Curio ſtatim in principio acceptæ poteſtatis ferventiſſime concionari inſtituit; quaſi Reipublicæ cura & amore tangeretur. Sed ille C. Cæſarem non aliam ob cauſſam oderat, quam quia contemptus erat ab homine, qui ſervulos etiam libertoſque potentium paulo gratioſiores, qualibet impenſa ſolebat adjungere. Id acrius urebat adoleſcentem; & quod voluptatibus atque libidinibus, & comparandis quorumlibet ſtudiis effuſo patrimonio, magnum æs alienum contraxerat. Nam ſeſtertium ſexcenties aliquando debuiſſe legitur.

Curio Cæſari adverſus. Diodorus. Liv. Epitom. Cic. Famil. 8. 4.

II. Idcirco Cæſar neceſſitate ac ingenio hominis cognito, vænalem linguam, ne ſibi noceret, omnino redimendam ratus, æs alienum ejus omne diſſolvit; eoque transduxit ingenium nequam, ut ſimulatione pro Republica, contra Pompejum & Cæſarem, ſed revera pro Cæſare ſtaret. Hac re perfecta Conſulibus L. Æmilio M. F. Paullo, C. Claudio C. F. Marcello eaſdem machinas admovit. Sed Marcello quidem firma adverſus pecuniam conſtitit integritas: Paulus hactenus flexus, ut adverſari deſineret, acceptam mercedem, ſeptuagies quinquies ſeſtertium, Baſilicæ ſuæ impendit, quam poſt anni ſequentis incendium, juxta Forum extruxit, quo loco prius Fulvia ſteterat. quaſi perituram timeret peſſimi facinoris memoriam, niſi admirandi operis dedicatione conſecraretur.

Magna pecunia placatur. Sueton. Cæſar cap. 29. 2.

Urb. cond. an. 703. Itemque Conſul Paulus. Diodorus. Val. Maxim. 9. 1. 6.

III. His Conſulibus lana pluit circa caſtellum Coſſanum, ubi loci non multo poſt occiſus eſt Milo. mula pariens, bonorum interitum, mutationem legum, turpes matronarum partus ſignificaſſe credita eſt: ſed non erat prodigiis opus, quum pericula & libertatis interitus, jam oculis hominum obverſarentur. Quotidianæ enim de ſucceſſione Cæſaris contentiones erant: quum adverſus Pompeii potentiſſimam factionem, ille haud minore robore reſiſteret: neque plus illi prodeſſent qui amicitiam profitebantur, quam qui ſimulabant odium. Cujus rei ſum-

Contentiones quotidianæ de ſucceſſione Cæſaris. Lucanus 1. 270. Sueton. Cæſar. 29 2. Appianus. lib. 2. civil.

BIBLIOTECA NAZIONALE NAPOLI

Digitized by Google

mus artifex Curio, minabatur in ſpeciem Cæſari, conſilia communicabat cum Pompejanis: ut & illorum perdiſceret intimos ſenſus, & donec animum nudare opportunum videretur, plus ex occulto noceret.

Curionis artes. Plutarch. Cæſar. cap. 41. Plin. 36. 15. 6. Jul. Obſeq.

IV. Maximum hominis vaframentum in eo erat, ut multis ſed inanibus effuſis in Cæſarem dictis, ſenſim ad ea quæ Pompejum & optimates offenſura erant, progrederetur. tamquam neutrarum partium, & libertatis cuſtodiam cuivis gratiæ anteponens. Nec eo animo iſta proponebat, ut decretum iri ſperaret, aut omnino cuperet decerni: ſed his negatis anſa dabatur ei, & quæ contra Cæſarem parabantur, citra ſuſpicionem impediendi. Igitur his contentionibus quum temporis permultum eſſet conſumptum, indigne ſe id ferre ſimulans: ut intercalaretur poſtulare cœpit, tamquam ſpatio indigens ad perferenda quæ vellet.

Intercalandi ratio. Liv. Epitom.

V. Erat autem intercalandi apud Romanos, ex magno veterum errore in anno conſtituendo orta neceſſitas: deinde ex ambitione aut ignorantia Sacerdotum, quibus ea commiſſa cura fuerat, mirabilis confuſio. Quum enim ad Lunæ curſum inſtitutus à Numa Pompilio annus eſſet; cito apparuit legibus univerſi hunc ordinem non congruere: futurumque ut quibus menſibus bruma fuiſſet, iiſdem poſt annos haud plurimos meſſis erat futura. Igitur dies qui ad Solarem annum deerant, inſeri conſtituto jam anno oportuit.

Et ritus. Cic. Famil. 8. 6. Macrob. Saturna. 1. 13. Varro de ling. Lat. lib. 5. Macrob.

VI. Hæc inſertio *Intercalatio* appellabatur, ex eo quod nova Luna Pontifex calata, hoc eſt, vocata, in Capitolium plebe, quot numero dies ad nonas ſupereſſent, indicabat. unde etiam dies qui primus calabatur, *Kalendarum* nomen retinuit. & quoniam aliorum menſium quintanæ ſunt nonæ, aliorum ſeptimanæ; calabatur cum hoc diſcrimine, ut pro ratione menſis, aut *dies te quinque calo Juno novella*, aut *ſeptem dies te calo Juno novella*, pronunciaretur. Ceterum non ſingulis annis, ſed per octennia moris erat intercalari. eaque ipſa res quandoque propter ſuperſtitionem omiſſa erat: nonnunquam vero intempeſtive uſurpata, quum publicanorum cupiditati quidam Pontifices gratificati, productiorem aut breviorem annum ex illorum commodo facerent.

Curio palam pro Cæſare loquitur. Cic. Famil. 8. 6. Diodorus. Cicer.

VII. Non alio autem menſe, quam Februario intercalari fas erat, Terminalibus jam peractis. Ideo quoque anno fieri Curio quum poſtularet, non ignorans alienum eſſe, nam & ipſe erat eo Sacerdotio præditus; ceteri Pontifices reclamabant. Igitur quum obtineri non poſſet de Intercalatione, neque etiam hoc volebat; quaſi per iram, ne ceterarum quidem rerum quidquam agi paſſus eſt. Mox apertius pro Cæſare loqui cœpit, & quo agitaret Optimates, multas jactare leges: non quod perferri poſſe ſperaret; ſed obtentui habiturus ad interceſſiones quas parabat. *Alimentariam* in primis, qua *numerus* definiebatur *vehiculorum & comitum iter facientibus*, prætextu, opinor, Clodianæ necis, aliaque *de muniendis ſternendiſque viis continebantur*; *utque ea curatio ſoli in quinquennium daretur*, ferebat.

Refertur de ſucceſſione Cæſaris. Cic. de lege Agr. 2. 8.

VIII. Atqui hoc caput contra Liciniam Æbutiamque leges pugnare non ignorabat, ideoque Rullum Agrariæ legis auctorem, quum ſimilia peteret, vehementer exagitatum fuiſſe: ſed conſulto promulgabat, quod à Pompejanis reprehenſum, juſtam ſibi cauſſam iſtis partibus iraſcendi dediſſe videretur. Quum inter hæc Kalendæ Martiæ veniſſent, quibus ex Senatuſconſulto referri de ſucceſſione Cæſaris oportebat, Cajuſque Marcellus ea de re verba feciſſet; pleriſque adſentien-

Digitized by Google

tibus collega Marcelli Paullus ſiluit: Curio laudato Marcelli animo, *addendum* monebat, *ut pariter Pompejus provincias & exercitus ſuos dimitteret.*

IX. Sciebat hoc minime facturum Pompejum Curio: ſed prætextum quærebat, per quem Cæſar quæ habebat, excuſatius retineret. Igitur *iniquam rem poſtulare Curionem* Patres dicebant, Scipio præſertim, qui & nuper ſententiam dixerat, *ne quid conjunctim referretur: quod tempus imperii Pompejo nondum exierat.* Contra Curio *ſummam Rempublicam agi* vociferabatur: *neque aut pacem aut libertatem in tuto fore, niſi aut ambo deponerent imperium, aut ambo retinerent. Nam & ab inermibus nihil periculi, & ſi uterque habeat exercitum, contra alterius cupiditates, in altero præſidium fore.*

Curio rendit & Pompeio ſuccedi debere. Appianus. lib. 2 Civil. Cic. Famil 8. 8.13.8 9.

X. Hæc in ſpeciem tam honeſta populo mire probabantur, cui alioquin ob legem ambitus, qua largitiones acciſæ fuerant, cœperat Pompejus eſſe vilior. Sed apud ceteros mortales auctoritas ejus & fama longe erat maxima, idque hoc tempore apparuit, quum Campaniam obiens, Neapoli graviter ægrotare cœpiſſet. Tum enim auctore Praxagora, Neapolitani pro ſalute ejus publice vota ſuſceperunt, qui ante eum honor nemini Romano contigerat: & hoc exemplum, aliis amore, multis per ſimulationem paria facientibus, univerſa imitata Italia eſt. Deinde poſtquam convaluit, inaudita paſſim lætitia & gratulatio orta, coronati Neapolitani, coronati Puteolani, feriæ ubivis per multos dies fuerunt.

Pro Pompeio ægrotante vota concipiuntur per Italiam. Diodorus. Plutarch. Pompeio. cap. 56.

XI. Quocumque adiſſet, infinita multitudo procedebat obviam: vici portuſque ſacrificantium epulantiumque agminibus complebantur: excipiebatur cum facibus, in deducendo floribus ſpargebatur. Atque ea res mirifice inflavit Pompejum, ut jam valde inciperet contemnere Cæſarem, minuſque ſe pararet ad tam grave certamen. Præmiſit tamen ad Senatum literas, & Cæſaris honorifica facta mentione, ad ſuarum rerum enumerationem tranſiit: quas ab initio ad ea uſque tempora geſſiſſet.

Pompeii literæ ad Senatu. Vellei. 2. 48. 2. Cicero. Tuſculan. 1. 35. Juvenal. 10. 283.

XII. *Neque ſe adſcitaſſe nimios honores: ſed tertium Conſulatum, exercitumque & provincias ultro delatas, quo præſidium conſtituendæ Reipublicæ haberet, accepiſſe. Nunc autem, quæ ingeſta recuſanti eſſent, volente in ſe reddere repetentibus, licet nondum exactum imperii tempus haberet.* Hoc eo pertinebat, ut & ſuam modeſtiam commendaret, & invidiam faceret Cæſari, qui ne finito quidem imperio decederet. Mox ad Urbem quum veniſſet, in eamdem ſententiam loquutus; *idem etiam placere Cæſari* adfirmabat; *poſt tot exantlatos pro Republica labores, victoriarum ſuarum præmiis in Urbano otio, honoribuſque & ſacerdotiis frui deſideranti.*

Fingit exercitus & provincias redditurum. Cic ad Attic. 8 15. 9 4. Plutarch.

XIII. Sed aſtutiam ejus Curio coarguit, *ſiquidem eo eſſet animo, ſtatim deponere poteſtatem* jubens: *neque hoc agere, ut ipſo retinente imperium, Cæſari ſucceſſor mittatur:* poſtremo aperte invectus in Pompeii cupiditatem, *niſi nunc metu Cæſaris cogatur in ordinem, nunquam deinde abiturum imperio* dictitabat. *Idcirco ſibi placere decerni, uti ambo ſimul accipiant ſucceſſores: utique, niſi voluntati Senatus paruerint, hoſtes judicentur; legioneſque ſcribantur ad bellum.* Hac ſententia maxime texit fraudem, ut æqualiter animatus in utrumque, neque emptus à Cæſare crederetur. At Pompejus ſupra modum irritatus, cum multis in Curionem minis, ad ſuburbana prædia ſe recepit.

Sed aſtutiam ejus detegit Curio. Diodorus. Appianus.

XIV. Senatus jam utrumque ſuſpectum habere cœperat: modeſtiorem tamen ...

Et ne quid contra Cæſarem decernatur, Senatum dimittit.

Digitized by Google

Hirtius de bello Gall. 8. 50.
Diod. lib. 40.

men Pompejum judicabat, & quam eſſet contemptim à Cæſare Conſule habitus, recordabatur. Igitur multi ea in ſententia erant, *non ante dimittendos à Pompejo exercitus, quam Cæſar provincia deceſſiſſet;* cujus abſentiam & ſpiritus minus civiles vehementius perhorreſcebant. Adverſus hos quum pugnando nihil efficere Curio poſſet, ne quid forte contra Cæſarem decerneretur, pro Tribunitia poteſtate Senatum dimiſit. Tum primum ſerio doluiſſe Pompejum ferunt, quod eam poteſtatem à Sulla propemodum abolitam, reſtituendi auctor fuiſſet.

Duæ legiones abducuntur à Cæſare.
Hirtius.

XV. Nihil igitur decretum, niſi *ſingulas legiones à Cæſare & Pompejo in Syriam ad Bibulum mitti propter Parthicum bellum amplioribus copiis egentem.* Non fallebat Cæſarem hoc ab inimicis agi, ut duabus ipſe legionibus ſpoliaretur. quippe Pompejus, quam poſt Titurii cladem miſerat, tamquam ex ſuo numero dabat. Tamen & hanc remiſit inconcanter, & ex ſuis quintam decimam, quam in Gallia citeriore habuerat. militibus ducenos quinquagenos denarios dono dedit. Hos qui adduxerant, dolo an ſtultitia incertum, mire deprimebant Cæſarem, *nihil eo apud exercitum odioſius eſſe, cunctis finem laborum, conſpectum patriæ, & ab diuturna dominatione libertatem & otium reſpicientibus: neque dubitare, tranſituros ad Pompejum univerſos, ſimul atque reducti in Italiam forent.*

Hirtius.
Plutarch. Catone c. 44.
Appian.

Parthi recedunt.
Cic. Famil. 2. 17.
Diodorus:
Sueton. Cæſar 30. 6.

XVI. Id quoque negligentiorem effecit Pompejum cuncta ſibi, ſimul annuiſſet, proclivia fore exiſtimantem. Legiones, quia Parthi receſſiſſe nunciabantur, retentæ nihilominus in Italia, Capuæ hiemarunt. Namque Bibulus provinciæ ſuæ pacem, conflato inter Parthos civili bello procuraverat. Ornodapantes Satrapa, infeſtus Regi Orodi, ut receptum apud Romanos haberet, cum Bibulo amicitiam inſtituerat. Hunc igitur crebris nunciis impulit, ut Pacoro Rege conſtituto, bellum Orodi faceret. At Cæſar neque lubenter poſiturus imperium, cui tam diu adſueverat, & ſi deponeret, in poteſtate futurus inimicorum: omnes rationes ſuas ita parabat; ut ſi volentibus obtinere quod cupiebat nequiret, vel invitis omnibus adſequeretur.

Cæſaris artes ad retinendā potentię viā.
Diodorus.
Sueton. Cæſar. 26. 4.
Plin. 36. 17. 7.

XVII. Igitur jam à multo tempore nihil quod aut ad gratiam hominum parandam, aut ad opes ſuas ſtabiliendas pertineret prætermiſerat. Forum inchoaverat de manubiis, ſolo tantum ſeſtertiûm millies empto; munus populo epulumque pronunciarat in filiæ memoriam, quam in mortibus matronarum id adhuc nemo feciſset: legionibus ſtipendium in perpetuum duplicaverat: frumentum ſæpe ſine modo ac menſura præbuerat: mancipia, prædia viritim diſtribuerat: Regibus captivorum millia dono dederat: & citra Senatus populive juſſum auxilia quotiens & quo petiſsent, miſerat: *Italiæ*, Galliæ, Hiſpaniarum, *Aſiæ* quoque & Græciæ urbes munitiſſimas præcipuis operibus exornarat.

Cæſar Galliæ tributum impoſuit.
Diodorus.
Appian.

XVIII. Tum vero & milites conſcripſit, & pecuniis coacervandis ſtuduit, omnique modo exercitum ſibi quam benevolentiſſimum efficere. Inter hæc & provinciam ordinavit ſumma humanitate; niſi quod impoſito tributo, victam ſe fateri Galliam coëgit. Id quoque pro magnitudine & opibus provinciarum modicum; *quadringenties in ſingulos annos ſtipendii nomine conferri* juſſit. Deinde per ſpeciem commendandi M. Antonii, auguratum petebat, in Galliam Togatam tranſgreſſus, municipia & colonias appellavit: haud minoribus exceptus honoribus, quam antea Pompejo fuiſse exhibitos ſcripſimus.

Appii ſevera Cenſura.

XIX. Hæc omnia Cæſar eo fecerat ſtudioſius, quod adverſarii ejus valde ex-

Digitized by Google

Contrariæ Cæſaris artes.

ſultabant Conſulibus deſignatis L. Lentulo, C. Marcello, & Ser. Galba repulſo, qui legatus Cæſaris fuerat; quamquam is gratia ſuffragiiſque plus valuiſſet. Quippe plurimum in urbe Pompejus poterat, pleriſque ſuffragantibus, & inter hos App. Claudio Cenſore. Nam & poſtremam liberæ Reipublicæ Cenſuram Appius hic, collega L. Piſone exercuit. Et Piſo quidem ſtudebat genero Cæſari: Appius inimicus dum nocere conatur, plus etiam invitus inſciuſque proderat. Nam Piſo ob adfinitatem Cæſaris, & alioquin negotiorum minimè appetens (quippe opinionibus Epicureorum deditus, ne Cenſuram quidem ſuſcipere voluerat) notabat neminem: Appius multos Equites Senatoreſque notando, ut poſtmodo Cæſaris partibus cupidius ſe adplicarent, efficiebat.

Hirtius de bello Gall. 8. 49.
Sex. Ruf c. 6. Vellei. 2. 39. 2.

XX. Jam primum libertini generis quotquot erant, movebat Senatu: deinde multis etiam nobilibus eamdem impingebat ignominiam. Hos inter & Salluſtius Criſpus Curia exactus eſt: quum Cenſoribus in Senatu *ſe non matronarum ſed libertinarum ſectatorem eſſe* reſpondiſſet. Notavit & C. Atejum, virum bonum & civem egregium; qui M. Craſſo ad bellum Parthicum proficiſcenti Tribunus plebis obnunciaverat. *Ob eam cauſſam* ſubſcripſit Cenſor, *populum Romanum calamitatem maximam accepiſſe*. Similis ejuſdem, ſed juſtior, ſeveritas in eos, qui ſigna tabulaſque ad ornamenta munerum à ſociis mutuati, poſtea pro ſuo retinuerant.

Salluſtius Senatu motus. Sueton. Cæſare 25. 1. Eutropius.

XXI. Sed maxima cum Curione dimicatio fuit. Notaturus enim & hunc Appius, quamquam Piſone Collega, & cognato Curionis Paullo deprecantibus, ſententiam ſuam in Senatu palam oſtenderet, quæ res acerrimos excitavit motus. Quippe Paullus præ dolore veſtem ſcidit: at Conſul Marcellus, ſperans hac occaſione contra Cæſarem aliquid decretum iri, ea de re ſtatim referri cœpit. Curio primum repugnare, *nec jure nec more facturum* dicere, *ſi de ſe ſententias rogat*: mox animadverſo, magnam præſentium partem Cæſaris totam eſſe, cæteros pleroſque ne quid adverſus illum audeant, metu prohiberi; *ego vero*, inquit, *vitam actioneſque meas ita inſtitui, ut illum non pudeat; hæ ad patriæ pertineant utilitatem*.

Curionis dimicatio cum Conſule Marcello. Hirtius.

XXII. *Neque recuſo vobis rationem omnium reddere Patres conſcripti. Vos uti videbitur è Republica & fide veſtra, de me ſtatueritis*. Ibi C. Marcellus Conſul ita Curionem accuſavit, ut damnatum iri plane confideret. Sed poſtquam plurium ſententiis abſolvi reum, atque adeo defendi ornarique vidit, ira correptus, Senatu ſe proripuit. Plane is erat animorum habitus, ut proniores in Pompeii cauſſam Patres eſſent; ſed tamen ſæpe Cæſarianorum violentia ſuperati his utiliora decernerent. Et Conſules quidem deſignati Pompejanarum partium erant. Igitur Cæſar literas ad Senatum miſit, *ne ſibi beneficium populi adimeretur; aut ſaltem reliqui etiam Imperatores ab exercitibus diſcederent*.

Cæſaris literæ ad Senatum. Plutarch. Pompeio. Diodorus. Cic. in Piſon. c. 25.

XXIII. Erant hæc aſtutiſſime excogitata: quidquid enim eſſet factum, pro Cæſare futurum erat. Nam ſi tam æqua conditio repudiaretur, favorem hominum erat habiturus, tamquam ab inimicis contra fas & æquitatem premeretur: relicta poteſtate, magis confirmabatur; ſin & Pompejus dimitteret exercitum, celerius ſe convocaturum veteranos ſuos, quam Pompejum novos milites ſperabat. Has literas quum pro concione recitaſſet Curio, ſeque diceret *enixe laboraturum, ut Rempublicam omni metu liberaret*; maxi-

Pro concione recitantur. Cic. in Salluſtium. Aſcon. in Horat. Satyr. 1. 2.

Digitized by Google

imo favore plauſuque populi exceptus eſt, floreſque & ſerta in eum jacta.

Sententia Senatus de provinciis Cæſaris. Cic. de divin. 2. 16. Cic. Attic.

XXIV. At ubi eſt his de rebus in Senatu relatum; Cæſari plerique omnes abrogarunt imperium; relinquebant Pompeio: nam aſtutia Conſulis ſeorſim de utroque relatum erat. Igitur Curio demum conjunctim referre cœpit, *placeretne diſcedere utrumque ab armis, exercituſque dimittere?* Ibi duobus tantum & viginti renuentibus, trecenti ſeptuaginta in ſententiam Curionis diſceſſerunt. Hoc ubi factum eſt, C. Marcellus Senatum dimittens, *Vincite*, exclamat; *ut dominum habeatis Cæſarem*. Interceſſione tamen amicorum Pompeii, adjuvante Conſule, res effectu caruit.

Marcellus Pompeio bellum mandat contra Cæſarem. Cælius ad Ciceron. famil. 8. 14. Diodorus.

XXV. Sed & falſo rumore venientis cum exercitu Cæſaris Urbs exterrita trepidabat: quo uſus C. Marcellus Senatu coacto retulit *de legionibus*, quas retentas fuiſſe Capuæ diximus, *uti contra Cæſarem mitterentur*. Sed obſiſtebat C. Curio, *fruſtraque hæc dici credique* teſtabatur. Ergo Conſul, *Quandoquidem*, inquit, *de communi Senatus ſententia Reipublicæ conſulere prohibeor; at ego ſaltem pro poteſtate mea conſulam*. Simul exſiliens Curia, in ſuburbium, ubi Pompeius agebat, procurrit; porrectoque ei gladio, *Jubemus te*, inquit, *contra Cæſarem bellare pro patria, copiaſque tibi tradimus, & quæ nunc Capuæ, aut per ceteram Italiam ſunt; & quas ex novis parare delectibus voles*.

Pompeius imperium accipit. Sueton. Cæſar. 29. 3. Plutarch. Cæſar. cap. 43.

XXVI. Nam una ſecum Conſules deſignatos adduxerat: ne res à ſe ſolo ſuſcepta parum haberet momenti. Jam enim in exitu Conſulatus ei erat; ſub quod tempus deſignatorum jam multum valebat auctoritas; quibus & literæ tradebantur ad Senatum ſcriptæ; & alia quædam gerere pro Conſulibus licebat. At Pompius quum ſemper fuiſſet in ejuſmodi rebus accuratus & diligens: cupidius quam prudentius oblatum accepit imperium, neque a quibus ſibi, neque quomodo mandaretur conſiderans: in ſpeciem tamen modeſtiæ, hic quoque illud ſuum, *Niſi quid melius*, ſubjecit. Hoc pacto palam ſuſceptis cum Cæſare inimicitiis, quum ſegnius cætera, quam pro magnitudine rei adminiſtraret, nihil profecit ultra; quam ut Cæſari retinendarum legionum honeſtiorem prætextum conciliaret; ſimul laxaret vincula ſpei & pudoris, quibus hactenus retenta cupiditas ejus, ambiguis inter pacem & arma conciliis fluctuaverat.

Curio & Antonius repugnant. Appianus. lib. 2. civil. Plutarch. Pompeio. cap. 98. Hirtius de bello Gal. 8. 52. Plutarch. Sueton.

XXVII. Sed Curio cognitis quæ eſſent acta, quum aliud pro Cæſare nihil poſſet, continuis concionibus apud populum *tempora Reipublicæ* deflebat; Pompeium & Conſules accuſans: jubebatque hos *edicere, ne quis nomen daret conſcribenti milites Pompeio*. Quod ubi fruſtra tentatum eſt, atque interea Tribunatus tempus exivit, ſibi quoque timens, ad Cæſarem excurrit, qui tum recens cum peditum millibus quinque & equitibus trecentis (tertia decima legio erat) Ravennam pervenerat; quæ extrema provinciæ ejus urbs, eademque Italiæ proxima erat. Ne tamen inimicos Pompeius in Urbe deſideraret, M. Antonius inito Tribunatu plebis, rogationem promulgavit, *ut legiones duæ Parthici belli cauſſa in Italiam deductæ, ad M. Bibulum mitterentur: Pompeio ſcribendi militis jus ne eſſet: neve quis delectum habenti reſpondere ad nomen cogeretur*.

Cæſar cum adverſariis paciſci jubet ſuos. Hirtius. Oroſius 6. 15.

XXVIII. Quin & in concione populi A. D. X. Kal. Jan. habita in Pompeium invectus, omnia ejus acta, jam uſque à toga pura petulantiſſime traducit. Interea Cæſar comiter exceptum Curionem, in conſilium adhibuit de præſentibus. Neque dubitabat ille, *quin arceſſendus propere exercitus, & experiundum ar-*

Digitized by Google

mis eſſet. At Cæſar ſpeciem præferens æquitatis & clementiæ; quum interim nihilo ſegnius pararet bellum, ad amicos in Urbem ſcribit, *uti cum adverſariis paciſcantur, ut dimiſſis octo legionibus, Tranſalpinaque Gallia, Ciſalpinam & Illyricum cum duabus legionibus retineret, donec Conſul iterum factus eſſet.*

XXIX. Simul Curioni dedit ad Senatum literas, quibus poſt commemorationem *eorum, quæ per tot annos pro Republica ſtrenue fortiterque geſſiſſet*, purgabat *objecta ſibi crimina*: *paratum* oſtendens *ab exercitu diſcedere, ſi Pompejus idem faciat. ſin vero, neque ſe commiſſurum, ut inermis objiciatur inimicorum crudelitati; ſed adfuturum impigre, quo Reipublicæ ſuamque injuriam defendat*. Has literas A. D. Kal. Jan. quo die C. Claudius M. F. M. N. Marcellus, L. Cornelius P. F. Lentulus inierunt, C. Curio Conſulibus tradidit; triduano curſu ad centum ſexaginta millia paſſuum emenſus. Sed neque pacta cum adverſariis, neque literæ quidquam ad concordiam valuerunt.

Cæſar iterum ad Senatum ſcribit. Diod. lib. 40.
Urb. cond. an. 704. Fruſtra.

XXX. Sane M. Cicero, qui recens reverſus è provincia, triumphi petendi cauſſa ad Urbem erat; magnopere conabatur, his malis mederi: jamque eo profecerat, ut Pompejus flecteretur: neque Cæſaris amici recuſarent, quo minus *una legione cum Illyrico provincia contentus Cæſar eſſet*. Sed mirus invaſerat furor hominum mentes, ut potius civili bello collidi cuperent: Lentulo præſertim implacabili, qui ſalva republica, ſalvus eſſe non poterat: & M. Catone negante *facturum ullas de Republica pactiones*. Quin neque literas Cæſaris in Senatu recitare Conſules volebant: quamquam Curione ſupprimerentur, in ipſa Curia exhibuerat: donec Q. Caſſius Longinus, M. Antonius Tribuni plebis recitari publice juſſerunt.

Cicero conciliare pacem conatus. Dio. Appian. Plutarch. Velleius. 2. 49.

XXXI. Erant illæ cætera quidem leniſſime ſcriptæ; ſed poſtrema verba effecerant, ut minaces & acerbæ viderentur. Sane quum recitarentur, *bellum haud obſcure denunciari* conclamatum eſt. Seceſſionem deinde facere Conſules cœperunt, veriti ne forte ſi voce ſententiæ dicerentur, multi verecundia, plures metu Cæſaris mitius cenſerent. Ibi quum de Cæſare referretur, *ipſumne ponere imperium vellent?* in eam partem omnes diſceſſerunt; Pompeium nemo ſuſtinuit offendere: armatus enim hic, & ad Urbem erat. Marcus tamen Marcellus *non ante referendum de Republica cenſuit, quam præſidium Senatus haberet, tuto & libere, quæ vellet decernendi*.

Cæſari imperium abrogatur in Senatu. Plutarch. Antonio.

XXXII. M. Calidius *Pompeium* jubebat *in ſuas provincias proficiſci, ne qua eſſet armorum cauſa*: eandemque ſententiam M. Cælius Rufus modo Ædilitate perfunctus ſequebatur. Præterea C. Curio haud diſſimulanter pro Cæſare pugnabat. Sed horum ſine magiſtratu ſtudium levioris operæ fuit. M. Antonius Tribunitia poteſtate ſubnixus, quemadmodum Curio nuper, *de utroque conjunctim referendum eſſe* clamitabat cum adſenſu Patrum: & erant qui diſceſſionem flagitarent. Sed ea quidem res à Conſulibus impedita eſt: Senatuſconſulto, quod fiebat in ſententiam Metelli Scipionis, *uti ante certam diem exercitum dimitteret Cæſar, aut pro hoſte eſſet*, Tribuni plebis interceſſerunt.

Senatuſconſultum adjectum. Cæſar. Civil. 1. 5. Cic. Famil. 11. 7. Appian. Dio.

XXXIII. Poſtridie quum iterum Senatus haberetur L. Piſo Cenſor, itemque Prætor L. Roſcius, quorum alter ſocer erat Cæſaris, alter legatus in Gallia fuerat, *ad Cæſarem ituros* obtulerunt, *ut eum docerent de rebus omnibus*: fuerunt & ab aliis ſententiæ dictæ, *legatos mitti ad Cæſarem oportere qui ei voluntatem*

Cui intercedi, tur: Plutarch. Cæſar. Dio.

exponant Senatus. Sed his omnibus Pompejana factio, Cæſariſque inimici, Conſul præcipue Lentulus, Scipioque & Cato reſtiterunt. Quum iterum hic dies ſic abiviſſet, ut decerni nihil poſſet, Senatus *veſtem mutandam* cenſuit: Tribunis tamen interceſſionem non remittentibus fieri Senatuſconſultum nequivit; auctoritas perſcripta eſt.

De interceſſione refertur. Cæſar de bello Gall. 8. 53. Appian. lib. II. Civil.

XXXIV. At Pompejani patres veſte lugubri ſumpta redierunt in Curiam: confeſtimque *referri de interceſſione Tribunorum* poſtularunt; *Pompejanum exercitum præſidium ſuum, Cæſarem hoſtem Reipublicæ* appellantes. Quum acerbiſſimæ ſententiæ dicerentur, & Conſul Lentulus priuſquam perrogatum eſſet, *exire Tribunos, ſibique conſulere* juberet, *ne longe ab his ſacroſancta poteſtas eſſet*; exſurgens Antonius magno clamore *vim* incuſans *ipſiſque & Cæſari, & juri Tribunitio illatam*; ad poſtremum quaſi furibundus imprecari *diras*, vaticinari, *bella, cædes, exſilia, proſcriptiones* denunciare auſus, ex Curia profugit.

Fit Senatuſconſultum extremum.

XXXV. Exeuntem Collega Caſſius, Marcuſque Cælius & C. Curio ſequuti, ultimum diſcrimen haud multo anteverterunt. Jam enim armati è Pompejanis ventitabant cincturi Curiam. At illi proxima nocte ſervili habitu ſumpto, meritoria rheda ad Cæſarem perfugerunt. Exactis ex Curia Tribunis ſententiæ dicuntur, *ne illi atque eorum ſatellites pro Senatoribus habeantur*: ad illud extremum atque ultimum Senatuſconſultum, quo niſi in ſummo omnium periculo deſcenſum non fuerat, decurritur: *dent operam Conſules, Prætores, Tribuni plebis, quique proconſulibus ſint ad Urbem, ne quid Reſpublica detrimenti capiat*.

Pompeius delectus habere jubetur. Oroſius 6. Dio. Appian. Plutarchus Antonio.

XXXVI. Poſt paucos dies Senatu extra Urbem habito, uti Pompejus intereſſet, *tumultum eſſe* decreverunt. *Pompejum delectus habere tota Italia* juſſerunt, *veteranorum præcipuè, donec ex eo genere centum triginta militum millia conficerentur: ſed & ex vicinis nationibus, uti quæque virtute præſtaret, mercede conducere: in eos uſus pecunias ex ærario ſumere*. Magnæ tamen ſummæ à privatis offerebantur: & per oppida miſſi, qui feſtinanter & acerbe conquirerent. Provinciæ quoque privatis datæ: duæ Conſulares, reliquæ Prætoriæ. L. Scipioni Syria obvenit: L. Domitio Gallia ulterior. nam citerior Prætoria Conſidio Noniano obtigerat. in reliquas prætorii mittuntur; quum neque ad populum ex more latum de imperio illorum eſſet, neque paludati votis nuncupatis exirent.

Cæſar apud milites concionatur. Appianus. Cæſar. Cic. Famil. 16. 7. 1 in.

XXXVII. Sed Pompejus ad omnia ſatis ſe ſpatii habiturum rebatur, donec exercitum Cæſar è provinciis arceſſeret. Et ille quidem miſerat adducturos; ſed interim plus in celeritate quam viribus eſſe reputans ad primos belli terrores, apud milites quos habebat Ravennæ, concionatur: *omniumque temporum injurias inimicorum in ſe* commemorat (placet enim quæ à ſe tum dicta tradit, ipſius verbis exponere) *à quibus deductum & depravatum Pompejum* queritur *invidia & obtrectatione laudis ſuæ, cujus ipſe honori & dignitati ſemper faverit adjutorque fuerit. novum in Republica introductum exemplum, ut Tribunitia interceſſio armis notaretur, atque opprimeretur, quæ ſuperioribus annis armis eſſet reſtituta*.

Dignitatem ſuam defendi petit. Appianus. Cæſar. Cic. Famil. 16. 12. Plutarchus.

XXXVIII. *Sullam, nudata omnibus rebus Tribunitia poteſtate, tamen interceſſionem liberam reliquiſſe. Pompejum, qui amiſſa reſtituiſſe videatur bona, etiam quæ ante habuerit, ademiſſe. Quotieſcunq; ſit decretum, darent magiſtratus operã, ne quid Reſpublica detrimenti caperet (qua voce & quo Senatuſconſulto populus Romanus ad arma ſit vocatus) factum in perniciosis legibus, in vi Tribunitia, in ſeceſſione*

Digitized by Google

populi, templis lociſque editioribus occupatis : atque hæc ſuperioris ætatis exempla expiata Saturnini atque Gracchorum caſibus docet, *quarum rerum illo tempore nihil factum, ne cogitatum quidem, nulla lex promulgata, non cum populo agi cœptum, nulla ſeceſſio facta*. hortatur *cujus Imperatoris ductu IX. annis Rempublicam feliciſſime geſſerint, plurimaque prælia ſecunda fecerint, omnem Galliam Germaniamque pacaverint, ut ejus exiſtimationem dignitatemque* ab inimicis *defendant*.

Cæſar. cap. 47.
Aſcon. In divinat.

XXXIX. Auctore Lælio primipili centurione, conclamant milites, *ſeſe paratos eſſe Imperatoris ſui Tribunorumque plebis injurias defendere*. Igitur Cæſar Tribunis centurionibuſque imperat, *uti relictis armis aliis, gladio tantum accincti cum delectis pergant Ariminum, eamque coloniam quanto poſſint ſilentio occupent*. Ita clam præmiſſo Q. Hortenſio, oratoris filio, cum cohortibus decem, qua *tantula manu terrarum orbem* (ut ait Livius) *adortus eſt*; ipſe, ne qua ſuſpicio oriretur, gladiatores perſpectavit : & formam, qua ludum erat ædificaturus, inſpexit, & ex conſuetudine convivium frequens ingreſſus eſt; ſed incipiente nocte diſcedens, tamquam leviter adfecto corpore, & rediturus, comiter compellatis convivis paucos amicorum ſecreto monuit, *ut cum equitibus alius alia via ſequerentur*: muliſque è proximo piſtrino ad meritorium vehiculum junctis, quum aliuditer ingreſſus, paulo poſt ad Ariminenſem viam exſtinctis luminibus deflecteret, per impedita loca diu oberravit.

Ariminum occupat.
Appianus. lib. 2. Civ. l.
Lucanus 1. 275.
Cæſar.
Plutarch.
Appian.
Oroſius 6. 15.
Sueton.

XL. Sub lucem deinde duce reperto, per anguſtiſſimos tramites pedes evaſit; præmiſſaſque cohortes circa Rubiconem adſequutus eſt. Fluviolus is modicus eſt inter Ravennam, & Ariminum, hodie vocatur *Piſciatello*. Sed majoribus hoc termine Galliam ab Italia diſcriminare placuerat. Viſo Rubicone primum ſubſtitit Cæſar, quantam bellorum molem tranſitus hic exciturus eſſet reputans: converſuſque ad proximos, quos inter & Aſinius Pollio aderat; *etiam nunc*, inquit, *regredi poſſumus: quod ſi ponticulum tranſierimus, omnia armis agenda erunt. Sed quid agam, ſi tranſitus meus humano generi calamitoſus eſt futurus, reditus mihi?*

Ad Rubiconem venit.
Plutarch.
Appianus.
Sueton.

XLI. Dum ita cunctatur Cæſar, repente quidam apparuit in proximo canens arundine. quem ad audiendum videndumque, nam erat magnitudine & forma non vulgari, quum multi ex ſtationibus milites accurriſſent, interque eos & æneatores; rapta ille tuba procurrit in flumen, & ingenti ſpiritu claſſicum exorſus, in alteram ripam evaſit. Tum Cæſar *eatur*, inquit, *quo deorum oſtenta, & inimicorum iniquitas vocat. Jacta alea eſt*. Statimque trajectis militibus, nihil moratus tenebras Ariminum pergit: idque oppidum ſub lucem ingreſſus occupat.

Eumque tranſit.
Io. Boccatius de fluminibus.
Appian.
Plutarch.

XLII. Ibi concione militum advocata, tribunos plebis, qui Urbe pulſi ſupervenerant, adhibuit, ut erant ſervili habitu tecti. Hæc tam fœda ſpecies mirifice inflamavit militum animos, quum præſertim neque Cæſar ipſe, neque Tribuni deeſsent, rem per ſe ſatis triſtem exaggerare verbis. Curio etiam, ut erat promptæ eloquentiæ, juſſu Cæſaris acta docuit milites, vehementer accendens ad vindictam animos. *nihil enim ultra rite ac ordine Romæ geri: non fas reſpici, non jus: ſacroſanctam poteſtatem conculcari: penes malos omnem potentiam, melioribus aut tacitam ſervitutem, aut ſi loqui auſint, fugam, cædem, pericula eſse propoſita*. Et quo vehementiores adhiberet mentibus faces, flens Cæſar, & à pectore diſciſsa veſte, fidem militum invocabat. Adſenſere milites ingenti fremitu;

Curio milites accendit ad bellum.
Sueton.
Petron. carm. Verſu 102.
Appianus.
Lucanus.
Plutarch.

quum ad omnia promptos Imperatori liberalitas ejus, & fortuna facerent: errore quoque concionis extremæ adjuvante, quæ promiſſum omnibus jus aureorum annulorum cum Equeſtri cenſu inde credidit; quia Cæſar ad ſatisfaciendum militibus annulum quoque æquo animo ſibi detracturum dicens, ſæpius digitum lævæ manus oſtenderat. Sic incitatis cohortibus ad vicina quæque porrigens manus, quantum pro copiâ præſente poterat, opportuna loca recipere inſtituit.

Terror ex adventu Cæſaris Sueton. Lucanus. Petronius. Plutarch. Catone cap. 76. & Pomp. cap. 101.

XLIII. Sed hæc non qualia erant, ſed multis modis majora terror ſubitus, & agreſtium fuga per Italiam, ac in urbe vulgaverat; venire Cæſarem cum omni exercitu, Gallorumque & Germanorum ingentibus auxiliis. Ergo ſævius quam ullo Gallico Cimbricove tumultu percuſſi omnium animi, ſine conſilio, ſine ſpe, trepidabant. Neque vulgi tantum hęc vecordia, ſed magis etiam Patrum erat: quum pavore & querelis Pompeius quoque, ne pro ſua virtute & peritia rebus præſentibus conſulere poſſet, turbabatur.

Querelæ in Pompeium. Cæſar. Civil. 1. 6. Plutarch. Cæſar.

XLIV. Alii præterita objiciebant, quæ jam emendari non poterant: nunc dare ipſum pœnas ſpreti optimorum virorum conſilii, qui Cæſaris amicitiam ipſi patriæque funeſtam fore prædixiſſent. Hæc exprobranti Catoni Pompeius reſpondit, illum melius divinaſſe, ſe egiſſe ſimplicius & amicius. Plures erant, quos conditiones Cæſaris non admiſiſſe pæniteret. plerique cum Pompeio expoſtulabant, quid ita, quum eſset tam flagitioſe imparatus, acerrimum ducem exercitumque provocaſset. Nam querenti L. Volcatio Tullo viro Conſulari, ecquid paratas haberet copias? hæſitanter reſponderat, duas legiones, quæ eſsent miſsæ à Cæſare, paratas eſse arbitrari & de novis delectibus legiones quinque cogi poſse.

Tulli præſertim & Favonii Plutarch. Catone. Cic. Attic. 7. 11. Diod. lib. 41.

XLV. Ibi exclamavit Tullus, decepiſti nos Pompei! nuper enim in Senatu legiones habere ſeſe paratas decem confirmaverat. M. Favonius adjecit, nunc eſse tempus pede percutiendi terram, quod aliquando jactabundus dixerat; ubi pede terram pulſaſſet, affatim exſilituras equitum peditumque copias. Et vincebat ille quidem adhuc Cæſarem militum numero, adjunctis Hiſpanienſibus; ſed à ſuis conſiliis trepidatione Patrum velut fluctu auferebatur. Tullus mittendos de pace legatos cenſere abnuere Cato: & Pompeio ſummam imperii decernere, eorumdem eſſe magna mala & facere & comprimere dictitans.

Abſceſſit ab Vrbe Pompejus. Dio.

XLVI. In hanc ſententiam itum: & Pompeius non eſſe in parietibus Rempublicam ferens, ſequi juſſis magiſtratibus omnique Senatu, & ſi quis remanſiſſet, pro hoſte habiturum denuncians, Urbem reliquit. Conſules ſtatim, ne ſacris quidem ſollemnibus factis (quod ante id tempus acciderat nunquam) ſequuti ſunt. Reliqui Patrum inopes conſilii ſtupenteſque in Curia pernoctarunt. diluculo demum, paucis qui Cæſaris aut neutrarum partium erant, manentibus (quamquam & ex illo numero quidam dicuntur profecti) exceſſerunt.

Fugæ ſimilis profectio. Cic. Attic. 7. 11.

XLVII. Ergo tamquam ex hoſtili terra fit fugæ ſimilis profectio: complentur agminibus exeuntium viæ, completur clamoribus tumultuque cælum: fit deſerentium emittentiumque ſuos comploratio: moram charitas, feſtinationem metus imperat: nemini non res miſera, acerba, atrox videtur. Nam, & qui cum tota familia egrediebantur, deſperato reditu, vix poterant ab extremo patriæ conſpectu avelli: & qui ſuos relinquebant, plus angebantur; chariſſima pignora, mox in poteſtate ejus futura reputantes, contra quem ipſi ferrum ſtringerent. Plebs autem Romana conſiliis armiſque orbam, & expoſitam libidini

Victoris Urbem reputans; ſuperiorum civilium bellorum mala, direptiones, cædes, incendia loquebantur: maiori timore, quod à Cæſare magna barbarorum adduci multitudo diceretur.

XLVIII. Adgravabant augebantque horrorem nunciata nuper prodigia numero & fœditate terribilia. Nam in ipſa Urbe lupi noctuæque frequentes apparuerant. ſanguineæ pluviæ, terræmotus crebri cum mugitibus, etiam Romæ, ſimulachrorum ſudores, multis ex locis nunciabantur. ſed & fax ab Occidente in Orientem ferri conſpecta erat: multa fana fulmine tacta; ipſum Capitolium, ubi & ſceptrum Jovis, & galea Martis percuſſa ſunt, itemque æra legum. ædificia multa, quæ inter & Quirini fanum, incendio hauſta: ſol totus obſcuratus eſt. Monſtroſi animalium partus editi: minacia carmina pro Sibyllinis vulgata; paſſimque furore correpti dira multa cecinerunt. In Cumano arbor ſubſedit paucis ramis eminentibus.

Prodigiis auctus terror. Dio. Appianus. Plin. 17. 25. 4.

XLIX. Ob eam rem aditi libri, reportumque internecionem hominum fore, tantoque maiorem, quanto propius ab urbe oſtentum factum eſſet. Sed & ominibus accenſa eſt moris antiqui prætermiſſio, quod nullus feriarum Latinarum cauſſa præfectus Urbi creatus fuit: idque anno ſequente pariter omiſſum: vices Præfecti Prætoribus interim obeuntibus. Eodem anno M. Perperna mortuus eſt, noviſſimus omnium, quos Conſul in Senatu ſententiam rogaverat: neque plus ſeptem in vita reliquit ex iis, quos ante ſeptimum & triceſimum annum cum L. Philippo Cenſor in Senatum legerat.

Dira eorum interpretatio. Dio. Val. Maxim. 8. 5. 13. Plin. 1. 5. 48.

L. Ea quoque res, quemadmodum & cetera quæ acciderant, finem Senatus, mutationemque Reip. viſa portendere. in hoc metu quum plerique mittendos ad Cæſarem legatos dicerent, non abnuente Pompeio, quin & mandata privati officii addente, L. Cæſar cujus pater legatus erat Cæſaris, & L. Roſcius Prætor Ariminum profecti, Cæſarem orare inſtituerunt, diſcederet ab armis, ſuaſque injurias Reip. donaret. Cæſar, paulo diverſa ab his quæ per epiſtolam poſtulaverat, reſpondit. Pompeius eat in Hiſpaniam: delectus & præſidia contra ſe comparata dimittantur. ſe ulteriorem Galliam Domitio, citeriorem M. Conſidio Noniano traditurum: ad conſulatus petitionem venturum. neque jam velle rationem haberi abſentis; trinundinum petiturum. & quo facilius conveniret, petiit ut colloquendi cauſſa propius accedat Pompeius, aut ſe accedere patiatur.

Reip. mutatio portendi creditur. Sigh. Annal. Dio. Cæſar. Cic. Famil. 16. 12. & Attic. 8. 13. Hirtius. de bello Gall. 8. 52.

LI. Cum his mandatis reverſi Pompeium & Conſules Theani repererunt, ante diem VIII. Kal. Febr. quo die ad eos T. Labienus, damnata Cæſaris cauſſa, venerat. Is diu ab inimicis Cæſaris ſolicitatus, à quo maximis auctus honoribus, omnibuſque nuper trans Alpes copiis præfectus fuerat; fortunam imbecillo animo ferens, Cæſarem, jam & ipſum propter inſolentiam hominis in amore frigidiorem, reliquerat: ſpeciem magis, quam vires, ut exitus docuit, prælatis partibus adferens.

Labienus Cæſarem deſerit. Plutarch. Cæſar. cap. 52. Val. Maxim. 8. 34. 25. Cicer. Cæſar.

LII. Huic tamen Cæſar, pro ſolita animi magnitudine, pecuniam cuius ille prædives erat, & ſarcinas omnes remiſit. Conditiones Cæſaris nec rejectæ omnes, nec probatæ ſunt. de colloquio diſſimulatum. ſcripta mandata per eoſdem remiſſa ad Cæſarem, ut ille de his oppidis, quæ extra ſuam provinciam occupaviſſet, præſidia deduceret. Id ſi feciſſet, ad Urbemredituros Patres, ut de iis ipſis conditionibus quas obtulerat, Senatus haberi Romæ poſſet. In Hiſpanias

De conditionibus pacis actum. Suetonius Cæſar. 30. 7. Plutarch. Antonio cap. 9.

Digitized by Google

Thuanus lib. 21. Sueton. Nerone cap. 11. Cic. Attic. 7. 17.

iturum Pompeium eſſe. Neutri ducum ſatis pax placebat. Pompeius, ſi populo Romano poteſtas omnis reſtitueretur, haud dubie inferiorem ſe gratia Cæſaris rebatur: Cæſar ab ineunte ætate cupidiſſimus imperandi, prætermittere occaſionem nolebat, gnarus non aliud ſibi ad principatum iter, quam per conculcatum Pompeium eſſe.

Rejecta à Cæſare. Florus 4. 2. 19. Lucanus. 2. 462. Cic. Famil. Pæn. 3. 14.

LIII. Itaque mala fide ſecum agi cavillatus, quod ante quam diem iturus in Hiſpaniam Pompeius eſſet, expreſſum non fuerat; toto animo in bellum verſus per omnem Italiam litteras mittebat: ſive jure ſecum ſive armis ageretur, paratum ad diſceptationem oſtendens; ſimul hortatus omnes, bono eſſent animo, neque ſe conjungerent res turbare cupientibus. non minus ſe his conſulturum pro ſuis, qui in neutra, quam qui in ſua caſtra veniſſent. quamquam Pompeius, auctore ſolo principum Domitio, pro hoſtibus ſe habiturum, qui Reipublicæ defuiſſent edixerat.

Is opportuna occupat loca. Plin. 3. 13. Cic. Attic. 7. 11. Lucanus. Cæſar.

LIV. Interim non expectato legatorum reditu, acerrime delectum habere Arimini, opportuna loca occupare, præſidia imponere. M. Antonius cum quinque cohortibus Aretium mittitur; ibique præſidium imponit: Fugit in Campaniam Scribonius Libo, qui tutari debuerat Hetruriam: Piſaurum, Fanum, Anconam, ab Arimino Cæſar ſingulis cohortibus occupat. Curionem cum tribus cohortibus, ad Iguvium recipiendum ire jubet, validum Umbriæ oppidum, quod à Quinto Minucio Thermo quinque cohortibus tenebatur, ſed ille voluntati diffiſus Iguvinorum, quos addictiores Cæſari eſſe ſciebat, profugit. milites ejus in itinere diſcedunt, domumque ſe conferunt.

Cæſar ad utrumque paratum ſe oſtendit. Cic. Attic. 7. 20. 7. 13. Cæſar. Lucanus.

LV. His rebus & municipiorum voluntate cognita, Cæſar aucta fiducia cum legione tertia decima Auximum proficiſcitur, Piceni urbem, quam P. Accius Varus præſidio tenebat, agendis in Piceno delectibus intentus. Auximates Varum terrent, & decedere oppido cogunt. Fugientem per impedita loca, quidam Cæſaris milites adſequuti conſiſtere cogunt. poſt brevem pugnam deſeritur à ſuis Varus: alii domum, plerique ad Cæſarem pergunt. Hæc Romam perlata, quum jamjam adeſſe Cæſar, conſpicique equites ejus falſo dicerentur, ſic exterruerunt Lentulum Conſulem, qui ex mandato Pompeii, quod A. D. VII. Id. Febr. per C. Caſſium Tribunum plebis Capuam erat adlatum, ad pecuniam promendam Pompeio venerat, ut aperto ſanctiore ærario, protinus ex Urbe profugeret.

Delectus Capuæ à Pompejanis habetur exiguo ſucceſſu. Cic. Attic 8. 12. & 18. Appian. lib. 2 Civil.

LVI. Delectus intra Urbem omittitur; neque ullo inter Romam ac Capuam fiditur loco: Capuæ demum ſe confirmant; ibique delectum inſtituunt agere, parum prolixe reſpondentibus Campanis, quod beneficio & lege Cæſaris deducti eam in coloniam fuerant. Gladiatores quos ibi Cæſar alebat (ad duo millia fuiſſe putantur) Lentulus equis attributis ſequi ſe juſſerat: ſed poſteaquam id reprehendebatur ſermonibus, ſingulis patribus familiarum binos Pompeius diſtribuit, cuſtodiæ cauſſa.

Cingulum & Aſculum Cæſari deduntur. Cic. Attic. 8. 19. Cæſar. Lucanus. lib. 41.

LVII. Sed Cæſar Auximo progreſſus, totum Picenum, volentibus præfecturis omnibus recepit. Etiam Cingulo, quamquam id oppidum Labienus ſua pecunia exædificaverat, legati ad Cæſarem venerunt. Quum interim legio duodecima acceſſiſſet, Cæſar cum duabus legionibus Aſculum Picenum contendit, ubi Lentulus Spinther curabat, vir Conſularis, cum cohortibus decem. Sed neque

hic cęteris conſtantior, profugit ex oppido; deſertuſque à majore parte militum, reliquos L. Vibullio Rufo tradit, à Pompeio forte veniente, ad Picentes retinendos in partibus. Vibullius acceptis militibus, ex his & delectibus Pompeianis aliquot cohortes conficit: mox venit ad eum C. Lucilius Hirrus cum quinque cohortibus Camerino fugiens, ubi in præſidio fuerat.

Domitius Corfinio conſedit: Cic. Attic. 8 17. Cæſar.

LVIII. Hi magnis itineribus Corfinium proficiſcuntur: quo loco L. Domitius Ahenobarbus conſederat. Nam ille ſucceſſor Cæſari miſſus, cum quatuor millibus ex novo delecti Galliam verſus iter inſtituerat: deinde occurſu Cæſaris cognito deflexerat in Pelignos, Marſoſque. Harum ex nationum delectibus, quum copias ſuas ad numerum cohortium duodecim adauxiſſet; jamque ad eum Vibullius & Hirrus cum undeviginti cohortibus acceſſiſſent; obſervare Cæſarem inſtituit, repugnaturus, ſi propius ad ſe acceſſiſſet: ſin vero ſecundum mare ad Pompeium ire cœpiſſet, confeſtim ducturus in Samnium, ut cum Pompeio ſe conjungeret.

Cæſar ad Corfinium. Cic. Attic. 8. 19 8. 17. & 16. Cæſar. Dio.

LIX. Sed Cæſar Aſculo recepto, conquiri milites qui à Lentulo diſceſſerant, inſtituique delectum jubet: nec amplius uno die moratus, Corfinium pergit. Occurrunt præmiſſæ à Domitio quinque cohortes, pontemque fluminis, ad tertium ab urbe milliare conantur interrumpere. Sed levi prœlio rejectæ ab antecurſoribus Cæſaris, in oppidum ſe recipiunt. Cæſar flumine ſuperato caſtra juxta murum Corfinii ponit. Domitius magno propoſito præmio regionum peritos ad Pompeium cum literis mittit; rogans & obteſtans, ne ſe cum tot cohortibus, magnoque Senatorum & Equitum Romanorum numero, recidere in poteſtatem Cæſaris ſinat.

Domitius Pompei opem implorat. Appian 2. Civil. trab.. Cicero. Oroſius. 6. 15. Cæſar.

LX. Ea res ſumma ſolicitudine Pompeium adfecit. nihil enim tàm contrarium conſiliis ejus fieri potuiſſet. Tironi non audebat confidere: duas legiones quæ nuper prætextu Parthici belli abductæ à Cæſare fuerant, proniores illis partibus rebatur. Igitur omnes undique copias ad ſe convenire maluiſſet. at quoniam id propter vigilantiam atque celeritatem adverſarii nequibat; quatuordecim cohortes ex duabus illis legionibus contraxerat Luceriam, eo conſilio, ut ſi propius accederet Cæſar, Italiam relinqueret, ut paulo poſt factum eſt. Sed accepto, Domitium obſideri, ſive diſſimulans mentem ſuam; ſive putans tot & tales viros deſeri non oportere; ſcribit ad Lentulum Conſulem, magni intereſſe Reipublicæ, omnes copias primo quoque tempore in unum locum convenire. quod ab omnibus ita eſt acceptum, cum univerſis viribus Pompeium ad Corfinium venire conſtituiſſe.

Domitius ad defenſionem ſe comparat. Cic. Attic. 8. 19. 20. Lucan. 2.

LXI. Hac opinione pauliſper recreati ſunt hominum animi; nunciataque Domitii conſtantia, qui ſane ſuos cohortatus, tormenta diſpoſuerat in muris, & cętera tamquam ad tolerandam obſidionem adminiſtrabat. Etiam, ut promptiore exercitu uteretur, militibus quaterna jugera agri, centurionibuſque & evocatis pro rata parte promiſerat ex ſuis poſſeſſionibus. nam occaſione Sullanorum temporum ad maximas opes pervenerat. Sed accidit ei, quod futurum Pompeius ei ſcripſerat; ut nec expedire poſſet copias tribus in oppidis diſtributas (partem enim Albæ, partem Sulmone collocaverat) nec cum iis quos habebat ſecum, ſatis firmus ad reſiſtendum eſſet.

Sulmo Cæſari

LXII. Namque Sulmonenſes, miſſu Cæſaris venienti Antonio aperuerunt

Digitized by Google

Deditur Cæſari Sulmo.

deditur: Cæſar cap. 51. Senec. de ben. 3. 24. Plin. 7. 53. 10

portas, univerſique & oppidani & milites (ſeptem ibi cohortes Domitius collocaverat, quum Antonius quinque tantum adduceret) obviam gratulantes exierunt. Q. Lucretius Senator & C. Attius Pelignus, qui oppidum præſidio tenuerant, de muro ſe dejecerunt. Lucretius effugit. Attius ab Antonio deductus ad Cæſarem, & ab eo incolumis dimiſſus eſt. Pompeiani proditum ab eo fuiſſe Sulmonem crediderunt. Cæſar quum & illis cohortibus auctior eſſet, & ad eum legio octava, cohorteſque ex novis Galliæ delectibus duæ & viginti veniſſent, cum trecentis circiter equitibus, quos ei Rex Noricus miſerat; altera caſtra ad alteram oppidi partem ponit, Curione præfecto, qui cum præſidiis, quę in Umbria & Thuſcis fuerant, ad eum acceſſerat.

Domitius de fuga cogitat. Sueton. Ner. cap. 2. Cæſar. Dio. Liv. Epitom.

LXIII. Inde circumdare obſeſſos operibus inſtituit. quorum parte maxima perfecta, literæ Domitio redduntur, quibus negabat Pompeius, ire ſe ſubſidio poſſe; jubebatque, ſi ulla ratione etiam tunc efficere poſſet, explicaret ſeſe, & Brundusium veniret. Sed hoc jam ſerum erat, obſeſſo atque circummunito oppido. Igitur Domitius clam cum paucis familiaribus de fuga colloqui cœperat: ſed quamquam voce conſilium non prodebatur; ex trepidatione vultuque & hoc genus indiciis patuit. Idcirco milites inter ſe colloquuti, Domitium publice cuſtodiunt; legatoſque mittunt ad Cæſarem, paratos eſſe portas aperire, & L. Domitium vivum tradere.

Lentulus à Cæſare incolumitatem obtinet. Cic. Attic. 8. 12. 8. 3. & 9. Lucanus 4. 597. Cic. Attic. 8. 13

LXIV. Sed quia ſerum diei erat, veritus Cæſar, ne per nocturnam licentiam oppidum diriperetur, id quod ſuis rebus erat futurum alieniſſimum, quas opinione clementiæ confirmare cupiebat; adſervari interea oppidum à Domitianis militibus jubet. ipſe ſuorum vigilias ſtationeſque denſas circumponit, non adverſus eruptionem modo; ſed etiam adverſus furtivos egreſſus ſingulorum. Circa quartam vigiliam Lentulus Spinther de muro Cæſarianos inclamat, deducique ad Cæſarem petit. deductus orat ut ſe pro priſtinis ſuis beneficiis incolumem velit, omnia enumerans, quod per Cæſarem in collegium Pontificum veniſſet; quod ex Prætura Hiſpaniam habuiſſet provinciam; quod in petitione Conſulatus fuiſſet ab eo adjutus.

Domitius venenum à medico petit. Cic. Attic. 9. 4. 9. 8 Cæſar.

LXV. Cæſar plura commemorari non paſſus, nemini ſe odio, ſed ut Tribunos plebis in ſuam dignitatem, & populum Romanum paucorum factione oppreſſum in libertatem reſtitueret, arma cepiſſe interfatur. Ergo Lentulus jam ſecurus de ſalute ſua, petit ut in oppidum reverti liceat, quo ex ſua incolumitate cęteri ad ſpem revocentur. eſſe enim nonnullos, qui de morte conſciſcenda deliberent. Sane Domitius Cæſaris iram metuens, cui ſemper fuerat adverſatus, à medico eodemque ſervo ſuo venenum popoſcerat. Sed idem lenitate cognita victoris, deplorare conditionem ſuam cœpit, quod quam relicturus fuiſſet inimicus, ſibi ipſi vitam homo temerarius ſtultuſque præcidiſſet.

Soporiferam pro veneno potionem accipit. Cic. Attic. 9. 8. & 16. Cæſar. Lucanus. Plutarch. Pompeio.

LXVI. Ibi medicus, qui adoleſcenti Domitio rem aperuerat, ſeque juſſerat adſervari, donec eventus docuiſſet, utrumne venenum datum patri foret; tantummodo ſoporiferam potionem ſe dediſſe indicavit. Hac re exhilaratus (neque enim Lucano credendum eſt, in gratiam Neronis, cujus hic Domitius abavus fuit, omnia alia fingenti) manumiſit medicum; atque ita, poſtquam illuxit, cum cæteris, ad Cæſarem deductus eſt. erant Senatorii ordinis Domitius & Lentulus Conſulatu functi. præterea L. Vibullius Rufus, Sex. Quintilius Varus Quæ-

ſtor, L. Rubrius: præterea multi adoleſcentes nobiles Equitumque Romanorum, & decurionum, quos Domitius ex municipiis evocaverat, magnum agmen.

Cap. 1. Dion. lib. 48

LXVII. Hi à Cæſare increpiti, quod neutiquam convenientem meritis ſuis gratiam retuliſſent, incolumes omnes dimittuntur: ſeque ad Pompeium recipiunt. Aurum etiam, quod ſecum Corfinium deportaverat Domitius, ſeſtertium ſexagies quamquam pecunia publica eſſe diceretur, Domitio redditum; quia Cæſar non minus fugiendam ſibi inopiæ, quam crudelitatis famam judicabat. Ita Cæſar, ſeptem omnino dies ad Corfinium commoratus, Domitianas cohortes protinus in Siciliam mittit. Ipſe in Apuliam ducere inſtituit. His rebus auditis Scipio Luceriam omiſit, militibus Brunduſium tranſductis, quo Pompeius expeditus legiones antecеſſerat.

Incolumis dimittitur à Cæſare. Cæſar. Attic. 8. 9. Vellejus. 2. 51. Sueton. … cap. 34.

LXVIII. Eo conduci juſſerat, quidquid habebat copiarum, nullum auxilii genus aſpernatus; nam & ex paſtoribus ſerviſque equites circiter quadringentos effecerat. Sed Cæſaris per Apuliam curſus majorem ei delectuum partem, paſſim relictis præſidiis fugientium abſcidit. Alba L. Manlius Torquatus Prætor cum ſex cohortibus diſceſſerat; Tarracina, cum tribus, Prætor Rutilius Lupus. Sed Rutilianæ cohortes, quum equitatum Cæſaris conſpexiſſent; cui Vibius Curius præerat, ad eum ſigna tranſtulerunt: idem reliquis itineribus, à nonnullis cohortibus, quæ in Cæſarem aut equites ejus inciderant, factum.

Pompeius Brunduſium copias ducit. Plutarch. Cæſar. cap. 40. Cic. Attic. 9. 15. & 16. 9. 17.

LXIX. Venit & in poteſtatem Cn. Magius, præfectus fabrûm Pompeii; quem Cæſar cum mandatis ad Pompeium remiſit; intereſſe Reipublicæ, ut quoniam iturus Brunduſium eſſet, una colloquerentur. Neque diu contatus, cum legionibus ſex A. D. VIII. Id. Mart. Brunduſium venit; cujus exercitus magna pars ex recentibus delectibus, & iis quos in itinere exceperat, confecta erat. Sed Pompeius jam Cn. filium majorem ex duobus, cum ſocero Scipione in Syriam, auxilia gentium ac Regum conciturus; Conſules autem Dyrrhachium præmiſerat, cum triginta cohortibus. Ea res abrupit negotium pacis. nam & Lentulus Conſul a Cornelio Balbo, cujus pater Lentuli erat familiariſſimus, mandata Cæſaris habens conveniri non potuit; & quum Scribonius Libo, qui erat Sex. Pompeii ſocer, à Caninio Rebilo inductus, cum Pompeio de conditionibus egiſſet, reſponſum eſt, quod Conſules abſint, ſine illis de compoſitione agi non poſſe.

Magius ad Pompeium mittit. Cæſar. Dio. Appianus. lib. 2. Civil. Plutarch. Pompeio.

LXX. Nec deerant, qui exiſtimarent, dimiſſos à Pompeio Conſules fuiſſe, ne quid novi conſilii contra ſuas rationes caperent, ſuſpecta præſertim levitate Lentuli. Sed neque Magius remiſſus ad Cæſarem eſt; ſi Cæſari credimus. Ceterum ille multa, ſuæ cauſſæ ſerviens, de induſtria perperam edidit; quod & Pollio Aſinius adfirmare eſt ſolitus, qui cum eo tranſiit Rubiconem, rebuſque his interfuit. Ex iis hanc de Magio querelam eſſe puto, quum ipſe Cæſar iiſdem diebus ad Oppium & Cornelium Brunduſio ſcripſerit; à Cn. Pompeio miſſum eſſe Cn. Magium de pace: ſe quæ viſa fuiſſent reſpondiſſe.

De conditionibus nihil convenit. Frontinus. Strateg. 1. 5. 5. Cæſar. Plutarch. Lucanus.

LXXI. Sic pacis cogitatione quibuſcumque de cauſſis penitus abiecta hoc agere cœpit, ut aut Pompeium quam primum trajicere cogeret; aut exitu prohiberet. Igitur caſtris ad portas oppidi poſitis, opus magnum & multorum dierum, propter altitudinem maris, inſtituit, ab utroque portus cornu moles jaciens. Ejus operis ratio non melius exponi, quam ab eo ingenio poteſt, à quo excogitatum juſſumque fuit. Qua fauces erant anguſtiſſimæ portus, molem atque aggerem

Cæſar Brunduſii portum claudere inſtituit. Cæſar. Appianus. Plutarch. Dio. Lucanus.

Liv. Epitom. Cic. Attic. 8. 7.

ab utraque parte litoris jaciebat, quod his locis erat mare vadoſum. longius progreſſus, quum agger altiori aqua contineri non poſſet, rates duplices, quoquo verſus pedum XXX. è regione molis collocabat. has quaternis anchoris ex quatuor angulis deſtinabat, ne fluctibus moverentur. his perfectis, collocatiſque, alias deinceps pari magnitudine rates jungebat, has terra atque aggere contegebat, ne aditus atque incurſus ad defendendum impediretur: à fronte, atque ab utroque latere cratibus ac pluteis protegebat. in quarta quaque earum turres binorum tabulatorum excitabat, quo commodius ab impetu navium incendiiſque defenderet.

Pompeius portum tuetur. Lucanus. Plutarch. Cic. Attic. 11. Dio. Cic. Attic. 6. 11. Lucanus 2. 623.

LXXII. Contra hæc Pompeius naves magnas onerarias, quas in portu Brunduſino deprehenderat, adornabat. ibi turres cum ternis tabulatis erigebat, eaſque multis tormentis, & omni genere telorum completas, ad opera Cæſaris appellebat, ut rates perrumperet, atque opera diſturbaret. ſic quotidie eminus utrimque fundis, ſagittis, reliquiſque telis pugnabatur. Quum ad hunc modum dies exacti novem eſſent, naves quæ conſules tranſportaverant, Brundiſium redierunt. Harum adventu Pompeius, ſive Cæſaris operibus permotus, quorum ferme dimidia pars effecta erat, ſive quia jam ab initio conſilium Italiæ relinquendæ ceperat; una de re ſolicitus, quemadmodum tuto diſcederet, portas obſtruit, partemque viarum aliis parietibus inædificat, aut foſſas tranſverſas prædicit, eaſque ſtipitibus præacutis replet, cratibus humoque aggeſta inſidias tegens.

Brundiſio abſcedit. Liv. Epitom. Cic. Attic. 8. 7. Lucanus.

LXXIII. Aditus autem duos, qui extra muros ad portam ducebant, maximis acutiſſimiſque trabibus, in denſum ordinem ſtructis obſepit. Brundiſinos, quibus parum confidebat, domi ſe continere jubet. His paratis milites ſilentio conſcendunt naves: tum expediti, quos ex evocatis ſagittariis atque funditoribus, ad ſpeciem retinendæ urbis in muro diſpoſuerat, certo ſigno revocantur: relictis actuariis navibus, quibus per itinera nota digreſſi, ſuos adſequerentur. Dum hæc geruntur, Brundiſini ex tectis profectionem Pompeianorum nutu ſignificabant. ergo Cæſariani ſcalis poſitis muros tranſgreſſi, in foſſas & ſudes incidiſſent; niſi moniti ob oppidanis, & longo itinere circumducti ad portum forent.

Gloria ejus hoc facto imminuta. Plutarch. Dio. Cic. Attic. 8. 7. 11.

LXXIV. Ibi duas adhuc naves, cum militibus qui inerant, ad molem Cæſaris hærentes lintribus ſcaphiſque circumvenerunt; injectiſque ferreis manibus retraxerunt ad litus, repugnantibus aliquot interfectis. Sic expulſus Italia Pompeius, non modo Rempublicam, ſed omnem gloriam ſuam, omnem virtutem perdidiſſe, factuſque planæ alius eſſe videbatur, priſtina ejus facti cum hoc recenti comparantibus. Urbem, quam defendi totius Imperii periculo æquius erat, adverſario reliquerat, pecunia refertam, præſidio vacuam; Themiſtoclis uſus conſilio, quum tempora Periclem magis poſcerent.

Comparatio hujus diſceſſus cum prioribus geſtis. Dio. Cic. Attic. 9. 11. 8. 25. 9. 14. 14. Lucanus 2. 363.

LXXV. Nunc etiam Italiam ſedem Imperii, robur & ſeminarium Romanæ militiæ deſerebat: ex eodem portu legiones & opes quas poterat avehens, contra cives uſurus, in quem olim captivum aurum & Orientis ſpolia locupletandæ patriæ invexerat; dimiſſis eodem loco militibus, ut timere cives ſui deſinerent. Et qui antea Barbarorum immenſas regiones populo Romano ſubjecerat; is nunc ibat illorum copias excitum, ut Italiam & Romam vaſtaret atque premeret:

Digitized by Google

meret: jam olim hoc conſilio dimiſſis, qui claſſem Alexandria, Colchis; Tyro, Sidone, cæteriſque omnibus inſulis, mariti miſque civitatibus aut Regnis, quorum ille ſtudia habebat, ad intercludendos commeatus Italiæ, & ad occupandas frumentarias provincias cogerent. Ergo etiam priuſquam excederet Brundiſio, magna pars optimatum in Urbem redierat, Prætoreſque & Ædiles partibus ſuis, tamquam in pace fungebantur. Nec hi tantum dolores Pompejum urebant, ſed futuri metus & ſolicitudo plus angebant hominem, prodigiis etiam terrificis & minacibus. Ut enim primum Dyrrhachium appulit, priuſquam litus tangeretur, milites quidam fulmine percuſſi; ſigna telis aranearum ſordidata ſunt: & quum Pompejus exſcendiſſet, euntis veſtigia ſerpentes advoluti delerunt.

JOH. FREINSHEMII
SUPPLEMENTUM
Libri CX. LIVIANI.

L. Annæi Flori Epitome Ejuſdem Libri.

C. Cæſar Maſſiliam, quæ portas ipſi clauſerat, obſedit: & relictis in obſidione urbis ejus legatis, C. Trebonio, & D. Bruto, profectus in Hiſpaniam, L. Afranium, & C. Petrejum legatos Cn. Pompeji, cum ſeptem legionibus ad Ilerdam in deditionem accepit, omneſque incolumes dimiſit: Varrone quoque legato Pompeji cum exercitu in poteſtatem ſuam redacto. Gaditanis civitatem dedit. Maſſilienſes duobus navalibus prœliis victi, poſt longam obſidionem poteſtati Cæſaris ſe permiſerunt. C. Antonius legatus Cæſaris, malè contra Pompejanos in Illyrico rebus geſtis, captus eſt. In quo bello Opitergini Tranſpadani Cæſaris auxiliares, rate ſua ab hoſtilibus navibus clauſa, potius quam in poteſtatem hoſtium venirent, inter ſe concurrentes occubuerunt. C. Curio legatus Cæſaris in Africa cum proſpere adverſus Varum Pompejanarum partium ducem pugnaſſet, à Juba Rege Mauritaniæ cum exercitu cæſus eſt. C. Cæſar in Græciam trajecit.

C. Cæſar intra ſexaginta dies in poteſtatem Italia redacta, quum propter ino- Cæſar in Urbem recurrit.
piam navium, ſequi Pompejum, priuſquam ille tranſmarinis auxiliis Plutarch.
confirmaretur, non poſſet; ſed nec Italiam propter duces Pompejanos, qui erant in Cic. Attic. 9.
Hiſpania, tuto relinqui putaret: Brundiſii, Tarenti, Sipontique ſingulas legiones col- 3.9.18.9.5.20.
locavit, ad maritimos exitus adventuſque claudendos. Ipſe quamprimum in Ur- Cæſar.
bem decurrere ſtatuit, ubi jam olim ut quam plurimi Senatores eſſent, enixè Dio.
contenderat, quo nimirum ſpeciem aliquam auctoritatis publicæ ſuis armis cir- Appian. lib. 2. Civil.
cumdaret: ea re perfecta profecturus in Hiſpaniam, *ut veterem Pompeji exer-* Sueton. Cæſare 34. 2 Plutarch. Cæſar. cap. 54.

Lucan. 3. 67. Florus 4. 2. 20.

citum, quemadmodum inter ſuos erat profeſſus, *donec eſſet ſine duce*, *opprimeret*; *inde reverſurus ad ducem ſine exercitu*. Sed ut rei frumentariæ provideret, duo Italiæ horrea Sardiniam à Q. Valerio legato, Siciliam à Curione occupari jubet: quorum Valerio legionem unam, Curioni tres attribuerat.

Cato Sicilia cedit: Appian. Cicer. Attic. 10. 4. 10. 12. 10. 14. Cæſar. Plutarch. Catone c. 78. Dio. Cælius in Epiſt. Cic. Famil. 8. 15.

II. Hunc enim proprætore mittebat, cum ſex faſcibus laureatis, & mandato, recepta Sicilia protinus in Africam tranſmittendi. His rebus auditis, priuſquam venire Valerius in Sardiniam poſſet, Caralitani M. Cottam, qui eam provinciam obtinebat, oppido ſuo ejiciunt; atque ille Sardorum mente cognita, ſtatim in Africam profugit. Siciliæ Cato præerat; atque hactenus egregie ſe comparaverat ad bellum, habendis in inſula & vicina Italia delectibus, & claſſe conficienda: ita ut ſpes magna eſſet, teneri Siciliam nullo negotio poſſe. Sed ubi præmiſſus Aſinius Pollio interroganti *utrumne Senatus*, *an vero populi juſſu veniſſet?* *mandatu ejus adeſſe* reſpondit, *qui tum Italiam haberet in poteſtate*, ſimul Pompeji fugam, & Curionis nunciavit adventum: pro concione oſtendit *ſatis ſibi virium eſſe ad expellendum Sicilia Pollionem*; *ſed quia cum aliis copiis Curio exſpectetur*, *ſe innoxios exitioſo bello implicaturum non eſſe. cæterum mirari conſilia deorum*, *& perplexas abſtruſaſque rationes*, *qui Pompejo multa prava incipienti ſemper faviſſent*: *nunc pro libertate patriæ pugnantem deſererent.* pauca deinde queſtus eſt de Pompejo, *qui rebus omnibus imparatiſſimus*, *tantas turbas commoſſet*, *Senatuique perſuaſiſſet*, *omnia ad bellum egregie proviſa & comparata ſe habere.*

Cæſar Senatū habet Romæ. Appianus. Cæſar. Sueton: Cæſar. 34. 2. Plutarch. Cæſar. cap. 34. Dio.

III. Hæc in concione loquutus, Corcyram abnavigavit, ut Pompejo ſe conjungeret. Interea Cæſar, militibus in proxima municipia deductis, ut à labore reficerentur, ad Urbem profectus, de Republica cum Patribus qui tum aderant ſatis frequentes egit. Quippe Senatum M. Antonius, Q. Caſſius Tribuni plebis, extra pomœrium coëgerant. Ibi Cæſar commemoratis *inimicorum injuriis*, *ſuaque lenitate*, *in eos qui civibus ſuis præter neceſſitatem facerent bellum*, non ſine gravi imprecatione invectus eſt. *De ſe vero ſperare omnes omnia* juſſit, *qui & alios permultos adverſariorum conſervaſſet*, *& præcipuè L. Domitium dimiſiſſet*, *cum magna pecunia*. Fuit & auctor *mittendæ Senatus nomine legationis ad Pompejum & Conſules*; *neque enim ſe reformidare*, *quod Pompejus dixiſſet*, *ad quos legati mitterentur*, *iis auctoritatem attribui*, *timoremque eorum*, *qui mitterent*, *ſignificari*.

Et populum conſolatur. Dio. Appianus. Velleius 2. 50. 2. Cæſar. Plutarch.

IV. In eamdem ſententiam cum populo quoque, qui & ipſe ad eum ex Urbe confluxerat, loquutus, *miſerrima neceſſitudine* excuſata, *quod adverſariorum armis ad arma cogeretur*; *frumentum* promiſit *ex inſulis*, *& trecentos nummos viritim*. Ita ſpecie reverſa pacis, Senatus ad veſtitum rediit. Cæterum neque ſatis levatus hominum timor eſt, ſimilia Marium olim, ſimilia Sullam pollicitos eſſe reputantium, donec cupita adſequerentur: præſertim quum Urbs plena Cæſaris militibus eſſet. Irrita quoque fuit de legatis mittendis deliberatio; nec enim reperiri poterant, qui mitterentur: & qui delecti fuerant, id munus ancipiti metu ſubterfugiebant. Nam & Pompejum timebant, ne tamquam relictus ſæviret; & Cæſarem, ne aliud, quam quod præ ſe ferret, intime cuperet. Idque poſtea magis eſt creditum, ubi *Piſonem licet ſocerum*, *offendiſſe fama fuit*, *quod ea de legatione verba liberius feciſſet*.

Digitized by Google

Ærarium à Cæſare effractum.

V. His diſputationibus excuſationibuſque triduum periit. quæ res ubi feſtinanti Cæſari cœpit eſſe faſtidio, nihil jam nomen Patrum, aut juris antiqui moratus imaginem, cætera ex uſu præſenti adminiſtravit. Igitur contempta L. Metelli Tribuni plebis interceſſione, quam inimici Cæſaris comparaverant; *quas tu leges advocas*, ait, *non belli ſed pacis reſpiciunt tempora: nunc Reipublicæ conſulendum eſt. Nec opus eſset tibi reddi rationem factorum meorum; in quem animadvertere, ſicut & in cæteros quos cepi adverſarios, jure meo potuiſsem.* His dictis ad Ærarium profectus, quod erat in æde Saturni, quia claves ablatæ à Conſulibus fuerant, effringi jubet. Eodem & Metellus accurrit, ut vim prohibeat à foribus. Ibi vero Tribuno mortem minatus eſt Cæſar, hac voce addita: *Atqui, adoleſcens, non te latet, factu hoc mihi quam dictu eſse facilius.*

Ærarium effringit. Dio. Cæſar. Plutarch. Lucan. 3. 115. Plutarch. Apophteg. Romanorum. cap. 43. Plutarch. Pompeio. cap. 103.

VI. Perterritus hac denunciatione Metellus, non ægre auſcultavit monenti Cottæ tempori cedere. Quod niſi eſſet factum, non dubitatur, quin itum in cædes foret, ſemel depoſita ſimulatione pacis. nam & iratus ultro Cæſar erat, & à multis incitabatur. Amoto Tribuno, quum adhuc obſtare religio videretur, quia ſanctius ærarium recludi præterquam tumultus Gallici cauſa, magnis additis exſecrationibus atque diris, majores vetuerant; *abiviſſe jam tempus iſtius curæ* dixit: *ſua enim opera proviſum eſse, ne Gallos ulterius Roma timeret*. Protuliſſe tum ex ærario Cæſar dicitur auri pondo quatuor millia centum triginta quinque; argenti prope nongenta millia apud Oroſium leguntur: majorem longe ſummam Plinius indicare videtur, laterum aureorum ſex & viginti millia commemorans. Etiam laſerpitium, pondo centum undecim, inde prolatum à Cæſare idem Scriptor adnotavit. Offendit ea res plebis animos, nec obſcurum id Cæſari fuit.

Magnaſque inde opes profert. Cic. Attic. 10. 4. Lucan. Appianus. Oroſius. 6. 15. Plin. 19. 2.

VII. Idcirco quum ei certiſſimum fuiſſet, antequam proficiſceretur, concionem habere, non eſt auſus. Igitur rebus ut poterat conſtitutis, Ariſtobulum Judæum cum duabus legionibus in Syriam mittit, Pompejana conſilia turbaturum. Proſcriptorum à Sulla liberis jus honores petendi reddit: M. Æmilium Lepidum Urbi præficit; M. Antonium Tribunum Italiæ, & quas in ea relicturus erat copiis. Hujus fratri Cajo Illyricum; Licinio Craſſo citerior Gallia traditur. Paratur & gemina claſſis, ad ſuperum inferumque mare tuendum. Alteri harum, quæ ad Adriaticum mare excubabat, P. Cornelius Dolabella; alteri Q. Hortenſius filius Oratoris præficitur. At Cæſari primum ad legiones iter Ariminum fuit: inde trans Alpes in ulteriorem Galliam profectus, cognovit Vibullium Rufum, quem Corfinii dimiſerat, Pompeji mandato in Hiſpaniam iſſe: L. Domitium ad occupandam Maſſiliam profectum.

Cæſaris conſilia & apparatus. Cicer. Dio. Joſeph. 14. 13. Appianus. Cic. Phil. 2. 235. Cic. Attic. 10. 6. 10. 4. Oroſius. Cæſar.

VIII. Quippe Domitius, quum diu incerti de eo rumores fuiſſent, in Coſanum ſuum ſe contulerat, ibique & in objecta Coſæ inſula Igilio, naves actuarias ſeptem à privatis coactas, ſervis, libertis, colonis ſuis compleverat. Forte ſub idem tempus Maſſilienſium legati revertebantur, quos ab Urbe diſcedens Pompejus erat hortatus. Horum adventu Cæſaris in Hiſpaniam feſtinantis expeditionem Maſſilia moratur: portas claudit: omnibus viribus ad tolerandam, ſi opus foret, obſidionem ſe comparat. Cæſar evocatis quindecim primis, cum his agit, *ne initium inferendi belli à Maſſilienſibus oriatur*. Illi quum ad ſuos fuiſſent reverti, ex auctoritate publica memorabile reſponſum referunt; *eſſe ſe ſocios populi Romani, omnibuſque Gallicis Hiſpaniſque bellis communia cum illo*

Maſſilienſes Cæſari portas claudunt. Cic. Attic. 8. 22. 23. 9. 3. 4. 11. 28. Cæſar. Velleius. 2. 18. Dio. Lucan. Florus 4. 2. 28.

populo fata habere voluiſse. Nunc etiam eamdem ſibi mentem, idem propoſitum manere, ſi contra externos hoſtes aquilæ Romanæ moveantur. ſed intelligere populum Romanum in partes diſceſſiſse, Pompeio & Cæſare ducibus, patronis civitatis ſuæ: Utrius cauſa ſit æquior neque ſe inquirere curioſe; neque tantarum rerum arbitria peragere poſse.

L. Domitium recipiunt. Lucan. Cæſar. Liv. Epitom.

IX. *Igitur pari utrimque jure, paribus beneficiis, uter veniſset inermis, ei ſe aditum in urbem ſuam, honoremque & beneficia deferre. Sed neutrum duorum contra alterum juvare, oppidoque aut portubus recipere.* Non erat difficile ſentire Cæſaris animum hoc reſponſo mirifice offenſum fuiſſe, neque æquo animo paſſurum excludi ſe Maſſilia, cui caput terrarum Roma patuiſſet. Igitur hoc metu, & quia proniores in Pompejum erant, L. Domitium advenientem recipiunt, urbique præficiunt: onerarias naves, quas ubique poſſunt, exceptas in portus ſuos deducunt, frumentum in publicum conferunt, reliquas merces recondunt. Ergo Cæſar tribus adductis legionibus urbem obſidet, turres vineaſque agere inſtituit: naves longas duodecim Arelate fieri imperat. his intra triceſimum diem quam cæſa materia fuerat, ædificatis armatiſque D. Brutum præficit.

Obſidentur à Cæſare. Cæſar. Civ. a. 1. 2. 36. Dio. Oroſius. 6. 15. Liv. Epitom.

X. Erat haud procul muris tumulus, æquali faſtigio, & ſatis ad caſtrorum ſpatium patenti, ubi Cæſar conſederat. Inter hunc & adverſam oppidi partem, quæ pari altitudine erat conſpicua, profunda vallis intercedebat. Id ſpatium explere Cæſar decreverat, inſani laboris opus; ſed ille jam multa talia, inauſa aut inaudita cæteris perfecerat. Prius tamen viſum, urbem qua terræ committitur (nam tres fere oppidi partes mari alluuntur) circumvallare, ductis utrimque à loco caſtrorum ad mare foſſis aggeribuſque, & per idonea ſpatia turribus interpoſitis. Ad hæc opera quum materia deeſſet, antiquæ religionis lucum exſcindi juſſit; militibuſque ſuperſtitione cunctantibus primus arripuit ſecurim. Cæterum proſpiciens longioris moræ negotium eſſe, quam ipſius rationes paterentur, C. Trebonium obſidioni præfecit, in Hiſpaniam profecturus, quo jam C. Fabium legatum cum legionibus ſex præmiſerat.

Cicero ad Pompeium ſe confert. Cic. Attic. 10. 24. Plutarch. Cic. cap. 53. Dio. Plutarch. Pomp. c. 106. Plutarch. Catone c. 78. Cæſar.

XI. Maſſilienſium factum, quum & per ſe luculentum eſſet, & prope certam ſpem faceret, in Hiſpaniis pro Pompejo eſſe omnia, quia ſi ſecus eſſet, homines & vicini & diligentes minus animi habituri videbantur; M. Cicero poſt longam & ancipitem dubitationem, ad Pompejum abnavigavit: ejuſque exemplum alii quidam Senatores, qui nondum exceſſerant Italia, ſequuti ſunt. Itaque his ad eos adjunctis, qui ante tranſgreſſi fuerant, major in caſtris Pompeii, quam in Urbe ſpecies Senatus erat; & quaſi de ſententia Patrum multa decernebantur. quorum illud plurimum favoris adjunxit partibus, quod Catonem ſequuti *civem Romanum præterquam in acie neminem occidi; neque oppidum ullum, quod populo Romano pacatum eſset, diripi debere* ſanxerant. Ciceronem tamen clam corripuiſse Cato dicitur, *quod præter neceſſitatem in caſtra veniſset, plus profuturus patriæ, ſi medium ſe geſſiſset, idoneum conciliatorem habituris partibus, quandocumque redire ad ſanitatem cœpiſsent.*

Bellum in Hiſpaniis incipit. Dio. Cæſar. Lucanus 4. 8.

XII. Inter hæc C. Fabius adhibita celeritate, præſidium L. Afranii ex Pyrenæo ſaltu dejecerat; magniſque itineribus ad exercitum Afranii contendebat. Sed Afranius cæterique legati adventu Vibullii Rufi, qui fuerat à Pompeio miſsus, ita compoſuerant, *ut Petrejus cum omnibus copiis ad Afranium proficiſceretur,*

Digitized by Google

Varro cum duabus legionibus Hiſpaniam ulteriorem omnem obtineret. Petreius & Afranius Aſturum Vettonumque & Celtiberorum coactis auxiliis, cæterarumque gentium, quæ ad Oceanum colunt; Ilerdam (quæ hodie leviter tranſpoſitis elementis Lerida vocatur:) belli ſedem deligunt, propter opportunitatem loci.

XIII. Quippe in colle modico ad Sicorim amnem poſita, pontem lapideum habebat; campoſque circa patentes & fertile ſolum. Nec longe abinde Cinga fluvius, in Iberum evolvens aquas. Juxta tumulus erat paulo editior. eum ceperunt caſtris locum, omnibus eo contractis copiis. Afranius tres habebat legiones, duas Petreius: auxilia magna Hiſpanorum coëgerant, cohortes circiter octoginta, equitum utriuſque provinciæ circiter quinque millia. Duces communi conſilio parique jure adminiſtrabant omnia, & alternis ſignum toti exercitui dabant. Fabius contra hos caſtra metatus ad Sicorim duos in flumine pontes effecerat, inter ſe diſtantes millia paſſuum quatuor. his pontibus pabulatum crebro mittebat: quod idem quum & ab hoſtibus fieret, crebræ velitationes erant: nec ſine magno præſidio emitti pabulatores poterant. Accidit igitur, quum legiones Fabianæ duæ flumen tranſiſſent, impedimentaque & omnis equitatus ſequeretur, ut pons vi jumentorum & aquæ magnitudine interruptus, maximam partem equitum à legionibus divelleret. Hoc ubi ex aggere & cratibus, quæ prono flumine deferebantur, hoſtibus cognitum eſt; Afranius celeriter equitatum omnem legioneſque quatuor ſuo ponte tranſduxit.

Pompeianorum copiæ in Hiſpania. Lucanus Cæſar. Dio.

XIV. Ergo L. Plancus qui legionibus Fabianis præerat, locum ſuperiorem occupat, cujus auxilio adverſus multitudinem hoſtium ſe tutaretur. Prœlio ab equitibus commiſſo, procul viſa ſunt ſigna duarum legionum, quas C. Fabius, id quod erat ſuſpicatus, ſubſidio ſuis ulteriore ponte miſerat. Harum adventu prœlium dirimitur: copiæ utrimque in caſtra revertuntur, quum aliquam multi Fabianorum eſſent deſiderati. Eo biduo Cæſar ſupervenit, cum equitibus nongentis, quos ſibi præſidio retinuerat; & ponte noctu refici juſſo, cum omnibus copiis, præter ſex cohortes, quæ ponti caſtriſque præſidio relinquebantur, ad Afranii caſtra proficiſcitur, pugnandique poteſtatem hoſtibus facit. Quum hoſtes pugnare nollent, Cæſar ad quadringentos paſſus ab imis radicibus collis, quo in colle caſtra hoſtium erant, caſtra ponere ſtatuit: ſed veritus ne vallum eminus conſpiceretur, tantummodo foſſam pedum quindecim à fronte duci juſſit. idque opus, quum prima & ſecunda acie in loco ubi erant inſtructæ perſtantibus, tertia acies faceret, ignaro hoſte perfectum eſt.

Cæſar venit in Hiſpaniam. Dio. Cæſar. Front. Strat. 2. 5. 8.

XV. Intra hanc munitionem nocte tranſacta, poſtridie quia longius agger petendus erat, tota caſtra quemadmodum inſtituerat, permunit, ſingulis legionibus ſingula latera tribuens: ipſe cum reliquis tribus Afranium Petreiumq; ad turbandum opus venientes abſterret. Ita caſtris permunitis impedimenta & cohortes, quæ ſuperioribus in caſtris reliquerat, eodem tranſduci jubet. Erat inter oppidum & Afraniana caſtra planicies paſſuum circiter trecentorum, & in medio fere ſpatio tumulus ſurgebat, quem ſi occupaſſet Cæſar, oppido & ponte prohibiturus hoſtes videbatur. Igitur eductis inſtructiſque tribus legionibus, unius anteſignanos curſu contendere ad capiendum locum jubet. Sed Afraniani propiore ſpatio præcipiunt collem: ortaque pugna Cæſaris milites repelluntur. Igitur

Pugnam ad Ilerdam. Cæſar. Dio. Lucan.

Digitized by Google

ſubſidio adducta legio nona, quum invicem pepuliſſet hoſtes, fervore certaminis cedentes inſequuta iniquum in locum ſucceſſit.

Aquarum inundatio. Lucanus. Cæſar. Appianus. lib. 2. Civil.

XVI. Quinque horis ibi dimicatum eſt; magno Julianorum periculo, in quos ex ſuperioribus locis tela certo jactu adigebantur. Multo tamen plus vulnerum quam cædis fuit. hoſtium ſupra ducentos ceciderunt: Cæſar amiſit circiter ſeptuaginta. Victoriam utraque pars adſcribebat ſibi: Pompeiani propter tumulum retentum, qui pugnandi cauſa fuerat, & coactos terga vertere hoſtes; hi, quod numero & loco impari prœlium tot horis ſuſtinuerant, & ad extremum virtute conniſi adſcenderant montem, adverſarioſque inde in oppidum fugaverant. Majus inter hæc periculum, reſolutis montium nivibus aquarum ſubita inundatio interminata eſt; quæ una die utrumque Cæſaris pontem interrupit. Caſtra erant inter duo flumina Sicorin & Cingam, quod ſpatium erat paſſuum circiter millia triginta. Inter hos concluſus tantus exercitus, neque juvari ab amicis civitatibus, quę trans flumina erant poſitæ, nec ab iis comitatibus, qui permagni ex Gallia Italiaque veniebant, adiri poterat: & qui longius erant pabulatum egreſſi, ne ad caſtra reverterentur, magnitudine fluminum excludebantur.

Cæſar in magnis difficultatibus. Dio.

XVII. Ex proximis autem locis frumentum olim ab Afranianis comportatum Ilerdam fuerat; reliquum ſuperioribus diebus copiæ Cæſaris abſumpſerant. At hoſtibus frumentum ante proviſum erat: adhuc quotidie undique comportabatur: eratque pabuli & rerum omnium magna copia, quum ponte ſaxeo ad Ilerdam ſecure uterentur, & loca trans flumen integra, quo pervenire Cæſar non poterat, ſine periculo haberent in poteſtate. Ideirco magnis in difficultatibus Cęſar erat multoſque amittebat quotidie, qui pabulandi frumentandi ve cauſa progreſſi, ab Hiſpanis facile excipiebantur. Hiſpani enim, quia ſine utribus in bellum ire non conſueverunt, in hos veſtimenta conjiciebant, ipſi cetris ſuppoſitis facile ſuperabant flumina. Aliquot dies manſerunt aquæ. Per quos comitatum, qui ex Gallia veniebat ad Cæſarem, Afranius ſubito aggreſſus, intercepit ſagittarios Ruthenorum circiter ducentos, cum equitibus Gallis paucis, quum reliqui in montes proximos refugiſſent.

Cęſaris fames. Plutarch. Cæſar cap. 54. Dio. Cæſar. Lucanus.

XVIII. Inter hæc ingraveſcebat in caſtris Cæſaris fames: tanta jam caritate annonæ, ut denariis quinquaginta in modios frumentum emeretur. Hæc quum etiam inflatiora quam erant, Romam perſcriberentur, multi eorum qui adhuc in Italia hęſerant, ad Pompeium profecti ſunt: alii ut principes hoc perferrent nuncium; alii ne poſt omnes veniſſe viderentur. At Cæſar fruſtra ſępius tentata pontium reficiendorum ſpe, quum irritus ejus conatus aquarum & hoſtium vi redderetur, naves facere inſtituit, quales Venetis ac Britannis in uſu ſunt, Pado aut mari ſtagnantibus. Carinæ fiebant ex levi materia: reliquum corpus viminibus contextum, coriis integebatur. Has idoneo numero profectus Cæſar carris junctis noctu ad millia paſſuum duo & viginti à caſtris deportat: ibique militum aliquo numero trajecto continentem ripæ collem communit; priuſquam adverſarii rem cognoſcerent.

D. Brutus Maſſilienſes vincit. Lucanus. Cæſar. Sidon. Dio.

XIX. Eo poſtea tranſducit legionem, & utraque rippa potitus, pontem ſine moleſtia perficit biduo. ſic ad eum perveniunt, qui ex Gallico comitatu evaſerant, quique frumentandi cauſa profecti ex prioribus caſtris fuerant. Eodem die tranſmittit equites, & per has maximam hominum jumentorumque multitudinem,

Digitized by Google

quæ pabulatum egreſſa fuerat, intercipit, & devetratis cohortibus, quæ ſubſidio ſuis venerant, unam longius procurrentem, ſecludit à reliquis atque delet. Ita res frumentaria privatim expeditur. Eodem tempore D. Brutus Maſſilienſes navali prœlio vicit. Longas illi habuerant ſeptendecim, è quibus erant undecim tectæ.his complura minora navigia addiderant,terrorem ipſa ſpecie multitudinis illaturi. inerat magnus ſagittariorum numerus, magnus Albicorum, qui ſupra Maſſiliam incolunt, montanum durumque genus, & exercitatum in armis. Suos quoque ſervos & paſtores L. Domitius in naves impoſuerat, *ſi bene & gnaviter ſe gererent, libertate* promiſſa.

XX. Brutus pauciores quidem naves ducebat, ſed firmiores, delecto virorum robore repletas. quippe Cæſar fortiſſimos ex anteſignanis legionum id muneris poſcentes, in claſſem impoſuerat. Igitur hi virtuti confidentes, & quia celeritate navium & arte gubernatorum vincebantur, manicas & uncos præpararunt, quibus hoſtium naves retinerent. Maſſilienſium ea ratio fuit, ut donec liceret, maritimis artibus uterentur; quoties deprehenſi eſſent, armis montanorum fiderent, qui non multum inferiores virtute Romanis erant. Igitur poſt acrem pugnam, quum ſingulæ ferme Romanæ naves, binis hoſtilibus prehenſis, in utrumque latus dimicarent; hic pugnæ fuit exitus, ut magno Albicorum & paſtorum amiſſo numero, Maſſilienſium naves caperentur aut deprimerentur novem. Neſcio an iſto prœlio: (bis enim pugnatum eſt claſſibus:) illo certè bello, memoranda C. Acilii virtus extitit; qui decimæ legionis miles, abſciſſa dextra, quam in puppim hoſtium injecerat, læva retinuit navem: deinde in eam inſiliens, umbone propulit hoſtes, neque prius pugnare deſtitit, quam captam profundo mergeret.

C. Acilii virtus. Dio. Cæſar. Lucanus. Sueton. Cæſar. 6. 819. Val. Maxim. 3. 2. 22. Plutarch. Cæſar. cap. 25.

XXI. His ad Ilerdam nunciatis, ubi jam pontem Cæſar effecerat, omnia repente mutantur: hoſtes ex maxima fiducia in maximum metum veniunt, Cæſaris res omnibus modis fiunt ſuperiores. Igitur aliquot Hiſpanorum populi, qui Pompeianarum partium ſemper fuerant, ad Cæſarem defecerunt. Oſcenſes & his contributi Calagurritani, Tarraconenſes, Jacetani, Auſetani, Illurgavonenſes, quinque magnæ civitates. Ab his frumento adiutus Cæſar, difficultates omnes pulchre explicat: quibus rebus permoti alii populi longius colentium, & quia falſum fuiſſe rumorem apparebat, *Pompeium cum legionibus per Mauritaniam venire*; ad Cæſaris amicitiam ſe tranſtulerunt. Perterritis hinc adverſariis ut acrius inſtaret Cæſar: foſſas pedum triginta ducere inſtituit, quibus pars aliqua fluminis averteretur; quo vado tranſiri poſſet, neque longo circumitu per pontem tranſmittendi equites forent.

Cæſaris res mutantur in melius. Cicer. Dio. Florus 4. 2. 28. Lucanus.

XXII. Hoc opere prope confecto, Afranius & Petreius timentes, ne prævalido Cæſaris equitatu penitus frumento pabuloque intercluderentur, bellum ad Iberum fluvium in Celtiberiam transferre ſtatuunt. Igitur ad Octogeſam, quod ad Iberum eſt oppidum, pontem fieri imperant: legionibuſque duabus Sicorim tranſductis caſtra muniunt. Hæc ubi ſunt Cæſari per exploratores cognita, noctes dieſque labore continuato eo rem deducit, ut jam licet ægre, poſſent tamen atque auderent equites ejus flumen tranſire. Igitur hoſtes feſtinandum rati, præſidio Ilerdæ impoſito, omnibus copiis Sicorim tranſeunt, & ſe cum præmiſſis legionibus conjungunt. Cæſar legiones immittere non poterat amne interpoſito: & ſi per pontem duceret; interea hoſtes evadebant, non amplius

Hoſtes Octogeſam petunt ratio. Appian. lib. 2. Civil. Cæſar.

Digitized by Google

viginti paſſuum millibus diſtante quam petebant Octogeſa, quæ confici ab exercitu eodem die poterant.

Cæſar inſequitur. Dio. Cæſar.

XXIII. Igitur quod ſolum erat reliquum, *equites tranſire, & morari agmen* jubet. Hi tranſmiſſo flumine commodum ſuperveniunt, ut noctu moventibus tumultum facerent, iterque prohiberent. Ea res ſpectari luce reddita ex collibus, qui conjuncti Cæſaris caſtris erant, poterat. Accenſi ergo milites tanta occaſione victoriæ, per tribunos & centuriones Cæſarem orant, *ut ſe trans flumen duceret; qua equitatus tranſiſſet, ea ſe quoque audere tranſmittere*. Cæſar etſi timebat exercitum tantæ magnitudinis & rapiditatis flumini objicere, tamen alacritatè ſuorum, & ſpe bene gerendæ rei excitatus, magnum jumentorum numerum infra ſupraque conſtituit: *medio ſpatio tranſire milites* jubet. Erat adhuc ea fluminis altitudo, ut tantummodo humeris & ſummo pectore extarent, tranſducti tamen ſunt incolumes, quum paucos qui fluminis vi abrepti fuerant, equitatus excepiſſet.

Hoſtium profectionem impedit. Lucanus. Cæſar. Front. Strat. r. 6. 9. a. 3.

XXIV. Strenue deinde pergentes, ut ſimul corpora frigore aquarum adfecta curſu refoverent; ad horam diei nonam adſequuti ſunt eos, qui de tertia vigilia exiverant. Hoſtes viſo Cæſaris exercitu, locum ſuperiorem ceperunt, aciemque ſtruxerunt. Cæſar interim ſuos requieſcere jubet; deinde iterum progredientes hoſtes inſequitur. Illi quum haud amplius quinque millia paſſuum abeſſent à montoſis & anguſtis locis, quæ ſi modico præſidio occupaſſent, immunes ab equitatu Cæſaris, ad Iberum pervenire, eumque tuto tranſmittere poterant; tamen totius diei pugna & itinere defatigati, caſtra poſuerunt. Nocte proximà excepti ab equitibus aquatores, Cæſarem certiorem fecerunt; *adverſarios ſilentio proficiſci*. Idcirco *ſignum dari, vaſa militari more conclamari, & præter adverſariorum caſtra mulos agi cum fremitu, ſonumque continuari* juſſit: hoc aſtu adeptus quod quærebat, ut ſine fatigatione ſui militis hoſtes detinerentur: nam illi audito tumultu, nocturnam pugnam, aut Cæſaris equitatum veriti, conſilio mutato copias in caſtris tenuerunt.

Ad præoccupandos montes feſtinat. Frontin. Stratagem 2.5 Cæſar.

XXV. Poſtero die quum Petreius locis exploratis rediſſet, deliberatum à ducibus eſt, quando exeundum caſtris foret. Tandem nocturno itinere damnato, quo neque fallere Cæſaris diligentiam, neque vim repellere poſſent, prima luce ſequentis diei conſtituerunt proficiſci. Quod ubi tempus advenit, Cæſarem cum omnibus copiis retrocedere viderunt, tamquam Ilerdam reverteretur. Id propter inopiam fieri reputantes, quod ſine jumentis impedimentiſque profectum animadverterant; læti procurrebant ex caſtris, contumelioſiſque vocibus Julianos proſequebantur. Sed alia longe mens Cæſari fuit: qui ad præoccupandos montes feſtinans, quia caſtris adverſariorum præcluſum iter erat, per tranſverſas vales, & aſpera ſaxa enitebatur, ut his ſuperatis haud longo circumitu in deſtinatam partem flecteret. Id ubi eſt ab Afranianis animadverſum, tam ſegnis nemo fuit, quin effuſo curſu eoſdem petendos eſſe montes putaret.

Hoſtē in magnas difficultates conjicit. Dio. Cæſar. lib. 1. Civil. Lucanus 1.

XXVI. Eo res erat deducta, ut ſi prævéniſſet Cæſar, omnia in ejus poteſtate eſſent futura: præventus ab hoſtibus, impedimentis tamen, & cohortibus quæ in caſtris eorum erant relictæ, potiretur. In hoc certamine celeritatis Cæſarem difficultates viarum male habebant; Afranius & Petreius per Cæſaris equites impediebantur. Hæc moleſtior mora fuit: priorque Cæſar itinere confecto

aciem

Digitized by Google

aciem in planitie inter magnas rupes ſita ſtruxit. Afranius à Julianis ſe circumventum videns in colle quodam conſtitit: emiſſiſque cohortibus cetratis quatuor, montem qui erant in conſpectu excelſiſſimus, occupari juſſit, caſtra ibi poſiturus. Sed cetrati ab equitatu Cæſaris ad unum omnes interficiuntur. Hoc facto pugnandi cupiditate Cæſaris copiæ accenduntur, prœliumque poſtulant: *ſi hæc prætermittatur occaſio, ſe poſtea quum Cæſar vellet, non eſſe pugnaturos* minantur.

XXVII. Cæſar tamen neque ſuos objicere vulneribus & periculo volens, neque cives occidere, quibus clementiam ſuam omnibus modis approbare ſtudebat, abſtinuit prœlio, futurum ſperans, ut ſine pugna bellum conficeret, quod & aqua & re frumentaria hoſtes intercluſerat. Igitur caſtra quam proxime hoſtem poſuit: & poſtridie quum Pompeiani frequentes aquatum exiviſſent, immiſſo equitatu nihil eis tutum aut tranquillum eſſe paſſus eſt. Ea re cognita Afranius atque Petreius id conſilii capiunt, ut à vallo ad aquam brachiis ductis, aquationem expediant. Hujus operis cauſſa quum longius paulo diſceſſiſſent, liberam colloquendi facultatem nacti milites, de pace agere incipiunt: paulatimque eo progrediuntur, ut incolumitatem ducibus pacti, per primores centurionum Cæſari pollicerentur, *ſe ſigna ad eum tranſlaturos eſſe*. Milites Pompeiani de pace cogitant. Appianus. Cæſar. Dio. Lucanus 4. epit.

XXVIII. Quum jam omnium voluntate pro confecta pax haberetur, tamquam una ex duobus caſtra facta eſſent, permixti milites, ut quiſque ſuos in tentoria abduxerat, aut ſequuti fuerant; multa lætitia & gratulatione noctem celebrabant. His rebus auditis, Afranius in caſtra recurrit, ita comparatus, ut quidquid accidiſſet, laturus non iniquo animo videretur. At Petreius familiam armat, & cum hac & Prætoria cohorte, & paucis barbaris equitibus beneficiariis ſuis, ſubito advolat, & quotquot deprehendere Cæſaris militum poteſt, obtruncat; tanto furore, ut etiam tribunum è ſuis, qui retinere impetum ejus voluerat, confoderet. Deinde flens circumit manipulos, *ne ſe, neu Pompeium abſentem deſerant prodantque* obſecrat. Miles, ſubito immutatis animis, in Prætorium concurrit. Ibi jusjurandum concipit Petreius, *ſe exercitum duceſque non proditurum, neque deſerturum, neque ſibi ſeparatim à reliquis conſilium capturum*. in hæc verba jurat ipſe prior: adigit & Afranium in eadem; tribuni centurioneſque, deinde manipuli ſequuntur. Petreius eam turbat. Lucanus. Cæſar. Appian. Dio. Sueton. Cæſar 78.

XXIX. Juliani, qui adhuc in caſtris eſſent, produci jubentur. qui producti ſunt, interficiuntur in Prætorio. pleroſque tamen ii qui receperant, celant; noctuque per vallum emittunt. Cæſar tamen admiſſam in ſe perfidiam non ſuſtinuit imitari, quamvis multos ſane ſuorum amiſerat: ſed conquiſitos, qui Pompeianorum ſua in caſtra venerant, remiſit omnes, exceptis aliquot tribunis & centurionibus, qui ſponte apud eum remanſerunt. Renovato bello Afraniani pabuli & aquarum inopia premebantur: frumenti nonnullam copiam habebant, quod ab Ilerda cibaria dierum duodecim extulerat. ſed auxiliares, quod unius diei ſe inire iter putabant, neque ad portanda onera erant adſuefacti, fame infeſtabantur. Idcirco ex eo genere crebra ad Cæſarem transfugia fiebant. In his anguſtiis nihil erat Pompeianis ducibus reliquum; quam ut vel Ilerdam reverterentur; vel Tarraconem pergerent. Tarraco longius aberat; & Ilerdæ nonnihil frumenti erat relictum: igitur hoc probato conſilio, profectionem inſtituunt. Renovatur bellum. Lucanus. Cæſar. Sueton. Dio.

Digitized by Google

Sed impeditiâ Cæſare. Frontinus Strateg. 2. 13. Cæſar.

XXX. Cæſar cum legionibus ſequitur, equitatu carpit noviſſimos. ad hunc repellendum ſæpe ſe convertunt hoſtes; ita ſimul incedîtur: ſimul ſine intermiſſione pugnatur. Quum ægre ad millia quatuor confectæ viæ eſſet, montem excelſum capiunt, & à fronte muniunt quaſi caſtra metarentur. Sed onerata jumenta retinuerant; & poſtquam Cæſarem caſtra poſuiſſe, & equites pabulatum dimiſiſſe ſenſiſſent, ſub meridiem ſubito diſceſſerunt, ut priuſquam revocare Cæſar equites poſſet, aliquantum itineris conficeretur. Is quoque vanus eis conatus fuit. Cæſar ſtatim cum legionibus ſubſequutus, & poſt paucas horas equitatus ſuperveniens, caſtra ubi minime voluiſſent, metari coëgit. Subſtitit etiam in propinquo Cæſar: ſed tabernacula poni non eſt paſſus; quo paratus eſſet ad inſequendum, quandocumque moviſſent Nam prœlio abſtinere ſuperioribus de cauſis decreverat.

In maximas incidunt calamitates. Plutarch. Cæſar. cap. 54. Florus. 4. 2. 28. Cæſar. Front. Strat. 2. 1. 11.

XXXI. Afraniani tota nocte caſtra proferunt, commodiorem captantes locum; ſed quo plus procedebant opera, longius ab aqua diſcedebatur; eoque res deducta erat, ut priora mala non niſi aliis malis corrigi poſſent. Ea nocte aquatum nemo profectus eſt. Poſtero die, præter caſtrorum præſidium, univerſus exercitus ad aquam educitur: pabulatum it nemo. Tum Cæſar, ut his incommodis vexatos ad deditionem ſine pugna cogeret, vallum foſſamque circumducere cœpit, ne qua poſſent erumpere. At illis omnis in hoc uno ſpes erat reliqua. Idcirco & inopia pabuli, & quo expeditiores eſſent, omnibus ſarcinariis jumentis interfectis, tertia die, quam circumvallari cœperant, circiter horam octavam, aciem pro caſtris conſtituerunt. Eduxit & Cæſar ſuos, ſed ita paratus animatuſque, ut laceſſentibus repugnaret; ſigna non inferret prior.

Colloquio petito. Front. Lucanus. 4: 271. Cæſar. Dio.

XXXII. Præter priſtinas rationes alienum dimicationi tempus arbitrabatur, quod adverſarios ira & neceſſitas ſtimulabant: quæ res etiam ignavis animum vireſque facere conſueverunt. Accedebat ad hæc, quod in tanta vicinitate caſtrorum, vix enim mille paſſus intererant, nihil ad ſummam erat profecturus parato hoſtibus, ſi pellerentur, receptu. Sic neutris pugnam incipientibus, quum ad noctem uſque perſtitiſſent acies, in caſtra reductæ ſunt. Poſtridie dum Cæſar operibus ſuis perficiendis inſtat; Afraniani vadum Sicoris tentare cœperunt. Cæſar, ut hanc quoque ſpem illis amputaret, *Germanos levis armaturæ cum equitum parte tranſire flumen, crebriſque ſtationibus obſervari ripas* jubet. Quum ita quartum in diem equi hoſtium pabulo carerent; ipſi aqua, lignatione, frumentatione prohiberentur, & in maxima ſiti terram fodiendo, fruſtra puteos intra caſtra quæſiviſſent, *colloquium* defeſſi duces petunt; *& id ſi fieri poſſet, remoto à militibus loco.*

Afranius ſuppliciter orat veniam. Appianus. lib. 2. Civil. Lucanus.

XXXIII. Colloquium conceſſum eſt, de loco negatum. Igitur utroque exercitu coram, Afranius excuſare incipit, *quod fidei, ſuo Imperatori ſervanda cauſſa, contra Cæſarem tetendiſſent. Id ſe adeo nullo Cæſaris odio feciſſe, ſed præoccupatos legatione à Cn. Pompejo, priuſquam ulla civilis belli ſuſpicio extitiſſet. Omnia expertos eo deven ſſe neceſſitatis, ut victos ſe eſſe fateantur. tandem miſericordiam Cæſaris* ſuppliciter appellat.

XXXIV. Cæſar ad hæc leviter exprobrans *ducum pertinaciam, qui neque Cæſaris lenitatem; neque ſuorum ipſi militum deſiderium reveriti quæſitam con-*

Digitized by Google

ſectamque pacem pati noluiſsent, *accidere ipſis ait*, *quod ſoleat hominibus nimiæ arrogantiæ*, *ut quod paulo ante contempſerint*, *flagranter expetant*. *Se tamen neque illorum culpa*, *neque opportunitate temporum poſſe permoveri*, *uti ab ſua priſtina manſuetudine diſcedat*. *Igitur*, *quantumlibet ſibi in manu ſit*, *retinere victas legiones*; *idque etiam facere debeat*, *ſi eaſdem illas contra ſe & paratas*, *& tot per annos retentas eſse reputet*; *tamen ſe contentum fore*, *ſi effecerit*, *ne hoc exercitu adverſarii contra ſe amplius uti poſſint*. *Unam igitur hanc eſse conditionem pacis*, *ut Afranius & Petreius Hiſpaniis excedant*, *copiaſque dimittant*: *Id ſi fiat*, *nemini ſe nociturum*. Ea res acceptiſſima militibus Afranianis fuit: quod ultro commodum haberent miſſionis, qui à victore pœnam timuiſſent. idcirco, quum de loco & tempore dimittendi cœptum eſſet agi, geſtu ac voce ſignificarunt, *ſtatim mitti velle*. *nec enim poſtea fidem promiſsorum præſtituros duces*, *ſi præſens neceſſitas abſceſſiſset*. Tandem ita convenit, *ut qui poſſeſſiones haberent in Hiſpania ſtatim*; *reliqui ad Varum flumen*, qui Galliarum & Liguriæ terminus eſt, dimitterentur.

Concedit ei Cæſar certa conditione. Dio. Cæſar. Appianus. Liv. Epitom. Lucan. Strab. lib. 4.

XXXV. Proximo biduo milites, ſi quas inter ſe controverſias haberent, ultro ad Cæſarem in jus adierunt. Interea tertia ferme copiarum dimiſſa parte, Q. Fuſio Kaleno legato Cæſar deducendos reliquos dedit. profectio ſic inſtituta eſt, ut duæ legiones Cæſaris antecederent, cæteræ ſequerentur, in medio Afraniani eſſent; & terna caſtra in vicino ponerentur. Ubi perventum ad Varum, reliquus exercitus dimiſſus eſt. Duces cum inſignioribus centurionum & militum ad Pompeium profecti ſunt; aliorum magnus numerus feliciora auſpicia ſequi certus ſacramento apud Cæſarem dixit. Cæſar his rebus geſtis, quamquam multis magniſque cauſis in Italiam revocabatur; tamen niſi perpacata Hiſpania excedere nolebat: veritus, quia in citeriore provincia maximas clientelas Pompeius habebat, ne iterum bellum ingens exſiſteret.

Pompeiani excedunt Hiſpania. Appianus. Cæſar. cap. 54. Dio. Cæſar. Civil. 2. 18.

XXXVI. Idcirco Q. Caſſio Longino Tribuno plebis cum duobus legionibus præmiſſo; ipſe ſexcentos equites magnis itineribus ducit Cordubam, quo convenire magiſtratus principeſque provinciæ juſſerat. Nulla fuit civitas, quæ detrectaret imperium. Contra Varroni, qui hactenus eam, provinciam obtinuerat, & completis duabus legionibus triginta cohortes alarias adiecerat; ſubito infeſta omnia fiunt. Cordubenſes præſidium ab eo miſſum, in ſua poteſtate habent; Carmonenſes ejiciunt. Varro Gades ire deſtinaverat, in ea inſula frumento navibuſque comparatis, duci bellum poſſe ratus: oppidoque C. Gallonium familiarem Domitii præfecerat. Sedis Gaditanorum minis territus profugit. Varroni quum Gadium, quum Italiæ præcluſus aditus eſſet, & una legio ex duabus, ipſo inſpectante, diſceſſiſſet è caſtris, alteram, cum publicis rationibus, & pecunia quam habebat, Cæſari tranſdit.

Varro Cæſari ſe dedit.

XXXVII. Cæſar Gades profectus, *pecunias monumentaque referri in templum Herculis* jubet, quæ erant inde juſſu Varronis deprompta. Gaditanis civitatem Romanam dat; idque beneficium poſtea populus Romanus habuit ratum. Provinciæ Q. Caſſius præficitur; quod Quæſtor olim Pompeii gentis mores perdidiciſſe credebatur; eique legiones quatuor attribuuntur. Nemini ulla fit à Cæſare injuria, præterquam quod pecunia ubique grandis exigebatur. His

Cæſar conſtituit Hiſpaniā. Liv. Epitom. Dio. Appianus. Cæſar.

Digitized by Google

rebus ita conſtitutis, Cæſar Varronianis navibus Tarraconem revertitur, ibique conventum provinciæ citerioris agit: & quemadmodum in ulteriore fecerat, publice privatimque præmia bene meritis diſtribuit. Pedeſtri deinde itinere Narbonem digreſſus, quum per Pyrenæum pergeret, trophæum nullum poſuit; quod ea res Pompeio quoque crimini erat data: ſed aram haud procul Pompejanis monumentis ingenti mole ex polito lapide ſtruxit, Alexandrum imitatus, qui ad imitationem Herculis & Liberi multis locis, ad propagandam victoriarum ſuarum memoriam aras erexiſſe ferebantur.

Maſſiliam proficiſcitur: Flor. 4.2.24. Dio.

XXXVIII. Quum Narbonem perveniſſet, cognitis quæ interim erant ad Maſſiliam geſta; eo proficiſci ſtatuit. Quippe Maſſilienſes nihil damno navalis pugnæ deterriti, C. Trebonio quem obſidioni præfecerat Cæſar, ſtrenue reſtiterant: & maxima ejus opera tormentorum multitudine, & loci natura ac munitione adjuti perruperant, ea machinarum violentia, ut aſſeres pedum duodecim ferreis præfixi cuſpidibus, ingentibus balliſtis per quatuor ordines cratium tranſacti in terram penetrarent. Interim L. Naſidius imprudente Curione per Siculum fretum, cum navibus ſeptemdecim ad Maſſilienſium caſtellum Tauroenta pervenit: auctorque fuit civitati, ut denuo maritimæ pugnæ fortunam tentaret. At Brutus, ad priorem claſſem additis navibus, quas de Maſſilienſibus nuper ceperat, iterum eos profligavit: navibus demerſis quinque, quatuor captis. una cum Naſidianis navibus diſceſſit, quæ vix cœpto certamine profugerant.

Eamque recipit. Florus. Cæſar. Cic. Philip. 8. 6. Oroſius 6. 15. Diod. lib. 42. Cicer. Strab. lib. 4.

XXXIX. Nec tamen eo ſecius in defenſionis ſuſcepto propoſito perſeveratum fuit: quamquam Cæſari jam Hiſpanias acceſſiſſe fama tulerat. Ingentia deinceps opera Trebonii & incenſa ab hoſtibus; & à Trebonio refecta ſunt: quorum adnotare rationem nihil attinet, quum Cæſaris commentarii vivant, quibus tota iſta obſidio inimitabili noſtris temporibus elegantia deſcribitur. Ad ultimum omnibus defatigati malis, nam ad incommoda belli è victu tenui & corrupto (hordeo & panico vetere alebantur) peſtilentiæ malum acceſſerat; Cæſaris fidei ſe permiſerunt. Fuerat iis Cæſar, nec ſine cauſſa iratiſſimus. igitur præter vitam, & libertatem nihil ferme reliquit victis. arma, naves, pecuniæ ſtatim, cætera mox adempta ſunt. Poſtea tamen ſubinde remiſit aliquid iræ, nomini parcens & vetuſtati civitatis.

Dictator dicitur. Cic. Attic. 9. 15. Dio. Liv. 4. 31. 2. Plutarch. Cæſar. cap. 54.

XL. Sed paucis ante diebus quam in poteſtatem Cæſaris Maſſilia concederet, L. Domitius cum una nave profugerat. His rebus ita geſtis Cæſar, præmiſſis aliquot legionibus in Italiam; proficiſci ad Urbem ſtatuit: quod ſe Dictatorem eſſe dictum Narbone cognoverat. Rem tantam temporum potius licentia, quam jure & more Miorum M. Æmilius Lepidus Prætor perfecerat, is qui poſtea cum Antonio & Octaviano Cæſare Triumviratum invaſit. *Falſo credi iactabat, niſi à Conſule Dictatorem dici non poſſe: nam & olim à Tribuno militum A. Cornelio Mamercum Æmilium dictum eſſe de ſententia collegii, quum itidem propter intempeſtivam quorumdam dubitationem Augures conſuli Senatus cenſuiſſet.* Ita cæteris invitiſſimis propoſitum Lepidus tenuit; *Senatus* tamen obtendens *auctoritatem populique juſſum*: quum in his nominibus nihil tum præter ipſa nomina foret.

Nona legio ſeditionem movit.

XLI. Sed arma hoſtium, atque jura civium pari impetu proterentem, pars exer-

citus, quo adjutore hæc omnia egerat, terrere ſeditionibus cœpit. Nona legio, præmiſſa cum aliis in Italiam, poſtquam Placentiam attigerat, tumultum movit: *miſſionem* poſtulans; *quam olim etiam decreto Senatus juſſam, tot iniquis laboribus vulneribuſque abunde meruiſſent. Præterea ſibi ad Brundiſium denarios quingenos promiſſos, neque dum repreſentatos eſſe.* Verior tamen cauſſa erat, militum cupiditas & ira; quod prædæ ſuæ cuncta ceſſura ſperantes poſt victoriam, ab omni injuria temperare cogebantur. ſimul ea opinione ferociam augebant, quod armato adhuc Pompejo, ſuæ opis egere Cæſarem arbitrabantur. At ille inſolens cogi, ſemperque in maximis periculis maximum animum habere ſuetus, minime ceſſit tumultuantibus: quamquam eo jam eſſet provecta ſeditio, ut in perniciem Imperatoris eruptura videretur.

Lucan 5.237 Sueton. Cæſar. 70. 2. Cic. Famil. 8. 8. 18. Dio. Appian. lib. 2. Civil. Front. Strat. 3. 9. 4.

XLII. Vocatos igitur in concionem milites (nam audito hoc motu celeriter Maſſilia advolaverat) ſimul adeſſe juſſis quos ipſe adduxerat præſidii cauſſa; & ut plures diſcerent, quam immotum adverſus ejuſmodi terrores Imperatorem haberent; ita circumfuſos adfatus eſt. *Quis novus hic inceſſit animis veſtris furor, ut omnibus his bellis tranquilli & obſequentes, hoc maxime tempore ſeditionem captetis, quo ego, fine jam inſtante laboris, de præmiis veſtris attentiſſime cogitabam? quæ vos omnia vecordiſſima audacia corrumpitis: priora merita oblitteratis; me, quem ſemper veſtri cupidiſſimum eſtis experti, ex Imperatore veſtro inimicum atque hoſtem redegiſtis. An enim ſtolidas illas minas, & temerarias voces veſtras, terrore potius quam ira pectus hoc repleturas putaviſtis? Scilicet, qui barbarorum ferociſſimos domui; civium potentiſſimos coegi in ordinem, non timui Pompejos, non timui Scipiones, militum meorum voces, militum meorum manus timeam!*

Cæſaris oratio ad ſeditioſos. Sueton. Lucanus.

XLIII. *En adſum C. Cæſar? nudumque pectus & paratum percuſſuris offere. peragite ſcelus, & cujus ante hanc fortunam imperio ſemper paruiſtis, nunc omnium late victorem, ſi audetis, contemnite! Quod ſi vero, uti res docet, tantum animorum non eſt, ut vel conſpectum meum ferre poſſitis; quanto intervallo meam veſtramque conditionem fata diſcreverint, diſcite. Miſſionem poſtulatis, tanquam carere vobis hoc tempore nequeam. Ecce autem do quod petitis, voſque à ſignis meis diſcedere jubeo. An enim exiſtimatis, ſi à vobis deſeror, defuturas mihi manus, quibus paucas has bellorum reliquias profligam? Bonus & felix Imperator ubivis reperit milites; & ſi nulli uſquam eſſent, abducerem vel ex hoſtium caſtris. Utrum ego vobis, an vero vos me magis indigeatis, hæc tam recentia, tam certa documenta admonere vos non potuerunt?*

Negat ſe illorum opera indigere. Front. Strat. 3. 9. 4. Lucan.

XLIV. *Nuper tantum bellum cum paucis cohortibus orſus, intra viceſimum diem ſupra quatuor legiones hoſtium meas feci. atque illi milites læti lubenteſque imperata faciunt; & quod me potius Imperatore ferunt arma, fortunæ ſuæ gratulantur. Vos quoque, ſi aliis ſub ducibus merentes in meam veniſſetis poteſtatem, idem faceretis. Nunc ſecunda tantum, Imperatoris veſtri virtute, non veſtra (ne erretis) experti; neque cui militetis, neque qui vos ipſi ſitis, agnoſcitis. Agite ſi placet, & vel ad Pompejum tranſite. ecquis veſtrum tam eſt arrogans, ut non multis modis T. Labieno ſe fateatur inferiorē? At ille meis auſpiciis ubiq; magnificus ubiq; victor; cum Imperatore mutavit fortunam, & quaſi repente factus eſſet alius, ignarus antea timoris & fugæ, nunc nuſquam locorum audet conſiſtere. Ite, ite,*

Sibi vel ab hoſtibus militū copiam fore.

& hoc exemplum ſequimini, quando vos felicitatis veſtræ piget.

Legioni decimationem minatur. Appian. lib. II Civil. Dio.

XLV. *Stipendia vobis juſto tempore dantur; annona nunquam defuit; nihil operæ vobis, nihil periculi injunctum eſt, cujus vos pœnitere debeat. Majore ſudoris quam ſanguinis impenſa res omnium precioſiſſimas, ſecuritatem, gloriam, victoriam quaſiviſtis. neque dona vobis atque præmia defuerunt, quæ ſemper larga manu diſtribui; in pœnis parcior, nec temere ultra verborum caſtigationem progreſſus. At nunc, ut ſentiatis quem provocaveritis, utque veſtræ pœna exemplum à pari inſania Romanos exercitus abſterreat, morem majorum, & clariſſimorum ducum inſtituta ſequutus, legionem decimabo. Sane amari ſemper à militibus meis, quam timeri malui. Sed quoniam alterum, quum præſtare deberetis, omiſiſtis: alterum, quod effeciſtis neceſſarium, ſubite.*

Sed multitudini dat veniam.

XLVI. Quum hanc ad vocem orta militum comploratio eſſet, tribuni centurioneſque exquiſitiſſimis precibus placare Cæſaris iram niſi, vix tandem effecerunt, ut flecti videretur. Igitur reſumpto ſermone: *Nihil quidem concedi*, ait, *oportebat, ita meritis; ſed tamen contentus pœna paucorum, dabo multitudini pœnitentiæ locum. Vos autem, quibus hæc venia conceditur, quid actum ſit hodie, & qua ſpe pactoque dimittamini, diligenter mementote. Nam ſi poſtea vel minimi motus aut auctores aliis, aut ſocii fueritis, veteris ſimul recentiſque delicti pœnam non effugietis. Militem non ſolum indefeſſum ad labores, impigrum ad prælia: ſed etiam vel maxime morigerum duci eſſe oportet: hoc ſi abſit, reliqua ſæpius in perniciem omnium, quam cujuſquam commodo cedunt. Majores noſtri, penes quos aliquot ſæculis ſumma belli gloria per homines fuit: nullius rei diligentiores, quam diſciplinæ militaris, cuſtodes fuerunt. Iiſdem illis certum immotumque ſemper fuit, plus in duce quam in exercitu reponere.*

Tantum duodecim puniuntur.

XLVII. *Atque hoc univerſa rerum natura docere pauliſper attentos debuiſſet. ubique minoris eſt quod regitur, quam quod imperat. Ideoque Jovem, cujus in poteſtate omnia eſſe credimus, optimum maximumque vocamus: & in homine membris omnibus totoque corpore, una mens à qua reguntur, potior eſt. Hæc prius intelligere vos voluiſſem, & erat melius: ut tamen ſimul & neceſſariæ ſeveritatis, & ſolitæ clementiæ meæ ratio habeatur; in paucos edam exemplum quod in totam legionem oportuiſſet. Centum & viginti ſeditionis auctores depoſco, unde duodecim ad pœnam forte vocentur; & erit aliquod pœnitentiæ ſignum, ſi peſſimos homines, obedienter tradideritis.* Sortes ita de induſtria ſunt temperatæ, ut ſeditioſiſſimus quiſque duceretur. Sed quum ex hoc numero unum tempore ſeditionis abfuiſſe conſtaret, *centurionem, cujus calumnia nomen delatum innocentis fuerat, pro illo* Cæſar *occidi* juſſit. His ſecuri percuſſis, exauctorata legio non ferens ignominiam, quum repudiari ſuam operam cerneret, non deſtitit ſatiſfacere Imperatori, donec multis & ſupplicibus precibus exorato, priſtinum in Sacramentum reciperetur.

Cæſar Romæ dictaturam init. Front. Strat. 4. 5. 2. Sueton. Cæſar. 70. 2. Lucan. 5. 374. Plutarch. Cæſar. 54. Cic. Attic. 9. 11.

XLVIII. Placentina ſeditione cōpoſita, Cæſar legiones maximis itineribus in Apuliam & Bruttium mittit; navium undique contrahendarum cauſſa: ipſe Romam in faciem pacis cum inermi comitatu profectus, Dictaturam iniit, ut roganti ſcilicet populo Romano gratificaretur. Cæterum ille Conſul in annum ſequentem creari voluerat, ut tyrannicam poteſtatem quam uſurpabat, legitimi magiſtratus vocabulo obtegeret. Simul ſervari ſpeciem Reipublicæ volebat, &

Digitized by Google

quia Conſules ambo ſequuti Pompejum fuerant, nec Prætoribus creandi Conſules jus eſſe dicebatur; neceſſario faciundum putavit, ut Comitiorum habendorum cauſſa Dictaturam adſumeret.

Ejus Acta Urbana. Dionyſ. Halic. 2. 92. Sueton. Cæſar. 41. 4. Joſeph. 14. 15. 14. 15. Dio. Cæſar Civil. Lucan. Plutarch.

XLIX. In hoc magiſtratu exſulibus, præter T. Annium Milonem, reditum decrevit; & proſcriptorum à Sulla liberis jus petendorum honorum contra legem Corneliam dedit. Ariſtobulum quondam Judææ Regem, deinde triumphatum Pompeio, remiſit daturum in Syria turbas. Sed ille quidem *à Pompeianis veneno eſſe interceptus* traditur: filium Alexandrum, acceptis ea de re Pompeii literis, Luc. Scipio ſecuri percuſſit Antiochiæ, latrocinia objiciens. Habuit deinde comitia, ſeque & P. Servilium deſignavit Conſules. is enim erat annus, quo Conſulatum ei gerere per leges licebat; quarum vim quum vi majore ſolveret, ſpeciem ubivis magna veneratione ſectabatur. L. Piſonem collegam adſumpturus videbatur. Sed quia *legatos ad Pompejum mittendos* Piſo cenſuerat, eatque eam ob cauſſam increpitus ab Iſaurico; illi honorem libertas abſtulit, huic adulatio dedit. Comitia cæterorum quoque magiſtratuum ſunt habita; Pontificum etiam, in loca demortuorum: Feriæque Latinæ celebratæ.

Ejus de alieno ære æquiſſima conſtitutio. Sueton. Cæſare 42. 3. Appian. Dio.

L. Oppreſſis deinde ære alieno conſulendum putavit; ſed ita, ne ſubrueret fidem, & dum aliorum neceſſitati cupidius conſulit, aliorum juri vim facere intolerandam videretur. Conſtituit igitur, *ut arbitri darentur* (nam ipſius verba lubentiſſime pono) *per quos fierent æſtimationes poſſeſſionum & rerum, quanti quæque earum ante bellum fuiſſet, atque eæ creditoribus transferentur*. Hi arbitratores, ne quis alteri parti addictiores electos quereretur, ſorte creabantur. Hac conditione quarta fere pars crediti deperibat: ſed facile patiebantur homines, quia timor novarum tabularum, quæ vulgo poſtulari cœperant, tollebatur. Quia deinde rumor percrebuerat, multos aurum argentumq; ne creditoribus ſolverent, ſupprimere; horum nequitia abuſus, legem tulit, *ne quis ſupra ſeſtertia ſexaginta in numerato* haberet. ſic providebatur, ne quis magnarum opum fiducia adjicere ad res novandas animum poſſet. Plebs ad hæc addi poſtulabat, *ut præmia ſervis, qui dominos in hanc legem peccantes detuliſſent, decernerentur*: ſed abnuit Cæſar, juratuſque negavit *ſervis adverſus dominos crediturum*.

In Illyrico Cæſaris duces rem male gerunt. Luc. 4. 402. Oroſius 6. 15. Sueton. Cæſar. 36. 1. Florus 4. 2. 31. Strab. lib. 7. Ptolomæus. Dio.

LI. Inter hæc tam proſpera non modicam accepit per duces ſuos in Illyrico cladem. P. Cornelium Dolabellam, quum à Cæſare naves haberet, M. Octavius & L. Scribonius Libo, quos Liburnicæ atque Achaicæ claſſi Pompeius præfecerat, victum, exutumque copiis Dalmatia expulerunt. Sed ille quidem amiſſa claſſe, perfugit ad C. Antonium, qui ad Curictam (Japodum litoribus adſita eſt inſula, ad maris Adriatici fauces) caſtra habebat. Sed ipſum quoque Antonium, quum ulciſci Dolabellam cuperet, cum Q. Hortenſio qui ab infero mari claſſem adduxerat, Pompeiani duces ſuperarunt. quamquam ei L. Minucius Baſilus, C. Salluſtius Criſpus, ex ſingulis legionibus quibus præerant, cohortes aliquot ſubſidio miſiſſent.

C. Antonius ſe dedit. Lucan. Dio. Cæſar. Civil. 3. 67. Oroſius. Florus.

LII. Antonius Curictam refugit, aſperitate ſitus, & incolarum virtute confiſus. Sed ubi Octavius & Libo cum ingentibus copiis claſſicorum adfuerunt; deſertoſque à ſociis urgere fames cœpit, & ad Pompejanas partes palam tranſgreſſus vir fortiſſimus T. Puſio ſolicitare; Antonius ſe cum quindecim cohortibus dedidit: omneſque ad Pompeium à Libone deducti ſunt. Evaſere tamen prius pauci

ad Baſilum, qui copias inſtructas ex adverſo litore oſtenderat. Ea ſpes audaciam parti militum fecit, ut nova ratione tentarent per mare fugam. Namque refluxu exſpectato rates conſcenderunt ita contextas, ut geminatis cupparum ordinibus incumberent, quo inter utrumque ordinem occulto remigio proveherentur. Series cupparum ad firmitudinem catenis ferreis colligabantur. In medio ratis erecta turris erat; unde, ſicubi vim faceret hoſtis, defendi poſſet.

Opiterginorum ratis deprehenditur. Dio. Lucan. Flor. Jo. Saeliſber. Polic. 27.

LIII. Ex tribus ejuſmodi ratibus prima & ſequens æſtus beneficio litus optatum tenuerunt: tertia, quæ vehebat Opiterginos in occultos quaſi caſſes incidit, quos Pompeiani Cilices, uſitata ſibi quam adhuc piraticam facerent arte, funibus ſub mari circumductis paraverant. His deprehenſa ratis, & ad ſcopulos unde religata vincula fuerant attracta, quum ab hoſtibus terra mariqe oppugnaretur; defenſa tamen eſt, quia ſupervenientes tenebræ prœlium diremerant. Præerat Opiterginis tribunus, Vultejus nomine. Hic quum neque vincula rumpere tentantibus res ſuccederet, neque aliud ſperari effugium poſſet; *parvum*, inquit, *deliberandi ſpatium noctis hujus mora præſtat, milites. neque etiam multa deliberandi aut anceps materia eſt. Si poſſemus & mortem & ignominiam effugere, hoc nimirum prorſus eſſe faciundum nemo ambigeret.*

Illi, hortante Vulteio, Quintil. 3. 8.

LIV. *Nunc quoniam alterutrum neceſſario legendum eſt; utrum ſit optabilius aliqua eſſe dubitatio timidis & ignavis, & Cæſarem proditurus poſſet. Nobis quidem neque ingratis eſſe adverſus eum, cujus maximis beneficiis ſæpe uſi ſumus, libeat: neque virtutis noſtræ gloriam, turpi commaculare infamia. Quid igitur adferri poteſt, quo minus libertate, donec adeſt, utamur; & in præſtantiſſimam conditionem nos vindicemus; ut neque adverſariis quidquam in nos liceat, & facinus noſtrum æterna fama ſequatur. Præſertim quia fortes ab ignominia mors abſolvit; poſt ignominiam nihilominus ſubeunda mors eſt. Promittent haud dubie vitam: ſed quid nobis opus eſt vita agenda precario? quid ſi vero fallant fidem& qui mori per virtutem potuimus, turpes irriſique alieno arbitrio cervicem demus? quid ſi ad longius neque ſimplex ſupplicium ſervati, ad Pompejum adducamur, tam inimicum nobis ſemper, quam propitius Cæſar fuit? ad Marcellum, cujus animum ſupplicio Novocomenſis illius experti ſumus?*

Mutuis vulneribus ſe conficiunt. Liv. Epitom. Dio.

LV. *Hos videre, his ſupplicare, Transpadanus quiſquam poterit? Hoc ne conjuges quidem liberique noſtri velint; ob quæ nomina quandoque conſilium mutarunt, qui de ſe decreverant. Pro Cæſare perire omnes optent, quam vel regnare cum hujus inimicis. Sed neque in eo res eſt; quin omnia ſunt in poteſtate Cæſaris, & ſi hunc offendimus, illi perierunt. Sic eadem via quæ nobis ad gloriam & libertatem patet, à civitate noſtra famam proditionis, iram victoris, metum, periculum, cladem avertimus, Cæſaremque magis etiam ei conciliamus. cujus equidem quia notiſſima nobis eſt liberalitas, quis futurum ambigat, quin & nos ille laudet, & ob noſtrum factum univerſæ genti pretium tribuat.* Nec fefellit eum animus. quippe Cæſar, ubi propter ipſum mille circiter Opiterginos, ut fidem ei ſervarent, in eadem rate mutuis vulneribus concidiſſe didicit; priuſquam ab Urbe proficiſceretur, non illi ſolum oppido, ſed omnibus omnino Tranſpadanis civitatem Romanam dedit.

Curio in Africam tranſjicit.

LVI. Caji deinde Curionis referenda clades eſt, ſub idem tempus in Africa acceſi. Sed illi quidem principia nimis læta fuerunt. Recepta ſine certamine Sicilia,

cilia, ſicut juſſus erat à Cæſare, in Africàm trànsjecit legiones. Provinciam eam obtinere L. Tubero debuerat, ex Senatuſconſulto ſortitus: ſed illo cunctante P. Attius Varus, qui Auximo profugiens Uticam pervenerat, clamore multitudinis ad ſe delatum imperium arripuit; Tuberonemque venientem, quamquam earumdem partium eſſet, excluſit provincia: ne filium quidem valetudine adfectum exponere, ſed nec aquam haurire paſſus. Atque iſte quidem Varus provinciam eam prius ex Prætura obtinuerat, quo facilius ei fuit, propter hominum locorumque notitiam delectus agere, & alia tuendæ provinciæ parare. Igitur duas jam legiones habebat ſub ſignis: nec minus reponebat ſpei in Mauri Regis amicitia, cui tranſditum à patre Hiempſale erat hoſpitium cum Pompejo, & maxima cum Curione ſimultas, qui in Tribunatu legem *de publicando Jubæ Regno* publicaverat.

Dio. Sueton. Cæſar. 36. 1. Appianus. Cæſ. Civil. 1. 30. Cic. pro Ligario cap. 7. O. eſius. 6. 15.

Luc. 4. 668. Cæſar. Civil. 2. 25. Appianus. Dio. Liv. Epitom.

LVII. Adverſus hos duas legiones Curio tranſportàvit, & quingentos equites, navibus longis duodecim, & multis onerariis. Ad hujus claſſis conſpectum L. Cæſar adoleſcens, qui ad Clupeam adventum Julianorum cum decem roſtratis opperiebatur, multitudine velorum territus, Adrumetum perfugit. Curio præter Uticam ad flumen Bagrada progreſſus, exſcenſione facta, caſtra locat. Inde ad exploranda caſtra Cornelia (nobilitatem nomenque loco prioris Africani expeditio fecerat) cum equitatu pergit, levique prœlio victis Numidis, qui ut tutum agreſtibus receptum facerent, ex caſtris Vari oppido conjunctis excurrerant, & adventu longarum navium audacior, pronunciat navibus onerariis, quæ numero circiter ducentæ ſtabant ad Uticam, *pro hoſtibus ſe habiturum, qui non extemplo curſum ad caſtra Cornelia direxiſſent.*

Læta initio tràhit. Appianus. Cæſar. Dio. Cicer. Lucan.

LVIII. Obſequuti ſunt univerſi, exercitumque Curionis omnium rerum copia repleverunt. Mox iterum in caſtra ad Bagradam ſe recepit Curio, quia adverſarii caſtra Cornelia occupaturum divinati, aquas veneno infecerant; & acclamatione totius exercitus appellatus *Imperator*; poſtero die movet Uticam, & caſtra prope oppidum ponit. Nondum perfectis operibus, fit certior adeſſe magna Jubæ Regis auxilia, Uticamque ſine timore pergere: igitur equitibus immiſſis hos diſturbat, & magnum interficit peditum numerum, qui tam celeriter in oppidum ſe recipere nequiverant. Sed proxima nocte quum centuriones Marſi duo cum manipularibus aliquot ad Varum perfugiſſent, in ſpem ille venit, totum corrumpi Curionis exercitum poſſe. Igitur eductis legionibus, ut inter ſe & Curionem una tantum vallis intereſſet, tentare milites per Sex. Quintilium Varum cœpit, qui L. Domitii Quæſtor ad Corfinium fuerat. Igitur notos ſibi centuriones militeſque compellans, *ut ad prius ſacramentum redirent*, obſecrabat, *relinquerentque illos, à quibus capti perfugarum in numero haberentur, & per ſummam contumeliam hoc vocabulo notarentur.* Poſtremo *largitionem à ſe & P. Attio* oſtentat, *ſi prioribus partibus concilientur.*

Ejus milites ſolicitantur ad proditionem. Appian. Cæſar.

LIX. Ad hæc neutram in partem ſignificatione voluntatis facta, exercitus in caſtra reducti ſunt. Sed tentati militum animi caſtra Curionis timore & ſuſpicione compleverant. Nam paucis mutatis centurionibus, iidem ordines manipulique manebant, quales eo tempore fuerant, quum ad Corfinium à Cæſare caperentur; præterea genus erat hominum, ex municipiis Pompejo addictiſſimis, Peligni Marſique. Hæc omnia non parum magnas timendi cauſſas adferebant:

Inde metus in caſtris Curionis.

& quod ſuperiore nocte inter transfugium paucorum excepti graviores quidam militum ſermones, nonnulli & confıcti erant. Igitur in principiis de ſumma rerum ſententiæ dicebantur. alii *regrediundum in caſtra Cornelia cenſebant*; quidam *oppugnanda hoſtium caſtra.* neutrum conſilium Curioni placuit, alterum abjecti nimis animi, alterum temerarii videbatur.

Curionis concio.

LX. Igitur dimiſſo concilio milites ad concionem vocat: *quantum eorum fidei Cæſar credat*, exponit. *non debere hunc deſeri, à quo maxima ſint expectanda præmia; præſertim dijudicata jam fortuna belli, duabuſque Hiſpaniis receptis. Fruſtra jactare prius ſacramentum adverſarios, non legiones illud, ſed ducem Domitium abrupiſse. proditos ab eo milites, à Cæſare conſervatos non beneficii modo gratia, ſed in verba Cæſaris ſponte adactos, nova religione teneri. Quod ſi cauſſam à Cæſare deſciſcendi nullam habeant; in ſe quoque nihil ſe ſperare, quod offendat. Præclaram ſibi erga milites voluntatem conſtare: diligentiam duce dignam præſtitiſse hactenus: etiam fortunam adfuiſse conatibus. Atque hæc omnia nuper adeo conſenſu univerſorum eſse adprobata, quum ſit Imperator ab iis appellatus. Cujus honoris gratiam ſe ipſis facere, ſi pœniteat.*

Pugna inter Curionem & Varum.

LXI. Adhuc dicentem interrupit militum clamor, indigne ferentium, *quod ſuſpecti proditionis eſſent*: & *ad omnia pericula fidem ſuam operamque* offerentium. Unde Curio jam animoſior, poſtridie eodem loco quo antea, in acie adſtitit. Eduxit & Varus ſuos, uterque legionum Domitianarum fiducia, quas Curio manſuras in recenti ſacramento, Varus redituras ad vetus putabant. Sed ubi vallem tranſire Vari equitatus omnis cum parte levis armaturæ cœpit; equites Curionis cum duabus Marrucinorum cohortibus impetu facto, relictos à ſuis velites ceciderunt. Qua re Varianos perturbatos cernens Rebilus, legatus Cæſaris, quem ob peritiam rei militaris ex Sicilia Curio ſecum adduxerat, *inſtare*, *atque tempore uti* jubet.

Curionis audacia & victoria. Lucanus. 4. 752. Cæſar Civil. 2. 15. Appian. lib. 11. Civil.

LXII. Nec moratus Curio, ut erat acer & audax, primus procurrit in vallem; impeditam adeo, ut ab altera parte, niſi adjuti à ſuis, adſcenſum difficulter molirentur. Sed hoſtes animis perculſis, neque ullius niſi fugæ memores, priuſquam ad jactum teli perventum eſſet; in caſtra omnes refugerunt, tanta conſternatione, ut in portis & anguſtiis viarum, plures obtriti oppreſſique à ſuis ſine vulnere morerentur, quam interfecti in prœlio fuerant. Et niſi Curionis milites tantum ad pugnam profecti ſola ſecum arma extuliſſent; eodem impetu expugnari caſtra potuerunt. Memorabile tum facinus Pelignus quidam nomine Fabius edidit. Namque fugientibus immixtus magna voce *Varum* identidem invocans requirebat. Ubi ille credens unum è ſuis reſtitit, *quis eſſet*, *& quid vellet*, interrogans; Fabius ſtricto gladio eum petiit: & interfeciſſet, niſi ſcuto ſublato vitaſſet ictum Varus. Fabium qui proximi forte erant milites occiderunt. iſque ſolus Curionis militum ea pugna cecidit, adverſariorum deſiderati circiter ſexcenti, & mille præterea vulnerati ſunt.

Rex Juba movet adverſus Curionem. Dio. Cæſar.

LXIII. Varus quum ſuos mirifice perterrefactos animadverteret, exercitum de tertia vigilia ex caſtris in oppidum reduxit. Curio circummunire oppidum inſtituit; magna ſpe, quod Hiſpanienſem Cæſaris victoriam, quæ multorum literis ac nunciis in Africam perferebatur, omnium animos inclinaturam in has partes rebatur. Idcirco quum *Regem Jubam venire cum ingenti exercitu* audiſſet,

Digitized by Google

vix credere potuit: donec minus quinque & viginti millibus abeſſe didicit Regis copias: tum in caſtra Cornelia ſe recepit, ubi tuto bellum duceret, donec ex Sicilia duæ aliæ legiones, & reliquus equitatus adveheretur. Sed in optimo conſilio permanere licitum ei non fuit per Uticenſium quoſdam, qui in caſtra ejus perfugerant. Ii *revocatum Lepticanorum bello Regem diſceſſiſſe cum maxima copiarum parte* nunciabant: *Sabura duce modicam manum pergere Uticam, jamque haud procul oppido diſtare.*

Eumque cum toto exercitu delet.

Lucanus 4. 717

Front. Strat. 2. 5. 40.

Appianus.

LXIV. Sed ea fraus Maurorum erat: præmiſſuſque Sabura rumorem eum ſparſerat. cæterum Rex cum omnibus copiis ſequebatur. At Curio præmiſſis prima nocte equitibus, quarta vigilia cum legionibus ad caſtra Saburæ contendit. Huic equites occurrunt, *rem à ſe bene geſtam* nunciant. cupiditas hominis magis inflammatur. quærit ex captivis, *quis caſtris ad Bagradam præſit?* reſpondent *Saburam*. Ille ſtudio conficiendi itineris quærit ultra nihil, converſuſque ad ſuos, *videtis*, inquit, *eadem omnia & hos, & perfugas Uticenſes dicere*. Summa deinde feſtinatione procedit ad hoſtem. At ille ſimulatione timoris paulatim cedit, juvenilemque animum magis magiſque vanæ alacritatis implet. Sic in patentes campos protractus, equitatu Numidico circumvenitur. Feſſi erant Romani equites pediteſque itineris longinquitate, ſedecim millibus paſſuum confectis; equites etiam ſuperioris noctis prœlio. igitur quum neque timidis ad fugam, neque fortibus ad pugnandum vires ſupereſſent, occidione totus exercitus cæditur. Ipſe Curio, quum Cn. Domitius præfectus equitum hortaretur, *ut fuga ſalutem peteret: numquam ſe venturum dixit in conſpectum Cæſaris, amiſſo quem ſua fidei crediſſet exercitu*. atque ita, ut rea temeritate ſua perditas morte ſequeretur, prœlians interfectus eſt.

Jubæ adrogantia.

Liv. Epitom.

Oroſius. 6. 15.

Cæſar.

Florus 4. 2.

Euſebius.

LXV. His rebus auditis, naves quæ ad caſtra Cornelia ſtabant, cum paucis militibus, qui ad primam rei famam eo decurrerant, in Siciliam celeriter ſe receperunt. Reliqui (nam quinque cohortes præſidio relictæ caſtris fuerant) Varo ſe dediderunt. Cæterum Juba *ſuæ victoriæ præmia alieno arbitrio minui non poſſe* dictitans, magnam eorum partem interfecit, cæteros miſit in Regnum; fruſtra conquerente Varo, *ſuam fidem ab eo lædi*. Sed eum adeo Rex contemnebat, ut in oppidum invectus, multis populi Romani Senatoribus proſequentibus, quæ fieri vellet Uticæ atque in provincia, pro imperio conſtitueret. quibus effectis rebus paulo poſt cum omnibus copiis in Regnum rediit. Hæc poſtquam in Urbem, & in Macedoniam nunciata ſunt, diverſam pro diſſenſione animorum, à Romanis mercedem Juba tulit.

M. Octavii geſta in Dalmatia.

Dio.

Lucan. 5. 561

Cæſar.

Oroſius. 6. 15.

Strab. lib. 7.

LXVI. Pompejus & qui cum eo erãnt honorem ei habuerunt, *Regem*que appellarunt: at Cæſar & Urbani judicarunt *hoſtem, Bocchumque & Bogudem*, quod ejus eſſent adverſarii, *Reges appellandos eſſe* cenſuerunt. Interim in Dalmatia M. Octavius, poſt diſceſſum Liburnicarum navium, quibus Antonianos milites ad Pompejum Libo deducebat; Iſſam, inſularum eo tractu nobiliſſimam ab amicitia Cæſaris avertit: Salonas, quum fruſtra tentaſſet, oppugnare ſtatuit. At illi quum ob paucitatem reſiſtere non poſſent, ſervos puberes manumiſerunt, & mulierum præſectis crinibus ad tormenta ſunt uſi. Octavius horum pertinacia cognita, quinque caſtris oppidum clauſit.

LXVII. At quum obleſſi negligentius agi excubias apud hoſtem cernerent;

Digitized by Google

Cæſar adverſum Pompejum proficiſcitur.
Cæſar. Civil. 3. a.
Joan. Sariſber. Policrat. 3. 10.
Dio.

pueris atque mulieribus in muro collocatis, ut ſpecies propugnatorum ſervaretur; eruptionem in proxima caſtra faciunt: hiſque perruptis (nam propter æſtum multi milites ex ſtationibus diſceſſerant) eodem impetu cætera omnia expugnant, Octaviumque majore copiarum amiſſa parte, cum reliquis in naves compellunt. Octavius tantam cladem paſſus, quum de Salonis expugnandis deſperaſſet, jamque inſtaret hyems, Dyrrhachium ad Pompejum reverſus eſt. Dum hæc in Illyrico & Africa geruntur, Cæſar depoſita in ſpeciem civilis animi Dictatura, ſub alio nomine eadem omnia habiturus, Brundiſium pergere ſtatuit, quo etiam legiones præmiſerat, Pompejum petiturus: quem in uſum tam aliis è fanis, tum ex ipſo Capitolio donaria pleraque omnia ſuſtulerat.

Bonis ominibus.
Florus. 4. 2: 36.
Appianus. lib. II. Civil.

LVIII. Neque mediocriter ſpem ejus erexerunt, objecta tum & paulo poſt omina. Quippe dum adornat iter, in comitatum ejus lauream ſupervolans milvus injecit: & poſtea ſacra eo faciente Fortunæ, taurus adhuc intactus effugit, paludemque nactus, eam tranavit. Reſponderunt aruſpices *Cæſaris fata ſic adumbraſse deos; manentique exitium, mare tranſeunti vitam victoriamque portendi*. Quamvis igitur hyems eſſet, & ob tempeſtates difficilis trajectus ſperaretur; ordinatis à tergo omnibus, Brundiſium intendit iter. Exeuntem proſequuta ingens hominum multitudo *pacem* orabat, *& cum Pompejo reditum in gratiam*; ſatis enim apparebat, ſi vi victus alteruter eſſet, eumdem libertati quem bello finem fore. Profecto jam Cæſare, pueri ludicra pugna concurrerunt Romæ, ſuperioreſque extiterunt: qui *Julianorum* ſibi nomen indiderant.

Brundiſio tranſmittit in Græciam.
Plutarch. Cæſar cap. 55.
Appianus.

LXIX. Poſtquam Brundiſium Cæſar venit, quo *legiones duodecim, & omnem equitatum convenire* juſſerat, vix tantum reperit navium, ut quinque legiones tranſportari, cum ſexcentis equitibus poſſent. Igitur pro concione hortatus eſt milites, *ut æquo animo relinquerent impedimenta ſua, quo plures imponi pugnatorum poſſent*: atque ipſis alacriter acclamantibus, ſine mora compleri naves juſſit. Cæterum ventis reflantibus per aliquot dies hæſerunt ad anchoras: quo temporis intervallo & Conſulatum Cæſar iniit Brunduſii: & aliæ duæ legiones ſupervenerunt. Septem igitur legiones ſed infrequentibus ſignis, quia bellis Gallicis & longo ab Hiſpania itinere, ad hoc autumni gravitate in Calabria, valde erant deminutæ, in naves onerarias impoſuit; roſtratis, quarum habebat haud magnum numerum, ad præſidium Siciliæ Sardiniæque relictis. Hæc claſſis, quum pridie nonas Januarias ſolviſſet, tota nocte propter malaciam propinquis locis hæſit; poſtero die Græciam attigit, tempeſtatibus ad Ceraunios delata montes; ibique navibus omnibus incolumibus, milites expoſuit.

Urb. cond. an. 705.
Numerus legionum tranſportatarum.
Cæſar.
Lucanus. 5. 430.
Liv. Epitom.

FINIS LIBRI CX.

Digitized by Google

JOH. FREINSHEMII
SUPPLEMENTUM
Libri CXI. LIVIANI.

L. Annæi Flori Epitome Ejuſdem Libri.

M. Cælius Rufus Prætor quum ſeditiones in urbe concitaret, novarum tabularum ſpe plebe ſolicitata, abrogato magiſtratu pulſus urbe, Miloni exuli, qui fugitivorum exercitum contraxerat, ſe conjunxit: Uterque quum bellum molirentur, interempti ſunt. Cleopatra Ægypti Regina à Ptolemæo fratre regno pulſa eſt. Propter Q. Caſſii Prætoris avaritiam crudelitatemque, Cordubenſes in Hiſpania cum duabus Varianis legionibus à partibus Cæſaris deſciverunt. Cn. Pompeius ad Dyrrhachium obſeſſus à Cæſare, & prædiis ejus cum magna clade diverſæ partis expugnatis, obſidione liberatus, tranſlato in Theſſaliam bello, apud Pharſaliam acie victus eſt. Cicero in caſtris remanſit; vir nihil minus quam ad bella natus: omnibuſque adverſarum partium, qui ſe poteſtati victoris permiſerunt, Cæſar ignovit.

INTEREA temporis occupato per varia negotia Cæſare, Cn. Pompeius, quum annum ad apparanda, quæ vellet, liberum habuiſſet; ingentes terra marique vires contraxerat. Quinque legiones cum adjunctis equitibus trajecerat ab initio: unam deinde effecerat ex Sicilia, quæ facta ex duabus, *Gemella* vocabatur; & unam ex veteranis, qui in Creta & Macedonia ſedes fixerant, duas in Aſia conſcribendas curaverat Lentulus. Præterea cum duabus Syriacis legionibus, exercitus Craſſiani reliquiis, Scipio Metellus exſpectabatur. Sagittarios tria millia habebat: funditorum cohortes ſex: equitum ſeptem millia; maximam partem ex Regum auxiliis.

Pompeii apparatus. Appianus. C

II. Naves inſuper roſtratas inſtructas habebat ſexcentas: quarum præſtantiſſimæ centum Romanis generis milites vehebant: onerariarum præterea maximus numerus aderat. Eam claſſem per omnem maritimam oram diſtribuerat: quæ tranſitu Cæſarem prohiberet. Navibus Ægyptiis Cn. Pompeius adoleſcens præerat; Aſiaticis D. Lælius, C. Triarius; Syriacis C. Caſſius; Rhodiis C. Marcellus cum C. Coponio; Liburnicæ atque Achaicæ claſſi Scribonius Libo, M. Octavius. Sed univerſæ rei maritimæ præfecturam M. Bibulus gerebat; cui omnes reliqui dicto audientes eſſe debebant. Civitates præterea Dyrrhachium, Apolloniam, cæteraſque ad eam oram hybernis occupare decreverat.

Ejus claſſis & duces. Lucan. 5. 420. 5. 8. Velleius 2. 51. Cæſar. Appianus.

III. At Lentulus Marcelluſque Conſules, quum eorum in exitu annus eſſet, Senatum convocarunt. Civilis enim diſcordia Senatum quoque geminaverat, ut & qui Romæ, & qui Apolloniæ erant, hoc ad ſe vocabulum traherent. Nam apud Pompeium haud minus ducenti Senatores erant: tantum ei paraverat auctoritatis ſuſcepta, ut putabatur, libertatis

Senatus Pompeianus Apolloniæ. Plutarch.

Digitized by Google

Summa rerum Pompeio permiſſa.

Pompeio: cap. 106. Dio. Varro apud Agell. 14. 7. Lucanus.

defenſio. Igitur & quidam ætatis extremæ, præterea claudus altero pede ad eum ſe contulerat; & M. Brutus, quamquam ad id tempus Pompeium, cuius juſſu pater Bruti fuerat interfectus, neque ſalutare, neque reſpicere ſolitus. Ut autem omnia, quam fieri poſſet, proxime morem majorum agerentur; Theſſalonicæ per Augures templum conſtituendum curaverant, ubi Senatus cogi poſſet, quod alio loco facta Senatus conſulta pro juſtis non habebantur.

Pompeio uni ſumma rerum permittit. Cæſar. Lucanus. Appianus.

IV. Eo poſtquam convenit exul Senatus, verba de Republica facere Lentulus inſtituit *ante omnia decernendum huic cætui hunc eſse verum juſtumque populi Romani Senatum; qui Romæ ſint, deſertores cauſſæ publicæ, amicos tyranni, purgamenta potius ampliſſimi ordinis, quam membra, nequidquam uſurpare vocabulum Curiæ, cuius jura prodiderint. Proximum eſse, ut provideant, quomodo & per quos in poſterum gerenda ſit Reſpublica. nec enim Conſulum haberi comitia attinere, quod de eorum imperio ferri lege curiata nequeat. Idcirco reliquos quidem proconſulibus & proprætoribus, ſuo quemque loco Reipublicæ navaturos operam: ſed tamen unum ſummum conſtitui ducem oportere, neque dubitandum, quin Pompeius is eſse debeat*. Erat ſane jam anno ſuperiore datum Pompeio ſummum imperium, ſed Conſulibus adiunctis. Tum vero *ſummam belli rerumque omnium uni permitti* placuit.

Pompeii oratio.

V. Atque is ut animos ad meliorem ſpem erigeret, huiuſmodi orationem habuit. *Ego vero nullum pro vobis & Republica laborem, nullum diſcrimen deprecor, Patres Conſcripti: poteſtatem impoſitam recuſarem, niſi vobis omnibus adjutoribus uſuro neque conſilium, neque collega defuturi eſſent. Idcirco magna mihi ſpes optimi eventus ſollicitum animum conſolatur: modo vos quoque bono animo ſitis, neque magis umbra rerum & vocabulis, quam rebus ipſis moveamini. Scio à multis conſilium meum Urbem relinquenddi reprehenſum eſſe: cuius nunc quoque adeo non pœnitet, ut hoc uno modo conſervari potuiſſe rem Romanam exiſtimem; perdendamque nobis in perpetuum Urbem fuiſſe, niſi relicta ad tempus foret. Segregavimus à nobis improbos cives, ſegregavimus timidos: & qui manendo ab illis impetiti, ab his deſerti, hoſtem inſtantem, copias ambiguas, conſilia impedita habuiſſemus, egregie explicavimus omnia. vires terreſtres maritimaſque maximas coegimus: pecunia, commeatu regum atque populorum auxiliis abundamus. neque corpora ſua tantummodo nobis præſtabunt hæ copiæ; ſed animis etiam nobiſcum votoque ſtabunt.*

Cæſarem accuſat. Lucan. Appian. Juſtin. 2. 12. 14.

VI. *Teneat ſane vacuam ille Urbem, & deſertas à dominis domos: dum hic ſit Senatus, hic Romana civitas, quæ profecto non in ædificiis conſiſtit, ſed in civibus: quemadmodum & olim clariſſimorum populorum exemplis præjudicatum eſt. Athenienſes bello Medico urbem, perituram ſecum ſi manſiſſent, reliquerunt: ut ſalvi atque incolumes glorioſius reciperent haberentque. Quid majores noſtri? Quum Urbem Galli occupaſſent, nonne ab Ardea & Veiis Romanum exercitum eduxit Camillus, alter Urbis Imperiique noſtri conditor? Quid igitur vetat, quo minus eadem ſequuti conſilia, parem ſperare eventum debeamus? cum eo homine nobis res eſt, qui ſummam, & incredibilem cupiditatem imperandi ne nunc quidem tegere poteſt, manente bello & incerto rerum exitu. Quid illum facturum cenſetis, quod omen dii prohibeant, victorem, qui nunc arbitratu ſuo*

Digitized by Google

[ſ]ratio Pompeii ad ſuos.

creat magiſtratus, diſtribuit exercitus, dilargitur provincias, omnia legum populique, omnia Senatus jura ſibi uni vindicat?

Deſe pollicetur omnia.

VII. *Cum hoc tam ſuperbo, tam impotente tyranno ſic eſt decertandum, ut omnino victoriam vindictamque ſperemus: ſed tamen, etiamſi contra daret Fortuna, perire potius optemus, quam omnium modo terrarum gentiumque dominos, insolentiſſimum dominum pati. Mihi certe fixum decretumque eſt, non modo, quam ſemper in Imperiis præſtiti adhibere virtutem, fidem, diligentiam; ſed etiam ſi fieri poſſet, augere omnia, majoraque & intentiora præſtare. Neque me ſic antiquus ille deſeret deorum favor, ut fortunarum in omnibus, demum in optima cauſſa jacere patiantur. Nam de apparatu noſtro, quem juxta mecum ſcitis, quid opus eſt dicere? Tot civium Romanorum legiones, tot ſociorum Regum atque civitatum auxilia, tantæ toto mari claſſes, excitare vel ignavos poſſent. Vos modo, quod felix fauſtumque ſit, eam adhibete curam atque induſtriam, quam tempora noſtra & Reipublicæ deſiderant.*

Pompeiani ſenatus decreta. Lucanus. Diod. lib. 41. Cæſar.

VIII. Similem deinde ad milites, qui aderant, concionem habuit; læta omnium acclamatione. Eodem tempore laudati ab hoc Senatu ſunt ſociorum promptiſſimi; *donaque & honores decreti Rhodiis, Spartanis, Athenienſibus. Utque Maſſilienſium fidei quod poſſet præmium redderetur; Phocæam, cui ſuam originem debebat Maſſilia, liberam eſſe* juſſerunt. Cotyi quoque, qui Sadalem filium è Thracia cum equitibus quingentis miſerat, actæ gratiæ, reguloque munera miſſa. Iiſdem honoribus Rex Deiotarus adfectus eſt, qui ſexcentos adduxerat equites; & Rhuſcipolis, quem ſequuti erant ex Macedonia ducenti. Sed effuſa maxime in Iubam ſtudia fuerunt, cuius victoria magnam civiles belli profligatam partem credebant. Ptolemæus quoque Auletæ filius, cui tutor ab Senatu datus Pompejus fuerat, *Rex* appellatus eſt: *ſororque Cleopatra abſtinere Regno juſſa*, quod à propinquis & amicis pueri ereptum, in Syria colligendo copias, repetitum ibat.

Pompeianorum negligentia in cuſtodiendis litoribus. Eutropius. Lucanus. Cæſar. Liv. Epitom. Flor. 4. 2. 16. Strabo lib. 17. Appian. Dio.

IX. His ita ordinatis Pompeius, quum ob tempus anni tranſmiſſurum mare Cæſarem non arbitraretur; Theſſalonicæ hiemare conſtituerat. Eadem opinio præfectis claſſium fraudi fuit, quo negligentius litora cuſtodirent. M. Bibulus naves centum decem Corcyræ habebat: ſed quia neque naves ornatas, neque remiges paratos tenuerat, prius ad continentem Cæſar appulit, quam occurri poſſet. Neque Lucretius Veſpillo, & Minucius Rufus, qui cum octodecim Lælianis navibus erant Orici, opponere ſe auſi erant; quamquam Cæſar haud plures duodecim roſtratas præſidio duxerat. Igitur Bibulus comperto Cæſaris adventu, quum adhuc aliquas excipi naves poſſe ſperaret, vacuis occurrit, quas cum Fuſio Kaleno legato, Brundiſium Cæſar, ad tranſportandas reliquas copias remiſerat.

Cæſar Oricum occupat. Dio. Appianus. Cæſar.

X. Ex eo numero nactus triginta; cum ipſis nautis dominiſque navium combuſſit, ut ſupplicii fœditate ceteros abſterreret. Summa deinde diligentia uſus, à Salonis Oricum uſque totum mare claſſibus prætexuit; ipſe per aſperrimam hiemem excubans in navibus, neque laborem ullum aut munus deſpiciens. At Cæſar miſſo ad Pompeium L. Vibullio Rufo, quem ſemel apud Corfinium, iterum in Hiſpania captum, præſtiterat incolumem, ideoque ad perferenda de pace mandata judicabat idoneum; ſtatim atque milites expoſuerat, per aſperos anguſtoſque calles; ſed ignorantibus adventum ejus hoſtibus incuſtoditos, Oricum proficiſcitur, ubi L. Torquatus præerat: qui quum fruſtra Græcos *arma ca-*

Digitized by Google

pere juſſiſſet, quod *contra Conſulem Romanum ea capturos* negabant, aperuit portas, & à Cæſare conſervatus eſt.

Mox Apolloniam. Dio. Appian. Cæſar.

XI. Inde protinus Apolloniam itum: & profugiente L. Staberio, poſtquam itidem Apolloniatas ad Cæſarem inclinare ſenſerat, id quoque oppidum, voluntate incolentium receptum eſt. Nec mora fuit, quin Bullide & Amantia cæteriſque finitimis civitatibus, & ex tota denique Epiro legati venirent ad Cæſarem, omnibus imperata facere paratis. Haud procul inde Dyrrhacchium aberat; horreum Pompeii, quo omnis generis apparatus magnam vim contulerat. Hoc Cæſar oſtendit militibus, & *quia Fortuna tam favente eſſent uſi, ut per infeſtum tempeſtatibus & hoſtibus mare incolumes tranſirent; totque civitates parvo tempore redegiſſent in poteſtatem; ne deeſſent favori deorum* hortatus eſt, *parumque adhuc laboris adderent, quo priuſquam advenire Pompeius poſſet, Dyrrhacchio potirentur. Eam rem & abundantia biberna præſtituram in præſens & ad ſummam belli magnæ utilitati fore.*

Pompeius Dyrrhachium contendit. Cæſar. Appianus.

XII. Sed Pompeius celeriter accepto nuncio, quippe Vibullius, ut ei Cæſaris adventum cito nunciaret, die noctéſque, mutatis etiam jumentis, iter continuaverat, nihil ad ſummam diligentiam reliqui fecit, quo conatum hoſtis prævenirct. In eo itinere, quum neque diebus, neque noctibus intermitteretur, & vix ad cibum capiendum ſatis daretur ſpatii, Pompeii milites in eum metum venerant, ut adeſſe hoſtem ubique putarent: & in Epiro finitimiſque regionibus ſigna prope omnes relinquerent, compluręs arma projicerent. Evaſit tamen ad Dyrrhachium Pompeius prior, caſtriſque prope oppidum poſitis, exercitum ex vehementi conſternatione recepit.

Cęſar & Pompeius propinqua caſtra habent. Dio. Ptolemæus. Cæſar. Lucanus 5. 470.

XIII. Ibi Labienus princeps jurare cœpit, *ſe eum non deſerturum, eoſdemque ſubiturum cum eo caſus*. idem deinceps tribuni centurioneſque, & poſtremo milites fecerunt. Igitur, priuſquam Antonius cum reliquis copiis ſe Cæſari conjungeret, huic noceri poſſe ſperans, ad flumen Apſum proceſſit, quod fines Dyrrhachinorum Apolloniatiumque diſterminat. Simili ſpe contra movet Cæſar. Sed ubi ventum ad flumen, majoreſque Pompeii vires cognovit, in finibus Apolloniatium poſuit caſtra; ut inter duos exercitus flumen intereſſet; cæterum videre invicem, & colloqui poſſent. Eo loco Cæſar expectare Brundiſinas copias ſtatuit. Sed illæ quum à Fuſio Kaleno adducerentur, literæ Cæſaris ad Kalenum allatę ſunt, quibus *omnes portus litoraque teneri claſſibus adverſariorum* ſignificabat.

Cæſar conditiones tentat. Dio. Cęſar.

XIV. Igitur Kalenus, quum paulum progreſſus à portu fuiſſet, Brundiſium repetiit. Una navis, quę milites nullos vehebat, quum imperio contempto profecta eſſet, ad Oricum expugnata eſt à Bibulo, omneſque puberes, qui in ea erant, ſupplicio adfecti. Cęſaris legiones, quas idem periculum exſpectabat, literis ejus tempeſtive perlatis, Fortuna ſervavit. Per eadem tempora Cęſar, ſive revera cupidus pacis, ſive quod magis eſt credibile, temporis ducendi gratia, donec auctiores habuiſſet copias; ſimul adverſariorum pertinacię gnarus, & ex hac odium illis omnium parans, nullam occaſionem tentandarum conditionum prętermiſit. Ad Oricum legati Cęſaris M. Acilius, L. Statius Murcus, cum Bibulo & Libone colloquuti (nam his mare, illis litus obtinentibus, ejus rei facultas inciderat) in ſpem eam venerant, aliquid ad concordiam profici poſſe, quia Pompeiani duces *cupere cum Cæſare loqui* dixerant.

M. Bibuli mors.

XV. Idcirco Cæſar, quum forte cum una legione Buthrotum profectus, literas legatorum accepiſſet, ſtatim recurrit Oricum. Sed quum neque Bibulus ad colloquium proceſſiſſet, & Libo legatorum, quos Cæſar ad Pompeium mittere cupiebat, præſtare periculum nollet; ne inducias quidem concedere voluit; nihil aliud ab hoſtibus quæri ſentiens, quam ut aqua rebuſque aliis, quibus indigebant, induciarum obtentu, claſſem reficerent. Nam ſicut illi mare, ita terram in poteſtate Cæſar habebat; ſtationibuſque per litora diſpoſitis, non aquandi, non lignandi, ne religandi quidem naves facultatem dabat. Unde & M. Bibulus, quum in ſummo frigore & inopia per multos dies, quamquam corpore æger, diſcedere ex navibus nollet, neque ibi curari poſſet; aucto morbo diem ſuum obiit. In ejus locum ſuffectus eſt nemo: ſed ſingulis claſſibus præpoſiti, ſuo eas arbitrio regebant.

Pompeius de pace tractare dedignatur. Strab. lib. 1. Cæſar.

XVI. Interea L. Vibullius, qui mandata Cæſaris exponendi otium nondum fuerat nactus, cum Pompeio agere inſtituit. At ille interfatus; *Quid mihi*, inquit, *aut vita, aut civitate opus eſt, quam beneficio Cæſaris habere videbor? cujus rei opinio tolli non poterit, quum in Italiam, ex qua profectus ſum, reductus exiſtimabor*. Bello perfecto Cæſar hæc dicta cognovit, ab iis qui interfuerant: interfuerunt autem Scribonius Libo, L. Lucceius, & ſcriptor hiſtoriarum Theophanes, quibuſcum res maximas communicare Pompeius conſueverat. Sed tum etiam alio facinore Pompeiani declaraverunt averſam à pace voluntatem. Crebra inter milites utrimque colloquia fiebant, modico interfluente amne. eo P. Vatinium mittit Cæſar, qui magna voce ſæpius proclamaret, *liceretne civibus ad cives legatos de pace mittere quod prædonibus & fugitivis licuiſset?* Reſponſum eſt ab altera parte, *A. Varronem poſtero die ad colloquium venturum*. agitur una etiam utrimque, quemadmodum tuto legati venire, & quæ vellent, exponere poſſent.

M. Cælius res novas molitur Romæ. Liv. Epitom. Cic. Famil. 8. 17. Vellei. 2 Cicer.

XVII. Sed quum in conſtitutum locum P. Vatinius veniſſet, & cum eo loqui T. Labienus cœpiſſet, ex improviſo tela ſunt in Vatinium conjecta: quæ ille militum armis protectus vitavit. centuriones aliquot militeſque Cæſaris vulnerati ſunt, exclamante Labieno, *deſinite ergo de compoſitione loqui. nam nobis, niſi relato Cæſaris capite, pax eſſe nulla poteſt*. Iiſdem temporibus Romæ M. Cælius Rufus, Prætor novarum rerum materiam quærebat, non amore Reipublicæ, aut quod æquum eſſe quod agebat crederet, ſed dolore atque indignatione motus, ſicut ipſe confitetur. Homo erat eloquio animoque Curioni ſimillimus, cujus etiam pellectus amicitia, & odio Appii, quem ſciebat in diverſis partibus fore, ad Cæſarem ſimul ex Urbe profugerat; idque ob meritum Præturam nuper erat conſequutus. Sed quia C. Trebonium Prætorem Urbanum non ſors, ſed Cæſar effecerat, omnibus in rebus illi ſe opponere inſtituit. Niſi forte homo ingenioſiſſime nequam, quaſi honeſtiorem hanc cauſſam prætexuit, potius æris alieni magnitudine, ut alii multi, ad res novandas impulſus; quod ſervari ſe poſſe in otio deſperabat.

Cauſſam debitorum ſuſcipit. Di. Velleius. Cæſar.

XVIII. Idcirco tribunali juxta ſellam C. Trebonii collocato, *ſi quis appellaſſet, auxilio fore* pollicebatur *debitoribus*. Sed quia Trebonius juxta Cæſaris conſtituta judicabat; ſummamque in omnibus æquitatem atque moderationem adhibebat, nemo repertus eſt, qui appellare vellet. Iis enim temporibus

Digitized by Google

nondum tantâ quiſquam erat impudentiâ, ut quum ſe debere fateretur, integras tenere poſſeſſiones ſuas poſtularet.

Leges fert novas. Dio. Velleius. Cicero. Cæſar.

XIX. Idcirco Cælius, ne nihil effeciſſe videretur, legem promulgavit, *ſexenni die, ſine uſuris, creditæ pecuniæ ſolverentur*. Id quoque vanum inceptum fuit, Conſule Servilio, magiſtratibuſque reliquis repugnantibus. Tum Cælius ea lege ſublata, duas promulgavit novas: unam qua *mercedes habitationum annuas conductoribus* donabat; alteram *tabularum novarum*. Hæc & grata tenuioribus erat, & ab homine diſerto jamdudum ſeditioſis conditionibus alienatam plebem inveniebat. Facile igitur inducta eſt, ut in C. Trebonium faceret impetum, eumque vulneratis nonnullis, de tribunali deturbaret. Sed is quidem mutata veſte fugit. At Servilius Conſul, advocatis ex itinere militibus, qui in Galliam deſtinabantur, præſidioque hoc Curiam muniens, de his rebus ad Senatum retulit. Patres *removendum à Republica Cælium* cenſuerunt. Tamen propter interceſſionem Tribunitiam Senatuſconſultum non potuit fieri: auctoritas perſcripta eſt.

Foro & Curia excluditur. Liv. Epitom. Dio. Quintil. 6. 3. 20. & 40. Cæſar. Cicer. Velleius. 2. 52. 1.

XX. Sed Conſulem tabulas legum promulgatarum tollere aggreſſum, Cælius per vim & ſeditionem repulit. Iterum ergo coactus, adhibito præſidio Senatus *videre Conſulem* juſſit, *ne quid Reſpublica detrimenti pateretur*. Hac accepta poteſtate ſellam Cælii curulem fregit. at ille poſuit alteram loris intentam: tacite illudens Conſulem, qui *aliquando flagris cæſus ab Iſaurico patre* dicebatur. Ad extremum tamen ſuperior & jure & potentia Conſul Cælii partes alii cuidam Prætori demandavit: ipſum & Foro, & Curia excluſit, volentemque concionari de Roſtris detraxit. Cælius ignominia ſimul iraque permotus, ad Pompejanos ſcripſit, *in Urbem* eos advocans, *nudatam præſidiis futurum & ſtudio populi promotorem in illas partes*, *vacuamque Italiam* oſtentans: quod etiam ſaluberrimum illis partibus fuerat.

Milonem concitat. Cæſar. Dio. Velleius. Liv. Epitom. Oroſius. 6. 15.

XXI. Miſit etiam ad T. Annium Milonem clandeſtinos nuncios, quem inimiciſſimum Cæſari noverat, propterea, quod reſtitutis exſulibus, ſolus ille reditum non impetraverat. Magnorum hæc eſſe motuum initia poterant, viris claris & audacibus talia molientibus, occupato alibi Cæſare, & incertiſſimis plane temporibus. Cæterum ex tanto metu celeriter & citra detrimentum hi conatus in nihilum evaſerunt. Quippe Milonem contracto fugitivorum exercitu profectum in Campaniam, & quaſi mandato Pompeii homines ſolicitantem, quotquot ob æs alienum, aut facinora credebat idoneos, pauci ſunt ſequuti: Capuaque fruſtra tentata, confugiendum ei Tiſata fuit. Ignarus horum, & meliora ſperans Cælius, conjungere ſe cum illo cupiebat. Sed quia occulta fuga nec ſatis tuta videbatur, & majus ad omnia momentum erat, ſi quaſi Prætor proficiſceretur, commeatum à Conſule petiit, tamquam *purgandi ſui cauſſa Cæſarem aditurus*. Conſul ſimulari hæc ſuſpicatus, Tribunum plebis adjunxit, qui res novas molientem coërceret.

Et ad eum profugit. Cæſar. Dio.

XXII. At Cælius haud longe dum profectus, audito Milonis incommodo, in itinere ſubſtitit: unde cognito ejus conſilio Tribunus hominem in Urbem reducebat. Sed interea Senatus *Milonem hoſtem* judicaverat; *Cælio manere ad Urbem* juſſo. Id quum eſſet factum, iſque ſe negligentius cuſtodiri ſenſiſſet, in Campaniam profugit, vires & conſilia cum Milone juncturus. Nam ex

Digitized by Google

Audax Cæſaris in Græciam trajectus.

magnis in Ædilitate datis muneribus aliquem reliquum habebat gladiatorum numerum. *Hos igitur Neapolim clam juſſit ingredi*, proditionem oppidi ſperans. ipſe Caſilinum venit, & ſub idem tempus ſigna ejus militaria Capuæ comprehenſa ſunt. Ita conſilio patefacto, quum nihil procederet, Campanique eum pro hoſte haberent, agrum Thurinum petiit, ubi pulſum Campania Milonem agere compererat.

Sed mox ambo intereunt. Cæſar. Velleius. Dio. Appianus. lib. 22. Civil. Plutarch. Cæſar. cap. 56. Florus. 4. 2. 37.

XXIII. Et ſane, ſi reperiſſet ſuperſtitem, moliri aliquid conjuncti poterant. Sed Milo jam occiderat, in oppugnatione caſtelli Coſani lapide ex muro ictus. Paulo poſt etiam Cœlius haud mitiore fato defunctus eſt, quum Thurios perveniſſet. Nam ab equitibus Gallis & Hiſpanis, quos præſidii cauſſa Cæſar miſerat, quum iis contra Cæſarem nummos polliceretur, interfectus eſt. Iiſdem temporibus, quum in Epiro præter equeſtria certamina, his illiſque vado facile tranſeuntibus modicum amnem, nihil rerum gereretur (nam Pompeii conatum tranſducendi copias pons interruptus deſtituerat) Cæſar audaciſſimo facinore morantes Brundiſii legiones adducere paravit. Quum enim Pompejanæ claſſes maria obſiderent undique, hybernum ſibi tempus aptiſſimum judicabat: dum hoſtes tempeſtatibus deterriti vacuum & incuſtoditum trajectum relinquerent.

Cæſaris ſumma audacia. Dio. Cæſar. Florus. Lucanus. Plutarch. Apoph. Rom. cap. 43. Appianus. Plutarch. Cæſar.

XXIV. Sed Bibuli primum, deinde Libonis diligentia factum erat, ut Antonius portu exire non auderet. Quippe Libo parvam inſulam, portui Brundiſino objectam, qua neceſſarius erat transjecturis egreſſus, occupaverat. & quamvis propter inopiam aquæ, & acceptum ab Antonio detrimentum, alio coactus erat ſe recipere; hiems mare claudebat. Idcirco Cæſar impatiens moræ, fortaſſis etiam ſuſpectans Antonium, ne expectare eventum vellet, ſub alteram vigiliam ignoratus exceſſit caſtris, conſcenſoque vehiculo perrexit ad locum, ubi naviculam & optimum gubernatorem opperiri per ſervos præmiſſos juſſerat; tamquam nuncium Cæſaris transjici oporteret. Cum his ſervis (tres omnino erant) ipſe quoque ſervili habitu fortunam diſſimulans, navem ſcalmorum duodecim conſcendit, licet horrente tempeſtatibus mari, & ventis pertinaciſſime flantibus.

Et vox memorabilis. Appian. Plutarch. Lucanus. Florus.

XXV. Magno labore, licet prono alveo, perventum ad oſtium amnis erat; quum ventis & æſtu adverſo remorum irritum laborem fore apparuit. Ibi deſperanti gubernatori vir ingens animi, & fortunæ ſuæ cuncta ceſſura putans, *quid times*, inquit? *Cæſarem vehis*. Ad hanc vocem attonitis omnibus, & ſummo conatu intendentibus nervos, oſtium ſuperatum eſt nequidquam. ventus enim ſubinde ad litus reiiciebat lembum, donec vicina jam luce, timenti gubernatori, ne ab hoſtibus conſpicerentur, Cæſar invitiſſimus redire permiſit. Quia tamen omnino faciendum putabat, ut donec vehementiores venti eſſent, tranſitum tentarent ſui; hoc maxime auxilio perrupturi, quos in tranquillo mari certum ab inſtructiſſimis hoſtium claſſibus exitium manebat; Poſthumium in Italiam miſit, cum epiſtolis ſeverioribus.

Iubet ſuos hiberno mari in Græciam tranſire. Cæſar. Appianus. Plutarch. Antonio. cap. 1.

XXVI. Plures enim dederat, ut ſi Gabinius, aut Antonius, aut Kalenus cunctarentur, quibus erant priores tradendæ literæ, Poſthumius haberet, quas exhibere militibus poſſet, quibus eum ſequi quotquot voluiſſent, jubebantur. Imperabat autem *quando portus ab adverſariis tenebantur, ut ad Apolloniatium litora eiicerent naves; earum jacturâ ſe nihil commoveri: modo viros habeat, per quos adipiſci poſſit omnia*. Ceterum Gabinius à navigando abhorrens, longo circumitu

per Illyricum copias, quibus præerat, inſtituit ducere. Antonius & Kalenus potius cum periculo tentandum brevius iter exiſtimabant, quam ad imperium & neceſſitatem Cæſaris ſerius occurrere. Et erat ſumma militum alacritas, & ad Cæſarem proficiſcendi ardor; eorum etiam, qui paulo ante *ſe laboribus fractos objici periculis, quanta firmiſſimi vix ſuſtinere poſsent*, erant queſti. Quare minimo negotio perſuaſerunt iis duces, ut Auſtro flante conſcenderent naves, ſeque fluctibus traderent.

Idque ſucceſſit feliciter. Cæſar. Lucan. Appianus.

XXVII. Inter hęc Pompeius, ut priuſquam auctiores copiæ Cęſaris fierent, pugnaret, iterum inſtructam aciem tranſducere conatus incœpto repente deſtitit, ringentibus omnibus, & *pulcherrimam occaſionem dimitti* jactantibus. Sed deterritus adverſo omine fuerat, quia duo milites vadum tentantes ab Cæſariano unº erant interempti. Namque felicitas Cæſaris omnia, etiam temere cœpta in bonum ei vertebat. Itaque & audaciſſimum ejus cœptum, legiones hiberno mari transjiciendi, non incolumes modo copias illi præſtitit, ſed ultro ceſſit adverſariis ingrave detrimentum. Quippe dum Dyrrhachium prætervehuntur Cæſaris naves, Q. Coponius, qui Rhodiæ claſſi præerat, conſpectas cum roſtratis viginti ſequebatur, & remiſſiore jam vento propemodum attigerat, haudquaquam æquo certamine longis navibus onerarias oppugnaturus, quum ſubito intendi ventus cœpit, Julianoſque longe ab hoſtibus divellere. Atque illi Nymphęum tenuerunt, haud procul Apollonia, quamquam haud ſatis tutum Auſtro flante portum; nempe minoris navium quam legionum interitum æſtimabant.

Rhodiæ claſſis tempeſtate perit. Appianus. Cæſar. Plutarch.

XXVIII. Ibi mira felicitate ſubito converſus eſt ventus, & pro auſtro ſpirare Africus cœpit; contra quem illa erat tutiſſima ſtatio. Repentina igitur commutatione rerum, qui modo in periculo fuerant, ſpectaculo periclitantium hoſtium perfruebantur. Quippe naves Rhodias tam ſæva tempeſtas comprehendit, ut in clauſo & importuoſo mari conſtratæ illorum, numero ſedecim, ad unam omnes eliderentur. remiges atque propugnatores, quibus fluctus pepercerant, partim interfecti ſunt à Julianis; alii capti; quos Cæſar conquiſitos diligenter conſervavit, domumque remiſit. Duæ tamen Cæſaris naves captæ ſunt ab hoſtibus, diverſo vectorum fato. Contra Liſſum ad anchoras ambæ conſtiterant, ignaræ quorſum reliqua claſſis curſum intendiſſet. Idcirco Octacilius Craſſus, qui Liſſi prętat, multis minoribus navigiis cinctas ad deditionem hortabatur, incolumitate promiſſa. Tum vero quantum ſit hominibus in firmitudine animorum & experientia caſuum pręſidii apparuit. Nam tyrones altera navi vehebantur, ii quum ſe dediſſent, Octacilii perfidia omnes ſunt interempti: veterani ſimulatione deditionis extracto tempore, navem impulerunt ad litus: & exſcenſione facta, equites ab Octacilio immiſſos repulerunt, & ad ſuorum præſidia pervenerunt incolumes.

Militum cum Antonio tranſvectorum numerus. Plutarch. Cæſar.

XXIX. Octacilius etiam Liſſum amiſit, quia conventus civium Romanorum Antonii audito adventu, ad Cæſaris partes ſe applicuerat, cujus beneficio datum ſibi oppidum atque munitum meminerat. Legiones omnino tres Antonius tranſvexit, unam tyronum (hæc erant circiter viginti militum millia) equites octingentos. Horum adventus eodem ferme tempore Cæſari Pompeioque cognitus, utrumque excivit, ut eodem die caſtra moverent: hic ut occurreret venientibus, & ne cum Cæſare conjungi poſſent, impediret; ille

Digitized by Google

ut conatus Pompeji vanos efficeret. Uno die celerius occurrit Magnus, quia nullum illi tranſeundum flumen fuerat; Cæſarem vadum quærendum tardaverat. Sed adverſus vim hoſtium Antonius caſtris ſe tenuit: ſuperventu deinde Cæſaris Pompejus ad Dyrrhachium poſuit caſtra, loco idoneo, Aſparagium vocant.

Cæſaris conſilia. Plutarch. Cicero. c. 54. Diod. lib. 41. Cæſar. Florus 4. 2. 38. Lucanus.

XXX. Theophanem deinde, quo præfecto fabrûm utebatur, miſit, qui Rhodios amiſſa claſſe conſolaretur, *non ab hoſtibus accepto detrimento, ſed illato tempeſtatibus, neque navalem illorum deliquiſse gloriam, & quod virium deceſſiſſet, id abunde beneficio Senatus atque Pompeji recuperaturos ex victoria, quam certam exploratamque eſse in manibus*. At Cæſar jam abundans copiis, Cn. Domitio Calvino tres legiones cum equitibus quingentis; L. Caſſio legionem tyronum & equites ducentos, C. Calviſio Sabino cohortes quinque cum paucis equitibus attribuit: ut per illum Macedonia, per iſtum Theſſalia, per hunc Ætolia reciperentur: ſimul res frumentaria horum opera fieret expeditior. ipſe Pompejum inſequutus, caſtra caſtris ejus oppoſuit: & poſtridie copiis inſtructis poteſtatem pugnandi fecit.

Pompeii caſtra circumvallare inſtituit Cæſar. Cæſar. Dio. Florus. Lucan.

XXXI. Sed Pompejo caſtris ſe tenente, poſtero die per circumitum tectaſque arbuſtis vias Dyrrhachium properat. Recurrit eodem Pompejus, ſed quia Cæſaris conſilium aliquanto ſerius cognoverat, excluſus ab oppido, propinquo colle (*Petram* vocabant Dyrrhachini) caſtra poſuit. Cæſar fruſtra expugnatione tentata, propter inexpugnabilem ſitum loci, mature revocavit ſuos. Quippe Dyrrhachium in extrema Macedoniæ ora, quam olim Illyrica natio Parthini tenuerunt; præter exiguum collem, undique mari cingitur, inaceeſſis propter fluctuum violentiam rupibus impoſita. Igitur Cæſar admirabili, & hodie vix reperturo fidem conſilio, Pompeji caſtra operibus circumdare occipit: his ferme rationibus permotus. Equitatu valebat Pompejus, & commeatuum copia: quarum rerum altera vexare & male habere Cæſaris frumentatores poterat, altera facultatem ei tribuebat ducendi quoad vellet belli. Neutrum horum Cæſari placebat, cui nihil æque in votis erat, quam ut maturrime ad manus veniretur.

Ejus operis ratio. Appian. lib. 2. Civil.

XXXII. Igitur animadverſa loci natura, quod circum caſtra Pompejana permulti erant editi & aſperi colles, primum ibi caſtella poſuit: deinde opera è caſtello in caſtellum inſtituit ducere, ut à mari ad mare perpetua munitione, caſtra Pompeji circumveniret. *Sic equitatus hoſtilis nullum eſse uſum* videbat, *eumque ultro concluſum in anguſto loco pabuli inopia adflictum iri; ſibi interea liberam frumentandi rationem relinqui; & quod in bello maximi eſset, audito Pompejum obſideri, neque prœlio audere contendere, magnam illi deminutionem auctoritatis, cum ſua ſumma exiſtimatione fore*. Pompejus cui neque pugnandi copiam fieri probabatur, neque diſcedere à Dyrrhachio, ubi apparatum omnem belli collocaverat, ratio erat, quod unum videbatur eſſe reliquum, laborem augere Cæſari, quam latiſſime extenſis præſidiis inſtituit.

Præparatur ad opera. Lucan. Cæſar. Appian. Dio.

XXXIII. Quindecim millia paſſuum complexus, multa intrinſecus caſtella extruxit, eaque ipſa conjunxit operibus, ne qua parte Cæſar perrumperet. Neque tamen hic fatigabatur, quamquam creſceret opus, & ad millia paſſuum centum quinquaginta tenderetur. Continua interim ſed parva prœlia in occupandis præſidiis committebantur. Inter quæ nona legio Cæſaris, cum præſidium quoddam occupatum munire conaretur, à ſagittariis funditoribuſque Pompeii, &

magna vi levium armorum, quamquam præſente Cæſare, tam vehementer vexata eſt, ut, quoniam ſiſti non poterat, relinqui locum oporteret. Sed receptus ipſe quam pugna videbatur periculoſior; quia per declive regredientibus ex ſuperiore loco hoſtis imminebat.

Difficilis receptus Iulianorum.

XXXIV. Idcirco *Pompejus apud ſuos dixiſse* fertur, *non ſe recuſare, quin nullius uſus Imperator exiſtimaretur, ſi ſine maximo detrimento Juliani ſe recepiſsent.* Et Cæſar ut ſuis, quod poſſet, conſuleret, *crates* juſſit *in ſummo tumulo conſtitui, quibus tecti milites foſsam mediocri latitudine facerent, & quantum poſsent, locum impeditum redderent.* ipſe funditores idoneis locis diſponit, quibus ſequuturi hoſtes prohiberentur. Sed Pompejani hoc audacius inſtiterunt, quod cedere Cæſarem metu arbitrabantur. Ergo M. Antonius, qui ei legioni præerat, juſſu Cæſaris ſuos cohortatus, à medio fere ſpatio impetum in hoſtes fecit. Atque illi ex inferiore loco in adverſum collem curſu incitati pepulerunt Pompejanos; interfectiſque plurimis, ſuorum amiſſis admodum quinque, non ulterius perſequuti fugientes, neque ultra laceſſiti, ſe receperunt.

Eorumdem inopia frumenti. Velle. 2. 52. Cæſar. Flor. 4. 2. 39. Appianus. Plutarch. Pomp c 107. Lucan. Plutarch. Cæſar cap 57. 3 Sueton. Cæſar. 68. 3.

XXXV. Erat nova & mirifica obſidionis forma, quod plures à paucioribus, omni copia rerum abundantes à famelico exercitu claudebantur. Quippe Pompejanis patebant maria, neque ventus flare ullus poterat, quin aliqua ex parte commeatui ſubvehendo utilis eſſet. Contra Cæſaris milites in magna frumenti penuria carnibus maxime (nam pecoris ex Epiro ſuppetebat copia) victitabant. Sed & radicibus herbiſque vellendis quærebant ſolatium inopiæ. præſertim uno genere utebantur, quod vocabatur *chara*; id admixto lacte in ſimilitudinem panis ſubigebant. *Ejuſmodi panes*, quum in colloquiis Pompejani famem illis exprobrarent, vulgo conjiciebant in eos: *donec hoc genus radices tellus ferret, numquam ſe dimiſſuros obſidionem* dictitantes. *imo prius cortice victuros ex arboribus.* Unde re ad ſe delata *Pompejum dixiſse* ferunt, *cum feris ſibi rem eſse; & protinus amoveri juſſiſse panes, neque cuiquam oſtendi, neque ſermones vulgari, ne pertinacia hoſtis cognita flaceſsorent.*

Sed valetudo bona. Polyæn. Strat. lib. 8. Cæſar. Lucanus

XXXVI. Sed hæc incommoda ſpe propinquæ meſſis levabantur; quod jam frumenta incipiebant matureſcere. ſimul, quia optima valetudine, aquarumque, & præter frumentum, commeatus cæteri copia utebantur, ſorte ſua contenti erant: præſertim quia crebris Pompejanorum tranſitionibus audiebant *in illorum caſtris præ inopia pabuli vix equos ſuſtentari; cætera jumenta interiiſse & ex cadaverum fœtore in anguſto ſpatio morbos invulgari*, accedentibus præſertim laboribus quotidianis, & aquæ ſumma inopia, quod omnes rivos & flumina, ne per Pompeji præſidia decurrerent, magnis operibus Cæſar averterat. Inter hæc, ut tam propinquo hoſte, & in nova ratione belli, nihil ſatis tutum aut quietum erat, & ſubinde novæ nocendi cavendique artes excogitabantur.

Uno die ſex prœlia. Florus. 2. 40. Cæſar.

XXXVII. Pompejani animadverſo cohortes Cæſaris noctu ad munitiones excubare, loco ſtationis ignium indicio deprehenſo, confertim accedebant ſilentio, & ſimul univerſi mittebant ſagittas intra vallum, & è veſtigio ſe recipiebant ad ſuos. hoc pacto quum multi ſauciarentur, id repertum remedium eſt, ut alio loco excubaretur, alio ignes fierent. At ſicut in tempeſtate quidam præ cæteris gravi mole fluctus ſunt, quos *decumanos* appellant; ita inter crebra certa-

Digitized by Google

Sullæ prudentia à Cæſare laudata.

mina dum hi tentant eruptionem, illi repellunt; uno die tribus ad Dyrrhachium prœliis, totidem ad munitiones concurſum eſt. quippe Pompejus diſtinendi hoſtis cauſſa, pluribus locis tumultum excitaverat; ſed ubivis improſpere. Quippe Volcatius Tullus cum tribus omnino cohortibus legionem Pompejanam loco depulit: Germani eruptione in oppugnantes facta, compluribus interfectis, incolumes redierunt. Sed præcipuæ ferociæ prœlium una cohors legionis ſextæ edidit, in caſtello quod *Minucii* vocabant.

XXXVIII. Eo Pompejanæ legiones quatuor, per confraga & obſita dumetis occulto itinere venerant. Neque territi, licet re improviſa, Juliani, tam paucis militibus, vim tantam per aliquot horas ſuſtinuerunt; centurionis unius incredibili virtute animati. M. Cæſius fuit, cui *Scævæ* cognomen. is ſtrenua pugna multos qui propius acceſſerant, interfecit, cuſtodiamque portæ commiſſæ fortiſſime retinuit; quamquam ſauciato capite, femurque & humerum transfixus, poſtremo etiam oculum ſiniſtrum amiſerat. Tum vero Pompejanum centurionem notæ virtutis appellans, *mitti* petiit, *à quo deditus perduceretur*. Accurrerunt viri duo, tanto labore & his vulneribus nullum non robur exhauriri potuiſſe ad ſummam imbecillitatem rati. Sed ille confoſſo altero, altero vulnerato, ſuis addidit animum, ut tenerent locum, donec ex caſtris ſubveniri potuit.

Virtus incredibilis M. Scævæ. Sueton. Lucan. 6. 136. Val. Maxim. 3. 2. 23. Plutarch. Cæſar. cap. 23.

XXXIX. Quippe Cæſar ad Dyrrhachium admoturus partem copiarum, P. Sullam caſtris præfecerat. Is ergo cum duabus legionibus ſuppetias ferens adfuit; cujus ne conſpectum quidem ferre Pompejani potuerunt. Sulla tamen inſtare quamquam perculſis noluit: multis inculantibus, qui judicabant *bellum eo die finiri potuiſse*. Sed Cæſar *alias legati atque Imperatoris partes eſse* demonſtrans, *nihil à Sulla præter rationem factum eſse dictabat*. His omnibus prœliis non ultra viginti ſuorum deſideravit Cæſar; quum ex Pompejanis ad millia duo cecidiſſent.

Aliæ legati atque Imperatoris partes. Appian. Cæſar.

XL. Sed in caſtello Minucii nemo militum intacto corpore relictus eſt, quatuorque centuriones ex ea cohorte perdiderunt oculos. millia ſagittarum circiter centum triginta, quæ fuerant ab hoſtibus intra vallum ejus præſidii conjecta, Cæſari renumeraverunt. quarum unus ille Scæva magnum numerum exceperat, ſcuto illius ſcutea centum viginti foraminibus confoſſo. quem ob egregiam virtutem & commilitones in magna veneratione habuerunt; & Imperator pecunia donatum ab octavis ordinibus ad primipilum deduxit: cohortique ſtipendium duplex, frumentum, veſtem, cibaria, donaque militaria largiter dedit. Dum hæc ad Dyrrhachium geruntur, in Macedonia & Græcia legati Cæſaris variam fortunam habuerunt. Sub idem enim tempus, quo in provincias illi pervenerant, Scipio Metellus generi literis excitus, cum legionibus adfuit: nudata in metu Parthici belli Syria, & provinciis per quas iter habuerat, per varia exactionum nomina crudeliter exhauſtis.

Scipio ex Syria in Macedoniam venit. Sueton. Cæſar. Val. Maxim. Florus. Lucan.

XLI. Quin & ex Epheſino templo pecunias ſuſtulerat; niſi dum id agit, epiſtola Pompejii *poſthabitis omnibus*, *iter maturare* juſſiſſet. Igitur ſumma celeritate uſus per Macedoniam in Theſſalos cucurrit, ubi cum ſua legione Caſſium Longinum agere cognoverat. Eodem & Sadales Regulus cum Thracio equitatu venit. Idcirco Caſſius, detrimentis quibuſdam acceptis, ad montana deflectens Ambraciam petebat. Hunc Scipio ſequebatur, quem ſi eſſet conſequutus, du-

Caſſium Longinum frustra perſequitur. Diod. lib. 12. Cæſar.

Digitized by Google

bium non erat, quin Caſſiani omnes ſe dederent, aut trucidarentur. Sed avocavit Scipionem M. Favonii periculum, qui relictus ad Haliacmonem amnem cum cohortibus octo, & totius exercitus impedimentis, à Cn. Domitio petebatur. Ea res & Caſſio ſalutem attulit; & Favonio: quum die ac nocte continuato itinere, ſub idem ferme tempus, quo Domitius imminebat, Scipio occurriſſet.

Caſtra opponit Domitii Cæſari. Dio. Cæſar.

XLII. Domitio, ne Macedoniam omnem, multis ad eum accedentibus, occuparet, Fauſtus Sulla reſtiterat: igitur adſumptis Ætolis & Acarnanum & Locrorum, quos Amphilochos vocant, auxiliis, quæ gentes recens opera Caſſii Longini, aut Calviſii Sabini receptæ erant, in Theſſalorum fines proceſſerat. Poſtquam eodem, uti diximus, Scipio venit; Domitianis pugnam optantibus, hoc refugiente, caſtra caſtris collata ſunt, & parva ex inſidiis prœlia facta, quibus ſuperiores Juliani fuerunt. Inter hæc Cæſar plura quoque tentanda ratus, Fuſium Kalenum miſit, qui Caſſio & Sabino adjunctis longius progrederetur. Iſque Phocidis & Bœotiæ quibuſdam urbibus voluntate incolentium receptis, quibuſdam expugnatis, in Achajam tamen Iſthmo à Pompejanis munito penetrare non potuit. Rutilius Lupus tum obtinebat Achajam, ſucceſſor à Pompejo miſſus App. Claudio, qui nuper oraculi deceptus ambage, quum ſibi læta quæque polliceretur, fato conceſſerat.

Ap. Claudii ſuperſtitio & mors. Lucan. 5. 67. Cic. de divin. 1. 58. & de leg. 2. Val. Maxim. 1. 8. 10. Oroſius 9. 15. Liv. 32. 47. 1.

XLIII. Quippe homo pſychomantiæ, & auguriis deditus, cujus in vanitatis ſtudio multum operæ poſuerat; quo ſcilicet certiore prædictione futura diſceret, deſitum à multis annis conſuli oraculum Delphis ſolicitarat. Ibi reſponſa antiquitus per virginem reddebantur, quæ recepto maligno ſpiritu, magno vitæ periculo, jactari inter fata canenda conſueverat. Igitur & Phœbas (ſic vocabant fatidicam virginem) ad tripodas adire metuens, ſimulavit reſponſum; & Appius rerum iſtarum minime rudis, agnovit fraudem, imperioque inhibito coegit in ſpecum deſcendere. Tum vero reſponſum a furente redditur: *Nihil ad te hoc, Romane, bellum: Eubœæ Cœla obtinebis*. Sic tum appellabatur ſinus Euboicus, quatenus hinc ad Rhamnuntem Atticæ, inde Caryſtum Eubœæ oppidum pertinet.

Cæſar cum Scipione & Lentulo de pace agit per internuncios. Cæſar. Vellei. 2. 51. 3. Cic. Famil.

XLIV. Hanc in regionem quum ſe condidiſſet Appius, aliter atque exiſtimaverat, morbo ſolutus belli diſcrimen evaſit. Dum iſta fiunt, reſque variis locis armis geritur, Cæſar nequaquam conſilia pacis omnino depoſuerat: quin ſaltem ad alios potentes viros mitteret, quatenus de voluntate Pompeji deſperaverat. Scipionem quidem per Clodium utriuſque familiarem tentavit; Lentulum prioris anni Conſulem, per Cornelium Balbum, qui ſumma audacia ſæpius caſtra Pompeji eſt ingreſſus, ut ſermones cum Lentulo conferret, certiſſimo, ſi deprehenderetur, exitio. Sed neutrubi ſucceſſere conatus. Lentulus dubitando quanti ſe venderet, eouſque rem extraxit, donec acie decretum eſt. Scipio, quum ab initio præbuiſſet aures, à M. Favonio caſtigatus, Clodium ultra ad colloquium non admiſit.

Allobroges ad Pompeium perfugiunt. Lucan. Cæſar. Macrob. Sat. 2. 3.

XLV. Interim ad Dyrrhachium ab utroque Imperatore quotidie producebantur inſtructi exercitus. à Cæſare, quia pugnare ſummopere cupiebat; à Pompejo, quia nolebat eam de ſe famam ſpargi, quaſi Cæſari laceſſenti non auderet reſiſtere. Sed ut neceſſitatem pugnandi vitaret, pro caſtris conſtituit aciem, non longius primis excurrentibus ordinibus, quam quo de vallo telum tormento emiſſum pertingere poſſet. Quum hac ratione multi conſumpti dies eſſent,

Pom-

Digitized by Google

Pompeius, pabuli maxime inopia coactus, erumpere totis viribus ſtatuit. Hoc conſilium agitanti: opportune Roſcillus & Ægus Allobroges oblati ſunt, qui propter interverſa equitum ſtipendia objurgati à Cæſare transfugiebant. Hos igitur per omnia præſidia circumductos, ut ſuorum animos augeret, multis ornavit laudibus, civitate quoque promiſſa: quod irriſiſſe Cicero dicitur, atque dixiſſe: *egregium vero Imperatorem, qui Gallis alienam civitatem pollicetur; nobis noſtram non poteſt reddere.*

XLVI. At Pompejus ab his edoctus omnia, quæ ratio munitionum, quæ excubiarum atque ſtationum apud hoſtes eſſet, quod munus quo tempore, & quibus accurantibus fieret; imperat militibus, *ut ſibi quiſque tegmen faciat ex vimine, ad galeam contegendam, & ut aggerem comportet.* Hoc ubi factum eſt, noctu aggere & leviter armatis ſagittariiſq; multis in ſcaphas & actuarias impoſitis, *munitionum Cæſaris eam partem, quæ ad mare pertinebat, & à maximis ejus caſtris erat remotiſſima, peti* jubet; *eodem à Dyrrhachio naves longas ſubigi*: eodem ipſe cum ſex legionibus contendit. Duo diverſa caſtella eo loco Cęſar effecerat, ſexcentorum paſſuum intervallo, quorum alterum in hoſtem erat converſum, interius diverſam partem ſpectabat, hæc tranſverſo vallo ſecundum mare duo conjungere Cæſar inſtituerat.

Pompeius munitiones Cæſaris aggreditur.
Cæſar.
Diod. lib. 42.
Lucan.

XLVII. Sed eæ munitiones ſpatium octodecim ferme millium complexæ, ob magnitudinem operis abſolvi nondum potuerant. Prima luce ſe oſtenderunt Pompeiani ad objectum caſtris ſuis vallum: ſimul navibus circumvecti milites alterum aggreſſi ſunt. ſtrenue rem utrique gerebant, foſſas complebant aggere, ſcalis admotis ſuperare vallum conabantur. adverſus ictus lapidum, quod unum Julianis telum erat, vimineis galearum tegminibus muniti. Lentulus Marcellinus Quæſtor cum legione nona hac caſtrorum parte curabat. Ab hoc auxilio, miſſæ cohortes metu fugientium una ablatæ conſternationem cladem que augebant. Fœda ibi cædes & fuga fuit, graviter impulſis Cæſarianis. Aquila quoque legionis tantum non in poteſtatem hoſtium venit.

Julianorum grave periculum.
Dio.
Cæſar.
Oroſius. 6. 15.
Liv. Epitom.
Vellei. 2. 51. 3
Plutarch.
Cæſar cap. 55. 3.

XLVIII. Sed aquilifer gravi vulnere adfectus eam equitibus forte prætervehentibus reſtituit; ab his ad Cæſarem relata eſt. Jam & caſtra Marcellini victor petebat, haud dubio reliquarum ejus cohortium exitio; quum ex ſuperiore loco conſpectus cum cohortibus duodecim M. Antonius deterruit hoſtem, exercituſque magnam partem iterum ſervavit. Neque multo poſt Cæſar, fumo admonitus (quem excitari, ſi qua parte erumperet hoſtis, præceperat) cum aliquot cohortibus accurrit. Sed jam disjectæ à Pompeianis munitiones erant: iique contra mare (quæ ratio pabulationem in ipſis liberiorem, & navium uſum maximum præſtabat) caſtra protulerant. igitur hac parte nihil tentari poſſe cernens, ut tamen aliquo detrimento hoſtem contra adficeret, legionem animadvertit, quæ forte Torquato ducente in caſtra quædam vacua transferebatur. Nam ante aliquammultos dies eo loco Cæſaris nona legio tetenderat, poſtea mutante conſilium Cæſare deducta inde erat, relictis integris munitionibus.

Cæſar viciſſim aliquid tentat.
Plutarch.
Antonio c. 11.
Lucanus.
Cæſar.

XLIX. Idcirco eas munitiones occupaverat Pompejus, & quia plures ibi locaturus legiones erat, interiori vallo alia caſtra circumdederat, ut illa priora his omni ex parte includerentur. Huc Cæſar raptim ductis tribus & triginta cohortibus, priuſquam ſentire Pompejus poſſet, exterius vallum expugnavit. & deleri

Sed errore quodam ſuorum.
Oroſius
Lucan. Cæſar
Front. Strat 2. 17. 4.

legio potuiſſet, niſi dextrum Cæſaris cornu brachium valli à caſtris ad flumen tutioris aquationis cauſſa deductum feſelliſſet. Huc enim delati, caſtrorumque partem putantes portam quærebant: donec animadverſo errore, qua proximum erat, nec enim defendebat quiſquam, tranſcenderunt aggerem, eadem etiam ſequutis valli proruta parte equitibus. Hæc mora Pompejo ſpatium dedit, re cognita, legionem ab opere deductam ſubſidio mittendi laborantibus. quo illi conſpecto acrius ſe defendere; contra Cæſariani, præſertim equites, in locis anguſtis & impeditis receptui timentes, cum magna conſternatione retrocedere cœperunt.

In magnum diſcrimen incidit.
Sueton. Cæſar. c. 62.
Dio.
Plutarch.
Appianus.
Cæſar.
Lucanus.
Plutarch.
Apoph. Rom. cap. 44.

L. Horum fuga cæteros omnes pavoris & tumultus implevit, ut nihil prohibere Cæſaris præſentia poſſet, quin paſſim ſolutis ordinibus palarentur. Quidam ſigniferi Cæſare ſigna prehendente manibus, & jubente conſiſtere dimiſſis illis fugere perſeverarunt: Tum etiam ipſe Cæſar in diſcrimen ingens incidit, quum retinenti aquiliferum quemdam, magnarum virium hominem, ille cuſpidem intentaret: ſed aquiliferum qui cum Cæſare erant, ſtatim confoderunt. Multos milites hoc gemino prœlio deſideravit Cæſar, tribunos etiam militum & centuriones triginta: ſigna inſuper militaria duodetriginta amiſſa ſunt. Quod niſi Pompejus receptui cecinisset, totum deleri hoſtium exercitum potuiſſe adeo certum habetur, ut ipſius Cæſaris vox adnotata ſit: *ea die ſummam victoriam penes adverſas partes fuiſſe, ſi ducem vincendi gnarum habuiſſent.*

Pompeius occaſionem victoriæ negligit.
Plutarch. Cæſar.
Appianus.
Cæſar.

LI. Sed ille ſive quo civibus parceret propria pietate, aut Catonis facto permotus, qui viſa Julianorum ſtrage flens operto capite diſceſſerat; ſive Labieni ſententiam ſequutus, fugientibus inſtitit, de cætero non ſolicitus. Certe captivos tranſdidit petenti Labieno, atque ille verbis graviter increpitos, in conſpectu omnium interfecit. Nihil umquam ſatis evenire feliciter ignaris utendi hominibus poteſt. Apparebat vinci Cæſarem poſſe: ſed Pompejani dimiſſa victoriæ cura, jam de præmio inter ſe litigabant. Cæſarem, ſuper inſitum ardorem, ad intendendum præſentibus animum neceſſitas inſtigabat. Itaquo conſilium mutandum videns, ſuos idonea oratione conſolatur: cladem in *paucitatem militum, iniquitatem loci, errorem perturbationemque ſuorum, denique in Fortunæ inconſtantiam* conferens, *aliorum quæ multa fortiter feliciterque recens feciſſent*, admonet. *virtute, uti alias, & ad Gergoviam eſset factum, ſarciri incommodum poſse & oportere, quod Fortuna intuliſset.*

Cæſar in Theſſaliam caſtra movet.
Appianus.
Cæſar.
Dio.
Velleius 2. 52.

LII. Quum hæc dixiſſet, ignominia notavit ſigniferos, quorum eminebat culpa, locoque movit: ſuæ potius clementiæ, quam voluntati legionum obſequutus. Tantus enim pudor veteranos ejus intraverat, ut ultro ſe offerrent pœnæ, *decimari*que peterent: deinde leni reſponſo Imperatoris vix adducti ad ignoſcendum ſibi, perſeverarunt *ad ſupplicium* poſtulare *ſigniferos, qui cauſſam initiumque flagitio ei dediſsent.* Jamque etiam ab dolore pugnam poſcentes, quoſdam ſuperioris ordinis movebant, ut *manendum, & acie certandum* putarent. Sed Cæſar neque militibus perterritis committendum ratus, neque donec illi reciperent animum, inopia frumenti dante ſpatium, diſcedere loco ſtatuit, & in Theſſaliam proficiſci, ubi commodiorem bello ſperabat regionem fore, expeditis commeatibus per Longinum & Calviſium, qui nonnulla iis locis oppida receperant, adjuvante ex Theſſalis Petrejo, ſummæ nobilitatis juvene.

Digitized by Google

LIII. Quum præmiſſa trans Genuſum amnem majore parte copiarum, Cæſar *conclamari vaſa* juſſiſſet, quo ſimul utilitati ſimul famę conſuleretur: apud Pompejum ſententiis variabatur. Multi auctore Afranio *Italiam peti*, *alii bellum trahi* volebant: Pompejo neutrum ſatis probabatur: *pro Italia bellum ſe gerere* dicebat; *nec oppreſſurum quæ defenſa & ſervata cupiat*; *neque dandum hoſti perterrito ſpatium*. Ergo recedentem ad priora caſtra Cæſarem, quæ fuerant contra Aſparagium poſita; viciſſimque inde moventem, ſtrenue inſequutus; poſtquam adipiſci poſſe deſperavit, ad Scipionem properare cœpit, ei timens, ne à Cæſare opprimeretur. Hæc enim ferme ſumma conſilii utriuſque erat, ut Cæſar, ſi ſequeretur Pompejus, æquioribus locis bellum geſturus videretur; ſin verò tranſmitteret in Italiam, eodem per Illyricum contendere. poſtremo omnibus locis excluſus, exercitum quem Scipio nuper adduxerat obſidendo, retrahere Pompejum poſſe putaret.

Pompeius inſequitur. Dio. Plutarch. Cęſare cap. 39. Appianus. Vellejus. Cæſar.

LIV. Pompejus ſimiliter ſive Scipionem aggredi Cæſar ſtatuiſſet, ad auxilium feſtinabat; ſive propter copias, quæ ab Italia exſpectabantur, diſcedere ab ora maritima nollet, Domitianum exercitum deleri poſſe rebatur. Quum Cæſari neceſſario prius adeunda Apollonia eſſet, ut ſaucios deponeret, ſtipendium militibus daret, animoſque ſociorum alloquio & præſidiis datis firmaret; Pompejus expedito per Candaviam itinere, prior in Macedoniam venit. Ibi Fortuna, vix quatuor horarum interpoſito ſpatio, Domitium & objecit maximo diſcrimini, & eripuit. Ignarus ille omnium; quippe miſſi ab illo ad Cæſarem, aut ad illum à Cæſare, propter infeſta itinera penetrare nequibant; quum per aliquot dies caſtra caſtris Scipionis oppoſita habuiſſet, rei frumentariæ cauſſa diſceſſerat: & tum ad Heracleam Sintiċam, quæ eſt ſubjecta Candaviæ, iter habens, in ipſum Pompeium incidiſſet; niſi quod neque ſua diligentia cognoſcere, neque doceri à ſuis partibus potuerat, hoſtium beneficio didiciſſet.

Domitii inſperatum periculum.

LV. Allobroges, qui cum Roſcillo & Ægo nuper transfugerant, repertis per viam exploratoribus Domitii, ſive propter veterem conſuetudinem, quod in Gallia unà militaverant, ſive gloria elati, omnia expromſerunt. Ita deflexo itinere Domitius, qua Cæſarem venire audiverat; vitavitque Pompeium, & ad Æginium cum Imperatore ſuo conjunctus eſt. Jam quocumque Cæſar adiret, prœliorum Dyrrhachinorum fama præcurrerat; igitur Gomphos venienti, quod primum eſt contra Epirum Theſſaliæ oppidum, Prætor gentis Androſthenes portas clauſit: dimiſſis ad Pompeium Scipionemq; nunciis auxilii accelerandi cauſſa. Sed Cæſar edoctos milites, quantum ad famam neceſſitatemque præſentem ea res pertineret, ſic accendit, ut poſt horam nonam oppugnatione cępta, ante noctem loco potirentur. Quum urbs diriperetur, inſolitum ſpectaculum in quadam domo irrumpentium oculos tenuit; ſenes viginti jacentes in cœnaculo cum calicibus, ſimiles ebriis, ſed vita caſſi; ſedenſque alius geſtu præbentis potionem. Nempe nobiliſſimus quiſque morte aſperiora timentes ad medicum convenerant, eumdemque habuerant & miniſtrum mitioris exitus, & comitem.

Et inſperata ſalus. Florus 4. 2. 41. Cæſar. Appian lib. II. Civil.

LVI. Cæſar obiter refectis militibus, Metropolim oppidum & ipſum Theſſaliæ contendit, ea celeritate ut famam cladis Gomphenſium anteiret. Quaſi bacchabundo agmine perventum eſt; quod miles vino apud Gomphos reperto

Gomphenſes & Metropolitani documēto cęteris Theſſalis ad

Digitized by Google

dedendum ſe Cæſari. Dio. Plutarch. Cæſar. Appianus.

ſe ingurgitaverat, Germani ante omnes veteri gentis & tenace probro. Sed eâ quoque res commodo Cæſari ceſſit; nam & morborum jam inter eos ingraveſcentium ſemina largiore vino diſcuſſa ſunt, & alacritas militum aucta eſt. Metropolitæ, quum ad reſiſtendum ſe pararent, viſis Gomphenſium captivis, & cognito quod acciderat, ſe protinus poteſtati fideique Cæſaris transdiderunt. Cæſar hos diligenter conſervavit: breviq; rerum earum diſperſo rumore, Gomphenſium malis rebus & Metropolitarum tolerabilibus omnes permotæ civitates, ad Cæſarem ſe contulerunt, exceptis Lariſſenſibus, ad quorum urbem Scipio jam acceſſerat.

Pompejani moram imperatoris accuſant. Florus 4. 2. 43. Plutarch. Pompejo. cap 111. Cæſar. Lucan.

LVII. Paucis poſt diebus, quum adventu Pompeii in Theſſaliam duo magni hoſtium exercitus conjuncti eſſent; adeo crevit hominum audacia, ut belli tantum non immemores, id modo cogitarent, qua ratione maximum è victoria fructum pro ſe quiſque perciperent. Igitur jam increpari *Pompeii moram* quotidianum erat, *qui exploratam victoriam non alia cauſſa differret, quam quo diutius talibus viris imperaret*; *Regem Regum* Domitius vocabat, *& Agamemnonem*, quod is quoque, belli cauſſa, pari dignitate præditis imperarat. M. Favonius *per Pompejum ſtare* dictitabat, *quo minus eo anno ficus Tuſculanas eſſent*: L. Afranius, quem Attius Rufus *pretio accepto prodidiſſe exercitum* arguerat, *demirari ſe* ajebat, *quemadmodum cum licitatore legionum tantus Imperator non auderet confligere*. Sed Pompeius atterendum hoſtem mora & incommodis recte cenſuerat. omni apparatu ſuperior, & ea Juliani militis conditione, ut adſuetum vincere nulla acies ſuſtineret; defeſſus ætate frangi laboribus & tędio poſſet.

Inter ſe jam contendunt de præmiis victoriæ. Julian. Cæſar. Cæſar. Plutarch. Appian. Cic. Attic. 11. 6.

LVIII. Cęterum reliquorum amentia non ſinebat hominem inſiſtere ſuis conſiliis. Amentia enim certe fuit: quum tanto hoſte oppoſito, Lentulus Spinther, & Scipio, & Domitius, graviſſimis inter ſe contentionibus *de Pontificatu maximo, quod Sacerdotium Cæſar gerebat*, agitarent: *Urbanam gratiam* Domitio, Lentulo *ætatem* allegante, *Pompeii neceſſitudinem* Scipione, à quo perhonorifice tractabatur: ut *alterum ei prætorium tendi Pompejus, & apud illum etiam claſſicum cani* juberet. Sed & magna fuit in conſilio controverſia, *haberine rationem comitiis Prætoriis L. Hirri oporteret; quem ad Parthos legatum Pompejus miſerat: quum fidem in id Pompejus dediſſet*; cęteri negarent *in pari labore & periculo unum anteponendum omnibus eſſe*. Domitius etiam gravem *de iis, qui in Italia remanſerant*, ſententiam dixit: *placere ſibi, ut de ſingulis ternæ tabellæ darentur Senatoribus, qui in bello ſequuti Pompejum eſſent, ut de illorum cauſſa cognoſcerent. unam fore tabellam, quæ omni periculo abſolveret; alteram, quæ pro hoſte habendum cenſeret; tertiam, quæ mulctandum pecunia.*

Pompejum cogunt pugnare committere. Appianus. Plutarch.

LIX. Nihil horum latere Cæſarem poterat: itaque ſimul ſatis ex priore conſternatione ſuos recepiſſe viſus eſt, non abſiſtebat, quin copiis quotidie productis pugnandi faceret poteſtatem. idque adeo inter initia cautius egerat: deinde confirmatus eo, quod Pompejus ſuos intra munitiones tenebat, longius à ſuis caſtris, in loca hoſti æquiora degrediebatur. Ea quoque res accendit Pompejanorum animos, qui ferme omnes, quamquam alius alia de cauſſa, cunctationem oderant. At Pompejus *hoc ipſo argumento abſtinendum prælio* differebat, *quod appareret, id ſummopere Cæſarem, tamquam ſibi maxime neceſſarium, expetere.*

Digitized by Google

Comparant ſe ad pugnam utrique.

Magna ſpe concepta victoriæ. Polyæn. Strat. lib. 8.

LX. Poſtremo, quum neque vincere ſuorum animos, neque ferre invidiam poſſet; abjecto ſalubri conſilio, ad pugnam ſe parare cœpit. Multa tum concurrerunt incitamenta, ut magnam omnes victoriæ ſpem conciperent. fiducia in viribus, in Imperatore, in cauſſa: præterea res duæ novæ quantivis utique momenti: una quod *Pompejus confirmaverat, priuſquam fere ad manus videretur, exercitum Cæſaris in fuga fore: propterea quod equites*, quorum multitudine abundabat, *ſibi recepiſſent, ſe dextrum Cæſaris cornu ſtatim initio pugnæ circumdaturos atque turbaturos eſſe*; altera, quod Labienus, demonſtrato *præſentes Cæſaris copias magnam partem ex aliis militibus conſtare, quam qui Gallias ſubegiſſent; in caput ſuum exſecratus* fuerat, *ſi in caſtra, niſi victor, reverteretur*; idque jusjurandum ſequuti deinde omnes erant. At Cæſar, ſive per exploratores re cognita, ſive præſagio animi, revocatis tribus legionibus, quas frumentatum emiſerat, de media nocte ſacra Marti & Veneri Genetrici fecit, quam *ſuæ gentis auctorem eſſe* dictitabat; *templum* quoque *eidem* vovit *ex manubiis*.

Appianus. Lucanus.

Quum tamen interpellant prodigia. Florus. Diod. lib 41. Iul Obſeq. Val. Maxim. 1. 6 12. Plutarch: Cæſare cap. 61. Appianus.

LXI. Quum utrimque ſediſſet animis pugnandi voluntas, ut ferme in magnarum rerum exſpectatione miſcere ſe prodigia ſolent; multa viſa aut ficta ſunt. Victimæ in caſtris Pompeii, quum admoverentur aris, fugerunt: examina apum in militum ſignis, & altaribus ſederunt: interdiu fuerunt tenebræ: Pompejus nocte quæ prœlium anteceſſit, per quietem in theatro ſuo ſedere imaginatus eſt, & maximo populi plauſu excipi. Inter hæc caſtra ejus fulminibus petita ſunt: excubias circumeunte Cæſare, fax à caſtris ejus in Pompejana decurrere viſa eſt, atque ibidem extingui. Nocturni quoque terrores in exercitu Pompeii fuere ſub ipſam lucem, auxitque conſternationem mane apud principia cum pullo conſpectus Imperator. Spes tamen prævaluit apud pertæſos moræ animos, & ex apparatuum magnitudine belli eventum metientes.

Somnium Pompeii. Cæſar. Plutarch. Appian. Lucan. Front. Strat. 2. 7. 22.

LXII. Igitur & *facem in ſua caſtra delatam ſuæ claritudinis omen* accipiebant, & inſomniis Pōpeii fidebant, nam is ſopito caſtrorum tumultu, quieti redditus, altiſſime indormiverat; excitatusq; ab amicis, *modo ſe per ſomnum Romæ fanum Veneris Victricis dedicaſſe* juraverat. At incertus conſilii Cæſar, & deſperato prœlio, ex ſuperiore conſuetudine Pompeii, Scotuſam caſtra moturus erat. Jam detendebantur tabernacula; quum *Pompejanam aciem longius ſolito ante vallum progreſſam* relatum eſt. Igitur expeditum agmen quod jam in portis erat cohortatus, proruto vallo, quaſi hoſtium caſtris mox potituros, eduxit ſtatim, hoſtique proceſſit obviam. Acies utrimque ſic ordinata ſtetit.

Acies Pompeii. Cæſar. Lucan. Plutarch. Antonio cap 11. Appian. Plutarch. Cæſar.

LXIII. Siniſtro Pompeii cornu, cum duabus legionibus, quas per cauſſam belli Parthici abductas à Cæſare diximus, ipſe cum L. Domitio conſtiſtit: Scipioni cum Syriacis legionibus mediam aciem commiſerat: cohortes Hiſpanæ, quas ſecum Afranius deduxerat, cum Cilicienſi legione dextrum cornu obtinebant. hoc erat exercitus Pompejani robur. tyronum legiones inter mediam aciem & cornua interjecerat. Quælibet acies denos in latitudinem ordines habebat. Peditum his omnibus Romanorum quadraginta quinque millia continebantur. Equitatus fere omnis, & quod ſagittariorum atque funditorum habebat, in ſiniſtro cornu, haud procul Pharſalia locatus eſt: dextro, quod flumen Enipeus impeditis ripis muniebat, ſexcenti ſufficere equites viſi. At Cæſar uti conſueverat, legionem decimam in dextro cornu, nonam octavamque in ſiniſtro conſtituit. *Hic Antonium, ibi P. Sul-*

Digitized by Google

lam curare juſſit; *in medio Cn. Domitium*, cum quadraginta cohortibus, ipſe in dextro ſuo cornu verſabatur, ut Pompejo ſe opponeret. Legionarios in aciem deduxit univerſos, millia circiter duo & viginti, mille equites. nec enim exſpectare militum ardor patiebatur Q. Cornificium, qui duas adducebat legiones; aut Fufium Kalenum, qui cum cohortibus quindecim erat in Attica. Hæ civiles utrimque vires fuere: auxiliorum numerus amplior utique, ſed varie traditus. ***Haud minus trecenta millia pugnaſſe*** quidam, qui plurimum, ***quadraginta*** ponunt.

Imperatorum comparatio. Appianus. Florus. 4. 2. 44. Cæſar. Lucan. Frontinus. Dio. lib. 41.

LXIV. Sed Cæſar animadverſo Pompeii conſilio, ne dextrum ſuum cornu circumveniretur metuens, ex tertia acie, ubi Domitius curabat, celeriter ſex cohortes detraxit, & ex his quartam inſtruxit aciem ad res ſubitas. Ibidem & equites ſuos locavit, quia ſiniſtrum cornu paludibus applicatum hoc præſidio indigebat minus, & delectos pedites, Germanos maxime, qui prœliari inter equites conſueverant. His rebus utrimque paratis, cohortandi ſuos materies Imperatoribus minime defuit: vix enim umquam tantis rebus geſtis, tantaque belli gloria par aliud concurrit nobilius. Pompejus primæ ætatis decora, & triumphalem adoleſcentiam Africanis Hiſpaniſque bellis præferebat: inde maximos Reges, ferociſſimas gentes domitas, & Orientem adjectum Imperio, Romanique populi vires unius ductu, atque una expeditione duplicatas. Neque minoris erat ex parte Cæſaris, recens Britanniæ Galliarumque devictarum gloria: quarum nationum altera prorſus inacceſſa atque incognita maioribus; altera maximo perpetuoque terrori fuiſſet: & eadem adhuc arma, eadẽ corpora retinebat, quibus tantę patratę res fuerant.

Craſtinus committit pugnam. Appianus. Lucanus. Florus. Cæſar. Plutarch.

LXV. Steterunt tamen aliquamdiu quietæ acies, mutuo metu, an quia quantumvis atroces animos pudor & tœdium fundendi cognatum ſanguinem invaſerat. Tandem pugna cœpit à Craſtini centurionis impetu, qui concionanti Cæſari *futurum* receperat, *ut ſe aut vivum laudaret Imperator, aut mortuum*. Spatium erat inter duas acies, quod utrimque ſufficeret concurſuris; ſed conſilio C. Triarii Pompejus immotos tenuit ſuos; rem minime probatam Cæſari, qui *vires alacritatemque militum valde incitari curſu* judicabat.

Pompeiani vincuntur. Oroſius. 6. 15. Florus. Frontinus. Stratag. 4. 7. 32. Cæſar. Lucanus. Sveton. Cæſ. 75. 5.

LXVI. At Juliani cęptum curſum, poſtquam adverſarios ſtare viderunt, parumper intermiſerunt: deinde iterum concitati pila miſerunt in hoſtem, gladioſque celeriter ſtrinxerunt. Idem & ab Pompejanis factum: eodemque tempore horum equites & levia arma Cæſaris dextrum cornu cęperunt impellere, quia Juliani tot partibus pauciores tantam procellam ſuſtinere non poterant. Igitur quartam ſuam aciem excitat Cæſar, eaque tam vehementem facit in effuſos impetũ, ut protinus terga verterent Pompeiani equites. Nam ex præcepto Cæſaris ora hoſtium oculoſque petens miles, averſa facie cedere coëgit. & *hoc ita futurum* Cęſar, *atque hinc initium fore victoriæ*, pro ſummo quem habebat rei militaris uſu, prædixerat. Funditores & ſagittarii ab equitatu deſtituti, extemplo circumventi cæſique ſunt. Pompeius victa parte ſuorum, in qua plurimum fiduciæ collocaverat, damnare ſpes ſuas cępit; acieque relicta fugere. Tum vero cæſis fugatiſve ducibus, nulli rei præterquam turbando invicem idonea copiarum magnitudo, ad ſatietatem hoſtis cæſa eſt; donec miſertus Cæſar *parci civibus* juſſit. Hoc imperio per ordines vulgato milites, uti cui Romano occurrerant, *ſtare ſecurum* juſſerunt: in auxilia tota belli ira incubuit, eorumque ingens conciſa multitudo eſt.

Caſtra expugnantur.

LXVII. Cæſar, quamquam fatigatus prœlio miles æſtu quoque aggravaba-

Digitized by Google

tur ; nam ad meridiem extracta pugna erat ; tamen monendo *ni caſtra hoſtium expugnentur, imperfectam victoriam relinqui*; perpulit ut eodem impetu vallo hoſtium ſuccederent. nam ſuper auctoritatem Imperatoris, & elatos ſucceſſu animos, præda caſtrorum, quam ſciebant ampliſſimam fore, incendebantur. Caſtra aliquamdiu à Thracibus magis quam à Romanis (cohortes ſeptem caſtris caſtelliſque præſidio Pompeius reliquerat) defenſa, venerunt in poteſtatem victoris. *Tum vero Pompeium, qui hactenus in Prætorio ſederat tacitus, hac verba loquutum*, etiamne in caſtra? *mutato habitu fugiſſe tradunt*.

Ca[illegible] clementia. Cæſar. Liv. Epitom. Lucan. Dio. Plutarch. Vellei 2.52.4. Plutarch. Bruto cap.9. Sueton. Cæſar. 75. 5.

LXVIII. Interim & caſtella, dedentibus qui tenuerant, à P. Sulla capta ſunt. Cæſar adhuc impetravit à ſiuis, ut relicta præda novum inſuper laborem ſuſciperent, expugnandis Pompeianis, qui è caſtris refugerant in proximum montem: & quia locus aquæ erat inops, jugis eius Lariſſam verſus ſe recipiebant. Id quoque eadem die perfectum eſt; quamquam & paſſuum aliquot emetienda millia, & præterea muniendo ſecludendus à monte alio, quem hoſtes ceperant, fluvius fuit. tanta erat & Imperatoris illius, & exercitus, tamque invicta armis & laboribus alacritas. At Cæſar, ſicut prædixerat, in caſtris hoſtium exacta nocte, captis deditiſque omnibus ignovit: maxime lætus M. Bruto Cæpione ſervato, à quo poſtea interfectus eſt. Is à Lariſſa, quo ſe contulerat ex fuga, ſcripſit ad Cæſarem, cupidiſſimeque ſuſceptus eſt. Sed & ſingulis amicorum poteſtatem fecit, unius quem quiſque vellet adverſæ partis ſervandi.

Præcipua virtus in prœlio. Cæſar. Appian. Florus.

LXIX. Literas ad Pompeium à multis ſcriptas, atque inter prædam repertas, ſtatim cremavit; ne forte deprehenſis quorumdam conſiliis, iraſci pluribus, quam ſtatuiſſet, cogeretur. In ſumma moderationem & clementiam plane ſingularem atque admirabilem exhibuit in omnibus. Hæc eſt nobilis illa Pharſalica pugna, quæ jam aperte libertatem populi Romani ſubruit; uniuſque omnes ſubiecit poteſtati. Cæſar haud amplius ducentos, aut ſecundum alios, mille ducentos amiſit milites, ſed centuriones, viros fortes, circiter trecentos. Iple militis ſimul Imperatoriſque partibus omnibus ſtrenue obitis, præcipuam victoriæ ſuæ laudem retulit: inter legiones decumanorum maxima exſtitit virtus: ſed ſingulorum ante Craſtinum nemo fuit. Idcirco cadaver ejus (nam adacto in os gladio poſt ferociſſimam pugnam ceciderat) militaribus donis ornatum Cæſar, proprio ſepulchro inferendum curavit; quum cæteri uno communi tumulo humarentur.

Cæſorum numerus. Cæſar. Appian. Plutarch. Dio. Cic. Philip. 2. 29.

LXX. *De Pompeianis circiter millia quindecim cecidiſſe* Cæſar adfirmat; qui magis augent, *viginti quinque millia*: ſed Aſinius Pollio, qui rerum iſtarum hiſtoriam Græco ſermone contexuit, *ſex omnino millia militum occiſa* tradidit, *reliquam multitudinem ſervorum fuiſſe, interfectorum maxime dum caſtra capiuntur*. dedita ſunt amplius millia viginti quatuor, quæ ferme apud victorem ſacramento dixerunt. Equites Romani quadraginta cæſi ſunt, de illuſtribus: Senatores decem. in quibus L. Domitium, ex caſtris in montana fugientem, Antonius cum equitibus ſuis occupavit. Signa militaria ad Cæſarem relata ſunt centum octoginta, aquilæ novem.

Victoria Cæſari, in remotiſſimis terris prodigioſè nunciatur.

LXXI. Hæc victoria Cæſaris, qua pugnatum eſt die, in remotiſſimis terrarum nunciata eſt. Nam & ſtrepitus armorum, pugnantiumque tumultus quum alibi locorum auditus eſt, tum Antiochiæ in Syria bis: idemque accidit Ptolemaide: & Trallibus ad ſtatuam Cæſaris, quæ dedicata in fano Victoriæ fuerat,

Dio. Cæſar. Plutarch. Jul. Obſeq.

non ex humo, ſed ex duro & ſtrato ſilicibus ſolo, palma magnitudine matura enata eſt: & Pergami in templo Liberi patris, in interiore parte ædis, quo præter ſacerdotes aditus eſt nemini, tympanorum cymbalorumque ſonitus increpuit. Elide in templo Minervæ ſimulachrum Victoriæ, quod Minervæ ſigno obverſum fuerat, ſe convertit, valvaſque templi reſpexit.

C. Cornelius augur Patavii videt Pharſalicam pugnã. Plutarch. Agel. 15. 18. Dio. Jul. Obſeq.

LXXII. Sed nihil expreſſius, quam quod è municipe & familiari ſuo C. Cornelio auditum Livius tradidit: Is forte Sacerdos Patavii tum operam augurio dabat: quum viſis avibus nonnullis, vaticinantis in modum, *prælium committi* confirmare præſentibus cœpit: idemque poſt paulo *videre cedentes alios*, *alios urgentes*, *variamque fortunam & inſtaurationem pugnæ*: tandem exſiliens exclamavit, *vincis Cæſar*. mirantibuſque & fidem adhibere cunctatis, dempta de capite corona, *hanc*, inquit, *non ante reſumam*, *quam certis nunciis comprobata prædictio teſtimonium præbuerit arti.* Et tam exacte reſponderunt omnia, ut non modo prœlii tempus, ſed omnem viciſſitudinem pugnandi, vaticinantis vocibus & motu expreſſam fuiſſe conſtaret.

JOH. FREINSHEMII

SUPPLEMENTUM

Libri CXII. LIVIANI.

L. Annæi Flori Epitome Ejuſdem Libri.

TREPIDATIO victarum partium per diverſas orbis terrarum partes, & fuga referuntur. Cnæus Pompejus quum Ægyptum petiſſet, juſſu Ptolemæi Regis pupilli, auctore Theodoto præceptore, cujus magna apud Regem auctoritas erat, & Pothino, occiſus eſt ab Achilla, cui id facinus erat delegatum, in navicula, antequam in terram exiret. Cornelia uxor, & Sex. Pompejus filius, Cypron refugerunt. Cæſar poſt tertium diem inſecutus, quum ei Theodotus caput Pompeii & annulum obtuliſſet, & infenſus eſt, & illacrimavit, ſine periculo Alexandriam tumultuantem intravit. Cæſar dictator creatus, Cleopatram in regnum Ægypti reduxit, & inferentem bellum, iiſdem auctoribus Ptolemæum, quibus Pompejum interfecerat, cum magno ſuo diſcrimine vicit. Ptolemæus, dum fugit, in Nilo navicula ſubſedit. Prætereà laborioſum M. Catonis in Africa, per deſerta cum legionibus iter, & bellum à Cn. Domitio contra Pharnacem parum proſpere geſtum continet.

Cicero relictus Dyrrhachii. Liv. Epitom.

I. COGNITAM celeriter Pompeii cladem, nec enim celari res tanta poterat, paſſim trepidatio & fuga partium excepit. Primi, nam & proxime aberant, rem didicere, qui Dyrrhachii remanſerant in prioribus caſtris

quorum

Ridicula Ciceronis dicta.

quorum & M. Cicero fuit; vir nihil minus quàm ad bella natus; & jam inde à principio, Cæſaris cauſſam, Pompeii conſilia damnando, neutris partibus utilis, & moleſtior quibus acceſſerat. Nec enim abſtinebat acerbis facetiis ſenſus ſuos prodere, *habere quem fugiat* dictitans, *quem ſequatur non habere.* Sed & quum ad Pompejum accederet, dicentibus *ſero eum veniſſe*; *Nihil*, inquit, *paratum video.* Igitur neque uſus eo Pompejus eſt, & aliquando dixiſſe dicitur: *Cupio ad hoſtes tranſeat Cicero, ut nos timeat.*

Cic. Phil. 2. 15. Cic. Attic. Macrob. Saturnal. 2. 3. Plutarch. Catone cap. 54.

II. Quo facilius, quum à Dyrrhachio Pompejus moveret, hic & relictus eſt, & manſit, præſertim quum acceſſiſſet corporis infirmitas. Sed poſtquam ex prœlio Pharſalico Labienus Dyrrhachium refugit, conſiliumque vocavit Cato; diverſæ præſentium ſententiæ fuerunt. Multis adhuc bellum placebat, quia Labienus vera falſis miſcendo, *Cæſaris gravi vulnere fortunam partium æquatam fuiſſe* confirmarat. Et conquirebantur alia inflandis animis. *ſupereſſe ſeptem aquilas* Nonius dicebat: *Pompejo victoriam deberi* Labienus, neſcio quorum numinum *oraculis.* His quoque dicta repoſuit Cicero; Nonio, *recte eum confidere, ſi pugnandum ſit cum graculis*: Labieno, *hoc ſtrategemate jam amiſſa caſtra eſſe.*

Bellum ſuadentibus adverſatur. Macrob. Cic. Attic. 11. 4. Cic. de divin. 2. 32. Front. Strat. 2. 7. 85. Plutarch.

III. Catoni hæc animo ſententia ſederat, ut ſiquidem Pompejus cecidiſſet, tranſportatis in Italiam, quos ſecum habebat, patriæque reſtitutis; ipſe exſulatum proficiſceretur quolibet: ſuperanti autem copias ab eo acceptas cum fide ſervaret. Hoc animo navigavit Corcyram, ubi claſſis ſtabat. Erat omnino fugæ ſimilis profectio. igitur & frumentum ex horreis raptum vias angiportuſque conſtraverat: & quia non modo jam hoſtis, ſed ſuæ quoque copiæ terrori Pompejanis erant, ſubito metu perterriti conſcenderunt naves. nec injuſtus ille timor fuit. nam noctu ad oppidum ex curſu reſpicientibus, magnum incendium reluxit flagrantibus onerariis, militum audacia, nolentium conſcendere.

Catonis conſilium. Plutarch. Catone cap. 81. Lucanus 9. 30. Cicer.

IV. Tum & Rhodia claſſis deſeruit ſocios, domumque diſceſſit. Hæc omnia paucis ante diebus Rhodiæ quinqueremis remigem, velut numine adflatum, prædixiſſe, C. Coponius qui ei claſſi præerat, homo cum primis prudens atque doctus, tribus facile doctiſſimis Romanorum, M. Tullio, M. Catoni, M. Terentio Varroni expoſuerat. Hoc ita ab ipſo Cicerone narratum, non poëtarum modo, ſed etiam Græcorum fabulas, qui revixiſſe hominem & à morte vaticinatum finxerunt, evidenter coarguit. Corcyræ, quum iterum de præſentibus eſſet deliberatum, Cato numquam non obſervans legum, *Ciceroni ſe cedere* profeſſus eſt, *quod ille Conſulari dignitate antcibat.*

Rhodii remigis vaticinatio. Cæſar. Civil. 3. 5 Cic. de divin. 1. 32. & 59. Lucan. 2. Plutarch. Cic. & Caton.

V. At Cicero, qui ſemper pacis auctor fuerat, & omne fugerat belli munus, tantum ab accipiendo imperio abſuit, ut potius *armorum non deponendorum*, *ſed abjiciendorum* ſuaſor eſſet. Ibi gravis eum excepit Pompejanorum indignatio, fuiſſetque à Cnæo interfectus, ni Cato ſeductum paulisper adoleſcentem leniviſſet. ita navigio accepto Brundiſium vectus, eo in oppido Cæſaris tempora exſpectabat. Interea loci & D. Lælius, qui objectam Brundiſio inſulam, quam antea Libo tenuerat, conſilio pari, pervicacia majore inſidebat: & C. Caſſius multis Julianis in Sicilia concrematis navibus, poſtquam acceperant de prœlio, cum claſſe diſceſſerunt.

Cicero Brundiſium revertitur. Cic. pro Dejotaro & Attic. 11. 4. Plutarch. Cic. & Caton. Cæſ. Civil. 3. 100.

VI. Neque piget principum virorum, etiam ſingulorum conſilia referre &

Pompejanorum varia conſilia. Cic. Attic. 11. 6. & 15. Cic. Famil. 6. 2. 4. 12. 13. 29.

fata. Duo ferme genera erant univerſim, qui Cæſaris clementia fidere poterant, ubivis locorum ſubſiſtebant, donec per deprecatores quid fieri ille vellet, comperirentur: cęteri quibus nimia odia quidlibet tutius quam Ceſaris arbitrium fecerant, ubilibet terrarum rebellionem meditabantur. Q. Cicero filius, quum Corcyra diſcederetur, Patras venit, ubi pater ejus tum agebat: qui una cum multis aliis Senatoribus ad Fuſium Kalenum ſe contulit, quem à Cæſare miſſum fuiſſe in Achajam prædiximus. Ex eo numero Ser. Sulpicius, A. Torquatus, M. Marcellus Athenis ſubſtiterunt; in Bithyniam ſe T. Antiſtius ad hominem familiarem A. Plancium recepit, pluresque alii per diverſas Aſiæ provincias victoris clementiam exſpectarunt.

Pompeii fuga. Cic. Famil. 6. 5. 6. 4. 7. Florus 4. 2. 51. Lucan 8. 1. Cæſar. Civil. 3. 36. Plutarch. Pompejo. cap. 20. Appian. lib. 11. Civil. Oroſius. 6. 15.

VII. Atque his omnibus ocyus ſerius, ut cuique ſors fuit, ignôvit Cæſar, quorumdam etiam opera deinceps uſus eſt, magiſtratuſque iis & provincias dedit. At quibus renovare bellum placuit, partim in ipſo conatu exſtincti ſunt; plerique in Africam ſe contulerunt. Pompejus, uti diximus, è caſtris ſuis equo fugiens, Lariſſam; inde per Theſſalica Tempe, etiam per noctem continuato curſu, cum equitibus triginta ad mare venit. Ibi conſcenſo parvo & fluviatili navigio paulum provectus, in oſtio Penei amnis onerariam conſpexit prætervehentem, agnituſque à domino navis, tum maxime ſomnium ſuum exponente vectoribus ſuſceptus eſt. Quippe per quietem, Pompejum longe diſpari quam eſſe conſueverat cultu, opem ſuam expoſcentem viderat.

Cæſar. Vellejus. 2. 53. 2 Plutarch. Lucan.

VIII. Tranſcenderunt cum eo L. Lentulus, qui ſuperiore anno Conſul fuerat, & P. Lentulus Conſularis, & M. Favonius Prætorius. deinde & Regem Dejotarum, equo properantem ad litus conſpicati, recepere. Inde per Thermaicum ſinum, & deinceps præter Macedoniam vecti, ad Amphipolim jecerunt anchoram: quam ad urbem edicto convenire juniores Græcos civeſq; Romanos juſſerat, reparandarum virium ergo, ſi ſpatium habuiſſet: an magis ut fuga, quam moliebatur, tanto eſſet occultior. Certe Cæſaris adventu cognito Lesbum tranſmiſit, ubi initio belli Corneliam conjugem ſepoſuerat. Invitantibus in urbem ſuam Mitylenæis, atque offerentibus omnia, non paruit, ſed recepta Cornelia rebuſque ejus biduum tantummodo moratus per tempeſtatem, quatuor additis actuariis, quæ à Rhodiis & Tyro venerant, in Ciliciam avectus eſt.

Rhodii Pompejum diſcedere jubent. Diod. lib. 42. Plutarch. Lucan. Cic. Famil. & ad Attic. 12. 14. & 5.

IX. Eo in curſu & Sextus filius eum adſequutus eſt; & magnus numerus Senatorum: & naves quædam cum militibus ex Cilicia occurrerunt. Expoſito igitur Dejotaro, qui ultimum Orientem in auxilium Pompeii commoveret, ipſe præter Epheſum & Colophonem, interjacenteſque inſulas Rhodum petiit. Rhodii, poſtquam alius eſſe jam cęperat Pompejus, adverſus illum iidem eſſe deſierant: igitur oppido portuque prohibitum, miſſis ad eum & Lentulos nunciis *ex iis locis diſcedere* juſſerunt. Primam urbium, nuſquam prius auſi conſiſtere Attaliam inierunt in Pamphylia: quum jam recollecti ex fuga Senatores circiter ſexaginta eſſent.

Pompeius externas opes reſpicit. Lucan. Florus. Stephan. Vellejus. Dio.

X. Deinde, quia Pompejus commodos aquationi rebuſque neceſſariis portus, ſimulque remotiores abſtruſioreſque ſequebatur, Syedra conceſſit, deſertum Ciliciæ ſcopulum, quod navale Selinuntiorum erat. Ibi demum celatum hactenus conſilium nudare cœpit, *ſe diffiſum provinciis omnibus, externas opes quærere*. Quum in æſtimationem omnia circum Regna veniſſent, ad Par-

Digitized by Google

thum inclinabat ſententia, ſed hic amicitia Pompeii rejecta nuper, etiam legatos ab eo miſſos habuerat in vinculis: præterea ad interfectores Craſſorum Corneliam adduci, quæ nupta Publio fuerat; & ad projectiſſimos in libidinem, iuvenem formoſam, alienum videbatur.

Appianus. Iuſtin. 41. Plutarch.

XI. Jubam fidiſſimum partibus Regem peti, vetabat inſolentia barbari, & in Varo populi Romani deſpecta majeſtas: & levitas inſita genti. In Ægyptio Rege ætas maxime diſplicebat, & quod tredecim annorum puer, à nutriciis & pædagogis regebatur. At Theophanes, quo plurimum Pompeius uti conſueverat, *inſanum eſſe* rebatur, *ſi de alio ullo potius, quam Ægypti Rege cogitaretur. Illum ea ætate eſſe, ut ſcire beneficia patri à Pompeio præſtita, & intelligere poſſit: præterea reverentiam ei fore dati ab Senatu tutoris. Neque pueritiam ejus metuendam. adultos & uſu tritos ex præſenti hominum fortuna favorem & odia temperare; adoleſcentibus honeſta placere etiam cum periculo.*

Theophanes Ægyptum peti iubet; Velleius. Lucan. Appianus. Plutarch. L. Ampelius. Cæſar.

XII. Hac probata ſententia Cyprum tendunt. Ibi cognoſcunt Antiochienſium civiumque Romanorum, qui ibi negotiarentur, conſenſu, *arceri finibus Pompeianos, nunciis etiam dimiſſis in vicinas civitates, ne quis ex eo genere Antiochiam adiret; qui feciſſet, magno capitis periculo facturum.* Hæc adverſa demum graviſſimos duos errores deplorandi ſerum Pompeio ſenſum attulerunt; unum, quod procul mari, qua parte virium firmiſſimus fuerat, conſixiſſet: alterum, quod fugam potius intendiſſet hæc in loca, quam ad claſſem ſuam, & exercitum, quem duce Catone jam in Africam perveniſſe rumor ferebat.

Pompeii duo graviſſimi errores Plutarch. Appianus. Dio.

XIII. Sed inopinato prœlii eventu ſemel perturbatus, neque confirmare animum tam vetus Imperator; neque providere, quid in rem eſſet, ulla ex parte potuit: ſæpe querens, *tantum ſe fuiſſe falſum opinione, ut à quo genere hominum victoriam ſperaviſſet, inde ſibi enatum cladis initium fuerit.* Igitur *contracta quanta poterat pecunia, armatiſque hominum duobus millibus cum uxore triremem Seleucidem conſcendit. reliqui partim longis* navibus, alii onerariis ſunt ſequuti. Hoc modo Peluſium perventum: ubi tum magnæ copiæ Ptolemæi Regis erant, bellum gerentis cum ſorore Cleopatra, cuius caſtra nec longe ab Regiis aberant.

Eius profectio in Ægyptum. Cæſar. Plutarch. Lucanus.

XIV. Pompeius idquod erat conjectans, certum hominem miſit, demiſſe petens, *ut ſibi tutum apud Regem perfugium eſſet.* Ipſe, dum tutores pueri coacto conſilio de præſentibus deliberant, in navi ſolicitus opperiebatur, quid de ſe Pothinus ſpado (hi erant capita rerum) & Ægyptius Achillas, & præceptor pueri Theodotus Samius decreſſent: princeps Romani nominis, & qui beneficio Cæſaris ſervari miſerum & deforme exiſtimaret. Quum aliis recipiendum, aliis contra videretur; Theodotus forte cupiens oſtendere facundiam, erat enim profeſſione Rhetor, *neutrum conſilium ſalubre eſſe* diſſeruit: *altera ſententia dominum Ægypto, & bellum cum Cæſare recipi: alteri offendi Pompeium, nec iniri gratiam ab Cæſare. nihil melius, quam morte viri formidinem ab ipſo tollere, ſimulque demereri eum, qui rerum potiretur.* Adieciſſe & proverbio jactatam vocem dicitur, *mortuos non mordere.*

Theodotus Pompeii mortem ſuadet. Appianus. Plutarch. Florus. Liv. Epitom. Velleius 2. 53. Lucan.

XV. Hæc ubi placuere omnibus, Achillæ negotium permittitur, homini ſingularis audaciæ. atque is cum parvula navicula ad Pompeium accedit; *litus excuſans, quod vadoſum & infidum maiora navigia non pateretur.* Minime placebat

Achillas ad interficiendum eum mittitur. Cæſar Lucanus.

Dio. Plutarch. Appian.

eà res amicis, qui prius expectaſſent, ut ipſe Rex cum illuſtri comitatu procederet obviam, & ipſe Pompeius præſagium animi Sophocleo carmine fatebatur, quod *ex liberis ſervos fieri* dicit, *quotquot tyrannorum adierint domos*. Cum hoc dicto deſcendit in naviculam, cum duobus tantum centurionibus, libertorumque & ſervorum ſingulis; ubi conſpecto L. Septimio, qui bello prædonum apud ſe ordinem duxerat, deinde cum Gabinio profectus Alexandriam, tribunum militum agebat; *Te quidem hercle*, inquit, *novi commilito*! Atque is nullo reſponſo dato, capite tantum annuit.

Pompeius occiditur. Plutarch. Lucan. Appianus. Liv. Epitom. Dio.

XVI. Inter hæc adpropinquabat litori, & motus in terra exercitus, conſpectaque in agmine Regis purpura, ſpem Corneliæ cęteriſque dabat benigne receptum iri: quum adſurgentem à L. Septimio primum, deinde ab Achilla percuti vident. Id ſpectaculum tam nec opinatum & atrox, tantum excitavit in navibus luctum, ut gemitus fletuſque in litore exaudirentur. Jamque & triremes complebantur, quæ cæteras quoque Pompeii naves comprehenderent: ſed illas propere vulſis anchoralibus favens à terra ventus Cyprum retulit; Ægyptii à vano perſequendi incępto deſtiterunt. pars tamen navium capta direptaque: & in his Q. Pompeius A. F. Bithynicus occiſus.

Magnæ fortunæ mutatio. Oroſius. 6. 13. Florus 4. 2. 52. Cic. Famil. 3. 11. Dio. Vellei. 2. 53. 3. Lucan. Plutarch.

XVII. Sic Magnus ille Pompeius in conſpectu conjugis liberorumque cæſus, inter imbecillitatis humanæ illuſtriſſima documenta memoratur. Quum non Romæ modo, ſed ubivis ferme terrarum, perpetuo tenore felicitatis principem locum diutiſſime tenuiſſet; eo ipſe tempore quo vel maxime florere fortuna & potentia videbatur, præceps ſubito datus, pridie natalem ſuum, quo die olim tam diſpari ſorte, de Mithridate & Piratis clariſſimum triumphum duxerat; clientis ſui ſupplex, famulorum ejus manibus invenit necem. Cura tamen decore cadendi etiam morienti fuit. toga capiti obducta, ne quis geſtus notari; aut vox indigna priore Pompeio excipi poſſet, gemitu tantum edito excepit enſes.

Pompeii tumulus. Lucan. Ælianus de hiſtor. Animalium 12. 6. 8. Val. Maxim. 3. 8. 9. Plutarch. Appianus. A. Gell. 2. 10.

XVIII. Caput ad Regem relatum eſt; ſiccâtâque cute conditum Ægyptio more. Truncus contemptim abiectus in litore, à Philippo liberto utcumque crematus, conſciſſæ ſcaphæ lignis, ſepultuſque eſt, quum ad idem officium, alius etiam civis Romanus forte adcucurriſſet. Tumulum poſtea fluctus marini disjecerunt: & imagines, quas proximorum temporum admiratio poſuerat, ſequentium negligentia male habitas in Caſii Jovis æde retruſit in cellam, ubi vetera

ttuncataque ſigna reponebantur (*faviſsas* Romæ vocabant) donec Adrianus Cæſar Imperium totum undique perluſtrans, quum in Ægyptum veniſſet; & effigies reperit ornavitque; & tumulum inquiſitum refici repurgarique juſſit.

XIX. Vix relatu dignum, tamen ad ineptam hominum cavendam ſolicitudinem non inutile tradunt auctores, *ex vaticinio quodam Caſſios ſemper ſuſpectos Pompeio fuiſse: quum nemo hominum hoc nomine, ſed mons ſcilicet Caſius fatalis ei prædictus eſset*. Poſtridie mortem Pompeji ſequutus illum è Cypro L. Lentulus advenit; ignarus omnium quæ accidiſſent: ſed conſpecto in litore rogo, neſcio qua occulta vi commovente animum, *eccui hic*, inquit, *juſta tam exiliter fiunt*? nec longo interpoſito ſpacio; *fortaſſis tibi Cn. Pompej*! Divinavit amici caſum, unde ſuam quoque fortunam pendere non neſciebat. Nec diu ſuperfuit: comprehenſus enim ab Rege, ad Peluſium in cuſtodia necatus eſt.

L. Lentuli vox & fatum. Dio. Marcell. 22. Val. Maxim. Cæſar. Oroſius.

XX. At qui in Cyprum refugerant diverſa exinde loca petiverunt. Interim Cæſar poſt victoriam biduo tantum honori ſimul deorum, & quieti militum dato, omiſſis curis aliis, Pompejum quocumque terrarum ſe contuliſſet, ſequi certus, hoc uno angebatur, quod neque nunciis, neque fama fiebat certior quam in partem Pompejus intendiſſet fugam. Poſtremo quum interrogatus ea de re Brutus, argumenta quædam protuliſſet, *in Ægyptum fugiſse videri*, credidit, coque ſtatuit accedere. Igitur adſumpto equitatu, & una legione minoribus itineribus ſubſequi juſſa, per Theſſaliam in Macedoniam profectus eſt. Theſſalis ob navatam in bello operam, præbitaque auxilia, ſimul terram honorans victoriæ ſuæ teſtem, libertatem reddidit.

Cæſar Pompeji fugam inſequitur. Appian. Cæſar Civil. 3. 102. Plutarch. Bruto cap. 9. Cæſar.

XXI. Athenienſibus etiam rata tum ſors fuit, quam inter initia condendæ urbis impoſuiſſe deos fabulæ vulgarunt; *Neptunum, uti ſemper temere conſulerent; Minervam, uti nihilominus commoda fortuna uterentur*. Nam tum quoque Cæſar ignovit deprecantibus, ſevere increpitans, & hac voce adjecta: *quouſque vos veſtro merito pereuntes, majorum ſervabit gloria*? Deinde quum per Macedoniam Amphipolin perveniſſet, Helleſpontum petiit, in Aſiam tranſmiſſurus. Ibi eum è maximo periculo admirabilis fortuna eripuit; quum inopia triremium vectoria navicula trajiciens, in paratiſſimam hoſtium claſſem, & acerrimum ducem incidiſſet.

Athenienſibus ignoſcit. Plutarch. Cæſar. cap. 69. Sueton. Cæſar. 60. 2. Dio.

XXII. Corcyræ trecentæ Pompeji triremes ſteterant. inde quum diſcederetur, cum majore numero reliquos, ut eſt expoſitum, transjecit in Africam Cato, triremes ſeptuaginta C. Caſſio datæ, quibus Pontum Pharnacemque adiret, illum quoque Regem conciturus. Tum autem, audito adeſſe Cæſarem, quaſi deprehenſus ipſe eſſet, ſupplices è navi tendens manus, veniam ſibi ſuiſque orabat. Agnovit Cæſar fortunam ſuam, & non contentus hac victoria, ne dum incolumitate, dubitavit an reciperet: fuitque à Bruto, cujus ſororem Caſſius duxerat, exorandus.

Mira fortuna Cæſaris. Appianus. Plutarch. Bruto.

XXIII. Hæc ita ſequutus auctores, qui *C. Caſſium in Helleſponto deditum ſcribunt*, poſui: cæterum Suetonius & Dio ſcriptores minime ſpernendi *L. Caſſium tradiderunt roſtratas decem habentem ſupplicem Cæſari factum*. Sane à præfracto contumacique C. Caſſii ingenio per multum ea vilitas diſſidet. niſi, quod Appianus cenſet, fortunæ Cæſarem efferenti cedere tum omnia debuerunt. At Cæſar prætervectus oram Aſiæ, Epheſum attigit, ibique Senatores omnes ex provincia ſub eoſdem dies eo convocatos eſſe cognovit à T. Ampio Balbo, qui

Cæſar Aſiam obiter conſtituit. Lucan. Cæſar. Appianus. Dio. Strab. lib. 14.

Digitized by Google

ad tollendam ex templo ſacram pecuniam teſtibus his uti cogitaſſet. Sic iterum ſervata Epheſiæ Dianæ pecunia, Ionas cæteraſque gentes Aſiæ, miſſis legatis deprecantes venia proſequutus, inſuper provinciam publicanorum injuriis, & triente ſoliti tributi levavit: nec tamen omiſit locupletiorum publicare fortunas, quos faviſſe Pompejo conſtabat: quorum Pythodorus ex Aſiarcharum numero, quum duobus talentorum millibus amplius poſſideret, redemit à Cæſare opes ſuas; neque minores reliquit liberis: unde mox ad Regale faſtigium adſcenderunt.

Rhodum navigat. Plutarch. Cæſar. Strabo. Lucan. Appianus.

XXIV. Tum vero & Gnidiis immunitas data propter Theopompum, qui inter Græcos amicos præcipue gratioſus & potens apud Cæſarem erat. Sed Cæſar paucis diebus in Aſia moratus, jamque minus dubitans in Ægyptum iſſe Pompejum, quod Cypri viſum eſſe cognoverat; Rhodum navigavit, & collectis quot ſubito poterant navibus, viriſque, cum equitibus octingentis, duabuſque legionibus, una, quam ſequi ex Theſſalia juſſerat, altera, quam à Fuſio legato evocaverat ex Achaja, navibuſque longis Rhodiis decem, Aſiaticis paucis, ſub noctem inde ſolvit: ignaris cæteris quo tenderet. ſed gubernatores *interdiu vexillum Prætoriæ navis, noctu pharum ſequi* juſſerat.

Alexandriam venit. Cæſar. Dio. Liv. Epitom. Plutarch. Pomp. cap. 32.

XXV. Sic tertio poſt die Alexandriam pervenit. Sed in his legionibus tria millia ducenti haud amplius milites erant. reliquos vulnera, laborque, feſtinantem Imperatorem conſequi vetuerant. Sed Cæſar animi magnitudine & fama rerum geſtarum fretus, omnem ſibi locum, quantumlibet infirmis præſidiis tutum fore exiſtimabat. Tamen quia tumultuantes recenti morte Pompeji Alexandrinos repererat, veritus litori ſe credere, anchoras jecit: donec ad eum Theodotus venit, caput & annulum Pompeji (enſifer leo inſculptus erat, ut Plutarchus tradidit; ut Dio, tria trophæa) tamquam fidei pignus offerens.

Flet viſo capite Pompeii. Liv. Epitom. Dio. Sueton. Cæſar. c. 30.

XXVI. *Ibi Cæſarem agnito generi capite fleviſſe* referunt, *averſatumque portantem eſſe; perſona mœrentis adſumpta, quamquam intime gaudere morte æmuli putaretur*. Reliqua tamen ejus manſuetudo facile declarat, veras illas, non ſimulatas lachrumas fuiſſe. princeps enim omnium eſſe volebat certe; nec excogitari neceſſitudo ulla poſſet, quam iſthoc pretio propoſito violandam eſſe non exiſtimaret: ſed hoc dediſſes, erat hominum omnium mitiſſimus, & qui ampliſſimum quemque cupidiſſime ſervaret, tanto majorem gloriam ſuam futuram ratus, quanto potentiores nobilioreſque viri ſuo beneficio viverent. Quocumque animo, vultum certe ſervans, caput Pompeji pluribus & precioſiſſimis odoribus concrematum, honeſte funerandum curavit in ſuburbio, ubi poſt debellatam Ægyptum ædem condidit Nemeſeos, quæ ſub Trajano demum diruta eſt ab Judæis rebellantibus.

Cæſar Regiam occupat. Val. Maxim. Dio. Appian. Hiſtoria Miſcella 10. 5. Cæſar. Liv. Epitom. Lucan. Oroſius 6. 15. Ejus diſſimulatio. Lucanus.

XXVII. Inter hæc appulſus Alexandriam Cæſar, quum navi primum egrederetur, magno tumultu exceptus eſt, concurrente milite quem præſidio urbis Ptolemæus reliquerat, & frementе vulgo, cui præferendis Cæſari faſcibus, imminui majeſtas Regia videbatur. Igitur ipſe conceſſit in Regiam: pars militum, quod exarmari commilitonum ſuorum nonnullos viderant, in altum ſe receperunt, donec omnes ſimul naves applicarent.

XXVIII. Non fallebat Cæſarem quanto ſuo periculo inter infidos & validos in populoſiſſima urbe commoraretur; videbatque Regis & cæterorum erga ſe non aliam fidem fore, quam in Pompejum fuiſſet: ſed Eteſiis tenebatur, qui tunc

Digitized by Google

Alexandria navigantibus adverſiſſimi venti. Ergo diſſimulando animo, donec vires contraheret, templa cæteraque celebriora urbis ædificia luſtrabat, audiebatque ſapientiæ profeſſores ſtans & populo immixtus, aliiſque rebus omnibus captum ſe pulchritudine locorum & Alexandrinæ vitæ æmulatione teſtabatur: unde illi mira vulgo gloria atque gratia quæſita eſt. præſertim quum etiam comiter excipiendo ſingulos licentioribus conviviis penitus laxare animum videretur: jam propemodum effecta conſuetudine, ut pernoctaret inter epulas, quod ille vitandarum inſidiarum cauſſa uſurpabat, quas ſibi ſentiebat à Pothino ſtrui. Sueton. Cæſar. c. 35. Florus 4. 2. Vellei. 2. 54. 1. Cæſar. Diod. 1. 38. Appian. Front. Strat. 1. 1. 5. Plutarch.

XXIX. Nec enim ab hoc prætermittebatur quidquam, quod ad invidiam Cæſaris, & exaſperandos in eum quoslibet pertinebat. Pecunia maxime deerat Cæſari, ergo etiam Aſiam prætercurrens, quum fuiſſet in omnibus liberalis & clemens, ſtipendium tamen imperaverat: & nunc Alexandriæ mutuum repoſcebat. Nam Auletæ Ptolemæo grandem ſummam expenſam ferebat, ſupra ſeptingenties ſeſtertium: cujus pecuniæ partem magnam liberis Regiis condonaverat olim, reliquum quadringenties cum maxime repoſcebat. Nec eo contentus, arbitria quoque cœperat agere diſſidentium Regum, quod *eorum controverſias ad populum Romanum, & ſe populi Romani Conſulem pertinere* dicebat, *ex teſtamento patris Ptolemæi*. Pothinus inſidiatur Cæſari. Dio. Plutarch. Cæſar.

XXX. Eo teſtamento major filius, majorque filia hæredes ſcripti erant: populumque Romanum *per omnia ſacra fœduſque in Capitolio ſancitum* Rex obteſtabatur, *ut judicium ſuum ſalvum eſſet*. Hæc vero mirum in modum angebant Regios ſatellites, Pothinum maxime, qui Cleopatræ Regno expellendæ auctor, reditum illius, ut mortem ſuam, horrebat. Igitur primo cum Cæſare agere: *diſcederet ad majorum rerum componendos tumultus; creditum, & cætera per commodum, & maxima cum gratia recepturus*. Sed ille negans *cujuſquam Ægyptii conſilio ſibi opus eſſe, ad ſe venire Reges dimiſſo exercitu, & diſceptare de jure ſuo juſſit*. Tanto plura ad invidiam ejus & contumeliam Pothinus facere: frumentum vetus & corruptum diſtribuere militibus, & ubi querebantur, *patienter ferendum* dicere, *jam enim eos de alieno tolerari, cunctis in poteſtatem Cæſaris concedentibus*. Odiorū cauſſæ. Oroſius 6. 15. Cæſar. Plutarch.

XXXI. Convivia quoque figlina ligneaque ſupellectile inſtruebat, *argentea & aurea vaſa Cæſari in ſolutum dari debuiſſe* excuſans. Quin & ſacram pecuniam hac præſcriptione tollebat è templis, rem Ægyptiis acerbiſſimam, qua gente nihil fuit umquam ſuperſtitioni addictius. arguebatque clam *iniquitatem Cæſaris, qui tantam ſine cauſſa pecuniam peteret, ut qui Ptolemæo, dum Socius & Rex appellaretur, nihil recuſanti, ſuo Pompejique nomine prope ſex millia talentorum abſtuliſſet*. Miſit & ad Achillam nuncios de ſuo aliorumque ex Regiis amicis conſilio, quos ad eamdem mentem impulerat, *cum exercitu* jubens *Alexandriam accedere*. Pothinus Achillam & exercitum advocat. Oroſius. Dio. Sueton Cæſar. 54. 6.

XXXII. Sed in ſpeciem amica erant omnia, & tumultum Alexandrinæ plebis reverſus à Peluſio Rex puer placaverat. & Cleopatra quoſdam amicorum miſerat, qui ſuam cauſſam agerent. Sed paulo poſt, Cæſaris intellectis moribus, ſuæque formæ & venuſtati confidens, omnino conandum exiſtimavit, ut ab homine mulieroſo conſpiceretur. Cæterum ſi palam veniſſet, vim ab tutoribus inimicis metuebat. Igitur modica conſcenſa biremi, corruptis pecunia qui Cleopatra ad Cæſarem venit. Lucanus. Dio. Plutarch.

Digitized by Google

clauſtra Phari cuſtodiebant, primis tenebris ad Regiam venit. & ne conſpici à quoquam poſſet, *culcitam ſibi circum adſtringi loro, deportarique per Apollodorum Siculum,* cujus fidei credebat, *ad Cæſarem* juſſit.

Eumque forma cepit. Florus 4. 2. Lucan. Plutarch. XXXIII. Id primo commentum admiratione muliebris ingenii percuſſit Cæſarem: ut deinde ad miſericordiam ſimul amoremque ciendum temperato vultu adſtitit, eximia forma & ſingulari quadam gratia ita dementavit hominem, ut *Alexandrini belli hanc ſolam fuiſse cauſsam* plerique exiſtiment. Sed illa plurimum etiam verborum blanditiis Veneribuſque pollebat: compoſitoque ad mæſtitiam vultu procumbens, *En adſum*, inquit, *Cleopatra tot Regum ſoboles, tuaque complector genua Cæſar: nihil indignum faſtigio meo facere putans, ſi tibi, quem Dii ſupra omnium hominum majeſtatem extulerunt, tamquam communem Regum atque gentium arbitrum, debitum honorem exhibeo.*

Et verbis. XXXIV. *Per annos prope trecentos, poſtquam regnare ſemel domus noſtra cœpit, ſine intermiſſione tenuit hanc Regiam: & par huic vetuſtati mos eſt, eadem cum fratribus poteſtate ſociatas matrimonio regnare fœminas. Id non ſuo magis judicio, quam priorum omnium, pater meus nunc quoque fieri juſſit: ſed voluntas ejus ſpernitur, teſtamenti vilis eſt religio, unaque populi Romani, ſed & tua, Cæſar, deſpicitur auctoritas. Nec de fratre queror. puer eſt, & quæ ultima ſortis eſt indignitas, famulis ſuis ſervit. Non ille me dejecit Regno, mei quantum licuit amans: ſed ejuſdem id ſcelus eſt, cujus & Romani quondam nominis princeps interfectus: quem ſi ob veterem gloriam, & in noſtram domum merita noluiſſet, debebat vel quia gener tuus olim, vel æmulus nuper fuit, revereri.*

Pothinum inſidiari Cæſari arguit. XXXV. *Princeps terrarum populus ducibus hinc Cæſare, inde Pompejo concurrit: quis inter hæc aliquas eſſe credat eunuchi partes? At (audaciam hominis!) ille ſibi vel primas vindicat. Tu fugaſti Pompejum; ille occidit: tu profligaſti partes; ille ſuſtulit ducem. Atque utinam ſit unis opimis contentus! felici ſcelere væcors latro, de tua jam nece agitat, quando interfector Magni, nullam ampliorem palmam appetere, quam trucidandi Cæſaris poteſt. Nec ſimplici ſtimulo incitatur ad facinus. temeritatem metus acuit: quod caput Pompeii mærens adſpexiſti; quod vultu, gemitu, voce, lachrumis teſtatus es dolorem; vindex timeris perfidiæ, cujus approbator eſſe noluiſti.*

Se tradit in manus Cæſaris. XXXVI. *Neque longinquos aut incertos metus adfero. Solicitatus Pothini nunciis Achillas motis à Peluſio caſtris cum omnibus copiis paulo poſt aderit. Hic me impulit terror, ut machinata quod vides, ad te per quodlibet diſcrimen penetrare ſtatuerem; conarerque ſalvum præſtare eum, ſine quo ſalva eſſe ipſa nequibam. Igitur non modo cauſsam meam, ſed etiam famam perſonamque in tuas manus contradidi: & nunc quoque non tam de meo jure, quàm de ſalute tua ſum ſolicitior. Ita me dii deæque omnes, & quam præcipue veneror, aurea Venus amet; teque, progeniem ſuam, optimæ voluntatis compleat, ut orbatam patre, orbatam fratre & viro, poſſeſſione Regni dejectam, contemptam, pulſam, oppugnatam à famulis, tuendam ornandamque ſuſpicias!*

Ptolemæus ad conſpectum ſororis iraſcitur. XXXVII. Jam dudum Cæſarem forma puellæ, blanditiæque vultus & verborum, decenter interpoſitis lachrymulis ſuſpiriiſque perculerat. ideoque nihil non promittens ſeriis rebus amantium nequitiam miſcuit. eademque nocte una fuerunt.

fuerunt. Inde pleriſque non eximitur, Alexandrinum bellum præter neceſſitatem ſuſceptum eſſe à Cæſare, tantummodo, ut mercedem adulteræ Regnum Ægypti daret. Orta luce Cæſar ad ſe Ptolemæum vocat, & cum eo de reconciliatione ſororis agit. Ut vero & ipſa prodiit in conſpectum, ira commotus puer proripuit ſe foras, abjectoque diademate *proditum ſe* vociferans, excitavit populi turbam.

Lucanus 10. 106. Plutarch. Cæſar. cap. 70. Dio.

XXXVIII. Sed cito retractus à Cæſaris comitibus plura conari non potuit: & Cæſar de ſuperiore loco alloquutus Alexandrinos, *nihil opus eſse tumultu* dixit, *nec enim ſe exiſtimare aliud illos velle, quam quod ultro facere conſtituiſset.* Recitato deinde teſtamento patris Ptolemæi, *quod in eo fides populi Romani invocabatur, ad ſe pertinere* dixit, *& patris tueri judicium, & liberis proſpicere. Quod igitur fauſtum felixque foret, Ægypti Regnum duorum eſſe debere Ptolemai & Cleopatræ: minori Ptolemæo cum Arſinoë ſorore matrimonium, & ſuo populique Romani dono dotalem Cyprum fore.*

Sed Cæſar omnia conciliat.

XXXIX. Sic in præſens ſeditione compoſita, convivium Cleopatra Regali luxu exhibuit, omnibus nova reconciliatione lætis. Enimvero Pothinus in haud dubio periculo ſe conſtitutum ſentiens, ſi tam infenſa nec immerito Cleopatra Rege & Regno potiretur; occidendi inter epulas Cæſaris conſilium cœpit. Erat inter quotidianæ operæ ſervos tonſor quidam Cæſari, mortalium omnium timidiſſimus. hic quum nihil non obſervaret anxia cura, deprehendit inſidias, detexitque. Idcirco Cæſar, jam olim Pothinum ſuſpectum inviſumque habens, convivio militibus circumdato interfecit. De morte Pothini conſentitur inter omnes: de tempore mortis & ordine diverſa traduntur. Sed nihil magis congruere prudentiæ temporique Cæſaris viſum eſt, quam quod poſuimus.

Et Pothinum interficit. Lucan. Plutarch.

XL. Inter hæc Achillæ nunciato adventu, Cæſar Regiam claudit, ſuos armat: eum Ptolemæo agit, ut quos habeat ex ſuis maximæ auctoritatis mittat ad Achillam, jubeatque incœpto deſiſtere. Serapion & Dioſcorides miſſi, qui ambo legati Romæ fuerant, priuſquam edere mandata poſſent, juſſu Achillæ percutiuntur: alter ſtatim occiſus eſt; alterum accepto vulnere ſui pro mortuo ſuſtulerunt. Achillas *non Regis hæc imperia eſse dictitans, qui in aliena poteſtate ipſe eſset*, occupata præter eam partem quam Cæſar tenebat Alexandria, Regiam irrumpere primo ſtatim impetu conatus eſt.

Achillas cum exercitu adeſt. Lucan. Cæſar. Dio.

XLI. Numquam in majore periculo Cæſar fuit. Paucos habebat milites: inter infida infeſtaque omnia, locis parum munitis, à maxima multitudine oppugnabatur. Neque incondita, aut rudis bellorum turba erat. Millia haud minus viginti ſequebantur Achillam, pars magna Romanus miles, qui olim adductus à Gabinio; mixtuſque connubiis, mores Alexandrinos licentiamque inbiberat. His acceſſerant Syri Ciliceſque prædones, & quidquid in finitimis provinciis audacia turbulentum fuerat. Præterea duo millia equitum erant, inveterata Ægyptiis bellis manus. His copiis Achillas oppidum ingreſſus, majorem populi partem ſibi ſtatim adjunxerat.

Cæſarem in maximum periculum conicit. Lucan. Plutarch. Cæſar. Oroſius. 6. 15. Dio.

XLII. Nam præter nobilitatem ingenii, bellorum incommoda Cæſarem advehere ſibi indignabantur, jam ante irati numinibus, quod minimo tum incremento Nilus ſolitam ubertatem frugum, eo anno interpellaverat. Contera vim horum Cæſar Regiam & vicina ædificia tumultuario opere, foſſa valloque ad mare uſque deductis muniverat, eo facilius defendi potuit, cohortibus per vias diſpoſi-

Is tamen ſe defendit. Plin. 5. 9. Dio. Cæſar.

Digitized by Google

Correpta incendio bibliotheca regia.

tis. Sed eodem tempore ad portum pugnabatur, ubi præter ſolitum Alexandriæ præſidium, roſtratas duas & viginti, aliæ naves longæ Ægyptiæ quinquaginta ſtabant: inſtructæ ornatæque, uti modo poſt Pompeii fugam, cui erant auxilio miſſæ, redierant. has ſi occupare Achillas poſſet, videbat intercluſum omnibus auxiliis commeatuque Cæſarem, cito futurum in poteſtate.

Bibliotheca Alexandrina perit. Lucan. Florus. 4. 2. Senec. de tranquil. animi 9. 9. Oroſius. A. Gel. 6. 17. Lipſ. de Bibl. cap. 11. Athenę. 12. 10. Lampelius.

XLIII. Sed quæ ad oppugnandum Ægyptios, eadem ad reſiſtendum incitabat Cæſarem cauſſa, tanto actioribus ſtimulis, quia non tam de victoria, quam pro ſalute pugnabat. & juvabatur claſſe qua erat advectus. Idcirco obtinuit ad extremum, & quia tueri tam parvis copiis omnia nequibat, *incendi quidquid erat in portu navium* juſſit. Hac flamma, quum & vicina portui ædificia comprehenſa eſſent, ſimul arſit Bibliotheca, elegantiæ Regum curæque egregium opus. Millia librorum tum periſſe, quadraginta alii, qui plurimum, ſeptingenta tradunt. Primus & maximus ejus operis auctor Ptolemæus cognomento Philadelphus fuit, perquam eruditus princeps, & erudito patre natus. quo curante, ſacrorum quoque voluminum interpretatio, quæ ſeptuaginta vocatur, prodiit.

Unde illa cō. parata fuerit. Voſſ. de hiſtor. Græc. 1. 10. Ioſeph. Ariſtęus apud Euſeb. Athenæ. Ammian. Cæſar. Lucanus.

XLIV. Ille à Nileo quodam empta bibliotheca, quam Ariſtoteles collegerat, ſimul iis libris, qui erant ipſi Athenis & Rhodi comparati, Serapeum adornavit, magnoque deinceps ſtudio & ſumptu per Demetrium Phalereum inſignem ſtudiis & civilibus artibus virum, quidquid inveſtigari potuit, conquiſivit. Sed & in poſteris eius quidam variæ doctrinæ ornamentis enituerunt. inter quos & Evergetes fuit, Ariſtarchi diſcipulus.

Phari ſitus & conditores. Plin. 5. 31. Odyſſ. 4. Mela. 2. 7. Scalig. in Euſeb. num. 1733. Ammian. Cæſar. Tzetzes 2. 33. 6 44 App. an. 7. 4. 29. Euſeb. & ibi Scalig. Suidas.

XLV. Cæterum occupatis in reſtinguendo igne Alexandrinis, Cæſar per noctem militibus ad Pharon expoſitis, claustra occupavit præſidio: quum haberet in partibus cuſtodes, qui dudum erant à Cleopatra corrupti. *Fuit quondam inſula Pharos, unius diei navigatione diſtans à continenti,* ſi quid Homero credimus; *deinde Nilo*, ut putant, *limum admoliente prope litori coniuncta*: multum abnuentibus qui *totum illum tractum ſaxis aſperum eſse compererunt*. Id conſtat, quum paulo plus nongentis paſſibus abeſſet, ſuperiorum Regum opera, jactis in altum molibus, & ponte ſuperpoſito connexam eſſe. quod opus fruſtra Cleopatrę huic ultimę quidam ſcriptores vindicant: maior etiam incuria eorum eſt, qui *ab eadem exſtructam* putant *cognominem inſulæ turrim, magnitudine maximam, & elegantia pulcherrimam: quam ad prælucendum noctu navigantibus à Soſtrato Cnidio conſtructam eſſe*, certior fides eſt, *impenſa Ptolemæi primi, aut ſecundi certe, talentis octingentis*.

Arſinoe ad Achillam transfugit. Plin. 36. 12. Cæſar. Strab. lib. 17. Dio. Lucanus.

XLVI. Erat in hac inſula vicus oppidi magnitudine, nec, invitis qui tenebant, quiſquam ex alto poterat Alexandriam appellere. Hoc occupato Cæſar loco, protinus ad arceſſenda ex propinquis locis auxilia miſit: & quia de cætero, propter anguſtias viarum, æquo Marte diſceſſum fuerat, per omnes inſequentes dies quam tenebat oppidi partem, munitionibus tutiorem efficere inſtituit. At Arſinoë, quæ cum ſorore Cleopatra in Syriam profecta, mox pace facta Alexandriam reverterat; inter hos tumultus occupandi Regni caſum oblatum putans, Ganymedis Spadonis ingenio reperit fugæ viam, & ad Achillam trajecta, communiter adminiſtrare bellum cœpit. Sed ut inter improbos & malitioſos haud diuturna potentiæ ſocietas eſſe poteſt, cito inſidiari invicem, & augendis largitionibus ſibi quiſque licitari militum ſtudia cepere.

Hiſpaniel tumultus.

XLVII. Eodem anno quo pugnatum ad Pharſaliam, & Alexandrinum dein-

Digitized by Google

Cæſar. Liv. Epitom. 111. Hirtius de Bel. Alex. c.53. Val. Maxim. 9.4.2.

de bellum conflatum eſt, Hiſpania maximo tumultu inhorruit, propter avaritiam & crudelitatem Q. Caſſii, quem provinciæ Cæſar præfecerat. Ille primum appetitus inſidiis, & accepto vulnere, quum in conſcios partim animadvertiſſet; unum atque alterum (ita cum ſævitia certabat in eodem animo pecuniæ amor) nummis acceptis dimiſiſſet: non ideo tollere odium commune, quo tam apud milites, quam provinciales laborabat, potuit, præſertim quum eadem illa quotidie licentius faceret, ob quæ jam olim exoſus eſſe cœperat.

M. Marcellus & Q. Caſſius invicem bellant. Liv. Epitom. Hirtius. Dio.

XLVIII. Itaque duæ Varronianæ legiones duce delecto T. Thorio Italicenſe, non à Caſſio tantum, ſed etiam à Cæſare defecerunt, Pompeii nomine ſcutis militum inſcripto. Mox tamen profecti Cordubam, quum ad eam cauſſam neque conventum Cordubenſem, neque M. Marcellum, qui miſſus à Caſſio urbem tenebat, adducere poſſent, convenit inter omnes, *ut deleto Pompeii nomine, Cæſaris omnes eſſent, ſed Q. Caſſium conſenſu oppugnarent; & ad hæc Prætore* (hoc ei nomen imponebant, quum eſſet Quæſtor) *M. Marcello Æſernino uterentur*. His cognitis Q. Caſſius cum legionibus & equitatu, qui fidem non mutaverant, Cordubam tendit; ubi Marcelli caſtra erant. deinde vaſtato agro Cordubenſi, Ullam progreſſus, quod oppidum ſibi fidum credebat; ab inſequuto Marcello operibus & vallo cum ipſa Ulla circumdatur.

Sed intercedente Lepido pax fit. Liv. lib. 113. apud Priſcian. lib. 6.

XLIX. Sed quum ad auxilium ejus Rex Mauritaniæ Bogud cum una legione Romana, & Hiſpanis cohortibus veniſſet; multa prœlia facta: caſtra quoque diverſis partibus Caſſius & Bogud adorti, haud multum abfuere, quin opera perrumperent. neque tamen depelli ab opere Marcellus potuit. Tandem M. Lepidus ex citeriore Hiſpania quam obtinebat, legionariis cohortibus triginta quinque magnoque equitatu, & auxiliorum numero adfuit: ea mente, ut ſine ſtudio & ira controverſias ejuſdem partis hominum componeret. Et Marcellus quidem ſine exceptione paruit advenienti; Caſſius moras nectebat: eoque, ut putatur, conſcio, ſub oculis Lepidi caſtellum, quod Marcellus Regi objecerat, oppugnatum eſt.

Q. Caſſii interitus. Dio. Hirtius.

L. Quia tamen reſiſtere tot legionibus nequibat, eodemque tempore C. Trebonius proconſule provinciam & exercitum accepturus veniebat (namque legatis Hiſpaniæ injurias deferentibus ſucceſſorem Caſſio miſerat Cæſar) liberum abitum pactus, navem conſcendit, & in oſtio fluminis Iberi cum rapinis ſuis tempeſtate eſt obrutus. Sic à magnis belli minis Hiſpania parumper quievit. Caſſius enim, tanta erat hominis væcordia, geſſiſſet & cum Trebonio bellum, ſi Bogudem trahere in ſocietatem furoris potuiſſet. M. Marcellus, quòd ſe tempori accommodaſſe viſus erat, primo quidem iratum expertus Cæſarem, procul patria vitam egit: poſtea tamen revocatus, honores etiam petiit geſſitque. Hoc maxime modo Hiſpanienſis motus acrior quam pertinacior initia finemque habuit.

Illyrica bella.

LI. In Illyrico majoris aliquanto dimicationis rem M. Octavius effecerat. eam provinciam Q. Cornificius Cæſaris quæſtor proprætore fortiter feliciterque obtinebat, captis etiam multis Octavii navibus, quum is ex Pharſalica fuga in ſinum Iadertinum ſe recepiſſet. At Cæſar, intellecto multos hoſtium ob propinquitatem locorum Illyricum petiſſe, ibique colligere diſperſas ſuorum reliquias, A. Gabinio ſcripſerat, *uti cum legionibus tyronum, quas habebat, Illyricum peteret, conjuncta cum Cornificio opera defenſurus; tranſiturus quinimo in*

Macedoniam, ſi res pateretur: nam in Macedonia renovatum iri bellum, nondum cognita Pompeii fuga crediderat.

Salonæ à viris & mulieribus defenſæ. Appianus: lib. II. Civil. Hirtius. Dio.

LII. Sed Gabinium peritum belli hominem, & hactenus felicis audaciæ, Fortuna adeo deſtituit, ut multa nequidquam conatus, amiſſa magna parte exercitus vix Salonis tutus eſſet. Nam & Salonas oppugnare auſi hoſtes, oppidanorum virtute, & inſigni ad memoriam facinore mulierum repulſi ſunt. Nam illæ noctem atram nactæ, crinibus ſparſis, Furiarum habitu cum facibus ad caſtra procurrerunt; exterritiſque vigilibus multis locis injecerunt ignem: quum repente viri inſequuti cum armis, complures præ conſternatione vix ſui compotes, alios adhuc ſomno implicitos occiderunt: caſtriſque & ſtatione navium expulerunt Octavium.

A. Gabinius moritur.

LIII. Sed ille non multo poſt reparatis viribus prœlio vicit Salonenſes, iterumque admovit obſidioni copias. Inter hæc ex ægritudine contracto morbo A. Gabinius interiit. Hæ res excitarunt ſpem Octavii, ut icto cum barbaris fœdere provinciam recipi poſſe confideret. Sed eum hac exſpectatione virtus & diligentia P. Vatinii cito depulit: qui crebris Cornificii literis evocatus, quamquam per valetudinem vix ſe regeret, cum paucis longis navibus, & magno actuariarum numero, quibus roſtra impoſuerat, Brundiſio profectus eſt. Hujus adventu M. Octavius, qui interim Epidaurum erat aggreſſus, ab oppugnatione oppidi rejectus, ad Tauridem inſulam ſubſtitit, hoc conſilio, ut, ſiquidem inſequeretur Vatinius, claſſe dimicaret.

P. Vatinius M. Octavium vincit. Dio. Hirtius.

LIV. Nam Vatinianas naves pleraſque juſto minores infirmioreſque eſſe cognoverat. Sed virtute militum quod robori navium deerat, largiter explente, victor Vatinius multas depreſſit hoſtium naves, multas cepit. Alii auctores magnam ejus laudis partem Vatinio abjudicant, *ne tentata quidem pugna Octavianos ad illum defeciſſe: quod auditus jam Pharſalici prœlii eventus fuerat*. Quocumque modo ſuperior Vatinius, provectus Iſſam, in qua oppidum nobile erat, conjunctiſſimum Octavio, ab Iſſenſibus recipitur. Ibi cognoſcit *M. Octavium, quum ſua quadriremis mergeretur, ſcapha exceptum, atque illa itidem depreſſa ſaucium, adnataſſe ad myoparonem ſuum, Iſſamque veniſſe. inde cum paucis parviſque navigiis vento ſecundo petiſſe Corcyram*.

Cn. Pompeii adoleſcentis geſta. Cæſar. Civil. l. 38. Dio.

LV. Vatinius re celeriter & præclare geſta Brundiſium rediit. Jam inde à principio poſt acceptam cladem, omnium utique Pompejanorum perfugium Corcyra eſſe cœperat. huc ante Octavium & alii ſe receperant, & illuſtriores aliis C. Caſſius, Cn. Pompejus adoleſcens. Cnæus ante ſummam dimicationem cum Ægyptia claſſe Epirum ambiens, Oricum, cui M. Acilius Cæſaris legatus præerat, oppugnaverat, magno, ſed ad extremum irrito conatu. Quum enim eſſet ad claudendum portus introitum oneraria navis ab Acilio ſubmerſa, quæ ſcaphis magna ſaxorum mole oneratis teneretur; per urinatores extracta parte lapidum, hanc quidem funibus multis contendens deduxit remulco: aliamque ei conjunctam navem, in qua turris ad defenſionem excitata fuerat, vi cepit. nactuſque molem oppido objectam in ſpeciem inſulæ, quatuor biremes ſubjectis ſcutulis impulſas vectibus in partem interiorem tranſtulit: atque ita utrimque aggreſſus naves longas vacuas, quæ erant ad terram deligatæ, quatuor ex his abduxit, reliquas incendit. cum his & magna pars oppidi deflagravit: fuiſſet-

Digitized by Google

que receptum Oricum, niſi vulnere Pompeii remiſſiores facti Ægyptii forent.

LVI. Igitur nec ſanato eo, munitionibus interea auctis difficiliorem futuram oppugnationem reſumere auſus, Liſſum tentavit. ſed repulſus, paucis amiſſis navibus, tamen onerariis, quas M. Antonius ibi reliquerat, incenſis triginta; vagari circum litora & expoſitis ſubinde militibus vaſtare eum Cæſare ſentientium agros inſtituit: donec clade patris cognita, deſertus ab Ægyptiis, ad Catonem ſe contulit. idemque tum & C. Caſſius fecit, & L. Afranius. His cæteriſque adjutoribus, priuſquam longinquæ ſpes tentarentur, Peloponneſum retinere ſtatuit, Patraſque occupavit præſidio, multoſque & ibi ſuarum partium, in quibus & Petreius, & Pompeii gener Fauſtus fuerunt, recepit: & donec Athenis Megariſque oppugnandis diſtentus Fufius Kalenus fuit, in poteſtate habuit oppidum. Catonis acta: Cæſar. Dio.

LVII. Nam licet amiſſo Pyræeo Athenæ reſtiterant. mox his à Cæſare veniam adeptis, Megarenſes pertinacius repugnantes expugnavit Fufius, multiſque occiſis vendidit reliquos, ſed neceſſariis eorum, & minimo pretio, ut libertati reſtituerentur. hic modus placuerat ita ulciſcendæ contumaciæ, ne tamen vetuſtiſſima civitas prorſus interiret. Neque ſilentio prætereundum propter novitatem caſus, quod inter capiendum oppidum, ſoluti leones, quos ibi C. Caſſius Ædilis deſignatus alebat, in ipſos Megarenſes, qui auxilium aliquod inde exſpectaverant, irruerunt, adeoque diſcerpſerunt multos, ut hoſtibus etiam dolori ſpectaculum eſſet. Kalenus Megara capit. Plutarch. Brut. cap 13.

LVIII. A Megaris Patras itum. Sed Cato cæterique recepto præſidio, magna claſſe Cyrenen petierunt. Dum hæc diverſis Imperii partibus geruntur, Roma, non jam caput rerum, ſed præda victoris, utri ſerviendum foret, expectabat. Ut enim militum Cæſaris & Conſulis Servilii præſens metus tacere Pompejanos, & diſſimilem animo vultum induere coëgerat; ita clanculum rumuſculi captabantur, & dum quidlibet timetur, aut creditur, ſæpius eadem die contrariis nunciis animi diverſos in adfectus diſtrahebantur. Poſtremo Pharſalicæ pugnæ fama, vix tandem credita (nam & Cæſar per ſpeciem modeſtiæ ſcribere ad Senatum noluerat) Julianos omnes redegit: certatimque hoc agebatur inter nobiliſſimos, ut pro ſe quiſque maxime gaviſus hac victoria videri cuperet. Romæ ſtatus. Dio. Lucanus 9.42. Cic. Philip. 14 8.

LIX. Igitur, quod ſic animatis proximum eſt, ruentes in adulationem, quidquid excogitari potuit, decreverunt; non jam metu ſolum, ne odiſſe felices viderentur, ſed ſpe quoque honorum opumque, quas à Cæſare expectabant, tamquam aliquid ei dare poſſent, quod non prius ei dediſſet victoria. Putabant tamen (nec fallebantur) magni æſtimaturum, ſi jam quæ alias ſuo arbitratu & vi armorum facturus erat, id jure facere exiſtimaretur. Igitur & alia honorum cuiquam antea decreta contulerunt, & nova pleraque: *uti de Pompejanis quemadmodum ei videretur, ita ſtatueret: bellum cui vellet, faceret; pacem cui vellet, daret. uti Conſulatum in quinquennium, Tribunitiam poteſtatem in perpetuum, Dictaturam in annum integrum acciperet: triumphum quoque de Juba, quamquam bello nondum cœpto, geri*, decreverunt. Decreta Urbanorum in honorem Cæſaris.

LX. Neque minore ſtudio plebs agebat, ſciſcendis quæ grata futura victori crederentur. Hoc illud tempus Hirtiæ legis eſſe reor, qua *Pompeiani honores* Cæſar iterum Dictator.

Digitized by Google

Plutarch. Cæſare cap. 71. Dio. Cic. Philip. 13. 16 a. 25. Urb cond. an: 706. Conſules tantùm nomine. Alexandrinũ bellum fervet. Hirtius de bello Alex. cap 1. Cæſar. de bello Civil. 3. 209. Lucan. 10. 4. 6 Dio. Achillæ mortuo ſuccedit Ganymedes. Hirtius. c. 10. Plutarch.

petere vetabantur. At Cæſar, qui tum erat Alexandriæ, Senatus populique Romani cognita voluntate, Dictatura, quamquam extra Italiam agebat, iterum inita; *Magiſtrum Equitum M. Antonium* dixit. Is quoque magiſtratum cum toto anno geſſit; multum ringentibus auguribus; quorum à pleriſque vanitas deridebatur, fas in Magiſtro Equitum negantium, quod in Dictatore probaverant.

LXI. Sed in pleriſque Annalibus Conſulatu Q. Fuſii Q. F. C. N. Caleni, P. Vatinii P. F. hic annus notatur: quamquam illi magiſtratus ejus nomen (vis enim penes Cæſarem erat) extrema demum anni parte receperunt. Calebant interim Alexandrini tumultus, & acribus utrimque animis res gerebatur. diviſam in partes urbem hinc Ægyptii, inde Cæſar magnis operibus communiebant: & ab utriſque unde poterant, auxilia ciebantur. Apud Cæſarem adhuc Ptolemæus erat, intentiuſque ſervabatur, ſi nihil aliud ſolatium vindictæ præbiturus pereunti: atque interim ſuorum animos vel miſeratione periculi, vel auctoritate nominis flexurus.

LXII. Igitur & in ſuperiorem locum productus increpavit *audaciam, non contra ſe minus, quam Cæſarem ferentium arma*, juſſitque *ponere. ſibi enim optime convenire cum Romanis, ſuæque dignitatis & imperii ſummum certumque præſidium habere in amicitia Cæſaris.* At illi non tam verba loquentis quam tempora reſpicientes, & magis quid velle, quam quid dicere videretur, nihil remiſſa contumacia inſtiterunt cœptis. Ne mors quidem Achillæ finem aut moram bello attulit, quem ſuſpectum inviſumque per Ganymedem occupavit Arſinoë, percuſſorique imperium copiarum tradidit. Atque ille militibus largitione placatis, haud ſegniter adminiſtrare bellum orſus, aquationem adimere Cæſari magnæ molis operibus inſtituit.

Is corrumpit aquas Cæſaris.

LXIII. Jam ante qui pertinebant in Regiam aquæductus interrupti ab Achilla fuerant: ſed aderant ſpecus & putei, unde licet anguſte Cæſaris milites, pro præſenti tamen neceſſitate ſatis aquabantur. Eorum ſpecuum hæc erat ratio: Nilus aquam turbidam atque limoſam vehens, quæ multos varioſque morbos efficiebat, antiquitus admonuerat Alexandrinos, ut ſuffoſſis domibus aquam è flumine exceptam ſervarent: donec ſpatio temporis liqueſcens potui aptior fieret. Igitur Ganymedes à ſolertibus hominibus, quales erant permulti Alexandriæ, admonitus, *corrumpi aquam in parte Cæſaris immiſſa marina poſſe*, ingenti molitione ſpecus ſic interſepit, ut incorrupti manerent ad ſuam partem pertinentes; Julianis ſalſæ aquæ, quas ex mari rotis atque machinationibus continenter educebat, adfunderentur. Quum ita paulatim ſalſior aqua, ex proximis ædificiis traheretur, admirabantur primum Cæſaris milites, unde ergo mutatio illa procederet, præſertim quum remotioribus adhuc locis qualis prius aqua eſſe videretur.

Unde maximus militibus terror.

LXIV. Sed poſtquam ſenſim illa quoque ſalſum trahere ſaporem cœpit, conſicientes quod erat, in eum adducti ſunt metum, ut *conſcendendas extemplo naves, & fuga, licet pleniſſima periculi, conſulendum ſaluti omnium* acclamarent. Ibi Cæſar: *Vana vos exercet cura, milites; ſed niſi provideatur, in veram eſſura perniciem. Aquæ penuria movemini: neque aliter evitari malum hoc poſſe creditis, quam in aliud ruendo, cui nullum ſit futurum remedium, quum ſuperius illud ſit medicabile. Puteos fodientibus deeſſe aqua dulcis non poterit, quæ naturaliter litoribus omnibus ineſt. quod ſi ſit alia quam reliquorum Ægyptii litoris na-*

Digitized by Google

Victi navali pugna Alexandrini.

tura, at quotidie nobis aqua ſubvehi navibus poterit. mari libero utimur, claſſem noſtræ parem non habent hoſtes: & ne ventis probibeamur, diverſis ex partibus, hinc à Parætonio, inde ab inſula petere aquam licet; quam utramque navigationem eodem tempore nulli præcludere venti poſſunt.

Qui increpantur à Cæſare.

LXV. *Qui vero fugam reſpiciunt, ii Hercule, non modo meæ dignitatis obliviſcuntur, ſed etiam ſalutis ſuæ. ſic quoque, licet opportunitate ædificiorum & operum adjuti tantam multitudinem ægre ſuſtinemus. quid fiet nobis, ubi relictis quæ nos defendunt locis, in apertum proceſſerimus? quanta mora, quique tumultus ſit expectandus inter conſcendendum quis neſcit? præſertim ex ſcaphis in excelſas naves, & in iſta trepidatione, & metu? Igitur pauci & properantes, pleni timoris, pleni tumultus, iniquo & tempore noſtro & loco, aut diligentiam atque velocitatem Alexandrinorum effugiemus; aut adverſus paratos & infinitis partibus plures nos tuebimur manu?*

Et confirmantur.

LXVI. *Abſit vero hæc ab animis veſtris tam pernicioſa cogitatio, milites; & unum omnibus propoſitum eſſe ſalutis iter omnes norint, victoriam. Atque illa profecto me duce vobis militibus longius abeſſe non poteſt, quam donec aliis ex provinciis accitæ copiæ (miſi autem circumquaque) veniant. Interim locis noſtris nos teneamus, & virtute, quemadmodum hactenus, propulſemus hoſtilem impetum. Fugere vero minas Alexandrini populi & latronum arma, non mihi modo qualibet morte ſit gravius, ſed vobis etiam eſſe deberet, qui & Romani eſtis, quos victores omnium gentium ſuperiora demonſtrarunt bella, & mei milites, quos inter ipſos Romanos virtute excellere, recens victoria noſtra declaravit. Interim reliquis intermiſſis operibus, ad puteos fodiendos laborem conferamus.*

Puteis foſſis aquæ copia reperitur. Hirtius. de bello Alex: cap 9.

LXVII. Ita confirmatis militibus, & ad fodiendum converſis, una nocte dulcis aquæ venæ copioſæ ſunt inventæ: modicoque labore operoſiſſimis Alexandrinorum molitionibus occurſum eſt. Forte ſub idem tempus Cæſar fit certior, ad litus Africæ, paulo ſupra Alexandriam, ad anchoras ſtare naves legionem vehentes ſeptimam & triceſimam ex dediticiis Pompejanis militibus. Nam cognito Cæſaris periculo Domitius Calvinus, cui Aſia cum finitimis provinciis commiſſa erat, legionem unam terreſtri itinere per Syriam, alteram cum frumento armiſque & tormentis, navibus miſerat. ſed prius confectum eſt bellum, quam, ea quæ per Syriam ducebatur, legio poſſet occurrere: naves, Euro continenter flante, pervenire Alexandriam nequibant.

Cæſar Alexandrinos navali prœlio vincit.

LXVIII. Igitur Cæſar, ut in re præſenti certius conſilium caperet, cum omni claſſe eo proficiſcitur. quod ubi cognitum eſt Alexandriæ, neque ullum Romanum militem eſſe in navibus, quippe paulo longius proceſſurus Cæſar, nudare munitiones noluerat, quidquid habebant navium paratum propugnatoribus complent, & redeunti Cæſari occurrunt. Ille neque remigibus ſatis confidens, neque ſub noctem cum hoſte locorum gnaro dimicare tutum ratus; prœlium vitabat: donec una navis Rhodiorum longius a cæteris ſe abrumpens, quum ab Ægyptiis circumveniretur, impatientem ignominię Cęſarem, aleam jacere coëgiſſet.

Alexandrini portum obſtruunt. Diod. lib. 47. Hirtius.

LXIX. Virtute tamen & ſcientia Rhodiorum, penes quos diu præcipua fuit rei maritimæ gloria, vicit, multiſque hoſtium interfectis, captas aliquot naves remulco traxit Alexandriam. Magna ea res deſperationem Ægyptiis attulit, quod jam ſine robore Romani militis, tantummodo à claſſiariis erant ſuperati. Igitur

Periculo ingenti enatat Cæſar ad ſuos.

jam etiam, ne à claſſe Cæſaris oppidum eorum oppugnaretur veriti, os portus, ſpatio ad egrediendum relicto non magno, obſtruxerunt iniecto aggere. Neque tamen homines mari adſueti, diu abſtinere potuerunt. & quamquam ſupra centum decem naves amiſerant, haud difficulter reparari poſſe claſſem reficiendis veteribus navibus, & cogendis, quæ ad exigenda portoria per omnia oſtia Nili erant diſpoſitæ, rebantur.

Euphranor Rhodius.

LXX. Neque conjectura falſi paucis diebus quadriremes duas & viginti, quinqueremes quinque confecerunt: quas intra portum remigio periclitati, cum minoribus apertiſque navibus multis repleverunt. Huic paratæ ad dimicandum claſſi Cæſar cum quadriremibus decem, quinque remibus totidem quot hoſtes habebant, minoribuſque navibus undeviginti, Pharon circumvectus ſe oppoſuit. Anguſtus inter utroſque per vada tranſitus erat, & qui prior ingrederetur, in locum iniquum ſe erat demiſſurus. Quum utrimque contarentur, præfectus Rhodiæ claſſis Euphranor, vir animo & ſcientia maritimæ rei nulli poſtponendus recipit Cæſari, *ſe progreſſum facile moraturum eſſe Alexandrinos, donec ſubſequutæ ceteræ naves explicare aciem poſſent.*

Alexandrini denuo vincuntur.

LXXI. Nec plura promiſit ille quam præſtitit. Scientiâque Rhodiorum, & virtute militis, quum pro ſalute ſua & eorum etiam, qui relicti in oppido erant ſicut nomine Romano, & ultima neceſſitate dignum erat, dimicaret; Alexandrini, licet numero navium hominumque multo ſuperiores, victi ſunt. paucas tamen amiſerunt naves propter propinquum perfugium: & quia ex molibus & ædificiis litori imminentibus defendebantur. Idcirco Cæſar, quo hanc eis adimeret opportunitatem, omnino ſibi conandum exiſtimabat, ut Pharum, & qua Pharus Alexandriæ committitur molem in ſua poteſtate haberet.

Cæſaris periculum. Oroſius 6. 16. Hirtius. Plutarch. Cæſare c. 72. Dio. Oroſius.

LXXII. Neque difficulter expugnata eſt inſula: ſed ad portum quem oppido ſuo propinquiorem Alexandrini tuebantur, majoris certaminis res fuit. & quum remiges claſſiariique Cæſaris injuſſu Imperatoris pugnę ſe miſcuiſſent, deinde ſubito perterriti etiam pavorem injeciſſent militibus, fuga omnium ad naves facta, multi occiſi ſunt ab hoſtibus, magnus numerus inconſulte irruentium, cum ipſis navibus demerſi. In hoc periculo Cæſar quum profligatis ſuccurrere cupiens, non ab hoſtibus modo, ſed etiam ſuis navigium onerantibus timeret; ejecit ſe in undas, & quia paludamentum natatum prohibebat, illo relicto, per ſpatium ducentorum paſſuum adnatavit ad eas quæ longius abſtiterant naves.

Egregia virtute diſcuſſum: Hirtius. Plutarch. Dio. Flor. 4. 2. 59. Sueton. Cæſar. 64. 2.

LXXIII. Utrumque conſilium ſalutare fuit. nam & navis quam reliquerat, præ multitudine ſubſedit; & paludamentum hoſtes petierunt telis, dum ille ignoratus & neglectus evadit. Neque indignum relatu eſt, quod traditur: *libellos quos forte manu tenebat, inter natandum ſupra aquam elevaſſe, ne madefierent. paludamentum traxiſſe aliquamdiu mordicus, ne hoſtes eo potirentur.* At Alexandrini victores eodem loco caſtellum cum magnis munitionibus, multiſque tormentis conſtituerunt: trophæumque erexerunt, in quo & paludamentum de Cæſare captum ſuſpenſum eſt.

Alexandrini Regem ſuum remitti orant. Appian. lib. 16. Civil. Dio Hirtius.

LXXIV. Hac clade non tam perturbati, quam erecti incenſique ſunt militum animi: Ideo quidem, ut poſt hoc incommodum formidabiliores fierent Alexandrinis, quam antea fuiſſent; quod neque ſecundis rebus quieſcere, neque frangi adverſis videbant. Igitur legatis ad Cæſarem miſſis, *Regem ſuum ſibi remitti* orant:

pertæſos imperium puellæ & crudelitatem Ganymedis, quod Regi placuiſſet, facturos: atque illius apud Cæſarem gratiam præſidio ſibi fore, quo tutius ad amicitiam officiumque redeant. Ibi Ptolemæus flens orare Cæſarem cœpit, *ne ſe dimitteret. nihil ſibi conſpectu ipſius eſſe jucundius.* Sed adeo fictæ fuerunt eæ lachrumæ, ut adventu ejus Alexandrini, ſi quam antea cogitationem pacis habuiſſent, eam omnem deponerent, bellumque acrius quam umquam prius adminiſtrarent.

LXXV. Jam ex Syria & Cilicia confluere auxilia ad Cæſarem cœperant, commeatuſque navibus apportari. His intercipiendis Ægyptii ad Nili oſtia ignes excitabant: quibus decepti, quum ibi præſidia Cæſaris eſſe putarent, nonnulli inciderunt in hoſtium manus. donec Quæſtor Ti. Claudius Nero, pater ejus Tiberii, qui poſtea imperavit, eum claſſe ad Canopum provectus, ſubmovit Ægyptiorum ſtationes, plurimumque eo facto ad victoriam contulit. Amiſſus tamen ea expeditione cum ſua quadriremi Rhodius Euphranor, rei bene geſtæ triſtem impoſuit notam. (Auxilia confluunt ad Cæſarem. Oroſius. 6. 16. Dio. Hirtius. Sueton. Tiber. 4. 2.)

LXXVI. Inter hæc Mithridates Pergamenus, initio belli miſſus à Cæſare validas in Syria atque Cilicia copias contraxerat. Erat enim magnæ apud civitates auctoritatis, propter ſingularem virtutem in bello, & ſummam nobilitatem domi, quippe ad Gallogræciæ Tetrarchas referebat genus, & quia pellice Mithridatis Magni erat editus, àmici materni hoc ei nomen impoſuerant, ut Rege prognatus exiſtimaretur. Certe Mithridates quum Pergami magnam Tetrarchici generis ſtragem edidiſſet, hunc parvulum non ſervavit tantum, ſed & tranſportavit ſecum in caſtra, multoſque per annos diſciplinis Regiis educandum curavit. (Mithridates Pergamenus. Sueton. Hirtius: Strabo lib. 13. Plutarch. de virtut. Mulier. cap 44. Dio.)

LXXVII. Sed hic oſtio Peluſiaco conatus ingredi, quum ab Ægyptiis navibus prohiberetur, perrexit ad foſſam, qualibus ea regio multis ex amne principe deductis irrigatur: atque in eam tranſlatis navibus (nec enim ad mare pertingebat, ſed iterum in flumen erat averſa) Nilo fluvio ſubvectus Peluſium venit. Ibi quum pacati reſponderetur nihil, firmum enim præſidium Achillas ibi collocaverat, ex itinere oppugnationem orſus, eodem die oppidum pugnando cœpit. Inſignis in ea victoria totoque deinde bello fuit Antipatri opera; qui ab Hyrcano tribus Judæorum millibus adductis, primus murorum, quæ ipſi evenerat, partem dejecit. (Peluſiū capit. Marcel. 22. Strab. lib. 17. Hirtius. Joſeph antiq. 14. 14.)

LXXVIII. Idem & Arabas hoſpites ſuos, Soæmique filium Ptolemæum, & Jamblichum Regulos, multaſque præterea Syrorum civitates ad mittenda Mithridati auxilia impulerat. Cæterum deinde iter ad Cæſarem contendenti pacatius præter nomen Cæſaris, & auctoritatem victoriæ, idem Antipater præſtitit, Ægyptios Judæos, conſpectu ſuo, & Pontificis oſtenſa epiſtola, in partes pertrahendo. Ita & qui Oniæ regionem incolebant Judæi, arma quæ prohibendo itineri ſumpſerant, poſuerunt: & omnia hoſpitaliter præbuerunt exercitui. Ab Onia Simonis filio Judæorum Pontifice, loci nomen deductum eſt, qui vaſtante Hieroſolymam Antiocho in Ægyptum fugiens, concedente Ptolemæo templum ad ſimilitudinem Patrii in Heliopolitano pago exſtruxerat. (Et Oniæ regionem occupat. Hirtius. Joſephus de bello Judaico. 1. 7. 7. 37. Euſebius. num 1856.)

LXXIX. Haud procul inde Memphis aberat, (ſtadia centum octoginta intererant) cognitoque ſucceſſu Mithridatis, inde quoque legati venerunt, oppidum dedentes. Eo recepto Mithridates ad Ægyptum in Delta proceſſit. Inſula eſt haud procul Alexandria, quam in ejus literæ formam, una parte mare, (Et Memphim. Hieronym. in Dan. c. 9. & 11. Ioſeph antiq. 14. 14.)

Digitized by Google

Ptolemæus rex fugiens ſubmerſus.

Hirtius. Marcellin. Strabo.

duabus Peluſiacum & Canopicum Nili oſtia conſtringunt. Appropinquanti miſ-
ſæ à Ptolemæo copiæ occurrerunt; eorum pars, non expectatis ſubſequentibus,
flumen quo Delta clauditur tranſgreſſa, tenentem ſe munitis Romana forma ca-
ſtris Mithridatem temere laceviſſit.

Ægyptios profligat. Diod. lib. 43. Joſeph. Hirtius.

LXXX. Sed improviſa Mithridatis eruptione magnus numerus cum Duce
Dioſcoride occubuit. cæteros notitia locorum texit, aut quibus flumen tranſierant,
navigia reportarunt. In hoc etiam prœlio inſignis Antipatri opera fuit, qui la-
boranti Mithridati ſubvenit, Ægyptioſque jam ſua opinione victores pepulit.
Quum deinde cætera multitudo adveniſſet, Mithridates denuo cœptus oppugnari,
nuncios ad Cęſarem de rebus ſuis miſit. Ergo ſub idem tempus & hic ad recipien-
dum Mithridatem, & Rex ad opprimendum proficiſcuntur.

Cæſar. Ptolemæi copias ſuperat.

LXXXI. Neque Ptolemæus, quamquam venerat prio, roperæ pretium facere
potuit, antequam Cæſar adveniret; aut hoc præſente prohibere, ne copiæ con-
jungerentur. Hoc facto, quum jam metueret, ne ad ſe iretur, equitatum om-
nem cum delecto pedite miſit ad flumen ex Nilo deductum, quod ſuperandum
Cæſari erat: & donec eminus pugnatum eſt, loco adjuti facile reſtiterunt. poſt-
quam Germani equites vadis repertis tranarunt, legionarii magnis exciſis arbori-
bus, quæ ripam utramque magnitudine contingerent, & aggere ſuperinjecto ſi-
gna tranſtulerunt; terga vertunt hoſtes nequidquam. pauci enim refugerunt ad
Regem, cæteros celeritas victorum occupavit.

Interitus Ptolemæi. Dio. Flor. 4. 2. 60. Hirtius. Plutarch. Cæſar. cap. 72. Oroſius. 16. 16. Liv. Epitom.

LXXXII. Ægyptii horum clade ſuoque periculo anxii, legatos ad Cæſarem
de pace mittunt. ille perfidam & imbellem gentem cogitans, victoria finire bel-
lum maluit. alteroque ſtatim die caſtra Regis undique ſimul adortus, quamquam
præter manufactas munitiones, hinc editiſſimo loco, inde palude aut Nilo tuta,
expugnavit. Magna ibi cædes pugnantium fugientiumque eſt edita: nam *vigin-
ti millia Regiorum cæſa referuntur; quingenti ex victoribus*. Rex ipſe quum na-
vigio conſcenſo fugeret, præ multitudine adnatantium inſilentiumque, in Nilo
navicula ſubſedit.

Alexandrini ſe dedunt. Florus. Capitol. in Maxim. cap. 112. Oroſius. Appian. lib. 2. Civil.

LXXXIII. Cadaver expulſum fluctibus, limoque obrutum, indicio aureæ
loricæ repertum. nam id in bello geſtamen erat Ptolemæorum Regum. Cæſar lo-
rica Alexandriam præmiſſa, cum equitatu ſtatim ſubſequutus, per media ho-
ſtium præſidia intravit urbem. nec enim audito eo prœlio amplius de bello çogita-
turos proſpexerat. atque illi ſupplice veſte geſtuque, ſacriſque prolatis omnibus,
quorum religione deprecari offenſorum Regum iram conſueverant, occurrerunt
victori, fideique ejus ſine exceptione ſe permiſerunt. Duodecim adhuc armato-
rum millia erant, naveſque longæ ſeptuaginta. Hæc novem ferme menſium
ſpatio geſta: intra quod tempus & in Africa Pompejanæ partes coaluerunt; &
Pharnaces paternum regnum recuperavit.

Cato Cyrenen navigat. Lucan. 9. 32. Plutarch. Catone c. 13. 1. 10. Plutarch. Pompeio.

LXXXIV. M. Cato cum ingenti numero navium Corcyra profectus, Cyre-
nem petierat, eſtque receptus à Cyrenenſibus, quamquam Labieno diebus ali-
quot ante advecto portas clauſerant. Eo in curſu naves ad eum venerunt, cum
Sex. Pompejo noverea Cornelia crudeliter interfecti viri triſte nuncium perfe-
rens. Id auditum totaque claſſe mox vulgatum ſic exterruit animos, ut plerique
convertere vela, ſeque victori permittere cogitarent, exſtincto, pro quo arma
tuliſſent, Pompejo. Sed Catonis oratione revocati ſunt plurimi: pars (ne-

que enim retineri quemquàm invitum Catoni placebat) in Italiam abnavigavit cum Cornelia, cui nihil à victore metuendum conſtabat. atque deinde neſcio quas Pompeji reliquias nacta ſepelivit in Albano.

Africam petit. Plutarch. Catone. Liv. Epitome. Vellei. a.54.3. Dio. Cic. Famil.15.24.

LXXXV. Catoni cum cæteris petenda provincia Africa videbatur, quo appuliſſe L. Scipionem audierat, Varumque habere magnas ibi copias, & fidum partibus Jubam: ſed neque mari tutus erat tranſitus; & pedibus circumituro Syrtes per deſerta & arida laborioſum iter, moleſta ſitis, infeſti ſerpentes, inſuperabiles pene difficultates objiciebantur. Catoni tamen nulla videbatur pœnitenda via, qua ſervitutem effugeret: tantumque abundavit ille vir animo, ut pleriſque ſuorum ad eadem conanda inſerere poſſet audaciam. Dimiſſis enim qui ſequi noluerant, inter quos & C. Caſſius recta profectus ad Cæſarem erat; tamen plures decem millibus eduxit.

Difficillimo itinere. Strab. lib.17. Plutarch. Florus 4.11.10. Lucan.

LXXXVI. Sed quia per ſqualentia loca proficiſcenti timenda inopia aquarum erat, magnam aſinorum multitudinem oneravit utribus: plauſtra quoque multa ſecum traxit, & adverſus venena ſerpentium Pſyllos, qui & exſugere virus ex vulneribus erant ſoliti, & carminibus vim nocendi anguium hebetare. His ita præparatis, quamquam bruma erat, quo anni tempore mitius uritur ea regio, per æſtatem ſole torrida, & ſperari pluviæ poterant; diviſis in partes copiis, quo commodius aquarentur, periculoſiſſimum iter ingreſſus eſt. Ipſe pedes ante ſigna ibat, laboris ſitiſque præ aliis patiens, totique exercitui exemplum, & deficiendi pudor. Per arenoſa loca, in quibus plerumque viarum notas violentiſſimi flatus abolent, ægre ad Ammonis ædem perventum.

Pharnacis bellum. Lucanus. Strabo. Sueton. Cæſar.35.52. Appianus. Mithrid. Dio. Hirtius de bello Alex. cap.36.

LXXXVII. Ibi refectis nonnihil copiis, reliquum iter abſolvit. tricesimo, quam erat Cyrenis profectus, die circumgreſſus eſt Syrtin: inde pari ferme temporis ſpatio per cultiora paulo loca Leptin ventum, quę *minor* vocatur, ibique reliqua pars hyemis ad quietem militi conceſſa. Sed Mithridatis filius Pharnaces occaſione temporum uſurus, Phanagorenſes diu oppugnatos, mox Colchidem omnem receperat: deinde in Pontum converſus, Sinope erat potitus, atque invitante ſucceſſu, per abſentiam Dejotari Regis, Armeniam minorem, & Cappadociam Ariobarzanis Regnum vaſtare atque occupare cœperat; quum Dejotari precibus, & Amiſenorum periculo, qui interim oppugnari cœpti erant à Pharnace, Domitius Calvinus excitus, Pharnacem *abſtinere Sociorum Regnis* juſſit, quo plus auctoritatis denunciatio haberet, cum omnibus copiis ſubſequutus.

Cum Domitio Calvino.

LXXXVIII. Ex conſtabant ex legione XXXVI. quam ſolam retinuerat, duabus ad Cæſarem miſſis; duabuſque Dejotari legionibus, quas ille Romanum in morem armatas inſtitutaſque jam à compluribus annis habebat. His acceſſit ex tumultuariis militibus in Ponto confecta legio, cum auxiliis Cilicum, & centum Dejotari, totidem Ariobarzanis equitibus. Pharnaces adventu Domitii pauliſper territus, fraudes moramque nectere, *Cappadociam* longius diſſitam *dimittere, non dimittere Armeniam*, denique poſtulare *ut Cæſari res integra ſervetur*. At Domitius indignum nomine Cæſaris & populi Romani putans, intermittere expeditionem, & Boſporano relinquere prędam, Nicopolin proceſſit, Armeniæ minoris oppidum.

Prœlium inter hos.

LXXXIX. Ibi quum caſtra vicina hoſtibus haberet, factum eſt, ut ex literis interceptis, Cęſarem in magno eſſe diſcrimine Pharnaces diſceret. Idcirco ſu-

Digitized by Google

Dio. Hirtius. Liv. Epitom.

turum ratus, ut omnino diſcedere Domitius cogatur, trahendi temporis cauſſa, ſine detrimento auctoritatis, numquam longius produxit copias, quam quoad foſſæ, quibus ab utroque latere locum muniverat, pertingerent. equitatum, quo erat ſuperior, extra foſſas habebat. Et proceſſit ei conſilium, quippe Domitius quum morari diutius non poſſet, infecta re diſcedere turpe putaret, iniquo loco improſperum prœlium fecit.

Et victoria Pharnacis. Hirtius. Dio. Petronius. Plutarch. Cæſar cap. 73. Appian.

XC. Pontica legio tota ferme interiit. Dejotari copiæ vix conſpectum hoſtium tulerunt: ſexta & triceſima legio quum totus Regis exercitus eam adortus eſſet, virtute ſe defendit, amiſſiſque militibus omnino ducentis quinquaginta, in loca ſitu tuta ſe recepit. Inde Domitius collectis reliquiis ſuorum, per Cappadociam in Aſiam rediit. Pharnaces mire elatus hac victoria, multas extorſit populo Romano ſociiſque provincias, Bithynia, Cappadocia, finitimiſque regionibus occupatis, pulſiſque qui beneficio Romanorum hæc obtinuerant Regulis. Recepit & Pontum, nullo jam defendente. Amiſoque expugnata, ſæviſſime tractavit & cives Romanos qui ibi negotiabantur, & oppidanos: interficiendo puberes, exſecando pueros, nullo prætermiſſo genere, aut ignominiæ aut crudelitatis. Inde jam per Bithyniam paterna veſtigia premens, Aſiam cogitabat invadere: feciſſetque niſi Aſandri nunciata defectione fuiſſet revocatus, quem Boſporano Regno præfecerat. Hæc pro magnitudine rerum celeribus & calidis nunciis ad Cæſarem delata, merſum voluptatibus, & Ægyptiis deliciis mancipatum, ad Rempublicam capeſſendam, duobus acerrimis ſtimulis, excitarunt.

JOH. FREINSHEMII
SUPPLEMENTUM
Libri CXIII. LIVIANI.

L. Annæi Flori Epitome Ejuſdem Libri.

CONFIRMATIS in Africa Pompejanis partibus, imperium earum P. Scipioni delatum eſt; Catone, cui ex æquo deferebatur, cedente. Et quum de diruenda urbe Utica propter favorem civitatis ejus in Cæſarem deliberaretur, idque ne fieret, M. Cato tenuiſſet, Juba ſuadente, ut dirueretur; tutela ejus, & cuſtodia mandata eſt Catoni. Inde Pompejus Magni filius in Hiſpania contractis viribus, quarum ducatum nec Afranius, nec Petrejus excipere volebant, bellum adverſus Cæſarem renovavit. Pharnaces Mithridatis filius Rex Ponti, ſine ulla belli mora victus eſt. Quum ſeditiones Romæ à P. Dolabella Tribuno plebis, legem ferente de novis tabulis, excitatæ eſſent, & ex ea cauſſa plebs tumultuaretur,

Digitized by Google

Cæſar in Syria & Cilicia.

inductis à M. Antonio Magiſtro equitum in urbem militibus, octingenti è plebe cæſi ſunt. Cæſar, veteranis cum ſeditione miſſionem poſtulantibus, dedit: Et quum in Africam trajeciſset, contra copias Jubæ Regis cum diſcrimine magno pugnavit.

CÆSAR Ægyptiis ad deditionem coactis, quum provinciam facere poſſet, novarum ſcilicet rerum metu, ſi forte nacta violentioris ingenii præſidem fuiſſet, noluit: revera præmium libidinum Cleopatræ dedit, juncto in matrimonium Regnumque ſuperſtite Ptolemæo, qui puer admodum mariti Regiſque ſuſtineret nomen: opere potentiaque Cæſari & Cleopatræ relicta. adeo non diſſimulatus adulter, ut & continuo ſecum haberet Reginam, & convivia ſæpe in primam lucem cum ea protraheret: denique per ſpeciem cognoſcendæ antiquitatis, eadem thalamego, ſequentibus navibus quadringentis, Nilo flumine ſubiit, vel ad Æthiopiam penetraturus, ni ſequi exercitus recuſaſſet.

Cęſar interim cum Cleopatra deliciatur. Sveton. Cęſar. 35. 2. 52. 1. Plutar h. Cæſar. cap. 72. Hirtius. Dio. Appianus. lib. 2 Civil.

II. Thalamegos princeps invenit Ptolemæus Philopater, ea ſtructura, quam accurata deſcriptione Callixenus exſequutus eſt. Neque dubitatur, aut diutius hæſurum in Ægypto Cæſarem, aut ſecum deducturum illam fuiſſe, niſi interveniſſet coërcendi Pharnacis neceſſitas. Idcirco abducta ex Regno Arſinoë, ne moleſta ſorori eſſet; legiones duas reliquit præſidio novis Regibus, ſimulque cuſtodiæ, ne qua occaſione mutare animum poſſent. ipſe cum ſexta veterana pedeſtri itinere contendit in Syriam. Ibi civitatibus, quarum auxiliis adjutus fuerat, magna beneficia tribuit, Judæis præcipue, quorum principatum firmavit Hyrcano, civitatem Romanam cum immunitate dedit Antipatro, utrumque abſolvit incuſatos ab Ariſtobuli filio Antigono, procuratoremque Judeæ declaravit Antipatrum.

Inde contendit in Syriam Athenæ 5 9. Diod lib. 42. Joſeph antiq 14. 15. Joſeph de bel. in Jud. 1. 8.

III. Hyrcano petenti poteſtatem conceſſit inſtaurandi muros Urbis ſuæ, quos Pompejus dejecerat. unde mox fœdus cum legatis eorum renovatum eſt Senatuſconſulto, quum ex literis Cęſaris ea de re in ęde Concordię L. Valerius L. F. Prętor retuliſſet, A. D. Idus Decembres. His ita conſtitutis, tyranniſque & dynaſtis, ut merita cujuſque erant, itemque civitatibus donatis mulctatiſve, & controverſiis cognitis, gentili ſuo Sex. Cęſare legionibus pręposito, cum claſſe quam ſequi juſſerat, in Ciliciam contendit, ad Pharnacis bellum iturus, quo maturius rebus in Urbe, & per provincias undique motis poſſet occurrere.

Mox in Ciliciam. Tacit. Hiſt. 9. 1. Joſeph. antiq. Hirtius.

IV. Nam & ex Urbe ſeditiones nunciabantur, & in Africa atque Hiſpania non contemnendę Pompejanorum vires coaleſcebant. Jam ad cœteros duces, qui in Africam erant tranſvecti, Cato pervenerat, ejuſque ſapientia & auctoritate res ibi ex incertis variaque ęmulatione fluxis conſtitutę firmatęque erant. Quippe P. Varus, quod *ſe jam diu præfuiſſe Africa, ſociumque victoriæ Jubæ* ferebat, nolebat nobilitati dignitatique L. Scipionis concedere. & Jubam uterque adulabatur, in hoc maxima ſpei parte repoſita: ſuperbuſque Rex ſuo ingenio, eo pervenerat arrogantię, ut primo congreſſu Catonis, inter hunc & Scipionem medius conſideret.

Catonis adventu Pompejanæ partes in Africa confirmantur. Appianus. lib. 2. Civil. Liv. Epitom. Dio. Plutarch. Catone c. 83.

V. Sed Cato non ferens publicam ignominiam, in alterum latus tranſtulit ſellam ſuam, Scipionemque in medium accepit; quamquam invidum hominem & iniquum, & qui tanto melioris viri famam etiam ſcripto edito attrectare non fuerat veritus. Sed & poſtea deferentibus imperium omnibus, noluit accipere,

Cato imperiũ oblatum recuſat. Dio.

Digitized by Google

Vellei. 2. 54. 3. Plutarch. Liv. Epitom.

turpe futurum dictitans, *ſi pro legibus dimicans*, *contra leges imperaret. præſentibus enim Conſularibus*, *imperare Prætorem non oportere*. Inſiſtentibus *ut igitur æquata cum Scipione poteſtate præeſſet rebus*, id quoque recuſavit; addens, *unius auſpiciis adminiſtrari omnia conſultius eſſe.*

De Uticenſium excidio deliberatur. Liv. Epitom. x Dio. Plutarch.

VI. Sic ad Scipionem ſumma rerum rediit, nominis quoque favore adjutum, bellumque terra marique haud ſegniter apparari cœptum. Nam & Siciliam Sardiniamque infeſtabant claſſibus, captaſque naves abſtrahebant, arma præcipue ac ferrum quærentes, quibus rebus egebant: & in Africa quidquid adverſum partibus videbatur, validis præſidiis occupabant: aut vires nocendi detrahebant ſuſpectis. Maxime conſultatum eſt de Utica, prævalida urbe, & in partes Cæſaris proniore. Infenſiſſimus Uticenſibus Juba erat, eoſque *concidi omnes*, *urbem ſolo æquari* jubebat: cæterique metu aut adſentatione concedebant in ſententiam.

Cn. Pompelus bellum in Hiſpania movet. Liv. Epitom. Plutarch. Dio. Hirtius de bello Afric. cap. 22. Cic. Attic. 12. 2. Auctor. de bello Hiſpan. cap. 1.

VII. Ibi Cato ſummis viribus obnixus, ſalvum oppidum retinuit: ſponſoremque obtulit pro Uticenſibus, eaque gratia cuſtodiam Uticæ, finitimique & maris & agri, mandante Scipione lubens recepit: utilemque partibus, & rerum omnium velut horreum effecit, arma, commeatus, machinas hinc exercitibus miniſtrando; quam inconſulta cœterorum ira deletam cupiverat. ita crudelitas & amentia ſæpe in ſua præſidia ſæviunt. Ejuſdem Catonis hortatu paulo poſt etiam in Hiſpania, magnum bellum Cn. Pompejus adoleſcens excitavit. Nam hominis graviſſimi verbis ſtimulatus, *pro claritudine paterna*, *relictiſque ab eo clientelis*, *magno animo* jubentis *Rempublicam capeſſere*; profectus ab Utica in Regnum Bogudis, repulſuſque à Mauris, trajecit in Baleares inſulas. inde, cognitis Hiſpaniæ turbis, quarum ex Caſſiano tumultu magnæ & acres reliquiæ erant, brevi tempore inſignes in ulteriore provincia progreſſus fecit, & quia nec Afranius nec Petrejus excipere delatum ab ipſo imperium voluerant, ulteriora ſubinde moliri, & per ſe adminiſtrare bellum cœpit.

Cæſar Cappadociam conſtituit. Appianus. lib. 12. Civil. Hirtius de bello Alex. cap 56. Strabo. Cic. Famil. 15. 3. Diod. lib. 42.

VIII. At diverſis longe orbis partibus Cæſar conventu Cilicum Tarſi acto, per Cappadociam magnis itineribus Comana venit, ibique ſacerdotio Lycomedi tradito, qui è Regio Cappadocum genere ducebat ſtirpem, hujus in gratiam quatuor ſchænos agri ad priores ſacerdotii poſſeſſiones adjecit Cæſar: & Ariarathi fratri Regis Ariobarzanis (is obtinuiſſe prius id Sacerdotium videtur) quædam attribuit: ne otioſus & egens fratri ſuſpicionem, ſibi periculum crearet; præſertim quum & antea fuiſſet ſolicitatus à quibuſdam gentis principibus, ut regnare vellet. Ariobarzani autem, pro his quæ imperio ejus decedebant, partem Armeniæ minoris ademptam Dejotaro dedit.

Deiotaro deprecanti ignoſcit. Hirtius. Dio.

IX. Quum enim ad Gallogræciæ fines acceſſiſſet, depoſitis Regiis inſignibus & ſupplicis habitu ſumpto Dejotarus occurrit, excuſans *quod in ea parte terrarum poſitus*, *ubi nulla præſidia Cæſaris eſſent*, *præſentibus imperiis paruiſſet*. Adverſus ea Cæſar commemoratis *beneficiis ſuis*, *tamen ætati ejus dignitatique & amicis deprecantibus dare* dixit *ejus delicti veniam*: *de controverſiis Tetrarcharum poſtea cogniturum. interea legionem Romana diſciplina conſtitutam à Dejotaro*, *equitatumque omnem adduci ad bellum Ponticum* juſſit. Pharnaces intellecto Cæſaris adventu omittere Aſandrum coactus in Pontum recurrit; de pace legatos præmittens, quod Imperatoris acerrimi timebat impetum, licet exiguis ſane copiis inſtructi.

Digitized by Google

X. Nam ſexta legio, quam ex Ægypto deduxerat, adeo multis erat prœliis diminuta, ut minus mille militum haberet: Dejotari legio, nec genere hominum, nec uſu rei militaris cenſebatur: duas habebat præterea, quæ nuper ſub Domitio cladem paſſæ erant. Cæſar legatos mitibus reſponſis ludificatus, nihil de velocitate itineris remittebat. Quum uni, quum alteri oratores ſic ad Regem rediſſent; ut verba Cæſaris ad pacem, feſtinatio ad bellum ſpectare viderentur, tertia legatio venit, auream coronam adferens: petenſque *ut ſocii atque amici Regis donum acciperetur*. — Pharnacis legationes ad Cæſarem. Dio. Hirtius.

XI. *Neque enim ullum adverſus Cæſarem Pharnacis delictum exſtare, niſi quod contra vim Calvini jus ſuum coactus defendere, quum abſtinere bello in totum maluiſſet, injuriam propulſarit. Quanti enim fecerit amicitiam tuam* (inquiebant) *quo alio clariore documento cognoſci potuit, quam quod auxilia petenti Pompejo nulla miſit: atque ei Pompejo, cujus & in ſe libertatem, & in patre vim atque potentiam largiter erat expertus. Qui igitur adverſario tuo victore, ne vivere quidem, nedum regnare potuiſſet, eum à te conſervari æquum eſt. præſertim, quum pro mirabili tua clementia iis etiam ignoveris, à quibus duriſſimo tuo tempore es oppugnatus. Quis acerbior tibi hoſtis, quam Dejotarus exſtitit? qui non contentus mittere quantas omnino potuit copias, ipſe ad bellum profectus eſt, hac ætate, cujus excuſatione, ſi non Rex & amicus & hoſpes Pompeii, ſed libertus, aut unus de grege militum fuiſſet, uti potuiſſet.* — Oratio legatorum. Dio. Hirtius. Cic. pro Dejot. cap. I.

XII. *Sed tamen hunc abſolutum hoc delicto, in numerum amicorum recepiſti. Nec aut reprehendit iſta Pharnaces, aut Dejotaro felicitatem ſuam invidet. Tui te exempli, tui moris admonet, oratque ut eo inſtituto uti pergas, quo haud pauciores adverſarios, quam quibus invictus es armis, ſuperaſti. Quod ſi propter commiſſum cum Domitio certamen iraſcendum putas, at ſaltem Regis ſatisfactionem accipe. aut docebit hæc à te vindicari non oportere; aut quidquid imperaveris faciet. hoc unum deprecatur, ne hoſtili adventu ad ſummam ſe deſperationem adigas.* — Bellum deprecantur. Hirtius.

XIII. *Dejotarus cæterique finitimorum amicitia Pompeii freti, laceſſere non deſierunt, donec Regem ad ea arma cogerent, quibus & ipſorum comprimeret audaciam, & bello victor, paternæ hæreditatis partem recuperaret. Et quamquam difficile eſt in bello, præſertim felicibus armis, tenere modum, neque calore victoriæ ſupra fines juris efferri; ea tamen modeſtia Pharnacis fuit, eſtque, ut neque plura quam appetere debuit attrectaſſe putet, & hujus ipſius cauſſæ judicium tibi deferat. Nec ſane aliam ob cauſſam cum Domitio dimicatum eſt, quam quod ille rem integram ad tuam cognitionem relinquere noluit; Pharnaces præter te quemquam arbitrum pati non potuit. Hac potius, quam armorum fiducia, licet egregium & duobus atque viginti præliis expertum, omnibuſque victorem exercitum trahat, quietus in caſtris ad Zielam expectat reſponſum, quod à te moderatum amicumque referri, tum perpetuæ manſuetudinis tuæ, tum etiam Rei Romanæ, præſenti quidem ſtatu rerum, intereſt.* — Cujus cauſſas in alios transferunt.

XIV. Cæſar adhæc *reportari ad Regem* jubens *coronam, tum ſe dona tamquam ab amico* reſpondit *accepturum, quum promiſſa præſtitiſſet. fruſtra eum ſe venditare eo, quod amicum deſeruiſſet in diſcrimine, auxiliumque non miſiſſet Pompejo; neque Cæſari rem illam, ſed ipſi profuiſſe, ne eodem victoriæ impetu* — Cæſaris reſponſum. Diod. lib. 41. & 42. Hirtius.

Cæſar militum animos ad pugnam accendit.

cum cæteris, qui in præſidiis Pompeii fuiſſent, profligaretur, & ut maxime fecisset in ſuam gratiam, non ideo ſe privatis meritis publicas injurias condonare. Tamen quia neque mortuis vita, neque virilitas exſectis reſtitui poſſit, quod poſſit imperare: uti Ponto confeſtim decedat, familias publicanorum remittat, cætera quæ penes eum eſsent, ſociis civibuſque Romanis reſtituat.

Pharnaces rem callide trahit. Dio. Hirtius.

XV. Sed Pharnaces non ignarus neceſſitatum, per quas Cæſari ad Urbem erat properandum; callide agere, *diemque decedendi longiorem* poſtulans, & ſubinde mutans conditiones, tempus trahere cœpit. Difficile erat hominem eo ingenio, eaque rerum peritia fallere. Igitur fraude fraudem eludens Cæſar, dum alias admittit conditiones, alias rejicit, decepit Pharnacem, priuſque conſeruit manus, quam quiſquam putaviſſet. Nam poſitis ab hoſte circiter millia paſſuum quinq; caſtris, ſituq; locorum explorato, quam proxime ad eum ſtatuit accedere.

Sed Cæſar pugnare feſtinās, exercitum hortatur.

XVI. Sed quia ferme eumdem habebat exercitum, qui victus cum Domitio fuerat, oratione militum animos confirmandos ratus, concionem advocavit: *cauſſiſque belli breviter* enarratis, *has igitur*, inquit, *Romani nominis injurias quiſquam, cui modo manus & arma ſint, patiatur? nedum nos, quibus multo quam nunc ſumus paucioribus, adhuc imparatis atque oppreſſis ſubito tumultu, Alexandria fortiſſimum & nobiliſſimum oppidum, & Rex multo potentior hoc Pharnace ſuccubuit: quid enim ad Ægyptum eſt Boſporus? quamquam hic etiam Boſporo excidit, contemptus pulſuſque à famulis ſuis, nec fiducia virium in Ponto reſiſtens, ſed quia neque procedere noſtri metu, neque redire in Regnum Aſandro prohibente poteſt.*

Loci omen pro ſe interpretatur. Appianus. Mithrid. & rr. Civil.

XVII. *Atque is quidem bono omine res geſturum putat, quod eo loco caſtra poſuit, unde progreſſus pater ejus, Triarium cum paucis & incompoſitis temere ſe objicientem ſuperavit. Sed ſi qua manium Mithridatis ullo loco poteſtas eſt, quis dubitet, quin omnis à nobis ſtatura ſit contra ſceleſtiſſimum parricidam? Quare mihi quidem ſtulte delegiſſe locum videtur, qui patris memoriam ullam retineat. hæc, hæc nefandi facinoris conſcientia ſaucium exagitabit animum; conſilia emovebit; audaciam deprimet; hoc ei loco Mithridatis occurrent umbræ, hominiq; damnato & deprehenſo, vindictamque præſentem præſentienti, errorem, conſternationem, amentiam furiæ patris impingent.*

Pharnacis victoriam elevat.

XVIII. *Et hæc quidem, quia viribus humanis ſuperiora ſunt, quamlibet egregium dejicere Imperatorem poſſent. & Pharnaces neque ulla re magna geſta, neque patri, qui tamen toties à Romano milite victus eſt, comparandus; furto quam bello melior, & ſociis potius timendus quam hoſti, quod cum Domitio tyrones ducente, & meis temporibus feſtinare contra belli rationem coacto, prælium proſperum fecit, aut viribus ſuis aut felicitate confidat? Quantula enim illa, ſi omnia repotes, victoria, aut cujus adeo laudis fuit? Ut enim de ea paucis diſſeram, una cauſſa moveor, ne forte quidam eorum qui interfuerunt, viribus hoſtium, aut prudentia Regis ſe victos arbitrentur. nam plerique, ſatis novi, memoria pugnæ iſtius, non ad timorem, ſed iram, ſed cupiditatem ultionis, ſed impatientiam moræ, commoventur. hi quidem veterani mei* (ſextæ legionis milites innuebat) *ab hoc ſicut cæteris hoſtibus invicti; neque iſta commemoratione; neque omnino cohortatione mea indigent.*

Ejuſque cauſſas.

XIX. *Sed & ſexta & triceſima legio, ſola ſuſtinuit totum exercitum Regis*

amiſſi;

amiſſis paucis, fruſtra impedire conatis hoſtibus, ſe quo voluit recepit. Quod autem acceptum eſt detrimenti, neque militibus imputandum eſt, neque ducis imperitiæ, neque Pharnacis aut prudentiæ, aut viribus. quæ igitur cauſſa iſtius ignominiæ fuit? Tempora mea, uti prædixi, & locus qui erat pro hoſtibus, & quod reverti Domitius non tentata pugna indecorum, commorari diutius iiſdem locis nullo pacto faciundum judicarat. Igitur numero militum equitumque, ad hæc locorum ſitu munitionibuſque ſuperiori, non tam glorioſum eſt, quod foſſas tranſcendere auſos, in ipſo conatu oppreſſit, quam turpe futurum erat, ſi eſſet à paucioribus intra ſua munimenta ſuperatus.

XX. *Cæterum, quæ tunc maxime adjuverunt hoſtem, hoc tempore nulla ſunt. non ab aliquo ducum meorum adminiſtratur bellum, qui meas rationes reſpicere, atque eo dirigere conſulta omnia debeat: quæ res plerumque, locis atque temporibus difficilibus intervenientibus, perquam eſt incommoda: Imperator vobis adeſt, & Imperator Cæſar, cujus promiſſa numquam fefellerunt exercitum; cujus ſpem numquam fefellit miles: locum autem à Pharnace delectum, non magis hoſtilia caſtra, quam noſtra muniturum eſſe propediem oſtendam. Vos interea aggerem, celeriter uſui futurum, intra vallum comportate.*

In præſentia omnia aliter ſe habere demonſtrat.

XXI. Caſtra Pharnacis eo ſitu erant, ut editiſſimo colli impoſita præruptis vallibus munirentur. eaſdem valles ei munimento pariter futuras, qui diverſa à parte caſtra oppoſuiſſet Cæſar videns, dubia adhuc luce in eum locum deferri comportatum aggerem jubet, ibique caſtra munire incipit. Ea re conſpecta Pharnaces, nam mille admodum paſſuum vallis intererat, productis copiis aciem inſtruit: neque commovetur Cæſar, quia vallis iniquiſſima tranſitum impediebat, more magis militiæ, quam pugnandi conſilio facere Regem putans; ut opus prohiberet, aut oſtenderet fiduciam. Sed ille ſive loci felicitate confiſus, ſive auſpiciis, ut poſtea auditum eſt, ſive contemptu copiarum, quas vicerat prius, & veterani ſui exercitus virtute, in præruptam vallem, qua nemo ſanus demiſſurus copias credebatur, deſcendit; eamque permenſus, eodem gradu adſcendere per anguſtam & arduam ſemitam cœpit.

Pharnaces inſtructo exercitu Cæſarem petens.
Hiſt. de bello Alex. cap. 53.

XXII. Cæſar incredibili hoſtis audacia oppreſſus, omnia ſimul agere neceſſum habebat; revocare ab opere milites, arma jubere capere, inſtruere armatos, & quid ubique fieri vellet, oſtendere. Interim falcati currus Regis adfuerunt: & propter iniquitatem loci, quamquam à trepidantibus, multitudine telorum haud difficulter oppreſſi ſunt. Sequuta eſt acies hoſtium, neque turbata ſuorum caſu, conflixit acriter. Sed quia in ſubeuntes pila ex edito conjiciebantur, cito mutata prœlii eſt ratio. præſertim dextro cornu, ubi ſexta legio conſtiterat. ſiniſtro, mediaque acie, tardius, ſed tamen profligati ſunt Regii, & per præcipitem vallem acti, multi hoſtili ferro, alii ſuorum incidentium pondere procubuerunt. qui autem celeritate peſtem utramque vitaverant, ut expeditius fugerent, armis projectis ad ſua caſtra contenderunt.

Profligatur.

XXIII. At Romani non contenti perſequendis ad ima vallium hoſtibus, ad alteram partem adſcendere, vimque facere cœperunt, neque hoſtes quamquam è ſuperiore loco magnam moram injicere inermes poterant. Sic eniſi milites

Pharnaces fugit.
Plutarch. Cæſar. c. 73.
Liv. Epitom.

Appianus. lib. 11. Civil.

ab eadem alacritate caſtra oppugnarunt, & nequidquam defendentibus, quæ præſidio fuerant relictæ, cohortibus, cœperunt. Ea tamen mora ſpatium Pharnaci dedit, paucis cum equitibus ſe proripiendi, ne vivus veniret in hoſtium poteſtatem. exercitus ſane totus periit, omni aut occiſa Regiorum, aut capta multitudine. Rebus his præclariſſime geſtis, magna lætitia Cæſaris fuit, quod & facilis victoria ex difficillimo initio exſtiterat, & hoſtis non contemnendæ opinionis ſine ulla belli mora victus erat. ajuntque *Pompeii prædicaſſe felicitatem, cui ex eo genere hoſtium cum ingenti gloria cognomentum Magni partum eſset.*

Mox ab Aſandro occiditur. Plutarch. Flo 14. 2 63. Sueton. Cæſar. 7. 34. Appian. Mithrid. Diod. lib. 42.

XXIV. *Romam certe ſcripſiſse* creditur *celebratum illud, velocitatem victoriæ curſu & brevitate verborum exprimens, veni, vidi, vici: eumdemque poſtea titulum inter fercula triumphi prætuliſse.* At Domitius ad inſequendum Pharnacem miſſus, Sinopem delatum cum mille admodum equitibus, qui ad eum ex fuga convenerant; accepto in deditionem oppido, ſalvum abire permiſit. Ille magna ſuorum indignatione equis interfectis, in naves ſe contulit, vagatuſque circum Ponticas gentes, è Scythis Sarmatiſque contraxit mediocrem multitudinem: Theodoſiamque & Panticapæum recepit. Inde vi adjungere proxima quæque Boſpori conantem, Aſandri arma exceperunt: prœlioque commiſſo, quum quod roboris habebat, equites pedeſtri pugnæ minus adſueti vincerentur; Pharnaces fortiſſime pugnans interfectus eſt, ætate quinquagenarius: quum Boſpori Regnum annos admodum quindecim tenuiſſet.

Cæſaris acta poſt victoriam Hirtius. Dio.

XXV. Interea Cæſar præda Regia militibus conceſſa, juxta trophæum Mithridatis, quod victo Triario erectum, ut rem diis belli præſidibus ſacram, evertere nefas habebatur, aliud de Pharnace oppoſuit. ipſe cum expeditis equitibus profectus, *legionem ſextam decedere ad accipienda præmia in Italiam* juſſit, auxilia Dejotari remiſit domum; Cælium Vinicianum cum duabus legionibus reliquit in Ponto. Amiſenis in calamitatis ſolatium conceſſit libertatem: cœtera quæ cuique Pharnaces eripuerat, antiquis dominis reſtituit, excepta parte minoris Armeniæ, quam Ariobarzanis eſſe juſſerat. Per Gallogræciam atque Bithyniam iter faciens, controverſias earum provinciarum compoſuit: & quæ quemque tenere vellet conſtituit.

Mithridatis Pergameni præmia. Hirtius. Plutarch. Bruto cap. 9. Cic. Bruto. c. 5. & ad Attic. 14. 1. Anci. de cauſ. corrupt. eloq. Dio.

XXVI. Dejotaro, non ſolum propter lata adverſum ſe arma, ſed etiam quia ſociis victoriæ donanda non aliunde cumulatius ſumi poterant, iniquior. Ideirco licet ille deprecatores haberet plurimos, & Nicææ defenſus à Bruto eſſet enixiſſime; quæ poſtea oratio eſt edita; Mithridati Pergameno, cujus Ægyptio bello præclara opera fuerat, Tetrarchiam Gallogræcorum, pene totam Dejotaro poſſeſſam, quaſi jure gentis & cognationis adjudicavit Cæſar, eumdemque *Regem* appellavit *Boſpori, qua Pharnaces tenuiſset, etiam mandato adverſus Aſandrum, ſi cedere nollet, bello.* Inde tranſgreſſus Aſiam Græciamque in Italiam trajecit, nuſquam diutius moratus, quam dum pecunias quocunque titulo exprimeret, quæ per publicanos ei maxima cum invidia cogebantur: quemadmodum erat & ſuperiore anno factum.

Cæſar ſtudioſe cogit pecuniã. Dio. Cornel. Nep. Att. 7. 35. Cic. Attic. 11. 23.

XXVII. Namque cupidus & ſciens imperandi, neque regimen rerum ſine exercitibus retineri poſſe noverat dicebatque, neque exercitus ſine ſtipendiis ac præmiis. Idcirco & quam a quaque civitate ſummam promiſſam Pompejo cogno-

Digitized by Google

verat, exegit: & ab aliis quæſito undique colore poſtulavit. Tyri certe ſuſtulit è ſanctiſſimo Herculis fano donaria, per eam cauſſam, *quod fugientem cum privigno Corneliam Tyrii hoſpitaliter excepiſſent*. Miſit & in Urbem epiſtolas, collationem pecunioſis imperans; quo tempore T. Pomponio Attico propter egregiam integritatem vitæ; non modo moleſtus non fuit, ſed etiam remiſit condonavitque Q. Ciceronem Q. F. Attici ſorore genitum; C. Trebonio, A. Hirtio pro eo deprecantibus.

XXVIII. Dum iſta per diverſas provincias geruntur, magnas Romæ turbas Tribunatus P. Cornelii Dolabellæ exitavit, de novis tabulis ferenda lege. Accedebat malis adverſarius pari audacia L. Trebellius, & deterior utroque M. Antonius Equitum Magiſter. Inter hos infelix civitas, quotidianis terroribus vexabatur: aliunde ſatis inquieta novæ dominationis timore & jam ſenſu, ac majores ſubinde præteritis calamitates exſpectans. Nam & prodigiis,& reſponſis haruſpicum exanimabantur, quæ illo & ſuperiore anno acceperant. Quippe C. Cæſare P. Servilio Conſulibus, ſub exitum anni, quum forte ſacra Iſidi fierent, examen apum in Capitolio, juxta coloſſum Herculis ſedit. *Turbæ Urbanæ ex Tribunatu Dolabellæ. Liv. Epitom. Cic. Philip. 10. 10. 11. 6. Dio.*

XXIX. Ob eam rem de ſententia vatum, omnia tum Iſidis, tum Serapidis ſacella ſublata ſunt. Ea dum diruuntur, forte & Bellonæ ædicula per errorem exciſa, nefandorum ſacrorum crudelitatem patefecit, repertis ibi fictilibus humana carne plenis. Hoc autem anno, quo Alexandrinos & Pharnacem vicit Cæſar, magnus terræmotus exſtitit, bubo conſpectus eſt, fulmina Capitolium & fanum Fortunæ publicæ Cæſariſque hortos, & in iis equum ex inſignioribus percuſſerunt, & Fortunę templum ſponte patuit. Præterea ſanguis è piſtrino effuſus ędem Fortunæ Primigeniæ attigit, & infantes aliquot ſiniſtras in capitibus habentes nati ſunt. *Id maxime certum eſſe verſæ fortunæ præſagium, & deterioribus in meliores imperium dari* haruſpices adſeverarunt, & populus credidit. *Prodigia. Rycquius de Capitol. c. 25. Dio.*

XXX. His rebus anxias mentes, magis etiam quæ videbant, terruerunt. Nam Kalendis ſtatim Januariis, M. Antonius Magiſter Equitum, Senatu convocato, prætextatus & ſex ſtipatus lictoribus, ſpeciem quamdam priſcæ reipublicæ exhibebat; ſed quando nec Conſul uſquam, nec Prætor ullus erat, ad hæc gladio cinctus ipſe multitudinem ſecum trahebat militum, & omnia pro poteſtate agebat; nemini dubium eſſe poterat, à priori forma civitatem ad extremæ ſervitutis vilitatem deſciviſſe. Urebat etiam animos ſupra acerbitatem præſentium, inſtantis indignitatis exſpectatio. *M. Antonii Magiſterium equitum. Cic. Phil. 2. 25. Dio.*

XXXI. *Mox enim adfuturum Cæſarem victorem omnium, re dominum, nomine Dictatorem. quam igitur illi fore ſuperbiam, ſi cliens ejus & Magiſter Equitum tam inſolenter obtereret leges? Sane clementiam hactenus inſignem prætuliſſe, pleriſque ignoſcendo, à quibus eſſet oppugnatus. Sed quem præſtare poſſe manſuetudinem eamdem manſuram victori & ſecuro, quam validis adhuc diverſarum partium rebus, & de exitu dubitans adhibuiſſet? Tyrannos ingenium ad tempus tegere: donec perfectis quæ optaverant, tam incipiant vacare metu, quam ſemper vacent verecundia.* *Et ex his Præſagia malorũ Romæ.*

XXXII. Ne minima quidem in malis conſolatio miſeris aderat, querendi invicem, mutuiſque ſermonibus ſublevandi animos: quum ſuſpecta fides etiam intimorum, & proditis certum periculum eſſet. quin ultro cogebantur *Quæ tamen ſuppꝛimit metus à Cæſare.*

Digitized by Google

Dolabella plebeius è patricio factus.

abdere ſenſus ſuos, & quum alii eſſent, alios oſtendere. Nec enim ferri tantum quæ fierent, auctores eorum volebant; ſed laudari quoque: ac ſubinde ſupplicationes velut ob rem bene geſtam edicebantur, & frequentibus ludis ſpectatorum poſtulabatur hilaritas. quum ille ipſe conſpectus eſſet acerbus & ignominioſus, quod, paucis exceptis, quos Tribuni faciebant, ludis Magiſter Equitum præſidebat accinctus, & ne publicæ quidem lætitiæ condonans exprobrationem ſervitutis. Sic adfecta civitate P. Cornelius Dolabella exortus eſt novarum tabularum auctor, adoleſcens audax, nobilis, obæratus, qualibus ſcilicet ad evertendum omnia nihil eſt paratius.

Tumultus ob legē de tabulis novis. Cic. Attic. 7. 8. 14. 21. 11. 20. 24. 24. Liv. Epitom. Dio. Plutarch. Anton. c. 12. Cic. Phil. 6. 4.

XXXIII. Erat is nuper exemplo P. Clodii è patriciis tranſgreſſus ad plebem, occaſione forte teſtamenti, quo Livia heredem inſtitutum mutare nomen juſſerat; ſed Tribunatus petendi conſilium fuerat, in quo leges ſe laturum confidebat, quibus & ipſe maximo ære alieno liberaretur. Idcirco factus Tribunus plebis, non diu diſtulit de tabulis novis promulgare rogationem, plebi gratiſſimam. Sed L. Trebellius collega Dolabellæ, C. Aſinii potentia adjutus, creditorum ſuſcepta cauſſa, optimatibus, & locupletiori parti civitatis erat jucundiſſimus. Ab horum concertatione magni tumultus initium in Urbe fuit: quum utraque factio captis armis vim faceret, crebræque hinc inde cędes patrarentur.

Antonii inconſtantia. Cic. Philip. 2. 24. Dio.

XXXIV. Igitur & Senatus interceſſit, rem integram in adventum Cęſaris ſervari jubens: & Antonius geſtatione armorum in Urbe interdixit paganis. Sed ille tamen in occulto Dolabellę favebat, popularis favoris ſemper appetens: & in eadem cauſſa conſtitutus, qua cęteri, qui novas tabulas cupiebant. Poſtquam autem uxorem, patrui ſui C. Antonii filiam, cum Dolabella ſtupri conſuetudinem habere comperit, aut comperiſſe ratus eſt; & illam exegit domo, & hunc oppugnare ab eodem odio ſtatuit; plebi quoq; jam iratus, à qua pluris fieri Dolabellam quam ſe videbat; quum apud Senatum communis culpę majorem partem ipſe ſuſtineret.

Ei mandatur ab Senatu Reipub. tutela. Liv. Epitom. Dio. Cic. Attic. 11. 25.

XXXV. Jam erat ei conceſſum ab Senatu (juris enim quod amiſerat, imaginem ſaltem tuebantur, jubentes quod prohibere non poterant) *ut introducto in Urbē milite, cum reliquis Tribunis, qui neutri partium ſe conjunxerant, Rempub. defenderet.* neq, multum eo conſilio profectum ad quietem erat. quum nihilo ſequius duo Tribuni ſuas quiſq; vires augendo, & inter ſeſe, & cum Antonio Patribuſq; decertarent. maxime, poſtquam Antonius ſeditioſe agere milites audiens, qui pręmiſſi à Cęſare poſt Pharſalicam pugnam, duces ſuos Sullam atque Meſſallam exégerant; ad illos excucurrit, novo exemplo L. Cęſarem avunculum Urbis Pręfectum declarans, qualem poteſtatem nullus umquam Magiſter Equitum habuerat.

Sed ille partes fovet.

XXXVI. Tum vero contempta ſenectute L. Cęſaris atrocius inter ſe colliſę factiones, majore quam umquam tumultu atq; ſanguine concurrerunt. Sed audita C. Cęſaris victoria, qui *compoſitis Ægypti rebus venire in Italiam nunciabatur*, pauliſper continuit hominum audaciam: donec decédente metu, quum adverſus Pharnacem profectus Cęſar eſſet, priſtinus furor rediit. Inter hęc Antonius neutrarum partium ſtudium pręferens, Trebellium clam fovebat, poteſtatemq; faciebat conciliandi aſſumendique militis. Sic tamquam è duobus caſtris debitores creditoreſque ad pugnam prodibant è locis Urbis munitiſſimis, quæ pręſidiis ceperant: cędeſque & incendia patrabantur, eo terrore, & tumultu, ut aliquando ſacra Veſtæ ex illius ædibus à Virginibus efferrentur.

XXXVII. Igitur alio Senatuſconſulto mandata eſt Antonio diligentior Urbis cura, majorque militum manus introducta. Sed Dolabella deſperans veniam à Cæſare, hoc agebat; ut claro aliquo facinore edito periret. Idcirco die dicta, qua *de tabulis novis, & mercede habitationum abolenda* (nam & hoc caput comprehenderat) *perlaturus legem eſſet, paratos eſſe ad rogationem accipiendam ſuos juſſit*. Quum veniſſet tempus, & occupato utrimque Fori aditu, ligneiſque turribus per opportuna loca erectis ad propugnandum, magna multitudo confluxiſſet; Antonius prima luce validam è Capitolio deduxit manum, interfectiſque è plebe circiter octingentis, concidit tabulas legum, reliquos propoſito locoque depulit, ſtationemque militum in Foro collocavit.

Et Dolabella armis expellit Foro. Plutarch. Dio. Liv. Epitom: Appian. lib. II. Civil.

XXXVIII. Ne ſic quidem ſolida quies ante Cæſaris adventum eſt Urbi reddita, quod Antonius auctoritatem Dictatoris ſuamque potentiam magnitudine vitiorum debilitabat: cujus nocturnæ comeſſationes, diurnus ſomnus, totius vitæ turpitudo, ſermonibus omnium notabatur: qui non erubeſceret, quo tempore Cæſari ſub dio eſſet ſæpe contra ferociſſimos hoſtes dimicandum, potare, ſcortari, alea, ſomno, luxu non ferendo tempus conſumere. Erat enim, ſi qui alius, ingenio nequam & nepos, & paulo ante Tribunus plebis in Eſſedo lictoribus præeuntibus per Italiam vectus erat, mimam Cytheridem in aperta lectica ſecum portans, cum turpiſſimorum hominum comitatu. *quacum aliquando & curru dicitur inceſſiſſe leonibus juncto*. Sed & occaſione præſentium turbarum ad rapinas abuſus, magnam vim auri, argentique, ſed & vini diripiebat.

Antonii mores improbi. Plutarch. Cic. Philip. 2. 24.

XXXIX. Hæc altera fuiſſe putatur cauſſa, cur promptius ignoverit Dolabellæ adveniens Cæſar, præter priora hominis merita, qui partibus ejus totum ſe dediderat ab initio, & in Theſſalia quoque pro eo ſtrenue pugnaverat. Et erat alioquin ad tribuendam veniam facilis: nec ignorabat, difficulter ferri poſſe delicta aliena ſevere exſequentem, qui tam multa ipſe peccaſſet. Interea, quum & pecunia indigeret infinita, & honores appeteret eminentiſſimos, nolebat multos offendere: quo devincti beneficio ſuo patientius jubenti quidlibet obſequerentur.

Cæſar ignoſcit Dolabellæ. Plutarch. Cicer. Dio.

XL. Igitur quum magnus in Urbe plurimorum metus adventu ejus fuiſſet, vindictam admiſſorum exſpectantium, eaque res ſermonibus agitata toto eo tempore eſſet; repente receperunt animum, nihil de præteritis inquirente Cæſare. Sed is ad cogendos nummos mentem adjecerat, & præter magnam vim auri, quæ in coronas & ſtatuas, & alia hoc genus, tamquam à volentibus offerebatur; ingentes ſummas mutui nomine congeſſit, quum neque negare quiſquam auderet, nec ipſe de reſtituenda cogitare putaretur. Sed ego Cæſaris natura diligentius expenſa non dubitem, redditurum omnino cum fide fuiſſe, ſi diutius frui vita potuiſſet.

Cæſar mutuam pecuniam ſumit à civibus. Dio.

XLI. Nec enim in tantis Imperii opibus deeſſe, unde quantacumque debita quandoque expungerentur, poterat; & ipſe ſolitus omnia famæ ſtudiiſque hominum poſtponere, ubi præſentium temporum anguſtias eſſet eluctatus, ob pecuniam profecto amittere iſta noluiſſet. Habebat autem ejus rei hunc obtentum, ut *ad hanc neceſſitatem Reipublicæ temporibus adactum* diceret, *cujus utilitati facultates ſuas omnes impendiſſet*. Ne tamen ad deſperationem adigeret creditores, novas tabulas petente plebe conſtanter abnuit, *ſe quoque obaratum eſſe* dictitans. juſſitque *contentum eſſe his, quæ prius in ea cauſſa ſtatuiſſet*.

Novas tabulas petenti plebi negat. Sueton. Cæſar. 42. 3. Dio.

Digitized by Google

Adverſario rum bona proſcribit.
Cic. Philip. 2. 28.
Dio.
Plutarch.

XLII. Inde proſcripſit bona judicatorum hoſtium, haſta pro æde Jovis poſita: & cum ea cupide empta eſſent à quibuſdam, qui numquam fore putabant, ut à ſe exigeretur, ideoque minus fuerant ſoliciti quanti licitarentur; nihil cuiquam remiſit. Inter quos & M. Antonius, Cn. Pompeji Magni ſector, quum tanti viri copioſas facultates brevi dilapidaſſet, appellatus eſt. *Hanc offenſam cauſſari deinceps* ſolitus eſt Antonius, *quum Cæſarem ad bellum Africanum non ſequeretur: quia ſibi pro meritis prioribus non fuiſſet gratia reddita.*

Plebem & potentes varie conciliat.
Cic. Famil. 12. 18.
Sueton. Cæſar. 38. 4.
Diod. lib. 48. & 42.
Gronov. de Vet. Leg. lib. 11.

XLIII. Cæterum Cæſari non defuerunt artes & plebem, & ſocios victoriæ aliis rationibus conciliandi. Plebem, præter ludorum voluptates, remiſſis à tempore cœpti belli uſuris, & habitationum commodo: qui enim duobus millibus nummûm conductas habitationes haberent, iis Romæ unius anni mercedem, in Italia quadrantem ejus condonavit, quo tenatores ſublevarentur. præterea publicatis multorum facultatibus, emendatum rerum copiam atque vilitatem effecerat. Ducibus amiciſque ſuis honores diſtribuit, multa præter veterem morem, quo pluribus referendæ gratiæ locus eſſet, inſtituendo. Nam & Prætoriis Comitiis decem creavit primus: & Pontificum Augurumque & Quindecim virorum collegiis ſingulos addidit: & Equites Romanos aliquot, quorum opera erat uſurus, itemque ordinum ductores, in Senatum adlegit.

Conſules paucorum dierû.
Appian.
Dio.
Macrob. Saturnal 2. 3.

XLIV. M. Brutum Ciſalpinæ provinciæ præfecit; Decimum ei, quæ trans Alpes eſt, Galliæ. Sed & in reliquam partem anni Conſules fecit quos diximus, Q. Fuſium, P. Vatinium, quum pauci admodum dies ſupereſſent. Atque ea res facetis hominibus ridendi cauſſam præbuit; querentique Vatinio, *quod ſe ægrotantem non inviſiſset*, Cicero reſpondit; *venturus in Conſulatu tuo fui, ſed nox me comprehendit.* circumferebaturque notabilis ejuſdem urbanitas, *in Conſulatu Vatinii magnum oſtentum factum; quod eo Conſule, nec bruma, nec ver, nec æſtus, nec autumnus fuiſset.*

Militaris ſeditio.
Dio 46. 2. 10.
Diod. lib. 46.
Appian. lib. 11. Civil.
Liv. Epitom.

XLV. Hæc gratiora vulgo erant propter Vatinium, à quo Conſulatum polluî judicabant, obſcurum & pravum hominem ſtomachante etiam in verſibus ſuis Catullo. Sed quantum iis Conſulibus poteſtatis auctoritatiſve eſſe vellent, ipſi qui fecerant, facto ipſo demonſtrarunt ſatis. Quamquam enim Cæſar Dictatura ſe abdicaret, nullius jam appellationis egens, tamen M. Antonius Magiſterium Equitum in totum eum annum retinuit. Quum iſta ſatis belle compoſita viderentur, præmiſſi in Campaniam milites, quibus ad bellum Africanum uſurus erat, ſeditione inita curam Cæſaris adverterunt. *Promiſsa Pharſalico bello præmia* omnes, veterani præterea *miſſionem* flagitabant. Cæſar ad hos Q. Salluſtium Criſpum miſit, qui Senatorii recuperandi ordinis gratia Pretura petita deſignatus erat; ut doceret, *hoſtium magno numero in Africa ſuperſtite nondum abſolutam eſse victoriam: eo confecto bello Cæſarem, & promiſsa ante donativa: & millenos inſuper denarios viritim repræſentaturum.*

Milites inſecuti agmine ad Urbem tendunt.
Dio.
Plutarch. Cæſar. c. 74.
Appianus.

XLVI. Adhæc adeo exarſit militum furor, ut Salluſtium vitandi exitii cauſſa Romam refugientem, confeſtim ſequuti, ſine diſcrimine quibuslibet obviis adferrent manus. Duo quoque Prætorii tum interfecti ſunt, Coſconius & Galba. Dubitavit tum Cæſar, num opponere Pretorias cohortes tumultuantibus rectius foret: ſed contagium timens, has quidem ſecum retinuit, & milites, quos Antonius nuper introduxerat, circum ædes ſuas, & portas Urbis diſpoſuit. ſeditioſis jam adpropinquantibus miſit obviam ſciſcitaturos, quid *igitur ſibi vellent*?

Digitized by Google

atque iis, *cum ipſo Cæſare colloquituros eſſe* reſponderunt. Tum denunciari Cæſar juſſit, uti *poſitis armis, præter gladios, ad Vrbem accederent*.

Ad eos Cæſar in Campum deſcendit. Sueton. Cæſar. c. 70. & Front. Strat. l. 9. 4. Appianus. Dio.

XLVII. Neque contatus eſt, licet dehortantibus vehementer amicis, adire tendentes in Campo Martio, & tribunal erectum minaci vultu conſcendere. Hæc tam audax atque inopinata viri ſpecies ultro terruit militem, ut *deſideria ſua exponere juſſus*, *donativi* mentionem facere non auderet, *miſſionem* tantum poſtularet. & ſuberat ſpes quod opera militum Cæſar indigeret, ſponte daturum, quæ eſſet pollicitus. Sed ille ſicut profuſus in obſequentes, ita minantibus inexpugnabilis erat: ideirco uno verbo *dimittere ſe* dixit: & quum velut fulminati hac voce ſilerent, adjecit, *nihilo ſecius daturum ſtipendia & præmia, quam primum eſset cum aliis triumphaturus*.

Eoſque auctoritate & conſtantia exterritos. Tacit. 1. 42. Sueton. Appianus. Dio.

XLVIII. Mordebat eos hoc quoque dictum, & pudor ſimul metuſque intrabat animos, ſi ad alios perveniret ſuæ operæ debitus honor; ipſi adverſis partibus exoſi, ſuis faſtiditi, vile vulgus ſpectarent Triumphum, quem ducere debuiſſent. ſimul exiſtimabant lenius acturum Cæſarem, ſive ſuum ingenium ille, ſive præſentem neceſſitatem ſequeretur. Sed ille tacente milite, amicis orantibus, *ne cum tam triſtibus dictis diſcederet*, iterum exorſus. *Quirites* appellavit. Hoc illi non ferentes, reſponderunt. *ſe milites eſse*, pœnitentiaque priorum correpti, rogare cœperunt, *ut ſibi porro militare liceret: ſe ſolos, ſine aliis copiis, bellum Africanum eo Imperatore profligare paratos eſse*.

Ad obſequia & deprecationes redigit. Appianus. Dio.

XLIX. At Cæſar licet ei gratius accidere nihil potuiſſet, vultum ſervans, avertere ſe, & deſcendere de tribunali: unde major exortus clamor, *maneret orantium*, *pœnaſque ſi vellet, ſumeret*. ſimul tribunus quidam militum propius accedens pro exercitu deprecabatur, juſſu militum, an ut Cæſarem demereretur. Tum ille: *ſe quidem pœnas quamlibet meritis remittere. moleſte tamen ferre, quod & decumani ſeditioſe egiſſent, ſemperque prælati aliis & magno in pretio habiti. dare tamen miſſionem petentibus, & carere poſſe invitorum opera*.

Decumani recalcitrantes quoque ſequuntur. Appianus. Dio. Sueton.

L. Recepit *& præmia exſoluturum, licet nullam ob neceſſariam cauſſam ſe reliquo adhuc bello deſerentibus. Sed & agros diviſurum pace reſtituta, non exemplo Sullæ*, inquit, *ademptos aliis, voſque prioribus dominis immiſcendo ad perpetuas inimicitias, ſed qua publicus, quave meus ager eſt, adſignabo, & quod deerit, à volentibus emam*. Et adfuit dictis fides. pecuniæ partem repræſentavit, *reliquum daturum* dixit *paulo poſt cum fœnore*. Plauſu omnium hæc excepta quum fuiſſent, decumani mœrebant, *ſibi nominatim iratum Imperatorem eſſe*. neque deſtiterunt obtrudere operam, licet recuſantem, in Africam ſequuti. Sed ille priuſquam proficiſceretur, ex omni numero excepit ſeditionibus miſcendis aptiſſimos, quos in Italia relinqueret, agris ſtatim datis, unde ſe tolerarent.

Ille tamen ſeditioſiſſimum quemque diſſimulanter punit. Sueton. Dio. Polyæn. Strat. lib. 8.

LI. Cæterum & his, & deinceps omnibus, non continuos adſignavit agros, ne quis poſſeſſorum expelleretur: & ut diſtractis nihil in turbas virium foret. Notavit & ex iis quos ſecum ducebat fœdiſſimum quemque, quos poſtea deductos in Africam periculis objecit, utrimque compendium captans, occiderent illi, an occiderentur. Qui vero eorum ſuperfuerunt caſibus, eos ſic quoque prædæ & agri deſtinati tertia parte mulctavit. Nam in aliis delictis connivere ſolitus, & multa militi condonare, deſertores atque ſeditioſos implacabiliter oderat: quod cætera quæ peccare eſſent ſoliti, ad aliorum injuriam; hoc ad Imperatoris

periculum pertinebat, nequidquam dominationem adfectantis, ſi exercitus, per quem cæteros in obſequio contineret, exuere obſequium ipſe cepiſſet.

Procedit Rhegium. Plutarch. Catone c. 74. Sueton. Cæſar. 57. 2. Appianus.

LII. Inſimulabatur tamen à pleriſque, quod tantam exercitus licentiam non eſſet ſeverius exſequutus. quin & amicorum vitia crimini dabantur, Dolabellæ furor, ebrioſitas Antonii, intemperies, luxus, rapinæ plurimorum. Sed iſta quamquam nec ignoraret Cæſar, nec probaret, quia meliores non habebat adminiſtros, his utebatur.

In Africam navigat: Sueton. Cæſar. 59. 2. Dio. Senec. epiſt. 34. 17. Sueton. Plutarch. Plin. 7. 12. Auctor. de bello Afric. cap. 9. Sueton. Cæſ. 65. 3.

LIII. Jam bruma erat, & qui Africam tenebant hoſtes, quum occupationibus Cæſaris, tum anni tempore clauſum ei mare putabant. Sed ille ſolita celeritate, qua ſæpe nuncios de ſe prævenerat, proceſſit Rhegium, ne religione quidem retentus, quum immolare volenti taurus aufugiſſet. Omen etiam à nomine Scipionis, quod fatale ad victoriam in Africa terra ſuos quoque milites timere ſenſerat, aut vitando, aut eludendo, duxit ſecum è Scipionum genere contemptiſſimum quemdam, cui *Salutioni* cognomen erat, ob opprobrium vitæ, quod ejus nominis mimo ſpecie corporis, & infamia morum habebatur ſimillimus. Rhegio tranſjecit Meſſanam, inde Lilybæum pervenit A. D. XIV. Kal. Januarias, & ut paratos intentoſque ſuos haberet, tabernaculum in litore maris ſtatuit, *obſervandum ſe* admonens, *qui eſſet primo oblato vento conſcenſurus*. Ibi factus de rebus Africanis certior, oppido & agro Uticenſi, ubi Cato curabat, vitato, Adrumetum direxit curſum, quam partem obtinere Scipionem intellexerat.

Cum parvis admodum copiis. Sueton. Cæſar. 59. 2. Dio. Frontinus ſtratag. 1. 12. Plutarch. Auctor. de bello Afric.

LIV. Egreſſus è navi, magno cum terrore militum impegit, proceditq; humi: ſed ille verbo ſævitatem ominis corrigens; complexus oſculatuſque terram, exclamavit, *Teneo te, Africa*. Sic exercitu ad Adrumetum expoſito, qui in præſens haud amplius peditum millibus tribus conſtabat, cum equitibus centum quinquaginta, diem atque noctem conſumpſit, dum L. Planci conſilium experitur, qui ad C. Conſidium oppido præfectum ſcripſerat. Sed poſtquam reſponſum non reddebatur, Cæſar tentare Adrumetum non auſus, proficiſci inde ſtatuit. ſed abeuntem, erumpens ex oppido multitudo, inſequitur. Nam duæ legiones erant Adrumeti, & tria millia Maurorum equitum ducebat Cn. Piſo, qui partes Pompejanas acerrimo miniſterio juvabat.

Gallorum equitum virtute repellit hoſtem.

LV. Et eodem tempore Jubæ equites, qui forte ad ſtipendium accipiendum veniebant, caſtra, unde Cæſar erat egreſſus, moratoribus ejectis cæſiſve occupant, extremumque agmen conſequuti laceſſunt. Sed egregia Gallorum equitum virtute repulſi ſunt, *quorum tum minus triginta, circiter duo Maurorum millia ſæpius repuliſſe* dicuntur. Nam illi intra munimenta compulſi, rurſum abeuntibus inſtabant: donec non intermiſſo itinere longius avulſos infeſtare non ulterius auſi, deſtiterunt. Sic animo conſilioque ſummi ducis, maximum diſcrimen, minimo detrimento depulſum eſt.

Ruſpinam occupat. Urb. cond. an. 707. Lepidi Triumphus. Diod lib. 11. 3. Orolius. 6. 16. Lio.

LVI. Interim è propinquis oppidis legati venerunt ad Cæſarem; frumentum, & quidquid imperatum eſſet, pollicentes. Ita Ruſpinam proceſſum eſt: quod oppidum aperuit portas. ibique caſtra Cæſar poſuit Kalendis Januariis, quibus ipſe Dictaturam ſimul atque Conſulatum, utrumque honorem tertium iniit, M. Æmilio Lepido Magiſtro Equitum, & Conſulatus collega. Hoc ei præmium deberi putabat, à quo primum Dictator erat dictus: quamquam & triumphum ei decreverat, nulla re geſta, præterquam Longini & Marcelli compoſiti diſcordiis.

neque

neque tranſlatum eſt in eo Triumpho quidquam, niſi raptæ ex ſociis pecuniæ; Hæc eo anno geſta ſunt: & quum novi magiſtratus iniſſent, lupus in Urbe viſus, & ſcrofa fœtum, præterquam pedibus elephanto ſimillimum, edidit.

JOH. FREINSHEMII

SUPPLEMENTUM

Libri CXIV. LIVIANI.

L. Annæi Flori Epitome Ejuſdem Libri.

BELLUM in Syria Cæcilius Baſſus Eques Romanus Pompejanarum partium excitavit; relicto à legione Sexto Cæſare, quæ ad Baſſum tranſierat; occiſoque eo, Cæſar Scipionem prætorem, Afranium Jubamque vicit ad Thapſum, caſtris eorum expugnatis. Cato audita re, quum ſe percuſſiſset Uticæ, & interveniente filio curaretur; inter ipſam curationem reſciſſo vulnere exſpiravit, anno ætatis quadrageſimo nono. Petrejus Jubam, ſeque interemit. P. Scipio in nave circumventus honeſtæ morti vocem quoque adjecit; quærentibus enim Imperatorem hoſtibus, dixit, Imperator bene ſe habet. *Fauſtus & Afranius occiſi. Catonis filio venia data: Brutus, legatus Cæſaris, in Gallia Bellovacos rebellantes prælio vicit.*

QUUM præter Africanos & Hiſpanienſes motus nihil uſquam timendum Cæſari videretur, repens è Syria tumultus Romæ adhuc agenti nunciatus eſt. Ejus auctor Cæcilius quidam Baſſus exſtitit, Eques Romanus Pompejanarum partium. Is ex infelici prœlio Tyrum ſe receperat, & in emporio latens bene ſecum putabat agi, quod vita fruebatur. Sed ubi milites Sex. Cæſari propter adoleſcentiam & voluptates parum amicos atque fidos eſſe cognovit, ſimulque Tyrios ſpoliatum à Dictatore Cæſare fanum Herculis ægrius ferre, paulatim ad ſe contrahere Pompejanos cœpit; militeſque, uti præſidii cauſſa nunc hi, nunc illi Tyrum mittebantur, ſolicitare.

Pompejanorum in Syria motus.
Cic. Famil. 12. 17. 19.
Liv. Epitom.
Diod. 47. 4. 14.
Appianus lib. 3. Civil.

II. Sed hæc initia quum ſpernenda viderentur, abſterrere Cæſarem ab Africana expeditione nequiverunt: ſtimulum addiderunt tamen, ut eo celerius proficiſceretur, quo maturata ibi victoria, anteveniret orientes turbas, aut nondum confirmatis occurreret. Sed ubi *Cæſarem in Africa periclitari* fama tulit, ſimul recepto more hominem fingendi, quæ facta quiſque cupiat, *T. Marcus periſſe naufragio, Aſinius vivus delatus in hoſtium manus, naves quinquaginta vi ventorum Uticam actæ* prædicabantur; jam erectior apertiorque Baſſus, ſive Pompejanarum partium ſtudio, ſive privatim potentiam quærens, copias colligere inſtituit. Sex. Cæſari, qui rationem actorum repoſcebat, *Mithridatem Perga-*

Baſſus copias colligit.
Cic. pro Dejotaro cap. 9
Cic. ad Attic. 12. 2.
Joſeph. de bello Judaico 1. 8 & Antiq. 14. 17
Dio.

pœnam excuſans, *cui ad mandatum à Cæſare bellum milites conquirerentur*.

Sex. Cæſarem interficiendũ curat. Liv. Epitom. Ioſeph Antiq. Strab. lib. 16.

III. Sed ubi vires placuerunt, vulgatis epiſtolis quibuſdam, quas aiebat *ex Africa miſiſſe Scipionem* (*interitus* autem *Cæſaris, & commiſſum ipſi à Scipione Syriæ imperium* continebatur) ducem partium profeſſus, Tyrum occupat. inde ad caſtra Sex. Cæſaris proficiſci auſus, prœlio vincitur, & vulnus accipit. nec ultra vim experiri volens, ad corrumpendos Sexti Milites ſe convertit, hoc eventu, ut & Sextus interficeretur, & milites ad Baſſum tranſirent, exceptis, qui Apameæ hyemaverant. Hos in Ciliciam tranſgreſſos fruſtra Baſſus inſequutus, poſtquam in Syriam rediit, *Prætoris* adſumpto vocabulo, Apameam, quod erat ſitu atque opere munitiſſima, ſedem bello cepit, & juventute non ingenua modo, ſed & ſervorum centuriata, pecunias cogere, parare arma, denique rebus omnibus munire ſe inſtituit.

Cæſaris difficile bellum in Africa. Plin. 15. 19. Diod. lib. 11. 3. Auct. de bello Afric. cap. 19. Plutarch. Cæſare cap. 71.

IV. Interea Cæſar in Africa perdifficile bellum gerebat, contra maximas hoſtium copias, rebus omnibus impar, & tantum fortunæ ſuæ animoque & conſilio innixus. Sed & frumenti inopia urgebatur, cujus tenuis erat Ruſpinæ annona, panis ſimul obſoniique vicem ſiccata implente ficu: & expediundi difficilis erat ratio, quia Cæſaris equitatus nondum ſatis è maritima jactatione & nauſea confirmatis equis, prœlio non audebat contendere: contra Numidæ Maurique velox & expeditus eques, indeſinenter locis omnibus vagabantur, & quia numero etiam multo erant ſuperiores, haud mediocriter Cæſarem angebant. Forte accidit, ut Cæſaris equites, quum Afri cujuſdam cantu atque ſaltatione deliniti, lixis cuſtodiendos equos dediſſent, ſubita Numidarum irruptione turbarentur. & vix inſilire in equos atque in caſtra refugere poſſent.

Cæſar undique commeatus arceſſit. Auct. de bello Afric.

V. Quod niſi Cæſar ipſe cum Aſinio Pollione & inſtructis cohortibus progreſſi extra vallum eos recepiſſent; magna clades, & ut nonnulli putant, ad ſummam victoriam efficax, accepta foret. Itaque Cæſar in Sardiniam nuncios, in Siciliam Rabirium Poſthumum mittit ad arceſſendos commeatus. Huic decem longæ naves attributæ, mandatumque ut priuſquam in Siciliam trajiceret, ad conquirendas reliquas naves, quæ deerraverant, & tuendum ab hoſtibus mare, circumiret Africam. C. Salluſtius Prætor cum parte navium Cercinnam ire juſſus, quæ ab hoſtibus tenebatur, ubi *magna* dicebatur *eſſe frumenti copia*. Hæc ita imperabantur, ut ſuſcipienda ſine conditione, atque exſequenda ſine mora eſſent; neque ulla excuſatio, fieri poſſet necne, recipiebatur.

Leptin occupat. Plutarch. Auct. de bello Afric.

VI. Inter hæc occupata præſidioque ſex cohortium firmata Lepti, Ruſpinam regreſſus, *frumentum in agris repertum, magnamque lignorum vim comportari in oppidum* jubet. ipſe de ſuis qui nondum appulerant ſolicitus, cum ſeptem admodum cohortibus circa veſperam conſcendit naves; magno cum metu eorum, qui cum paucis tyronibus contra incredibilem multitudinem hoſtium expoſiti, ab Imperatore relinquebantur. Sed fortuna Cæſaris hic quoque providit celeriter. Quum una nocte conſumpta in navibus, jam luce prima conſtituiſſet vela facere, repente apparuit claſſis quam quærebat. Itaque militum equitumque non contemnendo numero auctior, Ruſpinam protinus rediit.

Pugnans cum Labieno.

VII. Inde cum cohortibus triginta expeditis, & equitibus quadringentis, ſagittariorumque non magna manu frumentatum eſt profectus, pridie Nonas Januarias. Ibi ſe Labienus & duo Pacidii cum Maurorum Numidarumque equitum

octo millibus, Gallis Germaniſque mille ſexcentis, & ſagittariis ac funditoribus, hippotoxotiſque compluribus objiciunt, ſtruit aciem Cæſar, præmiſſis ſagittariis, equitatum in cornibus collocat. Sed ille ab adverſariorum multitudine repulſus, continuo cedit: legionarii circumventi in orbem pugnare coguntur. Ibi Labienus galea detracta, ſuos hortari, appellare Cæſarianos, donec petitus à milite decumano, equo graviter ſaucio averteretur.

VIII. Interim Cæſar omnibus viribus equitum peditumque connixus, diviſam hoſtium coronam ab utroque latere disjecit, neque longe inſequutus, ad ſua ſe præſidia inſtituit recipere. Sed Petrejus & Cn. Piſo cum equitibus Numidis mille centum electis, peditumque & levis armaturæ quatuor millibus ſupervenientes, mutare conſilium, & medio campo redintegrare pugnam adegerunt. Quum ita prœliarentur hoſtes, ut cum equitatu levis armatura Numidarum procurreret, coortis deinde Cæſarianis, equites refugerent, pedes exciperet certamen, donec illi reſumpto curſu, iterum inveherentur; eaque pugnandi forma nova & terribilis Cæſarianis objiceretur; Cæſar negotium ſuis dedit, ut omni conatu ſubmoverent hoſtes, atq; ultra poſtremos qui apparebant colles proturbarent.

Et cum Petreio.
Diod. lib. 41. 1.
Auct. de bello Afric.

IX. Tum demum pugnandi finis eſt factus, poſtquam ab hora diei quinta uſque ad occaſum ſolis dimicatum eſſet. Multi ex Cæſaris militibus interfecti ſunt: non ſine crebris adverſariorum vulneribus. Petrejus etiam graviter ictus deſeruit pugnam; ſed neceſſitatem diſſimulans, quū receptui cani juſſiſſet, *non eſſe fraudandum gloria victoriæ Scipionem Imperatorem ſuum* dictitabat. Saucii, quorum maximus fuit numerus, plauſtris Adrumetum deportati ſunt. Eo prœlio quidam auctores ſunt fugientem aquiliferum à Cæſare correptum converſumque fuiſſe, cum dicto, *hic hoſtes ſunt!* atque unius illius virtutem ſaluti fuiſſe cæteris, ſi abſque illo eſſet indubitanter perituris.

Sua unius virtute repellit hoſtes.
Dio.
Auct. de bello Afric.
Appian. lib. 2 Civil.
Plutarch. cap. 75.
Appianus.
Val. Maxim. 8. 14. 5.

X. Inde Cæſar cum ſuis in caſtra ſe recepit ad Ruſpinam, eaque modis omnibus communire inſtituit: vallo ab oppido ad mare, itemque altero à caſtris eodem perducto. Nam à paucioribus male acceptus, Scipionem haud injuria metuebat, qui poſt prœlium factum die tertio, *cum legionibus octo & equitum millibus quatuor adventare* nunciabatur. Is poſtquam adfuit, collaudatos qui proximo prœlio rem ſtrenue geſſerant milites, pro concione donavit, ut alacritatem ſuorum honoribus & præmiis incitaret. Ibi res accidit non indigna relatu. Labienus equitem commendabat Imperatori, *aureas armillas meruiſſe* confirmans. At Scipio nolebat dare, quia nuper ille ſervus fuerat: ne vileſceret caſtrenſium donorum honor. Ibi Labienus armillas equiti dedit ex præda. Tum Scipio, *habetis*, inquit, *donum viri divitis.* Ad quam vocem ſubmiſſo vultu eques projecit aurum ad pedes Labieni. Mox dicente, *Imperator argenteis armillis te donat*, exſultans gaudio abiit. Tanta inerat animo, etiam in humili fortuna, gloriæ cupiditas.

Cæſar caſtra ad Ruſpinam communit.

XI. At perculſi quum adventu Scipionis Cæſaris milites erant, tum etiam, quia naves ſuæ onerariæ paſſim nunciabantur expugnatæ; quia non prædicto loco ubi appellerent, errabant, & à compluribus adverſariorum ſcaphis ſingulæ excipiebantur. Inter has deprehenſa navis eſt, quæ fratres duos tribunos militum legionis quintæ vehebat, Titii Hiſpani dicebantur; atque hi quum ſe C. Virgilio Prætori dedidiſſent, ad Scipionē deducti, tertioque poſt die interfecti ſunt:

Ejus onerariæ paſſim expugnantur.
Auct. de bello Afric.

Digitized by Google

quum major eorum, ut ante fratrem occideretur, à centurionibus impetraſſet.

Cæſar timorē militum novа ratione compeſcit. Sueton. Cæſar. Polyæn. Strateg. lib. 8.

XII. Ad hæc cognita Cæſaris neceſſitate, Juba Rex ſpatium convaleſcendi non daturus, cum ingenti exercitu veniebat. Adverſus hæc omnia Cæſar timorem militum nova ratione compeſcuit; augendo periculi famam. Quippe vocatis ad concionem militibus, *Scitote*, inquit, *pauciſſimis his diebus Regem adfuturum cum legionibus decem, equitum triginta, levis armaturæ centum millibus, elephantis trecentis. Proinde deſinant quidam quærere ultra, aut opinari, mihique qui compertum habeo, credant: aut quidem vetuſtiſſima nave, quocumque vento, in quaſcumque terras jubebo avehi.*

Juba domeſticis turbis revocatur. Dio.

XIII. Præceps videri hæc exaggeratio hoſtilium virium queat: ſed in audaci cœpto plenoque periculorum plus oberat, extenuare velle verbis, quod ſenſibus res ipſa ingerebat quotidie: & præſtabat hanc in partem decipi milites, plus habituros ſpei, ſi obfirmatis ad graviora animis, minora opinione diſcrimina tractando comperiſſent. Cæterum Jubam vix Regno egreſſum, nec opinatæ domi turbæ confeſtim revocarunt.

Sitio & Bogude Numidiam invadentibus. Auct. de bello Afric. Appianus. Dio.

XIV. Publius enim Sitius Nucerinus junctis cum Bogude Rege copiis, invaſit Numidiam: Cirtaque maximo oppido paucis diebus expugnato, & uno atque altero capto oppido Gætulorum, neceſſitatem ei ſua defendendi impoſuerunt. Igitur abductis à Scipione ſuis auxiliis, reliquit tantum elephantos triginta, rudes adhuc, & multorum annorum uſu vix edocendos. plus ergo ſpecie quam viribus nocebant: quia perterriti hoſtium equi ad conſpectum eorum pavore auferebantur. Sed ubi juſſu Cæſaris tranſportati ſunt ex Italia nonnulli, frequenti horum & innoxio viſu equi timere deſierunt. Interim adventu ſuo per oppida nunciari juſſo, multos excivit Cæſar, ut ad eum adeuntes *de acerbitate Pompejanorum* quererentur. hactenus enim non ipſum, ſed aliquem legatorum ejus veniſſe crediderant.

Cæſar ſuos è Sicilia trajicere per hyemem cogit.

XV. Ille motus hominum querelis, & vaſtationem Africæ, quæ miſerandum in modum vexabatur, non ferens, literas in Siciliam miſit, *uti ſine excuſatione hyemis ventorumque confeſtim trajiceretur exercitus.* eratque is ardor viri, ut poſtridie quam nuncium miſerat oculos mentemque ad mare directam tenens, *moræ contationiſque* ſuos inſimularet. Mordebat acerrimum Imperatorem, quod neque ſuppetias ire fidem ſuam implorantibus poterat; & Scipionis inſultationes adſpicere quotidie atque ferre cogebatur.

Scipio ad caſtra Cæſaris procedit. Plutarch. Cæſar. Auct. de bello Afric.

XVI. Nam ille ſuperioribus prœliis ſuorum elatus, quum per aliquot continuos dies non longe à ſuis caſtris inſtructa acie ſtetiſſet; neque Cæſar contra exiret, contempto tandem hoſte ad caſtra illius cum explicata acie & elephantis proceſſit. At Cæſar caſtris tenebat ſuos, quæ contra quamlibet vim hoſtium, operum tormentorumque multitudine & firmitate, & quia præſens ipſe erat, ſatis muniverat. Neque de victoria male ſperans intra vallum manebat. Sed quia cum paucis & tyronibus vincere ſine multo ſuorum ſanguine nequibat, turpe rebatur, poſt tot devictos hoſtium exercitus, cum reliquis pugnantem cruentam exiſtimari retuliſſe victoriam.

Ab eo multi transfugiunt ad Cæſarem.

XVII. In eo ſtatu rerum licet ſuperior Scipio videretur, multi tamen ex caſtris ejus profugiebant Numidæ Gætulique, quorum alii repetebant domos, alii ſe transferebant ad Cæſarem, quem C. Marii adfinem eſſe *didicerant*; cujus magnis

Digitized by Google

beneficiis ipſi majoreſve eorum fuerant uſi. Horum illuſtriores quoſdam mittit cum literis, ut populares ſuos ab obſequio hoſtium ad amicos ſocioſque transducerent. Interim & Leptis à Saſerna contra Labienum defenſa eſt; Acillani (libera civitas erat Melitenſium colonia) recepto Cæſaris præſidio, quod C. Meſſius Ædilitius introduxit, Conſidio Longo cum cohortibus octo venienti clauſerunt portas, Adrumetumque redire nulla re geſta coëgerunt: & ab eodem paulo poſt cum Labieni equitibus regreſſo obſeſſi oppugnatique ſunt. At C. Salluſtius deſertam fuga C. Decimii Quæſtorii Cereinnam adeptus, magnum frumenti numerum in caſtra Cæſaris miſit: & ſub idem ferme tempus legio XIII. & XIV. quas A. Allienus proconſule cum equitibus Gallis octingentis, & mille ſagittariorum atque funditorum Lilybæi impoſuerat in naves, proſpero curſu ad Cæſarem pervenerunt.

Dio. Auctor de bello Afric. Strabo lib. 16. Mela. Steph.

XVIII. Dum hæc variis locis adminiſtrantur, M. Cato ſupplementum, arma, commeatum cogebat Uticæ, atque horum aliquid ſubinde in caſtra Scipionis mittebat. conſilium quoque addidit *non laceſſendi Cæſaris, cujus impetus nulla re opportunius frangi, quam mora poſſet.* Superbe rejectum hoc à Scipione, ſemelque reſcriptum, *ſufficere debere Catoni tutum in oppido munito otium: ne aliorum quoque alacritatem opportunitate temporum uſuram inhibeat.* Pupugit ea Catonem exprobratio, reſcripſitque, *paratum cum iis quas adduxiſſet in Africam copiis trajicere in Italiam, atque Cæſarem ad eam tuendam retrahere.* Ubi hæc etiam irriſa eſt ab Scipione ratio non obſcure tulit Cato *pœnitere, quod eo tempore, ubi ſumma Reſpublica ageretur, honoratiori ceſſiſſet prudentior.*

Catonis conſilium à Scipione rejicitur. Cic. Fam lib. 9. 78. 79. Dio Auctor de bello Afric. Plutarch Catone. 174.

XIX. Sed Cæſar veteranas legiones nactus, omnibus conſilii ignaris præter Ruſpinam cum toto exercitu verſus Uzitam oppidum pergit: ante quod in edito colle Numidarum præſidium erat. Id poſtquam à Cæſare capi Labienus animadvertit, cum multis equitibus accurrens ſubſidio, per Cæſaris equites ab exercitu ſuo eſt interclusus: & ipſo cum Numidis effugiente, Galli Germanique quos adduxerat, poſt acrem pugnam interfecti. Hinc propius oppidum progreſſo Cæſare, Scipio, ne locum opportunum amitteret, cum inſtructo exercitu, elephantiſque in utroque cornu locatis haud procul Uzita conſtitit.

Prælium equeſtre ſecundū Cæſari. Auctor de bello Afric. Dio.

XX. Cæſar quod hoſtis inde non digrediebatur, minime committendum ratus, ut cum feſſis militibus eodem tempore & exercitum hoſtium, & oppidum cum valido præſidio Numidarum oppugnaret, ſuos in caſtra reduxit. At Conſidius qui Acillam magnis operibus oppugnabat, equeſtris prœlii cognito eventu, diſceſſit protinus, & per Regnum Jubæ reductum exercitum cum Scipione partitus, Adrumetum rediit. Inter hæc tam proſpera Cæſar tamen parvis detrimentis ignominiaque carpebatur: quod ex ſecundo ſuo Siciliensi commeatu navis à Virgilio ad Thapſum capta: itemque alia ad Ægimurum à claſſe P. Vari & M. Octavii excepta eſt.

Acillæ obſidionem ſolvit.

XXI. In his deprehenſi milites quum adducti ad Scipionem eſſent, atque is vitam concederet ſub conditione, *ſi militare adverſus Cæſarem vellent*, centurio legionis XIV. gratiis actis, recuſavit beneficium, ferociterque adjecit, *ut intelligere Scipio poſset contra quos viros ſuſcepiſſet bellum, ſe cum decem veteranis ſuis, cum cohorte quam Scipio delegiſset ex toto exercitu pugnaturum.* Ibi Scipio

Centurionis Juliani ferocia. Sueton. Cæſar. 6. 8, 2.

Digitized by Google

Auctor. de bello Afric.

irritatus annuit centurionibus, ut confeſtim hominem trucidarent. veteranos captos, *nefario ſcelere contaminatos, & ſaginatos cæde civium* increpans, extra vallum cum cruciatu necari juſſit. tyrones in ſuas legiones diſpertitus eſt. Similis animus eventuſque per eoſdem dies Petronio Granio Quæſtori deſignato fuit, qui & ipſe capta navi, oblatam à Scipione ſalutem reſpuit, incumbenſque gladio, *hanc*, ait, *dare Cæſaris milites, non accipere conſuevisſe.*

Cæſar militum ſuorum amantiſſimus. Plutarch. Cæſare c. 23. Auct. de bello Afric. Sveton. Cæſar 67. 3.

XXII. Cæſar his auditis, eos, quibus ad Thapſum cum longis navibus præſidio eſſe onerariis juſſerat, graviſſimo propoſito edicto, cum ignominia dimittendos cenſuit. Erat enim militum ſuorum amantiſſimus, adeo ut *audita P. Titurii clade ſubmiſiſſe barbam capillumque* dicatur, *nec niſi poſt vindictam poſuiſſe*. Per eos dies ſub occaſum Vergiliarum res mira incidit in caſtris. Pauci habebant ex pellibus tentoria, nec enim portari ex Sicilia quidquam præter ipſos milites & arma Cæſar erat paſſus; neque parare in Africa potuerant, quod tota ferme regio ab hoſtibus aut tenebatur, aut exinanita direptaque fuerat.

Tempeſtas mira.

XXIII. Plerique veſtimenta tetenderant, atque arundinibus ſcopiſque contextis utcumque ſe tegebant. Sed circiter ſecundam vigiliam, exortus cum grandine imber, tentoria nimio pondere rupit, ut exſtinctis ignibus intempeſta nocte milites per caſtra vagarentur, nihil habentes præter ſcuta quibus capita contegerent. Eadem nocte pilorum quintæ legionis cuſpides ardere viſæ.

Juba Scipioni ſe conjungit. Dio. Auct. de bello Afric. Plutarch. Cæſar.

XXIV. Scipio inter hæc multis nunciis Jubam evocabat, contantemque *omni promiſſa Africa, quæ Romani juris eſſet*, permovit tandem, ut cum tribus legionibus, & equitibus frænatis octoginta, magnoque Numidarum equitum & levis armaturæ numero, ac triginta elephantis Regno egrederetur: Sabura cum parte exercitus contra Sitium relicto, qui nuper caſtellum omni rerum copia locuples de Rege ceperat. Ejus adventu Cæſar conſilii ſui plenum fructum tulit: quum enim haud procul Scipionis caſtris ſeorſim conſediſſet, ſimul ex propinquo vires ejus cognoſci potuere, metus Julianorum verſus in contemptum eſt. Scipioni tamen crevit animus, ut inſtruere exercitum, & paulo longius à ſuis munitionibus progredi auderet. At Cæſar non facta poteſtate pugnandi, opera ſua promovebat, donec ab adverſariis occupato proximo colle pergere prohiberetur.

Cæſaris proſpera prælia. Dio.

XXV. Sed collis vi receptus eſt, decuſſo Labieni præſidio, & irritis quas poſuerat inſidiis, quia priuſquam Cæſar accederet, ex locis occultis Labieni milites metu profugerant. Ipſe vix cum parte equitum evaſit. Quum deinde operæ continuaret Cæſar, ad impediendum omnis adverſariorum equitatus & leviter armati præcurrerunt ſub veſperam, deductaſque ab opere copias Cæſaris impetierunt. Et equitatum quidem multitudine ſua ſubmoverunt celeriter; ſed ubi converſo itinere Cæſar cum cohortibus adfuit, equites confirmati repulerunt inter ſequendum ſparſos Numidas, multiſque interfectis eos rejecerunt in caſtra Regis, ne omnes internecione delerentur, & ipſe Rex cum Labieno deveniret in poteſtatem Cæſaris, nocte ingruente, & commoto venti vehementiâ pulvere proſpectum hoſti adimentibus, erepti ſunt.

Ad eum hoſtium multi transfugerunt.

XXVI. Interea quum Cæſar per colloquia militum, ſpargendiſque literis *libertatem, atque res ſuas Afris, præmia inſuper Romanis ad ſe acceſſuris* eſſet pollicitus, ex legionibus Scipionis quarta & ſexta, in quibus Gætuli erant, c:-

Digitized by Google

ves Romani plerique omnes, permulti partim in caſtra Cæſaris, partim quo quiſque potuit perfugêre. Equites etiam qui ex clade Curionis apud Varum remanſerant, complures eodem conſilio ſunt uſi. Sed & Gętuli; quos cum literis Cæſaris domum iſſe diximus, cives ſuos ad deficiendum à Rege Juba perpulerunt. Sub idem tempus nona & decima Cæſaris legiones ex Sicilia venerunt, ob inopiam navium tardius. quam nactus anſam Cæſar, C. Avienum Tribunum militum legionis decimæ, cum ignominia dimiſit, quod navem cum familia ſua jumentiſque & commeatu occupaverat, immemor ſub eo ſe Imperatore ſtipendia facere; qui maxima claſſe Britanniam petens, tres tantum ſervos ſuos impoſuerat.

Autor. de bello Afric. Athen. 6. 20.

XXVII. Eadem & aliis quibuſdam ignominia addita, quos ob ſeditionem rapinaſque factas in Italia clam oderat. Intereſſe arbitror ipſa referri verba præſtantiſſimi Imperatoris. Tribunis centurionibuſque convocatis omnibus, *Maxime vellem*, inquit, *homines ſuæ petulantiæ nimiæque libertatis aliquandò finem feciſſent, meæque lenitatis, modeſtiæ, patientiæ rationem habuiſſent. Sed quoniam ipſi ſibi neque modum, neque terminum conſtituunt; quo cæteri diſſimiliter ſe gerant, egomet ipſe documentum more militari conſtituam. C. Aviene, quod in Italia milites populi Romani contra Rempublicam inſtigaſti, rapinaſque per municipia feciſti; quodque mihi Reique publicæ inutilis fuiſti; & pro militibus tuam familiam jumentaque in naves impoſuiſti: tuaque opera, militibus tempore neceſſario Reſpublica caret: ob eas res ignominiæ cauſa ab exercitu meo te removeo: hodieque ex Africa abeſſe, & quantum poteſt proficiſci jubeo. Itemque te, A. Fontei, quod tribunus militum ſeditioſus, maluſque civis fuiſti, ab exercitu dimitto. T. Saliene, M. Tiro, C. Cluſinas, quum ordines in meo exercitu beneficio, non virtute conſequuti, ita vos geſſeritis, ut neque bello fortes, neque pace boni aut utiles fueritis, & magis in ſeditione concitandi milites adverſus veſtrum Imperatorem, quam pudoris modeſtiæque fueritis ſtudioſiores; indignos vos eſſe arbitror, qui in meo exercitu ordines ducatis; miſſoſque facio; & quantum poteſt abeſſe ex Africa jubeo.*

Cæſar quoſdam cũ ignominia dimittit.

XXVIII. Interea Cæſar, perfectis quæ inſtituerat operibus ſuis, & à vallo caſtrorum ad Uzitam uſque duobus perductis brachiis, præter alia commoda hoc erat adſequutus, ut ex propinquo ſollicitare hoſtium animos poſſet, & transfugere volentibus paratus receptus eſſet. evenitque ut ſimul Gætuli quidam nobiliores cum equis & calonibus circiter mille in caſtra Cæſaris perfugerent. Scipio cæterique commoti hoc incommodo ad M. Aquinium Senatorem miſerunt, quem forte ſub idem tempus colloqui cum C. Saſerna viderant.

Gætulis multi ad Cæſarem transfugiunt.

XXIX. Sed ille nihil motus nuncio Scipionis, colloqui perſeverabat, donec miſſus à Juba viator, audiente Saſerna, *vetat*, inquit, *te Rex colloqui.* & homo Romanus, populi beneficio uſus, quum Imperatori ſuo parere noluiſſet, Regi barbaro audiens dicto fuit. Sed hunc excuſat Scipio, quem ajunt ante Regis adventum purpureo ſagulo uſum, tum ad album veſtitum ſe contuliſſe, quod Juba negaſſet *eodem illum cultu eſſe oportere quo ipſe uteretur.* At hic cum Cæſare dimicabat, cui ſi obtemperare vellet, primas poſt illum in Urbe tenere, multiſque Juba potentioribus imperare poſſet. Poſtridie duo exercitus armati inſtructique à mane uſque ad horam decimam, intervallo circiter paſſuum trecentorum

Jubę ſuperbia & apud Romanos auctoritas.

Digitized by Google

Suos Militiam Cæſar docet.

ſtetere: nec tamen commiſſa eſt pugna. tantummodo leve prœlium equeſtre factum, minime dignum memoria.

Cæſar & mari rem gerit feliciter. Dio. Auctor. de bello Afric.

XXX. Cæterum per eos dies mari geſta res eſt, quum P. Varus de navibus Q. Aquilæ ad Leptim, quaſdam onerarias incendiſſet, vacuaſque defenſoribus quinqueremes abſtraxiſſet duas. Hoc ubi Cæſari circumeunti opera ſua nunciatum eſt, protinus eques contendit Leptim, & inſtructis quæ aderant navibus, Varum celeritate tanta perterritum egit in fugam, quinqueremem unam recepit, triremem repugnantem cepit. poſtridie profectus Adrumetum, quo ſe Varus contulerat, naves quotquot, extra Cothonem erant, aut incendit aut ſubduxit: & quum claſſe dimicare non auderent hoſtes, in caſtra ſua rediit. E captivis interfici unum juſſit P. Ligarium Afranianum, qui dimiſſus in Hiſpania contra datam fidem iterum ad adverſarios Cæſaris ſe receperat.

Labienus inſidias irritas ſtruit Cæſari. Dio. Auctor. de bello Afric.

XXXI. Paucis poſt diebus quum Cæſar circum villas ubi ruſtici fruges in ſubterraneis ſpecubus condiderant, frumentatum mitteret, Labienus inſidias ſtruxit. Sed re comperta Cæſar inſidiatores, occiſis ferme quingentis, dejecit loco, Labienumque ſuis cum equitatu venientem auxilio legionum objectu deterruit. Numidæ qui loco amiſſo in caſtra refugerant, imperio Jubæ crucibus adfixi pependerunt. Fatigabat tamen Cæſarem inopia frumenti, & quod eam ob neceſſitatem quacumque profectum equitatus & levis armatura Numidarum infeſtabat, velox hominum genus, & ad procurrendum, & telis conjectis ad refugiendum habile. neque his reſiſtere Cæſaris equitatus ſine legionibus poterat. Idcirco licet veteranos haberet milites, tamen quemadmodum contra levem & concurſatorem hoſtem ſe tuerentur, tamquam laniſta tyrones ſolet, accurate docere coactus eſt.

Cæſar ſuos milites docet.

XXXII. Ad hoc *ex ſingulis legionibus trecentos* jubebat *expeditos incedere*, quorum onera & Sarcinæ à commilitonibus portabantur; *ut ingruente hoſte præſto eſſent, qui objicerentur.* Hæc diligentia tantum emolumenti rebus ejus adtulit, ut ſæpe tentatus, à Labieno præſertim, multo plus damni daret hoſtibus, quam acciperet: neque eo minus pleraſque expeditiones quo volebat eventu faceret. Nam præter hoſtium caſtra ductis legionibus oppidum Zetam cepit; neque diu poſt Sarſuram.

Vaccenſes à Juba delentur. Strab. lib. 17. Auctor. de bello Afric.

XXXIII. Vaccenſes tamen quum præſidium à Cæſare petiiſſent, priuſquam illud perveniret, à Rege Juba omnes ad unum interfecti ſunt, oppidum direptum deletumque. Nec ideo minus Thabenenſes, ad mare ſita non magna civitas, à Rege defecerunt, occiſo, quod ibi fuerat præſidio; quibus petentibus auxilium Cæſar M. Criſpum Tribunum cum cohorte & ſagittariis tormentiſque compluribus miſit: ſub idem tempus novæ copiæ venerunt ad Cæſarem, ex iis qui morbi cauſſa, aut commeatu impetrato prius trajicere nequiverant, militum quatuor millia, quadringenti equites, funditorum ſagittariorumque mille.

Cæſar Thapſũ obſidet. Front. Strat. 1. 3. 2. Dio. Auctor. de bello Afric.

XXXIV. Tanto magis dabat operam, ut de ſumma rerum dimicaret, ſibi militique veterano fidens: & quia hoſtes, à munitioribus locis deduci non poterant, prid. Non. April. caſtra movit, & ſedecim millia paſſuum celeriter emenſus, obſidere Thapſum inſtituit. Thapſus in peninſulæ ſpeciem hinc mari, inde ſtagno Salinarum ambitur: inter quod & mare via non amplius mille quingentorum paſſuum relinquebatur, quam triplici præſidio occupavit Cæſar,

ut Scipionem eo itinere excluderet. Et adfuit ille, ne fidiſſimum partibus oppidum per ſummum dedecus indefenſum relinqueret: ac declinata quam videbat obſeſſam via, ſupra ſtagnum ad mare verſus caſtra munire cœpit.

XXXV. Ea re cognita Cęſar, cum pleraque parte exercitus eo contendit: *partem* etiam *claſſis ad littus accedere* jubet, *& hoſtibus à tergo terrorem incutere.* At Scipio parte militum ad opus relicta, cęteras copias pro vallo inſtruxit, elephantoſque diſpoſuit in cornibus. Quum valde cuperet confligere Cęſar, impetu militum victum eſt ejus deſiderium, qui retenti revocatique (tantus ardor inceſſerat) coëgerunt tamen tubicinem claſſicum canere, & fruſtra obſiſtentibus centurionibus in hoſtem irruerunt. Et Cęſar ſequutus impetum, ſigno Felicitatis dato, equum admiſit, ut more ſuo princeps cieret pugnam.

Inde orta pugna. Florus. 4. 2. &c. Auct. de bello Afric.

XXXVI. Interim elephanti rudes & nuper à ſylva, fundarum lapidumque ſtridore avertuntur, proterunt ſuos, & in ſemifactas valli portas incidendo infirmum adhuc opus proruunt. In eo prœlio admirabilis exſtitit virtus cujuſdam ex legione quinta veterani, qui viſo elephanto in oppreſſum lixam ſæviente, ultro petiit belluam, & in altum ab ea ſublatus ferire proboſcidē, qua erat circumdatus, non deſtitit, donec dolorem non ferens elephantus, abjecto eo ſe daret in curſum, fugienteſque reliquos conſequeretur. Inde poſtea quintæ legionis elephanti fuerunt inſignia. Hinc magna cædes & in campo Scipionis militum fuit & ad vallum hoſtium, quo poſt acre prœlium potitæ ſunt Cæſaris legiones. Inter hæc qui præſidio Thapſenſibus erant, ſive confirmandorum ſuorum cauſſa, ſive fugiendi conſilio, fine inguinum ingreſſi mare, terram petebant: ſed à calonibus Cæſaris clamore jactuque pilorum atque lapidum deterriti in oppidum ſe receperunt.

Scipio vincitur. Florus. Dio. Auct. de bello Afric. Appian. lib. II. Civil.

XXXVII. Reliquiæ victi exercitus ad priora caſtra, unde nuper egreſſi fuerant, refugerunt, ſed ibi neque præſidium ultra, neque dux erat, cujus auctoritate regerentur: & quum in Regia caſtra profugerent, illa quoque jam à Julianis occupata repererunt. quippe fortuna & impetu victoriæ Cæſar uſus, & hæc caſtra fugiente Juba, & Afranio, qui ſeorſim tetenderat, exterrito, tertia quoque quaſi momento ceperat.

Cæſar trinis caſtris potitur. Plutarch. Cæſar. Eutropius. Auct. de bello Afric.

XXXVIII. Tum ergo Scipionis milites deſperata ſalute, Julianos conſalutant, Cæſariſque implorant fidem. nec eo minus à veteranis ira & dolore efferatis conciduntur. Quin & in Cæſaris exercitu quidam illuſtres à militibus interfecti ſunt; ob tantam rem geſtam cujuslibet delicti ſibi pollicentibus impunitatem. inter quos & Tullius Rufus Quæſtorius pilo tranſjectus eſt: & Pompejus Rufus vulnere in brachium accepto, niſi celeriter confugiſſet ad Cæſarem, eſſet occiſus. Hæc tanta licentia, & quod ante Cæſaris imperium ſigna cecinerunt, fidem faciunt narrantibus inter inſtruendam aciem comitiali morbo, quo frequenter ſolebat laborare, correptum, dum pugnatur, in turri quadam propinqua quieviſſe.

Ejus morbus comitialis. Plutarch. Cæſar. Sue on. Cæſar. Appianus.

XXXIX. Idcirco victæ quoque partes *victoriam Cæſaris non militum ſuorum ignaviæ, nam eos quidem pugnaviſſe fortiter, ſed partim ducum imperitiæ, partim fortunæ Cæſaris* tranſcripſerunt; *quod tam facile victus erat exercitus octoginta millium armatorum, jam à multo tempore adſuetus operibus bellicis, & ex prima pugna magnam adeptus ſpem victoriæ.* Ingentem profecto fuiſſe Cæſaris felicitatem, utro modo geſta res eſt, eventus docuit, quum hoſtium cæſis milli-

Ejuſdem ingens felicitas. Plutarch. Oroſius. 6. 16. Auct. de bello Afric.

bus quinquaginta, captis ſexaginta elephantis, vix quinquaginta milites amiſerit.

Catonis acta Uticæ. Zonar. Auct. de bello Afric. Strab. lib. 17. Plutarch. Catone c. 76.

XL. Pugna feliciter confecta Cæſar relicto ad Thapſum C. Rebilo proconſule, ad Tiſdrum Cn. Domitio, illo cum tribus, hoc cum duabus legionibus, Uticam præire M. Meſſallam jubet, ipſe cum equitatu ſubſequitur. Interea Scipionis equites, qui ex prœlio fugerant, Paradam oppidum, ubi non recipiebantur, expugnant, incolas omnes, cum rebus eorum atque facultatibus, in medio foro comburunt vivos: deinde Uticam proficiſcuntur. Uticæ, ſicut prædiximus, Cato curabat, is tertio poſt pugnam die nuncio cladis accepto, convocavit in templum Jovis trecentos ex negotiatoribus, cives Romanos, qui Scipioni pecuniam ad bellum dederant, unaque Senatores Romanos qui aderant, & Senatorum filios.

Oratio ad ſuos.

XLI. Ubi comparuerunt, exorſus Cato, *Fortuna*, inquit, *novum aperuit nobis oſtendendæ virtutis atque conſtantiæ theatrum. Victi ſunt exercitus ducesque noſtri, atque omnis reſidua ſpes ſalutis ac libertatis in nos recumbit. Sane quum magnitudinem cladis conſidero, tanta eſt, ut quorumlibet non firmiſſimorum animi terreri ea atque domari queant; quum in vos reſpicio, cives, quum alacritatem fidemque veſtram expendo, quæ neque pecuniis neque corporibus vos parcere ſivit, dum Reipublicæ conſuleretis; eos eſſe exiſtimo, qui cenſeri debeant cuilibet Fortunæ pares. Sed neque præcipere vobis quidquam eſt animus; neque reformidantibus pericula neceſſitatem ſuſcipiendorum imponere.*

Hortantis ad concordiam.

XLII. *Unum monere res & benevolentia mea imperat, ut eodem conſilio, qualecumque tandem illud probatum fuerit, utamini. Diſtracti ſententiis & fuga ſingulis etiam opportuni ad quamlibet injuriam eritis, junctos & unanimes neque ſpernet hoſtes Cæſar, neque ſupplices averſabitur. Ite igitur, & utra videatur eſſe ratio potior, liberrima conſultatione diſquirite. neque meos ſenſus revereatur quiſquam. Fortunam ſequentes neceſſitati hoc dare arbitrabor: obfirmantes animum, ut dignum tali exemplo erit, & admirabor, & laudabo, & huiuſcemodi me viris ducem atque commilitonem adjungam in omnes caſus. Neque vero conatibus conſiliiſque Thapſum aut Adrumetum aut hanc Uticam ſtatuimus terminos. Roma cogitanda nobis eſt, communis omnium patria, caput rerum, & Imperii ſedes.*

Urbis Romanæ fata prædicantis. Cic. Oratore cap. 53.

XLIII. *Neque vero credibile eſt, huic omnium late populorum conceſſiſſe imperium deos, ut ipſam alieno ſubjicerent arbitrio. nobilius Urbi fatum eſt, ideoque multis ſæpe fluctibus agitata rurſus emerſit, tyrannoſque ſuos aut virtute ſua excuſſit, aut felicitate evaſit. Cinna quidem à ſuis ille militibus interfectus eſt. Marius atque Sulla acerbiore fato perierunt, quam qui à crudeliſſimis hoſtibus cum exquiſito cruciatu necantur. Neque fruſtra celebratum eſt M. Druſi dictum, qui pater Tribuni fuit: ſacram eſſe Rempublicam, eique pœnas eſſe perſolutas ab omnibus, qui violare illam ſuſtinuiſſent.*

Et aliis etiam argumentis ſpem injicientis bonam. Plutarch.

XLIV. *Igitur bonitate cauſſæ deorumque juſtitia fretis, ad hæc Romanæ Reipublicæ fortuna, nihil præterea requirendum videatur. Sed tamen & alia ſuperſunt, ob quæ lætum rei exitum deſperare nemo debeat. Quanti enim eſſe creditis, quod nos uni huic negotio intenti erimus, hoſti plus etiam reſpiciendum eſt? Hiſpaniam Cn. Pompeius commovit: Roma ipſa jugi impatiens nondum didicit perferre ſervitutem. Sed nec extenuare pericula moris mei eſt, quæ non ignoranda, ſed contemnenda viris fortibus arbitror. Exemplum vel ab hoſte petite. quantos ille labores exhauſit, quanta adiit diſcrimina, ut vinceret eos, quibuſcum ei fuit contentio.*

Ita

Poſtremo comparantis ſuam & Cæſaris fortunæ conditionem.

XLV. *Qua tandem ille ſpe aut quo pretio? non alio certe, quam tyrannidis, quæ neque tutior eſt omnibus illis periculis per quæ paratur; & ſi contingat vel quietiſſima, nulla non calamitate eſt miſerior. At nobis queis omne conſilium in eo eſt, non ut injuriam faciamus cuiquam, ſed ut Rempublicam defendamus, neutra ſors cadere infeliciter poteſt. Nam aut victoribus in libertate & legitimis honoribus fortunata vita per virtutem tranſigetur: aut vi ſuperatis calamitatum finem mors adferet, non extinguet fructum virtutis gloriam. Sed de iſtis quidem inter vos deliberabitis, orantes ſupremum numen, uti vobis pro veteri virtute atque fide veſtra animos conſiliumque duit.*

Literæ Scipionis & Iubæ ad Catonem.

XLVI. Accenſi hac oratione plerique, velut obliti præſentium, bellica conſilia agitabant: & erant quibus *ſervitia liberanda in uſum militiæ* viderentur. Id recuſavit Cato, negavitque *ſuſcepturum niſi præbitos à volentibus*. quum multi pollicerentur, *nomina dare quibus videretur* juſſit, utque hoc liberius facerent, conſilio exceſſit. Non diu poſtea literæ ei Scipionis atque Jubæ traduntur, diverſis ex locis, argumento eodem. Rex in monte quodam cum paucis abditus, Scipio ſub promontorio haud procul Utica ſtans ad anchoras, *quid conſilii Catoni eſſet* ſciſcitabantur: *ad ſe venturum recepturi, aut ſi ferre obſidionem decreviſſet, ſuppetias laturi, quibuſcum poſſent copiis.*

Equitum legatio ad eundem. Auctor. de bello Afric. cap. 60. 18. Plutarch.

XLVII. Cato retentis paulisper tabellariis, quum ſe digreſſo refrixiſſe trecentorum ardorem cognoſceret, hoc ipſum nunciavit, *Utica* jubens *abſtinere, ſibique conſulere: ſe quidquid per præſentes difficultates poſſet, fide ſua facturum.* Interim & ab equitibus præfecti tres adfuerunt, totidem adferentes conſilia. *Iubam* alii *ducem*, alii *Catonem* optabant: quidam Uticenſibus diffiſi, quod ob beneficium legis Iuliæ favere Cæſari credebantur, oppido ſe includere renuebant. Cato cum præfectis agere cœpit, *perſuaderent equitibus, uti valere juſſo Iuba, Catoni ſe committerent Romano duci, atque Uticam ingrederentur, munitionibus tutam, & proviſis in multos annos commeatibus.* Idem etiam Senatores cum fletu & precibus poſtulabant.

Eorumdem odium in Uticenſes.

XLVIII. Interea M. Rubrius, quem ad treecentos miſerat Cato, rediit iratus, & multa de *perfidia hominum & inconſtantia* querens. Redierunt & præfecti equitum cum ferocibus mandatis, *nullam ſibi ſocietatem cum levibus & Punica perfidia infectis fore. proinde qui ſua opera uti cupiat, ejectis aut interfectis Uticenſibus in vacuum oppidum ſe accipiat.* Longiſſime hæc abibant à mente & moribus Catonis: itaque leni reſponſo dimiſit præfectos, *cum trecentis deliberaturum.* At illi palam & audacius negabant *contra Cæſarem bellaturos*: & à quibuſdam fiebat Senatorum mentio, *comprehendi eos & Cæſari dedi oportere, quo in reliquos fieret mitior.*

Trecentorum Uticenſium cum Catone colloquium. Diod. lib 43. Plutarch. Catone. Appianus. lib. 2. Civil.

XLIX. Idcirco dimittendos ex tanto periculo videns, abeuntes jam equites conſequutus, oravit, *ut vel unam adhuc diem manerent, tutamque præſtarent tot Romanis Senatoribus fugam.* Perſuaſi ſunt à Catone equites, & partim in portis oppidi, partim in arce cuſtodiæ cauſſa collocati, metum fecerunt trecentis, ne inconſtantiæ ſuæ pœnæ repoſcerentur. Idcirco miſerunt ad Catonem, oratum, *ad ſe veniret.* Ille delinitis ſermone Senatoribus, qui circumfuſi negabant *ſervatorem ſuum miſſuros in proditorum poteſtatem*, ſolus ad eos profectus eſt. Illi *veniam* petierunt, *quod æmulari Catonianam conſtantiam nequi-*

Digitized by Google

rent; agnoſcere ſe quod proavum ipſius fama eſſet dicere ſolitum, non poſse omnes eſse Catones. ſibi in animo eſse, legatos mittendi ad Cæſarem, & ante omnia Catonis incolumitatem ſtipulandi; nec niſi hac impetrata arma poſituros.

M. Octavii nuncium ad Catonem. Auct. de bello Afric. Dio.

L. Ad ea ſubridens ille negavit *ſibi eſse deprecatoribus opus, idque Cæſarem ipſum ſcire planiſsime. ſibi vero ſi conſulant, ſe minime invito facturos.* Inter hæc audito *venire cum omnibus copiis Cæſarem, vah!* inquit, *tamquam adverſum viros!* juſſiſque *maturare* Senatoribus, *donec haberent equitum præſidium*, portas oppidi clauſit, una excepta maritima, per quam emittebat diſcedentes, naves tribuebat, tumultus ſedabat, viaticum dabat egentibus. Hæc agentem convenerunt à M. Octavio miſſi, *cum duabus legionibus haud procul Utica conſediſse* nunciantes, *atque petere à Catone, ut ſecum ſtatueret, quatenus imperium utriuſvis eſse deberet.*

Prædam Uticenſem equitibus extorquet Cato. Auct. de bello Afric. Plutarch.

LI. Nihil his reſpondit. Sed converſus ad amicos, *Et miramur*, inquit, *quomodo victi ſimus; quos ne in extremis quidem deſerit ambitio?* Simul properavit ad equites, qui *caſtra*, quæ fecerat ante oppidum Cato, eoque commigrare plebem Uticenſium coëgerat, *oppugnaſse* dicebantur; *& inde repulſi irrupiſſe in oppidum, multiſque interfectis diripere domos.* Ut igitur hos averteret à rapinis & cædibus, ſingulis ſeſtertios centum dedit. Idem fecit & Fauſtus Sullæ filius, dataque pecunia cum his profectus eſt. Prædam tamen Uticenſium repetiit à diſcedentibus Cato, incitato curſu adſequutus, & quum auctoritate viri permoti primi ordines ablata reſtituiſſent, ceteri quoque projecerunt rapta, muti præ pudore, & dejectis in humum oculis.

Filio dat præcepta. Dio. Appian. Plutarch. Auct. de bello Afric.

LII. Tum Cato reverſus in urbem oravit Uticenſes, *ne trecentis irati eſsent, ſed communiter deprecarentur Cæſarem.* hæc fatus adminiſtrationis rationes & reliqua reddidit: obſignavitque pecuniam. Mox profectus ad mare, poſtremum ſalutavit abeuntes. duobus perſuadere non potuit, ut à ſe diſcederent filio ſuo, & Statilio cuidam. Statilius ad imitationem Catonis pectus obfirmaverat. filius *proficiſci ad Cæſarem* juſſus, interrogavit patrem, *Quin igitur idem & ipſe faceret, ſi faciundum eſse judicaret?* At ille, *diſpar eſt utriuſque noſtrum ratio, fili. me natum atque educatum in libertate, conceſsum à diis immortalibus donum prodere nefas: tu deteriore Republica genitus, non debes recuſare conditionem temporum, in quæ incidiſti.* monuit tamen, *ne capeſsere Rempublicam vellet. neque enim nunc eam adminiſtrari, ut dignum eſset Catoniano nomine poſse: ſecus autem fieri turpe eſse.*

Ejus ultima cœna.

LIII. Commendavit deinde eum L. Cæſari, quo uſus pro quæſtore fuerat. petentemque Lucium adjuvit in oratione componenda, qua Cæſarem exoraret: quum *pro ſe quemquam rogare quidquam* diſtrictiſſime vetaret. Tantum ſolicitudinis laboriſque & tædii vir iſte ſumendum putavit, ut aliis prodeſſet, dudum projecta vivendi cupiditate, & certa deſtinatione conſciſcendæ necis. Ut tamen conſilium tegeret, corporis curam adhibuit, lotuſque cœnavit cum amicis & magiſtratibus Uticæ ſedens, nam accubare poſt Pharſalicam pugnam deſierat. Productæ quin etiam poculis & ſermonibus ſunt epulæ, multiſque de rebus erudita & jucunda confabulatio fuit: donec prolapſus ad decretum illud Stoicorum Cato, *ſolum bonum virum eſse liberum*, cum opponente ſe Demetrio peripateticæ ſectæ philoſopho tanta contentio-

Digitized by Google

ne vocis vultuſque diſputavit; ut facile propoſitum ejus adverteretur.

Amici gladiū amovent.

LIV Unde quum mæſtos ſedere convivas videret, revolutus ad alios ſermones eximere ſuſpicionem conatus eſt. deambulavit etiam à cęna, prçfectiſque vigiliarum imperavit, quæ videbantur agenda, ſed cubitum iturus arctius diutiuſque in complexu filii & cæterorum hæſit. Inde novus illis timor: enſemque ſupra cubile pendere ſolitum amoverunt. Cato cum libro Platonis qui Phædon inſcribitur, cubiculum ingreſſus, interrogat ſervum, *quis gladium abſtuliſset?*

Sed illo acriter expoſtulante reddunt. Appianus. Plutarch. Florus. 4. 2. 71.

LV. Illo tacente lectionem continuat: paulo poſt iterum requirit enſem, nec adlato, librum perlegit. Tum ſingulos advocans ſervos, enſemque flagitans acriter, unum etiam percuſſit pugno, manumque cruentavit. Poſtremo filium & amicos adcurrentes increpavit aſperius, *ſibi nec deeſse rationem moriendi ſi vellet, amoto gladio* dictitans: *neque vero putare ita excidiſse mente, ut reciderit in filii tutelam.* Illi luctu atque mœrore propemodum exanimati jubent adferri gladium; quem ubi eduxit atque conſideravit Cato, repoſuit iterum, denuoque librum à capite ad calcem relegit ad lucernam: deinde ſecurus obdormiit, ut ſtertentem perciperent, qui excubabant pro foribus.

Cato ſibi manus infert. Dio. Plutarch.

LVI. Sub mediam noctem Butam quemdam accitum ad mare miſit viſum, *anne jam ſolviſsent omnes.* & medico præbuit obligandam manum, quæ ex ictu intumuerat. Id ſpem fecit reliquis, vivere eum conſtituiſſe. Sed falſi ſunt. quum enim reverſus Buta *ſolviſse omnes* renunciaſſet, *excepto Craſso, & vehementem ventum incubuiſse mari;* ſorte fugientium indoluit; remiſitque eumdem, *ut ſi quis forte alicujus opis indigus remanſiſset, id ad ſe referretur.* Ubi ille *altum in portu ſilentium eſse* nunciavit, janua claudi juſſa, tamquam dormiturus in lectulum ſe repoſuit.

Vix laudando exitu. Liv. Epitom. Plutarch. Florus. Appianus. Dio.

LVII. Sed ſtatim arreptum mucronem infixit corpori: neque exanimatus, quia manus inflammata fuerat ad feriendum infirmior, decidit cubili, ſtrepituque edito excivit ſolicitudinem ſuorum. Irrumpunt in cubiculum filius & cum Demetrio Stoicus Apollonides. medicus inteſtina videns illæſa reponere in ventrem atque conſuere vulnus cępit. ille paſſus donec diſcederent, manum injecit vulneri, dilaniatoque & ſparſis inteſtinis qua ceperat via, ſervitute exivit. Deceſſit Cato anno ætatis undequinquageſimo. Magni utique vir invictique animi, & indomitæ nec licentioſæ libertatis. ſed legum & æqui obſervantiſſimus. cujus etiam laudandus exitus foret, ſi cuiquam ullo caſu vitæ neciſque ſuæ poteſtatem conceſſiſſet DEUS. nunc in re vetita ſaltem hanc abſtulerit prę aliis ſimilibus commendationem, ut ex toto deſperatorum agmine nemo videatur inſaniſſe ſpecioſius.

Ab Uticenſibus publice ſepelitur. Appianus. Lucan. 5. 2. 310. Strab. lib. 11. Dio.

LVIII. Sed neque in vita ejus quidquam rectius carpitur, quam quod uxorem Marciam velut uſurariam conceſſit Q. Hortenſio, quum tres ei liberos peperiſſet, atque eo quoque tempore geſtaret uterum. Id ejus factum quamquam Philippo Marciæ patri probatum, & exemplo Socratis atque veteri Romanorum conſuetudine defenſum non immerito reprehendit Cæſar, falſam tamen cauſſam hoſtiliter adfingens, *uxorem juvenculam ideo dediſse utendam Hortenſio, ut pro paupere divitem reciperet.* Nam hæres inſtituta ab Hortenſio, poſt illius fata domum Catonis redierat. Palam facta morte Catonis Uticenſes, licet ob partium ſtudium oderant, tamen propter ſingularem integritatem, ſervatamque haud

ſemel Uticam, & magnis operibus permunitam, publice ſepeliverunt, cum multis magnis laudibus omnium: ne metu quidem impediente officium, quod jam haud procul copiæ Cæſaris aberant.

Cæſaris dictũ audita morte Catonis. Plutarch. Auct. de bello Afric. Appianus. Dio. Agel. 13. 18.

LIX. Tumulus ei mediocris poſitus eſt juxta mare, cum ſtatua ejus, gladium tenente. Ipſe ab hoc eventu cognomine *Uticenſis* à paris conſtantiæ gloriæque proavo diſtinguitur. Poſt mortem Catonis L. Cæſar in concione populi Uticenſis ſuadet *ut portæ aperiantur, ſe profecturum ad Cæſarem Imperatorem, cujus in clementia ſpem magnam habeat*. Interim Cæſar cognito Catonem, dimiſſis cæteris Uticæ cum filio ſubſtitiſſe, non expediebat conſilium viri. dein audita ejus morte dixiſſe dicitur, *invideo tibi mortem hanc Cato, quando tu mihi ſervati tui famam invidiſti*.

Cæſar Utica recepta victis ignoſcit. Cic. Attic. 13. 48. Auct. de bello Afric. Plutarch. Dio.

LX. Tulit tamen civiliter poſtea celebrari à Cicerone Catonem, libro qui *laus M. Catonis* inſcribitur. neque aliud, niſi tamquam apud judices reſpondit, duobus editis Anticatonibus. Receptis interim obiter Uſceta & Adrumeto urbibus, vitaque C. Ligario & C. Conſidio filio conceſſa Uticam pergit, quæ jam à Meſſalla cuſtodiis ad portas oppoſitis tenebatur. Obvius ibi L. Cæſar ſe demiſit ad victoris genua, vitamque dumtaxat deprecatus, in præſentia quidem obtinuit: eademque venia Cæcinæ, C. Atejo, P. Atrio, L. Cellæ patri & filio, M. Eppio, M. Aquinio, Catoniſque & Damaſippi liberis data: itemque Statilio, qui Catonis exitum imitaturus à Philoſophis prohibitus fuerat.

Juba à Zamenſibus excluſus. Vitruv. 8. 4. Dio. Auct. de bello Afric.

LXI. Uticenſibus pro ſtudio erga ſe gratias egit, trecentos gravi & longa oratione incuſatos, *bis millies ſeſtertio* mulctavit, *quam ſummam ſex penſionibus populo Romano per triennium penderent*. Conditionem omnes læti acceperunt (nam de ſalute ſua putarant actum eſſe) *ſeque illo demum die natos eſſe* prædicantes. Interim Juba cum Petrejo Zamam fuga pervenit, quam duplici muro circumdato muniverat, Regiamque ſibi habuerat. Sed quia & ipſe victus, & Sabura cum ſuis copiis deletus à P. Sitio fuerat, contemptus eſt à ſuis excluſuſque.

Cum Petreio mutuis vulneribus concurrit. Florus. Auct. de bello Afric. Liv. Epitom. Dio.

LXII. Nec caret defenſione Zamenſium perfidia: quod in medio foro pyram Juba conſtruxerat, hoc propoſito, ut in ultima deſperatione civibus interfectis omnibus, rebuſque pretioſis in rogum conjectis, ibi cum uxoribus liberiſque cremaretur. Igitur neque minis quidquam proficientibus, neque precibus; nam & preces adhibere docuerat neceſſitas, ne liberis quidem conjugibuſque impetratis, in villam ſuam diſcedit: deinde ſimiles expertus omnium civitatum animos, poſt magnificas epulas ferro cum Petreio concurrit, ut per virtutem interfecti viderentur. Petrejus valentior facile confecit Jubam, ipſe ſervi ſui manu invenit necem. Dum hæc aguntur, Cæſaris fortuna trahente omnia, Conſidius è Tiſdritano oppido cui præerat, cum Getulis paucis in Regnum profectus, à comitibus ſuis, qui ſuccinctum pecunia ſenſerant, interficitur: C. Virgilius Caninio Rebilo proconſule, à quo Thapſi obſidebatur, ſe dedit.

Afranius, Fauſtus, Petrejus filius occiduntur. Appianus. Liv. Epitom. Oroſius. 6. 16. Autor. de bello Afric. Dio. Sueton. Cæſar.

LXIII. P. Sitius qui plurimum eo bello Cæſari contulerat, vix leviter notus antea, dum per Mauritaniam ad imperatorem proficiſcitur, in Fauſtum & Afranium incidit, qui cum equitibus Scipionis Utica diſceſſerant. is reliquos partim cædit, partim accipit in deditionem, Afranium & Fauſtum cum conjuge & liberis capit vivos. Uxori Fauſti, quæ eadem Pompeii erat filia, duobuſque liberis ejus Cæſar incolumitatem ſuaque omnia conceſſit, & ad fratrem proficiſci paſſus est.

Digitized by Google

Afranius & Fauſtus, tamquam temere orta in exercitu ſeditione, unaque Petrejus filius, interficiuntur. Sed Cæſaris juſſu factum non dubitatur, cuius etiam inter artes referunt, quod inviſos ſibi, per milites clam curaverit occidendos, ne clementiæ ſimulationem omitteret.

LXIV. *Sic & Tullium Rufum alioſque inter prœlium cum Scipione periſſe: Sic L. Cæſarem, quamquam receptum in gratiam, per inſidias interfectum. Quippe judicii ſpecie, quod libertos ſervoſque Cæſaris ferro & igni crudeliter enecuiſſe, beſtias quoque ad ſpectaculum venationis comparatas trucidaſſe dicebatur, militum obiecisſe ferociæ, à quibus quaſi per iram interficeretur.* Afranium certe & Fauſtum imperio Cæſaris occiſos neque dubium eſt apud auctores pleroſque; neque adeo mirum, quia ſemel impetrata venia dimiſſi, denuo ad oppugnandum eum ſe converterant; cui generi hominum haud ſine cauſſa erat infenſiſſimus. Servavit tamen hic quoque inſtitutum ſuum, ut amicorum atque familiarium deprecationi condonaret ſingulos. & Octavius quidem adoleſcens, qui poſtea Auguſtus appellatus eſt, pro Agrippæ ſui fratre, qui eodem bello apud M. Catonem fuerat, avunculum exoravit.

Scipio & alii clari viri capiuntur. Florus. 4. 2. 9. Eutropius. Zonar. Dio. Sueton. Nicol. Damaſ. de inſtitut. Auguſt. Oroſius. Auct. de bello Afric. Appianus. Val. Max.

LXV. Sed Scipio & T. Torquatus, unaque Damaſippus & Plætorius Ruſtianus, cum duodecim navibus apertis multum diuque jactati, quum Hiſpaniam peterent, adverſis ventis in Africam relati, apud Hipponem Regium à claſſe P. Sitii excipiuntur. Ibi Scipio, quum animadverteret navim, qua vehebatur, ab hoſtibus capi, gladio ſe transverberat, & quærentibus qui interea irruperant, *ubi Imperator eſſet? Imperator*, inquit, *bene ſe habet*. Eodem tempore cæteri quoque à Sitianis militibus interimuntur. quibus ob navatam eo bello operam quum alia præmia dedit Cæſar, tum Cirtam olim Regum domum, quam ceperant habitandam conceſſit: unde *colonia Sitianorum* appellata. Ipſe interim Zamæ pecunias cogit, cives Romanos, qui contra ſe pugnaverant, mulctat: provinciaque ex Regno facta, Q. Salluſtium Criſpum proconſule præficit, qui *tam avide* dicitur *expilaſse provinciam, ut hoc ei fuiſse injunctum à Cæſare quidam crediderint*: alii *pactum cum eo magna pecunia* ſcripſerunt, *ne cauſsam diceret*, Deinde regreſſus Uticam bona eorum, qui ſub Scipione duxerant ordines, vendidit. Thapſitanos Adrumetanoſque pecunia, Leptitanos tricies centenis millibus pondo olei in annos ſingulos, Tiſdritanos certo frumenti modo mulctat.

Salluſtius Numidiæ præficitur. Senec. Epiſt. 24. 11. Flor. 4. 2. 68. Liv. Epitom. Auct. de bello Afric. Mela. 1. 6. Plin 5. 3. Appianus. Dio.

LXVI. Inter hæc rem ſummæ manſuetudinis, ſed & prudentiæ facit, cremandis quæ repertæ in ſcrinio Scipionis erant variorum epiſtolis: ſicut & apud Pharſaliam antea, & olim Pompeius debellato Sertorio ſumma cum admiratione hominum atque laude fecerat. Ita multorum, qui contra ipſum ſenſerant, opprimere crimina, quam exſequi malebat: ne quos mutata Fortuna animum mutaturos eſſe ſciebat, permanere in odio & inimicitiis vel nolentes cogeret. Tantis rebus tam celeriter confectis, Idibus Juniis Uticæ conſcendit, & in Sardiniam trajectus, Sulcitanis qui Naſidium claſſemque ejus receperant, imperat pecuniam: mox ſolvens à Caralis ante diem III. Kal. Quinctil. quia propter tempeſtates ſubinde hærendũ in portubus fuerat, duodetrigeſimo die Romam venit. Ibi cognoſcit in Gallia quoque per abſentiam ſuam à D. Junio Bruto legato rem fortiter feliciterque geſtam, victoſque prœlio Bellovacos, qui cum vicinis aliquot populis rebellaverant.

Epiſtolas adverſariorum non lectas cremat. Auctor. de bello Afric. Dio. Plin. 7. 25. Liv. Epitom.

F I N I S L I B R I C X I V.

Digitized by Google

JOH. FREINSHEMII
SUPPLEMENTUM
Libri CXV. LIVIANI.

L. Annæi Flori Epitome Ejuſdem Libri.

CÆSAR quatuor triumphos duxit; ex Gallia, ex Ægypto, ex Ponto, ex Africa. Epulum, & omnis generis ſpectacula dedit. M. Marcello conſulari, Senatu rogante, reditum conceſſit. Qui Marcellus beneficio ejus frui non potuit; à Cn. Magio Cilone cliente ſuo Athenis occiſus. Recenſum egit, quo cenſa ſunt civium capita centum quinquaginta millia. Profectuſque in Hiſpaniam adverſus Cn. Pompejum, multis utrimque expeditionibus factis, & aliquot urbibus expugnatis, ſummam victoriam cum magno diſcrimine ad Mundam urbem conſecutus eſt. Pompejus Sextus effugit.

Honores Cæſari decreti. Dio. Appianus: Sueton Cæſar. c.70.7.6. Florus.4.2.91:

REVERSUS in Urbem Cæſar, ut omnia ſuis armis ceſſiſſe oſtenderet, ſimul admiratione virtutis & metu potentiæ cives ſuos recipere ſervitutem & pati doceret; quatuor ſimul Triumphos adparavit. Neque vero Senatus cunctanter ſubibat jugum, jamque ultro plura prope quam poſtulare Cæſar voluiſſet, decreverat: *ſupplicationes dierum quadraginta, equos albos in Triumphis, & lictores quos & tum haberet, quoſque in prima & ſecunda Dictatura habuiſſet. Præfectum quoque morum*, novo nomine reperto, quaſi vetus illud *Cenſoris* uſu viluiſſet, *eſſe* juſſerunt *in decennium. utque ſuggeſtus fieret in Curia; uti Conſulibus, qui quoque tempore eſſent, in ſella curuli adſideret, primuſque ſententiam diceret: ludis Circenſibus omnibus mappam mitteret: magiſtratus à populo declaratos renunciaret: utque currus ſtatueretur in Capitolio, adverſum Iovem ſpectans: utque ſimulachrum ejus eodem loco poneretur, orbem terrarum calcans, in baſi inſcriberetur: CÆSARI. HEMITHEO. utque deleto Catuli nomine, inſtaurator Capitolii Cæſar ſcriberetur.*

Ejus oratio in Senatu. Tacit. Hiſt.3. 76.6. Dio.

II. Neque hic ſtetit adulantium humilitas: multaque decreta ſunt tam ſerviliter ut ipſi quoque nimia viderentur. Sed quæ memoravimus recepit. Catuli tamen nomen, dum pudore delere contatur, in Capitolii dedicatione manſit. Sed honores tam prodige decretos ſibi plurium metu quam benevolentia ſentiens Cæſar, ad conciliandos firmius animos, in Senatu verba in hunc modum fecit. *Utinam mortalibus hunc animum dii dediſſent, ut à mutuis injuriis temperantes, amicitiam pacemque colerent: neque bella geri, etiam, quod triſtiſſimum eſt, civilia neceſſum foret, neque ex bellis deinceps aut cruenta odia, aut occultæ ſuſpiciones timerentur.*

Bellum geſtum excuſat.

III. *Sed quando contra potentiam & improbitatem paucorum defendi Rempublicam oportuit, armiſque vindicari, quod amicitiæ jurique denegatum fuerat;*

in

Egregia Cæſaris promiſſa.

in eam neceſſitatem incidi, ut aut mihi cadendum cum libertate fuerit, aut ii proſternendi, qui nos perditos deletoſque cupiebant. Et Fortuna quidem juſtiori adfuit cauſsæ, multorumque præliorum eventu declaravit, nondum abjecisse curam Romanæ rei deos. atque hoc etiam ſubinde apparebit clarius, quam facta conſultaque mea dies aperiet, magniſque documentis palam fiet, qualem ei dederint animum, cui daturi victoriam belli arbitriumque pacis fuerant.

IV. *Nolim enim veſtrûm quemquam ita maligne de me judicare, Patres conſcripti, ut aliorum exempla, quam meos mores ſequuturum putet: neque ſi mihi victoria contulit, ut poſsem quæ cupiam facere, aliud facturum credatis quam oporteat. Si Marium, & Cinnam, & Sullam, quorum naturam periculum texerat, nudaverunt victoriæ; non ideo me his ſimilem fore exiſtimaveritis; cujus moderationem, ne recenſendo ſingula me laudare videar, non mutarunt tot proſpera, ſed probaverunt. Enim vero neque erga Fortunam irreverenter me geram, aut indignationem excitabo deorum, quos ferme non ulterius beneficia ſua ſarta tecta præſtare cognovi, quam donec homines his modeſte atque ſapienter utuntur.* — Clementiam pollicetur.

V. *Neque vero ab initio belli aliud mihi propoſitum armorum præmium fuit, quam ut victa invidia atque inſolentia, virtutem explicarem meam tuto, & ex augenda utilitate publica gloriam adquirerem. Quos igitur in aliis reprehendi atque perſequutus ſum mores, iis abſit, ut me cupiam dedere, ſimilemque his oſtendere, quos ſuperavi. Ego vero potius ipſa fortuna mea incitor, ut niſi olim ſumma mihi voluntas fuiſſet omnia rite atque ordine adminiſtrandi, vel inde majorem ſumpturus impetum fuerim. Quem enim potius benefacere multis verum eſt, quam penes quem earum rerum maxima eſt facultas? cui vero minus aut conceſsum eſt peccare, aut neceſſarium?* — Eumque ſibi fuiſſe animũ ait ab initio.

VI. *Deorum autem beneficia à quo æſtimari rectius poſsunt, quam ab eo cui illi ſumma omnia contulerunt? Quis majorem concordiæ paciſque publicæ aget curam, quam cujus eam ſervari maxime intereſt? Is igitur & animo imperabit plurimum, & potentia temperanter utetur; queis ſine contineri magnam felicitatem diu non poſse nemo dubitat. Quid ſi ad hæc accedat ſtudium gloriæ, qua una in re me fateor eſse intemperantiorem? An non qui & diligi à præſentibus, & laudari à poſteris volet, operam dabit, ut iis factis moribuſque ſtudeat, per quæ iſta tam pulchra atque deſiderabilia quam certiſſime & comparantur & retinentur?* — Et crevisse cum fortuna.

VII. *Neque hæc à me fingi fidem vobis præterita non minus quam præſentia facient. Nihil loquutus ſum, quod non præ me tulerim perpetuo: & ſi potentia mutaſset animum, nunc maxime tempus erat declarandæ voluntatis; poſtquam deletis non partibus modo, ſed etiam reliquiis partium, ſoſpes incolumiſq; & victoriæ compos redii. Sed prius omnia in me gravia atque acerba expetant, quam hunc induam animum, ut tyrannus patriæ & civium, quam rector atque princeps audire malim. Conſulatus & Dictaturæ quas dediſtis, ad ſalutem hominum, non ad perniciem valere volo. Hujus deſtinationis ſpondere fidem perpetua mea conſuetudo debet.* — Provocat ad experientiam

VIII. *Qui enim credere poteritis periculum à me cuiquam innocenti fore, quem ſcitis veniam dediſse ſemper à quibus infeſtiſſime fueram oppugnatus: nonnullis &* — Hortatur ad benevolentiam mutuâ.

Digitized by Google

iterato? aut quomodo indulgebit ſuſpicionibus, qui repertas apud Pompejum, apud Scipionem literas introſpicere noluit: & in ignem conjecit, ut quos à pœna jam abſolverat, etiam à metu omni liberaret? Igitur poſita ſemel cura, & præteritorum obliterata memoria, tamquam recens in ejuſdem Reipublicæ ſocietatem veniſſemus, benevolos amicoſque adferamus animos, ut & vos meorum laborum fructum percipiatis, paternam rebus veſtris adhibituri curam & ego veſtra proſperitate, tamquam boni parentes liberorum ſecundis rebus gaudeam.

Et miles ſuos timeri vetat.

IX. *Sane nihil tam in votis habeo, quam uti omnes à delictis temperando, lenitatem meam ſibi propriam atque perpetuam eſſe patiantur: ſi tamen aliquid forte peccatum erit, homines nos eſſe meminero. Et Virtuti quidem recteque factis ſemper erunt apud me parata præmia: errantes, quam manſuetiſſime poterit, ad officium revocabuntur. Neque milites meos timueritis. communes mihi atque vobis Imperii cuſtodes ſunt. alendique multas ob cauſſas neceſſario; ſed neque contra vos alentur, & contenti his quæ dederitis, amare diſcent eos à quibus accipient. Sane pecuniæ plus ſolito exegiſſe fateor: ſed hoc, quam ſeditioſos habere milites, præſtabat, & levi profecto impenſa redemptum eſt, quidquid peccare conſcii victoriæ exercitus, inopia & neceſſitate irritati potuiſſent.*

Itemque novas exactiones.

X. *Mihi nihil ea diligentia quæſitum eſt: quin omne patrimonium effuſum pro Republica, & grande inſuper æs alienum contractum. Sed quemadmodum ipſi liquido cernitis, pars in ſumptus bellorum erogata, reliquum ad vos reportatum eſt. ut ad vos omnis hujus opulentiæ fructus, ad me ſolum exigendi acerbitas & invidia perveniret. Sic enim locuples facta Reſpublica dignitatem veſtram opeſque præſtare tutas poteſt: quando nec Imperium ſine militibus, neque milites ſine ſtipendio retinentur. Abſit tamen, ut cuiquam moleſtus ſim pecuniæ cauſſa. neque vectigalia nova conſtituam: veteribus contentus ero. ſemperque potius eo cogitationes curaſque meas conferam, quemadmodum vos opibus honoribuſque augeam, quam quemadmodum aliquid abrodam de præſentibus.*

Triumphi Cæſaris quatuor. Oroſius. 6.16. Sueton. Cæſar. 37.1. Appian. lib. 11. Civil. Vellei. 2.56.2 Flor. 4.2.88.

XI. Apud populum deinde ſimilia quum diſſeruiſſet, multum quidem extinxit de priore hominum cura: fiduciam excitare non potuit, priuſquam rebus ipſis comprobata promiſſa vidiſſent. Inter hæc adparatu facto, qualem magnitudo rerum geſtarum excuſare, opes imperii, unius in manum redactæ pati potuerunt; quatuor Triumphis urbem ingreſſus eſt, eodem menſe, ſed interjectis diebus. Primum & excellentiſſimum egit de Gallis, quorum multas magnaſque nationes ſubegerat, cujus *adparatus fuiſſe* traditur *ex citro*. Rhenus ibi traductus eſt, Rhodanuſque, & ex auro captivus Oceanus. Ingens multitudo nobilium captivorum currum anteceſſit, & Imperator quondam omnium Vercingentorix.

Axis in curru triumphali frangitur. Diod. lib. 43. Sueton. Dio.

XII. Et hic quidem acto Triumpho cum aliis quibuſdam necatus eſt. Sed ejus diei lætitiam interpolavit caſus in omen tractus à pleriſque. Prætervehens enim Fortunæ fanum, quod in Velabro Lucullus exædificaverat, axe diffracto pene curru excuſſus eſt: & dum alius adparatur atque adducitur, obortæ ſunt tenebræ. adſcenditque in Capitolium ad lumina, quadraginta elephantis dextra lævaque lychnuchos geſtantibus. Cæſar genibus per gradus Capitolii repſit: quamquam & ipſe jam ſtaret inter Capitolina numina, currumque Jovi oppoſitum, & titulum haberet homine majoris. Sed & inſcriptionem illam ſuſtuliſſe paulo poſt dicitur, ſolo nomine relicto.

Digitized by Google

> Carmina licentioſa militum. Sueton. Dio. Plin. 19. 8.

XIII. Inter hunc honorem Cæſaris, quum omnium hominum magnitudinem egreſſus potentia ac felicitate videretur, adnotata ſunt carmina plena probri, quæ currum inſequens exercitus militari licentia jecerat. *adlectos in Senatum novos homines ignotoſque* traducebant: *Cleopatræ mulierumque aliarum, etiam provincialium* objiciebant *amores*, *mœchum calvum* canentes adducere, *qui Romæ mutuum ſumpſiſset aurum, in Gallia prodegiſset turpiter.* Potentiam quoque male partam ſugillabant, *ſi juſte vellet agere, pœnam daturum, quod ſceleſtus eſse pergat dominari. præmiorum* quoque *parcimoniam* cavillantes, alternis verſibus exprobravere *lapſana ſe vixiſse apud Dyrrhachium.*

> Epulum & alia populo data. Liv. Epitom. Vellei. 2. Plutarch. Cæſar. c. 78. Sueton. Dio. Appian. lib. II. Civil.

XIV. Sed hæc quidem omnia æquo animo Cæſar patiebatur: *gaudere* quin imo dicebat, *noſse milites ſuos, quam bono Imperatore uterentur.* Unius dicti acerbitatem, quod objectum ſæpe ab inimicis probrum continebat, ægrius tulit: *Gallias à Cæſare ſubactas eſse, Cæſarem ipſum à Nicomede. & triumphare Cæſarem, non triumphare Nicomedem. Id vero falſo ſibi objici* teſtatus, etiam jurejurando interpoſito non ideo potuit expugnare contumaciam famæ, quin ultro tam impudens defenſio irrideretur. Triumpho peracto, epulum populo datum per multos dies: duoque & viginti tricliniorum impleta ſunt millia. frumentum accipere ſolitæ plebi deni modii extra ordinem, ac totidem olei libræ diſtributæ. quippe *poſtremo bello vectigal annuorum frumenti ducentorum millium medimnorum Atticorum, olei tricies centena millia librarum adjecisse Reipublicæ* commemorabat. nummos quoque promiſſos olim iiſdem, diviſit viritim trecenos. & pro mora & velut uſura, centeni inſuper additi.

> Ægyptius Triumphus. Liv. Epitom. Plutarch. Sueton. Dio. Flor 42. 88. Appianus.

XV. Veteranis itidem ſuper bina ſeſtertia, quæ belli civilis initio pronunciaverat, vicena millia nummûm dedit, centurionibus duplum, tribunis alarumque præfectis quadruplum. Quod autem numerum eorum, qui frumentum è publico acciperent, per licentiam temporum, præter modum excreviſſe compererat, recenſum eorum egit vicatim, numerumque de trecentis viginti millibus, ad centum quinquaginta millia retraxit. Altera deinde laurus Ægyptia fuit, ductaque ante currum Arſinoë, Niluſque translatus, & ad ſimulachrum ignium ardens Pharus. Achillæ quoque & Pothini ſpectati exitus.

> Triumphus de Pharnace. Velleius. 2. 56. 1 10. Sueton. Velleius. Plin. 13. 9.

XVI. *Hujus Triumphi adparatum fieri* juſſerat è *teſtudine.* ſingulorum enim Triumphorum fercula & inſtrumenta, diverſa è materia parari, ad oſtentationem magnificentiæ, & voluptatem oculorum viſum illuſtrius fuerat. Sed Arſinoë poſt triumphum, in gratiam fratris ſororiſque dimiſſa eſt. Tertius de Pharnace currus Ponticum Triumphum invexit. inter ejus pompæ fercula trium verborum titulum prælatum ajunt, VENI, VIDI, VICI. Hujus triumphi fuit adparatus ex Ægyptia ſpina, quæ circa Thebas maxime naſcitur.

> Thriumphus ex Africa. Appianus. Plutarch. Plin. 5. 1. 24. Vellejus.

XVII. Quartum ex Africa Triumphum duxit de Rege Juba, cujus & filius puer ductus eſt fortunata captivitate. Quippe liberaliter educatus Romæ, & Regnum utriuſque Mauritaniæ tenuit poſtea, & Græcis literis eruditus, memorabilior etiam claritate ſtudiorum quam Regno habitus eſt. Hujus Triumphi fercula conſtabant ex ebore, cujus & copiam eadem victoria ſubminiſtraverat. Diverſus animorum ſub eos dies habitus fuit. dolorem multa adferebant: præſertim quod de civibus Romanis, etiamſi titulo abſtineretur, re & facto triumphabatur. Omnium enim prœliorum tabulę preferebantur, & illuſtriſſimi cujuſque

mi cujuſque noſcebantur imagines, una Pompeii effigie dempta, quam invidiæ declinandæ Cæſar omiſerat.

Diverſi motus animorum inſpectantibus
Cic. Phil. 8. 6.
Lipſ.
Vellei 2. 56.
Appianus.

XVIII. Sed Catonis, Scipionis, & Petreii extrema eliciebant lachrumas, neque Gallico Triumpho lata Maſſilia, neque Ægyptio ducta Arſinoë, parum indignationis ac miſericordiæ commoverat. Quin & lictorum numerus, nullius umquam ſpectatus imperio, admonebat homines ſortis ſuæ, & alienam vicem oblitos, ſuæ fortunæ cogebat ingemiſcere. Viciſſim captivorum reputantes multitudinem, & quam infeſtarum populo Romano gentium robur hi fuiſſent, rerumque geſtarum inauditam antea magnitudinem, ab odio Cæſaris ad laudes & admirationem transferebantur. Delectabant & Achillæ Pothinique pœnæ, & Pontici Regis tam celeriter dejecta adrogantia.

Templum Veneris Genetricis.
Liv. Epitom.
Dio.
Appian.
Plin. 35. 41.

XIX. Opes etiam tranſlatæ (*ad decies ſexies millies ſeſtertium fuiſſe* reperio, *coronas aureas dona Regum ac civitatum, duo millia octingentas viginti duas, auri pendentes pondo viginti millia quadraginta quatuordecim*) mulcebant animos: magnam exinde partem ſuis mox uſibus aut voluptati ceſſuram, ſcientium. Nam & viſcerationem populo dedit Cæſar; & omnis generis ſpectacula diverſis cauſſis. Forum enim ſuum, eo quod Romanum vocabatur pulchrius, ſed minori latitudine, ubi jus redderetur, templumque Veneris Genitricis, & juxta numinis effigiem Cleopatræ ſimulachrum dedicavit; cum multis & aliis nobilium artificum tabulis, inter quas *Timomachi Ajacem & Medeam octoginta talentis emiſſe* traditur.

Varia ſpectacula à Cæſare edita.
Plin. 39. 12.
Plutarch.
Sueton.
Dio.

XX. Locavit ibidem equi ſui effigiem, qui humanis ſimiles priores pedes habuit, neque ſeſſorem recipere voluit niſi Cæſarem: ſtatuamque ſibi loricatam dicari paſſus eſt, cum effigie quam Arceſilaus fecit. Struxit & Amphitheatrum, ubi funebribus filiæ ludis pronunciatum olim populo munus atque venationes exhibuit. Fecit & ludos regionatim, per omnium linguarum hiſtriones, item circenſes, athletas, naumachiam. Munere gladiatorio depugnaverunt quidam Romani equites, ſed & Furius Leptinus, cujus pater Præturam geſſerat; & Q. Calpenus, Senator quondam actorque cauſſarum. Dimicare & Fulvius Setinus Senator voluerat, ſed Cæſar negavit *paſſurum in Senatoribus*, Equites admiſit. Pyrrhicham ſaltaverunt Aſiæ Bithyniæque principum liberi.

D. Laberius mimum agit.
Cic. Famil. 12. 18.
Macrob. Saturn. 2. 7.
Agell. 17. 14.

XXI. Ludis D. Laberius Eques Romanus mimum ſuum egit, quamquam ſexagenarius, quod ipſe diligenter excuſavit in prologo, *coactum ſe* teſtatus *blanda vi illius, cui ne dii quidem ipſi negare quidquam potuiſſent.* Sed neque ſerviliter ſe geſſit in actione, ultuſque eſt injuriam dictis liberis ſub aliena perſona, *Quirites libertatem perdere*, exclamans; & quo verſu totum in ſe populum convertiſſe dicitur, quaſi vocem miſiſſet publici affectus, *Neceſſum eſſe multos timeat, quem multi timent.* Alienavitque ea libertate Cæſarem, ut Publium ei mimographum, anteponeret: ſtatimque Publio palmam, Laberio annulum aureum cum quingentis ſeſtertiis daret.

Poſtea indignus abitus Equeſtri loco.
Macrob. Sen. Controv. 7. 3.

XXII. Neque tamen Laberio vel excuſatio ſua, vel potentia Cæſaris præſidio fuit, quominus Equeſtri loco indignus poſt mimum actum haberetur. Quum è veſtigio in quatuordecim ſeſſum iret, per orcheſtram, qui Senatorum in theatro locus erat tranſeunti, Cicero ait, *Reciperem te niſi anguſte ſederem:* ſimul & illum reſpuens, & cavillatus in numerum Senatorum, quem Cæſar ſupra modum auxerat. nec tacitum à Laberio tulit, *mirum anguſte ſedere, qui duabus*

ſoleret ſedere ſellis. Sed nec ab Equitibus receptus eſt, qui *gemino dedecore commaculatum ordinem* interpretabantur, *& quod Eques Romanus in ſcenam adtractus eſset, & quod mimus in quatuordecim remiſsus*. Idcirco ita ſe coarctaverunt, ut venienti non eſſet locus. Sed neque ejuſdem ordinis plerique temperabant à majoribus probris.

XXIII. Circenſibus, ſpatio Circi ab utraque parte producto, quadrigas bigaſque & equos deſultorios agitavit patricia juventus. ejuſdemque nobilitatis turma duplex, majorum & minorum puerorum, Trojam luſit. Venationes per quinque dies ſunt editæ: & noviſſimo quingeni pedites, viceni elephanti, equites treceni commiſſi, ſublatis metis, quo ſpatium dimicantibus eſſet, biniſque caſtris eorum in locum repoſitis, euripoque in gyrum addito, contra eruptionem belluarum. Athletæ, ſtadio ad tempus exſtructo in regione Martii campi certaverunt per triduum.

Nobiles ludicris artibus ſe fœdant. Sueton. Dio. Appian. Plin. 8.7. 6. Nicol. Damaſc. de Inſtit. Auguſt.

XXIV. Græcis ludis C. Octavium præfecit, ſororis ſuæ nepotem, quem ſucceſſorem fortunæ ſuæ deſtinatum, variis jam tum honoribus evehebat. Nam & nuper quatuordecim annis nato virilem ſimul togam & Sacerdotium in locum L. Domitii dederat: & Latinis præfectum Urbis conſtituerat: & triumphans, ornatum donis militaribus quamquam intereſſe non potuerat bello, currum ſuum proſequi juſſerat. Navale prœlium non in mari aut lacu aliquo, ſed in minore Codeta exhibuit, parte Martii campi effoſſa, & immiſſo flumine. Concurrerunt biremes ac triremes quadriremeſque Tyriæ & Ægyptiæ claſſis: quadringenis remigibus inſtructæ, & millenis navalibus ſociis.

C. Octavius ſororis Cæſaris nepos. Dio. Sueton. Appianus.

XXV. Et hæc omnia ſpectacula quum tanto hominum concurſu celebrata eſſent, ut plerique advenæ inter vicos aut vias ſub pellibus manere cogerentur: multique mortales, & in his duo Senatores eliderentur in turba; ab iis ipſis quorum ſumma in talibus cura atque voluptas erat, *Cæſaris* reprehendebatur *cum ſævitia prodigalitas, qui non contentus immenſo ſanguine, quem prœlia hauſiſſent, nunc per ludum & jocum tantam vim ejus, una cum extortis iniquiſſime pecuniis effunderet*. Opera quoque data fuerat, ut omni temeritate ſumptuum cujuslibet priorum exempla vincerentur. Munere gladiatorio carbaſinis velis totum Forum Romanum intexit, ut ſpectatores à ſole defenderet, viamque ſacram ab domo ſua ad clivum uſque Capitolinum: *quod munere ipſo viſum eſse mirabilius* tradunt. Studuit etiam inuſitata quædam naturę opera oſtendere; tumq; primum Romæ viſa eſt camelopardalis.

Ingens ad ſpectacula concurſus. Dio. Plin. 19. 1. 22.

XXVI. Sed aliorum inermes erant querelæ, nec ultra ſonitum proceſſuræ inanium vocum: milites pernicioſe moveri cœperant, non cura honeſti, aut inutilium ſumptuum tædio, ſed quia non potius inter ipſos pecunia dividebatur. neque quieverunt, priuſquam ſua manu correptum aliquem ſuperveniens Cæſar ad ſupplicium centurionibus tradidit.

Seditionem militum coercet Cæſ. 2.) Plin. 8. 18. 54. Dio.

XXVII. Sed hic quidem non injuſte perierat, duos alios innocentes ſtolidiſſimæ ſuperſtitionis crudelitas abſumpſit: ne publici quidem erroris ullo prætextu defenſa. Quum enim neque Sibyllinis libris hoc juſſum eſſet, neque ullo alio recepto oraculo, duo viri in Campo Martio à Pontificibus & Martiali Flamine immolati ſunt. Inde converſus ad ordinandum Reipublicæ ſtatum, judicia Senatoribus & Equiti tradidit, remotis qui tertii ordinis fuerant ærariis tribunis. Et quia ſeipſum propterea, quod multis continenter annis Galliam obti-

Homines immolari jubet. Dio. Sueton. Cæſ. cap. 30. Cic. Philip. 8. 1

Præclara quædam Cæſaris inſtituta.

nuiſſet, imperii conſuetudine captum norat, tulit, ne Prætoriæ provinciæ pluſquam annum, ne pluſquam biennium Conſulares obtinerentur. Ad replendam porro Urbem, quæ ſuperioribus bellis vehementer exinanita fuerat: & coloniis tranſmarinis deducendis, quo circiter octoginta millia civium detinebantur, ſanxit, ne quis civis major annis viginti, minorve quadraginta, qui ſacramento non teneretur, plus triennio continuo Italia abeſſet: neu quis Senatoris filius, niſi contubernalis, aut comes magiſtratus, peregre proficiſceretur: neve hi qui pecuariam facerent, minus tertia parte puberum ingenuorum inter paſtores haberent.

Multa bene conſtituit. Dio. Sueton. Euſebius num. 1972. Appian. lib. 2 Civil. Solin. cap. 3.

XXVIII. Propoſuit & iis qui multos ſuſciperent liberos, præmia: & omnes medicinam Romæ profeſſos, & liberalium artium doctores, quo libentius & ipſi Urbem incolerent, & alii adpeterent, civitate donavit. Sumptus quoque recidit, non lata modo diligenter, ſed etiam exercita lege. uſum conchyliatæ veſtis, & margaritarum, niſi certis perſonis & ætatibus, perque certos dies ademit. lecticis etiam uti matronas prohibuit, quæ nec viros nec liberos haberent, & minores eſſent annis quinquaginta quinque. circa macellum cuſtodes diſpoſuit, qui opſonia contra vetitum empta retinerent, deportarentque ad ſe: ſubmiſſis nonnumquam lictoribus atque militibus, qui ſi qua cuſtodes fefelliſſent, jam adpoſita è menſis ipſis adferrent.

Corrigit faſtos. Plutarch. Cæſare c. 83. Scalig. de emend. temp. lib. 2. Dio. Appian. Plin. 18. 25.

XXIX. Correxit & faſtos, jampridem ſuperiorum temporum ignorantia, & per licentiam intercalandi, dum Pontifices in gratiam publicanorum extendunt, aut contrahunt tempora, ita turbatos, ut neque meſſium feriæ æſtati, neque vindemiarum autumno reſponderent; & jam, quod ex emendatione Cæſaris intelligitur, qui V. Non. Octobr. eſſe debuerat dies, principium anni haberetur. Igitur repudiata veterum ratione, qui ſequuti Lunæ revolutiones fuerant, ad Solis curſum ordinavit, Ægyptiis adhibitis, & principe omnium Soſigene, quos Alexandriæ conſuluerat: & M. Flavio ſcriba adnitente.

Biſſextum. Macrob. Saturn. 1. Herodot. 2. 4. Dio. Sueton. Ovid. Faſt. 3. 155. leg. 3 par. 3. de minor.

XXX. Sed Alexandrini tricenos dies in menſes partiti, ſub finem anni quinque reliquos addebant: id diſplicuit Cæſari, potiuſque viſum, & illos quinque dies, & alios inſuper duos Februario detractos, certis menſibus adjicere, & quadrantes diei; eo enim ferme ſpatio ſolis converſio dies trecentos ſexaginta quinque ſuperat, colligere, donec ex his confecta dies quarto quoque anno intercalaretur, eo menſe ac loco, quo etiam apud veteres intercalari conſueverat, id eſt, ante quinque ultimos Februarii menſis dies: idque *biſſextum* cenſuit adpellandum; quod nimirum id biduum pro uno die haberi, & diem ſextum Kal. Mart. vocari volebat.

Annus confuſionis. Macrob. Cenſorin. de die nat. Sueton. Plutarch. Erych. Put. de Biſſext. c. 20. Plin.

XXXI. Ut igitur tam fœde luxatus annus ad ſiderum cælique leges revocaretur, quum illos ſupervacuos dies, ad ſexaginta ſeptem inter Novembrem ac Decembrem interjecit; tum menſem Mercedonium ſive intercalarem, qui ex conſuetudine in eum annum inciderat, conſumpſit; unde factum eſt, ut annus ille, qui confuſionis erat ultimus in dies quadringentos quadraginta quinque protenderetur, Hæc ferme à veteribus tradita, nuper etiam ad ſenſum doctiſſimorum virorum meruerunt. Sed Dio plus ſeptem & ſexaginta diebus tribus his intercalaribus à Cæſare conſumptos eſſe negat: cujus opinionem vir perquam eruditus è Gallia minime ſpernendis argumentis tuetur. Erat hæc res tam uſu ſaluberrima, quam molitu difficilis, & ipſe Soſigenes tribus de ea commentationibus editis ſe-

Digitized by Google

ipſum in quibuſdam corrigere neceſſe habuit: præterea nihil in his Cæſar, niſi de conſilio principum, aut etiam totius ordinis fecerat: neque tamen effugere dicacitatem hominum potuit. adeo ubi nimia taxandi licentia invaluit, non minus bene, quam ſecus facta reprehenduntur.

XXXII. Sane Cicero, quaſi potius à Cæſare quam à cælo ea anni ratio indicta eſſet, cuidam dicenti, *cras lyram exorituram, nempe ex indicto*, reſpondit. Sed idem Cicero magnis veriſque præconiis Cæſarem extulit, quum is Marcello Conſulari, mentionem ejus inferente L. Piſone, & C. Marcello ad pedes ſe abjiciente, Senatu etiam ſurgente, & rogante univerſo, non nihil prius adcuſata ejus acerbitate, reditum cum ſumma illius dignitate conceſſiſſet. Quamquam illo beneficio Marcellus frui non potuit, quum à Mitylenis urbem repeteret, Athenaſque veniſſet, in ipſo portu à P. Magio Chilone familiari ſuo interfectus: qui vetus Pompejanæ militiæ comes, aliquem amicorum ab eo ſibi preferri non patiebatur.

Cæſar M. Marcello reditum concedit. Plutarch. Cic. pro M. Marcell. Liv. Epitome Cic. Famil. 4. 4. 6. 6. 4. 12. Val. Maxim. 9. 11. 4.

XXXIII. Et adſperſerat Cæſarem ſuſpicio: ſed quibus aliqua veri cura erat, quum conſtaret de Magio, non ſuſtinebant quidquam de Cæſare credere: purgavitque eum ſcripta ad Ciceronem epiſtola M. Brutus, Marcelli præcipuus admirator. Neque alio luculentiore teſtimonio magnitudinem viri adprobaverimus, quam quod in libro quem de Virtute compoſuit Brutus, ei reddidit, *ſe vidiſſe Marcellum Mitylenis exſulantem, &, quantum modo natura hominis pateretur, beatiſſime viventem, neque umquam bonarum artium cupidiorem quam illo tempore. Itaque viſum ſibi ſe magis in exſilium ire, qui ſine illo rediturus eſſet, quam illum in exilio relinquere.* addiditque; *C. Cæſarem Mitylenas prætervectum, quia non ſuſtineret videre deformatum virum*.

Bruti teſtimonium de M. Marcello. Cic. Attic. 13. 10. Sen. Conſol. ad Helv. 9. 7.

XXXIV. Sed horum à Cæſare præclare conſtitutorum gratiam alia quædam elevabant, quod relaturus gratiam clientibus ſuis, Senatus numerum, indignis multis adſcriptis, ampliaverat: Prætores creaverat duodecim, quot ſimul eodem annno fuerant numquam: Quæſtorum quoque & minorum magiſtratuum collegia auxerat: notatos à Cenſoribus, metu judiciorum extorres reduxerat: condemnatos ambitus in Italia eſſe ſinebat. Etiam incivilis plane videbatur comitiorum ratio, quæ cum populo diviſerat, ut excepto Conſulatu, cæterorum magiſtratuum partem dimidiam populus, alteram ipſe conſtitueret. Unde *Candidati Cæſaris* adpellati, quos nullo repulſæ metu brevibus libellis circum tribus miſſis commendabat.

Cæſaris acta deteriora. Sueton. Leg. 2 par 32 de Orig Jur. Dio. Quintil. 6. 3. 52 Tacit. 1. 5. 3.

XXXV. Sed & Cleopatræ amor magnopere datus eſt crimini, quæ anno eodem Romam Regio comitatu venit, accitu ipſius. Cæſar mulieri viroque, minor ille Ptolemæus fuit, hoſpitium in ſuis ędibus dedit. notatuſque eſt, tamquam præter notiſſimum Cleopatræ adulterium, etiam puero nefarie illuderet. Sane maximis honoribus pręmiiſque auctos, *Regeſque ſocios & amicos* adpellatos, remiſit in Regnum: filium etiam, quem Cleopatra paulo poſt diſceſſum ejus ex Ægypto pepererat, de ſuo nomine *Cæſarionem* adpellari paſſus eſt. quem quidem *Cæſari forma quoque & inceſſu ſimilem fuiſſe* tradiderunt. M. Antonius etiam *agnitum ab eo* Senatui adfirmavit. contra quem Oppius librum edidit, *non eſſe Cæſaris filium, quem Cleopatra dicat*, plane quaſi patrocinio res egeret.

Cleopatra venit Romam. Sueton. Euſeb. num. 1972. Dio. Plutarch. Cæſar. cap. 72. Dio 47. 5. 4.

XXXVI. Dum iſta Romę geruntur, in Hiſpania plus obortum belli erat, quam aut claſſe prius è Sardinia, aut mox cum Q. Fabio Maximo, Q. Pedio le-

Cæſar in Hiſpaniam proficiſcitur.

Dio. Sueton. Liv. Epitom. Appianus. lib. II. Civil. Faſti Capitol.

gâtis exercitu miſſo coërceri poſſet: ipſiuſque jam Cæſaris præſentia requirebatur. Igitur Urbis cuſtodia M. Lepido, & ſive ſex, ſive octo præfectis permiſſa (nam de numero dubitatur) quos proprætoribus conſtituit, qui per abſentiam ſuam res Urbanas adminiſtrarent; in Hiſpaniam profectus eſt, quartum jam non Conſul, ſed deſignatus ſine collega. Neque ſupervacuum fuerit, explicare quali tum honore, & quoties præditus egerit; quando annus ille confuſionis hæc quoque confundendi occaſionem Scriptoribus præbuit.

Quoties tum ille Conſul fuerit. Sueton. Cæſar. cap. 76. Dio.

XXXVII. Sed quoniam alii *Conſulem*, alii *Dictatorem* fuiſſe volunt, Suetonii ſententiam veram eſſe judico, *tertium & quartum Conſulatum geſſiſſe titulo tenus, contentum Dictaturæ poteſtate. decretæ ſimul cum Conſulatibus.* Igitur & in tres noviſſimos menſes, puto per eam cauſſam, quod jam ipſe Conſul cum collega per duodecim menſes fuiſſet (nam annus ille, ut eſt expoſitum ſupra, menſibus quindecim conſtitit) binos ſuffecit. Neque vero comitia Conſularia, quæ ſunt circa id tempus à M. Lepido Conſule eodem, & Magiſtro Equitum habita, eo pertinuiſſe crediderim, ut Cæſari ſub finem demum anni tertius Conſulatus daretur; ſed ut novi Conſules ſufficerentur.

Hiſpanienſis belli cauſſæ.

XXXVIII. Plurimum certe moveor auctoritate Scriptoris, qui bellum Hiſpanienſe tradidit: quem certe, quicumq; tandem fuerit, iiſdem temporibus vixiſſe conſtat: nec iniquum arbitror, ut huic Faſtorum fragmenta, quibus alioquin permultum tribuo, poſthabeantur. Cæterum Hiſpanienſium armorum hæ ferme cauſſæ fuerunt. proximus ſub Caſſio & Marcello tumultus, Cæſaris legiones diſcordia & ſuſpicionibus labefactaverat; metuque pœnæ miſerant ad Scipionem legatos: deinde cum Scipio victus eſſet, Pompejus morbo in Balearibus attineretur, T. Scapula, Q. Aponio ducibus, Trebonio Cæſaris legato negarunt obſequium, totamque fere Bæticam traxerunt ſecum ad defectionem.

Pompejus in Hiſpania copias colligit. Auct. de bello Hiſp. cap. 1. Nicol. Damaſcen. de inſtitut. Auguſti. Dio. Cic Famil. 13. 15. 19.

XXXIX. Interim & Pompejus trajecit in Hiſpaniam, uſuſque occaſione, dum muneribus dandis Romæ Cæſar tempus terit, præter ſpem omnium, brevi magnas copias collegit. Nam favore paterno adjutus à multis civitatibus ſocietatem & auxilia obtinuerat; quibus inſtructus, alias vi adjungebat partibus. Jamque Carthaginem Novam obſidebat, cum Scapula & qui cum eo erant, Imperatorem eum agnoverunt: viciſſim nihil non & dicentem & facientem, quo ſibi benevolentiam hominum pararet. quod alioquin abruptis conſiliis neceſſarium, ab ingenio aſperiore & ruſtico extorſerat etiam Allobrogum fuga, qui Curionis milites, deinde Jubæ captivi, poſt ab hoc Pompejo tranſditi, neſcio quam ob offenſam, ad hoſtes transfugerant.

Et accurſu multorum vires adauget. Appianus. Florus 4. 2. 33.

XL. Hac nova humanitate multi etiam adlecti ſunt ex hoſtilibus caſtris: eorum maxime, qui olim ſub Afranio militaverant. Acceſſerunt interim & ex Africa quum alii, tum Sex. Pompejus Varuſque & Labienus, à quibus ſimul claſſis inſtar adductum eſt. Ea quoque res, quod frater venerat, vires auxit: ſpem favoremque hominum accendente fama, pro uno duos ſtare Pompejos: ideo auxilia diverſiſſimis ex locis confluebant. Sed ſurgentem hanc & proxima quæque amplectentem potentiam, quorumdam adventu quos Cæſar præmiſerat, ſparſa mox adfuturi fama ſtitit: Cnæuſque diffiſus alia retineri poſſe, relicta maritima ora in Bœticam ſe recepit.

Cæſaris in Hiſpaniam cuntis celeritas.

XLI. At inter P. Varum & C. Didium haud procul Carteiâ in ipſo Oceani

oſtio contractum navale prœlium, repens tempeſtas etiam effecit triſtius, ſic quoque depreſſis multis ex utraque claſſe navibus. Ceſſit tamen Varus, objectiſque in fauce portus anchoris, inter ſeſe inexplicabili nexu obvinctis, arcuit ingreſſum hoſtilium navium, claſſiſque reliquias ſervavit. Interea Cæſar in Hiſpaniam venit admirabili celeritate, & quod miraculum auget, iiſdem ſeptem & viginti diebus, & tot enim nec amplius Roma Obulconem, ubi exercitus erat, pervenit, poëmate quod inſcribitur Iter compoſito.

Florus.
Dio.
Appianus.
Strabo lib. 7.

XLII. Ullam oppidum Cn. Pompeius tum oppugnabat, ab aliquot menſibus. Idcirco Cæſar ſperans benemeritam civitatem ſola adventus ſui fama liberari poſſe, relicta majori parte militum, cum paucis qui ſequi poterant, ab equitatu Fabii & Pedii legatorum, quem occurrere ſibi juſſerat, in caſtra deductus eſt. Sed Pompeius, unum virum uni non adeo præſtare ratus, in obſidione perſiſtebat. Cæſar igitur undecim cohortes per L. Julium Patiecum, introduxit Ullam: per media Pompeii præſidia tutum iter præbente nocte, ventis & tempeſtatibus horrida: ipſe contendit Cordubam, non modo ſpe avertendi Pompeium ab Ulla, ſed etiam capiendi per proditionem oppidi, quam ei ſpem legati Cordubenſium injecerant, nupero ejus adventu, quum à Pompeio modo diſceſſiſſent, obviam profecti.

Et conſilia abſtrahendi Pompeium ab Ullę obſidione.
Auct. de bello Hiſp.
Dio.

XLIII. Priori conſilio reſpondit eventus; namque Sex. Pompeius qui cum præſidio Cordubam tenebat, trepidis nunciis accivit fratrem. Sic & Ulla prope capta diſcrimen effugit; & Corduba à Cæſare relicta eſt: quem præter hoſtem etiam vexare morbus cęperat. igitur dilatum in hyemem bellum, neque diſceſſum in hyberna, quum interim quartum conſul, & valetudinem recuperavit Cæſar, & partem exercitus, quæ conſequi celeritatem ejus nequiverat, recepit. Ategua firmiſſimum erat præſidium Pompeii, quo plurimum frumenti comportatum fuerat. Id ſubito Cæſar adgreſſus, circumvallare inſtituit, ſuſque deque ferente Pompeio, qui munitionibus oppidi confiſus, parcebat militibus ſuis, prius exiſtimans futurum, ut frigoris vehementia deſiſteret Cæſar, quam Ategua caperetur. Sed illo pertinacius inſtante, cum exercitu eodem profectus eſt. Multa forte caſtella in adventum ejus exſtruxerat Cæſar, ut equitum peditumque prę ſidiis venientem arceret.

Urb. cond. ann. 708.
CæſarAteguā obſidet.
Dio.
Auct. de bello Hiſp.

XLIV. Sed forte accidit, ut quo tempore Pompeius veniret, ſub ortum diei nebula craſſiſſima cęlum tegeret. igitur eo facilius & perrupit Cæſaris præſidia, & multos eius equites concidit. Legiones omnino habebat tredecim: ſed quibus pręcipue confideret, duæ erant vernaculæ, quæ à Trebonio transfugerant; una facta ex coloniis Hiſpaniæ: una Afraniana ex Africa, quam ſecum Pompeius adduxerat. reliquæ conſtabant ex fugitivis, ne ipſæ quidem plane contemnendæ, quum quartum jam annum plerique fuiſſent in armis exerciti, proiectamque adferrent ad prœlia audaciam. neque tamen auſus eſt ſubſidio venire ſuis: tantum, quia duce carere Ateguenſes cognoverat, L. Munatium Flaccum miſit.

Eodem & Pompeius venit.
Auct. de bello Hiſp.
Dio.
Appianus. lib. 11. Civil.

XLV. Is *ſe Iulianarum partium, & tribuni corniculariorum eſſe* ſimulans, noctu ſolus vigiles quoſdam adiit, tamquam miſſus ad circumeundas excubias: à quibus accepta teſſera alios fallens, alios evitans, à poſtremis etiam deductus, quibus *ſe miſſum à Cæſare, ad recipiendum per proditionem oppidum* perſuaſerat, per medias ejus copias, Ateguam ingreſſus eſt. Pompeius incenſis nocte caſtris, inter Ucubim & Ateguam in montibus conſedit: mox etiam his incen-

L. Munatii ſtratagema.
Frontinus. Stratag. 3. 14. 1.
Dio.
Auct. de bello Hiſp.

In Pompeium Cæſar movet.

ſis caſtris Gordubam intendit iter. Interea quum ad Cæſarem Arguetius (an Aruntius ?) & Aſprenas veniſſent, quorum ille ſigna quinque Saguntinis obiter adempta retulerat, longius evagari Cæſaris equites cœperunt, & eos qui commeatus ad caſtra Pompeii vehebant, excipere.

Eiuſdem crudelitas in Ateguenſes. Val. Maxim. 9.2.4. Auct. de bello Hiſp.

XLVI. Sed qui in præſidio Ateguæ erant, ferociter repugnabant, non ferro tantum, ſed etiam igne per omnia ingenia mittendi, ſe tuentes. donec ſemper cum damno repulſi, iram verterunt in oppidanos, qui Cæſari favere credebantur; nec ipſos modo occiderunt, ſed etiam auctore Flacco fœminas, vocatis nominatim ad ſpectaculum viris, quos apud Cæſarem eſſe ſciebant, jugulatas præcipites miſerunt de muro: infantes, dictu quoque fœdum, partim in gremiis matrum trucidarunt, alios in conſpectu parentum aut humi adflixerunt, aut in ſublime jactatos ſub rectis exceperunt pilis. Sub veſperam ejuſdem diei venit ad eos clam à Pompeio tabellarius, *turres aggeremque* jubens *accendi, & tertia vigilia tentari eruptionem: ſe nocte tota futurum in armis, ut tutiorem daret ad ſe receptum.*

Obſeſſorum Infelix eruptio. Dio. Auct. de bello Hiſp.

XLVII. Infelix conatus fuit. reflante vento ignis in opera Romana jactus ædificia comprehendit oppidi, erumpentesque fumo involvit, ancipiti periculo, quod eodem tempore telis etiam hoſtium lapidibuſque petebantur. Igitur occiſi captique magno numero, & argentum & veſtis, quam eo conſilio extulerant, ut eorum direptione diſtractos opprimendo, viam ad erumpendum facerent, victoribus prædæ fuit. Neque tamen deſtiterunt à defectione, ſed ventum ſecundum nacti, turrim Cæſaris incenderunt.

Ategua deditur. Auct. de bello Hiſp.

XLVIII. Sed multis ex oppido transfugientibus, neque inter cæteros integra concordia, tabellæ de muro ſunt dejectæ, hoc exemplo: *L. Munatius Cæſari. Si mihi vitam tribuis, quoniam à Cn. Pompeio ſum deſertus, qualem me illi præſtiti, tali virtute & conſtantia futurum me in te eſſe præſtabo.* eodemque tempore legati oppidanorum, qui ante exierant, Cæſare adito, *ſi vitam ſibi concederet, poſtridie oppidum eſſe dedituros* dixerunt. *Ille ſe Cæſarem eſſe fidemque præſtare ſolitum* reſpondit. Ita ante diem XI. Kal. Martii, quæ primo anno Juliano fuerunt, oppido potitus eſt, & *Imperator* appellatus ex victoria, quartum jam Dictator deſignatus, Conſul itidem quarto, quem honorem ſine collega decretum inire ad finem belli diſtulit.

Pompeii ſævitia.

XLIX. Pompeius his auditis caſtra Ucubim verſus movit, convocatiſque Ucubenſibus, *inquiri fautores victoriæ hoſtium* juſſit: ex quibus occidit homines ſeptuaginta quatuor: major aliquanto numerus, quum in oppidum reduceretur, negligentia an ſponte cuſtodum, in Cæſaris caſtra perfugit. Similis cædes ſimilibus cauſſis apud Burſavolenſes eſt edita. Cæſar rebus Ateguæ conſtitutis, ita propinquis à Pompeio locis conſedit, ut caſtris conferre caſtra videretur. Ibi dum uterque operibus viribuſque ſuperare adverſarium contendit, aliquot minora prœlia facta ſunt, certamenque ſingulare commiſſum inter ſpectatæ virtutis viros Turpionem Ambivium, & Q. Pompejum Nigrum.

Prodigia pugnam Mundenſem præcedentia. Lucan. 1.40. Auct. de bello Hiſp. Florus. 4.2.79. Dio. Jul. Obſeq.

L. Quod tamen ferme ſuperior Cæſaris res erat, Pompeius itidem caſtra movit; moventemque Cæſar eſt inſequutus, donec eos in Mundenſem campum, fatalem Pompeio futurum, belli ratio deduxit. Et erat inde diſceſſurus Cæſar, ſed audito *Pompeium de tertia vigilia ſtetiſse in acie*, vexillum (id ſignum erat pugnæ) propoſuit: ſed, ut eſt obſervatum, ſolito mœſtior. Similiter Pom-

Digitized by Google

pejus conſilii inops, & neque conſtitutam adverſus longa belli detrimenta ſociorum fidem ratus, properabat decernere; licet prodigiis aperte deterrentibus. Sane ſimulachra ſudaſſe, *ſonitus armatorum* auditus in cœlo, itemque monſtroſos animalium partus, faces ab Oriente tranſcurrentes in occaſum, ſpernere pro irritis aut ambiguis poterat: ſed aquilæ Pompejanarum legionum, fulmina, quæ pedibus aurea tenebant, viſæ dejicere, aliaſque concutere avolaturis ſimiles, haud dubiam cladem videbantur portendere.

LI. Planicies inter utraque caſtra intercedebat millium quinque ſubiecta collibus, in quibus Ucubis erat condita; & Pompeii acies conſtiterat. In ea planicie, ſed propius colles, ſpatium interjectum uliginoſum erat, rivo per cænoſum & paluſtrem locum decurrente. Ita duplici locorum favore Pompeianos defenſos tamen adgredi Cæſar ſtatuit, teſſera *Veneris* propoſita; quum Pompeius ad excitandam patris memoriam *Pietatem* ſuis dediſſet. Tredecim Pompeius legiones in prœlium deduxerat, equitatu lateribus circumfuſo, & levi armatura, ſex millium numero, quibus prope alterum tantum acceſſit ab auxiliaribus Hiſpanis Mauriſque: filios enim ſuos Pompeio Rex Bocchus auxilio miſerat; quum adverſarius ejus Bogud in præſidiis Cæſaris eſſet. — Pompeii acies. Auct. de bello Hiſp. Appianus. Strab. lib 11. Dio.

LII. Cæterum auxilia utrobique haud magno fuerunt uſui: pugnaque vix tentata Romanis militibus campum reliquerunt. Cohortes octoginta Cæſar eduxerat, cum octo millibus equitum. Hi virtute ſuperiores hoſtibus, iniquitate loci laborabant, ad extremæ planiciei voraginoſa progreſſi. Nullo umquam prœlio fluctuata magis Cæſaris fortuna eſt: ut prope Iuliani diffiderent victoriæ. Diu pari Marte nihil aliud quam occidebant occidebanturque: donec pugnando utrimque feſſis, velut tacitis induciis quies, & mœſtum ſilentium tenuit. Mox renovata pugna, impulſum eſt illud veterani militis invictum robur, ne prorſus fugeret, verecundia magis quam virtute retentum. — Ancipiti Marte di micatur. Auctor de bello Hiſp. Florus. 4. 2. Velleius. 2. 55. 4.

LIII. *Ibi vero Cæſar vinci inſuetus, ad præveniendum hoc dedecus cogitaſſe de conſciſcenda ſibi nece* traditur. id quidem conſtat equum è conſpectu abduci juſſiſſe, ſcutoque cujuſdam arrepto in primam provolaſſe aciem, increpita *Fortuna, qua veterem ducem ſemperque victorem pueris proderet*. Variis inde vocibus pudorem virtutemque ſuorum ſtimulans, quum ante prima ſigna ſic procurriſſet; ut vix decem ab hoſte pedibus diſtaret, magnam in ſe conjectam vim miſſilium, excepit ſcuto, aut modica corporis declinatione vitavit. Tum vero conniſi decumani, quorum in mediocri numero maxima virtus exſtabat, redintegrarunt prœlium: nec hoſtes rem geſſerunt ſegnius, quos & ipſos ſuus Imperator, adoleſcens impetus ad bella maximi, dimiſſo itidem equo periculo communicans, animabat. — Cæſaris in tanto periculo virtus. Oroſius. 6. 16. Sueton. Cæſar 36. 2. Frontinus. Strat. 2. 8. Appianus. Plutarch. Cæſare c. 79. 9. Auct. de bello Hiſp. Velleius.

LIV. Quum ita pari animo ac Marte totam ferme diem continuata pugna eſſet, ſub veſperam, unde minime ſperabatur, orta eſt victoriæ occaſio. Rex Bogud, qui initio prœlii reliquerat locum, quum inſtare ſibi neminem cerneret, dum adverſarii contumaciſſima pugna detinentur, tentandorum caſtrorum conſilio capto, Labienum non fefellit. Idcirco protinus quinque cohortes ex acie ſua detractas ſubſidio caſtris ire juſſit. At Cæſar his abire viſis, *fugere* inclamavit *hoſtem*, ſive credens ita eſſe, ſive hac ſpecie abuſurus ad victoriam. Hinc certe & erecti Iuliani, & territi hoſtes ſunt, veraque mox fugæ initium fuit, — Occaſio victoriæ. Dio. Appianus. Florus.

Digitized by Google

falſo credita: quum etiam errore comperto non amplius reſtitui turbati ordines poſſent.

Agger ex cadaveribus: Dio. Lipſ. Epiſt. ad Germ. xxxi. Auct. de bello Hiſp. Oroſius. Plutarch. Cic. Attic. 9. 18. Florus. Val. Maxim. 7. 5. 5.

LV. Hæc pugna pugnata Liberalibus, advertit hominum curam, ut eodem die ante quadriennium Italiam à Pompeio relictam recordarentur. Victi pars in caſtra, pars in oppidum refugerunt. caſtra expugnata ſunt, pari prope utrorumque clade. Mundam quia Cæſar ſtatim circumvallari imperaverat, ne quis per noctem evaderet, & aggeri exſtruendo nec temporis ſatis nec materiæ ſuppetebat; congeſta ſunt hoſtilia cadavera, aggerque ex his effectus, valli vicem ſcutis piliſque & jaculis, quibus confixa corpora tenebantur, explentibus. Et gaudebat fœda crudelitate miles, verendiſque ad oppidum occiſorum capitibus, tamquam virtutis ſuæ teſtimonio delectabatur.

Numerus occiſorum: Plutarch. Auct. de bello Hiſp. Appian. Dio. Florus. Cic. Attic. 12. 3.

LVI. *Cecidiſſe* tradunt *eo prælio Pompeianorum ſupra triginta millia, quos inter Labienum & Varum*, quibus fieri Cæſar funus juſſit: *& Equitum Romanorum ex Urbe & provincia circiter tria millia*. Aquilæ omnes captæ, cum ſignis & faſcibus, præterea duces belli ſeptemdecim. Victores deſiderati ad hominum mille pedites, equites, promptiſſimus quiſque, & vulnerati ad quingentos. Hoc de prœlio dixiſſe Cæſarem ferunt, *ſæpe ſe de victoria, tum primum de ſalute dimicaſſe*. Cęterum perditarum rerum nuncius ad Sex. Pompeium Valerius adoleſcens Cordubam ex pręlio venit. Idcirco Sextus diſtributa equitibus pecunia, nocte Corduba profectus eſt, ad Cæſarem de pace iturum ſimulans: cæterum perfugit in Celtiberiam, ibique repertis latebris, latrocinio ſe toleravit.

Cæſar Cordubam recipit. Appianus. Auct. de bello Hiſp. Strab. lib. III. Cic. Famil. 9. 31.

LVII. Diverſa Cnæo fortuna fuit. Is primum ex acie centum quinquaginta equitibus, peditibuſque paucis comitatus, non prius remiſit fugam, quam Carteiam perveniſſet, Munda diſtantem millibus paſſuum ducentis, ubi naves habebat. Interea Cæſar Cordubam profectus eſt, cujus adventu Scapula primus eorum tumultuum auctor, magnifice prius epulatus, jugulum ſervo præbuit. Cordubæ magna erat diſcordia, ipſis dedere cupientibus oppidum, reſiſtentibus ſervis quorum ingentem vim Pompeius armaverat. ii quum legiones Cæſaris recipi viderent, incendere oppidum cęperunt. ſed ſuperati à Julianis perierunt hominum circiter millia duo & viginti, non connumeratis qui extra murum ceciderant: reliquos Cęſar vendidit. Inde Hiſpalim itum, diviſam & ipſam ſtudiis atque factionibus. Igitur quum legati miſſi ad Cęſarem preſidium ab eo preſectumque Caninium introduxiſſent, Philo quidam Pompeianarum partium acerrimus defenſor, clam ad Cæcilium Nigrum profectus, magnaque ab eo Luſitanorum accepta manu, noctu per murum intromiſſus eſt, Cæſariſque præſidium interfecit.

Et Hiſpalim. Dio. Auct. de bello Hiſp. Cicero.

LVIII. Cæſar ſi infeſtius oppugnaret obſeſſum, ne oppidum à deſperatis incenderetur veritus, conſulto *ſegnius adminiſtrari omnia* juſſit, quo ſpem effugii præberet hoſtibus. Nec aliter quàm cogitaverat factum. Eruperunt illi, & incenſis ad flumen Bætim navibus, quo diſtinerent Julianos, profugiunt: ſed à præparatis ante equitibus conciduntur. Sic Hiſpali recepta verſus Aſtam progeſſit, unde legati venerant, oppidum dedentes: & in itinere oppugnatis quæ reſiſtebant, ad Carteienſes contendit, quorum legati *Pompeium in ſua poteſtate eſſe* renunciaverant. Sed ea quoque civitas diſceſſerat in partes, & re cognitâ portæ ſunt à Pompeianis occupatæ.

Cn. Pompeii fuga.

LIX. Tandem magna excitata ſeditione, & cæde edita, ſaucius h. mero

Pompejus naves triginta occupat longas, iiſque profugit. ſed premente fato, dum navigium conſcendit, funiculo irretivit pedem, & accelerans quidam, ferroque abrumpere funiculum volens, ſiniſtrum ejus crus incidit. Comperta Pompeii fuga Q. Didium, qui Gabidus claſſi præerat, excitavit, ut mari eum terraque perſequeretur. Sed Pompeiana claſſis nullis rebus paratis profecta, intra quartum diem aquationis cauſſa, ad montana quædam loca adplicuit. Eo loco Didius occurrit, & navibus quibuſdam incenſis, aliis captis, præcluſit maritimam fugam. Pompeius deſerta & avia petens, poſtquam *adeſſe cum Didianis equitibus & cohortibus Cæſennium Lentonem* audiit, ad ultimam ſpem munito loco, haud procul Laurone capto repugnat.

Dio. App. Auct. de bello Hiſp. Strab. lib. 111. Florus. 4. 2. 86. Vell. 2. par. 4. Dio.

LX. Cęſennius ubi vi capere locum poſſe deſperat, circum munire inſtituit. Tum vero Luſitani certiſſimum exitium fuga vitare coacti, deſeruerunt Pompeium, qui præter accepta vulnera talo etiam intorto, neque pedes iter facere poterat, neque ut equo vehiculove uteretur, natura loci præcipitiis aſpretiſque horridi ſinebat. Idcirco cavis exeſiſque rupibus & antris ſe occultans, captivorum indicio proditus eſt, atque interfectus. Caput adoleſcentis præciſum Cęſennius retulit, idque à Didio tranſmiſſum, Cæſari revertenti Hiſpalim A. D. pridie Id. Apriles relatum eſt. Cæſar *in conſpectum dari populo, ad reprimendos rebellium ſpiritus, deinde ſepeliri* juſſit.

Et interitus. Auct. de bello Hiſp. Cic. Philipp. 12. 9. Plut. Cæſ. cap. 79 Appian.

LXI. Neque diu lætatus hoc eventu Didius, à Luſitanis, qui ſe denuo collegerant, per inſidias occiſus eſt. Interea qui Mundæ fuerant circumſeſſi, quum eruptionem tentaſſent, eſſentque à Q. Fabio cum magna cæde rejecti, dolum paraverunt, ut magna manus, per ſpeciem transfugii recepta, in caſtris adminiſtraret cædem, eodemque tempore cæteri eruptionem facerent. Sed prodito eorum inſtituto Fabius teſſeram per caſtra dedit, *uti omnes Mundenſes extra vallum conciderentur*. Tandem operibus ad ſiduis intercluſi, quum extremum malorum acceſſiſſet diſcordia, deditionem aliis volentibus, cæteris alia omnia, inter ipſos concurſum eſt, & portæ ab alteris adapertæ.

Munda expugnatur Auct. de bello Hiſp.

LXII. Nec prætermiſit occaſionem Fabius, occiſiſque multis, reliquos redegit vivos in poteſtatem. Munda eum immenſa hominum cæde expugnata, vicinum oppidum Urſaonem tentari placuit, ſitu operibuſque permunitum. Interea Cæſar à Gadibus quo proceſſerat, Hiſpalim regreſſus, commeatu convocato, ſevera oratione Hiſpanos increpuit, *quod beneficiorum quæ primo Quæſtor iis, poſtea Prætor, deinde Conſul, nuper Dictator victorque frequentia & magna dediſſet, immemores, tam facile ad arma contra ſe capienda inducti eſſent*. Deinde revolutus *ad perpetuæ ſuæ clementiæ commemorationem*, *conſervaturum ſe Provinciam dixit*. Pecunia maxime imperata eſt, quibuſdam & agri adempti, & graviora impoſita ſtipendia.

Cæſar victos mulctat. Oroſ. 6. 16. Dio.

LXIII. Sed ex æde Herculis Gaditani donaria ſuſtulit, ſatis adſuetus aperciſſimis rapinis atque ſacrilegiis ſuſtinere bellorum atque munerum impendia. Ne ſociis quidem & benemeritis gratuita beneficia tribuit, agro donando, aut immunitate concedenda, civitatibuſque & coloniæ nonnullis dando jura. Sub hoc tempus Hiſpalim deducta colonia, ex nomine Cæſaris & Romæ, Julia Romulenſis appellata eſt. Inter hæc otia, hæc enim bellicis comparata laboribus, homini numquam ceſſare ſolito otia videbantur, Anti Catones duos ſcripſit,

Octavius ad Cæſarem avunculum venit. Suet. Cæſ. 547. Dio. Iſidor 15. 1. Plin. 3. 1. 14. Cic. ad Att. 12. 19. Nicol. Damaſc. de inſt. Aug.

Digitized by Google

vituperationem continentes Catonis, laudationique Ciceronis oppoſitos. His rebus ferme ſeptimum intra menſem confectis C. Octavius ad avunculum Cæſarem Carteiæ adhuc agentem venit, impeditus morbo, ne diſcedentem Roma comitaretur.

Cæſar Romam diſcedit. Dio. Nicol. Damaſc. App. lib. II. Civil.

LXIV. *Per eos dies enatum palmæ germen in loco Mundenſis pugnæ huic Octavio proſperum omen feciſſe*, quem tantarum opum ſucceſſorem DEUS deſignaverat. Sed ad ſuam fortunam trahens Cæſar, factus erat hilarior atque confidentior. tantoque facilius accepit Octavii preces, tam pro aliis interpoſitas, quam etiam pro Saguntinis, qui multis criminibus urgebantur, quum ad conventum Carthaginenſem Cæſar acceſſiſſet. Cætera deinde Provincia conſtituta, uti commodum properanti fuerat, Romam ad triumphum deceſſit.

JOH. FREINSHEMII

SUPPLEMENTUM

Libri CXVI. LIVIANI.

L. Annæi Flori Epitome Ejuſdem Libri.

C. CÆSAR ex Hiſpania quintum triumphum egit: Et cum plurimi maximique honores ei ab Senatu decreti eſſent; inter quos, ut Pater Patriæ *appellaretur, & Sacroſanctus, ac Dictator in perpetuum eſſet, invidiæ cauſſam adverſus eum præſtitere, quod Senatui deferenti hos honores, quum ante ædem Veneris Genitricis ſederet, non aſſurrexit: & quod à M. Antonio conſule collega ſuo, inter Lupercos currente, diadema capiti ſuo impoſitum in ſella repoſuit: & quod Epidio Marullo, & Cæſetio Flavo Tribunis plebis, invidiam ei tanquam regnum affectanti moventibus, poteſtas abrogata eſt. Ex iis cauſſis conſpiratione in eum facta (cujus capita fuerunt, M. Brutus, & C. Caſſius, & ex Cæſaris partibus D. Brutus & C. Trebonius) Pompeii in curia occiſus eſt viginti tribus vulneribus, occupatumque ab interfectoribus ejus Capitolium. Oblivione deinde cædis ejus ab Senatu decreta, obſidibus Antonii & Lepidi liberis acceptis, conjurati à Capitolio deſcenderunt. Teſtamento Cæſaris hæres ex parte dimidia inſtitutus C. Octavius ſororis nepos, & in nomen adoptatus eſt. Cæſaris corpus, quum in campum Martium ferretur, à plebe ante roſtra crematum eſt. Dictaturæ honos in perpetuum ſublatus eſt. C. Amatius humillimæ ſortis homo, qui ſe C. Marii filium ferebat, quum apud credulam plebem ſeditiones moveret, necatus eſt.*

Digitized by Google

HISPANIENSEM *Cæſaris triumphum, non uti conſueverat, lætum populo, ſed peracerbum fuiſſe* tradunt: quia ſub Hiſpanorum præſcriptione, non de Rege aliquo aut Imperatore barbaro; ſed aperte de civis ampliſſimi modo, mox miſerrimi, oppreſſa domo ducebatur. Itaque nec adparatus (erat autem ex argento raſili) nec epulum quod populo dedit, pari voluptate lætitiaque celebrata ſunt. quamquam duo præbuiſſet prandia, quia prius parciùs atque tenuiùs quàm pro ſua liberalitate inſtructum crediderat. Tum quoque frumentum populo diſtribuit, ne quid magnificentiæ deeſſet. Porrò poſt Triumphum Conſularia Comitia habuit, ſuffecitque ſibi in tres noviſſimos menſes (tot enim ſupererant) Q. Fabium Q. F. Q. N. Maximum, C. Trebonium C. F. tanta quidem indignatione populi, veterem morem iterum violari non ferentis, ut Q. Fabio theatrum introeunte, quum lictor *animadverti* ex more juſſiſſet, univerſi reclamaverint, *non eſſe eum Conſulem*.

Triumphus Cæſaris ex Hiſpania. Plut. Cæſ. c. 80: Vell. 2. 56. 2: Dio. Suet. Cæſ. 38. 6. 76. 4.

II. Triumphum etiam eidem Fabio, ſed & Q. Pedio, legatis ſuis, decernendum curavit ex Hiſpania, quaſi parum fuiſſet ſemel traductam eſſe civilium armorum calamitatem: quamquam nihil illi ſuis auſpiciis geſſerant. Fabius Maximus A. D. III. Id. Octobr. in Conſulato ſuo triumphavit; A. D. Idus Decembr. Pedius. Hi triumphi, quum minime favente populo ducerentur, etiam ob mediocritatem pompæ deriſi ſunt. Quum enim paucis ante diebus Cæſar oppida eborea aut argentea tranſtuliſſet, deinde Maximus lignea; *thecas eſſe oppidorum Cæſaris* jactitatum eſt. Sed mirari non oportet Cæſarem hanc oſtentaſſe victoriam, quum tantis excepta Romæ publicis gratulationibus eſſet, tam ſingularibus cohoneſtata decretis.

Triumphi legatorum ejus. Dio. Faſti Capit. Quintil. 6. 3. 61.

III. Sane tantum illi verecundiæ ſuperfuerat, ut neque nuncios ex Hiſpania, neque litteras publice mitteret: at Patres, plerique adulandi ſtudio, nonnulli quo maiore oneratum invidia velociùs & excuſatiùs perderent, honores nullo nec jure, nec exemplo congerebant. Et Cicero quidem, quantum ſummo cuique hominum tribui poteſt, ſententia ſua dederit. Sed alii ſic adauxerunt, ut Cicero propemodum malevolus fuiſſe videretur. Ita *ſupplicatio dierum quinquaginta* decreta, *utque Palilibus ludi ederentur, non jam ob natalem Urbis, ſed quia pridie ejus diei nunciata Cæſaris hæc victoria fuiſset*. quemadmodum eodem menſe A. D. VI. id. April. ludi ob victoriam Africanam fiebant. Sed & cæteras inſigniores ejus victorias ſingulis ludis placuerat celebrari.

Senatus adulatur Cæſari: Plutarch. Dio. Ovid. Faſt. 4. 375.

IV. Cæterum hæc erat potius calamitatis vulnerumque Reipublicæ triſtis exprobratio: levius inſaniſſe viderentur, qui *Clementiæ templum ponendum* cenſuerant; *niſi commune ipſi atque Clementia* eſſe voluiſſent, *ſimulachris utriuſque dextras jungentium dedicatis*. Sane quid facturus fuerit Cæſar, ſi vixiſſet diutius, non liquet. Illud in confeſſo eſt, quoad vixit mitem humanumque & placabilem adverſariis ſe præbuiſſe. Sed & ſub extremum tempus etiam quibus nominatim reditum non conceſſerat, reverti omnes, honoreſque & imperia capere paſſus eſt. Brutum quidem & Caſſium Prætores tum fecerat: aliis multis alios Magiſtratus conceſſerat: conjecturam inde faciente populo, fore, ut exemplo Sullæ Rempublicam redderet. poſtea L. Sullæ, & Cn. Pompeii ſtatuas à plebe disjectas, per Antonium collegam repoſuit. quo tempore dixiſſe Cicero

Clementia Cæſaris. App. lib. 2: Civil. Plut. Sueton. Cic. homil. 5. 6. Polyæn. ſtrat. lib. 8. Plut. de util. ex inim. capiend. cap. 14. & pophtheg. cap. 41.

Digitized by Google

ſertur, *Cæſarem Pompeii ſtatuas erigendo, ſtabilire ſuas*. de Pompeio ſemper honorificentiſſimè loquebatur.

Eiuſdem inſolentia. Plut. Cæſ. Cic. Famil. 6. 7. Macrob. Saturn. 2. 23 Sueton. Cæſ. 46. 4.

V. Præterea cohortes Prætorias, quibus ſtipatus bellorum tempore fuerat, à ſe removit. *cuſtodes corporis uti adſciſceret* amicis monentibus, multiſque ſe offerentibus ad officium, reſpondit, *ſemel mori præſtare, quam ſemper timere*. Dicta graviora inhibere quam vindicare maluit. In quibus & A. Cæcinæ criminoſiſſimum librum, & M. Otacilii Pitholai carmina maledicentiſſima æquo & civili animo tulit. Sed hæc tam pulchra & laudanda pleriſque inſolenter uſurpandis corruperat, in omni celebritate triumphalem veſtem indutus, laurumque perpetuo geſtans: *quo tamen honore lætatum ideo præcipue* ferunt, *quod moleſta & dictis obnoxia calvitiei deformitas ſic tegebatur*.

Habitus corporis. Dio. Sueton. Cæſ. 76. 2.

VI. Sed ipſum occultandi ſtudium patebat obtrectatorum jocis; & quod à *Venere ſua præcipuum formæ decus adeptum* ſeſe credi volebat; & de maximis quibuſque negotiis literas Venere armata obſignabat, hanc inſculptam annulo geſtare ſolitus. Fuit enim ſtatura excelſa, colore candido, teretibus membris, ore paulo pleniore, nigris vegetiſque oculis. Sed & cultu notabili commendare formam ſtudens, jam olim non evitaverat dicteria: quum & rubei coloris veſte uteretur, qualem Albæ Regibus geſtari ſolitam, ipſe Juli genus credebat ad ſe pertinere, & fluxiore cinctura, in quam memorabile Dictatoris Sullæ dictum fuit, deprecantibus pro Cæſare amicis, *cavere* jubens *male præcinctum puerum*.

Divini honores Cæſari decreti. Macrob. Saturn. 2. 3. Sueton. Cæſ. 75. 2. Pauſan. Laconic. Tacit. 1. 9. 2. Lipſ. ad Tacit. Annal. 112.

VII. Unde & Cicero poſt civile bellum interrogatus *quomodo in electione partis erraſſet*; *præcinctura*, inquit, *me fefellit*. Sed hæc erant, præ his quæ ſequuntur, tolerabilia. Namque ſacrificiis, certaminibus, donis circa omnia templa & loca publica, per ſingulas tribus colebatur: delubra quoque complura ei decernebantur Senatuſconſulto: eamdemque inſaniam, ad exemplum Urbis, civitates Regeſque ſocii inſaniebant. Ipſe *liberator* vocabatur, relato in faſtos nomine: templumque libertati locabatur publicè. Prænomen *Imperatoris* non ipſi tantum, ſed filiis etiam nepotibuſque dabatur, quum nullos haberet; quod poſtea ſequentes ad Principes, cum nomine Cæſaris pervenit, privàto conceſſum nemini: quam adhuc *Imperatores* vocarentur ob victoriam. quem honorem ipſi quoque Principes adſciſcebant, vel ſæpius; ut *Auguſtus* quidem *Imperator appellatus* legatur *ſemel & vicies*. Sed iſta quidem appellatio quoties victori tribuitur, poſt nomen adſcribi ſolet: idem quoties Principatus eſt nota, præmittitur.

Et univerſa in Rempublicam poteſtas. Sueton. Florus. 4. 2. 91. Dio. lib. 44. & lib. 43. Appianus. Euſeb. Macrob. Saturnal. 1. 12.

VIII. Adpellatus eſt & *Pater patriæ*, & *Dictator perpetuus*, *Conſulque in decennium continuum*, & *ſacroſanctus eſſe* juſſus, quo jure ſemper Tribuni plebis fuerant. Sacerdotibus Veſtalibuſque injunctum, *uti ſingulis luſtris vota pro eo facerent publice*. Decretum, *ne quis coniunctum cum eo imperium haberet, neve rerum bello gerendarum laudem communicaret: utique Magiſtratus inter ineundum jurarent, nihil moturos eorum quæ eſſent à Cæſare definita: neve quis iniuſſu eius ullam partem militaris imperii, aut pecuniæ publicæ adtingeret*. Menſem quoque cujus nomen antiquitus à numero Quinctilis fuerat, *Iulium* adpellari voluerunt, quod eo menſe erat in lucem editus, A. D. V. Id. quo die *ſacrificandum* quoque cenſuerunt *ob natalem Cæſaris*.

Statuæ Cæſari dicatæ.

IX. Sed quia dies eadem celebrabatur Apollinaribus ludis, ea cauſſa fuit, cur

cur edicto Triumvirorum poſtea Cæſaris natalis in antecedentem diem retraheretur: quia honores ei divinos habere cupiebant, Apollinaribus non poterant, quem diem antiquæ religiones unius Apollinis honori voluerunt eſſe conſecratum. Tum etiam *ſtatuam Cæſaris eburneam*, mox *thenſam & ferculum Cæſaris Circenſi pompa inter ſimulachra deorum* juſſerunt *vehi*: & imagines in templis vario ornatu propoſuerunt: unam in fano Quirini cum inſcriptione Dei invicti; aliam in Capitolio, ubi ſeptem Regum erant ſtatuæ, & octava in medio gladium ſtringentis L. Bruti, qui libertatis vindex fuit: *juxta hanc Cæſaris collocata ſtatua M. Bruto momentum ad facinus fuiſse* creditur, quod poſtea ſuſcepit.

Dio. lib. 43. et 47. 3. 13. Sueton. App. Florus. Cic. Philip 2. Plin. 33. 1. Plutarch. Bruto cap. 1.

X. His honorum velut infulis victima ornabatur, ſolatio potius quam remedio caſura libertatis. Sed & alia multa decreta fierunt, quæ tamen ex his cognoſci æſtimarique poſſint: nec ei numerus tantum horum atque novitas concivit invidiam, ſed magis etiam ipſius ſuperbia, quod eum his decretis venientem ad ſe pro æde Veneris Genitricis univerſum Senatum, Conſulibus præcedentibus, ſedens excepit, dextra tantum porrecta ſingulis. Nihil temere aut acceptum acerbius, aut pluribus exagitatum ſermonibus fuit. Quidam *adſurgere conantem à Cornelio Balbo retentum* autumant, *memorem eſse jubente majeſtatis ſuæ*. alii *conatum* negant, *ſed C. Trebatium admonere auſum limis aſpectaſse*. quapropter excuſantibus illum poſtea *profluvio ventris laborantem timuiſse, ne quid adſurgens turpiter faceret*, non eſt creditum, præſertim quia deinde pedibus domum redierat.

Superbia Cæſaris non aſſurgentis Senatui. Florus. Dio. Liv. Epitom. Sueton Cæſar. 78. 1. Plut. Cæſ. c. 84. Appianus. Eutropius.

XI. Et quo ægriùs homines factum ejus paterentur, quam ipſe tuliſſet iniquo animo recordabantur, quod triumphanti, quum ſubſellia prætervcheretur, à Tribuno plebis Pontio Aquila adſurrectum non fuerat. Nam & ſtatim præ indignatione exclamarat, *Repete igitur à me Aquila Rempublicam Tribunus*: & per continuos aliquot dies nihil promiſit cuiquam, ut non adjiceret; *tamen per Pontium Aquilam licuerit*. Ex honoribus porro decretis, præter decennem Conſulatum, admiſit reliquos, & quibuſdam ſtatim cœpit uti: Magiſtratuſque ad libidinem & capere & dare ſolitus, pridie Kalendas Januarias, quum hora ſecunda, Comitiis Quæſtoriis inſtitutis, Sella Q. Maximi Conſulis poſita, deinde mortuo eo nunciato, qui nullis evidentibus cauſis obierat, ſublata eſſet; qui comitiis tributis eſſet auſpicatus centuriata habuit: petentemque Conſulatum hora ſeptima renunciavit Conſulem Caninium C. F. C. N. Rebilum, qui uſque ad Kalendas eſſet, quæ eſſent futuræ poſtridie.

Conſul unius diei. Sueton. Cæſ. 76. 3. App. Dio. Cic. Famil. 7. 30. Plin 7. 53. Faſti Capitol. Tacit. 3. 11. 37. 5. Suet. Cæſ. & Nerone c. 15.

XII. Hæc referri melius non potuere, quam verbis Ciceronis, qui interfuit, neque dicta prætermittenda, quibus Conſulatus iſte deriſus eſt; *Caninio Conſule prandiſſe neminem; eum tanta fuiſſe vigilantia ut toto Conſulatu ſuo ſomnum non viderit*, Ciceronis ſales ſunt; *antea Flamines Diales fuiſse, nunc Conſules*, Pitholai. Sed & ad ſalutandum Conſulem ituris, *maturemus*, inquit Cicero, *ne prinſquam accedamus, ille Conſulatu abeat*: idemque Græco verbo λογοθεώρητον adpellabat Conſulem, tamquam qui ſenſu percipi nequiret: *idque conſequutum eſse Caninium* dicebat, *ut quibus Conſulibus Conſul fuerit quæreretur*. Sed tamen res in exemplum ivit, neque deinde quidquam fuit uſitatius, quam ut multi eodem anno Conſules, & plerique in bimeſtre crearentur: annis nomina darent, qui ex Kal. Januar. fuiſſent.

Multum iriſus à dicacibus. Cicer. Dio. Macrob. Saturn. 2. 2. Plutarch. Cæſar. cap. 81.

Digitized by Google

Numerus Magiſtratuum, auctus à Cæſare. Dio. Tacit.

XIII. Cæteros Magiſtratus in ſpeciem more antiquo populus dabat, recuſante munus iſtud Cæſare: ſed tamen neque contra voluntatem ejus fiebant, & provinciæ ab ipſo mandabantur extra ſortem. Numerus adhuc cæterorum idem: ſed Prætores eo anno quatuordecim, Quæſtores quadraginta creati. Nec enim erat alia maturandis civilis belli præmiis expeditior ratio. Eamdemque ob cauſſam collegio quindecim virorum adjectus unus eſt; & ſeptem viris tres additi.

In Senatu adlecti homines viles. Dio. Sueton. Cæſ. 76. 8. Jo Sarisber. 1. 24 ex Macrob. Saturn. 2. 3. Senec. epiſt. 98 13. Sueton. Cæſ. 72. 2. & 76. 9.

XIV. In Senatorium quidem ordinem ad legebat ſine diſcrimine milites, libertinos, civitate recens donatos, Gallos quin etiam ſemibarbaros, aucto ad nongentos Senatorum numero. Unde rogatum à quodam Ciceronem, *uti privigno ſuo decurio natum expediret*, reſpondiſſe ferunt, *Romæ ſi vis habebit; Pompeiis difficile eſt*. & Q. Sextius pater latum clavum offerente Cæſare, ſtudiorum obtentu repudiavit. Quoſdam infimi generis provexit ad ſummos honores: monetæ, publiciſque vectigalibus peculiares ſervos præpoſuit: trium legionum quas Alexandriæ reliquerat, curam & imperium, exoleto ſuo Rufini liberti ſui filio, commiſit.

Cum indignatione, ſed vana populi. Sueton. Cæſ. 41 8 72. 3 80. 4. Nicol. Damaſc. de inſtit. Auguſt.

XV. Hæc quoque vanis vocibus ultus eſt populus, hoc tantum adſequutus, ut & pati poſſe quævis indigna & moleſta judicaretur. Ideo *Gallos idem in Triumphum atque Curiam, depoſitis braccis, lato clavo ſumpto, duxiſſe* canebatur: & libellus eſt propoſitus in hanc formam: *bonum factum. ne quis Senatori novo Curiam monſtrare velit*. Hæc ille ſic defendebat, ut diceret palam, *ſi graſſatorum & ſicariorum ope in tuenda dignitate uſus eſſet, talibus etiam ſe parem gratiam relaturum*. Sed in adlegendis patritiis fuit aliquanto ſeverior: in quos & C. Octavium recepturus erat, chariſſimum ſibi; & maximi meriti virum, neq; pollutum ab indignis honorem patienter laturum, M. Ciceronem, lege Caſſia.

Qui & avaritiam Cæſaris & profuſionē arguit. Diod. lib. 43. & 46 3 21 Sueton. Cæſ. 50 3. 54. 7. 76 7. Macrob. Saturn. 2. 1.

XVI. Adſcripſit autem præterea Conſulares omnes, & eos, qui cum imperio ad exercitus fuerant. Sed & viris Prætoriis decem Conſularia ornamenta tribuit. Quod autem dimiſſi quidam fuerunt, quos accuſatores corruptorum judiciorum convicerant; id crimini datum eſt Cæſari, tamquam pecuniæ cauſſa jus violaſſet: eaque ſuſpicio vehementius aucta, poſtquam loca publica, nec profana modo, ſed etiam ſacra quædam ſubjecit haſtæ. Certabat tamen ibi quoque cum rapacitate profuſio, multique grandes ſummæ donatæ, aut minimis addicta ſunt luculenta prædia, notumque eſt Ciceronis dictum, mirantibus ampliſſimos fundos minimo abſtuliſſe matrem Serviliorum; *quo melius emptum ſciatis, tertia deducta eſt*. Erat autem Junia Tertia Serviliæ filia C. Craſſi uxor: quam & ipſam conciliare Cæſari mater credebatur.

Ærarii adminiſtratio. Dio. Tacit 13. 49. 2.

XVII. Sed L. Baſilo Præturam gerenti viſum intolerabile, quod negata provincia pecuniam Cæſar dediſſet: igitur non ferens ignominiam, ſibimet conſcivit necem. Hæc, ut in civitate ſtudiis & moribus diſcordi neceſſum erat, varie accipiebantur: gaudebant quorum hæc fiebant emolumento; cæteri ringebantur, ſermonibuſque occultis, & quibus plus audaciæ erat, libellis editis, temporum infelicitatem traducebant. Hæc ferme anni illius geſta reperio: quo quidem ærarii curam ex Præfectorum numero duo geſſerunt, à Quæſtoribus prius adminiſtrari ſolitam.

Et Urbanorū negotiorum. Dio.

XVIII. Ab eo initio varie habita ejus rei forma eſt; nec poſtea perpetuo mandata Quæſtoribus, ſed poſtremo præfecti ſunt ærario Prætorii. Quæſtores autem

Digitized by Google

eo anno nulli creati, cum Lepido Magiſtro Equitum, ſicut & factum anno ſuperiore fuerat, præfectis Urbana negotia adminiſtrantibus: qui poſtulati, *quod lictores prætextamque & ſellas curules habuiſſent*; legem protuleruut, per quam *earum rerum poteſtas* fiebat *iis, qui Magiſtratum aliquem à Dictatore accepiſſen*. Apollinares ludi ſumptibus Cæſari ſacti ſunt per alterum præfectorum, quos ærario præfuiſſe diximus: Romanos Ædiles plebis fecerunt ex Senatuſconſulto. Præterea quod neque prius neque poſtea factum reperitur, unus præfectorum, quum feriis operam daret, alium ſibi ſuffecit in proximum diem, atque ille iterum alium.

XIX. Sequitur annus Julianus ſecundus, quintam Cæſaris Dictaturam, quintumque & poſtremum Conſulatum adferens. Proximis enim Comitiis quum promiſſis ejus inductus Dolabellæ Conſulatum petiſſet; quia M. Antonium creare Conſulem cupiebat, qui ex Hiſpania redeunti longiſſime profectus obviam, priſtinum familiaritatis gradum recuperaverat; ſciens eum eſſe Dolabellæ inimiciſſimum, ſemetipſum cum M. Antonio deſignarat: Dolabellam oſtēdens priuſquam ad bellum Parthicum proficiſceretur, Conſulem eſſe futurum. M. Lepidum adſciverat Magiſtrum Equitum; & quia Galliam ille Narbonenſem cum Hiſpania citeriore per legatos adminiſtrabat, & tum iturus ipſe erat in provinciam, C. Octavius C. F. C. N. Magiſter Equitum deſignatus eſt, ut quum M. Lepidus paludatus exiſſet, iniret. nam ut Lepido præferretur ab avunculo fruſtra petierat, quod eſſet adhuc adoleſcentulus.

Urb. cond. an. ... Dol... llæ Conſ... atus dicatus. Cic. Philip. 2. 32. Plut. Anton. cap. 16. Faſti Capit. Dio. Ann. lib. 17. Civil. Plin. 7. 45.

XX. Deſignavit & Cn. Domitium M. F. M. N. Calvinum, qui ſibi Dictatori Magiſter Equitum in annum ſequentem eſſet: ſed tum Magiſtro Equitum non fuit opus, Dictatura ſublata. Quod enim belli Parthici cauſſa abſuturus erat Cæſar, decretum fuerat, *uti plures in annos Magiſtratus ordinarentur*. Nec tamen omnes declarati: Prætores tamen conſtituti ſedecim, in quibus & P. Ventidio fuit locus. Ædiles tum primum ſex creati, duo patricii, quos ob frumenti procurationem *Cereales* vocabant; quatuor plebeii, cæteri quoque Magiſtratus omnes eum in annum conſtituti ſunt. in ſequentem, præter Conſules & Tribunos plebis nemo.

Plures in annos Magiſtratus ordinantur. Faſti Capit. Sueton. Cæſ. 76. 6. Dio lib. 44. l. a. pat. 3. de orig. jur.

XXI. Ipſe qui numquam poſſet quieſcere, multa ſimul negotia amplexus, dum expeditio paratur, de ornandis inſtruendiſque Urbe & Imperio cogitabat: Theatrum imprimis exſtruere adgreſſus eſt ſummæ magnitudinis, Tarpejo monti adcubans. Deſtinavit & Marti Templum, quantum nuſquam eſſet, complanato lacu, in quo naumachiam ediderat: præterea Græcas Latinaſque bibliothecas, quam poſſet maximas, colligendi negotium M. Varroni dederat. Quę opera morte ejus interrupta, ſucceſſor Auguſtus perfecit. penes ipſum invidia fuit, quod loco theatri repurgando multa privata atque etiam ſacra ędificia diruerat: crematis ſimulachris ligneis, & quos repererat, theſauris ſuum in ſinum reconditis.

Cæſaris deſtinata, & opera. Plut. Cæſ. c. 82. Suet. Cæſ. 44. Dio.

XXII. Parabat & ſiccare Pomtinas paludes, quę à Circeiis magnum agri Latini modum abſorbuerant: Aninen flumen, ipſumque Tiberim, ſtatim à Ponte Mulvio pręaltis foveis exceptos, ſecundum montes Vaticanos, per Circęum promontorum Tarracinam, atque in mare Tyrrhenum deducere, quo minore negotio ſubigi naves onerarię poſſent: & jactis ad mare circum Oſtiam

Sueton. D.o. Plin. 3. 5. 26 3. Cic. ad Attic. 13. 33. Plu arch. Plin. 4.

Digitized by Google

molibus, alveoque Tiberis repurgato, portum efficere cujuslibet navigationis capacem, & quo facilius Urbs adiretur à mari ſupero per Apennini dorſum ad Tiberim uſque munire viam. Sed & Iſthmum perfodere inter Lecheam & Cenchreas navigabili alveo cogitavit; quod olim Rex Demetrius, poſtea Caligula & Nero Cæſares, infeſto omnes incœpto, & ipſorum interrupto morte, tentaverunt.

Corinthi & Carthaginis inſtauratio. Dio lib. 43. Cic. ad Attic. 13. 33. & 35. Plut. Cæſ. Pauſan. Corinthiac. Diod. ap. Valeſ. App. Leonic.

XXIII. Inter hæc & leges tulit, & pomærium protulit Urbis. quibus rebus quum imitari Sullam videretur, longiſſime anteibat clementia, qui adverſus ſe arma tulerant, pari eum cæteris jure ſinens agere, & quibus bona propter delictum ademerat, eorum filiis remittendo partem. Igitur licet arduum ſit unum aliquem & belli & pacis excellere laudibus, utroque nomine clarus apud populum Romanum atque venerandus erat. Auxitque gloriam apud exteros, duarum nobiliſſimarum urbium, Corinthi & Carthaginis inſtauratio, quæ ante annos circiter centum ſimul deletæ, tum clementia & liberalitate Cæſaris reſurrexerunt.

Ejus rei cauſſa. Strabo lib. 8. & 17. Feſtus. Nummi apud Valeſ. in Diod. Fragmenta. Mela 1. 3. Solin. cap. 40.

XXIV. Conſilium hoc cepiſſe in Africa creditur, ſomnio permotus, quum adverſus Pompejanos in ſolo Carthaginis caſtra poſuiſſet. Magnum exercitum videre per quietem imaginatus, ſeque fletu ejus permotum adpellari, *ut populoſiſſimam olim urbem, iterum è ruinis excitaret;* ſtatim in Commentarios retulit, *miſſurum Colonias Carthaginem & Corinthum*, cujus eum ſimul memoria ſubierat. Coloni ſunt Corinthum miſſi liberrini generis plurimi, *Corinthienſeſque* adpellati, & Colonia *Julia Corinthus*. Ab eo tempore rurſus magnopere hæ urbes effloruerunt: Carthago quidem in tantum, ut à Solino *alterum poſt Urbem Romam terrarum decus* adpellaretur.

Cæſaris vaſta conſilia. Dio. App. lib. 2. Civil. Plutarch. Sueton. Cæſar. 44. 5.

XXV. At Cæſar multis ad bellum cauſſis excitatus, quod & Craſſum vindicari populus Romanus jubebat; & ipſi valetudo inter laborem erat firmior; ſed præcipuo gloriæ ſtimulo, quã vaſtus & inſatiabilis animus ſine modo, ſine fine indefinenter adpetebat: præmiſſis trans Adriaticum ſinum legionibus ſedecim, equitum decem millibus, Dacos qui ſe in Pontum & Thraciam effuderant, coërcere; mox Parthis inferre bellum per Armeniam minorem meditabatur: his devictis per Hyrcaniam ad Caſpium mare penetraturus, ut Caucaſo ambito, Scythiaque perdomita, & quæ ſupra Germaniam colunt gentibus, ipſaque Germania, per Gallias in Italiam rediens, omnem fere orbem habitabilem, unius Imperii jure complecteretur.

Illyriorum legatio. Æthicus in præfat. App. Illyr.

XXVI. Sub idem tempus, his puto cogitationibus admonentibus, Senatuſconſultum faciundum curavit, *uti totius orbis Romani deſcriptio, cum accuratis locorum dimenſionibus, in tabulas referretur*. His excitæ rumoribus Illyriorum nationes nunquam ſatis pacatæ, legatos miſerunt, præteritorum petentes veniam, traditis in fidem Cæſaris omnibus. Sed inter orandum barbara quadam ferocia, *gentis ſuæ robur, & induratam bello fortitudinem* extulerant. Itaque Cæſar acriore reſponſo ſuperbiam eorum reprimendam ratus; *Vos quidem*, inquit, *armis Romanis ſæpe provocatis domiti, dum majoribus curis diſtringimur, à pacta fide ſubinde reſiluiſtis. nec antiquiora commemoro: me ſubigendis Gallis occupato; quum Liburnis Priamonem reddi juberem, ſpretis mandatis meis, etiam copiarum eo miſſarum partem inſidiis circumveniſtis. poſt paulo Gabinium cũ quindecim cohortibus,*

Digitized by Google

& tribus millibus equitum, per fines veſtros ad me tendentem in Macedoniam, hoſtiliter vexaſtis, multis occiſis militibus, ſignis ſpoliiſque ablatis.

Tributa & obſides pollicentur.

XXVII. *Nunc amicitiam audetis à me petere, quem tot injuriis laceſſere veriti non eſtis. At ego talia perpetrantibus amicus eſſe non didici: armis ulciſci armatos, & pacem quam petunt præſtantibus parcere, Romanum & meum eſt. Idcirco tributa, & in futurum fidei pignus obſides mittite; aut hoſtilia omnia propediem exſpectate.* Orantibus illis, & utrumque pollicentibus, P. Vatinium cum legionibus tribus, & magno equitatu miſit, qui acciperet obſides, & tributa imponeret. Sed talia agitantem animo Cæſarem feſtinata civium dolo mors prævenit.

Cæſaris factũ adrogans. Faſti Capitol. Dio. Plutarch. Suet. Cæſ. 79. 2. Appian. Plut. Bruto cap. 14.

XXVIII. Jam eum exoſum multis nimii honores fecerant; & quod in his uſurpandis exiſtimatus erat eſſe ſuperbior. Sed maxime deſpectus ab eo nuper Senatus putabatur: iſque dolor adrogantiore facto ſævius recruduit. Quum A. D. VII. Kal. Februar. ex Albano monte ovans reverteretur (hic enim ei honor decretus fuerat è feriis Latinis redeunti) adclamatione quorumdam *Rex* adpellatus, quum id animadverteret populo parum placere, *non Regem ſe, ſed Cæſarem eſſe* reſpondit. Attamen quidam è turba ſtatuæ ejus coronam impoſuit, candida præligatam faſcia, in diadematis modum. *Eam faſciam* duo Tribuni plebis L. Ceſetius Flavus, C. Epidius Marullus *detrahi, hominemque in carcerem duci*, juſſerunt: gratum facturos Cæſari ſperantes, quod ille motam aliquando Regni rationem ſimilis indignabundo rejeciſſet.

Ceſetio & Marullo Tribunatum plebis adimit. Suet. Plutarc. Appian. Val. Max. 5. 7. 2. Dio. Liv. Epitom. Jul. obſeq. c. 139.

XXIX. At ille graviter increpavit Tribunos, quaſi ereptam ſibi gloriam recuſandi doleret: ſubinde *Brutos* vocans & *Cumanos*, quia populus factum eorum probans, quaſi vindices libertatis hoſteſque Regni, *Brutos* adpellaverat. nihil tamen adjecit in præſentia triſtius. Cæterum Tribunos poſt aliquot dies queri auſos, *ſibi neque integrum, neque tutum eſſe de Republica loqui*, accuſavit in Senatu, *quod invidiam ſibi tanquam adfectanti tyrannidem facerent*; & multis extrema decernentibus, *ſufficere* dixit, *ſi Senatu moti Tribunatum amitterent.* Rogationem de abrogando eis Magiſtratu C. Helvius Cinna pertulit: pauloque poſt interemptus, firmavit opinionem, neminem, qui collegæ Magiſtratum abſtuliſſet, annum ſupervixiſſe.

Cæſar ſtipatores non admittit. Dio. Appian. Plutarch. Cæſ. et Ant. cap 17. Vell. 2. 57. 1.

XXX. Cæſetii pater à Cæſare *filium abdicare* juſſus, *facturum* ſe negavit. Quod à Cæſare latum civiliter, non tamen abſolvit eum cogitatæ dominationis crimine, quod lenis alias & manſuetus, tam præcipiti iracundia in homines præmio digniores exarſiſſet. Fertur & ipſe ſenſiſſe commota hominum odia, & amicis dixiſſe, jugulo nudato, *paratum ſe ad cædem cuilibet: cæterum vigilarent illi: nunc enim egregium nactos eſſe prætextum inimicos.* At Panſa & Hirtio prædicentibus, *ut principatum armis partum armis tueretur*: quærentibuſque, *num igitur pateretur iterum ſtipari cohortibus, quas Hiſpanienſi bello habuiſſet?* reſpondit, *nihil eſſe miſerius perpetua cuſtodia, hoc enim ſemper timentis atque ſoliciti eſſe. mori ſe quàm timeri malle.*

M. Antonius Cæſari diadema imponit. Vellejus. Florus. 2. 92.

XXXI. Neque tamen aut ipſe deſiit adpetere Regnum; aut familiares ejus hanc augere ſuſpicionem. Noviſſime pro Roſtris aurea ſella, in Regia veſte, cum aurea corona ſedentem, M. Antonius inter Lupercos currens, adiit, & diadema paratum adferens, capiti ejus imponebat, tanta hominum mœſtitia, ut

Digitized by Google

Dio. Liv. Epit. Cic. Phil. 2. 24. Appian. Plutarch. Anton. Cic. Phil. 14.

etiam M. Lepidus averteret oculos: & Cæſar ipſe repelleret, plaudente populo, qui modo graviter ingemuerat. Id quia factum erat aliquoties, neque offenſus Cæſar pro gravitate rei videbatur; & quum capiti detractum in ſella collocaſſet, ſepoſuiſſe potius, quàm repudiare exiſtimatus eſt. Neque mentibus eximi ſuſpicio potuit: quamquam mox in Capitolium mitteret eam, *ſolum Jovem Romanorum eſse Regem* dictitans. Plura enim augendæ ſuſpicioni fiebant, aut futura credebantur.

Cæſar nomen Regis affectare creditur. Dio. Sueton. Cic. de Divin. 2. 54. Appian.

XXXII. Nam & paſſus erat Cæſar adſcribi in Faſtis, *ad Lupercalia, C. Cæſari, Dictatori perpetuo, M. Antonium Conſulem, populi juſsu Regnum detuliſse, Cæſarem uti noluiſſe.* Igitur *rem actam ex compoſito* credebant: *ut Cæſar, quod flagrantiſſime cupiebat, ſuſcipere coactus videretur.* Quin etiam fama percrebuit, *migraturum Alexandriam vel Ilium, eam deinceps habiturus Imperii caput: exhauſtaque delectibus Italia, regimen Romæ permiſsurum amicis. Sed & poſtremo Senatu L. Cottam Quindecimvirum ſententiam dicturum, ut quoniam libris Sibyllinis comprehenſum eſſet Parthos niſi à Rege, vinci poſse, Cæſar Rex adpellaretur.*

Honores nimios admittens. Plut. Cæſ. Sueton. Dio. Cicer. Florus. Appian.

XXXIII. *Id maturandi conſilii cauſsam conjuratis adtuliſse* creditum, *& quia revera Regem Cæſar agebat, ne modeſtum quidem, ſed adſentatorum vocibus infatuatum, & nimios honores ſine numero admittentem.* Nam præter eos qui ſuis locis ſunt memorati, decretum ei fuerat, *uti faſtigium qualibus ornari templa ſolent, in domo ejus locaretur: ipſe curuli ſella ſemper uteretur; ludis in Tribunitio ſubſellio ſpectaret inter Tribunos. opima ſpolia in templo Jovis Feretrii ſuſpenderet: lictores ſemper haberet laureatos: ipſius imagine moneta ſignaretur: ſtatuæ in omnibus urbibus, atque omnibus Urbis Romanæ templis ponerentur: in ipſis quidem Roſtris duæ, altera cum civica corona, altera cum obſidionali: tanquam ipſius virtute ſervati cives, liberata patria forent: uti Concordiæ Novæ templum ſtatueretur, cum anniverſariis ludis, propter reſtitutam à Cæſare pacem: Curia quoque nova ædificaretur.*

Hoſtilia Curia ut Julia. Flor.

XXXIV. Hoſtilia quum funere Clodii arſiſſet, dudum inſtaurata fuerat. ſed eadem nuper erat iterum diruta, Magiſtro Equitum Lepido *templum ibi* dicente *ædificaturum Felicitati: cęterum id ea re actum* ferebatur, *ut inde quoque Sullæ nomen tolleretur, & nova ibi Curia ex fundamentis educta Julia fieret.* quemadmodum & menſis adpellatus ab eo fuerat; & tribuum una ſorte ducta ex omnibus. Ad hæc datum, *uti ſolus perpetuuſque Cenſor eſset: filius, ſive natus ei, ſive adoptatus foret, Pontifex Maximus crearetur. pro ſalute ejus vota quotannis fierent: per genium ejus juraretur: omnia quæ egiſset, rata haberentur: Senatores atque Equites cuſtodiam corporis ejus agerent: Quinquennalia tanquam heroi agerentur: Lupercis tertium collegium adderetur, Juliorum cognomento. munere gladiatorio in Urbe & per Italiam unus dies Cæſari dicatus eſset: in theatris ſella ejus aurea, & gemmata radiiſque diſtincta corona, ſicuti cęterorum Deorum inferretur.*

Jupiter Julius Sueton. Dio.

XXXV. Poſtremò jam non per ambages, ſed propalam pulvinari decreto *Jovem Julium* adpellarunt, eique ſuum adtribuerunt Flaminem, Antonium. Nec eo minus tamquam mortali ſepulchri locum dederunt intra pomærium. & hæc decreta literis aureis in columnis argenteis conſignata ſub pedibus Capi-

Digitized by Google

tolini Jovis collocaverunt. Non me fallit his commemorandis lectori me ſimile faſtidium comparaſſe, atque ego cognoſcendis digerendiſque ſubii. Sed referre credidi, ne parum diligenter iſta traderentur, quo ſub illuſtri documento palam fieret, in quantum inſanire magna ingenia poſſint, quoties popularium vocum puerilibus oblectamentis in tranſverſum acta, ſemel à vero gloriæ itinere diverterunt.

Cæſaris adrogantiæ voces. Plin. 7. 25. Suet.

XXXVI. Inerat ſane Cæſari præſtantiſſimus animi vigor, & capax omnium, ad quæ adſpirare mortalis natus auſit, ſublimitas: ſed adſuetudine & voluptate jucunda quàm ſalutaria audiendi non ceſſavit à ſe deſciſcere, donec ad ſtolida, & pudenda, & poſtremum exitioſa prolaberetur. Igitur propalam edebat voces inſolentis adrogantiæ pleniſſimas, *Nihil amplius eſſe Rempublicam: adpellationem modò ſine corpore ac ſpecie. Sullam neſciſſe literas, qui Dictaturam depoſuerit. Debere homines jam conſid.ratiùs ſecum loqui, & pro legibus habere quæ dicat.*

Impudentis adulationis ſpecimen. Dio. Suet. Cæſar. 50. 2. 52. 5.

XXXVII. Sane magnos ei honores à principio quotquot adhuc vetere Curia digni ſuperabant, non immeritò detulerant. Sed ubi hæc cupidè recipi intellectum eſt, ſtatim prorupit adulantium protervitas, tam impudenter, ut inter alia turpia cenſerent quidam, quod mulieroſum eſſe ſcirent, *ut uxores lib.rorum quærendorum cauſſa, quas & quot vellet, ducere liceret.* ajuntque *hoc etiam placuiſſe Cæſari, atque Helvium Cinnam pleriſque confeſſum habuiſſe paratam legem, quam ea de referri ſe abſente Cæſar juſſiſſet.*

Populus vindicem requirit. Plut. Anton. Suet. Cæſ. 80. 2.

XXXVIII. Jamque eò perventum erat, ut tot atque talia admitti ab homine, vel ipſi, qui detulerant, indignarentur. At populus, ut mos eſt vulgo ſæpe nominibus magis, quàm rebus offendi, quem tamdiu Regem erat paſſus, ſic adpellari velle non ferebat. Itaque clam palamque dominationem aſpernantes, vindicem requirebant. proximis comitiis reperta dicuntur complura ſuffragia, *Cæſetium & Marullum Conſules* declarantium. L. Bruti ſtatuam in Capitolio fuiſſe diximus, juxta Regum effigies, ubi & C. Cæſari nuper erat poſita. huic igitur inſcriptum fuit: *Brutum ejectis Regibus primum Conſulem factum eſſe: hunc ejectis Conſulibus poſtremum Regem.* Bruti vero ſtatuæ; *Utinam viveres!*

Brutum nomine inclamant. Dio. Plut. Brut. c. 11. & 14. App. lib. 11. Civil. Vell. 2. 56. 3.

XXXIX. Atque inde converſi ad Prætorem Brutum, quem propter nominis communionem *ab altero illo genus ducere* faventes dicebant, ſubinde inclamarunt *Bruti* nomen, ſibique *Bruto aliquo eſſe opus*. Tribunali quoque ejus inſcriptum, *Dormis Brute?* &, *non es Brutus?* Is populi ſenſus animos inimicorum Cæſaris erexit; Caſſioque ſollicitanti quoſdam, adnuerunt, *ſi dux facti Brutus eſſe ſuſtineret.* Ab hujus enim integritate putabant acceſſurum auſis ſuis honeſtiſſimum colorem, ut res Bruto probata, non niſi cauſſa libertatis ſuſcepta videretur. Sororem Bruti Caſſius duxerat; ſed erat inter eos nuper orta diſſenſio, quod minorem natu Brutum Cæſar Urbanum Prætorem fecerat, eidemque Conſulatum promiſerat, dilato Caſſio, cujus tamen cauſſam eſſe juſtiorem fatebatur.

Idem & à Caſſio ſollicitatur. Appian. Plutarch.

XL. Tunc igitur prior ad Brutum Caſſius venit, percontatuſque eſt, *eſſet ne interfuturus Senatui Kalendis Martiis? nam audire ſe Cæſaris amicos relaturos eſſe de Regno ejus.* Ille negare adfuturum. Tum Caſſius, *quid ſi cogamur adeſſe?*

Digitized by Google

Multa querar, ait ille, *de Republica: & oppetam pro libertate. Iſtud vero nec dii nec homines ſirint*, exclamat Caſſius, *quin ille pereat potius qui meruit. Nec enim ſolus objiciere periculo. ecquid eos putas, qui voce non auſi te compellare, tribunal tuum fecerunt interpretem ſuæ voluntatis? non forenſis ea turba eſt profecto, aut ſellularii opifices: illuſtres viri ſunt, & principes Civitatis.*

Et perſuaſus plures adſciſcit.
Cic. pro Ligario.
Suet. Galba 3.
Appian.
Caſaubon ad Suet. Cæſ. 80. a.
Seneca de Ira 3. 30.

XLI. Ab hoc colloquio Brutus, jam conſilii certus Q. Ligarium inviſit familiarem ſuum. qui accuſatus apud Cæſarem, & patrocinio Ciceronis abſolutus, acriorem periculi quam beneficii ſenſum retinebat. Igitur dicente Bruto, *quali tempore ægrotas Quinte!* continuo ſe erexit in cubitum, & adrepta Bruti manu, *ſi quid*, inquit, *dignum te cogitas, valeo.* Inde ad ſolicitandos amicos converſi, multos pertraxerunt in ſocietatem, quoſdam etiam ex Julianis partibus. Horum principes fuerunt D. Brutus, C. Trebonius: cęteri nobiliores Ser. Sulpicius Galba, Cajus, & Publius Servilii Caſcæ, Tullius Cimber, Minutius Baſilus. plerique omnes nulla alia de cauſſa, quàm quod ſatisfacere Cæſar cupiditati omnium nequibat. quum ſinguli ferme tantum poſcerent, quantum vix dare poterat univerſis.

XLII. Ex Pompejanis præter duces conſilii Brutum atque Caſſium, L. Caſſius, Caii Frater, Cn. Domitius Ahenobarbus, P. Turullius, Atilius, Petronius, C. Cornelius Cinna, Caſſius Parmenſis, Cæcilius & Bucilianus fratres, Rubrius Ruga, Q. Ligarius, M. Spurius, P. Sextius Naſo, Pontius Aquila.

Ciceronem tamen & Favonium præterit.
Eutrop.
Cic. Philip. 3. 91 & 13.
Appianus.
Plutarch.

Sed Ciceronem, de cujus neque fide, neque benevolentia dubitarunt, celare conſilium maluerunt, circumſpectam ſenis prudentiam veriti, minime aptam negotio quod celeritatem & impetum requireret. Sed & Statilium & Favonium duos Catonis æmulos non adhibuit Brutus, tentata diſſimulanter utriuſque ſententia, dum inter ſermones de Philoſophia èlicitur Favonius, *ut deterius eſſe tyrannide bellum civile* diceret: Statilius Epicuri ſectæ deditus, negaret *cordato viro laborem & periculum eſſe ſuſcipiendum, malorum & ſtolidorum hominum gratia.*

Fides & taciturnitas conjuratorum.
Appian.
Dio
Plutarch.
Eutrop.
Sueton. Cæſ. 80. 8.
Senec. epiſt. 83. 18. 12

XLIII. Igitur his relictis, Labeonem quemdam adjunxit. A Labeone ſimul & Caſſio D. Brutus tentatus eſt, vir animi non maximi, ſed cui plurima erat fallendi copia, per amicitiæ fidem: erat enim inter familiariſſimos Cæſaris. præterea quum Idibus Martiis munus editurus eſſet in theatro Pompeii, gladiatores ejus ingentem præbere uſum poterant. At ille, nullo tum reſponſo dato, perrexit ad Brutum: & intellecto hunc eſſe rei gerendæ ducem, omnia promiſit ampliſſime: cæterorumque plurimos & præſtantiſſimos auctoritas M. Bruti allicuit: donec facti ſunt Senatores Equiteſque amplius ſexaginta. tum conſilia, quæ ſeorſim hactenus bini ternive cęperant, in unum conferre viſum. & licet neque juramento, neque ſacris tactis adſtrinxerant fidem, eam tamen cum ſilentio præſtiterunt, ut ex tanto numero nemo mutaret animum, nemo proderet, ne Cimber quidem Tullius confeſſæ ebrioſitatis: & qui poſtea per jocum dicere ſolitus eſt; *Ego ne ferrem quemquam, qui vinum ferre non poſſum?*

Cæſar Brutum & Caſſium ſuſpectos habet.
Suet. Cæſ. 75. 9. 77. 21.
Plut. Ant. 37.
Plin. 12. 37.
Cic. de Divin. 2. 52.

XLIV. Sane non fallebat Cæſarem nocturnos conventus agi, Brutumque & Caſſium ſuſpectabat, negans *obeſos illos & comatulos ſe timere.* (Dolabella & Antonius rerum novarum inſimulabantur) *ſed pallidos hos & macilentos:* cęterum ſive inopia conſilii, ſive nimia fortunæ ſuæ fiducia, contentus edicto admonuiſſe, *nota ſibi eſſe quæ agerentur*, ultra nihil cavit: etiam aruſpices irridens,

à qui-

à quibus monebatur. Quo die primum veſte purpureâ proceſſit, atque in aureâ ſella ſedit, ſacrificanti extis cor defuit in opimo bove. At ille *triſtia exta* nuncianti Spurinnæ, dicentique *timendum eſſe ne conſilium & vita deficeret, quod utraque hæc corde continerentur; futura* dixit *lætiora quam vellet: neque pro oſtento ducendum ſi pecudi cor defuiſſet. idemque ſibi eveniſse in Hiſpania; neque ideo minus ſequutam victoriam.*

Jul. Obſeq. Plut. Cæſ. c. 59. Val. Max. 1. 6; 13. Appian.

XLV. Sed aruſpice regerente, *tum quoque maximum capitis diſcrimen adiſse:* hactenus motus eſt, ut poſtero die iterum immolaret. tum vero caput in jecore non fuit. Prædixit igitur Spurinna, *caveret proximos dies triginta, quorum erat poſtremus Idus Martiæ.* Sed & alia *plurima circum hoc tempus adparuiſse prodigia* tradunt. Nam *præter fulgurita plurima, & viſa per noctem diſcurrentium virorum flammea ſpectra, aveſque ſolitarias in foro conſpectas, paucos ante menſes Capuæ repertam in conditorio Capyis tabulam æneam* familiariſſimus Cæſaris Cornelius Balbus memoriæ prodidit, *literas Græcas exhibentem hac ſententia: Quandoque oſsa Capyis detecta eſsent, fore ut ex ea gente prognatus manu conſanguineorum necaretur, magniſque mox Italiæ vindicaretur cladibus.*

Prodigia mortem Cæſaris antecedentia. Cic. Appian. lib. 4. Valer. Max. 8. 11. 2. Suet. Cæſ. 8. 4. Vell. 2. 57. 2.

XLVI. Proximis quoque ante mortem diebus enunciatum eſt; *greges equorum, quos in trajiciendo Rubicone conſecratos, ſine cuſtode vagari patiebatur, pertinaciſſime abſtinere pabulo, ubertimque flere.* Pridie Idus avem ex eo genere, quod *Regem avium* adpellabat Italia, cum laureo ramulo Pompejanæ Curiæ ſe inferentem, volucres varii generis ex proximo nemore perſequutæ, ibidem diſcerpſerunt. Ipſe in cœna apud Magiſtrum Equitum Lepidum, quum more ſuo inter recumbendum epiſtolas commentaretur, ut erat ad plura ſimul agenda ſingulari quadam mentis velocitate præditus; motam interea quæſtionem audiens, *quanam eſset mors optima?* prævertens omnes exclamavit, *inopinata.*

Cæſar inopinatam mortem optimam putat. Plin. 10. 74. 7. 25. Appian. Plut.

XLVII. Eamdem deinde noctem & vigilans & dormiens irrequietam habuit, viſus ſibi per quietem interdum ſupra nubes volitare, alias cum Jove dextram jungere: & quum arma Martis, quæ veteri inſtituto domi Pontificis Maximi adſervabantur, ſonitum ingentem edidiſſent; valvæque cubiculi feneſtræque omnes, quæ diligenter clauſę fuerant, ſubito eſsent patefactę, ſtrepitu ſimul & fulgore Lunę exterritus, animadvertit juxta cubantem uxorem Calpurniam in ſomno graviter angi: comperitque imaginatam, *faſtigium quod adjectum Cæſaris ædibus Senatuſconſulto fuerat, ruiſse. deinde maritum ſe tenere confoſsum in gremio ſuo.*

Calpurniæ ſomnium. Suet. Cæſ. 81. 4. 87. 2. Jul. Obſeq.

XLVIII. Jam illuxerant Idus, *quam in diem Senatum in Pompeii Curiam convenire* juſſerat, ut quarto poſt die paludatus votis nuncupatis proficiſceretur. Sed tenebat eum Calpurnia, flens oranſque *ne quo procederet.* & movebatur ille ſolicitudine matronę, in qua nullam alias muliebrem ſuperſtitionem animadverterat. accedebat & valetudo infirmior, & quod pluribus hoſtiis cæſis renunciatum erat *non litari, aveſque non ſinere eum egredi domo.*

Cæſar à D. Bruto perſuaſus, Dio. Conſtantin. Manaſses. Suet. Cæſ. 80. 9.

XLIX. Jamque per Antonium dimittere ſtatuerat Patres; quum D. Brutus, monentibus per nuncios conſciis, amitti occaſionem veritus, irriſit haruſpices: ipſum caſtigavit, *ſi frequente ac dudum opperiente Senatu deluſo, criminationum malevolis præberet materiam. Paratos eſse decernere, uti locis*

In Senatum pergit. Plut. Brut. Appian. Dio.

Pergit in Senatum Cæſar:

omnibus extra Italiam inſignia nomenque Regium ferat, domi ſub nomine Dictatoris eamdem poteſtatem retineat: hoc enim quaſi temperamentum placuiſſe nonnullis credebatur. *Eos jam dimittere, & jubere opperiri, donec lætiora fiant Calpurniæ ſomnia, nihil eſse aliud, quàm ſe offerre ſermonibus & judiciis, qualia maxime nolit. Quod ſi omnino conſtituiſset eam diem inauſpicatam ducere, at ipſe veniret in Curiam, Senatumque mitteret.* ſic expugnatus deceſſit, ſed ea deſtinatione ne quid majoris rei ageret.

Indicem conſpirationis audire impeditur. Dio. Plut. Cæſ. Appian. Vellejus.

L. Quum exiret domo, imago quædam ejus in veſtibulo poſita ſponte decidit, & comminuta eſt. Vix erat egreſſus, quum ſervilis quidam conditionis accurrens, quoniam repulſus ab aditu ejus fuerat, Calpurniam adiit, *cuſtodiri petens, donec Cæſar rediſset: magnarum enim rerum ſe adeſse indicem.* Sed & Artemidorus Gnidius, qui propter linguæ Græcę profeſſionem pleriſque Bruti familiaribus notus, conſilia eorum olfecerat, libello porrecto, quum vidiſſet alios ipſi oblatos amicis tradentem; *hunc*, ait, *operæ pretium eſt ipſe perlegas, & cito.* Sed ſæpe conantem ſubinde intervenientes alii ſalutanteſq; averterunt. manuque libellum tenens Curiam introiit.

Porcia Bruti uxor. Plut. Brut. Dio. Val. Max. 3.2. 15.

LI. Sub idem tempus pro tribunali Brutus jus reddebat ita ſecuro vultu, ut nullius inſoliti conſilii nota deprehenderetur. Cuidam tamen adpellanti Cæſarem, reſpondit, *neque probibet me jus ſecundum leges dicere Cæſar, neque probibebit.* Interea nunciatur ei *uxorem Porciam deficere*, quæ una mulierum conſpirationis hujus erat conſcia. Quippe maritum præter morem inquietari animadvertens, neque fatente illo, rem grandem & arcanam agitari divinata, ſcalpellum quo præcidere ungues ſolebat, alto vulnere demerſit in femur, magnoque inde dolore, & propter amiſſum ſanguinem debilitate adfecta, anxium virum ſic adfata dicitur.

In conſilii ſocietatem admiſſa. Polyæn Strat. lib. 8. Plutarch.

LII. *Ego mi vir, in communionem utriuſque ſortis nupſiſse tibi ſcio. Tu vero, quum animum meum probares, corpori diffiſus, quod in hoc ſexu infirmius imparque dolori creditur, ſolicitudines tuas occuluiſti. Neque ego credebam mihi, donec experimentum facerem. Ecce autem poſſum quod volui, & facile cruciatum fero. Quod ſi poſt boc tirocinium contaberis babere mihi fidem, ne quis aut Catonis filiam, aut Bruti conjugem vocet, ni morte mea dedecus boc abrupero!* Sic admiſſa in conſilii ſocietatem, ipſa viro ad facinus prodeunti veſtes, & obvolutum illis pugionem adtulit. Hæc igitur ſive nondum percurato vulnere, ſive curis urgentibus *deliquium animi paſsa* nunciabatur.

Cæſar aruſpicem irridet. Dio. Plut. Cæſ. Val. Max. 8. 11.2.

LIII. Sed Brutus audito *jam adfuturum Cæſarem*, privatæ ſolicitudini publicam cauſſam antepoſuit: cæteri quoque conſcii reſpiraverunt à metu. Timebant enim ne delato rei indicio venire Cæſar cunctaretur; nam & adparitor ſellam auream Curia jam extulerat, quæ & ipſa res poſt necem Cæſaris in omen tracta eſt. Sed ille ſive prædictionibus ſpretis, ſive defunctum ſe periculo putans, in alias cogitationes intenderat animum; ita ſecurus, ut viſum forte dum in Senatum pergit, Spurinnam haberet ludibrio, *veniſse dicens Martias Idus.* atque ille, *veniſse quidem, ſed nondum præteriſse* reſpondit.

Mira errorum ludibria. Plut. Brut.

LIV. Excendentem è lectica Cæſarem Sex. Popillius Lænas ſecreto ſermone diu detinuit: unde iterum formido conſciis, ne conſilia ſua proderentur. Nam ea quidem in re præter adſuetam magnis auſis trepidationem, miro ge-

mini erroris ludibrio propemodum ipſi detexerunt animi deſtinata. Paulo enim ante Caſcæ quidam familiaris, ſed hujus conſilii expers, prehenſa ejus manu, *tu vero*, inquit, *nos celaſti de arcano, ſed Brutus nobis exprompſit omnia.* & niſi paulo poſt, ſtupente Caſca, ſubjeciſſet; *unde igitur tibi ſubito opes, ut cogitare auſis Ædilitatem?* Minimum aberat, quin Caſca rem omnem tanquam gnaro aperiret.

Conſciorum trepidatio. Dio. Cic. Famil. 10. 28. et Phil. 2. 14. 13. 10.

LV. Et Brutum atque Caſſium impenſius ſalutans Popillius, priuſquam adiret Cæſarem, clam inſuſurravit, *optare proſperum eventum cogitatorum. ſed emanare rem: properarent.* Hunc igitur cum Cæſare tamdiu colloquentem profecto deferre indicium rebantur: & admovebant nonnulli ſub toga pugionibus manus, interfecturi ſemetipſos priuſquam comprehenderentur; quum Brutus conſiderato attentius Lænatis geſtu, preces eum, non indicium deferre conjiciens, quia ſermoni non erat locus, hilariori intuitu advertit Caſſium, & à re præcipitanda abduxit. Interim Antonium pro foribus Curiæ C. Trebonius longo ſermone diſtinuit: ſive ne perire Cæſarem homo prævalidus, & majeſtate Conſulatus armatus impune ſineret; ſive ne ipſe periret.

Antonius cur non occiſus cum Cæſare? Plutarch. Anton. cap. 17. et Cæſare. Vell. 2. 58. 2. Dio. Cic. Phil. 2. 14.

LVI. Fuerat enim dubitatum *quid Antonio fieri oporteret.* Nonnullis *illum quoque, ſed & Lepidum tolli* jubentibus, mitior ſententia vicit. Nolebat Brutus *quemquam præter Cæſarem occidi, quo nihil aliud à ſe petitum, quàm libertatem ipſo opere demonſtrarent.* Profuit etiam Antonio, quod C. Trebonius *cum eo ſe Narbone hoc conſilium cepiſſe* dicebat: eamque rem nunquam Cæſari indicaverat Antonius. Sed in Curia quum ingredienti Cæſari Senatus adſurrexiſſet, conjuratorum alii ſellam ejus ſpecie officii circumſteterunt, pars adceſſerunt ad eum cum Tullio Cimbro, tanquam pro fratre ejus exſule rogaturi.

Cæſar cæditur. Suet. Cæſar. Plut. Cæſ. Cic. Phil. 2. 12. Appian. Dio.

LVII. Multa hic Cimber à Cæſare beneficia acceperat. quorum immemor, primas in eo facinore partes ſuſcepit. At Cæſare negotium in aliud differente tempus, & quia impudentius urgebatur, volente conſurgere togam ejus purpuream ab utroque humero Cimber comprehendit. hoc ſignum ut eſſet cædis faciundæ convenerat. Igitur clamantem, *iſta quidem vis eſt*, alter Caſca fauciavit paulo infra jugulum; non lethali, nec admodum alto vulnere, quod inter initium facinoris manus trepidaverat. At Cæſar correptum Caſcæ brachium graphio trajecit, exclamans, *ſcelerate Caſca quid facis?* & proſilire conabatur, niſi foret ab alio percuſſus in pectore. ſimul irruerunt ceteri ſtrictis pugionibus, nemine non hanc adpetente gloriam: & Caſſius quidem caput ejus petiit, Brutus percuſſit inguina, occiput vulneravit Bucilianus.

Ad Pompeii Statuam. Appian. Sueton. Dio. Plutarch. Val. Max. 4. 5. 6.

LVIII. Ajunt feræ modo ſe convertentem in ſingulos, & cum clamore repugnantem, ubi Brutum quoque conſpexit irruere, dixiſſe Græcis verbis, *Tune etiam inter hos es fili!* Nam quod flagrantiſſimo amore ſuo Brutum pepererat Servilia, natum ex ſe credebat. Alii negant ullam miſiſſe vocem, neque præ irruentium multitudine facere quidquam potuiſſe; ſed toga capiti obvoluta, ſimul ſiniſtra manu deduxiſſe ſinum veſtis, ut inferiore parte corporis tecta honeſtius caderet, uno tantum ad primum ictum edito gemitu. Hoc habitu occidit ad Pompeii ſtatuam, eamque largo cruore reſperſit; quum etiam in jacentem ſæviretur, manumque Bruti ſauciaret Caſſius, eodem tempore plagam inferens. *De tribus & viginti vulneribus*, tot enim facta erant, *nullum fuiſſe*

lethale Medicus qui ea inſpexit exiſtimabat, *præter quod ſecundo loco acceperat in pectore*.

Terror & tumultus ex ea cæde. Liv. Epit. Sueton. Dio. Plutarch.

LIX. Conjurati corpus in Tiberim trahere, publicare bona, reſcindere acta, quod fuerat ipſis propoſitum, metu Conſulis Antonii, & Magiſtri Equitum Lepidi ſuperſederunt. Sed qui in Curia & circa eam exſortes conſilii fuerant, ſævo ſpectaculo attoniti, ſuamque vicem anxii trepidabant: nec enim quanta aut manus conjuratorum, aut quale conſilium eſſet, liquebat. Ideoque licet progreſſus in medium Brutus alloqui cuperet, ejicientes ſe Curia fuga, & tumultu omnia miſcebant, obvios ſui quiſque terroris implens. Eaque res leviſſimo cuique occaſionem fecit, per vulnera & rapinas exercendæ petulantiæ: multique peregrini atque cives, ſed & Senatores nonnulli vulnerati & occiſi ſunt incertis auctoribus; menſæ tabernæque direptæ.

Lepidus milites in Campum deducit. Appian. Dio. Cic. Phil. 2. 35. Plut. Ant. c. 18

LX. Quippe ex propinquo Theatro tam ſpectatorum turba, quàm ipſi quoque gladiatores ab editore præmoniti eruperant. Et augebat conſternationem vehemens imber cum horribili tonitru, quaſi cœlum ipſum funeſtam atque luctuoſam faciem induiſſet. Idcirco tota Urbe domus claudebantur: Senatores ubi quiſque poterat, per tabernas & inſulas ſe abdebant: occurſabant invicem agmina, hinc contendentium ad ſpectandum corpus, inde re perſpecta redeuntium. Antonius & Lepidus ſibi timentes, primo in alienas ædes profugiunt: mox Antonius mutata veſte clam egreſſus, communivit ſuas: Lepidus in Tiberis inſulam, ubi legio erat militum, tranſmiſit, atque inde deduxit in campum, mandata Antonii tanquam Conſulis opperiens.

Percuſſores in Forum prodeunt. Sueton. Appian. Dio. Plutarch. Cic. Phil. 2. 72.

LXI. At corpus illud terrarum modo mariumque domini, diffugiente comitum turba, aliquandiu deſertum jacuit, donec tribus ſervulis lecticam impari greſſu ſuccollantibus, dependente brachio, domum reportaretur. Sed percuſſores Cæſaris, poſtquam in Curia nemo præſtabat audientiam, togis circum læva brachia circumvolutis, cruentos pugiones quatiendo, recta pergebant in forum; præferente quodam in haſta pileum, libertatis ſignum: hortabanturque populum, *Regem atque Tyrannum interfectum eſſe* dictitantes. & M. Brutus cruentum alte extollens pugionem, *Ciceronem* nominatim inclamavit, atque ei *recuperatam libertatem* eſt gratulatus.

LXII. Interim nonnulli adgregabant ſe euntibus, laudi & præmio futurum

Digitized by Google

rati; ſi egregii facinoris ſocii exiſtimarentur: è quibus poſtea C. Octavius, P. Lentulus P. F. Spinther, ejuſque familiaris Patiſcus, aliique vindicibus Cæſaris pœnas dederunt inſolentiæ, quod ſe percuſſoribus miſcuerant; quum nullam partem gloriæ tuliſſent, omnibus eos facto non adfuiſſe ſcientibus. Sed populus diu trepidato, ubi neminem præterea lædi petive conſtitit, verba percuſſorum accepit tranquillior, *bono animo* jubentium *eſſe, poſitoque omni metu, quam diu votis expetiſſent, nunc beneficio ſuo haberent, puram haurire libertatem*. Ita multitudine utcumque placata, neque tamen illis ſe adjungente, Capitolium petierunt, tanquam diis acturi gratias; illudque ſtipati manu gladiatorum occuparunt.

Inde petunt Capitolium. Plutarch. Dio Cic. Philipp. 2. 11. Cic. Famil. 12. 14. App.

LXIII. Clamabat tum Cicero, *Senatum in Capitolium à Prætoribus vocari oportere.* quod profecto, ſi foret factum, longe aliter atque accidit, conſtitui Reſpublica potuiſſet. Venerant tamen in Capitolium adveſperaſcente die Favonius, Aquinius, Murcus, Patiſcus. ſed & Dolabella jam Conſul: quippe faſces atque inſignia Conſularia ſtatim corripuerat: quamquam nullo j… facere videretur, ſubſtituendus in locum profecti: ſed ille *profectum* interp…tabatur, *qui eſſe in ea cauſſa, ut amplius proficiſci non poſſet*. Poſtridie Foro venali turba repleto, quam per amicos Caſſius comparaverat, jactatæ voces ſunt, non probantium factum; ſed *pacem & concordiam* poſtulantium, quæ res, niſi ignoſceretur interfectoribus, obtineri non poterat.

Eodemque alii quidam Senatores veniunt. Vellei. 2. 58. 3. Liv. Epitom. Cic ad Attic. 14. 20. Dio. Euſebius.

LXIV. Hæc agentibus commodum L. Cornelius Cinna Prætor ſupervenit. Is neque adfinitatis, neque beneficiorum memor, acta Cæſaris acerba oratione pro Roſtris inſectatus eſt: inſignibus etiam Magiſtratus abjectis, *quæ ſibi data contra leges à tyranno* dicebat: auctorque erat populo *deducendi libertatis auctores à Capitolio, præmiiſque & honoribus ornandi*. Neque tamen adhuc ultra priores voces incaluit multitudo, Cæſaris ante oculos obverſante adhuc majeſtate, & incerto rerum exitu. Sed ubi Dolabella cum lictoribus adfuit, atque haud diſſimilia loquutus eſt, *eumque natalem Urbis habendum* dixit, *quo tyranno interfecto libertas eſſet reſtituta*; crevit fiducia animis, cœperuntque poſtulare, *uti devocarentur à Capitolio patriæ liberatores*.

L. Cinna in Cæſarem invehitur. Sueton. Cæſ. 85. 2. Val. Maxim. 9. 9. 2. App.

LXV. Atque illi Dolabellæ acceſſione gaudentes, nactoſque rati ducem idoneum, quem Antonio vindicare eandem volenti opponerent; juventa promptum, nobilitate validum: non tamen deſcenderunt univerſi: Caſſius tantum atque Brutus progreſſi in concionem de facto ſuo loquuti ſunt confidenter & magnifice, mutuo ſe laudantes, & ſociorum prædicantes operam, *D. Bruti maximè, qui gladiatores in tempore præbuiſſet. debere populum Romanum induere majorum animos; qui legitimam licet poteſtatem Regum, ſimul ad tyrannidem inclinare cœpiſſet, aboleverint, revocari oportere Sex. Pompejum cum Tyranni legatis dimicantem in Hiſpania: Cæſetiumque & Marullum abrogata poteſtate exſules*.

Caſſius & Brutus concionantur. Cic. ad Attic. 15. 2. App.

LXXVI. His dictis iterum in Capitolium ſe receperunt, parum credentes præſenti multitudini, quod honeſtior populi pars aberat. Hactenus tamen erat profectum, ut neceſſariis eorum amiciſque concederetur in Capitolium aditus. Ex horum numero Conſulares nonnullos miſerunt ad Antonium & Lepidum, qui aliquoties iverunt, rediveruntque, donec certius aliquod reſponſum obtineretur. Cauſſa dubitandi ex eo, quod vindicare mortem Cæſaris erat

Cũ Antonio & Lepido per internuncios agunt. Plut. Brut. cap. 27. Cic. Philipp. 2. 35. App.

Digitized by Google

his animus: ſed conſenſum Senatus, & maxime D. Bruti potentiam, cum exercitu veterano Galliam obtinentis verebantur. Tandem dum earum copiarum corrumpendarum occaſionem nanciſcerentur; paulo liberalius reſpondendum rati, *nihil ex privato odio agi placere* reſponderunt; *ſed cogi Senatum, & ad eum referri de præſentibus, idque obtinere, quod Patres Conſcripti cenſuiſſent.*

Nox inquieta.
Dio.
Appianus.

LXVII. Minime diſplicebat ea ratio coniuratis, qui de Senatus animo ſententiaque non dubitarent. Idcirco reliquo diei & per noctem deinde miſerunt circum domos, oratum, *ut patriæ cauſſam, ſuamque tueri ſinguli atque univerſi vellent.* Neque minor erat militum ſolicitudo, quibus agros Cæſar dederat aut promiſerat: ii quoque circumibant, miſcentes cum precibus minas. denique nox ea nihilo tranquillior aut otioſior fuit, quàm negotioſiſſimi dies eſſe conſueverunt. Nam & Lepidus in Foro tetendit cum militibus, & Antonius hoc præſidio tutior, jubebat *excubare Magiſtratus, facibus accenſis, & quaſi de die ſedere pro Roſtris per vicos.* Ipſe *pecuniam Commentarioſque Cæſaris deportari* juſſit *in ædes ſuas*: incertum ſuone conſilio & proprii emolumenti cauſſa, an orante Calpurnia, ne per tumultum diriperentur.

Cinnæ periculum.
Cic. Attic. 14. 16.
Dio.
Appianus.

LXVIII. Liberalibus luce prima convenire Patres in Telluris cœperunt: eò Senatum indici placuerat, quod Curia ſubjecta Capitolio, in quo gladiatores erant, tanquam obnoxia conjuratorum inſidiis vitabatur. Quum inter cæteros intrare Cinna vellet, reſumptis inſignibus quæ pridie projecerat; coorta eſt in eum quæ Cæſaris necem ægre ferebat populi manus, laceratumque maledictis & lapidibus adpetitum in domum quamdam cogerunt confugere: neque hic finis erat periculi: ligna congeſta ſunt; & incendium paratum, ni Lepidus cum armatis adcurrens vim extremam arcuiſſet.

Senatus diſcordia.
App.
Dio.

LXIX. Idem ad omnes aditus poſitis cuſtodiis, ingreſſum cæteris tutiorem præſtitit. Sed tamen ab hoc initio Cæſaris fautores receperunt animos, & quum ſubinde plures eorum concurrerent, Caſſianorum mercenariorum fractæ ac debilitatæ voces conticuerunt. Interim perſtrepebat Senatus mira vocum orationumque diſcordia, hoc intemperantius, quod libertas ex intervallo reguſtabatur, proximo enim quadriennio pleraque contra animi ſui ſententiam cenſuerant. Pleraque tamen pars favens conjuratis, *eos quoque* jubebat *arceſſi*: neque repugnabat Antonius, ſciens non eſſe deſcenſuros.

Diverſæ ſententiæ.
Tacit.
Appianus.

LXX. De interfecto Cæſare multa & diverſa dicebantur, quum aliis *peſſimum*, aliis *pulcherrimum facinus eſſe* videretur. pars auctore Tib. Nerone, *præmia* decernebat *interfectoribus*: alii *gratias agendas, omiſſis quæ ne ipſi quidem poſtularent præmiis*. erant qui *ſufficere* crederent *impunitatem*. Contra dicebatur, *rem eſſe commiſſam minime laudabilem, Reipublicæ tamen condonandam, ne novis vulneribus veteres civilium malorum cicatrices reſcinderentur*: ſed honores adimebantur, *quos neceſſum erat cum Cæſaris contumelia conjungi*: Reclamabant alii *majorem eſſe habendam ſuperſtitum rationem quam mortui.* & adripiebatur quod forte à quodam adſeveratum erat; *alterutrum eſſe neceſſarium, uti vel tanquam Tyrannicidæ præmia accipiant percuſſores; vel tanquam in delicto deprehenſi veniam.* & poſtulare cœperunt, *referretur iterum de Cæſare, qualem exiſtimari oporteat: juratuſque Senatus cenſeret, gratia facta prioris ſacramenti, quo ſe Cæſaris ſalutem defenſuros aut vindicaturos juraſſent: id enim neceſſitate extortū.*

Antonii oratio callida.

LXXI. Inter has contentiones Antonius inſidioſe habitum animorum ſpeculatus, quum cœptari rem videret, ad multa quæ nollet valituram, injiciendum celeriter impedimentum ratus, audientia poſtulata; *Priuſquam*, inquit, *uti placere pleriſque video, de Cæſare ſententiæ dicantur; hoc equidem ſciri conſiderarique refert, quod rem longe quàm putamus latius egreſſuram molimur. Etenim ſi Tyrannus fuit Cæſar, projici cadaver ejus inſepultum convenit, & acta reſcindi. Cæterum acta Cæſaris, ut ſcitis omnes, nullam non terra marique partem Imperii contingunt: quorum pleraque revocare, ne ſi decretum quidem certumque vobis foret, poſſemus: id quod paulo poſt apertius demonſtrabo.*

Celeriter convertit animos.

LXXII. *In præſentia velim unum illud mihi conſideretis, levius cæteris, & in poteſtate noſtra haud dubie ſitum: ut ita demum ad cætera convellenda accingamini, quum hoc reſcideritis. Quotquot ferme ſumus Senatus primores, profectos à Cæſaris auctoritate magiſtratus & imperia aut geſſimus, aut gerimus, aut geſturi paulo poſt videmur. De his fieri quid placet?*

Acceptos à Cæſare honores retinere cupientium. Dio. Cic. Philipp. II. 2. App.

LXXIII. Sic commutata leviter quæſtione, quum non jam de Cæſare, ſed de ſua dignitate intelligerent agi, velox animorum converſio facta, conclamatumque *non eſse, cur novis comitiis populo creetur moleſtia: præſtare ſemel accepta retineri.* Præ cæteris tendebant, qui contra leges à Cæſare producti, hujus condemnata memoria, nulla ſe videbant ratione tueri illius beneficia poſſe. quos inter Conſul Dolabella quinque & viginti annorum juvenis, qui neque Præturam geſſiſſet, & in ſummo eſſet Antonii odio, ſibi haud leviter metuebat. Idcirco voces audires ſtomachantium, *non contentos ſi non peſſimi, ſaltem inſolentis facti fautores, conceſsa amicis venia; ſed etiam poſtulare ut alii ſua dignitate careant, quo factum illorum illuſtrius videatur atque ornatius.* ſed bono hos animo jubebant *eſse* alii: *neque enim hoc agi, ut beneficia, ſed ut auctor mutetur. eadem habituros eoſdem, ſed jam populi ſuffragiis; idque ipſis etiam honeſtius fore.*

Antonius & Lepidus in forum deſcendunt.

LXXIV. Hoc ſermone permoti quidam continuo poſuerunt Magiſtratus inſignia, tanquam paulo poſt majore cum dignitate recepturi: major tamen pars retinuit, rata *ſemel omiſsam poteſtatem, quod in aliorum eſset futura manibus, non eſse ſimul atque cuperent ipſi redituram*. Inter hæc evocati è Senatu Antonius atque Lepidus, oſtenderunt ſe multitudini, quæ in Foro innumerabilis conſtiterat. His in ſuperiore loco conſpectis ingens ſublatus eſt clamor: quo vix ſedato, quidam, dubium an ſubornatus, exclamavit, *haberent rationem ſui, ne ſimilia atque Cæſar paterentur.* Ad hæc ille dimota leviter veſte loricam oſtendit ſub ea, quo magis incitaret alios, ne Conſulibus quidem inermibus tutum eſſe quidquam credentium.

Antonii inſidioſior ſermo.

LXXV. Ibi ſublatus eſt iterum à diverſis agminibus clamor, *ultionem* aut *pacem* varie poſtulantium. Antonius utriſque ſe venditans, *pacem*, inquit, *ut habeatis curabitur; utque ſit ea propria nobis & perpetua. quamquam id ſane difficile eſt apud hos animos, qui ne juris quidem jurandi religione retinentur. quid enim iſta cautio Cæſari profuit?* Deinde verſus ad turbam vindictam poſtulantium, *Vos quidem*, inquit, *perſtatis in data ſemel fide. atque ego etiam ipſe accederem vobis, niſi Conſul eſsem: cui non tam reſpiciendum eſt, quid ſua natura ſit æquum, quàm quid eſse videatur è Republica; ut quidem Senatui placet.*

Lepidi dicta.

LXXVI. Quum fluctuare Antonius videretur, *Lepidum* poſtulare vindicem

Digitized by Google

Romani haberetur? Quid quod eorum ſunt adhuc in Urbe multa millia, qui promiſſa exſpectant & exigunt.

LXXXI. *Ne tamquam rebus incertis ambigamus, admonere recentiſſimum factum poteſt, quis hominum ſenſus ſit atque animus. Quæ fuerit eorum hac proxima nocte circa Senatorum domus diſcurſitatio, plurimorum querelis paulo ante cognovimus. Omnes propemodum adpellati ſumus, & ampliſſimus quiſque frequentius & minacius. Per horum igitur ora oculoſque raptabimus Cæſaris corpus, bis confectum contumeliis, quibus fas eſt Tyrannorum vexari reliquias, & horum manibus non diſcerpemur? Scilicet cujus ductu auſpiciiſq; ferociſſimas illi devicerunt nationes, cujus beneficio fortunas ſuas omnes debere arbitrãtur, quem ſemper in ſummis magiſtratibus imperiiſq; viderunt; cum ſumma adfectum ignominia patienter ferent?*

Neque Cæſaris pro Tyranno habendi.

LXXXII. *Quam Urbanæ porro plebis, quam Italiæ totius indignationem fore credimus? imo quam apud omnes pene dixerim & deos & homines invidiam noſtram? quis ignominia tanta notatum à nobis feret populi Romani modo principem, qui noſtrum Imperium terminavit Oceano; ſed & trans Oceanum ignotas prius adjecit gentes? Quæ vero judiciorum noſtrorum inæqualitas & quam acriter notabitur, ſi præmia decernamus iis qui Conſulem in Curia, ſacroſanctum in ſacro loco, Pontificem Maximum ſub oculis deorum confecerunt; hunc extrema dehoneſtemus infamia, qui propter excellentem virtutem etiam apud hoſtes habetur venerabilis?*

Tam bene de Republica meritum.

LXXXIII. *Quapropter ita cenſeo: Quum C. Cæſarem pro Tyranno damnari nec fas ſit, nec è Republica: rata eſse acta ejus & conſulta omnia: interfectoreſque incolumitate contentos eſse, gratiaſque hujus clementiæ nomine habere & agere Senatui: quandoquidem ſimul laudari factum eorum, ſimul honori Cæſaris conſuli non poteſt. Hæc una eſt optima concordiæ, quam omnes optamus, via. ſic & veteranos metu, & ſolicitudine Civitatem liberabimus.* In eamdem ferme ſententiam magnus Orator Munatius Plancus Conſul deſignatus diſſeruit, niſi quod pro percuſſoribus paulo liberalius. hunc deinde M. Tullius excepit, & qua ſolebat ſumma eloquentia diſſeruit, *omnem memoriam injuriarum oblivione ſempiterna delendam eſſe*. ſed & Græcum verbum uſurpavit *amneſtiam*, Athenienſium factum commemorans, *qui poſt externa atque inteſtina mala, tyrannidemque perlatam, hac una tantum ratione Rempublicam conſtituiſsent*.

Antonii, Planci, Ciceronis ſententiæ.
Cic. Philipp. 1.1. et 13. et Fam. 10.8.
Plut. Brut. cap. 18.
Velleius. 2. 58.
Dio.

LXXXIV. Placatis per hæc ferme animis, & inclinatis ad concordiam, fit Senatuſconſultum, *quæri de cæde Cæſaris non placere: acta rata eſſe.* additum eſt, *propter utilitatẽ publicam*, quaſi per ſe invalida fuiſſent; tendentibus percuſſorum amicis, & concedente Antonio. Sed & illud expreſſerunt veteranorum centuriones tribunique, uti *de præmiis ſuis atq; coloniis nominatim* referretur; hic etiam, quaſi per metũ, cedente Antonio, & demonſtrante, *quum præſidium Senatus non habeat, nihil denegari poſſe armatis.* Inter hæc poſtulantibus Patribus, *uti concordiæ ineundæ exẽplum Conſules darent, quemadmodum & conſilium dediſſent*; depoſitis inimicitiis in gratiã redierunt: & ex eo die Antonius collegam Conſulatus ſui Dolabellã agnovit.

Cædes Cæſaris impunita: acta rata.
App. lib. 2. Civil.
Cic. ad Attic. 14. 16. et Philipp. 1. 17.

LXXXV. Senatu dimiſſo, L. Piſonem circumſteterunt quidam, *ne tabulas teſtamenti Cæſaris proferret, neve palam ſepeliret mortuum*, rogitantes; *ne forte quid inde novarum rerum exoriretur*. Negantem inde preſſerunt acrius, minas intendentes, *ſi propter eũ diſſiparentur tantæ opes, quas publicas eſſe oporteret*, Tyrannũ fuiſſe Cæſarem ſubinnuendo. Igitur Piſo Conſules altiſſima voce teſtatur, *Patres* non-

L. Piſonis contentio pro teſtamento et ſepultura Cæſaris.
Appian.

Brutus factum ſuum defendit.

dum digreſſos *iterum cogi* petiit. *rem enim ſane magnam incidiſſe: quando ii qui Tyrannum oppreſſum eſſe pugnent, tot exoriantur pro uno Tyranni. Sepeliri Pontificem Maximum nolunt, & teſtamentum proferenti minantur, & bona interfecti publicare pergunt. belli vero homines, qui ſibi ab eo tributa firma eſſe rataque poſtulant: & quæ ſuo jure decrevit de ſuis rebus, irrita eſſe jubent!*

Patres utrumque ratum eſſe iubent.

LXXXVI. *Neque hoc Brutus aut Caſſius, ſed ii nimirum faciunt, qui cædis illis auctores exſtiterunt. Cæterum ſepultura quidem Cæſaris in veſtra poteſtate eſt; teſtamentum autem in mea: neque commiſſum fidei meæ prodam, priusquam & me aliquis occiderit.* His obteſtationibus, & quia multi lucrum ſperabant ex teſtamento, facile inducti Patres, *& teſtamentum proferri à Piſone debere, & ipſi Cæſari funus publicum* decreverunt. Hæc quum vix acta prius, quàm nunciata in Capitolium eſſent, Brutus & Caſſius per internuncios excitarunt plebem: multiſque eò concurrentibus, concionari Brutus in hanc ſententiam cœpit.

M. Bruti concio ad populum. Cic. Attic. Appian.

LXXXVII. *Qui vobiſcum heri in Foro egimus, Quirites; iidem nunc hoc agimus loco, non tanquam ad aſylum confugientes, nihil enim peccavimus: neque tanquam ad arcem, qui nos noſtraque omnia vobis permittere non recuſamus: ſed periculo Cornelii Cinnæ moniti, quem audacia nonnullorum improviſo eodemque indigno caſu pene conſumpſit. Audimus autem eſſe quorum vocibus & ſermone pro perjuris atque turbatoribus pacis traducamur: eoque vos accivimus, coram quibus nos purgaremus, quemadmodum ſalva libertate, de cæteris etiam quæ ad Rempublicam pertineant, vobiſcum agi jus eſt. Nos equidem C. Cæſari, quum è Gallia exercitum contra Rempublicam eduxiſſet, eoque bello defenſorem libertatis Cn. Pompejum, multoſque deinde præſtantiſſimos viros in Africa Hiſpaniaque ſuſtuliſſet, eoque nomine ſuo capiti non ſine cauſſa metueret; fidem jurejurando dedimus, non fore præteritarum injuriarum memores. in futurum omne tempus ſervituros, neque dedimus fidem; neque ſi exegiſſet, dediſſemus.*

Docet fruſtra ſe argui perfidiæ ob Cæſaris necem.

LXXXVIII. *Quis enim qui vere quidem ſit Romani ſanguinis, non mori, ſi fieri poſſet, millies malit? Hactenus igitur obligati Cæſari fuimus. Idcirco ſiquidem Cæſar poſtea nihil contra libertatem noſtram molitus eſt, pejeravimus: ſin vero neque magiſtratus, neque provincias, nec exercitus, aut ullam Reipublicæ partem Senatui populoque Romano reddidit; ſed ſuo unius arbitrio conſtituit omnia; Sulla deterior, qui tamen aliquando ſatiatus malis publicis dominationem depoſuit: quæ non dicam ſpecies, ſed quæ omnino ſpes ſuperfuit libertatis? Dicet aliquis, fuit quidem vindicandæ vobis libertatis cauſſa juſtiſſima: ſed ſacroſanctum occidere non debuiſtis!*

Nec illum vere ſacroſanctum fuiſſe.

LXXXIX. *An igitur, ſi æquum utrimque jus eſſet, aliquem gaudere fas eſt beneficio legis, quam ipſe violarit prior? ſed & cauſſa longe eſt diſſimilis. Cæſetius & Marullus qua poteſtate fuerunt? nempe Tribunitia, quam antiquiſſimæ leges jurejurando majorum confirmatæ, ſacroſanctam eſſe juſſerunt. ſed hos in exſilium exegit Cæſar indemnatos, quos dum illa poteſtate fungebantur, ne in jus quidem vocare fas erat cuiquam. Et illi tamen haud dubie ſacroſancti. Cæſar quia voluit, quia coëgit armis ac terrore tot interfectorum ci-*

Digitized by Google

vium, ſacroſanctus fuit. voluntatem igitur ſuam vimque accuſet, quæ dare ei hunc potuerunt honorem, tueri non potuerunt. Sed forte ſemel ira elatus ſic peccavit Cæſar. infirma defenſio! nec enim cuiquam ſic licet eſſe irato, ut patria jura ſubvertat, tollat religiones, piaculo civitatem obliget. ſed ne vera quidẽ eſſet.

Cæſarem multa peccaſse iratum & citra iram.

XC. *Quis enim Q. Metello Tribuno plebis minitatus eſt mortem? Cæſar profecto, nec ab ira tum quidem, ſed effracturus ærarium, & rapiendæ publicæ pecuniæ cauſſa. Deſinant igitur exprobrare nobis perjurium, quos neque obſtrictos fuiſſe ulla religione adparet, quin quod fecimus, faceremus; nec eam qua fuimus obſtricti, ullo pacto violaſſe. non enim præteritorum maleficiorum à Cæſare pœnas exegimus, quæ erant jurejurando remiſſæ: ſed importunum Tyrannum, nec dominationem niſi cum vita poſiturum, ob ea quæ poſtea peccarat peccaturuſque erat innumerabilia, cervicibus oppreſſæ civitatis depulimus.*

Iusiurandum Tyranno datum an ſervandum?

XCI. *Taceo jam pleriſque videri, ne jusjurandum quidem Tyranno datum ſervari oportere: quod cum eo nullum eſſe poſſit commercium vel humanitatis vel religionis, qui divina atque humana omnia pervertit. Quod igitur, aiunt, poſtea reperiemus jusjurandum ſatis firmum atque efficax, ad certæ ſtabiliſque pacis fiduciam? Quid enim jurejurando opus eſt, nihil præter civilia cupientibus? quando patres noſtri majoreſque tali aliqua cauſa jurarunt? non enim habebant opus: & inuſitatam hanc cautionem noviſſimus demum Tyrannorum excogitavit timor. Licet igitur ſane res tota tollatur; etenim probis & modeſtis ſupervacua eſt hac cura; Regnum adfectantibus infirma & vana. nec enim, tu Capitoline Iupiter, ſiris, voſque cæteri dii, liberæ Civitatis tamdiu cuſtodes atque præſides, uti hic populus Regem umquam vel juratus ferat!*

Se & ſocios ait privata poſt habere publicis.

CXII. *Neque pœnitet iſta hoc quoque tempore profiteri, quo nondum ſatis liquet, quid aut patriæ futurum ſit, & nobis. ſed & profitebimur indeſinenter, neque ullo tempore potiores privatas rationes publicis habebimus. Cujus quidem rei putamus evidentiſſimum modo documentum edidiſſe. Quum enim liceret ſecuris honoribus frui, perire in liberata patriæ, ſi quidem ita cordi fuiſſet diis, quàm in oppreſſa magiſtratum gerere maluimus. Sed adverſarii ſatis intelligunt, de jure ſibi minime æquam nobiſcum diſceptationem eſſe. ad alias confugiunt artes, & maxime quærunt invidiam nobis facere apud veteranos. quo ex genere ſi qui adeſtis, quæſo vos, ſignificate.*

Veteranos adloquitur.

XCIII. Significantibus multis, *Bonum factum*, inquit, *quod inter alios cives hic quoque numerus veteranorum venit; ad vos igitur orationem converto, voſque ſicuti cum cæteris civibus omnia vobis patriæ communia beneficia ſunt, ita amorem quoque & adfectum communicetis hortor. Vos ab initio non Cæſar delegit, nec enim potuit; ſed Reſpublica vos dedit Cæſari, quibuſcum populi Romani hoſtes coërceret. Iuſtis illis & legitimis bellis meruiſtis certe præmia, & iniquus ſit, qui adimat. Deinde contra voluntatem veſtram, ſed quaſi ſacramento devinctos, adverſus patriam & defenſores patriæ duxit. quibus ex bellis, ſi hæc vobis ſola bellata eſſent, petere præmia vos etiam ipſos opinor puderet: ſed Gallici ſunt & Britannici labores, quorum vobis laudem atque merita, neque tempus ullum, nec invidia abrogabit.*

Præmia pollicetur ad mo e maiorum.

XCIV. *Sed neque vos averſabimini pro his præmia, qualia majores noſtri*

conſueverunt. Illos enim novimus ſociorum aut aliorum innocentium poſſeſſiones non adtigiſſe: ne hoſtibus quidem ſuperatis totum eripuiſse agrum; ſed parte adempta deduxiſse colonos, ut in officio victi continerentur. Quod ſi forte anguſtior quàm pro numero colonorum ager erat; dividebatur publicus, aut à volentibus emebatur pecunia. Hac quidem ratione, quum vis imperii penes populum eſset, ſine querela cuiuſquam, in colonias deducebamini. Nuper demum L. Sulla, & poſtea Cæſar, patriam tanquam hoſtilem urbem armis captam, armis retinere neceſsum habuerunt.

Nam Cæſaris illum malum eſſe.

XCV. *Itaque ſatellitum & cuſtodum egentes, neque miſſionem vobis dare voluerunt, neque publicum ſaltem agrum dividere. ſed neque pretium qualiſcumque ſolatii cauſsa numerare poſseſsoribus; quamquam abundabāt pecunia ex vectigalibus publicis & haſta: verum Italiam omnis expertem delicti prædonum more ſpoliarunt agro, focis, aris, ſepulchris, quæ nec externis ademimus juſto bello ſubactis, decimis tantummodo frugum contenti. Sic igitur veſtrorum civium bona vobis diviſa ſunt: eorum, inquam, qui Cæſaris ipſius auſpicio, vobis commilitonibus, bello Gallico tulerant arma: qui vos proficiſcentes in expeditionem deduxerant; qui pro incolumitate veſtra atque victoria vota fecerant.*

Qui eos illigare ſtuduerit ſceleribus & metu.

XCVI. *Et deducti quidem eſtis ſub ſignis, denſiſque ordinibus, ut adpareret non ad quietem vos, ſed in aciem venire: paratos ad inferendam injuriam, neque ab aliorum inſidiis tutos. neque enim fieri poteſt, ut quibus agri ſui per vim ablati ſunt, eos diutius quàm neceſſum ſit penes injuſtos poſseſsores eſse patiantur. Unde liquido adparet; quo conſilio ſit hoc à Tyrannis factum; non enim profecto, vos uti agros haberetis, dari enim aliunde citra injuriam poterant; ſed ut vos intelligentes multis eſse odio, fidi defenſores eſsetis ejus imperij, cujus auctoritate veſtræ poſseſſiones defenderentur. Hoc enim unum ſatellitibus adverſus dominantes eſt fidei vinculum, ut contracta ex communibus delictis pericula, communi etiam Marte operaque propulſent.*

Sua et Cæſaris beneficia comparat.

XCVII. *Videte igitur quid inter illos noſque interſit: illi, quorum acta valere contra juſtitiam utilitas vincit, effecerunt, ut alii vobis ſuſpecti, vos aliis inviſi eſsetis. nos, quibus qui nunc ſunt in Republica principes incolumitatem dicunt clementiæ & miſericordiæ cauſsa concedere; hoc agimus, ut eorumdem omnium non modo ſecura vobis, ſed etiam tuta ſit poſseſsio. Fallimini, ſi veſtris armis fiditis, & omnia putatis eſse in præſenti potentia. tempus varie verſat res humanas, & occaſionem ſæpe præbet infirmioribus adverſus robuſtiſſimos. Pereant qui morem tam illiberalem reduxerunt in vitam, quique inductum retinent; ut potentiori quidlibet liceat! & profecto perierunt.*

Ius et amicitia manuum vinculum ſecuritatis.

XCVIII. *Etiam Crocodilum tam & validam & aſtutam belluam, contemptum animalculum ichneumon dormientem interimit. ne quis tantis viribus tantaque vigilantia ſit prædo, quin ſæpe non aliorum modo prædonum inſidiis pateat, ſed eorum etiam quos ſpoliavit. niſi jure & amicitia nos noſtraque muniamus, nihil nobis umquam certum aut quietum erit. Nos igitur qui pro communi libertate facinus pulcherrimum ſoli fecimus, primos adlaborare convenit, uti recuperatum munus ad omnes ex æquo cives communi lætitia fructuque perveniat. Igitur & quæ accepiſtis confirmamus, & quo vobis propria ſit ac juſta poſ-*

Digitized by Google

ſeſſio, quamprimum per Republicæ neceſſitates poterit, enixe dabimus operam, ut prioribus dominis pretium ex ærario ſolvatur. Ita nobis atq; Reipublicæ præſentia, quæ teſtamur, numina, quidquid optimo propoſito fecimus, bene evenire jubeant.

XCIX. Hæc oratio valde mitigavit animos: præſertim ubi miſſis etiam in Forum tabulis, eadem ſcripto polliciti ſunt. jamque unus omnium ſenſus erat, *fortiſſimos & Reipublicæ amantiſſimos viros dignitati ſuæ reſtituere oportere.* Sed invitantibus ad deſcendendum Bruti Caſſiuſque reſponderunt, *facturos, ſi ſimul tuto poſſent*. igitur obſides in Capitolium mitti placuit: miſſiſque parvulus Antonii filius, cum M. Lepidi liberis. Lepido ulciſci Cæſarem animus fuerat. ſed deſtitutus à militibus otium & concordiam ſpectantibus, nihil audebat: & ſuadebat Antonius, *præſentibus adquieſceret*, ipſe minime cupidus pacis; ſed ne Lepidus armatus, ſe infirmo, unus omnia poſſet.

Brutus et Caſſius invitantur ad deſcendendum de Capitolio. Dio. Appian. Cic. Philipp. 2.13.2.36. Vell.2.58. Plut. Brut. c.17.

C. Deſcendentibus è Capitolio adplauſum atque adclamatum eſt: & Conſulibus neſcio quid incipientibus dicere, poſtulatum, *uti prius dextras darent invicem atque reconciliarentur*. Inde metus inceſſit Conſules, ne paulo poſt percuſſorum factio majores quàm ipſi vires obtineret. ſalutarunt tamen omnes invicem, complexique ſunt comiter: & ab Antonio Caſſius, à Lepido adfine Brutus ad cœnam invitati. cæteros etiam, ut cuique familiaritas aut neceſſitudo erat, alii Senatores exceperunt. Ibi Caſſium, inter convivalium ſermonum ſimplicitatem interrogatum ab Antonio, *num adhuc pugionem haberet ſub ala? reſpondiſſe* ferunt, *& acutiſſimum quidem, ſi & tu adfectas Tyrannidem*.

Comiter excipiuntur ab Antonio et Lepido. Appian. Plutarch. Dio.

CI. Poſtridie ſimul atque illuxit Senatus eſt habitus, preſenteſque Brutus & Caſſius cæterique laudati ſunt, iiſque provinciæ decretæ, quas eis Cæſar ex Prætura deſtinaverat, Macedonia & Syria. ſed & Aſia Trebonio, Bithynia Cimbro decreta. Galliam Ciſalpinam D. Brutus ex deſtinatione Cæſaris retinuit. Hactenus omnia ſatis compoſita atque ſerena adparuerunt. ſed celeriter, unde non exſpectabatur mota tempeſtas, novis turbinibus atque procellis inhorruit. De teſtamento itemque ſepultura Cæſaris agebatur. Caſſius utrique repugnabat vehementiſſime, ratus quod res erat, periiſſe cauſam, ſiquidem ille funere elatus eſſet; & L. Piſonis atque L. Cæſaris ſententiam laudabat, qui nuper quum eadem de re quæreretur, quamquam alter ſocer defuncti, alter gentilis eſſet, funus fieri vetuiſſent: ſi tamen ea Piſonis ſententia fuit.

Sepultura Cæſaris novi tempeſtatem excitat. Cic. ad Attic. 14.10.16. Lactant. 1.15.

CII. Cæterum Brutus ingenio mitis & moderatus, utrumque permiſit. Teſtamentum igitur adlatum, quod proximis Idibus Septembribus in Labicano ſuo fecerat, demandaveratque maximæ Veſtali, L. Piſone poſtulante, in domo Antonii Conſulis aperitur. Scripſerat hæredes ſororum nepotes C. Octavium ex dodrante, L. Pinarium, Q. Pedium ex quadrante reliquo: in ima cera C. Octavius in nomen adoptabatur: pluresque percuſſorum in tutoribus filii, ſi quis ſibi naſceretur, nominabantur. D. Brutus etiam in ſecundis hæredibus ſcriptus erat: quæ res valde mirabilis eſt viſa; huius potiſſimum conſilio occiſum fuiſſe, quem tantopere dilexiſſet.

Eius teſtamentum. Plutarch. Sueton. Cæſ. 83.1. App. Dio.

CIII. Ut vero populo Romano hortos circa Tiberim, cum ſignis atque tabulis publice legatum acceperunt, & viritim ſeſtertios trecenos; lucri dulcedine convulſi & mutati *Cæſarem injuſtiſſime pro Tyranno vituperari* exclamarunt, *quo nemo fuiſſet patriæ civiumque amantior*. Idcirco Cæſaris corpus in Forum à

Corpus in Forum. Sueton. Cic. Phil. 3.12. Appian.

Digitized by Google

Piſone illatum magna multitudo cum armis circumdedit: poſitumque pro Roſtris eſt in aurata æde ad effigiem templi Veneris Genitricis fabrefacta: intra quam lectus eburneus erat, auro ac purpura ſtratus, quem magiſtratus & honoribus functi intulerant; & ad caput trophæum cum prætexta in qua fuerat occiſus. Indictum erat funus in campum Martium, ibique rogus exſtructus.

Inde Campum Martium infertur. Liv. Epit. Sueton. Appian.

CIV. Igitur præferentibus munera (quia ſuffecturus dies non videbatur) præceptum, *ut omiſſo ordine, quibus quiſque vellet itineribus, eò deportaret*. Magna ibi comploratio orta, querelæque proruperunt, Senatuſconſulti quamquam recentis immemores. Quam inclinationem populi ubi M. Antonius vidit, laudationis loco pronunciavit per præconem Senatuſconſultum, quo divinos ei humanoſque honores omnes decreverat. ipſe perpauca à ſe verba addidit: ut unumquodque ex Senatuſconſulto recitabatur, augens extollenſque ad miſerationem & invidiam.

Aotonii ſeditioſæ voces. Sueton. Appianus.

CV. Quum Senatuſconſulto *Pater Patriæ* adpellaretur, *en*, inquit, *pietatem qua tractatus eſt hic patriæ Pater*. ad mentionem *ſacroſancti*, *qui nemini violabilis, ſed & aliis perfugio eſſe deberet*, exclamavit: *enimvero non alius ad hunc confugiens, ſed ipſe hic ſacroſanctus occiſus eſt. quos ille profecto honores neque juſſit umquam neque petiit. Nos vero illiberales, qui honores ejuſmodi dedimus, ut volunt, indigno nec petenti. Quamquam vos, ô fidi cives, hic quem etiam mortuo habetis honor, ab hoc crimine ſatis liberat*. prælecto deinde jurejurando, quo ſe *pro ſalute ejus* adſtrinxerant omnes, *exſecrabilem*que *eſſe* juſſerant, *qui non vindicaſſet petitum inſidiis*; contentiſſima voce, manuque ad Capitolium ſublata; *juravi*, inquit, *Jupiter diique cæteri, & paratus eram ulciſci. ſed quando hæc potius decerni è Republica viſum eſt Patribus, precor ut ſint utilia*.

Et factum. Quintil. 6. 1. Cic. Philipp. 2. 36. Plut. Ant. cap 19. Sueton. Appian.

CVI. Tumultuantibus ad hæc verba Senatoribus, nec enim obſcure petebantur, ad leniendam offenſam ſubjecit: *ſed oportet, Quirites, exiſtimare, deorum hanc potius invidiam, quàm mortalium factum fuiſſe: magiſque de præſentibus quàm præteritis eſſe ſolicitos. magna enim nos pericula circumſtant, & ſi iterum ad arma itur, omnis reliqua nobilitas periit. Quod igitur ſupereſt, hunc deorum numero adſcriptum deſtinata pompa deducamus, laudes lachrymaſque debitas perſolvendo*. Hæc loquutus, veſte raptim more fanatici cujuſdam ſubducta adcinxit ſeſe, lectumque ſubinde aperiens & introſpiciens multa querebatur. poſtremo ſanguinolentam Cæſaris veſtem conto ſublatam explicans, indignamque viri necem miſeratus, populum veluti furore quodam inflammavit.

Simulachrum Cæſaris ex cera.

CVII. Adceſſerunt deinde inter ludos ex poëtis adcommodatæ ad hunc caſum voces; mirificeque commovit animos illud à Pacuvio: *Men' ſervaſſe, ut eſſent qui me perderent*! quod interfectorum plerique, quum fuiſſent in Pompeianis partibus, Cæſaris beneficio non vitam modo fortunaſque ſuas, ſed etiam dignitatem retinuerant. Sic adfectos nova etiam ſpecies adjecta inſaniores fecit. Corpus ipſum in lecto jacens conſpici non poterat. ſed ſimulachrum ex cera confictum pari magnitudine machina quadam extolli ex eodem lecto poterat, tria & viginti vulnera repræſentans, iiſdem locis quibus percuſſum corpus fuerat.

Corpus in foro crematur. Sueton. Dio. App. Tacit. 1. 6. Plutarch.

CVIII. Ibi vero nemo ſe continuit amplius. pars eum in Capitolini Jovis cella cremare deſtinabat; alii faces ingerebant Curiæ, in qua occiſus fuerat, eò corpus illaturi; niſi metu ne una Theatrum & Templa arderent, ſacerdotes pro-

Digitized by Google

hibuiſſent: quum repente duo quidam gladiis ſuccincti, ac binâ jacula geſtantes ſuccenderunt lectum in Foro, ubi Regia quondam fuerat. confeſtimque circumſtantium turba cum ſubſelliis tribunalia, menſaſque nummulariorum, & quidquid lignorum in Foro erat, cum ipſa funeris pompa doniſque conjecerunt in rogum: deinde tibicines & ſcenici artifices veſtem, quam ex inſtrumento triumphali funeris condecorandi cauſſam acceptam induerant, ſciderunt, injeceruntque flammæ; & veterani arma, quibus exculti celebrabant funus, nonnulli coronas etiam & dona militaria; matronæ inſuper pleræque ornamenta ſua, quæ gerebant, & liberorum bullas atque prætextas.

CIX. Hac flamma domus L. Billieni deflagravit: multaque & alia vicina Foro ædificia corripuiſſet ignis, niſi milites reſtitiſſent, Conſulumque juſſu quidam perditorum, qui dolo augebant incendium, de rupe Tarpeia præcipitati eſſent. Nec ideo minus plebs adcenſis è rogo facibus ad domum Brutorum & Caſſii cæterorumque eucurrit, eaſque oppugnavit, & vi rejecta minitata eſt poſtridie cum armis adfore. Sic ſævienti forte ſe Helvius Cinna tulit obviam, extremum officium perſoluturus amico, quem uti in Foro audiverat, quamquam valetudine infirma, & proximæ noctis dira quiete territus. Viſus erat invitari à Cæſare, & quum renueret, adrepta manu trahi. Erat multitudo infenſiſſima Cinnæ Cornelio, qui nuper graviter erat in Cæſarem concionatus.

Helvii Cinnæ mirum ſomnium.
Cic. Philip. 2. 36.
Dio.
Sueton.
Plutarch.

CX. Igitur audito *Cinnam adeſſe*, tanto furore concitata eſt, ut fruſtra teſtantem, *ſibi nihil commune cum illo præter cognomen eſſe*, ferarum more diſcerperet, caputque præfixum haſtæ circa rogum ferret. Ea cauſſa fuit C. Caſcæ, qui & ipſe Tribunus plebis erat, libellum proponendi *ſibi & Servilio Caſcæ parricidæ cognomen idem*, *mentem longe diverſam eſſe*. Ob hunc tumultum edixerunt Conſules, *ne quis arma ferret*, *militibus exceptis*. atque ita cædibus finis eſt impoſitus. Interea reliquiæ Cæſaris à libertis in monumentum illatæ ſunt: in loco buſti populus aram excitavit. columna quoque erecta eſt prope pedum viginti ex marmore Numidico, inſcriptumque, *Parenti Patriæ*. & hic loci ſacrificare, libare, vota ſuſcipere, controverſias quaſdam interpoſito *per Cæſarem* jurejurando dirimere inſtituerunt.

Populus memoriam Cæſaris honorat.
Sueton.
Appianus.
Val. Max. 9. 9. 1.
Xiphilin.
Dio.
Cic. Philipp. 2. 42.

CXI. Hæc auctore quodam Amatio, humillimæ ſortis juvene, facta, ſed qui ſe *C. Mario C. F. progenitum* ferens, apud turbatam & credulam plebem plurimum poſſet. Nam & vivo adhuc Cæſare eo audaciæ venerat, ut venienti in Urbem Octavio cum magno agmine, in quo & matronæ quædam erant neceſſariæ Cæſaris, ad Janiculum occurreret. quo tempore adoleſcentulus ille magnum ſane prudentiæ ſpecimen edidit. Magnopere inſtabant ei qui cum Amatio venerant, *ut eum pro cognatione, quæ Mariis cum familia Cæſarum eſſet, complecteretur*, dubitabat quid faceret Octavius, admitteret, quem ſciret ab Atia matre ſua, atque à matertera repudiari. rejiceret igitur tanta ſtipatum manu teſtimonium ei generis ferentium; & maximo favore hominum elatum ad minime ſpernendam potentiam?

Pſeudo-Marii cujuſdam audacia.
App. lib. 1. Civil.
Liv. Epit.
Nicol. Damasc. de Inſtit. Aug.
Plut. Cæſ. cap. 50.

CXII. Quippe coloniæ veteranorum complures, & municipia ſplendida, collegiaque fere omnia patronum adoptarunt; & paulo ante, quum reverſus ex Hiſpania Cæſar populum in hortos ſuos admiſiſſet, proximo intercolumnio propemodum æque frequenter atque Cæſar fuerat ſalutatus. Tandem lenibus

C. Octaviani, poſt Auguſti in adoleſcentia prudentia.
Val. Max. 5. 15. 2.
Nic. Damaſc.
Cic. Attic. 12. 48. & Philipp. 1. 2.

verbis *ad ſe nomine pertinere judicium de tantis rebus* reſpondit: *Cæſarem uti rei Romanæ, ita & familiæ ſuæ principem eſse: bujus voluntatem ſibi pro præcepto fore. interim integra omnia ſervaturum.* Sed Cæſar comperto *Hierophilum ei nomen, artem veterinariam eſse*, nolente cauſſam ejus ſuſcipere Cicerone, extra Italiam decreto relegavit. At is poſt necem ejus redierat, validaque manu cinctus, metum non interfectoribus modo, ſed univerſo Senatui maximum injiciebat, de interficiendo eo conſilia agitare creditus.

Falſi Marii ſupplicium. Cic. Famil. 11. 3. Dio. App. Val. Max. Corn. Nepos in vita Aug. cap 8.

CXIII. Igitur legatione impetrata libera, multi ex Urbe diſcedebant, alius aliò: & qui provincias habebant à Cæſare, proficiſcebantur. Brutus autem & Caſſius Prætores deducendos in colonias veteranos curabant, ne quid turbarum in Urbe darent. idquoque concedentes beneficii, *uti portionem ſuam cuique liceret vendere*, quod lex ante viceſimum annum non admittebat. His quum inſidiari ſalſus Marius diceretur, ab Antonio raptus in carcerem, atque ibi indicta cauſſa necatus eſt. Patres Conſulis audaciam mirati, factum non improbarunt, quod eo ſuperſtite ſolicitam plenamque metus vitam acturi videbantur. Sed ærarium privatum, quod interfectoribus conſtitui ab Equitibus Romanis quidam excogitaverant, T. Pomponii Attici gravitate ſublatum eſt.

Pomponii Attici gravitas.

CXIV. Is enim Equeſtris Ordinis ætate & exiſtimatione facile princeps, quum adpellatus ea de re per C. Blavium Bruti familiarem eſſet, reſpondit: *ſi quid Brutus de ſuis facultatibus uti voluiſset, uſurum, quantum eæ paterentur: ſed neque cum quoquam ea de re colloquuturum, neque coiturum.* Et valuit exemplum primarii viri, qui neque partium odio hoc faciebat, quarum principes adamabat; neque parcimonia, ultro plura collaturus, quàm petebantur: ſed quia viro bono diſcedendum à ratione recta nuſquam videbatur. At huiuſmodi homines interdum importuni ſunt vetita molientibus: neque dubium eſt, quin illa Attici tergiverſatio, Brutorum cauſſam haud perfunctorie perculerit.

Præclara Senatuſconſulta. Cic. Philip. 1. 2. 13. et 2. 36. et ad Attic. 14. 7 Liv. Epit. Dio. App lib. 11. Civil.

CXV. Sed & in Senatu per eoſdem illos dies, Antonio referente, multa præclare conſtituta: inter quæ *ne qua poſt Idus Martias immunitatis tabula, neve cujuſquam beneficii figeretur*; & illud, omnium maxime aptum libertati, *ut nomen Dictaturæ in perpetuum è Republica tolleretur*; exſecrationibus additis *in eorum capita, qui mentionem ejus feciſsent, quive magiſtratum eum accepiſsent*, præmiſſis quoque conſtitutis, *ſi quis horum aliquem occidiſset*. Quum ob hæc laudibus omnium Antonius in cœlum efferretur, æmulatione accenſus Dolabella, per abſentiam collegæ, tumultuantem ſubinde plebem acerrimis ſuppliciis repreſſit, *liberos homines de ſaxo dejici* jubens, *ſervitia in crucem tolli*. ſed & columnam, aramque Cæſari poſitam evertit, ſolumque ſternendum locavit.

Cæſaris elogium. Sueton. Appian. Plutarch. Sen. Natur. Quæſt. 5. 18. 5. Plin. cap. 6. Plin. 7. 25. 3.

CXVI. At hæc omnia brevi ſunt in contrarium verſa: eodemque loco templum poſteà exſtructum, in deorum numerum relato. Hoc primum Romæ impiæ ſtoliditatis exemplum fuit: à quo poſteà manavit mos abſurdiſſimus, defunctos Imperatores appellandi *deos*, quos vivos ne Reges quidem appellari majorum gravitas tulerat. Hunc exitum vitæ C. Cæſar ſexto & quinquageſimo ætatis anno habuit: vir Alexandro Magno haud immerito conferri ſolitus, maximi vigoris ad omnia, qui perficere, quod vellet, poſſet: hoc miſerior, quod non voluit meliora, dubiumque reliquit, utrum eum naſci, an vero non naſci Reipublicæ

publicæ

Digitized by Google

publicæ magis profuiſſet. Generis humani profecto peſtis fuit crudeliſſima: qui pugnis quinquaginta duabus, quarum multo majorem partem ſola ductus ambitione decertavit, undecies centum & nonaginta duo millia hoſtium occidiſſe fertur, non computatis civium infinitis millibus, quorum referri numerum vetuerat.

JOH. FREINSHEMII
SUPPLEMENTUM
Libri CXVII. LIVIANI.

L. Annæi Flori Epitome Ejuſdem Libri.

C. OCTAVIUS Romam ex Epiro venit (eò enim illum Cæſar præmiſerat bellum in Macedonia geſturus) omnibuſque proſperis exceptus; etiam nomen Cæſaris *ſumpſit. In confuſione rerum, ac tumultu Lepidus Pontificatum maximum intercepit. Sed M. Antonius Conſul, quum impotenter dominaretur, legemque de permutatione Provinciarum per vim tuliſſet, & Cæſarem quoque petentem, ut ſibi adverſus percuſſores avunculi adeſſet, magnis injuriis affeciſſet; Cæſar, & ſibi, & Reipublicæ vires contra eum paraturus, deductos in colonias veteranos excitavit. Legiones quoque quarta & Martia, ſigna ab Antonio ad Cæſarem tulerunt. Deinde & complures ſævitia M. Antonii paſſim in caſtris ſuis trucidantis, quia & ſuſpecti erant, ad Cæſarem deſciverunt. D. Brutus, ut petenti Ciſalpinam Galliam Antonio obſiſteret, Mutinam cum exercitu occupavit. Prætereà diſcurſus utriuſque partis virorum ad accipiendas Provincias, apparatuſque belli continet.*

OCCISO Cæſare, quum immenſo interfectorum errore, potius ſublata recens Reſpublica, quàm reſtituta vetus eſſet; ſpe, metu, ſolicitudine, rumoribus omnia miſcebantur. Quibus dominatio lucro fuerat, adſertores ejus reſpicere, fovere, etiam incendere: quamquam id palam præ ſe ferebat nemo. Lepidus & Antonius amicos magis Cæſaris, quàm ultores profitebantur, nec ipſi fidentes invicem, & neſcii quorſum evaſura præſentia forent: ſi caſus daret, non auſuri leviora, quàm Cæſar concupiverat. Percuſſores facto ſuo læti, Patrumque laudibus erecti, dum ad honeſtatem retuliſſe omnia videri volunt, negligentiores erant in comparandis ad fortuita præſidiis.

Status Reipublicę poſt Cæſarem.

II. Senatus diſcors & pleriſque omnia alia quàm Rempublicam ſpectantibus, vindicatam Ordini dignitatem gratulabatur magis, quàm uſurpare noverat: pars magna otium, alii privatas rationes ſpectare: nihil in pleriſque gravitatis,

C. Octavius App. lib. 3. Civil.

Sueton. Aug. 8. 4. 89. 1. Plut. Brut. cap. 32. Velleia. 59. 4.

nihil in reliquis potentiæ eſſe. Milites magna Cæſaris veneratione, hunc unum anteferre omnibus; cæteros deſpicere: bellis civilibus contemnere Senatum, odiſſe patriam, facere injurias, vim & arma minitari didicerant. plebs olim corrupta, ſeque & Rempublicam venalem habere docta, rerum cæterarum æquè imperita ac negligens, turbulentis vocibus ſtrepere: pauci omnium Ordinum boni; præſentia mala deflere magis, quàm emendare poterant. Quidlibet tamen potius evenit, quàm quod exſpectabatur, ut neque Reſpublica priſtinum ſtatum recuperaret, neque ulli horum, qui hominum opinione domini deſtinabantur, ſuccederet.

In Urbem properat. App. Auguſt. 7. 8.

III. C. Octavius civilium ſimul atque militarium artium ſtudiis ſextum jam menſem vacabat, Magiſtro dicendi uſus Apollodoro Pergameno, quem jam grandem natu, ex Urbe ſecum Apolloniam Taulantiorum eduxerat, præmiſſus ab avunculo ad Geticum bellum. Circum circa legiones erant collocatæ, Imperatorem exſpectantes, quem longinquos hoſtes cogitantem interim domeſtica fraus abſumpſerat. Id ubi compertum eſt, pro atrocitate rei gravis orta conſternatio, & ex proximis Hybernis concurſus Tribunorum & Centurionum ad Octavium fuit, ſuam militumque operam offerentium, nec ſpernendam Salvidienus & Agrippa judicabant, æqualium familiariſſimi.

Brundiſii honorifice excipitur à militibus: Dio. Vellejus. App.

IV. Sed ipſe licet in puerilibus annis eximia prudentia, nihil moliri rerum, atque animorum incomperto ſtatu certus, ad urbem properavit: matris inſuper & Philippi Vitrici literis confirmatus, quibus eadem placebāt. Igitur trajecto Adriatico mari Lupiam petiit, propinquum Brundiſio oppidum, incertus adhuc quemadmodum animati milites eſſent, qui eò præmiſſi à Cæſare fuerant. Ibi de teſtamento Cæſaris & adoptione ſua, itemque populi ob interfectum Cæſarem dolore factus certior, quamquam propinquis diſſuadentibus, cernere hæreditatem ſtatuit: & præmiſſis qui ſpecularentur, numne aliquis ex percuſſorum numero, ſibi quoque metuendus, Brundiſii eſſet, poſtquam omnia tuta cognovit, eodem profectus eſt.

Cæſaris nomē adſciſcit Octavius: Dio. Jul. Obſeq. Appianus.

X. Exiverunt obviam legiones; magnaque exceptum lætitia in oppidum deduxerunt. Hinc ille confirmatus, adire hæreditatem, & nomen adſciſcere Cæſaris non diſtulit, hujuſque favore paucos intra dies & firmam militum manum, & pecuniæ vim haud ſpernendam adeptus eſt, confluentibus ad eum, qui profecturi Brundiſio in Macedoniam fuerant, quique cum ære publico veniebant è tranſmarinis provinciis. Satis hinc munitus adverſus vim apertam, ſed ut in nova amicitia ſuſpectans ſuos, cum frequenti comitatu proficiſci cœpit.

Ciceronis favorem ſibi parat. Cic. ad Att. 4. 10. 13. 14. 12. Plut. Cic. c. 63.

VI. Municipiorum non erat omnium idem favor: ſed veteranorum ubique ſumma ſtudia, vindictæ ſe offerentium, incuſantiumque *negligentiam Antonii, qui ſceleſtiſſimum facinus inultum ſineret*. Cæſar hos collaudans, *opperiri tempora ſua quietos* juſſit. Ita per Neapolitanos fines profectus, in villam Philippi Vitrici, & cum eo ad Ciceronem in Cumano ſuo agentem venit. & facile conſenſum eſt inter hos, ut mutuam ſibi operam pollicerentur: Cæſar adoleſcens militum ſtudio firmior, ſed Urbanæ opis indigens, Patrumque favorem adjungere cupidus, quos Cicero unus omnium maxime facundia & auctoritate moderabatur; Ciceroni viciſſim adverſus arma Antonii armis erat opus, quibus ſalutem ſuam defenderet. Interea enim & rixa ei cum Antonio inciderat, & multa facta

in Urbe erant, quæ rerum totam faciem inſigniter commutarent.

Antonius comparandæ ſibi potentiæ ſtudet.

VII. Quippe M. Antonius ad quælibet conſilia perinde facilis, mire miſcebat boni malique civis indicia: multa è Republica, multa contra patriam factitando: & viciſſim his illiſque charus aut inviſus. Sed tum acri ſtudio partes tueri optimatium videbatur. Quippe *de revocando Sex. Pompejo* retulerat, *utque pro paternis ei bonis quingenties de publico daretur: utque maris imperium ei concederetur, quale pater habuiſſet*. Ob hæc collaudatus à Cicerone & reliquis Patribus, quum inſenſam habere plebem videretur, auctoritate Senatus armatum comparare præſidium cœpit. quo initio reverſus ad ingenium, hunc delectum inſtituit; ut numero militum atque genere formidoloſus Senatum non jam pro Antonio, ſed ſibi, timere cogeret.

Ejus artes. Dio lib. 44. Velleius. a 6

VIII. Jam enim habebat ad ſex millia: neque promiſcue, ſed ex iis qui duxerant Ordines, aut aliquo inſigniori facinore clari erant, legebantur. Senatui metum faſſo, reſpondit, *dimiſſurum hos eſſe, ſimul atque populus conquieſſet*. Interim quum & Commentarios Cæſaris haberet domi, & ſcribam ejus Faberium ſibi obſequentiſſimum (nam & abiturus ad bellum Cæſar multa ad Antonii arbitrium rejecerat) his ad ſtabiliendam ſuam potentiam abutebatur, quos volebat ab exſilio revocans: Regibus civitatibuſque, ſed & ſui præſidii primoribus beneficia diſpenſans: quoſdam & in Senatum recipiens, quarum rerum omnium invidia penes defunctum, gratia penes Antonium erat.

Percuſſorum ob hæc ſolicitudo. Vell. Appianus.

IX. Idem ut M. Lepidum beneficio devinciret, regimen ſacrorum, quod in illa confuſione rerum ipſe potuiſſet intercipere, illi dare ſtatuit. Sed id quo facilius conſequeretur, lege lata Sacerdotum comitia populo adempta tranſtulit ad Pontifices: ita re in paucorum redacta poteſtatem, in cæteris quoque ſolemnibus nihil ferme priſtini moris ſervans, quaſi furtim paratis ſuffragiis *M. Lepidum Pontificem Maximum* renunciavit. Hinc nova percuſſoribus ſolicitudo. Igitur miſſis ad amicos nuntiis, *D. Brutum*, qui tres habebat legiones, *intentum eſſe, Trebonium in Aſia, Cimbrum in Bithynia, quantas poſſent pecunias cogere* jubebant. ipſos conſilii incertos diverſæ cauſæ tenebant: manerent in Urbe? facere cum periculo viderentur. exirent? nondum tempus eundi in provincias venerat; & ſi prius egrederentur, fugæ ſimilis futura erat profectio.

Dolabellæ Syria decernitur. Cic. Philipp. 2. 13. Appianus.

X. Igitur Senatus ſalutem atque dignitatem virorum æqualibus ſtudiis conſervare pronus, frumenti eis procurationem impoſuit. Et quia Prætor Urbanus Brutus erat, Antonio referente legibus eſt ſolutus, *ſi ab Urbe plus quàm decem dies abfuiſſet*. At his ex Urbe digreſſis Antonius moliri multa inſtituit, Syriam provinciam aſpetens, deſtinatam Caſſio: deinde, quia ſibi paratum eſſe adverſarium Dolabellam ſentiebat, eò vertit, ut huic perſuaderet eam provinciam petere, ſuum auxilium pollicitus.

Antonio Macedonia.

XI. Sic rogatione ad plebem lata; nec enim impetrari ab Senatu potuiſſet, res confecta: fruſtra abnunciante tribuno plebis Aſprenate, quem Senatus ſubornaverat, ſperans Antonium quoque ut augurem, & Dolabellæ nuper infenſiſſimum, occaſione oblata uſurum. Sed ille graviter correpto Aſprenate, *mitti tribus in ſuffragia* juſſit. Cum Provincia bellum quoque Parthicum datum, & legiones, quæ ejus belli cauſſa præmiſſæ in Macedoniam fuerant. Dein Antonius Macedoniam Provinciam petiit.

Digitized by Google

Bellum Parthicum mandatur Dolabellæ. Plut Brut. 29. Appian. Liv. Epitom. Adonis Chron. Jul. obſeq. Vell. 2. 59. 7. Plin. 2. 28.

XII. Nec fuit difficile negotium, victis in Dolabellæ cauſſa omnibus quæ obſtiterant. Ex his rebus adparuit, bona fide cum collega reditum in gratiam ab Antonio eſſe, qui non modo Parthicum ei bellum demandandum curaſſet; ſed & in illius gratiam exarmaſſet Macedoniam, quam ipſe habiturus Provinciam erat. Ut tamen commutatæ potius Provinciæ, quàm ademptæ Pompejanis viderentur, Senatus obtinuit pro Syria C. Caſſio Cyrenen, pro Macedonia M. Bruto Cretam dari.

Dio 45. 1. 20. Suet. Aug cap. 94. Et mater & propinqui diſſuadent aditionem hæreditatis Cæſarianæ. Auctor de cauſ. corrupt. eloq. 28. 8. Nicol. Damaſc. de Inſtit. Aug.

XIII. Hæc Octavio nunciata ſunt apud Tarracinam, quo magis ſibi properandum in urbem judicavit: ominibuſque proſperis exceptus eſt. Quum enim circiter horam tertiam ingenti circumfuſus multitudine, quæ officii cauſa obviam erat effuſa, Romam intraret, ſuper caput ejus, circa ſolis orbem arcus fulgentibus ſtellis in ſpeciem coronæ micuit. ac ſubinde Juliæ Cæſaris filiæ monumentum in Campo fulmine ictum. Credo his quoque excitatum adoleſcentem, ut magno animo negotium capeſſeret. Perſeverabat enim diſſuadere Atia, cui magna erat non ut matri modo, ſed ut ſeveræ diligentiſque educatrici apud adoleſcentem auctoritas; & accedebat cum Philippo Vitrico Sororius Marcellus, minime contemnendis adducti rationibus, quod *ſucceſſurus erat in clariſſimi ejuſdem invidioſiſſimique nominis hæreditatem, octodecim annorum adoleſcens, id temporis, quo tanti viri cædes impunita, percuſſores in honore & imperiis eſſent; & his omnibus ſuſpectior Antonius ſumma potentia parique ſuperbia; qui filium Cæſaris peregre advenientem non modo adire, ſed ne mittere quidem quemquam ſuorum voluiſset.*

Nec perſuadent. Appian. Vell. Dio.

XIV. Contra hæc omnia fixum, certumque adoleſcenti fuit, exſequi deſtinata, neque Cæſaris necem impunitam, aut ſe in minore fortuna pati: neque committere, ut quo nomine dignus à Cæſare judicatus fuiſſet, eo ſe indignum ſuo judicio ipſe fateretur. Conſilium prima fronte calidum & audax, poſt quam proceſſit (ut ab eventu judicare homines ſolent) pro prudentiſſimo vulgatum eſt: viſuſque ille quolibet juvene promptius ſuſceptum propoſitum, quolibet ſene cautius eſſe exſequutus.

Ejus prudens moderatio. Dio. Cic. ad Attic. 16. 14. Appian. Liv. Epitom.

XV. Hoc tamen Atiæ monitum non ſprevit, *ut inter initia temperaret animo, neque rueret niſi rebus paratis*. Idcirco in itinere confluentem ad ſe turbam mitibus verbis ablegando, cum mediocri comitatu acceſſit ad urbem: & poſteà quoque *nihil* oſtendit *ſe iratum percuſsoribus; nec ignorare, æquius eſse ut ipſe prior ad Antonium, adoleſcens ad virum, privatus ad Conſulem eat*. Poſtridie C. Antonio Prætore adito, profeſſus eſt ad *hæreditatem ſe Cæſaris adire, ſuſcipere nomen*, idque relatum in acta publica. Continenter deinde à foro perrexit ad M. Antonium Conſulem, in Pompejanos hortos, neque ſtatim admiſſus, diſſimulavit injuriam, placidoque & familiari colloquio petiit *auxilium adverſus percuſsores avunculi*. deinde & mentionem interpoſuit *de pecunia, qua ſibi opus ad legata ex teſtamento patris præſtanda eſset*.

Cum Antonio contentio. Plut. apophth. Rom. cap. 45. Flor. 4. 4. 2. Dio. Suet. Aug. 10. 4

XVI. Antonius hac oratione vehementer offenſus, qui non modo depoſitum à Calpurnia millies ſeſtertium retinebat, ſed inſuper omnem, quæ ubivis eſſet, hæreditatem lacerabat furtis, & in præſentia reſpondit durius, & poſtea quoque legem Curiatam de adoptione ferens, conſulto extraxit negotium cunctis artibus: ſubmiſiſſe etiam Tribunos plebis creditus, qui vetarent. His

Digitized by Google

excitatus injuriis adjungere ſibi plebem ſtatuit, apud quam magna Cæſaris erat memoria, magnum odium Antonii, qui necem ejus vindicare, quum poſſet, noluiſſet. Igitur in locum Helvii Cinnæ Tribunatum diſſimulanter ambire cœpit, quamquam patricius, necdum Senator. & per Ti. Canutium Tribunum productus in concionem, oſtendit *& legatam populo pecuniam, & aliam ex ſua liberalitate numeraturum*.

XVII. Atque hoc ut præſtare poſſet, hæreditatem paternam proſcripſit atque vendidit, etiam inductis cohęredibus ſuis, ut portionem ſuam cederent ſibi. Sed illa oratio ſimulque ludorum adparatus valde ſuſpectus erat optimatibus, non ignaris, quorſum iſta expedirentur. Nec ideo minus facti ſunt Veneri Genitrici, Cæſare Octaviano ſumptus præbente pro collegio, quod adhuc vivo Dictatore inſtitutum, metu aut negligentia ſuperſedebat. Ab iiſdem cauſſis ludi victoriæ Cæſaris facti non erant Palilibus. Et hos igitur edidit Matio & Poſthumo curantibus: ſellam tamen Cæſaris auream, & coronam gemmatam in theatro non poſuit, Antonio & Tribunis vetantibus.

Ludos in honorem Cæſaris inſtitutos facit.
Plut. Appian.
Cic. ad Attic. 31. 2.
Plin. 25.25.
Jul. Obſeq
Dio.
Cic. Famil. 11. 27. et 28.

XVIII. Nam & paulo antea Critonii cujuſdam Ædilitio munere ſellam illaturo Antonius *carcerem* minatus eſt, *ni rerum novarum deſineret*. Sed adoleſcens adverſus hanc malignitatem ejus hominis, quo vel præcipuo adjutore ſe uſurum ſperaverat, generoſa fuit ad reſiſtendum conſtantia. quę ſubinde præter humana præſidia, raris quibuſdam & aptis ad omen trahi caſibus confirmabatur. Inter quæ cometen per continuos aliquot dies ſpectatum, ipſe his verbis prodidit: *His ipſis ludorum meorum diebus, ſidus crinitum per ſeptem dies in regione cœli, quæ ſub ſeptentrionibus eſt, conſpectum. Id oriebatur circa undecimam horam diei, clarumque & omnibus terris conſpicuum fuit. Eo ſidere ſignificari vulgus credidit, Cæſaris animam inter deorum immortalium numina receptam: quo nomine id inſigne ſimulacro capitis ejus, quod mox in Foro conſecravimus, adjectum eſt.*

Auguſti locus de Cometa.
Plut. Ant. c. 21
Sueton.
Jul. Obſeq.
Dio.
Plut. Cæſ. c 18. 1 lin.
Suet. Aug 80. 8. et 88. 2.
Ovid. Metam. 19. 846.

XIX. Sed & alii potius ad gloriam Cæſaris juvenis pertinere exiſtimabant: plerique magnarum eſſe calamitatum prænuncia. Sed Octavianus ſtatua ſine certamine poſita fidentior, & Julii menſis adpellandi confirmavit conſuetudinem, ut etiam ab ipſo Bruto in proſcriptione ludorum ſuorum poneretur; alioſque inſuper ludos, ob quamdam Cæſaris victoriam decretos fecit. Et profecto mirari animum adoleſcentis convenit, qui tantas impenſas tam alacriter faceret, quum Antonii malignitate & Senatus varie premeretur. Nam timentes illi, ne paternis opibus inſtructus ad parem adſpirare potentiam vellet, *perquiri publicas pecunias, quæ fuiſſent penes Cæſarem*, juſſerunt. Sed & de agris frequentes movebantur controverſiæ, aliis alios repetentibus privatim, & in publicum eos qui proſcriptorum atque exſulum fuiſſent.

Senatus malignitas in Octavianum.
Jul. Obſeq.
Numis veter.
Barb. Mal. ap. Serv. ad Eclog. 9 47.
Tibul'. 2. 5.
Cic. de Natur. Deor 2. 5. et Attic. 16. 9. et 4.
Dio.
Appian.

XX. Harum rerum judicia apud Antonium ipſum, aut collegam ejus Dolabellam agebantur: quod ſi qui & alii Magiſtratus iudicabant, Antonii præpollebat auctoritas, qui ne tranſlatitium quidem adoleſcenti ius ulla in re ſine pactione graviſſimæ mercedis impertiebat. Quin & in cohæredes eius ſimiles intentabantur minæ, Senatuſque conſultum proferentibus, quo Cęſaris acta rata habebantur, reſpondit Antonius, *id fuiſſe tempori datum, ut populo tumultuanti ſatisfieret; certum neque rebus ſuis carere æquum eſſe eos, quibus ademptę per injuriam eſſent, & mentem potius Senatus quàm verba ſpectari opor-*

Itemque Antonii.
Suet. Aug. 20. 5.
Appian.

Digitized by Google

tere. Se tamen illorum portiones relicturum, ſi exegiſſent à Cæſare, cujus lubricam ætatem nollet nimiis opibus ad ſuum Reipublicæque periculum concitari.

Quos ille magnitudine animi ſuperat.

XXI. Poſt hæc igitur Q. Pedius & L. Pinarius partes ſuas receperunt ab Octaviano, quo interim periculo ſubducerentur, mox uſibus ejus libenter reddituri. Horum adjutus benevolentia, toleravit immenſos ſumptus ludorum, omnibuſque occaſionibus inſignem animi magnitudinem oſtendit. Quum enim pecuniam quæ ex auctione ſua redigebatur, populo diviſiſſet, & *addici petentibus res ſuas minimo pretio* juberet, quia & nummos feſtinabat colligere, & propter metum judiciorum venditionem maturabat: ea ipſa res ei magnam conciliavit hominum benevolentiam, ſortem optimi adoleſcentis ſerio miſerantium.

Et ſtudia plebis adquirit. Liv. 3 15. 2. Cic. Philipp. 10. 3. & ad Attic. 15 10. & 11. et 12.

XXII. Poſtquam autem & ſuum patrimonium, & quidquid aliunde fuerat conſequutus, ſed & matris Atiæ, Philippique Vitrici poſſeſſiones, tum conceſſum ſibi à Pedio & Pinario quadrantem Cæſarianæ hereditatis venum propoſuit, ita concitatus eſt plebis adfectus, ut omnium ore *patientia hujus & animi magnitudo* concelebraretur, negarentque vulgo homines *diutius ſe laturos Conſulis inſolentiam.* Et certe ſtudia vulgi ludis, qui ſub eos dies pro Bruto edebantur, patuerunt. Receptum erat moribus, ut Appollinares ludos Urbanus Prætor faceret. Sed quia percuſſores Cæſaris tuti eſſe in Urbe non poterant, vicem ſuam Brutus C. Antonio collegæ ſuo demandavit: eiq; ludorum ſuorum adparatum tranſdidit.

Ludi Bruti nomine editi. Plut. Bruto cap. 11. Cic. ad Attic. 16. 4. et Phil. 10 4. 2. 13. 12. 15. Appianus.

XXIII. Et fuit is plane magnificus atque ſumptuoſus, nec ludi tantum preſcripti, ſed etiam poſtridie venatio. ſperabant ea voluptate delinitam plebem æquiorem poſteà fore percuſſoribus. Et erant conducti, per quos initum clamoris naſceretur, *revocandos eſſe primarios viros populique amantiſſimos.* & ſequebatur miſeratio, ſenſimque etiam reliqui ſpectatores jungebant vocem, mirifico omnium plauſu: quum ingens multitudo plebis in theatrum irrupit, inhibuitque ſpectaculum, donec iſta poſtulatio penitus extingueretur. Inter hæc Dolabella propere in Syriam profecto, quia rumor erat Caſſium & Brutum de antiquis Provinciis occupandis cogitare, M. Antonius reſpicere Macedonicas legiones cœpit, numero & genere militum validas, multiſque adjectis equitibus, & levi armatura.

Antonii artes ad retinendũ exercitũ Macedonicum.

XXIV. Per eoſdem dies forte, an fraude illius, percrebuit fama, *Getas in Macedoniam irrumpere.* de hac ad Senatum referens, *intereſse Reipublicæ* dixit, *non deduci à Macedonia exercitum, qui & ipſius Cæſaris deſtinatione prius Getis, quàm Parthis coercendis comparatus eſset. præterea nihildum ex Parthis hoſtile nunciari.* Senatus *mittendum prius ad res Macedoniæ inſpiciendas legatos* cenſuit. nec exſpectato eorum reditu, exercitum Antonio decreverunt, multa tum temporis Senatui grata facienti. atque ille cum amicis Dolabellæ pactus eſt, *ut unam ei legionem mitteret, cæteras quinque retineret.* Poſt hæc reverſi ex Macedonia *nullos ibi fuiſſe Getas retulerunt*, adjecto tamen, in Antonii ut putatur gratiam, *periculum eſſe ne irruant, ſi ex Macedonia legiones deducantur.*

Eumque reportandum in Italiam. Cic. Philip. 1. 2. et 11. 2. et ad Attic. 14. 16. Vell. 2. 60. 3. Appian.

XXV. Quum hæc obtinuiſſet, colorem reportandi in Italiam exercitus quærens, quum A. D. Kal. Jun. Senatus haberetur, *permutari provincias* petiit, *ut ſibi Gallia, D. Bruto Macedonia decerneretur.* At vero Senatus intellecto Conſulis vaframento, induci non potuit: quidam etiam ex eo Ordine privatim ſcripſerant ad Brutum, hortantes *ne Antonio cederet.* Igitur Antonius, Cæſari,

Digitized by Google

exemplo, confugit ad populum, ejuſque ſcito provinciam Galliam obtinuit, Octaviani præcipue gratia adjutus, cum legionibus quæ erant Apolloniam præmiſſæ: & frater Antonii Cajus Macedoniam.

Ejuſdem invidia in Cęſarem adoleſcentem. Appian. Dio.

XXVI. Unde adoleſcens ille clarior in dies, plebique & militibus gratior, magna horum frequentia ſtipabatur, etiam pecunia favorem concilians. nec dubitabatur novarum rerum hæc eſſe primordia, nec ultra differri turbas, præſertim quia M. Antonius incrementa hujus ægerrime ferens, ad ſe volentem colloqui cauſſa in tribunal adſcendere, quemadmodum facere Cæſare rerum potiente erat ſolitus, repulerat per lictores, *detrahique ex loco ſuperiore* juſſerat. Hinc immenſæ multitudinis iræ, nec deerat Octavianus accendere odia, Forum vitans, ſed per cæteras celebriores partes Urbis in excelſa loca inſiliens, in morem concionantis Antonium accuſabat.

Et cum eo reditus in gratiam. Dio.

XXVII. Jamque ille & à tribunis centurionibuſque ſuis monebatur, *finem injuriarum faceret, filioque Cæſaris, cujus beneficiis ſua deberent omnia, vel ſua cauſſa conciliaretur.* & quum ille commodè reſpondiſſet, iiſdem auctoribus congreſſi, poſt mutuas querelas ita redierunt in gratiam, ut ſæpius redeundum eſſet. Nam uterque mentis alterius non neſcius, arguendi tempus nondum veniſſe putabat: & animos ſatis jam ſua iracundia & ſuſpicionibus exacerbatos amici non ſinebant conquieſcere: numquam defuturis, qui potentiorum inter ſe inimicitias ſuam occaſionem putent: & in pace negligendi, turbari malint omnia, dum aliquo in numero propter præſentem neceſſitatem habeantur.

Non diuturnam. Appian. Sueton. Aug. 19. 4.

XXVIII. Igitur non multi interceſſerunt dies, quum iterum impugnare Cæſarem Antonius cœpit, quamquam recenti beneficio Galliæ Provinciæ obligatus. Forte Tribunus quidam plebis deceſſerat, cujus in locum Flaminium commendabat Cæſar, petere non auſus, quod ætatem legitimam non habebat: ſed populus ſenſuum ejus non ignarus, ipſi Tribunatum offerebat. Unde ſimul & Patres & Antonium metus cœpit; Senatu percuſſoribus Cæſaris timente, Antonio ſibi, ſi facultatem adeptus adoleſcens dilectus & præpotens turbandę plebis, aut paternas inimicitias exſequi, aut ſuas cœpiſset.

Iterum reconciliantur, et iterum contendunt. Plut. Ant. cap. 21. Appian. Senec. de Clement. 1. 19.

XXIX. Igitur Antonius edictum propoſuit, *Cæſarem contra leges adpetere quidquam vetans, & niſi paruiſset, vim Conſulatus minabatur. Ea indignatione plebis exceptum hoc edictum* traditur, *ut Antonius deſperato poſſe obtineri quod volebat, præſente Tribunorum numero contentus, tollere comitia cogeretur.* At Cęſar miſſis circa patris colonias certis hominibus veteranos ſolicitabat: idemque per alios agebat apud legiones, quę cum Antonio iturę in Galliam, ex Macedonia modo reverterant. Tum quoque eorumdem Tribunorum opera *deponere ſimultates ſuas* in Capitolio profeſſi ſunt. nequidquam. mox enim Antonius quoſdam ex pręſidio ſuo ad conſilium amicorum adduxit, *quos ſibi Cęſaris dolo parare inſidias* diceret. nam ad priorem metum ſomnio factus erat timidior: prima nocte poſtquam reconciliati in Capitolio fuerant, dextram ſuam ardere fulminis ictu imaginatus.

Cæſar ſe purgare volens, ab Antonio non admittitur. Cic. Phil. 10. 5.

XXX. Neque Cęſaris accipere purgationem voluit: quamquam inſontem inſimulare ficto crimine videretur. Qui tamen eo tempore prudentes & boni viri habebantur, & credebant factum, & probabant. Jam enim Octavianus per Ciceronem ad Senatum ſe adplicare cœperat. Sed non admiſſis ab Antonio cir-

Digitized by Google

Vell. 2. 60. 3. Cic. Famil. 12. 23. Plutarch. Suet. Aug. 10. 73. Appian.

ca fores ejus expoſtulabat, *ſe imò quotidianis inſidiis peti*; multáque in caput ſuum execratus, ſi merito argueretur, judices poſcebat. Quum prodiret ad eum nemo, *ipſos ſe Antonii amicos judices ei ferre* dixit: poſtremo abiens clara voce teſtatus eſt populum, *ſi quid ſibi adcidiſſet, penes Antonium necis ſuæ cauſam fore*.

Antonius plebem conciliat. Cic. Fam. 12. 3. & Phil. 11. 6. 5. 7. 6. 5. & 13. 18. & ad Att. 15. 19. Plutarch. Dio.

XXXI. Acerbioribus igitur, ut ſolent poſt reconciliationes, odiis, ad comparanda ſibi præſidia, eademque detrahenda inimico, uterque properabat. Antonius adliciendæ plebi ſtatuam Cæſaris poſuit in Roſtris, inſcriptam, *PARENTI OPTIME MERITO*: deinde legem Agrariam per Lucium fratrem promulgabat, *Pontinas paludes* diviſurus, quamlibet ſiccatæ nondum erant. Ea lex per vim perlata: ſeptemviri dividendis agris creati, quos inter & C. Antonius fuit, tum maxime Prætor. Tres enim fratres eodem tempore totidem gerebant magiſtratus, magnum ad quælibet audenda robur.

Caſilinum coloniam deducit. Cic. Philip 2. 2. 40. & Fam. 12. 13. et Phil 2. 8. 2. et 5. 3. Appianus. Dio.

XXXII. Et legis quidem iſtius tanta fuit apud dementem populum gratia, ut L. Antonio ſtatua equeſtris inaurata in Foro poneretur, in qua inſcriptum erat, *QUINQUE ET TRIGINTA TRIBUS PATRONO POPULI ROMANI*. ſed & equites aliam poſuerunt, item adſcribentes, *PATRONO*; & aliam novo exemplo tribuni militum, qui in exercitibus Cæſaris fuerant. Eo tempore Caſilinum coloniam deduxit M. Antonius, quo Cæſar paulo ante deduxerat; quum in eam coloniam, quæ eſſet auſpicato deducta, dum eſſet incolumis, novos adſcribi colonos liceret, nova colonia non poſſet jure deduci. Sed Antonius quidlibet honeſtum putans, quod firmandæ potentiæ eſſet, multa moliebatur cum fratribus. Provincias adimebant aut dabant, aut prorogabant contra legem Juliam, qua nulla poterat eſſe publice utilior; Tribunorum ad hæc uſi opera, quos Marcus pecunia ſuos fecerat.

Sex. Pompeii variis fortuna. Strab. lib 3. Dio. Appian. lib. 4. Civil. Vell 2. 73. 2. Cic. ad Attic. 15. 20. 16.

XXXIII. Interim & Sex. Pompejus Antoniorum operâ revocatus exceſſit Hiſpania: in qua poſt fratris interitum copias haud contemnendas paraverat. Quum enim aliquandiu in Lacetanis latuiſſet, latrocinio ſe tolerans, paulo poſt pluribus ad eum ex Mundenſi fuga coëuntibus, Pompejum auſus profiteri, Lacetanorum juventutem induxit, ut ſe in Bæticam ſequeretur. Venit ad eum & ex Africa Regulus Arabio, quem paterna ditione Bocchus atque Sitius expulerant. His auxiliis multas occupavit urbes: quarum deinde præſidio vim Carinatis eluſit, cum majoribus copiis à Cæſare miſſi. Poſteà cum ſucceſſore Carinatis Aſinio Pollione Prætorio bellum clariſſimum geſſit, Cartejæ cum una legione receptus, Eboram deinde oppugnavit cepitque. Eadem die de morte Cæſaris cognovit. inde ad ſex legiones, quas in ulteriore provincia reliquerat, rediit: miſſis Romam ad Conſules literis, *ut ſibi ad larem ſuum liceret reverti: exercitus omnes dimitterentur*.

Pollionem Aſinium vincit. Dio.

XXXIV. His deinde ſucceſſibus firmior, quum ad eum quotidie multi confluerent. Aſinium mors Cæſaris & ſequutæ illam turbæ plurimum debilitarent, Carthaginem novam obſidere auſus eſt. At quum per abſentiam ejus premi ſocios ſuos à Pollione audiſſet, cum valida manu congreſſus, claram victoriam obtinuit, virtutem ejus plurimum adjuvante caſu. Forte acciderat, ut Aſinio in fugam acto, pars tamen exercitus ſtrenue repugnaret; ambiguam factura victoriam, niſi eodem tempore & paludamentum, quod inter fugiendum abjecerat Pollio,

lio, vidiſſent inter hoſtium manus, & *Pollionem interfectum* audiſſent. Ejus nominis errore, nam illuſtris eques duei cognominis eeciderat, ſimul conſpecta veſtis, tanquam amiſſo duce exterriti ceſſerunt. Ab hoc tempore potens polleníque Pompejus, omnem fere ulteriorem Hiſpaniam recepit, donec M. Lepidus citeriori præfuturus, in proximam Galliam venit.

XXXV. Is auctoritate ſua Pompejum adduxit ad pacem, effecitque ut diſcederet ab armis, Senatus illi ſepties millies, quantum ex bonis ejus paternis Cæſar redegerat, & oræ maritimæ præfecturam daret. Quę res eo confici facilius potuit, quod ſalvis Cęſaris actis fiebat: quippe Cęſar extremo tempore cunctis, etiam quibus nondum ignoviſſet, ſine exceptione priſtina jura reddiderat, ut non novum ei dandum beneficium, ſed confirmandum quod dediſſet Cæſar videretur. Adjuvitque Antonius, amicus & propinquus Lepidi, odio quoque Cęſaris inimicum ejus paternum corroborans. Pompejus deducto ex Hiſpania exercitu, conceſſit Maſſiliam, ut interim quid in Urbe fieret ſpecularetur. M. Lepido honores ab Senatu habiti, ſtatua equeſtris inaurata in Roſtris poſita, cum inſcriptione prêclara: mox & triumphus abſenti, rebus geſtis non maximis, decretus.

Senatui per Lepidum reconciliatur. Cic. Phil. 13. 4. 5. 15. 13. 4. Sueton. Cæſ. 75. 6. Dio. Appian.

XXXVI. Interim ad vim & arma res ſpectare cœpit, quum Antonium Conſulatus viribus pręvalidum, Octavianus ętate & injuria favorabilis, & adſumpto Cęſaris nomine oppugnaret. Idcirco Antonius A. D. VII. Id. Octobr. Brundiſium exivit, legionibus Macedonicis quatuor occurſurus, ut pecunia ſibi conciliatas ad Urbem adduceret, magno timore civitatis. Contra Cęſar in Campaniam excucurrit, primumque a Calatia, mox à Caſilino veteranos evocavit, infenſos Antonio, qui novos colonos ſuperinduxerat. Sed pecunię magnitudine excitabantur, quingenis donati denariis. Inde Capuam profectus, magna centuriata manu Samnium petiit, Calibuſque & Theani cęteriſque municipiis, ſummo omnium favore exceptus paucis diebus juſtum exercitum coëgit promptus adoleſcens.

Antonii et Octaviani paratus ad bellũ. Flor. 4. 4. 4. Dio. Cic. Fam. 12. 23. et Phil. 3. 2. 5. 8. et ad Att. 16. 8. 9 Vell. 2. 61. 25 Suet. Aug. 10. 7.

XXXVII. Inde conſilio Ciceronis recurrens in Urbem ad decem millia hominum ſub uno ſigno, neque omnes more militiæ perarmatos, quaſi præſidium ſuum adduxit. Trepidabant Urbani, hinc Cæſarem, inde Antonium venire cum copiis; neutrius perſpecta voluntas, & quia nuper in Capitolio conciliatos viderant, ne hæc ex compacto gererentur, metuebant. donec eos confirmavit Canutius Tribunus plebis profectus obviam Cæſari, & propoſito ejus cognito, præſidem ſe offerens Reipublicæ, introductoque adoleſcente, qui ad ſecundum lapidem juxta fanum Martis conſederat, verba in hanc ſententiam fecit, continua rabie lacerare Antonium ſolitus: *Miro quodam fortunæ ingenio reor in hæc tempora, quo Rempublicam extraordinaria pericula circumſtant, extraordinarium quoque præſidium adceſſiſſe. quis enim tantum aut furorem hominum, aut benignitatem deorum præſcire atque prædicere potuiſſet?*

Canutius adducto in Urbem Octaviano. Tacit. 1. 10. 2. Cic. Att. 16. 8. Dio. Appian. Vell. 2. 69. 5.

XXXVIII. *A conſule patriam oppugnari publicis viribus, à privato defendi domeſticis copiis. in illo nihil eſſe quod non oderis, vituperes, timeas; in hoc omnia præclara & ſalubria, pietatem, conſilium, virtutem! Cavete enim quidquam aut pernicioſius publicè Antonio, aut Cæſare ſalubrius poſſe cogitari. M. Antoniũ quis veſtrum non novit, tamquam digitos ſuos. ejus luxũ, libidines, crudelitatem,*

In Antonium invehitur.

Digitized by Google

rapinas quis ignorat? nec repetam quæ coram toties objeci vobis audientibus: ad præſentia tempora vos reſpicere jubeo, & magnitudinem periculi, quod vobis denunciat, diligenti æſtimatione metiri.

Ejus rapinas coarguit. Cic. Phil. 2. 38.

XXXIX. *Homo ex magnis opibus per temporum miſeriam ſubito paratis, deinde turpiſſimè dilapidatis repentè egenus, poſt necem Cæſaris abundare copiis cœpit. Quæritis unde? quamquam quid opus eſt quærere, quod ſcitis omnes. Quantum illi pecuniæ nocte quæ mortem Cæſaris eſt inſequuta, Calpurniæ timor dedit in manus? quantum creditis ex interpolatis Commentariis Cæſaris, ex innumerabilibus chirographis redactum? qua nundinatione nullus umquam fuit quæſtus copioſior. Regna, provinciæ dantur, adimuntur, tanti videlicet, quanti redimere hæc cupientium deſideria paciſcuntur. datur civitas aliis, aliis immunitas; reſtituuntur exſules, minime profecto gratis*

Conſilia traducit. Freinshem. ad Dion. 45. 5. 26. Cic. Att. lib. 8. et Famil. 12. 3.

XL. *Jam una rapina ad Opis ſepties millies ſeſtertium ſublatum noſtis. Nunc etiam municipiis imperari audimus pecuniam. Tantis inſtructus divitiis, maximo præditus magiſtratu, provincia & legionibus auctus, quantum poſſit, videtis: quantum velit, niſi ipſi creditis, ego vobis neutiquam perſuaſero. Pauci admodum dies ſunt, quum in concione veſtra palam profeſſus eſt, locum me apud eos quærere, quibus ſe ſalvo in civitate locus eſſe non poſſet. quæ de Principibus Senatus alio tempore dixerit, quos & auctores Cæſarianæ necis, & mearum actionum aperte nominabat, meminiſtis.*

Vocem ejus invidioſe reperit. Cic. Phil. 5. 8. 3. 11. et Epiſt.

XLI. *Neque eſt, ut meo aut illorum periculo rem tranſigi poſſe putetis: noſtro ſanguine contentum Antonium fore, noſtris facultatibus. vos vero ſi non honoratos apud eum, at certe tutos fore. Recordamini quam ille vocem nuper admodum pro Caſtoris ſedens jecerit, qua nulla ſane potuit audiri crudelior, quum pro ſolita ſua impudentia ſtultitiaq; haud diſſimulanter diceret*, niſi victorem, victurum eſſe neminem. *Quid potuit apertius? aut quibus aliis verbis bellum internecinum efficacius denunciaret? Adverſus hoc tam cruentum atque horribile monſtrum, velut alter Hercules Octavianus ſe oppoſuit, ætate puer, audacia prudentiaque nemini clariſs. virorum poſtferendus.*

Octavianum contra extollit.

XLII. *Quod fuit hujus adoleſcentis duriſſimo difficillimoque ſuo tempore conſilium? quanta moderatio? quàm ſapienter domeſticum vulnus, quàm patienter inimicorum injurias tulit? Carere illum ſicut hujus ætatis ardore, ita omnino animo credidiſſemus, niſi præſenti documento palam oſtenderet, neminem ſibi hac quidem parte comparari poſſe. Tot illuſtres viri, ſummis uſi honoribus, duces veteres, triumphales, indefenſam Rempublicam ſinerent; niſi hic nobis ſubito extitiſſet, qui nullis inſtructus publicis præſidiis, paucos intra dies, quàm eum proficiſci ex Urbe vidimus, tot millia fortiſsimorum virorum adduxit præſidio publicæ libertatis.*

A virtute ſimul & modeſtia.

XLIII. *Hic nobis munere deorum datus eſt adoleſcens, in quo, etiam qui ſententiis invicem diſcedunt, pari amore conſentiant. Alii Cæſaris acerrimam mentem, admirabilem celeritatem, imperterritum animum deſiderant. hæc omnia nobis iſte regenerat. ſunt qui nimis cupidum potentiæ fuiſse putent. pluraque bella è re ſua quàm publica geſſiſſe, nec in honoribus modum noviſſe, nec in imperio finem. hic igitur, pro illo Cæſar placeat, qui ſibi nihil præterquam*

Digitized by Google

ſalutem & libertatem petens, cæteros labores ſuſcipit pro Republica, nullo honorum aut imperii deſiderio, ſed leges & jura civitatis valere poſtulans.

XLIV. Hæc atque talia quum Canutius diſſeruiſſet, Octavianus verba facere ad populum cœpit, *Memoriam patris* invocans, *& quæ ille pro Republica proſpere, erga populum Romanum liberaliter, adverſus inimicos clementer feciſſet.* deinde flexit *ad ſpes ſuas modeſte commendandas, quoniam per ætatem commemorare res geſtas nullas poſset:* poſtremo accuſavit *Antonium, injurias ſuas publicaſque profectas ab eo* coarguens, *quibus coactus exercitum contraxiſset. Adeſse veteranos patris ſui, mente omnes eadem, uti patriam defendant, eique operam & obſequium contra quemcumque foret opus, & in præſentia contra Antonium polliceantur. Id unius ore omnes profiteri.* Octaviani oratio ad populum. Dio. 45. 3 16. Appian. lib. 11. Civil.

XLV. Sequutus ad hæc multitudinis clamor, fauſtæque in Octavianum voces. Ceterum non idem veteranorum ſenſus erat, qui cum pugionibus veſte tectis circumſtiterant. Exciti enim tanquam ad componendas Cæſaris & Antonii controverſias, aut ſi abnueret Antonius, Cæſarem tutaturi, aut etiam ſi res ita ferret, pœnas ſumpturi de percuſſoribus, ægre ferebant, ſe adverſus Antonium, modo ducem ſuum, nunc Conſulem adhiberi. Igitur catervatim abire cœperunt, alii palam indignati, pars *arma ſua non adportaſſe* cauſantes; *nec alienis perinde uti.* Cæſar diſſimulato dolore, quia erat ad vim imparatus, laudatos *quod ſe deduxiſſent*, novoque inſuper donativo auctos, dimiſit: neque ex omni numero pluſquam mille, ſive ſecundum eos qui plurimum ponunt, tria millia remanſerunt. Eum deſtituunt veterani. Appian.

XLVI. Ceteros etiam cito ſubiit pœnitentia, comparandoque belli lucra cum agriculturæ laboribus, & Cæſaris ineſcati liberalitate, cito cum armis, tanquam ad illa petenda digreſſi, ad eum reverterunt. Igitur recepto animo Hetruriam percurrit, Ravennamque & finitima loca, militibus Arretium convenire juſſis. dum hæc à Cæſare parantur, Antonius ad Macedonicas legiones Brunduſium venerat: acceptuſque eſt gratanter, ob ſpem donativi, quod tanto uberius futurum ſperabant, quanto eſſet Antonius Cæſare locupletior. nam *domi ejus acervos ſtrui pecuniæ, neque jam numerari, ſed adpendi aurum* audierant. Sed mox revertuntur. Dio. Appian. Cic. Phil. 5. 4. & 18.

XLVII. Deduxerunt tamen eum in tribunal ſilentio, quaſi prius accepturi rationem, quare ultionem occiſi Cæſaris diſtuliſſet. Hoc ægre paſſus Antonius increpavit ingratos, *qui nullum lætitiæ ſignum adventu ſuo ederent, cujus beneficio pro Parthica expeditione Italiam habituri provinciam forent.* deinde querelas addidit, *quod emiſſos à protervo adoleſcentulo* (ſic Cæſarem adpellabat) *corruptores non protinus adduxiſſent. ſe tamen inventurum illos: militibuſque diviſurum ſeſtertios quadringenos.* Antonium ſui quoque relinquunt concionantem. Appian. Dio. Cic. Att. 16. 8.

XLVIII. Hæc in promittendo parcimonia quum à dedignantibus excepta riſu eſſet; ipſe contra iraſceretur; eo proceſſit ferocia militum, ut cum gravi convitio relinquerent concionantem. Tum ille deſiliens, *diſcetis*, inquit, *imperata facere:* negotioque dato Tribunis, *ut ſeditioſi ſiſterentur*, ſorte duxit decimum quemque, nec tamen in omnes animadvertit. Sic tamen etiam multum cædis fuit, *circiter trecenti ſupplicio adfecti* traduntur, inter quos & centuriones quidam, viri fortiſſimi fuerunt. & quod auget ſævitiæ ſpeciem, ſub oculis Ful- Ille multos interficit. Appian. Cic. Phil. 3. 14. 5. 8. Dio.

Digitized by Google

viæ, quæ virum ſequuta ad exercitum fuerat, jugulati ſunt. Irritatis per hæc potius quam perterrefactis animis, Cæſaris emiſſarii dolorem militum ſtimulabant, libellos in caſtris proponendo, quibus laudata *ſuperioris Cæſaris memoria*, & prædicata *liberalitate adoleſcentis*, *crudelitas & ſordes Antonii* perſtringerentur.

Deinde id factum excuſat.

XLIX. Horum libellorum auctores conquiri juſſos contubernia celaverunt; non præmiis, non pœnis, quæ indicanti aut occultanti denunciabantur, mutabiles. Ea contumacia concuſſit Antonii animum, & quum interea Cæſaris conatus nunciarentur, iterum ad milites prodiit, excuſans, *quod neceſſitate coactus, in paucos quidem & contra voluntatem animadvertiſset. Cæterum ipſos ſcire, quàm nec ſævum ſe nec ſordidum oſtenderit Antonius uſquam. Sed ſatis eſſe querelarum, ſatis etiam tum delictorum, tum ſupplicii: centenos illos denarios ſe pronunciaſſe non donativi nomine, neque enim id pro fortuna ſua facturum, ſed quo lætior adceſſus ſuus legionibus eſset.*

Romam venit.
Cic. Attic. 16. 5. & Phil. 44. 5. 8. 13. 8. et 9.
Appian.

L. Nec addidit quicquam: ne cedere militibus timore videretur. denunciavit quin etiam *parendum imperiis ſuis fore*. Remotis deinde Tribunis, quos ſuſpectabat eſſe cupidiores Cæſaris, alios præfecit: comiterque adpellatos milites, *diverſis agminibus ſecundum mare ſuperum* juſſit *Ariminum pergere*. Ipſe cum legione Alaudarum Romam ſuperbo adventu terruit, equitibus in ſuburbio relictis, militem adcinctum ducens in Urbem, & nocturnis armatorum circa ædes ſuas cuſtodiis. Sed convocato Senatu Cæſarem accuſaturus, effecturuſque ut hoſtis ille judicaretur, in Capitolium adſcendit. in aditu Curiæ nuncium ad eum delatum eſt, *legionem Martiam*, cujus multi centuriones interfecti fuerant, *ſublatis ſignis Albam ſeceſſiſse*, *in urbem opportunam & munitam*.

Suſpicatur Tribunos plebis.
Appian.
Cic. Philip. 3. 3. 9 & 3. 3. & 23. 9.
Liv. Epitom:

LI. Dum ad hæc ſubſiſtit cogitabundus, en aliud nuncium, *& quartam legionem, duce L. Egnatulejo Quæſtore, ad Cæſarem ſe tranſtuliſse.* qua re audita, ſic eſt exterritus, ut abjecto de Cæſare referendi conſilio, Senatuſconſultum de ſupplicatione M. Lepido decernenda per diſceſſionem faceret, quo celerius mittere Senatum poſſet. Nec enim honoris Lepidi cauſſa vocari Patres juſſerat; ſupervacuis omnino minis adverſus Tribunos plebis quoſdam, qui minime repugnaturi fuerant.

Sortitionem provinciarum facit.
Cic. Phil. 3. 10. 5. 9. & 13. 9. & in Epiſt. ad Cæſar. junior.

LII. Sed ille L. Caſſio denunciaverat *mortem*, *ſi in Senatum veniſset*: D. Carſulenum è Senatu vi & minis mortis expulerat: Tib. Canutium, non templo modo, ſed etiam aditu Capitolii per armatos prohibuerat. Sed ejuſdem diei veſpere ſortitionem provinciarum ex arbitratu ſuo fecit. Cajo fratri Macedoniam, C. Calviſio Africam dedit: cæterorum plerique provincias ſuas repudiando, nullam fuiſse Antonii ſortitionem judicaverunt. Ipſe neque votis nuncupatis, neque ſacrificiis ſolemnibus factis, ante lucem paludatus ita profectus eſt ex Urbe, ut templa, Forum, occurſum hominum, diem pene ipſum vitaret, in Galliam properans. Sed prius Albam ire ſtatuit, ad revocandas, ſi poſſet, legiones: inde rejectus Tibur ad cæteros milites rediit, advocataque concione, jurare coëgit omnes ſe non eſſe deſerturos.

In ejus verba juratus.
App.
Dio.

LIII. Inter hæc magnus exſtitit in Urbe timor, certàtimque venerunt Tibur Patres propemodum univerſi, Equitum pars maxima, & ex ipſa plebe honeſtiſſimus quiſque, videntesque jurari in verba Antonii à militibus & veteranis,

Digitized by Google

quorum magnus ſane numerus ad veterem ducem recurrebat, ipſi quoque volentes adſtrinxerunt ſe jurejurando, *benevolos fidoſque M. Antonio ſemper fore:* ut mirarentur homines, ubinam illi Romani eſſent, qui paucis ante diebus concionante Cæſare M. Antonium conviciis fœde proſciderant. Igitur cum ſplendido ſatis comitatu Ariminum venit, bona cum ſpe, fore ut D. Brutus propter veterem amicitiam, ſed magis odio metuque Cæſaris, provinciam ſibi tradat.

LIV. Sed longe alia Bruto mens fuit, quem exarmari percuſſorum nemo patiebatur, in ejus copiis maxima ſpe repoſita incolumitatis. neque vero aut Cæſarem metuebat, docte ſimulantem Pompejanarum partium gratiam; aut credebat Antonio, quem propter infinitam ambitionem, omnibus qui aliquid poſſe viderentur, infidum atque obliquum eſſe cognoverat. At Cæſaris animum anceps fatigabat deliberatio, quemadmodum utendum præſentibus foret. Percuſſores avunculi oderat, Antonium metuebat: atque illos ſciens ita viciſſim erga ſe adfectos, ſæpe angebatur, ne cum exercitu progreſſum ambo ſimul junctis copiis invaderent. Cęſaris anceps deliberatio. Cic. Famil. 11. 5. Dio. Tacit. l. 10 1.

LV. Sed cognito, hos inter ſe commiſſos eſſe ſerio, non dubitans acriorem ex duobus prius opprimendum eſſe, Bruto auxilium ferre non diſtulit, ſublato Antonio, ab ejus ſegnitie haud perinde metuens. Nec enim contemnendus erat Imperator Antonius, & viribus haud ſpernendis nitebatur. Præter recentem delectum tres habebat legiones Macedonicas; & veteranorum manum, ſenum quidem, ſed in quibus duplo plus roboris, quàm in tyronibus eſſet. Præterea Lepidus & Aſinius in Hiſpaniis, ille cum quatuor, Pollio cum duabus legionibus & cum tribus in ulteriore Gallia L. Plancus, haud alieni à partibus videbantur. M. Antonii vires.

LVI. Cæſar præter Marciam & Quartam legiones, unam habebat tyronum, veteranorum duas, ſed ſuppletas ex novo delectu. His Albam convenire juſſis, Senatui ſcripſit, hujus auctoritatem maximi facere ſimulans, delatumque ab exercitu honorem, ut pro Prætore imperium haberet, non accepit. Sed quum duæ legiones, quæ ab Antonio diſceſſerant, inter ſe ad ſimulachrum pugnæ concurriſſent, ſpectaculo delectatus, & oblata liberalitatis occaſione, iterum quingenos nummos diviſit. quina millia pollicitus, ubi re ad prœlium deducta, fortem fidelemque operam navaviſſent. Cæſaris copię.

LVII. Sic excitatis militibus ſuis, & ſparſa largitionum fama inſequutus Antonium, in itinere equites, ſagittarios, elephantos illius redegit in poteſtatem minime repugnantes, quod Antonius Sueſſæ, & paſſim in caſtris trucidando qui ei ſuſpecti erant, animos militum vehementer alienaverat. Sed Antonius miſſis ad Brutum codicillis, *decedere* jubebat *provincia, quo & plebiſcito gereret morem, & ſibi parceret*. Brutus contra Senatuſconſultum miſit, quo ipſi data erat Gallia. Tum Antonius diem præſtituit, *intra quam niſi deceſſiſſet, pro hoſte haberetur*. Neque ceſſit Brutus, quominus nunciandum curaret, *debere Antonium ſibi ipſi longiorem diem dicere, ne forte citius quàm vellet ab Senatu hoſtis judicaretur*. Antonii et Bruti contentiones. Cic. Philipp. 4. a. 5. 17. Dio. 45. 7. 38. Liv. Epitom. Appianus. lib. 111. Civil.

LVIII. Et poterat opprimere Bruti exercitum adhuc in caſtris agentem; tanto potentior Antonius, ſed urbes adire maluit. Ab his quum reciperetur, Bru- Brutus Mutina occupata

Cicer. Famil. 11. 4.

tus veritus, ne mox nulla pateret ſibi, per ſimulationem decedendi profectus eſt Mutinam, validam urbem atque populoſam, eamque occupavit. & copiis Mutinenſium milites ſuos alere, mactare pecudes, carnemque ad diuturnæ obſidionis exſpectationem ſalire inſtituit. Habebat autem ſecum magnam gladiatorum multitudinem, duas legiones veteranas, quibus olim præfuerat, & unam tironum: ſed omnes nuper firmos ad res ſuas tuendas effecerat, ducto in Tranſalpinos exercitu, multiſque caſtellis captis atque vaſtatis, & liberaliter donato milite.

Ab Antonio obſidetur. Appian. Cic. Philipp. 4. 1. 3. 4. 6. et ad Brut ep. 15. et Famil. 11. 6. Dio. 45. 7. 9.

LIX. Igitur neque minis Antonii eefferunt, & Antonius, quum dimittere Brutum nollet, ad prœlium elicere non poſſet, circumvallare Mutinam cœpit. His rebus in urbe cognitis, redintegratus eſt apud omnes Cæſaris favor, deque *ipſius & Bruti honoribus in Senatu actum*. *Provincia quoque Gallia* laudata, *quod Antonium non recepiſſet*. Octaviano *imperium* Ciceronis ſententia decretum; *ſtatua*, Philippi: Servii Serviliuſque, *ut ante juſtam ætatem petendorum bonorum ei poteſtas fieret*, cenſuerunt. Aberant tum Conſules, nam & Dolabella profectus in Syriam fuerat: ergo M. Servilius Tribunus plebis, ejuſque collegæ A. D. XIII. Kal. Januar. Senatu convocato, propoſuerunt edictum Bruti, quibus *ſeque & exercitum provinciamque in poteſtate Senatus fore* demonſtrabat.

Ciceronis in Antonium actiones. Cic. Philipp. 3. 10. et Attic. 15. 11. et 16. 11. Plut. Cic. cap. 67.

LX. Læta igitur Curia, & majora meditante, Senatuſconſultum de præſidio factum, *uti C. Panſa, A. Hirtius Conſules deſignati, dent operam, ut Senatus Kalendis Januar. tuto haberi poſſit*. Interim reſciſſa ſortitione Antonii, placuit *provincias manere apud hos qui obtinebant, neque tradi cuiquam niſi juſſu Senatus*. Hæc & ab aliis, ſed in primis à Cicerone, qui eadem die tertiam & quartam Philippicas habuit, cupide decernebantur, qui profeſſis in Antonium odiis, multas hoc tempore orationes edidit, quibus rerum ille ſtatus eximie depictus eſt. Nam ille ex itinere, propter filium quem Athenas ſtudiorum cauſſa præmiſerat, in Græciam ſuſcepto, inde trajecturus ad Dolabellam, à quo ſe paſſus erat legari, ſubito erat reverſus: Auſtris reflantibus navigare vetitus, & auditis interim Octaviani ſucceſſibus, novaque ſpe Reipublicæ recuperandæ, alacrior.

Servilii Iſaurici mors. Cic. Philipp. 2. 5. et Famil. 12. 12. Suid. Α'ττικὸς Μάρκος. Suet. de claris Rhetorib. c. 4.

LXI. Sub hæc tempora P. Servilius Iſauricus fatum explevit magno vir natu: ſed ad extremam uſque ætatem ſenſibus integris, necnon nonaginta vitæ annis infracta valetudine. Par erat & animi robur bene de Republica ſentienti & fortiter loquenti. quibus rebus ita nuper offenderat Antonium, ut in Senatum tuto venire non poſſet. Unde & Canutio non diu poſt M. Antonius & C. Cæſar objecerunt, *quod in capeſſenda Republica Conſularis Iſaurici ſectam ſequeretur*. quibus ille reſpondit; *malle Iſaurici eſſe diſcipulum, quàm Epidii calumniatoris*. id erat nomen crimenque Rhetoris, quem illi audiverant.

Ejus auctoritas. Dio. Val. Maxim. 8. 5. 6. Virgil. Georg. 3. 467. Iul. Obſeq. App. lib. 4. civil.

LXII. Hujus viri quanta fuerit auctoritas, vel ut mores temporum noſcantur, adnotabitur. Forte per Forum incedens, quum teſtes in reum dari vidiſſet, loco teſtis conſtitit, præfatuſque; *ſibi nec hominem notum eſſe, qui cauſam diceret, neque cur eſſet poſtulatus: at improbum ſibi videri* dixit, *propterea quod ſe pedibus incedentem, nullo reverentiæ ſigno edito, eques præteriſſet*. Dignares viſa judicibus, cur indicta cauſſa damnaretur.

LXIII. Eodem & ſequente anno multa, ut ſolitum in principio magnarum

Digitized by Google

calamitatum, prodigia nunciata. *terræ motus in Alpibus & in Italia crebri, fulminata navalia, Joviſque Capitolini cella, quæ fuit in ſano Victoriæ, aliæque ſacræ ædes & ſtatuæ. Tabulæ æneæ ex delubris Fidei & Saturni turbine evulſæ, ad Opis valvæ ædis fractæ. arbores exſtirpatæ, tecta convulſa. Fax cælo viſa, quales Græci bolidas vocant, ab Ortu ad Occidentem ferri. Trini ſoles adparuerunt; quorum unus quaſi ſpinea corona cinctus micuit, & poſteà paulatim unum in orbem ſole redacto, multis menſibus prope ad exitum anni lurida & pallens lux fuit, quaſi continuo ſideris defectu.* Id oſtentum mox accomodarunt temporibus, *Triumviros denunciatos* dictitantes, *quorum duo defecturi fuiſſent, Cæſare ſuperſtite, cujus victoriam corona ſoli circumdata, ſpicarum figura, frugum ubertatem notaſset. Ætna arſit. In Tiberis oſtio piſcium magna vis relabente æſtu in ſicco eſt expoſita. Padus etiam inundavit in campos magno adcolentium damno, recedenſque vim reliquit ingentem viperarum. Inſequuta eſt peſtilentia vehemens per omnem Italiam. Armorum ſonitus auditus in Germania de cælo cum cantu tubarum, virorumque clamoribus & equorum decurrentium ſtrepitu, quum tale nihil oculis cerneretur.*

Oſtenta cæleſtia. Iul. Obſeq. Plin. 2. 26. 3. et 2. 31 et 3. 30. Euſeb. Chron. Tibull. 2. 5. Plut. Cæſ. cap. 99. Virgil. Ovid. Metamorph. 15. 785. Dio. Stat. Carmin. 2. 2.

LXIV. *Voces humanæ majores ex lucis auditæ. pallida ſimulachra hominum ſub crepuſculis viſa: bos inter arandum humana voce proloquutus*, fruſtra ſe urgeri; non enim fruges paulo poſt, ſed homines defuturos. *infans recens natus loquutus eſt. amnes conſtiterunt. terra hiavit. effigies deorum lacrymare & ſudare; in quibuſdam & ſanguineus ſudor adparuit. puteorum aqua in ſanguinem verſa. lupi per fora urbium diſcurrerunt. ſereno cælo ſæpe fulguravit. Taurus quum in æde Veſtæ immolatus eſset, exſiluit.* Carmina Sibyllarum jactata, quibus *finis Reipublicæ inſtare* prædictus eſſet. *lapidibus multoties pluit.*

Bos humana voce loquutus: Virgil. Dio. Appian. Tibull. Ovid. Euſeb. Iul. Obſeq.

LXV. Hæc *in communes valere calamitates* credita; ſed *alia malum ſignificare ſingulis. Ciceroni, quod conſecrata ab eo pridie quàm in exſilium iret Minerva, vi turbinis dejecta & confracta eſt: Lepido, quod ante domum ejus canum ululatus auditi, maximuſque omnium à cæteris dilaniatus eſt. Hoc minari Pontifici Maximo* crediderunt. *illud Antonii & Dolabellæ Conſulum alienationem à Republica portendiſse, quod in æde Caſtorum ex eorum nominibus, literas quaſdam corvi advolantes roſtris exciderent.* Sed omnia hæc malorum præſagia propemodum ſerò adparuerunt. Jam enim ea paſſim agebantur, ex quibus exarſuræ neceſſario turbæ erant, diſcurrentibus utriuſque partis ducibus ad occupandas Provincias, cogendoſque exercitus, & quæ alia bellis gerendis adparantur. Ex quibus initiis longorum deinceps atque multiplicium certaminum inſani tumultus exciterunt.

Ciceroni et aliis oblata portenta. App. Virgil. Dio. Cic. Famil. 12. 25. et Phil p. 4. 4. Liv. Epitom.

FINIS LIBRI CXVII.

JOH. FREINSHEMII
SUPPLEMENTUM
Libri CXVIII. LIVIANI.

L. Annæi Flori Epitome Ejuſdem Libri.

M. BRUTUS in Græcia, ſub prætextu Reipublicæ, & ſuſcepti contra M. Antonium belli, exercitum, cui Vatinius præerat, cum provincia in poteſtatem ſuam redegit. C. Cæſari, qui primus Reipublicæ arma ſumpſerat, proprætoris Imperium ab Senatu datum eſt cum Conſularibus ornamentis; adjectumque, ut Senator eſſet. M. Antonius D. Brutum Mutinæ obſedit; Miſſique ad eum ab Senatu legati de pace, parum ad eam componendam valuerunt. Populus Romanus ſaga ſumpſit. M. Brutus in Epiro C. Antonium prætorem cum exercitu poteſtati ſuæ ſubjecit.

Brutus & Caſſius ex Italia proficiſcuntur. Plut. Brut. c. 32. Cic. ad Attic. 15. 9. 11. & 16. 4. 5. Famil. 11. 3. et Philip. 10. 4. Dio.

HOC idem tempus M. Bruti, C. Caſſii contationem abrupit, quorum anceps hactenus, & varie impedita deliberatio fuerat. Romam reverti periculoſum erat, manere in Italia, ſuſpectum. & ſi ad impoſitam Provinciam adcingerentur, contumelioſum videbatur. Brutus enim in Aſia, Caſſius in Sicilia frumentum emendum, atque in Urbem mittendum curare debebant. Præbuit tamen illud negotium & colligendarum claſſium facultatem, & prætextum ducendi moras, ſi forte caſus aliquis exſiſteret. nec interea deſiſtebant tueri dignitatem ut poterant, & literas atque edicta in Urbem mittere.

Brutus diſſimulanter quærit vires. Dio 47. 3. 2. Plutarch.

II. Sub autumnum deinde per Lucaniam pedeſtri itinere Veliam acceſſit Brutus, atque inde transjecit Athenas. paucisque dein diebus cum ſua claſſe diſceſſit Caſſius. Jam enim deſperaverant, qualem volebant, obtineri Rempublicam poſſe: & quia Cæſar Octavianus jam ſe commoverat, neſciebant quantum huic recte crederetur. Et primo quidem tempore Brutus cum Philoſophis converſando, videbatur abjeciſſe rerum aliarum curam. ſed tamen & nobiles juvenes, qui Athenas ſtudiorum cauſa profecti fuerant, ſibi diſſimulanter adjunxit. in quibus & M. Ciceronem M. F. & in Macedonia per Heroſtratum quemdam tentavit animos eorum, qui copiis præerant. Interim Athenienſes ei & Caſſio ſtatuas æneas, juxta Harmodium & Ariſtogitonem tyrannicidas, tanquam horum imitatoribus ponendas locaverunt. Hæc agentibus C. Cæſarem coacto exercitu Senatū defendere contra Antonii dominationem & injurias auditum eſt.

Mox palam copias contrahit. Liv. Epitom. Dio. Cic. Philip. 11. 13. Plutarch. App. lib. 4. Civil.

III. Igitur ſub prætextu Reipublicæ & belli Antoniani Caſſius in Syriam contendit, jam inde à Quæſtura benevolam & familiarem; Brutus Græciam atque Macedoniam occupaturus, facile contrahebat reliquias Pompejanorum exercituum, quæ tum adhuc per Græciam vagabantur: etiam quos à Dolabella nuper advectos morbus aut oblivio ſacramenti retinuerat, ultro adfluentibus.

Digitized by Google

Igitur profeſſo jam conſilio, ad oſtium Cayſtri perrexit, Romanis navibus obviam, pecuniam cum M. Apulejo Quæſtore, qui tradita C. Trebonio Provincia decedebat, in Italiam portantibus. Ab hoc Apulejo, perquam amico ſibi homine, Brutus & copias accepit, & talentum ſexdecim millia, ex tributis atque vectigalibus Aſiæ.

Vell. 2. 62. 3. Cic. Epiſt. ad Brut. 2. 7.

IV. Quum inde Samum reverteretur, forte natalis erat Bruti. eoque ob rem feliciter confectam hilarior, poculum in convivio popoſcit grandius, idque manu tenens, alta voce retulit Græci Poëtæ verſus, *à fato ſe & Phœbo Apolline peſſumdari*. Hæc vox quia nulla adparente cauſſa erat jacta, vim præſagii deinde habere viſa eſt: utique poſtquam ultimo prœlio ſive ipſe, ſive Cæſar & Antonius, (utrumvis enim traditur) ſignum militibus dederunt *Apollinem*. Sed hæc poſterioris paulo temporis ſunt. at tum quidem Brutus erectus ad conatum comparandi exercitus, etiam Veterem Antiſtium induxit, ut daret ei ex ſua pecunia vicies, ſeque ipſum offerret ac conjungeret partibus. Sed & equitatum, qui in Syriam ducebatur bipartito, intercepit. quingenti equites à Cinna Quæſtore ad Brutum in Theſſalia diſceſſerunt: cæteros, qui per Macedoniam ducebantur, Cn. Domitius à legato Syriaco abduxit. Legio quam legatus Antonii L. Piſo ducebat, Ciceroni adoleſcenti ſe tradidit.

Ejus ominoſa vox. Appianus. Plutarch. Val. Maxim. 1. 5. 6 Cic. Philipp. 10. 6. 11. & Epiſt. ad Brut. 1. 11.

V. Interim & ipſe profectus Demetriadem, armorum ingentem copiam, quæ juſſu Cæſaris tranſportata in Græciam, tum ad Antonium reportabantur, occupavit. Inter hæc ſumma celeritate, nequidquam retinente Senatu, C. Antonius Prætor adfuit, Q. Hortenſio ſucceſſurus, qui Macedoniam obtinuerat. Sed prævertit Brutus, provinciamque tradente Hortenſio proconſule accepit, delectuſque in ea, ejuſdem Hortenſii ſummo ſtudio habuit. Vicinos etiam Reges atque tyrannos adjunxit ſibi: magnaque iterum auctus eſt pecunia. Quippe Thracis cujuſdam Reguli conjunx Polemocratia, cujus maritus occiſus dolo æmulorum fuerat, cum filio & theſauris ſe contulit ad Brutum, ejuſque fidei omnia tradidit.

Macedoniam Bruto tradit Q. Hortenſius. Cic. Philip. 1. 5. 6. & 13. 15. Liv. Epitom.

VI. Brutus puero Cyzicum amandato, donec in paternum imperium reſtitui poſſet, aurum atque argentum, cujus magna vi erat potitus, ſignare inſtituit. His rebus acceptis C. Antonius cum ſeptem cohortibus contendit Apolloniam, ad occupandum Illyrici exercitum. Tres legiones P. Vatinio proconſule apud Apolloniam & Dyrrhachium habebantur. Cum his paulo ante res in Dalmatia & Illyrico geſſerat Vatinius, deficientibus denuo poſt Cæſarem barbaris, & aliquot oppida ceperat, ex quibus rebus Imperator eſt adpellatus. Sed poſtea ob acceptum detrimentum, amiſſoque Bæbio viro Conſulari (forte ex ſuffectis à Cæſare fuit) Dyrrhachium ſe receperat.

P. Vatinius exercitum habet. Cic. Famil. 5. 9. 10 11. Appianus.

VII. Iſtum exercitum M. Bruto tradidit, apertis Dyrrhachii portis non ſponte; ſemper enim adverſatus his partibus, & pro ingenii quadam pravitate Bruto fuerat; ſed milites continere invalidus, apud quos in odio ſemper habitus, tum etiam propter adverſam valetudinem in contemptu erat. Clauſit tamen portas; & inſolito caſu adjuvante facile repuliſſet Brutum, ſi ſtudia militum habuiſſet. Quippe Brutus, ut accidere quandoque ajunt per altam nivem ambulantibus, morbo correptus, quem *boulimiam* Græci vocant, ingenti deſiderio cibi deficiebat. & quia cum expeditis valde properaverat, longe à tergo relicti erant commeatus. Igitur ad portã oppidi progreſſi milites, *panem* à vigilibus petierunt.

Eum Bruto tradere cogitur. Appianus. lib. 4. Civil. Dio. 47. 326. Vell. 2. 69. 3. Plutarch. Sympoſiac. 6. 8. & Bruto.

Bruti auctoritas. Velleius. Plutarch. Cic. Philip. 10. 6. & Fam. 5. 9.

VIII. Atque illi intellecta Bruti neceſſitate, continuo adfuerunt ipſi cum cibariis & vino. Tanta enim erat Bruti dignatio, ut cuilibet ducum anteferendus videretur. Igitur hos quidem recepit volentes; ſed quia honeſtius putabat, ab Imperatore accepiſſe legiones, quàm ſi contra voluntatem ejus cui commiſſæ fuerant, ad ſe pellexiſſet; in literis ad Senatum aliquam Vatinii mentionem fecit. Cæterum eam non admodum fuiſſe aut factam ex animo, aut creditam, vel inde colligas, quod Cicero, quum ab Senatu honores laudeſve decerni cenſeret, Vatinii, quamquam olim reconciliati, mentionem inſuper habuit.

Urb. cond. ann. 1710. Hetruſci aruſpicis vox et factum ſingulare. Dio. Macrob. Saturn. 1. 16. 16. Plut. Camill. 20. 11. Liv. 6. 1. 16. Appian.

IX. Dum hæc aguntur, ob multiplices prodigiorum terrores, & præſentia mala novi Conſules A. Hirtius & C. Panſa (nam is magiſtratum hoc anno geſſit, quamquam proſcripti filius) Senatum Kalendis Januariis convocarunt. ne tum quidem finis minarum fuit; & quum de more ſacrificarent Conſules, lictorum unus non adparente cauſſa repente concidit mortuus. Igitur neque ſequenti biduo ceſſatum; ſed Senatus habitus eſt etiam poſtridie Kalendas, quamquam antiquo Pontificum decreto poſtridie omnes Kalendas, Nonas, Idus, atri dies haberentur. Sed inter procuranda prodigia exſtitit aliud omnibus minacius: quippe adcitus ab Hetruria aruſpex *reditura* reſpondit *Regna, qualia olim fuiſsent, cunctoſque ſerrituros. ſe uno excepto*, atque hæc fatus compreſſo ſpiritu cecidit exanimis.

Cæſaris in favorem multa decreta fiunt. Cic. Famil. et Philipp. 5. 1. 6. 1. 17. et epiſt. ad Octavian. Dio. 46. 1. 1. 5. 2. Vell. 2. 61. 4. Sueton. Aug. 10. 7. Liv. Epit.

X. Decretum tamen poſteà eſt, *ut Hoſtilia Curia reficeretur, & locus in quo navale prælium fuerat editum, complanaretur. Minervam quoque Ciceronis reponi* placuit, cujus circum hæc tempora contra Antonium actiones, nemo melius expoſuerit ipſius eloquentiſſimi viri Philippicis, quarũ quæ quinta inſcribitur Kalendis eſt habita; ſexta vero, poſt triduum. His quamquam Fuſius Calenus, & alii quidam obſtrepebant, obtinuit tamen factio Cæſaris, eique prius decreta confirmavit, *ſtatuã equeſtrem in Roſtris, cum ætatis ejus adſcripta notatione, utque proprætore bellum cum Conſulibus adverſus M. Antonium gereret Conſularibus ornamentis.* adjectum etiam, *ut Senator eſſet, ſententiamque loco Prætorio diceret: ejuſq; rationem ſic haberi in omnibus, quaſi anno ſuperiore Quæſtor fuiſſet.*

Antonii mater, uxorque pro eo deprecantur. Cic. Philip. 5. 19 Liv. Epitom. Dio. Appian.

XI. *Militibus decreta pecunia ex ærario, quantum iis victoriæ cauſſa Cæſar promiſiſſet, & quum expendiſſet Cæſar privato conſilio parandis copiis, ea de publico redderetur. utque iis militibus qui diſceſſiſſent ab Antonio, ſtatim atque finitum bellum eſſet, miſſio daretur, agrique dividerentur.* His ita conſtitutis, quum opinione omnium pro hoſte judicato Antonius haberetur, mater ejus, uxorque & filius puer tota nocte deprecabundi diſcurrerunt per Senatorum domos; & interdiu quoque in Curiam euntes fletu & precibus, & ad genua ſe projiciendo ſingulorum, moverunt multorum animos, ut tam repentinam fortunæ mutationem non ſine miſericordia intuerentur.

Ad eum Senatus legatos mittit. Liv. Epitom. Appian. Dio. Cic. Philip. 5. 2 et 12. 7. et 6. 3. 6. 2. et epiſt. ad Cal. Junior.

XII. Hoc videns metuenſque Cicero vehementi rurſus oratione accendit indignationem Patrum: ſed à L. Piſone familiari Antonii mitior dicta eſt ſententia, placuitque ex ea *mitti ad Antonium legatos, qui pro Gallia offerrent Macedoniam*, cætera mandata perſcripta ſunt durius, quod id negotium Ciceroni Senatus impoſuerat: *Ut ante certam diem diſcedentibus militibus* (*Kalendæ Februariæ* prædicebantur) *fraudi ne foret, fuiſse cum Antonio. qui neglexiſſent id facere) pro hoſtibus haberentur. Antonius à Mutina confeſtim diſcederet, exercitum cis Rubiconem*

intra diem dictam reduceret, dum ne propius Urbem Romam ducentis millibus admoveret: provinciam ne depopularetur: neve delectus in ea haberet: eſsetque in Patrum Conſcriptorum & populi Romani poteſtate.

XIII. Neque multo poſt, priuſquam reverterentur legati, *tumultum* eſſe decreverunt, veſtitumque mutaverunt Patres, populo quoque ſumente ſaga, Cicerone principe, qui pridie non. Febr. deſcendit ad Forum ſagatus, quum reliqui Conſulares togati vellent deſcendere: quod ſolebant eo honore functi, quamquam erat in ſagis civitas. Senatuſconſultum quoque factum, *ut L. Munatius Plancus ex Comata Gallia, & ex Narbonenſi Lepidus,* de quibus bona tum erat opnio, *auxilio Conſulibus & Bruto eſsent.* Miſſi ſunt ad Antonium tres Conſulares Ser. Sulpicius, L. Piſo, L. Philippus, principes civitatis. Ex his Sulpicius, qui ætate cæteros anteibat, quum jam prope caſtra veniſſet, fato functus eſt; cæteri metu an alia cauſſa incertũ; nihil egerunt amplius, quam ut mandata porrigerent.

Civitas ſaga ſumit. Dio. Cic. Philipp. 8. 1. 14. 2. 11. 9. 1. 7. 8. 13. 9. 9. 1. Famil. 10. 33. et epiſt. ad Cæſ. Iun.

XIV. Accepit ille gaudens cauſam ſibi datam ab Senatu hoſtiliter agendi. Quamobrem in conſpectu legatorum Mutinam verberavit tormentis: & multa ſtatim in Senatum, in Ciceronem, in Octavianum coram iiſdem effudit: *Mirari quod Romæ ſint qui Cæſarem optime de Republica meritum pro tyranno & hoſte habeant; Ciceronem non habeant, qui ſervatus à Cæſare, quum necari jure potuiſset, hanc ei referat gratiam, ut percuſſores ejus potiores habeat amicis omnibus: Decimum donec recte fecisset, habuerit odio; idem nunc parricidam diligat. huic conſervatam provinciam velit à ſolo Cæſare datam; Antonio eat ereptum: quam habeat populi Romani beneficio. Sed & Patres Conſcriptos pravis conſiliis uti, qui in gratiam pueri* (Cæſarem notabat) *ſe adficerent injuriis. Dari præmia militibus, qui à ſe deſcivisſent, eui Senatuſconſulto eſsent dati: minas denunciari his, qui maneant in officio. Eam vero rem tam ad ſuum incommodum, quàm Reipublicæ detrimentum, depravata in tantum diſciplina, pertinere.*

Antonius in Ciceronem invehitur. Cic. Philipp. 8. 7. App. Dio.

XV. *Se tamen adſenſum eſse decretæ oblivioni, propter viros duos Caſſium & Brutum. Sed quando ipſe & Dolabella hoſtium numero habeantur, non aliam ob cauſſam, quàm quia jure data retineant, ſe quoque irritam pactionem illam oblivionis facere, quàm hi quorum ad beneficium ea res pertineret, priores violaſſent.* Dedit deinde viciſſim mandata iiſdem legatis perferenda Senatui: quamquam & ipſe legatum mitteret L. Varium Ædilitium hominem, compotorem ſuum; cui propter morum turpitudinem cognomentum erat inditum *Cotylæ.* Mandatorum ea fuit ſumma; *futurum ſe in poteſtate Senatus, amore pacis & patriæ. Ciceroni, à quo profecta ſciat, quæ nomine Senatus ſcripta fuiſsent, hæc reſpondere: ſibi conceſsam plebiſcito Galliam, juſque datum bello Decimum proſequendi, lege contempta repugnantem. adeoque ſi perſtet, pœnas ab eo ſumpturum uno percuſsorum pro omnibus, ut tandem exſolvatur piaculo Senatus, quo per Ciceronem Decimo opitulantem ſe obſtringat.*

Eius mandata ad Senatum. Cic. Philipp. 8. 8. et 11. 6. et 13. 12. Famil. 12. 4. Appian. Dio. Iut. Anton. cap. 21.

XVI. Hæc legatis Senatus injuncta. Modeſtiora per Varium, tectiora certe, nunciavit: *Provinciam;* his enim verbis uſus eſt, *remitto: exercitum depono: privatus eſse non recuſo: omnia obliviſcor: in gratiam redeo: ſi legionibus meis, & ſi equitibus, & ſi cohorti Prætoriæ prædam agroſque dederitis: & quibus ego atque Dolabella dedimus agros, eos tenere patiamini.* Poſtulavit præterea uti chiro-

Acta ej. ſlem. Cic. Philipp. 10. 8. 8.

Digitized by Google

graphorum àtque commentariorum Cæſaris obtentu facta ſua atque collegæ decreta manerent: ne tangerentur rationes ad Opis: ne fraudi eſset ſeptem viris agrorum dividendorum, quod egiſsent: cæteriſve qui ſecum eſſent, & adverſus leges commiſiſse dicerentur. ne ſua judiciaria lex abrogaretur. Ut pro Togata Gallia Comatam provinciam haberet, cum ſex legionibus, iiſque ſuppletis ex D. Bruti exercitu, non ſolum ex delectu ſuo: tamdiuque ut obtineret, quamdiu M. Brutus, C. Caſſius Conſules prove Conſulibus futuri in provinciis eſsent.

Antonius hoſtis judicatur. Dio. Vell. 2. 65. 1. Appian. Cic. Philip. 5. 12 et 8. 11. et ad Cæſ. Jun.

XVII. Hoc addebat, ut potentes viros demereretur; ſimul Cæſari ſolicitudinem immitteret, ne cum his conjungeret vires Antonius, ſi nimis ab eo premeretur. Non enim erat ullum concordiæ ſtudium Antonio: nec aliud agebat his mandatis, quàm ut colorem quæreret bonæ cauſſæ, Senatui ſe permittens; ſed has conditiones adjecerat, quas neque recepturus Senatus eſſet, neque Cæſar pateretur. Qua enim ratione hic aut interfectores patris ſui Conſules creari ſineret: aut Antonianis copiis paria decerni præmia, quàm decreta ſuis eſſent: atque per hoc Antonii apud milites auctoritatem & potentiam adaugeri? Neque dubitatum eſt, quin extemplo hoſtis Antonius judicaretur: militibus alia diceretur dies, *uti* nimirum *cum Antonio fuiſse fraudi non eſset his, qui ante Idus Martias eum reliquiſsent, & aut ad Conſules, aut ad Cæſarem, aut ad Brutum adiſsent.*

Ciceronis in ea re ſtudium. Dio. App. Cic. Famil. 11. 24. et Philipp. 7. 8.

XVIII. Conſulibus permiſſum, *ut Rempublicam defenderent, viderentque ne quid ea detrimenti acciperet.* In hæc quia ingenti pecunia erat opus, *quintam & viceſimam facultatum omnium conferri* juſſerunt. Hoc tempore præcipua Ciceronis operâ fuit, quotidianis ferme concionibus populum hortantis. hinc & armorum magna vis gratuito fabrorum labore, & variis nominibus pecuniæ collectæ. Antonii præſertim amicis auctore eodem impenſę graves injunctæ. quas illi ſane ſuſtinebant alacriter, tamquam reipſa criminationes refellerent. Etiam municipia Italiæ opes ſuas conferebant, principibus pecuniæ pollicendæ Firmanis. quibus ob eam rem actæ erant ab Senatu gratiæ: quemadmodum & Marrucini, qui *ignominia notandos* cenſuerant; *quotquot militiam ſubterfugiſſent*: & L. Naſido Equiti Romano, cujus hortatu non milites modo facti vicini, ſed etiam facultatibus ſublevati fuerant.

Romæ tributa iterum inducuntur. Cic. Phil. 12. 4. et 14. Famil. 1. 24. 25. 12. 30. et 12. 30. ad Brut. 2. 6. 18. et ad Cæſar. junior. Plutarch. Æmilio c. 63. Dio.

XIX. Patavini quoque rejectis Antonianis, pecunia, militibus, & quod maxime deerat, armis Conſules & Cæſarem juverunt: horumque ſtudium alii Tranſpadani, qui prius Antonio favere putabantur, imitati ſunt. Sed eò perventum erat, ut Urbem, jam inde à triumpho Pauli Macedonico immunem a tributis, ſubire inſolitum onus, pecuniam dare, contribuere, ſolvere oporteret. Nam & Mutinenſis Brutus valde urgebatur inopia: & Marcus non abundabat. & ad vocem tributi quotidie obdureſcebant homines: quæ ſupra annos centum viginti vix audita in Urbe fuerat. Et renato in Africa bello, etiam Q. Cornificius pecuniam petebat. Igitur & Senatores in ſingulas tegulas ſive propriarum ædium ſive conductarum quaternos obolos pependerunt. Maxima enim erat rei nummariæ difficultas publice, ut etiam annuos prætermitti ludos oporteret, præterquam paucos obiter factos, & dicis cauſſa.

Bruto et Caſſio multa decernuntur.

XX. Igitur M. Bruto, qui per eadem tempora *provincias & exercitus à ſe occupatos retinere* jubebatur, Senatuſconſulto permiſſum, *uti pecunia, ſi*

Digitized by Google

qua opus ſit, & exigi poſſit, utatur, exigatque à quibus videatur: ad rem militarem mutuam ſumat à civitatibus, frumentumque imperet. Eodem Senatuſconſulto laudatus eſt *Q. Hortenſius*, juſſuſque *cum Q. Cæpione proconſule & legatis ſuis Macedoniam provinciam obtinere, quoad ei ex Senatuſconſulto ſucceſſum ſit*. Sed & C. Caſſio decretum, *uti Syriam obtineret cum imperio, bellumque cum Dolabella gereret*. Q. Cæpionis nomine non alium niſi M. Brutum intelligi monendum eſt, qui nomen illud prænomenque, quum ab Servilio Cæpione avunculo eſſet adoptatus, adſciverat. Dum hæc in Antonium Romæ fiunt magno plerorumque ſtudio, non defuerunt qui partes ejus modis omnibus tutarentur. Ex quorum numero adverſus Senatuſconſultum, quo contra Rempublicam feciſſe exiſtimabantur, ad Antonium profecti ſunt Prætores ejus anni duo, P. Ventidius, L. Marcius Cenſorinus: unuſque Tribunus plebis, & deſignati duo, cum aliis quibuſdam Senatoribus.

Appian. Cic. Philipp. 10. 11. & epiſt. ad Brut.

XXI. Alii manentes in Urbe omnem pro Antonio lapidem movebant: Fufius præſertim, & Piſo: plerumque ſententiis diſſidere à Cicerone ſoliti, & pacis commoda inculcantes. Hi neque veſtem mutaverunt ſtatim, & Senatui fuerunt auctores *iterum ad Antonium legatos mittendi*, Panſa quoque Conſule hortatore. dictæque ſunt ſententiæ, *ut Conſulares quinque, atque inter eos Cicero legarentur*. Sed hic quidem Senatui cauſſas, cur proficiſci neque poſſet, neque deberet, luculenta oratione expoſuit: atque illo detrectante legationis munus, cæteri quoque remanſerunt. Sed Vibio Panſæ Conſuli ad bellum exeunti fœda oſtenta facta. Nam ultima concione quam ad populum habuerat, quemdam ex turba comitialis morbus proſtravit: & qua profectus eſt hora, ſtatua ejus ænea equeſtris, quam habebat domi, corruit.

Amici Antonii. Cic. Philipp. 8. 4. & 12. 1. 7. 11. 6. & 13. 12. 17. Dio.

XXII. Equus phaleratus in heri conſpectu feſtinans concidit: Inter immolandum, ut ſolebat, priuſquam paludati magiſtratus proficiſcerentur, exta ab haruſpice propter mirificam ſanguinis exundantis copiam judicari nequiverunt: & quidam è populo in eodem ſanguine lapſus, palmam quam boni ominis cauſſa proficiſcenti daturus erat, cruentavit porrexitque. Ad hæc ſimulachrum Matris deûm in Palatio ab Ortu ad Occaſum ſe convertit: & Dianæ ſignum, quod Mutinæ colebatur, plurimo ſanguine primum, deinde lacte fluxit. Conſules ante Ferias latinas ex Urbe profecti ſunt, quod ſemper exitioſum ipſis fuiſſe, multa documenta declarare videbantur. Neque leviora minis mala ſequuta.

Oſtenta Conſuli Panſæ oblata. Jul. Obſeq. Dio.

XXIII. Rediit Sullana proſcriptio, omniſque ferme nobilitas, exceptis qui fecerunt, ſublata eſt. Hujus calamitatis cauſſa *Senatui* a Dione adſcribitur: *qui prava calliditate neminem toleraturus dominum, alios aliorum ope ſtuduerit evertere: atque ſic offenſos ſibi omnes effecerit, amicum neminem*. Nec reprehendendum hoc judicium eſſe, manifeſtum erit ex rerum expoſitione, quæ ſequutæ ſunt: quas parebit non alias fuiſſe, quàm ex ejuſmodi conſiliis proficiſci debuerunt. Quippe Antonius jam diſſimulans, quod ab initio ſolum prætulerat, *non propter ſpretum plebiſcitum Decimo bellum ſe facere, ſed tamquam Cæſaris percuſſori* jactabat, etiam ſcriptis ad Senatum literis: eo haud dubie animo, ut vel adliceret juniorem Cæſarem, vel certe ſuſpectum partibus faceret.

Senatus magna culpa. Flor. 40. 6. 3. Dio. Cic. Philipp. 13. 10. App. lib. 3. Civil.

XXIV. Et profecto varie nutabat Cæſar, incerta temporum & negotio-

Cæſaris cogitationes.

Octavianus Senatui diffidit.

Appian. Cic. Philipp. 10. 5.

rum intuens. Oblivio præteritorum & impunitas ab Senatu viris ejuſdem ordinis, & pleriſque arcta neceſſitate junctis, humanitati imputari poterat; conceſſæ pro majoribus exiguæ provinciæ, ſecuritatis ipſorum cauſſa datæ videri. *Sed quorſum in Gallia retineri Brutum: & decretam ſibi provinciam ingreſſo Antonio, dominationis impingi crimen: eoque prætextu ſe quoque in eum armari? Præterea Dolabellam uno percuſſorum Cæſaris interfecto C. Trebonio, hoſtium numero haberi: Bruto Caſſioque imperium ampliſſimum, poteſtatemque in omnes alios qui provincias ab Ionio mari ad Ægyptum uſque obtinerent, concedi. Quorſum eum iſta niſi ad partes attollendas Pompeianas pertinere?*

Egregie litato excitatus. Plin. 11. 37. Suet. Aug. cap. 95.

XXV. Reputabat & quid ſibi decretum eſſet ab Senatu, reperiebatque *tanquam adoleſcentulo fieri fucum, concedi ſpecioſa, ſtatuam; Ordinem Senatorium, nomen proprætoris* (de his enim rebus jam acceperat;) *at decreto, uti cum Conſulibus bellum adminiſtraret, exercitum ſuum eripi, parere coacto maius imperium obtinentibus. Ad hæc præmia decreta tantummodo his, qui transfugiſſent ab Antonio, non etiam qui Cæſarem ſequuti alii eſſent, ad ſuam injuriam pertinere* judicabat; *neque aliud agi ab Senatu, quàm ut ſe ad tollendum Antonium abuterentur, illo dejecto, ſe quoque tollerent.* Interim & imperium ſuſcepit Spoleti, & pro more novam poteſtatem auſpicantium immolari juſſit. adparueruntque omnium victimarum jecinora replicata intrinſecus ab ima fibra, reſponſumque à vatibus, *intra annum duplicaturum eſse potentiam, quemadmodum exta duplicia fuiſset.*

Totum ſe militibus tradit. Jul. Obſeq. Plin. Appian. Dio. Cic. Famil. 12. 5. et ad Brut. epiſt. 1. 10. 2. 1. et Philipp. 8. 2.

XXVI. Sic animatus in concionem vocavit milites, oſtenditque, *ſe horum etiam quæ ab Senatu acciperet cauſſa gratias iis agere: nec enim daturos ei imperium Patres, niſi prius à militibus habuiſſet: neque ſe defore præmiis eorum re feliciter geſta.* Confirmabant adoleſcentis ſuſpiciones cætera quoque: quod legati & mandata publico nomine ad Antonium mittebantur: Conſules ad eum le neſcio ſcribebant; & litteras Antonii ad Senatores quoſdam deſtinatas, quum intercepiſſent, clam ſe reddendas curaverant: neque ſeriò gerebant bellum, per cauſſam hyemis omnia tardantes atque procraſtinantes. Præter præſidium Antonii Claterna dejectum, nihil erat ab Hirtio geſtum: & Panſa tollendis Antonii legibus, agendoque per Urbem & Italiam delectu occupabatur.

Studiis intentus dat operam. Dio. Cic. Philipp. 8. 2. et Famil. 12. App. Suet. Aug. cap. 84.

XXVII. Sed quia nondum erat tempeſtivum hæc intelligere videri; etiam Hirtio, ut à Senatu clam mandatum fuerat, duas poſcenti legiones, quartam & Martiam, quod erat roboris in exercitu, conceſſit. & Hirtio Claternæ hybernaturo, Forum Cornelii profectus, quotidie & legendo, & ſcribendo, & declamando ſe exercuit; gnarus in ſumma dignitate potentiam munitam armis, facundia deſtitutam & civilibus artibus, metui quàm amari, & terrere quàm rogare aptiorem eſſe. Interea & legatus Bruti Pontius Aquila, qui Tribunus plebis offenderat Cæſarem, deinde inter percuſſores ejus fuerat, T. Munatium Plancum aliquot prœliis victum; Pollentia, etiam crure fracto, expulit.

D. Brutus rem bene gerit. Cic. Philipp. 11. 6. 13. 12. et 12. 6. 13. 9. et Famil. 10. 8. Appian.

XXVIII. Et ipſe Brutus Senatori cuidam, qui profugerat ad Antonium, ſupellectilem quam ille Mutinæ reliquerat, mittendo, in tantum celebratus eſt, ut & complures civitates, quæ ſuperiore anno largitionibus, conceſſionibuſque privilegiorum erant obligatæ Antonio, à partibus ejus alienarentur, & exercitus fieret ſegnior. Igitur Antonius ad corrumpendos Mutinenſes ſuorum aliquos in oppi-

Digitized by Google

dum miſit. At Brutus hoc ſentiens, dolum haud inelegantem machinatus, convocavit omnes cujuſque modi homines, qui tum Mutinæ degebant: paucisque verbis factis, demonſtravit locum, in quem milites, ſimul alium, in quem cæteri diſcederent.

XXIX. Ita relictos in medio hoſtes facile comprehendit. At ubi circumvallatus urgeri fame cœpit, Cæſar ei metuens, Hirtium impulit, ut ad liberandam obſidione Mutinam unà proficiſcerentur. In itinere Bononiam occuparunt, quæ antiquitus in clientela Antoniorum conſtituta, cum præſidium non haberet, ſine certamine aperuit portas. Neque præter Rhegium Lepidi & Parmam, ullum oppidum Antonio ſupererat. Sed erat is equitatu firmus. quem obviam venientibus à Bononia miſit. Fiebant igitur equeſtria crebra prœlia, ſed vincebantur Antoniani, quamquam ſuperiores numero: quia torrentibus interrupta planities multitudinis uſum auferebat.

Conſules et Cæſar ſuccurrunt Bruto. Suet. Aug. cap 17. Cic. Famil. 10. 15 et 12. 5. et Philipp. 10. 5. Dio. App. Plin. 3 16. 7.

XXX. Ne tamen Mutinam venire victores poſſent, Scultenna fluvio & præſidiis ad eum Antonii prohibebantur. Igitur ut quibus poſſent modis, Brutum præſentia horum cognita confirmarent, ab altiſſimis arboribus efferri faces adcenſas juſſerunt. Deinde quum id parum intelligeretur, tenuem plumbi laminam literis inſculptis convolverunt, quæ per urinatorem adligata brachio ſub aqua deferretur. Quum hoc modo ſæpe commeaſſent literæ, atque parte Scultennæ, quæ nunc quoque Mutinam intrat, ſalem quo maxime indigebant obſeſſi, cuppis incluſum, itemque pecora intromiſiſſent; ſentiens quod agebatur Antonius, retia per amnem tetendit, quibus omnia hæc exciperentur. Tum ad aliam aſtutiam tranſitum, & columbæ cum epiſtolis ultro citroque miſſæ. Priuſquam dimitterentur, in obſcuro loco fame macerabantur. Deinde epiſtolæ ſeta religabantur ad collum, ſic dimiſſæ quam proxime urbem poterat, cibi lucisque deſiderio petebant ſumma quæque ædificia, ibi excipiebantur. utique poſtquam intellecta re cibum certis locis collocari Brutus juſſerat.

Literas ad eũ per urinatores et columbas mittunt. Frontin. Strateg. 3. 13. 7. 8. et 14. 3. Dio. Cluver. Ital. Antiq. lib 1. f. Plin. 10. 37. 3.

XXXI. Eædem deinde remittebantur à Bruto cum literis, loca nota repetentes. Sic obfirmato ad tolerandam obſidionem Decimo, Antonius fratri Lucio cuſtodia operum ad Mutinam demandata, caſtra hoſtium caſtris oppoſuit. Crebræ inde velitationes; ſed nihil ad rerum ſummam, inter quas & Galli equites, quos cum elephantis ad Cæſarem deſeciſſe diximus, ad Antonium redierunt, clade etiam aliqua Cæſarianis inlata; & inter pabulatores oborto certamine, ſuos unoquoque conante defendere, acriter pugnatum, ſuperiorque diſceſſit Antonius. Interim P. Ventidius ex coloniis Cæſaris inſtar duarum legionum collegit, notus pleriſque & militiæ ſocius. Magni inde rumores exſtiterunt in Urbe; quum eò properare audiretur. fugerantque multi, atque inter eos Cicero. Sed conjungere ſe cupientem Antonio Ventidium Cæſar & Hirtius excluſerunt. Ergo profectus in Picenum, ibi quoque delectibus habitis, aliaque conſcripta legione, temporibus inſidiabatur.

Antonii cum his velitationes. Plin. Dio. Appian. Cic. epiſt. ad C. Panſan.

XXXII. Dum hæc in Urbe & Italia fiunt, M. Brutus in Macedonia & Epiro res ſuas inſigniter auxit. C. Antonius progreſſus Apolloniam eò contrahere quidquid militum vicinis locis erat, moliebatur. Sed ubi & illi ſe ad Brutum potius contulerunt; & Apolloniatas eodem inclinare Antonius ſenſit, magnam urbem & gravem, relicta Apollonia, Buthrotum profectus eſt. Mox amiſſis in

M. Bruti ſucceſſus in Macedonia. Plut. Brut. c. 37. Dio 47. 3. 27. Cic. Philipp. 11. 11.

itinere cohortibus tribus, quæ cæſæ à Bruto fuerant, quum præter Amantiam & Bullidem teneret nihil, huc ſtatuit contendere.

C. Antonium in poteſtatem redegit. Plut. Appian. Cic. epiſt. ad Brut. 14. 27. Dio.

XXXIII. Sed loca per quæ eundum erat, Cicero adoleſcens jàm præceperat: per quæ vi conatus aperire viam, victuſque: dum inter paludes longo agmine ſe recipit, à Bruto circumvenitur. Facile erat delere univerſos, ſed Brutus *parcendum* dicens *ſuis mox futuris*, *conſalutari eos* juſſit. & quum nihil reſponderent, *tamen dimitti*. Sed rurſus in præruptis locis nactus, circumdatoſque, uti prius ſalutans, commovit omnium animos, ut *dignum exiſtimatione ſua* prædicantes, *qua mitis & ſapiens ferebatur*, in fidem ejus concederent. Antonium etiam deditum ita clementer habuit, ut ne magiſtratus quidem eriperet inſignia: ſimulque cum Bruti literis ad Senatum adlatæ ſunt Idib. April. à C. Antonio *Proconſule*, hoc enim adhuc vocabulo utebatur.

Senatus decreta in favorem Bruti et Caſſii. Vellejus 2. 62. 1. Plutarch. App. lib. 4. Civil.

IV. Hæc igitur epiſtola movit iram Patribus: ut quam Brutus ſcripſerat, mira Senatus lætitia, totiuſque civitatis alacritas excepit atque laudavit. Igitur paucis ab inde diebus, quàm fugatus à Mutina Antonius animos Patribus feciſſet, Bruto Caſſioque provinciæ, quas jam privato conſilio occupaverant, decretæ ſunt. laudati exercitus qui his ſe tradidiſſent. Senatuſconſulto comprehenſæ comprobatæque pecuniæ, quas à Quæſtoribus tranſmarinarum provinciarum acceperant. poſtremo præceptum rurſus omnibus provincias trans Jonium habitantibus, *uti M. Bruto C. Caſſio dicto audientes eſſent*. Sed jam de rebus, quas interim in Aſia Dolabella geſſit, exponendum eſt.

JOH. FREINSHEMII

SUPPLEMENTUM

Libri CXIX. LIVIANI.

L. Annæi Flori Epitome Ejuſdem Libri.

C. TREBONIUS in Aſia fraude P. Dolabellæ occiſus eſt: Ob id facinus Dolabella hoſtis ab Senatu judicatus eſt. Quum Panſa Conſul male adverſus Antonium pugnaſſet, A. Hirtius Conſul cum exercitu ſuperveniens, fuſis M. Antonii copiis, fortunam utriuſque partis æquavit. Victus deinde ab Hirtio & Cæſare Antonius, in Galliam confugit, & M. Lepidum cum legionibus, quæ ſub ipſo erant, ſibi junxit: hoſtiſque ab Senatu cum omnibus qui intra præſidia ejus eſſent, judicatus eſt. A. Hirtius, qui poſt victoriam in ipſis hoſtium caſtris ceciderat, & L. Panſa è vulnere, quod in adverſo prælio exceperat, defunctus, in Campo Martio ſepulti ſunt. Adverſus C. Cæſarem, qui ſolus è tribus ducibus ſuperſuperat, parum gratus Senatus fuit: qui D. Bruto obſidione Mutinenſi ab Cæſare liberato,

Digitized by Google

rato, honore triumphi decreto, Cæſaris militumque ejus mentionem non ſatis gratam habuit: ob qua C. Cæſar, reconciliata per M. Lepidum cum M. Antonio gratia, Romam cum exercitu venit: Et perculſis adventu ejus iis, qui in eum iniqui erant, cum annos novemdecim haberet, Conſul creatus eſt.

P. DOLABELLA, quum in Conſulatu ſuo Syriam plebiſcito obtinuiſſet, ſic inſtituit agere, tanquam non ad unam provinciam tuendam, ſed ad infinitam colligendam potentiam viribus opus haberet. Erat enim inter hunc & Antonium Collegam, ſicut mox ejus rei certa indicia eruperunt, de occupanda dominatione inita pactio: Idcirco ſimul Achaiam adtigit, Veterem Antiſtium nactus (quem poſteà Bruto acceſſiſſe diximus) pecuniam ab eo popoſcit; deinde per Macedoniam atque Thraciam agendo eadem, M. Octavium Marſum legatum cum una legione præmiſit in Aſiam.

Dolabellæ conſilia et acta. Dio. 47. 4. 25. App. lib. III. Civil. Vellejus. 2. 60. 4. Cic. Philipp. 11. 2. et 13. 19. et Epiſt. ad Brut. 2. 22. Dio.

II. Ipſe tardius inſequutus, adlato Senatuſconſulto, quo Caſſio Syriam ab Senatu datam cognovit, C. Trebonium, qui tum Aſiæ præerat, adiit: complexuſque hominem & familiariſſime colloquutus, adeo fefellit, ut nihil non in ejus amicitia collocandum eſſe Trebonius crederet: cibaria militibus ejus daret, eum ipſo creberrime & confidenter verſaretur. Sed hæc utrum eo animo facta ſint, an vero ut ad fraudem Dolabella inliceretur, inter auctorum diſſenſionem tanto poſt tempore, difficile dijudicatu eſt. Certe neque Pergami, neque poſteà Smyrnæ admiſſum eſſe Dolabellam traditur, forum tantum rerum venalium, tanquam Conſuli videlicet, præbitum. Ideoque incenſum ira Dolabellam, oppugnationem tentaſſe ferunt oppidi: ſubmotumque Trebonii promiſſis, fore ut Epheſi intromitteretur.

C. Trebonio ſe amiciſſimum oſtendit. Cicer. Dio. Appian. lib. III. Civil.

III. Neque tamen excuſandus Dolabella eſt, utro modo res acciderit, fide violata. Quippe miſſis à Trebonio copiis, quæ proficiſcentem Epheſum ſequerentur, atque obſervarent; hoſtilia agitans animo, diſſimulavit omnia, donec minore parte in proximis locis relicta, plures revertiſſe Smyrnam cognovit. Tum vero paucos illos per inſidias delevit: ſtatimque Smyrnam contendens, fideliſſimorum, antiquiſſimorumque ſociorum oppidum irrupit noctu: ſcalis ad mœnia, quà parum attente cuſtodiebantur, adpoſitis. Trebonius in cubili deprehenſus, quum ad Dolabellam deduci poſceret, contumelioſiſſime exceptus, deinde Samario cuidam exſuli traditus, verbera atque tormenta pertulit, ne publicam pecuniam proderet.

Mox eum perfide redactum in poteſtatem. Vellejus. 2. 69. 1. App. Cic. Philipp. 11. a 12. 18. Dio.

IV. Poſtquam ſic excruciatus eſt biduo, *caput abſcidi* juſſit Dolabella; idque in tribunali, ubi jus reddere conſueverat, propoſitum deinde ad Cæſaris ſtatuam projectum, pilo ſuffixerunt milites, geſtaruntque circum vias: poſtremo per plateas ſilice ſtratas mittentes remittenteſque pro pila, ſic contriverunt, ut amplius agnoſci nequiret. Corpus tractum atque laceratum in mare abjectum eſt. Ad hunc modum occiſo Trebonio Dolabella occupavit Aſiam, ſeque munire rebus omnibus inſtituit, acerbe cogendo pecunias, & claſſem à Rhodiis, Lyciiſque, atque ex Pamphylia & Cilicia, per L. Figulum contrahendo: non ignarus inſtantium.

Fœde lacerat occiditque Cic. Philipp. 11. 2. et Fam. 12. 14. Appianus. Dio.

V. Quippe quàm primum hæc ſunt Romæ cognita, hoſtis ab ſenatu judica-

Digitized by Google

Propter hæc hoſtis à Senatu judicatur. Liv. Epitom. Dio. Cic. Famil. 12. 14.

tus eſt: *dieſque* dictus, *intra quem impune ab eo diſcedere milites atque familiares poſſent*. Decretum præterea, *uti Conſules Mutinenſi bello confecto, Aſiam obtinerent provinciam, & de Dolabella ſumerent pœnas.* nondum enim Caſſii conatum ſucceſſuſque compererant: & veriti ne interea Dolabella fieret firmior, finitimarum provinciarum Prætoribus *curam Aſiæ, donec eò veniſſent Conſules*, demandarunt.

Idque bellū mandatur Caſſio. Cic. philipp. 11. 12.

VI. Sed priuſquam ab illis quidquam ageretur, rebus Caſſii auditis, *huic bellum contra Dolabellam* decreverunt, ampliſſimis verbis Cicerone dicente ſententiam; *uti ejus belli gerendi cauſſa, C. Caſſius proconſule, quibus ei videatur, naveis, nautas, pecunias, cæteraque omnia, quæ ad bellum gerendum pertineant, imperandi in Syria, Aſia, Bithynia, Ponto jus poteſtatemque habeat: utque quamcumque in provinciam ejus belli gerendi cauſſa advenerit, ibi majus imperium C. Caſſii procoſ. ſit, quàm ejus erit, qui eam provinciam tum obtinebit, quum C. Caſſius procoſ. in eam provinciam venerit.*

Panſa Conſul Mutinam proficiſcitur. Cic. Philipp. 11. 17. & Fam. 10. 30. 33. App. Dio. 46. 6. 14. Hirt. de bell. Alexandr. cap 31.

VII. Eodem Senatuſconſulto comprehenſum, uti *finitimi Reges, Tetrarchæ, Dynaſtæ C. Caſſium ſuis copiis opibuſque adjuvent*: & de Dejotaro patre & filiis Regibus nominatim, qui audita morte Cæſaris, Armeniam ab eo ſibi ablatam, ſuo Marte recuperaverant. Interim & Mutinenſe bellum ad finem venit, ſed ita, ut majorum inde motuum exordium oriretur. C. Panſa Conſul cum novis ex Italia delectibus (quatuor legiones tironum erant) & Ser. Sulpicio Galba, qui ad eum itineris adcelerandi cauſſa, millia paſſuum centum erat miſſus, Bononiam proceſſerat. inde ut ad caſtra collegæ & Cæſaris perveniret, per viarum anguſtias tutius noctu obviam ei D. Carſulenum, qui bello Alexandrino præclaram operam Cæſari navaverat, cum legione Martia & duabus Prætoriis cohortibus, Hirtii atque Cæſaris, miſerunt.

Ei inſidiatur Antonius. Cic. famil. 10. 9 et 12. 2. et Philipp. 13. 4. Frontin. ſtratag. 5. 2. 39. Appian. Dio.

VIII. Hoc ubi ſenſit Antonius, quamquam iter arctum occludere palam potuiſſet; tamen ne moram injiceret bello, quàm primum enim pugnare cupiebat, inſidias per ſylveſtria Æmiliæ viæ diſponere maluit. quam ad rem quia parum idoneus eques erat, duas robuſtiſſimas legiones, ſecundam & trigeſimam quintam, in arundinetis, quæ ad utrumque latus viæ erant, collocavit: duaſque inſuper Prætorias cohortes, alteram ſuam, alteram M. Silani, qui nuper à Lepido ad eum venerat. Quippe Lepidus à Senatu ad opprimendum Antonium evocatus, ambigua fide, & propter recentem affinitatem Antonii in hunc propenſior; quum ad Senatum fruſtra de reconciliando eo ſcripſiſſet; M. Silano tribuno copias ducendas dederat, non expreſſo, utri ſe parti adjungeret.

Pugna oritur Cic. Philipp. 10. 33. et Fam. 10. 31. Frontin.

IX. At Silanus Imperatoris ſui mentem tenens (nam ille & Narbone concionatus fuerat, & ad multos ſcripſerat, *ſe cum Antonio conſentire*) ad Antonium conceſſerat. Partem tamen equitatus, cum leviter armatis oſtendebat Antonius, ſigna legionum apud Forum Gallorum occultans. At legio Martia, Prætoriæque Cohortes hoſte conſpecto, retineri non potuerunt, quo minus prœlium conſertum irent. Igitur Panſa duabus legionibus tironum ſequi juſſis, tranſitis ſylvarum & paludis anguſtiis, aciem inſtruxit, cohortium duodecim. Nondum illæ duæ legiones aderant, quum Antoniani prorumpunt ex inſidiis, manuſque continuo locis impeditis conſerunt.

X. Igitur Martiæ legionis milites inveterati bellorum uſu, ne turbarentur

Digitized by Google

à tironibus, qui mox ſupervenerunt, ſeorſim hos juſſerunt conſiſtere; ipſi & Prætoriani alacriter capeſſiverunt pugnam. Tria ſic prœlia diſcreta locorum ingeniis ſimul facta. Nam à dextro cornu, ubi legionis Martiæ cohortes octo contra legionem triceſimam quintam conſtiterant, Carſulenus & Galba Antonianos loco pepulerunt, in fugam non potuerunt vertere. In ipſo viæ Æmiliæ aggere ubi cohors Cęſaris Prætoria contra Prætorianos Antonii erat collocata, diu pugnatum eſt perquàm acriter. ſed in ſiniſtro cornu, quod erat infirmius, ubi cohors Prætoria Hirtii, cum duabus ex legione Martia pugnabat, Antonius fuit ſuperior: & quum equitatu, quo valebat plurimum, circumire cœpiſſet hoſtes, pedem eos referre ad caſtra coëgit, quæ interim prudenti conſilio Torquatus Panſæ Quæſtor muniverat.

Tribus ſimul locis. Appian. Cic.

XI. Hoc modo certatum inter hos accepimus A.D. duodeviceſimum Kalend. Maji: quo prœlio Panſa Conſul quum accepto vulnere fortiter repugnaret, pilo per ilia tranſacto aliud accepit gravius, & ex prœlio elatus eſt Bononiam. Antonius victorem ſe ferens caſtra etiam hoſtium oppugnavit; neque capere potuit, multis occiſis tironibus Panſæ, multis etiam amiſſis militibus ſuis. Idcirco ne interim cognita re Cæſar atque Hirtius ſupervenirent, omiſſa oppugnatione caſtrorum, ad ſua reduxit exercitum. At Hirtius ad defenſionem valli ſui, quod interim à parte ſuorum oppugnari Antonius juſſerat, relicto Cæſare, cum legione quarta, & veteranorum decem cohortibus (hæc ſeptima erat legio) redeunti Antonio occurrit adpetente jam veſpera.

Panſa graviter vulneratur. Ovid. Faſtor. 4. 625. Cic. Philip. 14. 9. 10. et Fam. 10 30. et Epiſt ad Brut. 1. 3. Oroſ. 6. 18. Jul. Obſeq. cap. 128. Dio.

XII. Ibi defeſſi & inordinati ab integro milite excepti, quamquam ſatis fortiter ſe defenderent, cladem acceperunt; majori parte veteranarum Antonii copiarum deleta. In hoc prœlio ſummi ducis atque fortiſſimi militis munia Conſul explevit, non modo rebus omnibus optime proviſis, ſed adito inter primos periculo, & aquilam quartæ legionis ipſe in hoſtium adverſa ſigna inferens. Quod niſi nox & paludoſa circum loca, Hirtium ab inſequendo deterruiſſent, confici bellum potuit. Hæc & Antonii eripuerunt equites, & his occaſionem dederunt plures ſuorum conſervandi. quippe ſaucios, nonnullos & integros, præ laſſitudine in uliginoſis locis hærentes, partim in equos imponendo, alios recipiendo poſt terga, & valentiſſimum quemque jubentes correptis equorum caudis adcelerare fugam, magnum eorum numerum reduxerunt in caſtra ad Mutinam; quarta demum noctis hora reverſi.

Hirtius Antonium vincit. Cic. Fam 10. & 33. et Philipp. 14. 10. Appian.

XIII. Aquilas duas, ſigna ſex & ſexaginta victores retulerunt. Sic æquata partis utriuſque fortuna, non ſolum Hirtius, cujus id proprium decus fuerat, ſed Panſa quoque & Cæſar à militibus, & mox ab Senatu, ad quem literas Hirtius & Cæſar ſcripſerant, adpellati ſunt Imperatores: quamquam adverſum prœlium Panſa fecerat, Cæſar non interfuerat pugnæ ille quidem, ſed tamen caſtra multarum legionum paucis cohortibus tutatus, oppugnantes repulerat. Sed è *prœlio fugiſſe eum* Antonius ſcripſit, *ac ſine paludamento equoque poſt biduum demum adparuiſſe*: & velut teſtimonio conſentiens per eos dies fama *ipſum etiam cecidiſſe* vulgavit.

Conſules et Cæſar Imperatores adpellantur. Liv. Epit. Dio. Ovid. Faſt. 4. 67. Cic. Philipp. 14 8. 14. 4. 9. 10. et Philipp. 14 10. et 14.

XIV. His tribus prœliis ferme dimidia militum utrimque pars interiit, cum tota cohorte Prætoria Cæſaris: ex Hirtianis haud perinde multi ceciderunt. Quum in caſtra ſua omnes rediiſſent, Antonio decretum erat abſtinere prœ-

Clades utriuſque partis.

Digitized by Google

Sueton. Aug. 10. 9. Cic. Fam. l. 10. 33. et Phi. lipp. 14.

liis, urgere obſidionem, & equitatu, qua parte virium prævalebat, hoſtibus negotium faceſſere; donec confectus fame Brutus deditionem facere cogeretur. Sed eadem cauſſa diverſis ducibus feſtinationem ſuadebat. Idcirco fruſtra ſæpius hoſte laceſſito, qua parte Mutina propter locorum naturam claudi minus potuerat, perrumpere conati, quum Antonius ſolos equites emiſiſſet, equitatu ſuo his oppoſito, ut inſtituerant, Mutinam cum legionibus ire perrexerunt.

Aliud prœlium in quo cadit Coſ. Hirtius. Dio. App. Cic Fam. 10. 33 Sueton.

XV. Tum vero Antonius omittendæ Mutinæ metu, legiones duas produxit: reliquas ex aliis caſtris adſciri propere juſſit. At Hirtius & Cæſar cupide adgreſſi inſtructos, priuſquam ſubvenire alii poſſent, egerunt in fugam. Hirtius quum Antonii vallum ſuperaſſet, circa principia pugnans interfectus eſt; quarta legio, quam ille ſecum habuerat, à quinta Antonii pene tota conciſa. ibi Cæſar, ad quem jam ſumma rerum redierat, conſilio manuque inſignis adparuit per omnia, receptoque Hirtii corpore, etiam caſtra Antonii occupata aliquandiu tenuit.

Magna clades civilis bell. Florus 4. 4. 8. Sueton. Herodian. in Caracall. Cic. ad Brut. 7. 24. 10. et Famil. 11. 24 et 10. 33.

XVI. Sed paulo poſt ſumma vi connixus Antonius ejecit hoſtem, multoſque Cæſarianorum occidit: quo tempore Cæſar Aquilam à moriente Aquilifero traditam humeris ſubiit, ipſe quoque cruentus & ſaucius; & tanto pondere, ſicuti tum ſigna erant, non deterritus, in caſtra reportavit. Victoriam abſolvit D. Bruti eruptio, cui inter diverſa partium ſtudia, quidam omnia, nonnulli nihil tribuerunt. His prœliis & robur & ſoboles militum interiiſſe viſa eſt. viri quoque illuſtres multi ceciderunt, in primis Conſul uterque (nam & Panſa ex vulneribus eſt mortuus) & L. Fabatus, & C. Peducæus, & D. Carſulenus, & Pontius Aquila.

Antonii conſultatio. Appianus.

XVII. Noctem proximam mutuo metu utrimque exegerunt in armis. At Antonius vocatis in conſilium amicis, quamquam plerique cenſerent *manendum eſſe non majori accepta quàm reddita clade, ducibus hoſtium occiſis, equitatu ſalvo & Mutina ad extremum deducta; Recte quidem vos*, inquit, *confiditis; plures enim habemus ſperandi cauſſas; ſed obſequendum Fortunæ eſt, quæ victoriæ nobis hanc obſtruxit viam, alias aperuit munivitque. Modo perrumpere in oppidum voluerunt hoſtes: ſive idem conſilium denuo tentet Cæſar, ſive circumvallare nos incipiat, quod erit ei propter multitudinem operarum haud difficile, in arcto res noſtræ erunt, omnibus circa hoſtilibus, & equitatus uſu adempto.*

Et fuga. Frontin. Strateg. 1. 7. 5. Cic. Famil. 11. 13. App.

XVIII. *Sed & M. Lepidus & L. Plancus me pro victo contemnent, & ut ſolet infelicibus, ex amicis hoſtes & illi fient. At ſi Mutinam relinquimus, mox cum tribus legionibus ſuis Ventidius aderit; Lepidus etiam & Plancus auxilia magna & firma ſubminiſtrabunt. Quod igitur bene vertat, paratos habete ad iter milites; & quia multis arma deſunt, pro ſcutis cortices dabimus.* Hæc loquutus, non magno poſt intervallo caſtris egreſſus, ad Alpes magnis itineribus contendit. At Decimus timore Antonii liberatus, Cæſarem metuere incipiens, noctu abruptis fluvii pontibus, ad eum certos homines miſit, gratias tanquam ſervatori agens, petenſque, *ut ſuccedens ad ripam, flumine medio, & civibus arbitris in colloquium veniat. Se enim certis indiciis declaraturum, non ſponte, ſed fatali quodam infortunio tractum ad conſpirationem eſſe.*

XIX. His Cæſar reſpondit iracundius, *ſe neque Decimi ſervandi, ſed belli*

cum Antonio implacabali hoſte gerendi cauſſa veniſſe: neque pietatem ſinere, ut adloquatur aut etiam adſpiciat interfectorem patris: pati tamen incolumem eum eſſe, donec Senatui populoque Romano videretur. Tum vero Decimus progreſſus ad flumen, clara voce adpellavit Cæſarem, & recitato Senatuſconſulto, quo Gallia ſibi data provincia fuerat; edixit, *ne trajecto fluvio Cæſar, alienam provinciam ſine Conſulibus invaderet; neve perſequeretur Antonium: huic enim operi ſe ſufficere.*

D. Bruti ferocia in Cæſare. Oroſius. 8 18. Appian.

XX. Non fallebat Cæſarem hanc ferociam Bruto ex fiducia Patrum accedere: igitur quantumvis eum in ordinem redigere facile potuiſſet, moderatus eſt iræ, ſeque Bononiam ad C. Panſam contulit, rebus omnibus Senatui perſcriptis, effectoque, ut de iiſdem nomine Panſæ ſcriberetur. Hoc fuit illud in Republica tempus, quo nullum reperio fuiſſe umquam difficilius. Plena ſuſpicionum omnia, plena timoris, ſimulationis, perfidiæ. & Dolabellæ quidem atque Antonii jam eruperat furor: neque obſcurum erat, quid Brutus, quid Caſſius molirentur. Lepidi, Planci, Aſinii contatio quorſum tenderet, mox adparuit.

Reipubl. Romanę miſerrimus ſtatus. Vell. 2. 60.

XXI. Sed Senatus, quem *caſtra Pompeji* non præter rem appellabat Antonius, id agebat unice, ut per diſſenſionem Julianorum ducum partes illæ penitus tollerentur. eamque tum machinationem Octaviano C. Panſa detexit, tanto ſimplicius atque apertius, quanto certius de inſtantibus ſupremis, minus movebatur metu gratiaque, & cæteris adfectibus qui propter vitæ commoda ſolicitant animos. Igitur quum vocari Cæſarem juſſiſſet, *Ego*, inquit, *patrem tuum tanta charitate dilexi, ut me ipſe non potuerim magis. Sed neque mortem ejus vindicare licuit, neque conſenſui cæterorum reſiſtere; cui & tu, quamquam exercitu parato, prudenter ſane ceſſiſti.*

Senatus conſilia. Cic. Phil. 10. 11. Appian.

XXII. *At illi quum & te metuerent & Antonium, qui & ipſe ingens Cæſaris ſtudium præferebat, penitus gaviſi ſunt, inter vos male convenire: futurum ſperantes, ut mutuis offenſis invicem autereremini. Poſtquam autem copias haud ſpernendas penes te eſſe viderent, primo quidem tanquam adoleſcentulum, inani honorum ſpecies adlicere ſunt conati; deinde ubi tu quum alibi, tum in recuſando quod exercitus offerebat imperio, magnum animum & ſui compotem oſtendiſti; exterriti eò flexerunt conſilia, uti nobiſcum adminiſtrares bellum, atque hoc prætextu Martia & Quarta legiones robur exercitus abs te abducerentur.*

Cæſari à Panſa produntur.

XXIII. *Neque deſperabant fore, ut alteruter veſtrûm bello interiret, ſuperſtes ſolus & imbecillus facile tolleretur; atque ita prorſus oppreſſis jam ab initio Cæſaris partibus, Pompejanæ reſurgerent. Atque hanc ipſis conſiliorum jam fuiſſe ſummam novi. nam & pleroque eo tempore Romæ, & Senatui interfui: neque vitavi ſuſpiciones atque voces, quod mentionem pacis atque concordiæ intuli. Cæterum poſtea quoque non mihi, non A. Hirtio, quum ad bellum mitteremur, alia mens fuit, quàm ut Antonium, caſtigata viri ſuperbia, redderemus commodiorem, deinde reconciliaremus tibi.*

Panſæ & Hirtii conſilia. Cic. Phil. 12. 7. Appian.

XXIV. *Non enim putabamus aliud à nobis fieri poſſe, vel referenda patris tui meritis gratia melius, vel firmandis partibus noſtris utilius. Sed hoc quidem conſilium, quod occultari interim ratio fuit, nunc Antonio victo, occiſo Hirtio, & me in fata concedente, mature tibi aperio: non ut à te gratiam*

Et eorum cauſæ.

Digitized by Google

ineam, quæ morienti ſera & infructuoſa eſt; ſed quia, quemadmodum oſtendunt omnia, felix naſcenti genius adfuit, uti his cognitis, & quæ tibi ſint utilia ſcires, meamque ſimul atque Hirtii quum voluntatem, tum quæ præter illam facere coacti ſumus intelligeres.

Panſæ legiones Cæſari reſtitutæ. Cic. Phil. 11. 13. 14. Appianus.

XXV. *Exercitum autem quem ipſe dediſti nobis te recipere minime invidioſum erit; eum itaque tibi reſtituo. Neque vero moleſte ferent Patres, ſatis cognito (non enim tentare neglexerunt) nullis conditionibus perduci ad Brutum poſſe Tirones meos, per me licet, ipſe etiam habeas. Quod ſi forte nimia Senatus reverentia tenentur, ſatius erit relinqui. Curæ enim fuit Senatui ut hos haberet in poteſtate. igitur & tribunos delegit, à quibus non milites modo, ſed etiam nos Conſules cuſtodiremur. Rem igitur majoris invidiæ quàm utilitatis, & ante tempus te excitaturam, omitti ſatius fuerit. igitur ad hos quidem accipiendos Decimum evocavi. ſed quia nondum ille venit, Torquato Quæſtori tradentur.* Hæc fatus & mox exſequutus animam efflavit.

Conſulum et militum publica ſepultura. Appian. Liv. Epit. Vell. 2. 62. 5. Val. Max. 5. 2. 10. Cic. Phil. 14. 12. 14. Suet. Aug. 12. 2.

XXVI. At Torquatus de voluntate Patrum copias Decimo adduxit: funera Conſulum cum honorifica pompa Cæſar Romam tranſmiſit: iique in Campo Martio publica ſepultura honorati ſunt, quia pro Republica dimicantes ceciderant. Cujus rei ſenſus etiam abjectorum hominum animos ita pertentaſſe traditur, ut M. Cornuto Prætore Urbano funus locante, qui tunc Libitinam exercebant, gratuitum miniſterium præbuerint, paratumque exſequiarum conduxerint ſeſtertio nummo. Militum etiam corpora, præſertim qui ex Martia legione ceciderant, publicis operibus atque muneribus, & communi exſtructione ſepulti ſunt.

Suſpicio in Cæſarem de morte Conſulum. Dio 46. 7. 1. Suet. Aug. Tacit. 1. 10. 1. Brutus ad Cic. epiſt. 6.

XXVII. Per eos dies de morte Conſulum ſuſpicio percrebuit, *opera Cæſaris occiſos, Hirtium in acie per ſuos milites, aut ipſius Cæſaris manu; Panſam per venenum vulneri adfuſum.* Certe Torquatus Glyconem Medicum eo nomine cuſtodiendum aliquandiu curavit, ut parricidam. Sed M. Brutus, cujus ad Ciceronem epiſtola exſtat, in tuenda Medici innocentia etiam Cæſaris famam fidemque adſeruit. Certe ambitioſos hæc ſuſpicio ſemper ſequitur, ut nullum ſit tam inſigne atque exſecrabile ſcelus, quod pro dominatione facturi non exiſtimentur: cęterum longe abeſt à prudentia Octaviani, ut rem minime facilem tegi, & ſi erumperet, omnium alienaturam animos, adoleſcens necdum ſatis firmus auderet.

Senatus extraordinaria imperia tollit.

XXVIII. At Senatus, donec incertus belli exitus eſſet, adverſus victorem ſibi providendum ſtatuens, extraordinaria imperia tollebat, decreto, *ne quis longius annuo imperium obtineret: neu quis unus curationem annonæ.* quantum enim ad ſolvendam Rempublicam diuturnæ & ſolitariæ poteſtates valerent, multis exemplis adparuerat. ita præveniri poſſe putabant eum, qui futurus eſſet ſuperior, ne quid præter ſolita & conceſſa legibus adpeteret; & invidiam transferri in victum, cujus videlicet immitem & ambitioſum animum Senatus timuiſſet.

Supplicationes dierum ſexaginta. Cic. Phil. 14. 1. Dio. Liv. 5. 23. Cæſ. de bell. Gall. 2. 35.

XXIX. Poſtquam de Antonii clade reſcitum, reſumpto pacis habitu, ſupplicationes dierum ſexaginta decretæ. At Camillo Veiis captis, ſupplicationes in quatriduum primo omnium decretæ fuerant: nec ſcio an ulli temere plurium dierum ante Pompejum: cujus Mithridatica victoria duodecim dierum ſupplicationem habuit. mox Cæſari tres dies additi: ſtatimque cum ejus potentia crevit adulatio. Scilicet nihil eſt in rebus humanis ſtabile, ſed ut quæque ab initio con-

Digitized by Google

ſtituta ſunt, ita ferme ab ambitione & vanitate abſunt longius: paulo poſt inclinat ſenſim mos antiquus, dein ſolutius prolabitur: donec tandem cum impetu ruat, & ultra omnem finem modumque proferatur.

XXX. Igitur nuper Cicero quinquaginta dies ſententia ſua comprehenderat, quum debellatum nec eſſet, nec crederetur; quot neque Gallicis antea bellis, neque aliis decretum umquam fuerat. Tum vero propter fugatum à Mutina hoſtem decendium additum. Antonius, quique cum eo fuerant, bonis omnium publicatis, hoſtes judicati; deque iis bello perſequendis ſententiæ dictæ. Quin & decemviri, in quibus & Cicero fuit, tanquam ad præmia militibus perſolvenda creati, edictum propoſuerunt, *uti quiſquis aliquid accepiſſet ab Antonio Conſule, ea de re profiteretur;* cum gravibus minis in eos qui ſecus feciſſent. Decreta contra Antonium. Cic. Philip. 14. 2. 11. & 14. & Fam. 11. 20. & 21. 10. 21. et ad Brut. 1. 5. Appian.

XXXI. Hoc tempore T. Pomponii Attici laudabilis æquitas extitit, qui licet amiciſſimus eſſet Ciceroni & Bruto, nihilominus Antonii præſentem fortunam aliorum fere omnium exemplo minime deſpexit, ſed priſtinæ neceſſitudinis memor, Fulviæ uxori, liberiſque Antonii, cum illa de bonis, & hi etiam de vita periclitarentur, quam potuit, opem tulit. Attici integritas. Corn. Nepos in vita Attici cap. 10. Appian. Dio.

XXXII. Erat ea temporis oblata Pompejanis opportunitas, ut tum demum vere liberos ſe crederent & gloriarentur: & velut omni periculo defuncti ſpernere Cæſarem atque etiam opprimere inciperent. Nam neque triumphum decreverunt petenti; & quum Cicero, provido magis quàm grato animo, quod ampliora meritum credebat, & invitis extorquere poſſe ſuſpicabatur, ſententiam dixiſſet, *ut ovanti introire Cæſari liceret*, à pleriſque repugnatum eſt. Neque Cicero ſatis animum texit, *laudandum adoleſcentem, ornandum, tollendum* dictitando. Quo tempore dixiſſe Cæſar dicitur, *ſe vero non eſſe commiſſurum, ut tolli poſſet.* Senatus Cæſarem deprimere ſtudet. Cic. ad Attic. 1. 15. et Famil. 10. 20. Vell. 2. 62. 7. Sueton. Aug. 12. 1. Dio.

XXXIII. Cæterum, ut erga Cæſarem parci, ſic in honorando Bruto profuſi fuerunt, omnia huic tribuentes quæ ſperare ille debuiſſet. Supplicatio ejus nomine ad omnia pulvinaria decreta. Et quia forte natali ſuo liberatus obſidione fuerat, *faſtis ad eum diem Bruti nomen adſcribi* juſſum: triumphum denique decreverunt homini, qui beneficio vivere alieno diceretur, neque adjutor victoriæ, ſed ſpectator tantum prœlii cum aliis è muro fuiſſet. Martiam quoq; & Quartam legiones Druſus ei Pauluſque cęteris adſentientibus decreverant. Sed ea res irrita fuit; bellum quoque adverſus Antonium uni decretum, votaque nomine ejus nuncupata publice. D. Brutum extollere. Cic. Famil. 11. 18. 19 et 20. et ad Brut. Liv. Epitom. Vell. 2. 62. 5. Dio. App.

XXXIV. *Legionibus quæ ab Antonio defecerant, promiſſum à Cæſare donativum exſolvi* placuit; *partem eorum qui pro libertate occiderant, liberis aut propinquis dari: ſuperſtitibus honoris cauſa concedi, ut ludos oleæ frondibus coronati ſpectarent.* Cæſaris inter hæc militumque ejus nulla aut parca mentio: quamvis & ad Lepidum, & Plancum, & Pollionem literæ de perſequendo Antonio mitterentur; & Senatus non vivos tantum ſed etiam mortuos laudibus ac honoribus cumularet. In quibus & Pontio Aquilæ ſtatua eſt poſita, hæredibuſque reddita pecunia, quam ille mutuam Bruto dederat, ſuas atque amicorum opes inter publicam inopiam alendis legionibus inſumenti. Legionibus data præmia. Cic. Phil. 14. 13. et ad Brut. 1. 15. Dio. Appian. Liv. Epit.

XXXV. Enimvero Cæſar hæc conſiderans, & præterea omnes ſuos adverſario potentia & imperiis auctos, Sex. Pompejo præfecturam maris, Bruto Caſ- Cæſar reconciliationem cum Antonio meditatur.

Cic. Famil. 11. 10. Liv. Epit. Dio. Vell. 2. 62. 1. Appian.

ſioque in Macedoniam & Syriam cum ampliſſima poteſtate datas; atque hæc omnia cum Panſæ verbis congruere, ad reconciliandam cum Antonio gratiam animum adjecit. Neque deerat Senatus obtentum præbere quidlibet novaturo. Centuriones miſſu legionum Romam iverant, petendæ pecuniæ cauſſa quæ promiſſa erat victoribus. Reſponſum eſt, *legatos ab Senatu venturos ad exercitum.* miſeruntque juſſos *ſubmoto Cæſare milites alloqui.* non repugnavit Cæſar: ſed nec diſſimulavit *fruſtra eos fatigatos non relaturos reſponſum, priuſquam ipſe eſſet adhibitus.*

Senatus injuriis irritatus. Plut. Cic. c. 46. et ad Brut. cap 18. Appian. Dio. Vellejus.

XXXVI. Conſilium Senatui erat ſub ſpecie pulſi Antonii abducere à Cæſare, tanquam non neceſſarias amplius copias; eaſque tradere Bruto; ut Cæſar exarmaretur. quærebantque in ejus exercitu ſerenda diſcordia, diſſociare animos, & alios voluntate ac largitionibus, reliquos deinde vi redigere in poteſtatem. Igitur Martiæ & Quartæ legionis militibus quæ decreta erant præmia laudeſque legati adferebant: cæterorum Cæſaris militum, non major quàm ducis ipſius ratio habebatur. Sed omnis iſta calliditas in contrarium vertit. legiones negarunt *ſine Imperatore ſuo ulla audituras mandata.* legati re infecta redierunt.

Quibus et exercitus commovetur. Appian. Dio.

XXXVII. Tum vero ſimul Cæſar adfuit, arteſque increpavit Patrum, univerſis idem animus fuit, ut non minus qui honorati, quàm qui neglecti erant, injuria ſe adfectos opinarentur. Nam & illi ſuſpecta habebant omnia, & contumeliam commilitonum, ſed maxime Cæſaris, ad ſuam ignominiam pertinere arbitrabantur: & præteriti docebant, *conſilium Senatus non ad beneficium duarum legionum, ſed ad ruinam exercitus Imperatoriſque ſpectare. nec ornari illos præmio, ſed emi: tradendos mox percuſſoribus optime de ſe meriti Cæſaris, contraſilium ejus & amicos, ut ſceleſta & indigna qualibet facerent & paterentur.*

Cæſar Antonium elabi patitur. Cic. Fam. 11. 10.

XXXVIII. Hæc audita Romæ terruerunt non ignaros vacillare Cæſarem, & Antonio locum dare reſpirandi. Is enim quum ad extremas anguſtias redigere hoſtem potuiſſet, ſi tranſiſſet Apenninum; alia omnia habens in animo, captivos milites duceſque tractabat comiter: volentes in ſuorum adlegebat ordines, ſi mallent ad Antonium ſe recipere, patiebatur. Quin & Ventidium tres legiones habentem terruiſſe contentus, *aut ad ſe tranſire* juſſit, *aut omiſſo metu ad Antonium pergere; exprobratum communis utilitatis ignorantiam.* Sed & Decium quemdam ex illuſtribus dimittens, atque ab hoc interrogatus, *quo igitur animo in Antonium eſſet? ſapientibus ſufficere edita ab ſe indicia* reſpondit, *inſanis autem nulla ſuffectura.*

Lepidum et Aſinium ſollicitat. Suet. Aug. 12. 2.

XXXIX. Sub idem tempus ad Lepidum & Aſinium ſcripſit apertius, *nec ſibi nec veteranis parem referri gratiam; ſed omnia tradi parricidis cum certo interitu Julianarum partium, ſi pauci qui ſuperſint, pari atque Antonius imprudentia inter ſe committerentur. Cautius agere gregarios milites, qui finitis ſtipendiis ægre divellantur, ſed iiſdem coloniis juncti unitique confideant. Hoc & ipſis procurandum eſſe, & monendum Antonium. interea poſſe eos in ſpeciem parere Senatui, ſed memores primam eſſe debere ſuæ ſalutis atque dignitatis curam.* Nec aliud ab his agebatur, ſponte inclinantibus in hanc ſententiam, & Antonio adfinitate aut familiaritate intima devinctis.

XL. Et licet ad Brutum collega Plancus acceſſerat, tamen neque huic con-

ſtabat

Digitized by Google

ſtabat fides, & Bruti perquam infirmæ erant copiæ; cui maximus tironum, ſed idem prope inutilis numerus, octo legiones: veterani belli caſibus imminuti, & ex his qui ſupererant, multi quotidie ex longa inopia ſe replentes incautius rumpebantur. His rebus effectum eſt ut Senatus aliquanto honeſtius tractare Cæſarem inciperet, conciliante ei gratiam Cicerone, cujus ambitioſam ſenectutem adoleſcentis calliditas egregie deceperat. Nam quod ipſo poſtea tradente Cæſare conſtitit, ruinam metuens, Ciceronem adjungere & retinere ſtuduit.

Ciceronem decipit. Dio. Cic. Fam. 10. 24. et ad Brut. epiſt. 1. 17. Plut. Cic. c. 66. et Brut. c. 38. Appian.

XLI. Quod quia nullo firmiore vinculo conſequi poſſe rebatur, Conſulatum inſtituit petere, miſitque ad Ciceronem nuncios, *patrem* adpellitans, *ex uſu publico, & gloria illius fore, ſi det operam, ut unà gerant Conſulatum. Tenes illum enim, ut peritum & ſenem, vim Magiſtratus omnem fore, ſe honore contentum, per quem arma glorioſius poneret; nec aliam petendi triumphi cauſſam fuiſſe.* Sic ineſcatus Cicero negotium Cæſaris in Senatu egit: *Difficilia eſſe Reipublicæ tempora: qui cum imperio ſint, inter ſe fœdera agitare, inconſulto Senatu. referre, ut adoleſcens ſine cauſa contumelioſe habitus, quibuſdam honoribus mulceatur. Eumdem magnas habere copias: neque tam intereſſe Reipublicæ, ne præter ætatem fiat Conſul, quàm ne ſimultates armatus exerceat. Præterea dari collegam tanquam puero præceptorem poſſe, ne quid contra utilitatem Senatus atq; Reipub. auſit.*

Ut ejus negotium in Senatu agat. Appian. Cic. ad Brut. epiſt. 1. 4.

XLII. Sed irriſa ſunt hæc à percuſſoribus, non occulto Ciceronis morbo, & minime dubio omnium periculo, ſi filius interfecti, idemque magnis copiis ſubnixus, Conſulatum indipiſceretur. Igitur inter omnia dantes & nihil relinquentes media via placuit, *uti ſententiæ inter Conſulares dicendæ jus ei eſſet*: poſtquam hoc parvi fiebat, decretum, *uti proximis comitiis Prætor, ſequentibus Conſul renunciaretur.* Hoc modo ſatis acute putabant eluſiſſe puerum, ut ipſi quidem appellare conſueverant. Sed ille hoc ipſum veluti convicium ad defenſionem eorum quæ meditabatur, adripiens, Lepido ſatagente cum Antonio reconciliavit gratiam, non obvius modo excipiens redeuntem, ſed ipſe alliciens eum & provocans.

Senatus mediam viam male eligit. Dio. Zonaras. Cic. ad Brut. 1. 15. et Phil. 4. 1. Sueton. Aug. 12. 1. Oroſ. 6. 8. Liv. Epitom.

XLIII. Inter hæc, Antonii rurſus emerſit Fortuna, cujus de rebus curatius referendum eſt, ſine quarum cognitione ſequutæ mox converſionis tota ſit obſcura ratio. Fugatus à Mutina petebat Alpes, vir adverſus incommoda non minus pervicax, quàm luxui quoad vacaret deditus. Igitur & in hoc itinere diverſi & pene contrarii generis documenta edidit: plerumque tolerans inediæ & laborum, ſupra quàm ſit credibile: iterum, ubi videbatur eſſe aliqua occaſio, profuſus in vinum & epulas. Unde non ineleganter reſpondiſſe viſus eſt familiarium ejus unus, quærenti *quid Antonius ageret*; *quod canis in Ægypto: bibit & fugit.* quando in illis regionibus canes metu crocodilorum currendo bibunt ex flumine. Sed ſæpius vix neceſſariorum erat copia: ut & cortice vixiſſe copiæ ejus, & nullius animalis carnibus abſtinuiſſe tradantur.

Antonii fortuna poſt prælium Mutinenſe. Vell. Appian. Plut. Ant. cap. 23. & 24. Macrob. Saturn. 2. 2.

XLIV. Non erat difficilis exſtinguendi hoc tempore belli labor, ſi quis inſequi fugientem voluiſſet. Verum enim vero Cæſarem indignatio, quod Bruto mandatum bellum erat, averterat: Brutus inſanum rebatur, inimici ſui adverſarium, ſuo periculo tollere. Tendebat ad Lepidum caſtra trans Alpes habentem. erat & in illo ſpes, Pontificatum & alia quædam Antonii ſtudiis conſequuto;

Unde nemine inſequente profugus. Cic. Famil. 10. 11. 31. 35. et 11. 12. Dio. Plut. Cæſ. Plin. 4.

& in exercitu; in quo multos ſciebat ſuis partibus addictos. Cuſtodiam Alpium Lepidus Culleoni mandaverat: is tranſitum Antonio dedit, ut penetrare in Narbonenſem Galliam poſſet, ubi caſtra ad flumen Argenteum Lepidus habebat.

Ad Lepidum venit. App. Dio. Cic. Phil. 13. 9.

XLV. Interim & P. Ventidius cum tribus ſuis legionibus ad Antonium venit. quibus receptis haud procul Lepidi caſtris caſtra poſita ſunt, nullo munita vallo, ut veniſſe ad amicos videretur. Magna hîc & pudenda tum inconſtantia, tum temeritas Lepidi fuit. Hunc antea Senatus ad opprimendum Antonium in Italiam acciverat; eodemque tempore L. Plancum. mox quia Silanus ad Rhodanum adductis copiis Lepidum ſuſpectum Patribus fecerat, Plancum Antonius diſerte *participem conſiliorum* appellabat, miſerunt ad eos literas, *illorum opera Rempublicam in præſentia non indigere.*

Origo Lugduni. Tacit. Hiſt. 1. 65. 1. Dio. Plin. 4. 18. Merula Coſmograph. 2. 3. 24. Plutarch.

XLVI. Ut tamen averſi animi nullum indicium ederent, quo àd maleficium illi perpellerentur, negotium impoſuerunt *oppidi condendi, quo deducerentur, qui olim Vienna pulſi ab Allobrogibus* (unde initium diſcordiarum Viennam & Lugdunum incolentibus exſtitit) *ad confluentes Rhodani Ararisque in campis Seguſianis conſederant.* Hæc origo Lugduni fuit nobiliſſimæ civitatis: nomen ut ajunt à Corvo (*lugum* vocabant Galli) adeptæ, & ſitu loci edito. quippe *dunum*, & olim & nunc quoque collem ſignificare quibuſdam certum eſt, & colli Lugdunum inædificatum fuiſſe conſtat. Tanta autem loci fuit opportunitas, ut intra centeſimum annum in maximam perducta frequentiam, deinde unius noctis incendio conſumpta, mox refloruerit, & hodie quoque inter clariſſimas Gallorum urbes numeretur.

Lepidus Senatum verbis decens, Senec. ep. 91. Gruteri In. ſcript. 419. 8. Dio. Cic. Fam. 10. 34.

XLVII. Ab eodem Planco & alia tum deducta colonia eſt Rauraca. Quamquam enim venire in Italiam prohibente nemine potuiſſent, malebant paruiſſe Senatui videri, atque interim Antoniani belli ſpeculari exitum. Silanum certe Culleonemque reverſos ab Antonio verbis caſtigavit Lepidus, ſcripſitque Romam, *ſe neque opera eorum uti, neque in caſtris habere, neque ulli negotio præfeciſſe.* Cæterum res ipſa indicio eſt, ſimulate hæc acta, neque contra voluntatem Lepidi hos acceſſiſſe Antonio, neque ab hoc rediiſſe tanquam deſertores, ſed internuncios.

Interim Antonium milites corrumpere patitur. Dio. Vell. 2. 63. 2. Plut. Ant. cap. 83.

XLVIII. Sane colloquium adhuc abnuebat Antonii: quin & contra eum ſcribebat Senatui, eoque fidus habebatur, & idoneus, cui bellum mandaretur. Sed neque hoſtile quidquam in eum deſignabat, in vicinia paſſus agere, ſæpiuſque venientem in conſpectum militum, ita flectere univerſos, ut etiam invito Lepido exercitu ejus potiturus fuiſſe videatur. Quippe Antonio comitas inerat, audacia, profuſio: ubi otium eſſet, luxus; quoties expediret, induſtria, & quidquid placere corrupta diſciplina militi poteſt. Lepidus ad omnia ſegnior, non virtute ulla notabili, non vitio charus, prope contemptum venerat. Forte accidit, ut Antonius cum barba capilloque promiſſo ad caſtra Lepidi veniens, adſpectu ſimul atque ſermone plurimorum miſericordiam eliceret: ibi Lepidus ad diſturbandum colloquium *tubas occinere* juſſit: quia tribunorum imperia ſpernebantur.

Cur pacti cũ Antonio. App.

XLIX. At milites, concionante Lepido conclamarunt, *pacem ſe velle, neque cum ullis deinde civibus eſſe dimicaturos.* Mox Canidio Rufrenoque & ſimilibus auctoribus, per Lælium & Clodium meretriciis veſtibus tectos ſecreta cum

Antonio pacta fecerunt; *etiam Lepidi cædem, ſi vellet*, polliciti. Sed is *parci Lepido* juſſit, *ſibi cum exercitu venturo viam pandi.* Hoc præcipuo ſtudio agebant Decumani, quos aliquando Antonius duxerat. Neque fallebat ea molitio M. Juventium Laterenſem legatum Lepidi, prorſus egregium civem: ſed multa ſalubriter monenti non habuit Lepidus fidem. poſtremo auctor ei fuit *dividendi in partes exercitus, ſic evidentius quo quiſque ſit animo appariturum.* Lepidus trifariam partitus copias, juſſit *occurrere præſidio Quæſtoribus, quos adventare* dicebat.

Cic. Fam. 10. 21. et 34. Plutarch.

L. At hi de quarta vigilia ſumptis armis, tanquam exituri, vallum occuparunt, nunciosque miſerunt ad Antonium. Ille his auditis prima luce flumen tranſgreditur: & per averſa caſtrorum admiſſus, ubi vallum à Lepidanis erat dirutum, protinus ad Prætorium contendit, proſequente eum Lepidi exercitu, & orante Imperatorem, *parceret tantæ multitudini civium Romanorum, eorumque ſalutis atque ſecuritatis cauſſam ſuſciperet.* Atque is ut è cubili diſcinctus exſiluerat, Antonium complexus eſt, prioremque *auſteritatem ſuam neceſſitate temporum* excuſavit. Sunt qui *& ad pedes ejus procidiſſe* tradant: quod, quamvis in timido homine nihil non credi poteſt, quia pleriſque non eſt traditum, neque factum puto: aut ſi forte, ſimulatum à Lepido timorem, ne prodidiſſe cauſſam Senatus ſponte videretur.

Eum in caſtra accipiunt. Plutarch. Vell. App. Cic. Famil. 10. 34.

LI. Scelere enim potius quàm ignavia peccaviſſe pleriſque tum viſus eſt, receptumque ab eo Antonium, non modo ſcriptores inferioris ævi, ſed M. Cicero, D. Brutus, L. Plancus, totus denique Senatus cenſuit. Eamque opinionem & quæ præceſſerunt omnia, & quæ ſequuta ſunt, corroborarunt. At Laterenſis quum & Lepidum fruſtra monuiſſet, & Plancum, quos inter ſe diſcordes reconciliare Reipublicæ cauſſa acerrime niſus fuerat, ſub ingreſſum Antonii gladio ſe transfixit. Ob hæc ſtatuam ei decrevit Senatus, laudationemque & publicum funus: at quæ poſita Lepido pro Roſtris fuerat, ſubverſa eſt. iſque hoſtis judicatus, cum ceteris qui ſimul à Republica defecerant, *niſi ante Kal. Septembres ad ſanitatem rediſſent.*

Eo dolore Laterenſis ſemetipſum interficit. Rutilius Itinerario 1. 301. Suet. Aug. 12. 2. Cic. Fam. 11. 21. & ad Brut. ep. 1. 13. Dio. Liv. Epit.

LII. Saga quoque reſumpta crebrique ad M. Brutum, C. Caſſium, Sextumque Pompejum nuncii miſſi, *ut Reipublicæ ſubvenirent.* Etiam duo Senatores, Lucejus & Panſa, tanquam ad viſendum Græciæ ſtatum miſſi, qui *properare Brutum* juberent. E Sardinia quoque evocatæ copiæ, & *è tribus Sextianis legionibus, quæ erant in Africa, unam accipere* juſſus *Q. Cornificius; duas mittere in Italiam*: quamquam ne his quidem ſatis confidebant, quod & ipſe ſub Cæſare militaſſent, ſed omnia experiri cogebat neceſſitas. Poſtremo quum longe hæc ſpes abeſſe videretur, ad Cæſarem recurſum eſt, neglectum contemptumque paulo prius, & coactum ad nova, ſed incognita adhuc Patribus conſilia.

Patres omnia tentantes ad Cæſarem recurrunt. Cic. Fam. 11. 13. 26. & 12. 10. Dio. Appianus.

LIII. Triumphus etiam ac ſtipendium ei decernitur, & omnibus decretis ornatur. Idcirco lætus hanc ſibi ad obſeptum antea Conſulatum viam aperiri, ſimulavit obſequium, paravitque ad bellum omnia. ſed interim clanculum induxit milites, ut jurarent *contra nullum ſe exercitum, qui Cæſaris fuiſſet, arma capturos.* Hoc aperte ſpectabat ad Antonium & Lepidum, quorum copiæ majorem partem conſtabant è Cæſarianis legionibus. Præterea inſtigabat eos, *uti legatos iterum ad Senatum mitterent: quaſi deprecaturos, ne contra fas & religio-*

Abuſus hac occaſione. Cic. ad Brut. epiſt. 1. 17. Dio. App.

Digitized by Google

nem dimicare cum civibus cogerentur: revera, ut exigerent nondum perſolutas pecunias, Cæſarique darent Conſulatum.

Cæſaris concio adverſus Senatum.

LIV. Nec hoc timide fiebat amplius, ſed palam advocata concione. *Quouſque,* inquit, *commilitones, adverſariorum inſatiabilem importunitatem perferimus? Hæc ſcilicet, ut plurima vobis ante nota præteream, præmia meruimus, ut ab his vexemur atque opprimamur, quibus noſtro ſanguine ſalus atque ſecuritas parta eſt. Antonii præda fuiſſent, neque rem aut publicam aut ſuam tueri quiſquam eorum potuiſſet, niſi ego ille puer (ſed virum ſentient!) niſi ego, inquam, quem puerum appellare conſueverunt, vobis adjutoribus cauſam ſuſcepiſſem publicam, & nimiam Antonii ferociam Mutinenſi victoria refrænaſſem.*

Cujus ingratum animum accuſat.

LV. *At illi præclaram ſcilicet vicem ſervatoribus ſuis reddunt, contemptum, ignominiam, pericula. neque deſinent, niſi caverimus, priuſquam univerſos, alios alia fraude circumventos deleverint. Hoc enim agunt homines Pompejanis partibus devoti, ut eos qui patri meo navarunt operam, occaſione temporum inter ſe commiſſos, mutuis vulneribus conficiant. Ideo nempe bella ex bellis ſeruntur, donec omnes, quos ob militiam Cæſaris peroſi ſunt, duces militeſque prorſus interierint. Neque enim alio pertinuit, quod nuper duabus legionibus oblata ſunt præmia: quàm ut ex dolore cæterarum orīretur in hoc exercitu pernicioſa diſſenſio.*

Periculum ab his militibus & ſibi oſtendit.

LVI. *Quàm vero ſint infenſi Cæſaris amicis, numquid proximis diebus oſtenſum eſt? quum ab Antonio quidem, ſed ex parentis mei commentariis data cunctis eriperentur. Unde & vobis facilis eſſe conjectura poteſt, quæ veſtra ſit futura conditio, qui agros, qui pecunias accepiſtis à Cæſare, ſiquidem hi Rempublicam obtinebunt: quæ vero mea, dum regnabunt in Senatu percuſſores patris mei. Sed mihi quidem curæ erit, ut neque vita mihi incuſtodita ſit; neque mors indecora. Veſtri me miſeret, quibus nemo relinquetur, à quo ſperetis operæ patri mihique navatæ pretium. Nam me quidem ab ambitione longius abeſſe, quàm huic ætati credi potuiſſet, ipſi comperiſtis, quum oblatum à vobis imperium abnui. nunc alia conditio eſt temporum, neque pro vobis, neq; ad ultionem patris quidquam profecero, donec ero privatus.*

Quod non niſi ſe Conſule diſcuti poſſit. Dio.46.7.17.

LVII. *Ea me cauſſa Conſulatum petere coëgit: atque is eamdem ob cauſam negatur ab his, quorum intereſt neminem eſſe aut veſtrarum utilitatum procuratorem, aut Cæſarianæ necis vindicem. Igitur communis ſalutis mihi vobiſque tantum unam reliquam video viam, ſi veſtro favore Conſulatum conſequar: nec enim aliter aut quæ à parente meo accepiſtis confirmari, aut quæ à me expectatis perſolvi quibunt. Sed & ad publicum bonum, quietumque patriæ res pertinet. percuſſores enim patris reos agam, quibus ſublatis, finis aliquando civilium bellorum erit.*

Centuriones Cæſari Conſulatū ab Senatu petunt. Appian. lib. III. civil. Cic. Phil. 5. 17. Dio.

LVIII. Alacri adclamatione militum hæc excepta: delectique ſtatim ex promptiſſimis veteranorum quadringenti, qui legatione ea fungerentur. Quum *Patres ætatem* Cæſaris excuſarent, centuriones legationis principes (edocti enim erant) reſponderunt, *& apud antiquos Rullis, Deciis, Corvinis, multiſque aliis Conſulatum fuiſse creditum, & recentiore memoria ſuperiorem Africanum, Titumque Flaminium admodum adoleſcentes Conſules factos, utilem Reipu-*

blicæ operam præſtitiſse Magnus quoque Pompejus & Dolabella ȧdlegabȧntur, *atque in hoc ipſo Cæſare factum Senatus decretum, quo multis annis ante legitimam ætatem honores petendi facultas conceſsa erat.* Quum propter gravitatem negotii tempus traheretur; legati, ut moniti à Cæſare erant, *impunitatem* petere *Antonianis* cœperunt, ut credibile eſt, non tam impetrandi propoſito, quàm ad tentandos Senatus animos, an & huc adduci poſſit; & ſi ſuccenſeret, hunc armorum prætextum habituri.

LIX. Sed eluſum ſatis commodo aſtu periculum eſt, contradicente nemine, ſed pro magno aliorum numero eadem poſtulantibus pleriſq; unde effectum eſt, ut citra invidiam propter multitudinem hominũ, quibus in cauſſa diſpari paria concedi rectum non eſſet, tota res omitteretur. Inter has altercationes, quum ferociter loquuti milites, atq; ab Senatoribus nonnullis increpiti eſſent, acrius ad Conſulatum Cęſari conficiundum exarſerunt, & quia intromiſſi in Senatum arma depoſuerant, caput legationis Cornelius centurio Curia egreſſus reſumpſit gladium, ſaguloq; rejecto capulum oſtendens, *ſi vos non dederitis*, inquit, *hic dabit.*

Minis poſtremo additis. Suet. Aug. 26. a. Dio. Sueton.

LX. Quo tempore Ciceronem reſpondiſſe ferunt, *ſi hoc modo petieritis Cæſari Conſulatum, auferetis.* Eaque vox exitium ei acceleraſſe creditur. namque Cæſar libertatis ſtudioſiſſimum eſſe cernens, viliorem habere cœperat. Hæc quum in caſtris audirentur, exaſperati ſunt milites, confeſtimque ad Urbem duci voluerunt. Nec Cæſar lenivit, quin verbis adaugens iras, barbara ſuorum dicta factaque non reprehendit; Senatum increpavit, *quod milites intrare Curiam inermes juſserat, quodque interrogati à Senatore quodam fuerant, ab exercitu, an vero à Cæſare mitterentur?* Igitur propere legatis quibuſdam ad Lepidum & Antonium (nam & cum Antonio gratiam, Lepido ſatagente, reconciliarat) cum octo legionibus & magno equitatu atque auxiliis, coactus ſcilicet à militibus, Rubiconem tranſiit, unde & proximi belli civilis initium fuerat.

Cæſar Rubicõe tranſit. Plut. Anton. cap. 24. Appian. Dio. Liv. Epit. Oroſ. 6. 18.

LXI. Inde biſariam exercitu diviſo, cum potiori parte contendit Romam, cęteris ex commodo ſequi juſſis. In itinere, ut fit ubi milites Imperatorem ducunt, minime à maleficiis temperatum. homines qui forte per viam occurrerant, & in his Eques Romanus, pro ſpeculatoribus occiſi: direptæ adverſariorum villæ. legati qui cum pecunia veniebant, Cæſaris artibus terrore injecto refugerunt. Hæ res tanta conſternatione replerunt Urbem, ut nihil ad extremum terrorem ſupereſſet.

Inde Romam contendit. Appian. Dio.

LXII. Anxii Patres, & alius alium varie accuſantes, *quod exercitus ademptus Cæſari, quod triumphus denegatus, quod præmia militum maligne repræſentata eſſent;* repente in contraria omnia tranſierunt: nuſquam jam adparente Cicerone, qui multus antea ubique fuerat. Augetur donativi modus, neque duabus jam, ſed *octo legionibus* decernitur. *Decemviri ceſſare, Cæſar dividere præmia* jubetur: *ipſe abſens Conſul* deſignatur. ad hæc omnia ſignificanda legati feſtinanter emittuntur, ſed neque milites flexit profectum ab invitis beneficium: & Senatus fœda inconſtantia, vix dum egreſſis porta legatis conſilium mutavit: excipiente metum pudore, quod indigna varis trepidatione ſubacti prono collo exciperent jugum, nihil pro libertate auſi. *Quod igitur poſtea vacaturum periculo & ignominia tempus, ſi hæc conſuetudo invaleſcat, ut ambitione cujuslibet honores armis obtineantur? quin hunc eniterentur, ut militem, ſi lenibus*

Senatus fœda inconſtantia. Plut. Cęſ. c. 78. Appian. Dio.

Digitized by Google

conſultis nequiret, conſtantia & ſeveritate in officio contineant. armis opus adverſum armatos eſſe.

Et ſubita fiducia Theurnus lib. 11. l. 10. Appian.

LXIII. *Si primum impetum fregerint, ſubiturum animos pudorem, ſubituram reverentiam patriæ, & metum ex legibus. Quod ſi præter ſpem arma pro Republica accepta contra eam miles verterit, L. Plancum, D. Brutum adfuturos auxilio. Denique ſi neque pudore militis, prohiberi fatum Reipublicæ, neque armis defendentium poſset; at illi occumberent pro libertate potius, quàm male & infeliciter expertam dominationem reciperent. Et majorum exempla* memorabantur, *quibus præ amore libertatis nihil fuerit in vita charum atque pretioſum.* Hujuſmodi inter ſe dictis animati, mox in maximam fiduciam venerunt, poſtquam eadem die adpulſis ex Africa legionibus duabus, equitibus mille, *diis ipſis curæ eſſe cuſtodiam civitatis* interpretati ſunt.

Mox iterum timor. App. Dio. 27. 3 5. Jul. Obſeq.

LXIV. Igitur adjuncta legione quam nuper Panſa præſidio Urbi reliquerat, Janiculum ubi pecuniæ erant repoſitæ, pontemque fluminis occuparunt præſidiis: per Urbem diſpoſuerunt ſtationes: in portu quoque parandas naves curaverunt, ut victi cum pecuniis fugerent. Cæſarem *intra centeſimum ab Urbe lapidem cum exercitu conſiſtere* vetuerunt. Hæc ſatis confidenter acta. Sed ubi ſigna legionis à Panſa relictæ araneis velut ex longo ſitu oppleta venire viſa prodigii ſpeciem metumque fecere; quæſitæque Cæſaris mater & ſoror non comparuerunt, amicis apud quos celabantur, gratiam minaſque adverſariorum pariter ſpernentibus; iterum rediit timor, tanta opportunitate amiſſa, quod his obſidibus quidlibet impetraturi facilius à Cæſare fuerant.

Interim Cæſar Urbē intrat. Dio 46. 724. App.

LXV. Atque ille ſuis timens, quum prioribus Patrum legatis, dum mandata exponunt, mutatæ ſententiæ nuncium ſuperveniſſet, cum irritatis ſupra modum militibus Romam properat; præmiſſis qui *bono animo eſſe populum Romanum, & quieſcere* juberent, *nihil hoſtile paſſurum.* Ita pacato agmine acceſſit, omnibuſque citra controverſiam in poteſtatem acceptis, ſub Quirinali colle conſtitit. Eò ſtatim mira mutatione adfectuũ venerunt quidam ex Senatoribus, mox etiam promiſcua multitudo ſalutandi ipſum militeſque gratia. At ille caſtris in loco poſitis poſtridie Urbem, ſeptus idonea manu, intrat: quacumque incedit, occurrunt ſalutantium gratulantiumque agmina: nihil in ſpeciem officioſæ humanitatis prætermittitur. Sic ad ædem Veſtæ pergit, ubi matrem ſororemque eſſe audiverat.

Urbanæ legiones in deditionem accipit. Dio. Appian.

LXVI. Interim & illæ tres legiones miſſis legatis fecerunt deditionem. Ex Prætoribus qui præfuerant, Cornutus ſibi manus intulit; reliqui in fidem recepti ſunt. Cicero per amicos impetrato Cæſaris colloquio, magnis eum laudibus extulit, *ſe quoque Senatui deferendi Conſulatus auctorem fuiſſe* dictitans. Reſpondit Cæſar, nec ſine morſu: *Ciceronem ſibi noviſſimum amicorum occurrere.* Sequuta deinde nocte vanus rumor terruit civitatem, *Martiam & Quartam legiones adeſſe, diripiendæ patriæ cauſſa.* Tum iterum velut furore tacti principes, & ſecure crediderunt dictis, & ſuis ſe viribus ſuſtinere poſſe Cæſarem, quamvis tantas habentem in proximo copias, rati ſunt.

Senatus alius vanus conatus. Cic. Philipp. 14. 6.

LXVII. Igitur eadem nocte Senatu habito M. Aquilium Craſſum emiſerunt ad parandas è Piceno copias: idque tanquam lætum nuncium diſcurrente per Urbem Tribuno plebis Apulejo vulgarunt. Sed ubi falſam fuiſſe famam reſcitum eſt,

Digitized by Google

Proconſules creati comitiorum cauſa.

Cicero, qui pro foribus Curiæ Senatores adventantes cum laudibus exceperat, in lectica fugit. Cæſar irriſa hominum vecordia *exercitum in campum adduci* juſſit. quo tempore lætum ei augurium apparuit ſex vultures. nec tamen in quemquam conſuluit durius, quin etiam Craſſum, qui ſervili habitu in Picenum penetraverat, dimiſit incolumem, interim clementiæ captans laudem, mox eoſdem quibus tum videbatur ignoſcere, proſcripturus.

Appian. Jul. Obſeq: cap. 128.

LXVIII. *Pecuniam* autem *ex Janiculo, & quidquid ubivis publicæ* fuit, comportari juſſit: ipſe exceſſit Urbe, libertatem ſcilicet præbiturus Comitiis, eo jam adductis rebus, ut eadem omnia abſens poſſet. Igitur & nova Comitiorum forma fuit, quia more majorum Interrex prodi tam celeriter non poterat, abſentibus pleriſque patriciis magiſtratibus. Nam decreto Prætoris Urbani (extincto jam Cornuto Q. Gallium fuiſſe conſtat) duo nominati ſunt Proconſules Comitiorum habendorum cauſſa; his perfectis, nihil ultra poteſtatis uſurpari. Ab his Conſul creatus Cæſar, collegæ nomine Q. Pedium Q. F. adminiſtrum accepit. & exſultabat adoleſcens honore ante tempus capto, quem præter juniorem Marium nemo præcocius invaſerat: Conſulatum enim, ſi civiliter computes, annos undeviginti natus iniit; ſive dies ineundi XIV. Kal. Septembr. (variant enim Scriptores) ſive X. Kal. Octobr. fuit: revera viceſimo ætatis anno, quia trimeſtre circiter correcti ab Julio faſti abſorbuerant: quod ſpatium tametſi preceſſerat, tamen vulgo non computabatur.

Cæſar novæ formæ Comitiis Conſulatum adipiſcitur.
Dio lib. 56.
App.
Auct. de cauſ. corrup. Eloq. & Fragment. Collut. apud Pigh.
Jul. Obſeq.
Caſaubon. ad Suet. Aug 26. a

JOH. FREINSHEMII
SUPPLEMENTUM
Libri CXX. LIVIANI.

L. Annæi Flori Epitome Ejuſdem Libri.

CÆSAR Conſul legem tulit de quæſtione habenda in eos, quorum opera pater occiſus eſſet: poſtulatique ea lege M. Brutus, C. Caſſius, D. Brutus, abſentes damnati ſunt. Quum M. Antonio vires Aſinius quoque Pollio, & Munatius Plancus cum exercitibus ſuis adjuncti ampliaſſent, & D. Brutus, cui Senatus ut perſequeretur Antonium mandaverat, relictus à legionibus ſuis profugiſſet; juſſu Antonii, in cujus poteſtatem venerat, ab Capeno Sequano interemptus eſt. Cæſar pacem cum M. Antonio, & Lepido fecit: ita ut Treſviri Reip. conſtituendæ per quinquennium eſſent, ipſe, & Lepidus, & Antonius, ut ſuos quiſque inimicos proſcriberent: In qua proſcriptione plurimi Equites Romani, CXXX. *Senatorum nomina fuerunt, & inter eos L. Paulli fratris M. Lepidi, & L. Cæſaris Antonii avunculi, & M. Ciceronis: hujus occiſi à Popilio legionario milite, quum*

Digitized by Google

torſit, negantemque juſſit occidi, prius oculis ſuâ manu effoſſis.

VI. Ipſe ſcripſit in libris de vita ſua, *Q. Gallium colloquio petito inſidiatum ſibi, conjectumque à ſe in cuſtodiam: deinde Urbe interdicta dimiſſum, naufragio vel latronum inſidiis periiſſe*. Crudelitatem Cæſaris, quo plus metuebatur, ſtudioſis tegere atque adjuvare niſi ſunt omnes. Gallio magiſtratum abrogarunt collegæ: populus diripuit domum: Patres capitis damnaverunt. Namque fortunam adoleſcentis omnia ſequebantur. & alii formidine, multi favore, pars magna prœmiis incitabatur. Quippe & *accuſatoribus percuſſorum pecunia* promiſſa erat; *& magiſtratus quem accuſatus gereret, militiaq; vacatio ipſis liberiſque & nepotibus*.

Cæſaris libri de vita ſua. Sueton. Aug. 83.3. & 27.8 r. Appianus: Dio.

VII. His motus, opinor, Capito, Vellei Hiſtorici patruus, Agrippæ ſubſcripſit in C. Caſſium. Nam M. Agrippam Caſſio Cæſar, L. Cornificium Bruto accuſatores appoſuerat. Nihil erat actum damnatione reorum, niſi & vi armiſque poſſent ſuperari. Namque Brutus atque Caſſius *jam habere legiones circiter viginti* dicebantur. Idcirco Cæſar ad hos debellandos amicitiam Antonii ſibi neceſſariam fore videns, à quo propter adfinitatem diſſociari Lepidus nequiret; eò contulit conſilia, ut hos interim haberet adjutores, poſtea ſublatis eorum ope percuſſoribus, ipſos quoque tollendi rapturus aut facturus occaſionem.

Cæſar amicitiam Antonii expetit. Vell. 2.69.6. Plut. Brut. Appianus. Dio.

VIII. Ne tamen ejus propoſiti emanaret intempeſtiva ſuſpicio, neque de rebus iis retulit, & quaſi bellum illaturus hoſtibus judicatis, ad mare Superum lentis itineribus proceſſit. Interea ex compoſito Q. Pedius ad Senatum *de venia Lepido atq; Antonio concedenda* retulit. Alia jam plane rerũ facies eſſe cęperat, ut qui modo pro defenſoribus libertatis habiti fuerant, tanquã hoſtes & parricidæ in exſecratione eſſent: contra deſpecti modo & tantũ non hoſtes patriæ judicati, non benevoli tantum fidique Reipublicæ, ſed etiam civitatis ac Senatus patroni haberentur.

Diverſum interim ſimulans. App. Dio.

IX. Igitur ad Cæſarem Senatus miſit, tanquam ignarum eorum quæ agerentur, ut hujus ſententiam exquireret. Atque is, *omnia alia cupientem, vi militum adigi ad conficiendum* reſcripſit. ſequutumq; Senatuſconſultum, quo prius decretũ antiquabatur, cum amicis ad eos literis. Eam ob cauſſam Senatui gratulatus eſt Cæſar, Antonioque ſcripſit, *auxilio ſe venturum adverſus Decimum ſi ei videretur*. Ob hæc collaudatus ab iiſdem Patribus, quibus paulo ante nihil Decimo charius, nihil exſecrabilius Antonio fuerat. Adeo facile convelluntur animi externa tantum ſpectantes, quotieſcumque eorum à quibus dependent, aliqua intervenit converſio. nec enim abripi fluxu mortalium fas eſt, quiſquis conſtantibus veriſque bonis innititur.

Sic Antonius et Lepidus Senatui reconciliantur. Euſeb. Dio. Appian.

X. Sed Antonius reſpondit *in Decimo ſe vindicaturum Cæſaris injurias, in Planco ſuas: Cæſarique ſe conjuncturum*. Hinc vero D. Bruti res ſubito miſerandum in modum labare cœperunt. Is tertio poſt Mutinenſem pugnam die inſequi Antonium orſus, poſtquam receptum à Lepido audiit, cum L. Planco qui deſignatus unà Conſul ſequentem in annum fuerat, conſilia vireſque ſociaverat. Sed ubi ſe damnatum eſſe Romæ, Aſinium Pollionem ſemper Julianis partibus fidum, cum ſuis legionibus acceſſiſſe Antonio, & inſuper ſolicitare Planeum cognovit; diffidens rebus ſuis, adverſus Cæſarem convertere ſigna cœpit.

Unde D. Bruto pericula. Cic. Famil. 10. 24.26. & 11. 13. Dio. Et conſilium ad M Brutum evadendi. Cic. Famil. 10. 24. & 11.15. 22.8. Dio.

XI. Sed deſertus à Planco, mox etiam petitus inſidiis, extremam in deſperationem incidit. Nam Plancus frequentibus epiſtolis multa de ſe Senatui, multa Ciceroni liberaliter & facunde pollicitus, ad potentiores deſciverat: quatuor tranſductis ad Antonium legionibus. Idcirco Brutus, numero quàm viribus

Vell. 2.63.4. App. Plancus ad Ciceronem. Brut. ad Cic.

Digitized by Google

ampliores copias agens, quod ex decem legionibus una tantum veteranorum erat, altera bima, eæque nondum ſatis ex inopia Mutinenſi recreatæ; relicta Gallia, per Ravennatem & Aquileienſem agrum in Illyricum ducere conatus eſt, ut in Macedoniam ad M. Brutum evaderet.

Sed Cæſar & Antonius obſtant. App. Illyric et lib. III. Civil.

XII. Sed quando iſtam quidem viam Cæſar & Antonius obſepſerant, & in Japydia congreſſum repulerant: relictis machinis, alia longiore atque difficiliore via Rhenum petere ſtatuit, atque ibi tranſjectus per Germaniam proficiſci. Sed ubi conſilium ejus emanavit in milites, deſperare omnes, atque alia circumſpicere præſidia cœperunt. Primum ad Cæſarem ſex tranſierunt tyronum legiones cum auxiliis ſuis: reliqui mox omnes ad Antonium. ſolis permanentibus Gallis Equitibus, quibus cuſtodiam corporis ſui crediderat.

D. Bruti fuga. Strabo lib. 5. Appian. Oroſ. 6. 18.

XIII. Cum his per Salaſſos, empto tranſitu, ſingulisque in capita denariis datis, penetravit in Galliam, dimiſſiſque & donatis qui domum reverti maluerant, cum equitibus omnino trecentis ad Rhenum venit. Ibi vero, dum ad difficilem plerumque periculi tranſitum cunctatur, paulatim deſertus decem tantummodo comites retinuit. Idcirco hac ipſa paucitate ſpem dante fallendi, rurſus Aquileiam petere conſtituit, Gallico habitu ſumpto; nam & linguæ non ignarus erat.

Et cædes. Appian. Velleius. 2. 64. 71. Val. Maxim. 4. 7. 6. Liv. Epitom.

XIV. Sic oberrans, quum captus à latronibus Sequanis vinctuſque eſſet, *cujus eſſet ea ditio* interrogavit. Ubi reſponſum eſt *Camilli eſſe*, *duci ad eum* poſtulavit; quod ſua quædam beneficia Camillus habebat. Sed ille palam objurgans ſuos, *qui per ignorantiam in tantum virum injurioſe peccaviſſent*; clam nuncios ad Antonium miſit. ille propere Furium quemdam cum equitibus ire juſſit: à quo trucidatus eſt Brutus. Caput ad ſe delatum inſpexit Antonius, ſepelirique juſſit. Nec obliteranda duorum amicorum Bruti memoria, quorum alter in gratiam ejus ſibi conſcivit necem; alter quum mori pro eo cuperet, invitus ſupervixit.

Amicorum ejus fides. Val. Max. 9. 11. 3. Sen. epiſt. 82. 11.

XV. Territus equitum adventu Brutus in latebras ſe abdiderat. Has ubi repererunt Antoniani, Ser. Terentius obtulit ſe irrumpentibus, Brutum ſimulans, ac obſcuritate loci ſperans falleret. Sed agnitus à Furio, ſervatuſque eſt. Brutum caſus ſuos deplorantem, & inani ſubterfugio ſubtrahentem gladio cervicem, Helvius Blaſio ad ferendam fortiter mortem, non voce tantum, ſed & exemplo ſuo excitare niſus eſt; ſibique ultro intulit manus. Nec ultra profectum, quàm ut præ metu mortis vecors homo, Furio admonenti, *conſtantius præberet cervicem*, reſponderet his ipſis verbis, *Ita vivam, dabo*.

Minucii Baſili mors. Appian. Oroſ. 6. 18. Dio. Plut Ant. c. 24.

XVI. Sic alter hic poſt C. Trebonium pœnas interfecti Cæſaris dedit: & ſub idem fere tempus alius ex percuſſoribus Minucius Baſilus, quum per iram quoſdam ſervorum caſtraviſſet, à familia interemptus eſt. At Antonius maximi rurſus exercitus Imperator, adjuncto Lepido, cum decem millibus equitum, & legionibus ſeptendecim Alpes iterum tranſcendit; ſex relictis in Gallia, ſub comptore ſuo, L. Vario Cotyla. Needum enim ſatis fidebant Cæſari: neque etiam magis illos beneficio, quàm ſuis viribus reſtitutos videri decorum rebantur. Similiter in hos adfectus animo Cæſar, Bononiam occurrit cum valida manu. callidos & tempori ſervientes facile mutuus metus jungit: iræ atque odia in occaſionem differuntur: fit pactio, ut inter ſeſe de rebus omnibus colloquantur. & quia par utrobique timor erat, omnia ſolicite exæquantur.

Digitized by Google

XVII. Et Fortunâ providerat. Medio inter diverſa caſtra ſpatio, nomine non magnitudine par Germanico Rhenus parvam inſulam efficit (hodie peninſula eſſe dicitur) plano ſolo, & parum inſidiis apto. Ad hujus viciniam adduci legiones quinas placuerat: deinde his æquali ſpatio relictis, pergi cum trecenis comitibus ad pontes. duo enim erant, hic Cæſaris, ille Antonii caſtra reſpiciens. Hoc ubi factum, Lepidus, cui cum neutro ſimultas fuerat, præmiſſus ad ſpeculandum, eſſetne omni ex parte vacua inſidiis inſula, paludamentum extulit.

Colloquium Cæſaris et Antonii. Silius 8. Plutarch. Appian.

XVIII. Eo ſigno conſpecto, utrimque relicto ad pontes comitatu, Cæſar & Antonius in media inſula, loco undique conſpicuo, ubi ſellæ erant poſitæ, congreſſi ſunt: ſeque mutuo, ne forte ſub alis pugiones haberent, excuſſerunt. Inde Cæſar, tanquam Conſul, in medio; cæteri lateribus ejus adſederunt: ſummiſſaque voce colloquuti ſunt, ne quid ab iis, quos ad pontes adduxerant, excipi poſset. Hoc continuo biduo factum, ut ab orto die ad occaſum uſque contenderent. Tertio demum die ceſſit Cæſar, ut inter alios qui exitio communiter deſtinabantur, proſcribi Ciceronem pateretur: *ſine qua conditione* negabat Antonius *reconciliationem fieri poſſe*; atque Antonio Lepidus adſentiebatur.

Cæſar Antonio concedit de Cicerone. Dio. App. Lipſius epiſt. ad Italos 90. ſupr. 27 8. Plut. Cicer. cap. 67.

XIX. Eratque tantus hominum furor, ut viciſſim Antonius avunculi ſui L. Cæſaris, Lepidus fratris Pauli necem gratificarentur: dum inimicos tollerent, ne quidem neceſſariis parcentes. & prætereà odio ſuorum, à quibus increpati forte fuerant, accenſi. Cæterorum quæ tunc decreta ſunt, hæc ſumma fuit. *Cæſar Conſulatum in reliquam anni partem P. Ventidio cedat. Treſviri Reipublicæ conſtituendæ per quinquennium ſint, eumque magiſtratum Lepidus cum Antonio ac Cæſare Conſulari poteſtate gerant: iidemque confeſtim in iſtud quinquennium magiſtratus Urbanos deſignent: in his neque Senatus auctoritate, neque populi juſſu ſit opus: provincias ſeorſim Lepidus Hiſpaniam omnem cum Narbonenſi Gallia; cætera Galliarum citra & ultra Alpes Antonius; Africam utramque, Sardiniam ac Siciliam Cæſar obtineant.*

Triumviratus conſtituitur. Sene. Suaſor. 6. Florus 4.6.4. Plut. Ant c. 25. Cic ad Brut. 2.2. Appian. Tabul. Collat. apud Pigh. Liv. Epitom.

XX. Tranſmarinæ provinciæ ſilebantur, ſive ut opinionem efficerent Treſviri non omnia ſe ſibi cupere; ſive potius, quia tum illæ in poteſtate percuſſorum, & bello repetendæ erant. *Id vero bellum Antonio Cæſarique demandari, Lepidum in locum D. Bruti Conſulatum invadere, Romamque & Italiam cuſtodire placuit, Hiſpanias & Narbonenſem per legatos obtinere.* Ad hæc tres ei legiones ſufficere viſæ, cæteræ ita diſtributæ, ut viginti Antonius, totidemque Cæſar haberent. Militibus inter alia victoriæ præmia, *coloniæ* quoque promiſſæ *duodeviginti urbium Italicarum, quarum in ædificia fineſque deducerentur.*

Partes inter Triumviros dividuntur. Dio. Appian. Plut Ant. Flor. 14.7 5.

XXI. Neque contemptiſſima ea pars Italiæ erat; ſed pulcherrima oppida lætiſſimuſque ager deſtinabatur, Capua, Rhegium, Venuſia, Beneventum, Nuceria, Ariminum, Vibona. In has conditiones junxerunt manus, jurejurando interpoſito: & quia diis teſtibus non ſatis obſtricta fides videbatur, etiam advocarunt exercitus. iiſque Cæſar, pro honore magiſtratus quem gerebat, de ſcripto recitavit omnia, præterquam de proſcriptione, quod convenerat. Sic exercitus inter ſe conſalutaverunt, & quo firmior eſſet Imperatorum concordia, poſtulatum eſt, *ut: velut obſidem reconciliatæ gratiæ, privignam Antonii Clodiam*, vixdum nubilem, *Cæſar duceret.*

Exercitus conſalutant. Florus 4. 6.3. Dio. App. Suet. Aug. 62.1. Oroſ. 6.18.

XXII. Adſenſit adoleſcens, ſatis gnarus, ad ſervanda conventa non for-

Oſtentum oblatum Cæſari.

Digitized by Google

Velleius 2. 65. 3. Dio. Jul. Obſeq. Suet. Aug. 96. 2.

tius adfinitatis vinculo, quàm cæteris adſtringi potentes & cupidos: & modo patrem ſuum Cæſarem, quo minus Pompeium everteret, ea neceſſitudine nihil impeditum fuiſſe noverat. Tum etiam oſtentum ei factum ferunt, quoad ſummæ rei ſpem acrius excitaretur. In caſtris ejus luce prima in culmine Prætorii ſuper linteum aquila ſedens, duos corvos hinc inde infeſtantes adflixit, & mortuos dejecit in terram, notante univerſo atque exitum præſagiente exercitu; *futurum ut ex his tribus hic ſolus ſuperſtes & victor eſſet*.

Prodigia varia. Dio 47. 2. Appian.

XXIII. Trahebantque eodem, quod paulo antequam in Italiam regrederentur, in caſtris Lepidi, centurionis gladium circumvolutus anguis vinxerat; & in tabernaculum Lepidi lupus irrumpens, everterat menſam. id everſæ potentiæ fuiſſe præſagium crediderunt: Antonio voluptatum inſaniam, & ex his perniciem oſtendi, quod circa foſſam caſtrorum ejus lac fluxerat, & concentus quidam fuerat exauditus. Nec Urbana mala prodigiis caruerunt. canum ululatus, luporum per Forum diſcurſus, bovis & infantis recens nati ſermo, ſimulachrorum ſudor ſanguine mixtus, clamores pugnantium, ſtrepitus armorum, equorumque currentium, adparente nullo, ſolis varie mutata ſpecies, lapidum imbres, ædes ſacræ ſtatuæque de cœlo tactæ multum timoris incuſſerant; ſed ille in immenſum crevit ex eo quod inter procuranda hæc prodigia evenit.

Tuſci haruſpicis prædictio et mors ſpontanea. Oroſ. 6. 18. Appian.

XXIV. Quippe Tuſcus haruſpex, *actum eſſe de libertate, & antiqua redire Regna, ſeque excepto uno cæteros ſervituros omnes* vaticinatus, compreſſit ſpiritum, vivendique finem ſibi poſuit. At Treſviri tollendos ante omnia præcipuos inimicorum rati, ne conſiliis ſuis impedimento forent, percuſſoribus in Urbem præmiſſis, occupari ſtatim duodecim, vel ut alii tradunt, ſeptemdecim imperarunt, & in his M. Ciceronem. Horum quatuor ſtatim in publico aut inter convivia reperti occiſique, cæteri per ſacra ac profana omnia tumultuoſiſſime quæſiti, tantum excitarunt pavoris, ut tota nocte cum ejulatu ac clamore, quemadmodum captis Urbibus ſolet, diſcurſaretur.

Q. Pedii diligentia & mors.

XXV. Et quia nomina proſcriptorum nondum erant publice propoſita, ſe quiſque peti ratus, in eam deſperationem venerant, ut alii ſuas, alii publicas ædes incenſuri eſſent, ne inulti morerentur; niſi Q. Pedius Conſul ſumma diligentia, hac illac volitans *bene ſperare* juſſiſſet, *& exſpectare diem, vanos aperturam timores*. Deinde quamprimum lux apparuit, nomina ſeptemdecim illorum edidit, *auctores malorum omnium* incuſans, & ſecuritati cæteris promiſſæ fidem publicam interponens. needum enim, quid de Proſcriptione Treſviri conſtituiſſent, cognoverat.

Triumvirorū ingreſſus in Vrbem. Dio. Appian. Fragmenta Marmorea apud Pigh.

XXVI. Sed ille quidem proxima nocte per nimiam contentionem ruptis vitalibus interiit. Treſviri paulo poſt ingreſſi ſunt triduo, cum cohortibus Prætoriis & ſingulis legionibus. Prima die Cæſar, ſequenti Lepidus, tertio Antonius intrarunt. ſtatimque patuit funus apparari Reipublicæ. Namque diſpoſitis per Urbis opportuna ſtationibus, concionem populi P. Titius Tribunus plebis advocavit, legemque ſimul promulgavit atque pertulit: *Reipublicæ conſtituendæ Treſviros in quinquennium creari cum poteſtate Conſulari*: hoc verbo utebantur, quum pluſquam Regiam rapuiſſent. *eos eſſe M. Lepidum, M. Antonium, C. Cæſarem, ex ante diem V. Kal. Dec. in ante diem Prid. Kal. Jan. ſextas*.

Et impudens voluntaris ſuæ diſſimulatio.

XXVII. Unum etiam ad ſummam indignitatem deerat, ut curatis precibus

Digitized by Google

exorandi eſſent ſuſcipere honorem, quem oppreſſis legibus vi ac fraude invaſerant. Igitur & ſacrificatum eſt, tanquam ob magnam & repentinam felicitatem, & ad conſuetum habitum Senatus rediit: quamquam & ex iis quæ agebantur, & ex prodigiis recentibus imminentium rerum gravis cura occupaſſet animos. Nam & armorum telorumque ſpecies à terra viſæ cum fragore ad cœlum ferri: & in faſtigio ædis Æſculapii examen apum; ſupra templum Genii Publici, itemque Concordiæ vultures conſederant. Nam *& hæc præſagire convulſionem boni ſtatus, fugamque & cædes* credebantur: *quod poſt conſtitutam ſedem opeſque induſtria paratas, fumo & turbulento æris ſtrepitu apes pelluntur; & vulturibus hanc inſeviſſe naturam ſagacitatem* putabant, *ut triduo aut biduo ante circum ea loca oberrent, ubi cadavera futura eſſent.*

Jul. Obſeq. Dio. Plin. 10.6.2.

XXVIII. Neque diu his exſpectandum fuit. ſtatim enim atque magiſtratum Treſviri acceperunt, ſuper ſeptemdecim illos, proſcripſerunt alios centum triginta, eorumque nomina variis per Urbem locis proponenda curarunt. Neque multo poſt alios adjecerunt centum quinquaginta. deinde ſæpius, & ſubinde plures; ut aliqui recens damnati erant, aut etiam indemnati perierant, ne innocentes occiſi viderentur. Redit Sullanæ crudelitatis exemplum: funeribus Urbs completur: per domos, vias, fora, theatra, templa ſanguis funditur, capita in Roſtris propoſita, mox ad triumviros deportantur: corpora abjiciuntur in profluentem, aut canibus avibuſque eſca relinquuntur.

Proſcriptiones civium. App. Oroſius. 5.21. Florus 4.6.3. Auguſt. de Civit. Dei, 3.27. Dio.

XXIX. Nec fidum cuiquam aut tutum quidquam erat. quum & excipientibus eadem pœna erat propoſita, & abſcondentibus, & vetantibus excuti domos ſuas, atque aperiri perſpicique conclavia omnia. Neque interfectoribus modo promiſſa erant præmia, ſed & indicibus cujuslibet hoc genus facti. Sed edicti ſanguinarii hunc in ſenſum concepta formula fuit.

Ejus edicti formula. Appian.

XXX. *Niſi tanta quorumdam eſſet tamque inſanabilis improbitas, ut ſervari neſcirent, & ſervatoribus ultro timendi eſſent; nihil ad ſummam humanitatem atque clementiam deſiderari hoc tempore pateremur. Sed occiſus Cæſar documento nobis eſſe debuit, ne aut vindictam illius, aut noſtra pericula negligeremus. Neque vero conſilium hoc noſtrum iniquitatis aut ſævitiæ arguet, quiſquis & ipſi & nobis illatas injurias expenderit. Illum quidem & Imperatorem & Pontificem Maximum exciſis aut ſubactis validiſſimis nationibus, quæ populo Romano terrori ſemper fuerant, novas trans Oceanum terras aperientem Imperio, in media Curia, loco ſacro, ſub oculis deorum interemerunt ii, quos aut in ſumma ſua gratia amicitiaque conſtitutos, aut bello victos, clementia ſervatos, ad ſummos honores opeſque provexerat; partim etiam teſtamento hæredes inſtituerat.*

Necem Cæſaris exaggerant.

XXXI. *Nec occidiſſe contenti, tribus & viginti vulneribus lacerarunt, ut ſævitiæ & perfidiæ ludibrium adjicerent. Cæteri vero boni viri, tantum abeſt, ut animadvertere in parricidas conati ſint, ut etiam magiſtratus illis, provincias, exercitus darent. queis illi abuſi publicas diripuerunt pecunias, atque inde majores adverſus nos copias compararunt. quin & accitis barbarorum auxiliis, atque eorum barbarorum, qui ſemper hoſtili animo in populum Romanum fuerunt; Romani juris civitates, quotquot imperata facere ſceleratorum hominum recuſabant, vi metuque adegerunt ad partes; alias etiam diruerunt cremaruntque.*

Senatum perſtringunt faventem percuſſoribus.

XXXII. *At nos ab aliquibus horum jam ſumpſimus pœnas; idque uti videatis etiam in reliquis, dii dabunt. Quod igitur conſtituta domi Republica, magniſque*

Hoſtes ſuos relinquere nolunt domi ad transmarina bella profecturi.

per Hiſpanias, per Gallias geſtis rebus, unum etiamnum grave certamen contra parricidas, qui tranſmarinis provinciis incubant, certaturi ſumus; nec tutum eſſe, nec aut nobis aut patriæ utile arbitramur, dum gerundi belli cauſſa peregre abſumus, hoſtes à tergo relinquere, qui temporibus noſtris inſidientur, & nobis alibi occupatis, denuo fluctus aliquos in Urbe atque Italia excitent.

Sed in tollendis moderationem pollicentur.

XXXIII. *Igitur ne dilatum quidem oportuit, quin è veſtigio de medio tollerentur: quando ipſi priores denunciarunt nobis periculum, bellumque intulerunt, hoſtes judicando & nos, & qui nobiſcum eſſent exercitus. Nec vero nimium aut invidioſum rati ſunt, tot ſimul civium millia deſtinare exitio: quos imitaturi non ſumus. neque enim moleſti ulli multitudini erimus; neque etiam ex divitum aut honoratorum numero inimicos omnes conquiremus; ſed in peſſimum tantummodo & fœdiſſimum quemque advertemus.*

Et totum negotium reliquis ſalutare eſſe contendunt. Oroſ. 6.18. Appian.

XXXIV. *Igitur licet plures eſſe inimicos credibile fiat tribus quàm uni: pauciores tamen puniemus, atque alius ante nos Imperator in conſtituenda Republica fecit, quem vos ob rem bene geſtam Felicem cognominaſtis. Sane etiam veſtra non minus, quàm noſtra refert, eſſe aliquem certaminum finem, exſcindique velut radices bellorum, quibus jam olim atterimini, paulo poſt inter turi cum Republica, niſi cauſſæ duceſque factionum tollantur. Expedit etiam nonnihil facere in gratiam exercituum, ne injurias ſuas contemni à nobis putent.*

Pœnas in receptores proſcriptorum ſtatuunt.

XXXV. *Et poteramus quidem comprehendere citra negotium quos ſupplicio addiximus; ſed veſtræ ſalutis ergo, ne velut in cæca licentia militum ira latiùs quàm ſit imperatum evagetur; proſcribere nominatim, certoque atque definito numero malumus. Quod igitur fauſtum felixque ſit, nobiſque & Reipublicæ ſalutare, quorum huic edicto ſubjuncta ſunt nomina, eorum neminem recipere, celare, dimittere quiſquam velit: neque pecuniam accipere, quo quidquam eorum faciat: qui ſecus faxit, inter proſcriptos & ipſe referatur. Capita occiſorum ad nos reportantor: in ſingula, ſi liber retulerit, vicena quina ſeſtertia; ſin vero ſervus, cum libertate & civitate quam herus habuerit, dena dantor: indicibus paria præmia ſunto. nomina præmium accipientium in occulto manento; nec in commentarios referuntor.*

Proſcriptionis tabula proponitur. Oroſ. Appian.

XXXVI. Hac clauſula timori occurrebatur, ne quis exemplo M. Catonis Quæſtoris repetere aliquando data hoc nomine præmia poſſet. Propoſita deinde proſcriptionis eſt tabula, & velut ordine ſervato proſcribentium, quorum primus fuerat Lepidus, proximus Antonius; primo loco Lepidi frater proſcriptus eſt Paulus; ſecundo L. Cæſar avunculus Antonii; quod horum quoque ſententiis judicati hoſtes illi fuerant, proximi frater L. Planci Plotius, & L. Quintius Pollionis Aſinii ſocer legebantur; quum Aſinius & Plancus alia tabella juxta poſita, deſignati Conſules nunciarentur.

Comparatio proſcriptionis hujus cum Sullana. Suet. Aug. 27. 3. App. Dio. Sullana.

XXXVII. Ejuſmodi viros in primis tabulis proſcribi placuerat; ne quis aliorum ſperare veniam auderet. His additus C. Toranius; qui tutor Cæſaris, idemque patris ejus Octavii collega in Ædilitate fuerat. Erant omnino multis de cauſis graviora hæc Sullanis temporibus mala: non ob multitudinem occiſorum, quum aliquanto minor numerus tum interiit, patentibus adhuc effugiis, & errore ſublato, qui in proſcriptione Sullæ multos, de quibus non erat cogitatum, ſuſtulerat. Quum enim factum hoc recordarentur Treſviri, ne periculum ex ſimi-

Digitized by Google

litudine nominum aliis quàm qui peterentur eſſet, ſeorſim Senatores, in alia tabula cæteros proſcripſerunt.

XXXVIII. De numero tamen auctores diſſentiunt. Qui plurimum ponunt, Senatores proſcriptos circiter trecentos tradunt, Equitum duo millia; qui minimum, Senatores centum triginta. Sed priori proſcriptione minus & apud interfectores malitiæ, & apud interfectos miſeriarum fuit. Juſſu enim Imperatoris, nec inviſos antea, nec infenſos, ſubito percutiebant; ut tempori magis imputari hæc crudelitas, quàm animo poſſet: & qui peribant, ante metum mortis occiſi, nece tamen ſimplici defungebantur. Tum vero nondum exoleſcente ſuperiorum malorum memoria, quin & ſuperſtite aliquo numero, qui pars illorum fuerat (nec enim amplius ſeptem & triginta anni interierant) magno autem eorum qui audiverant recens perpetrata; eveniebat, ut & qui facturi eſſent eadem, quadam improbitate ſuperare propoſitum exemplar ſtuderent; & qui paſſuri, omnium cruciatuum quos cuiquam accidiſſe meminerant, in ſemetipſos ſpeciem atque dolorem imaginando timendoque exſequerentur.

Hæc terribilior et gravior. App. Plut. Ant. c. 26. Liv. Epit. Oroſ. 6. 18. Plin. 6. 43.

XXXIX. Hoc quoque nomine gravior erat Triumviralis proſcriptio, quod Sulla tantum inimicos tollebat, aut ex cæteris prædivites (his enim præcipue timenda eſt omnis rerum converſio, ipſis opibus deſideria potentiorum irritantibus) nunc autem non inimici modo aut divites, ſed amiciſſimi quique, præter & ipſorum & omnium expectationem proſcribebantur. Non enim unis tantum de cauſſis ſtringebantur Triumvirorum gladii: ſed & privatim inviſi peribant; & multo plures eorum, qui dominatum adfectantibus ullo modo obſtare videbantur. Idcirco quiſquis unum horum præcipuis adfectatus ſtudiis fuerit, à duobus pro hoſte notabatur; & quia duos offendere unus nolebat, etiam ab hoc odium reddebatur pro gratia: ut idem homo & amiciſſimus cuipiam horum, & inimicus omnium videretur. & quia invicem ſe cogitabant peſſumdare, non minus ſpoliare ſeſe mutuo amicis, quàm tollere hoſtes ſtudebant.

In qua etiam amici proſcripti. L. Cictant. 6. 23. Dio.

XL. Igitur ut hoc adſequerentur, valde illiberali permutatione concedebant invicem neceſſarios ſuos ad necem, ut viciſſim alterius familiares tollerent. & ſiquidem par videretur ratio, ſinguli pro ſingulis dabantur: interdum & pro uno præpotente tres minore dignitate, aut quatuor. Tria igitur ad ſummum delicta erant, quæ morte vindicanda judicabant qui tum rerum potiebantur. Unum ſi quis inimicus eſſet: alterum, ſi amicus uni aut duobus reliquis collegis: tertium, ſi magnas opes poſſideret. quod enim ad perficienda quæ animo deſtinaverant, plurima pecunia erat opus; quemlibet hoſtium habebant numero, à quo illa teneretur.

Quadam Triumvirorum permutatione.

XLI. Caſſius enim & Brutus ex Aſiæ vectigalibus, vicinorumque Regum atque Tetrarcharum collatione, magnas atque paratas habebant opes; his Europa reſtabat, vacua, & continuis exhauſta bellis. Igitur inter alia ſæva & pudenda, puerum quemdam virilem togam ſumere coegerunt, ut tanquam virum occiderent. Atilius is fuit, qui deducentibus eum ex more amicis, repente inter conjuratos adſcriptus eſt.

Opum cauſſa proſcripti quidam pueri.

XLII. Atque ita deſolatus fuga ſervorum atque comitum, quum ne mater quidem eum præ metu recepiſſet, in montana confugit: mox fame premente degreſſus in planitiem, à plagiario quodam interceptus eſt (nam id quoque genus

Cæſarem hic excuſans Dio refellitur. Tacit. a. a.

Digitized by Google

per incerta temporum graſſari cœperat) & ergaſtulo incluſus. At ubi puer delicatus inopiam, & captivitatem, labores ultra perferre non potuit, cum ipſis compedibus occaſione captata protepſit in viam, & quum indicaſſet ſe prætereuntibus, occiſus eſt. Alius etiam impubes, dum in ludum commeat, cum Pædagogo ſuo, qui corpus pro puero objecerat, interfectus. Atque hæc talia moveri à quolibet, ſed geri ſine conſenſu Trium non poterant: ut minime credam excuſanti Cæſarem Dioni; quamquam ſane poſtea, quum rerum ſolus potiretur, benignum & placabilem ſe exhibuit.

Ipſius et aliorum auctorum teſtimonio. Suet. Auguſt. 27 1. 4. 5. 6.

XLIII. Jam enim proſcriptionibus aut bello ſublatum erat, quidquid obſtare dominationi ejus potuiſſet. Equidem hunc adoleſcentem ipſe Dio hactenus pro potentia ſcelerum non ſegnem ubique depinxerat: & ſunt auctores haud contemnendi, tantoque potioris in hac cauſſa fidei, quanto enixius extollunt in cæteris Octavianum & mirantur; qui ſcribunt, *cum reſtitiſse quidem aliquandiu collegis, ne qua fieret proſcriptio, ſed incæptam exercuiſse utroque acerbius*. Id ſane conceſſerim, cum non tam indigna perpetraſſe ſicuti reliquos, ſed percuſſores maxime Cæſaris fuiſſe perſequutum; cæterum *ea quoque* ſane *multa cædes fuiſse* dicitur: neque video quomodo eum ſuſpicione adpetitarum pecuniarum liberem, & ob eas aliquando laxati cædibus freni. Sed ne inimicos quidem præter paternos ei defuiſſe conſtat ex eo, quod adverſus ipſum facta ſunt Senatuſconſulta, legiones excitæ, Urbs firmata præſidiis, uti ſuperiore libro vidimus.

Tanuſia fides in virum. Dio. 47. 1. 25: Appian.

XLV. Sane Tanuſiæ fidem adjuvit atque Philopæmenis. Uxor illa T. Vinii, hic libertus fuit: conditumque in arca quales codicibus aut ſervandæ pecuniæ adhibentur, in ædes liberti Tanuſia tranſtulit. Hic occultatus eſt, donec obiviſſe Vinium homines crediderunt. Tum ludorum publicorum ſolennitatem captans Tanuſia, quos propinquorum ejus quidam edebat, per Octaviam ſororem Cæſaris, quæ multis eo tempore ſaluti fuit, obtinuit, ut ſolus Triumvirorum Cæſar in theatrum veniret; arcamque illatam aperuit, Cæſarique rem indicavit. Ille miratus fidem & ingenium eorum, qui commenti rem hanc fuerant, ſilentioque texerant, impunitatem conceſſit omnibus: Philopœmenem quin etiam poſtea equeſtri dignitate decoravit.

Alii etiam ab uxoribus ſervati. Suet. Aug. Vell. 2. 67. 2. Val. Maxim. 6. 7. 2. Dio. lib. 54. Appianus. lib. 4. Civil:

XLV. Servati ſunt etiam eodem tempore plures proſcriptorum ab uxoribus, quarum tum ſumma comperta fides eſt, quum libertorum media, ſervorum aliqua, filiorum nulla adverteretur. Certe Thuria Q. Lucretium, qui poſtea Conſul factus eſt, inter cameram & tectum cubiculi, una conſcia ancilla toto tempore texit: quamquam & in hoc ſervorum fuit egregia fides. quippe vagatus aliquandiu cum duobus, inopia cogente, ſuccollantibus iiſdem in Urbem revertebatur, pro ægroto ratus latiturum.

Inter quos Q. Lucretius.

XLVI. Deinde quum alter bajulorum fracto crure herum deſtituiſſet, innixus alteri pergebat: donec ex eadem porta, ubi pater ejus Sulla proſcribente captus occiſuſque fuerat, armatam cohortem procurrere videns, omine ſimul loci, ſimul conſpectu militum conterritus, in ſepulchrum, quod forte in agro erat, ſe illatebravit. Ne ibi quidem tutum ei quidquam fuit, furibus eo delatis, qui effodere ſepulchra conſueverant. ſed dum iis ſe ſpoliandum ſervus præbet, effugium ad portam Lucretio fuit: iſque exſpectavit venientem, & parte data veſtium ſuarum cum eo perrexit domum: receptuſque ab uxore & occultatus, precibus amicorum veniam deinde impetravit.

XLVII.

XLVII. Ligarium autem quemdam uxor celaverat. poſt ab ancilla, quæ ſola rem norat, proditum lugens, caput auferentes milites cum clamore ſequebatur, ſe quoque occidi jubens, quæ celaſſet virum. nam & ex his cædibus eſſe præmio locum. Quum hi non moverentur, ad Treſviros procurrit, eadem ingerens. Ubi & hi diſſimularunt, inedia ſe confecit domi. Sulpicia vero quum diligenter à matre Julia eſſet aſſervata, ne Lentulum Cruſcellionem in Siciliam ſequeretur, ancillari habitu cum duabus ancillis totidemque ſervis, omnia quàm virum relinquere, & vel vitæ diſcrimen adire maluit, reperitque Meſſanæ humi ſtratum, & deſiderio uxoris ſe adflictantem. quamquam dux copiarum à Sex. Pompejo, ad quem profugerat, creatus eſſet. Uxoris Ligarii fides infelix. Val. Max. Appian.

XLVIII. Acilium uxor redemit à militibus, omni ſuo mundo dato: ſervaruntque illi fidem, atq; etiam navem conduxerunt in Siciliam fugituro. Apulejum coëgit ſua, ut comitem fugæ adſciſceret, indicium minata, ſi ſe relicta proficiſceretur. Atq; comitatus iſte profuit, minime proſcriptum ſuſpicantibus obviis, qui cũ uxore ſervis atque ancillis, publica via tam ſecure iter faceret. Antium conjugis induſtria ſtragulis involutum per bajulos ad mare tranſtulit, unde trajecit in Siciliã. Servati ab uxoribus Acilius & alii.

XLIX. At C. Antiſtius Rheginus non vulgari modo ſervatus eſt. miſſus in cloacam ab uxore, proximum diem fœtore defenſus latuit: nocte carbonarii habitu indutum, carbonibus onuſtum aſinum præ ſe agere juſſit; ipſa minime longo intervallo in lectica antecedebat. Quum ventum ad portam eſſet, adcurrit miles quidam & lecticam curioſe ſcrutatur: celeriterque ſuperveniens Rheginus orat militem, ***ne moleſtus eſſe mulieribus pergeret.*** Ille, dum contemptim tanquam cum carbonario rixatur, agnovit hominem, aitque, *perge lætus ſoſpeſque Imperator, hoc enim tibi nomen atque hanc fidem etiamnum à me deberi ſentio.* nam ſub eo pridem in Syria meruerat. Antiſtii Rhegini fortuna.

L. Neque dedignentur optimæ matronæ pari pietate conjungi ſibi Coponii uxorem; quamquam illa cæteris infelicior, ſervatam eo uſque pudicitiam redimendi viri cauſſa M. Antonio proſtituit. Neque minus M. Lepidus gratiæ aut precibus exorabilem ſe præbuit. Hoc enim connivente centurionum humanitas, fratrem Imperatoris ſui reverentium, effugium L. Paulo in Græciam dedit; unde mox cum M. Bruto Miletum profectus, hanc exſilii ſedem habuit. Alias enim difficulter evadere proſcripti poterant: quia ſtatim tabulis propoſitis ſtationes ad portas alioſque Urbis exitus oppoſitæ ſunt; portus etiam pari diligentia obſervati: lacus quin etiam & paludes, & quidquid vel effugium præſtare poſſe, vel latebras videbatur. Coponii & L. Pauli. Suet. Aug. c. 27 Appian. Dio.

LI. Igitur & intra Urbem & extra diſcurrentibus paſſim centurionibus multi trucidabantur: virique modo ſumma in auctoritate conſtituti, ad effugiendam necem, habitu aut locis obſcœnis occulabantur. Neque percuſſores tantum timebantur, ut non plus ſolicitudinis à familiaribus eſſet. Alium infenſa uxor, alium ingrati liberi habebant anxium: plerique libertos ſervoſve ſuos, aut debitores, aut vicinos metuebant. Omnium odiis quacumque occaſione cœpiſſent, triſtiſſima tempora viam ad vindictam patefecerant. Igitur ſenes ſummis honoribus uſi, ad mancipiorum ſuorum accidebant genua, miſericordiam orantes: neque hoc erat indigniſſimum, ſed quod plerumque nihil tanta humilitas ſupplicandi proficiebat. Principum virorum triſtes mortes aut latebræ.

Conditio deterior quàm bello oppreſſis.

LII. Tanto deterior tum erat Romæ, quàm bello & ab hoſte oppreſſis eſſe ſolet conditio: nam illi quum ab externis urgeantur, in fide tamen atque charitate domeſticorum acquieſcunt: hic vero non ſcelus modo atque offenſas ſuorum, ſed & cupiditatem, & ne quid mali deeſſet, timorem quiſque metuebat. Quos enim nulla propria ira ſtimulabat, ii ſpe oſtentati publice præmii, aut diripiendarum opum herilium abripiebantur: optimum quemque atque modeſtiſſimum, minæ Triumvirorum abſterrebant, ne quam ſuis opem ferre ſuſtinerent.

Fatum Urbis Romanæ ſingulare. Cornel. Nepos Attic. 11. 1. Oroſ. 6. 18. Appianus.

LIII. Reliqua vero multitudo aut inveſtigabat proſcriptos, prodebatque ad necem: aut occiſorum direptis bonis diruebant domos. pauci, qui relinquebantur, boni prudenteſque ſummo cum ſtupore fatum intuebantur Urbis; quum alias civitates diſſenſione civium adflictas, concordia reſtitutas eſſe didiciſſent, hanc eorumdem hominum diſcordia vexatam eſſe, concordia propemodum everti cernerent. Miſerabilis enim erat, ſupra quàm cogitari poſſit, facies; & varia mortis imago: quum alii percuſſoribus ſuis repugnarent, tanquam latronibus; alii cervices præberent, gnari miniſtros hos, non auctores ſuæ calamitatis eſſe: multi ne tamen inimicorum arbitrio morerentur, fame, laqueo, præcipitio ſe conficerent, aut in aquam ignemve jacerent corpora.

Multi præter mentē Triumvirorum occiduntur.

LIV. Multi quoque per errorem, aut privata odia, præter mentem Triumvirorum occiſi: quorum cadavera facile dignoſcebantur à proſcriptis, quia proſcriptorum capita demebantur deportanda ad Treſviros. Sed & eorum qui cædem evaſerant, mira varietas fortunæ fuit. Nonnulli priuſquam ſuperare maria poſſent, naufragio hauſti: alios eadem Urbs, quæ tum proſcriptos atque fugientes, mox lætiora ad tempora ſervatos in magiſtratibus atque imperiis vidit. tantum rebus humanis inconſtantiæ ineſt: qua non modo parvæ civitates jactantur: ſed illa Regina prope rerum Roma, invicta armis, conſtituta legibus, exornata ingeniis, nullius eorum quæ per homines contentis ſtudiis appetuntur, indigna; ſuis ipſa bonis ad ſuam miſeriam abuſa eſt.

Meliora ſperanda in triſtibus.

LV. Eamdem tamen paulo poſt recreavit idem ille Cæſar, à quo tum propemodum exſtincta eſt: ne quis aut lætis rebus timere duras, aut triſtibus ſperare meliora deſinat. Quamquam ſane minus fallantur, qui deteriora exſpectant in dies: quando tam facile creſcit improbitas, & alioquin hæc eſt vitæ conditio, ut nocere cuilibet in promptu ſit; conſervatio rerum atque inſtauratio, bonis artibus, iiſque multis indigeat. Unius pueruli incogitantia male cuſtoditus ignis conſumere paucis horis oppidum poteſt, quale multis annis aliquot hominum millia reſtituere nequeant. Sed ad res Romanas revertor, præter enarratos antea caſus, paucos adhuc relaturus, præ cæteris in utriuſque fortunæ exemplum dignitate hominum, aut raro miroque eventu notabiles.

Antonii lenitas in quoſdā. Corn. Nepos Attic. 11. 2. Appianus.

LVI. Sergius apud ipſum Antonium delituit. donec ei Conſul jam Plancus, Antonio auctore, reditum impetravit. Nam inter ſummam crudelitatem, multas tum oſtendit Antonius clementiæ ſtricturas: certe Attico apud P. Volumnium latenti, ſua manu ſcripſit, *ne timeret, ſtatimque ad ſe veniret. ſe eum, & Q. Gellium Canum* (is unà latebat, æqualis & familiariſſimus Attico) *de proſcriptorum numero exemiſſe*. miſitque præſidium eis, ne per noctem in periculum aliquod inciderent. At Salvius Tribunus plebis, quamquam ne hoſtis judicaretur Antonius interceſſerat, tamen diffidens ob alia, convivium amicis dabat, quaſi non diu cum ipſis futurus poſtea.

Digitized by Google

Salvius ſuper menſa occiditur.

LVII. Supervenerunt armati, omnibuſque præ metu exſilientibus, quieſcere cęteros centurio juſſit, Salvium cervices præbere, capilliſque prehenſum ſupra menſam traxit, quantum opus erat, ut caput præcideretur. quo correpto abiens, imperavit cæteris, *tenerent ſeſe quo eſſent loco quieti*, *ne ſimilia paterentur*. Ergo etiam poſt centurionis diſceſſum, in mul am noctem, cum relicto Tribuni corpore, attonitis & fulminatis ſimiles accubuerunt. Poſt hunc Minutius Prætor, inter habenda Comitia, in Foro occiſus eſt; quum audito periculo in tabernam quamdam veſte mutata confugiſſet; indicio lictorum proditus; qui per ineptam pietatem diſcedere contabantur.

L. Villius à filio prod-tur. Val.Max.9.11. App.

LVIII. Alterius Prætoris L. Villii Annalis, itemque viri Prætorii C. Toranii exitus, nec ſine ſcelere filiorum, nec ſine ſceleris vindicta commemorari poteſt. Annalem, dum in Campum cum filio Quæſturæ candidato deſcendit, comites repente deſeruerant, proſcriptum audientes. Idcirco ad clientis vile tectum in ſuburbio confugiens ſervari potuiſſet; niſi nefarius juvenis rem ſuſpicatus eò deduxiſſet milites. Atque is auctor ſpectatorque paternæ necis, quum Triumvirorum impia liberalitate paterna bona ſimulque Ædilitatem obtinuiſſet; vino obrutus, ab iiſdem militibus, qui patrem occiderant, orto jurgio interfectus eſt.

Itemque C. Toranius. Val Max. App. Horat. ſerm. 1. 7. & ibi Interpres.

LIX. C. Toranii latebras, ætatem, notaſque corporis, quibus agnoſci poſſet, deteſtabilis filius centurionibus edidit. à quibus repertus ſenex inducias petiit, *donec fil us ab Antonio*, cujus ſequutus partes fuerat, *aliquid impetraſſet*. Cui ridentes illi; *impetravit*, inquiunt, *ſed mortem tuam*. Hoc audito iterum petiit *breviſſimum ſpatium*, filiamque accitam monuit, *abſt neret hæreditate paterna*, *neve cauſſam præberet fratri*, *mortem etiam ill.us ab Antonio impetrandi*. Atque is poſtea filius, dilapidato patrimonio, furti damnatus, ſolum vertit. Horum mortibus admonitus P. Rupilius Rex, qui tum Præturam gerebat, matura fuga in M. Bruti caſtra ſe contulit.

Ciceronis fuga. Liv. apud Senecam Suaſoria 6. App. Plu. Cic. c. 69. Liv.

LX. Sed vix alterius quàm Ciceronis fatum adnotatu dignius fuit. Proſcriptus ille cum filio, fratre, filio fratris, & amicis atque familiaribus omnibus, pro certo habens id quod erat, non magis Antonio eripi ſe, quàm Cæſari Caſſium & Brutum poſſe; primo in Tuſculanum fugit, inde tranſverſis itineribus in Formianum, ut ab Cajeta navim conſcenſurus, proficiſcitur. Unde aliquoties in altum provectum quum modo venti adverſi retuliſſent, modo ipſe jactationem navis cæco volvente fluctu pati non poſſet, tædium tandem eum & fugæ & vitæ cœpit: corvorum etiam prodigio terrente, qui crocitantes, & capita tundentes tunium, in utroque antennæ cornu conſederant. regreſſuſque ad ſuperiorem villam, quæ paulo plus mille paſſibus à mari abeſt; *Moriar*, inquit, *in patria ſæpe ſervata*.

Prodigia ei oſtenſa. Val. Max. 1. 4. 5. Pluta. Cic. Appian.

LXI. Interim appropinquantibus percuſſoribus, in cubiculum ejus involantes corvi ruperunt ſomnum, & in conſpectu ejus ferrum horologii loco motum excuſſerunt: laciniamque togæ morſu correptam retinuerunt. Inde excitati ſervi, quam poſſent opem hero ferre, quem etiam animantibus ratione non præditis curæ eſſe credebant, conſtituerunt. partimque precibus, partim vi ſublatum denuo impoſuerunt in lecticam, mare petituri. Supervenientibus deinde Herennio centurioni, & Tribuno Popillio cum paucis militibus, ſive ſutor quidam Clodianus cliens, ſive Philologus Q. Ciceronis libertus, & ne quid ſceleri

Digitized by Google

deeſſet, eruditus à Marco, ſemitam oſtendit in denſas ſylvas pertinentem.

Mors conſtanter accepta. Appian. Liv. Aufidius Baſſ. apud eund. Plutarch.

LXII. Tum viſo Ciceronis comitatu exclamavit Popillius, *ſequimini qui à tergo eſtis milites.* non quia plures adeſſent, verum ut exterreret Ciceronianos. ſatiſque conſtat, hos fortiter fideliterque paratos fuiſſe ad dimicandum; ipſum *deponi lecticam, & quiete pati, quod fors iniqua cogeret,* juſſiſſe. viſiſque armatis dixiſſe; *accede veterane, & ſi hoc ſaltem potes recte facere, incide cervicem.* Trementi deinde, dubitantique: *Quid ſi ad me,* inquit, *primum veniſſetis?* Ita prominenti ex lectica prabentique immotam cervicem, caput repetito ter ictu præciſum eſt. Nec ſatis ſtolidæ crudelitati militum fuit: manus quoque, ſcripſiſſe in Antonium aliquid exprobrantes, amputarunt.

Caput et manus in Roſtris poſita. Livius. Cornel. Severus ap. Senec. Val. Maxim. 5. 3. 4. Senec. controv. 17. Butrid. Nig. apud Senec. Suaſor. 6.

LXIII. Ita relatum caput ad Antonium, juſſuque ejus inter duas manus tantorum operum miniſtras, in Roſtris poſitum, ubi ille Conſul, ubi ſæpe Conſularis, ubi eo ipſo anno adverſus Antonium, quanta nulla unquam humana vox cum admiratione eloquentiæ auditus fuerat. Vix attollentes præ lachrymis oculos homines intueri trucidata membra ejus poterant: cæterorumque cædes privatos luctus excitaverunt; hæc una communem. Hoc tam infame miniſterium C. Popillius Lænas ſibi pro beneficio depopoſcerat; olim in cauſſa maxime dubia à M. Cicerone defenſus. Sed capite viſo Ciceronis exclamaſſe Antonium ajunt, *nunc peractam eſſe proſcriptionem ſuam.*

Popillium interfectorem Ciceronis honorat Antonius. App. Plut. Anton. cap. 26. Euſeb. Chronic.

LXIV. Nam continuo poſt patratam cædem velut rem lætiſſimam Popillius & per veredarios terra, & mari per dromones nunciandam curaverat: deinde ipſe adveniens in Forum, caputque tenens manu, ſedenti pro tribunali Antonio monſtravit quatiens. At ille exultavit præ gaudio ſæpius cachinnos revocans: hominique exſecrando coronam impoſuit, tanquam qui maximum omnium & velut decumanum hoſtem ſuum ſuſtuliſſet. Tantaque fuit turpiſſimi latronis improbitas, ut imaginem ſuam coronatam, juxta caput Ciceronis in Roſtris proponeret: tanta inſuper ſummæ improbitatis apud ſpurciſſimum Imperatorem gratia, ut decuplum ab Antonio præmium reportaret.

Elogium Ciceronis. Auct. de cauſ. corruptæ eloq. 17. 2. Euſeb. Chron. Liv. Aſin. Pollio apud Senec. Suaſor. 6.

LXV. Hunc exitum ſortitus eſt M. Cicero ante diem VII. Idus Decemb. ut Tiro libertus ejus memoriæ prodidit. Vixit tres & ſexaginta annos, ut ſi vis abfuiſſet, ne immatura quidem mors videri poſſit; ingenium & operibus & præmiis operum felix: ipſe fortunæ diu proſperæ: facies ei decora ad ſenectutem, & commoda permanſit valetudo: tum pax diutina, cujus inſtructus erat artibus, contigit. namque priſca ſeveritate judiciis actis, maximorum noxiorum multitudo provenit; quos obſtrictos patrocinio incolumes pleroſque habebat. Jam feliciſſima Conſulatus ei ſors petendi, & gerendi maximo conſilio, induſtriaque. Utinam moderatius ſecundas res, & fortius adverſas ferre potuiſſet! namque utræque quum venerant ei, mutari eas non poſſe rebatur.

Adverſitates ejus. Liv. Cic. ad Brut. epiſt. 1. 15. Aſin. Pollio.

LXVI. Inde ſunt invidiæ tempeſtates coortæ graves in eum, certiorque inimicis aggrediendi fiducia: majore enim ſimultates appetebat animo, quam gerebat. Igitur in longo tenore felicitatis, magnis interim ictus vulneribus, exſilio, ruina partium pro quibus ſteterat, filiæ morte, exitu tam triſti atque acerbo, omnium adverſorum nihil, ut viro dignum erat, tulit, præter mortem: quæ vere æſtimanti minus indigna videri potuit, quod à victore inimico nil crudelius

paſſus erat, quàm quod ejuſdem fortunæ compos ipſe feciſſet.

LXVII. Sed quando mortalium nulli virtus perfecta contigit, qua major pars vitæ atque ingenii ſtetit, ea judicandum de homine eſt. Ergo ſi quis virtutibus vitia penſarit, vir magnus, acer, memorabilis fuit, & in cujus laudes exſequendas Cicerone laudatore opus fuerit. Sed ille quidem ſemel proſcriptus ab Antonio, viciſſim illum ad perpetuam hominum memoriam victuris monumentorum ſuorum tabulis proſcripſit. Neque reticenda Fulviæ crudelitas eſt, jam à Clodianis temporibus inimiciſſimæ Ciceroni. Hæc igitur caput ejus impoſitum genubus, nam & domi ſuæ ſuperque menſam ſpectare hoc Antonius cupiverat; amarulentiſſime inſultans mortuo conſpuit: deinde linguam, à qua ſcilicet maxime læſam ſe arbitrabatur, compunxit acubus & calamiſtro.

Laus brevis, at vera. Plin. 7. 30. 1. Dio. 47. 1. 30. App. Dio.

LXVIII. Nam & hæc Furia partes ſuas inter illam publicam cladem egit egregie; multique inimicitiarum aut pecuniæ cauſſa, hujus juſſu interempti ſunt. Cæletius Rufus Senator vicinum Fulviæ habens ædificium, vendere petenti noluerat. Tum igitur, licet dono dediſſet, proſcriptus eſt, caputque ejus adlatum Antonio, convivium agitanti, cui tum in morem hæc crudelitas venerat, ut capita principum civitatis cœnanti referrentur. Is igitur diu verſata conſiderataque facie; *Hunc*, inquit, *ego non noveram*: dubitanſque uxoris eſſe facinus, referri ad illam caput, illa proponi non in Foro ut cætera, ſed in ipſo illo ædificio juſſit: ne quærendum quis haberet, cur hic eſſet interfectus.

Fulvia etiam multos occidendos curat. Val. Max. 9. 5. 4. App. Senec. epiſt. 83. 34.

LXIX. Similiter & C. Verres proſcriptus eſt, ob negata Antonio Corinthia: & Nonius Senator, Strumæ filius, propter opalum gemmam, quam habebat avellanæ magnitudine. Parque horum contumacia, Antoniique feritas fuit: neque minus mori decreverunt illi pro his nugis, quàm hic occidere. Sapientius illi, quibus vita charior divitiis fuit. multos enim exemerunt Antonius & Fulvia, plus deferentibus ipſis conſequuti, quam ſperare ex illorum morte potuiſſent; & ne vacaret in tabulis locus, alios pro his adſcripſerunt, tanquam vicarios mortis.

Ob ſigna et gemmas proſcripti quidā. Lactant. 2. 4. Plin. 34. 2. et 37. 6. Dio. Appian.

LXX. At L. Cæſarem Julia ſoror ſervavit, ad quam ille quum profugiſſet, matrem Imperatoris ſui reverentibus militibus, aliquandiu tutus fuit. Poſtea vincente pudorem avaritia, petitus à centurionibus in cubiculum ſororis confugit. Atqui illa manibus expanſis januam defendens, clamitabat, *non occidetis L. Cæſarem, priuſquam me percuſſeritis, quæ veſtrum Imperatorem peperi.* Sic his tandem abactis, proceſſit in Forum Julia: ſedentique pro tribunali cum collegis Antonio, *Me ipſam*, inquit, *indico: quæ L. Cæſarem habeo domi, & habebo, donec ſimul interficiamur: quando eadem in receptatores conſtituta pœna eſt.* At ille, *Sororem*, inquit, *meliorem, quàm matrem præſtas; ab illo me judicari hoſtem paſſa, nunc mihi ultum eunti injuriam obſtas.* Ceſſit tamen ad extremum, Plancoque negotium dedit, de ſalute L. Cæſaris referendi.

L. Cæſar à ſorore ſua, Antonii matre, ſervatus.

LXXI. Sed & ab ipſis militibus nonnulli ſervati ſunt, quorum tamen benevolentia Largus diu frui non potuit. quum enim alium quærentes, hunc reperiſſent; mota hominis infelicitate, qui captus antequam veſtigatus eſſet, in proximam ſylvam perfugere juſſerunt. Ille igitur in alios incidens, ad priores recurrit, *vos me potius interficite*, clamitans, *quando nihilominus eſt*

A militibus quidam ſervati.

pereundum. vos potius capitis mei præmium accipere verum eſt, qui me ſervare voluiſtis.

Inter quos et Virginius.

LXXII. Æquior Fortuna Virginio fuit, qui ſuavi eloquio præditus, primum ſervis ſuis perſuaſit, *ſe prodito modicum imo incertum præmium habituros, cum perpetua turpitudine & metu; ſervato præclaram conſcientiam & aliquando famam facti, ſed & mercedem longe majorem atque certiorem relaturos.* Ita cum his eodem habitu fugientem nacti milites agnoverunt. neque hîc eum facundia ſua aut felicitas deſeruit; quominus & hi ſequerentur eum ad mare, pecuniam potius ab incolumi voluntate ipſius accepturi, quàm propter occiſum per ſcelus. Sed ubi ventum ad litus eſt, jam abnavigarat uxor, quæ ex compoſito cum nummis eò acceſſerat, abiiſſe jam rata virum. ſervus tamen in litore ob hoc relictus, & navem commonſtravit, & omnem expoſuit rei ordinem.

Quem etiam comitantur in Siciliam. Dio.

LXXIII. Igitur orante Virginio, *exſpectarent, dum revocaretur uxor, aut in Sicilia acciperent nummos;* in ſcapham impoſuerunt eum, alacrique remigio pervexerunt in inſulam; quumque ſibi cum fide exſolvi promiſſa vidiſſent, hujus viri comitatum ſacramento ſuo prætulerunt; manſeruntque cum eo uſque ad pacis tempora. Ipſa quoque Triumvirorum diſcors concordia, dum alii exoſum ſervare conatur alius, aut contra gratum alii perdere, magnam eo tempore varietatem caſuum peperit. tamque fuerunt incerta omnia, ut alias præmia proditoribus ſuorum, alias ſupplicia repræſentarentur.

Servi proditores herorũ puniti. Appian.

LXXIV. Haterii ſervus hero prodito nactus libertatem, dum facultates occiſi ſubhaſtantur, liberis Haterii bona paterna redimere cupientibus, improbus licitator ſe objecerat. Illi tempora non auſi arguere cum ſilentio & lachrymis adſectabantur nebulonem, donec commota populi indignatio extudit a Tribus viris, ut eum rurſus proſcripti liberis in ſervitutem addicerent. Alius conſervum ſuum, pulchro ſtratagemate (quali & Panopioni partam ſalutem poſtea memorabimus) vitam heri morte ſua redempturum, vetuerat, demonſtrata militibus fallacia. Igitur necatus eſt dominus: ſed populus non deſtitit obtundere Tresviros, donec index ille patibulo, fidelis autem ſervus libertati vindicaretur.

Alii ſe pro dominis offerũt percuſſoribus. Val. Max. 6. 5. 8. Macrob. Saturn. 1. 11. Appian. Senec. de Benef. 3. 25.

LXXV. At Urbinium Panopionem in villæ Reatinę ſpelunca latitantem, quum infeſti milites peterent; unus ex ſervis ejus, veſte cum domino permutata, ſumptoque annulo percuſſoribus ſeſe objecit; *nihil cauſsari* dictitans, *quominus imperatum peragerent.* Sic ille pro Panopione interfectus, pietatis hoc poſtea præmium ab domino retulit, ut amplo monumento, factique pulcherrimi teſtimonium præferente, conderetur. Menenii ſervus in lecticam domini opertam ſe conjecit, aliis è familia ſuccollantibus, atque ita interfectus pro hero, evadendi in Siciliam ei ſpatium præbuit.

Servi Stigmatiæ fides in herum Reſtionem. Val. Maxim. 6. 8. 7. Macrob. Appian.

LXXVI. Sed hi quidem beneficiis adfecti retulerunt merentibus gratiam: majus miraculum fuit in Stigmatia, qui Antium Reſtionem noctu fugientem, ut poterat in compede adſequutus, terruit primum adſpectu ſuo; deinde confirmavit, *bono* jubens *eſſe animo, ſibi majorem acceptorum olim beneficiorum, quàm hujus injuriæ memoriam eſſe:* abſtruſumque in ſpeluncam quotidianis operis aluit. Poſtremo quum ſuſpicantes rem milites ſupervenirent, exſtruxit rogum: & ſenem forte oblatum occidit, atque in pyram impoſuit. dominum data interfecti

Digitized by Google

veſte dimiſit: ipſe induit herilem cum annulo, ſeque percuſſoribus obviam tulit. A quibus pro homicida retentus, *Reſtionem*, inquit, *occidi*, *vicemq; crudelitati ejus*, à quo ſic notatus ſum, *reddidi*. Quia veriſimilia loquebatur, crediderunt milites; caputque ignobile ferentes fruſtra contenderunt in Urbem. Antius à ſervo ſubductus in Siciliam cum eo transjecit.

LXXVII. Simili commento C. Hoſidium Getam filius eripuit morti; tanquam mortuo paratis exſequiis, crematoque in area domus rogo: nam *ſuſpendio fugiſse vitam* finxerat. Hac arte ſenex elapſus in prædio recens empto ſubſtitit, ad diſſimulandum oris habitum, altero obligato oculo, quem deinceps reddita pace inutilem habuit, per longam videndi deſuetudinem facultate amiſſa.

Hoſidius Geta filii pietate ſervatur. Appian. Pigh. annal. 794. Dio.

LXXVIII. Et quia de filiorum pietate mentio fieri cœpta eſt, Oppius patrem decrepitum, & ætatis tædio fugere nolentem ſuſtulit in humeros; elatumque Urbe, modo manu ſublevans euntem, modo deficientem imponens cervicibus, in Siciliam tranſportavit, ſine ulla alia moleſtia. quum ſicut Æneæ patrem geſtanti viam pietas vel per medios hoſtes faceret. Arruntius quoque monumento ſuo ſimilis in filio fidei teſtimonium inſcribendum curavit; *Hic ſitum eſſe, cui proſcripto filius non proſcriptus, receptator primum, deinde auctor comeſque fugæ, atque ſic cauſſa ſalutis fuiſset.*

Itemque Oppius & Aruntius.

LXXIX. Neque reticendus eſt Q. Cicero Q. F. qui magni & multiplicis ingenii, poſtremum vitæ actum egregio facinore nobilitavit. Quum enim Q. Pater, dum Aſturam comitatur Marcum, de proſcriptione ſua cognoſſet; ſubitoque recurriſſet ad Urbem, exportandi viatici cauſſa, receptus eſt à filio & celatus, proſcripto & ipſo. Igitur prodente familia repertus juvenis, tortuſque ut patris indicaret latebras, magno animo pertulit dolorem; donec pater re intellecta, miratus ſimul pietatem filii, miſertuſque prodiit. Tum quoque filius oravit milites, *ut ſe priorem occiderent*: at idem poſtulante patre, diverſi eodem tempore utrumque contrucidarunt.

Q. Ciceronis patris & filii fatum. Cic. ad Attic. 6. 2. Plut. Cic. c. 68. Appian. Dio. Plut. Ant. cap. 26.

LXXX. Sed Egnatios patrem filiumque complexu cohærentes una plaga confecit, militeſque capitibus ablatis, corpora ſe adhuc complectentia reliquerunt. Balbis duobus tutius viſum ſeorſim fugere utrumque perdidit. nam pater falſo de filii cæde nuncio credens, ultro ſe obtulit perſequentibus; filius interiit naufragio. idemque fatum Aruntii fuit, cui pater vix perſuaſerat, ut ſupereſſe ſeni ſuſtineret. Atque illum comitata ad portam infelix mater, neque felicior matrona, rediit ad componendas viri reliquias: neque multo poſt, audito filii caſu, inedia ſibi conſcivit mortem.

Et ſimile Egnatiorum, Balborum, Aruntiorum.

LXXXI. Inter hos terrores M. Terentius Varro Tribunus plebis, ne ſibi eveniret, quod Helvio Cinnæ nuper, edicto propoſito, *ſe cauſſa & agnomine diſtingui* profeſſus eſt *ab eo Varrone*, quem ſui ævi doctiſſimum, magnamque militiæ laudem parendo & imperando meritum, forte propter hæc ipſa, tanquam iniquum dominationi Treſviri proſcripſerant. Sed certatim eum recipere cupientibus amicis, Fuſius Calenus vicit, habuitque eum in villa, ubi ſæpe ex itinere divertebat Antonius: neq; à quoquam ex ſua aut Caleni familia indicatus effugit periculum, vitamque & ſtudia ad centeſimum ferme annum prorogavit. Bibliothecis tamen ſuis hac proſcriptione direptis, partem deſi-

Varro proſcriptus elabitur. Agell. 19. 14. Val. Max. 8. 7. 3.

Digitized by Google

deravit librorum, quos ad eam diem magno numero compoſuerat.

M. Fiduſtius bis proſcriptus. Agel. 3. 10. Dio. Plin. 7. 43. App. Cic. ad Brut. epiſt. 18. 1.

LXXXII. Sed in alio ſene humana infirmitas atque ignorantia rerum magno exemplo patuit. quomodo enim proſcriptus à Sulla M. Fiduſtius Senator timere potuiſſet, ne tanto intervallo ab hominibus, qui tum ne nati quidem omnes erant, proſcriberetur? Sed illi hæc ipſa proſcriptionis mortiſque cauſſa fuit. Contra Valerius Meſſala proſcriptus ab Antonio, poſtea Conſul in locum ejus factus eſt: interim exemptus proſcriptioni, non miſericordia Triumvirorum, ſed metu. Quippe Meſſala cum Bruto erat, juvenis probitate, conſtantia, cura, ſtudio Reipublicæ incomparabilis: ad hæc excellenti eloquentia, cum judicio, induſtriaque pari.

M. Meſſala numero proſcriptorum eximitur. Plut. Brut. c. 97. Cic. pro Ligario cap. 11. App.

LXXXIII. Edixerunt igitur in hanc formam: *Quando M. Meſſalam ex propinquis ejus cognovimus, ne quidem in Urbe tum fuiſſe, quum interfectus eſt Cæſar; exemptus è numero proſcriptorum eſto.* Ille tamen uti hac venia contempſit, Bruti cauſſam amicitiamque præferens. Neque pigeat cæterorum quoque qui traditi ſunt notabiles caſus pertexere, quorum, ſicut & de quibus antea relatum eſt, pars ante Conſulatum Lepidi Plancique, pars his Conſulibus perierunt.

Ligarius occiſo fratre in fluvium inſiliit.

LXXXIV. Ligariorum fratrum nota concordia & charitas fuit. Hi quum aliquandiu latuiſſent ſub camino, proditi ſunt à ſervis, alterque ſtatim occiſus. at qui effugerat audito periiſſe fratrem, de ponte ſe dejecit in fluvium: diuque luctatus cum piſcatoribus, qui ſervare tanquam forte prolapſum nitebantur: *fruſtra eſtis*, inquit, *proſcriptus ſum, voſque perdere citius poſſum, quàm à vobis ſervari.* Quum ne ſic quidem fatigaretur illorum humanitas, milites ad cuſtodiam pontis adpoſiti accurrerunt, necaruntque proſcriptum.

Aliorum fratrum varii caſus

LXXXV. Duo quoque alia fratrum paria referuntur gravi mulctata exitio. In amnem ſe quidam præcipitaverat: quem inquiſivit ſervorum ejus unus, repertoque poſt quintum diem, quia nondum confuſa omnia oris lineamenta erant, caput præmii ſpe amputavit. Hujus fratrem alius ſervus in latrina ſe occultantem indicavit; percuſſoreſque dedignati deſcendere, haſtis confixum extraxerunt, occideruntque, ut erat, ſordidum, ne capite quidem abluto. Alius fratrem comprehendi videns, ſeque pariter proſcriptum ignorans; *me, me*, inquit, *prius interficite*. Tum centurio, *rem æquam poſtulas. nam & tu ſcriptus es prior.* amboſque interfecit ordine.

Uxorum perfidia in maritos. Cic. Fam. 6. 18. Appianus.

LXXXVI. Vidit & ſcelera conjugum iſthæc ætas: & Septimium quidem uxor adultera, per amicum Antonii, quocum habebat ſtupri conſuetudinem, referendum curavit in proſcriptorum tabulas; & ad ſe refugientem diſſimulata conſcientia detinuit, donec percuſſores ſupervenirent: eademque die celebravit cum adultero nuptias. Salaſſum (quod Curtiorum cognomentum eſt) jam elapſum ex Urbe, perplexitas conſilii eodem revocavit, ſperantem interea potuiſſe tempeſtates eas detonare: ſed ubi venit ad ædes ſuas, venditas didicit à janitore, qui una fuerat tranſditus; & ab eodem in cellam receptus, uxorem acciri juſſit, ex illius ædibus. Illa noctem cauſſata ſpopondit *adfuturam poſtridie*; adfuitque, ſed cum percuſſoribus. quod ille proſpiciens ex ſummis ædibus, eo enim tædio more ſubierat, de tecto ſe præcipitem dedit. Fulvius ad mulieris ædes confugiens, quam concubinam ſuam manu miſerat, nuptumque dotatam

Digitized by Google

ratam dederat, oblivionem beneficiorum omnium, ſolamque memoriam ſuperinductæ uxoris invenit.

LXXXVII. At militarium virorum Statius Samnis, cujus egregia opera ſociali bello effulſerat, deinde propter egregiam laudem genuſque & opes in Senatum Romanum adſcriptus, octogeſimo jam ætatis anno proſcriptum ſe diſcens, diripiendas opes ſuas populo familiæque permiſit: multa & ipſe ſuis manibus in publicum jaciens. Exinanitam deinde domum clauſit, incenditque: rogum ſibi efficiens, quo & pars Urbis conflagravit. Capito ſemiapertis foribus ſingulos intromiſit, confoditque aliquot. irrumpentibus deinde multis ſimul circumventus eſt. Vetulinus magna in Rhegienſi agro manu coacta, partim ex proſcriptis, partim ex duodecim illis urbibus, quæ veteranorum præmiis deſtinari fremebant; multos intercipiebat centuriones, donec adverſus ſe majore exercitu miſſo, coactus eſt in Siciliam ſe recipere.

Statii et Capitonis interitus.

LXXXVIII. Nec hic ſtetit hominis audacia: redintegravit inde bellum; pluribuſque demum prœliis victus, filium ceteroſque proſcriptos Meſſanam premiſit; ipſe in medio freto deprehenſus à perſequentibus, repugnando in fruſta conciſus eſt. Naſo à liberto, quem habuerat in deliciis, proditus, militi extorſit gladium, unumque inter omnes proditorem petens, priuſquam occumberet, interfecit. Alium à militibus occidi videns ſervus, qui à conducenda navicula redierat, *exſpecta*, inquit, *pauliſper Domine*, ſimul centurionem ictu lethali occupans. deinde ſuo quoque corpori gladium infigens, *accipe ſolamen*, inquit, *quantum dare fides mea potuit, domine!*

Vetulini caſus et Naſonis.

LXXXIX. At Lucius quidam duobus libertis, quos putabat fidiſſimos, auro tradito, quod deferrent ad mare; poſtquam ſe deluſum intellexit, ipſe quaſivit percuſſores, jugulumque præbuit. Labienum, qui in Sullana proſcriptione interfecerat multos, liberti celabant; tormentis etiam pro incolumitate patroni generoſe ſpretis. Sed ille videns evadere ſe non poſſe, & fruſtra torqueri ſuos; pro foribus ſuæ domus exſpectavit percuſſores ſella poſita. Ceſtius ruri latens, minus ex fide ſuorum animi, quàm ex diſcurſatione centurionum timoris concipiens, ut aliquando ſe moleſtia liberaret, *buſtum parari* juſſit *à ſervis*, *ut dicere poſſent*, *fuiſſe Ceſtium*; atque in accenſum ignem ſe conjecit.

Pleraq; Lucii, Labieni et Ceſtii.
Macrob. Saturn. lib. 1. Appian. lib. III. Civil

XC. Aponium ad eamdem deſperationem adegit victus tenuioris impatientia, quum tuto lateret; igitur ultro ſe obtulit interficiendum. Jamque faſtidium erat ſponte expetentium mortem: ajuntque *fuiſse qui neglectus à percuſsoribus*, *quum ſe ſatis diu ſedens in propatulo fruſtra præbuiſset*, *ſuſpendio expulerit vitam*. At ſocer Aſinii per mare fugiens, tempeſtatum offenſus violentia, deſiliit in medios fluctus. Planci fratrem C. Plotium Plancum unguentorum prodidit fragrantia, ne in Salernitana quidem latebra his deliciis carere ſuſtinentem. adeo rationi ferociter amat repugnare prava conſuetudo. Tamen adhuc occultabatur: & ſervi, quum ad indicandum torquerentur à militibus, ſumma fide & ſilentio cruciatum perferebant. donec ipſe Plotius tam bonos fidoſque ſervos diutius torqueri non ferens prodiit in medium, & jugulatus eſt.

Aponii et aliorum deſperatio.
Val. Max. 6. 8. 5.
Plin. 13. 13. Solin. c. 57.

XCI. Siſinius quum *proſcriptum ſe* negaret, *nomen ſuum legere* juſſus, juxta tabulam eſt interfectus. Æmilius ſuæ ſortis neſcius, quum alium quemdam peti

Siſinii et aliorũ cędes proſcriptos ſe neſcientium.

Digitized by Google

S. Pompeius proſcriptos excipit.

Appian. Dio. 46.8.15. Appian.

cerneret, *quiſnam iſte proſcriptus eſſet*, interrogabat, cui centurio, *proſcriptus eſt & iſte & tu*: ſimulque occupavit ambos. Chilo & Decius, quum egreſſi Curia, ſe quoque in mortifera illa tabula legi didiciſſent, ad portam fugiebant: ſed ipſa trepidatione proditis, centuriones manus intulerunt. Silicius, cujus unius calculo abſolutus nuper Brutus fuerat, facti ejus, quo alias multum erat gloriatus, immemor, ſandapilæ, qua forte mortuus efferebatur, ſubjecit humeros.

Silius Veſpillonem ſimulans deprehenditur.

XCII. Ea res admonuit cuſtodes portæ, quum plures ſolito veſpillones conſpicerentur, ut excuterent ſandapilam, ne forte pro mortuo vivus efferretur. Tum reliqui numerum audientes argui, negarunt *hunc eſſe ſui ordinis*: itaque agnitus vita & capite caruit. Sed Varus à liberto proditus, per montana & aſpera loca uſque in paludes Minturnenſium ſe ſubduxerat; quum ab his qui latrones perquirebant, erutus, & pro latrone damnatus tacuit. Sed ubi ad indicandos ſocios tormenta adhiberi vidit; *denuncio vobis*, inquit, Minturnenſes, *ne paulo ante proconſulem populi Romani, nunc quod rerum in præſentia potentibus pluris eſt, proſcriptum torqueatis.*

Evadentium perfugia. Dio 47.2.14. Appian. Corn. Nepos. Attic. 11. 1.

XCIII. Non habebatur fides: ſed altercantibus ſupervenit centurio quidam, & capite Vari dempto compoſuit litem. At qui evadere ex Italia potuerunt, ad Brutum atque Caſſium ſe conferebant, aut ad Cornificium in Africam: etiam Atticus, qui maximas in Epiro poſſeſſiones habebat, eò adpulſos *recipi haberique* juſſerat *liberaliter*. ſed pleriſque Sex. Pompejus ſaluti fuit, vicinam Siciliam obtinens. Atque is ſane quam bonam operam his temporibus præſtitit Romanæ nobilitati.

Pompeii humanitas. Dio. Appian.

XCIV. Quippe Italiæ aſſidens, Romæ & per cæteras civitates proponenda curabat ſcripta, *Pompejum duplum ejus mercedis, quæ in proſcriptos eſſet conſtituta, daturum ſervatoribus. eos porro qui ad ſe confugiſſent, auxilio, pecuniaque & honoribus adjuturum.* Lembi etiam ejus ac onerariæ naves, itemque triremes oberrabant circum Italiæ litora; quæ ſignum darent latentibus, exciperent, defenderentque venientes. ipſe tranſvectos excipiebat obvius, veſtem, ſupellectilem, & cætera liberaliter ſuppeditabat: idoneum quemque præficiebat legionibus, cohortibus, navibus. ſed neque prodidit eos poſtea, nullo cum Triumviris inito fœdere, quo proſcriptorum ſalus non contineretur. Neque piget inſigniora quædam exempla ponere, quo inter hæc tam triſtia lætorum quoque caſuum permixta commemoratione lectoris animus redintegretur. Hirtius cum fideli ſervorum manu circumibat per agros ergaſtula ſolvens, & colligens fugientes; cum his primo villas atque vicos expugnabat, mox majora oppida, poſtremo Brutiorum gente redacta in poteſtatem, bello petendus fuit. Tum demum ad Pompejum transjecit cum ſuis.

Sentii Saturnini ſtratagema Apuleiique & Aruntii. Val. Max. 7. 3. 9.

XCV. At Sentius Saturninus Vetulio, cum virtute animi calliditatem conjunxit: adreptiſque Prætoriis inſignibus, cum ſervis in lictorum, apparitorum, ſervorumque publicorum habitum compoſitis exiit porta; conſcenſoque vehiculo publico, *Prætorem ſe ferens, & ad Pompejum de pace mitti*, deducente Italia, quum Puteolos veniſſet, quaſi publico munere fungeretur, ſumma ſecuritate correptis publicis triremibus, in Siciliam profectus eſt. Apulejus & Aruntius centuriones mentiti, cum ſervis militariter adornatis, curſu ſe excuſſerunt porta, tanquam alios proſequerentur; deinde coactis, ſicut de Hirtio di-

ximus, quos potuerant, armis ſigniſque ad ſpeciem exercitus inſtructi, partitis copiis ad fretum contenderunt. Sed accidit forte, ut eodem in colle quodam pernoctantes, dum miſſos adverſus ſe Roma milites credunt, mutuo cum metu ſe contuerentur: mox prima luce infeſtis armis concurrerent, donec agniti, laboreſque ſuos & pervicaciam Fortunæ miſerati, diverſis navibus alter ad Pompejum, alter ad Brutum evaſerunt.

XCVI. Pari vaframento ſequutus eſt Ventidius, ſed liberti ſui ingenio & fide, qui patronum ſimul atque proſcriptum cognovit, continuo vinxerat, quaſi tradendum percuſſoribus: ſed noctu perſuaſis ſervis, cum armata familia tanquam centurionem miles ſequutus eſt. perveneruntque feliciter in Siciliam, quum ſæpe in eodem diverſorio cum veris centurionibus Ventidium quærentibus pernoctaſſent. — *Ventidius ſu. genio liberti ſervatur.*

XCVII. M. Voluſius Ædilis plebis, recepta nuper ſuperſtitione Iſidis ad ſalutem abuſus eſt. linea enim ſtola cum perſona canicipiti ab amico Iſiaco ſumpta, per itinera viaſque publicas ſtipem petens, evaſit. Rebilum audacia ſervavit, & Themiſtoclis imitatio. Nauclerum enim, qui *pecuniam* ab eo petebat, *ni prodi mallet*, eodem commento terruit, *ſe* denuncians *indicaturum*, *quod accepta pecunia proſcriptum veheret*. Sic à territo pervectus ad Pompejum eſt incolumis. Appius opes ſuas famulis dividens, cum his in Siciliam navigabat. Ibi tempeſtate exorta pecuniæ inhiantes, juſſerunt eum *in ſcapham tutiorem deſcendere*: & favit ei fortuna, ſimulatumque auxilium veram ei incolumitatem præſtitit in ſcapha transportato, quum interea navem fluctus abſorbuiſſent. — *M. Voluſius, Rebilus, Appius diverſis modis. Val. Max. 7. 3. 8. Appian. Thucydid. 1. 23. 12.*

XCVIII. Et hos quidem ſervavit fuga. Nonnulli per inculta camporum, aut etiam in ſepulchris, vel ipſa Urbe latitantes, pacatiora exſpectare tempora potuerunt. Quorum Marcus quidam, ſuis in ædibus fide ſervorum occultatus, inde, pace reſtituta, velut ab exſilio in publicum prodiit. Sittius etiam municipum ſuorum benevolentia Cales pro exſilio habuit: primus & forte ſolus ad ea tempora hominum, relegatus in patriam. Nam illi prædivitem virum & pro copia ſua munificum cuſtodiverunt armati; ſervis minando, prohibendo ingreſſu oppidi milites, donec legatis ad Treſviros miſſis, quod diximus, impetrarent. — *In ipſa Urbe latitantes quidam.*

XCIX. Alium metus coëgit ad felicem audaciam: quippe à liberto in ſepulchrum abſtruſus, quia ferre loci ſpeciem nequibat, in conductam quamdam ſordidam habitationem immigravit. deinde, quia miles quidam juxta divertebat, periculum timens, capite raſo, quod libertinis erat ſolitum, ludum aperuit publice, nullique ſuſpectos totum illud minaciſſimum tempus citra periculum exegit. Has inter calamitates nihil erat calamitoſius, quàm quod ne flere quidem occiſos erat licitum: quin ultro *læti eſſe omnes* jubebantur edicto, *propter Conſulum deſignatorum Triumphos, & imminentes novi anni ferias*. — *Alius felix audacia ex metu. Dempſterus in Roſinum 10. 29. pag. 1707. Dio. 47. 2. 16. Appian.*

C. Nam A. D. IV. Kalendàs Januar. L. Plancus triumphavit ex Gallia, Rhætis devictis: & mox A. D. Prid. Kal. ex Hiſpania M. Lepidus. Plancus ædem Saturni fecit ex manubiis. Et quamvis imperata lætitia hos in Capitolium cives militeſque proſequerentur, nec tamen aut illorum tacita exſecratio, aut horum apertiſſima convitia defuerunt. Certe ſervatus ad memoriam noſtram verſus eſt, inter Triumphos iſtos uſurpatus: *de Germanis, non de Gallis duo triumphant* — *Planci & Lepidi triumphus. Vetus Inſcriptio apud Pigh. Appian. Vell. 2.*

Triumviratus mala in publicum.

Conſules: quod, ut ſuprà memoravimus, ille Plotium fratrem, hic Paulum in proſcriptorum numerum retuliſſent.

Ventidius Conſul fit. Fragm. Collectionum apud Pigh. Vell. 2. 65. 3. Val. Maxim. 6. 9. 3. Liv. 2. 42. 7. Agell. 15. 4. 383.

CI. Hoc tempore Conſulatum P. Ventidius Baſſus, ex pacto Triumvirorum, eum C. Carinate per aliquot dies geſſit, abdicante Cæſare, & collega ejus mortuo Q. Pedio. Neque moram adferebat, quod tum maxime Prætor erat Ventidius, nihili enim fiebant leges, quarum Genucia cautum erat, ne quis duos magiſtratus uno anno gereret. Ventidio etiam majorem invidiam excitabat fortunæ prioris humilitas, ajuntque *per Urbis vias vulgo proſcriptos fuiſse verſiculos, quibus omnes augures aruſpiceſque excirentur ad recens portentum, quod is, qui mulos fricare ſolebat, Conſul factus eſset.*

Ex humili Fortuna. Plin. 7. 43. Agell. Plancus in Fam. Cic. 10. 18. Dio lib. 43. Marianus. Scotus.

CII. Quippe Ventidium bello ſociali ductum in triumpho Cn. Pompeii memoravimus. Inde juventa inope in caliga militari tolerata, mulos atque vehicula, præbenda euntibus in provincias magiſtratibus conduxit; indeque convitio inimicorum appellatus eſt *mulio*. Sed quia Cæſari tum in illo miniſterio, tum ſubinde majoribus admotus ſatisfecerat, receptus in amicitiam, Senatorque, & mox Tribunus plebis creatus, ac deinde Prætor deſignatus eſt. Eodem anno, quia frequentibus legatis exhauriebantur hæreditates, C. Salonius Tribunus plebis *legem tuliſse* dicitur, *ne cui plus beſſe legare teſtamento liceret; quadrante utique hæredibus ſervato.*

Triumviris honores decreti. Dio. 47. 2. 18. Plin. 16. 4. 1. et 22. 6. Dio.

CIII. Sed major cura omnium de honoribus fuit, quibus Treſviri placarentur. His igitur & alia decreta, quæ olim ob ſervatas civitates dabantur; & coronæ civicæ, poſtquam atrocitate temporum videri meritum cepit, non occidere. Neque vero culpandi videbantur ſibi Treſviri, quod multos tollerent; ſed pro magno habendum, quod nonnullos relinquerent: & publice ſolebant profiteri, *ſe neque Sullæ aut Marii ſequuturos aſperitatem, ne odium ſibi pararent; neque Cæſaris clementiam, ne contemptui, & ex contemptu inſidiis obnoxii fierent.* Tales igitur in ſanguine civium quum fuiſſent, non erat magna poſtulanda in patrimoniis abſtinentia.

Eorum rapinæ. Plut. Ant. cap. 27. Dio. Corn. Nepos. Attico 12. 3.

CIV. Certe *dotem interfectorum uxoribus, decimam bonorum liberis, ſi mares eſſent, ſi fœminæ viceſimam* erant polliciti: ſed præſtabantur hæc oppido paucis, pleriſque conceſſa per legem, extorquebantur calumnia. Neque vero bona reliquorum tuta dominis ulla ex parte erant. Civium proborum quietorumque, quorumdam etiam, qui ſtudiorum cauſſa aberant, bona vendebantur, nihil ſuſpicantibus dominis. Romæ & per univerſam Italiam mercedem habitationum annuam exegerunt: qui proprias ædes incolerent, ab his ſemiſſis ejus, quanti locari poſſent, poſtulabatur. Sic & prædiorum dividebantur reditus.

Totæ urbes adfliguntur. Plutarch. Dio. Frontin. de Coloniis.

CV. Præterea conſtituebantur cujuſque modi generis vectigalia: depoſitæque pecuniæ, etiam apud Veſtales, auferebantur. Totæ quin etiam urbes adfligebantur militum hibernis, & præſtandis ſine pretio cibariis: ſed multo magis deripiendis earum agris, qui videlicet publicati erant; hoſtibuſque judicatis, qui præſtitutum ante diem iis non exceſſiſſent. Jam enim in anteceſſum, quo promptiores ad reliqua bellorum exercitus forent, repræſentare præmia incipiebant, polliciti *per ſe deducturos, quas decreſſent colonias.* In his præter eas quæ ſupra recenſitæ ſunt, Aquinum, Aliſe, Arretium, Interamna, Ligures Bæbiani & Corneliani, lege Triumvirali deductæ coloniæ repe-

Digitized by Google

riuntur: quibus acceſſiſſe poſtea videntur Cremona & Mantua.

CVI. Ita conciliatis manipularibus, duces ac tribunos poſſeſſionibus proſcriptorum alliciebant; gratis aut vili pretio addicentes: aut honores interfectorum atque ſacerdotia transferentes in ipſos. Atque hoc ipſis adſequi erat perfacile, ne enim à quibus nollent ſubhaſtata emerentur, vetuerunt *ad haſtam accedere nihil comparaturos*, mortem interminati. Venerunt igitur tanto pauciores, & poſtquam hi peſſime accepti ſunt, & immenſo coacti quædam emere, nemo deinceps, præter Triumvirorum ſatellites quidquam licitatus eſt. At Ventidius ante Conſulatum etiam Pontifex creatus eſt; & in ejus locum Prætura cuidam Ædilium conceſſa. cæteris etiam Prætoribus, quintum ante diem, quam abituri magiſtratu erant, dati ſucceſſores ſunt; illis in provincias dimiſſis. Satellites Triumvirorū præmiis adficiuntur. Servius in Virgil. eclog. 1. Dio. Agell. 15. 4.

CVII. Ita quum appareret, nihil non ex lubidine Triumvirorum agi, quamquam invidioſis damnatiſque *Regum* atque *dictatorum* nominibus abſtinerent; anta conſequuta eſt animorum commutatio, ut qui nuper intolerabilis viſus fuerat planeque ferreus ſuperioris Cæſaris dominatus, nunc inſtituta cum præſentibus comparatione, merum aurum videretur. Sed religioſiſſimi principes, quum Urbem vacuarent hominibus indidem natis, locupletare peregre accitis diis voluerunt: templumque Serapidi ac Iſidi, poſt ſæpius repudiata eorum ſacra, decretum eſt. Hæc eo anno domi, & in Italia geſta. Cæſaris dominatus præ hoc tolerabilis. App.

CVIII. Nec pauciora interim Brutus in Græcia, Caſſius in Syria, Cornificius in Africa, & in Sicilia Pompejus geſſerunt; quamquam illa ſane conciſius apud auctores referuntur. Brutus accepto Senatuſconſulto, quo ſibi decretum imperium erat, pacataque Græciæ & Illyrici parte, Cæſarem (à quo tum adhuc oppugnari Antonium putabat) per epiſtolas monuit, *perſeveraret in incœpto, & quoniam communem hoſtem haberent, ſecum rediret in gratiam*. Interea, quod deſiderari ſe ſciebat in Senatu, ad transjiciendum ſe comparabat. Sed ubi mutatum Cæſarem, omniaque ad bellum ſpectare cognovit; hoc agere contento ſtudio cœpit, ut vi repellere vim facturos poſſet. Igitur Macedoniæ rebus optime conſtitutis, recurrit ad componendam ſeditionem, quam interim in exercitu C. Antonius commoverat; clam appellando duces militeſque & ad defectionem ſolicitando. Bruti geſta. Dio 47. 3. 29. Plut. Brut. c. 38

CIX. Sed mature cohibitus eſt à Bruto, ademptiſque inſignibus Prætoris, in libera cuſtodia habitus Apolloniæ. Sed ille, non repreſſa per hoc, verum aucta audacia, magis etiam ad ſe pertrahere exercitum adniſus eſt: tantumque profecit, ut in legione quarta ſeditio naſceretur, reſque veniret ad manus; & nonnulli ad liberandum cuſtodia Antonium pergerent. Id conſilium Bruto literæ quædam interceptæ prodiderunt, correptuſque Antonius, & pro ægroto in currum opertum conjectus eſt, ut exportaretur oppido, atque in navi adſervaretur. Igitur milites Antonio non reperto Brutum timentes in colle quodam haud procul Apollonia conſederunt; miſſis qui *Brutum ad ſe venire* juberent. C. Antonius ſeditionem in Brutum bis exc. tar. Cic. ad Brut. 2. 2. Dio. Plutarch.

CX. At ille, *milites ad Imperatorem accedere verius eſſe* reſpondit: ignovitque deprecantibus, paucis imperfectis aut ab exercitu remotis ſeditionis auctoribus. Statimque ita ſunt converſæ militum mentes, ut interficerent relegatos, his culpam omnem imputantes; Quæſtoremque atque legatos Antonii ad necem depoſcerent. Certum erat Bruto, nihil ſtatuere in quemvis civem durius Bruti dictum de morte Ciceronis. Brutus ad. Cicer. 1. 2; 4. 2. 4. 5. 7. Plutarch. Cic. ad Brut. 2. 16. 17.

quam neceſſum eſſet. Igitur hos quidem in naves impoſitos tamquam ſubmerſurus, in tutiora loca tranſtulit. Interim audita morte Ciceronis & cæterorum, *dolere ſe quidem morte amiciſſimi viri* dicebat, *ſed magis cauſſa mortis erubeſcere*. Semper enim eum, nequid Cæſari crederet, diligentiſſime monuerat. Accuſabat & ſuperſtites, qui pati ac videre ſuſtinerent, quæ vel auditu intoleranda forent libertatis & patriæ amantibus. Ipſe autem ne his rumoribus iterum ad defectionem milites ſolicitarentur, Apolloniæ atque Antonii cuſtodia C. Clodio relicta; in ſuperiorem Macedoniam tranſduxit exercitum, inde in Aſiam tranſmiſſurus. ubi longius abducti ab Italia, neque transfugiendi occaſionem, neque etiam eorum, quæ domi fierent, notitiam adipiſcerentur.

JOH. FREINSHEMII

SUPPLEMENTUM

Libri CXXI. LIVIANI.

L. Annæi Flori Epitome Ejuſdem Libri.

C. CASSIUS, cui mandatum à Senatu erat, ut Dolabellam hoſtem judicatum bello perſequeretur, auctoritate Reipublicæ adjutus, Syriam cum tribus exercitibus, qui in eadem Provincia erant, in poteſtatem ſuam redegit: Dolabellam in urbe Laodicea obſeſſum mori coëgit, M. quoque Bruti juſſu C. Antonius captus, occiſus eſt.

Baſſus Syriam obtinet. Cic. Philipp. 11. 13. Strabo lib. 16.

INTER hæc Syriam Q. Cæcilius Baſſus privatus ille quidem, ſed animi conſiliique non egens, Sex. Cæſari cum vita & duabus legionibus ereptam obtinebat. Nec prohibere Dictator Cæſar potuerat, Africano tum bello, deinde aliis intervenientibus. & duces contra ſe miſſos facile Baſſus repellebat, Apamea conſtituta arce belli: circa quam opimus ager alendo exercitui ſufficiebat omnia, & vicini Reguli multi, levitate inſita, & odio Cæſaris, in commilitium pertrahebantur. Inter quos & Jamblichus fuit, Emeſſenæ gentis Regulus, Lyſiadiſque & Chalcidis tyranni.

Se defendit ab Antiſtio. Joſeph antiq. Judaic. 14. 17. & de Bello Jud. 1. 8. Strabo. Dio 47. 4. 25.

II. His opibus aliquot Romanorum ducum, legionibus & equitatu magno inſtructorum, vim ſuſtinuit. C. primum Antiſtius obſederat eum Apameæ, deinde quum æquo Marte aliquandiu certatum fuiſſet, velut tacitis induciis dirempti, utrimque ad comparanda auxilia, bello interim omiſſo, ſe contulerunt. Antiſtio & finitimi, quotquot Cæſari ſtudebant, mittebant auxilia, & ex Judæa procurator gentis Antipater: cujus filium Herodem, è judicio capitali ad ſe confugientem in honore habuerat Sextus, Samariæque & cavæ

Syriæ præfecerat. His deinde ab Româ miſſæ copiæ acceſſerunt.

III. Sed Alchandonius Arabs Rhambæorum Rex, infidi ſemper animi, quum ab utriſque vocatus eſſet, medio inter Apameam & Antiſtii caſtra loco conſedit, & mercede ſe militaturum profeſſus, plura danti Baſſo acceſſit: bonamque ei operam, quod arcu perite utebantur Arabes, præſtitit. Nec ideo minus ad Apameæ obſidionem Antiſtius redierat, magna cum ſpe boni eventus: donec arceſſiti à Baſſo Parthi, maximis copiis duce Pacoro adfuerunt. Hi Antiſtium repuliſſe contenti, multis ejus occiſis militibus, propter hyemem (nam in exitu December erat) nulla alia re geſta domum redierunt.

Parthos concitat. Dio. Strabo. Cic. ad Attic. 14. 9. 10.

IV. Ab hoc tempore res Cæcilii Baſſi ſatis firmæ fuere: robuſtuſque exercitus, & ex victoria plenus animi, ut etiam Patribus Italicarum rerum perturbatione anxiis, ſolatio eſſet. Cæterum quia Cæſaris confirmata acta fuerant, quamquam eo jam perempto, L. Statius Murcus ex Prætura Syriam provinciam habiturus, cum tribus legionibus bellum intulit Baſſo; superveniтque Q. Marcius Criſpus Prætorius & ipſe cum legionibus totidem ex Bithynia. Ita duobus magnis Romanis exercitibus & equitatu firmo circumſeſſa Apamea defendebatur tamen intrepide, donec in Syriam C. Caſſius venit, Trebonianis militibus inſtructus, quos à Dolabella P. Lentulus tranſduxerat, & pecunia ab eodem Lentulo, nam is Trebonii Quæſtor fuerat.

Obſidetur Apamea. Philipp. 11. 13. & Famil. 12. 1. Vell. 2. 69. 2. Appian. lib. 4. C vil. Joſeph antiq. Judaic. 14. 17.

V. Ad hunc omnia propere conceſſerunt, ſive propter Senatuſconſultum, quo *parere ei omnes ea provinciæ exercituſque* jubebantur; ſive propter ipſius virtutem famamque & amicitias. Quippe commemorare adverſus ſingulos *multa ſua merita* atque officia poterat: & ubi hæc deerant, *Reipublicæ ſalus* erat obtentui. *Scire ipſos, quàm ex præclara & potenti, ſubito in miſerrimam conditionem res Romana incidiſset, ambitione paucorum, qui ſublata libertate, communibus commodis debitas curas, ſuam ad dominationem univerſas tranſtuliſsent.*

Sed C. Caſſius ad ſe trahit omnia. Cic. Famil. 12. 14. Liv. Epitom. Appianus.

VI. *Eſſe vero tantam in hominum animis regnandi dulcedinem, ut ne Cæſaris quidem exitu perterriti paria concupiſcant. Sic Antonium deguſtato ſub Cæſare imperio, ſic Octavianum hæreditate avunculi & ipſo nomine incitatum, patriam, amicos, famam, ſalutem denique ipſam cupiditatibus ſuis poſthabere. Nam Dolabellam quidem immani audacia atque crudelitate latronem, factis ipſis omnia ab Senatu populoque Romano recens concordiæ cauſſa conſtituta violaſſe. C. Trebonium Aſiæ proconſulem occidiße: nihil ad ſe pertinentem occupaſſe provinciam: nunc etiam in procinctu eſſe, ut decretam C. Caſſio Syriã eripiat.*

Cæſar avet dominari. C. c. Philipp. 11. 2.

VII. *Se vero non ita cognitum aut domi populo Romano, aut foris ſociorum cuiquam eſſe, ut conjunctam cum publico periculo injuriam ferat. ſibi certe, ipſo illo Dolabella conſentiente, ipſo illo Antonio decretam Syriam eſſe. hanc ſe provinciam & debere obtinere, & poſſe. Neque hanc modo conceſſam ſibi; ſed in vicinas omnes datum ab Senatu imperiũ eße. neq; tam adhuc evilniſſe ſanctiſſimum hoc nomen, ut non ubiq; venerationi ſit gentibus. Igitur & has copias, quibus utatur, parare iſto Senatuſconſulto inſtructum celeriter potuiſſe: & habere certũ, multos circum ſponte vocantium populos Regeſq; ſibi futuros auxilio.*

Suam virtutẽ cauſamque prædicando.

VIII. *Sed malle ſe Romani Imperii ſalutem Romanis maxime copiis ducibuſque defendere: atque adeo abominari illam fortunam, ut externis potiſſimum præſidiis inniti neceſſum ſit publicæ libertatis adſertores. Igitur ſe à Murco Criſ-*

Petit ab utriſque partibus ut ſecum ſentiant.

Digitized by Google

Caſſius ad Cic. Fam. 12.11.

poque Imperatoribus, itemque à Cæcilio Baſſo petere, ut poſitis inimicitiis, ad concordiam redeant; & ad communem omnium ſalutem ſecum adminiſtrare Rempublicam occipiant. Fruſtra inter ſe pugnare, quibus eſse nulla ſalus, præterquam in publica poſſit. Jam & Octavianum ſentire cum Senatu, neque lenius hujus, quàm Conſulum armis Antonium premi. Ne ſibi jam aut pro Cæſare bellandum, aut contra ipſum putent, quando partes eas ſuo ad Rempublicam reditu filius ipſe Cæſaris ſuſtulerit.

Omnes eadem in caſtra contrahit. Velleius. 2. Caſſius ad Cic. Famil 12.12. Dio. Appian.

IX. His atque ſimilibus cauſſis inducti Murcus atque Marcius Caſſio tradiderunt copias; & Baſſum miſere cupientem retinere ſuos milites, reliquerunt ipſi, ſeque ad C. Caſſium tranſtulerunt. Ille omnes eadem in caſtra contraxit. quo tempore magnus repente imber extitiſſe traditur, & irrumpentes in caſtra portis omnibus apros confudiſſe ac conturbaſſe pleraque: neque defuiſſe, qui *celerem Caſſio & potentiam & interitum prædici* opinarentur.

Ioſeph. antiq. Iud. 14.17. & de Bello Iud. 1.9. Dio 47.4.24. App. Cic. Philipp. 11.13.

X. At Caſſius his copiis auctus omnia circum terrebat imperiis; graveſque exigendo pecuniarum ſummas, civitatibus terribilis imminebat. Tum & quatuor oppida Judææ, propter non ſoluta ſtipendia venierunt Gophna & Lydda, & cum Emaunthe Thamna. Sed & Malichum ex Judæorum principibus interfecturus erat Caſſius, niſi pro eo Regulus gentis Hyrcanus centum talenta miſiſſet. Profectus enim erat in Palæſtinam Caſſius, uti venientem ex Ægypto legatum Dolabellæ A. Allienum occuparet. Is Alexandria legionum quatuor inſtar reducebat, reliquias Pompejanæ Craſſanæque cladis: aut ex iis cohortibus, quas apud Cleopatram reliquerat Cæſar. neque auſus adverſus octo legiones contendere, cum exercitu in Caſſii partes tranſiit.

Con ra Dolabellam ducit. Caſſius ad Cic. Famil. 12.12. Dio. App. Cic. Famil. 12.13.

XI. Hæc ante nonas Martias acta præſcripſit in Urbem Caſſius ex caſtris, quæ in oppido Galilææ Tarichæa poſuerat. Poſt menſem deinde, Dolabellam in Ciliciam venire audiens, dimiſſis ſine injuria Baſſo Criſpoque, & ſi qui præterea manere gravabantur, claſſiſque præfectura Murco tradita, eodem inſtituit ducere, auctus etiam equitum ſagittariorum aliquo numero, qui ex Parthis, quam apud gentem fama erat clariſſimus, ad eum venerant. Tum cognito claſſem Dolabellæ eſſe in Cilicia, ipſum iſſe Laodiceam, eodem cum omnibus copiis eſt profectus.

Dolabella vires. Appian. Cic. Fam. 12. 14.

XII. Quippe Dolabella poſt interfectum Trebonium, tributis Aſiæ civitatum, claſſem à Rhodiis Lyciiſque atque è Pamphylia & Cilicibus, opera L. Lucilii Figuli, mercede conduxerat: Syriamque, Figulus navibus, Dolabella pedeſtri itinere cum legionibus duabus petebant. Animos Tarſus & Laodicea dabant, hæc inter inſignes Syriæ civitates, illa Ciliciæ caput. Sed claſſis ad Corcyram clauſo portu ſe tenuit, quum eam Q. Caſſius ſequutus eſſet; deinde hoc ad caſtra Caſſii profecto, Turulius Quæſtor cum navibus, quas anno ſuperiore Tullius Cimber in Bithynia compararat, curſum præcluderet.

Caſtra ejus ad Laodiceam. Dio 47.4.30. Tacit. 13.8. Cic. Famil. 12. 13. & 15. Strabo lib. 16. Appianus.

XIII. At Dolabella Tarſenſium, deinde Laodicenorum juventute centuriata, exercitus inſtar fecit: dejectaque parte muri, caſtra oppido conjunxit: poſtquam præſidio Caſſii apud Ægeas Ciliciæ civitatem dejecto, ab Antiochiæ oppugnatione cum detrimento rejectus aliquoties: deinde deſertus in itinere à pleriſque militibus Aſiaticis fuerat. Laodicea in peninſula ſita, præclaras à terra munitiones, à mari portum optimum habebat. & quum ager frugum vinique fera-

Digitized by Google

feraciſſimus eſſet,commodã ſane ſtationẽ atq; ſecurãm Dolabellę præſtare videbatur. Sed Caſſius cum decẽ legionibus,& cohortibus auxiliaribus viginti, & quatuor milliũ equitatu ſuggreſſus,os Laodiceni portus obſtruero ſatagebat,non ſacris,non religioſis parcens,quo minus ex ſuburbanis ędificiis ſaxa materiamq;comportaret.

XIV. Per hęc res anguſtæ fiebant Dolabellæ, jamque triticum penes eum ternis tetrachmis erat;ſed erant tamen adhuc ſolatio Laodicenę naves,quas Caſſiana moles non ſatis exitu prohibebat. Mox & claſſis Dolabellæ ſupervenit. qua confiſus tranſmittit Aradum, pecunias & naves inde quoque coacturus. ſed deprehenſus cum paucis, periculum ægre vitavit fuga. Igitur Caſſius miſſis in Phœniciam Lyciamque & Rhodios, qui claſſem adducerent, nec adjutus, præterquam à Sidoniis, commiſit tamen prœlium, quo plures utrimque demerſæ naves ſunt, quinque una cum remigibus & claſſiariis Dolabella captas abduxit.

Prœlium navale cum Caſſio.
Cic. Famil.
Dio.
Appianus.

XV. Ergo Caſſius tum ad eoſdẽ iterum,à quibus erat contẽptus,tum ad Reginam Cleopatrã miſit.& Tyrii quidẽ Aradiique cum eo numero navium,quem conficere potuerant,adfuerunt: parque ſtudium Serapionis fuit,qui Cleopatrę Prętor in Cypro,Regina inconſulta Caſſiũ juvit. Nam illa propter familiaritatem Cæſaris Dictatoris Dolabellę favebat;& hujus in gratiam paſſa erat abduci legiones ab Allieno: claſſemque paratam habebat,quam ei ſubmitteret, ſed ea ventis retinebatur. pecuniam tamen grandem ſubminiſtraverat. Caſſio autem ne auxilium mitteret, *famem peſtilentiamque* excuſabat, *quo ſimul utroque malo Ægyptus premeretur*.

Cleopatra Dolabellę favet.
Dio.
App.

XVI. Rhodiorum Lydiorumque perplexius reſponſum fuit:*ſemper Romanam magnitudinem colere ſolitis, nihil accidere triſtius potuiſſe, quàm quod Romanæ civitatis principes inter ſe collidi mutuis diſcordiis ſentiant: nec ſciri poſſit, utra partium juſtius Senatus populique Romani auctoritatem præferat. Iiſdem enim vocabulis utroſque niti, nec alia nunc adferri à Caſſio, quàm quæ Dolabella prius adſeveraſſet. Scire ſe nuper admodum M. Marcello, Ser. Sulpicio Conſulibus, renovatum eſſe fœdus, quo eoſdem cum Senatu populoque Romano hoſtes ſibi futuros juraſſent. Sed ejuſdem nimirum populi juſſu Dolabellæ Syriam datam cognoſse, cujus Senatus eamdem Syriam Caſſio dederit.*

Rhodiorum Lydiorumque reſponſum ad poſtulata Caſſii.
P. Lẽtulus ad Cic. Famil. 12. 15.

XVII. *Sane Dolabellam hoſtem ab Senatu judicatum dici, ſed ab eodem Senatu prioribus decretis abolitis, Caſſium & qui cum eo ſentiant, hoſtium numero eſſe. Non debere Romanos iraſci externis civitatibus, ſi non ſatis dijudicent utrorum ſit cauſſa juſtior: quum inter ipſos ea de re conſtet nihil, armiſque decidi neceſſum ſit omnia. Nihil ſe potuiſſe aut rebus ipſis æquius, aut in nomen Romanum reverentius ſtatuere; quàm ut neutris partibus auxilium præſtent ad civilia bella, ſeque ita gerant, ut nemo habeat adverſum ipſos odii cauſſam. idque ſibi neceſſarium eſſe propter agros, quos in continenti habeant Rhodii:qui facilius à quolibet hoſte vaſtari queant, quàm defendi vel à potentiſſimis ſociis.*

Volunt neutris partibus auxilia mittere.
Appian.
P. Lentulus.

XVIII. *Audire ſe hoc ipſum conſilium ipſis probari, qui ſemper exiſtimati ſint multum valere prudentia. Sane Dejotarum Regem, quum ſemper fuerit Pompejanis partibus addictiſſimus, & ab adverſis gravia damna acceperit, auxilium* Caſſio *non mittere. idemque ab aliis Regibus atque civitatibus fieri, quos nulla alia cauſſa attineri arbitrẽntur, quàm quia quid ſibi faciendum ſit inter hæc incerta rei Romanæ fata neſciant.*

Quia ſic faciunt & alii.
Cic. Philipp. 11. 13.
Dio. 47. 4. 5.
Appian.

XIX. *Neque vero recte ſibi objici, quod naves Dolabellæ dediſſent. Simili*

Excuſant Dolabellæ miſſas naves. Appian. Cic.

enim conditione & Caſſio fuiſſe daturos, & cuilibet, dum ne hoſtium in numero eſset. Non enim ad bellum ei conceſsas, ſed deducendi tantum gratia; neque ſe ſcire ſi his ad bellum abutatur: neque ſi ſciant, eſse probaturos. Legationes ad Dolabellam miſsas crimini ſibi dari eſse mirabant; niſi forte ad proconſulem populi Romani, denique modo Conſulem legatos mitti fuerit nefas. Neque arbitrii ſui, neque modeſtiæ eſse, quos à populo Romano mitti oporteat in provincias, anquirere. ſibi putare colendos, quicumque mittantur. Aut igitur operam det Caſſius, quidnam voluntatis in re qualibet Senatus populuſque Romanus habeat, intelligi poſſit; aut rem tantam dijudicare neſcientibus ne iraſcatur.

Aliud prœlium Caſſii & Dolabellæ. P.Lentulus ad Cic. Fam. 5. 14. 15. App. lib. 4. Civil. Dio.

XX. Hæc ideo minus habebant ponderis, quod ab inimico animo profecta putabantur, quia tunc maximos magiſtratus iidem gerebant Rhodii, qui ante aliquot annos Pompejum cæteroſque fugientes oppido & portu non receperant. Sed Caſſius jam claſſem luculentam præfecto Sextilio Ruſo habebat: & à tribus aliis, quas Q. Caſſius, Turulius, Patiſcus ducebant, adjuvabatur. Ergo non dubitavit denuo cum Dolabella confligere; quamquam huic Ægyptiæ naves acceſſerant. Sed tum quidem dubio Marte pugnatum. paulo poſt à Caſſianis hac arte parata eſt victoria.

Dolabellæ res inclinant. P. Lentulus. Dio. Appian.

XXI. In Lycia Sex. Marius & C. Titius legati Dolabellæ claſſem habuerant roſtratarum, cum onerariis magnis navibus centum: hoc Dolabellæ conſilio, ut pulſus Syria, copiis in naves impoſitis, Italiam peteret. Sed à Lentulo Quæſtore Aſiæ disjecta claſſis, onerariæque ad unam omnes captæ ſunt. Quum igitur hoc genere navium abundare Caſſius cœpiſſet, Statio Murco quaſdam earum, haud magni ad alia uſus attribuit; quas incenſas opportuno vento in claſſem hoſtium mitteret. Ille feliciter exſequutus conſilium, & in prœlio victor fuit; & in portum invectus navibus, exitum Dolabellæ penitus intercluſit.

Ejus exitus: App. lib. 4. & 5. Civil. Dio. Vel. 2, 69. 20.

XXII. Jam & à terra perfectis operibus aries admovebatur: & nequidquam eruptione tentata, repulſus intra mœnia hoſtis erat. Sed reſiſtebatur adhuc, & ne corrumpi nocturnæ excubiæ poſſent, M. Octavius Marſus pervigili cura impediebat. Igitur qui interdiu in ſtationibus erant, quieti ſe tradente Murco, fecerunt proditionem, Quinto quodam auctore, & per diverſa parva oſtia, quæ in muris ad ſubitas eruptiones veterum induſtria reliquerat, intromiſſus hoſtis eſt. Urbe capta, quum Dolabella ſuum exemplū metueret, ne quod in Trebonio fecerat, ipſe pateretur, ſervo ſuo prębuit cervicē, *caput adferre* jubens *Caſſio ſuæ ſalutis pręmiū.*

Laodicenorum calamitates. App an. Dio. Senec. Suaſ. 12 Strabo lib. 16.

XXIII. Ille ſupereſſe tam bono hero gravatus, quum illum jugulaſſet, ſe quoque eodem ferro interemit. Sed & M. Octavius ſua manu invenit necem. *Corpora ſepeliri* juſſit Caſſius, quamquam Trebonium inhumatum abjecerant. Q. Dellium, qui pactus erat *ſalutem, ſi occidiſſet Dolabellam*, tamquam impleta conditione inter ſuos habuit. At Laodicenos publica ſacraque pecunia ablata, gravibuſque impoſitis tributis, ad extremam miſeriam redegit. quum & bellum multas ejus oppidi partes adflixiſſet, & nobiliſſimum quemque ſupplicio peremiſſet victoria. cæteris tamen abſtinuit injuriam, militeſque Dolabellæ, quamquam erant ab Senatu hoſtes judicati, in ſacramentum accepit pœna remiſſa: neque poſtea etiam, quum multorum inſidiis peteretur, quemquam eo nomine interfici paſſus eſt.

Equus Sejanus. Agell. 3. 9

XXIV. Sed *inter cætera Dolabellæ ſpolia nobilem equum fuiſse* ferunt, *ſingularis cujuſdam & pulchritudinis & fati. Hunc ſe vidiſse* C. Baſſus tradidit, *Argis, ubi natus erat, ex genere illo decantato, uti conſtanter eſt creditum, Diomedis equo-*

rum. quos occiſo domino Herculem deduxiſse Argos ſama ferebat; haud credibili pulchritudine & vigore omnibus aliis equorum laudibus longe præſtante. Hunc Dolabellam nuper, quum fama ejus adductus Argos veniſſet, grandi ſumma emerat. Sed obſervatum eſt, omnes illius equi dominos cum familia fortuniſque omnibus miſere diſperiſſe. Nam primus omnium Cn. Sejus; unde & *Sejanus equus* appellatus eſt, à M. Antonio capitali ſupplicio adfectus fuerat. Et modo P. Dolabella gravi exitio erat conſumptus. Sed poſtea quoque & Caſſius interiit, & ipſe M. Antonius, inter Caſſianam cladem hoc equo potitus: ſed ad inſtitutum revertor.

Caſſii potentia. Joſeph. de bello Judaic. 1.9. et Antiq. Jud 14.21. App lib.4. et 5 Civil.

XXV. Occiſo Dolabella multi Reguli tyrannique Laodiceam cum muneribus & coronis ad Caſſium accurrerunt. quos inter ab Hieroſolymis Hyrcanus venerat, Herodem adducens & Malichum, qui patrem Herodis intercepiſſe veneno putabatur. Idcirco cum venia Caſſii Herodes cum in conſpectu Regis ſui per aliquot centuriones Romanos contrucidandum curavit. At Caſſius conſtitutis Syriæ rebus, præfectoque cum una legione fratris filio, quos ſibi fidos putabat homines, civitatibus tyrannos imponens, quo in numero Marion Tyrius fuit, in Ciliciam proficiſci ſtatuit, inde Cleopatram, ob miſſa Dolabellæ auxilia, petiturus: poſtquam obiter Tarſenſes propter favorem adverſarum partium mulctaſſet.

Tarſenſium acta et clades. App. Dio.

XXVI. Nam illi diviſi in factiones, & unaquaque nomen civitatis obtendente ſuis conſultis auſiſque, primo Caſſium, mox Dolabellam coronaverant: Deinde Cimbrum Tullium, ad opem Caſſio ferendam properantem, arcere tranſitu Tauri ſtatuerant: mox pacti cum eo, ſimul pauciores habere opinione copias viderunt, excluſerant oppido, neque commeatu juverant. Ille prævertendum ad majora ratus, omiſſa oppugnatione Tarſi, contendit in Syriam. Interea Tarſenſes, occupato, quod Cimber oppoſuerat caſtello, vicinos eoque ſemper inviſos infeſtoſque Adanenſes bello petierunt; *Caſſianos eſſe* improperantes. Ergo vivente adhuc Dolabella, L. Sextilium Rufum Caſſius miſit, à quo victi venerunt in deditionem. Caſſius mille quingenta talenta victis imperavit. Ea pecunia quum acerbe exigeretur, Tarſenſes venditis omnibus publicis templorumque ornamentis, mox etiam ingenua corpora coacti ſunt addicere. multique horum ſervitutis tædio ſibi conſciverunt mortem. Huic fortunæ Caſſius ſuperveniens, miſertus eſt hominum, & reliqua civitati condonavit.

Triumvirorum conſilium. Sueton. Cæſ. cap.52. Dio. App. Plut. Bruto cap.40.

XXVII. Hæc ubi Romæ ſunt audita, Treſviri, ne ſuarum partium homines concidere animis paterentur, Tarſenſibus publice collaudatis, *operam daturos* oſtenderunt, *uti cladem eorum ſua liberalitate ocyſſime ſublevarent.* Iidem & Cleopatram laudaverunt, ob ſubmiſſa Dolabellæ auxilia, permiſeruntque, *uti filio Ptolemæo, quem tanquam ex Cæſare ſuſceptum, ne ipſo quidem Cæſare prohibente, Cæſarionem vocare ſolebat, Regis Ægypti appellationem tribueret.* Sub eadem tempora Caſſium quoque irrumpere parantem in Ægyptum, M. Bruti literæ revocarunt: *Triumvirorum apparatum contra ſe & conſilia* nunciantes. *Neque vero ſe parandæ ſeorſim potentiæ cauſſa, ſed ut contra tyrannos exercitum contraherent, Italia relicta longinquas regiones petiviſſe. Memores igitur propoſiti, non debere longius evagari ab Italia, ſed eò convertere cogitationes, quemadmodum patriæ civibuſque ſuis poſſint eſſe præſidio.*

Ariobarzanes et C. Antonius occiduntur. Dio. Plutarch. Liv. Epitom.

XXVIII. Igitur & Parthos equites, quorum opera erat uſus, cum legatis & muneribus remiſit ad Regem, majora ſimul auxilia petens, quæ perditis demum

Digitized by Google

rebus adfuerunt. Interim equites à Caſſio præmiſſi in Cappadociam, Ariobarzánem, tanquam inſidiatorem Imperatoris ſui occiderunt, magnaque cum pecunia & cætero Regis inſtrumento ad Caſſium reverſi ſunt. Dum ea geruntur M. Brutus mortibus tot clariſſimorum virorum, ſed præcipue D. Bruti & M. Ciceronis irritatus, ad vindicandam tum propinqui ſui, tum amiciſſimi viri necem, ſcripſit Q. Hortenſio, ut C. Antonium, quem hactenus ſumma cura defenderat, interficeret. Sunt qui *necatum à C. Clodio Antonium* tradant, *timente ne per ſubmiſſos à Marco fratre cuſtodia eriperetur*. Sed juſſum Bruti fuiſſe ſatis conſtat, itemque miniſterium Hortenſii: quando & hoc mortuo jam Bruto M. Antonius exprobravit, & Hortenſium velut inferias fratri dedit.

JOH. FREINSHEMII

SUPPLEMENTUM

Libri CXXII. LIVIANI.

L. Annæi Flori Epitome Ejuſdem Libri.

M. BRUTUS adverſus Thracas parum proſpere rem geſſit; omnibuſque traſmarinis provinciis exercitibuſq; in poteſtatem ejus & C. Caſſii redactis, coierunt Smyrnæ uterque ad ordinanda belli futuri conſilia. M. Meſſala Poplicolam fratrem victum, communi conſilio condonaverunt.

Poplicola Bruto inſidiatur. Liv. Epitom. Dio. 47. 47.

CIVILES diſcordiæ bellis externis eo quoque nomine peſtilentiores eſſe deprehenduntur, quod hic hoſtes & alienigenas timeas, tuorum fide ac benevolentia te conſoleris; ibi nihil ne quidem ab intimis, nedum quibuslibet amicis tutum eſt. L. Gellius Poplicola L. F. M. Meſſalæ frater, qui antiqua familiaritate Bruto erat conjunctiſſimus; & eodem apud Caſſium loco fratrem eſſe ſciebat; M. Bruto inſidiatus, & pro cætera viri clementia, ob eadem illa, quæ exaſperare pœnam debuerant, dimiſſus eſt. Ea quoque lenitas profuiſſe viro creditur, ut plures ad ejus amicitiam ſe applicarent.

Bruti apparatus. Plutarch. Dio. Cic. Philipp. a. 37. & 12. 13. & epiſt. ad Brut. 1. 7.

II. Idcirco & claſſem haud pœnitendam colligere in Bithynia & apud Cyzicum potuit; & pedeſtri itinere provincias obiens conſtituit res civitatum, litibuſque Regulorum operam dedit, ea tum moderatione ac manſuetudine, tum etiam æquitate, ut & inter ſe omnes, & ſibi amicos fidoſque efficeret. Tum & Dejotarus acceſſit partibus, licet longa ſenectute moroſior; qui nuper etiam Caſſium auxilia petentem ſpreverat. Atque erat in hoc haud quaquam leve præſidium; opibus & auctoritate prævalido. Nam & adempta nuper à C. Cæſare, ea de ejus cognita, ſuo Marte recuperaverat: & Dolabellam fines ſuos ingredi volentem, junctis cum Tullio Cimbro copiis profligarat: & filium habebat, ipſum

Digitized by Google

quoque Regem appellatum ab Senatu, egregię ſpei atque indolis adoleſcentem.

Reditus in Europam. Dio.

III. Enimvero Brutum rebus in Aſia ex voto ſuccedentibus, M. Antonii conatus in Europam revocarunt. cujus licet ſpes in exercitu ſeditionem ſerendi, interempto fratre Cajo in irritum reciderant; tamen verendum Bruto erat, ne qui per abſentiam ſuam ſimiles alii motus orirentur. Igitur in reditu per Thraciam, regionem quam ſine liberis decedens Sadales populo Romano reliquerat, recepit: inde in Beſſos fecit expeditionem, ut ſimul maleficia horum ulciſceretur, & ſibi nomen imperatoris pararet; ornamento atque utilitati futurum ad bellum, quod ſibi adverſus Cæſarem & Antonium poſt gerendum eſſe videbat.

Brutus Beſſos vincit. Liv. Epit. Dio Pigh. annal. 711. Anton. Aug. Antiq. Dial. 1.

IV. Et initia quidem belli adverſus feram & pugnacem gentem paulo duriora fuerunt: ſed egregia Rhaſcupolidis opera victorem Brutum, votique compotem fecit. Atque is ut cauſam ſuam latius commendaret, pecuniam ſignari hinc imagine ſua juſſerat, inde pileo, libertatis indice, & duobus pugionibus, quibus ſe atque Caſſium aſſeruiſſe Romanum populum ſublato domino ſignificaret, tempore quoque rei geſtæ ſic adſcripto E I D. M A R T. Omnes jam trans mare provincias in poteſtate Brutus atque Caſſius habebant: neque tantummodo ſuppetebat otium communicandis conſiliis, ſed etiam neceſſitatem imponebat paratus prope, & mox in Græciam tranſmiſſurus hoſtis.

Cum Caſſio conſultat. Liv. Epit. Plutarch. Appian. lib. 4. Civil.

V. Igitur Caſſius è Cilicia, Brutus è Macedonia profecti, Smyrnæ ad ordinanda futuri belli conſilia coierunt, iis pedeſtribus navalibuſque copiis, & apparatu pecuniæ, ut minime impares ad decernendum de Romano imperio viderentur. Pari honore & erat, & haberi volebat Caſſius; ſed detulit ei Brutus, ut crebrius ad eum ventitaret, tamquam ætate majorem, & corpore haud atque validum. Neque diſceſſum à prioribus animis erat, quin & tueri cauſſam ſuam conarentur, & non niſi concordibus tantam ſubeundam molem ſcirent. apparebatque nihil eſſe melius, quàm ut in Macedoniam cum omnibus copiis proficiſcerentur, propulſaturi hoſtem, aut ceſſantem in Italia quæſituri: penes quem jam eſſe legiones circiter quadraginta cognoverant.

Et ab eo pecuniam accipit. Dio Appianus. Plutarch.

VI. Sed Caſſio placebat *Rhodios prius Lycioſque in ordinem cogi, validos claſſibus, adverſos animis, & ſi contra Cæſarem & Antonium res parum procederet, terga invaſuros. At nunc priuſquam majoribus rebus diſtineantur, facile hos auctoritate aut vi cogi in ordinem poſſe.* At Brutus *opus ſibi pecunia eſſe* dictitabat: *nam ad parandam claſſem inſumptum, quod habuiſſet.* nec deerant inter amicos Caſſii qui *dandam* negarent, *cum aliena invidia paratis ambitioſe abuſuro:* ſed vicit æquior ſententia, ac jubente Caſſio ex omni præſente copia trientem Brutus accepit.

Poplicola Caſſio inſidias tendit. Liv. Epit. Dio. Appian.

VII. Tum & M. Meſſalæ egregio juveni, Poplicolam fratrem communi conſilio condonarunt: qui venia nihilo factus melior, inſidias Caſſio paraverat. Sed indicium ejus rei Polla detulit, Poplicolæ mater, utrique conſulere cupiens, & Caſſio ſalutem paratura, filio veniam. Sic ille iterum abſolutus, ne tum quidem retulit benefactoribus gratiam, quin ab his ad Cæſarem & Antonium perfugeret. His ita ordinatis partiti ſunt inter ſeſe, ut Brutus Lycios, Caſſius Rhodum oppugnaret. Igitur gnarus eum populo rei nauticæ peritiſſimo rem fore, Myndum deducit claſſem, ornatam inſtructamque, ac ibi remiges exercuit.

Rhodiorum legatio ad Caſſium.

VIII. Eò venerunt ab Rhodiis legati, *neque contemni civitatem* petentes,

Digitized by Google

quæ ſemper ulta ſit injurias ſuas: neque fieri aliquid contra fœdera, quibus diſerte cautum ſit, ne alteruter populus ab altero bello & armis petatur. Quod ſi forte ob auxilia non miſſa ſuccenſeat, ituros Romam oratores Senatus conſulendi gratia: illo auctore graviter & benigne miſſuros. Reſponſum eſt, *verborum præteriiſſe tempora: nunc finiendas armis controverſias eſſe. Fœdus, quod prædicarent Rhodii, prius violatum ab ipſis eſſe, Dolabellæ partes ſequutis. ſed & eodem fœdere de mittendis auxiliis perſcriptum eſſe. ipſos à Caſſio rogatos illudere Senatus obtentu, quem ſciant oppreſſum per tyrannos patriæ, diſſipatum atque diſperſum per provincias. ſed brevi pœnas daturos & illos, & illorum ſocios Rhodios, ni confeſtim imperata faciant.*

Eorumdem diverſa ſtudia.
Diog. Laert.

IX. Hæc relata diverſimode adfecerunt civitatem inter ſe contrariis ſtudiis opinionibuſque diviſam. Prudentiores & quibus res erat, bellum Romanum haud ſecus atque certum exitium expaveſcere: vulgus per ſe ſtolidum, & periculorum ante experientiam appetens, Alexandri Mnaſeæque concionibus inflari; veteres civitatis laudes reſonantium, *& quanto majori numero navium petita à Mithridate, à Demetrio Regibus, invicta ſtetiſſet.* Ad hæc conſpectu ſuę claſſis erigebantur. nam ex omni copia navium tres & triginta delectas deduxerant. Igitur quum forte creandis magiſtratibus comitia haberentur, Alexander factus Prytanis, quæ præcipua tum erat dignitas, Mnaſeas claſſi præfectus eſt. Iterum tamen ad Caſſium mitti Archelaũ placuit, quo magiſtro Caſſius olim Gręcis literis operam Rhodi dederat.

Archelai oratio ad Caſſium.
Appian.
Strabo lib. 14.

X. Atque is pro veteri familiaritate apprehenſa Caſſii dextra: *dii vero*, inquit, *meliorem tibi mentem, C. Caſſi, quàm ut Græcam urbem exſcindas, Græcæ nationis amator, aut liberam, adſertor libertatis. Sed neque Dorici nominis dignitatem contempſeris, oblitus pulcherrimarum artium, quas partim Rhodi, partim etiam Romæ didiciſti. Rhodi quidem, contra Reges pro legibus, quarum quoque te vindicem præfers, egregia geſta: Romæ, magna erga Romanum nomen civitatis noſtræ merita, eximiamque fidem, quam & Antiochi bello vobis, & multis aliis locis temporibuſque Rhodii præſtitimus. Et hæc quidem ſummatim, ut in rebus notis, & adverſus hominem eruditum, de dignitate generis & originis noſtræ, de intemerata huc uſque in diem libertate, de meritis, atque perpetuo erga populum Romanum ſtudio ac prolixiſſima voluntate, dicta ſunto.*

Exaggerat amicitiam priſtinam.
A. 10. 47. 5. 21. App.

XI. *Privatim vero tecum plura eſſe debuerunt amicitiæ benevolentiæque vincula, C. Caſſi: quæ nequaquam ſine probro abruperis. Rhodi educatus es, Rhodi inſtitutus, in illa urbe ægrotus remedia valetudini, peregrinus hoſpitium, rudis magiſtros & ſcholam meam reperiſti. Non potes harum rerum omnium, quæ mentio totam in vitam ſolet eſſe jucundiſſima bonis, ulla ex parte recordari, quin Rhodi memoria ſubeat, atque tantorum commodorum hanc tibi largitricem fuiſſe recogites. Atqui noſtram quidem amicitiam nunc quoque tanti eſſe puto, ut ſpem mihi magnam præbeat, mea quoque cauſſa benigniorem te Rhodiis fore; neque commiſſurum ut hac ætate duarum rerum triſtiſſimarum exſpectatione conficiar, ne forte aut Rhodii omnes deleamur; aut vincatur Caſſius meus. Illud vero omen dii deæque omnes prohibeſſint! & quando me deorum admonuit hæc mentio, precibus meis me conſilium etiam addere, non ægre feres.*

Deorum metum.

XII. *Deorum maxime gratiam parandam eſſe magna & præclara molientibus*

ſemper admonui; nunc vero etiam ſingulariter, pro libertate Romani nominis tanta ceptantem hortor atque oro, ut ante omnia ſummam tibi horum habendam eſſe rationem putes. his auctoribus, nihil non proſpere cedet: his adverſantibus, parum erit in quantislibet præſidiis ſpei. Cæterum ante paucos hos annos, quum ex auctoritate Cæſaris fœdus nobiſcum renovatum eſt, jurati dextras accepiſtis dediſtiſque. Ea fides, ea fœderum religio ſumma hominibus curæ eſſe debet; & qui apud immortales deos adipiſci gratiam poſtulant, & qui retinere bonam inter homines famam. ut de utilitate jam taceam, quæ ſervantes pactorum atque fœderum ultro ſequitur. Nam & cum his cupidiſſime jungunt amicitiam prudentes: & hanc deſerere, quantumlibet neceſſitate preſſi verecundantur. At quorum ſuſpecta aut credita levitas eſt, eos & ab aliis falli nec admiratur quiſquam, nec iraſcitur. Hæc autem quum etiam inter infenſiſſimos hoſtes obtinere debeant; quanto magis præſtanda ſunt amicis, hoſpitibus, alumnis. Non poſſum plura præ lachrymis loqui: ſed neque verborum magis hoc quàm pietatis opus eſt: & ſi hæc contemnere poteris, ſupervacua omnis eſt oratio: neque enim moveare, tametſi plurima & graviſſima proferantur.

XIII. Hæc largo cum fletu proloquutus ſenior, adeo commovit Caſſium, ut præ verecundia colorem mutaret. Educta tamen ex Archelai manibus dextra: *Si perſuadere Rhodiis noluiſti, ut abſtinerent injuriam à nobis; mihi ſuadere non debes ut acceptam ulciſci ſuperſedeam. ſin vero hæc agentem audire neglexerunt, pœnas ab his expetam, à quibus contemptus es.* Caſſii reſponſio.

XIV. *Ubi vero erant illi Rhodii, gens ſtudioſa libertatis, amicitiæ tenax, hoſpites, magiſtri & educatores mei, quum nuper auxilia petentem rejecerunt? At Dolabellæ miſerunt naves, qui nec educatus ab his, nec eruditus eſt: & libertatem conabatur opprimere, quam ego & Brutus cum aliis principibus defendimus. Neque vero prodeſt Rhodiis hic color, quaſi miſceri nolint civilibus Romanorum armis. eſſent civilia, ſi nos quoque faceremus partes, & noſtram ad potentiam res trahere conaremur. Nunc ubi aperto bello hinc Rempubl. ſtare, inde tyrannos intelligitis; fruſtrà poſcitis à nobis oratiſque libertatem, pro qua nobiſcum propugnare contamini. Adeone vos tot clari viri, amici plerique hoſpiteſque, à quibus defenſi ſemper, à quibus ornati eſtis, nihil commovent; indicta cauſſa condemnati, proſcripti, exuti bonis, ejecti patria, vita ac luce depulſi? ut ſuccurrere nolitis populo Romano, cujus ſocietatem atque amicitiam jactare non deſinitis.* Auxilia non miſſa exprobrat.

XV. *Sed enim Senatus prius vobis exploranda voluntas eſt! ſcilicet ejus, quem præclare ſcitis vi obſeſſum oppreſſumque ſententiam ſuam non audere profiteri! Quod ſi vero diſcere vobis curæ ſit, quid liber & ſuæ poteſtatis Senatus cenſeat, Senatuſconſultum introſpicite, quo mihi Brutoque opem ferre ſocii amicique omnes jubentur. Tu vero ſi quid unquam à Rhodiis profectum eſt in Romanos officii, diligenter meminiſti: præmia, quæ vobis abundantiſſime ſunt reddita, præteris. Quid autem vobis prodeſſe poſſunt benefacta majorum, ſi diſſimiles his eſſe pergitis? Juverunt illi rem Romanam! at vos deſeritis, quum maxime opus bonis fidelibuſque ſociis habeat Reſpublica.* Senatus ſententiam eo tempore exſpectandam negat.

Digitized by Google

An non, ſiquidem Dorienſes cenſeri magnum eſt, ſubvenire pulcherrimo Imperio, nunc ſub iniquorum civium maleficiis laboranti, vos oportuit: & vel hinc ordiri amicitiam, etiamſi nulla vobis antiquitus cum nomine Romano fuiſſet?

Iubet ipſos meminiſse fœderis.

XVI. *Vos autem ita vos geritis, tanquam adbuc à Telchinibus incoleretur inſula; ne forte oblitum Rhodiæ hiſtoriæ putes. Sed iſta quidem mitto. at quia provocatis ad fœdus, quod auctore Cæſare, qui & dominationis fuit auctor, factum eſt; an non eo ipſo continetur, Romanum Rhodiumque populos uti cuivis opus eßet, invicem auxiliari debere? Quin igitur adeſtis hoc tempore ſummo in periculo conſtitutis? En adſum C. Caſſius, Romanus certe, nec civis modo, ſed ſi qua Senatuſconſultis fides eſt, Imperator, & ex lege fœderis auxilia poſtulo. eaſdem vobis fœderis leges M. Brutus, eaſdem Sex. Pompeius ingerunt, præfectus à Senatu maritimæ rei.*

Ad arma pervenitur.

XVII. *Accedunt Senatorum preces, qui ad me, & Brutum, & hunc quem dixi Pompeium ex Vrbe confugerunt. Tot & talibus viris ſuppetias ire negabitis, qui ex formula fœderis ad auxilium vel unicuivis Romano ferendum tenemini? ſin vero hos tantummodo, qui nunc Romam Vrbem obtinent, Romanorum loco; nos pro exſulibus & peregrinis habetis: at vos Romana fœdera objicere nobis deſinite. Serventur ea inter quos ſcilicet convenerunt. interim Rhodii niſi ſponte imperata facietis, ab his exſulibus atque peregrinis juſto pioque bello, petemini.* His ab Archelao Rhodi expoſitis, Alexander & Mnaſeas, cum illa quam prædiximus claſſe, Myndum adnavigarunt, tamquam hac audaciæ oſtentatione Romanos territuri: compedeſque magno numero monſtrarunt eminus, tamquam captivos plurimos in poteſtate mox habituri: hinc, quia portu ſe Romana tenebat claſſis, Gnidum petierunt.

Navalis pugna. Dio. 47. 5. 10. App. lib. 4. Civil.

XVIII. Poſtridie quum pari contemptu Rhodii adeſſent, L. Statius Murcus contra eduxit naves, certatumque eſt acriter, patrias utriſque artes gnaviter adhibentibus. quippe Rhodios nemo tum æquabat nauticæ rei peritia: Romani contra lacertis & robore nitebantur. hos numerus & magnitudo navium adjuvabat; quæ neque roſtrorum ictibus cedebant temere, & ferreis injectis manibus, cito redegerant hoſtes à diſcurſando ad ſtatariam pugnam. Igitur duabus Rhodiorum navibus depreſſis, tribus eum ipſo remigio captis, cæteræ male mulctatæ Rhodum refugerunt.

Rhodus capitur. Oroſ. 6. 18. App an.

XIX. Hanc pugnam ex promontorio ſpectavit Caſſius, neque moratus diutius, quam ad reficiendas naves opus erat, Loryma petiit, Rhodiorum caſtellum oppoſitum inſulæ. Inde pedeſtres copias onerariis navibus transjecit, ducibus Fannio & Lentulo. Ipſe Caſſius in naves ſe contulit, ut terra marique Rhodus oppugnaretur. Neque defuit his audacia iterum tentandæ pugnæ, quamquam ſemel jam ſuperati, cum multo paucioribus navigiis adverſus octoginta roſtratas dimicarent. ſed tum quoque victi ſunt, duabuſque navibus amiſſis ad urbem compulſi, cujus mœnia mox armatis compleverunt, undique propugnantes. nam & à mari turres plicatiles navibus advectæ erigebantur.

Caſſii ſeveritas in Rhodios. Plut. Brut. cap. 44. Euſebius Val. Max. 1. 3. 8.

XX. Hoc terrore quod in civitate ſanum erat, colloquia cum Fannio Lentuloque de pace habebant; quum ſubito conſpectus eſt in oppido Caſſius, neque ſcalis ſuperato muro, neque ulla externa vi adhibita. Recluſas ab amicis ejus &

edu-

educatoribus portulas, quæ multæ in mœnibus erant, creditur; timentibus, ne vi capta Rhodus omnino dirueretur. Sed ipſe tamquam ſine exceptione victor, licet *Regem & dominum* appellantibus, *neque Regem ſe neque dominum eſſe, ſed interfectorem Regis atque Domini* reſpondiſſet; haſta ſub tribunali propoſita conſedit: interdicto ſevere militibus, *ne quis corporibus aut rebus Rhodiorum injiceret manum*. At ipſe, *quinquaginta* nominatim citatos, *ex auctoribus belli Rhodiis, duci ad ſupplicium* juſſit: quinque & viginti, quos negabant comparere, damnavit exſilio: *pecuniam publicam omnem ad ſe comportari* præcepit, ne ſacra quidem, & donariis deûm abſtinens: orantibuſque Rhodiis, *ne cunctis numinum ſimulacris ſpoliarentur, Solem à ſe relinqui* reſpondit: intactum enim nihil præter currum ejus dei ſiverat.

XXI. Sed ea vox ominoſa paulo poſt eſt habita, tamquam celeriter lucem cariturum præſagientis. ſed & edictum propoſuit, *uti quod quiſq; privatim auri argentive poſſideret, intra dictam diem proferret*, morte celantibus denunciata, indicibus promiſſo præmio: ſervis libertatem, liberis decimas conſtituerat. Multi tamen occultandis rebus ſuis perſtiterunt, plura minari Caſſium, quam facturus eſſet, exiſtimantes. Cæterum ubi ex edicto pœnas mercedemque decerni viderunt, prorogari diem poſtulantes ex puteis & foveis, ubi rerum pretioſiſſima condiderant, tantam opum vim attulerunt; ut octo millia talentorum inde confecta referantur.

Edictum de proferendo auro argentoque. Dio. Val. Maxim. Plut. Brut. c. 48 Appian.

XXII. Neque his contentus, quingenta inſuper talenta imperavit civitati; præſidioque impoſito L. Varum ibi reliquit. His rebus alacer Caſſius, auſum enim immanis operis celerrime confecerat; Aſiæ quoque tributum indigens imperavit, decuplum ejus, quod pendere quotannis conſueviſſet: idque ſtatim exegit. Dum in his occupatus eſt, valida claſſis ab Ægypto navigare ad hoſtes nunciatur, mittente Cleopatra: quam & amicitia illarum partium, & recens à Caſſio metus, ut potius ei negotium alibi faceſſeret, acribus ſtimulis impulerat.

Caſſius Aſiæ tributum indicit. Appian. Vell. 2. 69. 6.

XXIII. Itaque Murcum cum ſexaginta navibus, & fortiſſima legione, atque aliquo numero ſagittariorum *occurrere ad Tænarum Peloponneſi promontorium* juſſit, ut illius maris tranſitum opportuna ſtatione cuſtodiret: ei quoque peninſulæ non ſatis æquus, quam incurſionibus, & abducta quanta poterat præda vexaverat. Multo ubique lenior Brutus, ſub eadem tempora Lycios *conferre pecuniam & dare milites* juſſerat. Sed illi Naucrate quodam impellente populum, objecerunt arma, tumuloſque nonnullos arcendi tranſitus cauſſa inſederunt. In hos dum cibum capiunt impetu facto, Brutus per equites ſuos interfecit ad ſexcentos; ſimulque cum fugientibus irrupit caſtra.

Brutus cum Lyciis pugnat. Plut. Brut. c. 44 Dio. 47. 5. 12.

XXIV. Tum ad caſtella & oppida circumlato bello, pleriſque deditione potitus, præſidiarios ſine pretio dimiſit incolumes. At illi non tam deliniti beneficio, quam infenſi ob illata damna Xanthum ſe contulerunt hoſtilibus animis, quod oppidum tota Lycia maximum, ſumma ope ad reſiſtendum ſe parabat. ſuburbiis enim dirutis, ne receptaculum hoſti, neve materiem ad opera præberet, foſſam circum urbem duxerant pedum in altitudinem quinquaginta, & proportione latam; cujus è margine in adventantes jacula & ſagittas torquebant, tamquam profundo flumine & vadari neſcio dirempti. At Brutus quamvis è longinquo petenda erat materia, tam fuit in oppugnatione diligens, ut qui multorum

Xanthum oppugnat. Plutarch. Strab. lib. 14. Appianus.

Digitized by Google

Impetum facit in Xanthios Brutus.

menſium futurus credebatur labor, paucis diebus conficeretur.

Xanthii fugã circumſpiciunt. Strabo. Plutarch.

XXV. Partitus enim copias in diurnam nocturnamque operam, ut parte dimidia pugnante, reliqui interquieſcerent, penetravit ad mœnia portaſque, & quia recentes ſubinde feſſis ſuccedebant, oppidanos, quibus haudquaquam eadem erat copia, ad extremum diſcrimen adduxit. Repugnabant illi tamen, donec pinnæ turreſque ſteterunt: ſed ubi ſunt ab his deſtituti, una reliqua ſpes atque contentio fuit, ſi quam fugiendi reperire viam poſſent. Amnis præterfluebat urbem, eodem atque illa nomine: ſub hoc quidam urinando conabantur evadere. ſed excepti ſunt retibus, ſub aqua in tranſverſum tenſis, quibus appenſa in ſummo tintinnabula, ut quis inciderat, capturam ſignificabant.

Eruptionem faciunt. App. Dio.

XXVI. Poſtremo omnium eruptio placuit. quod ubi Bruto nunciis aut rebus ipſis proditum eſt; reduxit à portis milites, ut ſpatium concederet. Id Xanthii negligentiam interpretati, noctu eruperunt cum ignibus; quos injicerent machinis. vehemens inde certamen ortum. Sed Bruti milites facto per incendium impetu nudum Xanthiorum agmen, neque enim præter faces & tela quidquam extulerant, disjecere: multis interemptis, quia metu ne ſimul irrumperet hoſtis, clauſum oppidum fuerat. Et hos quidem hunc ad modum occluſa porta, reliquos aperta prodidit. Namque ſub meridiem eruperunt iterum, incenſiſque machinis oppidum repetierunt, libero relicto propter priorem caſum aditu.

Romanos qui in urbem irruperant, urgent.

XXVII. Igitur confertim irrumpentibus Romanis oppidum capiebatur, niſi repente funibus ruptis cataracta decidiſſet. Duo millia ferme intraverant. ii qui premerentur à Xanthiis, neq; ſubducere ſine funibus gravem portam, neque concidere tectam ferro poſſent, multis amiſſis in ædem Sarpedonis penetrarunt: ejuſq; munimento ſe tuebantur. Sed anxius de his Brutus omnia tentando diverſis aditibus invenit viam. Alii ſcalis incendio amiſſis ſubito fabricabãt novas: alii antennas admoventes mœnibus per eas ſubrepebant: nonnulli uncos reſtibus ejaculantes in murum, ubi forte quis adhæſerat, attollebantur.

Et reliquis ſubvenientibus,

XXVIII. Oenoandenſes vicini Xanthiis & plerumque diſcordes, notitia locorum, per abruptas rupes enitebantur; Romanis etiam quibuſdam ſequentibus. ſed laborioſus adſcenſus fuit, multique fallente veſtigio in præceps lapſi perierunt. Eodem tempore quidã eorum qui muros tranſcenderant, portulam quamdam aperuerunt; antequam vallum erat exſtructum præacutis ſudibus. ſuper eas audaciſſimus quiſque tranſcendentium, ſublevatus à commilitonibus evadebat: donec numero jam multi portam, quæ intus ferro non erat munita, diffringere, cœperunt. Accendebantur enim periculo ſuorũ, invadi hos à Lyciis arguẽte clamore.

Urbs capitur. Plutarch. Brut. c. 45.

XXIX. Igitur quum intus foriſque idem plurimi ſummo conatu agerent, effracta porta diſſiluit: ad quod ſpectaculum ingens ſublatus clamor, geſtæ rei pugnantibus indicium fecit, diremitque certamen. Interim ignis à machinis ad propinqua mœnia devolutus, pinnas & his conjuncta ædificia comprehendit. Idcirco Brutus perniciem oppidi timens, *extingui à militibus flammam* juſſit. ſed hæc ab oppidanis ultro augebatur, picem, ſarmenta, quidquid alendo igni reperiebatur, cupide injicientibus. Bruti potius hanc patriam eſſe putares, quum deleretur à ſuis, ab hoc defenderetur.

Xanthiorum furioſa deſperatio.

XXX. Ille & in urbe, & quia propter tumultum incendiumque nihil proficii poterat, egreſſus porta, muroſque circumvehens, tendebat ad Xanthios manus,

Digitized by Google

ſibi parcerent, ſequ: & oppidum ſervarent. At illi fatali rabie tela incendium exſtinguentibus ingerebant. poſtremo clauſis domibus ſe parentesque & liberos occiderunt: alii, nec firmior tantum ætas, ſed parvi pueri atque puellæ inſiliebant in ignem, aut in præceps demittebant corpora: pars jugulum præbentes paternis enſibus, *in libertatem adſeri* poſtulabant. Relatum etiam ad Brutum eſt, *mulierem conſpici pendentem ex laqueo, quæ parvulum infantem è collo ſuo ſuſpendiſſet, altera manu adhuc teneret facem ardentem inflammandarum ædium gratia raptam.*

Appian. Dio. Plutarch.

XXXI. Id videre non ſuſtinuit Brutus; ſed illacrymans, *præmium pronunciari* juſſit *in milites, ſi quis Xanthium conſervaſſet.* Sed illi jugulatis ſuis omnibus, & in rogos conjectis, ſuper incenſam lignorum ſtruem, ſe transfodere malebant. Igitur ſumma Bruti cura vix ad templa quædam ſervanda profuit, *homines quidem ingenui centum quinquaginta ſuperfuiſſe* traduntur, *molliores ceteris, & amantiores vitæ.* Sic Xanthii perierunt pro libertate, majores æmulati, quorum par pervicacia antea quoque patriam civium manibus perdiderat. Ab Harpago certe oppugnati, Regis Cyri præfecto, ne Perſicam ſervitutem paterentur incendio & ruinis oppidi ſe tumularunt.

Maiorum exemplo ſimilis. Plutarch. Appian.

XXXII. *Idemque iterum accidiſſe* Appianus tradit, *Alexandri bello Perſico.* Sed Arrianus & Diodorus, quibus credere malis, ille *Xanthios veniſſe deditione in fidem* ſcribit: Diodorus *Lyciis quidem, ſed Marmarenſibus neſcio quibus, eamdem ferociam exitumque fuiſſe.* Xantho capta Brutus ad Patara deſcendit, quod oppidum videri navale Xanthiorum poterat. Sed vim admovere cunctabatur, eamdem in his vecordiam metuens, quam expertus in Xanthiis eſſet.

Brutus Patara deſcendit.

XXXIII. Idcirco prius captivos in conſpectum eorum adduxit, hortaturos, *ut ſua clade admoniti ſaniora conſilia capeſſerent.* quin & nõnullos neceſſariis ſuis dono dedit. Quum nihil reſponderetur, conceſſa ad deliberandum reliqua parte diei, abduxit copias: poſtridie rurſus adfuit, & quam proxime muros conſtituta cataſta, captivos in conſpectu oppidanorum cœpit vendere. & ne ſic quidem motis Patarenſibus, ceteros omnes ſine pretio dimiſit. Erant in eo numero fœminæ quædam Patarenſium, quæ ubi viris atque propinquis ſuis lenitatem atque moderationem Bruti diligenter expoſuerunt; eo res adducta eſt, ut qui modo extrema maluerant, aperirent portas, ſeque & ſua omnia in fidem poteſtatemque Bruti contraderent.

Patarenſes ſe dedunt. Dio. App. Plutarch.

XXXIV. Atque ille neminis aut ſupplicium aut fugam juſſit: ſed recepta quæ in publico erat pecunia, edictum ſimile Caſſiano propoſuit, *de conferendo à privatis auro argentoque.* Forte quidam à ſervo proditus aurum abdidiſſe ad Brutum ducebatur. Eum ut eriperet mater, cum clamore ſequebatur, *innocenti negotium exhiberi, ſe crimine ejus ream eſſe.* Tum converſus ad eam ſervus, quamquam interrogatus non eſſet, coarguere mendacium cœpit; & *aurum à domino celatum* adleverare. Hæc ubi renunciata Bruto ſunt, *juvenis patientia, matronæ pietate collaudata, abire eum auro ſuo incolumes: ſervum improbum in crucem tolli* juſſit.

Bruti lenitas & juſtitia. Appian.

XXXV. Inter hæc miſſus cum parte claſſis Lentulus Andriaca, quod navale Myrenſium eſt, rupta quæ portum claudebat, catena cœpit: Myrenſium prætore ſimul deprehenſo. Et hunc dimitti Brutus juſſit: eoque pacto Myra quoque

Brutus omnē Lyciam recipit. Dio. Appian. Plutarch.

Digitized by Google

recepit in deditionem: ubi ſimiliter exacta pecunia Lentulus ad Imperatorem rediit. At ille recepta omni Lycia, communique Lyciorum non amplius centum quinquaginta talentis imperatis, *claſſem eorum Abydi præſtolari* juſſit, quo & ipſe pedeſtres copias erat adducturus, ut inde Seſtum tranſmitteret. Prius tamen deflectit in Joniam, inſtituti ſui tenax, & ubique juſtitiæ atque moderationis edens præclara ſpecimina.

Cum Caſſio colloquitur. Plutarch. Pomp. c. 133. et Bruto. Dio.

XXXVI. Sed nihil fuit hominibus ſupplicio Theodoti gratius, quem propter Pompejum magnum hoc auctore interfectum, communiter omnes erant peroſi. Hunc igitur, dum cæteri puniuntur à Cæſare, fuga ereptum ex Ægypto, & per Aſiam vagabundum *corripi* Brutus, *excruciatumque necari* juſſit. Inter hæc & Caſſius Rhodo ſubacta in continentem redierat. Hunc arceſſivit Brutus Sardes, venientique cum amicis occurrit. Magna ejus diei ſpecies fuit, quum tanti exercitus ſtarent in armis, & propter res bene geſtas, utrumque pariter Imperatorem, concordibus vocibus ſalutarent.

Non ſine altercatione Ariſt. Polit. 3. 11. Dio. Plutarch.

XXXVII. Sed ipſi ſtatim à via colloquendi cauſſa diverterunt in conclave quoddam, ſemotis arbitris. Nam ut inter viros tanta potencia ſubnixos, multiſque ducibus & amicis ſtipatos, ſuſpiciones ortæ erant. His ultro citroque proſerendis in conteſtationes & objurgationes ibatur; fletumque audire erat, & vehementiores interim voces: ut magno in metu pro foribus amici utriuſque eſſent, quibus, *ne injuſſu ingrederentur*, acriter interdictum erat. Sed ad extremum M. Favonius, M. Catonis ineptus imitator, quamquam prohibentibus miniſtris irrumpens, recitatis Homeri verſibus, quibus Neſtor *parere ſibi natu minores* jubet, Caſſio riſum, Bruto iram movit; iſque *exeſſe* juſſit *inſcitum canem, & adulterinum canem*, Græcis verbis hunc in ſenſum conviciatus.

Sed innoxia.

XXXVIII. Tamen ille finis altercationis Imperatoribus fuit: & ad cænam Caſſii Brutus amicique ejus comparuerunt. Tum & Favonius adfuit, & quum ſupremum in lectum rejiceretur à Bruto, *neutiquam invitatum* teſtante, magna contentione corporis contra repellentes uſus, in medio ſe repoſuit. Poſtridie virum Prætorium L. Pellam, poſtulantibus repetundarum Sardianis, damnavit Brutus publice: momorditq; ea res Caſſium, quia non ita pridem ipſe duos ex amicorũ cohorte paris criminis cõpertos, privatim admonuiſſe contentus, palã abſolverat.

Bruti et Caſſii diverſi mores.

XXXIX. Objecit igitur hoc Bruto, atque *amicis utendum* monuit *indulgentius, ni deſeri velint*: contra Brutus *Idus Martias* teſtabatur, *neque ideo interemptum Cæſarem, quod ipſe per ſe læderet ſingulos, ſed quia hoc agentium robur præſidiumque eſſet. Quod ſi ita ſit agendum, tolerari Cæſarem præſtitiſſe. Tunc enim, inquit, una nobis hærere poterat ignavia nota; nunc ſi eadem committamus, cum tot laboribus ac periculis injuſtitiæ crimen ſuſtinebimus*. Hic apparet animus Bruti, & quid in nece Cæſaris ſpectaverit. Alia Caſſio mens erat, qui acer & belli peritus, ſed aſper ira, potentiam magis & metum, quam æquam omnibus libertatem quærebat. Idem inter familiares ſolutus erat riſu, & dicax.

Bruti magna laus. Tac. Hiſt. 4. 8. Plutarch.

XL. Contra *Brutum vulgo charum, amicis dilectum, optimo cuique admirationi, ne hoſtibus quidem inviſum fuiſſe* tradunt: *quia mire lenis, magnanimus, iræ, voluptati, avaritiæ inexpugnabilis, verum atq; honeſtum indeclinabili conſtantia ſectabatur. Igitur etiam ex Antonio multos audiviſſe* ferunt, *cum dicere conſuevi ſſe ſolum Brutũ virtutis & honeſti ſpecie motum ad inferendam Cæſari necem; cæteris*

Digitized by Google

omnibus alia propoſita fuiſſe. Sed neque vulgo dubitabatur, *unum hunc bono animo deſcendiſſe ad civilia arma. Nam neque Pompejo victore manſuram fuiſſe modeſtiam, quin ille conſulis aut Dictatoris aut cujus alius magiſtratus nomine, perpetuam dominationem retineret: & hunc ipſum Caſſium, nihilo Carbonibus & Mariis & Cinnis meliorem, ſæpe ab honeſto ad utilitatem flecti, neque communem ſalutem magis, quam privatæ potentiæ rationes reſpicere.*

XLI. At Brutum animo quam opibus niſum fuiſſe, vel ipſius epiſtolæ doceant, vicino jam diſcrimine compoſitæ. Nam ad Atticum ſcribit, *nunc equidem eſſe res ſuas in pulcherrimo ſtatu; nam aut victoria libertatem populo Romano comparaturum, aut morte ſua confirmaturum ſibi. & cætera quidem in incerto; unum haud dubiæ veritatis eſſe, aut victurum ſe liberum, aut moriturum. M. Antonium autem meritas vecordiæ pœnas pendere, qui quum cenſeri cum Catonibus Brutiſque & Caſſiis potuiſſet, Octaviani vilis acceſſio eſſe maluiſſet: quem & ab ſe præſens maneret periculum, & ſi hoc vitaſſet, aliud expectaret ab ipſo Octaviano gravius.* Et in his quidem Brutus atque Caſſius erant. Ejus epiſtola paulo ante mortē ſcripta.

XLII. At Statius Murcus circa Peloponneſum excubans, quum *Ægyptiam claſſem ad Africæ litora periſſe naufragio* audiſſet, ejuſque cladis notas ad Laconiam uſque fluctus pertuliſſent; ne cum tanta claſſe nihil ageret, trajecit Jonium pelagus, & inſulam portui Brundiſino oppoſitam, Lælii nuper & Libonis exemplo cœpit. Hæc enim ſtatio valde erat opportuna ad prohibendum, ne qui ex Italia milites, aut commeatus in Græciam trajicerentur. Sed jam exercitus Triumvirorum, octo legiones, cum legatis C. Norbano ac Decidio Saxa, tranſmiſſo Adriatico in Macedoniam præverterat: Triumviris hos præmittentibus, dum Caſſium & Brutum Lycio Rhodienſique bello in longum tempus ſe putant implicuiſſe. Statii Murci geſta. Appian. Dio.47.5.18.

XLIII. Sed comperto rerum iſtarum exitu, Rhodiis Lyciiſque collaudatis publico decreto, *promiſſiſque ad eorum reparandam fortunam pecuniis*, & relicto ad præſidium urbis Lepido, Cæſar & Antonius pecunias legioneſque diviſerunt (quia jam nihil Antonio ſatis videbatur, nec in pari jure portionem æquam obtinere Cæſarem patiebatur) ſtatimque profecti ſunt paludati. Cæterum Antonius, qui Brundiſium ierat, quum inde tranſmittere conaretur, à Murco impeditus & excluſus, cum roſtratis, quas habebat oppido paucas, nihil ad ſummam profecit; quamquam catapultis & machinis, atque etiam turribus naves oneraret. Id unum egit ut ſecundo vento partem copiarum ſubinde imponeret onerariis navibus, quæ plerumque perveniebant, priuſquam à Murco opprimerentur. Poſtea quia parum iſta proderant ad ſummam, C. Cæſarem, qui circa Siciliam, cum Sex. Pompejo navalibus viribus dimicabat, ad ferendam in commune opem excitavit. Sed hujus quoque belli origo, Sextique fortuna, quæ à cæteris rebus ſeparari utilius fuit, deinceps exponenda eſt. Antonii et Cæſaris expeditio. Flor.4.7.5. Plut. Ant.cap.27 Plin.45 1. Dio. Appian.

FINIS LIBRI CXXII.

Digitized by Google

JOH. FREINSHEMII
SUPPLEMENTUM
Libri CXXIII. LIVIANI.

L. Annæi Flori Epitome Ejuſdem Libri.

SEX. POMPEJUS, Magni filius, lectis ex Epiro proſcriptis ac fugitivis, cum exercitu diu, ſine ulla loci cujuſquam poſſeſſione, prædatus in mari, Meſſanam oppidum in Sicilia primum, deinde totam Provinciam occupavit; occiſoque A. Pompejo Bithynico prætore, Q. Salvidienum legatum Cæſaris navali prœlio vicit. Cæſar & Antonius cum exercitibus in Græciam trajecerunt; bellum contra Brutum & Caſſium geſturi. Q. Cornificius in Africa T. Sextium Caſſianarum partium ducem, prœlio vicit.

Sex. Pompeii acta.
Dio. lib. 48.
Oroſ. 6. 18.
Liv. Epit.
Vell. 2. 73. 3.
Flor. 4. 8. 2.
Dio.
Strabo lib. 5.
Lucan. 6. 421.
Appian.

SEX. POMPEJUS, quum ei morte Cæſaris, & ſequutis eam motibus, ſpes in patriam redeundi vix oſtenſa priuſquam erepta eſſet; imperium maris amplexus, cujus ei conceſſus ab Senatu titulus fuerat, verſus Italiam navigavit. Sed audito ſe quoque inter percuſſores ſuperioris Cæſaris damnatum eſſe, abſtinuit continenti, & ſine maleficio circum inſulas oberrans, ut in patriam revocaretur exſpectabat; quod ſe facinoris ejus, cujus cæteri convicti dicebantur, innocentem ſciebat ab omnibus haberi. Ut vero cum cæteris ſuum quoque nomen feralibus tabulis inſertum didicit, ad bellum ſe totis viribus comparans, inſtruxit naves: neque proſcriptos modo qui in Epirum evaſerant, ſed etiam fugitivos recipiendo, & armando ergaſtula; quin & cum piratis inita ſocietate, qui circa Cumas & Gallinariam ſylvam prædabantur, coëgit exercitum. diuque ſine certa cujuſquam loci poſſeſſione vagatus in mari, ubi felici rapina per Italiæ portus haud ſpernendam vim militum & pecuniæ confeciſſet, in Siciliam curſum direxit, Myliſque & Tyndaride citra pulverem captis, Meſſanam, prævalidam urbem, tentare auſus eſt.

Sextus Siciliam occupat.
Liv. Epit.
Dio.
Appian.
Solin. cap. 11.
Plin. 7. 45. 4.

II. Erat tunc A. Pompejus Bithynicus Meſſanæ, Siciliæ Prætor. Ab hoc repulſus initio Sextus, non ideo deſtitit, quin vaſtatione agrorum, intercipiendiſque commeatibus Mamertinos vexaret. Sed & vicinos opem ferre conantes exceptos per inſidias, aut ſimili clade mulctatos deterrebat. Poſtremo quum jam etiam Quæſtorem Bithynici, cum pecunia, quam deportabat, in poteſtatem redegiſſet; per communes amicos, Hirtium & Fannium, qui recens proſcripti in Siciliam profugerant, inita eſt inter duces pactio, ut æquato imperio Siciliam obtinerent. Sic receptus Meſſanæ imperatoque *ut pecunias & arma proferrent*, Syracuſas petiit: acceptoque ex Africa ſubſidio, quod Q. Cornificius miſerat, & illam urbem, & poſtea plures ſubegit. Unde res frumentaria perangusta Romæ, multique mortales abſumpti frugum penuria, coëgerunt Cæſarem, qui hactenus majorum rerum cura Sextum augeri tulerat, ut & claſſi

Digitized by Google

inſtruendæ adjiceret animum, & Q. Salvidienum Rufum cum ingentibus copiis Rhegium præmitteret.

III. Namque Pompejus in dies augendo famam atque copias, quum præter cæteros perplurimi ad eum ex civitatibus, quæ militum præmiis deſtinabantur, confluerent, jam etiam Italiæ tentare oram audebat. Sed adventu Juliani exercitus in Siciliam ſe recepit: & Salvidienus, quum navibus deſtitueretur, navigia ex corio fabricare inſtituit, qualibus in Oceano utebantur, levibus lignis conſerta, quæ foris pelle bubula cruda, in clypei formam inducebantur. Sed irriſus & huic invento diffidens, Rhegii ſe tenuit, donec eodem Cæſar veniſſet. Ab hoc acceptis navibus trajicienti Pompejus juxta Scyllam occurrit, conſertoque navali prœlio, in portum freto proximum (Balaro nomen fuit) retruſit, audacia militum; exercitatos enim Afros ſecum Hiſpanoſque, & multos egregios ex Italia viros habebat, & peritia remigum ſuperior; quamquam numero & magnitudine navium vincebatur.

Cæſarem navali prœlio ſuperat. App. Dio. 47. 5. 34. & 48. Liv. Epit.

IV. Neque tamen pauciores ipſe naves amiſerat. ſed Cæſar, qui ſpectatorem egerat prœlii, tam duro principio minime lætus, damnavit conſilium vi transportandi copias, & aliquoties trajicere furtim conatus eſt: robore legionum ſperans ſuperiorem fore; modo penetrare in inſulam licuiſſet. Quum iſta quoq; fruſtra tentata ſpes eſſet, diſpoſitis à Pompejo firmis ubique præſidiis, & ad bellum transmarinum trepidis Antonii literis vocaretur; aliis Italicarum Siculārumque rerum demandata cura Brundiſium navigavit; prius Rheginis data fide, certo curaturum uti è numero urbium eximerentur, quæ in victoriæ præmium promiſſæ militibus fuerant. quod enim erant peropportuno in Siciliam ſitu, & propugnaculum Italiæ propter potentiam habebantur, ne hoc terrore ad Pompeii amicitiam cogerentur, haud injuria metuebat. eadem igitur liberalitate, ſimilibus de cauſſis erga Vibonenſes uſus eſt.

Furtim trajicere conantē repellit. App. Dio. Strabo lib. 6.

V. At Pompejus totius Siciliæ potitus, A. Bithynicum, ſtructo crimine proditionis interimit, elatuſque felicitate ſua pugnam navalem prope Rhegium exhibuit, ut in conſpectu hoſtium eſſet; captivos enim inter ſe concurrere coēgerat, alios ligneis, alios pelliceis navigiis, ad deridendum Salvidieni commentum. Aucto deinde navium numero, quum mare vicinum haud dubie haberet in poteſtate, majores etiam ſpiritus ſumpſit, *Neptuni ſe filium* ferens, quod & ipſe valeret claſſibus, & progenitus eſſet eo, qui olim totius maris imperium tenuiſſet. Interim Cæſar claſſe Brundiſium advectus, cum Antonio agitabat, quemadmodum tranſportarent copias, ne à Murco exciperentur, in vicina inſula, cum navibus centum, ad hoc ipſum excubante.

Sextus Bithynicum interimit. Dio. Liv. Epit. App. Polyæn. Stratagem. 8. 24. 7.

VI. Tandem Cæſar ornatis, inſtructiſque tanquam ad prœlium navibus, petere inſulam cœpit. At Murcus, ne dimicare locis anguſtis cogeretur, ubi hinc Cæſare, inde Antonio circumeuntibus, includi poſſet; dimiſſa priori ſtatione, in apertum mare evectus eſt. interea Cæſar occupavit inſulam; & quia nullus in propinquo portus erat, quem tenere Murcus poſſet, in Theſprotidem coēgit tranſmittere. At ille ſic quoq; obſervabat onerarias, quibus milites in Macedoniam trajiciebantur: quamquam deducerentur à Cæſaris triremibus. Sed adeo favens illis ventus fuit, ut præſidio nihil egere viderentur. Cæterum neq; poſtea quum & vacuæ reverterentur Brundiſium, & iterum repletæ alias copias tranſveherent,

Cæſar & Antonius in Græciā transgrediuntur. Appian. Polyæn. Vell. 2. 70. 1. Liv. Epit.

Digitized by Google

Malus genius Bruto apparet.

deprehendere eas in curſu, licet expertus omnia, potuit: donec univerſus exercitus cum Cæſare & Antonio in Græciam tranſgrederetur. Murcus tamen, licet iratam ſibi Fortunam putaret, in ea ſtatione perſtitit, ſperans fore, ut ſaltem commeatus, & ſupplementa hoſtium interciperet.

Juliani trans Philippos ponunt caſtra. Dio. Appian. Plutarch. Brut c.54. Dio.

VII. Hæc agenti miſſu Caſſii Cn. Domitius Ahenobarbus, cum quinquaginta navibus unaque legione & ſagittariis ſupervenit: magnopere enim referre Italiæ commeatus intercludi, quod hoſtibus aliunde arctam frumentationem fore exiſtimabant. Dum hoc modo circa prohibendum expediendumque trajectum ab his deſudatur; Norbanus & Saxa cum ſuis legionibus omni Macedonia verſus Thraciam, ſpatio mille quingentorum ſtadiorum, ad Pangæum uſque montem emenſo, trans Philippos poſuerunt caſtra, in Turpilorum & Sapæorum anguſtiis, quod unum tritum eſt iter in Europam ex Aſia tranſeuntibus. Symbolum is locus vocabatur, quod ibi montes duo magni, arcto utrimque relicto tranſitu, committuntur. Interius in campo montibus circumdato Philippi jacent: ad mare Neapolis obverſa Thaſo inſulæ, nunc quoque nomen antiquum retinenti, quæ perperam apud Ptolemæum *Thalaſſia* ſcribitur.

Horribile viſum objectū Bruto. Orthelii Theſaurus Geogr. Plut. Brut. cap. 52. Appian. Ælian. Hiſt. anim. 2.46.2. Flor. 4.7 8.

VIII. Hic primus oppoſitus eſt obex Caſſio & Bruto, Seſtum Abydeno freto (*Dardanellos* hodie vocant) transjectis. Quo tempore memorant horribile viſum objectum Bruto fuiſſe. Forte vir ſomni parciſſimus, & præſentia volvens animo multam in noctem lucubrabat; quum fores crepuere. Reſpexit ille, nam ſub tertiam vigiliam à centurionibus & tribunis adiri conſueverat, quum adſiſtere ſibi ſpectrum ingenti & horribili ſpecie vidit. ſuſtinuitque rogare, *quis eſſet, aut qua cauſſa veniſset?* Reſponſum eſt, *malum ejus genium eſſe, videndum iterum Philippis*, cui ille imperterritus, *videbo*, inquit.

Rhaſci & Rhaſcupolidis prudentia.

IX. At Caſſius Epicureæ ſententiæ ſectator, cui prima luce profectus ad eum Brutus rem expoſuerat, *curis atque cogitationibus* id totum imputavit, *quibus agitatus animus ejuſmodi ſibi miracula ipſe vehementi imaginatione figurarat*. Igitur hac abjecta & ſepoſita ſolicitudine, de ratione itineris, quod præ manu erat, agitari cœptum. Duo his temporibus Thracum Sapæorum erant Reguli, Rhaſcus & Rhaſcupolis fratres, qui callido conſilio, ut alter ex eventu ſalutem alteri à victore impetraret, conjunctis animis, vires diviſerant, cum ternis equitum millibus, hic ad Brutum, ille ad Antonium applicatus. Quum igitur his notiſſima regio eſſet, in qua caſtra metati Juliani fuerant, interrogatus à Caſſio Rhaſcupolis, *breviſſimam* ait *publicamque viam per Ænum* & *Maroneam ad Sapæorum fauces ducere: ſed has ab hoſtibus ante captas tranſiri nulla vi nulloq; ingenio poſſe. Quod ſi quis circumducere tentet, triplo longius iter, multiſque difficultatibus impeditum fore.*

Copiæ Caſſii & Bruti.

X. At Imperatores commeatuum potius cauſſa veniſſe Julianos in Thraciam rati, quàm prohibendi acceſſus conſilio, propiorem viam delegerunt: & præter Lyſimachiam, ad Melanem ſinum progreſſi ſunt. Ibi delectu acto repererunt legiones ſemiplenas undeviginti, quarum octo Bruti erant, reliquæ Caſſii, cum duabus legionibus, quæ ſupplementi vice recens acceſſerant, gravioris armaturæ millia circiter octoginta. Equitum Gallorum Luſitanorumque millia quatuor Brutus habebat, cum duobus millibus è Thracia & Illyrico atque è Theſſalia collectis. Apud Caſſium Gallorum Hiſpanorumque duo millia erant; præterea

qua-

Digitized by Google

quatuor Arabum, Medorumque & Parthorum ex equis mittentium ſagittas.

His donativa ſtudioſe repræſentata.

XI. Ah hęc ſocii Reges & Galatici Tetrarchę, magnam vim peditum, & millia equitum quinque conjunxerant. quibus poſtremo acceſſit Rhaſcupolis equitatus, tria millia. His viribus ſupremo decertarunt prœlio, quum cœteras copias ad alios uſus reliquiſſent. Luſtrato hoc exercitu, donativa, quibus ex promiſſo debebantur, ſtudioſe repręſentata ſunt. curatum enim fuerat, ne deeſſet pecunia: quia robur copiarum ex veteranis erat, qui ſub Cęſare fecerant ſtipendia, & ne conſpecto, qui idem nomen ferret, juvene, iterum amare partes iſtas mallent, timebatur. Ergo neque intempeſtivum credebatur, alloquio firmare animos; effectoque tribunali, ubi duo Imperatores cum ſolis Senatoribus adſiſterent, vocata eſt concio: progreſſuſque è medio cęterorum C. Caſſius, cujus ętati Brutus concedebat, in hanc ferme ſententiam verba fecit.

Caſſii oratio ad milites.

XII. *Nihil amplius à diis immortalibus petere poteramus, quàm quod abunde nobis præſtiterunt, Commilitones, fidem inter nos, & optimæ ſpei communionem. Nam ut confidere invicem debeamus, ſocietas periculorum cogit; ut velimus, exſoluta diligenter promiſſa efficient: quando vos operam, quam eratis polliciti, nos præmia præſtitimus, quæ fides & in poſterum omni nos cura invicem liberabit. Spes autem utrorumque felicem belli eventum ſibi tam ex virtute militum, quàm ducum vindicat: quos tales & tantos viros, Senatorii omnes ordinis, mecum in hoc ſuggeſtu ſtantes, eademque vobis omnia meis verbis adſerentes videtis. De apparatu vero loqui ſupervacaneum puto, quis enim veſtrum eſt neſcius, frumenti, armorum, pecuniæ quanta parata ſit copia, quanta vero navium, quanta auxiliorum ex tot nationibus atque Regnis. Ecquibus enim verbis excitari poterunt animi, quos neque apparatum, neque ſpei communis magnitudo inflammaverit ad alacritatem & concordiæ ſtudium?*

Juſtitiam cauſæ ſuæ prædicat.

XIII. *Quibus rebus ſi deorum acceſſerit favor, quos equidem bonæ cauſſæ merito adeſſe credimus, quid eſt quod timeri à quoquam debeat? Nam ab hoſtibus objecta quomodo ſe habeant, noviſtis ipſi; eoque promptiorem nobis obtuliſtis operam, navaſtiſque. ſed tamen referre videtur, nunc etiam vobis explicari, quàm adverſus injuſta arma, & iniqua inimicorum odia dimicemus. Cæſarem à nobis occiſum ajunt, neque negabimus factum, quo jure merito & poſſumus, & debemus gloriari. Nec enim ſimultates cum eo geſſimus, neque nobis ejus vita nocebat: qui militiæ domique honoratum apud eum locum tenuimus: ſed ille gravis libertati, gravis Reipublicæ incubabat; per quem factum erat, ut jam leges omnes conculcarentur, neque Senatui quidquam, neque populo juris in civitate relinqueretur.*

Qui patriæ liberandæ animo quamvis amicum occidiſſent.

XIV. *Patriæ igitur ultioni commodavimus manus, non ignari, ſic à majoribus nobis traditam eſse libertatem, ut retinentibus hoc proprium & perpetuum bonum eſset, prodentes & noſtra ſtultitia, & conceptæ jurejurando diræ punirent. hæc igitur mala, has imprecationes, noſtro periculo, publico commodo à cervicibus Urbis depulimus; regnare Romæ ne amicum quidem, & in nos liberalem virum paſſi: poſtquam ille patriæ, à qua tanta acceperat, charitatem exuere non eſt veritus. Fortaſſis autem veſtra quoque mens aliquando his in rebus caligavit, fulgore præſtricta bellicorum operum, quæ vir ille quum ſibi præſtaret, patriæ imputabat. at nunc certe fieri non poteſt, quin veritas ſe vobis patefaciat ex firmiſſi-*

mis argumentis, quæ vel ab his rebus, in quibus vobis & certa notitia, & plurimum juris eſſe oportet, ſuppeditantur.

Veterem Reip. ſtatum juſque populi commemorat.

X V. *Vos in bello non aliis paretis ducibus, quam quos aliquando dignos eo loco judicaſtis. nec enim ſalva Republica iter ad imperia niſi per honores fuit, qui veſtris ſuffragiis conferebantur. Vos Conſules creabatis, vos Prætores: cæterorum quoque comitia magiſtratuum in veſtra manu erant. Iidem & judicia legum agebatis, ut noſtri ordinis viri magis colere populum cogerentur, in cujus poteſtate præmia pœnaſque recte aut ſecus factorum eſſe ſciebant. Et donec ea ratio Senatui populoque conſtitit, ut nobiles virtute ad honores niterentur, vos optimo cuique debita præmia lubenter tribueretis; non modo floruit gloria & opibus, ſed etiam crevit Reſpublica.*

Quem Cæſar ſuſtulerit.

X V I. *Intereeſſit deinde viri unius temeritas, in ſe tradentis omnia, veſtrumque jus uſurpantis, ut nemini jam magiſtratus, niſi ex voluntate atque etiam lubidine Cæſaris darentur. Igitur neque virtuti cujuſquam reddere mercedem, ſicut antea potuiſtis; neque ſi quis honorem ullum abſtulit; vobis eo nomine, ſed Cæſari debuit gratiam. Ne Tribunos quidem, proprium plebis magiſtratum, aut creare potuiſtis ipſi, aut defendere: quos ideo, quia Romanis intolerabile nomen Regis uſurpari vetabant, per ſummam contumeliam ſpoliari ſacroſancta poteſtatis inſignibus vidiſtis. Nec ferre hæc Senatus, veſtram pariter ſuamque vicem gemens, nec emendare, niſi ſublato tyranno poterat. Non enim erat legibus locus, contra armatum, totque habentem in manu, quas abduxerat à Republica, legiones. Occiſus igitur eſt paucorum gladiis, omnium voluntate, conſenſu, applauſu: res enim ea erat, quæ nemini bono non probaretur. Inde ſtatim & de præmiis tyrannicidarum agi cœptum: adeo de impunitate non ambigebatur.*

Eoque percuſſores ejus pro bonis viris ab Senatu eſse habitos.
Tacit. 4. 34. 5.
Appian. lib. 3. Civi'.

X V I I. *Sed præmiorum quoque omitti mentionem placuit, concordiæ cauſſa, mortuoque remitti ignominiam, præteritorum oblivione ſancita; diſerteque adjuncto, ne de nece Cæſaris quæratur. Sed & poſtea, quum Antonii ſeditioſis concionibus exaſperata contra nos pars plebis videretur; ampliſſimas nobis provincias Senatus cum imperio, tamquam bonis viris, & amantibus patriæ, non certe tamquam parricidis & latronibus, quæ nunc vocabula imponuntur, dedit. Eademque deinceps Senatui ſententia, donec libertas atque incolumitas manſit. Nam quæ ſit ejus hodie fortuna, quis ſine lacrumis commemoret? Ut cuique plurimum virtutis atq; integritatis ineſt, ita cupidiſſime proſcribuntur, ſpoliantur honoribus, patrimonio, vita. occiduntur in domibus, in vicis, in templis, in Foro, in Curia: & quo nihil poteſt eſſe triſtius, è latebris eruuntur, à libertis, à liberis, ab uxoribus proditi.*

Scelera Triumvirorum producit.

X V I I I. *Tanta nimirum vis ſcelerum edictis horum Triumvirorum ineſt, ut his non modo ſtatus civitatis, ſed etiam mores publici, & fas gentium, & naturæ jura convellantur. Urbem Romam à Gallis eſſe captam, vetus memoria prodidit, fera gente & aſpera, quis neget? ſed tam crudele perpetratum ab his nihil eſt, quod cum præſentibus collatum, non poſſit mera miſericordia & manſuetudo videri. Tarquinium ita odimus, ut inde Regem appellari maledictum habeatur longe quidem acerbiſſimum. Sed quid tale deſignavit*

Tarquinius, quem ne ob ſuum quidem, ſed filii delictum expulerunt majores noſtri, ſimul in perpetuum ſublata Regum poteſtate & nomine. Hi igitur tres, non Tarquinii, ſed omnia triſtia nomina ſceleribus & crudelitate tranſgreſſi, nos impios vocant, etiam in eo facinore, quod unum nobis objiciunt, improbe mentaces.

XIX. *Propter Cæſaris cædem proſcriptos ferunt: hoc ſi verum eſt, cur igitur facti ejus exſortes, conſilii ignaros, etiam quum hæc omnia gererentur, abſentes aliquos proſcripſerunt? Neque vero hoc obſcurum eſt, & coram adeſse quoſdam cernitis, quibus Cæſarianæ necis crimen impingi nullo pacto potuit; ſed illos manifeſto virtus ſua, aut nobilitas, aut etiam divitiæ proſcripſerunt. Quid vero Sex. Pompejus meruit, quod proſcriptus eſt? an & ille interfecit Cæſarem, qui toto illo tempore, quo non patratum modo, ſed etiam ſuſceptum & cogitatum eſt nobiliſſimum facinus, in Hiſpania fuit. Scilicet tollendi erant, non qui occiderant Cæſarem modo, ſed qui eo animo, bis majoribus eſſent, ut timendi Cæſaris dominationem cupientibus viderentur.*

Non modo percuſſoribus Cæſaris infeſtorum, ſed omnibus ſbonis.

XX. *Quid vero mulieres, quarum proſcripta bona ſunt, an & illæ occiderunt Cæſarem? Quid autem populus? qui ad profitendum patrimonii vires, & pendendum quidquid inde Tribus viris collubitum eſt, adigitur? Hæc enim nunc populi libertas eſt Romæ: nec illo tamen etiam, tam atroci & impio vaframento, cogi pecunia poteſt, quæ militum donativo ſufficiat. In quo ipſo magna & conſpicua vis divini numinis ineſt: ut qui omnia improbiſſime crudeliſſimeque fecerunt pecuniæ cauſſa, egeant; nos, quibus omnibus in rebus juſtitia & liberalitas propoſitæ fuerunt, abundemus. Nam & promiſſa vobis exſolvimus, Commilitones, & unde promittamus amplius, in manu noſtra eſt: ſed & eo expenſo, jam ſequentia in tempora proviſum. Cæterum ut ex hoc favore deorum æqua vobis numina poteſtatis interpretari, ita ex optimi cujuſque judicio perſpicitis cauſſæ noſtræ æquitatem.*

Illos tamen egere pecunia, ſe abundare.

XXI. *Qua enim alia re hi ad nos, tamquam ſacram anchoram, confugerunt viri clariſſimi, perfuncti ampliſſimis honoribus, quos in magiſtratibus, in imperiis, toties vidiſtis? quam quia adverſus paucorum vim & improbitatem nullum in oppreſſa Republica præſidium, at ſpem reſurgendi & illi & ſibi noſtris in armis animadverterunt. quos ut eriperemus, non ſumus contati ampliora promittere ſervaturis præmia, quam homines ſceleſtiſſimi percuſſoribus pronunciaverant. Illi igitur optimi atque præſtantiſſimi viri clariſſime perſpexerunt, nos Cæſaris quidem propter adfectatam dominationem interfectores, cæterum aliis, qui in ſe trabere cupiebant ejus poteſtatem, parcere paratos, neque nobis ipſis, ſed populo ſecundum morem majorum, & jura civitatis imperium adſerentes proſcriptione belloque peti; atque hinc quidem bonos viros civeſque, tyranni interfectores, libertatis vindices: ex adverſa vero parte ſatellites hæredeſque Regios, legum morumque everſores, patriæ parricidas conſiſtere.*

Clariſſimis viris ſuam cauſsam probari ſuſcipique.
Ariſtot. Polit. 5.4.

XXII. *Unde nobis merito magnæ atque certæ ſpes eſse debent, deorum hominumque conſenſu pro juſtiore cauſsa pugnantibus. Neq; vero moveamur, ſi forte ſub*

Unde ſpem ſibi magnam eſse.

Digitized by Google

C. Cæſare ſtipendia aliquando fecimus. quatenus enim juſtum id ſacramentum fuit, patriæ militavimus: reliqui temporis memoria dolorem potius atque iram accendere noſtris in animis debet, quod cuiquam ſervivimus: eoque nobis nunc agendum eſt fortius, ut triſtiſſimorum temporum non modo infelicitatem, quæ ab his reducitur, ſed etiam metum avertamus, tollamus exemplum, recordationem quoque ſi fieri poſſit, aboleamus. Et reſpicite quanto ſit ſors veſtra optabilior. ſub Bruto quidem & Caſſio Imperatoribus, ſed Romani populi exercitus eſtis: nec pro dominatione noſtra, ſed pro majeſtate Imperii, pro ſalute Urbis & Italiæ, pro legibus, pro libertate veſtra depugnatis.

Vires ſuas jactat.

XXIII. Nobis equidem ſi per inimicos liceret, omnis mora longa eſſet, donec, non dicam, poneremus arma, ſed abjiceremus. ſed quando neque volunt iſti, neque jam præ furore, ſceleribus, impietate, ſuo arbitrio, & velut mente emoti poſſunt; quod unum relinquitur, ad recuperandam patriam, triſtiſſimaque ſervitute liberandam eamus. Eamus, univerſa concio reſonuit, paratis omnibus ſtatim ſequi quo ducerentur. qua alacritate lætus Imperator, iterum indici juſſo ſilentio; Dii, inquit juſtorum piorumque bellorum præſides, pro hac fide ſtudiiſque veſtris gratiam vobis referant, commilitones: quod autem humana cura præparari potuit, ut rebus omnibus inſtructiores eſſemus hoſtibus, hinc cognoſcite.

Et omnis generis apparatum.

XXIV. Quum multis locis legiones habeamus diſpoſitas, parem tamen ac hoſtes habeant, numerum adducimus: equitatu & claſſe longe vincimus, atque Regum ac nationum ad Medos uſque & Parthos auxiliis. Præterea tantum è fronte habemus hoſtem: illis terga quoque intuta ſunt, Sexto obtinente Siciliam, Murco ac Domitio Adriaticum claudentibus mare. Quid jam de pecuniis, quas bellorum appellari nervos audiſtis, loquar? Quas illi quidem ſemper quærunt ſceleribus, ſemper effundunt flagitiis: & in media rapina egeni, neque proſcriptione locupletiſſimi cujuſque, neque ſubhaſtationibus, neque tributis, aut ullo denique crudelis avaritiæ ingenio replentur. At nos diu ante honeſtis probiſque rationibus providimus, ut & nunc ſuppetant omnia largiter, & in poſterum minime ſint defutura. Commeatus inſuper nullo negotio ex provinciis & inſulis, quotquot Thraciam & Euphratem interjacent, navibus ſubvehetur. illis ex Macedonia non fertiliſſima frugum petendi erunt, & è Theſſaliæ feracibus quidem, ſed exiguis arvis: præterea terreſtri itinere erunt ſupportandi, quam ſcitis eſſe rem longe maximi laboris & moræ.

Caſſii & Bruti milites donativum accipiunt.

XXV. Nam ſi quid ex Italia, aut Africa volent exſpectare, Pompejus & cum Ænobarbo Murcus vetabunt. Inde fiet, ut illi neceſſariarum rerum inopia, facere interdum, quod nolint, cogantur; nobis ex commodo noſtro aut maturare, aut trahere bellum in promptu ſit. Ite igitur alacres; ite ſpe bona pleni, nam præterea quæ jam accepiſtis, & olim victoria cauſſa promiſſa cum fide exſolvemus, & quo minus vos pœniteat optimæ voluntatis, præſentes in militem donarios centum quinquaginta, in centuriones quintuplum, & in tribunos proportione dividemus. Quum ad hæc multis Imperatorum laudibus & teſtificatione ſtudiorum perſtreperent ordines, ſtatim poſitę menſę ſunt, donativumque diſtributum, & fortiſſimo cuique prętextu quęſito ſuper addita

Digitized by Google

munera: hoc ſervato ordine, ut ſimul atque accepiſſent aliqui, Doriſcum præmitterentur, quem ad locum poſtremo Imperatores ipſi cum modico comitatu ſe contulerunt.

XXVI. In hoc itinere rem accidiſſe memorabilem ferunt, magnaque omnium alacritate celebratam: Quum primarum legionum ſigna efferrentur caſtris, duæ aquilæ ex alto demiſſæ, totidem argenteas aquilas inſederunt, protegentes alis, & volatu ſequentes agmen. permanſeruntque multos dies, juſſu Imperatorum publice altæ. Bidui deinde itinere ſinu Melane circumito, Ænum, atque inde Doriſcum pervenerunt, locum à Xerxe, qui copias ibi ſuas agminatim recenſuit, nobilem: inde ſecundum litus ad Serrheum uſque promontorium progreſſi, deflexerunt in mediterranea, obiter domitis, qui forte priore Bruti expeditione intacti evaſerant.

Aquilę proſequuntur agmen Bruti & Caſſii. Plutarch. Brut. c. 54. App lib. 4. Civil. Velleius. 2. 69. 6.

XXVII. Neque vero quiſquam abnuebat parere potentibus & leniſſimis viris, quum etiam Caſſius naturam ſuam ita coërceret, ut vel Bruti clementiam vincere videretur. Inter hæc oram legere Tullius Cimber cum claſſe, quæ legionem unam atque ſagittarios vehebat, juſſus; appellebat frequenter, & caſtris idonea loca deſignabat, tanquam cum Caſſio & Bruto moles belli tota ſequeretur. Nec prohiberi à Julianis poterat. quippe magna pars litoris, quamquam fertili humo prædita, propter prætemavigantium injurias, jam ab antiquiſſimis temporibus deſerta fuerat. deinde Chalcidenſium frequentata coloniis, quum agricultura & commerciis plurimum effloruiſſet, exciſa per Philippum Olyntho, ita redierat ad priſtinam vaſtitatem, ut vix fanorum adhuc veſtigia conſpicerentur. Igitur Norbanus, qui Sapæorum fauces inſederat, jam ad mare Thracium perveniſſe hoſtem videns, Saxam à Turpilis excitavit propere, ut junctis viribus hoſtium conatui reſiſterent.

Tullius Cimber Julianos ſuſpenſos habet. Appian. Plutarch.

XXVIII. Ita Brutus felici ſtratagemate uſus, relictas diſceſſu Saxæ anguſtias intravit. Sed nihilominus occluſum erat iter, Julianis ducibus Sapæorum montes tanto acrius cuſtodientibus, quanto ſpes extremæ majori cura retinentur. Jamque ſubibat Caſſianos pœnitentia, quod non à principio longiorem viam delegiſſent; neque multum aberat, quin relegerent veſtigia ſua, quamquam ſua & anni tempora tantam moram non paterentur. Sed iterum peritus locorum Rhaſcupolis remedium rebus deſperatis attulit, *montana Sapæorum triduo circumiri poſſe* docens, *inviis quidem ob aſperitatem & aquarum inopiam locis, ſed ſuperabilibus; dummodo portare aquam & viam munire non pigeat. laboris enim alicujus tantummodo, periculi quidem nullius negotium fore. ſuperventuroſque nec opinantibus, quando propter denſitatem arborum evadere poſſint vix avibus conſpiciendi. quarta die perventuros ad fluvium, Arpeſum nomine, qui in Hebrum incidit, inde unius diei iter reſtare Philippos.*

Rhaſcupolidis conſilium. Dio. 47. 5. 19. App.

XXIX. Placuit hæc ſententia, non modo longioris moræ tædio, ſed etiam ſpe grandis utilitatis, ſi tantas hoſtium copias occupare improviſi potuiſſent. Rhaſcupolidi L. Bibulus adjungitur, Bruti privignus, qui rerum harum commentarium edidit: datiſque munitoribus, & præſidio armatorum, præmittuntur. Et tribus quidem continuis diebus, quamquam maximum inter laborem, ſtrenue pergebatur, accenſa militum alacritate, quod præmiſſi quidam, *ſe fluvium ex prealta ſpecula vidiſſe* renunciabant. Sed quarto die, quum & aqua

Iter laborioſum. Plut. Brut. cap. 18. App.

Digitized by Google

deficeret, & fluvius needum appareret, proditionem rati, Rhaſcupolidem obequitantem hortantemque conviciis & ſaxis petere cœperunt, ſortem ſuam mœſtis vocibus miſerantes.

Rhaſci ſolertia
Plut. Brut. c. 54
Dio. 47. 6.
Strabonis Excerpta lib. 7.
Suidas.
Diodor. 16. 8.

XXX. At Bibulo rogante, *durarent potius, & bonis cum ominibus quod ſupereſſet laboris peragerent*, receperunt animos, & circa veſperam diei primum agmen ad amnen pervenit, ſtatimque præ gaudio ſuſtulit clamorem, qui exceptus à proximis tranſdituſque, univerſas quæ aderant copias momento percucurrit. Brutus etiam atque Caſſius, re cognita, per munitam ante viam cito agmine inceſſerunt. nec tamen opprimere Julianos datum: quos eodem periculo, quo Thracis unius aſtu irretiti erant, alterius ſolertia explicavit. Rhaſcus frater Rhaſcupolidis ex inſolito clamore, id quod erat ſuſpicatus, exploratum iit. miratuſque ſaltum vix feris pervium ſigna militaria perrupiſſe, rem omnem Norbano indicavit. ille, quum nihil factum eſſet propius, quàm ut opprimeretur, per ſilentium noctis ſe recipere Amphipolim inſtituit. Brutus Caſſiuſque Philippos profecti ſunt: eodemque & Cimber Tullius, & omnes aliæ copiæ, quas ab exercitu variæ occupationes abſtraxerant, convenerunt. Et quo melius noſcatur locus, ubi Romana libertas ad extremum eliſa eſt, Philippos vetus ætas *Datum* appellavit, felix agro, felix auri metallis oppidum, & eapropter proverbio celebratum. idem à multitudine fontium *Cren des* vocabatur: quum à Philippo Amyntæ filio frequentatum habitatoribus, ab hoc tanquam novo conditore recens nomen accepit.

Philipporum in Thracia ſitus.
Stephan.
App.
Lipſius ad Vell. 7. 70.
Dio. 47. 5. 20.

XXXI. Siti ſunt in colle Philippi, totumque id ſpacium, quod in ſummo panditur, occupant, præruptis circa atque inacceſſis omnibus. A Septentrione ſaltus adjacent, per quos Caſſianos Rhaſcupolis duxit: à meridie palus, deinde mare præcingit. Verſus Orientem Sapæorum Turpilorumque anguſtiæ claudunt: at Occidentale latus patentes campos proſpicit, qui ad Murcinum Drabiſcumque, & fluvium Strymona, per quatuor & quadraginta millia paſſuum declivi planicie funduntur, amœnitate & fertilitate tam inſignes, ut fecerint fabulis locum. Nam & huic regioni raptus adſcribitur Proſerpinæ, trahiturque in argumentum Zygactes amnis, inde ſcilicet adeptus nomen, quod in trajectu ejus jugo diſrupto fractus raptoris currus fuerit. Hi ſunt Philippi ubi M. Brutus atque C. Caſſius victi ſunt. longiſſimo dirempti intervallo à Philippis Theſſaliæ, quos cum his Thraciçis Scriptores quidam mira ſecuritate confuderunt. Prope eoſdem Philippos alius quoque tumulus eſt, à Libero patre appellatus, in quo ſunt aurariæ fodinæ, *Aſyla* vocantur. Sed ad paſſuum ferme duo millia ducentos à Philippis procedenti, duo alii colles occurrunt, invicem mille paſſibus diſcreti, ubi caſtra diverſi poſuerunt, Caſſius in meridiem, Brutus in Septentriones ſpectantem tumulum vallo occupantes.

Caſſianis perquam opportunus.
Dio.
Plut. Brut. c. 54
App.
Joſeph. antiq. 14. 22.
Dio.

XXXII. Nec ultra cedentem cum Julianis Norbanum inſequuti, Antonium locis opportuniſſimis operiri conſtituerunt. Namque Cæſare valetudinis cauſſa Dyrrachii relicto, mira celeritate advolare Antonius dicebatur: nec optari ſitus commodior Caſſianis poterat. ſive enim prœlio cuperent congredi, patentes campi ſuberant: ſive caſtris ſe tenere, locis munitionibuſque defendebantur. Colles ipſi difficiles adſcenſu erant: & ab altero latere paludibus, ab altero imperviis inacceſſiſque faucibus cingebantur. Medium inter utroſque ſpatium neceſſario

Digitized by Google

tranſeundum erat Aſiam ex Europa petentibus: quod propter exiguitatem claudi velut porta quadam poterat. Nec omiſerunt Caſſiani, ſed tranſverſum murum foſſamque ducentes à vallo ad vallum, relictis in medio portis, ita conjunxerant caſtra, ut communibus munimentis defenſa pro iiſdem eſſent; & tamen ad continendos facilius in officio milites, modico ſpatio disjungerentur. Suberat amnis Ganga ſive Gangites, qui in Strymonem influit; & à tergo mare, magnam ad omnia utilitatem conferens. Nam & Thaſus eis erat pro horreo, ad undecim millia paſſuum diſtans inſula, & octavum intra milliare Neapolis ſecuram ſtationem navibus exhibebat.

XXXIII. Antonius interea feſtinanter ducto exercitu, ne Amphipolis ſibi præriperetur, ut hanc à Norbano retentam atque etiam communitam vidit, magnopere gaviſus impedimenta ibi depoſuit, Pinario cum una legione relicto ad cuſtodiam. Ipſe magna audacia progreſſus, prius ferme quàm adeſſe crederetur, caſtra planis locis poſuit, uno tantum milliari diſcretus. Tum vero apparuit, quanto potiora omnia & commodiora Caſſianis eſſent. caſtrá habebant ſuperioribus locis, Antonius in plano: ex montibus ſuppetebant illis ligna, huic petenda ex paluſtribus locis erant: illis fluvius præbebat aquationem, hic puteos curabat effodiendos. illis à propinqua Thaſo ſubvehebatur commeatus, huic arceſſendus erat Amphipoli. Cæterum nihil erat in præſentia melius, quam opportuna loca hoſtes præcepiſſent, colles alii nulli ſupereſſent, reliqua planicies depreſſior exundante nonnumquam fluvio ſtagnaret. Audaciam tamen interpretati Brutus atque Caſſius, quod potius neceſſitas fuerat, caſtella plurima excitarunt, valloque & foſſa & muris circumdederunt. Caſſius etiam eo ſpatio, quod à caſtris ad lacum pertinebat, propter anguſtias neglectum prius, murum oppoſuit; ut jam latera tantum quæ à Meridie lacu, & lacum excipiente mari, ad occaſum aſperis rupibus tegebantur, muro carerent: media loca quaquaverſum diligentiſſime permunita conſpicerentur.

Antonio vehementer incommodus. Plutarch. Appian.

XXXIV. Interea parvis certaminibus, equitum præcipue, vires invicem experiebantur. Sed ubi Antonius frumentatoribus hoſtium inſidiatus, offendit; Caſſiani ferociores evaſerunt. Sed ſuis partibus continuo animum reddidit, decimo poſt Antonium die advectus Cæſar. quippe veritus utrumque caſum, ne aut vinceretur ſe abſente Antonius, aut vinceret; quamquam adhuc parum firma valetudine, feſtinaverat. Deductus igitur in aciem exercitus eſt, animatus præſentia circumvehentis lectica ordines, hortantiſque. Contra Brutus & ipſe inſtruxit ſuos, ſed degredi in æquum noluit, prœlium vitare cupiens, quod ſperabat inopia debellari hoſtes poſſe. Nam neque frumentum ex Ægypto coëmi poterat, quæ tum ipſa laborabat fame: neque ex Hiſpania aut Africa ſubvehi Pompejus; nec ex Italia Murcus cum Ænobarbo ſinebant; ſolæ reſtabant Macedonia & Theſſalia, non in longum ſuffecturæ tantis exercitibus. Itaque Juliani quoque reduxerunt copias; & quia diverſis caſtris divelli intutum tam vicino hoſte judicabant, tres exercitus in unis ſimul habuerunt. Sub idem tempus in Africa quoque civili bello Romana arma concurrerunt.

Civile bellum in Africa. Dio 47. 5.45. Plutarch. Dio. Appian. Liv. Epitom. Cic. Famil. 12. 14.

XXXV. T. Seſtius Numidiam obtinens, *decedere Q. Cornificium vetere provincia* juſſerat, *ex diviſione Triumvirorum omnem Africam Cæſari deberi* dictitans. contra *Senatus auctoritatē* Cornificius obtendere, & erat exercitu inſtructior.

T. Seſtii contra Q. Cornificium. Appian. Dio.

Digitized by Google

Injuria tamen à Seſtio cœpit: qui contatione adverſariorum excitatus, Adrumetum & alias nonnullas urbes ſubita irruptione occupavit. Idem inſomnio prodigioque factus erat animoſior. nam per quietem erat imaginatus audire taurum humana voce indicantem, corpus ſuum in oppido Tuca defoſſum eſſe: inde caput avulſum, ſi pertica circumferat Seſtius, victoriæ compotem fore. eſtque repertum loco ſignificato cadaver. Sed & bovem loquutum tradunt, inſiſtere jubentem propoſito. Cæterum his præſagiis, & ſucceſſu rerum fidentem, Ventidius Cornificii Quæſtor inopinato adortus fudit, magnaque parte exercitus amiſſa, recipere ſe in Numidiam coëgit.

JOH. FREINSHEMII
SUPPLEMENTUM
Libri CXXIV. LIVIANI.
L. Annæi Flori Epitome Ejuſdem Libri.

C. CÆSAR & Antonius apud Philippos vario eventu contra Brutum pugnaverunt; Ita ut dextra utriuſque cornua vincerent, & caſtra quoque utrimque ab iis, qui vicerant, expugnarentur. Sed inæqualem fortunam partium mors Caſſii fecit: qui quum in eo cornu fuiſset, quod pulſum erat, totum exercitum fuſum ratus, mortem ſibi conſcivit. Altero deinde prælio victus M. Brutus, & ipſe vitam finivit: exorato Stratone fuga comite, ut ſibi gladium adigeret, Romanorum principum circiter quadraginta idem fecerunt, inter quos Q. Hortenſius occiſus eſt.

Partium ad Philippos conſilia. Plutarch. Dio.

DUM hæc in Africa minores inter duces ultro citroque fiunt, ad Philippos, ubi de ſumma rerum certabatur, paulatim ad univerſi prœlii aleam acceſſum eſt. Neque enim deſinebat Cæſar ac Antonius provocare hoſtem, fidentes viribus, & non de commeatu tantum ſoliciti; ſed etiam ne per abſentiam ſuam Pompejus Italia recepta in Macedoniam tranſiret. Contra Caſſius ac Brutus, utriſque in partibus cives ſtare cogitando, parcere his pro inſtituti ſui humanitate cupiebant, & ſine ſanguine victoriam conſequi. nec enim exercitui ſuo diffidebant, qui minor quidem erat hoſtili, ſed egregie perarmatus, auroque & argento plurimo nitens. Quippe Brutus & ipſe amator, & ducibus ſuis auctor frugalitatis in cæteris rebus, hac elegantia & pretio militum acui animos rebatur, ut non tanquam arma, ſed etiam opes ſuas, diligentius tuerentur. Et ſane non deerat his copiis alacritas; ſed & ideo quia plerique ex provinciis lecti milites erant, pugnare cupiebant, quo citius domos remitterentur: & hoſtes adeo

adeo contemnere cœperant, ut ſufflaminari impetus eorum ultra nequiret. Quippe tum timiditatem, tum etiam inopiam Julianorum clariſſimis indiciis deprehendiſſe videbantur; quod illi copias intra vallum luſtraverant, & militibus ad ſacrificium paululum frumenti, cum denariis quinis diviſerant.

II. At Caſſius & Brutus ut ſordes hoſtium traducerent, luſtratione exercitus in patentibus campis, inſtituta, victimarum uberem copiam per manipulos, & denarios viritim quinquaginta diſtribuerant. *Eo tempore ſævum omen oblatum Caſſio* ferunt, nam inter luſtrandum lictor perverſis faſcibus lauream impoſuit. Alia quoque circum illa tempora ſunt adnotata multa prodigia. Puer in pompa Victoriæ cultu adornatus, ferculo decidit. Ferales aves & cadaveribus veſci ſolitæ, ſupra caſtra gregatim, ut alii volunt *cum horrendo ſtridore*, ut App. *triſti ſilentio* conſederunt: quum inter Julianos nullæ conſpicerentur. examina vero apum continue ſunt deprehenſa in Caſſii caſtris: idque adeo dirum oſtentum habitum, ut haruſpicis monitu, vallo interius ducto locus intercluderetur. & pridie quàm pugnatum eſt, duę quę hactenus exercitum comitatę fuerant aquilę, avolaverunt: ſequentique nocte ſpectrum idem ſe obtulit Bruto, quod trajiciens ex Aſia viderat. Sed & Romæ ſub idem tempus apparuerunt multa, ut creditum eſt, præſagia futurorum. Sol aliquando minima magnitudine, nonnumquam maxima ſe oſtendit. quin & noctu ſic effulſit, ut tanquam die orto ad opus ſurgeretur.

Omina & prodigia ante Philipp. pugnam.
Iul. Obſeq:
Plutarch.
Florus 4.7.7.
App.
Plin. 2.31.2.

III. Monſtrum biforme, cujus anteriores partes equum, poſteriores mulum referrent, mula peperit. de cœlo pleraque tacta ſunt, & inter hæc ara Jovis Victoris. faces in cœlo viſæ: auditus clangor tubarum, & ſtrepitus armorum, & clamor exercituum, ex Cæſaris & Antonii hortis. canem ædituí mortuam canis ad Cereris templum traxit, effoſſaque pedibus humo, tanquam in ſepulchro condidit. infans cum denis in utraque manu digitis natus eſt. In Mutinenſi agro Victori ę Marianę ſignum meridiem ſpectans, ſua ſponte converſum in Septentrionem hora quarta. Currus Minervæ quum poſt decurſionem equitum in Capitolium reduceretur, confractus eſt. Quum hæc victimis expiarentur, ſoles tres circiter hora tertia diei viſi, mox in unum orbem contracti Latinis quum & tempore alieno, & à Præfecto Urbis, cujus ad curam ea res minime pertinebat, in Albano monte ſacrificaretur, ex humero ac pollice Jovis dextro cruor manavit. Fluvii quidam in agro Romano defecerunt, alii fluxerunt in contrarium. Ædiles plebis ludis Cereris, quos equeſtribus celebrari curſibus oportebat, gladiatores exhibuerunt.

Mula parit.
Iul. Obſeq.
Dio.

IV. Hæc ab hominibus habita ſunt evertendi ſtatus popularis indicia: quæ referri, quàm prætermitti tradita, ſatius puto. ne enim ad vanam ſuperſtitionem animos illiciant, non ſilentio, ſed commemoratione potius obtineas, modo quid eis de rebus teneri rectius ſit, oſtenderis. Nec enim tacendo, ut alii quoque obmuteſcant effeceris: & præſtat hæc ab his narrari, qui talibus non plus juſto tribuere didicerunt. Nam & ſic narrata cum remedio, innoxia intrant animos, & ſæpius lecta, ſi forte iterum inciderint, ipſa conſuetudine levius timentur. Sed in Cæſaris caſtris auſpicia extaquo læta erant, *ipſique per quietem Cæſar pater prædixiſſe proſperam pugnam* fertur, *admonito, ut aliquam rem adſumeret ex iis, quas Dictator ipſe geſtaviſſet.* Igitur annulum ejus induit ſtatim, eoque poſtea quoque frequenter eſt uſus. Sed & Medicus ejus Artorius imaginatus eſt, à Minerva ſibi

Cur hęc tam multa prodigia referuntur:
Florus 4 7.9.
Marcellin. 21 & 28.
Dio.
Plin. 7 45. 2.
Oroſ. 6 18.
Plut. Brut. cap. 60. & Ant. cap. 27.
Sueton. Aug. cap. 91.
Caſaubon. in Suet. Cæſ. 4. 2.

Digitized by Google

Pugnatur in campis Philippicis.

præcipi, *ut Cæſarem, licet invalidum adhuc, educeret caſtris & in acie collocaret*, eaque res non ſpreta ab adoleſcente, ſalubriter ei ceſſit, ut poſtea memorabimus. Interea Caſſius terrore prodigiorum nonnihil dejectos militum animos cernens, magis magiſque ducendi belli auctor exiſtebat.

Brutus pugnandum cenſet, & obtinet contra ſententiam Caſſii. Plut. Brut. Dio.

V. Contra qui apud Brutum erant, levibus equitum prœliis, quæ proſpere ceſſerant, elati, *niſi cito de ſumma rerum dimicaretur, alium alio abituros* minitabantur. Pars enim horum multo minima Itali erant: cæteri domos quiſque ſuas, quas in pacatis adhuc provinciis reliquerant, reſpiciebant. Erat & ipſe Brutus ad periclitandam fortunam propenſior, quo maturrime vel reſtitueret Rempublicam, vel orbem terrarum moleſtiis atque bellis levaret. Acceſſerunt transfugia nonnullorum ad hoſtes, & hinc etiam de aliis ſuſpiciones & crimina: quibus in conſilio multi amicorum, Caſſii damnata contatione, Bruti conſilium prætulerunt. At unus ex cohorte Bruti Attilius *hyemem exſpectare* cenſebat: cauſſamque rogatus, *ſi nihil*, inquit, *aliud, tanto vivam diutius*. Ea vox mirifice diſplicuit Caſſio cæteriſque: decurſumque eo eſt, ut poſterum in diem pugna ediceretur. Eam alacri Brutus animo, multa ſuper cœna pro ſapiente diſſerens exſpectabat: Caſſius ſolito triſtior, comprehenſa Meſſallæ dextra: *Te*, inquit, *Meſſalla teſtor, Magni Pompeii fato me urgeri, ut de ſalute patriæ uno prœlio decernam. Eſt tamen in Fortuna nonnihil ſpei, quæ interdum male conſulta corrigit*. ſimul invitavit Meſſallam *ad cœnam ſequentis diei*, quem celebraturus erat natalem.

Antonii opus ad prohibendos hoſtium commeatus. App. lib 4 Civil.

VI. Dum his in caſtris hæc geruntur, Antonius omnia volvens animo, ut ad prœlium eliceret hoſtes, inſanum opus moliri cœpit, munita per paludes via, ſubvectionem à Thaſo commeatuum impediendi. Igitur ſtructa uti ſæpe conſueverat acie, clam inde ſubductis cohortibus, dies noctesque ſummo ſilentio urgebat inceptum. arundine detecta jaciebatur agger, & ne dilaberetur in lubrica voragine humus, utrimque includebatur macerie: ubi profundior erat palus, vallum injiciebatur, & pontes ſternebantur. neque conſpici ab hoſte munientes poterant, quippe relictis ab omni parte circa viam arundinetis protegebantur. decem diebus hoc perfectum opus eſt: inde per noctem expeditas cohortes tranſcurrere, & occupatis ulterioribus locis excitari crebra caſtella juſſit.

Caſſius & Brutus ſignum pugnandant. Plutarch. Flor. 4. 7. 54. Appian.

VII. Sequutus eſt dies, in quem pugnare Caſſius atque Brutus conſtituerant. Idcirco prima luce puniceo ſagulo propoſito admoniti ſunt milites, & medio inter utraque ſpatio congreſſi Imperatores ſupremum ſalutarunt invicem, communiterque decreto *vincendum eſſe, aut ſi prœlium his pepercißet, ſponte exuendam vitam*, ad ſua munia diverſi perrexerunt. At Caſſius viſo Antonii conatu, audaciam hoſtium & vafriciem ſtupens, abſcindere cohortes hoſtium à majoribus caſtris inſtituit, transverſim per paludes aggerem ducendo, ut interciſa via Antoniana, nec ſe recipere cohortes, nec accipere auxilia à ſuis poſſent. His animadverſis ſub meridiem Antonius eduxit aciem, & ad interrumpendum Caſſii opus, præter caſtra Bruti, ſubire ſuos obliquo curſu juſſit.

Prœlium committitur: Plutarch. Appian. Vell. 2. 70. 1. Plin. 7. 45. 2. Sueton, Aug. 13. 1.

VIII. At Bruti milites, *id vero indignum eſse* conclamant, *ſi præter ora ſua tam contemptim tranſcurreret hoſtis*: non exſpectato imperio, tantum ad unius tribuni vocem prorumpitur. cæduntur Antonianorum multi: victores impetus ad alteram aciem quam Cæſar oppoſuerat, perferre. Siniſtrum id hoſtium cornu erat: id quoque circumiit cum legione ſua Meſſalla, ſequentibus quæ juxta erant

collocatæ: paucisque ejus & extremis ordinibus disjectis, in caſtra Cæſaris penetratur. magna ibi cædes facta eorum, qui deprehenſi in caſtris erant. inter cæteros duo millia occiſa Spartanorum, qui recens domo advenerant. Ipſe Cæſar Artorii rogatu paulo ante caſtris elatus, evitavit certam perniciem, licet ſummo diſcrimine ac moleſtia. nam & vacua lectica ejus pilis atque jaculis transfoſſa eſt; & ipſe triduo in palude ægrotus, & ut Agrippa Mæcenaſque fatentur, aqua ſubter cutem fuſa turgidus latuit, donec ad Antonii cornu fuga perveniret. Interim & Brutus cum cæteris copiis perruperat Cæſaris aciem ſtratiſque tribus legionibus, & totidem aquilis captis, cum fugientibus in caſtra hoſtium inciderat.

Ambigua victoria. Florus 4.7.10. App. Plut. Aug. c.28 Florus. Dio lib 47.

IX. Mira eo die facies rerum fuit, quum fortuna magis omnia, quàm aut virtute aut conſilio regerentur. Itaque nec Scriptoribus ſatis inter ſe convenit: neque explicari propemodum res tota poteſt; niſi quod hinc Cæſaris exercitus, inde Caſſii cæſus fugatuſque eſt: interfectis Caſſianorum octo millibus, connumeratis & ſervis armatis, quos Brigas vocabat Brutus; & Cæſarianorum millibus ſedecim. caſtra quoque utrimque capta ſunt. quum neque Cæſar, quod certum eſt, neque, ut à multis eſt creditum, Antonius pugnæ adfuiſſent. Sed Antoniani disjecto Caſſii opere, cæſoque quod aderat præſidio, ſubmiſſas etiam auxilio copias ſtatim pepulerunt, equitibus contento curſu ad mare fugientibus. nec pedites retineri potuerunt, quamquam omnia faciente Caſſio, qui & ereptum fugienti ſignifero ſignum ante pedes humi defixerat. Interim ad caſtra ipſa contenderunt hoſtes, quotquot objectum à Caſſianis opus perruperant: eaque res animadverſa cæterorum adhuc extra caſtra pugnantium pavorem fugamque auxit. Ita Caſſius vix Prætoria cohorte retenta ſe recepit in collem Philipporum, unde proſpectus in circumjecta patebat.

Caſſii exitialis error. Florus. Appian. Plutarch. Velleius. Dio.

X. Sed magnitudo pulveris, & nox jam vicina nihil niſi capta ab hoſtibus caſtra ſinebat cerni, & advolantem equitum globum. Igitur quum nihil animo præter ſui caſus imaginem concipere poſſet, Bruto quoque victo adeſſe hoſtes putans, Titinnium evocatum miſit cognoſcendæ certius rei cauſſa. hunc læto clamore exceperunt equites, nam à Bruto veniebant, circumvectique & complexi hominem, perniciabilis erroris occaſionem Caſſio præbuerunt. Atque ille, *ergo*, inquit, *producenda hactenus vita fuit, ut amicum etiam captum videremus*! ſeceſſitque in tentorium quoddam vacuum cum liberto Pindaro, quem jam Parthicis temporibus extremæ neceſſitati miniſtrum deſtinaverat, obvolutumque lacerna caput præcidendum præbuit.

Brutus reliquias exercitus Caſſiani colligit. Appian. Plutarch. Tacit. 4.34.1. Dio.

XI. Pindarus poſtea comparuit nuſquam: unde multis ſuſpicio ſuborta eſt, vana ut puto & futilis, injuſſu Caſſii patratam cædem eſſe. Vix deciderat Caſſio caput, quum Titinnius adfuit coronatus & nuncius victoriæ, ſed conſpecto cadavere Imperatoris, *ſequar*, inquit, *eum, quem mea occidit tarditas*, atque ita ſtricto gladio incubuit. Caſſio ad hunc modum emortualem adepto diem, quam natalem habuerat, Brutus ſupervenit; multoque cum fletu, *Romanorum ultimum* appellans, tradidit amicis, clam militibus Thaſi ſepeliendum, ne luctu molleſcerent animi. Mox reliquias exercitus Caſſiani collegit, pronũciato in capita octo millium nummorum donativo. ea res laudem ipſi magnam attulit, celebreſq; militum acclamationes, *ſolum de quatuor Imperatoribus invictum victoremque* prædicantium. At hoſtium erexit animos Demetrii cujuſdam adventus, qui cum gladio pa-

Digitized by Google

paludamentoque Caſſii, recens cæſo detractis transfugerat. Igitur & hi poſtridie mane eduxerunt aciem; & Brutus contra inſtruxit ſuos. neutris ſerium pugnandi propoſitum aderat, ſed primi hoſtes receſſerunt. igitur & Brutus abſtinuit pugna, cōtentus adverſarios obtriviſſe dicto, *ergone qui nos tanquam feſſos ad pugnam provocant, conſerere manus timent?* Nihil inde prætermiſſum à Bruto curę, quo detrimentum hoſti daretur. nam & nocturnam oppugnationem caſtrorum auſus eſt; & magnam eorum partem, immiſſo qui juxta labebatur fluvio, inundatione delevit.

Julianorum variæ difficultates. Plutarch. Dio. App.

XII. Sita enim humili loco erant, & continui poſt prœlium imbres, cœno & aqua continuo propter frigus conglaciante tentoria repleverant. Ad hęc commeatuum & pecuniæ premebantur inopia: neque militi pro rebus amiſſis dare quidquam præter verba poterant; & inſtans hyems majorem inferebat moleſtiæ metum; contra ſpem propemodum omnem auferebant deletæ à Statio copiæ, quas tranſire Brundiſio Triumviri juſſerant. Eōdem enim die, quo in campis Philippicis eſt depugnatum, claſſes etiam partium in Adriatico mari concurrerunt. Duas legiones, quarum altera Martia fuit, & Prætoriam cohortem, ad duo armatorum millia, cum quatuor equitum āliś, & alia inſuper delecta multitudine, Domitius Calvinus onerariis navibus in Græciam tranſportabat. triremibus proſequentibus paucis; quum ſe Statius Murcus, & Domitius Ahenobarbus cum centum triginta longis navibus objecerunt. Magna ibi cædes Triumviralium copiarum facta. nam præter onerarias haud ita multas, quas longius cæteris provectas impleta vento vela eripuerant, cæteræ omnes repente ceſſante fluctu, impune circumveniebantur. neque defendi à triremibus poterant, longe imparibus hoſti propter paucitatem.

Tr prælium inverſum. Appian. Plutarch.

XIII. Unum ſuccurrebat periclitantibus remedium, contis atque funibus jungendi naves, ne circumiri ab hoſtibus poſſent: ſed emiſſa ab his ignita jacula diſſolvere vincula cogebant, & propter metum incendii, ſparſim fugere; eaque ratione rurſus ſe præbere roſtratis feriendas. *In ea deſperatione veteranos* ajunt *præ nimio dolore, quod virtute potiores inulti peribant, ſibi partim ante quam excitatum incendium eſset, conſciviſse necem; partimque inſilientes in hoſtilia navigia, multa feciſſe, qualia neceſſitas extrema cogit, multa paſſos eſſe.* Erat immane ſpectaculum, videre inter marinos fluctus emicantem è navibus flammam, & ſemiuſtulatis inhærentes carinis alios incendio corripi; alios hac peſte vix evitata jactari ſine armamentis, ſine commeatu, donec fame ſitique conficerentur. Servati tamen ſic etiam ſunt aliqui, tabulis aut antennis adhærentes, & ad ſcopulos & importuoſa littora fluctibus elati. erant qui & quintam in diem tolerata fame, atque interim velis & funibus adeſis, & lingenda pice ſitim utcumque fallentes evaderent. Longe tamen plures, quum reſiſtere nequirent tot malis deditionem fecerunt: in quibus triremes fuere ſeptemdecim, quarum omnium milites ad ſacramentum Statii ſe tranſtulerunt.

Quod Cæſarem & Antonium valde terret. Dio. App.

XIV. Calvinus, quum olim periiſſe crederetur, cum nave ſua die quinta Brundiſium reverſus eſt. Hujus prœlii nunciis ad Cæſarem & Antonium perlatis, in magno timore verſabantur. Alieno loco habebant caſtra, neque petere alium tuto, neque regredi in Italiam poterant: nihil præterquam in armis ſupererat ſpei: feſtinabantque eo decurrere, priuſquam mari acceptum incommodum ſui pariter hoſteſque cognoſſent. Sed ubi fruſtra producta acie prœlium ſæpe quæſiverant,

Digitized by Google

Malus genus Bruto oblatus.

Brutuſque ſuis ſe locis tenens, arctiora eis quotidie omnia efficiebat; collem ita conjunctum Caſſii caſtris, ut tela inde adjici poſſent, noctu quatuor legionibus occuparunt, muniveruntque. inde ad paſſus ſexcentos aliis caſtris collocarunt legiones decem, & ulterius quingentorum paſſuum intervallo iterum duas: ut ita paulatim ad mare penetrarent, & ſive in litore, ſive per paludem, quomodocumque effecta via commeatus intercluderent Bruti. Brutus adverſus hæc tum alia moliebatur, tum caſtella idoneis locis frequentia opponebat. ſed non erat ultra tolerabilis apud hoſtem fames: cujus impatiens auxiliarium Germanorum manus ad Brutum perfugit.

Brutus pugnare ſtatuit. Appianus. Dio. Plutarch.

XV. Idcirco legio una in Achaiam miſſa eſt, feſtinanter ad exercitum delatura, quidquid corripi poſſet; cæteras continuo paratas ad prœlium habuerunt, quocumque tandem modo Brutum ad conſerendum manus adtracturi. Sed nihil melius ceſſit libellis, quos clam in caſtra Bruti jaculabantur, *tranſire ad* ſe jubentes *exercitum, ampliſſimis propoſitis præmiis; aut ſi quid haberent virium, ſignis collatis decernere*. Nam his artibus ſolicitati Dejotari dux Amyntas, & Thraciæ Regulus Rhaſcupolis ad hoſtes tranſierunt, alii *Rhaſcupolin abiiſſe domum* tradiderunt. At Brutus hoc caſu æger, pluriumque ſuſpectans perfidiam, ad hæc militum Tribunorumque frequentibus querelis ad pugnandum incitatus, prœlium committere ſtatuit, haud dubie ducturus bellum, ſi de maritimo prœlio citius innotuiſſet. Erat enim rebus omnibus ad hanc rationem paratiſſimus: caſtra tuta, locupletia, ſalubria habebat: maria habebat in poteſtate, habebat provincias uberrimas, unde commeatuum, unde pecuniarum inexhauſta copia ſuppeditaret. Sed fato quodam in vigeſimum uſque diem de navali prœlio audierat nihil, & Clodii cujuſdam indicium contemnebat, qui capto jam pugnandi conſilio, pridie quam concurrerent acies, ad eum cum hoc nuncio transfugerat.

Militi quædam concedere cogitur. App. Plutarch. Dio.

XVI. Cætera quoque ita conſpirabant ad perniciem viri, ut nec evitare poſſet, nec ſaltem innocens mori. maxime ferocia militum angebatur, quorum pars multo maxima ſub Cæſare Dictatore meruerat, reditura ad partes, niſi multa his quæ nollet Brutus concederentur. Nam Antonius & Cæſar totam propemodum Italiam prædæ ſuis legionibus dabant. Igitur & ipſe duas urbes claras promiſit *diripiendas daturum Theſſalonicam & Lacedæmonem*, ob miſſa hoſtibus auxilia infeſtior. Aliud etiam crudele factum addit, captivos interficiendo, ſervos duntaxat, qui priore prœlio capti erant, ne turbas darent in caſtris, (cuſtodiri enim nequibant propter multitudinem.) Liberorum aliquammultos dimiſit ultro, *civibus apud cives conſtare jus æquum* dictitans, *hoſque potius quam in caſtris hoſtium eſſent; captivitatis, atque ſervitutis turpitudinem ſuſtinuiſſe*. Ne plures palam ablegaret, ducum atque militum efficiebat triſtitia, qui *hac impunitate animos hoſtium, & ſuum periculum augeri* querebantur.

Spectrum apparet Bruto. Dio. Appian. Plutarch. Iul. Obſeq.

XVII. Occiſi quin etiam ſunt aliqui P. Caſcæ impulſu, qui *parentari Caſſio ſuppliciis hoſtium* poſtulans, editam forte inter alias cogitationes à Bruto vocem, *quid igitur ſe rogarent, neque facerent ipſi quod videretur?* pro juſſu Imperatoris acceperat. tanto pronius, quod *in diverſis caſtris ſuorum etiam pleroſque interfici* audiverat. Ferunt *ea quoque nocte quæ prœlium anteceſſit, ſpectrum quod transjiciens ex Aſia viderat obverſatum ei eſſe, ſed nulla voce edita*. Sub prœlii tempus Imperator ipſe ſubtriſtis, parum ſibi placere quæ fierent [illegible]ius *Magnus gerimus bellum* [illegible]

tes magis quam imperantes. quod & Caſſium paulo ante dixiſſe retulimus.

Omina futuræ cladis. Florus. 4. 5. App. Plutarch.

XVIII. Inter hæc militibus, dum ad pugnam educuntur, Æthiops in porta occurrit; eſtque illico propter triſtitiam ominis ab iratis occiſus. Ad hæc examen apum in prima aquila ſedit, & è brachio centurionis, quamquam ſæpe extergeretur, pertinaciter ſudavit liquor, unguentum quale fit è roſis ſpirans. Jam nona ferme diei hora erat, quum inter adverſas acies aquilæ duæ comparuerunt, pugnantes invicem, ſummoque omnium ſilentio ſpectatæ, donec victa quæ à Bruti caſtris proceſſerat, fugit. Tum vero hoſtes ingenti ſublato clamore irruperunt. Bruto conſilium pugnæ magis magiſque diſplicebat, quod neque videret in exercitu quam optabat alacritatem, & vir quidam fortis Camulatus nomine, præter ipſum Brutum tranſvectus, ad hoſtes ſe applicaſſet. Sed non erat amplius deliberationi locus. Idcirco paucis cohortatus ſuos; monitoque *ne longius à muniments diſcederetur, quo & receptus facilior è propinquo loco, & validior in hoſtes impetus ex ſuperiore foret*, prœlium conſeruit. Multa utrimque cæde pugnatum conſtat; obſtinatis utrimque animis, quum alteros fames & neceſſitas accenderet, alteros pudor, ne & ſumpſiſſe temere prælium, & ignaviter ſuſtinuiſſe viderentur.

Brutus vincitur. Plutarch. Dio. App.

XIX. Brutus cum his quos ſecum habebat, ſiniſtrum hoſtium cornu impulit, & gnaviter adjuvantibus equitibus feciſſet operæ pretium, ni reliquorum fuga deſertus foret. Nam qui in lævo ejus latere adſtiterant, poſt acrem pugnam, relinquere ordines, deſerere ſigna, poſtremo confeſſa jam fuga ſpargi cœperunt. Et victoria prior Bruti cladis hujus fere cauſſa atque initium exſtitit. Quippe quos tum ille vicerat hoſtes, plerique occubuerant: at Caſſiani victi iidem ſervatique, tum quoque retinebant priſtinum pavorem, eoque reliquam etiam aciem ſui timoris conſternationiſque complebant. Ibi multi inſignes viri ſtrenue pugnando mortem mereri, quam ſupereſſe deploratæ Reipublicæ maluerunt. inter quos & Uticenſis filius Cato, poſt egregiam pugnam, crebroque repetitos conflictus, dempta galea patris nomen ciens, voce ſimul manuque provocavit fatum.

Clarorum virorum interitus. Appian. Plutarch. Vell. 2. 71. 2. Val. Max. 4. 7. 4. Dio.

XX. Neque diſſimilis fuit exitus L. Caſſii, qui fratre Imperatoris erat genitus. eademque fortuna præfectum fabrûm Flavium adprime gratum Bruto abſtulit. Marcus etiam Lucullus, eminentiſſimi civis filius, Antonii juſſu interemptus, T. Volumnio ſupplicii cauſſam præbuit. Nam is in magna fugiendi licentia complexus amici cadaver: nimia & pertinaci lamentatione milites exeivit, ut ab his ad Antonium protraheretur. ubi ſe profeſſus *auctorem Lucullo ſumendæ militiæ, & juxta amicum occumbere* optans, eo deductus, dextram Luculli oſculatus eſt; & capite quod abſciſum jacebat, ad pectus appreſſo, cervicem percuſſori præbuit. Alii rebus perditis ſua aut familiarium manu quæſiverunt necem. quorum Labeo, vir egregius, legatus Bruti, pater ejus Labeonis, qui mox inſigni peritiæ juris ſupra modum inclaruit, foſſa in tentorio ad modum ſui corporis effecta, datiſque ad uxorem & liberos mandatis, fidiſſimum ſervorum circumegit libertatis cauſſa, gladioque dato jugulum præbuit.

Antonius duces hoſtium perſequitur. Velleius. Sueton. Tib. c. 5. Dio. App.

XXI. Eodem modo & Quinctilius Varus periit, occiſus à liberto, quum ſe inſignibus honorum velaſſet. nam Druſus ſua ſibi manu conſcivit necem, Liviam relinquens filiam, & nepotem ex ea Tiberium, privignum futurum Cæſaris & ſucceſſorem. ita res humanas fatum agit rotatque. At victores Imperatorum monitu nec occidere fuſos, nec capere curantes, hoc tantum egerunt, ut diver-

Digitized by Google

Detrectant pugnam milites Bruti.

ſa in loca ſe recipientes clauderent, ne iterum conjungerentur. Caſtris prohibendi præcipua cura fuit, occupatamque cum periculo portam occluſerunt incidentibus. Idcirco fuga inde ad mare verſa monteſque. Ibi Cæſar ad caſtra hoſtium conſtitit, ut erupturos exciperet; Antonio ad reliqua belli profligánda properante. Sed huic potiſſima cura fuit, ne duces elaberentur, denuo pugnaturi. Igitur his excipiendis quaquaverſum dimiſit equites: inter quos Rhaſci præcipua fuit opera, qui cum Thracibus ſuis regionum gnaris montium ſinus latebraſque omnes perſcrutabatur; hac & cætera diligentia fideque ſua Rhaſcupòlidis fratris ſalutem promeritus.

XXII. Sed alia manus ita perſequebatur Brutum, ut nulla alia præda objecta diverti pateretur. Id ubi animadverſum Lucilio Lucino eſt, Bruti ſervandi cauſſa ſponte inceſſit tardius, ut à Barbaris exciperetur: tum *adduci ad Antonium* magnopere contendens, eo quoque fefellit, ut Brutus eſſe putaretur, & implacabilem inimicum vitare Cæſarem velle. Hoc nuncium ancipitem animi Antonium habuit, quemadmodum tantæ dignationis famæque virum in hac fortuna reciperet. ſed propius facto Lucilius, *dii vero prohibeſſint*, inquit, *ut capi Brutus queat! neque etiam Fortunæ in Virtutem licebit quidlibet. cæterum ego his deceptis, en adſum, paſſurus quod tibi videbitur*. Quùm ad hæc obſtupuiſſent equites, converſus ad hos Antonius, *Non eſt*, inquit, *ut ægre feratis hanc fraudem, nihilo minoris hanc prædam æſtimo, pluris imo, quanto præſtat amici, quam hoſtis factum eſſe compotem*. Et Lucilium quidèm ſuorum cuidam curandum tradidit: eoque viciſſim fido deinde atque benevolo ad omnia uſus eſt.

Lucilius ſe pro Bruto ſinit capi. Plutarch. Appian.

XXIII. Interea Brutus cum manu haud ſpernenda in tumulum ſe receperat; beneficio noctis in caſtra vel ad mare evaſurus. Eo tempore ſuſpicientem in cœlum ſudum ac ſtellis fulgens, exclamaſſe tradunt Euripidis verſu, *uti ne Jupiter effugere pateretur inultum horum malorum auctorem*. deſignaſſe Antonium creditur, qui tum in armis pernox ex cadaveribus & ſpoliis vallo effecto, locum circumdederat: & Cæſar caſtris ad mediam uſque noctem ſervatis, morbi cauſſa diſcedens Norbanum eidem cuſtodiæ præfecerat. Penetravit tamen eo per medias ſtationes, cujus & in Catonis morte fecimus mentionem Statilius, ſublataque ut convenerat face, ſalva hæc eſſe Bruto ſignificavit. ſed ubi nec ille rediit, dum hoc conatur, interfectus; de morte ſumenda Brutus agitans, ejus rei miniſterium à ſervo ſuo, deinde ab armigero, poſt hoc & à P. Volumnio, qui rerum harum edidit hiſtoriam, petiit. Sed his aliiſque ſubmonentibus, *prius tentandos præſentium animos eſſe*; ipſe quidem agere cum his noluit, tribunis legatiſque jam errorem ſuum cum pudore agnoſcentibus negotium dedit.

Brutus in tumulum quendam ſe recipit. Velleius. 2. 70 4. Joſeph. antiq. Judaic. 14. 22. App. Plutarch.

XXIV. At milites paulo ante tam & in ſumenda pugna, & in pugnanda feroces, tum ad extremam vilitatem relapſi, hæc reſponderunt: *Quanta fide quantaque virtute ſequuti partes Imperatorum fuerimus, ut nihil aliud, hæc ſane vulnera noſtra, hæc inopia, atque ipſe hic infelix & feralis locus, in quem coacti concluſique ſumus, oſtendant. Nos tamen ad extremum perſiſtere in propoſito certos, neque maxima ſpes ab hoſte præmiorum, neque incommoda atque diſcrimina duriſſima belli, avertere hactenus atque dimovere incepto potuerunt. Nunc vero tentatis omnibus, quænam ſupereſſe ratio belli, quod conſilium poteſt? Armiſve & acie cum duobus Imperatoribus, totidemque felicibus & firmis exercitibus, pauci, feſſi,*

Milites ejus amplius pugnare nolunt.

victi congrediemur? An vero fuga dilabemur, cincti undique ab hoſtibus atque circumvallati? nec fallere intentos, nec arcere validiores poſſumus: & ſi quis forte Deus nos ex his locis educeret; quo poſtmodum intenderemus iter?

Nullam ſupereſſe ſpem demonſtrantes.

XXV. *Caſtra, ſi nondum capta ſunt, obſidentur certe. Viam ad mare, locis & anni tempore non facilem, hoſtis occupavit. Inter has anguſtias ſperare ex armis ſalutem inſania eſt, experiri furor. nec enim ferreos animos, aut ex ære membra gerimus, ut tanta tamque gravia ſuperare tolerando poſſint. Quod exigi à viris, ſed hominibus potuit cumulate præſtitimus & alacriter. Semel non optime accepti, & poſtulavimus iterum pugnam, & eam exhibuimus operam, quam modo laudabatis. legionum quatuor ſigna magis quam milites ſumus: vix dimidia pars armatorum ſupereſt; & qui hactenus effugere fatum, vulneribus & labore domiti, & commilitonum interitu, neque corpora eadem ad novum laborem adferre, neque animos potuerunt. Num parum adhuc Romani ſanguinis per hos annos fuſum eſt? cur hæ adhuc reliquiæ poſcuntur? cur nullo operæ pretio publicæ cladis temeraria acceſſio ſimus?*

Bruti extrema oratio. Plutarch: Brut. c. 75.

XXVI. *Etiam magnus ille Pompejus Fortunæ ceſſit, neque ſervari vetuit, quos poſt fidelem ſed infelicem operam majore flagitio ſuo quam uſu videbat perituros. Avunculus quidem Imperatoris Cato, poſtquam fruſtra dimicari contra fatalem potentiam ſenſit, adeo non objecit periculo ſuos, ut potius ipſe moreretur, quam propter ſe mori quemquam, licet rogantium offerentiumque ſineret. Sæpe noſtri exercitus calamitate ſubacti hoſtibus externis ſe dediderunt. Hic nullo Romani nominis pudore civibus nos tradimus, ſervandi cupidis, & æquam vivendi ſortem ſecum daturis. Hanc conditionem tam & optabilem, & neceſſariã ſanus aliquis aſpernetur? Certe Imperator pro ſua virtute atq; ſapientia ſibi conſiliũ capiet: nos meminiſſe patriæ, meminiſſe liberorum atq; conjugũ patietur.*

Se beatiorem jactat victoribus. Appianus. lib. 4. Civil. Flor. 4. 1. 11. Dio. lib. 47. Plutarch.

XXVII. Quum hæc ad Brutum eſſent relata, quidam adſtantium, *fugiendum igitur eſſe* exclamavit; quum ille renidens, *ſane*, inquit, *fugiendum eſt: non pedibus tamen, ſed manu.* porrectaque ſingulis dextra; *quantum ad me attinet, nihil eſt, quod Fortunam accuſare debeam: quæ ſuper alia multa, hoc etiam, quod ingenti mihi voluptati eſt, præſtitit, ut amicorum me fefellerit nemo, fidi omnes bonique perſtiterint ad extremum. Patriæ tamen videtur eſſe iniquior, cui præfracte adverſa, neque tenere vetuſtam libertatem, neque frui recuperata conceſſit. His equidem non invideo, miſereor magis, qui tantum pertulerunt perpetrarunt que malorum, ut patriam ſervitio premerent, nec vero is qui cauſſa eorum præcipua fuit, latebit ultores deos. At ego Virtutem, licet à Fortuna deſtituta nomen potius quam res eſſe dicatur, haud ullo præmio colui: beatior omnino his, à quibus victus exiſtimor: non præteritorum modo recordatione, ſed etiam præſentium ſenſu. ſic enim ex vita diſcedo, ut mecum conſcientiam feram, famam relinquam boni viri civiſque; res neque armis obtineri natas, nec ullo ære parabiles victoribus. qui ſane quacumque in poſterum Fortuna egerint, ſuo ipſorum judicio, omniumque hominum ſententiis, oppreſſores libertatis, interfectores meliorum, hoſtes juris & æqui, legum everſores, & tyranni, & publici parricidæ habebuntur.*

Sibi conſulturum ait.

XXVIII. *Et ego quidẽ hactenus expertus quę debui, poſtremo etiã tentata reli-*

qui

Digitized by Google

qui militis voluntate, poſtquam inutilem me patriæ eſse video, mihi conſulam. Nec enim in horum incidere manus memoria veteris Bruti, & avunculus Cato, & interfectus Cæſar ſinunt. ne Caſſio quidem data fides fallenda eſt. Unum deprecor, amici, ne quis veſtrûm, ſcio enim quoſdam id agere, vitam ſibi mecum ponendam putet. Erit ubi hoc, ſi neceſsum fuerit, minore cum reprehenſione faciatis. Veſtra adhuc opera fortaſſis utilis eſse patriæ poterit; neque vobis bene moriendi, ſi bene vixeritis, occaſionem invidebit Deus. Cato filium ſuum & me ſibi coëgit ſupereſse: jam & illi fatum inſigne obvenit, & mihi paratum eſt. Catonum & Bruti exitum appetere nemo debet, niſi quem ſimiles adegerint ad vitam exuendam cauſſæ. Mihi non eſt integrum in horum me hominum poteſtatem dedere, qui neque ſervatum velint, neque parcere, ſi cupiant, poſſint. libertatem & leges præferentem omnibus, interfectorem Regis, profeſsum dominationis hoſtem, nemo tolerare tyrannus debet. At vos vita, liberi, conjuges, & qualiſcumque tandem erit patria manent: & ſine metu ſine verecundia, ſequi poteſtis fata Reipublicæ, quæ tolerabiliore tamen conditione interim aget, ſi vobis erit aliquis apud victores amicitiæ gradus; & ſi mitiora forte decreverunt dii, habebit, per quos reſurgat.

Appian. Florus. Plutarch.

XXIX. His dictis cum duobus aut tribus longius aliquanto progreſſus, Stratonem Ægeatem, quem ex ſtudiis eloquentiæ familiarem habebat, rogavit, *ut ſibi gladium adigeret*, atque illo cunctante, idem à ſervo petiit. Tum Strato; *ſi quidem decretum eſt*, inquit, *committam, ut ſervi potius, quam amici miniſterio utaris.* & cum dicto latus præbentis, atque ultro ictui occurrenti hauſit. Sic præſtantiſſimæ indolis juvenis, uniuſque tantum facinoris, de quo tamen & tum & poſtea mirifice ſententiis variatum eſt, infamia adſperſus, ætatis annum ſeptimum atque triceſimum agens interiit. Mortuo Bruto, reliquiæ exercitus quatuordecim ferme millia, ſe dediderunt victoribus, acceptaque venia inter hos diviſa ſunt.

Bruti exitus. Plutarch. Appian. Liv. Epitom. Florus. Vellei. 72. 5. Dio.

XXX. Mox & caſtella quæ paſſim Brutus extruxerat, à præſidiariis tradita, ſimul cum majoribus caſtris, diripienda militi ſuo Imperatores dederunt. Inter hæc Antonius, Bruti viſo cadavere, hunc quidem increpavit leniter, *quod fratrem Antonii Cajum occidi juſſiſset*, cæterū Q. Hortenſio potius factum imputans *illum ſupra monumentum fratris* interfici præcepit: Bruto paludamentum ſuum purpureum injecit, quod ingentis erat pretii, ut in eo ſepeliretur. auditoque, mox ſurreptum eſſe, *requiri furem, ſupplicioque adfici* juſſit: crematique corporis reliquias ad Serviliam (mater hæc erat Bruti) remiſit. Sed non eadem Cæſaris moderatio fuit. Is avulſum Bruti caput Romam miſit, ut ſtatuæ avunculi ſubjiceretur. ſed inter tranſmittendum a Dyrrhachio propter exortam tempeſtatem in mare abjectum eſt. Ejuſdem adoleſcentis ſævitia multi, nec ſine contumelia verborum interierunt; quum cuidam ſuppliciter petenti ſepulturam, *jam illam in volucrum atque ferarum fore poteſtatem* reſponderet: & patrem ac filium *ſortiri vel dimicare* juberet, *utri vita concederetur*: neque ſpectaculo ſubtraxit oculos, quum patre qui ſe obtulerat occiſo, filius etiam voluntaria morte periret.

Cæſaris crudelitas. Plut. Ant. cap. 2. & Brut. Liv. Epitom. Suet. Aug. 13. a Dio lib. 51.

XXXI. Ab hac cauſſa cæteri captivorum, quum catenati producerentur, Antonio *Imperatore* ſalutato, Cæſarem conviciis proſciderunt; præcipue M. Favonio libertatem loquendi, quam tota vita exercuerat, in extremis retinente. Attamen Q. Horatio poëtæ, Brutianarum partium tribuno veniam impetravit

Horatiiſſervat Mæcenas, Plut. Brut. c. 51 Suet. in vita Horatii. Sid. præfat. Panegyr. 7.

Majorjanus. Propert. 2. 8. Dio. Appian. Velleius. Eutropius. 4. 6. 4.

Mæcenas, fidus ab adoleſcentia Cæſari, & Mutinenſi quoque bello utilis comes, magnarumque dehinc rerum miniſteriis adhiberi ſolitus. Cæteri proſcriptorum cum aliis nobilibus, qui Thaſum evaſerant, partim ad Sex. Pompejum navigarunt, ſolum jam reliquum partibus ducem: nec deerant qui Meſſallæ fulgentiſſimo juveni, proximaque Bruto & Caſſio auctoritate imperium traderent; *copias ſupereſſe non ſpernendas, ad hæc claſſem & pecuniam, & amplam in ſociis ſpem* dictitantes.

Porcia Bruti conjunx ſibi necem conſciſcit. Plutarch. Brut. cap 53. Ælian. Hiſt. Var. 14. 48. Val. Max. 4. 6. 4.

XXXII. Sed ille *Fortunæ cedendum eſſe* docuit; mittendæ ad victores legationis auctor. nec Bibulo diſſentiente, cui & ipſi tradita par cum Meſſalla poteſtas erat, Antonius accitus (huic enim plus tum credebatur) pecunias, arma, commeatum, atque milites, quarum rerum omnium ibi permagna erat copia, in poteſtatem accepit. Hoc eventu rerum cognito, Porcia Bruti conjunx, cujus de fortitudine ſupra expoſuimus, ſibi necem conſcivit, prunis devoratis ardentibus, quum intenta familiarium cuſtodia, ferrum & alia voluntariæ mortis ſolita inſtrumenta ſubduxiſſet.

JOH. FREINSHEMII
SUPPLEMENTUM
Libri CXXV. LIVIANI.

L. Annæi Flori Epitome Ejuſdem Libri.

C. CÆSAR, relicto Antonio, tranſmarinæ Provinciæ ex parte Imperium ei ceſſit, reverſus in Italiam, veteranis agros diviſit. Seditiones exercitus ſui, quas corrupti à Fulvia M. Antonii uxore milites contra Imperatorem ſuum conciraverunt, cum gravi periculo inhibuit. L. Antonius Conſul, M. Antonii frater eadem Fulvia conſiliante, bellum Cæſari intulit; receptis in partes ſuas populis, quorum agri veteranis aſſignati erant, & M. Lepido, qui cuſtodiæ urbis cum exercitu præerat, fuſo, hoſtiliter in urbem irrupit.

Nova diviſio provinciarum inter victores. Dio lib. 48. Appian. lib 5. Civil. Eutrop.

SUBLATIS Bruti Caſſiique partibus ſtatim apparuit, quam imbecillum ſit inter homines, quod firmiſſimum eſſe debuerat, vinculum, fides & pectorum religio, quotiens adſpirans Fortuna ſpe majoris potentiæ cupidos & præferoces animos inflavit. Cæſar enim & Antonius victoria læti, ſacrificio facto, militimus collaudatis, continuo Lepidum excludere ſocietate Imperii ſtuduerunt, nova provinciarum inſtituta diviſione; *uti de Lepidi parte, qui Pompejo faviſſe dicebatur, Hiſpania & Numidia Cæſari, Antonio Gallia atque Africa adjicerentur, ſiquidem pati Lepidus poſset: ſin vero generoſius indignaretur, aut innocens*

Digitized by Google

eſſet criminis, *Africam ei conceſſuri* erant. De cæteris nihil dum decretum, Sardiniam & Siciliam obtinente Sexto, cæteris provinciis nondum pacatis, & Italia utrimque excepta, quam *communem habere patriam*, *& quæ facerent*, *pro illius ſalute facere* dictitabant.

II. His ita ordinatis, placuit *Antonium Orienti componendo tranſmariniſque provinciis impendere curas*, *operamque dare*, *uti promiſſa militibus pecunia* (vicena millia nummûm viritim) *cogeretur*: *Cæſarem*, *propter valetudinem ineptum ad ulteriora*, *cum his qui ſtipendia impleta haberent*, *quibus data ſtatim erat miſſio*, *in Italiam proficiſci*, *Lepidi coërcendi cauſſa*, *Sextique*, *& dividere veteranis agros ſedeſque promiſſas ob victoriam.* Erant veteranorum octo ferme millia, qui militiam miſſioni præferebant. Igitur & hos inter ſe diviſerunt; & cum ſupereſſent eum dedititiis legiones undecim, & equitum quatuordecim millia, ſex legiones, decem equitum millia Antonio data; Cæſari conceſſum, uti duas reciperet Antonianas legiones, quæ cum Fuſio Caleno in Italia ſubſtiterant. Hæc relata in tabulas, & conſignata alter accepit ab altero, ut qui forte pacto non ſtetiſſet, tamquam ex ſyngrapha convinceretur. Tum Cæſar verſus Jonium mare profectus eſt, Antonius in Aſiam.

Antonius Orientem componendum ſumit, Cæſar in Italiam reducit copias. Suet. Auguſt. 13. 5. Velleius 74. 1. Liv. Epitom. Dio. App.

III. Sed Cæſarem terreſtri maritimoque itinere, tanta vis morbi adorta eſt, præcipue circa Brundiſium, ut extinctus Romæ diceretur. multos tamen incerta rerum, & calamitatum metus, quas experti umquam fuerant, timere omnia coëgerunt: *ſimulationem* ſuſpectabant, *conſultoque rumorem ſpargi*, *ut affectus hominum elicerentur*, adeoque hic invaluit metus, ut extrema nonnulli exſpectarent: Cæſarque ex itinere dare literas ad Senatum cogeretur, ne forte qui motus in Urbe, præſertim Lepido præſente exſiſterent; *ſupplicio de parricidis ſumpto verum eſſe diis immortalibus honorem haberi*, *paciſque ſeri & exſpectari bona*: *ſuam in hac operam* enixe pollicitus.

Cæſaris anceps morbus. Dio. App.

IV. Eodem anno L. Plancus L. F. Conſul, Imperator iterum, de manubiis Saturno templum ædificavit. Cenſores etiam L. Antonium, P. Sulpicium, feciſſe luſtrum reperio. forte tantum ad bona civium in tabulas referenda creati, quorum decimas Triumviri ſic exigebant, ut vix decimam cuique facultatum partem relinquerent. Tum & P. Vatinius P. F. Proconſul de Illyrico triumphavit. in L. Antonio, quum & ille Triumphum poſtularet ex Alpibus, dubitatum eſt, quamdiu Fulviam adverſam habuit, quæ ſocrus Cæſaris, uxor Antonii, per horum abſentiam, Lepidi contempta ignavia, plurimum in Republica pollebat.

Fulviæ potentia. Marmor. ap. Pigh. in annal. & Herc. Prodigio. pag. 442. Suet. Aug. c. 29 Zonar. Capit. Frag.

V. Neque ſane aut auſpicia habuerat Lucius, aut quidquam triumpho dignum geſſerat: cæterum Fulvia placata, neque huic repugnare quoquam auſa Kal. Januariis ſe & P. Servilio Vatia Iſaurico iterum Conſulibus, triumphavit. auſus ſe conferre Mario, quin & anteponere, *quod Marius invitus*, *ipſe ſponte depoſito Triumphali habitu Senatum convocaſſent*: *Mario ſi forte una data corona eſſet*, *ſibi & alia multa*, *& à populo tributim*, *quod ante ſe factum eſſet nemini.* Sed hæc apud prudentes ignominiæ potius loco, quam honeſta ducebantur; quod hæc non Lucio dari, ſed Fulviæ neſciret nemo, aut certe comparata nummis eſſe, quos ille certis hominibus clanculum diviſerat. Sed Lucium adjungebat ſibi Fulvia, Cæſarem oppugnare moliens, *quem jam tum apud Brundiſium*, *contumelus & inſidiis petiſſe* dicebatur.

L. Antonii Triumphus.

Urb. cond. an. 712. Et vanitas.

Digitized by Google

Cæſar Lucio & Fulviæ diſcors. Oroſ. 6. 18. App. lib. 5. Civil. Dio.

VI. Idcirco ille remittente pauliſper morbo Romam regreſſus, ſimul quæ decreta victoriæ cauſſa fuerant, curata ſunt; ad Rempublicam capeſſendam toto animo ſe contulit. Et Lepidus quidem inſita tarditate præſentiaque Cæſaris cohibitus quieſcebat: Antonius & Fulvia dederunt acceperuntque cauſſas diſcordiæ, quod Marci literis exhibitis, quum à Caleno dare legiones deberent, promiſſum differebant: & viciſſim à Cæſare poteſtate, quam in dividendis agris Antoniano militi uſurpatum ibant, prohibebantur.

Hujus filiæ nuncium remittit. Suet. Aug. cap. 72. Dio. App.

VII. Erupitque eo diſcordia, ut ſocrus inſolentiam pertæſus Cæſar, nuncium filiæ ejus remitteret, *intactam adhuc eſse* jurejurando confirmans: quamquam plerique *falſum hoc, neque ſubito cogitatum de divortio, ſed inter primam ſponſaliorum mentionem hæc decreſse ſecum adoleſcentem* dubitarent: Cæterum hoc repudio irritati utrimque ſunt animi, ut nihil poſtea niſi lædere invicem & odiſſe poſſent. Sed & alioquin plena tumultu per Italiam & in Urbe erant omnia. veterani *deduci tecta in oppida pingueſque agros* poſtulabant, eratque facta his promiſſio, pulcherimis ad hanc diviſionem deſtinatis civitatibus. At illæ *aut per univerſam Italiam diſtribui* petebant colonos, *aut ſaltem ſortibus rem committi, ne ipſæ ad injuriam eſsent eximiæ, ſed æquo cum cæteris Italis jure uterentur. pretium etiam ex ærario repræſentari poſcebant poſseſsoribus*.

Italorum miſera conditio. Suet. Auguſt. 13. 5.

VIII. Hæc quum viri juveneſque, ſed & matronæ cum parvis liberis, in Urbem advectæ flebili voce paſſim teſtarentur, *quid igitur peccaſsent* rogitantes, *cur homines Itali laribus ac focis, tamquam bello victi pellerentur*, accenſa dolore plebes valde movebatur; præſertim quum appareret, hoc agi, ut his velut compedibus conſtricta Reſpublica, numquam deinceps poſſet ad libertatem recuperandam conſurgere. Cæſar ad hæc nullam reddere rationem, præterquam *neceſſitatis* poterat: *adeo ſe parcos in promittendo fuiſse, ut ne ſic quidem ſatisfieri veteranis poſset*. neque falſo hæc commemorabat, in eas coactus anguſtias, ut neque militum, neque Italorum gratiam teneret.

Veteranorum inſolentia. Dio. Virgil. Eclog. 1. & ibi Servius. Appian.

IX. Inſolens enim & præferox multitudo, quum ſe minime pro ſpe meritorũ tractari putaret, non contenta acceptis agris, tranſcendebat limites. vicinorumque fundos invadebat: noto Virgilii vatum maximi periculo, quod tamen majori ejus fortunæ viam fecit, ut in amicitia Cæſaris per Mæcenatem collocaretur. Nec vi contra tendere Cæſari licebat. fruſtra enim diſciplinam ab his requiras, quas licentiæ injuriæque adſuefeceris: neque pecunia ſatis placabantur, quam ex templis Cæſar ſumebat mutuam; quin quanto plura accipiebant, tanto plura deſiderarent. In hoc eum ſtatu rerum L. Antonius cum Fulvia, & Manio, qui res abſentis Marci procurabat, adoriri ſtatuerat; *in communi munere parem utriſque Imperatoris gratiam eſse debere* dictitantes. Expectandum igitur, donec & Antonius adveniſſet.

Fulviæ Lucioque dant occaſionem invadendi Cæſaris. Dio. Appian. Velleius. 2. 74. 2. Plutarch. Anton.

X. Sed id quidem fieri propter feſtinationem militum nullo pacto poterat. tum eo deſcenderunt, *ut igitur Cæſar ſuos milites, ipſi Antonianos deducerent*: & pacta cum Antonio obtendente Cæſare, Fulviam cum parvis liberis ſupplicare veteranis juſſerunt, invidioſe querendo, *fraudari patrem horum, Imperatorem ſuum, debita gloria, ſimul occaſione referendæ ſuis militibus gratiæ*. Lucius etiam, ut fidem faceret, omnia ſe fratris cauſſa moliri, *Pietatis* cognomentum adſumpſit; quod hodieque in nummis ejus viſitur. Erat tum permagna Marci auctoritas, & propter valetudinem Cæſaris, victoria Philippenſis uni adſcribebatur,

quo ſtudioſius docere Cæſar, *convenire ſibi cum Marco; Fulviam & Lucium contra ſententiam mariti & fratris, propriæ potentiæ cupiditate res novas quærere.* poſtremo tamen, quamquam contra pacta ſibi hanc injuriam fieri ſciebat, ceſſit, Antonianoſque ab his deduci in colonias ſivit.

Unde illi magna curarum moles. Tacit. 5. Appian. Dio. Flor. 4. 5. 8.

XI. At hi, ne beneficiis in ſuos vincere Cæſar videretur, plus etiam indulſerunt militibus. Sed omnium querelæ in Cæſarem incumbebant, Antonium fama clementiæ tuebatur, & quod inter præſentia mala ſemper tolerabilius exiſtimatur, quidquid abeſt. Neque vero parum intelligebat Cæſar, quid fieret, aut diviſiones agrorum, quamquam faceret ipſe, probabat. nec differre præmia milites patiebantur, nullo magis tempore neceſſarii, propter Sextum & Caſſianos duces, qui mari præcluſo, famem Urbi & Italiæ minabantur. His ad animum revocatis, mutare ſententiam Fulvia & L. Antonius cœperunt: & omiſſis coloniis adverſæ parti ſe tradere. nam & eorum qui pellebantur agris, majorem eſſe numerum ſciebant, & ex juſto dolore judicabant acriorem impetum fore.

Et tam apud Italos quam veteranos invidia. Liv. Epitom. Dio.

XII. Hoc præſidio animati Itali, quum eadem ſentire M. Antonium exiſtimarent, ſpernere Cæſaris imperium cœperunt: & adverſus veteranos ſua bona vi tueri. Callidum erat Fulviæ conſilium, nec effugere Cæſar poterat, quin invidia ex æquo omnium oneraretur. Nam & illius veteranis perſuadebat Antonius, *nihil opus eſſe dividundis agris: ex hoſtium judicatorum facultatibus præmia perſolvi militibus poſſe:* ſimul quantum æris inde redactum eſſet, quantum adhuc redigi poſſet, augentes omnia, veriſque miſcentes falſa, computabant. *Quod ſi ne hæc quidem ſufficerent, ingentem* oſtendebant *cumulum ex Aſiatica præda.* His artibus Cæſar à poſſeſſoribus & veteranis, tamquam utriſque *periculorum & laborum auctor* vituperabatur; Antoniani in oculis ac pretio erant, qui neque ſpoliabant alteros, & alteris cumulatim præmia præſtituri videbantur.

Aliæ difficultates Cæſaris. Velle. 2. 72. 3. Suet. Neron. cap. 3 App lib. 5. Civil.

XIII. Dubia fiebant adoleſcenti tempora, tot in unum concurrentibus difficultatibus, ut cujuslibet veterani Imperatoris adultam jam & auctoritatem & prudentiam oppreſſuræ viderentur. Mare Siculum Pompejus obtinebat: Cn. Domitius Ahenobarbus ſemetipſo contentus auctore, quum ad Pompejum ſe Murcus applicaret, ut paulo poſt referemus, claſſem olim cõmiſſam augebat, Joniam obtinens: Italiam infrequentia cultorum propter continua bella, & recens hæc agrorum diviſio ad ſterilitatem redegerat. Inde fames invaſit Urbem, & una cum cæteris incommodis adflixit ſane graviter. Nam furtis rapiniſque expoſitæ erant tenuiorum domus, & ſub invidia militum, à quibuſvis perditis hominibus impune maleficia patrabantur. Accedebat, quod perpetua intercedebat veteranis cum poſſeſſoribus pugna: neque humiliores tantum offendebantur; ad Senatores etiam injuriæ pervenerunt.

Et offenſi ei Senatores.

XIV. His enim ſua ſalva retinere cupientibus, durius reſpondebat Cæſar, *unde igitur ſatisfiet veteranis?* at hoc periniquum illis videbatur, de ſuis poſſeſſionibus præmia militibus dari, quum neque delectuum, neque promiſſorum auctores Patres fuiſſent. Idcirco, ut in re ancipiti, quum in univerſum ſtatui nihil poſſet, ſubinde huc illuc inclinandum Cæſari fuit: eoque facto plus odii utrimque illi, quam gratiæ partum: quoties enim Senatori favebat, quod præter æquum huic tribueret nihil, jus potius debitum reddere, quam tribuere beneficium videbatur: at miles *ſua ſibi tolli* interpretabatur, ſi promiſſa

Digitized by Google

Placati à Cæſare milites.

tardius aut anguſtius exſpectatione ſua præſtarentur. quod ſi militis adjuvabat aviditatem, neque hic debere putabat gratiam, promiſſum auferens; & Senator *ſe ſpoliari* ne tacitus quidem dolebat. Plane videbat Cæſar hanc eſſe conditionem imperandi, ut armis opprimi quidem exſcindique quidvis poſſet; benevolentiam non niſi beneficiis comparari.

Et mox periculoſius milites. Liv. Epit. Appian. Suet. Auguſt. 14.2. Dio.

XV. Ergo licet invitus eo deflexit, ut Senatorum agris omnino abſtineret, prætereaque dotalibus mulierum: & ad levandam pauperum inopiam relinqueret etiam, quotquot minores erant eo modo, qui promiſſus viritim militi fuerat. Hoc conſilium eos certe induxit quibus proderat, ut honeſtius de Cæſare ſentirent: ſed veteranos exacerbavit immenſum, ea cupiditate homines, ut ſibi ademptum crederent, quidquid cuiquam relinqueretur. Inde graves ſæpe motus, & in ipſum intentatæ periculorum minæ. Certe quum in theatro militem forte ſedentem in quatuordecim excitari juſſiſſet; exeuntem circumſtetit turba, commilitonem ab eo repetens, quem *excruciatum periſſe* malevoli ſparſerant. Et ægre leniti quum ille incolumis comparuiſſet, *è carcere productum* contendebant: & iraſcebantur neganti, *proditorem* appellitantes, *& in gratiam Cæſaris falſa referentem.* eo jam ira proceſſerat, ut verum id factum eſſe, quam ſibi deeſſe cauſſam occidendi Imperatoris mallent.

At ille tumultuantes adit. Appian. Dio.

XVI. Neque modeſtior in Campo, quam in theatro miles, quum ad diviſionem agrorum opperiri juſſum tardius Cæſar accederet, tumultuari cœpit: monentemque Nonium quemdam centurionem, *valetudinis potius Imperatoris hanc eſſe moram adſcribendam, quam contemptui militum*, pro *adulatore, & mancipio Cæſaris* proſcindere conviciis, mox aucta inter jurgium ira, petere ſaxis cœperunt. neque aut innocentia ſua homini, aut fuga præſidio fuit, quum ſe in amnem conjeciſſet, quin extractus ab aquis necatuſque, loco ubi tranſeundum erat venienti Cæſari, abjiceretur. Igitur illum amici monere, teſtari, *ne ſe offerat ſævientibus.* at eo res erat perducta, ut conſtantia retinendum jus eſſet, aut plura deinceps atque atrociora timenda, ubi licentia militaris Imperatoris dubitatione alta plus virium acquiſiſſet. Prudens fuiſſe conſilium eventus etiam docuit. quippe conſpectu ejus ad reverentiam moti, facinoris invidiam tranſtulerunt in paucos.

Placatque. Dio. Appian.

XVII. Ille leniter increpans *hominum ferociam, qui ne ſibi quidem ipſi poſſent parcere*; diviſit agros, & præmia non meritis modo, ſed etiam quibuſdam aliis dedit. Indulſit etiam, *ut in bello interfectorum patribus aut liberis, qui debiti illis fuerant, agri tribuerentur.* Ergo vulgus militum, ut eſt ad omnes affectus natura ſua mobile, juvenis animum liberalitatemque admirans, *conquiri* juſſit *ad ſupplicium, qui Nonium occidiſſent.* At Cæſar tempore bene uſus, *ſe quidem non ignorare dixit auctores facinoris, ſed pœnitentia contentum pœnam remittere.* Tum vero conclamatum eſt ab omnibus, laudeſque & grates certatim inſonuerunt. Sed neque hic malorum finis, turbato ſimul concordiæ vinculo. nec enim pax & quies conſiſtere cum injuſtitia poteſt. Igitur quibus cauſſis favere miles Cæſari, iiſdem plebs iraſci cœpit: paſſimque in Urbe & per Italiam pugnæ cædeſque factæ: milite ſuperiore armorum præſidio & peritia; plebem defendente numero, & ædificiis, unde ſpargebat miſſilia. Sed his faces ſubdente veterano, plura paſſim incendia extiterant.

Digitized by Google

XVIII. *His malis compulſus adoleſcens*, & quod miſſi in Hiſpaniam milites, Placentiæ pecuniis per vim extortis, tranſitu Alpium à Caleno & Ventidio prohibebantur; conditiones offerebat Antonio & Fulviæ, & rem per ſe fruſtra ſæpe tentatam, veteranis commiſerat. Sed quanto intentius pax à Cæſare quærebatur, tanto magis bellum placebat Antonianis. L. Manius Cæſarem peroſus, Fulviam in bellum muliebri æmulatione ſtimulabat, *Antonium* dictitans, *niſi turbatis rebus in Italiam retrahatur, totum Cleopatræ fore:* jam enim de his amoribus inaudiri cœperat. Ideo Fulvia, cuncta potius ruere cupiens, quam hunc dolorem perferre, L. Antonii vanum alias & malignum ingenium, parque vitiis fratris, virtutum ejus expers, potenter impulit, ut eorum, quibus adempti erant agri, cauſſa palam ſuſcipienda, ſic allicerent voluntates, ut magnus mox ex eo numero exercitus cogeretur.

Cæſar pacis conditiones offert Fulviæ & L. Antonio. Plutarch. Anton. c. 40. Flor. 4. 5. 2. Vell. 2. 74. 2. Liv. Epit. Appian.

XIX. Sed interim reliquas colonias deducentem Cæſarem, Antonius cum fratris liberis ſequi ſtatuit, ne ſolus apud armatos conſpectus ille, vim omnem in ſe traheret: ſed mox cum iiſdem dubium vero an ſimulato metu profugus, Antonianorum obiit colonias, præſidium quærens. *Sibi enim & pueris necem paratam à Cæſare fuiſse* criminabatur *per equitatum ejus: quem Cæſar adverſus Pompejanorum incurſiones in Brutios miſsum* excuſabat. probavitque cauſſam ducibus Antonianorum, & his conditionibus ſublata eſt contentio Teani: *Ut liceat per Triumviros, more patrio Conſulibus adminiſtrare Rempublicam: agri ne cui, præterquam his, qui bello Philippenſi navaſsent operam, dividerentur: pecunia redacta redigendaque ex bonis hoſtium, ex æquo; veterani quoque Antoniani per Italiam æquis portionibus diſtribuerentur in colonias: neutris delectuum in Italia agendorum jus eſset: duæ legiones Antonianæ Cæſari contra Sextum Pompejum militarent: Cæſaris militibus tranſitus Alpium pateret; nec iidem ab Aſinio Pollione Hiſpaniis excluderentur: Lucius horum pactorum fiducia dimitteret cuſtodiam, Remque publicam ſine metu & ſuſpicione capeſseret.*

Leges concordiæ dicuntur. Vell. Appian.

XX. Ex tot legibus duæ tantum poſtremæ ratæ fuerunt; Salvidienus cum exercitu Cæſaris Alpes invitis cuſtodibus perrupit. Cætera quum differrentur, Lucius & Fulvia Præneſte ſeceſſerunt: ille *Cæſarem timere* dicens, *Triumvirali ſatellitio armatum, quum inermis ipſe eſset*; hæc *Lepidum liberis ſuis inſidiantem*: hujus enim nomen tum prætexere, quam Cæſaris maluerat. Angebatur his rebus Cæſar haud mediocriter, negotium habens cum hominibus, quos nec opprimere armis, nec placare per amicos poſſet. Idcirco gratanter accepit, utriuſque exercitus primores conjuraſſe, *daturos operam, uti lis Imperatorum ex æquo & bono dirimeretur; coacturoſque eum qui ſtare judicio detrectaſset*: & ex iis ipſis legatos ad Lucium de pace miſit, futurum ſperans, quod accidit, ut inſolentiam eorum odiſſet, ſperneret vilitatem. Per hæc ad veteranos redintegrata gratia, Senatum etiam populumque Romanum adverſum Lucio reddidit, *per eum ſtare* putans, *quo minus pax & ſecuritas cunctis redderetur.* Igitur concurſus Senatorum aliorumque factus ex Urbe eſt, Lucium Fulviamque orantium, *deſinerent aliquando irarum & contentiones, patriamque tot malis afflictam, refoveri concordia paterentur.*

Sed non ſervantur. Dio. Vell. Appian. Plin. 7. 45. 3.

XXI. Et videbatur Lucius, tum iis quæ dicerentur, tum auctoritate dicentium commoveri; Manii aſperius reſponſum fuit: *Longe diſparem duorum*

Manius accuſat Cæſarem.

Imperatorum, ut animum, ita conditionem eſse. Antonium nihil aliud niſi ab externis gentibus Regibuſque pecuniam ad communes uſus cogere: Cæſarem exercitus & opportuna Italiæ ſibi mancipare beneficiis. Sed & Galliam, quæ data prius Antonio fuerit, in fraudem ejus liberari; & pro civitatibus octodecim univerſam fere Italiam in colonias veteranorum concedere. neque tantum duodetriginta legionibus, quæ bello interfuiſſent; ſed aliis præterea ſex dividi agros, pecuniam auferri è fanis, Pompejani belli prætextu, quod tamen in tanta Urbis fame nondum apparetur. revera militibus dari, ut adverſus Antonium emantur. ab eodem animo bona proſcriptorum ita vendi, ut donari potius appareat. Denique talia multa fieri, quæ ſi ſerio cupiat pacem Cæſar, defendenda ſint ei prius, nihilque deinceps agendum, niſi de M. Antonii ſententia.

Milites cauſſæ cognitionē ſibi vindicant. Dio. Appian.

XXII. Cogebatur in ordinem Cæſar, ut nihil deinceps agere pro poteſtate poſſet. Igitur ille *pacta cum Marco* teſtatus, *quæ utriq; ſummum imperium, neq; rationibus reddendis obnoxium, in parte ſibi aſſignata dabant, alterumq; rata habere alterius acta jubebant*, iterum ad veteranos ſe applicuit: *bellumq; adverſum ſe inſtrui* teſtatus, ipſe quoque ſe parare cœpit. Ea res audita, duas legiones Antonianas, quæ apud Anconam ſtativa habebant, ad Siculum bellum ducendæ, commovit, ut pro pari in utrumque Imperatorem affectu, legatos mitterent Romam, rogatum utraſque partes, *pacem mutuo colerent*. Reſponſum eſt à Cæſare antiquum illud; *ſibi pacem eſse cum Marco: ſed à Lucio ſe impugnari.* Igitur hi re cum cæteris veteranis in Capitolio communicata (magna enim eorum multitudo Romam, quaſi cum Senatu ac populo de præſentibus conſilium initura venerat) *pacta Cæſaris & Antonii adferri recitarique* juſſerunt. probatiſque his, *uter eorum pactis non ſtetiſſe diceretur, ea de re ſuſcepturos arbitrium* profeſſi, decreta ſua retulerunt in tabulas, *aſſervarique* juſſerunt à *Veſtalibus*.

Cæſaris cauſſam probant. App. Dio.

XXIII. Inde ex omnibus delectos ad Lucium miſerunt poſtulatum, *uti judicio militum controverſias diſceptandas traderet; aut ſi nollet, quid ipſi poſſent experiretur.* Lucio non recuſante, illi Fulviæque dixerunt *diem ad quem adeſſent, uti & Cæſarem comparere* juſſerant, Gabiis medio ferme inter Romam & Præneſte ſpatio. Prior præſto fuit Cæſar, equitibuſque emiſſis, ne quæ forte collocatæ inſidię forent, exploravit. Hi quum incidiſſent in Antonianos, manu conſerta quoſdam occiderunt. Retroceſſit ergo Lucius, *periculum*, ut ajebat, *metuens:* neque poſtea voluit accedere, quum tribuni præfectique exercituum *deducturos ſe illum* profiterentur. Vehementer ea contumacia Cæſari profuit, & quum *irridere judicium Lucius & Fulvia* dicerentur, *Senatum caligatum* appellantes, adeo accenſi ſunt ira veterani, ut Cæſaris cauſſam amplexi, ab illis ortam injuriam, ibique conſiſtere arbitrarentur.

L. Antonii apparatus. App.

XXIV. Pluribus deinde conſultationibus cum Cæſare initis, bellum inſtruere cœperunt ſerio, pecunia undique etiam ex ornamentis templorum conflata, non per Italiam modo, ſed etiam per Galliam, quam *Togatæ* nomine & Alpibus diviſam, Italiæ nuper contribuerant, ne ſeorſim habita, daret anſam potentibus, per ſpeciem ejus obtinendæ provinciæ, legiones intra Italiam habendi. Neque ſegnius ab altera parte arma ſimul atq; convicia inſonuerunt, amarulentis utrimque dictis ſe invicem petentium ducum. L. Antonius quum adipiſceretur Conſulatum, ſex legiones habuerat: hæ tum quoq; ſequutæ ſunt eum, cum aliis

Marci

Digitized by Google

Marci fratris undecim, quarum curam Calenus agebat. Cæſari quatuor legiones erant Capuæ, cum Prætoriis cohortibus: ſex adducebat ex Hiſpania Salvidienus. Lucio pecuniæ ſuppetebant ex pacatis Marci provinciis: Cæſar, uti diximus, è fanis ſumebat mutuam, è Capitolio præcipue, deinde ex celebrioribus delubris, Anciano, Lanuvino, Nemorenſi, Tiburtino.

Sex. Pompeii potentia. Vell. a 13. 4. Appian.

XXV. Inter hos Italiæ motus, ne vicina quidem ſatis quieta erant: Pompejus aucta quotidie potentia, quum & proſcripti, & veteres agris ejecti coloni frequenter ad eum proficiſcerentur, haud injuria timebatur. præſertim poſtquam Statius Murcus, cum omni ſua claſſe ad illum ſe conferens duas legiones cum ſagittariis quingentis, pecuniaſque multas, & naves octoginta adduxerat; aliaſque inſuper revocabat è Cephalenia. Neque deſunt, qui *tum opportunum tempus invadendæ Italiæ prætermiſſum ei* putent, *oppreſsa fame, & ab ipſo expectantis remedium, dum Perusina contentione diverſarum partium duces diſtrahuntur.* Sed & Ænobarbus ſitos ad Jonium mare Triumviris obedientium agros vaſtare ſolitus, Brundiſinis intra muros compulſis, triremes Cæſaris cremarat, aut abduxerat.

Oratio Cæſaris in Senatu. Liv. Epitom. App.

XXVI. Igitur adverſus hunc una legio mittenda Cæſari fuit, alieno ſane tempore: quum interim initium belli factum eſſet, pluribuſq; locis varia Fortuna concurſum. Sic autem comparatæ partes erant, ut quibus placebant novæ coloniæ, Cæſarem ſequerentur; populi quorum agri in diſcrimen venerant, ſe conjungerent Antonio. Quum in eo res eſſent, vocato Senatu Cæſar, atque etiam Equitibus Romanis adhibitis; *Quantum*, inquit, *temerariæ fiduciæ Lucio cæteriſque acceſserit ex lenitate mea, non ſum neſcius; quod amor patriæ ac quietis erat, imbecillitatem & metum interpretantibus. Ego vero & exercitum validum habeo, ſuccinctus tum veteranis quorum præmia intempeſtive intervertuntur; tum meis legionibus: cætera quoque firma ſunt omnia, neque dudum abſuit quidquam, quod ad bellum gerendum pertineret, præter voluntatem. Nec enim me delectat, ſi qua ſuperſedere liceat, civilia bella gerere, & reliquo Romano ſanguine ad mutuam perniciem abuti: præſertim ejuſmodi bella, quæ non ex Macedonia aut Thracia audiantur, ſed quorum ſedes futura ſit Italia, multis afficienda miſeriis, etiam ſi numerus cadentium in rationem non veniat.*

Senatus irrita legatio ad L. Antonium de Pace.

XXVII. *Hæc, hæc ſunt, quæ me pridem inſolentiam peſſimorum hominum opprimere geſtientem continent ac retardant. Quod enim ad Marcum attinet, nunc etiam vos teſtor, nec de illo me queri, nec commiſiſse cur ille de me queratur. Et hæc quidem à vobis Lucium, quique cum eo ſunt, edoceri, publicæ veſtræque rei vehementer intereſt. Quod ſi fruſtra ſuſceptus hic labor erit, & inſanire Lucius perget, tum vero oſtendam homini, aliquando mihi propoſitum, nunquam vires ad defendendam dignitatem meam, propulſandaſque injurias defuiſse. Atque horum omnium vos mihi teſtes, & apud voſmetipſos & apud Marcum eritis.* At illi rurſus Præneſte proficiſcuntur, pacem quærentes irritam. Quippe Lucius, *ferum id eſſe* reſpondit, *poſtquam ventum ad manus ſit: fraudemque hanc eſse Cæſaris, alia præferentis verbo, quum rebus ipſis Marcum impugnet, legione etiam Brundiſium miſsa, ad arcendum eum aditu Italiæ.*

Cæſar bellum inchoat.

XXVIII. Manius etiam literas oſtendebat Marci, incertum an fictas, quibus *dignitatem ſuam defendi* jubebat *vel armis.* Senatuſque legatis, *quis ergo*

Digitized by Google

Liv. Epit. Appian. Dio. lib. 48. Plin. 3. 12.

dignitatem ejus læderet, quærentibus, offerentibuſque judices, alia quædam Manius objecit: donec infecta re reditum, ne renunciata quidem Cæſari, pudore ut creditur irriti incepti, legatio eſt. Idcirco Cæſar Lepido cum duabus legionibus ad tutelam urbis relicto, contendit Albam, ubi duæ legiones Lucii, tribunis expulſis tumultuabantur. Sed ubi *ſe præventum* à *Lucio*, *militeſque donis atque promiſſis placatos accepit*, in Sabinos profectus, præſidium, quod apud Nurſiam Antoniani collocaverant, dejecit loco, ne oppido potiretur, Tiſieni Galli virtute depulſus, & fama venientis cum exercitu C. Furnii. Ad hunc excipiendum profectus in Umbriam, poſtremumque adgreſſus agmen, Furnium in tumulum quemdam, atque inde noctu Sentiam profugere coëgit: nec ſtatim inſequutus, inſidiarum metu, poſtquam illuxit, adductis copiis & oppidum, & caſtra Furnii oppido conjuncta obſedit. Inter hæc Lucius, re cum nobilibus compoſita, quorum magna multitudo ad partes ejus ſe transtulerat, tribus agminibus milites noctu Romam præmittit: ipſe cum robore copiarum, gladiatoribuſque & equitatu ſubſequitur.

L. Antonius Romam occupit. Liv. Epit. Dio. Appian.

XXIX. Excivit is terror Lepidum, ut cum exercitu obviam iret. Sed ubi fuſus eſt equitatus, qui præcurrerat, Lepidus cum legionibus intra mœnia ſe recepit. Antonio Nonius ad cuſtodiam portæ relictus aditum dedit; ſeque, & quos ſecum habebat milites, ei tradidit. Lepidus fuga evaſit ad Cæſarem. neque præterea quiſquam reſiſtebat, etiam P. Servilio, qui Conſulis gerebat nomen, ſegniore ad pericula. Idcirco Lucius ad concionem vocato populo, ſic diſſeruit, ut *Cæſarem atque Lepidum mox pœnas* diceret *daturos ſcelerum; fratrem vero ſuum Triumviratu abjurato, ſe pro Conſule gerentem, tyrannicam poteſtatem civili, & extraordinariam tranſlatitia commutaturum.* Ad hæc lætis adſtrepebat omnibus plebes, *Imperatorem*que appellatum *ad reliqua componenda ire* juſſerunt. Erat tum Antonius militari habitu, quomodo ante illum populi concionem habuerat nemo.

Salvidienum intercipere nititur.

XXX. Sed & *Senatuſconſulto mandari ſibi bellum* juſſerat, egreſſuſque Roma, quacumque incederet, novas colligebat vires ex populis, qui favebant Antonio, & opportuna oppida paſſim communiebat. Sed hæc agenti non modicus obex objectus eſt à M. Barbatio, quem Quæſtorem ſuum M. Antonius propter neſcio quam offenſam dimiſerat. Id quum vulgus ignoraret, pleriq; hunc percontabantur, *ecquo animo Antonius turbas Italicas acciperet?* Ille reſpondebat *mirifice hunc iraſci, contra potentiæ ſociū, & communes utriuſq; rationes arma moventibus.* Inde permulti deſerto Lucio, cujus acta diſplicere fratri exiſtimabant, ad Cæſarem ſe contulerunt. Lucius in Galliam erat iturus, ut properantem ad Cæſaris caſtra Q. Salvidienum Rufum interciperet. Eumdem Aſinius Pollio & P. Ventidius, Antoniani duces, cum ſuo quiſque exercitu ſequebantur.

Cæſar Romã recipit. Vell. 2. 70. 4. Dio.

XXXI. Idcirco M. Agrippa Salvidieno timens, ipſe quoque promovit copias, ut ab Salvidieno in ſe retraheret Lucium; & viciſſim ſi ab hoc ipſe urgeretur, à tergo Lucii Salvidienum haberet adjutorem. Res bene ceſſit: omiſſoque priore conſilio Lucius, quum utrimque ſe peti animadverteret, alio declinavit, cum Aſinio & Ventidio conjuncturus copias: deinde ſic quoque metuens ab hoſtibus, inter anguſtias hærentem invaſuris, Peruſiæ ſubſtitit, in urbe munita Ventidium atque Pollionem exſpectaturus. Hic cum legati Cæſaris Agrippa

Digitized by Google

& Salvidienus obſederunt. At Cæſar ſimul Antonium Romæ eſſe cognoverat, ad Urbem feſtinavit, & illo dudum egreſſo citra certamen receptus, protinus ad inſequendum exiit: nec adeptus hominem, qui jam Peruſiæ mœnibus ſe clauſerat, rediit Romam, ut eam accuratiore in poſterum cuſtodia firmaret.

XXXII. Diſceſſus Cæſaris præter opinionem Sentiatibus exitio fuit; quum eo ſublatum eſſe periculum credidiſſent. Sed Furnius abeuntem ab obſidione Cæſarem inſequutus, interim advenienti Salvidieno ſpatium oppidi capiendi diripiendique dedit. ne ædificiis quidem pepercit ira, injectoque igne Sentia concremata eſt. Nurſinos tempeſtiva deditio præſentibus exemit malis: ſed tumulus poſtea publice exſtructus his qui cum Cæſare pugnantes oppetierant, adjecto titulo, *pro libertate occubuiſſe*, *ſic* exacerbavit adoleſcentem, ut grandi pecunia mulctatos, quia pendere eam nequibant, urbe agroque omni exigeret. His ita actis, quum Antonium duo jam exercitus obſiderent, cum tertio Cæſar acceſſit: propereque dimiſſis quaqua verſum nunciis, ne forte fax belli Lucius elaberetur, plures accitæ copiæ, aliæ Ventidio & Pollioni oppoſitæ. hique facile cohibiti, quod neque magnopere bellum id probabant, nec à M. Antonio putabant probari. ſuper hæc orta ex æqualitate ducum æmulatio, quemadmodum ſolet, communi cauſſæ attulit moram. I: Antonium obſidet. Suet. Auguſt. 12. 1. Dio. Appian.

XXXIII. Sed nec Antonius ſeſe neque Fulvia deſerebant, virilis ſpiritus mulier, & adeo non timida verſari inter armatos, ut & ipſa gladio cincta, ſignum dare militibus, habere conciones conſueverit. Sed hæc Præneſte arcem belli fecerat, multis ad ſe pertractis ex Senatu & Equeſtri ordine; & cum his frequenter conſultabat de præſentibus. At Lucius priuſquam circumvallaretur, emiſſo Manio, qui feſtinare Ventidium & Pollionem cogeret; & equitatu ſuo (quatuor erant millia Tiſieno præfecto) qui Cæſaris amicos vexando, ab obſidione eum retraheret; crebris excurſionibus opera hoſtium oppugnabat. & quum Cæſar oppidum propter colles quibus erat impoſitum, vallo ſeptem millium amplecteretur, & ad prohibendum ne quid importari poſſet, ad Tiberim uſque longa brachia deduxiſſet: ipſe viciſſim in radice collis vallum foſſamque obmoliebatur. Fulvia gladio cincta. Flor. 4. 5. 2. Vell. 2. 74. 2. Appian. Dio.

XXXIV. Inter hæc & Fulvia continuis ad Ventidium & Pollionem, ſed & Atejum, & Calenum literis, urgebat, *ferrent opem obſeſſis*; *neque fratri cauſſæque Imperatoris ſui deeſſent.* Sed & noviter paratum exercitum duce Munatio Planco miſit; à quo legio Cæſaris, quæ forte Romam petebat, intercepta atque conciſa eſt. Cæſar, ut hunc & reliquos qui moveri cœperunt, diſtringeret, relicta ad obſidionem Peruſiæ parte copiarum, cum Agrippa his obviam profectus, effecit, ut priuſquam conjungerentur, itinere abrupto, Plancus Spoletium ſe reciperet, Ventidius & Pollio Ravennam alter peteret, alter Ariminum. Idcirco Cæſar oppoſitis qui hos morarentur, Peruſiam reverſus municiones abſolvit, foſſis altitudine atque latitudine triginta pedum, turribuſque ligneis mille quingentis, non minus diligenter adverſus ſoluturos obſidionem, quam adverſus obſeſſos inſtitutis. Multa contra Cæſarem molitur.

XXXV. Dum iſta diverſis locis aguntur, crebræ Antonianorum eruptiones factæ, multo utrimque ſanguine, dum miles Cæſaris miſſilibus potior, gladiatorum audacia cominus trucidatur. Semel etiam propinquum diſcrimen Imperator adiit: dum circa muros ſacrificat, repentina gladiatorum eruptione pene oppreſ- Cæſaris periculum. Suet. Auguſt. 4. 9. & 110. Appian.

Digitized by Google

ſus. Sed eã res fiduciam magis quam metum peperit, ex haruſpicum reſponſo. *Quod enim infelicia exta rapta ab obſeſſis fuerant, cuncta quæ ſacrificanti triſtia denunciata eſſent, in eos recaſura* dicebantur, *qui exta haberent*. Jam etiam fames in oppido eſſe cœperat, adverſus inexſpectatam obſidionem minime proviſis copiis. eo acrius ipſa, quæ Kal. Januarias anteceſſit, nocte tentata eruptio eſt, & ad portas operum vis facta, ut his perruptis, auxilia, quæ multis locis ſe oſtendebant, intromitterentur. Sed accurrente legione, quam in proximo ſtatuerat Cæſar, ipſoque eum Prænestinis cohortibus, poſt vehemens certamen Antoniani retroceſſerunt.

Romæ fames & ex ea ſeditio. Appian.

XXXVI. Per eoſdem dies etiam Romam adfligente fame, quum in uſum belli frumentum compararetur, plebs jejuna vi effractis domibus, quod erat inventum diripuit. Eodem anno magnum uti diximus incrementum Sexti potentia hoc maxime modo cœpit. Caſſius Parmenſis tribunus militum ad colligendas pecunias in Aſia eum exercitu & claſſe relictus, audita morte Caſſii de Bruto non deſperans, triginta Rhodiorum triremes delegerat, quas erat impleturus; exuſtis reliquis præter ſacram omnibus, ne res novare Rhodii poſſent. Cum his igitur, & quas antea habuerat, evectus, non tamen occurrere ante finem Bruti potuit. Interea & Clodius, qui miſſus à Bruto Rhodum eum navibus tredecim fuerat, quum rebellantem inſulam inveniſſet, educto inde Romano præſidio, quod erat trium millium armatorum ad Caſſium ſe contulit.

Pompejanæ reliquiæ invaleſcunt.

XXXVII. Eodem & P. Turulius venit cum multis navibus, & magna vi pecuniarum, quas à Rhodiis, dum adhuc erant dicto audientes, exegerat. Hoc exemplum ſequuti quotquot earumdem partium tota Aſia oberrabant, in unum convenerunt: & legionariorum quanto poterant numero impoſito in naves, ex mancipiis aut nexis remiges parabant, itemque ex Inſulis, quas prætervehebantur. Sed & à Thaſo, nobiles aliquot cum M. Cicerone M. F. profecti ſunt ad eos; brevique collecta eſt, non contemnenda claſſis, & neque ducum nominibus, neque militum aut genere, aut copia pœnitendus exercitus: præſertim quum etiam ex Creta Lepidus cum alia manu acceſſiſſet. Tum vero conſenſu ad Murcum & Ahenobarbum Jonium eum validis claſſibus obtinentes navigari placuit. Ibi conſilio habito, quemadmodum deinceps ſuſtinendæ partes eſſent, diverſæ ſententiæ fuerunt, niſi quod conſtabat Triumvirorum aſpernandam amicitiam eſſe.

His ſuadet Statius ut ad Sex. Pompejũ ſe conferant.

XXXVIII. Statius Murcus defleto *Caſſii Brutique caſu, ſpem tamen adhuc ſupereſſe* dicebat *in reliquis viribus, modo caput nacta idoneum forent. Conſilium enim*, inquit, *atque imperium pluris quam arma ſunt, quam pecunia, & militum manus. Horum vis quantalibet, niſi ſapientia & auctoritate ducis contineatur, diſſolvetur facile aut in ſe ruet. neque plurium æqua poteſtate res geri commode poteſt: in bello rapiendæ ſunt occaſiones. quæ ſæpe non inter diſſentiens modo, ſed etiam inter concordes, dum communicandis conſiliis tempus abit, amittuntur. Sed neque mihi ſummam rerum depoſco, neque cuiquam veſtrum aut poſcendi, aut dandi auctor ero: Sex. Pompejum intueor, quem miro conſilio rebus incertis unicum præſidium in propinquo Fortuna collocavit.*

Jure & potentia validum. Flor. 4. 2. 15.

XXXIX. *Nec enim alium ei præferre, etiamſi copia plurium eſſet, debemus, pro legibus dimicantes & libertate, quemadmodum ſemper tulimus præ nobis. Hic autem*

Digitized by Google

ſolus jam toto Imperio legitimam poteſtatem obtinet, maris præfectura olim accepta ab Senatu, priuſquam ille ſcelere ac crudelitate Triumvirali opprimeretur. Nec igitur dubitandum eſt, quin amotis Caſſio & Bruto populi Romani Imperatoribus, huic reliquæ res ſpeſque noſtræ committantur. Præſertim quum non aliud jus ſuadeat, aliud cogat neceſſitas: ſed & illud & hæc ex æquo Pompejum nobis commendent, & Siciliam. Quis enim hominum, aut quæ provinciarum aptior eſſe præſenti neceſſitati, aut opportunior poteſt? Magni Pompeji filius, amans patriæ juvenis, in malis & tolerandis & ſuperandis exercitus, animo, felicitate, auctoritate patri, ſed nondum vertentem fortunam experto ſimillimus, proximam & quaſi ſuburbanam provinciam tenet; qua nihil eſſe poteſt, tam ad excipiendos qui vim hoſtium fugiunt, quã ad infeſtandos qui alunt commodius.

XL. *Nec obſcura ſunt aut ambigua quæ dicimus: plurimorum incolumitate, & ex acerbiſſimis diſcriminibus repente velut divinitus oblata ſalute, ſatis ſuperque confirmantur. Quot ad eum proſcriptione recenti, quot poſtea confugerunt? hodie quoque ad eum confluere non deſinunt, quicumque aut meliorem optant Reipublicæ ſtatum, aut tantummodo militiæ lucrique cupidi, tamen juſtiore ſub duce mereri malunt. Sed & prudentia rerumque uſu tantum valet, ut modicis ab initiis progreſſus ad hanc potentiam ſit, qua Triumvirorum apertum hoſtem & profitetur & defendit: atque hunc Cæſarem ejuſque legatos nihil non conantes fortiter à Sicilia repuliſſe non contentus, in ipſa quoque Italia multis adfecit incommodis. Cum hoc ſi conjungamus has vires, ecquæ eſſe dubitatio poterit? quin tanta acceſſione auctus, non modo ſe noſque tueri, ſed etiam ab injuſta Triumvirorum dominatione vindicatam recuperare Rempublicã poſſit.*

Et plurimorũ incolumitatis auctorem. Appian.

XLI. Contra hęc Domitius Ahenobarbus nobilis & ſibi fidens juvenis hunc in modum diſſeruit: *diis immortalibus habeo agoque gratias, qui nondum ita nos deſeruerunt, ut vel animi vel conſilii egeremus. Tanta clade percuſſi, tamen non niſi de bello deliberamus. una modo conſultatio eſt, quo duce propoſitum teneamus. Atque utinam fata noſtris Imperatoribus pepercisſent! utrivis eorum potui dicto eſſe audiens, & in ejus virtute atque providentia aequieſcere. Sed his ſublatis novi atque inexperti ducis ſubire imperium, neque facile eſt generoſis mentibus; neque eo properandum eſt antequam neceſſitate cogamur, quæ non relinquit conſilio locum. Enimvero in eo adhuc res ſunt, ut habere ſocium amicumque Pompejum, quam Imperatorem malis. nec vero ad unius imperium omnino confugi opus eſt.*

At Domitius contra diſſerit.

XLII. *Duos paulo ante habuimus Imperatores, quibus multum confidebamus; & ſi victos forte regeras, etiam à duobus victi ſunt. Quid vetat te quoque Murce commiſſam tibi claſſem retinere, & qua paulo ante concordia, mecum & cum cæteris conſilia tractare graviorum conatuum? Cur enim Sexto tantum deferimus, cui pares haberi poſſumus, ejus poteſtati ultro nos ſubjiciamus? quum ſint inter nos multi, qui neque nobilitate concedant ei, neque annis aut experientia? Jam vero mores adoleſcentis ii ſunt, quos etiam qui vituperare nolit, omnes promiſcue minime laudet probetque. Calamitas paterna deprehendit ingenii haud mali hominem priuſquam formari ad cultum magnæ fortunæ ingenuis ſtudiis poſſet. Unde & ferocior*

Sexto ſe ſubjecturum negans.

Digitized by Google

juſto eſſe dicitur; & fidei negligentior. Certe Pompeji Bithynici fatum docere nos debuiſſet, ut eſſemus minus in credendo faciles. Interfectum eum Sexti juſſu conſtat: quam juſtis cauſſis adductus eum interfecerit, diſcere nondum potui. Verum eſt multos ad eum profugiſſe viros illuſtres: cujus igitur opera ita utitur, ut non amplius tribuat libertis ſerviſque ſuis?

Eoque potius amico, quam Imperatore uſurus. Sueton. Ner. cap. 3. Appian. lib. 5. Civil.

XLIII. *Jam & ob res non ampliſſimas ſumere nimios ſpiritus, ſeque incredibiliter efferre dicitur. Igitur proſpera vobis dominum imponent, adverſa ferenda ex æquo erunt. Tu vero, L. Stati, voſque cæteri, quibus eadem mens eſt, quam in conditionem vos Rempublicam demittatis, videritis: ego donec mihi conſulere potero, nec Pompeji, nec cujuſquam alterius poteſtati dedere me conſtitui. Caſſio Brutoque propinqua cognatione junctis, quibus imperium decreverat Senatus, haud invitus parui: Sexto amico potius, quam Imperatore utar. Nec ideo minus rem communem bene curabimus, quum noſtra concordia, duobus potentiſſimis vinculis amore libertatis, & metu dominorum adſtricta, neque leneſcere per negligentiam alterius, neque patere ſuſpicionibus poſſit.* Finis conſultationis iſte fuit, ut in ſua ſententia perſtantibus utriſque, Murcus & qui cum eo ſentiebant, Pompejum peterent; Domitius cum cæteris priſtinam ad Jonium mare ſtationem retineret. Atque hic & auxit poſtea claſſem ſuam, & longinquiores etiam provincias oblatis forte occaſionibus adiit.

JOH. FREINSHEMII
SUPPLEMENTUM
Libri CXXVI. LIVIANI.
L. Annæi Flori Epitome Ejuſdem Libri.

M. Cæſar, quum eſſet annorum viginti trium, obſeſſum in oppido Peruſiæ L. Antonium, conatumq; aliquoties erumpere & repulſum, fame coegit in deditionem venire: ipſique, & omnibus militibus ejus ignovit. Peruſiam diruit, redactis in poteſtatem ſuam omnibus diverſæ partis exercitibus, bellum citra ullum ſanguinem confecit.

M. Antonius in Græciam venit. Vell. 2. 74. r. Plut. Aug. c. 39. Appian.

INTEREA M. Antonius, qui poſt victoriam in Thracia ſubſtiterat, ad cogendas undique pecunias, in Græciam cum valido exercitu venit. neque gravis, aut odioſus principio civitatibus fuit, ab acerbitate omni temperans, ludiſque eorum & eruditorum colloquiis & cæremoniis deorum deditus. Idcirco vulgo *Græcorum ſtudioſus*, ſed in primis *amator Athenienſium* vocari gaudebat, multis in eam civitatem collatis beneficiis. Nam deinde & Æginam, & Ceam, & Sciathum, & Peparethum aliaſque inſulas reddidit: & Megarenſes Athenienſium deriſit æmulos. Rogatus enim ab his, *uti Curiam ſuam ſpectaret*, ubi ſpe-

Digitized by Google

ctavit, quærentibus *qualiſnam ea videretur?* *Anguſta*, inquit, *& ruinoſa*. Ergo & Athenienſes ſolita vanitate retulerunt ei gratiam, initiando myſteriis ſuis, honorando ſtatuis, cum injuria veterum Regum, à quibus majores eorum inſigniter adjuti cultique fuerant. nam & Attali Eumeniſque coloſſos Antonii nomine inſcripſerunt.

II. Dimenſus deinde Pythii fanum, de cujus inſtauratione ad Senatum perſcripſerat, Lucioque Cenſorino Græciæ præpoſito, in Aſiam tranſiit, jam ceſſante periculo remiſſior, & ad prioris vitæ mollitiem revolutus. Igitur Græci Aſiatici moribus his amicũ genus Epheſum venientem, curatiſſima pompa exceperunt. Quippe viri puerique Satyrorum ac Panum habitu, fœminæ Bacchas ſimulantes deduxerunt eum, urbe tota perſonante tibiis & fiſtulis, paſſimque Thyrſis atque hedera obtutui ſe ingerentibus. Sic incedens ille *Liber Pater* ſalutabatur, *benigni atque blandi* addito cognomento. Prima cura fuit reddendi Dianæ ſacrificii, quo magnifice peracto, ſupplices deæ, qui ad id aſylum è victis partibus confugerant, dimiſit incolumes, duobus exceptis, quorum alter cædis Cæſarianæ fuerat conſcius, alter Dolabellam Caſſio prodiderat; vetuſque ſpatium aſyli duplicavit, partemque urbis adjecit.

Inde in Aſi. Appian.

III. Inde vocatis in conſilium legatis, qui ex Aſia Epheſum concurrerant, *decem annorum tributa, quot Caſſio ac Bruto intra biennium dederant, annua die pendenda* imperavit. mox deprecantibus, allegantibuſque *neceſſitatem qua coacti dediſsent potentioribus omnia*, hactenus, remiſit. *ut novem annorum tributa annua bima die penderent*. Regibus etiam & civitatibus liberis, ut quiſque abundare videbatur, imperata eſt pecunia. Huic exigendæ præfecit quos voluit, ut interdum non tam acerbum videretur pendere omnino tributa, quàm his hominibus pendere. Nam & citharædum quemdam Alexanorem Magnetem quatuor urbium exigendo tributo præpoſuit, militibus ad hunc uſum datis. Plurimum enim huic generi hominum indulgebat: & quidquid deliciarum ullo machinamento corrumpendis moribus natum videri poterat, adfectu maximo complectebatur.

Cui maximam pecuniam imperat. Strabo lib. 14. Appian. Ariſt. Polit. 2. 9. & 5. 21.

IV. Ergo & Xuthus Choraules, & hiſtrio Metrodorus ejus amicitia nobilitati ſunt; & coquus ob unam cœnam ſcite paratam bona civis cujuſdam Magnetis accepit. Laudabiliorem multò liberalitatem mox obeundis provinciis exercuit, L. Caſſium Imperatoris fratrem, & alios earumdem partium, exemplo clementiæ quod Epheſi ediderat, veniam petere auſos abſolvens, & civitatum, quæ adflictæ fuerant ab adverſariis, calamitatem ſublevans. Nam & *Lycios immunes eſse*, *Xanthumque inſtaurare* juſſit: & Rhodiis Andrum dedit, Tenumque cum Naxo & Myndo, quas tamen paulo poſt iterum ademit quaſi *durius imperantibus*.

L. Caſſio & aliis ignoſcit. Plutarch. Appian. lib. 5. Civil.

V. Tranſiens deinde per Phrygiam Myſiamque, & tributis ubiq; gravibus impoſitis, in Bithyniam venit, provinciaque ab Apulejo, quem Brutus præfecerat, accepta, ipſum exemit culpæ, reditumque conceſſit. Hyrcano Judæorum principi ſuo & gentis nomine coronam auream mittenti, orantique *ut à Caſſio capti ſervitute eximerentur*; clementer reſpondit, datis etiam ad Tyrios Sidonioſque & Antiochenos, & Aradios literis, *ut ablata Judæis corpora, bona, locaque reſtituerentur*. Inde Gallogræcos & Cappadocas adiit, Planco demandata

Judæis tribuit beneficia. Joſeph. antiq. Judaic. 14. 22. Dio. lib. 49. Auguſt. apud Mart. 12. 20. Appian. lib. 5. Civil. Plutarch.

Digitized by Google

Aſiæ curâ, pecunias ubique cogens. in Cappadocia & cauſſam cognovit Ariarathis & Archelai Siſennæ, de Regno contendentium, & plus apud eum Archelaus valuit Glaphyræ matris adjutus gratia, quam formoſam & parum pudicam Antonius adamabar. Hinc in Ciliciam tranſgreſſus, miſſo ad Cleopatram Dellio, *adeſſe Reginam* tanquam ad cauſſam dicendam juſſit: faviſſe enim Caſſio inſimulabatur.

Cleopatram arceſſit. App. Plutarch.

VI. At illa moribus Antonii ex fama, & Dellii expoſitione cognitis, qui *mulieri forma & ingenio excellenti nihil ab iſto timendum* aſſeverabat, non tam ad purgandum objecta, quàm ſubjiciendum ſibi Imperatorem ſe comparabat. Tandem nec niſi plurimis illius & amicorum literis accita, Tarſum navigavit, ubi tum agens Antonius, *liberam immunemque civitatem* declarabat, edicto quoque propoſito. *uti Tarſenſes cives, ubicumque ſervirent, dimitterentur.* Tum quoque pro tribunali ſedebat, quum *adverſo Cydno ſubvehi Cleopatram* nunciatum eſt, tantuſque hominum ad ſpectandam eam concurſus fuit, ut dilapſa forenſi turba, ſolis cum ſuis Antonius relinqueretur.

Illa miro faſtu accedit. Athen. 4. 11.

VII. Neque enim vulgaris erat ſpecies. Inaurato navigio, velis purpureis expanſis, vehebatur: argentei remi ad tibiarum cantum movebantur, fiſtulis etiam & citharis molle interſtrepentibus. Illa ſub tentorio, quod intextum auro erat, recubans, ornatu cultuque Venerem repræſentabat, adſtantibus utrimque pueris, ventulumque facientibus cupidinum habitu. Sed & ancillæ præſtanti forma, quemadmodum Gratiæ & Nereides pinguntur amictæ, propter gubernaculum aut rudentes ſtabant. Quacumque inveheretur, ripæ ſuffituum odorumque fragrantia complebantur. Igitur velut faſcinatis præ delectatione animis, *Venerem ad Bacchum pro ſalute totius Aſiæ commeſſatum venire* jactitabant. Invitata ad cœnam ab Antonio, *ipſum potius ad ſe* juſſit *accedere*: & paruit ille, ut comem ſe atque humanum oſtenderet. Erant apparata omnia Regio faſtu: vaſa auro gemmiſque radiantia, nobilium artificum opera, purpureis aulæis, auro intexto obducti parietes, triclinia duodecim cum lectis.

Antonium excipit convivio. Plutarch. Athen.

VIII. His excepit Antonium & amicos, quotquot ei placuerat adducere. Sed *Antonius nihil tam admiratus eſſe, quàm hominum frequentiam & diſpoſitionem luminum* dicitur; *varias figuras magno artificio repræſentantium.* Laudanti *Reginæ magnificentiam*, illa ſubridens, *hæc*, inquit, *omnia tibi dono, Imperator, ut cras iterum mecum cœnes.* Tum vero ſic inſtruxit convivium, ut heſterna præ his parva & vulgaria viderentur. iterumque illi cætera omnia dedit; amicis autem ejus atque ducibus, lectos in quibus accubuerant, cum poculis aureis, quibus miniſtratum cuique fuerat. diſcedentibus deinde pro dignitate cujuſquam partim lecticas cum lecticariis dedit dono, pleriſque equos cum argenteis phaleris, pueros autem Æthiopas ad prælucendum omnibus. Tum viciſſim excepit eam Antonius ſuperare niſus ſplendorem & elegantiam Reginæ; ſed utroq; inferior, primus in cœnæ ſuæ ſordes & ruſticitatem dicteria jecit.

Oſtendit ſe faviſſe Cæſaris partibus. Plutarch. Athen. Appian. lib. 5. Civil.

IX. Quarto die viciſſim apud eam cœnante Antonio ſolum conſternendum roſis ad altitudinem cubiti curavit, qui harum copiam ſuppeditaſſent, non jam nummis, ſed talentis remunerans. Igitur metu omni depoſito, quum *ob deſtitutas Cæſaris partes* accuſaretur, non magis excuſavit ſeſe, quàm imputavit ultro *quatuor legiones cum Allieno miſſas initio belli, claſſemque paratam, ſed* ſem-

Digitized by Google

tempeſtatibus, *& celeri Dolabellæ caſu prohibitam egredi*. *Neque tamen ſemel iterumque cum atrocibus minis flagitanti Caſſio miſiſſe auxilia*: *quin cum inſtructiſſima claſſe ipſam ad mare Jonium acceſſiſſe*, *non diligentia Murci deterritam*, *ſed tempeſtatibus claſſem diſſipatam*, *& ſe in morbum conjectam*, *& interea Philippenſi acie decretum eſſe*. Nec falſo iſta jactabantur, ſed plus apud laſcivum hominis animum forma & Veneres Cleopatræ, quàm cauſſa valuerunt.

X. Igitur ex rea ſtatim amica, ſtatim domina facta, non modo Regnum Ægypti retinuit, ſed in Antonio ſubegit Orientem. Erat enim non modo pulchritudine, ſed magis etiam lepore quodam & elegantia ſingulari prædita: quam quidquid ageret, aut loqueretur, decerent omnia. Supererat mira ingenii vis & alacritas, etiam prioribus amoribus excitata & erudita; quia puellaribus adhuc annis, Cn Pompejum adoleſcentem quando claſſis educendæ cauſſa profectus in Ægyptum fuit, & mox Cæſarem mancipaverat. Accedebat & ſuavitas ſermonum & eruditio, multarumque cognitio linguarum, raris enim populis reſponſa per Interpretes dabat: cum Æthiopibus, Troglodytis, Hebræis, Arabibus, Syris, Medis, Perſis, aliiſque multis gentibus ipſa loqui poterat, quum ante ipſam Reges Ægyptiam quoque linguam diſcere non ſuſtinuiſſent, nonnulli ne Macedonicam quidem callerent. His artibus brevi ſic in poteſtate Antonium habuit, ut non his modo illiciis, ſed etiam veneficiis captus domituſque crederetur.

Cleopatræ forma et veneres. Plutarch. Ioſeph. antiq. 15.4.

XI. Nihil enim tam aut largitu detrimentoſum aut factu turpe erat, quod illa petens non impetraret. Paulo ante fratrem, virumque ſuum, ætatis 15. annum agentem veneno ſuſtulerat. Soror Arſinoë religione vitam tutabatur, Dianæ facta ſupplex, ſive Epheſia illa, ſive Leucophryne Mileſiorum fuit. Hanc igitur juſſu Cleopatræ percuſſoribus immiſſis Antonius ſuſtulit. Nec alia loca, quæ tum ſanctiſſima habebantur, reveritus, Tyrios è Templo Herculis extractum Serapionem Cleopatræ coëgit tradere; contra cujus voluntatem ille Caſſio auxilium adduxerat: Aradios adoleſcentem quendam, *qui ſe Ptolemæum eſſe* ferebat, *majorem Cleopatræ fratrem, qui victus à Cæſare diſparuerat*. Sed & Megabyzum Epheſiæ Dianæ ad ſupplicium depoſcebat, *quod Arſinoën tanquam Reginam*, *hoſpitio excepiſſet*: ſed Epheſii Cleopatræ ſupplicantes, ab ipſa ſalutem Sacerdoti ſuo impetrarunt.

Quodlibet impetrat ab Antonio. Dio. Appian. Ioſeph.

XII. Inter hæc continuato per Cavam Syriam, Palæſtinam, Ituræos, alioſque Syrorum populos itinere, tyrannos paſſim è civitatibus ſuſtulit: libertatem cum immunitate tribuit Laodicenis: variaſque civitatum & Regulorum lites compoſuit. Unde Judæis etiam Principibus, Phaſaelis & Herodis æmulis facta ſpes, ſubverti fratres illos poſſe: quamquam nuper fruſtra eos accuſaſſent, quo tempore veniens Europa Antonius Herodis obſequiis & pecunia ſic delinitus eſt, ut nec auditis delatoribus rem integram in ſuum adventum rejiceret. Venerunt igitur centum ex primoribus Antiochiam; nec aliud effecerunt, quàm ut ambo fratres Tetrarchæ conſtituerentur, eiſque ſub Hyrcani nomine, cujus jam factus affinis erat Herodes, ſumma rerum Judaicarum permitteretur. Id quum ægerrime ferrent accuſatores, ex eorum numero quindecim vinxit, ne occideret, Herodis precibus tribuens.

Herodi favet. Ioſeph. antiq. 14.22. et 23.

Ejuſque accuſatores occidit.

XIII. Nec ideo Judæi quieverunt, quin alii mille Tyrum proficiſcerentur, quo veniſſe Antonium audierant. At ille præfecto præſidii negotium dederat, ut importunos & moleſtos homines ulciſceretur. grandem enim à fratribus ſummam

App. lib. 5. Civil. Dio. lib. 48. Plut. Ant. c. 56. App.

Digitized by Google

receperat, & erat in hos olim bene affectus, propter hoſpitium quod ei cum patre eorum fuerat. Igitur Herodes gnarus rei quum ante urbem diverſaretur, prodiit accuſatoribus ſuis obviam, monuitque *ſibi parcerent. ſi enim progrederentur, malum habituros.* At illi contempto Herode quum ad urbem procederent, obvios habuerunt armatos, à quibus interfecti ſunt nonnulli, ſauciati complures, reliqui conjecti in fugam mœſti abierunt domos. Mox Antonius eos etiam quos habebat in vinculis, occidit; propterea quod *à plebe Hieroſolymitana Herodem convitiis exceptum eſſe* cognoverat. Interea digreſſa in Ægyptum Cleopatra, M. Antonius reſumpta pauliſper Imperatoris perſona, propter Parthos, qui nunquam ſatis quieti, tum validius ſe commovere dicebantur, equites Palmyram miſit, oppidi diripiendi gratia, quod *ſentire cum Parthis* inſimulabatur.

Palmyreni oppidum deſerunt. Plutarch. Dio.

XIV. Sed Palmyreni corporibus, rerumque ſuarum pretioſioribus trans Euphratem trajectis, equitibus vacua ædificia reliquerunt: diſpoſitis pro ripa ſagittariis, quo genere plurimum valent, intercluſo tranſitu. Hic conatus Antonii & tyrannorum, quos ubique civitatibus Romanus expulerat, ad Parthos fuga, ſimulque graviſſima populis impoſita tributa, magnum attuliſſe momentum putantur, ut citius quàm timeretur, Parthicum bellum erumperet. Sed Antonius neque Fulviæ labores in Italia, neque provinciarum neceſſitates & pericula moratus, copiis in hyberna diſtributis, & Saxa Syriæ impoſito, in Ægyptum profectus, totum ſe Cleopatræ & voluptatum turpitudini tradidit.

Antoniani Peruſiam eximere conantur obſidioni. Urb. cond. ann. 713. Flor. 4. 7. Appian.

XV. Conſulum deinde nomen (vis enim penes Triumviros erat) Cn. Domitius M.F. Calvinus iterum, C. Aſinius Pollio geſſerunt; hic adverſus Cæſari, belloque Peruſino immixtus, ſed pacta cum M. Antonio nondum audebat Cæſar violare. neque referre putabat, penes quem appellatio Conſulis eſſet, quum ipſe tanto jam tempore Conſulem in obſidione habuiſſet. Jam aſperior quotidie fames, obſeſſos Peruſiæ experiri omnia remedia coegerat. Idcirco ſociorum auxilia ultimis precibus obteſtationibuſque ſolicitantes, perfecerunt uti tres duces, qui repererant interea conjungendi copias viam, repulſis qui prohibebant Cæſarianis, Peruſiam contenderent. Sed Cæſar *Agrippam & Salvidienum his occurrere cum validiore exercitu* juſſit, quibuſcum manus conſerere non auſi, ne ab his & prioribus hoſtibus circumvenirentur, Fulginium occuparunt, paſſuum ſeptem millia quingentos diſtans à Peruſia caſtellum.

Peruſina fames.

XVI. Ibi circumſeſſi ab Agrippa, de rebus ſuis coacto concilio deliberarunt. Pollio Conſul, aſſentiente Ventidio *perrumpendum* cenſebat: poſtremo Plancus obtinuit *cautiora* ſuadens, *ne inter Agrippam & Cæſarem intercepti utrimque caderentur.* Lucius quique cum eo Peruſiæ obſidebantur, quum ignium indicio adeſſe ſocios intellexiſſent, ceſſantibus ignibus à maxima ſpe ad ultimam deſperationem revoluti, victos enim fuiſſe, ſuos exiſtimabant, prima vigilia eruperunt, tentatiſque locis omnibus, undique repulſi, diluculo ſe receperunt. Inde ſubducta ratione corporum & alimentorum, Lucius dimenſum præberi ſervis vetuit: neque transfugere paſſus eſt, acribus ubique cuſtodiis poſitis. Idcirco miſeri per urbem & ante muros herbam vellentes, aut frondem agminatim moriebantur. & altiſſimis ſpecubus injiciebantur cadavera, ne relicta & putrefacta morbos gignerent, cremata rogorum multitudine neceſſitatem obſeſſorum proderent hoſtibus.

Digitized by Google

Obſeſſi eruptionem tentant.

XVII. Sed in hoc ſtatu ſiſti non poterat diu. rurſumque rogantibus militibus, ut pugnando potius caderent, annuit Lucius, monens, *aut abſtinendum certamine, aut niſi victoribus non revertendum.* Acclamarunt omnes cupide, & ne nox ignaviam aliquorum tegeret, *educi clara luce* poſtularunt. Igitur omnibus ut ad ultimum conatum ſumma cura præparatis, cum inſtrumentis & ſcalis variæ formæ inſtructi ante lucem egrediuntur. Aderant & machinæ complendis foſſis aptæ, turres plicatiles, unde pontes extrudi in muros ſolent, & telorum omnis generis magna copia, ſaxa itidem & crates, quæ palis, circum opera erectis injicerentur. Hæc quum magno militum niſu admoverentur, foſſa completa ſuperatoque vallo, ad murum tranſgreſſi, ſuffodere hunc, alii ſcalis atque turribus admotis tranſcendere nitebantur: & quum diverſis locis hæc fierent propugnantesque clamoribus incertis diſtraherentur, pontes alicubi in murum injecti ſunt, paucisque occiſis reliqua multitudo ſequebatur.

Sed cum detrimento rejiciuntur.

XVIII. Erat plane res obſidentibus in diſcrimine & metu: ſed quia raros admoliri pontes obſeſſi potuerant, facile occurſum eſt, ſtrenuiſſimo quoque ad defendenda loca oppoſito, quæ plurimum urgebantur. Igitur Antoniani defatigati à recentibus, quum etiam latera haberent ictibus expoſita, rejecti ſunt, ſcalæque & turres eorum confractæ. Ne tum quidem abſtinuerunt pugna, quamquam ex ſuperiore loco impune vulnerarentur, donec Lucius miſertus nimium & inutilem laborem, ſignum receptui dedit. Sed ne ſic quidem eos deſeruit animorum obſtinatio, quin plauſu hoſtium exſultantium irritati, reſumerent ſcalas, & quamquam irrito incepto, in mortem potius quam prœlium ruerent. Et exorandi fuerunt Imperatori, ut *ſervare potius vitam, quam prodigere nequidquam vellent.*

L. Antonius pacem petit per legatos.

XIX. Ultimus hic obſeſſorum conatus fuit, & Cæſar, ne quid tale poſthac auderent, ſic exercuit ſuos, ut ſigno dato cum armis proſilirent in muros. id quoque ſpectaculum deſperationis implevit Antonianos, & quia mœrore lenteſcebat diſciplina, remiſſius mœnia cuſtodiebantur; pluresque transfugiebant ad Cæſarem non gregarii modo, ſed & tribuni præfectique. Atque hos poſtquam *clementer acceptos à Cæſare* vulgatum eſt, omnesque reliqui ſpem parem conceperunt. Lucius timens, ne ſi pervicacior eſſe vellet, hoſti dederetur, legatos de pace miſit. Cæſar ex duobus generibus conſtare Lucii copias ſciens, ut diſſociaret animos, *veteranis ſe veniam dare* dixit *in gratiam Antonii: reliquos ſuam in poteſtatem dedi velle.* Hæc in commune tribus legatis. mox uni ſeorſim C. Furnio, *cæteris quoque parcere velle* oſtendit, *ſolis exceptis qui proprias ſecum inimicitias exercerent.*

Mox ipſe ad Cæſarem proficiſcitur.

XX. At hi ſuſpectum habentes cum Furnio arcanum ſermonem, hunc quidem exceperunt conviciis; à Lucio poſtularunt, *ut aut paribus conditionibus pacis amplecteretur omnes, qui pari ſtudio bellaſſent pro patria; aut arma univerſi ad extremum uſque ſpiritum retinerent.* Lucius reveritus pari ſecum dignitate viros, laudavit eorum ſententiam. & *quando neminem haberet aptiorem, ſe* dixit *ad Cæſarem ire.* profectusque eſt ſtatim ſine Feciali; curſu præcedentibus qui rem Cæſari ſignificarent. Atque ille ad hoc nuncium properabat occurrere venienti. jamque in conſpectu erant cum amicis & Imperatoriis ſagulis; quum dimiſſis omnibus Lucius duos tantum lictores ſecum habens proceſſit, hoc ipſo de-

Digitized by Google

demonſtrans animi ſui propoſitum, intellexitque Cæſar, & Lucium imitatus, oſtendere ſignum mox coalituræ benevolentiæ voluit: & feſtinante Lucio, ut intra vallum colloquerentur, egreſſus eſt Cæſar. ut ſic quoque liberum eſſet Lucio, quid capere conſilii vellet.

Ejus oratio.

XXI. Tum, ut eſt relatum in commentarios, Lucius prior ita cępit: *ſiquidem cum externo mihi certamen fuiſſet, & vinci turpe putarem Cæſar, & turpius victum confiteri; eamque ignominiam exirem eadem via, qua multis egregiis viris, virtutem Fortuna oppreſſam aſſerentibus placuit. Nunc quia cum cive æqualis dignitatis contentio fuit, expertus quæ potui pro patria, tali viro lubens cedo. Nec tamen hæc dicta ſic accipias, quaſi victori, in ſpem humanioris clementiæ adblandiar. non iſſem huc ſine Feciali, ſi pro me eſſem ſolicitus: aliis pacem poſtulo, quam utique conceſſurus es, ubi nec iniquam petitionem meam, neque rationibus tuis alienam cognoveris. Nam ut certius omnia diſpicias, ſeparari cauſſas oportet; ut in me omnem effundas iram, quem horum omnium auctorem intelliges; his ignoſcas, qui decepti falſique, alia quam penitus ſentiebam præferentem, in fratris Marci gratiam ſequuti ſunt.*

Reipublicę cauſſa ſe arma ſumpſiſſe.

XXII. *Quod ſi forte quædam liberius dixero, licentiæ ferociæque imputare noli. non conveniunt ea temporibus meis. ea tantum dicam ex animi mei ſententia, quæ diſſimulari nequibunt. Ego bellum tibi feci Cæſar, non ut oppreſſo ſuccederem in principatu, ſed ut reſtituerem Rempublicam Senatui, cujus ſub hac Triumvirali poteſtate, jus atque decus omne acciſum atque ſublatum eſt injuria. hoc enim ipſi quoque & ſenſiſtis olim & prætuliſtis, legitimum hunc magiſtratum non eſſe faſſi, neceſſarium appellantes, donec Caſſii Brutique irreconciliabilis factio tolleretur. Ideo neque perpetuum eſſe, ſed quinquennalem voluiſtis. Ergo itaque oppreſſis partium ducibus, reliquiarum, ſi tamen ullæ ſunt reliquiæ, non contra Rempublicam, ſed pro ſua incolumitate manentibus armis, ſed ceſſuris ſimul atque timere ſibi à vobis deſierint; tempus eſſe judicavi, ut ceſſantibus aliquando extraordinariis imperiis, patrius mos civitati, legibuſque & magiſtratibus poteſtas ſua redderetur.*

Quam et fratri prætpoluerit. Cic. Philipp. 2.38. Plut. Ant. c. 1. Appianus. lib. 5. Civil.

XXIII. *Neque vero majorem eſſe ducendam fratris quam Reipublicæ rationem exiſtimavi; fore perſuaſus, ut ei quoque, quum veniſſet, tam juſta & glorioſa probarentur, & quia mihi magiſtratus nomen profuturum ad efficienda cępta credebam, dimittere hanc opportunitatem nolui. Quod ſi tibi res ea cordi fuiſſet, penes te eſſet tanti operis cœpti perfectique gloria. quia vero tibi perſuaderi nequitum eſt; ego Urbe per vim occupata hoc affectavi decus, inſtinctus ut opinor generoſa cogitatione, nihil eſſe quod pro Republica moliri vel cum diſcrimine non oporteat & Antonium & Conſulem, & progeniem ejus Herculis, qui unus omnium laborioſiſſime contra injuſtas dominationes dimicavit. Hæc & vera belli hujus cauſſa, ſi quid mihi credis, & ſola eſt. Nihil hic me frater, nihil aut Manius movit, aut Fulvia: ne diviſio quidem agrorum, & pulſi poſſeſſionibus ſuis innocentes. nam & me auctore coloniæ fraterni militis deductæ ſunt.*

Non igitur ſe debere odio eſſe Cæſari.

XXIV. *Tu videri cauſſam eam armorum voluiſti, ut veteranos tibi conjungeres, quorum præmia per me vocari in diſcrimen arguebas. Hoc tibi vaframen-*

Digitized by Google

tum utile ad victoriam fuit; dum è re tua erat, ut milites tui, me tanquam hoſtem infenſiſſimum odiſſent. At nunc parta victoria, non eſt ut in me hoſtili ſis animo, niſi & patriam oderis, nam pro hujus libertate facta fuiße à me omnia reperies. Atque hæc ille ego dico, qui non neſciam in tua nunc poteſtate eſſe; unde quid de te judicaverim apparet, quidque nunc judicem, ſolus ad te veniens. Sed de me ipſo hactenus. quod autem amicos atque adeo totum exercitum attinet, niſi conſilium à me profectum pro ſuſpecto reſpuis, magnopere tibi ſim auctor, ne hac cauſſa cuiquam nimium iraſcaris. etiam tuos offenderis, ſi adeo implacabilia doceas eſſe debere civium odia, ut ignoſci victis non oporteat: periculoſum eſt homini, quum ſit inſtabili Fortunæ obnoxius, ſola victoria tutum vivere. Sin vero me adhuc hoſtem eſſe, & talium conſilus minime credendum putas, non me piget precibus abs te contendere, ne meam ſive culpam ſive fortunam amicis meis fraudi eſſe ſinas: ſed à me potius expetas pœnam, qui horum omnium omnibus auctor exſtiti. Atque hæc ut ſerio dici conſtet, illis abſentibus agere tecum volui: ne mihi potius ab illorum deprecationibus, quærere præſidium viderer.

XXV. Ad hæc Cæſar; *Ut ego te ſine Feciali vidi deſcendere L. Antoni, feſtinavi ut ante caſtra mea occurrerem, ne locus tibi neceſſitatem impoſuiſſe videretur dicendi faciendive quæ nolles. Poſtquam autem meam in poteſtatem te tradidiſti, quod eſt eorum qui ſe peccaſſe confitentur; nihil neceſſum eſt refellere, quæ mihi falſo quidem, ſed ſpecioſe objeciſti. Cæterum ſicut ab initio me conatus es lædere, ita lædis etiam nociſque in præſentia. quippe ſi conditiones voluiſſes, erat tibi cum irato & victore paciſcendum: nunc quando conditionibus omiſſis meæ fidei permittis omnia, quem armis non potuiſti, pudore conſtringis, ut nec irarum amplius poſſim eſſe memor, nec uti poteſtate, quam, ſi pactiones interveniſſent, neceſſario eras conceſſurus.* Cæſaris reſponſio.

XXVI. *Jam vero me cogis oblitum eorum quæ commeruiſti, unum tantummodo reſpicere, quid me deceat. hanc enim partem præfero tam deorum, quam mea cauſſa. ſed & propter te, L. Antoni, faciam: operamque dabo, ne ſic de me judicaſſe pœniteat.* His ultro citroque dictis, *Lucii magnanimitatem & prudentiam admiratus Cæſar eſſe dicitur; viciſſimque Cæſaris moderationem, & brevitatem ſermonis in adoleſcente trium & viginti annorum admirationi fuiſſe Lucio.* cæteri vero facientes ex vultu utriuſque conjecturam, rem commode tranſactam eſſe, jam tum fiduciam ſalutis ſuæ gaudiumque perceperunt. Oblivionem injuriarum pollicens. Liv. Epit. App.

XXVII. Hoc maxime modo bellum Peruſinum poſt acrem obſidionem, & multas incluſorum eruptiones, finitum eſt: fame coacto ad deditionem Lucio. Sed ſtatim à colloquio miſſi ab Lucio tribuni venerunt ad Cæſarem, teſſeram petentes, militumque ſuorum numerum referentes. qui poſtea quoque mos obtinuit, ut qui quotidie ſignum petebant à principe, deſcriptum ſimul exhiberent numerũ eorum, qui tum ſub ſignis eſſent. Cæſar data teſſera, juſſit eos *excubias adhuc agere ſolito more*, ne ſub noctem intromiſſis in oppidum victoribus, aliquid præter animi ſui ſententiam gereretur. Orta luce Cæſar quidem ſacrificavit. at Lucius eduxit exercitum cum armis, ſed obvolutis & inſectis iter facientium more. ubi non longe abfuerunt à Cæſare, *Imperatorem* ſalutarunt eminus, inde quibus erant juſſi locis per legiones conſtitere. Belli Peruſini finis. Liv. Epit. Dio. lib. 48. App. Plutarch. Lucullo c. 58.

Parcit Antonianis Cæſar, non Peruſinis.

Cæſariani milites pro Antonianis deprecantur.

XXVIII. Cæſar finito ſacrificio laureatus conſcendit tribunal, juſſiſque *arma ponere* Antonianis, poſtquam id factum eſt, veteranos (nam à tyronibus ſecreverat) accivit, ut tanquam ingratos caſtigaret atque perterrefaceret. At Cæſariani milites, ſive ſubornati ab Imperatore, ut ſæpe, ſive veterum commilitonum tempore permoti, ad complexum illorum feſtinabant, orantes pro his Cæſarem irrequietis vocibus, neque diſcedentes ab amplexu eorum. donec Cæſar ægre ſedato clamore converſus ad ſuos, *Meruiſtis*, ait, *commilitones ut vobis negem nihil. At ego tyrones quidem coactos militaſſe Lucio cenſebam, hos autem qui ſæpe nobiſcum militaverant, & nunc à nobis ſervantur, cupiebam interrogare, qua igitur noſtra injuria, qua offenſa, aut qua ſaltem ſpe uberioris apud alios militiæ, contra me vos & ſua ipſi commoda pugnaverint? quidquid enim ſudatum eſt hactenus, ecquo alio fine factum, niſi ut agri veteranis darentur, cujus fructus fiebant & ipſi participes? Igitur ſi conceditis, nunc quoque eos interrogabo.*

Cæſar illis ignoſcit.

XXIX. Deprecantibus illis, *fiat igitur*, inquit, *quod petitis. abeant veſtro patrocinio ſecuri, & hanc etiam objurgationem lucrentur; ſed hac conditione ut vobiſcum in poſterum conſentiant*. Tum vero utrimque voces & clamores promiſcui inſonuerunt, laudantium Cæſarem, agentiumque gratias. atque ille quibuſdam petentibus conceſſit, *ut quos quiſque vellet exciperet hoſpitio: reliquam multitudinem quo loco primum conſtiterant ſub pellibus agere juſſit, donec hyberna eis & qui deducerent aſſignarentur. Adeſſe mox Lucium cæteroſque* juſſit, pro tribunali ſedens. deſcenderuntque Senatores & Equites multi, præſentem fortunam habitu vultuque præferentes. quibus egreſſis præſidium Cæſaris Peruſiam introductum eſt. Lucium Cæſar ſecum habuit: cæteros centuriones partiti ſunt, cuſtodes futuri hoſpitũ ſpecie, ut erant edocti ab Imperatore.

In Peruſinos immitior. Vel. 2. 74. 4. 1. 10. lib. 48. App.

XXX. Peruſinis è muro deprecantibus conceſſum ut egrederentur, præter decuriones, venientibuſque data venia. decuriones in cuſtodiam dati paulo poſt, ut militum odiis ſatisfieret, ſupplicium pertulerunt, uno excepto L. Æmilio, quod judex Romæ, quum percuſſores Cæſaris poſtularentur, atrum calculum palam tulerat, cæteroſque fuerat ad condemnandum reos cohortatus. Oppidum diripiendum dare militi voluerat Cæſar; ſed princeps civitatis Ceſtius, qui mentis haud omnino ſanæ *Macedonicum* ſe appellabat, quod olim ea in provincia militaſſet; ſubjecit ignem ædibus ſuis, ſeque transfixum gladio in flammam intulit. tum ventorum vi dilatum incendium, omnem Peruſiam hauſit, excepta tantum æde Vulcani. Junonis ſignum, quam Etruſci præ cæteris numinibus conſueverant colere, quum intactum manſiſſet ignibus, Cæſar Romam transferendum curavit, ſomnio monitus: conceſſitque volentibus inſtaurare oppidum: agri tamen ſpatium intra paſſus mille reſtrictum eſt.

Cæſaris crudelitas. Appian. Propert. 2. 1. Juſtin 20. 2. 11. Liv. Epitom. Sueton. Aug. 15. 2. Dio. Senec. de Clement. 1. 11. 2.

XXXI. Qui deinde has reliquias incoluerunt, pro Junone Vulcanum adoptarunt tutelare numen. Hic tum exitus Peruſiæ fuit, veteris urbis, ſive Lydi eam novi tum adhuc Italiæ inquilini, ſive ut eſt relatum ab aliis, Achæi condiderunt. Proxima deinde die Cæſar qui jam reconciliatus erat Antonio, cæteris etiam omnibus ignovit. Nec ideo minus trucidati ſunt plurimi nobiles & egregii viri, quum excuſare ſe conantibus una voce reſponderet Cæſar, *moriendum eſſe*. Sic & Ti. Canucius, qui Tribunus plebis cauſſam Cæſaris plurimum adjuverat; & Flavius quidam, & Clodius Bithynicus perierunt; & alii tanto numero, ut *tre-*

Digitized by Google

centos, aut etiam quadringentos utriuſque ordinis, delectos è dedititiis, Idibus Martiis, ad aram D. Julio exſtructam more victimarum immolatos ferant. Cæſar ad hæc cogi ab exercitu querebatur. nec ideo perſuaſit: quin fuerunt qui traderent, *ab ipſo hoc conflatum bellum eſſe data opera, ut æmuli atque inimici latentes, copia ducis ſe offerente nudarent animos, vincique & facultatibus exui poſſent: unde promiſſa veteranis præmia conficerentur.*

Antoniani fugiunt ex Italia. Lucan. 2. 41. App. Annal. Pigh. 713. Dio. Velleius. 2. 46. 2.

XXXII. Sic Peruſina fames, quæ mox propter ſummum exempli horrorem velut proverbio jactari cœpit, totam Italiam formidoloſiſſimo bello liberavit. Maximæ enim vires Antonianorum fuerant; C. Aſinius, L. Plancus, P. Ventidius, P. Canidius, Craſſus, Ateius, aliique duces tredecim exercitus ducebant, & equitum ſex millia quingentos. Hi plerique omnes Lucii caſu exterriti ad mare deſcenderunt, Brundiſium, aut Ravennam, aut Tarentum petentes: atque inde pars ad Pompejum Murcumque & Ahenobarbum ſe contulit; alii tranſierunt ad M. Antonium. Inſequebantur Cæſariani pacem offerentes, & contumacibus infeſti. Sed nihil efficere memorabile potuerunt, niſi quod Agrippa duas legiones ad ſe tranſduxit, quas Plancus Cameriæ reliquerat. Atque idem Plancus reliquo etiam exercitu ignaviter deſerto, Fulviæ cum liberis fugienti ſe adjunxit comitem; atque illa cum tribus millibus equitum, quos ei duces præſidii cauſſa addiderant, Puteolos & inde Brundiſium contendit, cum navibus longis quinque, ad hoc è Macedonia accitis, ad virum trajectura. Reliquorum nonnulli adjunxerunt ſe P. Ventidio. Sed Aſinius Pollio qui cum ſeptem legionibus Venetiam diu retinuerat Antonio, magnaſque res circa Altinum geſſerat, dum Antonium petit, Domitium Ahenobarbum fide data tranſduxit ad partes.

Liviæ fortuna. App. Dio. Suet. Tib. c. 4. Vell. 2. 75. 1.

XXXIII. Scripſeruntque ambo ad Antonium, eique tanquam mox adfuturo, exſcenſiones & commeatus providebant. Sextus quoque Pompejus, per Juliam Antonii matrem, quam in Sicilia comiter exceperat, de amicitia cum eo agere cœpit. Inter hæc Cæſar reliqua Italiæ quæ præſidiis adverſariorum occupata fuerant, armis aut voluntate defenſorum recepit: Nec tacenda Liviæ mox Auguſtæ fortuna, magnum habens & utile mortalibus exemplum mutabilitatis. Ti. Claudius Nero vir Prætorius & Pontifex, cum deditione à cæteris Peruſiæ facta, ſolus in partibus perſtitiſſet, Præneſte primum, deinde Neapolim evaſerat. Ibi fruſtra profeſſus patrocinium eorum, qui agros amiſerant in Campania, ſervos etiam vocare conatus ad pileum, adventu Cæſaris in Siciliam fugit.

Et grave periculum. Velleius. Sueton. Dio.

XXXIV. In ea trepidatione Tiberius qui poſt imperavit, cum vix bimulus, pæne vagitu ſuo parentum fugam prodidit: quum ad vitandum occurſum militis, matris Liviæ ſinu, & quidem gravidæ, uno tantum per itinerum devia comitante profugos, ad navigium deportatur. Nec diu manere apud Pompeium juvenis ſuperbus potuit; non ſtatim in conſpectum ejus admiſſus, & mox prohibitus faſcibus, quos ultra legitimum tempus retinebat. Igitur ad Antonium profecturus, in Achaiam tranſmiſit, commendavitque ſuos Lacedæmoniis publice, quod in tutela Claudiorum ea civitas erat. Sed inde digredientem nocturno itinere, flamma repente exorta è ſylvis, cùm omni comitatu ita circumdedit, ut Liviæ veſtis & comæ amburerentur. inter fugam Neronis à Neapoli, C. Velleius, avus hiſtorici, qui ante Bruti, mox Neronis præfectus fabrûm fuerat, ſenile corpus, quod comitari abeuntes cupientem tardabat, gladio tranſadegit.

Cæſaris potentia creſcit. Appian. Dio. Liv. Epitom.

XXXV. Tota jam Italia Cæſaris erat: igitur proxima ei cura fuit occupandarum legionum, quæ ſub Alpibus multæ Caleno duce caſtra habebant. ut ſiquidem in amicitia maneret Antonius, illi ſervarentur; ſin vero, luculenta pars virium detraheretur inimico. Diſpicientem occaſiones Fortuna adjuvit, moriente ſub hoc tempus Caleno. neque diſtulit Cæſar adire exercitum, potitusque voto, Fufio adoleſcente per metum tradente protinus omnia, Galliam etiam & Hiſpaniam adjunxit, quæ attributæ Antonio fuerant: atque ita ſimul undecim legionibus & ampliſſimis provinciis in poteſtatem citra ſanguinem acceptis, ubique ſuæ factionis homines, amotis Antonianis præfecit, hiſque geſtis in Urbem triumphali habitu invectus eſt, ubi tum reſumpta veſte, quam ſine Senatusconſulto, plebe cogente poſuerant Patres, feſti dies agebantur. Tum ei *corona laurea decreta*, nec in præſens tantummodo, *ſed uti toties uteretur quoties aliquis alius triumpharet.*

JOH. FREINSHEMII
SUPPLEMENTUM
Libri CXXVII. LIVIANI.

L. Annæi Flori Epitome Ejuſdem Libri.

PARTHI Labieno, qui Pompejanarum partium fuerat, duce, in Syriam irruperunt: victoque Decidio Saxa, M. Antonii legato, univerſam eam Provinciam occupaverunt. M. Antonius quum ad bellum contra Cæſarem gerundum incitaretur, uxore Fulvia dimiſſa, ne concordiæ ducum obſtaret; pace facta cum Cæſare, ſororem ejus Octaviam in matrimonium duxit. Q. Salvidienum conſilia nefaria contra Cæſarem molitum, indicio ſuo protraxit, iſque damnatus mortem ſibi conſcivit. P. Ventidius, Antonii legatus, Parthos prælio victos Syria expulit; Labieno eorum duce cæſo. Quum vicinus Italiæ hoſtis Sex. Pompejus Siciliam teneret, & commercium annonæ impediret, cum eo poſtulatam pacem Cæſar & Antonius fecerunt, ita ut Siciliam Provinciam haberet. Præterea motus Africæ & bella geſta continet.

Antonius per Aſiam Athenas venit in Italiam tranſiturus. Plutarch. Ant. cap. 40. Dio. lib. 48. App. Parthicis & lib. 5. Civil. Liv. Epitom.

INTER hæc Antonius hyeme apud Cleopatram turpiter acta, tum rerum iſtarum, tum Parthicorum motuum nunciis ægre excitus, Tyrum navigavit, adverſus Parthos inde ducturus. Sed lamentabilibus Fulviæ literis, in quibus apparebant frequentes lachrumarum notæ, revocatus ad domeſticas curas, & jam omnia circum occupata ab hoſte cernens, per Cyprium Rhodiumque mare in Aſiam venit. Ibi cognito Peruſini belli exitu, *fratris* accuſavit *inſolentiam & Ful-*

Digitized by Google

& Fulviæ, ſed ante omnes Manii: hos enim cauſſam armis præbuiſſe qui veniebant ex Italia confirmabant. Igitur uxorem Athenis occurrentem objurgavit graviter,& iturus in Italiam, ne obſtaret concordiæ, dimiſit Sicyone ægram animo & corpore, nequidem inter diſcedendum inviſere curans. Cum Pompejanis autem legatis, qui matrem Juliam adduxerant, L. Libone ſocero Pompeji, Saturninoque & aliis amicitiam adverſus Cæſarem conjungere cupientibus, ita tranſegit, ut *gratias pro deducta matre* ageret, *relaturumque* polliceretur: *ceterum aut uſurum ſe auxilio Pompeji, ſi bellandum ſit adverſus Cæſarem; aut eum Cæſari reconciliaturum eſſe*.

II. His nunciatis Cæſarem magna & anceps cura diſtringebat, conſenſui duorum imparem, & utro potius amico, utro hoſte uteretur, ambigentem. Athenis fuiſſe cum Antonio Pompejanos noverat: quid eſſet conventum neſciebat. interim abutebatur eo colloquio ad invidiam Antonii, *hoc nimirum agi; ut pulſus novis colonis, Pompejus vetereſque poſſeſſores reducantur*.& credebant hoc veterani, quia plurimi profugorum ad Pompejum conceſſerant. Sed nec incitari ideo contra Antonium poterant, tantum ei ſtudiorum, tantumque exiſtimationis res Philippenſi bello geſtæ pepererant. Summa vero rationum Cæſaris in eo vertebatur, ut pedeſtri exercitu egregie inſtructus, maritimas vires nullas haberet. Numero legionum, erant enim amplius quadraginta, ſimul Antonium & Pompejum & Ænobarbum ſuperabat: ſed adverſum naves adverſariorum quingentas neque claſſem habebat, neque ſpatium comparandæ: quod illi inſtructi paratiq; ex vicino Italiam infeſtare, & ad extremam inopiam adigere poterant. Jonium quidem mare nuper avectus ad Antonium Domitius aperuerat; ut melius bello peti Pompejus poſſet. cæterum hic multas ob cauſſas videbatur potior, ut præ Antonio futurus uſui, majoris etiam quam ille fidei haberetur. — *Ea res Cæſari curam injicit multiplicem.*

III. His ita expenſis, quum dimiſſa Clodia copia ei conditionum eſſet, ad Mæcenatem ſcripſit, *uti ſororem ſibi Libonis ambiret Scriboniam*; per quam fœderis cum Pompejo feriendi, ſimul rebus ſuis expedire cenſuiſſet, occaſionem captabat: quamquam ea mulier ætate provectior duos antea Conſulares maritos, & ex P. Scipione liberos habuiſſet. Nec cunctanter accipiente conditionem Libone, literaſque Romam ad amicos dante, matrimonium contractum eſt. Neque tamen pax inter hos eſt inita, dum Cæſar omnia concedere non poteſt; multa remittere Pompejus non vult, cum incremento potentiæ quotidie factus elatior. Nam & alii multi acceſſerant partibus, & Statius Murcus ei luculenta adducta claſſe duplicaverat vires. — *Atque ille Scriboniam ducit. Suet. Aug. c. 62. Propert. fin. lib. 4. Appian. Dio. Vell. 2. 74. 3.*

IV. Ad hæc quotidianis ex Italia transfugiis, etiam ſervorum, augebatur. tam enim tranſibatur frequenter, ut etiam Veſtales inter ſacra conciperent votum, *ſi finis aufugiendi factus eſſet*. Idcirco M. Vipſanium Agrippam, principem amicorum, *cum Pompejo bellum gerere* Cæſar juſſit. Sed dum Agrippa ludos Apollinares curat, erat enim tum Prætor; in Italiam Pompejus tranſiit, magnaque ejus parte vaſtata, ſub adventum Agrippæ ſe recepit, præſidiis per opportuna loca relictis. Neque vero citius occurrere potuerat Agrippa, ludis edendis populum, qui mire his voluptatibus afficiebatur, Cæſari conciliare ſtudens. Igitur & novi generis ſpectacula ſunt edita, & translatitia ſolito magnificentius. Circenſes quidem biduo continuo. Sed & Trojam pueri nobiles luſerunt; & confectores — *Pompejus Italiam vaſtat. Suet. Aug. lib. 43. Dio. Appian. Liv. Epitom.*

ferarum in Circo ex Equeſtri ordine producti ſunt. Inter has turbas Lepidus auctoritatem ſuam ægre paſſus ſeneſcere, in Africam à Cæſare miſſus eſt, ſex additis legionibus, quæ nuper ab Antonianis partibus avulſæ, parum certæ fidei eſſe videbantur. Et habebat majoris auctoritatis duce opus Africa, Romanæ diſcordiæ inter diverſos duces pœnas dans, & variante partium fortuna, ſemper præda victoris. *T. Seſtius* nuper ex provincia veteri repulſus, quum non aliam cladis eſſe cauſſam opinaretur, quam quod Caput Tauri ſecum non habuiſſet, novam expeditionem adornabat; quum à Cornificianis præventus eſt, irrumpentibus in Numidiam & obſidente Cirtam Lælio, dum Quæſtor Cornificii Ventidium Sextium equeſtribus prœliis ſuperatum continet. Sed Arabionis & Sittianorum auxiliis Sextius adjutus, deduxit in æquum copias, pugnaque commiſſa Ventidium occidit, fugienteſque duce amiſſo milites inſequutus, plurimos interfecit cepitve. Hunc ad nuncium Lælius obſidione Cirtæ relicta ad Cornificium rediit. Nec diſtulit inſequi Sextius, & ad ipſam ubi Cornificius agebat Uticam profectus, licet minores habebat copias, in propinquo caſtra poſuit.

Cornificius occiditur. Dio. Appian. Euſebius.

V. Tum miſſus proſpeculatum Lælius, cum Arabione equeſtri prœlio concurrit: & quia Sextius cum expeditis peditibus à latere ſe oſtenderat, receptui timens ille, propinquum tumulum occupavit. Arabio cæſis quos conſequi potuerat, circumfuſo equite collem obſidere inſtituit. Sed Cornificius hoc agi videns, cum majore parte copiarum Lælio ſubventurus, à tergo inſtantem Sextium habuit, à quo coactus ſigna convertere, dedit Arabioni ſpatium, ut per homines inacceſſa aliis loca ſuperare ſolitos, aditum in caſtra Cornificii clam reperiret. Igitur hoſte conſpecto Roſcius, præſidio caſtrorum præfectus, militi cuidam ſe occidendum præbuit. At ignarus rei Cornificius, dum ad Lælium perrumpere nititur, deſertus à ſuis, quos ſæpe objurgans *galeatos lepores* appellaverat; equitum Arabionis incurſu oppreſſus eſt. quod ubi ex loco ſuperiore conſpexit Lælius, ipſe quoque ſua manu mortem invenit. Ducibus amiſſis copiæ diffluxerunt: qui proſcriptorum apud Cornificium fuerant, in Siciliam, aut quo quiſque potuit, ſe receperunt. Sextius victor Arabionem & Sittianos donavit magnifice, oppidis in fidem Triumvirorum acceptis omnibus ignovit: utramque provinciam obtinuit: donec Cæſar ex pacto cum collegis imperium Africæ Numidiæque nactus, C. Fulvium Fangonem accipere ab Sextio provincias & exercitum juſſit.

Sextius Fangoni bellum infert. Appian. Dio. Cic. ad Attic. 14. 19.

VI. Exinde quum alia pactione Cæſaris & Antonii, Numidiam Cæſar, Antonius Africam accepiſſent, ſcripſit ad Sextium Fulvia, *ut provinciam Antonii nomine recuperaret.* nam obtentu hyemis adhuc moratus in Africa Sextius, novarum rerum occaſionem exſpectaverat. Igitur nolenti cedere Fangoni, bellum intulit, veteranorum contracta manu, & Regulorum auxiliis. Mox & ex ipſa provincia multi mortales ad eum conceſſerunt, Fangonis odio, qui ex manipulari, Cæſaris Dictatoris victoria, factus inter alios de genere hoc Senator, præſentem potentiam parum prudenter exercebat. Sed & Numidia ſe rebus his auditis concuſſerat; idcirco reverſus in eam Fango, Cirtenſes à quibus ſpernebatur, itemque Arabionem negantem auxilia, plurimis adfecit damnis. hunc etiam poſtremo ejecit finibus ſuis, & quum ad Sextium ſe recepiſſet, dedi poſtulavit. Hæc nova his bellandi exſtitit cauſſa. Sextio recuſante ſupplicem dedere, ir-

Digitized by Google

rupit in Africam Fango, levibuſque prœliis inferior, in Numidiam recedendo Sextium attraxit; Arabionis præcipue equitibus confiſum. Sed ubi Sextius inſimulatum proditionis Arabionem dolo ſuſtulit, equites ejus, pars alio, multi ad Fangonem ſe contulerunt.

VII. Unde viribus exæquatis, quum invicem metuerent, *cum Arabione ſublatam irarum cauſſam*, prætexentes, amicitiam pepigerunt, ſed minime fidam ac durabilem. Quippe Fango ſecuriorem inde Sextium factum putans, denuo tranſcendit in Africam: & quum equitatu Numidico Fangonis ſuperiores partes eſſent, Sextium Romanæ legiones præſtarent invictum; accidit, ut commiſſo prœlio alterum cornu utrimque ſpelleretur: victores non animadverſo ſuorum caſu, caſtra adverſariorum caperent. Ubi quid actum foret conſtitit, paribus demum animis congreſſi prœlium inſtaurarunt. Sed pulſus in montes Fango, quum noctu bubalorum tranſcurrentium ſonitum audiſſet, equitatum hoſtium eſſe, & ſe prodi ratus, gladio ſe ipſe transfixit. Numidæ lubentes ſub poteſtatem Sextii reverterunt, excepta Zama, quæ perdomanda fame fuit. His actis Lepidus in Africam adveniens utramque provinciam obtinuit, concedente Sextio, tamquam honoris Lepidi cauſſa, quod contra validiorem tueri ſe poſſe deſperabat. Atque is quum Romam rediiſſet, mox inter ſuffectos Conſularem tenuit locum.

Fango ſibi conſciſcit necem. App. Dio. Porphyr. ad Horat. Carm. 1. 4.

VIII. Ablegato per ſpeciem imperii Lepido, ut etiam L. Antonium removeret, accitum his ferme verbis alloquutus Cæſar eſt: *Ego te quidem, L. Antoni, pietatis nomine laudo, qui in fraterna culpa tuum eſſe crimen tuumque periculum voluiſti, cæterum gratum erga beneficia mea animum deſidero: quando ne manifeſta quidem fratris cum Sexto conſpiratione quidquam ſuſtines confiteri. Ego vero tibi credens extincto Caleno, ne ſine duce exercitus forent, per amicos meos ſervabam Marco: nunc vero deprehenſis ejus conſiliis, mea volo eſse omnia; tibi permitto, ut ad fratrem ſine fraude tranſeas.* Ad hæc Lucius, qualia prius prætulerat: *potentia fratris abuti ad tollendum Triumviratum voluiſse. eumdem adhuc animum durare, & ſi regreſsus frater Rempublicam tuendam ſuſcipiat, clam palamve ad eum abiturum, quamquam habere maximum Cæſaris beneficium non abnuat. ſin vero fratrem etiam ſentiat, non contra dominationem, ſed dominationis ſocios tendere, tum ſe Cæſari adfuturum contra fratrem: quamdiu ei meliorem manere mentem putarit. Porro Rempublicam ante omnem & cognationem & gratiam poſiturum eſse.*

Cæſar Lepidum & L. Antonium per ſpeciem honoris amovet. Appian.

IX. Cæſar non indelectatus hoc ſermone, *contra fratrem fratris operæ negavit uſurum, ne ſi vellet quidem ſequi, ſed univerſam Hiſpaniam, cum exercitibus ei crediturum eſse: ut pro legatis habeat, qui tum ſint in Hiſpania, Sex. Peducæum, L. Carinatem.* Hoc nimirum nomine cuſtodes L. Antonio addebantur. Dum ita diverſis locis Romanæ vires colliduntur, Parthi cum maximis copiis in Syriam & è Syria in Aſiam irruperunt. quod bellum hoc maxime modo conflatum atque commiſſum eſt. Craſſiana expeditione primum irritati Parthi, mox elati victoria, ſemper deinceps eo animo fuerunt, ut & auderent bellare cum Romanis & cuperent. Sed, ut fit, ſubinde intervenientibus moris, in id tempus dilata res eſt, quo poſt Philippenſe bellum Antonius, cogendis ubique pecuniis, maximopere provincias alienaſſe videbatur: eo quidem provecta Aradiorum audacia, ut Curtium Salaſſum cum quatuor cohortibus exigendæ pecuniæ cauſſa miſſum, vivum comburerent.

Parthi in Syria & Aſia. Florus. 3. 9. 3. Dio.

Digitized by Google

Ducibus Labieno Pacoro Barzapharne. Florus. Dio. Vell. 2. 78. 1. Ioſeph. Antiq. 14. 23. Liv. Epitom. Appian. Parthic. & Syriacis. Dio.

X. Forte T. Labienus T. F. ad ſolicitanda Parthorum auxilia miſſus à Bruto, poſt ejus interitum *occaſionem* oſtentare non deſinebat, *Antonio apud Cleopatram deſide, Cæſare Pompejoq; & quidquid armis validum apud Romanos uſquam eſſet, mutuoſe atterentibus, ſe gnarum opum quantæ cuiq; civitati eſſent, gnarum animorum, ſi copiarum imperium ſibi credatur, omnino relaturum Regi pro beneficiis gratiam*. His permotus Orodes, exercitum Labieno maximum, cum filio Pacoro & purpurato Barzapharne attribuit. Cum his irruptione in Syriam facta pervenit Apameam, & ab oppugnatione oppidi repulſus, præſidia quæ paſſim per agrum erant diſpoſita, nullo negotio in deditionem accepit. Erant enim è Caſſianis militibus, familiariter noti Labieno, quos ſuo ſacramento adactos cuſtodiendæ Syriæ, quod adſueti his regionibus videbantur, Antonius reliquerat. tamque pronus in has partes omnium animus fuit, ut ſolus è tanto numero Saxa, legati frater & Quæſtor, ejus conſilii expers maneret. Igitur Decidius Saxa legatus, ad defendendam provinciam quantis poterat copiis properans, quum in ſe Labienum abſtraxiſſet, caſtra inter Antiochiam & Apameam poſuit. Sed Labienus frequentes intra ejus vallum libellos jaciebat, *coactam & probroſam militiam cum meliore permutare commilitonum exemplo* jubens.

Syria Parthorum facta, præter Tyrum. Flor. 3. 9. 4. Acron. in Horat. Carm. 3. 6. Liv. Epitom. Joſeph. de bello Jud. 1. 11. & Antiq. 14.

XI. Nec auſus militi confidere Decidius, ſervare potius exercitum longius abductum ſtatuit, quam hunc ſimul & provinciam amittere. Sed equitatu Parthico inhærente tergis abeuntium, prœlium committere coactus, magno ſuorum numero amiſſo Antiochiam perfugit. Labienus, auctoritatem addente victoria, jam ſine certamine recepit Apameam, cunctis occubuiſſe Saxam credentibus. Inde profectus Antiochiam, hanc quoque fuga Romanorum deſertam cepit. adſequutuſque Saxam in Ciliciam properantem, eo deſperationis adduxit, ut ſibi manum inferret, ne amiſſo exercitu vivus veniret in hoſtium poteſtatem. Hinc univerſa Syria Parthorum facta, præter Tyrum, quæ portas Pacoro clauſit: quia valido præſidio nuper eam Antonius firmaverat: eodemque magna manus ex Syria confluxerat Parthicum imperium recuſantium. Ab his contra pedeſtres hoſtium copias, claſſem enim non habebant, haud ægre defenſa eſt. Ex Syria Pacorus in Palæſtinam tranſiit, accitus à Lyſania, qui Ptolemæo Mennæo genitus paternam ditionem obtinebat.

Antigonus Iudæus ope Parthorum Hyrcanum oppugnat. Hegeſippus 1. 29. Ioſeph. Antiq. Iudaic. et de bello Iudaic.

XII. Hic *Antigonum Judæum mille talenta, cum quingentis mulieribus daturum Parthis* ſua fide ſpoponderat, *ſi dejecto Hyrcano in Regnum ille reſtitueretur*. Igitur *Barzapharne per mediterranea loca* juſſo *incedere*, ſecundum litus Pacorus ducebat, obiter Sidonios recipiens & Ptolemaidem, ſponte ſe dedentibus oppidis. Inde, quoniam ipſe nondum perpacatis Syriæ rebus attinebatur, quemdam ex Regiis pincernis ſibi cognominem, attributa manu equitum miſit, ſpeculatum res Judaicas, ſimul auxilio futurus Antigono quum occaſio adfuiſſet. His in monte Carmelo prædas agentibus acceſſit magna Judæorum multitudo: ita ut juxta Drymum occurrentes ſibi hoſtes vinceret Antigonus, & cum fugientibus Hieroſolymam penetraret. In ipſam quoq; urbem introituri, & aggregantibus ſeſe qui factionis Antigoni olim fuerant, Regia petita. Sed Herode & Phaſaelo magnas cōtra copias educentibus in ipſo foro pugnatum; repulſiſque in templum adverſariis, victor Herodes viros ſexaginta in proximis ædificiis, ad prohibenda ſubita eruptionum collocavit. At hi a populo fratribus infenſo cum ipſis domibus

cremati ſunt: viciſſimque multi de populo quotidianis in urbe prœliis, in vindictam horum interempti.

XIII. Quum deinde Pentecoſte veniſſet, multi ex tota Judæa convenerunt armati ferme: Phaſaëlo & Herode, cum præſidio non ita magno Regiam cuſtodientibus. Erumpere tamen auſus Herodes, cum multis hominum ſed inconditorum millibus ita conflixit, ut adjuvante etiam Phaſaëlo, multis deſideratis, pars in urbem, alii in Templum, nonnulli etiam in vallum, quod extra urbem erat, compellerentur. Inter hæc rogatu Antigoni Pacorus dux cum quingentis equitibus Hieroſolymam ingreſſus, ſpecie componendorum motuum, inſidias Hyrcano ſtruebat: effecitque ut adſumpto Phaſaëlo ad Barzapharnem proficiſceretur: eoſq; deduxit ipſe, relictis apud Herodem ducentis equitibus, & præterea decem ex ingenuorum numero, minuendæ ſuſpicionis cauſſa. Ut in Galilæam ventum, populares in defectione & armis eſſe viderunt. à Barzapharne initio accepti donatique liberaliter, mox ſenſerunt inſidias; & quamquam abiturus ad Pacorum Satrapa *falſo ſuſpectum ſe* juraverat, ſtatim digreſſo illo vincti ſunt. Herodes quum & ille captaretur, cum Regiis mulieribus effugit in caſtellum Maſſada, ubi poſtmodum Regiam condidit, oppidumque Herodiam: atque relictis ibi mulieribus & præſidio, Petram Arabiæ profectus eſt.

Quibus Herodes repugnat. Joſeph. de bello Judaic. & Antiq. Jud. Hegeſippus.

XIV. Interim Hieroſolymis Parthi pecunias profugorum deprædabantur, Hyrcani tamen theſauro parcentes: erant autem haud amplius trecenta talenta. Sed minor ſpe præda fuit, quia diffiſus Parthicæ fidei Herodes ceterique, precioſiſſima rerum dudum in Idumæam præmiſerant. Igitur ne agro quidem abſtinentes Parthi, multa maleficia intulerunt, & Mariſſam, populoſum oppidum, devaſtarunt penitus. Antigono deinde Regi declarato Phaſaëlum & Hyrcanum vinctos tradiderunt: atque ille, tanta eſt ambitionis rabies! aures Hyrcani mordicus abſtulit; ne iterum Sacerdotio, quod integris tantummodo lex permittebat, fungi poſſet. Phaſaëlus ne arbitrio inimici moreretur, ſaxo illiſit caput. Hyrcanus in Parthos abductus eſt. At Herodes Arabum & Malchi ſuſpecta fide, in Ægyptum properavit: inde per Pamphyliam & Rhodum, in Italiam navigavit, ut rerum ſuarum ſtatum, Parthorumque progreſſus Antonio exponeret. Interea Labienus Ciliciam & Aſiæ continentem, quia Plancus ſe continebat inſulis, ſubjugabat impetu fortunæ, & terrore Parthici nominis.

Antigonus aures Hyrcani morſu avellit. Hegeſipp. Ioſeph. Ant. Iud. & de bello Iud. Dio lib. 48. Strabo lib. 14.

XV. Romanæ quoque cohortes ad eum frequenter tranſibant, quibus auctus Mylaſa & Alabanda, Carum urbes, quum præſidium acceptum necaſſent, expugnavit armis: & Alabandenſes adfecit ſupplicio. Mylaſa quorum incolæ Rhodum profugerant, diruit, infenſus admodum propter Hybream, qui clariſſimus facundia, quum cives ſuos contra Parthos concitaret, *Imperatorem* ſe *Caricum* deridendi Labieni cauſſa appellaverat. Ea contumelia maximopere accendit adoleſcentem irritabilem & ſtolidum, qui ſe *Parthicum Imperatorem* ferebat, moribus Romanis multum diſcrepante titulo; talia enim cognomenta Imperatoribus à devictarum gentium appellatione tribui conſueverant. At Stratoniceam in propinquo ſitam, nec impetu capere Labienus, neque domare longa & laborioſa obſidione potuit. Etiam prædonum audacia Labienum involvit difficultatibus, quum à ducibus Romanis timeretur. Cleo certo Gordiocomenſis Callydio occupato Phrygiæ caſtello pecuniam colligentibus imminebat acriter,

Hybreas offendit Labienum. Val. Max. 9. 14. 3. Appian. Part. & lib. 14. Civil. Strab. lib. 12.

Digitized by Google

apparatuſque Parthicos diſturbabat. Sed hæc parum ad ſummam proderant, abſente, penes quem plurimum erat potentiæ, Antonio: qui ſolvens à Corcyra cum claſſe ducentarum navium per Jonium mare vela faciebat; ubi obvium Ahenobarbum habuit, majores aliquanto copias ducentem. Inde metus nonnullis, *ne juvenis ferox, & proſcriptum ſe ſciens, ſtare pactis dubitaret.*

Antonii magnanimitas in claſſe Domitii recipiendâ. Cluv. Ital. Antiq. 3.4. App.

XVI. Nec eo minus ſubſequi juſſis reliquis, cum inſtructiſſimis quinque navibus Antonius pergebat; quum univerſa Domitii claſſe conſpecta L. Plancus, qui comes aderat Antonio, *remittendum de curſu* cenſuit, *tentandamque prius per alios dubiam viri fidem.* Sed Antonius *malle ſe mori deceptum pactionibus, quam timore confeſſo ſervari* teſtatus eſt. Ubi convenerunt claſſes, primus lictor Antonii ſtans in prora, Domitianos *apluſtria detrahere* juſſit, quam reverentiæ ſpeciem inferiores exhibere potentioribus ſolent. Quod ubi prompte factum eſt, junctiſque navigiis ſalutarunt invicem, & ab Domitianis Antonius *Imperator* acclamatus eſt, vix recipiente animum Planco, Domitium Antonius ſuam in navem accepit: unaque Paloënta (Valerium fuiſſe ſuſpicabamur) proceſſerunt, ubi caſtra Domitiana erant. ceſſitque tabernaculo Domitius Imperatoris; & hinc Brundiſium itum. Quinque cohortes Cæſaris nomine Brundiſium obtinebant: ex portas clauſerunt utrique, Domitium ut veterem hoſtem, Antonium ut hoſtes ſuos adducentem averſati.

Antonius & Pompejus Cæſari bellum faciunt. Dio. App.

XVII. Hoc ille ratus Cæſaris voluntate factum, obſedit urbem; in linguæ per quam continenti adnectitur, foſſam murumque molitus, & ne mari auxilia immitterentur, crebra circum portum & propinquas inſulas caſtella excitavit. Sed & opportuna in litore loca præſidiis cepit, Sextumque adhortatus eſt, *ut expeditionem faceret in Italiam.* Ille gaviſus occaſione Menodorum cum legionibus quatuor & magna claſſe in Sardiniam miſit: duæque legiones Cæſaris, quæ inſulam cuſtodiebant, conſenſionem Antonii cum Pompejo reveritæ, in partes tranſierunt. Interim Sipuntum ad Auſonium mare Antonius cepit. Sextus & ipſe tranſgreſſus in Italiam Conſentiam obſedit, & Thurios. Cæſar his auditis P. Servilium Rullum ire Brundiſium juſſit; M. Agrippam in Auſoniam, ut obſeſſis auxiliarentur. Sed novi coloni, qui velut adverſus Pompejum ſequebantur Agrippam; ubi duci contra Antonium ſenſerunt, clam reverterunt domos.

Antonii ſtratagema.

XVIII. Igitur Cæſar ipſe profectus, blanditiis & auctoritate pervicit, ut ſequerentur; ibantque illi, re ſic inter ſe clanculùm compoſita, *ut in gratiam reducerent Imperatores: ſin per Antonium ſtetiſſet, quominus reconciliatio fieret, tum illi dignitatem Cæſaris ſumma ope tuerentur.* Sed valetudo Cæſaris eum per aliquot dies Canuſii detinuit; ut jam propemodum ſero Brundiſium accederet, ſeptum undique munitionibus Antonianis, & ſibi inaceeſſum. Erat tamen numero legionum ſuperior. Idcirco Antonius è Macedonia arceſſebat ſuas: & ut interea opinione majorum virium Cæſarem eluderet, paganam multitudinem noctu longis rotundiſque navibus amandans, quæ luce palam armata reverteretur, ſpeciem venientium è Macedonia militum adverſariis objiciebat. Jam etiam paratæ machinæ erant, & in diem ſequentem adornabatur oppugnatio, magno dolore Cæſaris, qui opem ferre obſeſſis nullo pacto poterat: quum ſub noctem *& Sipuntum ab Agrippa receptum eſſe, & rejectum à Thuriis Pompejum ad Conſentiam hærere* nunciatum eſt.

Digitized by Google

XIX. Commotus his Antonius, poſtquam etiam cænanti *Servilium cum mille ducentis equitibus ad Cæſarem proficiſci* allatum eſt: imperare non potuit animo, quin hos, ſtatim amicis qui ſubito parati eſſe poterant adſumptis, & equitibus quadringentis, adoriretur. Quum noctu feciſſet iter, reperit cubantes adhuc circa oppidum Uriam, & præſentia ſua territos, maximam enim, uti diximus, exiſtimationem ei Philippenſe prœlium conciliaverat, occiſis nonnullis, in deditionem recepit, eademque die deduxit in caſtra ad Brundiſium. Hinc ex Prætoriis cohortibus Antonii milites gloria elati, ad caſtra Cæſaris accedebant ſimul pauci, commilitonibus quondam ſuis exprobrantes *ingrati animi vitium, qui Caſſiano bello ſervati ab Antonio, hanc ei vicem beneficii rependerent.* Contra regerebatur *in Antonium culpa, fœdere facto cum parricidis & exſulibus, prodentem, pro quibus ipſe pugnaviſset.* His colloquiis hactenus tamen profectum, ut Cæſariani propoſitum ſuum *in reducendis ad concordiam Imperatoribus* faterentur.

Servilium Cæſarianū ſtrenue oppreſſit. Dio. Appian.

XX. Inter hæc de morte Fulviæ nuncius ad Antonium venit, cui eadem mæſtitia, quæ morbi cauſſa fuerat, poſtremo vitam ademit Sicyone; quæ res aperuit reducendæ paci viam. Forte L. Coccejus Nerva, cujus poſtea pronepos imperavit Romæ, communis Imperatorum amicus, apud Antonium commorabatur, ad eum æſtate ſuperiore miſſus à Cæſare, cum Cæcina Volaterrano Cæſaris familiari. Hic igitur experiri cupiens, quid in eo temporis articulo ad ſarciendam gratiam fieri poſſet, *revocatum ſe* fingens à Cæſare, quum dimitteretur, interrogavit Antonium, *ecquid dare literarum ad Cæſarem vellet?* nam ipſe literas à Cæſare ad Antonium attulerat. Ille negare *literas ſcripturum ad hoſtem.* Tum Coccejus, *Hoſtem igitur*, inquit, *appellandum exiſtimas, qui in fratrem cæteroſque tuos amicos tam fuit benignus ac facilis?* At vero nec ſine bile Antonius; *Egone hoſtem appellare verear, qui me non recepit Brundiſii? qui provincias, qui legiones meas abſtulit? nam meos ſervando ſibi profuit; mihi adimendo amicos, ſibi beneficio obligans.*

L. Coccei Nervæ pulcherrimum factum. Plutarch. Anton. c. 40. Appian. Acron in Horat Satyr. 1. 5. Cic. Attic. 16. 8.

XXI. Coccejus ſatis habens didiciſſe querelas Antonii, nec ulterius laceſſere volens iracundum hominis ingenium, ad Cæſarem abiit. Ille viſo Coccejo miratus non veniſſe citius; *Tuum igitur fratrem*, inquit, *in hoc ſervavi, ut tu ipſe mihi inimicus ex amico fieres?* Ad hæc Coccejus: *Tu vero, ait, quos amicos vocas, eccur provincias his & exercitus aufers, & ad te venientes excludis?* Tum Cæſar: *Itane legiones Caleni defuncto illo relinquendæ fuerunt ſub imperiti adoleſcentis imperio, ut à Lucio fortaſſis, aut Pollione, aut Ænobarbo contra nos occuparentur? quod niſi legiones quæ ſecutæ Plancum fuerant, retinere maturaſſem, eſſent hodie Pompeii, quemadmodum ſunt equites earum, qui in Siciliam tranſierunt. Falſo autem incuſor ob excluſum Antonium: cujus ego nec præſcire adventum potui; nedum ut recipi vetarem. Sed hoc injuſſu meo Brundiſini & præſidiarii fecerunt, non ſine ratione tamen, fœdus Antonii cum Pompejo formidantes, & inſenſum hoſtem Domitium, quem Antonius adducebat, damnatum parricidii proſcriptumque, & ne Philippenſi quidem victoria deterritum, ne Brundiſinos oppugnaret, Jonium mare infeſtum faceret, naves meas incenderet, Italiam deprædaretur.*

Ejus colloquium cum Cæſare.

XXII. Excepit contra Coccejus: *quod Antonius fœdera cum aliis feciſſe dicitur,*

In quo Antonii cauſſam defendit.

in eo reprehendi non debet; per pactiones enim veſtras licet: ſed neque cum parricidis fecit, nihilo remiſſiore ſtudio mortem amici, quam tu parentis exſequi ſolitus. enimvero in percuſſoribus Domitius non fuit. ne conſilii quidem conſcium irati judices damnaverunt. Si vero ut amico Bruti negamus veniam, vide ne propemodum omnibus ſuccenſere cogamur. Cum Pompejo autem non ita conventum eſt, ut eoſdem amicos atque hoſtes habeant: ſed ut te movente bellum, auxilio ejus utatur: te quieſcente tibi conciliet hominem nullius & ipſum ſceleris reum. In te vero & harum rerum crimen expetit: niſi enim bellaſſes in Italia, numquam hi auſi fuiſſent legationes ad Antonium mittere. Vociferante Cæſare, *non ſe cauſſam ei bello, ſed Manium, ſed Fulviam, ſed Lucium præbuiſſe: neque vero umquam antea Pompejum in Italiam cum legionibus deſcendere auſum, nunc Antonii fiducia feciſſe; non,* ait ille, *fiducia Antonii, Cæſar, ſed omnino juſſu. neq; enim celare te volo, cæteram etiam Italiam nulla claſſe defenſam, cum magno navium numero incurſurum eſſe, niſi pacem feceritis.*

Poſtremo ex morte Fulviæ ſpem reconciliationis oſtendit.

XXIII. Hic parumper reticens adoleſcens, altius enim in animum ejus poſtrema dicta deſcenderant, deinde dixit, *non impune laturum auſa Pompejum, nec abiturum aliter quam modo à Thuriis.* At Coccejus abunde ratus exploraſſe, quibus ſtimulis utrimque animi concitarentur, nec immedicabile malum eſſe, cępit exponere *de Fulvia, & quibus illa cauſſis morbum mortemque acceleraſſet: poſtquam igitur,* inquit, *hac diſcordiarum exſtincta fax eſt, quid vetat quominus redeatis in gratiam? modo fateri ſuſpiciones veſtras, quam alere diſſimulando malitis.* Poſtridie rogavit Cæſarem, *ut literas ad Antonium ſcriberet, ad majorem ætate junior,* ille negavit *oportere ad inimicum: præſertim qui commercium hoc abrupiſſet prior. ſed ipſius matri Juliæ exprobraturum, quod propinqua ſua & præcipuis culta honoribus Italiam fugeret: quaſi vero non à ſe exſpectare omnia tamquam à filio poſſet.* Uſus igitur hoc artificio ad Juliam ſcripſit, quæ ſcire Antonium cupiebat, auctoritate ſalva. Cum hac epiſtola proficiſcenti Coccejo, multi centuriones conſilium exercitus aperuerunt: nec ille negligenter expoſuit Antonio, ut certum haberet *grave ſibi bellum imminere, ni tranſactum foret.*

Pax conficitur.
Plut. Ant. c. 40
Appian. lib. 5. Civil.
Dio lib. 48.

XXIV. Una res habebat ancipitem animi, quod Pompeji præſentia obſtare paci videbatur; ſin vero poſtea conventum non eſſet, revocare eum Antonius probroſum judicabat. Sed perſuaſus à Coccejo & matre, cum Sexto egit, ut *in Siciliam reverteretur, ſibi promiſſa curæ fore*: ſed & Ænobarbum *abire in Bithyniam* juſſit, cui eum præficiebat. His rebus cognitis exercitus Cæſaris legatos ad utrumque Imperatorem miſit. Atque illi neutrius audire querelas voluerunt, *pacis ſe pararios* veniſſe, *non diſceptatores litium*, dictitando: eviceruntque ut Tarracinam mitterent amicos de conditionibus acturos. A Cæſare Mæcenas & Agrippa venerunt, ab Antonio cum Pollione Fontejus Capito. Ab his compoſita pax eſt, tam in ſpeciem firma & fidelis, ut una intra caſtra ambo exercitus conducerentur, oblivione prętéritorum ſancita. Commodum mortuus erat C. Marcellus maritus Octavię, quam ex Ancharia priore conjuge pater Cęſaris ſuſceperat. *Hanc à fratre collocari Antonio* pacis auctores poſtulabant. nec diſplicuit conditio. & quum eſſet gravida mulier, neque dum eluxiſſet virum, ne Romano more infamis haberetur, Senatuſconſulto legibus ſoluta eſt. Hęc vulgata tantam omnium militum lętitiam excitaverunt, ut teſtę acclamationes,

Digitized by Google

nes, eo die atque etiam nocte ſequutâ totis caſtris perſonârent.

XXV. Imperatores quoque ſartam bona fide gratiam mutuis conviviis teſtari voluerunt, notatuſque eſt adparatus Antonii, jam ad Aſiaticum Ægyptiumque luxum deſciſcentis; quum Romano & militari more cęnam Cæſar inſtruxiſſet. Sub hoc tempus iterum diviſo imperio Antonius Orientem accepit, Cęſar Occidentem, conſtituto ditionis utriuſque limitē Codropoli, quæ in Adriatici maris intimo ſinu poſita, diſterminandis provinciis opportuna videbatur. Africa Lepido relicta eſt, & hæc diviſio Senatuſconſulto confirmata. Bellum cum Sex. Pompeio, niſi forte pax conveniſſet, Cæſari mandatum: Antonio Parthicum. Domitius in gratiam receptus à Cęſare, quibus ille conditionibus eum Antonio pepigerat. Adiectum; *utrique Imperatori licere delectus habere in Italia, pari numero.* Antonius in gratiam Octaviani, quod hactenus neglexerat, Flaminio Cæſaris patris inaugurari paſſus eſt. Hoc fuit Brundiſinum illud fœdus, quod tum quidem cruentiſſimi belli metu Italiam abſolvit. Inde M. Antonius P. Ventidium in Aſiam miſit, ut Parthorum & Labieni conatibus obſiſteret. alii quoque Imperatorum amici, quo vocabant negotia, dimiſſi. Sed Cæſaris milites, quotquot Philippenſi bello interfuerant, Antonium circumſteterunt, pecuniam poſtulantes, quam ille per Aſiam ad ſolvenda militibus præmia cogere debuerat. Nec procul periculo Antonius erat; niſi Cæſar expromiſſor ſponſorque pro eo exſtitiſſet.

Ejus conditiones. App. Dio. Chron. Alex. Vell 2.76.3. Cic. Philipp. 2.43.13.19. Plut. Ant. c. 43.

XXVI. Tum properatum, ut in colonias veterani dimitterentur, ne ſub ſignis habiti tumultum renovarent. At Pompeius audita Cæſaris & Antonii coniunctione quum adverſus ſe initam crederet, Menam archipyratam (quod vocabulum à Menodoro, quemadmodum alii vocant, diminutum eſt) cum parte claſſis damnum aliquod inferre adverſariis juſſit. Ille litore Hetruſco devaſtatis pleriſque, M. Titium naves propriæ potentiæ ſtabiliendæ cauſſa comparantem, in Narbonenſi Gallia cepit, ſervavitque: tum propter patrem Titium, unum ex proſcriptis, qui apud Sextum degebat; tum quia milites ejus Pompeii nomen ſcutis inſcriptum habebant. Deinde profectus in Sardiniam Menas, quam inſulam paulo ante Cæſaris libertus Helenus patrono recuperaverat; à M. Lurio pulſus, victorem incautius ſequentem, ſubito incurſu egit in fugam. Atque illo relinquente mox inſulam, cætera deditione, ſed Aradin, quo perplurimi ex pugna perfugerant, operibus cepit. Inter captivos & Helenus fuit, quem quum patrono ſciret oppido charum, ſine pretio dimiſit Menas, jam tum ſibi gratiam apud Cæſarem præſtruens, ſi forte ejus benevolentia opus aliquando habuiſſet.

Menas Archipirata Pompeii claſſem ducit. Dio. Appian. Plutarch. Suet. Aug. 22. 2.

XXVII. Interim in Urbem ambo Imperatores magna lætitia deducentium, ovantes ingreſſi ſunt, hoc decreto ipſis ob pacem factam honore. Mox nuptiis Antonii & Octaviæ celebratis, in amicos effuderunt iram, quorum ſemper ſub reconciliationem principum periculoſa conditio eſt. Cæſar Manium Antonio criminabatur: hic contra deferebat Salvidienum. Igitur, Manium Antonius ſuſtulit, ut belli Peruſini facem. Cæſar Salvidienum evocavit Romam, quaſi mox remiſſurus. Ubi adfuit, proditionis in Senatu accuſatus, indice Antonio, ad quem legatos Brundiſium miſerat; ubi ſe damnari vidit, voluntaria morte periit. exercitum ejus Cæſar, ut ſuſpectum, & ſupplicio ducis offenſum, Antonio tradidit. Neque temere dimittenda eſt Salvidieni hujus mentio, in quo conſpici magnũ utriuſq; fortunę documentum poteſt. Obſcuriſſimum homini genus contigerat, ſed emicans

Salvidieni fortuna. Appian. Suet. Auguſ. 46. Liv. Epit. Dio.

Digitized by Google

ex pueri capite flamma dum gregibus paſcendis occupatur, injecit ſpem deſideriumque futuræ claritudinis. Inde militaribus facinoribus notus charuſque Cæſari, eo dignitatis adſcendit, ut quamquam Senator nondum fuiſſet, Conſul deſignaretur; poſt Pompejum & ipſum Cæſarem tertius, qui ad ſummum honoris gradum ex equeſtri ordine tranſcendiſſet. quin & in honorem ejus, frater qui paulo ante vita conceſſerat, ſupra Tiberim extructo ponte elatus eſt.

Lex Falcidia. Liv. Epitom. App. Mithrid. & 5. Civil. Strab. lib. 12. Euſeb. Sueton. Aug. 16. 1.

XXVIII. At hæc felicitas repente collapſa improviſum & turpem exitum häbuit. Senatus *hoſtem publicum appellandum, ſupplicationeſque propter oppreſſa ejus nefaria conſilia* decrevit: *Triumvirisque cuſtodiam Urbis* mandavit cum ſolenni carmine, *ne quid Reſpublica detrimenti pateretur*. Sub idem tempus defunctis Dejotaro Gallogræciæ, & Attalo Paphlagoniæ Regulis, utriuſque Tetrarchiæ Caſtori ſunt traditę. Romę P. Falcidius Tribunus plebis legem tulit, cujus vis ne nunc quidem expiravit, *uti ne minus quam quartam partem hæreditatis ex teſtamento hæredes capiant: gravatam legatis hæreditatem dimittere liceat hæredi, quarta retenta*. Legem per ſe non iniquam, tamen in Cæſaris gratiam à Falcidio latam crediderim, inter penuriam pecuniarię rei reſpicientis ad judicia amicorum mortuorum, ęgreque ferentis ſi nihil ſibi legatum eſſet; at majorem timentis invidiam, ſi quando nihil aut parum remanere apud hęredes videretur. Nam populus multis afflictus miſeriis in metu & deſperatione agebat. Acri in fame frumentum nec ab Oriente ſubvehebatur, negotiatoribus Pompejum & Siciliam timentibus; nec ab Occidente, quod in ejuſdem Pompeii poteſtate Corſica & Sardinia erant; etiam Africanos commeatus vagantes in medio mari naves ejus intereludebant.

Seditio Romę. App. Dio. Ariſtot. Polit. 2. 9. Suet. Aug. 16. 5. Julian. Cæſar.

XXIX. Conviciis igitur *pacem cum Pompeio* populus expoſcebat: nec Cęſar flectebatur. Idcirco Antonius, *ſi bellandum utique foret, celeriter hoc agendum* judicabat, *priuſquam inopia magis ingraveſceret*. Edictum igitur eſt propoſitum, quo *in capita mancipiorum dimidium ejus quod Philippenſi bello fuerat exactum* imperabatur: tum autem denarios quinos & vicenos ſolverant. etiam *de hæreditatibus certa pars* detrahebatur. Idcirco plebs furibunda deripuit edictum: favoremque Pompejanarum partium oſtentans, quum Circenſibus Neptuni ſimulachrum inferretur; ingentem plauſum dedit, Sexto, qui ſe filium dei ferebat gratificans; & quum die proximo ſolenni pompæ *detrahi eam* Cæſar juſſiſſet, lapidatio in magiſtratus facta, iique Foro expulſi ſunt. Cæſaris quin imo & Antonii dejectæ ſtatuæ. Poſtremo quum hæc omnia fruſtra eſſent, agmina ſeditioſorum cucurrerunt per Urbem, clamore vocantium cæteros minantiumque *incendium ædibus, quarum domini communem cauſſam proderent*. Ita plebe propemodum univerſa concitata, Cæſar cum amicis pauciſque ſtipatoribus in medium prodiit, rationem conſiliorum ſuorum redditurus: nec reverentia ejus cohibiti, quoſdam ex ejus comitatu vulnerarunt; in ipſum quoque jaculati, præbentem ſe ictibus, donec veſte lacerata deprecatus eſt *tam præcipitem iram*.

Antonius periculo Cæſarē eripit. App. Dio.

XXX. His turbis excitatus Antonius, per viam ſacram in forum properabat. & abſtinebat quidem ab hoc violentiam plebes, quod ad pacem cum Sexto proclivem rebatur. at ubi admonitus diſſociare ſe à Cæſaris cauſſa noluit, ipſum quoque miſſilibus petierunt. Ille accitis militibus, qui ante portam excubabant, vi patefecit aditum, Cæſaremque eripuit. Nec ſine magna cæde patrari res po-

Digitized by Google

tuit: cadavera, ne triſte ſpectaculum in Urbe relinqueretur, projecta in profluentem, neutiquam minore dolore hominum, quum aut à militibus, aut à malefica alia turba pro ſuo vindicantium, quod paulo veſtitum mundius eſſet, ſpoliarentur. Ad extremum, ubi quotidie graviori fame nullus ſperari tumultuum finis poterat, Imperatoribus animum ad pacem adjicientibus, cum Libonis familiaribus Antonius egit, è Sicilia evocarent hominem, ut affinitate nova frueretur, ſimul ad ſpem majoris conficiendæ rei. nec illi diſtulerunt ſcribere Liboni, neque Pompejus, quo minus proficiſceretur interceſſit. Interea temporis Antonius & Cæſar, quamquam in exitu annus erat, *abdicare Conſules atque Prætores* juſſerunt, ut in eadem nomina verius quam poteſtatem alii ſufficerentur, magnopere beneficium hoc affectantes, licet pauculos ad dies manſura dignitas concederetur.

XXXI. Conſules ſuffecti ſunt C. Aſinio P. Canidius Craſſus, Cn. Domitio L. Cornelius Balbus Hiſpanæ originis, & Gadibus natus. ſed amicitia Cæſarum, & laborioſis miniſteriis eo perductus, ut Pontificatum etiam & Triumphum adipiſceretur: vir, qui non ſine magna controverſia civitatis jus obtinuerat. Idem ad tantas opes provectus traditur, ut moriens populo Romano quinos vicenos denarios legaret viritim. Et hi tamen in aliquot dies geſſerunt honorem: cæterum extrema anni die mortuo Ædili ſuffectus eſt quidam paucas in horas. Eodem anno Septemvirorum munia, quod eorum in Urbe erat nemo, Pontifices obierunt: ſicut alias quoque fuerat factum. iidem Pontifices, ne Kalendis Januariis nundinæ eſſent, quod antiquitus ominoſum habebatur, intercalarunt unam diem alieno tempore, quam iterum eximerent anni ſequentis intercalatione diſſimulata. ſic exiſtimantes reditura tempora ad præſcriptam à Cæſare normam. Sed error iſte poſt aliquammultos demum annos, animadverſus eſt. Tum vero Conſules ludos pro victoria Philippenſi votos exhibuerunt; & pædagogum libertumque ſuum Cæſar nomine *Sphærum* honorifice ſepelivit.

Cornelii Balbi fortuna. Pighii Annal. Plin. 7. 43. 3. Vell. 2. 51. 3. Cic. pro Balbo.

XXXII. Atque ut adverſus Parthos plus in Oriente præſidiorum populus Romanus haberet, aſſenſus eſt Antonio, *Herodem Regem & amicum* appellanti, propter Antipatri memoriam, & ipſius virtutem. Sed Antonio magnam Herodes pecuniam promiſerat. Igitur Senatu ei dato, quum Meſſalla & Atratinus eloquentiſſimi viri merita Herodis commemoraſſent; Antonius adjecit *intereſſe Parthici belli, ut Herodes Rex declararetur*. Ita ille præter omnem exſpectationem, quæ ſumma cenſentur inter homines nactus, intra ſeptimum quam venerat diem ex Italia profectus eſt. Nec enim ut ſibi Regnum peteret, venerat: quod neque daturos arbitrabatur Romanos, minime concedere his ſolitos, qui de genere Regio non eſſent. Adjecti ſunt & alii honores. Exeunti Curia duo Imperatores texerunt latus, Conſulibus cæteriſque magiſtratibus deducentibus: à quibus & ſacrificia facta, & Senatuſconſultum in Capitolio fixum eſt. Novum Regem eodem die Antonius convivio excepit.

Herodes Rex appellatus. Hegeſip. Joſeph Ant. 14. 26. & de bello Judaic. 1. 11. Euſebius.

XXXIII. Sed ille in Judæam properabat ad fratrem eripiendum Joſephum, cæteroſque ſuorum, qui in Maſſadenſi caſtello ab Antigono obſidebantur. Inter hæc L. Marcio L. F. Cenſorino, C. Calviſio Sabino dantibus anno nomina, quorum Cenſorinus Kal. Januariis ſimul Conſulatum, ſimul ex Macedonia triumphans Urbem iniit, Dardanis in Macedonia repreſſis; Senatus acta triumviro-

Urb. cond. ann. 714. Acta triumvirorum rata habet Senatus. Dio. Marmor. Capitol.

bem iniit, Dardanis in Macedonia repreſſis; Senatus acta triumvirorum omnia ab initio ejus magiſtratus rata eſſe juſſit. vectigalia nova inſtituta, non ſufficientibus quæ decreta Dictatori Cæſari fuerant. Quippe tres jam alendi pro uno Imperatores erant, & ingenii humani vitio numquam prioribus acquieſcendi, ſumptus auxerant, quum per civilia bella reditus minuerentur. Tum & barbam poſuit Cæſar, eoque nomine populo epulum dedit; irritando magis quam placando, tantas perire per luxuriam impenſas videnti inter publicam famem. Nec minore tædio tot novi & indigni Senatores, tot deſignati complures in annos magiſtratus adſpiciebantur.

Conſules in multos annos declarat. Euſebius. Dio. Suet. Aug. c. 61

XXXIV. Quod enim belli Parthici cauſſa abfuturus Antonius erat, magiſtratus quouſq; voluerunt, in his Conſules in annos proximos octo declararunt: neque binos in annum, ut conſueverat; ſed ſtatim ab initio plures. Hactenus enim ſuffecti quoque Conſules erant magiſtratu citra ignominiam abeuntibus, ſed ex ipſorum arbitrio: tum vero nemo creatus eſt annuus, ſed ab initio ſuum cuique temporis ſpatium deſtinatum. ex his, qui Kalendis Januariis inibant, anno eo toto Conſules vocabantur. cæteri dum obibant munia magiſtratus, etiam vocabulum obtinebant Romæ ac in Italia, remotioribus plerumque ignorati: unde & minores ab his Conſules appellabantur. In Senatum porro homines adeo jam promiſcui & ignoti allegabantur; ut quemdam Vibium Maximum Quæſtorem deſignatum cognoverit dominus abduxeritque.

Cæſar Scriboniam repudiat. Suet. Aug. 69. & Tiber. cap. 4. & Claud. cap. 1. Seneca. App. lib. 5. Civil. Velleius. 2. 77. 2 App.

XXXV. Sed & inter milites repertus eſt ſervus, iſque manumiſſus primo, ut ſupplicio dignitas accederet, poſtea de rupe Tarpeja præcipitatus eſt. Sub idem tempus Cæſar filia auctus uxorem repudiavit, idque eadem qua pepererat die. morum ejus perverſitatem arguebat. ſed Antonio plus crediderim, *dimiſſam Scriboniam* objicienti, *fœminam gravem, quia liberius doluiſſet nimiam poteſtatem pellicis.* Jam enim adamare Liviam Cæſar ceperat, nuper cum viro Antonium ſequuto reverſam; adeo quidem palam, ut Druſum, qui paulo poſt fuit editus, ex ipſo procreatum per adulterii conſuetudinem ſuſpicio fuerit. Dum hæc Romæ fiunt, Antonii fide excitus Libo è Sicilia Ænariam tranſmiſerat. quo comperto miſerabili voce populus rogabat Cæſarem, *uti fidem & ipſe mitteret legato pacis cauſſa venienti.* Nec hoc tantum extorſit invito, ſed etiam ut Muciam Pompeii matrem dimitteret; quam *ad filium leniendum ire tamquam alteram Veturiam* populus jubebat; interminatus *incendium ni proficiſceretur.*

Statii Murci cædes.

XXXVI. At Libo remittere contumaciam adverſariorum ſentiens, *ut ipſi duces ad colloquium convenirent,* inſtitit. extudit hoc quoq; violẽtis deprecationibus ab Antonio & Cæſare populus, ut propterea Bajas proficiſcerentur. Sed apud Pompejum, amicis pacem ſuadentibus, Menodorus iniiciebat moram, è Sardinia ſcriptitans, *gerendum bellum; aut certe oſtentandum eſſe, donec fame prematur Italia. Nam altero modo victoriam, altero conditiones ſaltem æquiores ſperari poſſe.* ſimul calumniabatur *Statium Murcum (alii Staium ſcribunt) præcipuum pacis auctorem, non Pompeji utilitatem, ſed ſuam reſpicere.* Nam virum acrem, & libertis parere faſtidientem oderat. Et credidit barbaræ ſtoliditati adoleſcens, ducemque clariſſimum, & jam tum in Hiſpania optime de ſe meritum, penitus abalienavit, nullis ultra de rebus ad conſilium vocans. Sed & ſecedentem in Syracuſas, per tribunum quemdam & centurionem ex iis quos Murcus adduxerat in Siciliam, nefarie ſuſtulit: & ad tegendum facinus corripi juſſit innocentes ſer-

Digitized by Google

vos, & tanquam interfectores domini crucibus affigi.

Cęſaris & Antonii colloquium cum Pompejo.

XXXVII. Tanto diligentius pax ſuadebatur à reliquis, ut ea reddita crudelitatem & perfidiam effugerent Sexti, duorum tam illuſtrium virorum interitu patefactas. Hi ergo Menodorum incuſabant, *ut ſtudio propriæ potentiæ bellum præferentem.* Et perſuaſus tandem Pompejus Ænariam cum multis egregiis navibus venit, hexere ornatiſſima vectus. Et Puteolos quidem ſub veſperam, inſpectantibus hoſtibus prætemavigavit ſplendide: juxta quam poſtridie defixis in mare palis tabulæ ſunt injectæ, binique pontes effecti modico diſtantes intervallo, ut inter ſe colloqui tuto poſſent. Sed fruſtra tum tentata pax eſt, Pompejo ſe in Lepidi locum ſocium poteſtatis duobus futurum rato: his tantummodo reditum concedentibus. Neque tamen intermiſſa per amicos res eſt, quin variæ utrimq; conditiones proponerentur. Utrobiq; minus inclinati ad pacem Imperatores erant; ſed illos fames & populus urgebat, Pompejus ab amicis impellebatur.

Pacis inter eos conditiones.
Liv. Epit.
Appian.
Dio lib. 48.
Plutarch. Ant. c. 42.
Fragm. Cap.
Nummus apud Pi h.
Suet. Aug 16.
x
Vell. 2.77 2.

XXXVIII. Unde aliquando veſte rupta, *prodi ſe ab his quos conſervaſſet* teſtatus eſt, ſępe inclamato *Menodori* nomine, *quem haberet ſolum & gnarum belli & firmum benevolentia.* Sed ad extremum matre & uxore orantibus, ad Miſenum proceſſit: ubi Cæſar & Antonius è continenti, Pompejus aggeri cuidam veteri, fluctibus undiq; cincto inſiſtens, inde legionibus, hinc claſſe ſtipante, fecerunt pacem his conditionibus. *M. Lepidus, M. Antonius, & C. Cæſar divi F. iterum Triumviri Reipublicæ conſtituendæ* fiebant *in quinquennium, nihil morati populi ſuffragia: Sicilia provincia Pompejo relinquebatur, cum Sardinia Corſicaque & cæteris quas tum habebat inſulis, in totidem annos. Achaja etiam conceſſa: & ut Conſulatum abſens, per quem vellet amicorum gereret; augurque crearetur. & ex paternis bonis acciperet ſeſtertium ſeptingenties.*

Apud Veſtales adſervantur.
Dio.
Appian.
Plutarch.

XXXIX. *Fugitivis qui ſub Pompejo militarant, libertas dabatur: liberis, ubi ſtipendia completa habuiſſent, eadem præmia, quæ data eſſent Cæſaris & Antonii militibus. Exſulibus, præterquam publico judicio parricidii damnatis, reditus concedebatur: qui eorum ſponte fugiſſent, his omnia bona ſua mobilibus exceptis, iis vero qui proſcripti fuiſſent quadrans bonorum reſtituebatur. Nonnullis nominatim magiſtratus & Sacerdotia deſtinabantur: Pompejus ex omnibus Italiæ locis deducere debebat præſidia: neq; fugitivos recipere amplius; neq, naves ad Italiæ litus applicare.* Adjectum erat, *uti nullas præterea pararet naves, ſecuritatemque præſtaret Italiæ à piratis, & frumentum ex inſulis quantum populo Romano ex unaquaq; per annos præteritos deberetur, & in poſterum annuum vectigal in urbem mitteret.* Hæc conſcripta conſignataque deferenda Romam curaverunt, ut loco ſanctiſſimo à Veſtalibus aſſervarentur. congreſſique & oſculati invicem, ſorti commiſerunt apud quem eorum prius epulæ pararentur.

Hominum ex ea re lætitia:
Plutarch.
Dio.

XL. Inter hæc ab innumera multitudine militum pariter ac paganorum tantus præ gaudio ſublatus clamor eſt, ut montibus repercuſſu augentibus vocem *quidam exanimati ſono* dicantur; multis etiam inter concurſationem obtritis atque ſuffocatis. Nam ut ejuſdem civitatis homines, pleroſque amicitiis aut propinquitate junctos, tantus ſe invicem complectendi ardor incefſerat, ut multi Pompejanorum non expectato donec ad litus naves appellerentur, in mare proſilirent; & contra pari ſtudio à terra occurrentium, inter medios fluctus cohærerent. Neq; tantum qui ſuos incolumes receperant, perſonabant lætitia; ſed augebatur ſtrepitus ſuas etiam partes agente luctu. nam quorum oculi propinquos fruſtra re-

Digitized by Google

quiſiverant, cum fletu gemituque ſcrutabantur omnia: ut etiam quibus propriæ doloris aut odii cauſſa non eſſet, aliorum affectibus abriperentur. ſic & dies ab his & noctis major exacta pars eſt.

Imperatorum mutua convivia. App. Dio. Vell. 2.77 2. Auct. de vir. illuſtr. c. 83. Plutarch.

XLI. Interim & aliorum celebrata ſunt frequentia convivia, & Pompejus admota ad molem hexere, Cæſarem & Antonium excepit; haud infacete dictitans, *in carinis ſuis ſe cœnam dare*. nam Carinæ loco nomen erat, in quo paternas ejus ædes Romæ ſitas Antonius poſſidebat. *Inter hujus convivii lætitiam inſuſurraſſe Pompeio Menodorus fertur*, nullo negotio jam tolli adverſarios, patremque & fratrem vindicari poſſe: *atque ille pauliſper ſecum conſiderato, reſpondiſſe*; Non erat hoc facinus indignum Menodoro, ſi perfici abſque me potuiſſet. Nunc autem contenti ſimus præſentibus. nec enim pejerare meum eſt. Sequentibus diebus Antonius & Cæſar Pompejum invitarunt poſitis in mole tabernaculis, ut etiam in litore præberi epulum militibus poſſet: niſi forte ideo factum eſt, ut contra ſuſpicionem ad manus haberent præſidia. nec enim hactenus erat inſtaurata amicitia, ut invicem ſimpliciter confiderent. ſed & naves erant præſto, & ſatellites, ipſique convivæ ſub veſte accincti diſcubuerant. Inter iſtas epulas Pompeii filia Libonis neptis M. Marcello deſponſa eſt, qui ſorore genitus Cæſaris, & privignus Antonii erat.

Antonius & Cæſar noctu Urbē ineunt. App. Plutarch.

XLII. Poſtero deinde die Conſules ita ſunt deſignati; Antonius & Libo. ita ut Antonius quoque pro ſe ſubſtitueret quem voluiſſet. deinceps Cæſar & Pompejus, mox Ahenobarbus & Soſius, poſtremo Antonius & Cæſar, qui tum tertium futuri Conſules, Rempublicam redditurі populo Romano ſperabantur. Sed apparet tamen proximum in quadriennium manſiſſe collegia Conſulum, qualia paulo ante deſignata Romæ fuerant. Pompejo quoque Conſulatum, & Antonio tertium periſſe, hoſtibus his interim judicatis. His ita compoſitis Pompejus in Siciliam rediit; Cæſar & Antonius Romam: magna totius Italiæ lætitia, cui pax plurimorum malorum attuliſſe pauſam videbatur. Igitur Imperatoribus, quacumque tranſirent, tanquam ſervatoribus honores nimii habebantur: erantque Romæ præparata omnia, ut quam magnificentiſſime exciperentur.

Antonii & Cæſaris concordia. Vell. Plutarch. Appian. Paterc.

XLIII. At illi dubium impenſam an invidiam vitantes, noctu introiverunt. Nec erat quiſquam expers lætitiæ, præter eos qui bona poſſidebant redeuntium: quos utique vicinos iniquos habituri, & ſi caſus daret acerbos inimicos videbantur. Cætero populo jucundiſſimum ſpectaculum fuit tot illuſtres viri patriæ redditi: Nam plerique omnes, qui cum Sexto fuerant, exceptis paucis, eo Puteolis ſalutato Romam navigarunt, magniſque & lætis hominum clamoribus accepti ſunt. In his L. Aruncius fuit, & M. Junius Silanus, & C. Sextius Saturninus, & M. Titius, omnes poſtea ſummis ſub Cæſare honoribus uſi. Conjunctiſſime ſub id tempus Antonius & Cæſar agebant, multaque conſtituebant & decernebant concorditer in rebus maximis. ſed familiaris conſuetudo, dum inter relaxationem animorum ludicris certaminibus tranſigunt tempus, ſemper priores ferente Cæſare, fieri cœpit Antonio injucundior. ſive enim aleam luderent, ſive committerent gallos aut coturnices, inferior ille diſcedebat.

Antonius ſe Bacchum appellat. Appian. Plutarch. Dio. Socrat. apud Athenæ. 14 12. Suet. Aug. c. 74.

XLIV. Igitur præbere aures cuidam Ægyptio vati cœpit, qui ſive in Cleopatræ gratiam, ſive perſuaſus ita eſſe, monuit, *genium ejus per ſe grandem ac magnificum, à genio Cæſaris, quoties una agerent, quodammodo in ordinem cogi*.

Et profectus eſt in Græciam, abducta ſecum Octavia, quę nuper filiolam ex Marcello pepererat: iterumque dimiſit quaquaverſum duces, Furnium quidem in Africam, ut Sextii quatuor legiones abduceret, nondum enim occupatas à Lepido cognoverat: cæteraque ſuo arbitratu ordinavit omnia. quippe Senatuſconſulto cautum erat, *ut non acta tantum ejus, ſed etiam agenda rata eſſent*. Igitur ſimul cupiditati ſuæ ſatisfaciens, ſimul odio, ut debiliorem Pompeio provinciam relinqueret, urbes Achajæ affligebat; inter alia *Bacchum* ſe appellans, atque *ita ſe appellari à cæteris* jubens. Nam ædificato cęnaculo, quod coopertum virenti fronde Bacchi referret antrum, tympanis & nebridibus & reliquis adhibitis orgiorum inſtrumentis, cum amicis perpotavit: miniſtrantibus Italicis acroamatis, & univerſa ad ſpectandum concurrente Gręcia.

Athenienſes ei Minervam ſuam deſponſant. Socrates. Vell. 2. 82. 4. Senec. Suaſor. 1. Plutarch. Cujacius obſ. 2. 20. Gronov. in Senec.

XLV. Idem aliquando in arcem adſcendit Athenis, inter lumina tota urbe relucentia de tectis: & ex eo tempore præcepit, *uti per omnes civitates voce præconum novus Bacchus acclamaretur*. *Sed & ſtatuis hoc ſubſcribi nomen* juſſit, habituque & comitatu Bacchum ſimulans, ab Athenienſibus, qui ei cum conjugibus & liberis occurrerant, ita ſalutatus eſt. adjecerunt *deſpondere ſe ei Minervam ſuam*, & accepit ille conditionem, ſed *mille talenta nomine dotis* imperans. tum aliquis Græculorum: *at matrem tuam Semelin*, inquit, *Jupiter duxit indotatam*. Nec ideo minus exacta pecunia eſt; irriſique & eluſi qui ſtultitiam Antonii non minore dementia deriſerant. Inde verſo favore civitatis, multi propoſiti ſunt libelli contumelioſi; quidam & ipſi traditi: ſed & ſtatuæ eius ſubſcripta nomine Minervę & Octavię divortii formula, *res eum ſuas ſibi habere* jubentium.

Antonii morum inconſtantia. Suet. ap. Agel. 15. 4.

XLVI. Unde ne tempus quidem ad pecunias cogendas Athenienſibus dare volenti Q. Dellius feſtive dixit, *Et tamen ſcito illos tibi annua bima trima die debere*: tanquam ſecundum leges Romanas dos peteretur. Inter hęc exercitum ita diſtribuit, ut partem in Epiro collocaret, quoſdam in Parthinos Illyricam gentem, alios in Dardaniam mitteret, locupletandi ſimul militis, exercendique cauſſa. Hęc alia repente perſona ſumpta, palliatus & phæcaſiatus agebat, remoto Imperatorio faſtu, cum binis forte amicis totidemque famulis, Rhetorum ac philoſophorum ſcholas obiens: cœnitabatque cum Gręculis eorum more, & cęremoniis feſtiſque ſuaviter intererat; Octavia quoque frequenter adhibita, cuius amore homo mulieroſus vehementer exarſerat. Interim & nuncium accepit de victoria P. Ventidii, quem contra Parthos provinciis Orientis prępoſuerat. Nam is ſtrenue profectus, Labienum ſecurius agentem occupavit: diffiſumque viribus, quippe dimiſſis Parthis tantummodo collectas ex Aſia copias retinebat, inde refugere in Syriam coëgit. aſſequutuſque cum expeditis circa Taurum montem, longius procedere vetuit.

Ventidius Parthos vincit. Frontinus. Stratagem. 2. 5. 36. Dio. Plutarch.

XLVII. Eo loci complures per dies caſtris poſitis ambo quieverunt; Labienus ut Parthos acciret interea, Ventidius ut gravem armaturam. Forte ſub idem tempus utrique exſpectata auxilia venerunt. Sed Ventidius Parthicum equitatum timens, de ſuperioribus locis non degrediebatur: Parthi numero freti, & ſucceſſu victoriarum alacres luce prima, priuſquam cum Labieno conjungerentur, accedere ad tumulum, & nemine contra exeunte, ſubire cęperunt: quippe Ventidius per ſimulationem metus ſuum militem continebat. Sed ubi mox iniquis locis hæſerunt hoſtes, eruptione Ventidianorum ſubita turbati, ſeque impe-

dientes, dum refugientibus primis, poſtremum agmen urget adſcenſum, magnâ parte copiarum amiſſa, conſciverunt fugam. Nec ad Labieni caſtra conſiſtere auſi, Ciliciam petierunt. Ventidius ad vallum Labieni ſuos conſtituit.

Mox etiam Labienum, et Barzaphernē.

XLVIII. Et Labienus ordines tanquam dimicaturus inſtruxerat; ſed ſuorum animos clade barbarorum territos videns, hoc agebat, ut re in noctem extracta per tenebras ſe ſubduceret. Emanavit conſilium per transfugas, & diſpoſitis inſidiis Ventidius magnam fugientium multitudinem occidit: cæteros omnes in Antonii nomen ſacramento adegit, nullo jam uſquam Labieno. Is enim mutata veſte profugerat, & interim quidem in Cilicia latuit, poſtea requiſitus & deprehenſus eſt à Demetrio, quem ſuperioris Cæſaris libertum Antonius Cypro præfecerat. Intereà Ventidius recipienda ordinandaque Cilicia occupatus, Upedium Silonem cum equitatu ad portas Amani præmiſit, quæ Syriam à Cilicia anguſto tranſitu dirimunt. Sed Barzaphernes Parthus prœlio commiſſo, Romanos in ſummum diſcrimen adduxerat; niſi Ventidius mirâ quadam felicitate pugnantibus ſuperveniſſet. Parthus enim & improviſa re conſternatus, & viribus jam impar, cum multis aliis interfectus eſt.

Prope Hieroſolyma caſtra ponit. Front. Strat. 2.5.37. Appian. Parthicis. Plutarch. Dio. Ioſeph. Antiq. Iudaic. 14.26.

XLIX. Sunt qui *Ventidium copias exiguas habentem, inſidias poſuiſſe Barzapherni* tradant, *cohortibus octodecim in occulta valle, & equitatu poſt militum terga collocato. huc illectum barbarum ſimulata Romanorum fuga, circumventum.* Utro modo geſta res fuerit, id ſatis conſtat, altero hoc prœlio cæſos à Ventidio Parthos præcipui nominis ducem amiſiſſe. Hoc certe interfecto exceſſerunt Syria, provinciamque Romanus, præter Aradum, nemine jam repugnante, recepit. atque inde in Palæſtinam tranſgreſſus, prope Hieroſolymitarum urbem caſtra poſuit. Sed Antigono pecuniam affatim dante, cum maxima copiarum parte digreſſus, ad tegendam diſſimulationem cohortes aliquot reliquit Silone præfecto, quem & ipſum mox pecuniis aggreſſus Antigonus, otium redemit, donec iterum ſuccurrere Parthi poſſent.

Herodes Ioppen expugnat. Dio. Ioſeph. Hegeſippus. 1.30.

L. Igitur neque propinquis Herodis, qui Maſſadæ obſidebantur, ſubventum: & Joſephus urgente ſiti cum viris ducentis fugam tentaturus in Arabiam fuerat, niſi proximæ noctis imbre refectus, completæque aqua ciſternæ forent. Sed Herodis adventu bellum acrius cęptum, quum miſſus ab Antonio Dellius, *à Romanis ducibus adiuvari Regem* juberet. Cęterum Ventidius civitates, quæ defecerant ad Parthos, recipiebat, magnam pecuniam mulctæ nomine ſingulis imperans. ſed Malchus Arabiæ rex prę cæteris ingentem ſummam pependit. Tandem Silo junctis cum Herode copiis, Joppen expugnanti adfuit: dein ſoluta Maſſadę obſidione Hieroſolymam petentem ſequutus eſt. Sed corruptus Antigoni pecunia, neque valde utilem operam præſtitit, & concitavit milites, ut ante tempus *in hyberna deduci* poſtularent. Sed Antonius cognitis Ventidii rebus epulum Athenienſibus publice prębuit, ludoſque gymnicos fecit, quibus ipſe gymnaſiarchę munus obiit: quumque de his Romam ſcripſiſſet, ſupplicationes ejus nomine decretæ ſunt, cujus auſpiciis iſta Ventidius geſſiſſet.

Cn. Domitii ſeveritas. Strab. lib. 111. Velleius 2.78. 3. Dio.

LI. Sed & alius legatorum Antonii Pollio, qui miſſus in Parthinos fuerat, Illyrios circa Epidaurum aliquot prœliis fudit. Sub idem tempus Cerretanos tumultuantes, (obtinebant autem convalles Pyrenęæ, ſylvæ) Cn. Domitius ex Conſulatu miſſus in Hiſpaniam coërcuit. Ii legatum ejus exceptum inſidiis, & à militibus

dere-

Digitized by Google

derelictum vincerant. Ideo Domitius priuſquam in hoſtem duceret, ſontes ad concionem diſſimulanter vocatos, reliquis copiis circumfudit, cognitaque cauſſa manipulum unum, penes quem maxima flagitii pars hærebat, decimavit. in centuriones etiam aliquammultos, & primi pili Vibullium animadvertit. Hæc ſeveritas ad victoriam profuit, & quum miles Imperatorem magis quam hoſtem metueret, Cerretani haud difficulter debellati: ob eas res geſtas & huic & Pollioni decretus triumphus eſt.

LII. Sed Domitius poſtea triumphavit: Pollio ſtatim A. D. VIII. Kal. Novembres ex Parthinis. Nec ſemel triumphaſſe contentus filium ſibi natum ſub eadem tempora Salonium vocavit, à maritimo Dalmatiæ oppido, quod eodem bello ceperat. Idem Pollio ſummus eorum temporum orator, inſignis hiſtoricus, ſtudiorum patronus eximius, bibliothecam Romæ primus publicavit in atrio Libertatis, quod ex manubiis refecerat: imaginibus doctiſſimorum virorum ibi poſitis; in his Varronis, unius eorum qui tum adhuc viverent. Aſinius Pollio bibliothecam publicat. Dio. Flor. 4. 12. 1. Plin. 35. 2. 4.

JOH. FREINSHEMII
SUPPLEMENTUM
Libri CXXVIII. LIVIANI.

L. Annæi Flori Epitome Ejuſdem Libri.

CUM Sex. Pompejus rurſus latrociniis mare infeſtum redderet, nec pacem, quam acceperat, præſtaret; Cæſar neceſſario adverſus eum bello ſuſcepto, duobus navalibus prœliis dubio eventu pugnavit. P. Ventidius, legatus M. Antonii, Parthos in Syria prœlio vicit, Regemque eorum interemit. Judæi quoque à legatis Antonii ſubacti ſunt. Præterea belli Siculi apparatum continet.

I APPIO Claudio C. F. Pulchro, C. Norbano C. F. Flacco Conſulibus, qui primi binis Quæſtoribus uſi ſunt, multa Romæ gravia ac terribilia inciderunt. Nam & plebs propter ſævitiam exactorum, cum iis eorumque militibus dimicavit; & ſexaginta ſeptem Prætores numerati ſunt, aliis ſubinde ſuffectis in aliorum locum. Sed & puer quidam Quæſtor creatus, poſtridie togam virilem ſumpſit: & Senator pugnare inter gladiatores cupiens, cauſſam dedit edicto, quo *Senatores muneribus gladiatoriis dimicare, ſervi lictores fieri, mortui propius ab Urbe mille nongentos paſſus cremari* vetabantur. Sibyllini deinde libri ſunt aditi, prodigiorum cauſſa. Urb. cond. ann. 715. Prætores uno anno 77.

II. Nam & paulo ante hoc tempus, è taberna meritoria trans Tiberim oleum ſcaturiens, per totum diem largiſſimo rivo fluxit. tum autem & cella Romuli, Prodigia.

Digitized by Google

ſacrificio quod forte Pontifices ibi faciebant, arſit: & ſimulachrum Virtutis ante portam quamdam poſitum, in faciem procubuit: & quidam furore Cybeles correpti, *matrem deûm iraſci populo Romano* canebant. Idque confirmarunt libris inſpectis Quindecimviri, juſſeruntque *deportari deam ad mare, atque aquâ marina luſtrari.* traditurque res mira dictu, niſi quod horum ſemel cognita cauſa nihil inde provenientium mirabile eſt; *ſimulacbrum longiſſime intraſse in mare, vixque aliquando rediſse ad litus.*

Liviam ducit Cæſar. Suet. Aug. c. 62 Tacit. 1. 10. Dio.

III. Major exinde metus Romæ fuit, majorque numinis averſi fides: neque mutarunt prius opinionem homines, quam circum ædem ejus, & in Foro palmæ quatuor enatæ ſunt. Tum & Liviam ſibi matrimonio junxit Cæſar, Neronis uxorem, & uterum ferentem ex eo. quod quia ignominioſum jure Romano erat, conſuluit Pontifices Cæſar, *an concepto nec dum edito partu rite nuberetur?* Reſponſum eſt, *propter turbationem ſanguinis gravidarum nuptiis interdici. hic vero, quoniam ſextum menſem gravida ſit Livia, ſatis liquere ex utro marito conceptus fœtus ſit: nihil ergo vetare quin matrimonium coëat: quemadmodum nuper Octavia in manum Antonii conveniſset.*

Priore marito nuptum eam dante. Vell 2. 79. a Dio. Suet. Tib. c. 4.

IV. Hæc illi reperta forte in majorum inſtitutis reſponderunt; cæterum non alia dicturi, etiamſi alia reperiſſent. His nuptiis prior maritus auctor exſtitit, quaſi patris vicem nuptum dans uxorem modo ſuam: diſcubueruntque Cæſar & Livia ſeorſim, & puerulus quidam nudus, quales tum habere nobiles matronæ ſolebant in deliciis, ad Liviam converſus; *quid hic agis*, inquit, *domina? en maritus tuus iſto loco accubat*, digito demonſtrans Neronem. Poſtea Claudium Druſum Neronem enixa eſt Livia in penatibus Cæſaris, qui *remiſſum eum à ſe patri* commentariis ſuis intulit. Neque diu ſupervixit pater Nero, liberorumque ſuorum tutorem Cæſarem reliquit. Hæc geſta largam præbuere materiam ſermonibus, & inter alia vulgatus eſt verſus, qui mox in proverbium abiit, *felicibus eſſe vel trimeſtres liberos.*

Bogud Mauritaniæ Regno excidit. Appian. lib. 5. Civil. Dio.

V. Iiſdem temporibus Mauritaniæ Regno Bogud Bocchi F. excidit, qui perſuaſus à L. Antonio ſub bellum Peruſinum, Carinatem à Cæſare ulteriori Hiſpaniæ præfectum armis petiverat. Nam deficientibus interea Tingitanis, quum & domi excluſus, & in Hiſpania Bocchi paterni hoſtis auxilio victus eſſet, exſul ad M. Antonium ſe recepit. A Cæſare Boccho Regnum quod occupaverat confirmatum eſt; Tingitanis civitas data. Neque diu poſt male ſarta inter Pompejum & Cæſarem gratia reſciſſa eſt, haud dubie cauſſas quærente potius, quam orto ex oblatis odio. Sed Achajam Pompejus ægre ferebat ab Antonio detineri prætextu pecuniæ, quam ſibi deberi à provincialibus ille contendebat: contra Pompejus illa quoque debita ſimul cum provincia fœderis legibus ſibi conceſſa interpretabatur.

Pompejus res novas molitur. Liv. Epitom. App. 1. 10.

VI. Igitur ſive hac motus injuria, ſive ut Cæſar dictitabat *ingenio perfidus*, & Menodoro credens *inducias eas potius quam pacem habendam* dictitanti, ſive ægre ferens illis tantos eſſe exercitus, comparare novas naves, deligere remiges, & ad exercitum ita concionari cœpit, ut *majore apparatu ſibi opus eſſe* diceret. Inter hac & piratæ ex inſidiis infeſtabant mare clanculum; ut vix ſentire levamen populus famis poſſet, vulgoque jactaretur, *non eſſe quæſitum ea pace laborum finem, ſed tantummodo tribus dominis quartum acceſſiſse.* Sed correpti qui-

Digitized by Google

dam piratæ tortique, *auctorem Pompejum* ediderunt; atque indicavit eam rem populo Cæſar, & eum Pompejo per literas queſtus eſt. Ille purgans ſe de objecto crimine, viciſſim *Achajam ſibi non reſtitui & ab Antonio vexari* exprobravit. Quum in eo res eſſent, magnum maturando bello momentum Menodorus attulit, repente ad Cæſarem tranſgreſſus his cauſſis.

Menodorus gratia Pompeii amiſsa. Dio. Appian. Oroſ. 6. 18.

VII. Potentiam hominis ægerrime patiebantur, quotquot remanſerant apud Pompejum nobiles; ſed adoleſcentis aures ſolis libertis patere gnari, aliquos ex eo genere induxerunt, ut Menodorum veluti *Patrono imperantem* criminarentur. Atque illi quod ultro facere per invidiam cupiverant, eum aſſenſu tantorum virorum & præmio facturos rati, occaſionibus non defuerunt. Forte & alioquin ſuſpicionem patroni Menas incurrerat Heleno dimiſſo, liberto Cæſaris, colloquioque deinceps cum ipſo Cæſare habito. Idcirco miſſis quibuſdam Pompejus *adeſſe ad rationes frumenti pecuniæque adminiſtratæ reddendas* juſſit. Commodum è libertis Cæſaris Philadelphus ad frumentum è Sardinia deportandum venerat: cum hoc fidiſſimum amicorum Micylionem Menodorus Romam miſit, *ſi receptus fidem obtinuiſſet, Sardiniam Corſicamque cum tribus legionibus, ſexaginta navibus, & multis amicis ſuis* offerens.

Claſſem & exercitũ Cæſari tradit. Appian. Dio. Suet. Auguſt. cap. 72. Liv. Epit.

VIII. Et dubitavit aliquamdiu Cæſar, ſed ubi fidem ab eo datam Menas didicit, comprehenſis, qui evocandi eum cauſſa à Pompejo venerant, & interfectis, claſſem & exercitum Cæſari tradidit. Neq; dedidit repoſcenti Pompejo Cæſar, *ab ipſo violata fœdera, fugitivis recipiendis, triremibus ædificandis, retinendis in Italia præſidiis* arguens. Quin & magnis honoribus affecit Menam, aſſeruitque in ingenuitatem, & annulis aureis ornatum in Equeſtrem ordinem recepit: neque enim tum adhuc cuiquam inferioris loci geſtare annulum aureum licebat: Cœnæ quoque ſuæ adhibuit, *quem honorem nulli nec antea, nec poſtea libertino habuiſſe* traditur. His cognitis Pompejus Menecratem, & ipſum libertum ſuum, ad infeſtandam Italiæ oram miſit, à quo Vulturnum, & alia quædam Campaniæ loca, vaſtata ſunt. Idcirco Cæſar velut neceſſarium bellum ſuſcepturus, tabulas Pompejani fœderis recepit à Veſtalibus, ex Africa Lepidum, ab Athenis Antonium *ad communicanda conſilia* ciens. Sed Lepidus ad trajiciendum fuit ſegnior.

Antonius accitus à Cæſare Brunduſiũ venit. Dio. Appian.

IX. Antonius vere primo cultum animumque Imperatoris reſumpſerat; *naveſque deduci* juſſerat ad Parthicum bellum. Eo celerius Brunduſium venit. Sed ubi ſtatum ad diem non adfuit Cæſar, qui tum in Hetruſcis agens, Ravenna naves longas, ex Gallia copias cum apparatu Brunduſium & Puteolos mittebat, utrimque invaſurus Siciliam, ſi idem Antonio videretur; ille ſive magnitudine Cæſariani apparatus commotus, nam in ſocietate potentiæ collegarum opes ægris oculis adſpiciuntur; ſive prodigio territus, in Græciam rediit: quippe feræ militem circa tabernaculum ejus excubantem devoraverant, ſola facie, quaſi in hoc relicta, ut adgnoſci poſſet, augebatque religionem, quod neque clamor auditus eſſet pereuntis, neque cæterorum vigilum quiſquam quidquam ſenſiſſet.

Sed mox regreſſus illum deſtituit.

X. Sed Brunduſini quidam retulerunt, *ſub orientem diem a ſe viſum eſſe lupum, curſu ſe proripientem ex tentoriis.* Ipſe ſcriptis ad Cæſarem literis *feſtinandum ſibi oſtendit ad Parthicum bellum*: auctorque ei fuit *non diſcedendi*

Dio. Appian.

à fœderibus. Menodoro quoque, cui *belli cauſſam* imputabat, *ſervitutem* minatus eſt, *tamquam fugitivo ſuo, quod nimirum Pompeji Magni bona, in quibus & Menodorus tum fuerat, empta à Dictatore Cæſare poſſideret*. Deſtitutus ab Antonio Cæſar, quamquam ideo hoc fieri exiſtimabat, ut ſuis unius opibus ſuſtinere Pompejum cogeretur; intentiore cura bellum apparabat: multis præſidiis per oram Italiæ munitis, navibuſque Romæ & Ravennæ fabricari juſſis. Sed & ex Illyrico magnum exercitum evocavit. Menodorum ſuæ claſſis ducem Calviſio Sabino legatum dedit, quem univerſæ rei maritimæ præfecerat. L. Cornificium L. F. *deportare Tarentum partem Ravennatis apparatus* juſſit. hunc adorta tempeſtas jactavit claſſem. Cæterum navis una tantum perfracta eſt, quæ Prætoria parata Cæſari fuerat: eaque res in omen tracta futuri.

Cæſar tamen bellum incipit. Oroſ. 6.18. App. Dio.

XI. Poſtquam omnia ſatis inſtructa Cæſar exiſtimavit, Populo Romano per literas, exercitui coram belli cauſas expoſuit; *quod* aſſenſu plerorumque *contra fidem pactorum ſuſcipi* Pompejus teſtabatur: *idque etiam Antonio viſum, qui propterea focius eſſe impiorum armorum noluiſſet. Pompejum* igitur Cæſar *auctorem novarum injuriarum eſse* demonſtravit, *piratarum & Menodori indicio: mentemque Antonii deprehendi ex eo poſse, quod Achajam Pompejo non redderet.* Inde celeritate adhibita & ipſe navigavit in Siciliam à Tarento, Calviſius cum L. Statilio Tauro, & Menodorus ab Etruria; legiones terreſtri itinere Rhegium petierunt. Pompejus Cæſarianæ claſſi Menecratem oppoſuit, infeſtum inviſumque Menodoro, fortunæ & animorum ſimilitudine.

Dio. App.

XII. Hic obviam factus hoſtibus ſub veſperam, coëgit eos ex alto refugere in ſinum, qui ſupra Cumas eſt: ipſe applicuit Ænariam. Luce reddita rurſum adeptus ſecundum litus navigantes lunata acie, quum aliud agere non poſſet, magno impetu invectus ad terram compulit. At illi inde repugnabant, impari quidem certamine, quum ejectæ in litus naves immobiles hærerent; neque vitandis hoſtibus, neque impetendis habiles. Ergo pro meliore Pompejanis erat pugna, qui libero incurſu fatigabant adverſarios, feſſoſque ſubmiſſis in eorum locum recentibus otioſe recipiebant. Sed inter hæc Menodorus & Menecrates, quum ſe forte conſpexiſſent invicem, omni alia re poſtpoſita, magno clamore concurrerunt. Neutra navis inde læta abiit: Menodori præfractum roſtrum eſt, Menecratis remi altero latere derſi. ſed jam utrimque ferreæ manus injectæ, tam roſtra quam remos inutiles effecerant: & tamquam pedeſtri prœlio viribus & manu certabatur.

Pugna Menecratis, & Menodori.

XIII. Menodori navis erat aliquanto altior; ergo & commodius in adverſam injici potens poterant, & miſſa inde tela majore violentia incidebant. Forte ſub idem tempus dux uterque vulnus accepit: Menodori brachium transfixum eſt, Menecratis femur. Sed verutum facilius evelli potuit; hamata ſoliferrea Hiſpanica Menecratem inutilem pugnæ reddebat: Nec tamen ille deſiit hortari ſuos, donec capta jam nave, ne perveniret in manus inimici, medios in fluctus ſe præcipitem dedit. Dum hæc ad ſiniſtrum cornu geruntur, Calviſius à dextro eodem profectus, naves quaſdam Menecratis, abruptas à ſuis perſequutus eſt. Interim Demochares ipſe quoque Pompejanus libertus, Menecrati legatus additus, Calviſianas reliquas naves in fugam, nonnullas in ſaxa compulit, reli-

Digitized by Google

ctaſque à claſſiariis incendit: donec revectus ex alto Calviſius & reduxit fugientes, & incendium navium reſtinxit.

XIV. His rebus geſtis quum nox ſuperveniſſet, utrique ſuas in ſtationes redierunt, nec victi neque pro victoribus. Sicut enim de claſſe Cæſaris longe plures amiſſæ naves fuerant; ita Menecratis interitu ſatis penſatum id detrimenti videbatur. Certe Demochares eo caſu turbatus, ſimul ne tranſiret in Siciliam Cæſar timens, quem à Tarento Rhegium iſſe audierat, ſublatis anchoris abiit. & Calviſius reparata claſſe oram legens, paulatim inſequutus eſt. Sed Cæſar à Rhegio cum magno militum & navium numero fretum ingreſſus, quum amicis placeret, pugnari cum Pompeio, quadraginta tantum naves ſecum ad Meſſanam habente; non paruit, feſtinationem temeritatemque ſemper damnare ſolitus, & *ſatis cito fieri* dictitans *quæ ſatisfiant bene: neque ſuſcipiendum prælium eſſe, niſi quum majora periculis commoda proponerentur. nam ob mediocria pugnantes aureo hamo piſcari.*

Cæſar feſtinationem temeritatemque damnat. Dio. Appian. Suet. Aug. 25. 7.

XV. Sed interim Demochares Meſſanam reverſus, in locum Menecratis præfecturam claſſis accepit, collegamque Apollophanem, qui itidem Pompeji libertus erat. Et Cæſar auditis quæ ad Cumas erant acta, per fretum navigabat, ut Calviſium conjungeret: jamque Stylida prætervectus Scyllæum flectebat, promontorium Italiæ, quum à Meſſana Pompejus excurrens; aggrediendo proximas naves, inſequendo progreſſas, univerſam claſſem attinuit: neque tamen ad Prætoriam ceteræ ſe receperunt, non ſinente Cæſare, ſive propter anguſtiam locorum, ſive ſecundum prius decretum vitante pugnam. At Demochares eum Apollophane binis navibus aggreſſi ſingulas, tamen haud multum proficiebant; propugnantibus è contra legionariis, & magnitudine roſtratarum, quæ à minoribus vix tuto impetebantur.

Pompeiani Cæſarem claſſe adoriuntur.

XVI. Sed ubi Pompeiani receptis feſſis atque ſauciis, ſubinde in pugnam reducebant integros, neque roſtris tantum, ſed etiam jaculis ignitis ſæviebant; urgeri Cæſariani, pulſaque ad litus navigia, hoſtibus inſtantibus, inter ſe, aut ad ſaxa collidi, geminumque plane Cumano negotium eſſe. Ibi Cæſar exſcenſione facta ſuccurrebat periclitantibus, adnantes ſuſcipiens, deducenſque in editiora. Sed Cornificius ceterique duces cohortati invicem, in juſſu Imperatoris abruptis anchoralibus in altum evecti ſunt, ut potius auſi aliquid perirent, quam hoſtibus ſe obterendos darent immobiles. Nec male ceſſit audacia, Prætoriamque Democharis Cornificius cepit; præfecto in aliam navem tranſiliente. Interim & nox appropinquabat, & eum Calviſio & Menodoro Cæſaris alia claſſis: qua conſpecta Pompeiani diſceſſerunt, iſque caſus ſervavit reliquas Cæſaris naves, ne prorſus omnes abſtraherentur ab hoſtibus, aut immiſſo igne deflagrarent.

Et magnopere urgent. Appian. Dio.

XVII. Ea nocte plerique relictis navibus in montes ſe receperunt, accenſis ignibus fortunam ſignificantes. Ipſe Cæſar inter rerum omnium egenos circumcurſitans, *durare* jubebat *donec dies redderetur*. Nec à navibus quidquam erat auxilii, quæ jam tempeſtate jactari ceperant: & Calviſium adeſſe neſciebant. Pompeianis enim ſolis viſus erat, qui longius à terra diſiuncti, proſpicere facilius in altum potuerant. In hoc articulo neceſſitatis bona quædam fortuna Cæſari tertiam decimam legionem adduxit, quæ clade cognita per aſpreta contendit ad ignes, Imperatoremque ſuum ab omnibus famulis derelictum, & commilitones iſtos atque famelicos recrearunt.

Cæſarianorum miſeria. App.

Digitized by Google

Menæ prudentia in tempeſtate. Appian. Dio.

XVIII. Tum vero circumquaq; nuncios dimiſit Cæſar incolumitatis ſuæ, & viciſſim audito Calviſii adventu exhilaratus, quieti ſe dedit. Poſtea lux miſerabile ſpectaculum aperuit crematarum aut fractarum navium: fluitabantque paſſim armamenta, navibus etiam quæ ſupererant valdequaſſatis atque laborantibus. Sed otium ab hoſtibus Calviſii præſentia præſtabat, ut ſubduci reficique poſſent; quum ſubito exortus Auſter vehementiori omnes diſcrimine involvit. Sed Pompejus intra portum Mamertinum deduxerat ſuas naves: at Cæſarianæ circa litus aſperum & importuoſum ingenti periculo jactabantur. neque reſiſti poterat, per abſentiam nauticæ turbæ, cujus pars major in litus evaſerat. Sabini tamen minus afflicta claſſis eſt, Menæ providentia; qui magno rei maritimæ uſu, longius in mare provectus, ubi mitius intumeſcebant undæ, jecit anchoras; remigioque contendens adverſus ventum, ne funes intenti rumperentur, effecit, ut eodem ſemper loco tenere ſe poſſet; tantundem ſpatii ſubinde remenſus remigio, quanto abreptus venti violentia fuerat.

Cæſaris claſſem tempeſtas affligit. Appian. Dio.

XIX. Sed & alii quidam induſtriam hujus imitati, peſtem intentatam repulerunt. At reliqua multitudo ventum, ut verno tempore cito poſiturum exiſtimans, utrimque revincta anchoris navigia, ne colliderentur, contis propulſabant; minime diuturna ope, quum flatus impetuoſior obſtantia omnia disjiceret, naveſque diſruptis anchoralibus in litus impingebantur. Sævum deinde diem, triſtior nox excepit, intendente ſe vento, & tenebris conſpectum adimentibus. jam pridem enim aurium uſus perierat, ne quidquam contento clamore petentibus opem, quorum voces ventorum fluctuumque ſtridor, & repercuſſu montium multiplicati fremitus obruebant. Etiam æſtus his acceſſerat malis, & ex navibus utcumque ſervatos, in terra quoque fluctus infeſti conſequebantur. Tandem appetente die remiſit ventus, & ſub ſolis ortum plane quievit; undis tamen adhuc die ſævientibus; atrocior enim tempeſtas fuerat, quam vidiſſe locorum iſtorum accolæ umquam meminiſſent.

Pompejus victoria uti neſcit. Oroſ. 6. 18. Dio. App.

XX. Igitur Cæſar majore hominum parte, & claſſe pene univerſa mulctatus: depoſita ſpe potiundæ in præſens Siciliæ, eadem adhuc nocte Vibonem properavit, non ſuſtinens calamitatem intueri, cui remedium afferre non poterat: ſcriptiſque ad amicos & duces literis, *præſto eſſe* juſſit *omnes*. Interim quos ſecum habebat milites circum maritima præſidia dimiſit; ne Pompejus victoriæ factus alacrior, in Italiam irrumperet. Sed ille ne reliquias quidem cladis impedire conatus eſt, quominus ut poterant funibus colligantes navium rimas, Vibonem ſecundo vento defluerent; tantum abeſt ut de continenti cogitaret: ſuorum ſatis acer defenſor, ad aliena invadenda ſegnis. Igitur Cæſar, deficientibus ad Pompejum vicinis, Liparenſes ex inſula Neapolim tranſlatos, ibi degere ad finem belli coëgit. Ipſe quia & pecunia opus erat & navibus, iiſque multis & celeriter; neque populus, fame iterum urgente bellum ut contra fœdera ſuſceptum obtrectans, conferre quidquam volebat; Mæcenatem in Græciam miſit, pertrahendi ad bellum Antonii cauſſa.

P. Ventidii præclarum ſtratagema. Appian. Parthic. & lib. 5. Civil.

XXI. Ea ſpes ſi fefelliſſet, legiones onerariis trajicere, bellumque terra gerere majorum exemplo cogitabat. Erat Antonius in procinctu ut Parthis iret obviam. idcirco Mæcenate cum bona ſpe dimiſſo, è ſacra olea Athenis coronam ſibi ſumpſit; atque ex certo oraculo vaſculum aqua è Clepſydra fonte impletum

Digitized by Google

extulit ſecum. Sed jam totam belli molem P. Ventidii virtus & fortuna diſcuſſerat. Is commiſſa aliis obſidione Aradi, quæ conſcientia admiſſorum pertinacius repugnabat; adverſus Pacorum, cum magnis copiis iterum irrumpentem in Syriam contendit. Nondum ille tranſierat Euphratem, ſed metuebat Ventidius, ne prius adventaret; quam ipſe quas in Cappadocia trans Taurum habebat legiones contrahere poſſet. Idcirco non ignorans, ex iis qui ſocii videbantur, quemdam Channæum, Cyrrheſticæ nationis Regulum, proditorem agere; cum illo intima ſua conſilia communicare ſimulans, *campos maxime timere* dicebat, agebatque cum proditore, *induceret Parthos, ut ad Zeugma trajicerent exercitum, breviſſimo itinere, & arctiſſimo Ephratis alveo. Tum enim ſe opportunitate collium facile eluſurum ſagittarios equites.*

Plut. Ant. c. 44. Velleius. 2. 77. 1. Dio. lib. 49. Front. Strat. 2. 2, 6.

XXII. Quum hæc ad Parthos relata eſſent, omnia ſe Ventidii conſilia tenere putantes, ut qua minime vellet ille tranſgrederentur, infra Zeugma pontem ſtruxerunt. Habebant & iter ad eum locum prolixius, & dum flumen ibi propter latitudinem operoſius jungitur, amplius quadraginta dies conſumpti ſunt. Ita Ventidius triduo ante quam Pacorus adveniret, copiis receptis omnibus, in agro Cyrrheſtico exſpectavit hoſtem. At ille contemnens Romanos pro imbellibus, quod tranſmittenti fluvium non occurrerant, caſtra Ventidii obſidere auſus eſt. At Ventidius partem legionum intra vallum ordinatam habebat, quæ prius non procurreret, quam hoſtes quingentis non amplius paſſibus abeſſent. Hoc ubi factum eſt, barbariſque & ſagittarum uſus ademptus, & fiduciæ Romanæ inopinata oblata facies; celeriter debellati terga verterunt: maxime glandium violento jactu eminus territi.

Et mox celeberrima victoria. I 10. Plutarch. Juſtin. 42. 8. 9. Front. Strat. 2. 2. 2.

XXIII. Cæterum, uti mos Parthis, in diverſa intenderunt fugam, inſequentibus Romanis. Idcirco Pacorus caſtra Ventidii diſceſſu legionum ſine defenſoribus reperturum ſperans, eo impetum convertit. Enimvero Romanus cæteris ſubito emiſſis legionibus, conſternatos & locis iniquis circumventos cecidit. Pacorus inter primos fortiſſime pugnans occubuit; reliquorum pauci pro corpore ejus propugnantes, magna multitudo, quum pontem peterent, occupati, totoque inter Euphratem & Orontem ſinu conciſi ſunt: nonnulli ad Antiochum Commagenes Regem perfugerunt. Ventidius quamquam tertio jam prœlio victor, in Mediam Meſopotamiamque Parthos compulerat, invidiæ vitandæ cauſſa non amplius inſtitit; ſed ad perdomandos defectores arma circumferens; pleraque ex itinere recepit: viſo capite Pacori, quod circa civitates mittebat, ut periiſſe Regulum intelligerent. Namque Syri Pacorum juſtitiæ ac clementiæ nomine pluſquam alium ullum Regem diligentes, nequaquam deſerturi niſi mortuum videbantur.

Pacorus Rex Parthorum occiditur.

XXIV. His receptis in Commagenen ductus exercitus, Parthos quos eo confugiſſe diximus non tradente Antiocho. ſed plus celebratæ Regis opes avaritiam Ventidii ſtimularant, ut Samoſata obſidione clauderet. Inde, quia nihil jam indigebat tot legionibus, duas cum equitibus mille Machæra duce ad Herodem miſit, cum Antigono bellantem. Sed Machæra plus damni amicis quam hoſtibus inferendo, movit Herodem, ut ad Antonium properaret, quem veniſſe Samoſata compererat. Quippe Ventidius offerenti mille talenta Commageno pacem dare non erat auſus; prohibente Antonio, qui jam haud longe ſemotus,

Antonius invidet Ventidio. Plutarch. Ioſeph Antiq. 14. 27. & de Bello Iudaic. 1. 12. Appian. Oroſ. 6. 18. Dio.

Digitized by Google

ſuum hoc videri opus volebat, nec per Ventidium omnia fieri. Sed obſeſſi pace deſperata fortius repugnantes, eo tandem adegerunt obſeſſorem, ut acceptis talentis treecentis, & duobus admodum obſidibus non valde illuſtribus acquieſceret: conceſſo viciſſim, ut ab Antiocho quidam Alexander, qui transfugerat ad Romanos, occideretur. Jam dimiſerat Ventidium Antonius, tanquam ad Triumphum quem meruiſſet; cæterum felicitati ejus haud obſcure invidebat. neque poſtmodum opera tam boni ducis uſus eſt, quamquam ob ejus geſta ſupplicationes ſibi Triumphumque Romæ decretum noverat.

Ventidii mira fortuna. Appian. Florus. Eutropius. Plutarch. Marm. Capit. Plin. 7. 3. Agel. 15. 4. Val. Maxim. 6. 9. 9. Sueton. apud Agell.

XXV. Sed eadem ipſi quoque decreta Ventidio erant. penſaſſe Craſſianam cladem Pacoro interfecto videbatur: addebatque momentum aliquod admirationi, quod eadem die res utraque geſta dicebatur. Igitur primus hic omnium hoc de Parthis decus retulit, & ſuo quidem ævo ſolus, exſtincto prius Antonio, quam decretum ſibi Triumphum duceret. Ita P. Ventidius P. F. Proconſule ex Tauro monte & Parthis triumphavit A. D. V. Kal. Decembres, magna admiratione priſtinam hominis fortunam cum præſente comparantium, quod qui, ſicut Maſſurius tradidit, iterum, ſemel certe Triumpho Pompeii Strabonis ductus ipſe fuerat, nunc de ferociſſima gente ſplendidiſſime triumpharet. Eidem quum poſtea fato concederet, is quoque honor eſt habitus, ut publico funere ſepeliretur. Cæterum uti lætitiam ſummam populo Romano Pacori finis, ita patri Orodi luctum incredibilem attulerat.

Phrahates patrem, fratres, filium occidit. Iuſtin. 42. 4. 11. Vell. 7. 77. Appian. Dio.

XXVI. Denique amenti ſimilis, ſine cibo, ſine voce, ut prorſus obmutuiſſe videretur, complures dies exegit. Poſtea ubi loqui rurſus incepit, nihil aliud quam *Pacorum* in ore habuit, quaſi cum præſente ſermones conferens. hunc enim filiorum omnium haud dubie præſtantiſſimum jam ſucceſſorem ſuum declaraverat. Itaque luctu tandem remittente, nova exercuit hominem ſolicitudo, quem ex triginta filiis faceret Pacori loco Regem: quum ſenilis animus à tot pellicibus, pro ſuo quaque filio nitente, diverſas in cogitationes diſtraheretur. Poſtremo Phrahatem prætulit, ſuo totiuſque domus malo. Mox enim ſceleſtiſſimus parricida patrem, quaſi cunctantem mori, fratreſque, primum Antiochi filia prognatos, quod materno genere nobiliores erant; deinde cæteros omnes interfecit: ſuum quoque filium mox adjecit, jam adultum, ne quis ſuperaret, qui contra ſe ab offenſis optimatibus Rex nominaretur.

Herodes Antigoni ducem ſuperat. App. Ioſeph. de bello Iudaic. 1. 13. et Antiq. 14. 27. Dio.

XXVII. Inter hæc Antonius obiter conſtituta Syria in Ægyptum properans, C. Soſium in Ventidii locum Syriæ & Ciliciæ præpoſitum, *Herodi reſtituere Regnum, & ulciſci Antigonum* juſſit, qui per abſentiam Herodis, Joſephum fratrem ejus, cum quinque cohortibus Romanis interfecerat. Igitur Soſius præmiſſis duabus legionibus, cum reliquo exercitu ſubſequi ſtatuit, quantum per anni tempus, jam enim vergebat æſtas, liceret. Sed dum ſubigendis Aradiis, qui jam diu perpeſſi omnia, tamen deſperatione magis quam viribus reſiſtebant, Soſius detinetur; Herodes magno prœlio ducem Antigoni Pappum vicit, eoque timoris adegit hoſtes, ut recepturus caput gentis Hieroſolyma videretur, niſi propter vehemens frigus in hyberna deduci exercitum oportuiſſet. Per idem tempus Antonius Athenas redit, auſpicio ſuo quam ductu geſtis rebus illuſtrior. Unde vulgo exiſtimabatur, commune hoc ei cum Cæſare fatum eſſe, ut per legatos quam, per ſe ipſum eſſet uterque felicior.

Digitized by Google

XXVIII. Nam & Agrippa præclare ſe geſſit ubivis pro Cæſare: & à C. Soſio atque L. Canidio Gallo Antonianis ducibus inclyti Reges victi ſunt. Jam primum M. Agrippa Conſulatu ſuo & Canidii, Galliam rebellantem compeſcuit, primuſque à Dictatore Cæſare tranſiit Rhenum, ſed & Aquitanos inſigni prœlio vicit. Idcirco Cęſar evocatum, & triumphare juſſum, claſſi fabricandæ exercendiſque remigibus præfecit. Sed Agrippa vir prudentiſſimus, ſcientiſſimus parendi, minime convenire putavit, ut mærente Cæſare triumpharet, cujus beneficio tantus è tantulo factus eſſet. Nam humili loco ortus, ut etiam Vipſaniæ gentis, tamquam obſcuriſſimæ nomen ipſe tolleret, *L. Agrippam L. F.* ubique præferens, ad maximos honores evectus amicitia Cæſaris fuerat.

Urb. cond. an. 716.
M. Agrippæ geſta.
Appian.
Dio lib. 48.
Vell. 7. 90. c.
Tacit. 2. 3. 22
Senec. de Benef. 3. 12.
Val. Maxim. 4. 7. 7.
Dio.
Liv. Epitom.

XXIX. Igitur prætermiſſo Triumpho, toto conatu in mandatum ſibi munus incumbens, naves per omnem Italiæ oram ædificabat. Maximus enim fiebat apparatus ad tam vicinum & formidabile bellum. nam & amici Cæſaris, & quædam civitates ultro promiſſas naves conſtruebant. Sed quoniam plerumque litus Italiæ importuoſum erat, & ſtationes tantæ claſſi non reperiebantur; Agrippa præclarum opus orſus, quomodo ex Lucrino lacu portum faceret, excogitavit. Quippe in agro Cumano Miſenum inter & Puteolos locus in Lunæ ſpeciem curvatus, Lucrinum Avernumque lacus habebat. Hoc Agrippa mirabili prorſus opere commiſit mari, *portumque Julium* appellavit, tum quidem recipiendis navibus aptiſſimum: hodie paludem cænoſam ac tenuem, ex quo ſubterraneus ignis, facta per montes eruptione vicina late cineribus altiſſimis opplevit. Nunc quidem *Mons novus* appellatur, anno factus centeſimo ſeptimo, priuſquam hæc ſcriberemus. Hujus operis multi ſcriptores confuſius quam explicatius fecerunt mentionem: res ita ferme habuit.

Et ab eo factus portus Julius.
App. Dio.
Philargyr. ad Virgil. Georg. 2. 161.
Velleius.
Suet. Aug. 16.
Cluver. Ital. Antiq.

XXX. Lucrinum lacum ab externo mari dirimebat agger antiquus, octo ſtadiorum longitudine, nec latior, quam ut incedere per eum currus poſſet. Vetus erat fabula *ſtructum ab Hercule, Geryonis armenta per regiones illas agente.* Hanc molem duabus anguſtis foſſis, per quas intrare naves poſſent, ſcidit Agrippa; deinde foſſis aliis ductis Lucrinum Avernumque conjunxit: ſimul quo undique facilius ad portum iter eſſet, ſylvas circum denſiſſimas, nihil reveritus antiquas locorum cærimonias exſcidit. Inde profectum exiſtimo rumorem, ſimulachrum antiquum, ſive Calypſus illud fuit, ſive ipſius Averni ſudaſſe: neque negligenda res viſa, Pontificeſque, licet natura loci calidis aquis referti miraculi fidem elevaret, locis iiſdem piacularia ſacra fecerunt. maxime quia ſub idem tempus tanta ibi facta tempeſtas fuerat, ut prodigii loco haberetur. Sed Agrippa portu ſtrenue effecto naves eo deductas conſternere, remigeſque tota hyeme exercere inſtituit. nam Cæſar viginti millia ſervorum ad hos uſus manu miſerat.

Operis ejus deſcriptio.
Strab. lib. 5.
Diod. 4. 112. 118.
Dio.
Sueton.
Philargyr.
Velleius.

XXXI. Iiſdem Conſulibus & Judæi ſubacti. Vere novo Rex Herodes caſtris ad Hieroſolymam poſitis, tres aggeres excitari juſſerat, eodem loco & exemplo quo Pompejus olim ceperat urbem. Deinde ad nuptias cum Alexandri filia celebrandas Samariam profectus, conſummato matrimonio cum ingentibus copiis in caſtra rediit. Venit mox eodem C. Soſius cum legionibus undecim, & ſex equitum millibus, magnoque auxiliorum numero, ad Borealem oppidi murum oppoſito vallo. At Judæi, gens pertinax, & odii ſemel concepti retinens, nihil omittebat, quo nocere obſeſſoribus poſſet; nec audacia tantum, ſed &

Herodes & C. Soſius Hieroſolymam obſident.
Liv. Epitom.
Joſeph. Antiq. 14. 27. & de Bello Jud.
Hegeſip. 1. 31.
Dio. lib. 49.

Digitized by Google

patientia laboris formidabiles, cuniculis maxime moleſti erant, unde ſubito exſiſtentes, nec opinantibus damnum inferebant. & priuſquam ferme pars aliqua muri machinis impelli poſſet, interiorem novum opponebant.

Et capiunt. Joſeph. Ant. & de Bel. Jud.

XXXII. Hac contumacia in quintum uſque menſem contra tantos exercitus locum tenuerunt, quum interim & fame premerentur, quod forte ſeptimanus iis annus erat, quo prætermitti ſolebat agricultura. Sed fiducia templi alebantur, *cui non defore divinum auxilium; & ſi quis in hujus defenſione occubuiſſet, hunc vero præ cæteris felicem deoque amicum* prædicabant. Nec niſi per partes capi Hieroſolyma potuit: quadrageſimo die viginti admodum delectorum Herodis exteriorem murum tranſcenderunt: quos ſtatim ſequuti ſunt Romani quidam centuriones à Soſio. Sed adhuc reſiſtebat interior murus, nec ſuperari ante quintum decimum diem potuit. Tum vero urbs inferior, cum veſtibulo Templi capta, porticibus quibuſdam circa delubrum inflammatis: cujus rei invidiam Herodes in Antigonum detorquebat.

Una cum Templo.

XXXIII. Interim Judæi qui partim in templum interius, partim ad ſuperiorem urbem confugerant, legatis ad Soſium miſſis *ſacræ rei faciundæ otium* petierunt. eumdem exoraverunt, & qui capti apud Romanos erant, *ut intereſſe ſacro ſinerentur*. Ille ſperans hæc eſſe ſigna deditionem agitantium, utrumque conceſſit. Sed ubi nihilo ſecius in rebellione perſiſtebant, die quadam Saturni facta vis eſt, Templumque pugnando captum: nec urbs defendi diutius potuit. Magna omnis ætatis ſexuſque cædes fuit. Romanis propter obſidionis moram iratis, Judæos accendente factionum inter ſe crudeliſſimarum odio.

Herodi Regnũ Judæorum traditur.

XXXIV. Antigonum ad pedes ſe abjicientem immiſericorditer accepit Soſius, comploſis manibus *Antigonam* nominans, vinctumque in cuſtodiam dedit. Sic iterum à Romanis capta eſt Judæorum metropolis, eodem die, quo ſeptimo & viceſimo anno ante expugnata à Magno Pompejo fuerat. Herodi curæ fuit prohibere alienigenarum turbam, arcana Templi & ſacrorum ſpectare contendentem. Idem vix impetravit à Soſio, prædam urbis militibus ſuis adſerente, ut à ſe acceptis pecuniis direptionem remitteret. Inde Soſius aurea corona in Templo dedicata, captivum Antigonum Antonio adducens, diſceſſit, Regno Judæorum Herodi tradito. Atq; ille minime certam ejus poſſeſſionẽ ſibi ſpondens, quãdiu Antigonus ſupereſſet, maximis muneribus expugnavit Antoniũ, ut interfici juberet.

Antigonus ſecuri percutitur.

XXXV. Igitur Antiochiæ deligatus ad palum, flagriſque cæſus, & ſecuri percuſſus eſt: quo ſupplicio neminem adhuc Regum quiſquam Romanus affecerat. Cum hoc extincta nobiliſſimæ ſtirpis dignitas, penes quam ſupra annos centum viginti Sacerdotium & principatus Judæorum fuerat, in Herodem plebejæ gentis hominem, Idumæiſque parentibus ortum conceſſit. Sequenti anno, qui L. Gellium L. F. L. N. Poplicolam, M. Coccejum Nervam Conſules prætulit, quietæ res in Syria fuerunt, abſente Antonio, metuente Antonium Soſio, ſi magnis gerendis rebus obſcurare gloriam Imperatoris legatus videretur.

Urb. con., an. 717.

Monæſes Parthus ad Antonium confugit. Plutarch. Herat. 16. Appian.

XXXVI. Sed Parthi bellum ingens inter ſe moverunt, ob Phrahatis novi Regis crudelitatem & vecordiam; qui poſt multa parricidia nemini jam parcere poterat, nobiliſſimo cuique infeſtior, quo magis ſibi ab hoc genere metuebat. Igitur multis quaquaverſum diffugientibus, ad Antonium Monæſes venit. Erat vir illuſtris ac potens, & prioribus adverſus Romanos bellis magna virtutis fama.

Digitized by Google

Quapropter Antonius eum Themiſtocli, ſe magno Regi comparans, tres ei donavit urbes, Lariſſam, Arethuſam, Hierampolim, quam & Edeſſam, & prius Bambycem appellatam ſupra ſcripſimus. Parthic. Dio. lib. 48.

XXXVII. Interim Roma multiplici prodigiorum denunciatione eſt exterrita. Quippe *Delphinas concurriſſe invicem cruenta pugna circa Clupeam ferebantur:* Romæ ſanguinem inter pluviam lapſum cælo, varie diſtulerunt volucres: ludis Romanis, Senatorum in Capitolio, ſicuti mos erat, epulatus eſt nemo. Liviæ quoque oblatum omen ſicut ipſi lætum, ita civibus formidabile habebatur. quippe circa tempus nuptiarum cum Auguſto, in Vejentanum ſuum eunti, prætervolans aquila gallinam albam, ramulum lauri cum baccis ſuis roſtro tenentem, in gremium abjecerat. *eam* quum *ali Livia, ſerique ramum* haruſpicum monitu juſſiſſet; tanta pullorum ſuboles provenit, ut ea villa diu poſtea *ad Gallinas* vocaretur, quæ via Flaminia juxta nonum ab urbe lapidem fluvio Tiberi inædificata fuerat. Prodigia. Plin. 15. 30. 18. Suet. Galb. c. 1.

XXXVIII. Ramus etiam, quamquam ita creſcere laurum Democritus & Theophraſtus ambigant, tale lauretum produxit, ut poſtea diutiſſime Triumphis Cæſarum ad coronas ſufficeret. Ea res potentiam Cæſarianæ domui ſtabilem videbatur promittere. Percellebantur etiam homines crebra mutatione magiſtratuum, quum nonnulli eadem die inirent ejurarentque: nihil inde quærentes amplius, quam honorem nominis, & ſpem adipiſcendi provinciam, ac cætera non niſi magiſtratu functis tribui ſolita. Contra erant qui magiſtratus capeſſere paupertate aut alia cauſſa vetebantur. Nam & qui apud Pompeium erant, quaſi merito arcebantur deſponſis honoribus: & quidam bonis amiſſis ſumptus tolerare non poterant. Crebra mutatio magiſtratuum. Theophr. de Plantis. 1. 3.

XXXIX. Inter quos M. Oppius, propter pietatem in parentem gratus plebi, quum Ædilitatem prætermittere ſtatuiſſet, ſtipe collata ſeque & impenſam munerum exhibuit: quum etiam in Theatrum ingreſſi quidam, hiſtrionum ſpecie cum perſonis, pecuniam contulerunt: animorum ſuorum obſequentes judicio, periculum ne *inimicis Triumvirorum faviſſe* dicerentur, hac cautione vitantes. Nec hic ſtetit in Oppium populi amor: quin & mortuum paulo poſt in Campo Martio funeravit. Sed invidia nobilitatis oſſa ſepulti translata ſunt alio: Pontificibus monentibus, *locum ſacrum eſſe, neque contaminandum mortuorum reliquiis*: quum tamen multos ibi ſepeliri & paſſi jam & paſſuri eſſent. Eodem vere M. Antonius Athenis egreſſus, cum trecentis navibus, Brundiſii non receptus, Tarentum appulit; promiſſum Cæſari auxilium ferens. M. Oppii pietas honorata. Appian. lib. 5. Civil. Plutarch. Ant. cap. 46.

XL. Sed Cæſar exſpectare dum ſua claſſis præſto eſſet, maluit: licet ſemel iterumque invitatus, ut apparatu Antonii, ſuſfecturo ad id bellum, uteretur. Apparebat aliquid ſubeſſe querelæ ac ſuſpicionum. Idcirco Octavia quæ comitata virum ex Græcia fuerat, exoravit eum, *ut ad fratrem mitteretur*. Alteram ea jam filiam apud Antonium pepererat, & tum etiam erat prægnans. Hæc in itinere occurrens Cæſari, primariis amicis ejus adjunctis Mæcenate & Agrippa, multa precum humilitate contendit, *ne ſe miſerrimam omnium matronam ex omnium feliciſſima redigi paterentur*. Octavia virum & fratrem conciliat [illegible] det. Dio. Appian. Plutarch.

XLI. *Nunc enim*, inquit, *totus orbis me beatam prædicat, ſuſpicitque duorum Imperatorum, alterius ſororem, alterius conjugem. Si uero, quod dii ne ſi-* Ejus ad fratrem oratio. Appian.

Triumviratū retinent ex pacto Cæſar & Anton.

rint, prava conſilia vos in bellum egerint, uter veſtrum ſit futurus ſuperior, in incerto erit: unum erit certiſſimum, me, utcumque res ceciderit, in perpetua ſolicitudine & luctu fore; cui in qualibet viri fratriſque fortuna, ſempe plus offeretur quod cruciet, quam quod reficiat. Cæſar ad hæc objicere, *ſe deſertum ab Antonio, maximum in diſcrimen incidiſse: ſed & miſsum in Africam eſse Calliam, ut fœdus contra ſe cum Lepido jungeret.*

Antonii & Cæſaris certamen humanitatis.

XLII. Tum Octavia: *Calliam ad Lepidum non alia cauſsa miſsum eſse ſcio, quam ut de matrimonio ageret. Cupiebat enim Antonius deſponſam adoleſcenti Lepido filiam collocare, priuſquam Parthicum ad bellum proficiſceretur. Prius autem crimen ita diluit Antonius, ut tibi per Mæcenatem ſatisfactum eo nomine credam.* His obteſtationibus, & quia Calliam etiam miſerat Antonius, ut ex ejus quæſtione deprehenderetur veritas: ita Cæſar emollitus eſt, ut non accepto Callia *cum Antonio ſe colloquuturum* diceret, *inter Tarentum & Metapontum, circa fluvium Evonymum; ſi & illi videretur.* Accepta conditione, quum eodem forte tempore ad flumen uterque veniſſet, Antonius carpento deſiliens, in Scapham forte ſtantem eo loco ſe conjecit ſolus, trajecturus ad Cæſarem: contendit & ille viciſſim prævenire cupiens Antonium; & aliquamdiu occurrentium ſibi in amne certamen fuit, uter in alterius ripam fidemque ſe traderet prior, ſed vicit Cæſar, *ad duos unum ſe proficiſci* dicens, *non ad Antonium modo, ſed & ad ſororem ſuam.*

Nova inter eos pacta. Plutarch. Appian. Dio.

XLIII. Itaque conſcenſo Antonii carpento, cum eodem Tarentum profectus, ea nocte apud illum manſit ſine corporis cuſtodibus. Poſtridie rurſus apud Cæſarem eadem omnia Antonius fecit. Adeo duo illi ſummæ fortunæ competitores, & rationibus ſuis conducere putabant, intimam familiaritatem levibus ſuſpiciunculis, & profeſſa odia ſummæ benevolentiæ ſignificationibus viciſſim obruebant. Cæterum quia Cæſar, bellum Siculum ſequentem in annum differebat; Antonius in Parthos properabat; ille navibus indigebat, hic legionibus; inſtituta eſt permutatio, uti Cæſar Antonio duas legiones Italicas daret: hic Cæſari roſtratas cum remigio centum. Sic & claſſem adeptus eſt Cæſar, qua egebat; & ſumptu liberatus Antonius, milites nactus, quos Italiam obtinente Cæſare, licet ex prioribus pactis delectuum jus haberet, difficulter confeciſſet. Octavia quoque, præcipuum & inſtrumentum & vinculum inſtauratæ amicitiæ, viro mille delectos milites impetravit à fratre; fratri viciſſim decem phaſelos à viro: quod genus navium inter longas & onerarias ferme medium eſt.

Etiam de retinēdo Triumviratu. Dio. Cornel. Nep. Attic. 12. 1. Appian. Plutarch.

XLIV. Acceſſerunt nova ex ſponſalibus firmamenta, & Antyllo, quem Antonio Fulvia pepererat, filiolam ſuam deſpondit Cæſar; & Antonii Octaviæque filiola Cn. Domitio pacta eſt, qui modo hoſtis acerbiſſimus Triumviris, & proſcriptus inter parricidas fuerat. Sed facile fuit quidvis polliceri, nihil ſervaturis, niſi quod poſtea quoque ſibi profuturum cenſuiſſent. Sub idem tempus, opinor, etiam auctore Antonio Pomponiam Agrippa duxit, T. Attici filiam, Equitis Romani affinitatem generoſarum nuptiis anteponens, quum propter ſummum in amicitia Cæſaris gradum, nullius non conditionis poteſtatem habere videretur. Præterea convenit, *uti Sex. Pompejo Sacerdotium & Conſulatus, nuper pacta eriperentur; ipſi nihilominus, elapſo tempore Triumviratus, in aliud quinquennium poteſtatem retinerent.* His peractis profectus Antonius, liberos ſuos

Digitized by Google

ex utroque matrimonio, & Octaviam conjugem ad Cæſarem remiſit Corcyra, ne moleſtiarum ac periculorum, qualia bellum affert, haberet participes: niſi forte, quod eventus affirmat, plus de Cleopatræ amoribus, quam de bello ſolicitus, amoliendum hoc in tempore impedimentum judicavit.

Claſſis nova luſtratur. App. Dio. Oroſius. 6.18.

XLV. At Cæſar novis copiis navalibus auctus quamquam prius quieſcere eo anno ſtatuerat, bellum incępit, non pœnitendis initiis, niſi quod Menas ingenio levis, & cum fortuna mutans animos, præterea Sabino parere non ferens, impetrata fide, cum ſex aut ſeptem navibus iterum ad Sextum transfugit. Exiſtimatum etiam eſt, minis Antonii perterritum, & quotidianis cœterorum Pompeii libertorum exprobrationibus promiſſiſque præbuiſſe aures. præſertim ultione ſumpta de Menecrate, quem præcipuum inter Pompejanos inimicum habuerat. Cæſar offenſus hac perfidia, in Sabinum effudit iram, ablata tamquam indiligenti claſſis præfectura, quod fugam tot navium non ſenſerat. In ejus locum Agrippa maritimum imperium acepit: à quo interim nova confecta claſſis Romano more luſtrata eſt. Conſtitutis ad ipſas undas altaribus, naves inſtructæ circumſtabant magno omnium ſilentio, interea Sacerdotes re divina juxta mare facta, ducibus aſſumptis piacularia exta navigio impoſita ter circum claſſem circumvehebant; invocabantur potentia maris numina, *uti quæ detrimenta, quæque pericula deſtinata claſſi fuiſſent, ea in hoſtium caput expetant.*

Nec ideo minus tempeſtate perit. Dio. lib. 49. Plin. 7.45.2. Vell. 2.79.3. App.

XLVI. Poſtremo pars extorum, turba favente linguis, in mare projiciebantur; partem adolebant altaribus. Tum educta portu claſſis animi ſpeiq; Cæſarem implevit, undique cincturum navibus Siciliam. Quippe & Antonianæ naves jam ad Fretum proceſſerant: & Lepidus quantumlibet invitus, auxilia promiſerat. Sed maxime nova claſſe confidebat, mira firmitudine ſpecieq; compactis navibus, quæ neq; roſtrorum timerent impetum; & magnum numerum propugnatorum caperent, & turres portarent, unde tamquam è muro in ſubjecta hoſtium navigia pugnari poſſet. Cęterum omnes iſtas cogitationes momento quaſi tempeſtas circa Palinurum promontorium adorta diſſlavit. Res hoc modo geſta eſt. Conſtitutum erat, uti A. D. Kal. Julias (quod ob patris memoriam ſibi fauſtum fore ominabatur) tribus diverſis claſſibus Pompejus oppugnaretur.

Qua & Lepidus corripitur. Strabo lib 6. App. Vell. 2.80.2.

XLVII. Ille contra *Plennium* quemdam *cum una legione, & magna multitudine velitum Lilybaum & vicina loca tueri* juſſit: & præſidia ad Orientem & Occidentem diſpoſuit, inſulis etiam occupatis, Lipara præſertim & Coſſura, ne harum opportunitate hoſtes juvarentur. Meſſanæ vero (hanc habebat arcem belli) quod roboris erat in claſſe ſecum habebat; inde quamlibet ad neceſſitatem occurſurus. Interim die dicta Lepidus ex Africa ſolvit; mille ducens onerarias, ſeptuaginta longas, in quibus erant ſemiplenæ legiones duodecim, equitum Numidarum quinque millia, magnuſque apparatus alius. Interim & à Tarento Statilius Taurus cum navibus Antonianis centum duabus adfuit; cęterarum enim remigium peſtilentia nuper exhauſerat.

Et tamen in Siciliam eſcendit.

XLVIII. Cæſar Puteolis facto ſacrificio, projectiſque è Prætoria in mare extis profectus eſt, Ap. Claudio cum magna multitudine navium poſtremum agmen cogente. Ubi tertia dies venit, vehemens Auſter adgreſſus eſt omnes, Lepidique multas onerarias depreſſit. Tenuit tamen ille Siciliam, concluſoque intra Lilybæum Plennio, multa circum oppida armis aut deditione cepit. Taurus

Ex diverſo Pompeius hac felicitate non ad induſtriam, ſed vanitatem & ineptias excitabatur: jam haud diſſimulanter *Neptuni filius* appellari volens, cujus ſpreto numini duplex naufragium Cæſaris, & alterum quidem per æſtatem immiſſum imputabat. Idcirco & paludamentum induit cyaneum pro purpureo, & Neptuno Salaciæque, parentibus ſcilicet ſuis, bobus auratis & equo fecit. Sed & equos vivos, quidam *& viros* addunt, conjecit in Fretum. Nec tamen ſecurus audiit, *iterum inſtare Cæſarem*, quam cum ſtrenuo & irrequieto res eſſet, conſiderans. Idcirco Menodorum *ire ſpeculatum quid fieret in Italia* juſſit.

Pompeii vanitas. Plin. 9. 6. 1. App. Oroſius. Sueton. Dio. lib. 48. Porphyr. ad Horat. Epod. 9. Auct. de vir. illuſtr. c. 84.

II. Ille dolens ſibi claſſis imperium non eſſe redditum, ſed ſolummodo paucarum navium, quas reduxerat, præfecturam relictam; ne contra Lepidum quidem opera ejus Pompeium uti voluiſſe; iterum agitare proditionem animo cœpit. Cæterum quo majoris apud Cæſarem fieret, ſi prius edidiſſet plura documenta, quantum in eo præſidii partibus eſſet; omne quod ſecum habebat aurum, inter ſuos diſtribuit, ut promptioribus ad omnia uteretur. Ergo duodeviginti paſſuum millibus tridui ſpatio eremigatis, impreſſionem in naves Cæſaris ſæpe fecit, ad tuenda loca ubi novæ aliæ fabricabantur, diſpoſitas. Ex his binas ternaſve ſubinde abripiens, ſimul onerarias in ſtationibus incurſu intercipiens aut corrumpens, omnia pavoris atque conſternationis implebat. Non enim Cæſar modo, ſed etiam Agrippa petendæ materiæ cauſſa tum aberat: quoque maius audaciæ ſimul & artis ſpecimen ederet; aliquando nave in mollius ſolum ſponte impacta, in luto ſe obhærere ſimulavit; donec decurrentibus velut ad certam prædam hoſtibus, inhibendo ſe expedivit, abiitque cum plauſu & cachinnis, non ſine ſtupore & verecundia Cæſarianorum.

Menas virtutem oſtentat. Appian. Dio.

III. Sed ubi maturum eſſe putavit, dimiſſo Senatore, quem cœperat, Rebilo, præſtruxit ad novum conſilium viam. Deinde commentus apud ſuos, *Mindium Marcellum*, jam à tempore Dictatoris familiarem Cæſaribus, *ad ſe tranſiturum*, cuius nuper amicitiam Romæ comparaverat; ſine ſuſpicione cum eo in quadam parva inſula congreſſus, mentem ſuam aperuit, *ſe coactum injuriis Calviſii, quas pati non potuiſſet, ad Pompeium refugiſſe. nunc amoto Calviſio, nihil obſtare quin redeat ad Cæſarem non male de ſe meritum; modo fides à M. Meſſalla detur*, nam hic per abſentiam Agrippæ claſſi præerat. Nec diu dubitavit Meſſalla, Cæſari gratum ſe facturum admonitus aut conjiciens.

Menas iterum ad Cæſarem tranſit. Cic. Fam. 18. 6. Dio. lib. 49. App.

IV. Ergo ubi cum aliquot triremibus Mindius adfuit: tanquam à Cæſaris partibus tranſiens, adjunxit ei ſe proditor, & ſuos partim volentes, alios repugnare validiori non auſos, tranſduxit. Poſtquam in conſpectum Cæſaris admiſſus eſt, ad genua procidens oravit veniam, nihil excuſans. Et eam quidem haud gravatim tribuit Cæſar: cæterum ingenio tam mutabili nihil poſtea maioris rei credidit; deditque negotium certis hominibus, diſſimulanter eum cuſtodiendi: præfectos triremium qui manere nolebant, quo cuique viſum eſt abire dimiſit. Jam refecta claſſis erat, & Cæſar Vibonem appulſus, Meſſallam cum duabus legionibus tranſmittere in Siciliam juſſit, Lepidique copiis coniunctum ſtationem agere in Tauromanitano ſinu. tres alias legiones ad ſtatuam (Stylida vocant Græci) excubare juſſit; quod is locus ad duodecimum à Rhegio milliare diſtans, breviſſimum in Siciliam traiectum habebat.

Sed Cæſar ei parum fidit poſtea. Dio. Oroſius 6. 18. App. Strabo. lib. 6.

Digitized by Google

Lepidi legiones aliquot male mulctantur. Appian.

V. Sed Taurus à Tarento Scylacium, obverſum Tauromenitanæ regioni promontorium petiit, itineri ſimul prœlioque paratus. Nam & mari ſpeculatoria navigia præmittebat, & litora curabat exploranda per equites. Ideoque Cæſar à Vibone tranſgreſſus, probata Tauri diligentia ſecurior, eodem rediit. Pompejus adverſum hæc iiſdem locis præſidia conſtituit, quibus per eamdem æſtatem habuerat. Interim quatuor Lepidanæ legiones, deceptæ ſpecie occurrentium navium, nam à Lepido miſſas exiſtimaverant, in Papiam Pompeii ducem inciderunt: maleque mulctatæ, ne Lepidi quidem navibus, quæ poſtea venerant obviam auſæ confidere, vario & miſerabili errore, multas onerarias amiſerunt. Sed & duæ ferme legiones deſideratæ: pleriſque in mari varia peſte conſumptis, & ſi qui enare potuerant, exceptis à Tiſieno Gallo Pompejanarum partium duce. cęteri ſtatim aut poſtea pervenerunt ad Lepidum, quum ad Sextum Papias abnavigaſſet.

Cæſar fretum tranſire ſtatuit. Plin. 3. 8. 12. Appian. Dio.

VI. Sed eum univerſa claſſe Cæſar explorato profectus ad Strongylen, quæ ſeptem Æolidum una eſt; quum ex magna ſpecie copiarum, quas circa Pelorum & Mylas & Tyndaridem agere videbat, ipſum adeſſe Pompejum conjectaret, relicto eum imperio Agrippa Vibonem repetiit, pedeſtres copias adducturus. Inde ad caſtra Tauri citatis itineribus tranſgreſſus, cum tribus legionibus & M. Meſſalla fretum tranſire ſtatuit, ut per abſentiam Pompeji Tauromenio capto, duabus ex partibus illum angeret. Interim & Agrippa è Strongyle tranſjecit Hieram, eaque capta ſe paravit, ut poſtridie Mylas tranſvectus Democharem adoriretur, qui ſtationem ibi cum quadraginta navibus habebat. Sed ubi cum dimidia parte claſſis Hiera profectus, non exire Democharem vidit, contempta hoſtis ignavia rediit, ſequenti die claſſem univerſam adducturus. Viciſſim Democharès non alias Agrippæ naves eſſe ratus, & has ipſas tardas & graves noctu evocavit Pompejum eo propoſito, ut conjuncti Agrippam aggrederentur.

Agrippæ pugna cum Pompejanis. App. Dio. Hor. Epod. 9.

VII. Igitur poſtridie ſub idem ferme tempus utrimque claſſibus eductis, quum Agrippa & Apollophanem cum quinque & quinquaginta navibus adeſſe, & cum aliis ſeptuaginta Pompejum ſequi cognoſſet, nuncio celeriter ad Cæſarem miſſo, in magnis animi fluctibus fuit: idemque & Demochari ſimilibus cauſſis acciderat, & niſi fuga præter turpitudinem haud minus periculi quam prœlium habuiſſet, non dubitabatur utrobique, quin præſtaret recedere. Sed quia digredienti ſequuturus hoſtis timebatur, pari aliquamdiu Marte concurſum eſt. Pro Pompejo celeritas navium, arteſque gubernatorum, & remigum erant; Agrippa plures & firmiores habebat: & robur Cæſariani militis adæquabat Pompejanorum deſperatio. fugitivi enim plerique erant, quibus ſi caperentur, ne ſimplex quidem ſperari mors poterat.

Navis unius caſus memorabilis. Appian. Pollux 5. 17. Dio.

VIII. Memorabilis in hoc prœlio caſus unius navis fuit, quam Agrippa præ cæteris petebat, quod ea Papiam invehi cognoverat; incurritque impetu tam violento, ut prora diſcuſſa carinam aperiret: & qui in turribus ejus conſtiterant, in mare excuterentur. Igitur & navem aqua copioſa admiſſa celeriter merſit, cum thalamitis, (ſic appellantur ordinis imi remiges) cæteri tabulato perfracto enatarunt. Et Papias in proximam navem receptus, pugnam repetiit. Pompejanorum enim ſcaphæ paſſim oberrabant, quibus exciperentur nautes,

fractis

Digitized by Google

fractis aut amiſſis navibus. Nam & integræ relinquebantur, quoties ferreis manibus comprehenſæ defendi adverſus tanto validiores non poterant.

Secundum locum tenentibus neceſſaria prudentia. Appian. Dio. Excerpt. Valeſ.

IX. Idcirco Pompeius ex edito loco conſpicatus quæ fierent, ſignum receptui dedit, jam adveſperaſcente die. redieruntque ſervatis ordinibus, ad litora non aſpera aut ſaxoſa, ſed quę multo cœno limoſa erant, applicantes: Agrippa quum eupeeret, inſequi non potuit, ne eum magnis ſuis navibus in brevia delaberetur. ideirco jactis in alto anchoris ſubſtitit, tamquam iterum invaſurus vel per noctem: ſed monentibus amicis, *ne militem nimiis vigiliis & laboribus debilitaret, neve nimium crederet infido mari*, vix tandem ſe recepit. Sunt qui dicant, *Cæſaris invidiam veritum, abſolvere victoriam noluiſſe*. Sed & dicere ſolitum inter familiariſſimos, *ſecundum locum tenentibus magna prudentia opus eſſe; velle enim præpotentes, laboribus & periculis eorum maxima conſequi, ſed hoc ſciri credique ab hominibus nolle; dandam igitur eſſe operam, ut perficiendis ingentibus operibus ſtrenue deſudent, perfectorum titulo cupide ſolerterque cedant*.

Pompeius ſuos laudat. App. Oroſius. 6. 18. Dio.

X. Hoc prœlio Pompeius quum naves amiſiſſet triginta, hoſtiles quinque corrupiſſet, laudavit tamen ſuos, donavitque, *pro victoribus ſibi eſſe* pręfatus, *qui cum tantis navibus æquo Marte dimicaſſent; non enim prælium iſtud; ſed hoſtilium murorum oppugnationem videri*. Subjecit, *ſe quoque navium ſuarum altitudini non nihil adſtructurum eſse*. Interim Cęſar, ubi Meſſana digreſſum Pompeium, fretumque ſine idonea cuſtodia relictum ſenſit; cum Antonianis navibus Tauromenium petere conſtituit. Cæterum Pompeius id ipſum conjectatus, parte navium Mylis relicta, quę pręſentis Imperatoris ſpeciem Agrippæ facerent; quum poſt prœlium leviter cęnaſſet, continuo Meſſanam redierat. Agrippa vero pro præſenti copia milite refecto Tyndaridem, quæ dedebatur advectus, oppidum volentibus incolis recepit; ſed mox à præſidiariis ſtrenue pugnantibus ejectus eſt.

Cæſar in Siciliam tranſit. Dio. App. Fazellus Hiſtoriæ Siculæ lib. Thucydid. 6. 2. 35. Plin.

XI. Aliis tamen oppidis recepta ſunt ejus præſidia: quibus rebus conſumpta die, ſub tenebras pridianam ſtationem repetiit. Jam Cæſar è Scylacio provectus Leucopetram attigerat, ubi certioribus nunciis Pompeium ad Mylas Agrippæ concurriſſe doctus, ſtatuit noctu tranſire Fretum, & in Agro Tauromenitano copias exponere: ſed cognito prœlii eventu, haud ſatis decorum victori putans, per tenebras ſubrepere, expectata luce, quantum capere militum naves poterant, vacuo mari transjecit: cæteris cum Meſſalla relictis, quos remiſſis mox navibus arceſſeret. Cæterum Tauromenii non receptus, prætervigato amnis Onobalę oſtio (Cantarum hodie vocari autumant) & fano Veneris, ad Archegetam appulit. Id loco nomen erat à parvo ſimulachro Apollinis, *quod ibi poſuiſſe Chalcidenſes* ferebantur, *hoc duce ad condendam coloniam ex Eubœa profecti; quum Naxum, quæ poſtea Tauromenium eſt appellata, occupaſſent*.

Eius ibi periculum. App. Dio.

XII. Hic exſcenſione facta, ſimul terram Cæſar attigit, lapſante veſtigio procubuit. nec exterritus ſacra fecit deo, caſtriſque ibi collocatis oppidanorum tentare animos decrevit. Nondum abſolutum vallum erat, quum Pompeii magna claſſis cum ipſo Imperatore adfuit, in defeſſorum locum integris repoſitis remigibus: ſimul & equitatus eius conſpectus eſt, pari celeritate per litora tranſcurrens: & alio loco pedeſtres copiæ apparuerunt. Ea repente res objecta magnopere Cæſarianos exterruit, qui victum prelio Pompeium, nuſquam diſcedere poſſe

per Agrippam putaverant. Neque abſurde creditum eſt, *ſi undique ſimul factus impetus eſset deleri Cæſaris exercitum potuiſſe*, tres omnino legiones erant, cum equitibus quingentis, quorum nondum advecti equi erant. velites mille, voluntarii ex novis coloniis duo millia, cum claſſiariis.

Cæſar ſuos hortatur. Oroſius 6. 18. App. Dio.

XIII. Sed equitatus tantum impetu in munientes facto, interturbavit opus, nequidquam: navibus, ne ſero diei prœlium inirent, ſub Coccyno capientibus ſtationem: peditatu in oppidum Phænicen abducto. Cæſar hac opportunitate uſus, non intermiſſo per noctem labore caſtra permunit, deinde traditis L. Cornificio copiis, ante lucem cum claſſe profectus eſt, occupaturus tranſitum, antequam præcluderetur, & minus timens Pompeii naves, ut paucas numero, & recens victas. Igitur dextra acie Titinnio commiſſa, ſiniſtra Carcio, ſi modo recte traditum nomen eſt; vectus Liburnica claſſem circumiit, ſolicitus hortator: quo tempore, ne forte adgnitus ab hoſtibus in periculo eſſet, Imperatoria inſignia depoſuit. In eo curſu, quum obviam ſe Pompeius tuliſſet, bis congreſſi, ad noctem uſque depugnarunt.

Cladem accipit à Pompeianis. Liv. Epit. Dio. Appian.

XIV. Tum vero Cæſaris haud dubie inferior fortuna fuit, multiſque captis aut merſis navibus, pars cæterarum, ipſo fruſtra hortante verſus Italiam fugit, quas Pompeiani neutiquam longe inſequuti, ad reliquas oppugnandas redierunt. Et harum pleræque tum merſæ ſunt, aut in hoſtium devenerunt manus. & ſi quis enatare ex his potuit, ab equitatu Pompeii litus obeunte capti aut interempti ſunt: Pauci ad Cornificii caſtra penetrarunt, à velitibus ejus deducti; nam gravem armaturam educere adverſus legiones victoria ſuorum alacres, minime tempeſtivum judicabat. Ipſe Cæſar in multam noctem jactatus, & animi pendens, utrumne Cornificium, an vero Meſſallam peri oporteret, bona quadam fortuna ſub portum Abalam, cum uno tantum ſatellite delatus eſt. quem à montibus decurrentes quidam exceptum, & in acatium ex acatio translatum, quominus deprehendi ab hoſtibus poſſet, animo & corpore ægrum, ad Meſſallæ caſtra deportarunt.

Omine quodam confirmatur. Dio. Plin. 6. 19. 1. Appian.

XV. Nec quidquam habuit antiquius, quam miſſa ad Cornificium Liburnica, ſignificare *ſalutem ſuam, & maturum auxilium* polliceri; miſit etiam circum vicinos montes, *Cornificio* jubens *opitulari quotquot poſſent*. Curato deinde corpore poſt modicam quietem, ad Columnam Rheginam profectus eſt, deducente Meſſalla, ubi Carrinas cum tribus legionibus conſtiterat, juſſu Cæſaris in Siciliam traiecturus. At tum Liparam præmiſſus eſt à Cæſare mox ſequuturo. Sed hanc animi agitationem conſolata eſt res parva dictu, niſi ſuperſtitione inflaretur; piſcis è mari exſiliens ad pedes ambulantis ſe abjecit. Hoc argumento ſpoponderunt vates, *ſub pedibus Cæſaris futuros, qui tum tenerent maria*. Idcirco jam tranquillior animo ſcripſit ad Agrippam, *ut ad eximendum periculo Cornificium, expeditas copias duci Laronio mitteret*. Mæcenatem iterum ablegavit Romam, atque is correptos aliquot, novarum rerum auctores ſupplicio affecit publice.

Meſſallæ fides in Cæſarem. Liv. Epit. Dio. Appian.

XVI. Meſſalla Puteolos navigavit, ut legionem primam à Vibone adduceret; præclaræ fideì ſpecimine edito: nec enim omni ope humana deſtitutum interficere arduum fuiſſet, ſi proſcriptorem ſuum potius, quam Imperatorem cogitare maluiſſet. Interim in magno periculo cum expoſitis militibus Cornifi-

Digitized by Google

eius verſabatur. Armis caſtriſque tutum fames oppugnabat: nec ignarus eius rei Pompeius, provocante Cornificio detrectavit certamen. Idcirco navibus incenſis, quæ forte delatæ ad caſtra eius è prœlio fuerant, Mylas inſtituit petere, laceſſentibus undique Pompeianis. Nam ſive per campeſtria loca pergebatur, equites aſsultabant, ſive per montana & aſpera, Maurus jaculator moleſtus erat, nec itineris facultas, nec pugnæ dabatur; quum levis & expeditus hoſtis ſubſiſtentes refugeret, abeuntes inſequeretur.

XVII. Et erant defendendis inermibus occupati, quos ex naufragiis ſervatos in medium agmen receperant: maximus erat in fluminibus tranſeundis metus, quum divulſi invicem, & eum aqua aut luto luctantes multi vulnerarentur. Triduum inter hæc pericula conſumptum eſt. quarta deinde dies certi interitus metum attulit. Deventum in ea loca erat, quæ profluvio quondam Ætnæorum ignium exuſta fuerant, uſque in mare decurrentibus rivis. Rhynea vocabant accolæ, non niſi noctu tranſire ea ſoliti, vitandi æſtus gratia. Sed Cornificiani nec inter tenebras ſuſcipere iter propter ignorantiam locorum audebant; neque ſuſtinere interdiu poterant vim pulveris quo ſuffocabantur, & fervorem plantas, nudis præſertim pedibus incedentium, perurentem. & tamen morari vetabat ſitis, & hoſtilium copiarum formidabilis conſpectus, ad anguſtias, quæ regionem illam ambuſtam finiunt, ab ipſo interim Pompeio adductarum. Cæſarianorũ ſub Cornificio ingens periculum. App. Dio. Diodor. 4. 6e.

XVIII. Magnus erat in agmine numerus sauciorum, qui ad progrediendum invalidi commilitonum humeris portabantur. Sed cum extrema deſperatio coëgit, his depoſitis oneribus, ne ſui quidem ulla jam parcimonia in hoſtes irrumpere. Hoc impetu repulſi Pompeiani primos aditus reliquerunt: nec ideo minus aliæ fauces haud procul inde cuſtodiebantur. Idcirco non labore tantum vulneribuſque & ſiti affectos, ſed etiam fruſtra niti autumantes, vix excitavit Cornificius, oſtenſo fonte propinquo, ut ſemel collectis viribus unicam ſalutis ſpem pugnando capeſſerent. Sed dum multa ſuorum jactura manum cum præſentibus conſerunt, fontem ab alio præſidio hoſtium occupari viderunt. Tum vero penitus omnis defluxit corporibus animiſque vigor: torpenteſque fatigatione & tædio, quod in ipſis erat, perierant; quum eminus conſpecta ſigna legionum, dubia primum, mox ubi cognoſci potuere, certa ſpe deficientes erexerunt. Qui deſperatis plane rebus. Dio. Appian.

XIX. Laronius erat ab Agrippa miſſus cum tribus legionibus & frumento, cuius egere Cornificianos ſciebat. Nam Agrippa, Demochárem alio profectum ſentiens, Tyndaridem ceperat, refertam copiis, & opportuno ad mare ſitu. Idcirco Pompeius ipſum adeſſe Agrippam exiſtimans, tanta celeritate diſceſſit, ut etiam pars impedimentorum in caſtris relinqueretur. At Cornificiani milites fonte potiti, quamquam monentibus de periculo ducibus; adeo biberunt intemperanter, ut multi præcluſo ſpiritu inter hauriendum exanimarentur. Cæteros ad Agrippæ caſtra perductos ſuperveniens paulo poſt Cæſar laudavit donavitque ex merito, vim enim maximam, non hoſtium modo, ſed quæ ſunt hominibus intolerabilia famem, ſitim, æſtum ſuſtinuerant. Cornificius quidem tantum ſibi ſervatis hiſce copiis tribuit, ut poſtea Romæ, quoties à cęna rediret domum, elephanto vectaretur. Agrippæ providentia eripiuntur. Dio. App.

XX. Interea Cæſar ingentem exercitum in Siciliam tranſduxerat, legiones unam & viginti, leviter armatorum plures quinque millibus, equitum viginti. Cæſar Mylenſium fauces occupat. App. Dio.

Digitized by Google

Cæterum totum ferme litus Pompeiana præſidia tenebant, continuos ignes alentia, ut metu incendii naues Agrippæ, quem maxime timebant, deterrerent. Tauromenitanas quoque fauces, & quæ ad Mylas ſunt, Pompeius occuparat; montanoſque calles muris eductis præcluſerat. Sed & profectum Tyndaride Cæſarem, oppoſitis apud Dianium caſtris, levibus equitum prœliis diſtinuit, pugnæ ſe nolentem committere. donec fama adventantis Agrippæ excitus, ad Pelorum tranſcucurrit. Sic relictas hoſtium diceſſu Mylenſium fauces Cæſar occupavit, recepto etiam Dianio, parvo oppidulo, ſed magnæ in fabulis famæ, propter *Solis armenta*, quæ *ſocii Vlyſſis ibi mactaſse* ferebantur.

Sine tabernaculo pernoctat. Oroſ 6.18. Appian. Dio.

XXI. His rebus cognitis, & comperto adventum Agrippæ falſo jactatum fuiſſe, Tiſienum Gallum Pompeius accivit. ei Cæſar obviam iturus, aberravit à via circa Myconium: & quia cum expeditis copiis, ut ad prœlium proceſſerat, noctem tempeſtatibus horridam ſine tabernaculo exegit, ſcuto tantum Gallico, ſuſtinentibus per vices militibus tectus. Emicabant inter præcipitatos imbres ex Ætna prorumpentes flammæ, cum terribili mugitu, adeo quidem, ut Germani locorum imperiti, præ conſternatione cubilibus exſilirent; nec amplius fabuloſa crederentur, quę de montis eius incendiis, ignium que torrentibus antiquitas tradiderat. Inde progreſſus ad vaſtandum agrum Palæſtanum, Lepido forte per ea loca frumentanti occurrit.

Cum Lepido coniungitur. App. Dio.

XXII. Namque is tempeſtatibus & inſultu Democharis amiſſa parte navium, non ad Cæſarem continuo, ſed Lilybæum contendit, neceſſitate incertum an conſilio, eoque ipſo ancipiti, ſive ut Cæſarem luctari ſolum cum Pompeio ſineret; ſive ut ab illo virium hoſtilium partem abſtraheret in ſeſe: Tiſienum certe hactenus detinuerat. Igitur conjunctis ambo copiis Meſſanam obſidione clauſerunt. Sed cito exortæ ſunt ſuſpiciones & diſcordię, quum Lepidus pari cum Cæſare poteſtate ageret; Cæſar eum legati potius loco habere deſtinaſſet. Ea cauſſa feſtinationis Cęſari fuit, ne Lepido ſpatium daret cum hoſte tranſigendi. abſque hoc enim fuiſſet, ſpes erat citra ſanguinem debellari poſſe; quod & frumentaria res & pecuniaria incipiebat eſſe apud Pompeium anguſtior.

Pompeium ad pugnam cogit. App. Dio.

XXIII. Taurus enim miſſus ad hoc à Cæſare, commeatus Pompeii frequenter intercipiebat, civitateſque occupabat, unde alendus illi exercitus eſſet. Ergo cum alteri prœlio decernere lubitum, alteri neceſſum videretur; ad ſummam dimicationem haud ægre deducta res eſt. Continuis aliquot diebus Cæſar inſtructas legiones ante caſtra, naves in mari Agrippa oſtentaverat, reformidante congreſſum Pompeio, quod erat utrobique infirmior. tum vero metuens, ne ſi ſubterfugere prœlium pergeret, tanquam ſua confeſſione victus, à ſociis deſereretur; miſit ad Octavianum quæſituros, *utrum navali pugna velit decernere*: qua parte ſibi pluſculum confidebat.

Maritimo prœlio dimicatur.

XXIV. Cæſarem quoque, licet ſemel iterumque improſpere tentato mari, conditionem recuſare puduit. Dies ergo condicta eſt, in quam trecentis utrimque navibus concurreretur. Terra quoque inſtructæ ſunt acies: ſed ſpectaturæ tantum maritimo prœlio dimicantes. In eo labore ſita utriſque ſumma rerum videbatur: nec ad inſtruendas claſſes quidquam reliqui fecerant. Igitur acriter & diu certatum eſt: quamquam Agrippæ recenti commento Pompeiani graviter infeſtarentur. harpago erat, ſed ea forma, ut & vis eius robuſtior eſſet ſolito, & inevitabilis,

Digitized by Google

impetus. Tignum enim cubitorum quinque ferro coopertum, duobus in utroque capite ferreis annulis firmiſſimis inſtruxerat: ex horum altero pendebat uncus ferreus ad comprehendendas hoſtium naves; alter multos habebat funiculos, quibus harpago ſemel injecta navibus, aptabatur machinis, quarum opera violentiſſimó niſu attraheretur. Neque præcidi tignum ferro munitum poterat; neque propter eius longitudinem ad funiculos pertingi. Victa igitur Pompeii claſſe, pedeſtris etiam exercitus timore correptus Meſſanam verſus abivit.

XXV. Eodem & pauci ex navali prœlio ſe receperunt, ſeptemdecim navibus: quos ipſe quoque mox Pompeius comitatus eſt à Naulocho conſcendens. cæteri varia clade deleti: quum eiectas in litora naves Cæſar incenderet; altum tenentes Agrippa perſequeretur. Inter hæc relictus cum exercitu Tiſienus Gallus, in poteſtatem Cæſaris ſe tranſdidit: exemplumque hoc præfecti equitum imitati ſunt. Hac pugna naves Cæſaris tres tantummodo merſæ referuntur, Pompeianæ duodetriginta: cæteræque omnes, præter ſeptemdecim, quas diximus, incenſę fractæque ſunt, aut in manus hoſtium pervenerunt. Pompeius inter hanc calamitatem exercitus quoque defectione cognita, protinus abiecto Imperatorio cultu Meſſanam certos homines præmiſit, qui filiam amicoſque & pecunias, & quidquid pretioſum erat, jam enim hunc in caſum conſarcinata habebat, in naves ſervatas imponerent. Pompeii claſſis vincitur. Liv. Epitom. Appian. Dio.

XXVI. Miſit etiam Lilybæum ad Plemmium inde arceſſendum, octo legiones ejus fugę comites habiturus. Neque tamen exſpectavit ad ſe properantem, pavidus ducum ſuorum præſidiorumque nunciis frequenter ad victorem deficientium. Igitur cum reliquis navibus relicta Sicilia curſum in Aſiam direxit, Antonium, ob ſervatam in ſimili periculo matrem, ſibi ſperans æquiorem fore. Nec inſequutus quiſquam eſt fugientem, alia per negotia impeditis victoribus, & inter ſe parum amicis. Quippe Cæſar in caſtris ad Naulochum remanens, Agrippam ad obſidionem Meſſanæ miſerat; quod oppidum intraverat jam Plemmius, unaque ſecum hoſtem attraxerat Lepidum. Igitur à duobus exercitibus ſe videns obſideri, de pace oratores miſit. ibi tendente Agrippa, *ut in adventum Cæſaris res integra ſervaretur;* Lepidus & pacem Plemmio ſtatim dedit; & conciliandis eius legionibus, annuit ut una cum ſuis militibus Meſſanam tota nocte diriperent. Ipſe fugit in Aſiam. Oroſ. 6.18. Dio. Liv. Epitom. App.

XXVII. Acceſſit & incendium, ſtudio an inter militarem licentiam temere ortum: & utraque audita clades excivit Cæſarem, ut ſequenti ſtatim die advolaret. At Lepidus adventu Cæſaris cognito, reliquit oppidum, & in colle quodam munito caſtris poſitis, obterere Cæſarem in concione militum cępit, acceptaſque ab eo injurias exponere. Animus enim ei creverat, tot circum ſe videnti ſigna legionum, quarum multitudinem acceptis in fidem Pompeianis, uſque ad numerum viginti duarum adauxerat. Igitur & Siciliam retinere cogitabat, *jure factum* dictitans, *quod & veniſſet in eam inſulam prior, & plures civitates in deditionem* accepiſſet. Cæſar quum & hæc audiſſet fieri, & fauces contra ſe præſidiis infeſſas videret; amicos de injuriis queſtum miſit. Remiſit alios Lepidus, ad diſceptationem provocans. Lepidus Cæſarem criminatur. Dio. App. Velleius. 2 Suet. Aug. 16. 7

XXVIII. Venit Cæſar, & exprobrandis utrimque maleficiis, eo proceſſum, ut ultro citroque minæ jacerentur. Ergo tanquam in vicinia hoſtilium caſtrorum excubiæ diligenter actæ ſunt: & eductæ portu naves ad anchoras ſteterunt, ne à Lepidanis incenderentur: iterumque civile bellum Romani exercitus horruerunt, Cæſar corruptis Lepidi copiis. App. Seneca. Ariſt. Polit. 3. 11. Dio.

Lepidus à militibus ſuis Cæſari proditus.

nunquam concordi inter pares potentia. Lepidus tamen à ſuis quoque poſtponebatur Cæſari, ſegnitiem eius cum induſtria & virtute adoleſcentis comparantibus. Hoc ubi Octaviano innotuit, ſperans promiſſis præmiiſque ad ſe pertrahi Lepidi copias poſſe, per idoneos homines cum ſingulis tribunis atque præfectis egit. ceſſeruntque haud pauci, præſertim qui Pompeium ſequuti, parum ſibi cautum pace cum Lepido facta credebant, niſi conſenſus Cæſaris acceſſiſſet. poſtquam ſatis parata omnia viſa ſunt; cum magno equitatu profectus ad caſtra Lepidi, ſed relictis extra vallum alis, cum paucis ſuggreſſus, quod videretur de pace acturus, intromiſſus eſt.

In caſtra eius venit. App. Vell. 2. 80. 3. Dio. Oroſ. 6. 18.

XXIX. Sed inter incedendum aſtute jactis vocibus, *invitum ſe cogi ad bellum* modo ſingulos modo univerſos teſtabatur: & *Imperatorem* appellantibus quotquot viderant; Pompeiani, quos corruptos fuiſſe diximus, accurrerunt; veniam orantes. ille *mirari* reſpondit, *veniam hos ab ſe petere, qui nihil dum ad promerendum eam feciſsent*. Intellecta vox eſt, & alii mox ſigna tranſtulerunt ad Cæſarem: alii facturi eadem, detendebant tabernacula; quum excitatus tumultu Lepidus ad arma proſiliit: telaque jaci cepta, & armigero Cæſaris occiſo, ipſe quoque percuſſus innoxio ictu, quia thorax pectus defenderat, curſu ſe recepit ad equites. Id præſidiarii milites in proximo caſtello conſpicati, deriſerunt Cæſarem, & in fugam ejus jocati ſunt: nec mora, irritatus adoleſcens caſtellum oppugnavit equitum opera, nec ante quievit, quam illud expugnaſſet. Ceterorum quoque præſidiorum præfecti, ſtatim, aut nocte proxima ſe dediderunt, intacti plerique, pars in ſpeciem tantummodo pauliſper oppugnati ab equitibus.

Lepidus in poteſtatem venit Cæſaris. Oroſius. Dio. App. Vell. Sueton. Liv. Epit.

XXX. Non defuerunt tamen, qui ſerio vim repellerent: donec univerſo adducto exercitu caſtra Cæſar obſedit. Tum vero deſcitum eſt vulgo; & quamquam durante adhuc in Lepidum reverentia communiter nihil moveretur, per partes tranſibatur: & auxilia quæ ſubmittebantur a Lepido plerumque transfugiebant cum illis, ad quos cuſtodiendos venerant. Jam & Pompeianorum reliqui agminibus factis deſerueſant: & apparebat finem deficiendi nullum fore; quum ſigna abeuntium retinens Imperator exclamavit, *hæc ego nunquam dimittam vivus*. abſceſſit tamen, territus violentiſſima voce ſigniferi, *dimittes ergo mortuus*. Poſtremi omnium equites, tanquam ad redimendum moræ crimen, miſerunt ad Cæſarem, *utrumne occidere deberent Lepidum* conſulentes, jam exutum imperio: ſed id quidem vetuit Cæſar. at Lepidus repentina Fortunæ mutatione dejectus, cum pullo amiculo ad Cæſarem venit: cui quum ad genua vellet accidere, ſublevatus eſt ab aſſurgente, vitaq; conceſſa & cum bonis Romam remiſſus, ut inde Circeios in perpetuum exilium ablegaretur, Triumvirali poteſtate adempta. Pontificatum tamen maximum, Octaviano concedente, uſq; ad finem vitę retinuit.

Cæſar ordinat Siciliam. App. Dio.

XXXI. Sublato in hunc modum Lepido, Cæſar ex ſua unius ſententia ordinavit Siciliam: equites & Senatores qui fuiſſent in Sexti partibus, ſupplicio affecit præter paucos: milites in ſuas legiones diſtribuit; urbium quoque penſata merita: pertinacioribuſque pœnæ conſtitutæ; ſponte deditis venia prębita. Rheginis deinde paucitate incolarum laborantibus ſupplementum Cæſar ex ſociis navalibus dedit. Antonio naves ab illo acceptas remiſit, ſubſtitutis aliis in locum earum quæ perierant. Pompeium neque per ſe neque per alios perſequutus eſt, ſive quod è numero patris interfectorum ille non fuerat: ſive ne querendi cauſſam

Digitized by Google

præberet Antonio, ſi videretur in partem illius cum armis tranſcendere. Donativum inde militibus dedit, coronaſque & honores diſtribuit, conceſſitque Pompeianis veniam, & plura promiſit in futurum, pollicitis quam præſente copia ad tantam exſaturandam multitudinem inſtructior.

XXXII. Conductis enim in unum copiis legiones numerabat quinque & quadraginta, equitum millia quinque & viginti, levis armaturæ ſeptem & triginta circiter. Nec tulit miles differri ſpes ſuas, popoſcitque *miſſionem & præmia, quibus donati poſt Philippenſia arma victores fuerant.* Cæſar, quamquam hoc bellum illi minime conferendum videretur, tamen reſpondit *accepturos digna præmia, ſimul Antonius cum ſuis exercitibus affuiſset, quos participes eiuſdem liberalitatis haberi par eſset: miſſionem non impetraturos niſi finita more majorum militia,* minis additis, *ſi tumultuari tam iniquis cauſſis pergerent.* Ne tamen horum contumacia recens dediti exercitus accenderentur, vocata concione lenius egit, *non abeſse longe tempus quo ſatisfieri poſtulatis eorum debeat. Scitis enim*, inquit, *mihi cum Antonio ſic eſse diviſas partes, ut tamen quæ ſummam Reipublicæ, pacem bellumque, cogendoſque & dimittendos exercitus concernant, de communi ſententia ſtatui oporteat.*

Milites miſſionem & præmia poſtulant. Oroſius. App. Dio.

XXXIII. *Igitur quamprimum erit occaſio, erit autem propediem, ne dubitate quin de commodis legionum ſim cum eo diligenter acturus. Interea ſub ſignis neque otioſi Reipublicæ, neque vobis inutiles manebitis. Quando enim beneficio deorum civilia tandem arma quieverunt; ad externa bella vos ducam, ubi neque formidetis ullum ſcelus, neque hoſtes pari robore parique ſcientia armorum habeatis. Illyrios, Pannonios, Dalmatas, neque debita præſtare ſtipendia, & ultro incurſare fines noſtros, dum internis diſcordiis diſtringimur, audiſtis. Eos ulciſci in animo eſt: & ad hæc bella, ſi parum eſſet Imperatorem hæc jubere, ipſi operam veſtram offerre, atque, ut ita dicam, obtrudere deberetis; quo Romani nominis ignominiam vindicaretis in illos, qui niſi veſtros animos veſtroſque lacertos contemnerent; injuriis in populum Romanum abſtinuiſsent. Adverſus hos laudabilis erit ferocia, quam contra Imperatorem veſtrum turpiter & fruſtra conſumitis. Ad lætitiam ulti doloris, ad gratulationem civium, ad defenſæ Reipublicæ gloriam, accedent & à me præmia, & in opulentis gentibus minime expers prædæ victoria erit.*

Ipſe differt in adventum Antonii.

XXXIV. Acclamatum eſt, *ſatis ſibi exhauſtum laboris, nec ad nova bella profecturos, nondum acceptis priorum præmiis ac honoribus.* Atque illo reſpondente *ſe & honores dediſse multos, & additurum coronas alias legionibus: itidemque his qui navali prælio viciſſent, oleaginas; præterea tribunis & centurionibus prætextas, iuſque adipiſcendi ordinis in ſua cuique patria:* tribunus Ofilius nomine, *corollas & prætextas puerorum delinimenta eſse exclamavit; militibus agris opus eſse & pecunia.* Ea vox aſsenſu circumſtantium excepta quum eſſet, Cæſar indignatus de tribunali deſcendit.

Illi reclamant. App. Dio.

XXXV. At laudantibus Ofilium pleriſque, & cæteros incuſantibus, qui ad communem cauſſam contabantur accedere; pari temeritate tribunus negavit *opus aliis fore: ſe enim vel ſolum ad impetranda hæc tam juſta ſufficere.* Sed ille quidem tam ferociter loquutus in præſentia, poſtridie numquam comparuit; neque reſcire vulgus potuit, quid eo factum eſſet. Admonuit hoc exemplum cæteros, ut ne-

Ofilii tribuni ferocia & pœna. Dio.

Digitized by Google

mo unus præcipue, ſed confertim uno ore acclamârent, *mitti velle*. Cęſar ſatis intelligens, nondum militiæ pertæſos, ideo tantum poſtulare miſſionem, ut ſe paulo poſt cum Antonio dimicaturum (id enim fore olim apparebat) redimere operam eorum atque benevolentiam quoquo modo cogerent; minime cedendum judicavit. ſapienter exiſtimans, ſi ſemel vinci paſſus eſſet, numquam militum licentiam avaritiamque ceſſuram, quin aliud ex alio flagitarent.

Cæſar partem copiarum dimittit invitus.
Velleius 2. 81. 2.
Appian.
Dio.
Oroſ. 6. 12.

XXXVI. Igitur ſeveritatem liberalitate temperans, ut diverſa erant genera ætateſque militum, varie cum iis agere inſtituit. & Mutinenſis quidem militiæ ſociis, ut vetuſtiſſimæ legionum parti, miſſionem dedit: *nihilo ſecius exſoluturum præmia* pollicitus, quum hi diſceſſiſſent ex inſula (ſtatim enim juſſerat avehi) cæterique in petenda miſſione perſiſterent, dimiſit omnes qui dena ſtipendia explevisſent; quo numero ferme erant, qui ad Philippos navarant operam. *hos quoque faceſſere* juſſit *ex inſula*. Sic dimiſſis circiter viginti millibus, cæteros pro concione adhortatus, *ne perfidiam non ſponte Imperatoris militiam deſerentium imitarentur*, laudavit, donavitque quingenis denariis, ſpe inſuper facta, *fore ut brevi honore opibuſque cumulati dimitterentur*. Adjunxit *nullius eorum opera deinceps uſurum, quos invitus dimiſiſset, etiamſi inſtantiſſime deprecarentur: neque daturum præmia, niſi quos cauſſa cognita dignos judicaſſet*.

Miles fanaticus dum pugnatur in Sicilia rem nunciat Romę.
Suet. Aug. 94. & 95.
App.
Senec. de Ben. 3. 32.
Oroſius.
Feſt. Triump.
Dio.

XXXVII. Interim ut præſentibus promiſſum donativum repræſentaretur, quam ad rem pecunia deerat, ſtatim à concione Siculis tributum imperavit talenta mille ſexcenta. Sed Agrippæ coronam auream roſtratam; itemque vexillum cæruleum, virtutis cauſſa dedit, qui honos nemini ante eum erat habitus. His ita geſtis, Statilium Taurum, cujus armis interim Sicilia tota ceſſerat, in Africam pro conſule miſit: à quo ſtatim recepta vetere provincia, ne Numidia quidem moram fecit. Ita præmiſſa parte exercituum, cæteros ipſe ſecum ex Sicilia deduxit. Hæc victoria Cæſari, non modo ad ingentem acceſſionem virium profecit, ſed etiam opportuna fuit ad motus Italiæ coërcendos, incipiente jam tumultuari Hetruria; ſed ad famam adventus ejus omnia confeſtim conquierunt. At Romæ quo die parta, eodem etiam annunciata victoria eſt. miles enim quidam. neſcio quo furore correptus, ut tum ſingula maxime gerebantur, ita vocibus ac geſtu expreſſit: poſtremo curſu Capitolium petens, ad pedes Jovis enſem depoſuit, tanquam ceſſaturo poſthac ejus uſu, pacatiſque redituris temporibus.

Senatus adulatur victori.
App.
Dio.
Suet. Aug. c. 24

XXXVIII. Tanto maturius meditari adulationem potuit Senatus, qui olim aſsuefactus ſervire Fortunæ, & quibus illa faveret; immodicos honores redeunti decrevit: ipſi delato arbitrio, partem eorum quam delegiſſet, aut ſimul omnes accipiendi. Obviam etiam egreſſus eſt longiſſimo itinere, ſimul incedente maxima multitudine populi: ſalutantemque deos, & è fanis domum ſe recipientem, proſequuti ſunt. Poſtridie tam in Senatu, ut moris erat, extra Urbem evocato, quam pro concione res ſuas atque conſilia expoſuit, idque, ſicut ſolenne fuit ei in omnibus maioris momenti negotiis, de ſcripto, quod mox edidit. Argumentum erat plenum amoris & benevolentiæ.

Ille gratias agit.
App.
Dio.

XXXIX. Geſtis ſuis enumeratis, gratias agebat Patribus, propter honores delatos. *laudationem enim, ſtatuas, primam ubique ſedem, triumphalem arcum, ovationem, coronam lauream perpetuo geſtandam, ferias anniverſarias qua die viciſſet, atque ea die ut in cella Jovis Capitolini cum uxore & liberis epularetur* decreverant.

Sed

Digitized by Google

Sed ex his tum quædam recuſavit Cæſar modeſta oratione: promiſitque *conſuetis honoribus contentum fore, cum præclara civilis exſtincti belli conſcientia: quo ſublato nunc tranquillitatem atque pacem* jubebat *exſpectari, & quæ inde bona proficiſcuntur. Atque ut ea jam inciperent perſentiſcere, ſe tributa quotquot indicta, nec dum perſoluta eſsent, debitoribus remittere* dixit: *itemque vectigalia nonnulla, & mercedes habitationum.*

XL. Accepit tamen ex honoribus, *ut ovans iniret Urbem, & annua ſolennia victoriæ ſuæ, cum aurata ſtatua in Foro, habitu triumphali, cingentibus columnam navium roſtris, & inſcriptionem hanc præferente baſi*: OB PACEM DIU TURBATAM TERRA MARIQUE PARTAM. Ingreſſus eſt Urbem iterum Triumvir Reipublicæ conſtituendæ cauſſa, ovans ex Sicilia, Idibus Novembr.

Et ovans init Urbem. Dio. App. Cauſabon. in Suet. Aug 22.8 Capitolini Triumph.

XLI. Sub eos dies offerente maximum Pontificatum populo, quod cum adimi vivo cuiquam inauditum erat, recuſavit. & quibuſdam *Lepidum pro hoſte publico necari* jubentibus, conſtantiſſime reniſus eſt. Nec deerant, qui hæc ſecus interpretarentur. facta hæc, ut Lepido atque Antonio, tamquam diſpari præditis ingenio conflarent invidiam: neque ſponte fuiſſe liberalem, ſed quod exigi à depauperatis civibus non potuerit, donare quam perdere maluiſſe. At Patres ob ejuſmodi moderationem multa decreverunt: *uti ſacroſanctus haberetur, & qui cum verbo quive facto læſiſſet, eadem pœna teneretur, ac ſi Tribunum plebis violaviſſet, quorum & poteſtatem, & in ſubſelliis una conſidendi jus* ei dederant.

Lepido Pontificatum non vult eripere. Suet. Aug. 31. 8 App. Dio. Oroſius 6.18.

XLII. Additum etiam, *uti habitaret in publicis ædibus:* poſtquam deſtinatam domus aream Apollo vindicarat. *Plures* enim *domos* per procuratores ſuos *in Palatio*, ubi habitare decreverat, juſſerat *emi.* Sed fulmine tactus eſt locus, reſponderuntque haruſpices, *eum à deo deſiderari.* Nec his contenti Patres, in Agrippam quoque, quem gratiſſimum Cæſari videbant, verſa veneratione, decreverunt, *uti quoties aliquis triumphans cum corona laurea inveheretur: ille acceptam à Cæſare navalem geſtaret.* Inter hæc Valerium Meſſallam, propter navatam eo bello operam, augurem fecit Cæſar, quum proſcriptus nuper fuiſſet, etiam aucto ſacerdotum numero.

Honores Cæſari & Agrippæ decreti. Dio. Vell 2.2.8.5. Suet. Aug. 29 5

XLIII. Sed & Uticenſes civitatem Romanam beneficio Cęſaris acceperunt: & militibus promiſſus ager dividi cęptus: & deficiente publico, *aliunde coëmi* Cæſar juſſit. Paſſim enim per municipia & colonias deminuto capitum numero, agri ſupererant. in his Capua quum eſſet, magnum modum agrorum, quos publice poſſidebant Campani, ab his adeptus eſt, eoſq; militibus in ſupplementum coloniæ adſcriptis diſtribuit. Cnoſia invicem his attributa regione Cretæ, unde duodecies redibat annuum, multo largiore fructu, quam quem ex agris ſuis perceperant; &, qua maxime poſtea gloriati ſunt, aqua Julia. Hæc enim profecto plurimum & ad ſalubritatem oppidi & ad amœnitatem contulit. quorum aqueductuum etiamnum in ruinis antiquæ Capuæ veſtigia & fragmenta ſub terra reperiuntur.

Aqua Julia Capua. Vellejus. Dio Leandri Ital.

XLIV. Inde circum exercitus literas miſit, una die ubiq; aperiendas. jubebantur *omnes fugitivi*, quamlibet his fœdere Pompejano conceſſam libertatem Senatus confirmaverat, jamque ſe pro militibus illi gerebant, *comprehendi.* Hi poſteaquam adducti ſunt in Urbem, interrogati *unde & a quibus profugiſſent*, dominis ſunt reſtituti: quotquot reperire dominos non poterant, alii Romæ crucibus

Fugitivi puniuntur. Appian. Dio. 5

Digitized by Google

affixi ſunt, pars magna per Italiæ Siciliæque civitates, unde quiſque fugerat, pœnas dederunt. Et ut ampliſſimo ordini plus dignitatis accederet, vetuit *amiciri* Cæſar *purpura*, *niſi magiſtratus Senatorios*; quoniam veſtis illa etiam ab humilioribus uſurpari cœperat.

P. Canidii res geſtæ. Plut. Aug. c. 45. Dio. Appian. Parth.

XLV. Eiſdem Conſulibus P. Canidius Craſſus legatus Antonii, relictus ab eo in Armenia, & hanc devicit, & in Iberos exercitu ducto, Regem Pharnabazum prœlio fuſum ad ſocietatem belli contra vicinos Albanos adegit: & horum Rege ſuperato Zobere, progreſſus ad Caucaſum uſque, Antonii nomen famamque iis locis celeberrimam effecit. Cęterum ea res fraudi potius Antonio, quam honori & lucro fuit: quatenus ſucceſſus ille vanum animum ad bellum Parthicum, quod jam olim ſecum agitaverat, vehementius impulit.

Antonii conſilia de bello Parthico. Appian. Dio. Plutarch. Anton. c. 49.

XLVI. Etiam in Monæſe ingentem ſpem collocaverat, quem peritum regionum, & de Parthorum erga ſe affectu multa & præclara pollicentem, ejus belli ducem habere decreverat, Regno promiſſo. Sed hæc quidem tota deſtinatio mox evanuit, poſtquam Phrahates, Parthis moleſte ferentibus Monæſis exſilium, miſerat ad eum nuncios, dextram daturos, integram ei apud Regem gratiam, & magna ab iſto commoda fore. Pupugit ea res Antonium, cęterum ne alios forte ad ſeſe tranſituros deterreret, diſſimulavit offenſam, ſimul oblatam occaſionem decipiendi Phrahatis exiſtimans. Ut enim incautum imparatumque invaderet, *ſibi gratum eſſe* prætulit *redire ad ſuos Monæſem, pacis pararium*: unaque miſit legatos *amicitiam* promiſſuros, *ſi captivos & ſigna Craſſi calamitate amiſſa Parthus reddidiſſet.*

Cleopatram arceſſit. Plutarch. Dio. Joſeph. Ant. 15. 4.

XLVII. Ipſe interim Syriæ appropinquans, Fontejum Capitonem miſit, ut Cleopatram adduceret: cujus amore deperibat, ſuper cętera irritamenta communium etiam liberorum recordatione devinctus. Geminos ex ea ſuſtulerat: è quibus puellam appellari *Selenem* juſſerat, puerum *Helium*, ſiderum nominibus. Venit illa, nec modicam poſtulans laboris mercedem, Herodi quidem Judæo maximi diſcriminis cauſſa fuit, cujus Regno inhiabat. Effecit enim ut propter interfectum Ariſtobulum affinem ſuum capitis arceſſeretur: quemadmodum & Lyſaniam Ptolemæi filium, quem Ituræis Antonius dederat Regem, Parthis favere calumniata perdiderat.

Eique multa donat. Ioſeph. de bello Iud. 1. 13. & Antiq. Plutarch.

XLVIII. Nam inexplebilis avaritiæ fœmina cunctis Syrorum Regulis ſtruebat inſidias, ut his ſublatis eorum ditiones dono Antonii obtineret. Igitur licet dimiſſum ſemel Herodem continuo infeſtavit, ut redimere pericula ſua ſæpius pecunia cogeretur. Neq; minus iniqua Arabi Malcho, duorum Regna ſibi flagitabat. Tandem Antonius hinc mulieribus incitatus furiis; inde pudore retentus; ne aut daret omnia, aut negaret, Judæo Hierichunta & feracem balſami regionem ademit; Nabatæo maritimam: ſed & *Phœnicum urbes cis Eleutherum fluvium uſque ad Ægyptum*, *Cleopatram habere* juſſit, *Tyro & Sidone exceptis*, quas ab antiquo ſciens eſſe liberas, eam gratiam, quantumvis blandienti Reginę noluit gratificari. Sed illa tamen ad Euphratem uſque proſequuta proficiſcentem, non ante dimiſit, quam aliquot Ciliciæ Cretaque partibus, ad hæc Cyrene & Cypro auctior diſcederet.

FINIS LIBRI CXXIX.

Digitized by Google

JOH. FREINSHEMII
SUPPLEMENTUM
Libri CXXX. LIVIANI.

L. Annæi Flori Epitome Ejuſdem Libri.

M. Antonius, dum cum Cleopatra luxuriaretur, tarde Mediam ingreſſus, bellum, cum legionibus octodecim & ſexdecim millibus equitum, Parthis intulit: & quum, duabus legionibus amiſſis, nulla re proſperè cedente retro rediret, inſecutis ſubinde Parthis, ingenti trepidatione, & magno totius exercitus periculo, in Armeniam reverſus eſt; viginti & uno diebus trecenta millia fuga emenſus. Circa octo millia hominum tempeſtatibus amiſit: tempeſtates quoque infeſtas ſuper tam infeliciter ſuſceptum Parthicum bellum culpa ſua paſſus eſt: quia hiemare in Armenia nolebat, dum ad Cleopatram feſtinat.

AT M. Antonius remiſſa in Ægyptum Cleopatra, quum Euphratis tranſitum diligentius quam pro ſua opinione cuſtodiri præcepiſſet, in Armeniam iter flexit, à cujus Rege, contra Regem Medorum, (Artavaſdes nomen utrique fuit) invocabatur. Ibi luſtrato exercitu, reperit legiones ſedecim validiſſimas, cum Gallorum & Hiſpanorum cohortibus millia decem implentibus. Equites legionarii ſimul cum auxiliis millia ſedecim: neque multo minor levis armaturæ multitudo. Sed hic tantus apparatus, cujus fama Bactrianos & Indiam perterrefecerat, poſtremo in ludibrium abiit, corrumpente occaſiones Antonio, dum amore Cleopatræ, velut inſania correptus, citius ſeriuſve juſto agit omnia, non ad occaſiones rerum, ſed ſuas libidines deliciaſque reſpiciens. Nam & magnam ejus anni partem, dum luxuriatur cum Cleopatra, perdiderat: & quamquam æſtas reliqua nequaquam par eſſet tantæ expeditioni, feſtinabat, ut apud illum hybernare poſſet.

Antonii exercitus ad bellum Parthicum.
Dio.
Vell. 2. 82. 1.
Plutarch.
Juſt. 42. 5. 3.
Flor. 4. 10 10.
Liv. Epit.
App. Parthicis.

II. Idcirco licet longe fuiſſet conſultius, in Armenia reficere militem, qui decies centena millia paſſuum raptim confecerat; atque hyeme ibi tranſducta, primo vere, priuſquam ex hybernis Parthi moverent, occupare Mediam, ſine mora profectus eſt, nunciis etiam inſtigantibus, qui *Medum longe à ſuis finibus auxilium adduxiſſe Parthis* attulerant. Sed nec indicere bellum curæ habuit, quo prorſus inopinus invaderet; non ante profeſſus hoſtem, quàm Atropatenem attigit, quæ ab Armeniis Araxe fluvio disjungitur.

Ejus expeditionis vitia.
Liv. Epitom.
Plutarch.
Dio.
App.
Florus
Strab. lib. XI.

III. Progreſſus aliquantum, quum celeritatem, qua per Mediam irrumpere cogitabat in Parthos, mole impedimentorum tardari cerneret; relicto ad ea cum parte exercitus Oppio Statiano, majorem & firmiorem equitum peditumque numerum agens, ad Praaſpa contendit. Erat ea Medorum Regia ſita in munito & arduo colle, diſtans ab Araxe & finibus Armeniæ paſſuum millibus quadringentis. Hic primum ipſa res arguit imprudentiam conſilii, quo tormen-

Antonius Praaſpa obſidet.
Velleius.
Dio.
Strabo.
Plutarch.
App.

Digitized by Google

ta, quæ trecentis plauſtris vehebantur, & arietem pedum octoginta reliquerat. Nec enim idonea materies aderat, in regione humiles tantum arbores & mollis ligni educante.

Interim Parthi relictas ab eo legiones delent. Plutarch. Florus. Dio. Vellejus.

IV. Quod proximum erat aggerem jecit, ut velut ex æquo loco confereret cum propugnatoribus manum. Interea Parthus Meduſque Reges implicitum validæ urbis oppugatione hoſtem ſinentes, in Statianum mittunt haud ita magnam manum, ſed ſatis validam adverſus ex itinere feſſos, & tale nihil exſpectantes. Igitur & Statianus, & quos ſecum habebat (erant autem legiones duæ) irrumpentibus ſub ſerum diei barbaris, occidione cæſi ſunt: nec evaſit quiſquam, præter unum Polemonem, Ponti Regem, quem ceperunt vivum, acceptoque mox pretio dimiſerunt. Direptis deinde impedimentis, & corruptis machinis, pleni ſpiritus ac ferociæ, ad liberanda Praaſpa contenderunt.

Artavaſdes Antonium deſerit. Dio. Plutarch. Strabo lib. 16. Appian.

V. At Armenius Artavaſtes, licet præcipuus ſuſcipiendi belli auctor, in Regnum deſertis Romanis abiit: non ſine crimine proditionis, quum neque ad Antonium adduceret copias, neque Statiano, (potuiſſe enim creditur) ſubveniſſet. At periculo ſuorum exterritus Antonius, licet ad primum Statiani nuncium, propere ſigna moverat, nihil præter mortuos, & veſtigia cladis reperit: ne hoſtibus quidem uſquam comparentibus. quarum rerum ſicut altera mæſtitiam dubitationemque indidit animo; ſic altera, quaſi fugientibus ob metum barbaris, utrumque exemit. Sed ubi reditum ad Praaſpa fuit, & annona, vicinis omnibus devaſtatis, cœpit eſſe gravior; cum decem legionibus, tribus cohortibus Prætoriis, & univerſo equitatu frumentatum iit: hoc maxime modo hoſtes ad pugnam elici poſſe ſperans.

Prælium cum Parthis. Plutarch. App. Dio.

VI. Nec amplius unius diei progreſſus iter; quum circumfundi Parthos undique, vimque minitantes cerneret, ſignum pugnæ in caſtris propoſuit. Ceterum *detendi tabernacula* juſſit, ut ſpeciem non pugnaturi, ſed proficiſcentis præberet: ita lunatam barbarorum aciem præteriens, imperavit equiti, *ſimul animadverteret tam prope acceſſiſſe ſigna legionum, ut inferri in hoſtem poſſent, invectus faceret initium prælio.* At Parthi ſtupentes ſpectaculo diſciplinam Romani militis conſiderabant, ſervatis exacte ordinibus prætereuntis, & cum ſilentio quatientis pila: quum ſubito cum clamore irrupit eques, & uſum arcuum propere ſuggreſſus abſtulit. Repugnabant tamen: ſed ubi & funditores, violentiore ictu & longius pertingente, quam Parthicæ ſagittæ poſſent, incubuerunt; & legiones clamore ſcutorumque ſtrepitu hoſtium exterruerunt equos: priuſquam ad manus venire miles poſſet, ſolutis ordinibus abierunt.

Antonius ſuos caſtigat. Plutarch. App. Front. 5. 37.

VII. Ibi magnam in ſpem Antonius venit, poſſe profligari bellum, ſi fugientibus inſtaretur. At ubi ad octingentos paſſus inſequutus pedes, & triplo ſpatio eques, non ultra triginta viros cepiſſe, nec occidiſſe pluſquam octoginta cerneret; gravis inceſſit omnibus ſolicitudo, ſiquidem victores tantillum inferre detrimenti poſſent, victi tot amitterent armatorum millia. Dies inſequens Praaſpa repetentibus eoſdem labores attulit: & vix dimotis hoſtibus, ad caſtra ſua magno cum labore redierunt. Interim & obſeſſi eruptione facta, relictos ad opera turbaverant, aggeremque incenderant. Igitur Antonius rebus ubique parum ex voto fluentibus triſtior, advocatos in concionem ſeveriſſima oratione caſtigavit. *Quid hoc eſt flagitii, milites*, inquit, *aut qua vecordia acti tantum militiæ*

Digitized by Google

dedecus admiſiſtis? ignaviane veſtra factum, an vero negligentia dicam, quod ex oppido pene capto facta eruptio, opera incenſa, vos ipſi à molliſſimo genere hominum fuſi fugatique eſtis?

VIII. *Medos enim ſi neſcitis, à multis ætatibus, priuſquam Pompejum & Romana arma experirentur, non Græci modo, ſed etiam Syri Cappadoceſq; omnibus ferme prœliis vicerunt. Deſinamus Romani jactare Pacorum, & Parthicas laurus; ſi ab his ſuperari patimur, quos ſervire Parthis non pudet? Scilicet ſi ſub Ventidio militares, timeri ab hoc hoſte poſtulares; cui nunc & auſpiciis & ductu M. Antonii par eſſe non potes! Hoc vulgari per provincias placet, hoc narrare hoſtes, audire ſocios, in Italiam, in Urbem, ad Senatum Cæſaremq; perferri? Adeone tot legiones quum eſſetis, me unius diei itinere diſtante, tueri opera nō potuiſtis? ecquid futurū erat, ſi me ratio belli longiorem aliquam in expeditionē abſtraxiſſet? In unius igitur oppidi obſidione mihi cū tanto exercitu hærendū erit: aut ſi uſquā abſceſſero, metuēdū, ne vos tāquā relicta à paſtore pecora diſſipemini?*

Quod Praaſpenſis erumpentibus ceſſerant.

IX. *At ego tribunos militum vobis, ego legatos reliqui, penes quos hærere culpæ veſtræ partem nolim, neque commiſiſſe quemquam, ut ſim ei aſperior, quam conſuetudo mea patiatur. Sed quemadmodū ingenio meo lenitas congruit; ita diſciplinæ, quæ tutelam imperii & exercituum continet, neceſſaria eſt ſeveritas. Nam hæc exempla ſi impunita patiaris, quid erit deinceps flagitii, quod animadverſione dignum eſſe quiſquam exiſtimet? ſpe corrupta celeriter expugnandi Praaſpa, utilitatem publicam, & armorum noſtrorum famam, & populi Romani formidatum prius his gentibus nomen prodidiſtis. Quantum nobis adferre potuerit moræ ſterilis arborum regio, & propterea multo labore ac tempore vix effectus agger, magno dolore noſtro ſenſimus: nunc ad eadem reficienda opera unde otium nobis, unde materia erit? Veſtrum hoc facinus erit, quicumque huic culpæ affines eſtis! per vos irriſi contemptique aut munitæ urbi ſine machinis & operibus adſidebimus; aut infecto negotio diſcedemus.*

Et opera incendi paſſi erant.

X. *Hoc ego niſi jam in auctores vindicavero, non recuſo quin nullius uſus Imperator habear. Erit tamen apud me non innocentiæ tantum ſecuritas, ſed etiam levioribus delictis venia. quos autem conſtabit gravius peccaviſse, quàm ut condonari iis debeat, cauſsam non dicent; quominus, quam exemplo ſuo labefecerunt diſciplinam, eam ſupplicio ſuo ſanciant.* Mox legioni, cujus eo tempore ſtatio fuerat, pro tritico hordeum admenſus eſt, legato cum ignominia dimiſſo, punitiſque duarum cohortium centurionibus omnibus, & manipulis decimatis. Inter eas calamitates, quum & eruptionibus Medorum, & prœliis Parthorum Antonius fatigaretur; multique milites frumentandi cauſſa progreſſi paulo longius interciperentur: ſuſtinebatur tamen, donec præterito jam æquinoctio, ſubvereri Parthus cœpit, ut ſuos omnia potius quam hyemem ſub pellibus laturos, contineri in caſtris poſſet. ſuberat etiam metus, ne vel indignatione robur augente vel accitis alicunde auxiliis Romanus oppidum vi ſubigeret.

Legionis unius pœna. Frontinus. Stratagem. 4. 1. 17. Dio. Plutarch. Anton. App. Parth.

XI. Subornatis igitur notiſſimis quibuſque Parthorum, *parcius inceſſi Romanos frumentatores, & nonnulla citra pugnam concedi* jubebat: *præferrique benevolum animum in milites, in Antonium convicia jaci, qui tot egregios viros contumacia ſua perderet, mittendis enim ad Regem legatis, pacem haud dubiam impetrari poſſe. Nunc illū exſpectare in aliena regione famē ac hyemē, duos atrociſſimos hoſtes,*

Phraatis aſtutia. Appian. Plutarch.

Digitized by Google

etiam ſi præterea nulli eſſent. quod ſi tum retrocedere conentur; quomodo tandem emenſuros iter, ſatis difficile futurum vel amicis & deducentibus Parthis? Hæc ubi per multos & ſæpe ad Antonium relata ſunt, juſſit *à barbaris, ſi forte eadem hæc iterarent, exquiri, utrumne illa ſciente ac probante Phrahate dictitarent?* Tum demum ex amicis quemdam miſit, qui ad tegendam turpitudinem, ne contentus tuta fuga videretur, captivos & ſigna Craſſi repeteret.

Antonius recedit ex Media. Dio. Plutarch. Appian.

XII. Legationem hanc Phrahates ſuperbo excepit apparatu, aurea ſella ſedens, ac nervum arcus pulſans. Nec oratione quam aſpectu minus terribilis, longo ſermone increpavit Romanos, *Antonium*que juſſit *ſatis habere, quod ſuos milites, ſuaque ſigna retineret; ac ſi cordi fœdus eſſet, primo quoque tempore Parthorum finibus excederet. ſic tutum ei diſceſſum, pacemque fidam fore.* Dura conditio erat, ſed duriora timebantur. Idcirco paucis inde diebus vaſa colligens, præ pudore milites alloqui non potuit, vir alioquin præſtans facundia & civilibus militaribuſque concionibus exercitatiſſimus: vicemque ſuam hortandi milites Domitio Ænobarbo demandavit. Ea res multis diſplicuiſſe dicitur, contemni ſe putantibus; poſt tot toleratas ærumnas plerique rem ut erat conjicientes æquioribus animis imperium ſequuti ſunt. Quum receſſiſſet à Praaſpis Antonius, Medi relicta ab eo opera, aggere disjecto incendere.

Marſo quodam itineris duce. Liv. Epitom. Juſtin. 42. 26. Horat. Carm. 3. 5. Vell. App. Plutarch.

XIII. Tum vero maxima exceperunt Antonium pericula, inſanique labores: & erat actum de univerſo exercitu, ni è mediis hoſtibus auctor ſalutis extitiſſet. Parthos in prœliis opera ſervorum uti conſuevisse, ſupra etiam indicavimus: & inter equitum millia quinquaginta, quæ occurrerunt Antonio, *ſolos quadringentos liberos fuiſſe* relatum eſt. Igitur & milites Craſſiani hoc in numero quum eſſent inventi; quidam eorum natione Marſus noctu acceſſit ad vallum, monuitque ne itinere quo venerant, reverterentur. Quippe per campeſtria & plana redituros inevitabilis manebat à Parthis equitibus pernicies: montanis & ſylveſtribus locis tutior Romanis receptus erat; hoſtibus impeditior perſequutio. *neque vero ſimulatæ paci fidendum*, idem Marſus admonuit; ſimul viarum offerens ducem, & quum fides poſtularetur, vinciendum ſe præbens, donec Armeniam attigiſſent.

Parthi infeſtant abeuntem. Appian. Dio. Plutarch.

XIV. Ita vix itinere bidui progreſſum eſt per pacata in ſpeciem omnia: die tertio quum juxta fluvium incedente agmine, ruptum recens aggerem Marſus animadvertiſſet, effuſaſque in viam aquas, *haud procul abeſſe hoſtem* monuit. vixque ſpatium Antonio fuit diducendi ordines, ut procurrere levis armatura poſſet, quum Parthi ſe intulerunt: & à velitibus atque funditoribus, poſt multa utrimque vulnera repulſi, denuo fecerunt impreſſionem. Tum vero Gallus eques emiſſus eſt, disjecitque atque diſſipavit Parthicas alas, ut eo die quidquam præterea tentare deſinerent.

Fabii Galli temeritas. Plutarch. Ann.

XV. Hoc documento admonitus Imperator, quadrato deinceps agmine ſemper inceſſit, non à tergo tantum, ſed etiam in lateribus levi collocata armatura. equitibus injunctum, *ut hoſtes repuliſſe contenti, longius ne perſequerentur.* quum eundo pugnandoque proximum quatriduum ita præteriiſſet, ut Parthos non minoribus acceptis quam illatis detrimentis tæderet incepti, ſimul inſtans hyems deſiderium repetendi domos faceret; rem prope reſtitutam Fabii Galli temeritas afflixit. Vir erat fortis & ſtrenuus, ideo facile perſuaſit Antonio, *ut ſibi ad tutelam poſtremi agminis majorem numerum levis armaturæ, ſimul aliquot equi-*

Digitized by Google

Initium pugnæ in Parthos.

quintum alas concederet : cum bis ſe ſperare operæ pretium facturum.

P. Canidii error. Plutarch. Appian.

XVI. Incumbentibus deinde Parthis, quum ſubmoviſſet hoſtem, non ex priorum dierum inſtituto recepit ſe ad ſuos; ſed cupidius inſtitit pugnæ. Igitur qui in ea parte curabant, à ſe divelli Gallum videntes, revocabant hominem: & Titius Quæſtor, manu ſignis injecta, *convertere* jubebat; increpans *Gallum*, *cujus ſtoliditate tot viri fortes in diſcrimen adducerentur*. Ille *ſua curare Quæſtorem* jubens, perſtitit in ſententia, donec ab hoſtibus circumventus, auxilium poſtulavit. Ibi vero magna tum cæterorum ducum imprudentia, tum P. Canidii, qui apud Antonium plurimi fiebat, paucæ cohortes alæque ſubſidio miſſæ; deinde, dum illæ vincuntur, aliæ aliæque. ita factum ut priorum quorumque conſternatione etiam recens advenientes auferrentur. nec ſiſti potuit, donec fulſere ſigna legionum, quas à prima acie raptim Antonius adduxerat. In primis tertiæ legionis virtus, per medium fugientium agmen eniſa, barbaros ab inſequendo deterruit.

Antonii ac militum charitas mutua. Plutarch. Appian.

XVII. Ea pugna non pauciores tribus millibus amiſſi: ſauciorum ad quinque millia recepta, in quibus auctor eladis Gallus, quatuor transfixus ſagittis, haud diu ſuperfuit; cæteros Antonius obiens, multa commiſeratione, nec ſine lacrymis conſolatus eſt. Nec deerant Antonio artes, quibus militari vulgo probaretur. Nobilitas, facundia, ſimplicitas, & quod in donando erat largiſſimus, in colloquendo comis, mirificum ei conciliabat favorem. Tum vero ſe curæ videntes eſſe Imperatori, ſic affecit penitus, ut obliti vulnerum, *eum ſui ipſius curam agere juberent: eo ſalvo, ſalvos milites, ſalvum omnem exercitum fore.* Mox cum pulla veſte producturus in concionem, vetantibus propter omen amicis, Imperatoriam purpuram ſumpſit: verbiſque factis, quum victores laudaſſet, pulſos incuſaret; adeo commoti ſunt qui arguebantur, ut cauſſis fugæ indicatis, *tamen ſe vel decimandos, vel arbitratu ejus puniendos* offerrent, *modo triſtari Imperator, & ægro eſſe animo deſineret.*

Parthorum ingens equitatus. Plutarch. Appian.

XVIII. Tum ille viciſſim tactus hoc animo obſequioque militum, ſublatis in cœlum palmis, *Vos vero*, inquit, *dii deæque omnes precor, ut ſi quid iſthinc præterea impendit calamitatis, id omne meum in caput vertat: at vos tam bonis tamque amantibus mei militibus parcite.* Sed hæc mutua inter Imperatorem & exercitum benevolentia, ſic confirmavit animos, ut hoſtes, qui poſt hanc victoriam nihil non ſibi pollicebantur, ſpe ſua judicioque magnopere fallerentur. Illi contra ſuam conſuetudinem prope caſtra Romana pernoctaverant; & adfluentibus in horas aliis, (nam & ex perpetuo comitatu ſuo, tamquam ad paratam prædam, multos Rex mittebat) ad numerum quadraginta millium equitum aucti, Romanos iter facientes invaſerunt. Sed alacriter ab his repugnatum eſt, donec per declivia euntibus rurſum acerrime inſtiterunt Parthi, tanta multitudine ſagittarum immiſſa, ut pene obruerentur.

Ejus ſagittas Romani teſtudine facta excipiunt. Front. Strat. 2. 3.15. Plutarch. Dio. Appian.

XIX. Ibi juſſu Antonii legionarius miles, receptis in medium velitibus & equitatu, teſtudinem fecit, in quam cadentibus ſagittis, hoſtium pharetræ ſine noxa militis exhaurirentur. Inuſitatum id ſpectaculum non uno errore decepit Parthos. Primo enim, quum in ſiniſtrum genu omnes procubuiſſent, eſſetque idem ab equis ad hoc exercitis factum, barbari vulneribus & fatigatione deficere Romanos ſimul omnes rati, omiſſis arcubus arripuerunt contos, ſic interfecturi jacentes. Sed ubi cominus ventum, conſurgens ſubito miles pilis conjectis complures

interemit; reliquos miraculo rei & ſuorum caſu attonitos conjecit in fugam: eo terrore, ut deinceps aggredi legiones non auderent. Igitur denuo pacis in ſpeciem frumentum aut pabulum petentibus occurrebant, remiſſos oſtendentes arcuum nervos: *neque ſe ulterius infeſtos fore abeuntibus. paucos Medorum ſequuturos unius alteriuſve diei itinere: nec inferendi periculi cauſſa, ſed tutandis vicis ſuis paulo longius diſtantibus*.

Parthus nobilis ſuorum inſidias prodit. Plutarch. Appian. Flor. 19. 8.

XX. Sed ſuberat ingens dolus, & exitioſus omnibus, ſi declinaſſent in campos, quod ſpe Parthicæ pacis, & ob commoditatem aquandi factum eſſet; niſi nobilis Parthus in caſtra Romana veniſſet, *Monæſis ſe propinquum eſse* dicens, *& ejus in gratiam ſalubre conſilium afferre*. Collibus deinde eminus oſtenſis, *ſub his*, inquit, *univerſæ Parthorum copiæ latent; exceptura vos, ſiquidem in campos ſigna demiſeritis. Altera, qua inſtituiſtis, pergere via, moleſtias habet, quibus aſſuevistis, hanc vero ſi prætuleritis, ſcitote vos M. Craſſi fato perituros*. Quum eadem dux viæ Marſus diceret, *neque magnopere aliud timendum ſupereſse, præter iter unius diei, per loca arida*; ſequutus conſilium Antonius, *aquam portari juſſit in utribus & galeis*, quod omnia vaſa defecerant. Sed Parthi animadverſo ſuas inſidias non ſuccedere, præter morem ſuum noctu ſequuti agmen, ſub ortum ſolis extremis incubuerunt, vigilando & eundo defatigatis. quippe eadem nocte circiter ſeptem & viginti millia paſſuum confecerant.

Antonii copias, præter hoſtem ſitis urget. Appian. Plutarch. Florus.

XXI. Huic labori periculum additum, priuſquam exſpectabatur, longius enim abeſſe hoſtem putaverant; ad hæc ſitis non aquarum modo penuria, ſed etiam calore certaminis accenſa, pugnandum enim ſimul & incedendum erat, pene ad deſperationem impulit univerſos: donec *flumen eſse in proximo*, *eoque jam primos pervenisse ordines* auditum eſt. Sed ne ſic quidem miſeriarum finis, acceſſio quin imo fuit. Salinacidas enim aquas amnis vehebat, quæ potæ ſtomachum exulcerabant dolore, ſitimque ultro adaugebant. Nec ignorabat hæc Marcus, aut monere omittebat. Sed impatientia ſitis vicit: neque præſens moleſtia ſinebat curare aut metuere futuram. donec Antonius rogando docendoque *non longe flumen abeſse ſalubrius, atque ultra viam aſperam, ubi neceſsario finem inſequendi facere Parthos oporteret, ne igitur ob tantillam voluptatem tam in propinquo ſitam ſpem incolumitatis corrumperent*; permovit eos, ut coërcita potandi lubidine, caſtra ponerentur.

Antonii deſperatio. App. Plut. Florus.

XXII. Jam & Parthi ex more receſſerant, quum iterum Mithridates adfuit, *poſt modicam quietem properari* jubens *ad proximum trajiciendum amnem*: *nec longius Parthos ſequuturos*. Contra Antonius aurea illi vaſa quamplurima dono miſit: ex quibus ille quotquot occultare veſte poterat, ſecum abſtulit. Cæterum iter ejus diei quietum fuit: ſed nox inſequens terrorem habuit maximum, ipſis militibus auctoribus, qui paſſim occidebant ſpoliabantque eos, penes quos aurum & argentum eſſe ſciebant: diripiebantque pecunias Antonii, & argentum ejus factum concidebant dolabris. Tum vero correptus ultima deſperatione, qui hoſtium eam irruptionem eſſe crediderat, Rhamnum libertum ſuum, qui fuerat gladiator, jurare coëgit, *confeſtim mortem illaturum, ubi juſsus eſset*: *ablaturumque caput*: ne aut vivus perveniret in poteſtatem hoſtium, aut mortuus agnoſceretur.

Parthi deſinunt perſequi Romanos.

XXIII. Inter hæc amicis complorantibus, dux itineris ſuaviorem & humidiorem auram ſentiens, *haud procul abeſse miſeriarum finem* docuit, *flumine vicino*:

ſimul

Digitized by Google

ſimul allatum eſt, *tumultum è militari licentia natum eſſe*. Igitur ad hunc cohibendum caſtrametationis dari ſignum juſſit. Dum tentoria figuntur, ſimul cum oriente die Parthi, adfuerunt. Idcirco ſicut fuerat ſuperioribus diebus factum, iterum teſtudine ſe Romanus texit, donec vis major præteriſſet. Tum iter & pugnam continuando primum agmen fluvium attigit: objectiſque ad arcendum hoſtem equitibus, quod vulneribus aut morbo debile erat in exercitu trajectum eſt. Ibi demum remiſſis arcuum nervis quieverunt Parthi, acclamante quodam ex ducibus: *Ite & bene valete Romani, merito virtutem veſtram in cælum effert fama, qui Parthorum tela incolumes ſuſtinuiſtis*.

Plutarch. Appian. Florus.

XXIV. Sed illi promiſſis hoſtium minime fidentes, otio læti, tranſmiſerunt univerſi, curatiſque jam ex commodo corporibus, reliquum ad Araxem iter die ſexto peregerunt. Eo loco poſtremum timuerunt, ſparſo rumore *Parthos inſidiari vorticoſum & profundum amnem tranſituris*. Sed vanus ille timor fuit: tranſgreſſique ſine noxa, quum tandem in pacatiora veniſſe intelligerent, præ gaudio procidentes oſculabantur amicum Armeniæ ſolum, & in mutuos complexus ruebant cum lachrumis: tamquam erepti ex inferorum faucibus, vitæque redditi. Nam profecto miſerrimus hic & patientiſſimus exercitus longo tempore ærumnas incredibiles pertulerat; per ignotas regiones, & hoſtilia omnia, viginti & uno diebus trecenta circiter millia paſſuum fugiendo emenſus.

Salute inſperata lætiſſimos. Plutarch. Appian. Liv. Epitom. Oroſ. 6. 18.

XXV. Inter hæc fames etiam incubuerat, crebris prœliis impedientibus frumentationem, & inopia jumentorum, quorum pleraque variis modis interierant, reliqua ſauciorum corporibus & ſarcinis onerabantur. Reperio *chanicem frumenti veniſſe denariis quinquaginta: panes bordeaceos pari pondere argenti fuiſſe permutatos*. Et per ſe ſatis grande malum fames erat, & aliorum cauſſa. quippe pleroſque ad nefandos cibos adigente neceſſitate, radices herbæque vellebantur, nullo ſalubrium noxiorumque diſcrimine. Sed eminebat una peſtis, quæ in cibo ſumpta mirum inſaniæ genus, & ex eo mortem inferebat. Inde qui guſtaſſent, omnium aliorum immemores, vertendis lapidibus tamquam re maxime ſeria occupabantur: donec tranſmiſſo veneno ad vitalia, bilem evomentes conciderent. Et didicerant quidem adverſus hanc ægritudinem vinum eſſe remedio: ſed illud quoque jam defecerat.

Inſania ex herbæ cujuſdam eſu: Appian. Plutarch. Oroſius.

XXVI. Super hæc inſtabant vi ac dolis barbari præoccupantes anguſtos tranſitus, foſſis & operibus obſtruentes viam, aqua pabuloq; prohibentes. quod ſi forte per cõmodiorem aliquem locum proceſſurum agmen videbatur, ſpargebant Parthi famam, ibi maximum eſſe periculum ab inſidiis: ſubornatis qui per ſpeciem benevolentiæ monerent loca peti, veris periculis minime caritura. Jam & perfugere quidam tot incommodorum tædio tentaverant: & niſi Parthorum ſagittis in conſpectu cæterorum cooperti fuiſſent, periculum erat ne plerique ſequerentur.

Moleſtiſſim. iter. Appian. Plutarch. Dio. Oroſius.

XXVII. Idcirco *ſæpius exlcamaſſe Antonium* ferunt, *ò decem millia! Græcos adſignificantẽ qui duce Xenophonte longius iter, & à pluribus infeſtati confecerant. Periſſe* dicuntur *militum viginti millia, quatuor equitum: calonum pars ferme tertia*: impedimentorum prope nihil ſuperfuit. Cæteros etiam quum ſe jam omni moleſtia defunctos crederent, haud multo leviora prioribus mala exceperunt. primũ ex longa inopia cibus potuſq; immoderate ſumptus cõcitavit atroces morbos,

Summa animorum afflictione. Plutarch. Appian. Velleius. 2. 83. 3. Liv. Epitom. Florus.

Supplicationes pro Antonio tanquam victore.

ut multi colicis doloribus & hydrope exſtinguerentur. Deinde tempeſtatibus amiſſa ſunt octo circiter hominum millia, dum ex ardoribus Armeniæ Cappadocum frigora ſuccedunt, & ex ſubita mutatione cœli corpora olim variis debilitata modis concipiunt morbos.

Antonius ad Cleopatram properans. Dio. Liv. Epitom. Florus. Plutarch. Appian.

XXVIII. Ferunt *Antonium adeo tuliſſe hæc ægre, ut vetuerit referri ad ſe pereuntium numerum*: quum mederi qua voluiſſet ratione non poſſet; qua potuiſſet, nollet. Quippe in Syriam, atque inde Ægyptum properans, ut apud Cleopatram hyemaret; neque hyberna habere in Armenia voluit; nec eum eo Rege bellum: multis inſtigantibus ne perfidiam hominis inultam pateretur. Nec enim dubitabatur, quin ille victoriam Parthicam corrupiſſet: quando inter proficiſcendum profligaverant hoſtem decies octies, ſed levi cedentium damno, quos propter velocitatem equorum aſſequi Romani non potuerant: quod ſi Armenii equites aſſueti Parthico hoſti, neque celeritate impares adfuiſſent, ingens periculum Parthis incubuerat, ne propulſantibus Romanis, perſequentibus Armeniis grandi aliquo infortunio mactarentur.

Per continuas nives Cappadociam tranſit. Dio. Plutarch. Oroſius.

XXIX. Sed Antonius in alia tempora vindictam differens, pecuniam & commeatum ab Rege tamquam ſocio & amico accepit: neque proditionem exprobrando, neque ullis aliis in rebus priorum temporum prætermiſſa aut imminuta comitate. Ex Armenia, licet jam adulta hyems eſſet, per continuas nives Cappadociam raptim tranſiens, Antiochiam pervenit: nec ibi commoratus, cum paucis ad mare deſcendit, & in caſtello quodam inter Berytum & Sidonem (*vicum album* vocabant) Cleopatram exſpectavit; ſæpe à poculis, (quibus intemperanter delectabatur) exſiliens, ut ſpecularetur adventum ejus. Poſtquam illa adfuit, veſtem & pecuniam exercitui diviſit, quinque & triginta denarios ſingulis, tamquam allatum à Cleopatra donativum.

Romæ multa mutantur. Vell. 2.82.3. Oroſius. Dio.

XXX. Sed alii *veſtem à Regina ſuppeditatam* ajunt, pecuniam negant: *cæteris illius nomine diſtributam, ab Imperatore profectam eſſe*. Hic expeditionis Antonianæ exitus quum Romæ non ignoraretur, & fama nunciante veritatem, & diligenter explorante cuncta Cæſare, tamen ſupplicationes in Urbe tamquam bene geſta Republica fuerunt. Quippe Marcus occultatis cladibus, tantummodo ſi qua erant paulo meliora inflatius perſcripſerat: quod vivus è tantis periculis evaſiſſet, victoriam vocans. Et ſuperſedebat arguere Cæſar, durante adhuc Sexti bello: dein ratus fore, ut Antonius ſua ſibi vecordia malum arceſſeret. Nec deerant quæ domi curarentur, ubi quotidie multa ex antiquo more mutabantur. nam neque Ædiles ullos iſte annus habuit; quod civilibus bellis attritæ multorum facultates, inſanis ludorũ ſumptibus terrebant petituros: neq; Præfectus Urbis feriarũ cauſſa fuit.

Cn. Domitii Triumphus ex Hiſpania. Dio lib. 48.

XXXI. Sed illorum partibus Prætores & Tribuni plebis functi ſunt; hujus, delecti quidam è Collegio Prætorum. Reliqua negotia publica tum in Urbe, tum per univerſam Italiam, illo & ſequentibus aliquammultis annis, C. Cilnius Mæcenas Eques Romanus adminiſtravit. Eodem anno Cn. Domitius triumphavit ob res in Hiſpania geſtas, A. D. XVI. Kal. Sextil. Hic aurum coronarium non ab aliis quam Hiſpaniæ civitatibus acceptum, partim inſtruendo Triumpho inſumpſit; reliquum contulit ad refectionem Palatii. Ejuſdem operis ornamentis & mutuo ſumptas ad Triumphum à Cæſare tabulas & ſtatuas, immiſcuit; repetentique Cæſari facete reſpondit, *mitteret ipſe & juberet tolli: ſibi enim ad hoc*

Digitized by Google

miniſterium deeſſe famulos. & Cæſar, ne res dedicatas diis auferre videretur, acquievit. Huic victoriæ deberi rationem apud Hiſpanos computandi tempora, quam *Æram* vocant, viri docti non male exiſtimant; victa gente Romanis ritibus paulatim mutante patrios: quemadmodum & paulo poſt, Antonio ſuperato, Ægyptii Julianum annum receperunt.

JOH. FREINSHEMII
SUPPLEMENTUM
Libri CXXXI. LIVIANI.

L. Annæi Flori Epitome Ejuſdem Libri.

SEX. Pompejus, quum in fidem M. Antonii veniret, bellum adverſus eum in Aſia moliens, oppreſſus à legatis ejus, occiſus eſt. Cæſar ſeditionem veteranorum cum magna pernicie motam inhibuit: Japidas, & Dalmatas, & Pannonios, ſubegit. Antonius Artavaſdem, Armeniæ Regem, fide data perductum, in vincula conjici juſſit, regnumque Armeniæ filio ſuo ex Cleopatra nato dedit: quam uxoris loco, jam pridem captus amore ejus, habere cœperat.

QUUM deinde L. Cornificius L. F. Sex. Pompejus Sex. F. anno darent nomina; novam in ſpem opprimendi Parthorum Regis Antonius venit: quod Polemon Zenonis Laodiceni oratoris filius, quem Ciliciæ Pontique parte attributa Regem appellaverat, venerat Alexandriam; *à Medo ſe mitti dictitans, cui male cum Parthis conveniret, ob prædam inique diviſam, & inde orta jurgia, ex quibus in amittendi Regni timorem Medus incidiſſet.* Is igitur Antonium exciri juſſerat, omnes opes ſuas in belli ſocietatem offerens. Idque facere tanto cupidius credebatur, ut Armeniæ Regem ulciſceretur, iratumque ei Antonium attraheret, à quo contra ſe quoque nuper adductos eoſdem Romanos dolebat. Urb. cond. an. 718. Mediæ rex Partho diſcors. Dio. Strabo lib. 12. App. lib. 5. Civil. & Parthic. Plut. Ant. c. 68.

II. Igitur Antonius nihil addubitans victoriam ſuam fore, ſi Medorum ſagittariis & equitibus, quæ ſuperiore bello ſola ipſi præſidia defuerant, adjuvaretur: novam expeditionem parabat, ut ad Araxem fluvium Medo conjunctus, impetum in Parthorum regionem faceret. Interim ut Artavaſden Armenium dolo caperet, evocavit eum, quaſi de rationibus ſuſcepti belli deliberaturus. Sed illi fraus ſuboluit, nec ſe commiſit Antonio. quapropter hic diſſimulata ira, ſub ſpecie belli Parthici oppreſſurus imparatam Armeniam ex Ægypto movit. Interim & Sex. Pompejus hoc maxime modo calamitatibus belliſque ſuis finem impoſuit. Quum Meſſanæ ſuorum fidei diffiſus, per altum vela facturum dixiſſet; extincto navis Prætoriæ lumine, oram Italiæ legit: ſpoliatoque obiter Junonis Laciniæ fano, Antonio renovandi belli cupiditatem injicit. Plutarch. Dio. Appian. lib. 5. Civil.

Corcyram atque Cephalleniam advectus, in quoſdam ſuorum forte vi tempeſtatis eodem ejectos incidit.

Sex Pompeius Mytilenen fugit delatus. App. Dio.

III. Nec tamen adſumpſit omnes; ſed expoſito *periculo, ſi pauciores quam ut ſe defendere, plures quam ut latere poſſent, ſimul incederent*; pleroſque aliam alibi æquiorem quærere fortunam coëgit. cum cæteris Mitylenæorum portum tenuit, qua in civitate bello civili pater Pompejus hunc puerum adhuc, cum noverca Cornelia depoſuerat, & Lesbiis eum ob patris memoriam cupide recipientibus, hyemem ibi exigere ſtatuit, quod Antonius, ad quem ibat, in Mediam proceſſiſſe nuntiabatur. Sed poſtquam præfectum Aſiæ C. Furnium ſibi parum amicum expertus, Antonii improſperam fuiſſe Parthicam expeditionem didicit; in ſpem adductus eſt, ſiquidem periſſet Antonius, in ejus ſe potentiam ſuccedere poſſe: ſin ſupereſſet, ſaltem in imperii venire ſocietatem.

Imperatorium habitum reſumit. Dio. Liv. 37. 22. Liv. Epitom: Appian.

IV. Duabus præterea rebus animus ei augebatur: recenti memoria Labieni, qui Aſiam omnem celeriter ſubegerat: & quod ad eum quotidie multi confluebant ex Sicilia & aliis provinciis. Igitur Imperatorio habitu reſumpto, de Peræa occupanda conſilia agitabat: miſſis interim Alexandriam legatis, Antonio *ſocietatem & amicitiam* offerens. quum paulo ante, jubenti *arma ponere* Antonio, & ſic promittenti veniam, *dicto audientem fore* reſcripſiſſet. Tum vero ſpeculandi cauſſa ſuos per ſpeciem legationis miſit: & eodem tempore legatos in Thraciam Pontumque: legatos ad Parthorum Regem: eo ſe recipere cogitans, hac ſpe, futurum ut Romanus, & Pompeius exercitui Parthico dux, ut modo Labienus, præficeretur. Nec omittebat augere claſſem, exercere remiges, quoties argueretur; prætexens *à Cæſare metum* aut *Antonio parari iſta* dictitans.

Legatorum ejus ad Antonium oratio.

V. Legatorum Pompeji talis ad Antonium oratio fuiſſe traditur. *Miſſi ſumus à Pompejo, qui Fortuna iniquiore coactus relinquere Siciliam, ad tuam dexteram confugit, non quaſi deeſſet quo ſe reciperet, ſed quia magnitudinem animi tui fidemque & ſimplicitatem morum multis experimentis cognitam ſemper probavit. Nec enim longinquus erat aut difficilis in Hiſpaniam curſus: quæ patrem ejus, quæ fratrem conſtantiſſime dilexerat: quæ protexit ipſum poſt cladem fratris rerum omnium inopem: quæ mox adjuvit enixiſſime, & quam ſemper exhibuit, nunc quoque pollicetur operam. Cæterum ille ſic eſt adfectus animo, ut tuam fortunam atque adeo voluntatem ſequi malit: tecum, ſi pax placet, quieſcere, tecum, ſi bellum anteponis, adire pericula poſtulet. Neque vero recens hunc induit animum: jam olim, quum Siciliam adhuc firmiter obtineret, Italiam popularetur, amicitiam tuam ambiit, matre quoque tua, quam ſervatam ad te miſit, pararia pacis atque ſocietatis uſus.*

Incitant eum in Cæſarem.

VI. *Atque utinam eadem tibi mens fuiſset! utriuſque rei longe nunc haberent commodius: neq; Pompejus expulſus Sicilia foret, neque tu adverſum Parthos expeditione irrita teque & exercitum fatigaviſses. Nam ſine tua claſse nihil adverſus Pompejum Cæſar potuiſset: nec adverſus te Parthi, ſi fuiſses adjutus his copiis, quas tibi Cæſar promiſerat. Sed præterita quoniam mutari nequeunt, ne vituperemus; documentum potius inde ſumamus ad ea quæ ſunt in manibus. Ecce nunc iterum eadem illa Pompejus monet, quæ utinam illo tempore ad animum admiſiſses! toties deceptus, tot appetitus inſidiis, aliquando diſpar tuo Cæſaris ingenium, artes diſſimillimas agnoſce. Ita neque ſimulatis fœderibus ejus, neque ſubdola affinitate capieris. Nam ab hoc quidem homine fidum pacatumque nihil expectaveris:*

ſimul ipſi vires placebunt ſuæ, fruſtra tot amicitiæ vincula jactabis, infeſtus implacabiliſque fiet.

Ut unum imperare cupientem omnibus.

VII. *Ecquid enim Pompeii fortuna mentem aperire Cæſaris potuit, quem ſine cauſſa bello petivit, neglecto fœdere? ecquid Lepidi, quem poteſtatis & victoriæ ſocium, imperio & dignitate ſpoliavit? idque te inconſulto, citra cujus aſſenſum tantarum rerum nihil oportebat geri: te fraudato præmiis utriuſq; victoriæ, quem decebat commodorum omnium participem conſortemq; haberi. Sed ille unus imperare omnibus, unus obtinere, quidquid tot ſæculis rei Romanæ partum eſt, poſtulat. Ideoque ſubmotis jam cæteris hominibus, qui reſiſtere ambitioni ejus poterant, te propediem, ne dubita, petiturus eſt, qui nunc cupiditatibus illis unus obſtas.*

Summa orationi.

VIII. *Hæc quidem te quoque dare perſpicueque videre exiſtimat; ſed tamen à ſe etiam moneri voluit, quo duo hæc penitus intelligeres; primum, neque moleſte Pompejum ferre, quod naves Cæſari præbuiſti, cujus ad bellum Parthicum tibi neceſſaria tum videbatur amicitia: alterum, ſpem eſſe Pompejo permagnam, te conſiderata fraude Cæſaris, & perpetuo conſiliorum ejus tenore, damniſque & periculis Parthici belli, quorum ille non mittendo promiſſos exercitus maxima cauſa extitit; non eſſe commiſſurum, ut diutius injuriæ tuæ vindictam, amicis ſolatium, inimico ludibrium debeas. Denique ut compendio Pompeji mentem omnem ediſſeramus, ſic habe: Sextus cum tota claſſe, fideliſſimiſque copiis, quæ ne adverſa quidem fortuna uſum reliquerunt; in tuam ſe fidem tradit. Tu vero ſive quietæ res manebunt, inſigne pacis ornamentum habebis, ſervatum Magni Pompeii filium: ſive turbabuntur, juvenis acer, induſtrius, inviſus infeſtuſq; Cæſari tot una adductis navibus, tot fortiſſimis viris, minime pœnitenda partium tuarum erit acceſſio.*

Antonii reſponſum. Dio. lib 49. Appian. lib 5. Civil. Oroſius 6.19.

IX. Antonius ad hæc reſpondit, *ſe mandaſſe M. Titio, ut cum parte Syriacarum navium militumque deſcenderet in Aſiam, Sextumque ſi ſe armis tueretur, invaderet: ſin vero, honorifice ad ſe deduceret. Jam igitur in manu Pompeii eſſe, utram experiri ſortem malit*

Legatio Pompeii ad Parthos excuſatur. Dio. App.

X. Hæc quum maxime agerent, adducti ſunt, quos in Parthos Sextus miſerat, oſtenſique legatis excuſantibus *tempora, juvenis in maximas anguſtias conjecti. nec indignari Antonium debere, ſi illi dubitatione quadam, ne plus apud Antonium veteres offenſæ, quam preces ſuæ valerent, ad barbaros reſpexiſſet. omnem certe eam cogitationem, quemadmodum ſit ex deſperatione nata, ita ſimul cognoverit ab Antonio ſe recipi, in nihilum abituram.* Et ſatisfieri ſibi paſſus eſt Antonius, placabilis ingenio neque ſuſpicionum tenax. At Sextus audito contra ſe Titium mitti; quem ob defectionem à ſuis partibus oderat; Ænobarbum in ſuam redigere poteſtatem conatus eſt, eo pignore ſuam ſalutem in tuto fore ratus.

Pompeius Ænobarbo ſtruit inſidias. Oroſius. App.

XI. Cajus enim Furnius, Antonii nomine Aſiam obtinens, appellentem eo Pompejum arcere inſuper habuerat, neque ſatis ad hoc validus, neque comperta dum Antonii voluntate. Sed ubi eum bello ſe parare animadvertit, provincialium habito delectu, Domitium quoque Ænobarbum accivit propinqui exercitus ducem, cum Rege Amynta. & convenerant illi, quum amicorum quidam Ænobarbi Curius prodere illum Pompeio conatus eſt: ſed proditus ipſe convictuſq; de conſilii ſententia pœnas dedit. Pompeius interfecto ſuo liberto Theodoro, quem unum arcani eius conſcium indicaſſe rem rebatur; abiecit de cætero inutile fallendi conſilium, & proditione Lampſaco potitus, magnis ſtipendiis invitavit Italici

generis homines, quos eo C. Cæſar Dictator in Coloniam deduxerat.

Furnium caſtris exuit. Dio, lib. 51. Ioſeph. Antiq. 14. 19. & de bell. Iud. 1. 13. App.

XII. Jamque ſub ſignis trium legionum inſtar habebat, cum equitibus ducentis. His copiis ſubito comparuit Cyzici, oppidum commodiſſimo ſitu proditione recepturus. Sed repulſus à militibus, qui cuſtodiæ gladiatorum, quos forte ibi habebat Antonius, erant additi; portum Achæorum repetiit. Venit eodem & Furnius ſemper obſervans eum, ne quam urbem occuparet; & frumentationem impediens. Hunc quoniam allicere Pompejus ad pugnandum nequiverat, in caſtris ſuis adortus miſit aliam manum, quæ ſibi reſiſtentem, à Quæſtoria porta invaderet. Et ſucceſſit dolus: irrumpentibus Pompejanis à tergo, coactus caſtra relinquere Furnius, multos milites amiſit.

Equites Italicos corrumpere conatur.

XIII. Per Scamandrios enim campos imbribus madentes per quam impedita fuga fuerat. Hujus victoriæ fama Sexto multorum conciliabat animos. & ex Furnii auxiliis pars magna egeni tributiſque exhauſti homines, gaudebant ſtipendia facere ſub Sexto, qui pecunioſus & liberalis habebatur. Satis jam belle procedere cetera videbantur: ſed equitatus deerat. Igitur comperto alam equitum Italicorum ad Antonium pergere, quam Athenis Octavia miſerat, ablegavit ad eos corruptores cum auro; ſed deprehenſi ſunt ab his qui ſub Antonio Macedoniæ præerant; aurumque inter equites proditionem abhorrentes diſtributum.

Ab amicis deſeritur. Dio. Appian.

XIV. Interim Sextus Nicæa atque Nicomedia præclaris Bithyniæ urbibus occupatis, pecunias colligebat, invalido ad prohibendum Furnio, qui propinquis locis caſtra muniverat: donec ei primum advenerunt è Sicilia naves ſeptuaginta, reliquiæ claſſis, quam Antonius Cæſari commodaverat; neque multo poſt cum aliis centum & viginti è Syria Titius adfuit. His ad Proconneſum appulſis, Sextus claſſe deſperans incendit naves, quas gravioribus ſarcinis oneraverat; remigeſque ad pedeſtrem militiam tranſtulit: ne tum quidem conſilio bellandi depoſito. Quapropter amicorum ejus principes Caſſius Parmenſis, Naſidius, Saturninus, Thermus, Antiſtius, ceterique, & præcipuo apud eum honore habitus Fannius, poſtremo ſocer ipſe Scribonius Libo, pacta ſalute, ad Antonianos duces tranſierunt.

Fugiens cum perſequutoribus pugnat. Dio. App. Oroſ. 6. 19.

XV. Ille deſtitutus, caſtris nocte relictis, in mediterranea Bithyniæ contendit, Armeniam, ut exiſtimatum eſt, petens. Luce reddita Titius Furniuſque & cum his Amyntas perſequuti fugientem, circa veſperam attigerunt: & quia omnes pariter ab nocturno prœlio abhorrebant, caſtra utrimque ſunt poſita. Tum quoque conſilium audax Pompejo ſuſceptum fuit, nec futurum inutile, ſi tam urgendis ceptis pertinax, quam ad tentandum promptus fuiſſet. Tribus enim ceratorum immiſſis millibus, hoſtes caſtris expulerat, poteratque fortaſſis abſolvere victoriam, ſi fuſis fugatiſque inſiſteret. Sed ille contentus aliquid præripuiſſe itineris, brevem ejus lætitiæ inanemque fructum ſenſit. Mox enim collectis viribus hoſtes inſequuti, carpendo extremum agmen, confirmando provinciales, frumentum, aquam, pabulum eripiendo, in eas anguſtias redegerunt hominem, ut ſpretas antea conditiones repetere cogeretur.

Colloquium Furnii expoſcit. Appian.

XVI. Demum circa Midæum, haud incelebre Phrygiæ majoris oppidum, colloquium Furnii expopoſcit, quem ut paternum amicum, & majoris dignitatis Titio præferebat. Quum utrimque ad ripas amnis Sangarii acceſſiſſent, Pom-

Digitized by Google

pejus oſtendit, *ſe legatis ad Antonium miſſis, quùm interim alimentis egeret, nemine præbente, huc ad conſilia prolapſum. cæterum petere ut ad Antonium deducatur, nec alteri quam Furnio cogatur ſe credere.* Furnius ad hæc: *ſiquidem ipſi pacis ſtudium cordi fuiſſet, aut ſtatim ad Antonium proficiſci, aut Mitylenis reſponſum ejus opperiri debuiſſe. id quoniam eſſet prætermiſſum, ſuadere ſe, ut veniat in fidem Titii, cui negotium iſtud permiſſum ſit ab Antonio: neque dubes ejuſdem Imperatoris tentet inter ſe committere.*

XVII. Parum hæc placebant Pompejo, qui Titium à ſe aliquando ſervatum, pro ingrato averſaretur, neque honorificum putabat, in poteſtatem hominis non nobiliſſimi ſe transferre; neque tutum: ne forte ſive pro moribus ſuis, ſive propter veterem aliquam offenſam fidei Titius vindictam anteponeret. Igitur iterum dedebat ſe Furnio, aut hoc abnuente, ſaltem Amyntæ. cæterum reponente Furnio, *nihil ante ſe facturum, aut Amyntam, quod eſſet conjunctum cum illius injuria cui mandatorum ſuorum exſequutionem Antonius commiſiſſet,* colloquium ſolutum eſt. Sequenti nocte quum minime dubitaretur, quin venturus qualibet conditione in fidem Sextus eſſet, relictis ille per caſtra ignibus, & tubicinibus ad ſignificandas ex more vigilias, cum expeditis profectus eſt; ne ſociis quidem itineris indicans quo ducerentur. Iterum fugiens.

XVIII. Habebat autem in animo, redire ad mare, & incuſtoditam Titii claſſem incendere. Sed profugiens ab eo Scaurus, quamquam conſilii ignarus, iter prodidit. inſequutuſque cum mille quingentis equitibus Amyntas, equitatu carentem celeriter deprehendit. Hujus ad conſpectum clam palamque deſerto Pompejo tranſierunt ejus milites: illumque jam omnes metuentem dedere ſe in manum Amyntæ ſine conditione coëgit, qui conditiones Titii reſpuerat. Titius adactis ad ſacramentum Antonii Pompejanis, ipſum in cuſtodia habuit, donec Imperatoris mandata veniſſent. Sed Antonius his rebus auditis, primo iræ impetu, ſcripſerat *ut interficeretur*: mox ductus pœnitentia, *ſervari* juſſit *incolumem*. At forte fortuna interitum ferentes literæ poſterius advenerunt. Idcirco Titius ſive recentiores has eſſe credens, ſive propter veterem offenſam ſimulans, jugulavit eum Mileti, ætatis ejus anno quadrageſimo. Capitur & interficitur. Dio. lib. 49. Vell. 2. 79. 5. App. an. lib. 5. Civil. Oroſ. 6. 19. App.

XIX. Quidam non ab Antonio, ſed à Planco miſſas literas crediderunt, qui eſſe ſolitus in gravioris momenti negotiis uti Antonii annulo, nomenque ejus ſubſcribere. cauſſam autem occidendi Sexti, ſive Antonio, ſive Planco fuiſſe, magnitudinem Pompejani nominis, & metum, ne paternæ fraternæque amicitiæ Cleopatra memor, hunc aliquando præferre Antonio inciperet: neve Cæſar hoſtem ſuum recipi cauſſaretur. His rebus in Urbem nunciatis, Cæſar ob mortem Pompeii Circenſes exhibuit, & Antonio currum pro Roſtris, & in delubro Concordiæ ſtatuas poſuit: decernendumque curavit, *ut Antonio cum conjuge & liberis ibidem epulandi jus eſſet.* Quales ipſi quoque Cæſari attributi honores erant. Adhuc enim pro amico ſe gerebat, literiſque conſolatus eſt eum de clade Parthica, *ſuam ſortem comparans, cui ex invidia propter victoriam & honores ea cauſa decretos, propemodum plus moleſtiæ, quam ex ipſo bello extitiſſet.* Cæſaris lætitia ex morte Pompeii. Plutarch. Ant. c. 33. App. Dio.

XX. Ipſe deinde in Siciliam profectus eſt, inde petiturus Africam; ubi turbas quaſdam enatas eſſe didicerat. Sed aliquamdiu tempeſtate detentus, neque Expeditio in Illyricum. Suet. Aug. c. 47

Digitized by Google

Appian. Oroſ. 6. 19. Dio. Liv. Epit.

tunc, neque poſtea provinciam illam adiit: mutataque ſententia, & Statilio Tauro permiſſis Africæ rebus, in Illyricum prævertit. ubi cum Liburnis Japodes, & ſci ſub idem tempus in Alpibus Salaſſi Tauriciſque tumultuabantur, jam à ſuperioris Cæſaris temporibus inquieti. Sed hoc bellum apparantem ingens veteranorum ſeditio tenuit: ex eo genere, quos in Sicilia dimiſſos fuiſſe prædiximus. *Nulla ſe dum accepiſſe præmia* querebantur: *utque hæc vel novis laboribus mererentur*, *iterum adigi ſacramento* petebant. Hos igitur Cæſar, ne permixti alios etiam ſeditioſos redderent, ſeorſim habere ſub ſignis inſtituit. Hoc ipſum incitamento illis fuit, ut acrius moverentur: multiſque & diverſis artibus ad coërcendum opus eſſet.

Seditio veteranorum compreſſa. Suet. Aug. 24. Dio.

XXI. Nam initio paucos eorum, qui plurima habebant ſtipendia, circum Galliæ colonias diſtribuit: futurum ratus, ut cęteri, ſpe paulo poſt adipiſcendi eadem, quieſcerent. Ubi ne ſic quidem conſederunt animi, correptos quoſdam ex ſeditioſiſſimis affici ſupplicio juſſit; terrore quæſiturus obſequium, quod provocare per lenitatem nequiviſſet. Tum vero palam frementes, per ſimulationem concionis habendæ legionibus circumfudit; armiſq; ademptis cum ignominia omnes dimiſit. Hoc demum facto invictum Cæſaris animum, ſuamq; imbecillitatem veris indiciis æſtimantes, ſerio pœnitentia exoraverunt imperatorem, ut milites fieri pateretur. Atque ille mitigatus precibus, & opus habens exercitu, prætereaque ſubveritus, ne ad Antonium occaſione data ſe conferrent, haud gravatim annuit: ſemperque poſtea militum eorum forte fideliqueopera uſus eſt.

Cæſar Japodas aggreditur. Strab. lib. 7. Tibull. 4. 1. App. Illyr. Cluver. Ital. Antiq. 1. 29 1. 10. Flor. 4. 12. 6.

XXII. Duodetriceſimum ætatis annum Cæſar tum agebat, lætus ſucceſſibus, & ubique propter exſtincta bella magnis cultus honoribus. nam & paſſim à civitatibus inter tutelares deos habebatur. Eo impatientius ferens, non alibi modo, ſed in ipſa Italia laceſſi pacem: dimiſſis adverſus alias gentes ducibus, ipſe ſtatuit Japydas aggredi, bellicoſiſſimos homines, adeoque firmis corporibus, ut laboribus vix ſub extremam ætatem cedant; & reperti ſint, qui ſub centeſimum vitæ annum, nulla militiæ munia detrectarent. Hi Aquilejam uſque excurrerant, etiam Tergeſte Romanam coloniam deprædati. Sed Avendeatæ quidem cum iis qui Monetium incolebant, quod hodie Croatiæ oppidum eſt, haud procul Vanna flumine advenienti ſe dediderunt. in cæteris, præſertim qui montana incolebant, perdomandis plurimus labor fuit. Horum Arupini vicis incenſis, nemoribuſque ſucciſis, qua parte venturus Cæſar credebatur, in oppidum ſe receperunt: deinde alias per ſilvas abruptis torrentibus invias iter molienti occurrentes, ſimulata fuga ſe ſubduxerunt, inſidiis excepturi perſequentem.

Et in fidem accipit. Florus. App.

XXIII. Sed ille præſentiens dolum, clam præmiſit expeditos qui ſumma montium juga occuparent. cum cęteris copiis inſtituto itinere ſuggrediens, dum excidit arbores, viaque munienda & ſtruendis pontibus iter aperit, ab hoſtibus repente invaditur. Inter eam conſternationem Cæſar cunctanti adſcendere in arduum militi ſcutum ademit, & in primam aciem provolans, ſubmovit hoſtem. Tum vero decurrentes ex ſuperioribus locis, qui ad hoc erant pręmiſſi, magnum Japodum numerum occiderunt. Igitur illi relicto opido per ſylvas fuga diſperſi curam injecerunt Cæſari, ne reperiri poſſent; vetuitque incendi oppidum, hoc ſaltem pignore ſperans attracturum eos. Nec fruſtra conſilium fuit.

ut

Digitized by Google

Metulini ſe ſuoſque necant.

ut patrias ſedes, inque iis relicta reciperent, in fidem venerunt. Inde Metulum ductus exercitus, maximum ejus regionis oppidum, quod ſitu ſimul munitiſſimo, & egregia juventute defendebatur.

Metulum obſidet. App.

XXIV. In monte nemoroſo duos colles murorum ambitus occupabat, modica intercedente valle; id ſpatium tria millia armatorum, viribus animiſque pręſtantium tutabantur. Aggerem jacere Romanus inſtituerat. id opus nocturnis diurniſque eruptionibus impediebatur. neque ſubire muros tutum erat, quod machinas habebant barbari, relictas à D. Bruto, quo tempore circum ea loca congreſſus cum hoc Cæſare & Antonio fuerat. Neque de aggere perfecto proderat diſcuſſiſſe mœnia, quod interior ſubinde murus ab hoſte ducebatur. At Cæſar occupato exteriore, ſuccenſoque, ad novum murum binis aggeribus jactis, turres erigit, unde quatuor ſimul pontes in mœnia porrigerentur.

Ponte rupto ſauciatur. Flor. App. Plin. 7.45. Suet. Auguſt. 20. 2.

XXV. Paratis omnibus, à diverſa parte cieri tumultum jubet, ut à defenſione loci, unde periculum ſtruxerat, obſeſſi deducerentur. Quum ſucceſſiſſet conſilium, læti Romani protrudere incipiunt pontes, ſed tum inter feſtinationem minus caute res adminiſtratur, labare machinæ, ponteſque unus ſuper alium ruere cęperunt. Tribus ita perditis corruptiſque, ne quarto quidem fidere quiſquam audebat; quum accurrens Cæſar, qui ex loco edito ſpectaverat omnia, poſtquam verbis nihil profectum eſt, exemplo incitaturus ſuos, protinus exſilit in pontem, prætento ſcuto mœnia petens. Tum vero & Agrippa & duo alii duces, cum uno armigero provolant primi; tum horum imitatione milites ita certatim, ut præ multitudine pons ruptus, in præceps omnes effunderet. multis ſtatim exanimatis, maleque mulctatis compluribus: in quibus & Cæſar ipſe fuit, crus dextrum & utrumque brachium ſauciatus. Sed animi firmitudine, debilitatem membrorum ſuſtinens, continuo iterum contendit in turrim, ſeque militibus & hoſti monſtravit, ne aut hic inani ſpe ferocior, aut illi ſegniores deſperatione fierent.

Metulinorum deſperatio. App. Dio.

XXVI. *Sed & alium pontem ædificari* protinus juſſit. & multas inſuper copias arceſſi: eaque res Metulinos terruit, reputantes quam eum invictores eſſet, ut miſſis legatis *facturos imperata* pollicerentur. Cæſar *obſides quingentos* poſtulavit, *utque præſidium acciperent*, adductique ſunt obſides, & præſidio recipiendo duarum arcium excelſior tradita. Sed ubi *arma quoque tradere* juſſi ſunt, concluſis in curiam uxoribus liberiſque ſuis, præſidium Romanum noctu interfecerunt: inde Coria incenſa, ne hoſtium arbitrio morerentur, ſibi conſciverunt necem. Etiam fœminæ pleræque liberis interemptis, aut in ignem conjectis, eodem modo finierunt. & incendium nemine reſtinguente ſic abſumpſit ædificia omnia, ut tanti modo oppidi vix veſtigium ullum ſupereſſet.

In Pannonios expeditio. App. Dio. Nicol. amaſ. de inſtit. Aug. Liv. Epit.

XXVII. Cæſar ex laborioſiſſimo bello ſpolia nulla retulit: ne captivis quidem abductis, quippe voluntaria morte conſumptis, qui comprehenſi fuerant. Metulinorum tamen exitus cæteros Japodas ita exterruit, ut damnata ſpe armorum, in poteſtatem ſe traderent victoris. Inde in Pannonios, & ipſos antea Romani Imperii exſortes caſtra movit, nulla belli cauſſa, niſi quod ita commodum videbatur, exercere ſimul & alere militem alienis impenſis.

Ejus populi deſcriptio. Appian. Dio.

XXVIII. Segeſticani tamen obtendebantur, qui ſemel iterumque Romanis armis petiti magis quam domiti, quum nec obſides dare, nec aliud quidquam facere pro victis coacti eſſent, ferocius agebant. Nam Pannoniorum regio ab Ja-

Digitized by Google

pydia uſque in Dardanos porrigitur: fluminibus & ſylvis impedita. Cœlum & ſolum hodie ſatis clemens ac ferax, tempore Dionis, qui regionibus his præfuit, aſperum atque immite habebatur. Inde homines etiam, ut ſolet, ferociſſimos gignebat; cędiſque & pugnandi cupidos. Pæonas nonnulli Græcorum vocant: quorum tamen prope Rhodopen montem, ubi Macedoniæ regiones ad mare pertinent, ſedes fuit. Sed Pannonii & ab ſe ipſis, & ab Romanis dicebantur.

Segeſticani legatos mittunt. Appian. Dio. Strab. lib. 4. & 7.

XXIX. Urbes tum nullas habebant: neque vicis eorum & villis injuriam inferri Cæſar patiebatur, quas in plano ſitas deſeruerant: hac elementia ſperans conciliaturum animos. At illi quum ſe recepiſſent in ſylvas, ad Syſciam proficiſcente Cæſare, quæ haud procul abeſt Segeſtica, palantes ab agmine Romanos intercipiebant. Ideirco Cæſar per continuos octo dies, quibus ad Savum fluvium uſque proceſſit, omni clade vaſtavit eorum agros, & ædificiis immiſit ignem. Ubi Segeſticam perventum eſt, oppidum ad confluentes plurium amnium, ſed præcipue Colapis & Savi, quorum ille munimenta ipſa adluebat, legati ab oppidanis adfuerunt, *ecquid veniſſet cum exercitu, quidque ſe facere vellet*, quæſitum.

Inter ſe diſcordant. Strab. lib. 4. & 7. App.

XXX. Ille *præſidium ut acciperent*, imperabat, *obſideſque centum, cum certo frumenti modo*. Neque diſtulerunt primores acceptis conditionibus, obſides tradere. Sed ubi conſpectis militibus, qui ad præſidium ibidem agendum mittebantur, exhorreſcere vulgus ad ſpeciem præſentis ſervitutis cępit; diſſenſione inter oppidanos nata, portæ clauſæ ſunt: & in mœnibus armati comparuerunt. Quando enim optimatum liberi obſides dati fuerant, diſcors populus horum periculo, quod ad ſe pertinere non putabat, nihil movebatur. Sed Cęſar qui opportuniſſimum bello Dacico locum, quolibet pretio redigere in poteſtatem cupiebat; ponte facto Savum tranſgreſſus caſtris communitis, Segeſticenſes intra mœnia coëgit.

Adverſus Cæſar in ſtrenue ſe defendunt. Dio. App.

XXXI. Et quamquam inter flumen & urbem omne ſpatium foſſis valliſque interſeptum erat, improbo labore bini aggeres erecti ſunt. Nec enim terra tantummodo res gerebatur, ſed navibus etiam, quas à ſociis ad ſubvehendum exercitui commeatum paratas, adverſo Iſtro ſubigi in Savum amnem, atque inde in Colapim juſſerat. Neque ſegniter ſe defendebant obſeſſi, ſæpius eruptione cum facibus in aggeres facta: armatis etiam lintribus prœlia aliquot navalia fecerunt, in quibus præter alios Menas etiam occiſus eſt, qui à Sexto ad Cæſarem ſemel iterumque transfugerat. Et habebant in vicinis Pannoniis fiduciam haud ſine cauſſa: gens enim prævalida erat, ſi unius imperio regerentur: poterantque ad bellum educere centum millia delectæ juventutis.

Dedunt ſe Cæſari. Dio. App.

XXXII. Sed ſparſa in plures potentia nihil in commune conſuli patiebatur. Una tantum natio copias ſuas ſubſidio miſit: hiſque profligatis, & obſeſſi ſe dediderunt; & reliqui mox Pannones, exemplum ſequuti ſunt. Cęſar triceſimo die poſt difficilem obſidionem recepta Segeſtica, ſive virtutem admiratus hominum, ſive precibus emollitus, clementer victoria uſus eſt: imperataque pecunia, commigrare omnes in ſemotam oppidi partem juſſit: cæteras attribuit quinque & viginti cohortibus ibi collocatis, quibus Fuſius Geminus præfectus eſt. Reverſo deinde in Urbem Cæſari Triumphus decretus: quo commodius in tempus dilato: nam ad cætera perdomanda redire in Illyricum ſtatuerat, ſorori uxorique ſtatuas decernendas curavit, atque rerum ſuarum adminiſtrationem liberam: parque Tribunis jus, quo ab antiquo ſacroſancti habebantur.

Urb. cond. an. 719.

XXXIII. His actis in Galliam eſt profectus eo conſilio, ut ad patris exemplum

Digitized by Google

Cæſar in Dalmatas arma vertit.
App. Dio. Liv. Epitom.

bellum inferret Britanniæ; ſed Pannonum & Dalmatarum motibus revocatus eſt; quum modo M. Antonius M. F. Triumvir, L. Scribonius Libo Conſulatum iniſſent. Fama enim atrox ſparſa erat, relictas in Pannoniis copias rebellione barbarorum eſſe deletas. idcirco nihil moratus hyemem, quum præcipiti itinere eo perveniſſet, audit improviſa irruptione partem præſidii Segeſticæ deſideratam eſſe: cæterum poſtridie Geminum prœlio victorem, recuperaſſe & pacaſſe omnia. Verſis ergo in Dalmatas armis, qui poſt ſigna quinque cohortium adempta Gabinio nunquam arma depoſuerant, neque coërceri ab Agrippa potuerant, Priamonem duxit, quam Verſus quidam nomine Dalmatarum ductor, rurſus occupatam vallo foſſaque clauſerat: occupatis & aliis circa locis, quæ natura & metu inexpugnabilia videbantur.

Stratagemate circumventos opprimit.

XXXIV. Regio enim montoſa omnis, frequentes ubique colles erigens, pinnarum in ſpeciem acuminatur. Supra millia duodecim erant pugnaciſſimi homines: itaque & oppidum & hos colles diſpoſitis opportune præſidiis retinebant. Cęſar igitur inacceſſa loca videns, ſe circumvallare totum iſtum collium ambitum velle ſimulat. interim clam emittit idoneam manum, quæ ſummos ad tumulos reperire viam conetur. Ii homines ſylvis occultati, ſtationes Dalmatarum ſomno languentes noctu invadunt, ſternuntque; & occupatis ſuperioribus locis, ſignum quod convenerat, edunt. Idcirco Cæſare vim inferente barbari clamore deſuper incurrentium perterriti, aliis ſubinde aliiſque collibus deturbantur: pars quæ eminentiſſimos, ſed aquarum inopes inſederat, obſidionem & ſitim verita, curſu ſe recepit Priamonem.

Priamonem capit.
Suet. Aug. 14. 5 Dio.

XXXV. Eodem & Cæſar exercitum adduxit, oppidoque cum duobus collibus proximis, qui adhuc ab hoſte tenebantur, per ſpatium quinque ferme millium circumvallato, cum Teutino alio Duce Dalmatarum, obſeſſis ſuccurrere auſo conflixit; duplici prœlio geminam victoriam conſequutus. Nam & obſeſſi eodem tempore eruptionem in opera nondum commiſſa fecerunt. Sed & hi tertia ſuorum amiſſa parte, dum in oppidum refugiunt, aditum perſequentibus Romanis aperuerunt. Oppido capto, Dalmatis in arcem fuga delatis, oppoſita eſt cohors una, quæ portas obſervaret. Ea circa quartam vigiliam eruptione ſubita turbata loco ceſſit: nec ultra profecerunt hoſtes, ſtatim occurrente Cęſare; & omni ope defecti poſtridie ſe dediderunt. At Cæſar cohortem decimatam per eam deinceps æſtatem hordeo pavit: ex centurionibus quintum quemque affecit ſupplicio.

Salona & alia oppida incenduntur.
App. Hirtius de bello Alex. c. 43. Strabo lib 7.

XXXVI. Hunc ad modum capta Priamone Teutinum haud longe proſequuti victores. nam & fuga ſparſerant copias, & locorum fraudes timebantur: eo vehementius, quod inter duos arduos montes longa vallis inſidias Cæſari ſtructas texerat: eodem loco, ubi & antea Gabinius vexatus fuerat. Idcirco Cæſar incenſis circum villis aperuit viam: deinde per juga montium utrimque præmiſſa parte copiarum, quæ decurrere quandocumque ad auxilium laborantium poſſet, cum cætero exercitu inceſſit per vallem, obvia quæque diripiens, vicoſque & oppida vaſtans incendio. Cęterum præter Priamonem, etiam Ninia oppidum, & Sinotium duplex (veteris ac novi cognominibus diſtinguebantur) & ipſa caput olim gentis Salona, conflagrarunt.

Salaſſi rebellant.
Suet. Aug. 20. a. & 21. a. App. lib. 5. Civil. & Illyr. Strab. lib 4.

XXXVII. Sed ad Setoviam magna occurrente hoſtium manu, acriter pugnatum: & Cæſar dextrum genu lapide ſaucius per aliquot dies ægrotavit. Interea

Artavaſdes Arm. R. ab Antonio deceptus.

Salaſſi quoque ſub imperium accepti: gens Inalpina, ingenioque & loci natura ferox. Idcirco & vectigalia poſcebat à tranſeuntibus:& publicanis aquam vendebat ad aurarias. ipſi quoque Valerio Meſſallæ, dum vicinis locis agebat, non niſi pretio accepto, ligna ad focum, & ad exercitationes ulmea haſtilia præbuerunt. Sane non ita pridem Antiſtius Vetus aggreſſus nec opinantes, quum anguſtiis occupatis continuo biennio eos obſediſſet, ſalis maxime inopia fatigatos, ad deditionem perpulerat. Sed inſidiati occaſionibus, quum munimenta Romanorum expugnaſſent; omnem deinde Veteris conatum irriſui habuerunt.

Sed à Meſſalla domantur. Strabo. App. Dio. lib. 49.

XXXVIII. Sed & Cæſaris aliquando pecunias diripuerunt; & ſpecie reficiendarum viarum atque pontium, è ſummis montium jugis, in vallum Romanum ſaxa devolverunt. Sed tum quidem ob L. Antonii bellum, Cæſar his indulta libertate veniam præteritorum dederat. At illi temporum cauſſa hoc factum ſuſpicati, neq; manſurum, ubi plus otii nactus Cæſar eſſet, non omiſerunt alias adſciſcere civitates in ſocietatem, & abnuentes hoſtiliter invadere. Tum igitur Valerio mandatum id bellum eſt: iſque magno labore ad famem redactos in deditionem accepit.

Antonius Artavaſdem dolo capit. Tacit. a. 2. 3. Plut. Ant. c. 67. Vell. 2. 82. 3. Zonaras.

XXXIX. Dum ita Cæſar cum variis gentibus decertat, Antonius expeditionem denuo ſuſcepit in Armeniam: initoque eodem die & poſito Conſulatu, P. Sempronium Atratinum ſuffecit; unde quorumdam annalibus eo anno non Antonius ſed Atratinus Conſul præſcribitur. Cæterum ut dolo Artavaſdem caperet, viribus diffiſus, amicitiæ ſpecie offenſas tegens, Q. Deillium miſit, qui filiam ejus filio ſuo Alexandro conjugem peteret; multa & præclara pollicitus. Quin & ipſe reverſus in Armenios evocavit eum Nicopolim, nec deſtitit omnibus artibus ſollicitare, literis atque ſermonibus nihil niſi ſummæ benevolentiæ ſignum præferens. Nihil ad hæc moto Artavaſde, quippe alia commeruiſſe memor, fidere non properabat ei quem offendiſſet; iterum ab Antonio Deillius adeſt cum blandiſſimis mandatis: nec eo ſegnius Antonius Artaxata tendit: ita Rex partim pollicitationibus adductus, partim metu legionum, quæ cum Antonio erant, in caſtra ejus venit.

Armeniam occupat. Dio. Oroſ. 6. 18. Zonar. Joſeph. Antiq. 15. 5. Tacit. a. 2. 3. Vell.

XL. Tum vero pecuniam ſibi deeſſe ſimulans, neque libenter daturos Armenios, niſi pignoris loco Regem retinenti, circumduxit eum circum caſtella, quibus theſauros aſſervari noverat. Sed infructuoſam ei hanc fraudem purpuratorum Regis conſtantia fecit. neque caſtellis traditis, & vicem capti patris Artaxia regnare juſſo, qui maximus natu filiorum erat. Tum vero omiſſa penitus ſimulatione cathenæ ſunt Artavaſdi additæ, ſed argenteæ, quibus videlicet vinciri Regem minus indignum haberetur. Ita bello contracto, quum ſubitus Rex Artaxias & patris inſperato caſu perculſus adverſus prævalidum hoſtem, & in penetralia Regni receptũ improſpere dimicaviſſet, Armenia tota cum conjuge & aliis liberis Artavaſdis in poteſtatem Antonii conceſſit. Artaxias in Parthos exſulatũ abiit.

Antonii Triũphus Alexandriæ. Zonar. Dio. Appian. Parthic. Plutarch. Oroſius. Joſeph. Vell.

XLI. His ita geſtis, ut ad reliqua belli ſocium ſibi Medorum Regem adſciſceret, quem Armenii antiquitus hoſtem, cum Parthis nuper ex prædæ Romanæ diviſione ſimultatem contraxiſſe cognoverat; ejus filiam ſuo filio deſpondit. Relictis deinde legionibus, quot Armeniæ tuendæ ſatis fore credebat, cum cætero exercitu Ægyptum repetiit, Alexandriaque triumphans Romano more invectus eſt. Prælata fuit ingens præda, quam ex opulentiſſimo Regno rapuerat. Artavaſdes ipſe cum uxore liberiſque & purpuratis ante currum inceſſit in cathenis aureis. inde prorſus ad Cleopatram deducti, quæ magna populi

Digitized by Google

multitudine circumfuſa, in argenteo tribunali, ſellaque aurea conſederat.

XLII. Sed barbari, tametſi huic ſe dono dari, cum omni Regio inſtrumento intelligebant, non adorarunt eam, licet minis promiſſiſque ſollicitarentur, nec aliter niſi nomine ſalutare ſuſtinuerunt, memores magni ſe Tigranis progeniem eſſe; quæ res apud alios gloriam illis, odium apud Cleopatram, & ex eo magnas calamitates peperit. Nam in cuſtodia ſunt habiti, & ſub Actiaci belli tempus Artavaſdes interfectus eſt. Triumpho peracto, quum etiam epulum populo Alexandrino dediſſet, in concione Græcorum adſumpta in argenteum tribunal Cleopatra liberiſque ejus, hujuſmodi orationem habuit.

Artavaſdes non adorat Cleopatram. Ioſeph. Dio. Strab. lib. 11. Tacit.

XLIII. *Si nullum adhuc animi mei judiciique documentum habuiſſetis Alexandrini, proximum certe ſpectaculum ducti in hanc urbem Triumphi ſufficere vobis potuiſſet. Decus enim atque lætitiam uni hactenus populo Romano exhiberi ſolitam, ad vos transferri beneficio meo vidiſtis. Deinceps igitur Alexandria quoque, tanquam altera Roma, triumphantes Imperatores accipiet; captivos videbit Reges, tantarum rerum voluptate, commodis, gloria decorabitur. Neq; vero me feciſſe pœnitet, aut aliquid à me commiſſum arbitror, quod jure reprehēdi debeat.*

Antonii concio ad Alexandrinos.

XLIV. *Nec enim vel conditoris nomine, vel magnificentia oppidi, hoc honore indigna eſt Alexandria; &, quod omnium primum eſt, Reginæ merito vel anteferenda omnibus. Hæc enim hac orta domo, penes quam per trecentos fere annos, nuſquam interrupta ſerie regimen rei Ægyptiæ fuit, quum animi magnitudine, prudentia, induſtria nullo majorum inferior, pulchritudine vero ac venuſtate feminas omnes ſupergreſſa, complura virtutum ſuarum ſpecimina ediдiſſet: hoc inter alia maximum omnium atque palmarium opus confecit, ut Ægyptum imperio Romano indiſſolubili ſocietate connecteret.*

Cleopatram dilaudat.

XLV. *Atque etiam conatibus eius atque conſiliis dii adfuerunt: niſi forte humana induſtria tantam parari felicitatem putaviſtis, ut duobus Romanis Imperatoribus C. Cæſari prius, deinde mihi nuberet. Hanc enim mihi uxorem eſſe deos hominesque omnes teſtor; neque nobilitas eius, neque virtutes patiantur, ut pellicis loco haberi cuiquam mortalium debeat. Sed neque Cæſari in deliciis magis quam in matrimonio fuit, & ego quem hoc ſcire propter familiaritatem Cæſaris maxime oportuit, tum ejus rei teſtis ſum: tum etiam Cæſarionis hujus ab ipſo agniti. idque non ego ſolummodo, ſed C. Matius, ſed C. Oppius, aliique Cæſaris amici ſciunt. Quod igitur felix fauſtumque ſit Senatui Populoque Romano, totique adeo Imperio, cujus & vos haud ſpernenda pars eſtis; Cleopatram tam pro dignitate ſui generis, quam amplitudine virorum, honoribus afficere decrevi.*

Quam ſuam uxorem eſſe & Cæſaris falſe teſtatur. Liv. Epit. Dio. lib 49. Suet. Cæſare cap 52.

XLVI. *Hanc igitur in poſterum Reginam Regum, & hunc filium ejus Ptolem. eum Cæſarionem, Regem Regum appellandum jubeo. neque vero hæc vocabula vel Imperatoris Romani uxorem, vel hunc unicum ſuperſtitem & verum D. Julii ſanguinem dedeceant. Hos igitur Ægyptum Cyprumque ſemper à majoribus eorum poſſeſſas; Africam præterea, & Cœlen Syriam obtinere æquum eſt: at meis hiſce liberis ego proſpicere debeo. Te ergo Ptolemæe Regem Syriæ, & quidquid regionum inter Euphratem atque Helleſpontum mei juris eſt conſtituo. Tibi Cleopatra Libyam dono, quæ Cyrenes finibus adjacet. Alexander Armeniam habeat; & quæ trans Euphratem occupata occupandave noſtris armis ad Indiam uſque porriguntur;*

Eiuſque liberis, Regna diſtribuit. Dio. Plutarch. Anton. c. 67. Liv. Epit.

Digitized by Google

His rebus Cæſar offenditur. Zonar. Dio. Sueton.

XLVII. Tum vero novi Reges ex humilioribus, quæ poſitæ ipſis fuerant ſedibus progreſſi, Antonium Cleopatramque aureis ſedentes thronis, hanc etiam cum novæ Iſidis nominè, ſtolam ejus deæ geſtantem venerati ſunt. Diſcedentes inde Alexandrum Armenii ſtipatores circumdedere, Medico cultu tiaraque recta & cidari conſpicuum: Ptolemæo crepidas, cauſiam & chlamydem ac diadema habenti Macedones apparuerunt. Hæc tam fatua non Alexandriæ modo dicere & facere illum, ſed ne Romam quidem perſcribere puduit. Cæterum à Conſulibus occultatæ ſunt literæ, quamquam produci eas Cæſar, vanitatemque æmuli ſui cunctis innoteſcere valde cuperet. Multis enim nominibus offendebatur. in ſuam invidiam attolli Cæſarionem ſentiebat; Artavaſdis quoque caſu, quo cum adverſus Antonium conſilia miſcuerat, & Antonii Triumpho, dolorem & miſericordiam & invidiam percipiebat.

Antonii literæ ad Senatum. Appian. Parthic. Zonar. Dio.

XLVIII. Sed & literas ad eum contumelioſas Antonius ſcripſerat, adulteria objiciens, ſibique legitimam uxorem Cleopatram eſſe. Sed neque populus ereptum Urbi honorem Triumphi, communicatumque cum Alexandrinis, parum indignanter tulit: & ſuper tot alia immodica præmia, hanc etiam ſtupri mercedem Cleopatræ dari. Hæc quum ita ab ſe acta, ab cæteris accepta ignorare Antonius non poſſet: ſcribere ad Senatum ſuſtinuit, *paratum ſe abire magiſtratu, graviorem diuturnioremque poteſtatem habenti, quam in libero populo eſſe oporteret, ſublata quæ hæc expreſſiſſet neceſſitate*. Neque vero hoc cum animo ſuo deſtinaverat; ſed invidiam Cæſari quærebat, quem exiſtimabat, quod ad Urbem eſſet, primum de abdicando compellatum, aut obſequendo potentiam, aut obnitendo ſtudia civium amiſſurum eſſe. Cæterum hæc quidem conſilia vana fuerunt.

Triumphi honor vulgatur. Vell. 2. 27. 1. Numm. apud Pigh.

XLIX. At in Urbe ludos Veneri Genitrici fecerunt ſuffecti Conſules Paulus Æmilius Lepidus, C. Memmius, qui ex Kalendis Juliis inierant. In eodem Conſulatu ſuo Æmilius porticum Pauli appellatam privatis impenſis perfecit. Eodem anno Conſulatum & M. Herennius geſſit ex Kalendis Novembribus. Multi per id tempus quum in imperiis non ampliſſimis fuiſſent, Triumphum à Cæſare, alii ab Antonio impetrarunt: eoque prætextu auri coronarii nomine provinciis fuerunt graves. Quorum C. Norbanus C. F. T. N. pro conſule ex Hiſpania triumphavit A. D. IV. Idus Octobr. de cujus geſtis prorſus nihil reperio. At vero T. Statilius T. F. Taurus, P. Soſius C. F. T. N. Africa & Judæa pacatis, ille A. D. Pridie Kal. Jul. hic III. Nonas Septembr. non ſine cauſſa triumpharunt. Inter alias antiqui moris ruinas adnotatum eſt, ſub id tempus pueros impuberes à Cæſare præfectos Urbi fuiſſe Latinis, ne Senatorii quidem eos generis, ſed Equitum Romanorum filios. Anno ſequenti Cæſar ſecundum inito magiſtratu, quem collega Sex. Pompeio gerere debuerat, hoc interim occiſo, L. Volcatium Tullium adſcivit. Ipſe, quum mane pro æde Capitolini Jovis paululum curuli ſella præſediſſet, honore abiit, quem gratificari pluribus cupiebat. Eam veriorem cauſſam eſſe arbitror, quam quod exemplum ſequutus Antonii fuerit. quippe convenerat, *ut hic & Sextus per amicos quos vellent, magiſtratum gererent; quod abfuturi toto eo tempore videbantur*. Suffectus eſt in locum Cæſaris P. Autronius, ſtatimque magiſtratum occepit. Sed Ædilitatem jam pœne neglectam M. Agrippa ſuſcepit ultro, quo Cæſari ſibique populum ludorum & operum magnificentia conciliaret.

Urb. cond. an. 720. Agrippæ Ædilitas. Suet. Auguſt. c. 26. Dio. Appian. lib. 5. Civil. Plin. 36. 15. Strab. lib. 7.

Digitized by Google

L. Omnia enim ædificia publica, viaſque omnes ſua pecunia refecit: aquæductus Appiæ, Marciæ, Anienis, pœne dilapſos emendavit: Juliam à quindecim paſſuum millibus duxit, opere ſupra terram paſſuum VII. M. ſubſtructione paſſuum DXXVIII. reliquo opere arcuato. Salientis centum quinque, caſtella centum triginta, complura etiam cultu magnifica; operibus iis ſigna trecenta ærea aut marmorea impoſuit, columnas ex marmore quadringentas. neque ulla ferme domus exinde Romæ fuit, quin ſufficientem haberet ad omnia aquam. Et opera publica.

LI. Cloacarum etiam à Tarquinio Priſco ſtructarum maximum ac firmiſſimum opus, corrivatis atque per meatus immiſſis ſeptem amnibus, qui torrentium modo rumperent ac auferrent omnia, ſic expurgavit Agrippa, ut per eas ſuburbana navigatione in Tiberim pervehi non dubitaverit. In Circo ne multitudo metarum erroris cauſſam ultra præberet hominibus, delphinas ac ova, quæ vocant, deſignandis curruum converſionibus poſuit, ludos omnis generis editurus. Inter quæ Cloacarum. Plin.

LII. Nam ut ipſe in Ædilitatis ſuæ commemoratione ſcripſit, ludos fecit diebus undeſexaginta gratuita, præbuit balinea, centum ſeptuaginta toto anno, ludis etiam tonſores conduxit ſua pecunia, ne quis de populo ſumptus in eos faceret. Induxit & Senatores largitionibus, ut Trojanis Circenſibus, quos pueri majores minoreſque ludere conſueverant, filios ſuos noteſcere paterentur. Teſſeras etiam in Theatro ex ſuperiore loco miſit, quas referentibus pecunia, aut veſtis, aut aliud quid daretur. Sed & rerum variarum copiam redemptam ab inſtitoribus, diripiendam populo propoſuit. Liberalitas in P. pulum. Plin. Dio. Suet. Aug. c. 43

LIII. Mox ad ſeveriores curas converſus Mathematicos (ſic vulgo tum Aſtrologos vocabant) & Magos Urbe expulit: quos inter & Anaxilaus Lariſſæus Pythagoricus fuiſſe creditur; nullo maleficio; ſed quibuſdam ab arte medica miraculis apud ignarum vulgus *Magi* appellationem meritus. Interea Cæſar iterum profectus in Dalmatas, jam à Statilio Tauro, quem eo præmiſerat, fame fatigatos & propemodum domitos offendit. Nec diutius dilata deditio eſt. obſides ſeptingentos ex principum liberis dederunt: ſigna reſtituere Gabinio Vatinioque olim adepta, & tributa perſolvere ab eo tempore, quo Cæſari patri promiſerant, coacti. Mathematici pelluntur Urbe. App. Illyr. Liv. Epitom. 131.

LIV. Traxit ea ruina Derbanos etiam conterminam gentem, paribuſque conditionibus in poteſtatem illi venerunt. His manubiis Cæſar porticum Octaviæ, appellatam ſic à nomine ſororis, extruxit, ibique recepta ab hoſtibus Romana ſigna appendit. Mox etiam inſignis Bibliotheca collocata ibidem eſt, ſive Auguſtus eam, ſive quod Plutarchus ſcribit, memoriæ filii ſui Marcelli cauſſa, Octavia dedicaverit. Sub idem tempus, quum Senatores quidam latrocinii arguerentur, obrui potius tam fœdam ordinis notam, quam ſontium vindicari culpam placuit: edicto propoſito, ne quis Senator poſtea hoc crimine poſtularetur. Bibliotheca in Octaviæ porticis. Dio. Appian. Sueton. Plutarch. Marcello.

LV. Sic & qui tum erant rei exempti, & quibuſdam aliis oſtenſa in poſterum prædandi impunitas. In numerum patriciorum, qui frequentibus bellis exhauſtus erat, plebeii quidam collecti ſunt Senatuſconſulto. Magiſtratus etiam varie habiti mutatique. Ex K. Mai. L. Flavius Conſulatum iniit: ex Kal. Jul. C. Fonteius, M. Acilius. Kalendæ Septembris L. Vinucium Conſulem, Octobres L. Laronium produxerunt. L. Aſyllius (ſive fortaſſis Aſellio fuit) quum diuturno morbo vexatus Præturam deponeret, filium ſuum ſucceſſorem accepit: in alterius cujuſdam locum, qui erat extremo anno mortuus, alius paucas in horas ſuffectus eſt. Dum iſta Magiſtratus varie mutati. App. Parth. Plutarch. Anton. c. 61.

Digitized by Google

Romæ geruntur, M. Antonius nunciis & literis Mediæ Regis excitus, prolixe offerentis omnia, magnam in ſpem venerat, conficiendi Parthici belli, ſi ſagittariorum, equitumque tantum numerum legionibus ſuis adjunxiſſet. Id enim præcipue defuiſſe nuperis conatibus intelligebat.

Octavia ad Antonium navigat. Dio.

LVI. Interea nunciatur Octaviam ab urbe digreſſam ad virum navigare. id conceſſerat petenti frater, ſemper indulgens, & hunc etiam prætextum belli favorabilem in vulgus habiturus, ſi quod rebatur, deſpecta ab Antonio & contumelioſe tractata fuiſſet. Nec fefellit eum conjectura: vix Athenas appulerat mulier, quum Antonii literas accipit, ibidem jubentis exſpectare, donec ab expeditione Parthica rediſſet. Illa licet ægre ferens hæc mandata, miſit tamen quemdam ex familiaribus Antonii, Nigrum nomine, qui multam veſtem militarem, jumentaque & pecunias, tum amicis atque ducibus Imperatoris dona deferret deportaſſe: præterea lectorum virorum in Prætoriam cohortem impetrata à fratre millia duo cum inſignibus armis, & equitum alam.

Sed ille artibus Cleopatræ. App. Plutarch.

LVII. Hæc ubi Antonio expoſuit Niger, multas identidem & meritas laudes præſtantiſſimæ matronæ intermiſcens; omnes artes adhibere Cleopatra cœpit, ne quem occupaverat, loco depelleretur. Igitur amore Antonii deperire ſimulans, venientem velut ſtupente obtutu excipiebat; abeuntem liquentibus & languidulis ocellis proſequebatur. ſæpe flens videri affectabat, ſed tanquam abſcondere cupiens lachrymas, celeriter & furtim abſtergebat. Id maxime faciebat in Syria, unde in Armenios proficiſci Antonius conſtituerat.

Faſcinatus bellum in Cæſarem molitur. App. Plutarch. Dio.

LVIII. Hæc amatoria veneficia vocibus adſentatorum ejus, familiarium Antonii juvabantur; *hominem durum atque crudelem* appellitantium, *qui talem fœminam ad mortem deſperatione adigeret. Nec enim ſine illo victuram. prorſus indignam eo fato, quæ nomen conjugis Octavia retinente, vel pellicem Antonii ſe vocari, Regina tot populorum non dedignaretur.* Faſcinatus his Antonius, in tantum animo relanguit, ut Medo nequidquam occaſionem urgente, donec Parthorum diſſidia faciles præberent invadentibus, protinus Alexandriam reverteretur: æſtatem opperiendam eſſe reſcribens. Tum quoque vix ad Araxem progreſſus eſt; quum irritatus Cæſaris actionibus de bello adverſus ipſum ſuſcipiendo, cœpit cogitare. Cujus hæ proximæ fuiſſe cauſſæ feruntur. Ut Octavia relicto in pellicis amplexibus marito Romam irriſa rediit, Cæſar eam ad ſe commigrare juſſerat.

Octaviæ dicta & facta laudabilia.

LIX. Illa tamen non quotidiani exempli mulier, oravit, *ut ſe remanere in domo viri pateretur*. Eadem obteſtata fratrem eſt *ne propter ſe bellum Antonio faceret, niſi maioribus cauſſis impelleretur: decorum enim neutri fore; ſi mulierum cauſſa bello civili rem Romanam involviſſe dicantur.* His dictis facta etiam laudabiliora adiecit. Antonii liberorum, non modo quos ipſa, ſed etiam quos ei Fulvia pepererat, curam egit: amicorum eius deſideria, quos honorum petendorum, aut aliarum rerum gratia Romam mittebat, apud Cæſarem enixe juvit: nullaque re optimæ uxoris officio deeſſe viſa eſt. At ſic invita nocebat Antonio, cui populus iraſcebatur talem fœminam negligenti; jam ob cætera quoque facinora cauſſæ illius iniquior.

Cæſaris & Antonii mutuæ criminationes. Dio. lib. 50. Plutarch.

LX. Sæpius enim Triumphum ejus Alexandrinum, diviſioneſque Regnorum, & cætera incivilia Cæſar in Senatu & ad populum traducere conſueverat.

Nec

Rep. ux Antonianorum in Armenia.

Nec Antonius recriminari oblitus eſt: miſſis qui quererentur *victo Pompejo, exacto Lepido, omnia unum retinere Cæſarem: eadem arrogantia ſuis cum veteranis pæne totam Italiam diviſiſſe, nullo reſpectu eorum, qui cum Antonio militarent. Sed & ex delectibus, quos Cæſar in Italia habuiſset, dimidiam militum partem ſibi deberi* præferebat.

Cleopatra exprobratur Antonio. Dio. Plutarch.

LXI. Cæſar ad ea cavillabatur, *Sextum & Lepidum jure à ſe coërcitos; nec tamen abnuere ſe partiri bello parta, ſi Ægyptum ſecum Antonius, ſi Armeniam dividat. Nam quod militibus ſuis colonias in Italia queratur non dari, habere eos Mediam & Parthos, ſatis amplas regiones, ſua nimirum & Imperatoris ſui virtute quæſitas.* Nec Pompeii mentione abſtinebat; *quem à ſe dimiſſum, Antonius crudeliter occidiſset. Ab eodem Artavaſdem fraude captum in vinculis attineri, ſumma cum Romani nominis infamia.* Præcipue *Cleopatra* exagitabatur; *liberiſque ejus donatus Oriens, & inſertus in Juliorum gentem Cæſario.*

Antonii fœdus cum Rege Medorum. App. Parthic., Dio. Plutarch.

LXII. His aliquoties ei per partes objectis invicem purgatiſque, magis magiſque accendebantur, neque jam legati concordiæ cauſſa, ſed ut alter alterius exploraret conſilia, mittebantur. Donec Antonius non ultra differendum putans, ſocietatem cum Rege Medorum in has leges junxit, *ut ab eo contra Cæſarem acciperet auxilia, contra Parthum ei daret.* Sic abductis ſecum Medis equitibus atque ſagittariis, partem legionarii militis apud eum reliquit, parte etiam Armeniæ recens pacatæ eidem conceſſa. Filiam quoque Regis Jotapen, admodum puellam, Alexandro deſponſam, una cum militaribus ſignis, quæ Statiani pugna amiſſa fuerant, deportavit. Polemoni qui pararius pacis ejus fuerat, præmii loco minor Armenia conceſſa. Hæc amicitia exitioſa Medo fuit. quippe poſt felix contra Parthos & Artaxen prœlium, quum Romanos milites avocaret Antonius, Regios non remitteret; vim hoſtium ferre non potuit: fuſuſque & captus occaſionem Parthis, Armeniam ſimul Mediamque recipiendi præbuit.

Anaitidis delubrum diripitur. Strab. lib. 12. Plin. 33.

LXIII. At Romani maxima præda aucti diſceſſerunt, Armeniorum opulentiſſimo Regno ſpoliato, direptiſque etiam fanorum opibus. Anaitidis delubrum erat, cæteris religioſius cultum, eoque donariis dives. Id diripuit Antonii miles, & inter cætera ſtatuam auro ſolidam, etiam antiquitate venerabili, concidit. Nec omiſerim referre ſtultam pietatem mendaciis tueri cupientium à numinibus proditam ſacrorum ſuorum exiſtimationem. *eum qui primus violaſſet id ſimulacbrum, oculis membriſque captum expiraſse* vulgarunt. Sed veteranus quidam, quum paucis poſt annis Auguſtum excepiſſet convivio Bononiæ, eſſetque illata fabulæ hujus mentio; *ſe illum eſse reſpondit, & de crure numinis cum maxime cœnare Cæſarem, ſibique omnem ex ea rapina cenſum eſse.*

FINIS LIBRI CXXXI.

JOH. FREINSHEMII
SUPPLEMENTUM
Libri CXXXII. LIVIANI.

L. Annæi Flori Epitome Ejuſdem Libri.

CÆSAR in Illyrico Dalmatas domuit. Quum M. Antonius ob timorem Cleopatræ, ex qua duos filios habebat, Philadelphum & Alexandrum, neque in urbem venire vellet, neque finito triumviratus tempore Imperium deponere, bellumque moliretur, quod urbi & Italiæ inferret: ingentibus tam navalibus quam terreſtribus copiis ob hoc contractis, remiſſoque Octaviæ ſorori Cæſaris repudio, Cæſar in Epirum cum exercitu trajecit. Pugnæ deinde navales & prælia equeſtria ſecunda Cæſaris referuntur.

Legati Romani ad Antonium. Plutarch. Dio

INTER hæc Antonius Canidio cum ſedecim legionibus ad mare præmiſſo, occurrentem Cleopatram excipiens, Epheſum cum ea petrexit, ibi contracturus claſſem. Hæc audita Romæ Cæſarem Patreſque moverunt, ut legatione miſſa, in urbem eum revocarent; inter præſentes facilius diſceptari controverſias rati: mox ire abnuentem, *finito jam Triumviratus tempore, ſicuti nuper promiſiſſet, deponere magiſtratum* juberent. Interim Kalendis Januariis novi Romæ Conſules ineunt Cn. Domitius Cn. Dom. F. Ænobarbus C. Soſius C. F. quorum Domitius civilium certaminum experientia cautior, modeſtius agebat: alter nullis dum conflictatus infortuniis, primo ſtatim Senatu multa cum laude Antonii Cæſarem arguit: tendebatque ut Senatuſconſultum rationibus ejus perquam adverſum fieret, ni Nonius Balbus præſcriptione Tribunicii nominis interceſſiſſet.

Urb. cond. ann. 721. C. Soſius Conſul Cæſari adverſus.

Conſules ad Antonium abeunt.

II. Aberat tum conſulto Cæſar: nolens ſe præbere altercationibus, quibus neque cedere, ſine dignitatis imminutione poſſet; & ſi quidem imperium inhiberet, inchoare bellum videretur. Etiam ad omnia maturius penſitanda ſpati um petiſſe videbatur: quo prudenter uſus, ſimul reverſus Romam eſt, convocari Senatum juſſit. *Eo tempore præter militare præſidium, amicis etiam pugiones ſub veſte geſtantibus, in medio Conſulum curuli ſella ſedentem, multa pro ſe ſuiſque actis modeſte loquutum* tradunt: *flexit ſe deinde ad Antonii accuſationem, præſentiſque Conſulis, quibus plurima ac gravia contra ſe & Rempublicam commiſſa objectabat.* Quum ad hæc ſilentium pertinax omnium eſſet, *eadem ſe ſcripto comprehenſurum* ait, *& certa die, in quem Senatum iterum habere volebat, recitaturum.* Tum Conſules non exſpectata die, quod tacere ad talia tam indignum ipſis, quam obloqui intutum videbatur, ad Antonium profecti ſunt; multis Patrum hoc exemplum ſequentibus.

III. Sed Cæſar, ne propter ſuam aliquam injuriam ab his deſertus putare-

Digitized by Google

tur, à ſe ſponte dimiſſos credi maluit: quoque faceret fidem, *aliis etiam indulgere ſe* dixit, *ad Antonium proficiſci cupientibus.* Ita diſcedentibus ex Urbe propinquis ejus amiciſque, C. Aſinius Pollio, qui poſt Brunduſinam pacem rebus Antonii miſceri deſierat, in Italia manſit. idem neque Cæſari deinceps roganti *ut ſecum ad bellum iret*, obtemperavit, *mutua cum Antonio beneficia* excuſans, *neque ſe interpoſiturum armis, & prædam futurum victoris.* At Domitius quum Antonium Epheſi conveniſſet, hortari cœpit, *ut Cleopatram nihil aliud quam impedimentum belli futuram, in Ægyptum remitteret.* nec aliis amicorum ea ratio diſplicebat. At Cleopatra metuens, ne ſi uſquam diſcederet, iterum pararia pacis pignuſque Octavia fieret, Canidium induxit ingentibus præmiis, ut ab ea mente Antonium revocaret.

Aſinius Pollio neutri ſe addicit. Suet. 17 3. Dio. Vell. 2. 86. 3. Plutarch. Ant. c. 73.

IV. Atque ille ſpecioſo obtentu negavit *æquum videri quaſi per ignominiam hanc removeri à bello, quæ ducentas naves, viginti millia talentorum, & præterea commeatum in omnes copias præbuiſset. neque vero ex uſu eſse alienare animos Ægyptiorum, non contemnendam efficientium maritimarum virium partem. Sed & alioqui* negabat *videre, cuinam illa ſociorum Regum prudentia concedat: ingenio ſolers, uſu perita, quæ tantum Regnum longo tempore ſola gubernaſset.* Hæc oratio apud mulieroſum hominem, & vitiorum ſuorum advocatis faventem valuit: unaque Samum profecti, coactis undique ſcenicis atificibus, & quicumque ludis operam præſtare ſoliti erant; inter compotationes epulaſque tam fœdo luxu ſolvebantur, ut vulgarentur ſermones mirantium, *quales igitur hi poſt victoriam eſſent futuri, qui tam hilariter, & profuſe, inter comparandam genio indulgerent.*

Antonii luxus inter apparatum belli.

V. Sed Antonius Bacchicis artificibus data ad habitandum Priene, Athenas inſtituit curſum. Ibi renovata ludorum atque conviviorum eſt intemperantia; & Cleopatra, ne minoribus ibi honoribus afficeretur, quam acceptam eſſe Octaviam audiverat, Athenienſes multis muneribus coluit. Idcirco jam à multis ætatibus ſummus potentiorum adulator populus, immodicos ei honores decrevit. id plebiſcitum inter primores oppidi Antonius etiam, civis Athenienſis ſcilicet, ad Reginam detulit, orationemque habuit nomine civitatis. Tum vero non diutius ſuſtinere potuit, quin repudium Octaviæ mitteret; eamque *ſuis ædibus* juberet *excedere.* Illa plorans & lamentabunda *ſe quoq; inter cauſſas belli eſſe*, exivit; ne tum quidem cura depoſita privignorum, quos una ſecum eduxit, præter maximum natu, qui profectus ad patrem fuerat.

Octaviæ repudium. H. R. Miſc. 7 7. Plutarch.

VI. Triſte ſpectaculum id populo fuit: neque illam modo miſerabantur, ſed Antonium magis, qui talem uxorem amens dimitteret in Cleopatræ gratiam, quæ ne forma quidem, qua una niteretur, aut ætatis flore Octaviam vinceret. At luxus & tarditas Antonii magno metu Cæſarem liberavit; ne imparatior ordiri bellum cogeretur. nam Antonii oſcitantia ſpatium ei dedit, & cogendi pecunias ab invitis, & placandi ſpoliatos, quorum dolor inter exigendum acerrimus, ubi dediſſent, modico interpoſito tempore mitigabatur. Dum hæc aguntur, velut in ſolatium Urbe excedentium, Fortuna Cæſari quoſdam illuſtres ex cohorte amicorum Antonii reſtituit. Inter quos L. Plancus qui fuerat in turpiſſimis adulatoribus Cleopatræ, propter vocem Antonii jactam in convivio, qua ſibi rapinas exprobrari ſenſerat; ad Cæſarem transfugit: eumque paulo poſt M. Titius, ſo. ore Planci genitus, imitatus eſt.

Plancus & Titius ab Antonio ad Cæſarem tranſeūt. Dio. lib. 50. Velleius.

Et ei Antonii teſtamentum producunt. Plutarch. Dio.

VII. Sed ii cauſſam defectionis hanc ediderunt. *Antonium actione Cæſaris, poſt diſceſſum Conſulum, de ſcripto recitantis ejus facinora irritatum, amicorum concilium coëgiſſe; ibique multis in utramq; partem diſputatis, bellum repudiata Octavia decreſſe. Ejuſmodi conſultis, & Cleopatræ tædio, mutaſſe partes deteriores melioribus. Nam & ſugillatos à Regina eſſe, quod Antonio conſilium remittendi eam in Ægyptum dediſſent.* Cæſaris non interfuit, quibus quiſque cauſſis diſceſſiſſet, opportunitate hominum uſus eſt, qui acta ſecretiſſima & abſtruſa conſiliorum Antonii noverant. Iidem teſtamento adhibiti teſtes, judicium ejus Cæſari prodiderunt. nec ille conquievit, priuſquam repertum reſignaret; nec in Senatu tantum, ſed etiam in concione populi recitaret.

Quod recitatum Antonio populi odium creat. Tacit. r. 8. 2. Hiſtor. p. 76. 4. Suet. Aug. 17. 2 Plutarch. Dio.

VIII. Apud Veſtales, uti conſueverant, depoſitum fuerat: & negabant illæ *tradituras; ne veniens ipſe auferret, non poſſe prohibere.* nec piguit ire, & quo inimicum premeret, facinus committere pleriſque culpandum. *Sed & tunc fuiſſe ferunt, quibus res prorſus indigna videretur, aliquem in vita cogi rationem reddere eorum, quæ poſt mortem fieri voluiſſet.* Cæterum ea ſcripſerat Antonius, quæ Cæſari non modo conficerent apud pleroſque inhumaniſſimi facti veniam, ſed ipſum quoque inexpugnabilibus hominum odiis oneraret. Legebatur ibi juſtis Cæſaris & Cleopatræ nuptiis editus Cæſario: tum ſuis ex eadem liberis infinitas dabat opes: nec minus offendebat, quod *etiam ſi Romæ fuiſſet mortuus, corpus ſuum Alexandriæ & in eodem cum illa conditorio humari* jubebat.

Quod Antonii familiares conantur avertere. Dio. Plutarch. Cic. Famil. 10. 26. Vell. 2. 83. 4.

IX. His infenſi cęteris etiam facilius adhibebant fidem, inter quæ C. Cluvi is *donatam Cleopatræ Pergamenam bibliothecam* dabat crimini, *quæ ducenta mil'a ſimplicium voluminum habuiſſet. itemq; amatorias nugas ſeriis negotiis immixtas, & ſæpe prælatas: relictum in gravi cauſſa C. Furnium notæ dignitatis & eloquentiæ, ut lecticа per Forum delatam Cleopatrā Imperator Romanus ſatellitis inſtar deduceret.* Sed Antonii familiares hęc quidem pro fictis & falſis rejectabant; populum deprecantes; *ne quid immedicabile properanter ſtatui paterentur.* Quin & Plancum multa in Senatu gravia objicientem Antonio, Coponius vir Prætorius acri voce repreſſit; *multa ſcilicet perperam feciſſe Antoniū* dicens, *pridie quam à Planco relinqueretur.*

Et miſſo Geminio ipſum admonere temporum. Plutarch.

X. Miſerunt etiàm è numero ſuo Geminium in Græciam, qui rerum Urbanarum ſtatum Antonio, & imminens ei periculum exponeret. *id enim agi, ut adempto imperio hoſtis judicetur.* Geminius, ubi ſe propter Cleopatræ ſuſpiciones, Octaviæ cauſſa veniſſe putantis rejici atque etiam in convivio propterea ſede minus honorata collocari, cavilliſque ſubinde peti ſenſit; cauſſam adventus ſuper cœnam rogatus, *cætera quidem non niſi ſobriis agenda* reſpondit: *unum ſe etiam in vino præclare ſcire, omnia recte habitura, ſi remiſſa domum Cleopatra foret.* Excandeſcente ad hæc verba Antonio, *gratias ſe agere Geminio* Cleopatra dixit, *qui ſine fidiculis iſta eſſet confeſſus.* Hinc ille non ignarus quanto cum periculo iſthic degeret, proxima adrepta opportunitate Romam refugit.

Antonio Conſulatus abrogatur. Juvenal. 5. 3. Dio. Plutarch.

XI. Alios etiam Antonii amicos Cleopatra & ejus adulatores expulerunt: in his M. Silanum, quem poſtea Auguſtus Conſulatus ſui collegam optavit. *Se quoque mox fuga vitaſſe inſidias, quas indicio Glauci medici cognoſſet*, Q. Deillius in hiſtoriis retulit; offenſa Cleopatra quod Deillius *ſibi atque cæteris vappam miniſtrari* ſuper cœnam jecerat; *Sarmentum* (is propter facetias in deliciis erat Octaviani) *Romæ Falernum bibere.* His modis effectum eſt, ut etiam amicis

Digitized by Google

Antonii diverſam in ſententiam tranſductis; omnium conſenſu Conſulatus olim deſtinatus, ſimulque poteſtas omnis, quam videretur in mulierem tranſtuliſſe, abrogaretur. ne & hoſtis judicaretur, illuſtribus viris datum, quos tum adhuc apud ipſum commorantes pari ſententiæ aſperitate feriri oportuiſſet: quos allicere benignis atque blandis rationibus cupiebant. Igitur & præmia decreverunt laudationeſque relicturis Antonium: & Cleopatræ bellum propalam indixerunt.

XII. Ad ſaga tum itum: & ſolemnes bello ſumendo cærimonias in æde Bellonæ fecialis Cæſar peregit. Tum quo animus amplior omnibus eſſet, in hunc ſen ſum verba feciſſe dicitur: *Quamquam miſerrima & ſit & cenſeatur civilis belli conditio; tamen ea tempora inciderunt, ut dubitem, an non potius optandum illud fuerit, quam ut adverſus mulierem, & ſi recte rem penſitamus, ne ipſam quidem, ſed viliſſima ejus mancipia induere arma cogamur. Nam illi quidem ſuum foventi Antonium vix cogitatio præter hanc ulla libera erit. eunuchus Mardio & Pothinus exercitum ducent; ſignum pugnæ Ira dabunt tonſtrix Cleopatræ, & Charmium. nam de Antonio pudet! ſed tamen tam metuendum nihil, quam ſperandum eſt. olim ille mentis inops, & pharmacis potionatus arbitrium ſui* perdidit.

Cæſaris oratio de Bello civili. Plutarch.

XIII. *Niſi forte putetis ſuæ poteſtatis fuiſſe, quum Alexandrinus ipſe Gymnaſiarcha, Cleopatram Reginam ac dominam ſalutavit: quum eam in Foro, inter ludos, in judiciis, in tranſvectionibus equitum ſecum perpetuo habuit: quũ vino & amore ſaucius, inter eunuchos currũ Reginæ pedes ſequutus eſt: quum aureũ baculum tenens, acinace cinctus, purpura gemmiſque externum in morem excultus, in aureo lecto, aureaq; ſella curuli diadematus præſedit. Jam cætera quis pro rerũ indignitate ſatis exſecretur? Romani milites Ægyptiæ apparent: mulieris hujus nomen inſcriptum ſcutis præferunt: & ſi quæritis, quis exercitui præſit, nõ Prætorium in iis caſtris, ſed Regia vocatur: nec Antonii, ne fallamini, ſed Cleopatræ imperium eſt. Si tamen Cleopatram vocari, non lunam potius & Iſidẽ fas eſt: nã hæc nomina imponit ei furioſus amator, non mehercule ſtolidius, quã quod ſe Dionyſium, ſi diis placet, & ne parum Ægyptius videatur, Oſiridem appellat.*

Antonii obſequia Cleopatræ præſtita traducit. Dio. Senec. Epiſt. 83. Florus. Serv. ad Virg. Æneid. 8.678.

XIV. *Iiſdem veneficiis contactos amicos ejus putes: qui itidem ab hac Circe quælibet in monſtra mutari patiuntur; & quum in convivio ſaltatur, quos illa juſſerit, aut homines aut dii fiunt. Hi non modo, rem noſtris moribus turpiſſimã, verſari in caſtris fœminam, ſed imperare vident: hi tanta Romani nominis opprobria ſiceis oculis adſpiciunt: hi applaudunt quum Imperium noſtrum amentiſſimis donationibus concerpitur; quum alibi rapiuntur patrimonia Regum, alibi prodiguntur; quum fœdiſſimum gulæ certamen, non profuſis tantum dapibus, ſed inaudito hactenus luxuriæ ingenio una ſorbitiuncula cenſus gentium mergit.*

Et ſimiles ei amicos. Vell. 2.83. Serv. Macrob. Saturnal. 3.17

XV. *Centies ſeſtertium fuiſſe margaritam, quam nuper illa vorago hauſiſſe in aceto dicitur, fama non dubitat. Inter hanc licentiam vitiorum, & hanc fœditatem adulantium, quid mirum eſt, ſi eouſque muliebris exceſſit temeritas, ut pretiũ obſcœni conjugii Romanũ imperium petat, & per jura quæ ſit in Capitolio datura, jurare conſueverit. Hæc etiam auditu vobis gravia eſſe animadverto; ut mihi certe dicta ſunt. Sed quemadmodũ omen iſtud procul à nobis patriaq; abeſſe volumus; ita neceſſum eſt, ut armis atque manibus, ſummaque rerum ope, & ſi aliter nequeat,*

Cleopatra per jura, quæ datura ſit in Capitolio jurat. Florus. Propert. 3.9. Eutropius. Ovidius Metamorph. 15. 827. Dio.

vel nudi corporis objectu, hanc peſtem atque hoc nefas abarceamus. Hæc & ſimilia loquutus, non tamen inſtitit, ut Antonio bellum indiceretur. præſtare credebat, ſi hominem Cleopatræ penitus addictum in eam invidiam conjiceret, ut externæ Reginæ cauſſa contra patriam civeſque nulla re læſus arma corripuiſſe videretur.

Vires Cæſaris & Antonii. Plut. Anton. cap. 79. Suet. Auguſt. 17. 4. Dio.

XVI. Maximum id civilium omnium, atque externorum etiam bellorum populo Romano fuit. Galliam omnem Hiſpaniamque, & excepta Cyrenaica Africam, Illyricum etiam & inſulas Occidentis Cæſar trahebat. Sed & Italia publice pro partibus ejus conjuraverat. quo tempore neceſſitatis ejus gratiam Bononienſibus fecit, propterea, quod antiquitus in Antoniorum clientela fuerant. At Antonium, quidquid per Aſiam Romanæ ditionis erat, Thraciæque populi, & cum Græcis Macedones, ad Illyrios uſque & Jonium mare, Ægyptuſque & Cyrene, cum adjacentibus inſulis, ſequebantur. Reges quin imo atque Tetrarchæ, ſocii Romanorum, aut finitimi ſaltem omnes auxilia mittebant. Igitur navium haud minus quingentis coëgerat; in his multas quæ octo, vel etiam decem remigum ordinibus agebantur, non ut in bellum magis, quam pompam & oſtentationem armatæ. Pedeſtres copiæ centum millia militum, duodecim equitum continebant.

Reges auxiliares Antonii. Joſeph. Antiq. 15. 6. Dio.

XVII. Reges etiam ad commilitium venerant ex Africa Bogus, ex Aſia Tarcondimotus Ciliciæ Rex, Archelaus Cappadociæ, Paphlagoniæ Philadelphus; & Commagenes Mithridates. His Europa Sadalem à Thracia junxit. Amyntas & Polemon alios pro ſe duces ex Gallogræcis & Ponto miſerunt. Sed neque Nabathæorum atque Judæorum auxilia defuerunt; quamquam dolo Cleopatræ commiſſis bello Regibus. Tantaque fuit utriuſque contentio, ut jurejurando milites adſtringerent; atque Antonius ſuis viciſſim obſtringeretur, *in caput ſuum* exſecratus, *ſi aut pacem cum hoſte faceret, aut confecto bello amplius bimeſtri poteſtatem retineret, Senatui Populoque Romano cuncta traditurus*.

Cæſar militibus nummos dividit: l. iv. Epitom. Dio.

XVIII. Atque id, licet ab ejus propoſito plurimum abhorrebat, tamen vix à ſe paſſus eſt multis precibus impetrari, *ne imperium ante ſextum à bello menſem deponeret*. Nam victoriæ quidem, æſtimatis Cæſaris ſuiſque viribus, maximam ſpem conceperat; numero militum, equitum, navium longe ſuperior: & pecuniis, quibus abundabat, corrupturum ſe ſperans Cæſaris præſidia. quarum rerum cauſſa magnas ſummas circum quaque, ſed maxime in Italiam atque Urbem ipſam mittebat. Unde Cæſar intentiores ubique cuſtodias diſpoſuit, militibuſque ſuis, ne alienam liberalitatem reſpicerent, nummos diviſit. Quum inter tantos utrimq; apparatus imminentium malorum gravis expectatio, variis hominum indiciis atq; ſermonibus differretur, etiam prodigiorũ atroces minæ metũ auxerunt.

Prodigia. Ioſeph de bello Judaic. 1. 14. Plut. Ant. c. 1. Dio.

XIX. In Urbe ſimius fanum Cereris ingreſſus, inter ſacrificandum omnia confuderat; bubo ex Concordiæ templo, ad omnia præcipuæ religionis delubra circumvolans, quum undique expelleretur, poſtremo in æde Genii publici conſedit: neque captus eſt, & ſero ex conſpectu hominum diſceſſit. Thenſa Jovis ludis comminuta eſt. In Judæa terræ motus ingens infinitum animalium numerum & hominum triginta millia abſorbuit. Piſaurum, quam ad Adriaticum Antonius coloniam deduxerat, terræmotu hauſta eſt. Super Jonium fax per aliquot dies ſuſpenſa ſurſum in ætherem recurrit. Albæ ſtatua marmorea Antonii ſudorem,

fruſtra detergentibus quibuſdam, ſanguinemque multum emiſit. Tempeſtatibus percuſſa pleraque. In his trophæum in Aventino, Victoria in ſcena; pons Sublicius in amne.

XX. Incendia quoque multis locis fuerunt, & mons Ætna finitimos gravi terrore detrimentoque mulctavit. Athenis ex Deorum & gigantum dimicatione, quam fecit in ſcuto Minervæ Phidias, Dionyſii ſimulachrum ventis excuſſum in theatro jacuit; cujus numinis habitum nomenque Antonius uſurpare conſueverat. Eadem tempeſtas Eumenis Attalique coloſſos quos Antonio tranſcripſerat civitatis adulatio, ex multis ſolos evertit. Præſentibus curis adjecit præteritorum memoriã ſolicitudo, quod nuper in Hetruria draco biceps, longus pedes octoginta quinq; ſubito conſpectus, poſt multa & varia damna data, fulmine ictus fuerat. Romæ pueri partium nominibus adſumptis biduo concurrerunt. Antoniani victi ſunt. *Draco biceps. Plutarch. Plin. 36. 5. Dio.*

XXI. Tot portentis pavefactæ mentes, quum in quotidiana belli exſpectatione eſſent; factum eſt, ut neuter eo anno quidquam inciperet. Cæſar ab Antonio veniſſe pecunias audiens, non audebat, niſi diligenter omnibus proviſis, ab Italia diſcedere. Antonium vix emerſum è luxu, & improviſo adventu hoſtes territare conantem, Cæſarianæ claſſis nuncium decepit, quam ad Ceraunios montes ſtare, ſpeculatoriis navigiis conſpectis quidam affirmaverant. Igitur in Peloponneſum directo curſu, paſſim diſpertitus copias, quo & plura loca tutaretur, & diviſis in expedito alimenta forent, Patris hyemare inſtituit. Ibi quoque eum prodigia impendentium malorum excepiſſe credita ſunt, quod interea dum illic agit, Herculis fanum, quem generis ſui auctorem ferebat, conflagravit. *Antonius Patris hyemat. Plutarch.*

XXII. Inter has belli moras, ex omni ordine utrimque transfugerunt quidam: & L. Meſſium exploratorem deprehenſum Cæſar, oſtenſo ei prius omni ſuo apparatu miſſum fecit: quamquam eumdem etiã bello Peruſino captum dimiſiſſe meminerat. Ad Antonium ſub id tempus epiſtolam miſit Cæſar, optionem oſtentans, *venire ipſe in Italiam, an ſe in Græciam transjicere mallet, ea conditione, ut qui admiſſurus alterum eſſet, ſtationes ſecuras portuſque præberet adnaviganti, & à mari copias ſuas tanto intervallo reduceret, quantum expeditus eques conficere una die poſſet. intra quintum deinde diem de ſumma re cerneretur.* Hoc potius eo fiebat, ut animum ſuis augeret, quam quod Antonium tali conditione uſurum credebat. irriſitque ille dictitans, *ecquis igitur judex noſter erit, ſi forte neglexerit alteruter pactorum fidem?* *Eum Cæſar provocat ad prœlium. Plutarch. Dio.*

XXIII. Ne tamen timere hoſtem videretur, contra popoſcit, *ut ſecum ſingulari pugna congrederetur. aut hoc ſi facere non eſſet auſus, ille Pharſalicis campis, ubi prius inter Cæſarem & Pompejum decretum armis eſſet, exitum totius belli committeret.* Hæc acta ſunt C. Soſio Cn. Domitio Conſulibus; quum interim ex Kal. Jul. L. Cornelius, ex Kal. Nov. N. Valerius ſuffecti Conſules magiſtratum geſſiſſent. Hic annus quum inter apparatum minaſque belli præteriſſet, matura omnia C. Cæſar tertium, M. Valerius Meſſalla Corvinus Conſules exceperant. hinc quoque capientibus omen hominibus, quod ademptus Antonio Conſulatus ad eum pervenerat, quem paucos ante annos ab eodem Antonio proſcriptum meminerant. *Hic illum ad ſingularem pugnam. Plutarch. Velleius. 2. 79. Dio. Urb. cond. an. 722. Conſul, fit. nuper proſcriptus.*

XXIV. Nec temere factum exiſtimarunt, quod ludis quidam mente captus in Theatrum inſiliens coronam D. Cæſaris ſuo capiti impoſuerat, ſtatimque diſcer- *incendium à libertinis excitatum.*

Digitized by Google

Appian. lib. 4. Civil. Dio. Strab. lib. 8. Zonar.

ptus à circumſtantibus fuerat. Circa eoſdem dies lupus in æde Fortunæ occiſus; ludis equeſtribus canis à cane devoratus eſt. Incendium etiam inter prodigia propter magnitudinem damni, nam Cereris etiam & Spei ædes cum pulcherrimis donariis conflagrarant, computatum eſt: quamquam fraude libertorum excitatum eſſe conſtitiſſet. In furorem eos egerat tributorum acerbitas, quod ab omnibus hoc genus, qui quidem Italiam incolerent, quibus res quinquaginta millium denariorum aut eo amplior eſſet, octava pars facultatum in præſente pecunia exigebatur.

Cæſar in Epirum mittit claſſem. Flor. 4. 11. 4. Dio.

XXV. Tantaque fuit hominum importunitas: tumultu cædibuſque & incendio graſſantium, ut armis eã coërceri oporteret. Illa demum ſeveritas & hos compreſſit; & ingenuorum prævenit motus. ægre ferentibus pleriſque, quod ex prædiis Italicis, quartam annui proventus pendere cogebantur. At Cæſar, ut hoſtem inopinatus perculleret, nondum mari navigabili, Brundiſio provectus, quum Corcyram uſque veniſſet, tempeſtatibus coactus cedere, retro curſum flexit. Vere demum iterum educta claſſis, Epirum tenuit, expoſitiſque legionibus ibi caſtra metaturis, ad Leucadem inſulam, Ambraciique ſinus cornua conſtitit. Nec occurrit ſtatim Antonius remigum inopia, quæ variarum nationum colluvies, quum procul ab Imperatore hyemem tranſegiſſet, neque exercuerat ſeſe, & morbis atque transfugiis admodum decreverat.

Agrippa rem gerit ſtrenue. Hiſtor. Miſcel'a. 7 8. Dio. Strabo. lib 8. Vell. 2. 84. 3.

XXVI. Igitur M. Agrippa cum parte navium præmiſſus a Cæſare, minime negligendam occaſionem ratus, obſervato onerariarum adventu, quæ ab Ægypto Syriaque & Aſia cum armis atque commeatu ad Antonium tendebant, multas abripuit; & pleriſque locis exſcenſiones faciundo, vehementer Antonianos perterruit. mox in Peloponneſum irrumpens, Methonem, Meſſeniæ non incelebre oppidum, quamquam validiſſimo præſidio munitum, in oculis adverſæ claſſis, ſubito appulſu cepit, Bogudemque ibi Mauritaniæ Regem deprehenſum occidit.

Cæſar univerſas copias trajicit. Eutropius. Velleius 2. 84. 2. Dio. Plutarch. Anton. c. 79.

XXVII. His auditis Cæſar in ſpem erectus, contractis Brundiſium Senatus atque Equeſtris ordinis primoribus, aliis ut horum uteretur opera, cæteris, ne res interim novas domi molirentur, ad transjiciendum omnia comparabat: oſtentans una, ſecum ſentire, quidquid in Urbe nobilitatis eſſet. Definito deinde quantum eorum quiſque ſervitii, quantum commeatuum portaret, univerſas copias trajecit. Forte pars major Antonianæ claſſis ad Actium (Epiri eſt locus) ſtabat; non firmiſſima remigio, quod inopia rerum neceſſariarum valde erat imminutum. Igitur conditionibus aut vi ſperans ſuam in poteſtatem hos venturos eſſe Cæſar, eo curſum direxit. Naves in univerſum ille ducentas quinquaginta paraverat modicæ altitudinis, cæterum expeditas & agiles; peditum octoginta millia, cum duodecim millibus equitum.

Cleopatra ludit in adventum Cæſaris. Hiſtor. Miſcella ex Oroſio. Thucyd. 1. 9. 3. Strab. lib. 7. Pauſan. Arcad.

XXVIII. Antonius tametſi legionum numero præſtabat, tamen ut Cleopatræ gratificaretur, in claſſe locaverat arcem ſpei ſuæ, quamquam penuria remigum vulgo è Græcia corriperentur à præfectis ejus quilibet, ita ut neque viatoribus abſtineretur, agaſonibuſque & meſſoribus, quo ex genere plerique erant, qui mare numquam vidiſſent. nec ſic quidem ſuccurri poterat indigentiæ, quin magna pars claſſis peſſime navigaret. Ajunt, *quum paulo poſt Antonius Actium veniſſet, trientemque fere nautarum abſumptum fame reperiſſet, crudelem ſane atque prorſus inhumanam vocem effudiſse: Remi modo ſalvi ſint. remiges non deerunt, quouſque*

Græcia

Græcia homines habuerit. Ergo Cæſar pedeſtri exercitu ad Ceraunios montes expoſito, qui dehinc ad Actium procederet, obiter recepta, quæ relicta à fugiente præſidio fuerat, Corcyra, in Theſprotidis portu, quem propter Thyamin & Acheronta fluvioſque alios in eum incidentes, aut ex ipſo mari ebullientes aquas, ob argumentum *dulcem* appellant, claſſem conſtituit. Interea Cæſaris adventum tumultuoſi nuncii ad Antonium pertulerunt: *illumque jam apud Torynem* (Epiri oppidum fuit) *conſidere*. Quos eludens Cleopatra, *quid magni eſt*, inquit, *ſi in Toryne ſedet Cæſar?* ad culinariæ ſupellectilis inſtrumentum, quod hac appellatione Græci notant, ſignificationem detorquens.

XXIX. Sed hujuſcemodi dictis ſervari claſſis ſuggrediente Cæſare non potuiſſet. Antonius cum præſentibus copiis impigre profectus, veteris ducis ſolertia ſubvenit, roſtris tamquam ad procurſum obverſis, & quo ſpeciem inſtructarum oſtentaret, remis ab lateribus navium demiſſis, & remigibus armatis per tabulata diſpoſitis. Ita deluſus Cæſar, abjecto pugnandi conſilio, evocatos ad colloquium Antonianos corrumpere conatus, quum nihil ſuccederet, neque propter aquarum penuriam, quas magnis operibus inacceſſas hoſti effecerat, commorari circum ea litora poſſet, ad locum, ubi mox Nicopolis exædificata eſt, ſeceſſit. Caſtris huc communitis, muroque alium ad portum (Comaro nomen eſt) perducto, terra ſimul marique gravis Actio vicinus imminebat. Adeoque nihil ab eo prætermiſſum eſt, ut trans eumdem murum à mari in Sinum Ambracium naves tranſvexiſſe ſit creditus, coriis bubulis recentibus oleo inunctis, per quorum lubricitatem facilius tantæ moles provolverentur.

Antonii ſolertia Cæſar deluditur: Dio. Plutarch.

XXX. Cæterum is erat locorum ſitus, ut pro eo qui prior occupaſſet, magnopere facturus videretur. Actium enim, circa quod ea geſta res eſt, Apollinis fano celebre promontorium Acarnaniæ, os Ambracii ſinus efficit, portus apud Nicopolim qui ſunt, reſpiciens. totuſque is ſinus, & quidquid ante eum loci eſt, quum accipiendis, tum tutandis navibus eximiam commoditatem præſtat. Sed totum hoc ſpatium operibus etiam Antoniani permuniverant, ad utraque ſinus cornua inædificatis turribus, & mari quod intererat, navibus præcincto. Caſtra juxta fanum poſuerant ſpatio plano & aperto, pugnæque committendæ, quam ſtativis aptiore. Ut enim depreſſis & paluſtribus locis conſuevit, tam hyeme quam æſtate inſalubris ibi aër erat, & morbi per caſtra vulgabantur. Dum ita ex propinquo caſtra caſtris oppoſita ſunt, nihil non expertus Cæſar, educendo inſtructos ordines ut pugnæ faceret poteſtatem, adnavigando claſſe, & onerarias hoſtium abſtrahendo, non tamen elicere in aciem eos potuit, quin adventum ſuorum præſtolarentur.

Locorum in quibus pugnatum eſt ſitus. Strabo. Thucydid. c. 6. 3. Dio. Florus. 4. 11.

XXXI. Tum vero propius admotus cum parte legionum Antonius, etiam equitatum ab utroque ſinus latere præſidio collocavit. Cæſar nullum eo loco ſibi caſum ad tentandam prœlii fortunam cernens aperiri, in Græciam atque Macedoniam partem copiarum miſit, ut Antonium à præſentium rerum cura revocaret. At Agrippa Leucadem, & quotquot ibi naves erant, repentino incurſu cepit. Inde Patras, victo navali pugna qui occurrerat Q. Naſidio; neque diu poſt Corinthum in poteſtatem redegit. Quibus rebus, & quod à M. Titio & Statilio Tauro cęſi Antonii equites fuerant, inclinare multorũ animi ad fortunę momenta cęperunt. Transfugiebant ad Cæſarem quotidie aliqui; ſed inter notiſſimos, Paphlagoniæ

Cum Fortuna multi tranſeunt ad Cæſarem. Velleius. 2. 84. 3. Dio.

Rex Philadelphus Titio Tauroque ſe conjunxerat. Plus tamen adfecit Antonium Cn. Domitii tranſitio. qui Cleopatræ inviſus, quam ſolus Antonianorum numquam niſi nomine ſalutare voluerat, quamquam febre correptus, parvo acatio ad Cæſarem trajecit.

Alios idem conantes Antonius interficit. Plutarch. Anton. c. 81. & Romulo c. 29. & Apoph. Rom. cap. 45. Velleius. Dio.

XXXII. Antonius tamen magnum animum præferens, contra ſententiam Cleopatræ, quidquid rerum Domitius reliquerat, ad eum remiſit. Nec diu ſuperfuit ille, non tam opera, quam exemplo prælatis partibus utilis. nec enim tantus vir abjecturus priorem amicitiam fuiſſe, niſi deſperatione credebatur. Ergo frequentibus jam transfugiis, Antonius metu cohibiturus, quos benevolentia non poſſet, cum aliis quibuſdam, etiam partis Arabiæ Regem Jamblichum excruciatos occidit: & Q. Poſthumius Senator juſſu Imperatoris manibus quorumdam diſcerptus eſt. Inde Q. Dellio & Amyntæ Regi timens, quos in Thraciam & Macedoniam, ad conducendos mercede milites miſerat; an ipſorum quoque perfidiam veritus, ipſe ſtatuit eo proficiſci, ut præſentia ſua, ſive metum eorum, ſive defectionem præveniret.

Cleopatræ ſententia vincit in Ægyptū revertendum. Liv. Epitom. Dio. Hiſtor. Miſcella 78. Plutarch. Anton.

XXXIII. Male omnino hoc ei conſilium vertit. nam & illi cum Rege Thracio Rhymetalce & Dejotarus ad Cæſarianas partes ſe tranſtulerunt; & per abſentiam ejus navale prœlium auſus Soſius, iniquo Marte dimicavit. Quippe L. Tareſium cum paucis navibus in ſtatione relictum oppreſſurus, licet inter denſam nebulam aggreſſus in fugam egiſſet, aſſequi non potuit: & Agrippæ forte redeunti oblatus, cum multis aliis & Tarcondimotum Regem perdidit. Hac pugna ſimul quod ipſe reverſus equeſtri prœlio inferior diſceſſerat, vitare propinquitatem hoſtium coactum, poſt unius bidui moram majora caſtra acceperunt. Ibi quum etiam inopiam timerent, de ratione gerendi porro belli conſultatum eſt. quum variatum ſententiis eſſet, vicit, ut ſemper, apud Antonium Cleopatra, *præſidiis firmari* jubens *opportuniſſima locorum, & in Ægyptum naves militeſque reduci, ubi omnia pro ipſis eſſent habituri*. Cæterum ad hoc conſilium non muliebri tantum timore delapſa erat; ſed etiam injecta frequentium prodigiorum cura. quod in Prætoria ſua navi, quam vocabat Antoniada, quum hirundines nidum ſub prora feciſſent, aliæ ſupervenientes & has expulerant, & pullos earum diſcerpſerant: & ſtatuas Cleopatræ dearum inſignibus adornatas fulmen dejecerat.

Licet Canidius contra diſſuaſiſſet. Plutarch.

XXXIV. Hinc illa diffidens præſentibus, Antonium quoque ſui terroris implevit. Nec tamen confeſſo timore, ne ſuorum animos deſperatione abalienaret, aut fugientium ſpecie abiti placuit; ſed inſtructa ad dimicandum claſſe, ſi quis propoſitum iter interpellaſſet. At Canidius *remiſſa in Ægyptum Cleopatra, pedeſtri Marte decernendum* cenſuerat. *Neq; enim turpe ad famam fore, ſi Cæſari Siculis bellis nautica certamina edocto mari cederet: id immo, ſi neglecta damnataq; fortiſſimarum atque fideliſſimarum legionum opera, tot pedeſtrium præliorum victor, in claſse ſummæ rei ſpem reponeret. In Macedoniam igitur ac Thraciam* jubebat *transferri bellum; Regem Dicomen, maxima offerentem Getarum auxilia, ſocium diſcriminis habituros*. Sed hæc repudiata eſt, ut prædiximus, ſententia. Sub idem tempus Antonius propinquum periculum effugit, quum per longa brachia, quibus caſtrorum munitionem portui conjunxerat, pro more ſecurus incederet.

Antonii concio ad milites.

XXXV. Cæſar enim admonitus, *excipi eum poſse*, clam miſerat ſubſeſſores: atque illi paulo feſtinantius exſurgentes antecambulonem Imperatoris corripuerunt; ipſe celeri curſu vix ſe recepit ad ſuos. Interim delectis ex omni nu-

Digitized by Google

mero præſtantiſſimis quibuſque navibus centum ſeptuaginta, cæteras, quod imminuto transfugiis pugniſque exercitu compleri non poterant, igne conſumi placuit: præter Ægyptias ſexaginta, quas malo conſilio Cleopatræ relinquebat. Noctu deinde pretioſiſſimis rerum in naves comportatis, poſtquam omnia ſatis instructa parataque videbantur, Antonius adhortandos prius milites ratus, advocata concione hunc in modum feciſſe verba dicitur: *Quæ à duce parari oportuit, præſto eſſe omnia, ne mihi credi poſtulem, ipſi noviſtis, atque adeo videtis Commilitones. ſive numerum copiarum reſpicitis, ſive cuilibet generi pugnæ idoneas manus, haud dubie ſuperiores ſumus. taceo quod tam ſtrenui bellatores plerique eſtis, pugniſque clariſſimis nobilitati, ut vel ſingulorum celebratam virtutem hoſtes noſtri horreant.* Dio. Hiſtoria Miſcella. Plutarch.

XXXVI. *Viribus igitur, in quibus ſunt omnia, potiores, etiam pecuniarum non magnitudine modo, ſed facilitate parandi utendique libertate vincimus. nam ex ubere copia deſumptis neque parcere cogimur, neque ſeditiones per vim ereptas querentium formidamus: qualia multa viſuri mox in Italia ſumus, ubi jam olim tumentibus animis metum, quo illi ſolo adhuc tenentur, arma noſtra detraxerint. Poſt iſta pæne ſupervacaneum eſt de me dicere, niſi referre arbitrarer, hoc etiam ab omnibus intelligi, & vos eſſe ejuſmodi ut quolibet Imperatore vincere poſſitis; & me, ut quibuslibet militibus. Et ego non amplius juventa calidus, nondum ſenecta ſegnis, hos ipſos annos habeo, quibus & corporibus adhuc robur conſtat, & mentium longe acerrima vis eſt.* De ſe magnifice loquitur.

XXXVII. *De ingenio & uſu, quamquam in meis laudibus debeam eſſe reſtrictior, id tantummodo dicam, neutrum mihi defuiſse, quo minus & utilia providere, & opportuna dicere, & domi bellique facere quæ oporteret, poſſem. nec ferme particula ulla negotiorum utrobique offerri poteſt, quam non experiundo didicerim: ſæpe aliorum ductu, ſæpe meis auſpiciis res gerendo, parendi, imperandique cognitas omnes rationes habeo. multa caute, haud pauca audaciſſime geſſi, ut temporibus recte uti adſueſcerem. neque Fortuna defuit, quin & victoriis me multis, & nonnumquam infortuniis, ad omnes bellorum caſus erudiret.* Experientiam maxime prædicans.

XXXVIII. *Sed iſta quum apud conſcios dicam, non ero prolixior, ubi unum hoc addidero, quum adverſæ partes numero & robore militum, apparatuumque varietate multipliciter vincantur, à nulla tamen re imparatiores, quam ab Imperatore, in certamen deſcendere. Unde enim ei in his annis neceſſaria huic loco experientia? quem & corpore invalidum eſſe ſcimus omnes, nec aut in continenti aut in mari ullius prælii victoriam per ſe obtinuiſse. Certe in Philippicis campis dum ego vinco, ille fuſus fugatus, caſtris exutus eſt, nec quid interſit inter duos, aut brevius poſſem aut verius exponere. Jam etiam victoriæ futuræ certiſſimum præſagium ſumi ex apparatibus ſolet.* Contra Cæſarem ſpernit.

XXXIX. *Illis igitur, ſi quid roboris eſt, forte ſit in legionibus, & pedeſtribus copiis. at vero navibus, ut ipſi videtis, tanta differentia eſt, ut noſtris quidem noceri minime poſset à tanto infirmioribus, ſi ſola mole ſua defenderentur. jam vero quum tantus ſagittariorum numerus è turribus telorum imbrem eminus ſparget, ecquis hoſtium ſuggredi ſuſtinebit? Neque vero Sicula victoria quemquam terreat, quæ & ipſa non Cæſaris decus, ſed Agrippæ miniſterium imo claſſis meæ facinus fuit. cum mancipiis & libertis Pompeji decertatum eſt: & quid ejus copiæ ad noſtras* Siculam Cæſaris victoriam elevat.

Digitized by Google

Cæſaris ſævitiam & ingratum animum inſectatus.

& ſic tamen ſemel iterumque fœde mulctatus eſt iſte Cæſar, quum unius Siciliæ vires oppoſitas haberet. at quota pars imperii noſtri eſt Sicilia? ut ſi quis hanc ſubegerit, formidandus eſſe nobis videatur.

Crudelitatem ejus exaggerat.

XL. Ego vero tam parum iſtis eventis moveor, ut quum paſſim & pedeſtri bello vincere, maritimo experiri maluerim, cujus victoriam ſecum tracturam omnia proſpicio. Nam hoſtium legiones in anguſta concluſas inſula, ſedendo deinceps, & arcendo tantum commeatus, quod mare tenentibus facillimum erit, expugnabimus. Dixi, milites, quanta brevitate potui, quantis argumentis victoriam nobis certam deberi arbitrarer. Nunc etiam, quod omen dii avertant, quid victis expectandum ſit, cogitate; quo fortius pugnam capeſſatis, hiſque animis ineatis prælium, ut omnino victoribus inde diſcedendum exiſtimetis. Sicula illorum victoria nobis documento ſit, quæ in vos ſint exempla edituri, qui tam multos, etiã illuſtrium virorum interemerunt: nec eorum tantũ qui apud Pompejum fuerant, ſed etiam ex Lepidanis, ſocios ſuos, conſorteſque periculorum, quibus haud minimam deberent partem ejus ipſius victoriæ, qua tam inſolenter abutebantur.

Et ingratum animum erga Lepidum.

XLI. Quid jam de ipſo Lepido loquar? cujus quum injuriam nullam, beneficium magnũ & recens haberent (nec enim ſine hujus auxilio evertere Pompeium potuiſſent) ingratiſſimi mortalium hominem innocentem, benemeritum, mitem imperio exuerunt, & nunc quoque captivi modo habent in cuſtodia. Neque mitiores in cæteros, quos pecunias crudeliter exigendo quum in arma egiſſent, pro hoſtibus occiderunt. Qui ergo talia in amicos ſocioſque perpetrant, quid non audebunt in adverſarios? nobis ſcilicet parcẽt, quibus illi viles fuerunt? abſtinebunt noſtris, qui ſuorum facultatibus minime pepercerunt? tam impotentes manente bello, victoria moderate utentur? Sed qui ego in enarrandis quæ adverſus alios deliquerunt, verba conſumo? quis enim indignius meipſo acceptus eſt & habitus?

Itemque ſuas injurias.

XLII. Triumvir conſtituendæ Reipublicæ pari atq; Cæſar jure creatus, tanto tempore ſic uſus poteſtate, ut pœnitere ejus non debeat i quantum in collega eſt, magiſtratu privor, deſtinato etiam Conſulatu careo. non de Senatus ſententia, cujus nomen fruſtra præſcribi, tot primorum ejus ordinis, ipſorumque adeo Conſulum profectio ex Urbe demonſtravit. Satellites Cæſaris ſunt, qui hæc molienti Patrum auctoritatem falſo circumdant, in ſe quoque, non tantum in Rempublicam injurii, quando ſic ſe cervicibus ſuis Regem imponere non ſentiunt. Jam pro ſe quiſque rationem ineat, quid ſibi poſſit ab hoc monſtro polliceri; cujus inhumana atque impia temeritate, teſtamentum M. Antonii è penetralibus Veſtæ vi raptum eſt, vivi, valentis, Armeniæ tum maxime victoris, & tanta potentia ſubnixi: nec raptum modo, ſed reſignatum, lectumque publice?

Et aſtutam diſſimulationem Cæſaris.

XLIII. Cujus quidem exemplum rei, ne feraciſſima quidem ſcelerum tempora produxiſſe memorantur. Hæc ergo deſignavit in collegam ſuum, cognatum, amicũ etiam ſi diis placet. ecce enim negat arma adverſus me induiſſe! quid ergo vobis fiet, commilitones, quibus aperte minatur; quorum honoratiſſimum quemque inter hoſtes judicatos nominatim retulit? Quod ſi non eodem decreto bellum indixit omnibus, ne ideo factum putetis, quod in aliquos futurus ſit lenior. Diſcordiæ ſemina jacere voluit vaſer adoleſcens, ſatis gnarus conjunctis ſe parem eſſe non poſſe: ſin diſſentiamus, adverſus omnes occaſioné aperiri. Ergo & credulos

Digitized by Google

nonnullos leveſque ſpe ac promiſſis pellexit: non reputantes hac ſe perfidia juſtum Imperatorem, & reddendæ Reipublicæ ſtudium jurejurando profeſſum, cum eo commutare, qui nihil aliud, quam ſervitutem ſimul omnium quærat.

XLIV. *At ego cum cæteris illuſtribus viris, tametſi edicto Cæſaris omni metu vacare jubemur, rebus potius quam verbis adcredentes, neq; vos deſerere, neq; cæteros qui ſervituti libertatem anteponent, decrevimus. Rem igitur ſane æquiſſimam poſtulamus, ut eodem in nos animo ſitis, duo maxime ponentes ob oculos, & quantas exituri miſerias bene pugnando, & quanta adepturi bona ſitis. Nihil in vos hoſti ſuperbo atque crudeli licebit: vos immo ad ſumma gloriæ potentiæque provecti, rerum arbitri eritis. neque vobis tantummodo in liberata patria, ſed ipſis quoque quos viceritis, ingentium commodorum auctores.* Hanc in ſententiam loquutus, principes amicorum, ne ſuperiorum exemplo profugerent, in naves impoſuit: juſſis una conſcendere ſagittariorum duobus, legionariorum viginti millibus. Quod enim Cæſarem Siculo bello victorem feciſſe magnitudo maxime navium, & multitudo propugnatorum credebatur; ipſe quoque utrumque imitari conſtituit. Ergo & triremes raras ædificarat, cæteras ab quaternis uſque ad denos ordines, cum prœaltis turribus. Peroratio. Plutarch. Anton.

XLV. Ferunt, quum præter illum legiones in claſſe pugnaturæ incederent, veteranum centurionem magna & queribunda voce exclamaſſe; *Ergone bis cicatricibus* (oſtendebat enim frequentes toto averſo corpore) *gladioq; diffiſus, Imperator, ſpes tuas his nullius uſus lignis concredes. At iſta Phœnicibus & Ægyptiis digna eſt militia: nobis terram præbe, in qua aut vincere aut occumbere didicimus.* Ille nihil ad hæc. Sed nutu tantum, manuque mota oſtendens, bonum animum ei habendum, præteriit. Sed ipſe triſtium potius quam meliorum objecta imagine, *vela comportari* jubebat *in naves*, *ut* ſcilicet *perſequendi fugitivos hoſtes facultas foret.* At Cæſar conſilio Antonii ex transfugis cognito, ſibi quoque ante diſcrimen agendum cum exercitu ratus ejuſmodi orationem habuit. Veterani vox ad Antoniũ. Dio.

XLVI. *Eventus bellorum pro bonitate cauſſæ plerumque juſtitia numinum diſpenſari, non hodie demum heri ve credi cœpit; ſed ex omni temporum memoria conſtanti priorum obſervatione veluti per manus traditum eſt. Igitur licet ita parati ſimus, ut vel injuſtum bellum ſatis felix fore confidere debeamus; plus tamen fiduciæ in eo repono, vobiſque reponendi ſum auctor, quod non facturi injuriam: ſed intentatam repulſuri, hoc quidquid eſt periculi ſubibimus.* Cæſaris concio.

XLVII. *Ecquid enim Romano populo, gentium omnium principi, plerarumque victori accidere indignius potuiſſet, quam quod adverſus Cleopatram, quaſi hoſtem, tanto cum apparatu proficiſci cogimur? Sane ego hac nuncii fœditate non ſolum, ſi qui manium ſenſus eſt, valde permoveri Fabricios, Scipioneſque & Æmilios putem; ſed etiam Pyrrhum & cum Philippo Magnum Antiochum, & clariſſimos Pœnorum principes erubeſcere, ſi mulierem Ægyptiam intelligant cum his contendere, quorum à majoribus tanti ipſi Reges Imperatoreſque victi ſunt. Neque vero meriti hanc ignominiam ſumus, quibus Gallia ſubacta, quibus Pannones ad Iſtrum uſque domiti, tranſituſque Rhenus, & in Britanniam trajecti exercitus, ſatis illuſtria teſtimonia ſunt, nihil nos à priorum virtute defeciſſe.* Vult videri populi Romani bellum adverſus Cleopatram.

XLVIII. *Proh deos immortales, adeone nos à viliſſimis hominibus deſpici, ut ab Ægyptiis & Alexandrinis provocemur? Quid enim ad exprimendam iſtorum mollitiem ignaviamque dici verius aut expreſſius poteſt? Hi igitur mortalium turpiſſimi* Ægyptiorum ignaviam oſtendit.

Digitized by Google

ſimulatque inertiſſimi, qui tanta ſunt vecordia, ut reptilia feraſque colere pro diis poſſint; qui condiendis corporibus immortalitatis affectant inane ludibrium, quam ab animis ſuis geſtiſque ſperare non audent; qui ſemper ut ad res novandas levitate præcipites, ita ad gerendas præ timiditate ineptiſſimi fuerunt: hi, inquam, procedere in conſpectum noſtrum, oſtendere arma ſua, expectare noſtra ſuſtinent. Quamquam quid ego horum amentiam reprehendo, quæ per ſe facile quietura, noſtrorum fatali quodam furore ſtimulatur. Romanas illi proh pudor! Romanas intuentur manus, commilitones!

M. Antonium in externos ritus deſciviſſe inculcat.

XLIX. *Noſtri generis homines Reginæ ſuæ ſtipatores conſpiciunt: hinc equites Romanos; hinc Senatores ſpadonum eam vilitate adulari. Quid quod M. Antonium bis Conſulem, ſæpius Imperatorem, Reipublicæ conſtituendæ mihi datum collegam, tot terras imperio, tot exercitus obtinentem à moribus noſtris deſciviſſe vident, omnemque & natalis ſoli charitatem, & patriorum numinum reverentiam abjuraſſe. Etenim ſi quis forte veſtrum eſt, qui aliis auctoribus parum credidit, ſcitote M. Antonii juſſu & exemplo pro Iſide aut Diana adorari Cleopatram: Antonio imponente natos ejus Solis atque Lunæ ferre nomina: Antonium his ampliſſimas inſulas, magnam continentis partem, tamquam privatum patrimonium diſtribuiſse.*

Patientiam ſuam. & ſtudium pacis prædicat.

L. *Etiamſi certiſſima ſunt hæc atque compertiſſima, credere cunctantibus ignoſco. Sed eadem facinorum magnitudo, ſicuti vix invenire fidem objecta poteſt, ſic nota eadem & probata veniam enormibus peccatis negat. Qua in re plus aliquanto patriæ ſalutiq; omnium, quam affectui meo deberi intelligo. Quid enim non feci tuliq; ut hic à me ſervari poſſet, quem patrem appellare ſolitus, partem conſiliorum, collegam poteſtatis habui: cui ſororem chariſſimam junxi matrimonio: cui, ut alia taceam, totos exercitus dono dedi? Quam ergo cunctanter ad vindictam Romani nominis acceſſerim, inde manifeſtum eſſe cunctis credo, quod neq; contumelia ſororis, neque ſuſceptorum ex ea liberorum neglectu, non Ægyptiæ mulieris, quam ſorori meæ antepoſuit, inſolentia; non amentia ipſius, provincias populi Romani liberis iſtius fœminæ diſtribuentis, in arma compelli potui.*

Sed Antonii bellum ſibi non indictum ſumere.

LI. *Neque enim eodem mihi tum numero ducendi videbantur Antonius & Cleopatra: quod adverſus externam arma potius expediri dignitas noſtra jubebat; civi ad pœnitentiam ſpatium dari poſtulabat humanitas. Et indicto Cleopatræ bello ſperabam hunc ſi non ultro, coactum certe ad meliorem mentem rediturum eſſe: ideoq; nec hoſtem judicari paſſurum. Quando autem ille nec miſericordia noſtra, nec patientia utitur; ſed ſive impudentia, ſive pharmacis, ut ferunt, iſtius veneficæ mota mente, beneficium noſtrum repudiat, in mulieris gratiam nobis patriæq; periculum intentans: quid ſupereſt, commilitones, quam ut hunc Cleopatræ volonem, iiſdem quibus & dominam ejus armis ſubmoveamus? & quando ipſe majorum ſuorum & Romani nominis, & honorum à patria acceptorum non meminit: nos quoq; Romanum hunc & Antonium Conſulemque atque Imperatorem fuiſſe obliviſcamur, & quod ipſe omnibus his titulis prætulit cum Canopico cymbaliſta negotium eſſe cogitemus.*

Nec tamen magnum adferre momentum partibus.

LII. *Unde neq; cuiquam ea reputatio ſubeat, talem iſthunc hominem aliquid ad partes corroborandas Cleopatræ ſua præſentia momenti adjecturum. Qualis*

antea quoq; bellator fuerit: multi veſtrum ſatis norunt, à quibus ad Mutinam victus ac fugatus eſt. Quod ſi forte dum à nobis ſtetit, aliquid habuiſſe virtutis viſus eſt; id omne olim jam voluptatibus mollitieq; deperiit. Nam inter Regias voluptates, inter muliercularum amores, quę durare virtus, aut quid manere conſilii unicuiq; virilis queat? Nec enim fieri poteſt, ut alius ſit quiſquam, atque ſe eſſe ſtudet: delicias inertia atq; negligentia ſequitur; laboribus atq; periculis virtus ali gaudet. Igitur & ille quondam non inſtrenuus Antonius, tanto jam tempore unica ſuſcepta expeditione, multa millia civium pugnando ad Praaſpa, plura deinde fugiendo perdidit. Nec mirum ſane. Nam ſi quis veſtrum laſcivam ſaltatiunculam aliquam, aut Bacchicæ choreæ ductorem deſiderat, vix nanciſci meliorem alium poſſet, illis enim rebus adprime eſt exercitus. at cui duce ſit opus, ſi ſapiat, alium quæſiturus eſt.

LIII. *In hoc enim quid eſt, quod placere cuiquam debeat? Ætas? at illa defloruit annis, emarcuit luxuria. Animi magnitudinem? tamquam illa cum ſtupris & mollitie conſiſteret. Pietatem erga cultumque deorum aliquis nominet? quaſi vero hos non æque ac patriam oderit. Fidem? hujus enim egregium edidit ſpecimen in Armeniæ rege. At benevolentiam erga amicos? laudetur ſane illa atque prædicetur, ſi non intimos alios contumeliis à ſe pepulit, alios etiam crudeliſſime interfecit. Erant, qui apud milites magnam ejus eſſe charitatem exiſtimarent. Sed his quoq;, aut vehementer fallor, hunc errorem quotidiana ad nos transfugia exemerunt. Atque ego cæteris quoque ſimilem eſſe animum non dubito: iterumq; eventurum ei, quod Brunduſio in Galliam proficiſcenti contigit. Tum enim etiam, quamdiu emolumentum ſine periculo ſperabant, adhæſerunt omnia profuſe pollicenti; poſtquam prædam tenuem & laborioſam, vulnera & mortes nuſquam non occurrere viderunt, ſibi cœperunt conſulere, neglectis illius rationibus.*

Quod milites eum oderint.

LIV. *Talis ergo militum animus erit: auxiliorum vero quæ ſecum trahit, qualis ſit, quid attinet dicere? Aſiaticum id omne genus eſt, è qua parte terrarum toties triumphatum, quoties in conſpectum venire ſignorum noſtrorum ſuſtinuerunt. reliquiæ eorum, quos Philippenſi bello ad ſatietatem veſtram cecidiſtis. Unum eſſe fateor in hoſtilibus caſtris, cujus nec inficiari veritatem, nec elevare magnitudinem auſim. Ingens in illis navibus auri pondus eſt, maximæ divitiæ. Sed illa neminem vulnerant, & ſi viri eſtis, veſtra ſunt. At quorſum ego hæc commemoro, quæ tantummodo excitare avaros poſſint? debentur quidem iſta vobis, atque ultro mox aderunt; ſed digniora vobis victor præmia eſſe reor, quod majeſtatem principis terrarum populi, quod veſtras injurias, veſtram gloriam, veſtrum Imperium defendiſſe dicemini.*

Auxilia Aſiatica parum operæ præſtent.

LV. *Huc igitur adeſtis, quotquot aut nuper mecum Illyricas Dalmaticaſque nationes, aut paulo ante Siciliam viciſtis; quique Mutinam huic eidem latroni eripuiſtis: & quam pro caſtellis obſcuris capiendis, pro una aut urbe defendenda, aut recuperanda provincia, Reipublicæ fortem fidelemque præſtitiſtis operam; eamdem nunc in univerſo omnium diſcrimine adhibete. Nam ſi verum volumus, ut apud nos pro libertate populi Romani, & tantum non humani generis; ſic inde in ruinam utriuſque pugnabitur. Cum ea fœmina bellum eſt, quæ & concupiſcere Romanum Imperium, & cupiditatem profiteri audet; cum eo homine,*

Rom. Imperiũ vindicari jubet à dominatione feminæ. Pacatus Panegyr. Vell. 2. 85. 1. Dio. lib. 50.

Digitized by Google

In Cleopatræ dominationem invehitur.

qui non minus ſtolide promiſit hæc omnia, quam illa nequiter poſtulaverat. Abſit vero ut hæc tam dira dictuque etiam vix tolerabilia ulla dies videat, ut in tam impuris manibus populi Romani ſit Reſpublica. ut ſcurris horum, quos digno ſane nomine copreas *ipſi vocant, vos conjugeſque veſtræ, liberi, patrimonia divexanda dentur.*

Naves Antonii ad pugnam dicit eſſe inhabiles.

LVI. *Sic animati neque multitudinem hoſtium timueritis; turba enim eſt, & vulgus, haud parum aptius ſarcinis quam armis portandis genus: neque magnitudinem navium pueriliter ſuſpexeritis; inhabilis illa moles per ſe neminem oppugnat aut ſauciat. & ultro parum eſt ad impellendum inhibendumque quum oporteat idonea. Quid igitur facient in his concluſi magis, ne effugiant, quam impoſiti ad pugnandum cum ſpe victoriæ; ubi tamquam equeſtri agilitate omni à parte triremes noſtras Liburnaſque adſultantes videbunt? ubi velut in immobiles & ictibus ſe præbentes hinc roſtra incurrent, inde tela ac faces injicientur? non expedient hercle conſilium ad fugiendum æque & inſequendum ineptis & velut in veſtigio hærentes. Atque hæc non quaſi divinans ante experimentum prædico commilitones; duobus jam præliis comperta loquor, & nemini veſtrum ignota. Sic igitur nos paremus, tamquam uno prælio, quidquid ab imperio noſtro exerravit, ſub jugum revocaturi.*

Sed & illum fugæ quam pugnæ cauſſa conſcendiſſe.

LVII. *Nec Aſia ſolum & Græcia noſtra erit; ſed Ægyptus etiam veteribus opibus & quas nuper ubi ubi rapere potuit Antonius, dives. Nec enim pedeſtris exercitus, ſua quoque confeſſione nobis impar, victoriæ præmia morabitur, neque vincere difficile eſt, quales diximus, nauticas copias: de quibus ipſa etiam cum marito Cleopatra deſperavit. Namque, ne quidquam vos celem eorum, quæ certis indiciis cognita teneo; fugæ potius quam prælii cauſſa naves conſcenderunt, certo ſane argumento, ex quod ex omni ſupellectili quidquid paulo pretioſius fuit, eodem importanda curaverunt. Idcirco qui fortaſsis nudos abire pateremur; nunc præmia victoriæ noſtræ ſecum ablaturos non dimittemus, donec & hæc & ipſos ſtrenue pugnando noſtram in poteſtatem redigerimus.* Sic dimiſſa concione, utrumne obſiſteret exituris, an vero viam aperiret fugæ, agitare cœpit. quod enim velociores habebat naves, facile ſe conſequuturum abeuntes rebatur: & ſi Antonium curſus abſtuliſſet, cæteros omnes nullo amplius retinente ad ſe tranſituros.

Cæſar ſe ad prœliũ comparat.

Plut. Ant. c. 83. et Brut. c. 77. Dio. Plin. 7. 11. 37. 8 Vell. 2. 83. 2. Appian. lib. 4. Civil.

LVIII. Sed Agrippa ſubjiciente, *favore ventorum eripi ſibi claſſem velis uſuram poſse*, prœlium committere ſtatuit, majore aliquanto ſpe vincendi, poſtquam illo die tempeſtas oborta, & proximo deinde triduo deſæviens, effuſis imbribus & multa grandine navibus Antonianis moleſta incubuit. Quinto demum die quum reddita ſerenitas eſſet, Cæſar & ipſe, poſtquam in hoſtia reperto felle duplici egregie litarat, magnam vim militum in navibus collocat: auxiliares in ſcaphas imponit, ut celeriter diſcurſando monerent pugnantes quid fieri vellet, & ad ſe quid ubivis rerum gereretur, referrent. His ita paratis, quum dextro cornu M. Lurium, ſiniſtro L. Aruntium præfeciſſet, Agrippa univerſæ claſſi præpoſito; ipſe cum Valerio Meſſalla, & aliis illuſtribus, futurus ubi res poſtulaſſet, egreſſum hoſtis exſpectabat.

FINIS LIBRI CXXXII.

JOH.

Digitized by Google

JOH. FREINSHEMII
SUPPLEMENTUM
Libri CXXXIII. LIVIANI.

L. Annæi Flori Epitome Ejuſdem Libri.

M. Antonius ad Actium claſſe victus Alexandriam profugit, obſeſſuſque à Cæſare, in ultima rerum deſperatione, præcipue occiſe Cleopatræ falſo rumore impulſus, ſe ipſe interemit. Cæſar, Alexandria in poteſtatem redacta, Cleopatra, ne in arbitrium victoris veniret, voluntaria morte defuncta, in urbem reverſus, tres triumphos egit: unum ex Illyrico, alterum ex Actiaca victoria, tertium de Cleopatra: impoſito fine civilibus bellis altero & viceſimo anno. M. Lepidus, Lepidi, qui triumvir fuerat, filius, conjuratione contra Cæſarem facta, bellum moliens, oppreſſus & occiſus eſt.

DUM apud Cæſarem hi apparatus fiunt, ex diverſa parte Antonius, claſſis ſuæ dextro cornu cum L. Gellio Publicola præfuturus, lævum C. Soſio, mediorum regimen M. Octavio & M. Inſteio tradiderat: pauloque extra portum profectus, pro faucibus ejus inſtructa acie ſtabat. Tradunt etiam, quaſi in perniciem ejus omnia conſpiraſſent, *ab Echeneide piſciculo retentam prætoriam fuiſſe; qua circumire ad exhortandos ſuos cœperat, donec in aliam navem tranſiret*. Evectus igitur Cæſar, ubi nuſquam progredi hoſtem animadvertit, incertus conſilii, tamen expediri remos præcepit. deinde, ubi nemo ex adverſo procedebat, nam ſcapha circumvectus Antonius gubernatores *tenere locum circa anguſtias portus, tamquam anchoris jactis immobiles* juſſerat, hortatus milites, *ut propter gravitatem navium, inde velut ſtataria pugna aggredientes exciperent;* ſignum datum, uti cornua inveherentur. In alterum jam Agrippa tranſierat: quem porrigere videns aciem Publicola, dum ſuos etiam ordines expandit, à mediis divellebatur.

Antonii Prætoria ab Echeneide retinetur. Plutarch. Vell. Plin. 32. 1.

II. Tum Antonius ne multitudine hoſtilium navium circumveniri ſuam claſſem aut diduci pateretur; invito propior in advenientes Cæſarianos movit. Ibi vero L. Aruntio occurrente, atrox & obſtinatum certamen ortum, ducibus utrimque atque gubernatoribus ex ſua alacritate aut arte ſpem pugnantium intendentibus. & animos inſtigante conſpectu atque acclamationibus pedeſtrium copiarum, quarum regimen hinc P. Canidius, inde Statilius Taurus obtinebant. Sed erat ſicuti navium utrimque, ſic etiam pugnæ ratio diſpar. Cæſariani minoribus & levibus navigiis hoſtilium moles impetu ſubibant, tectique & ſub ipſa eorum magnitudine latentes, impune detrimentum inferebant: aut ſi fruſtra conatus fuiſſet, priuſquam manibus ferreis comprehenderentur, ſe recipiebant, mox eamdem iterum navem, aut ſi qua alia opportunior videretur, libero incurſu tentaturi.

Navium & pugnæ ratio diſpar. Dio. Plutarch. Vell.

Digitized by Google

Cleopatra fugit. Hiſt. Miſcel. 7.8. Plutarch. Dio. Flo. 4.10.6.

III. Adverſus hęc Antonianis curę erat, ex prææltis navibus (decem pedes aliquæ à mari aberant) catapultis haſtas aut ſaxa jacere, ſuccedentem hoſtem miſſilibus inceſſere, harpagines injicere navibus. ea res quoties procedebat, haud dubie vincebantur Cæſariani: ubi ſubducentibus ſe his, atque celeritate ſua eripientibus aberraverant machinæ; aut roſtris hoſtilibus perforabantur Antonii naves, aut ſingulas à pluribus circumventas amittebat. Erant in altera parte gubernatores periti, remex alacer, dux intentus: in altera præter milites nihil: ſic igitur pugnabatur, ut hinc ſola legionariorum virtute res ſuſtineretur, inde plurimus nautarum atque remigum labor eſſet. Quum ab hora quinta diei, uſque in ſeptimam multa utrimque cæde dimicatum, neutrò inclinante victoria, eſſet; Cleopatra, quæ poſt aciem anchoris in ſalo jactis naves ſuas conſtituerat, haud ultra ferens ſpei terroriſque ancipites moras, cum ſexaginta ſuis navibus, in medio pugnantium ſubito conſpecta, exterruit Cæſarianos, donec eam minime pugnandi animo progreſſam Peloponneſum verſus ſublatis dolonibus fugere animadverterunt.

Et poſt eam Antonius. Hiſtor. Miſcella. Vell. Plutarch. Julian. Orat. 3.316. Dio.

IV. Forte propitius ventus ſubortus longe has ſtatim à loco ubi pugnabatur abripiebat. Igitur ſive deceptus Antonius, & ſuos excedere prœlio ratus, ſive Cleopatram anteponens omnibus, ipſe quoque detracto inſigni Prætoriæ navis, Alexandro Syro & Scollio quodam ſolis familiarium comitantibus, intendit fugam. Neque ſegnius reſiſtebatur, nolente Imperatorem relinquere milite, à quo relictus atque proditus ipſe erat. Tandem ſub horam decimam clamante atque rogitante Cæſare, *cuius igitur auſpiciis, cujus in gratiam pugnarent poſt Imperatoris fugam?* vix inducti ſunt, ut oblatam ultro veniam accipere faterentur. Pars tamen ad ſublevandas naves projectis in mare turribus atque armamentis abierunt: quibus omiſſis Cæſariani carentes velis, & tantum ad pugnam parati, cæterarum fugam impedire ſatis rati, jam audacius & apertius, multitudine navium & vento favente freti oppugnabant.

Ignes injecti navibus.

V. Ergo crudelior quam antea pugna eſſe cœperat; nec jam gubernatorum artibus & ſuarum celeritate navium contentus Cæſaris miles, conſcendere hoſtiles, & tractis in præceps aut repulſis propugnatoribus evadere in tabulata nitebatur. Sed peribant inter hæc multi, dum contis protruſa nauigia, aut ſecuribus cæſa, præterea conjectis in has ex ante parato ponderibus prægravatæ fatiſcunt: alii dum præaltas naues ſcandunt dejecti, pars collato pede trucidantur. Igitur Cæſar, ut minore ſuorum periculo rem conficeret, ignem adferri juſſit è caſtris, quo auxilio antea abſtinere ne præda corrumperetur, cogitaverat. Tum vero paſſim à Cæſarianis ignes variis ingeniis jacti: nam præter jacula ignita faceſq; manu jactas, vaſcula quoque pice referta ac carbone tormentis vibrabantur.

Unde ſumma multis calamitas.

VI. Et quamquam dulci prius aqua conſumpta, deinde marinam infunderent exſtincturi, plus augebatur incendium, vires ex ſalſa aqua capientibus flammis. Tum vero quum omnia experiri neceſſitas cogeret, centonibus atque adeo corporibus occiſorum injectis ſuffocari viſus eſt ignis; ſed mox victis quæ obſtiterant, vento quoque exſuſcitante importunior eluxit. Igitur multiplicato metu mortis exſternati, donec quidem pars aliqua nauis ardebat, repugnabant incendio, quaſi corporum objectu arceri poſſet, cędendo tabulas, transferendo onera, aut in mare, interdum in ipſos etiam hoſtes immittendo, ut vel ſic læderentur. Erant,

Digitized by Google

qui ſemper ſe recipientes in ea loca, quo nondum ignis penetraverat, manibus ferreis, contorumque uncis hoſtiles retinere naves ſumma contentione laborarent: ut in has inſilientes aut ſalutem conſequerentur ex victoria, aut ſi una perdere inimicos potuiſſent, ſolatium mortis.

VII. Ut autem leves Cæſaris naves periculum facile eſſugerunt, & ardentium tabulata ac latera ad ipſam uſque carinam depaſta flamma, locum quo concederent ultra non habentes adflabat; miſerrimis hominibus graviſſimæ calamitates incubuerunt. Multos & præcipue nautas, intactos adhuc igni fumus enecat: alii medium inter incendium tamquam in camino aſſantur: videres etiam, quos ipſa, quæ tuendo corpori ſumpſerant arma, conceptis ignibus torrerent. quæ qui abjecerunt, eminus hoſtium telis convulnerabantur. Ne quidem in mare deſiluiſſe proderat: quum alios hauriret unda, vel incidentia tela inter ipſas aquas conficerent: pars à marinis belluis intercepta laceraretur.

Et plurima mortis imago.

VIII. Soli, ut tali tempore, mitiore fato perierunt, qui priuſquã iſta paterentur, mutuis vulneribus, aut ſua manu perempti, ſimplicem mortem, & in ipſis nauibus ſuis buſtum inuenerunt. Tum demum, poſtquam eum in ſtatum deducta res erat, tuto ſuggredi ſe poſſe rati victores, ut pecuniam quam ſciebant eſſe in nauibus diriperent, ſtudioſe adnauigarunt. Nec aliunde major ea die clades his partibus exſtitit: non modo milites plurimi dum exſtinguere ignem parant, ambuſti, ſed & totæ naues hoſtilibus correptæ harpaginibus conflagrarunt. Hæc pugna A. D. IV. Non. Septembr. commiſſa, huiuſmodi exitum habuit, per noctem etiam obſtinatione pereuntium continuata, donec illuceſcente die, qui in navi pernoctaverat Cæſar, jam ſine exceptione victor, adeoque ſolus reliquus Romanæ rei rector intelligeretur.

Victoria Cæſaris. Dio. lib. 51. Suet. Auguſt. 17 6. Dio. Vell. 2. 88. 1. Plutarch.

IX. Nam illa dies ſalutaris eſt habita Reipublicæ, & inde tempus imperii ejus præciſe computatur. Cæſa fuerunt hoſtium millia quinque, naves omnis generis captæ trecentæ, ſicut ipſe Cæſar in commentariis ſuis retuliſſe traditur. Nam alii cecidiſſe millia duodecim ex victis prodiderunt, ſex vulnerata, ex his inter eurandum mille mortuos. At Cæſar miſſo cum Liburnis Mecænate, qui longius inſequeretur fugientes, ad honores deorum, à quibus adjutus credi volebat, ſe contulit. & ante cæteros Apollinem colere ſolitus, à quo & genitus gaudebat exiſtimari, tanquam præſenti numini (nam apud Actium ædem habebat antiquitus) decem naves ex præda dedicauit, ab uno remorum ordine ad decem: quę poſtea cum ipſis naualibus deflagrarant. Templum deinde eiuſdem dei ampliando nobilitauit: & pro vetere triennali agone, ludos gymnicos muſicoſque inſtituit, & certamen equeſtre, quod ſingulis quinquenniis in ſuburbio Nicopolis loco ad hoc parato ageretur, Actiacos vocari ludos jubens: eorumque cura Lacedæmoniis demandata.

Et ob hanc Apollini habitus honos. Dio. Suet. Aug. c. 70. & 94. Strabo lib. 7. Plin. 4. 1. 3. Pauſan. lib. 5. & 7. Plutarch. Aut. c. 88.

X. Dedit etiam deinceps urbi condendæ operam, *Nicopolin* ex argumento vocans, quam in loco caſtrorum poſitam migrare eo juſſis vicinorum Ambraciæ & Anactoriæ regionis caſtellorum habitatoribus: quibuſdam etiam longius à Calydone & Ætolia arceſſitis frequentauit. ubi vero tabernaculum Imperatoris fuerat, Apollinis ſacellum faciundum curauit ſub dio, quod roſtris captarum nauium exornatum eſt. Eodem loco hominis & aſini ſignum ex ære poſuit; qui ad prœlium procedenti omen fecerant, alter *Eutychi* nomen habens, alter.

Et in loco caſtrorum condita Nicopolis. Sueton. Aug. c. 96. Zonar.

Digitized by Google

Antoniani Cæſari ſe dedunt.

Nicontis: quæ ſtatuæ poſtea Conſtantinopolin tranſvectæ, in Theatro Circi ſteterunt.

Patrenſes ornat Cæſar. Strabo Pauſan. lib. 7. & 10.

XI. Ipſam quoque urbem non manubiis tantum, ſed etiam convectis in eam oppidorum ornamentis, quorum & incolas eo tranſtulerat, conſpicuam reddidit. & quo majorem novo populo dignationem circumdaret, inter Amphictyonas locum ei dedit, ſuffragiis Dolopum, quæ gens pridem interierat in Nicopolitanos collatis; & quæ Magnetes Maleenſeſque, & cum Ænianibus Achæi Phthiotæ habuiſſent; quas civitates communi Theſſalorum contribuebat. Patras etiam quæ magno partibus adjumento fuerant, immigrare coëgit ex finitimis oppidulis homines; ſed & Rhypis everſis multitudinem deduxit Patras: oppidum commodo appellentibus ſitu interire, ut cœperat, minime paſſus.

Antonius in Cleopatræ navem recipitur. Dio. Plutarch. Anton. c. 86.

XII. Igitur & ſolis Achæorum libertatem, cum jure coloniæ Romanæ tribuit, & de ſpoliis Calydoniorum, tum alia ornamenta, tum Dianæ Laphriæ ſimulachrum dono dedit. Verum hęc ad ſequentia tempora pertinuerunt. At Antonium ex prœlio profugum, ſigno navis eminus conſpecto Cleopatra noſcens, inhibuit curſum; donec Regia Prætoria venientem acciperet. tranſcenditque ille nec videre Reginam ſuſtinens, nec ab ea videri. tacitus & cogitabundus ſuffulto manibus capite in prora ſedebat: donec ad tumultum perſequentium navibus circumagi juſſis, cæteros haud ægre ſubmovit: navis una perſeveranter inſtabat, cujus in tabulato quidam minitabundo geſtu lanceam vibrans eminebat. is interroganti Antonio, *tu quis es, Antonium qui perſequeris*? *Eurycles*, inquit, *Lacharis filius, Laco, Cæſaris fortunâ mortem patris mei perſequor*. cum enim Antonius latrocinii crimine ſecuri percuſſerat.

Ibique triduum ſolus exigit in prora. Dio. Triumph.

XIII. Neque tamen Prætoriam, in qua tum Antonius erat, ſed alteram (binas habebat) invaſit: eaque & alia quadam quæ pretioſam ſupellectilem vehebat, abrepta receſſit. Tum iterum priori triſtitiæ redditus Antonius, triduum ſolus exegit in prora, ſive offenſus Cleopatræ, ſiue pudore viſum ſubterfugiens: donec ad Tænarum proceſſum eſt. Ibi demum opera mulierum colloquio, & mox menſę lectoque communi admoti ſunt. Jam amicorum nonnulli cum onerariis multis ad eum peruenerant, *mari res perditas, pedeſtrem exercitum in officio eſse* nunciantes. Miſſis igitur, qui *Canidium cum legionibus & equitatu per Macedoniam in Aſiam properare* juberent; *navem* multa pecunia Regioque inſtrumento onuſtam *inter ſe dividere* amicos juſſit, *ſalutique ſuæ proſpicere*.

Exercitus ab eo relictus in fidem Cæſaris venit. Dio. Vell. a. 85. 6. Plut.

XIV. Nec deſiit reſtitantes ac flentes, ſolatia & preces miſcens, urgere donec diſcederent: eoſque Theophilo procuratori ſuo, qui Corinthi remanſerat, commendauit, ut eos tantiſper abſconderet, donec placandi Cæſaris repperiſſent viam. Pauci fugiſſe Antonium ſenſerant: neque facile erat credere veterem Imperatorem, & vices Fortunæ haud ſemel expertum, relictis integris legionibus undeviginti, millibus equitum duodecim, in fuga præſidium arcemque ſalutis collocaſſe. Milites certe deſiderio & exſpectatione ejus etiam poſtquam abiiſſe eum pernotuit, per ſeptem dies conditiones à Cæſare oblatas recuſarunt: donec pro Antonio, quos diximus ad eum miſſos, adfuerunt, maturari fugam præcipientes. Tum quidem mœſtus & ſubiratus Imperatori miles efferentem ſigna Canidium aliquantiſper ſequutus; ubi caſtra ſua, in quibus pauci remanſerant, in poteſtate Cæſaris eſſe didicit, & Canidius ſuos haud minus quam hoſtem metuens, no-

Digitized by Google

ctūrna fuga ſe proripuit: inops omnium, ſine imperio, ſine commeatu victori ſe citra prœlium permiſit.

Qui victoria clementer utitur. Velleius. Dio. Pauſan. 4.

XV. Neque major moles in recipiendis Antonii ſociis fuit. domum ab infelice prœlio regreſſi, nihil moverunt poſtea, ſed in fidem poteſtatemque Cæſaris, alii ſtatim, quidem haud multo inde tempore ſe dediderunt. Cæſar victoria per quam clementer uſus eſt, ingenione ſuo, an ut Antonium oneraret invidia eorum, quæ duo poſt Mutinenſem atque Philippicam victoriam peccaverant. Civitatibus tamen Græciæ, dein Aſiæ pecunias tantum imperavit, gentiumque concilia ſuſtulit. Thuriatas Meſſeniæ populum, Lacedæmoniis, quorum odio ſequuti Antonium fuerant, ſubjecit. Tetrarchis atque Regibus, præter Amyntam & Archelaum; quidquid oppidorum ab Antonio acceperunt, ademit. Philopatora Tarcondimoti filium exuit regno. idemque fatum Lycomedis fuit, Ponti Cappadocii partem obtinentis: & Alexandri, quem accuſato fratre Jamblicho præmium accepiſſe cognoverat ab Antonio, quem & mox in triumpho ductum interemit.

Multis ignoſcendo. Strab. lib. 12. Dio. Vell. Senec. de Ben. 2. 25.

XVI. Sed quæ ſub Lycomede fuerant, Medio cuidam tribuit Cæſar, qui priuſquam res prœlio permitteretur, Myſis concitatis, bellum contra Antonianos ſuſceperat. Cleoni quoque Gordiucomenſi ob ſimile meritum Myſiæ conceſſę partes, ut ex latrone Regulus fieret, & Jovis Abretteni ſacerdos, à quo aucta mox patria *Juliopolis* appellationem accepit. Cydonios atque Lampæos Cretæ populos, quorum auxiliis erat uſus, liberos eſſe juſſit, etiam reſtituta Lampe, quam belli turbo everterat. Adverſus Romanos varie ſe geſſit, alios pecunia, haud paucos etiam vitam mulctando. Tamen & quibuſdam ignovit, à quibus ſæpe graviter læſus fuerat. Horum facile principes C. Soſius, quum L. Arruntii fide interim latuiſſet, poſtea enixis ejus precibus, & clementia Cæſaris iram vincente, ſervatus eſt. M. Scaurum Sex. Pompeii fratrem uterinum, deſtinatæ neci Mucia mater eripuit. C. Furnius patris imperrata ſalute, memorabili voce gratias egit: *Hanc unam, Cæſar, habeo injuriam tuam. effeciſti ut viverem & morerer ingratus.*

Murci preces pro Barbula. App. lib. 4. Civil. & Ovid. Triſt. 1. 4. 39. 1. 8. 21.

XVII. Hæc exempla lenitatis Murco (nam nomen ejus, quę Græcorum ſcriptorum negligentia eſt, aliud non reperi) fiduciam dedit, pro Barbula, qui inter duces Antonii militaverat, deprecandi. Quam rem quum admodum anxie ac diligenter ageret; miratus Cæſar hominis ſolicitudinem, *ecquod igitur ei tantum cum Barbula amicitiæ jus eſset*, interrogavit. Ibi Murcus, *Quod inter homines ſanctiſſime conſervari intereſt. tuque probare etiam in hoſtibus conſueviſti, fides me incitat, & referendæ pro meritis gratiæ deſiderium. Tres ſunt quibus omnia me debere arbitror, tibi, qui me numero proſcriptorum exemiſti: M. Agrippæ, cujus precibus exoratus es: & huic, cujus pro ſalute nunc ſolicitus ſum. nam is mihi patronum Agrippam paravit, & antea quoque fuit in me liberalis. Quippe clade Bruti captus, quum agnoſci timerem, pro ſervo vænii. Emit me Barbula, & induſtrium eſse cernens, diſpenſatorem conſtituit. deinde quum aliam in me indolē deprehendiſset, id quod erat ſuſpicatus, ut verū faterer, ſalute promiſsa, monuit.*

Et animi grati perpulchri exemplum.

XVIII. *Contra ego latere adhuc ſub hac perſona cupiens, negare, obteſtari, nomen, genus & priores dominos fingere. nec exempta Barbulæ ſuſpicio eſt, Romamque proficiſcens ſecum ire juſsit, ſiquidem proſcriptus eſsem; haudquaquam promptæ,*

Digitized by Google

ſequuturum arbitratus. Cæterum bona mea fortuna factum eſt, ut quidam amicorum Barbulæ, qui ſalutandi eum cauſſa ad portam proceſſerant, me cognoſceret, idque ei clam indicaret. Tum ille non prius adquievit, quam ſecuritatem mihi tuo beneficio redderet. Ejuſdem benignitatis occaſio, en iterum offertur tibi, Cæſar. Barbulæ inter Antonii præſidia deprehenſo meam imitari ſolertiam placuit; ſervum finxit. à me, diſſimulante notitiam ejus, emptus eſt. Per te, Cæſar, fortunam tuam, tamque faventes ad omnia deos oro, aut ſalutem unius hujus capitis concede mihi, aut me una interfici jube. Tolerare dolorem non potero, ſi tam fuero infelix, ut cui vitam debeo, ſervare nequeam. At vero tua me conſolatur humanitas, quam ſæpe alias, & modo adverſus inimiciſſimos demonſtraſti. Macte hac clementia quæ te in cælum aliquando feret, & interim æquitate deum præſtabit, ut tam miſericors victor, nec offendi debeas à quoquam & quum fueris offenſus ſemper poſſis ignoſcere.

Curio, & alii quidam occiduntur. Dio lib. 51. Vell. 2. 86.

XIX. Non repulit tam honeſtas preces Cæſar; favitq; exemplo, quod his etiam annalibus ab oblivione vindicandum exiſtimavi. Additur apud Appianum, ſolum hujus geſti reliquum auctorem, *id par amicorum una quoque Conſules majores fuiſse.* cæterum inter magiſtratus eorum temporum, nullum quod huc accommodari poſſit collegium reperio. Inter hæc documenta manſuetudinis, etiam vindicta partes ſuas obiit, occiſo inter clariſſimos Curione, cujus pater pro Cæſ. Dictat. pugnans in Africa occubuit. Sed & alii quidam interfecti. excuſantibus Cæſaris amicis, *periſse bis meritos, qui hoſtilia auſi, ne deprecari quidem voluiſsent.* Sed inter omnes maxime miſerabilis Aquiliorum exitus, quibus cognomen Floris, fuit. pater & filius erant, nec niſi uni Cæſar, ſortiri jubens, vitam indulſerat. Sed pietate filii ſe ſtatim ad ſupplicium offerentis, & occiſus ipſe, nec ſervatus pater eſt. namque ſuis manibus, præ dolore orbitatis, ſibi conſcivit necem.

Antoniani in victrices legiones diſtribuuntur. Suet. Aug. 17. & Dio.

XX. Cæſar inter hæc Antonianis militibus, qui nondum expleta ſtipendia habebant, ſuas in legiones diſtributis, & disjunctis per varia caſtra legionibus, veteranos Brunduſium præmiſit. Admonitus erat Sicula ſeditione, ne tantam vim militum eodem loco haberet. Etiam ad libertorum motus penitus ſedandos, quartam iis penſionem, quæ adhuc ex imperata pecunia debebatur, remiſit. Et hi quidem datorum haud ultra memores, retentam partem in lucro hilares computabant. Militum vero qui adhuc ſub ſignis agebant, diligentia tribunorum, & ſpe Ægyptiæ prædæ quieſcebant: dimiſſi poſt victoriam ſine præmio ſtomachabantur. quæ indignatio quum non multo poſt in ſeditionem erupiſſet, non tamen imparatum Cæſarem nacta eſt. Nam is proviſu futurorum Agrippam per cauſſam aliorum negotiorum in Italiam miſerat; veritus ne Mæcenas Urbis Italiæque præfectus, quoniam manebat in Equeſtri loco, contemneretur.

Agrippa & Mæcenas amicorū Cæſaris principes. Tacit. 3. 30. 4. Plin. 37. 1. Dio. Suet. Aug. 88.

XXI. Ex omni cohorte amicorum duo hi præcipua apud eum gratia erant, his ſecreta ejus innitebantur; horum fidei tantum credebat, ut quum duas indiſcretæ magnitudinis gemmas inſculpta ſphyngis imagine haberet, altera ſignaret ipſe, alteram penes hos relinqueret, ut per abſentiam ſuam, quæ poſtulaſſent tempora, epiſtolæ & edicta ejus nomine proponenda ſignarentur. Ad hos aut alios, ſi quid occultiorum literarum daret, ridenda nunc pueris calliditate pro unaquaque litera quam volebat legi, ſequentem ponere ſolebat. ipſius autem epiſtolas ad Senatum ſcriptas, aperiebant illi, & mutatis quæ volebant iterum obſi-

Digitized by Google

gnatas reddebant. Unde quum pro diverſitate temporum ſæpe variaret oratio, communiter jactari cœpit, *Sphyngem adferre ænigmata.*

XXII. Neque minus aut nota per Italiam, aut propter collationem pecuniarum, quam frequenter imperabat, terribilis erat Mæcenatis rana: nec tam quomodo ſignata edicta eſſent, quam quid juberent referebat. Tamen Cæſar cavillationes non ferens, poſtmodum imagine ſua ſignare inſtituit. quod & ſequentes Imperatores fecerunt, Galba excepto, qui gentilitium inſigne retinuit, è prora navis proſpectantem canem. Dimiſſo in Italiam Agrippa, Cæſar velut iſta cura exſolutus Græciam obiens civitates ordinabat;frumentum quod bello ſupererat afflictis exhauſtiſque diſtribuebat; ſacra fanaque viſebat. etiam initiatus eſt Cereris & Proſerpinæ Eleuſiniis. Cæſar Græciam obit. Plin. Dio. Plutarch. Suet. Aug. c. 93.

XXIII. Inde quum in Aſiam tranſmiſiſſet, certiora de Antonio cogniturus, audito veteranorum tumultu, & crebris Agrippæ literis revocatus, ne ſe procul amoto, ſi forte ducem idoneum eſſent adepti, magnas turbas darent, in Italiam redire, quamquam hyemante mari conſtituit. Sed exacto interim anno, qui ſuffectos etiam Conſules, ex Kal. Maji M. Titium ex Kal. Octobris Cn. Pompejum habuit; Imperator Cæſar quartum Conſulatum iniit in Aſia, cujus M. Licinium M.F. Craſſum collegam habuit, quamquam ille Pompejanis, dein Antonianis in partibus, nec dum Prætor fuiſſet. Illa quoque peregrinatio Cæſaris dignum relatu pietatis ac clementiæ exemplum habuit. In Italiam revocatur. Dio. Plutarch. Suet. Auguſt. cap. 26. Appian. lib. 4. Civil. Urb. cond. an. 723. Pietatis ac clementiæ exemplum.

XXIV. Forte Sami dum captivos cognoſcit Cæſar, Metellus adeſſe juſſus, ſenex ſqualiidus ſordidatuſque proceſſit, qui inter duces Antonianos in poteſtatem venerat. Ad id nomen exſiliens filius ejus, qui tum in conſilio ſedebat, vix in iſta illuvie adgnitum patrem complexus; *hic*, inquit, *Cæſar, hoſtis tibi paulo ante, ego miles fui. non magis ille pœnam, quam ego præmium meriti ſumus. aut igitur me propter illum occidi jube: aut illum propter me vivere. loquere tecum, oro quæſoq; & utrum moribus tuis ſit convenientius judica.* Motis ad commiſerationem omnibus, Cæſar, quum paulum addubitaſſet, infenſiſſimum hominem, & nullis pollicitationibus ab Antonio abduci quitum, in filii gratiam venia proſequutus eſt. Coloſſicæ ſtatuæ Sami. Strab. lib. 14.

XXV. Antiquitus tres coloſſicæ ſtatuæ in eadem baſi Sami fuerant, quas abreptas nuper ab Antonio Cæſar inter ſpolia erat nactus. Ex his Herculem ac Minervam in eadem ſede curavit reponendos, Jovem qui poſtea in Capitolio ſtetit, imponi in navigium juſſit. Idem & aliis civitatibus adempta ab Antonio ſigna reddenda curavit: & Epheſiis Apollinem Myronis opus, ſomnio monitus. Adulta jam hyems erat, ſed nihil territus anni tempore Cæſar, quamquam bis inter trajiciendum tempeſtate conflictatus, ſemel inter Ætoliæ & Peloponneſi promontoria, iterum ad Ceraunios montes, amiſſis aliquot Liburnicis, fracto navis ſuæ gubernaculo, fuſiſque armamentis litus Italiæ tenuit. Jam præceſſerat venientis fama. Idcirco Brundiſii totum ferme Senatum, totum Equeſtrem ordinem, majorem partem plebis reperit. neque Magiſtratus remanſerant domi præter duos Tribunos plebis, totidemque Prætores, retentos Senatuſconſulto. magnum quoque ex aliis urbibus agmen aderat, legatione fungentium, aut ſponte accurrentes. Hyberna Cæſaris navigatio. Strab. lib. 14. Plin. 35. 8. . . 3. Dio. Suet. Aug. 17. 6.

XXVI. His igitur ſtudiis omnium, & præſentia Cæſaris turbæ ſtatim conti- Ejus adventu conquieſcunt turbæ.

Digitized by Google

Tacit. 1.42.4. Dio. Sueton. cuerunt: ipſique adeo milites alii vultu ac ſermone Imperatoris exterriti, quidam ſpe, pars evocati ad eum profecti ſunt. Igitur levius exſpectatione negotium fuit. Pecunia, & omnium bellorum ſociis agro inſuper promiſſo, deſideriis militum ſatisfactum. pauci Italorum cum Antonio ſenſerant. horum ager & oppida militi diſtributa: ipſi Dyrrachium & Philippos & alias urbes tranſmarinas trajecti. Nec omnibus repræſentari nummi potuerunt. quamquam enim magnus pecuniæ modus poſtrema parius erat victoria, majoribus impenſis exhauriebatur. Idcirco Cæſar ſuas & amicorum poſſeſſiones ſubhaſtavit, facta etiam poteſtate militibus ex his accipiendi, quod deberetur. Nec emptum quidquam ab ullo, nec inſolutum acceptum eſt. quis enim eſſet auſus? tamen iſta ſpecies prætextum honeſtum differendæ ſolutioni prębuit, donec paulo poſt ex Ægyptia pręda promiſſa pręſtarentur. Sed & legiones deinde alias aliis Imperii partibus præſidio futuras, dicto audientes habuit.

Cæſar in Græciam redit. Dio. Sueton. XXVII. His ita ordinatis, & his quos venia data extra Italiam manere juſſerát, hoc interdicto exſolutis, Urbanos qui ad ipſum non veniſſent negligens, intra triceſimum diem: quam ex Gręcia ſolverat, eodem rediit. Et, ne iterum flectendis promontoriis hyemem adverſam experiretur, translatis per Iſthmum navibus, tam rapido curſu vectus eſt; ut Cleopatrę ac Antonio ſimul *diſceſſiſſe ex Aſia, & rediſſe* nunciaretur. Illi (quippe quę fuerit horum interim fortuna, quæve conſilia exponi maturum eſt) quum ad Parætonium perveniſſent, quamquam invitis animis, in diverſa curſum intenderant. Antonius in Libyam delatus, in ſolitudinem quamdam ſe condidit, duobus ſtipantibus amicis, Lucilio, de cujus in Brutum eximia fide ſupra narravimus, & Rhetore Græco Ariſtocrate.

Cleopatræ aſtus, crudelitas, rapinæ. Dio. Flor. 4 10 8. Plin. 39.1.23. Strab. lib. 13 XXVIII. Sed Cleopatra, ne res novas allatus de clade rumor apud populos notæ levitatis excitaret, protinus in Ægyptum contendit, cum aurea puppe veloq; purpureo, ſicut exierat, coronatis etiam navibus, ac perſtrepentibus ut lętis rebus ſolet tibiis, mentita victoriam. Aſt ubi ſe iterum tenere Regni habenas rata eſt, multos principum olim infenſos ſibi, & nunc cognitis quæ geſta ad Actium erant, ferociores interfecit; bona occiſorum publicavit; viventium rapuit: ne deorum quidem donariis abſtinuit ſacrilegas manus, olim adſueta per Antonium ex fanis omnibus convaſare, quidquid pretio aut opere æſtimari audiverat. Inter hæc Antonius, miſſis ad Pinarium Scarpum, qui adventum ſuum nunciarent; poſtquam neque ſe recipi; & à Pinario quum nuncios ſuos interfectos tum quoſdā militum ęgre rem ferentiū, cognovit: vix prohiberi per amicos potuit, ne ſibi violentas inferret manus.

Fuga in alium orbē tentata. Plutarch. Dio. Strab. lib. 17. XXIX. Ab his raptus, & in navem impoſitus, Alexandriam pervenit. Pinarius Cyrenen quam tenebat, cum legionibus quatuor Cn. Cornelio Gallo (hic erat à Cęſare pręmiſſus) contradidit. At Cleopatra, quo Medi Regis amicitiā grato pignore obligaret, Artavaſdis ei caput miſit, qui nuper in Armenia diſcors Medo regnaverat. Deinde ingens opus aggreſſa, per Iſthmum, quo mare Rubrum ab Ægyptio diſcriminatur, tranſportare naves cęperat, ut impoſitis militibus & pecunia, ſedem quietam alio in orbe quæreret. Sed incenſæ à Petræis Arabibus naves, Antoniuſque talia molienti ſuperveniens cum ſpe ſalvas adhuc ſibi pedeſtres copias eſſe, conſilium mutare coëgerunt: Niliique potius oſtia firmis communiri præſidiis placuit. Jam ad bellum terra marique gerendum apparatibus ſtrepebant omnia, vicini quoque populi & Reges in auxilium ſollicitabantur, neque penitus interquic-

Digitized by Google

quieſcebant fugæ conſilia, quo minus nunc de Rubro mari, nunc de Hiſpania cogitaretur; quam partim vi partim pecunia ſuperabilem imaginabantur.

XXX. Hæc conſilia quo diutiſſime laterent, ſimul etiam periculum ſtruere tur Cæſari, miſerunt qui per cauſſam tentandarum conditionum, copias ejus corrumperent. Dum hi redeunt, Antonius minime præſentibus lætus, & ex crimine deſciſcentium amicorum, etiam manentibus iniquior, urbe atque frequentia relicta, jacto juxta Pharum in mare aggeri domunculam impoſuit, *ibi ſe Timonis acturum vitam* profeſſus, cui omnes homines odio fuiſſe dicuntur. Ideo Cleopatra per abſentiam ejus aurea ſella ſceptroque & corona, tanquam ſeque Regnumque dedens, ad Cæſarem miſſis, ab hoc ſibi veniam clam Antonio comparabat. Sed ille donis Reginæ ominis cauſſa retentis, palam minatus, *armaque & Regnum deponere* jubens, occultis promiſſis ſpem faciebat mulieri, *fore ut integrum ei Regnum relinqueretur, ſi quidem Antonium occidiſset*. Inter hæc Canidius ipſe, certiſſimus actorum nuncius ad Antonium venit: ſimul *& Herodem deficere, & alias omnes civitates Reguloſque auxilia negare* allatum eſt.

Antonius Timonis vitā agit. Plutarch. Dio.

XXXI. Hæc Q. Didio ſatagente fiebant, qui Syriam obtinens Antonii beneficio, nunc Fortunam ſequebatur. Idem & Arabibus incendendi Regias naves auctor fuerat. His rebus ſic immutatus eſt Antonii animus, ut magis hoc nuncio recreatus eſſe, quam perculſus videretur. Projectis enim cum ſpe ſimul curis, relicto Timonio ſuo, (ſic enim appellaverat) à Cleopatra in Regiam receptus, civitatem in convivia & epulas, ſe in liberalitatem, intemperanter effudit. Cauſſa utrique relatus in numerum virorum Cæſario, & virilis toga Antyllo data, quem ex Fulvia genuerat. Plus animi futurum Ægyptiis Romaniſque putabant, ſi etiam poſt Antonium & Cleopatram ducibus non cariturі viderentur. Id conſilium rebus inutile, adoleſcentibus pernicioſum fuit, tamquam viros objiciendo iræ odioque victoris, quos melius puerilis prætexta defendiſſet. Hoc tempore Regina, & Antonius collegium quod inſtituerant *Inimitabilis* vitæ, in aliud verterunt, quod *Commorientium* vocavere, manente luxu: quem ductis in orbem conviviis cum amicis exercebant, in hoc, ut commorerentur, nomina dantibus.

Quam mox conviviis & epulis mutat. Plutarch. Dio.

XXXII. At ic torpor, nova ſubinde blandiente ſpe excuſſus eſt. Inter defectionem fere omnium, qui per amicitiam Antonii Cleopatræve creverant, gladiatores deſtinatum voluptati ſpectaculorum ſanguinem ad uſum belli obtulerunt. Cyzici diſcebant, ad ludos triumphales, ſi vinceret Antonius, præparati. Sed ejus calamitate cognita, manu facta Ægyptum petere inſtituerunt, opem feſſis rebus allaturi. Per omnia circum hoſtilia, nam & Amyntas, & Tarcondimoti liberi, quos ex conjunctiſſimis amicis acerbiſſimos hoſtes Antonio & Cleopatræ Fortuna fecerat, tranſeuntes infeſtaverunt: tamen non ſine hoſtium damno repulſis omnibus, in Syriam eniſi ſunt. Ibi Didius eos excepit, intercluſo Ægypti aditu arma ſimul pertinacibus, & præmia tranſituris oſtentans. Illi neque minis perlici, nec promiſſis paſſi, Antonio adſignificandum curant, *ſi venire eo placeret, haud difficillimum coniunctis in Syria bellum fore*.

Gladiatores Antonium juvare conan tur. App. lib. 5. Civil. Dio.

XXXIII. Diu præſtolati reſponſum, quum nec Antonius, nec ab eo quidquam compareret, periſſe rati, ſic quoque contanter Didio ſe permiſerunt; pacti, *ne poſtmodum in arena pugnarent, atque, dum eis de rebus certior fieret Cæſar, Daphne*

Antonii ad Parętonium expeditio.

Hiſtor. Miſc. 7. 9. Dio.

(ſuburbium eſt Antiochiæ) ad habitandum ſibi concederetur. Sed hi deinde decepti à Valerio Meſſalla, quum ſe putarent militatum ad legiones mitti, diſperſi varie, atque per occaſionem interfecti ſunt. Antonius ne in Syriam iret, ſicuti conſtituerat, alia ſuſcepta expeditione præpeditus, & illos perdidit; nec ad Parætonium fuit felicior. Ea prima Ægypti civitas occurrit à Cyrenaica venientibus, quo ſe cum legionibus Pinarii contuliſſe Cornelium Gallum audierat. ratus igitur ſuos modo milites, ad conſpectum noti Imperatoris novum ſacramentum abjecturos, præſertim ubi validis inſtructum viribus vidiſſent; opinione ſua difficiliora omnia invenit.

Cornelii Balbi ſtrategemate infelix. Dio. Plutarch.

XXXIV. Colloqui enim cupiens, obſtrepentibus tubis exaudiri non potuit: & improviſa hoſtium eruptione detrimentum accepit: & quum ad Parætonium victoribus deditum claſſem admoveret, arte Galli ſuperatus eſt. Ille proviſo Antonii conſilio, cathenis noctu per anguſtias portus ſub aqua tenſis, de cætero incuſtoditum reliquerat. Igitur invecti ſine metu Antoniani, attractis per inſtrumenta præparata cathenis concluſas naves, & undique ſimul à terra marique & imminentibus ædificiis oppugnatas tueri nequiverunt; quum incendio perirent aliæ, aliæ undis mergerentur. Interim nec à legationibus ceſſatum: poſtquam ſine fructu prima reverterat. Aliquamdiu conſultatio tenuit, quis mitteretur, quando pauci ſupererant amicorum, & horum ſuſpectam fidem perfidia transfugientium effecerat.

Cleopatræ & Antonii legatio ad Cæſarem. Dio. Plutarch. Suet. Aug. 17. 9

XXXV. Euphronius igitur delectus filiorum Antonii præceptor, per hunc *magna pecuniæ vi oblata, Regnum liberis ſuis* Cleopatra orabat: Antonius dedito ad ſupplicium Turullio Senatore, qui inter percuſſores ſuperioris Cæſaris fuerat, eum *neceſſitudinis & amicitiæ priſtinæ* admonuit: *& mutuum amorem, feriaque & luſus communicata* referens; *ut ſibi ſaltem Athenis, ſi in Ægypto nollet Cæſar, privatam agere vitam liceret*, poſtulabat. Magis tamen pro Cleopatra, quam de ſemetipſo ſolicitus, non recuſabat mori, dum illi parceretur. Huic quoque legationi nihil reſpondit Cæſar. ſero tentari conditiones viſæ. Turullium interfici juſſit. Turullii mortem locus ubi periit, inſigniorem fecit, quod ira Æſculapii tractus ad ſupplicium videretur.

Cleopatram aſtu petit Cæſar. Val. Max. 1. 1. 19. Dio. Plutarch.

XXXVI. Quippe Actiaco bello præfectus Antonii ad naves fabricandas lucum Æſculapii in Co inſula ſucciderat. Igitur eodem in luco occiſus pœnas dediſſe violato numini credebatur. Quum duæ jam legationes irritæ fuiſſent, Antyllum filium cum multo auro Antonius miſit; aurum acceptum, Antyllo non plus quam prioribus reſponſi datum. At Cleopatram quemadmodum ſemel iterumque minis atque pollicitationibus verſaverat, ita tum quoque iiſdem artibus adgreſſus Cæſar, Thyrſum ex libertis hominem non ineptum ablegavit, qui *correptum ejus amore Cæſarem* mentitus, ad Antonii cædem impelleret mulierem impudicam, fiducia formæ multiplicibuſque experimentis ſatis perſuaſam, ſe ab omnibus hominibus amari.

Ne ſuo Triumpho ſe morte eripe. ret. Dio. Auct. de Vir. Illuſtr. c. 80. Joſ. Ant. 15. 5. Plutarch.

XXXVII. Quippe ſi vera fama eſt, tantæ libidinis hæc Regina fuit, ut ſæpe proſtiterit; tantæ pulchritudinis, ut multi noctem ejus morte propoſita emerint. Cæterum Cæſari major erat ſolicitudo, ne per deſperationem ſeque & precioſiſſima rerum Triumpho ſuo eriperet. Quippe jam à multis eam diebus nihil majore cura agere cognorat, quam ut omnis generis venena experiretur. *inter*

Digitized by Google

quæ ferunt aſpidem placuiſſe præ cæteris, quod aliis celerem mortem cum cruciatu adferentibus, aliis haud ſatis præſentibus, hujus ſerpentis morſu, citra contractionem vultus, aut membrorum jactationem, torporem illis obrepere viderat, eoſque deficientibus placide ſenſibus ſi commoverentur, hoc non minus ægre ferrent, ac ſi ex profundo ſopore eſſent excitati.

XXXVIII. Jam in Regia conditorium ſibi ſtruxerat, eoque inferri ex opibus ſuis juſſerat chariſſima, aurum, argentum, ſmaragdos, uniones, ebenum, ebur, odores, *ſecum omnia crematuram* præferes, *ſi vel minimum Fortuna titubaſſet.* Id ne fieret, *ſpem mulieris alere Thyrſus, & procul ab his cogitationibus abducere* juſſus erat. Hoc dum ſedulo magis quam caute agit, longis ejus cum Cleopatra ſermonibus, & hinc teſtificatione benevolentiæ, irritatus Antonius adripi hominem juſſit, & quæ graviſſima injuria haberetur, ſi cujus eam patronus intuliſſet, flagris cædi imperavit. Remiſit eum deinde cum literis factum excuſantibus, *non mirum eſſe ſi malis prope amentem inſolentia & inſultatio hominis liberti, ad iram compulisſet. id ſi gravate ferat Cæſar, eſse penes illum Hipparchum, ſuſpenſumque poſſe ad ſatietatem flagellari.*

Secum omnia pretioſa crematuram minata. Dio. Plutarch.

XXXIX. Hic inter Antonii libertos in maxima gratia patroni fuerat: atque idem rebus inclinatis primus omnium tranſierat ad Cæſarem. Dum iſta geruntur, Herodes Rhodum, ubi tum Cæſarem agere didicerat, trajecit: rerum ſuarum anxius. Igitur, licet reliquo retento cultu, diadema ſepoſuerat. Ubi vero converſire Cæſarem datum, & dicendi copia facta non pro magnitudine rerum, quæ tum in diſcrimen veniebant, humiliter ſupplex, ſed vultu ac voce intrepidus: *ſi non modo cum Antonio bellum gerere decreſti, Cæſar, ſed etiam cum his qui amicitiam Antonii cum fide colentes, nihil inexpertum reliquerunt, quo ille rerum potiretur; abſolvi me vix poſse ſatis intelligo.*

Herodes ad Cæſarem veniens. Plut. Ant. cap. 87. Joſeph. Ant. 15. 5.

XL. *Quamquam enim Arabum impediente motu ad bellum cum eo profectus non ſum; votis tamen pro eo ſteti: & quum pecuniæ & commeatuum quem maximum modum poteram, mitterem; pauciora me facere, quam meritis ejus deberetur, exiſtimavi. Unum imprimis non pro quolibet amico feciſſe videor; quod etiam poſt Actiacam pugnam in illo tranſitu rerum immobilis ſteti; ſi non firmiſſimum ſocium, fidelem certe conſiliarium Antonio ſervans. cui ſi ille paruiſset, ſublata Cleopatra & geſſiſset omnia melius, & facilius rediſſet tecum in gratiam. Hæc ego & fruſtra negem, multis argumentis atque teſtibus facillima deprehendi: & ſi exitioſa mihi erunt, non erubeſcam adeo præclaram culpam, viroque bono dignam apertiſſime confiteri. Sin vero me prius experiri cupis, jam non ignarus, quo ſim erga bene meritos animo; nihil vetat, quin eamdem fidem, quam hactenus Antonio præſtiti, tibi poſthac, quem fata dominum terris oſtenderunt, conſtanter approbem.*

Fatendo ſe fidum Antonio fuiſse.

XLI. Plus apud grandem & magnificum Cæſaris animum hæc erectæ indolis index oratio valuit, quam ſi cauſſam ſuam abjectiſſimis precibus egiſſet. Igitur licet non novum eſſet Cæſari, Reges ipſi quotidiana officia togatos, ac ſine Regio inſigni, clientium more præſtare; reſumere diadema juſſus, eumdem mox honoris gradum apud Cæſarem habuit, quam apud Antonium habuiſſet. Adjecit Cæſar *etiam ab Didio perſcriptū eſse ſibi adverſus gladiatores auxilia Herodis uſui fuiſse.*

Paremque Cæſari fidem pollicendo abſolvitur. Sueton. Aug. cap 60.

XLII. Alexandro tamen Laodiceno ex familiaribus Antonii veniam impetra-

Sed Alexandro Laodiceno veniam non impetrat. Plut. Ant. Joſeph.

re non potuit, *jusjurandum* obtendente Cæſare, *quo ſe obſtrinxerat vindicaturum in Cleopatræ lenonem*. nam hic Alexander maximâ Reginæ machina ad ejiciendam Antonii animo ſororem Cæſaris fuerat. Is nuper ab Antonio miſſus ad Herodis retinendum animum, ipſe quoque exuerat fidem, Cæſaremque adierat Herode deprecatore confiſus. At Herodes multa Cæſari ejuſque amicis dilargitus; ad Ægyptiacum bellum proficiſcenti comes fuit: donec in Syriam perventum, inde ad res domi ordinandas in Regnum recurrit. Cæſar interim per Syriam ducens exercitum, Alexandrum quem in vinculis adduxerat, in patria ipſius ſupplicio juſſit affici.

Studium Herodis in Cæſarem. Joſeph. Plutarch. Hiſtor. Miſcella 7.9. Dio. Oroſius. 6.19.

XLIII. Inde contendenti in Ægyptum circa Ptolemaidem, Herodes occurrit cum ampliſſimis muneribus, etiam militibus neceſſaria hoſpitaliter præbens. Ipſum quoque Cæſarem, cum amicis centum quinquaginta magnifico convivio excepit. & quia per loca arida ducendum erat, ita providit, ut neque vinum, neque, qua magis erat opus, aqua exercitum deficeret. diſcedens deinde Cæſari talenta octingenta dono dedit: omnibuſque rebus ita ſe geſſit, ut *eum opes Regni quod tenebat, animi magnitudine multum exſuperare*, æqui iniquique faterentur. Cæſar ad Peluſium adducto exercitu, deditione Seleuci, quem præſidio Regina præfecerat, oppidum cepit. Inde quum Alexandriam peteret, equitatus itinere fatigatus eruptione pulſus eſt Antonii, qui ad famam iſtarum rerum motis à Parætonio caſtris, urbem intraverat.

Cæſar ſuorum fidei credit. Dio. Plut.

XLIV. Ergo uno hoc inter tot adverſa proſpere decertato certamine lætior quam pro magnitudine geſtę rei, Cleopatram in armis complexus, commendavit ei quemdam, qui prę cęteris fortiſſime illo die pugnaverat. Sed ille dono Cleopatrę loricam auream, & ex eodem metallo galeam nactus, cum his nocte proxima ad Cæſarem transfugit. Contra ſuis adeo fidebat Cæſar, ut libellos in caſtra conjectos, quibus *ad ſe tranſituris denarios mille quingentos viritim* Antonius pollicebatur, ipſe recitaverit palam: & tempori congruentia loquutus, etiam promptiores ab ira ſollicitatæ fidei habuerit. Ideoque Antonius, poſtquam omnia tentanti nihil ſatis procedebat, ad ſingulare certamen Cæſarem provocavit. Ille deridens hominem, *multas patere ad exitum vias morituro* reſpondit.

Antonius de extremis cogitat. Oroſius. 6.19. Plutarch.

XLV. Sub hæc tempora ſemper obverſante cogitatione extremorum, pridie quam terra marique Cæſarem adoriri ſtatuerat, *ſuper cænam juſſiſſe ſervos* fertur, *invitarent ſe hilarius, perincertum enim eſſe, utrumne poſtridie eidem domino ſint miniſtraturi*. Eadem nocte inter mœſtitiam ſuſpenſorum & triſtiſſima opperientium, ſubito cantus ſtrepituſque per mediam urbem bacchantium auditus, deinde per obverſam hoſti portam magno tumultu exeuntium, curioſis talium conjectoribus perſuaſit *excedere deum, & ad hoſtes tranſire, quem præ cæteris Antonius vitæ habituſque adfectata ſimilitudine coluiſſet*. Prima deinde luce Kalendis Sextilibus, quum eductis in collem quemdam copiis, naves ſuas hoſtilibus obviam procedere vidiſſet, pręlium futurum exiſtimans, ſpectandi cauſſa ſubſtitit.

Prodi ſe clamitat à Cleopatra. Oroſius. Plutarch. Dio.

XLVI. At illæ, poſtquam Cæſarianis appropinquarunt, ſalutantes ac reſalutatæ illis ſe conjunxerunt, converſiſque proris protinus una facta claſſis oppidum infeſta petere viſa eſt. Dum in his oculos animumque defixa habet, ecce autem & equites ab eo transfugerant. properans igitur confligere donec aliquid militum ſupereſſet, hic etiam adverſante Fortuna, ſe recepit in urbem, *proditum*

Digitized by Google

ſe à Cleopatra iis ipſis clamitans, *contra quos bellum illius cauſsa ſuſcepiſset.* Sane mulierem amari à Cæſare ratam, iterumque per Imperatoris Romani connubium ſumma quæque ſperantem, & Peluſium prodidiſſe creditum eſt, & Alexandrinos palam ad reſiſtendum hortatam, occultis mandatis deterruiſſe, & claſſi auctorem extitiſſe transfugiendi. Cæterum priores ſuſpiciones, apud hominem credulum ſummi amoris demonſtratione facile diluerat.

XLVII. Namque ſuo natali, pro præſenti magis tempore, quàm ex priſtinâ conſuetudine acto, natalem Antonii magnificentiſſime celebravit, ut *multi qui ad cœnam invitati pauperes acceſserant*, *diſceſſiſse divites* referantur. Seleuci etiam uxore & liberis ad ſupplicium Antonio deditis; Peluſiacum crimen extinxerat. Tum vero deſperantem, & propinqua mortis exſpectatione nulli parſurum metuens, in monumento ſuo ſe concluſit uno tantum eunucho, duabuſq; ancillis comitata: nec mora perferendum ad Antonium curat, *Reginam vixiſse.* Hoc ictus ille nuncio, *quid ergo eſt*, inquit, *cur moreris in vita miſer*, *cauſsa vivendi ſublata?* loriceq; reſolvens nexus. *non id mihi dolet*, ait, *quod amiſi te Cleopatra; ecce enim ſequor: ſed quod in morte conſciſcenda tantus Imperator à muliere prævenior.* Tunc converſus ad fidiſſimum ſervum, quem pridem jurare ſibi coëgerat, *mortem ei ſimulatque juſsus eſset, acceleraturum*; promiſſa exegit. Ille gladium eductum alte vibrans, ictum quem Antonius exſpectabat, ſuo corpori intulit.

Illa perferendum ad Ant. curat, ſe vixiſse. Dio. Plutar.

XLVIII. Tum Antonius, *macte*, inquit, *Eros, qui dominum ferire non ſuſtinens, nihilominus quid fieri oporteat admonuiſti.* cum his dictis ventre percuſſo, lectulo ſe excipit: & quia ſe nondum mori ſentiebat, orat *præſentes, ut ſibi commodarent manus.* at illi protinus omnes diffugerunt. Dum ita ſe torquet & lamentatur, à Cleopatra ſcriba Diomedes adfuit, deportaturus eum in Mauſoleum, ubi illa ſe incluſerat. Quippe audito tumultu, quem Antonii deſperatio exciverat, id quod erat conjiciens, ex faſtigio ſepulchri, quod nondum erat abſolutum, proſpexerat: ſic comparata janua, ut ſemel clauſa, non poſſet iterum aperiri.

Hoc nuncio motus ſibi gladium admovet. Dio. Plutarch. Oroſius.

XLIX. Antonius *audito Cleopatram vivere*, nam proſpicientem ingenti clamore populus exceperat, ipſe quoque colligere animum cępit: & multo ſanguine profuſo deficiens, tamen ardenter expetivit ad Reginam deferri. Sublatus manibus ſervorum, deinde ab ipſa Cleopatra & ancillis, per funes qui attrahendis ſaxis ibi defixi erant, in monumentum ſubductus eſt. *Nihil eo ſpectaculo ſe vidiſse miſerabilius*, teſtati ſunt, qui interfuerunt. Quum tantę modo vir majeſtatis oppletus ſanguine, ſemianimis attolleretur ab infirmis & pavidis mulierculis, manus tendens ad Cleopatram, & ſublevando ejus labori fruſtra niſus aſſurgere. At illa manibus incumbens, & prono vultu correptos funes vix ad ſe pertraxit; cohortante turba, quę ante monumentum concurrerat, & vicem amborum ſolicita.

Saucius in monumẽtum Cleopatræ adtrahitur. Plutarch. Hiſtor. Miſcella 7.9.

L. Ubi tandem deponi in ſtratum potuit, illa veſtem dilanians, faciemq; & pectus percutiens, cruorem abſtergebat, *virum dominum Imperatorem* appellando: tam veriſimili dolore, ut ſuorum oblita malorum illius miſeratione videretur. Sunt qui tradant *ipſã, non ignarã quantopere amaretur, ideo commentũ de morte ſua excogitaſſe, ut Antonium ad necem ſibi inferendam compelleret.* Sed quia poſtea quoque, licet multis Cęſaris amicorum promiſſis lactata, perſeveravit mori; probabilior ea viſa eſt narratio, quam ſum exſequutus. Antonio certe luctus iſte ſolatiũ

Vox poſtrema morientis. Dio. Plutarch.

Digitized by Google

in extremis attuliſſe dicitur; poſtulatoque mero, ſive urgente ſiti, ſive quo celerius expiraret, hortatus eſt, *uti quantum citra turpitudinem poſſet, rationem haberet ſalutis ſuæ: atque ex omnibus amicis Cæſaris C. Proculejo maxime confideret. ſe vero ne magis ob noviſſimum caſum putaret deflendum eſſe; quam pro fortunato habendum, qui tanto tempore maximi imperii compos, poſtremo Romanus à Romano ſuperatus eſſet.*

Cæſar illachrumatur ejus morti. Dio. Plutarch.

LI. Jam in ſinu Cleopatræ efflabat animam, quum idem ille Proculejus miſſu Cæſaris adfuit. Nam inter trepidationem vulnerati exportatique Antonii, Dercetæus quidam ex ſatellitum numero, pugionem cruentum ad Cęſarem detulerat, expoſito quid accidiſſet. Ajunt *Cæſarem ad nuntium non tenuiſſe lachrumas, recordatione priorum, & quot quantaſque res hoc collega atque ſocio peregiſset, amicis deinde convocatis recitaſse literas, oſtenſum, quam ad æqua ſua poſtulata benignaſque conditiones, ſemper ille contumaciter & abſurde reſpondiſset.* Proculejo mandarat Cæſar, *daret operam, ut viva in poteſtatem veniret Cleopatra,* theſauris timens, *quos* illa *ſecum crematuram* jactaverat; & ipſam cupiens in triumpho ducere. Igitur nihil ei promittere ſtatuerat, ne ſibi faciundi quod voluiſſet adimeret poteſtatē ſervando pollicita, aut fide poſthabita merito reprehenderetur.

Cleopatra comprehenditur.

LII. At illa diffidens omnibus, cum Proculejo per oſtium firmiter occluſum, ut tamen percipi ſermo poſſet, colloquuta, *Regnum liberis ſuis* petebat: ille *bonum habere jubens animum, & omnia Cæſaris humanitati permittere,* locum interim diligenter contemplatus, Imperatori renunciavit. Ab hoc continuo miſſus eſt Cornelius Gallus; quo de induſtria producente ſermonem, Proculejus cum duobus miniſtris, per faſtigium ædificii, qua parte paulo ante receptus Antonius fuerat, ſcalis admotis ingreſſus, ad oſtium, ubi cum Gallo colloquebatur Cleopatra, properavit. Sed ad vocem ancillæ, *ò te miſeram Cleopatra! viva ecce, viva deprehenderis!* ſicam illa, qua cincta erat, haud impigre ſtringens, deferebat in pectus; quum complexus eam ambobus brachiis Proculejus: *bis*, inquit, *iniqua es Cleopatra, tibique & Cæſari; lætioris fortunæ vices tibi, manſuetudinis & clementiæ gloriam illi auferens.*

Cæſar Alexandriam ingreditur. Dio. Plutarch.

LIII. Erepta deinde ſica, veſtibuſque excuſſis, ne quid ad mortem ſibi conſciſcendam aptum relinquerent, Epaphrodito eam tradiderunt: qui miſſus ad hoc à patrono fuerat, ut molliſſime & blandiſſime habitam, ſumma diligentia cuſtodiret. Dum ad hunc modum Regina corripitur, eunuchus ejus aſpidis ir-

Digitized by Google

ritatæ morſu fatum citans, in foveam ante ad hoc præparatam ſe dimiſit. Poſt hæc ingreſſus eſt Alexandriam Cæſar, Areum philoſophum indidem, manu tenens, ſermoneſque cum eo ſerens; quo majorem illi apud cives ſuos auctoritatem ſtatim ab hoc conſpectu conciliaret. In gymnaſio tribunal erigi juſſerat: eo conſcenſo Græca oratione, quo intelligi ab omnibus poſſet, Alexandrinos humi ſtratos, & veniam ſuppliciter orantes exſurgere juſſit: *ſe enim univerſos noxa liberare tres ob cauſſas. quod Alexandrum conditorem urbs habuiſſet: quod eſſet ipſa maxima ac pulcherrima: poſtrema quod Areum tam charum ſibi caput produxiſſet.*

LIV. Antyllus deinde juſſu Cæſaris ſtatim interfectus: nec profuit, quod filiam ejus deſponderat olim, & in delubrum *Cæſaris* confugerat. Id Cæſari priori tamquam Heroi a Cleopatra ſtructum, ſub *Cæſarei* nomine diu poſtea ſuperfuit, donec poſt octingenteſimum à Chriſto nato annum, fortuito incendio conflagraret. Theodorus pædagogus ejus, idemque proditor, quum detractam occiſo precioſam gemmam veſti ſuæ inſuiſſe, poſt inficiationem convictus eſſet; in crucem actus pœnas perfidi avarique animi dedit. Neque amantior Cæſarioni pædagogus contigerat Rhodon, qui eum ut Cæſari traderet, revocari ab eo ad Regnum fingens, ex Æthiopia, per quam à matre cum magno auri pondere in Indiam mittebatur, retraxit. Antonium interea multis Regibus atque ducibus funerare cupientibus, non permiſit Cæſar, Cleopatræ qualecumque ſolatium ſervans. illaque ſuis eum manibus Regali ſumptu, nihil prohibente Cæſare, ſepeliit.

Antylli & Cæſarionis pædagogi proditores. Dio. Suet Aug. cap. 63. & 17. 12. Plut. Antoni Dio.

LV. Tot doloribus confecta luctuque, & exulcerato contuſoque frequentibus plagis pectore, quum in febrim incidiſſet; per cauſſam ejus morbi cibo abſtinere cœpit; inedia mori cupiens: ſicut familiaris ejus medicus Olympius, qui tum ægrotanti adfuit, ſcriptum reliquit in commentario, quem poſtea de rebus iſtis edidit. Sed interpellata ſolicitudine Cæſaris, iramque ejus, ne forte in liberos expeteret, metuens; curam corporis intermiſſam aliquamdiu reſumpſit. Quum deinde Cæſaris colloquium expoſceret, quo magis inciperet confidere, *ad illam ſe* dixit *iturum*. Ad conſpectum ingredientis erubeſcens, è thoro minime compto, in ſimplici tunica exſiluit, projecitque ſe ad pedes ejus, *dominum* ſalutando, *quod ei nomen dii tribuiſſent. Ille reponere ſe in lectulum* jubens, juxta adſedit, excuſationemque tentanti, & in *vim & metum Antonii* factorum culpam conjicienti, ſic reſpondit; ut omiſſa defenſione tota ſe ad preces converteret.

Colloquium Cæſaris cum Cleopatra. Plutarch. Dio.

LVI. Multas variaſque prioris Cæſaris imagines eodem in cubiculo diſpoſitas habebat: ad has manus tendens patris memoria propitiare victorem conabatur: voces etiam interjiciens, ad miſericordiam provocandam, & ſi poſſet, amorem comparatas. Quamquam enim ut in profundo luctu neglecto capillo, facies ſordidata, corpore vibicibus deformi, rubentibus tumidiſque multo fletu oculis erat; attamen nativa ejus gratia, non pauca ſui veſtigia, tamquam inter nubem radios emittebat. Inter hæc & voces jacebat fractas perplexaſque, Cæſaris etiam literis adhibitis, è quibus multas amatorum delicias legens, exoſculabatur tabellas, imagines adorabat, ſemetipſam modo deflebat, *quod non ante illum eſſet mortua*; modo reſpiciens ad adoleſcentem ſibi gratulabatur, *quod in hoc ſaltem redivivum Cæſarem contueretur*. Adverſum artes minime improviſas cer-

Artes mulieris. Dio. Flor. 4. 10. Plutarch. Hiſtor. Miſcella 7. 9.

Digitized by Google

tum Cæſari erat tenere affectum, & animum firmiter occludere.

Commentarium theſaurorum Cæſari tradit. Plutarch. Dio.

LVII. Igitur dejectis in terram oculis, nihil de amore jam, nihil de Regno; ſed tantum *ut bono eſſet animo* reſpondit, *nihil paſſura*. Tum illa commentarium ei porrexit, theſaurorum pecuniæque deſcriptionem & ſummas continentem. Forte Seleucus aderat, unus procuratorum ejus. Hunc occultari quædam arguentem, in capillum involans, quum multis plagis contudiſſet; ſubridenti Cæſari & intercedenti, *quid mirum eſt*, ait, *indigne me ferre, quando hic contemptui habet, quam tu tali in tempore dignatus es inviſere? ſi quid de muliebri mundo ſepoſui, non mihi ſervabam; ſed ut munera inde Liviæ Octaviæque darem pro me deprecaturis*. Non offenſus his Cæſar, in quibus elucere cupiditatem vitæ exiſtimabat; *& hæc ſe conceſſurum ei, & alia quam plurima* confirmavit. Magnopere enim timebat, ne ſe interficeret illa, ſibique maximum Triumphi ornamentum eriperet. At illam ſe decepiſſe putans, deceptus ipſe eſt.

Cleopatra parentat Antonio. Dio. Horat. Carm. 1. 35. Plutarch.

LVIII. Inter nobiliſſimos amicorum Cornelium Dolabellam adduxerat Cæſar; is Reginæ ſtudioſus hoc ab ſe roganti officium clam ſignificandum curavit, *Imperatorem per Syriam reverti conſtituiſſe: ipſam cum liberis proximo triduo mari præmiſſurum in Italiam*. Hinc plane conjiciens Triumpho ſe deſtinari, quod vel multis mortibus intolerabilius credebat, decrevit antevertere. Igitur conſtituto ſecum tempore ac modo exitus, & occultiſſime præparatis miniſtris, oravit Cæſarem, *ut bona cum ejus gratia parentare Antonio ſineretur* acceptaque venia, ad tumulum cum domeſticis mulieribus perrexit. Ibi proſtrata ſuper ſepulchrum, *paucis ante diebus*, ait, *captiva his te manibus tumulavì, chare Antoni: nunc etiam parento, ne luctu quidem & planctu ſatis libero, quando cuſtodibus appoſitis alieno jam corpori detrimentum inferre prohibeor*.

Poſt magnifice epulata. Dio. Plutarch. Florus. 4. 10. 11.

LIX. *Nec ultra quid exſpectaveris à Cleopatra tua, quæ mox imperio victoris abducetur. Ergo quos in vita diſtrahere nulla vis potuit; iis in morte disjungi placuit diis, & ſic permutari ſepulchra, ut tu Romanus in Ægypto jaceas, me infelicem Itala tellus contegat! At tu, ſiquidem iſta numina placatiora noſtratibus habes, ne deſere conjugem tuam, neque in his calamitatibus vivere, aut in illa te triumphari patere: quin ereptam his malis etiam ſepulchro junge tecum. Nunquam enim acerbiorem vitam egi, quam poſt iſtos dies, quibus te careo*. His editis lamentis, poſtquam coronas & oſcula tulit tumulo, *balneum parari* juſſit, lotaque magnifice epulata eſt. Sub id tempus quidam ex agris cophinum afferens, percontantibus quid portaret, dimotis foliis ficus oſtendit: quorum magnitudinem & elegantiam mirantes, *ſumere ille, ſi quid placeret* jubens, citra ſuſpicionem intromiſſus eſt.

Feſtinata morte decedit.

LX. Tum Cleopatra, quo Epaphróditum amoveret, vigilantiſſimum vitæ ſuæ cuſtodem, literas ei dedit obſignatas, perferendas ad Cæſarem, quibus enixiſſime rogabat, *ut ſe juberet cum Antonio ſepeliri*. His inſpectatis ſtatim intellecto quid ageretur Cæſar, ipſe ſtatuit accurrere; mox mutato conſilio propere viſuros mittit. Illi reſeratis foribus tranſacta omnia repererunt. Jacebat in precioſiſſima veſte Regioque cultu Cleopatra, in aureo differtoque odoribus ſolio: juxta pedes humi ſtratum corpus erat Iradis, alterius ancillarum (nam cæteram omnem multitudinem expulerat) altera jam vicina morte titubans, tamen adhuc diadema dominæ componebat. Ibi per iram dicenti cuidam, *pulchra ne tibi*

hæc

Digitized by Google

hæc videntur, Charmium: pulchra, inquit, *illa profecto, ac tot Regum ſanguine digna.* neque plura loquuta, juxta lectum heræ concidit.

LXI. Aſpidis *morſu periſſe Cleopatram, quę inter ficus illata fuerit*, conſtantior fama tenuit: & crediſiſſe hoc Cæſarem monſtravit in Triumpho prælata Reginæ effigies cum admota ad brachium aſpide: alii *venenum in acu habuiſſe putarunt.* maculam vero in corpore nullam aut aliud veneni ſignum comparuiſſe ſatis conſtat. Cæſarem nunciata mors tam velox perculit, ivitque ipſe, & adhiberi à medicis remedia imperavit. Pſyllos quin etiam admovit, qui venenum exſugerent. Quum nihil proficeretur, miratus animum mulieris, *uti petierat, juxta ſuum collocari Antonium, & faſtigium, quod mauſoleo deerat, perfici* juſſit. Etiam ancillis honorifica ſepultura data. Sic illa magnis & virtutibus & vitiis celebrata Cleopatra, ſucceſſorum Alexandri potentiam ſuo caſu finiit. undequadrageſimo ætatis anno. regnavit domi duos & viginti: ex quibus amplius quatuordecim per Antonium in Reges ipſos plurimaſque nationes imperium tenuit.

Ejus breve elogium. Velleius. 2. 87. 1. Dio. Suet. Aug. 17. 10. Plutarch. Hiſtor. Miſc. 7. 9. Appian. lib. 1. Civil.

LXII. Antonio nonnulli tres & quinquaginta tribuunt annos vitæ: alii triennium ad numerum adjecerunt. cujus de ingenio fortunaque, quarum rerum neſcias utra fuerit mutabilior, poſt tot utriuſque documenta relata diſſerere quid attinet? Imagines ejus ſtatuæque detractæ ſunt & abolitæ; Cleopatræ manſerunt, redemptæ, ut ferunt, ab Archibio quodam mille talentis. is inter amicos Reginæ fuerat, charitatemque bene de ſe meritæ, quod bonis ingeniis ſolitum, poſt mortem ejus retinebat. Cæterum mors Cleopatræ Cæſarioni quoque exitio fuit. ajunt *ab Areo impulſum eſse Cæſarem, qui ad notam principis poëtæ ſententiam adducendo, minime utilem eſse Polycæſariem dixerit.* Ego monitore nihil indiguiſſe crediderim, ad tollendum, qui Cæſare Dictatore genitus eſſe prædicaretur. Cæteris autem Antonii liberis, etiam quos ex Cleopatra ſuſtulerat, non pepercit modo, ſed omnem benevolentiam favoremque præſtitit, ut felicior in poſteris fuiſſe Antonius, quam in vita videatur.

Cæſario interficitur. Sueton. Plutarch.

LXIII. Nam præter alios ſummæ potentiæ gloriæque viros, etiam pronepos ejus, deinde nepos Imperium populi Romani obtinuerunt. Sed omnem ſuam felicitatem Octaviæ præcipue debuerunt: quæ ingratiſſimi viri liberos, non educavit modo materna cura, ſed etiam apud fratrem fovit atque promovit. Fuit enim egregium matronalis virtutis exemplum Octavia, unde & fratri chariſſima fuit, & apud externos etiam in tanto honore, ut Corinthii quidem ei templum exædificaſſe legantur. Hac igitur faciente, Cæſar Cleopatram, ex Ægyptia Regina genitam Antonio, in matrimonium elegantiſſimo Regum omnium Jubæ tradidit; quem educatum in Italia, ſuamque militiam ſequutum, patrio regno donavit: eique fratrum Cleopatræ Ptolemæi atque Alexandri conceſſit incolumitatem. At puellis duabus, quas ex Octavia ſuſceperat Antonius, paternorum bonorum partem attribuit.

Poſteritas Antonii. Plutarch. Pauſan. lib. 2. Dio.

LXIV. Filio Fulviæ Julo Antonio libertos patris repræſentare coëgit, quantum quiſque relinquere ei moriens, ſecundum leges debuiſſet. Sed horum pleraque poſtquam Ægypto deceſſerat, facta ſunt. Tum vero ex adverſarum partium ducibus P. Canidium infeſtiſſimum ſibi; ſed nec Antonio ſatis fidum, interfici juſſit: qui timidius excepiſſe mortem traditur, quam viro militari conve-

P. Canidius. Caſſius Parmenſis, & Ovinius occiduntur. Hiſtor. Miſcell. 7. 80.

Digitized by Google

Vell. 2. 78. 5. Val. Maxim. 2. 7. 7. Joſeph. Antiq. 15. 2. Dio.

niret. Caſſius etiam Parmenſis, elegantis homo ingenii, qui ſolus percuſſorum Cæſaris ſuperabat, pœnas dedit. Alii poſt Actiacum prœlium Athenis, quo confugerit, interfectum tradiderunt. In Ægypto etiam Q. Ovinius ſupplicio adſfectus, quod Senator populi Romani, lanificio Reginæ præfici ſuſtinuerat. Ex magna deinde multitudine Regiorum liberorum, quos obſidum loco miſſos à parentibus, aut libidinis cauſſa evocatos ab Antonio reperit; alios remiſit domum, Jotapen patri Medorum Regi, qui poſt Antonium victum ad ſe transfugerat, ultro reddidit: quoſdam inter ſe junxit matrimonio: nonnullos retinuit. In quibus Artaxiæ fratres, quamquam petenti non remiſit; quod ille Romanos, qui poſt Antonii expeditionem remanſerant in Armenia, jugularat.

Alexandri M. monumentũ. Dio. Sueton. Leo Afer lib. 8.

LXV. Corpus Alexandri Magni videre inter hæc concupivit, idque contrectatum, ita ut particulam naſi frangeret, corona impoſita, floribuſque adſperſis honoravit. Nec prætermittendum ejus Regis monumentum tot ſæculis venerabile, hodie etiam exſtare inter medias oppidi ruinas, & a Muhammedanæ ſuperſtitionis cultoribus, magna religione, non ſolum ut Regis, ſed & prophetæ maximi ſepulchrum viſitari. Digreſſus ab hoc Cæſar, Alexandrinis ad inviſenda Ptolemaicorum Regum conditoria ſtudioſe invitantibus, reſpondiſſe traditur; *Regem videre voluiſſe, non mortuos*. Apin etiam adſpicere ſuperſedit, deos *à ſe, non vero boves adorari* ſolere dicens.

Cæſar Ægyptum ordinat. Suet. Aug. 66. 2. Dio. Strab. lib. 12.

LXVI. Converſus deinde ad res Ægypti ordinandas, quam impoſito ſtipendio in provinciæ formam redigere decreverat, Cn. Cornelium Gallum ex infima fortuna productum, præfecti nomine, ſed ad ſimilitudinem imperii proconſularis, impoſuit, Equeſtris loci virum: quia propter multitudinem hominum ac oppidorum, fertilitatemque ſoli & ſitus opportunitatem, metuebat eam majoris dignitatis homini credere. Unde & Senatores Equiteſq; Romanos illuſtres Ægyptum intrare, niſi permiſſu, vetuit. Sub hoc præfecto juridicus Alexandriæ conventus fuit, apud quem pleraque judicia agebantur. itemque Rationalis Cæſaris, qui bona vacantia, & quidquid in fiſcum Imperatoris oporteret redigi, curabat. His omnibus liberti Cæſaris, atq; procuratores, diverſis officiorum titulis apparebant.

Præſidium imponit. Dio. Strabo. Nov. 13.

LXVII. Præſidium militare unam in Urbe legionem, duas in agris collocavit. Præterea tres Romanæ cohortes ſeorſim Alexandriæ excubabant, tres ad Syenen & Æthiopiæ fines: totidem per alias regiones. erant & equitum alæ tres, idoneis locis & ipſæ diſpoſitæ. Et quo magis mobilitas gentis conſtringeretur, non modo in Senatum Romæ legere Alexandrinos, ſed ne Alexandriæ quidem Senatum eſſe voluit; quum cæteras urbes more patrio adminiſtrari pateretur. Sed erat quidam appellatus *Exegetes*, cui neceſſitates urbis curandæ mandabantur; & inter alios honores geſtare purpuram permiſſum erat. poſt hunc erat commentarienſis, *Hypomnematographum* ipſi vocabant; & Archidicaſtes: quartuſque Prætor nocturnus. Sed hi magiſtratus etiam ſub Regibus fuerant. Romani præterea per provinciam & Duces quoſdam Nomarchaſque & Ethnarchas conſtituerunt, ſed non maxima hos omnes poteſtate.

Prodigia mutationem iſtã antecedentia. Dio. Vell. 2. 39. 2.

LXVIII. Hanc mutationem rerum Ægyptii portendiſſe deos credebant, pluvia ſanguinis effuſa his locis, quibus ne gutta quidem aquæ cecidiſſe cœlo exiſtimaretur. Acceſſerunt arma ſimul conſpecta in navibus, exauditiſque tympanorum & cymbalorum ſonus, & qualis fiſtularum ac tubarum concentu excitatur.

Digitized by Google

Draco etiam ſubito apparuit immane ſibilans: & cometæ in cœlo, humi mortuorum ſpectra viſa. Statuarum etiam & imaginum mœſtus adſpectus eſt notatus; & Apis eum lamentabili mugitu lachrumas fundens. Cęterum hęc victoria non opulentiſſimum modo Regnum Romano adjecit imperio; cujus è vectigalibus tantumdem ferme rediret ad ærarium, quantum à patre Cæſare devicta Gallia præſtabat: verum etiam in præſentia copioſiſſimis ſpoliis locupletavit Cæſarem.

LXIX. Nam pręter vetuſtas divitias, quidquid nuper Cleopatra corraſerat, in theſauris repertum. Præterea quibus objici quidquam potuerat, bonis exuti: etiam cęteri conferre beſſem juſſi omnium facultatum, ita ditavere victorem, ut quidquid omnibus uſquam militibus debebat, inde perſolveret; & his inſuper quorum hoc bello uſus opera erat, ducenos quinquagenos denarios divideret, quo direptio urbis averteretur. Grandes etiam ſummas acceperat mutuo, ea omnia hinc expuncta debita: & Senatoribus ac Equitibus victoriæ ſociis ingentia dona data, ſuperfuitque unde & Ærarium augeretur, & multa paſſim delubra novis donariis niteſcerent. Quo autem hujus etiam victoriæ celebratior in poſterum memoria foret, & in Ægypto Nicopolin Cæſar, in loco pugnæ ſtruxit, ludis etiam, ad ſimilitudinem Actiacorum conſtitutis.

Ægyptiaca magnitudo. Sueton. Dio.

LXX. Et quo habilior uberiorque ad annonam Urbis ſuſtendandam Ægyptus fieret, foſſas Nili, quas ad irrigandos agros antiquiſſimi Reges duxerant, vetuſtate oblimatas labore militum aperuit: novaſque locis quibuſdam adjecit. Hac cura effectum, ut Urbi annua ducenties centena millia modiorum frumenti inferrentur: quæ ſumma ferme populum Romanum alere quatuor anni menſibus poterat. Sed nullo magis Ægyptiacarum opum Romanis infuſa rebus magnitudo patuit, quam quod fœnus ad trientem recidit, poſſeſſionum aliarumque rerum vęnalium pretium, propter abundantiam pecunię duplicatum eſt. Conſtitutis hunc ad modum Ægypti rebus, Cęſar per Syriam Herode Antiochiam deducente profectus, Aſię hyberna petiit, provincię negotia componendo, ſimul & Parthicis rebus intendens animum.

Annona Urbis ex Ægypto. Sueton. Juſtin 1.2.20. Bello Iudaic. 2.16. Hiſtor. Miscella. 7. 9.

LXXI. Nam illud etiam imperium civilibus bellis lacerabatur. his cauſſis Phrahates crudeliſſimus ingenio, & poſt victoriam Romanam ferocior, à popularibus in exilium actus: auxilio Scytharum cum Tiridate, quem Parthi Regem conſtituerant, bellum gerebat. Utrique ſocia Cęſaris arma optarunt: ſed excuſatione rerum Ægyptiacarum uſus, prę potentem gentem atteri civilibus armis malebat. Interea Phrahates miſſis ad Cęſarem legatis, *in Syriam profugiſſe cum magna manu Teridaten ſervum ſuum, abrepto ſimul filio ſuo minimo natu, quem negligentius cuſtoditum rapuiſſet*, ſignificat: *remitti utrumque* poſtulans. Cęſar benigne exceptis barbaris, Teridatem nullo auxilio juvit. cęterum neque dedidit eum; & filium Phrahatis ab illo muneris loco acceptum Romam ſecum deportare conſtituit, obſidis loco habiturus.

Parthorũ bellum civile. Oroſ 6. 19 Suet. Aug. 41. 1. Ioſeph. Ant. 15. 12. Iuſtin. 42.5.4. Dio.

LXXII. Inter hęc unde minime timeri debuiſſet, gravis orta conſpiratio quieta Męcenatis induſtria Romę opprimitur. M. Lepidus juvenis multis irarum in Cęſarem cauſſis, à quo remotum à Republica patrem, everſum avunculum Brutum, nunc etiam ſocerum Antonium ſublatum dolebat; perniciem ei, ſimul in Urbem rediſſet, machinabatur. Hujus conſilia diſſimulanter ſpeculatus

Cõſpiratio Lepidi juvenis opprimitur. Vellei. 2.88.3. Suet. Aug c. 19 Dio lib. 54. Liv. Ep. 133.

Mæcenas, qui tum ad cuſtodiam Urbis redierat, tempeſtive, tamque nulla Reipublicæ perturbatione oppreſſit; ut capite conjurationis ſublato, maximi belli ſemina in ipſo ortu ſuffocarentur. Servilia Lepidi uxor quum ſupereſſe viro non ſuſtineret, & diligenti familiarium cuſtodia, nihil adipiſci mortiferum poſſet, prunis ardentibus devoratis vita abiit.

Mira converſio Fortunæ. Plutarch. Cicerone. Plin. 22. 6. Dio. Appian. lib. 4. Civil.

LXXIII. Neque reticendum ſuffectos hoc anno Conſules fuiſſe, ex Kal. Jul. C. Antiſtium ex Eid. Sept. M. Tullium, ex Kal. Nov. L. Sænium, non hiſtoriæ tantum cauſſa; ſed ut mira quædam his temporibus converſio Fortunæ notetur. Tullio Conſule, cujus patrem Ciceronem Antonius proſcripſerat, quum Antonii nunciata mors eſſet, iiſdem idibus, quibus Cicero magiſtratum iniit, Senatusconſulta facta ſunt, *ut Antonii ſtatuæ detraherentur, honores abolerentur, dies natalis nefaſtus eſset, nemo poſtea gentis Antoniæ Marci prænomen ferret*. Balbinus (id Sænio cognomen fuerit) eadem proſcriptione adductus in rerum omnium diſcrimen, tum in Conſulatu ſuo M. Lepidum ad pedes ſuos ſupplicem vidit, deſperantem de filio, pro ſalute conjugis anxium.

Lepidi ſenis contemptus. Florus. lib. 5. Civil.

LXXIV. Nam eam quoque tamquam conſiliorum filii conſciam Mæcenas ream agebat. & quum juvenem ad Cæſarem mittere conſtituiſſet, *ſexum imbecilliorem non eſse vexaturum itinerum moleſtia* dicebat, *modo vades Junia Conſuli dediſset; Cæſari eam quandocumque poſtulaſset, exhibitum iri.* Quum nemo reperiretur, Lepidus ſenex quem nota ſegnities ſcelere excuſabat, ſæpius circa fores, deinde tribunal Conſulis excubans, quum ab apparitoribus repelleretur, vix ad hæc verba ſpatium aliquando nactus eſt; *mea quidem innocentiæ teſtes, qui dare poſsem locupletiores his, à quibus uxor & filius accuſantur? nec ego te proſcripſi, & quibuſdam, qui tum ſunt proſcripti, ſum humilior. Tu vero inſtabilitatem humanæ ſortis reſpice, Conſul, meque coram tribunali tuo ſtantem: & aut me vadem accipe pro uxore, aut una cum illa vinctum ad Cæſarem mitte.* Nec reticenda Conſulis humanitas. tantæ mutationis miſertus, vadimonium mulieri remiſit.

Honores Cæſari decreti poſt Actiacam pugnam. Appian. lib. 4. Civil. Dio.

LXXV. Sub hæc tempora, atque adeo jam ab Actiacæ victoriæ nuncio, ſicut acerbe in Antonium, ſic in Cæſarem honorifice multa decreta ſunt; *Triumphus de Cleopatra: arcus Triumphalis Brundiſii, & in Foro Romano, Julii quoque fanum exornari roſtris captarum navium* placuit, *aut columnis ex illo ære fuſis. quinquennales haberi ludos in honorem Imperatoris; diem natalis ejus, itemque nunciatæ victoriæ, inter feriatos haberi*. Additum, *ut in Urbem ingredienti Virgines Veſtales Senatuſq; & populus Romanus cum conjugibus ac liberis occurrerent*. Jam ſupplicationes, & ſtatuæ, aliaque hoc genus prius etiam uſurpata, referre putidum fuerit. Titulum inſcriptum baſi, non ita pridem repertum Romæ, adnotare non pigeat. SENATUS. POPULUSVE. ROMANUS. IMP. CÆSARI. DIVI. JULI. F. COS. QUINCT. COS. DESIG. SEXT. IMP. SEPT. REPUBLICA. CONSERVATA.

Alii poſt Antonii necem. Dio.

LXXVI. Hæc poſt Actiacum prœliũ decreta. poſtquam autem obiiſſe Antoniũ innotuit, *alius quoque de Ægyptiis triumphus* decretus eſt, quia ne de illo triumpharet, nomini Romano parcebatur. Dies etiam Alexandriæ captæ relatus inter feſtos, & *ab hac deinceps Ægyptii tempora ſua computare* juſſi. Data inſuper poteſtas ei Tribunitia perpetua, ſic ampliato jure, *ut ad mille paſsus extra pomœriũ*

Digitized by Google

appellari poſset: juſſiq; Sacerdotes & Veſtales, *quoties vota pro Senatu & populo ſuſciperent, etiam pro Cæſare facere.* Et ne tempus ullum aut locus honorum ejus expers eſſet, inter alia quæ prætereo, *ut in conviviis nec publicis modo, ſed privatis ei libaretur*, Senatus cenſuit. Maxime delectabat homines, quod *in ſcriniis Antonii repertas literas conbuſſiſſe* dicebatur. quamquam plures callide ſervarat: quibus etiam poſtmodum, ubi opus putaret, uti non dubitavit.

LXXVII. Eodem anno L. Statilius Taurus Amphitheatrum in Campo ſuis impenſis perfecit, & in ejus dedicatione munus gladiatorium exhibuit: novum inde honorem plebiſcito adeptus, *ut quotannis Præturæ candidatum unum, ſine repulſa creandum commendaret.* Kalendis deinde Januariis, quibus Cæſar Sami quintum Conſul, Romæ Sex. Appulejus Sex. F. inierunt, in ejus acta juratum: & quoniam de rebus Parthicis literæ ab eo venerant, decretum *ut inter nomina deorum Saliari carmine celebraretur: tribus ex ejus vocabulo fieret Julia: coronatus ſpectaret ludos: Senatores, quibus adjutoribus bellum confeciſſet, currum triumphantis prætextati ſequerentur: die introitus ejus populus Romanus ſacrificaret; eaque deinceps quotannis feſta eſſet: Sacerdotum omnia collegia, quem ad numerum ei videretur, augeret.* Tauri Amphiteatrum. Dio. lib. 51. & 52. Suet. Auguſt. cap. 26. T. cit. 2. 83. Urb. cond. an. 724. Alii honores Cæſaris ob res Parthicas.

LXXVIII. Hæc paucis exceptis admiſit Cæſar, ſacerdotiis quidem intemperanter dandis eo provectus, ut de numero illorum quidquam exinde certi nequeat reperiri: unum palam remiſit, ut univerſi ſibi obviam exirent. Omnium autem maximam lætitiam ei duo hæc attulerunt, *quod de Jano claudendo, & ſalutis augurio repetendo* decretum erat. hoc enim propter continua bella intermiſſum per annos quatuor & quadraginta fuerat: Janus tantummodo bis antea clauſus, Numa Rege, deinde Punico primo perfecto bello. Tum vero Imperator Cæſar tertium clauſit, pace terra marique parta, conditiſque civilibus armis, viceſimo poſtquam mota fuerant anno. Sane tum etiam in armis Treviri cum Germanis quibuſdam erant, & in Hiſpania cum Cantabris Vacceiſque Aſtures: ſed hoc Statilius Taurus, illos Nonius Gallus haud ſane memorabilibus prœliis domuerunt. alibi quoque ſecundum ſingulas nationes tumultuatum eſt: ſed quia mediocres motus erant, neque Patribus eorum cauſſa bellum decernere viſum fuit, etiam hiſtoriis hæc parum argumenti dederunt. Janus clauſus. Ariſt. Polit 4. 15. Suet. Aug. 31. 4. Dio. Plutarch.

LXXIX. At Cæſar Romæ patriſque ſui commune templum (*Divum Julium* appellabat) ab Aſiæ populis apud Epheſum, à Bithynis Nicææ, clariſſimis utrobique urbibus, poni paſſus; *ea numina etiam ab Romanis, qui regiones illas habitabant, coli* juſſit. Se ipſum à civibus divino honore coli noluit. peregrinis permiſſum, *ut illi & Romæ templa ſtatuerent, Aſiatici quidem Pergami, Bithyni Nicomediæ.* quo dato exemplo, ſicut nihil eſt ad imitandum adulatione velocius, toto mox orbe cæleſtes ei ſunt honores habiti, paſſimque per urbes celeberrimas vivo mortuoque ſacerdotes & collegia ſacrata, erecta fana, quæ veterum deorum delubra ferme ſtructura ornatuque ſuperarent. Alexandrini quoque Sebaſtium exſtruxerunt, templum Cæſaris navigantium præſidiis (*Epibaterium* ipſi cognominabant) cujus aliud uſquam par fuit, celeberrimo loco ſitum, magnitudine & ſublimitate conſpicuum, refertum donariis, auro atque argento ornatum circumquaque: porticus habens, & bibliothecas, aulas, lucos, veſtibula, ambulacra, ſpatioſiſſima omnia, & ſumptuoſiſſima. Templa Cæſari poſita. Liv Epitom. Vell. 2. 89. 3. Dio.

Digitized by Google

Sicut & ſequutis Imperatoribus. Suet. Aug. 3. & 59. Philo. Ariſtot. Polit. 5. 11.

LXXX. Etiam ludi quinquennales, quos tum permittente Cæſare Pergameni fecerant, provinciarum pleræque propemodum oppidatim conſtituerunt. *Nec tamen iſta, tamquam homine ſe putaret auguſtiorem recepiſſe* creditur, *ſed ut tam late imperanti utilis regendis rebus veneratio quæreretur.* Alioquin *domini* etiam, nedum *dei* appellationem conſtantiſſime repulit: & quamquam etiam Proconſulibus decerni templa ſolere ſciret, in Urbe nullum, in provinciis nonniſi communi ſuo Romæque nomine recepit. Sed Imperatoribus ſequutis paſſim non modo Græci, ſed etiam quælibet provinciæ templa poſuerunt: de Urbe & Italia Dio hactenus negat, ut quiſquam ullius pretii fuerit hujuſce rei auctor; ſed quoniam ipſe ſtatim ſubjicit, *Imperatoribus cæleſtes honores, atque etiam Heroa decreta fuiſse*, mirari ſubit, quid igitur intereſſe putet; ne qui hæc facere potuerunt, illud etiam fecerint. præſertim, quum & in Urbe fuiſſe templa Auguſti, haud contemnendi auctores, à quibus viſa ſunt, prodidere.

Cæſar Urbem intrat. Dio. Strabo. lib. 10 Hiſt. Miſcel. 9. 10. Vell. 2. 389. r.

LXXXI. Per hæc exacta hyeme, Cæſar in Græciam, atque inde à Corintho Brunduſium tranſmiſit. Quum Urbem intraret, inter occurſum omnis ordinis, ætatis, ſexuſque, paſſim ſacrificia ex Senatuſconſulto facta: & Valerius Potitus, qui tum in anni parte Conſulatum gerebat, nomine Senatus populique Romani, majoribus hoſtiis fecit, novo ad hæc uſque tempora honore. Magna per eos dies omnium ordinum lætitia fuit, aucta liberalitate Cæſaris, cui tum pares animo divitiæ obtigerant. Ergo munifice donavit duces ſuos, &, ut ſolitus erat, collaudavit, honoribuſque exquiſitis extulit; Agrippam hoc eximio, quod cæruleum ei vexillum dono dedit, navalis victoriæ teſtimonio. Nec militibus modo diviſit pecuniam, ſed & populo nummos quadringenos ex bellorum manubiis dedit: adultis primum, deinde & pueris *Marcelli* nomine, quem ſorore ſua natum, ſi nullos ipſe filios ſuſciperet, jam tum ad gratiam civium producebat.

Tres continui Triumphi Cæſaris. Dio. Suet. Aug. 22. 2 App. Illyr.

LXXXII. Municipiis etiam, ſed & provincialibus, quorum in agros deductæ nuper coloniæ erant, ingentem pecuniam numeravit: *quod* equidem *ſolum & unum omnium feciſse, qui deduxiſsent*, haud falſo gloriatus eſt. His de cauſſis, & quia nec auri coronarii nomine quidquam accipiebat ab Italis, quin & ſua debita reddens, quæ ſibi adhuc ex impoſito tributo debebantur, remittebat: preteritorum malorum oblivio cepit omnes; Triumphique ejus, tamquam de peregrinis ducerentur, hilariter ſpectati. Tres autem tribus continuis diebus duxit. Dalmaticum & Illyricum, deque Pannoniis, Japodibus & finitimis eorum, itemque de Gallorum atque Germanorum populis, quos auſpiciis ejus C. Carrinas vicerat.

In pompa aliquid mutatum. Suet. Tib. c. 6. Dio. Euſebius.

LXXXIII. Poſtridie Actiacus triumphus actus, quo Tiberius Liviæ filius jam pubeſcens currum comitatus eſt ſiniſteriore funali equo; quum Marcellus Octavia natus dexteriore veheretur. Tertia dies Alexandrinam & Ægyptiam pompam vidit, priores, licet ſumptuoſiſſime inſtructas, apparatuum impenſa & pulchritudine ſuperantem. Inter hujus fercula Cleopatræ quoque imago, in lecto ad ſimilitudinem morientis tranſlata eſt: ductique liberi ejus Alexander & Cleopatra quibus Solis ac Lunæ nomina indiderat. His in triumphis nihil ex antiquo mutatum adnotatur; niſi quod ex nupero decreto currum ſequuti ſunt primum, Senatores quotquot eo bello navarant operam; deinde Conſul cum magiſtratibus: quum alias hi præcedere inter hujuſmodi pompas ſolerent, cæteri Senatores ſubſequi.

Digitized by Google

Carrinatis & Autronii Triumphi.

LXXXIV. *Militibus triumphale congiarium ex manubiis viritim millia nummûm ſingula dediſse* ipſe tradit: *accepiſse id hominum circiter centum & viginti millia.* Idem deinde menſis & Carrinatem & Autronium triumphantes vidit. Carrinas Morinis ſociiſque eorum ad patientiam imperii bello revocatis etiam trans Rhenum aliquoties victos repulerat. Ideoque & Cæſar, uti diximus, ex his gentibus triumphavit, & Carrinatem triumphare juſſit, magno iterum documento, ne quis ob res adverſas nimium flacceſcat animis. Hujus enim pater à Sulla fuit occiſus inter proſcriptos: quorum liberis lege lata tum quidem aditus ad honores præludebatur. Mox A. D. XVII. Kal. Septembr. ex Africa L. Autronius P. F. L. N. Pætus pro conſule triumphavit.

Honores diis habiti. Fragm. Capit. Strab. lib. 12. Dio. Pighii Annal. Suet. Aug. 30. & Manil. §. 500.

LXXXV. At è Regulis ducibuſque triumphatis, ſupplicio quidam adfecti ſunt: in his Adiatorix cum filio, qui ab Antonio partem Heracleæ Ponticæ nacti, Romanos colonos occiderant. Inde verſa ad honorem deorum cura, Minervæ templum, & quod Chalcidicum vocatur, tum Curiam ex patris nomine Juliam, hanc quidem A. D. V. Kal. Septembr. dedicavit. In ea Victoriæ repoſuit ſimulachrum, ſpoliiſque Ægyptiis exornavit, quod olim à Tarento advectum fuerat; huic numini ſe debere imperium adſignificans. Etiam D. Julii fanum multis ex eadem præda donariis excoluit. Sed longe maximæ opes in Capitolium illatæ. Nam ex Senatuſconſulto è tribus cellis, quidquid Jovi, Junonique & Minervæ dicatum olim fuerat, pro polluto efferendum curavit: ipſe una donatione ſedecim millia pondo auri, gemmaſque ac margaritis quingenties ſeſtertiûm contulit.

Ludi varii. Dio. Suet. Aug. c. 43.

LXXXVI. Hæc omnia ex theſauris Cleopatræ deſumpta, cujus etiam alter unio, vix luxuriantis fœminæ faucibus ereptus, propter magnitudinem diſſectus, ex utraque aure Veneris, quæ in Pantheo deinceps culta eſt, pependit. Cæterum in dedicando Julii templo ludi varii generis editi: Trojam patricii pueri luſerunt: viri equos deſultorios bigaſque & quadrigas agitarunt: & Senator quidam in arena depugnavit. Venatio quoque inſignis edita, & inter alias feras, Rhinoceros & Hippopotamus occiſi, quæ genera animalium numquam ante Roma viderat. Turmæ quoque Suevorum, quos in Triumpho Carrinas duxerat, Dacorumque captorum Actiaco bello, infeſtis armis in voluptatem victoris populi concurrerunt. Dacos & Getas non ſanguinis diverſitas, ſed regionum ſitus diſtinguit. Dacis ad Danubium & Germaniæ finem; Getis verſus Pontum & Orientem habitantibus.

Daci Cotiſonis adfinitas cum Cæſare. Strab. lib. 7. Dio. Cluv. Germ. Antiq. 3. 34. Suet. Auguſt. cap. 63. Liv. 3. 29. 5. 24. 16. 25. 22. 9. 10. 25.

LXXXVII. Partis harum gentium Rex Cotiſo non amicitiam modo pactus cum Cæſare, ſed etiam geminam affinitatem fuerat, ſibi deſponſa Julia, viciſſimque ſua filia Cæſari. Cæterum quum deludi ſe poſtea ſentiens legatos fruſtra miſiſſet, ad Antonii partes popularium inclinavit animos. Sed nec illi multum profuit iſtarum gentium ſocietas, & ipſis tantummodo cauſſam Romani belli præbuit. Mediam ſpectaculorum hilaritatem delibavit magis quam abrupit Cæſaris ægritudo; per quam nihilominus eo jubente curati ab aliis ludi ſunt: interque id tempus Senatores præ ſuis quiſque foribus in propatulo epulati ſunt: ut alias quoque, invitandorum prætereuntium cauſſa factitatum in publica lætitia fuerat.

FINIS LIBRI CXXXIII.

Digitized by Google

JOH. FREINSHEMII
SUPPLEMENTUM
Libri CXXXIV. LIVIANI.

L. Annæi Flori Epitome Ejuſdem Libri.

CÆSAR rebus compoſitis, & omnibus Provinciis in certam formam redactis, Auguſtus quoque cognominatus eſt: & menſis Sextilis in honorem ejus appellatus eſt. Quum ille conventum Narbone ageret, cenſus à tribus Galliis, quas Cæſar pater vicerat, actus. Bellum contra Baſtarnas, & Mœſos, & alias gentes, à M. Craſſo geſtum, refertur.

M. Craſſi bellum adverſus Baſtarnas. Liv. Epitom. Dio

DUM ita populus Romanus poſt ſæviſſimas bellorum tempeſtates præſentis otii lætitia futurique ſpe perfruitur, etiam foris per M. Licinium Craſſum bene geſta Reſpublica felicitatem temporum auxit. Præter Dacos in armis etiam Baſtarnæ fuerant: finibuſque ſuis egreſſi, ſuperato Iſtro, juxta colentes Triballos atque Dardanos ſubegerant. Tum vero tranſcenſis montis Æmi jugis Denthelecarum nationi inferebant bellum. Thraciæ hæc gens erat, Romanis fœdere conjuncta: Regem tum Sitam habebant, propter cæcitatem minus aptum arcendis hoſtibus. Igitur Craſſus, qui ex Conſulatu Macedoniam obtinebat, non magis ſocii Regis quam provinciæ Romanæ periculo excitatus, adventûs ſui terrore excedere Denthelecarum regione Baſtarnas coëgit.

Et victoria de Myſis. Liv. Epit. Dio. Flor. 4. 12. & 4.

II. Sed ipſe non contentus hac gloria, ſequi recedentes inſtituit. Segeſticaq; redacta in poteſtatem, etiam in Myſorum fines impetu facto, munitum quoddam oppidum oppugnavit. Interea longius præmiſſarum copiarum partem adorta gens inſigni feritate, Craſſo neceſſitatem impoſuit, ni hos amittere vellet penitus, toto cum exercitu ſuccurrendi. Dum acies inſtruuntur, unus ducum poſtulato ſilentio, *qui vos*, inquit, *eſtis?* Reſponſum, *Romanos eſse, gentium dominos. Ita*, inquit *ille*, *ſi nos viceritis.* Accepit omen Romanus: & quum ante aciem immolato equo votum barbari concepiſſent, *ut Romanorum ducum extis & litarent & veſcerentur*; vix tubam ſuſtinentes disjecit: reverſuſq; ad obſidionem, oppidum cepit.

Centurio foculum gerens ſuper Caſſidē. Flor. Dio.

III. Et quo lectores admoneantur, quanti ſit inanibus non moveri, quamque id beneficium non ferociæ ſed ingenio conceſſerit DEUS, *tam præcipitis Myſorum fugæ nulla fuiſse certior cauſa* traditur, *quam quod centurio quidam Romanus, foculum gerens ſuper caſſidem, excitata motu corporis flamma, tamquam vomente incendium capite ſtolidos mortales exterruit.* Averſo in Myſos exercitu, Baſtarnæ exitum ſpeculantes ad Hebrum fluvium ſubſtiterant. Tum igitur devictis illis ad ſe veniri cernentes, legatione miſſa denunciarunt, *injuſte facere Romanos, ſe perſequendo, à quibus nullam injuriam accepiſſent.*

IV. Craſ-

Digitized by Google

Craſſus Baſtarnatum deluſis legatis.

IV. Craſſus oratores humaniter acceptos, gnarus eas nationes vini cupidiſſimas eſſe, tamquam poſtridie reſponſurus adhibuit menſæ, & ab ebriis omnia Baſtarnarum conſilia expiſcatus eſt. Eadem autem nocte, dum illi poculis vacant, ad ſylvam proximam exercitu promoto, in ulteriora proſpeculatum expeditos præmiſit. His viſis hoſtes, quum longe abeſſe robur legionum arbitrarentur, proruunt; refugienteſque intra ſylvas ſequuti, ab inſtructis ordinibus excipiuntur. Magna ibi ſtatim, magna deinceps fugientium cædes fuit: carris maxime, quibus caſtra ſua à tergo ſepſerant, receptum impedientibus. & quod his impoſitos cum conjugibus liberos haudquaquam æquis animis deſerebant.

Regem illorum ſuperat, ſua manu cædit. Dio.

V. Nobilis eo loco Romani ducis pugna fuit, occiſo Craſſi manibus hoſtium Rege Deldone; & ſi ſuis auſpiciis rem geſſiſſet, opimorum ſpoliorum decus meruerat. Quod hoſtium illud prœlium non conſumpſerat: partim in ſylva incenſa concrematum; alii expugnato in quod confugerant oppido, interierunt. Fluvius etiam Iſter,& ſparſa per agros fuga, multis exitium attulerunt. Maxima moles in ſuperandis iis fuit, qui munito ex loco per aliquot dies vim Romanam repulerunt, donec Rolis adventu, Getarum Reguli, hæc quoque delata manus tum quidem ei bello finem impoſuit. *Rolem illum Dicomæ filium fuiſſe*, quamquam tradi videam adſcenſum ſuſtineo: quando nullum ejus neque teſtimonium idoneum, neque argumentum affertur. Ad Cæſarem inde profectum eſſe ſatis conſtat; amicumque ac ſocium diſceſſiſſe.

Unde Triumphus ei decernitur. Vell.2.88.2: Dio. lib.52.

VI. His ita geſtis Craſſus Myſorum regionem repetens, quum nonnullos ſuadendo, cæteros minis, pertinaciſſimum quemque armis ſubegiſſet; neque magna pars domanda ſupereſſet, hyemem iis locis nimiam veritus, exercitum in pacatiora reduxit. Sic quoque priuſquam Macedoniæ fines attingeret, à frigore nonnihil, ſed atrociora à Thracibus, quamquam ſociis perpeſſus, propoſitum ulterius has gentes adeundi depoſuit. Ob hanc victoriam Cæſar *Imperator* appellatus eſt; eique ſupplicatio Triumphuſque decreti: idem honor & Craſſo habitus, niſi quod *Imperatoris* nomen datum Dio negat, ab aliis hoc quoque traditum haud diſſimulans.

Cæſar de reddenda Republica deliberat. Vell.2.88.2. Dio. lib.52.

VII. Igitur his potius crediderim, quum cauſſam Dio nullam attulerit, & ſub Auguſto ac Tiberio quoque nominis ejus decus conceſſum quibuſdam ducibus fuiſſe non ambigatur. Sub idem tempus Cæſar, ſive frequentibus morbis iratus, ſive ut objectam ab Antonio cupiditatem dominandi rebus refelleret; de reddenda Republica cum amicis deliberavit. Duo ipſi erant arcanorum omnium participes: M. Agrippa, quem ampliſſimis honoribus extulerat; & C. Mæcenas non minus charus Agrippa ſed minus honoratus, quia manere ſuo in ordine Romanus eques maluerat. His in ſecretum advocatis ubi conſilium ſuum expoſuit Cæſar, *fidem*que teſtatus *amicitiæ*, *ut rectum verumque conſilium promerent*, oravit; in tam exiguo numero tamen variatum ſententiis fuit.

Agrippa ſuadet.

VIII. Prior Agrippa his fere argumentis Cæſarem ab imperio continuando dehortatus eſſe traditur: *ſi tantis à te opibus honoribuſque cumulatus inſiſtere cæptis juberem, Cæſar; tametſi mens forſitan integra foret, oratio poſſet eſſe ſuſpectior, tamquam ea quæ mihi privatim crederem profutura ſuadentis. Nunc quia diverſa mihi rectior videtur via ac ſalubrior, laborare non debeo, ne parum explere partes amici*

Digitized by Google

benevolique conſultoris videar. Ego ſane ſemper hanc indixi mihi legem, ex quo me penitiorem in amicitiam aſsumpſiſti, ut tantæ benignitati quando meritis non poteram, fide reſponderem: neque mihi retinendum quidquam eſſe crederem, ex quo tibi periculum aut invidia naſceretur.

Cuis libertatis auſtores honorantur.

IX. *Igitur in hac etiam ſumma deliberatione, propriorum commodorum immemor, ea tantum in conſilio habiturus ſum, quæ tuam atque publicam ad ſalutem pertinere judicavero. Age igitur omnia quæ ſummo imperio inſunt, non præcipiti cogitatione expendamus, ut eam ſequi partem liceat, quam ratio nobis meliorem atque feliciorem fore oſtenderit. Nec enim ita nos potentiæ cupido occæcaverit, ut incubandum eſſe imperio, tametſi nobis malo futurum appareat, exiſtimemus. Eßet hoc male ſuſtinentium fortunam ſuam, ejuſque convulſorum obſequio; niſi malimus pietatem in patrem & reliqua obtentui ſumpta, cæterum imperandi lubidine egiſſe omnia videri. Utrumvis horum crimen, ac periculum habet: nec aut laudare talia quiſquam bonus, aut perferre liber poteſt. qui vero patriam ſuam nec aliis ſervire, nec ſibi patietur, ad juſtam æqualitatem omnia referens; is profecto, tamquam maximorum bonorum auctor, ſemper apud cives in honore ac pretio erit.*

Et naturæ congiuat æqualitas.

X: *Idque ex utriuſque comparatione facillime intelligi poteſt. Quippe juris æqualitas naturæ conſentanea, ſicut oportuit iiſdem legibus natos, educatos, inſtitutos, paremque corporum atque animorum præſtantes uſum Reipublicæ, pari omnes jure atque poteſtate eſſe ſancit, neque quemquam cuiquam, niſi virtutis cauſſa, anteponi. Ergo quoties unius potentia cæteri deprimuntur; tamquam in re quæ contra naturam acciderit, anguntur, nequaquam æquis animi paſſi, penes ſe majorem ſumptuum laborumque ac periculorum partem, penes unum aliquem pleraque commodorum eſſe. At quia carere Magiſtratibus Reſpublica nulla poteſt, viciſſim regere & regi æquiſſimum putant: nec contemptui futuri imperantibus, quum & his imperare aliquando poſſint; nec offerendi poteſtate, quam mox in ſe accepturos alios ſciant.*

Multaque ſecum afferat commoda.

XI. *Sic & meritis honores invidia nulla tribuent, ſibi quoque idem ad hos per virtutem iter patere memores; & onera prompte ſuſtinebunt, quæ non à dominis impoui, ſed æqua juſtaque lege ſentiant. Neceſſum igitur eſt, tali populo proſpera atque adverſa tranſire in omnes: neque ſibi privatim quemquam eſſe quidquam procuraturum, quod diſſentire à publicis rationibus intelligat. Tum & odia tollentur civium, & prava æmulatio. nemo gaudebit malis alterius, nemo aut alienæ virtutis obtrectatorem aget, aut alium timebit ſuæ: querelæ, ſuſpiciones, inſidiæ aberunt: nihil appetetur contra morem, nihil recuſabitur: imperabitur ſine ſuperbia, parebitur ſine murmure: tam pro unoquoque ſtabunt omnes, quam unuſquiſque pro omnibus.*

In unius imperio magnæ virtutes non habeant locũ. Ariſt.Polit.5.10.

XII. *Hæc tanta commoda popularem ſtatum ſequuntur, at in unius imperio vix poteſt obtineri, quin diverſa his omnibus exeant & contraria. Jam primum omnibus in unum intuentibus, ille fit morum atque vitæ regula, ſic tamen, ut ejus vitia exprimantur vulgo, ſi quæ ſint virtutes, eas imitari nec poſſint multi, nec fere qui poſſunt audeant, ne videantur animi magnitudine, artibus Imperatoriis, prudentia, liberalitate cum principe contendere. Inde fit ut ad*

Digitized by Google

publica munia ſegnes, voluptatibus aut quæſtu omnem indolis ingenuæ vigorem deterant; atque ſic condiſcant Rempublicam nullam putando domeſtica ſpectare lucra, & felicitatem alienam ægris oculis intueri, tamquam ſibi decedat, quidquid apud alios conſpicitur. Quæ ſi privatos tantummodo inceſſerent moleſtiæ, quamquam ſane iniquum eſſet, conflictari populos, ut unus aliquis ſuaviter ac delicate vivat; fortaſſis auctor eſſem, non amittendi è manibus, quod propitia tibi Fortuna contuliſſet. cæterum ad ipſum imperantem curas infinitas, labores incredibiles, invidiam, odia, pericula ſine numero ſine modo pertinere video.

XIII. *Mittamus præterita, quæ ſi tibi ſatis felicia viderentur, non deliberares in præſentia: quid exſpectare paulo poſt debeamus, apparet. Urbanæ res parum adhuc compoſitæ: Italia varie turbata: provinciæ aliæ exhauſtæ, aliæ dubiæ, nationes circa valida armis. his occurſuro multa deerunt, quæ non facillime comparaveris. A re nummaria ordiar, quæ tibi extraordinariis quærenda remediis erit: nec enim ad tot alendos exercitus aliaſque neceſſitates vectigalia pop. Romani ſufficient. Eadem igitur neceſſitas fuerit, inquies, & reſtituta Republica. Immo vero longe diſpar eſt ratio. tum enim non defuturi eſſent divites, qui laude liberalitatis, aut honoribus quales liberæ civitates pro meritis hoc genus rependunt, contenti, pecuniam conferrent in publicum: & ſi tributa populo indicerentur, haud gravatim quilibet à ſe abire nummos pateretur, quos in re communi ſibi quoque putaret impendere.*

Res nummaria difficulter expeditur. Ariſt. Polit. 2.9.

XIV. *At in Regno rarus oſtentator opum eſt, quarum magnitudine ſtimulari poſſe avaritiam potentioris exiſtimet: nec ferre tales largitores principi facile foret, quos favore populi crederet ad res novandas incitari: tributa vero quoties indicuntur, publica ferme querela eſt; æquum enim putant ſuis eum facultatibus tolerare ſumptus quoslibet; ad quem ex toto imperio fructus omnis pervenit. Adde quod iniqui plerumque acceptorum expenſorumque putatores ſunt: reditus enim ferme norunt & diligenter numerant: at impenſas alias in totum neſciunt, alias multo quam ſint leviores temere credunt. Hæc una difficultas eſt, quæ rerum habenas tenentem, ſi quid proſpicio, magnis curis iiſque frequentibus exercebit. hac nihilo jam erit mitior de Judiciorū ordine ſolicitudo.*

Tributa male tolerantur.

XV. *Facinoroſos enim puniri ſicut ubivis neceſſarium, ita nunc perdifficile eſt: rara inter nos innocentia, & præpotentibus reis. At horum cauſſas ſi ipſe cognoveris, pro crudeli traduceris, & iniquo, & magis ex ſuo commodo odiiſſe, quam legibus decernente. Sin alios conſtituis judices, damnatos afflixiſſe dicentur à te juſſi: abſolutos populus æquitati judicum imputabit; aut etiam gloriæ, maxime ſi quos dimiſerit, quibus tu infenſus eſſe exiſtimeris. At in populari ſtatu quum ſuffragiis civium aut ſorte lecti judicent; qui neminis unius in manu poſitas fortunas ſuas eſſe norunt, integra religione, nec potentiæ cujuſquam, nec gratiæ jus dare creduntur.*

Judicia criminationi ſunt expoſita.

XVI. *Sed ludus hic & jocus fuerit præ his æſtibus, in quos te conjectura eſt iſta dubitatio: quemadmodum his oporteat uti, qui cætera boni ac honeſti viri principatum unius pati nequeunt. Hos equidem & ſi relinquis, imprudens; & ſi tollis iniquus haberis. neque mediam ingredi viam tutum erit. Namque nobilitatem ſi contemnere videbere; ſi circumſcribere divitias, coërcere magnos ſpi-*

Magnos viros neque tollere juſtum, neque relinquere tutum.

Digitized by Google

ritus, populi benevolentiam amiſeris. Ecquis enim hunc amet per quem unum omnibus carendum exiſtimet his vitæ bonis, quæ præ cæteris & æſtimantur, & expetuntur? Certe ſi uno corpore poſſes ad cuncta ſimul agenda occurrere, nec adjutoribus haberes opus, minus laboraremus: nunc in tam amplo diffuſoque imperio, quum plurimis indigeas, quos adhibebis, unde nec aut ſecuritati tuæ, aut exiſtimationi metuas? Gnavis enim & induſtriis cum gloria ſpiritus creſcunt, efficiuntque ineptos obſequio, quum ſe dignos imperio cenſere cœperunt.

Qui tamen liberę Reip. ſint uſui & ornamento.

XVII. *Secordes igitur & timidos præficies rebus? tum vero negotium hoſtium egeris: ſocios alienaris: civibus fueris odio. his præcipue qui ſe poſtpoſitos deterioribus nunquam ſine dolore recordabuntur. Hic iterum melior eſt Rerumpublicarum conſtitutio, quibus ornatui atque uſui eſt fortium ac opulentorum civium frequentia, quorum virtute augeri, quorum gloria illuſtrari ſentiunt; nec quemquam ex his amiſſum imminutumve cupiant, niſi forte quis ad tyrannidem animum adjecerit; cujus præcipue criminis acerrimi conſueverunt eſſe vindices. Horum omnium aſſiduos producere teſtes poſſem, cunctos ferme Græcarum aliarumque nationum populos; quibus in libertate quam ſub dominis ſemper omnia felicius atque glorioſius evenerunt.*

Principi curas eſſe ſuſtinendas intolerabiles.

XVIII. *Sed externis abſtineo; quum ſatis ad hæc docenda locuples ſit Romanæ rei diverſe habita gubernatio. Sub Regibus multa paſſi, anguſtiſſimiſque coërciti finibus, in libertate crevimus: illa Romanum extulit nomen, illa Senatus auſpiciis populique ſuffragiis caput orbi terrarum impoſuit. Hæc tam inextricabilis malorum ſeries, jam deprehenſa nobis eſt; & nondum ad te reſpexi, Cæſar. Tua vero quam intolerabilis erit conditio, diebus atque noctibus tantam ſolicitudinem ſuſtinentis? quis ad omnes iſtas cogitationes animus, quod ad hos labores, corpus ſufficiet? taceo, quod ab adoleſcentia uſque parum firma valetudine uteris. His igitur circumdatus obſeſſuſque moleſtiis, ecquando quidquam eorum deguſtabis, propter quæ mortales amant vivere? aut his carere coactus, quam eris inter falſam felicitatis imaginem vel ſine exemplo miſer? quis enim præter te erit alius, qui nullo tempore aut minime voluptatem percipere poſſit, aut maximis carere moleſtiis?*

Objectionibus occurrit.

XIX. *Magnum enim imperium regenti nulli æque ſatellites, ac cura & metus præſto ſunt: raro lætius aliquid, quo vere afficiatur animus; indigna, pudenda, gravia numquam non & videt, & audit, & ſentit. Quæ quoties mecum expendo, mirari deſino, quod à quibuſdam quum offerrentur Regna, recuſata ſunt. Hæc igitur te cum animo tuo conſiderare prius verum eſt, quam eo te conjicias, unde non ſit poſtea receptus. Neque vero parum perſpicio quam in aliam ſententiam proferri ſpecioſa poſſint, quantoſque ſtimulos habeant, potentia, opes, hominumque ſalutantium ac proſequentium turbæ, & omnium in unum obverſa ora. præſertim ſi hæc ſola conſpiciantur, comiteſque ſuos tegant ac diſſimulent. quippe potentiam ſolicitudo, divitias impenſæ, honorem livor ſequitur. & in multitudine circumfuſa, ſæpe inſidiæ inſunt; ſemper adulatio, vix minus iſtis malum. Quod ſi vero quis ideo expetendam eſſe dominationem arbitretur, ut beneficiorũ & injuriæ in quoslibet arbitrium habeat, is profecto magnopere fallitur.*

Beneficia hominibus tribuere Principi difficile.

XX. *Certe quam fœdum, quam diis ac hominibus inviſum ſit, libidinibus*

ac flagitiis ſe tradere, apud te dicere ſuperſedeo, quem ſcio neque his moribus præditum eſſe, neque propter hæc imperium cupere: præſertim quia non ea referre conſtitui, quæ peſſimi principes faciant; ſed quæ caveri nequeant etiam à probatiſſimis. Beneficia autem hominibus tribuere digniſſimum eſſe magna indole non equidem negaverim: ſed id quoque privata fortuna ſi non æque abundanter, verius tamen ac meliori fide præſtet. & ſi pauciora faciat, plura non exigentur. In principatu ſæpe deeſt, unde cupiditas omnium expleatur, quum etiam in levi merito nemo ſuam operam parvi æſtimet; non poſſunt effugere Reges, quin multos prætereant, etiam munificentiſſimi. Quid enim eſt quod dare queant? honores, magiſtratus, pecuniæ. cæterum illi in paucos cadunt; & ærarium largitionibus exhauſtum per rapinas ſupplendum erit. majuſque orietur odium à plurimis quibus & datum nihil & aliquid ablatum fuerit; quam à paucis quos locupletaveris gratia. quum alioquin etiam natura ſit hominibus ad beneficia ſenſus quam ad injurias hebetior.

XXI. Adde quod principes & quum reſtrictiores ſunt, avari judicantur, & quum liberalius utuntur opibus, diſſipare patrimonium publicum; & plura indignis tribuendo neſcire veram dandi rationem modumque differuntur. Atqui ſæpe his uti judicio ſuo non licet. multa neſcire, multa credere familiaribus coguntur: aliquando donant, quia dignos intelligunt: aliquando ut intellexiſſe videantur. ſæpe affectum magis quam merita ſequuntur, & ſibi verius dant beneficia: quam his ad quos eorum fructus pervenit. Quidquid horum fit, plerumque cum aliqua ſolicitudine conjunctũ eſt. Ut ita neque hoc ſatis ſincerum ſit, ac expetendum, quod unum omnium commendare poſſe homini non peſsimo principatum videretur. Cætera talia omnino ſunt, ut qui ſecum iſta perpenderit, Regis cujuſdam dictum valde probet; diadema nobilem magis quam felicem pannum, ſi penitus intelligeretur, neminem reperturum, qui vellet humo tollere.

Et calumniis offendunt

XXII. Et quo certius omnem regnandi libidinem exturbes animo, pauca me dictis, ſed quantum opinor, valida hercle adjungere ſinito. In re populi rarius exſiſtere poſſe reor peſsimos magiſtratus; quam in Regnis optimos principes: & illorum imperium breve tempus finit: deinde leges ſunt & judicia, quorum ultio non modo peccata ſuppliciis ſontium vindicat, ſed etiam exemplum deterret eos, qui peccaturi poſtea fuiſſent. Præterea ſicuti proviſum eſt, ne malorum diuturna ſit potentia; ſic in bonorum locum quoties aliquis quolibet caſu ſubducitur, alium aut deteriorem reperire plerumque non eſt arduum. Nec enim, excepto univerſo interitu, qui res humanas omnes inevitabili fato premit, ingruere tanta calamitas ulla poteſt, quin ſeminarium aliquod magiſtratuum relinquat. ſed Regnis minime tam beata ſors eſt: in quibus & mali principes nonniſi cum vita imperium ponunt; & boni magnitudine ac diuturnitate poteſtatis perſæpe convelluntur. Te quidem quidquid acturus es, optima mente ſuſcepturum eſſe certiſſimum habeo. Cæterum ſi cogitas quorumdam te pœnitere, quæ tum etiam admiſſa ſunt, quum reſpicere collegas cogebare: quum adverſus potentiſſimos viros dimicanti virtutis ac juſtitiæ opinione benevolentia retinenda civium eſſet: quid futurum arbitraris, ſi remoto metu æmulorum ſupremæ tibi poteſtatis conſcius, à deſtinato laudis itinere, violentis affectibus abripieris?

Facile in Rep. honos reperiri magiſtratus, quam in Regno Principes poſſe.

Digitized by Google

Gravati reges etiam cura de Succeſſore. Suet. Aug. 28. 3.

XXIII. *Sed eſto (quod equidem ſi ſperandum in ullo eſt , in te minime deſperandum eſſe largior) hanc Imperii negotiorumque molem citra tuam Ciceronique querelam ſuſtineas; quanta ſolicitudine de ſucceſſore laborabis ? Scio enim te non alium maiorem ex laboribus tuis fructum petere , quam ut optimi ſtatus auctor dicaris ; & moriens ſpem feras tecum , manſura in veſtigio ſuo fundamenta Reipublicæ quæ jeceris. Id vero conſequi , quam non dicam homini , ſed propemodum deo cuidam ſit improbum , haud difficulter intelliges , ubi ad ea quæ dicam animum adverteris. Filium adhuc non habes ; fac habiturum , quis tibi ſponſor erit , tuum illi animum , tuam prudentiam , moreſque fore ? Nihil ab natura ei, ab ingenio , à Fortuna negabitur ? non ſaltem ipſa hæc reputatio ſe Principe natum eſſe , lubricam ætatem adulatione præſertim omnium impulſam , in præceps trahet ? Scis quid in vicina Sicilia Dionyſii filius reprehendenti mores ſuos patri , & qualis ipſe in adoleſcentia fuerit jactantia , reſponderit , illi enim non fuiſſe patrem Regem , ſibi eſſe.*

Ipſos etiam filios metui.

XXIV. *Itaque ſi deſtinatum ſucceſſioni tradere ſe ignaviæ , contaminari flagitiis , laſcivire , ſævire , furere cerneres , quantus inde pudor tibi , quantus dolor eſſet ? Sed quid iſta refero ? patribus omnibus optare quam præſtantiſſimos liberos licet ; iique ornamento , gloriæ , lætitiæ ſunt adeptis : ſolis Principibus ea denegata felicitas eſt , quibus ut ignavi liberi verecundiam , ſic egregii quique timorem adferunt. Vera me dicere omnes, opinor, toto orbe terrarum Regiæ fatebuntur : quota enim quæque triſtiſſimorum malorum exemplo caret , ut inter perpetuos motus atque ſuſpiciones inſidiæ nullæ intervenerint , ut non aliquando filius occupato patre , aut pater filio , ne pateretur parricidium , fecerit ? Scilicet exprimere conditionem imperantium poſito ab oculos exemplo voluiſſe videntur , quorum inſtituto Nemorenſe Regnum armis ac cæde paratur. omnibus hoc Regibus propoſitum à Fortuna certamen eſt , ut ſummi faſtigii gratia alii ab aliis interficiantur.*

Hi ſi deſint difficulter ſtatui de ſucceſſore. Ariſtot. Polit. 3. 11.

XXV. *Quid vero futurum cenſes , ſi plures educaveris ? An non ut in te pietas conſtet omnibus , ſuopte ingenio , & aliorum inſtinctu , qui tali loco deeſſe nunquam poſſunt ; inter ſeſe æmulationes ac diſcordiam exercebunt. Sed finge quantalibet bonitate naturæ , tuique reverentia interim quieturos : an evitari poterit , ne ſaltem poſt mortem tuam de Regno digladientur ? Sin vero filium non reliqueris , ecquem ſperare poteris tibi ſucceſſorem ? Nam ſi ex primorum numero quemlibet nomines, reliqui rebus omnibus pares uni alieni, quem ſe nihilo præſtantiorem aut potentiorem judicabunt , parere dedignabuntur. Efferes igitur illum vivus adhuc , extolles opibus , regimen provinciarum ac exercituum dabis , materiam locumque concedes , quo explicare virtutem animi , comparare gloriam , comparare favorem hominum queat ? at quorum modeſtiæ credas , etiam atque etiam vide. Multi ab aliis acceptas opes , in auctores beneficii verterunt.*

Præſtare ergo deponere poteſtatem, dum liceat.

XXVI. *Plures ergo veluti paribus momentis attolles , quos ſpes alicujus improbiores cæterorum metu coërceantur ? timendi igitur plures erunt ; maxime ſi conſentiant. quod ſi pugnent , neque te quietum eſſe umquam , neque ſub te quicquam patientur. Et ; ſi fato concedas , iterum in eadem illa quæ ſupra di-*

Digitized by Google

ximus, diſcordias, ſeditiones, arma civilia, difficultate quadam conſiliorum inexplicabili relabemur. Nihil ergo melius fuerit quam te ſimul atque Rempublicam, omnibus hiſce moleſtiis ac diſcriminibus uno facto exſolviſſe. Nunc ut arma, provincias, magiſtratus, ærarium populo reddas, in tua manu eſt. eaque ratione glorioſam ſecuramque ſenectutem in patria beneficiorum memori ſperare poteris. Quod ſi forte reddere Rempublicam donec potes non vis; timeo ne aliquando quum voles, nequeas: neque tuum tempus exſpectet populus, ſed cum dedecore tuo damnoque res repetat, quas putaverit à te per injuriam retineri.

Nec enim populum Rom. diuturnos dominos pati.

XXVII. *Nec enim divinare futura magnum eſt, ubi præteritorum eventus, hoc ingenium eſſe populi Romani, hanc fortunam docuit; ut diuturnos dominos pati nequeat, imperium deponentes non oderit, cedere gravatos opprimat. Sulla acerbiſſime acta Dictatura, poſt ejuratam poteſtatem ſecurus ac honoratus vixit: Pompeius quandiu reſtituere ſolitus eſt acceptam potentiam, amore civium floruit: idem, poſtquam ſolus voluit omnibus eſſe potentior, cum tota domo interiit. nec alii Carbonis aut Cinnæ, Mariique ac Sertorii exitus fuerunt. Nec enim populi Romani genio res ulla tam cordi eſt, quam libertatis cuſtodia. Ecquos, ut improbos cives taceam, aut majores aut meliores viros Reſpublica noſtra Camillo ac Scipione tulit, ac patre tuo Cæſare? ſed illos etiam civilem egreſſos modum exſilio aut morte vel amici ac propinqui depulerunt. Nequaquam tamen auctor ego tibi fuerim abjiciendæ potentiæ, priuſquam ex uſu patriæ ac dignitate tua Rempublicam conſtitueris. Qua in re tibi Sullam imitandum cenſeo; cujus tametſi leges quædam abrogatæ ſunt poſtea, pleræque tamen manent.*

Concludit igitur reddendam eſſe Remp. Ariſtot. Polit. 5.1.

XXVIII. *Sic occurri poteſt motibus omnino orituris, ſi velut orbam rempublicam, antequam ſe ſuſtinere ac regere ipſa noſſet, repente deſtitueres. Certe popularis etiam ſtatus diſcordiæ ac ſeditionibus obnoxius eſt: nec mortalibus tam licet eſſe felicibus, ut quidquam omni periculo vacuum comminiſcantur. Sed hæc incommoda quantula videri neceſſum eſt, ſi cum tyrannide, ad quam proclivis ab unius imperio tranſitus, contendantur. Sed ego de hac nihil in præſentia dicere conſtitui, cujus mala nemo eſt, quin poſſit coarguere; hoc oſtendere conatus ſum, eam eſſe naturam principatus, ut etiamſi bonos in viros ceciderit, non diu tales eſſe patiatur, quin celeriter, aut licentia mutet, aut moleſtiis curiſque ac periculis opprimat. Tam anceps igitur, Cæſar, ac horribile diſcrimen dum licet, exi. Hoc M. Agrippa ſuadeo, qui te principe adeptus atque retenturus, quidquid ſummo loco minus eſt, in libera Republica, inter tot illuſtres viros, & antiquiſſima gloria majorum præfulgentes, vix æqualitatem tutari potero. cæterum indignus his ipſis eſſem, niſi ea poſſem amittere pro ſalute ac tranquillitate illius, à quo accepi.*

At Mæcenas diſſuadet.

XXIX. Hæc Agrippæ ſententia fuit. at Mæcenas, poſtulante vocem ejus Cæſare, hunc in modum diſſeruit: *ſi quidem in militari conſilio quæſitum eſſet terrave an vero mari gerendum bellum, idque maturandum an trahendum videretur; quæ loca præliis aptiora, quæ præſidiis, ubi ponenda caſtra, aut conſerenda pugna, aut quomodo inſtruendæ acies forent; poſt tam peritum omnis*

Digitized by Google

Contraria Mecænatis oratio.

militiæ ducem ſententiam meam promere, mihi quoque ineptum atque ſupervacuum videretur. Nunc quando his de negotiis deliberatio eſt, quorum ego omnibus iſtis annis, quibus tu cum Cæſaris hoſtibus pugnas, uſum aliquem comparare debui; non verebor bona cum pace tua, ab his quæ tibi viſa ſunt, diſcedere, M. Agrippa. Nec aliud magnopere proferam, quam cujus ipſa me experientia admonuit, multa ſubinde tentantem, quomodo homines nec ad libertatem integram, nec ad ſervitutem nati regerentur.

Quod Vrbi non ſit pro futura libertas.

XXX. *Non autem metuo, ne mihi des libere loquendi veniam, quam uterque niſi nobis à Cæſare polliceremur, neque tu verba hunc in modum feciſſes, neque facturus ego eſſem. Plane locus ille qui tibi tuendus eſt, Cæſar, præceps eſt & lubricus, & cuivis impari futurus ignominiæ ac exitii cauſſa; neque poſtulandus cuiquam, cui ſecure degere in bene conſtituta Republica permitteretur. Cæterum non ea ſunt Urbis noſtræ tempora, ut hoc ſperare liceat: & quemadmodum parentibus, quoties ſenio deſipiunt, neceſſaria tutela liberorum eſt; ſic etiam patria vetuſtate debilis, moribus ægra, tumultibus belliſque civilibus concuſſa cuſtodem deſiderat, cujus pia prudentique cura gubernetur. Nam ea quæ de Rerumpublicarum bonis M. Agrippa propoſuit; in noſtra locum habitura non exiſtimo. De rebus hominibuſque non ignotis loquimur. antiqua illa magnitudo animi, integritas, modeſtia olim amiſſa ſunt: pro innocentia priorum temporum, pro paupertate, patientia laboris, frugalitate, ambitio, luxuria, voluptates invaluerunt. his pro ſe quiſque omnibus viribus ſervit, dum hæc ſalva ſibi maneant, nihil curaturus, quidquid Reſpublica durum indignumque patiatur.*

Neque leges ad ſ. atem ſuff. c. re.

XXXI. *Neque tantummodo tales ipſi ſunt; ſed melioribus indociles, & optimæ cuique ſententiæ, ſi vires dentur, adverſaturi. At hoc ingenio qui ſunt, niſi prudentiorum auctoritate contineantur, ſeque & alios celeriter maximas in calamitates conjecerint. Hæc igitur maxime res cogere te, Cæſar, debet, ut perituros, ſi ſibi relinquantur, & te quoque ſecum & Republica perdituros, tuis vigiliis tuaque providentia ſerves. Hic ſi quis à me ad voluptates fruitionemque delitiarum, quas præſtare ſumma fortuna videtur, vocari te exiſtimet; magnopere aberrat. aſpera ſunt laboribus, anxia curis, ad quæ poſceris: niſi quod laborare quam perire, ſatius eſt: retinere potentiam, quam abuſuris tradere, tutius: ſervare Rempublicam, quam prodere glorioſius. Igitur ſi tuum tibi decus ac tutela, ſi Reipublicæ ſalus cordi eſt, quibus pro rebus tota ac tanta bella depugnaſti, tot exſudaſti labores, ſuſcipe curam patriæ, nec dimitte, donec eam meliorem beatioremque in ſtatum reduxeris. Atqui hoc etiam M. Agrippa volebat. Sed inter illius & meam ſententiam hoc intereſt; quod ille putabat legibus ferendis id te conſequi poſſe: ego neque leges accommodari neceſſitatibus omnibus ſciam, neque diu futuras uſui arbitrer, niſi tu vivæ legis inſtar omnibus locis occurras, illarumque reverentiam præſentis imperii majeſtate tuearis.*

Sed & Remp et Cæſarem futurum in periculo, ſi regimen rerū abdicet.

XXXII. *Hoc nimirum illud eſt, quod notiſſimæ ſapientiæ homines ſciverunt, viros bonos pœnæ vitandæ cauſſa imperium expetere; quemadmodum peritus gubernator in ſe pariter alioſq; valde peccaturus eſſet, ſi formidabilem inter tempe-* ſtatem

ſtatem ipſe diſcurſans inter vilioris miniſterii nautas, imperitum aliquem ſedere ad clavum pateretur. Nam qui viro ſapienti rerum ſummam permittit, communis omnibus ſalutis auctor eſt; qui fatuo, communis perniciei. alter velut infanti aut furioſo gladium permitteret, in quorumvis exitium eum armat; alter facultatem prudenti præſtat, etiam amentes invitoſque conſervandi. Utrum horum ſit præſtabilius, neminem puto dubitaturum eſſe, etiamſi quod deterius eſſe conſtat, fortaſſis honeſtiore vocabulo donaretur. Ad res enim magis quam ad nomina reſpiciendum eſt decipi nolentibus; & quemadmodum fideli medico non attendendum, quid inſanientibus & mente captis verborum inter curationem excidat. Igitur neglecto imperitorum murmure, tibi dandam eſſe operam autumo, ut plebis temeraria cohibita ferocia, ſic omnia diſponas, ne cujuſquam otioſum & inutile Reipublicæ bonum ſit, ſed ſapientes conſulant, boni duces imperent, pauperes ac robuſti ſtipendium mereant. Sic mutua omnium opera communis felicitas parabitur, ſtabitque, cum libertate quantam eſſe in Republica noſtra expedit.

XXXIII. *Abſit enim ut nimiæ meræque dominationis tibi ſim auctor: id neque ſentire mecum; neque facere tuum eſt. hoc volo ut cum optimatibus regimen obtineas in omnia: multitudo, ſicut opus eſt non perituræ, juſte ac utiliter imperantibus pareat. Hac enim ratione foris tuta, domi tranquilla Reſpublica erit; quum operam dabis, ut neque faciat injuriam vulgus, neque patiatur. Nam ut in partem imperii veniat, neque ipſi utile, & Reipublicæ indecorum eſt. indecorum dixi! exitioſum poteram. & ob hoc vitium, niſi te patriæ vindicem dii commodaſſent, aut nulli eſſemus; aut hoc tempore, non dicam Antonio, ſed externæ mulieri, ſed Regiis ſpadonibus Roma ſerviret. Hoc fieri non potuiſſet, niſi propter nimiam potentiam vulgi, magiſtratus, imperia, ſacerdotia mercede proſtitiſſent; venaliſque tota facta eſſet Reſpublica. Hic igitur tot ſeditionum bellorumque fons, hic fomes fuit, quæ tot per annos imperium exederunt. Donec enim modica plebs, operique ruſtico, ac bello intenta, tractari res civitatis Senatus arbitrio tulit; & domi ſtatus optimus fuit, & omnis fere Italia ſub ditionem juſque noſtrum conceſſit.*

Vult optimates aſſumi in partem curarum & vulgus excludi.

XXXIV. *Poſtquam autem paſſim & emiſimus colonias & recepimus, atque hæc Urbs quaſi communis omnium gentium effecta eſt habitatio; factiones domi natæ eo proceſſerunt, ut totus ferme terrarum orbis armorum noſtrorum ſeditionumque tumultu conquaſſaretur. Unde mihi ſimilis eſſe magnæ navi Roma videtur, quæ varia repleta colluvie, nec idoneum habens gubernatorem fluctuat: & modo aquis conflictatur, modo cautibus alliditur, interdum in ſyrtibus obhæret. Hanc tu datus divinitus rector, ſi, quod abſit omen, deſerere decreris, actum eſt: neque procul à naufragio ſumus. Quod igitur tibi glorioſum, Reipublicæ ſalutare ſit, ſuſcipe ſupremum Populi Romani regimen, aut potius olim ſuſceptum tene. Nec enim opus eſt, ut quemadmodum hoc adipiſcare deliberemus; nec, ſi me audis, an retinere debeas: quin id potius, quanam optima ratione præſtantiſſimaque conſtituas Imperium atque tuearis. Niſi forte credis utile fore, deponi potentiam, quam ego rem ne tuto quidem fieri poſſe arbitrer. Iis temporibus ad Rempublicam acceſſiſti, ut neceſſum tibi fuerit multos offendere:*

Negat Cæſari tutam fore vitam privatam.

ea nunc quoque ſunt tempora, ut multi cupidiſſime ſint adfectaturi quem reliqueris locum; & quia te incolumi hoc ſe perficere poſſe deſperabunt, nihil prius, quam de tuo interitu deliberabitur.

Neque curanda hominum prava judicia.

XXXV. *Igitur illorum odiis, horum cupiditatibus, nudum te exarmatumque objecturus es? tamquam aut Pompeio bene ceſſerit relicta quam habebat in manibus poteſtas: aut Sullæ alia futura fortuna fuiſſet, niſi maturum fatum, vel etiam, ut nonnulli crediderunt, maturatum, huic eum periculo exemiſſet. Attamen & vivus adhuc multa à ſe conſtituta negligi vidit, quædam & antiquari. Sed judicabunt homines, te cupidine Imperii actum, quidquid auſus es, ſuſcepiſſe. Judicent autem: id ego malim, quam tuo publicoque periculo ſuſpicionem eam redimi. Quid enim? an non commune tibi hoc cum magnis viris, & propius honeſto crimen erit? pluriſue fiat apud te quod homines imperiti aut maligni judicabunt, quam cujus ipſe tibi es conſcius, cujus teſtes non habes, & alios conſiliorum tuorum à principio participes? Certe enim, niſi fuiſſet à conjuratis occiſus pater tuus, niſique deinceps Lepidi atque Antonii fuiſſes intemperie coactus; aut numquam ſumpſiſſes arma, aut maturius poſuiſſes.*

Cæſarem eſſe digniſſimum imperio.

XXXVI. *His igitur difficillimis bellis, & virtute induſtriaque tua per tot diſcrimina rerum eluctatus, adverſarios tuos omnes oppreſſiſti, cæteros audientes dicto habes. ecquid ſatis approbatum eſt, unum te eſſe digniſſimum, penes quem Imperium populi Romani ſit, quod & à malis civibus, & à pugnaciſſimis hoſtibus ſummo conſilio ſummaque conſtantia vindicaſti? Sin vero deorum magis eam gloriam quam tuam eſſe volumus; illos tibi mentem illam inſpiraſſe; illos prudentiam, animum, deniquefortunam dediſſe, quibus hæc tanta perficeres: ecquem judicabimus principatu digniorem, quam cui deos tam eſſe propitios faventeſque tot documentis compertum eſt? Neque ad magnitudinem Imperii expaveris: tanto plus ex ſeſe tibi adjutorium, plus virium opumque dabit: neque novus ad ejuſmodi regendam molem accingeris. à multis annis Urbem Italiamque cum maximis provinciis obtinuiſti, quibus temporibus inter infeſta ac turbata omnia plus in his tuendis laboris ac curarum fuit; quam eſſe poſſit in univerſo gubernando Imperio, poſtquam munere deûm, ac virtute tua, terras aliquando pax tamdiu deſiderata reſpexit.*

Docet, quomodo conſtituendus ſit Senatus.

XXXVII. *Atque ut iſta non me dicere magis, quàm demonſtrare paratum putes, en etiam per partes præcipuas exſequar, qua potiſſimum ratione ſingula ſic conſtituas, ut appareat virum qualis tu es, extra maximas difficultates Imperium recte ac ſalubriter adminiſtrare poſſe. Igitur ante omnia Senatum tibi repurgandum eſſe cenſeam, atque eliminanda dehoneſtamenta illa Curiæ, quæ ſuperiorum annorum calamitatibus irrepſerunt. Quotquot autem bonos viros idoneoſque repereris; eorum ne quem propter inopiam removeto, pecunias potius largitor, ut ſenatorium cenſum habeat. In vacantia vero loca optimum quemque ac nobiliſſimum non ex Urbe tantum aut Italia, ſed etiam è provinciis leges: ſic enim pauc oribus extra ordinem adjutoribus egebis; & omnium ferme gentium præſtantiſſimos viros in uno velut theatro repoſitos habebis. Iidem tamquam fidei popularium obſides erunt; neque his amotis, civitates eorum facile res novas agitabunt: & earum principes tamquam communicata cum his Republica, præcipua te fide ac benevolentia proſequentur.*

Servanda Magiſtratuum nomina non auctoritatem;

Et Ordo Equeſtris.

XXXVIII. *Idem in Equitibus faciundum reor, ut quidquid ubique genere, virtute ac opibus gradu iſto dignum repereris, recipias. Neque numerum utrobique certum tibi præſtitueris. modo viros nanciſcare locum ornaturos. plurium miniſteriis & facilius effeceris placita, & hanc excitabis apud omnes populos plenam humanitatis opinionem; non ſervorum loco provinciales à nobis, aut velut ſecundum hominum genus haberi; ſed his quoque aditum ad Rempublicam dari. quæ res plurimum afferet momenti, ut eam amare pro communi, ac tueri ſummo ſtudio incipiant. Et ne parum meditata temere effudiſſe videar, auctor etiam tibi fuero, omnibus qui ſunt in orbe Romano civitatem communicandi, ut hanc ſibi Urbem veram atque unicam omnium patriam exiſtiment, ſua oppida tamquam agros vicoſque hujus habeant. Qui tamen hujus liberalitatis modus, quodque tempus eſſe debeat, ne diſcrimina rerum omnium tollere videamur, paulo poſt accuratius exponam.*

Qua ætate ſint in hos Ordines recipiendi. Tacit. 4 16. 5. Dio. lib. 52.

XXXIX. *Illud moneri intereſt, neque minores octodecim annis inter Equites adſcribendos; neque inter Senatores ante viceſimum quintum videri. nam prior illa ætas ad corporis robur, ingeniique vigorem oſtendendum apta eſt; altera jam habere nonnihil prudentiæ debet: junioribus autem quum ſuarum rerum adminiſtrationem jura noſtra non concedant, quam deforme eſſet & ineptum, his Rempublicam credi? Prætorem ante triceſimum annum fieri non placet; nec niſi poſt Quæſturæ & Ædilitatis honorem; poteſtatemque Tribuniciam geſtam, in quibus animi ſui morumque ſpecimina edant. Præturam autem atque Conſulatum ſolis Romanis dari æquum arbitror; ut aliqua ſuperſit veteris Reipublicæ ſpecies, nec omnia prorſus flectere ad præſentem uſum videamur. Horum comitia in tua unius poteſtate ſunto: ne factionibus aut ambitu turbentur.*

Magiſtratuū eſſe relinquēda nomina, minuenda jura.

XL. *Cæterum in vetuſtis nominibus ne poteſtatem eamdem relinquas, ſumma tibi cautio erit. honore ſervato potentiam hactenus accides, ut quantum ad dignitatem tuendam ſatis eſt, maneat; quod ad res novandas animos facere poſſet, tollatur. Hoc ita maxime conſequeris, ſi magiſtratum omnem in Urbe gerere præcipias: neque aut inter illud tempus, aut brevi deinceps intervallo, ſed quantum cuique congruere videbitur, exercitus eis committas. Sic enim interpoſito inter honorem & provinciam ſpatio, privatos agere condiſcent: neque continuandis magiſtratibus atque imperiis ad audendum majora ſollicitabuntur. Hi donec in magiſtratu agent, & ludos ex more curabunt, & cauſſas quaslibet decident; excepto cædis judicio. tunc enim ex Senatoribus legendi judices erunt, Equitibus etiam admixtis, ut tamen penes illos ſumma ſit poteſtatis.*

Præfectum Urbis perpetuum habendum & ſub-cenſorem.

XLI. *Præfectus etiam Urbis ex primariis viris creabitur, & tanto muneri longa rerum huc pertinentium experientia par. nec enim ſicuti nomen ei vetus, ſic etiam poteſtatem dabimus; ut per abſentiam tantummodo magiſtratuum, ſed perpetua ſolicitudine tum cæteris Urbanis negotiis præſit: tum etiam cauſſas potiores quaſque dijudicet. Nam & ad hunc à magiſtratibus erit provocatio, & capitales cauſſæ, tam intra Urbem, quam ad centena millia paſſuum ad hujus animadverſionem pertinebunt. Alius itidem ex ſummatibus deligatur, huic honore proximus, qui Senatorum atque Equitum genus, ſubſtantiam moreſque*

obſervet, nec ipſorum modo, ſed conjugum quoque liberorumque ac familiæ. huic corrigendi poteſtas dabitur quæcumque erunt ita comparata, ut neque gravi animadverſione digna ſint, & tamen neglecta magnorum malorum materiam gignant. idem ſi quid majoris inciderit rei, ad te referat.

Provinciæ quomodo conſtituẽdæ.

XLII. *Hunc à tua Cenſura (Cenſura enim ad te pertinere omnino debebit) nomine deducto, fortaſſis haud inepte Subcenſorem appellaverimus. Hos duos nihil vetabit perpetuam habere poteſtatem: nec enim timendi erunt inermis alter prorſus, alter parva militum inſtructus manu, & plerumque ſub oculis tuis agens. De provinciis porro ita conſtituendum arbitror. Quidquid Italiæ plus centum milliaribus ab Urbe disjungitur, cæteramque omnem Imperii molem, ſecundum nationes divide in ejuſmodi particulas, quibus vir unus præeſſe commode queat. In unaquaque portione militum, quem volueris, numerum colloca. Conſularis unus, Prætorii duo præficiantur. Horum junior & tum primum ab Urbe ad hujuſmodi negotia miſſus, deſideria privatorum audiat, rebuſque neceſſariis parandis occupetur: alter hoc jam officio alicubi functus civitatum Rempublicam procuret, & in milites poteſtatem obtineat; exceptis cauſis, ex quibus infamiam irrogari, aut mortem oporteat.*

Italiç gubernationem cur velit in multos dividi.

XLIII. *Nam iſtas quidem ad Conſularem referri conſultius erit. ne has quidem promiſcue Prætorio permiſeris. centurionum atque adeo etiam ex provincialibus honeſtiorum pœnas tibi reſerva: ut nemini præterea conceſſum in ſe jus cernentes, te unum & diligant tanto impenſius, & metuant. Cæterum quæ de dividendo inter Prætorios officio propoſui, iis tantum locis eſſe rata velim, uti non magna ſimul manus militum in hybernis erit; at ſi forte duæ legiones civium una habebuntur (plures enim nemini uni Conſularium credideris) tum vero ſuæ quiſque legioni præſit; & cæterarum quoque rèrum adminiſtrationem ex æquo partiantur. Ab ipſis autem ad Conſularem erit provocatio. Neque miratus fueris, cur Italiam tot in partes dividendam exiſtimem. Ampliſſima regio urbibuſque & hominibus referta, per hos Magiſtratus qui, Romæ degent, coërceri nequit. convenit enim præſentem eſſe quiſquis regit, ut quæ tempus poſtulet, præcipiat. Omnibus autem his, quos extra Urbem præficies, mercedem conſtitues pro modo dignitatis. Nec enim degere peregre ex ſuis facultatibus poterunt: nec infinitos illis concedi ſumptus è provinciis, ut nunc fit, æquum eſt.*

Quandiu durare tales adminiſtrationes debeant. Ariſt. Polit. 2. 30.

XLIV. *Earum curationum nulla vel brevior ſit triennio, vel quinquennio longior. qui citius removentur, vix addiſcere partes officii ſui poſſunt: & ſucceſſores ferme priorum inſtituta commutant, conſilia neſciunt, mores ac ingenium hominum atque regionum ignorant. At diuturniora imperia ſuperbiam multis ingenerant, & impatientiam æqui loci: & quidam hinc pluſquam civilia cogitare didicerunt. Unde neque majora imperia eidem continua duo permittenda eſſe cenſeam: etiamſi diverſis in provinciis fiat; præſtat enim, tempus aliquod interponi, quo reverſis in Urbem detumeat animus, & inter æquales verſando loci ſui admoneantur. Hæc de Senatoribus animadverſa mihi ſunt: Ex Equeſtri ordine duos tibi viros ſtrenuos deliges, Prætoriis cohortibus præficiendos. Nam uni tantum armorum committere periculo non vacat: pluribus importunum eſſet & obnoxium rixæ. Duo igitur ſunto, hanc etiam ob utilitatem;*

Digitized by Google

ut ſi alter forte morbo attineatur, non deſit tamen idoneus corporis tui cuſtos.

De Præfectis prætoriarum cohortium.

XLV. Sint autem multorum ſtipendiorum, atque rerum etiam aliarum curationibus exerciti. His & Prætoriani pareant, & quidquid præterea militum per Italiam erit; ſuppliciorum etiam jure permiſſo, præterquam in centuriones. Ab eorum etiam poteſtate eximetur, quidquid militum Senatoriis magiſtratibus tributum eſt: quibus in ſuos liberum pœnarum præmiorumque arbitrium conceſſeris. In cæteros igitur milites Præfectorum imperium erit; atque etiam in procuratores tuos, atque alios paulo honeſtiores. Vicarios his addi neceſſum erit, ne mole negotiorum prægraventur. Præfecturam autem illam perpetuam eſſe oportebit. Nec enim tantis opibus quiſquam ejus loci eſſe poterit, ut inter tot nobiles imperium ſperet: & quia perpetuo ſub oculis tuis aget, ne cogitare quidem aliquid tale tuto queat. Ex eodem ordine ſplendidiſſimum poſt priores duos Equitem, Præfectum Vigilum conſtitues; ei deinde proximum, annonæ. atque hæ curationes iiſdem finibus temporum, quibus Senatoriæ cohibebuntur.

De ærarii & fiſci præfectis.

XLVI. Ærarii quoque Fiſcique præfectos Equeſter ordo tibi dabit; qui rei pecuniariæ in Vrbe & per Italiam præſint. His etiam congruum functioni cujuſque ſtipendium numerari conveniet. Quum enim minor ſit his Senatorio cenſus, ne in Vrbe quidem publicæ alicui functioni vacare familiaribus impenſis poterunt. neque hos facere ſumptus te pigeat, alias enim eiſdem & exercitus & pecunias committi opus eſſet; rem nec facilem factu, nec ex utilitate tua futuram: pauciores haberes negotiorum peritos. nunc ubi inciderit uſus, ex affluente copia deligere magis idoneos licebit. Accedit, quod inde pluribus eris charior, tamquam multa commentus, per quæ publica opulentia in majorem partem civium uberioribus rivis profluat. Cæterum ſicut Romæ nec ærarium nec fiſcus plures ſingulis præfectos deſiderabit; ſic etiam in unaquaque provincia unus ex Equeſtri ordine fiat: ſed ut his deinde adjungantur ex Equitibus ac libertis tuis, quot opus eſſe exiſtimabitur. Nam & libertos his functionibus adhiberi proderit: quo & fidei ſuæ operæque præmium auferant; & habeas ex quibus vel invitis, ſi quid peccatum fuerit, liceat tibi cognoſcere.

De puerorum nobilium inſtitutione.

XLVII. Qui autem Equitum per multa miniſteria publice dignos ſe Curia probarint, in Senatum legantur. Etiam ex his qui ordines duxeriat in legionibus, ſi mereantur, in ampliſſimum ordinem recipi utile fuerit: modo ne inter manipulares ſtipendia fecerint, id enim probroſum ſummo Imperii conſilio videbitur. Sed qui primo ſtatim ſtipendio centuriones facti ſunt; eorum præſtantiſſimum quemque Patribus inſeri nihil prohibebit. Porro tam Senatorum quam Equitum liberos in pueritia frequentare ludum literarium coges: dein adoleſcentiam egreſſos equis armiſque docendos curabis: & utrumque genus magiſtri publico ſtipendio conducentur. Sic à teneris annis ea diſcentes ac exercentes quæ viris erunt tractanda, tibi ad omnes uſus aptiores atque paratiores erunt.

Quam ſit ea publice ſalutaris.

XLVIII. Magnum enim & ſalutarem civitati principem, non operam modo dare convenit, ut ipſe ſit optimus; ſed etiam providere, ut cives optimos efficiat.

Hoc autem proſpiciendo potius ne peccetur, & officium eos ſuum ante edocendo; quam puniendo quos peccare ſiveris, obtineas: neque patiaris quemquam generis, opum, aliuſve cujuslibet præſtantiæ obtentu ſe huic diſciplinæ ſubducere. Continuo enim in ſocordiam mollitiemque fluent; aut ad parum liberales artes otium ingeniumque conferent. Id vero ne eveniat, etiam atque etiam tibi adlaborandum eſt. nam illos quidem miſericordia ſequetur, tamquam invidiam aut periculum fugientes ex bonis artibus, ignaviam pro ſcuto arripuerint; at tibi quum impedimentum inde bonorum virorum copia carituro, tum etiam infamia proveniet; tamquam ignaro quemadmodum præeſſe liberis hominibus oporteat, & (quæ tyrannorum amentia eſt) cives magis quam hoſtes timenti. Nam etſi quid metuendum in civitate erit, ab his potius proficiſcetur, qui rudes bonarum artiũ & intemperantiæ dedit, nec ſui, nec aliorum habere rationẽ ullã didicerunt.

De militibus. XLIX. *At bene atque liberaliter educati edoctique neminem afficere injuria velint: omnium autem minime illum, quem ſibi tam præclaræ inſtitutionis auctorem exſtitiſſe norint. Quod ſi forte naturæ pravitas in quibuſdam educationis curam vicerit; his nihil earum rerum, quibus abuti ad ſcelus poſſint, committetur. qui vero ne ſic quidem quieverit, ferociam quam diſciplina noluit, ſupplicio ponat: quod citra tuam invidiam intrepide irrogabis. Nec enim Principi, ut medico, vitio vertitur, ſi recidat quidquid inſanabile & corpus contagio infecturum deprehenderit. Illum potius onerabit omnium indignatio, qui ſimiliter atque cæteri educatus, tantum & à bona mente, & à modeſtia cæterorum deſciverit. Sed de Senatoribus & Equitibus hactenus. Ad milites tranſeo. quos tibi perpetuo retinendos eſſe ſub ſignis autumo, per provincias æſtivis hyberniſque conſtitutis, ut cujuſque loci conditio hortabitur. His certum ſtipendiorum numerum definies, ut eis aliqua pars ætatis vacua labore poſt miſſionem ſuperſit. Sed ex ſociis etiam ac provinciis auxilia delecta noſtris legionibus adjunges: quæ parata ſint ad quoslibet uſus.*

Et quinam armis exercendis. L. *Nec enim in ipſo bellorum diſcrimine facile nobis erit auxilia contrahere; qui & provincias longe diſtantes, & vicinos hoſtes habeamus: neque conſultum ſit armorum uſum omnibus promiſcue concedere, ne ad ſeditiones atque inteſtina bella abutantur. ſin autem armorum tractatione ſimul omnibus interdicitur, imbelle atque imperitum vulgus auxilia imperantibus mittent. Utiliſſimum igitur erit ex omni numero deligi robore corporis validos, facultatum inopes: atque hos exerceri in armis, reliquis omnibus militiæ vacationem dari. Ita & belli & pacis artes melius excolentur, diviſis inter cives officiis, & quam quiſque Spartam nactus fuerit, continenter ornaturo. Hinc eveniet, ut pars hominum ferocior, & latrociniis propter audaciam & inopiam dedita, citra cujuſquam injuriam alatur: & cæteris non ab his ſecuritas modo ſit, ſed etiam adverſus externos hoſtes præſidium.*

Pecunia unde comparanda. Tacit. 6. 17. 5. Dio. lib. 52. LI. *Jam pridem ſentio te exſpectare, quos ſim oſtenſurus reditus, immanibus expenſis pares. Idcirco mihi præfandum hoc loco eſt, nullam Reipublicæ formam carere pecunia poſſe, quin ad omnia quæ agenda ſunt, his veluti nervis moveatur? ne principatus unius hæc eſſe putetur, aut præcipua invidia. Cæterum hic quoque partim Fortuna tua providit, partim providebitur induſtria.*

Digitized by Google

Multæ ſunt ex omnibus ſuperioribus bellis poſſeſſiones publicæ: ex his ſepone paucas maximi uſus futuras, cæteras venire jube. pecuniam æquo fœnore erede his, qui cavere populo poterunt. Sic & terra gnaviter exculta dominis prædiorum præſentibus, abundantiores ac perennes Reipublicæ fructus afferet: & ex fœnore non aſpernanda ſumma proveniet. Ante omnia vero tum horum redituum, tum eorum etiam qui ex metallis aut unde percipi conſtanter ſolent, ineunda ratio eſt: pari deinde ſubtilitate indagandum, quid in omnis generis erogationes atque neceſſitates expendi; aut ad incertos ſubitoſque caſus præparare oporteat.

LII. *Sic enim ſciri ferme poterit, quantum adhuc ſuper ordinarios proventus ex tributis atque vectigalibus conficiendum ſit pecuniæ. Atque id quidem contrahere nec operis magni, nec criminis fuerit: ſi ſimpliciter in omnes patrimonii partes, quæ fructum poſſeſſoribus afferunt, penſionem imponamus omnibus hominibus. Quæ invidia eſt, omnes & privatos & populos conferre, unde rediturus ad omnes ſalutis atque incolumitatis fructus eſt? Ubivis autem conſtituentur; qui ſtatis temporibus debita per partes exigant: ea res & his faciliorem officii ſui functionem efficiet: & debitoribus proderit: ne aliquandiu non compellati, ſimul multa tempore alieno cogantur exſolvere. neque me fugit, omnino futurum, ut principio moleſte multi tributa ferant: cæterum quum ſe nullo alio onere gravari, & hac impenſa pacem publicam, cæterorumque bonorum ſuorum tantam fruitionem redimi ſentient; ſine murmure hæc præſtabunt, & inſuper gratias agent: præcipue quoniam honeſtiſſimi quique per varias Præfecturas aut magiſtratus militiamve, ſtipendii nomine pecunias à te accipient.* De tributis. Ariſt. Polit. 2. 9.

LIII. *Ubi vero te temperanter etiam vivere, privatimque parcum, publice liberalem videbunt; nemo tam erit bonæ mentis inops, quin lubenti animo tali Principi tributa pendat; cujus in opibus ſuam ſitam eſſe ſecuritatem, ſuam copiam intelligat. Sic igitur coacta quanta opus erit pecunia, non omnia neceſſitatibus tantum publicis, ſed etiam ornamentis decorique inſumes. Urbis tibi præcipue quum ædificiorum magnificentia, tum ludorum celebrabitur. Nam dominos tot gentium, omnibus rebus exſuperare cæteros convenit, atque hæc quoque in ſpeciem inania habent aliquid quod in mentibus ſociorum reverentiam, apud hoſtes terrorem excitet. Ita domi conſtituta Republica, cæteris nationibus optime moderaberis, ſi nulla populorum concilia, nullos conventus publicos eſſe patiaris. Hinc enim neque boni quidquam exſpectandum erit uſquam: & ſubinde turbarum aliquid ac motus orietur. Id minus ægre ferent, ſi ne Romanum quidem Populum, ad ullam conſultationem publicam vocari cognoverint. Prohibenda etiam erit ædificandi cupiditas: ne plura aut ſumptuoſiora quam ſit opus excitent: neque in ludorum impenſas ferri debebit apud hos ulla profuſio: ne per inanium rerum ſtudia & futilem ambitionem in rixas aut paupertatem incidant.* Urbem ædificiorum ac ludorum magnificentia celebrandam eſſe.

LIV. *Celebrent ſane ludos quoſdam ac ſpectacula, exceptis in noſtrum morem equeſtribus: ſed hactenus, ne aut Reſpublica aut privata domus detrimentũ ſentiant; aut peregrinus aliquis apud eos quidquam hoc nomine ſumptuum faciat;* In aliis locis ludorum ſumptus moderandos.

ut omnibus ludis victores promiſcue perpetua alimenta accipiant. Nam locupletes extra patriam ſuam aliquid impendere cogi iniquum eſt: & certantibus ſufficere debent præmia, quæ ubivis locorum conſtituta ſunt: præterquam ſi qui Olimpia aut Pythia, aut hoc genus celebre certamen vicerit. Hos enim ſolos alimenta capere fas eſto: ne civitates fruſtra ſumptibus onerentur, neque homines niſi præſtantiſſimi quique exerceantur: cæteris in alia ſibi & publico utiliora tempus impenſuris. Circenſes autem nulli aliarum urbium permittendos cenſeo: ne magna vis pecuniæ nequicquam inſumatur; & aurigarum ſtudiis homines inſaniant: maxime vero, ne optimi quique equi uſibus bellicis ſubducantur. Numiſma, menſuraſq; & pondera, ſeorſim habere neminē ſinito. Romanis utuntor.

De legationibus accipiendis.

LV. Ad te legationes, niſi res cognitione tua digna inciderit, ne mittant: aut ad Proconſulem aut Legatum deſideria ſua deferant, atque is æſtimet, de quibus rebus ad te referre debeat. Hac ratione ſimul & ſumptibus parcetur, & malis artibus ibitur obviam; reſponſaque gratis & citra ambitum auferentur. In reliquis ita mihi videberis optime conſulturus, ſi Regum nationumque legatos primum in Curiam introducas, (nam & alioquin magnificum erit, Senatum rerum omnium arbitrum videri: & inique agentibus multos reſiſtere) deinde quidquid agendum erit, ſecundum leges, ex Senatus auctoritate fiat. Sic enim & dignitas imperii ſervabitur; & planum erit omnibus certumque, te quidquid ſtatueris, ex præſcripto legum ſtatuiſſe. Sed & Senatores conjugeſque eorum aut liberos, qui majore quadam animadverſione digna commiſiſſe dicentur, ad Senatus cognitionem adduces: eique rem integram committes. Nec enim verendum erit, ne cujuſquam gratiam tuæ anteferant Patres; & ipſis in noxios vindicantibus, hi citra tuam invidiam punientur; & alii, ne & ipſi publico Senatus judicio exponantur, tanto diligentius flagitio abſtinebunt.

Dicta in principem generoſe cōtemni.

LVI. Hæc autem de his criminibus me ſentire memineris, de quibus introducta legibus judicia exerceri conſueverunt. Nam ſi quis in te forſitan aliquid inclementius dixiſſe aut contumelioſius arguatur; id neque ſi deferatur audiendum, neque ullo modo vindicandum aio. Hæc talia ad animum admittere, male imperātium eſt, qui dicta poſſunt credere, quæ dici in ſe merito poße ſentiunt. Conſcium bene geſtæ Reipublicę magno eſſe animo decet, nec aut credere falsis horum criminum indiciis, aut veris commoveri. nam & qui hæc impatienter ferunt, nudū prębent maledicis latus, efficiuntq; ut hos delectet rumuſculos ſpargere, quos tibi dolori futuros eſſe confidant. Tu vero ſublimiorem omni verborum contumelia videri refert: ne itaque aut in animo tuo concipias hanc opinionem, aut aliis concipiē di cauſam præbeas, ullius te immodeſtia peti poße: ut aſsueſcant homines idem de te ſentire, quod de diis immortalibus ſentiunt; auguſtum te atque venerandū eße.

Facta legibus aut etiam armis vindicari oportere. Ariſtot. Polit. 5.11.

LVII. Sin vero tibi quis inſidias ſtruxiſſe dicatur, (nam & hoc evenire poteſt) in tua cauſſa judex idem & accuſator eſſe noli, hoc enim recta ratio repudiat; ſed in Senatu cognoſci jube, convictumque puni, ſed quam poteris manſuetiſſime. Sic enim perſuaſeris omnibus non ab ira aut odio in hoſte animadvertere, ſi cunctanter & invito ſimillimus ad vindictam prodeas: neque cupide in quemquā, aut crudeliter conſulas. Fictum enim alias crimen putabunt propter occultas cauſſas; nec enim probabile eſt, quemquam inermem armato inſidias ſtruere.

Di-

Digitized by Google

Diverſa erit exercitus obtinentium cauſſa: horum enim quiſquis inſurgere in te conabitur, non judicio, ſed armis, profeſſi hoſtis inſtar, percellendus eſt. Hac igitur, & cæterorum plurima & maxima publicorum negotiorum Senatui trade. Communia enim communiter tractari eſt æquius: & multiplicem humanitas ea tibi fructum adferet. Jam primum magna parte moleſtiæ, quæ propter multitudinem rerum imperantes premit, te exoneraveris. deinde magnam ab his inibis gratiam: inſitum enim hoc eſt homini, ſi faſtigio potentioris ſpecie quadam æquali juris ſe videat admoveri: poſtremo quod ita ſtatuetur, tamquam ſua decreta tuebuntur ac defendent.

Judiciorum ordo ac ratio.

LVIII. *De his igitur omnibus referendum ad Senatum arbitror, ſententiæq; dicendæ fieri poteſtatem omnibus, qui uno quoq; tempore aderunt: præterquam ſi cauſſam dicat Ædilitius aliquis, aut eo majoribus honoribus functus: tum enim inferioris dignitatis nemini de hoc ſententiam ferre liceat, ſed his tantummodo, qui eumdem atq; reus, aut hoc ampliorem magiſtratum geſſerit. Ab omnibus autem majoribus Magiſtratibus præfectiſq;, ubi ubi erunt, ad te provocatio eſto: neque eorum quiſquam ſumma & abſoluta cum poteſtate judicet. Sed nec quibuſlibet appellare liceat, nec ob qualibet; verum ea tantummodo, quæ vitam famamve Romanorum Equitum, aut centurionum, & ex paganis atq; provincialibus honeſtiſſimi cujuſq; pertinebunt. Acceſſores autem adhibebis ex Patribus & Equite præcipuos. Conſulares etiam ac Prætorios: nec eoſdem ſemper, ſed alios alioſque: nam hoc pacto multorum ingenio moribuſq; cognitis, rectius deinceps, cui quiſq; adminiſtrationi ſit idoneus, æſtimabis: & illi viciſſim tua conſilia atq; inſtituta noſcentes, ad impoſitas ſibi functiones inſtructiores erunt. Sententias autem non palam in cauſſis utique difficilioribus, perroga; ne fortaſſis antecedentium placita ſequenda putent, qui poſtea rogabuntur; ſed tabellis inſcribi jube; quas ſolus legas, lectaſque continuo delendas cures. Sic enim nemo ſententiam ſuam ſimpliciter aperire verebitur; ſi videat nullius eam taxationi obnoxiam fore.*

De conſiliariis & Ducibus.

LIX. *Cæterum ad judicia, ad epiſtolas, ad urbium decreta, ad deſideria ſingulorum, ad reliqua deinceps, quorum imperanti ſuſtinenda ſolicitudo eſt, Equitũ Romanorum operam atq; miniſterium adhibebis. Id ad negotiorum celeriorem expeditionem plurimum proderit: præterea multorum memoria & attentione ſubnixus, & falleris minus, & fatigaberis. In primis autem cura, ut quicumq; tibi conſilium dare cupit, id ſibi licere ſecure atq; libere facere intelligat. Nam ſive recta ſuadere videatur, maximam hinc utilitatem ceperis; ſive ſecus, nihil tamen perveniet ad te detrimenti. Bonis conſiliis apud te honos & gratia eſto: ineptis contra & fatuis, modo parva mens abfuerit, offenſa etiam & ignominia abſit: nec quid ſuaſerint magis, quam quo animo ſuaſerint reſpicito. Eadem etiam in ducibus moderatione erit opus: ne fortunæ eorum iraſci, ne virtuti invidere videaris. valde enim infringi animos, titubare conſilia neceſſum eſt, ex adverſis rebus pœnã timentiũ, ex proſperis invidiã. Quod autẽ ab his quos magnis rebus præficies, verbo factoq; præferre volueris, id tu prior dictitare atq; factitare conſueſce.*

Principem eſſe debere ſuis exemplum morum.

LX. *Deterior enim officii magiſter metus legum, quam exemplum imperantis eſt: neq; ſatis credunt homines vitari debere, quæ fieri ab his videant, qui prohibuerunt. Hanc igitur tibi legem dicito, nihil inconſulto neque loquendum tibi,*

Digitized by Google

De moderatione in admittendis honoribus.

neque agendum eſſe: nullius delicti veniam tibi dato, memor vivere te in clariſſima luce ſummi Imperii, ac velut in communi terrarum orbis theatro. ut impetrari nequeat, quin facta dictaque tua omnia excipiantur producanturque, nec tuum quidquam, ſive ſit laudabile, ſive reprehendendum, lateat. Quidquid enim ages magna circum erit hominum frequentia: quin & ſecretiora Principum, ac interiorem vitam rimari curioſa mortalium ſatagit indoles. Ergo ubi ſemel alia te præcipere, alia facere ſentient, jam haud perinde præcepta tua metuent, quam facta imitabuntur. Aliorum autem vitam introſpicere tibi conveniet: ne tamen moleſtius inquiras: neve quid te ſolo teſte aut quæſitore vindices: diſſimula potius, niſi ad periculum Reipublicæ ſpectet. hæc enim talia omnino tibi eruenda atque coërcenda ſunt.

In puniendis privatis delictis moderatum.

LXI. *Privata autem cujuſque peccata te quidem non ignorare intererit, ne deceptus ineptum aliquem cuivis adminiſtrationi admoveas: produci autem atque coargui non attinebit. Neque vero in hac imbecillitate naturæ quemquam ferme carentem vitio repereris: quæ nec puniri propter multitudinem delinquentium poterunt, & æquitatem juſq; bene temperando multi fortaſſis meliores ad mores revocabuntur. Lex enim utcumq; graves conſtituat pœnas, emendare naturam non ubiq; poteſt: & tollere malos ei, quam efficere bonos multo eſt proclivius. At illa quam præcipio lenitas incidere in talia ingenia poteſt, quæ latere vitia ſua exiſtimando, aut etiam moderate caſtigata ſentiendo, iterum peccare pudeat: eadem publicatis delictis ſuis, aut acerbius punitis, verecundiam metumq; abjiciant, & tamquam gravius nihil paſſura, frænum cupiditatibus laxent.*

Honorum insolentiã non appetentem.

LXII. *Hac ego te moderatione circa delicta hominum verſari: at eumdem in ornandis recte factis immodicum profuſumq; volo. Nam ut ibi manſuetudine tua quoſdam à peccando avocabis; ita hic omnes ad officii virtutiſq; curam beneficiorum magnitudine pertrahes. Neq; vereare, ne quando te pecuniæ deficiant, aut alia, unde benefacias (qui enim poſſit tot terrarum atq; marium Imperatorem?) & ego ante timuerim ne deſint digni quibus des: neq; ut malam tibi gratiam ſic habiti referant. nullum enim tam agreſte ac ferum eſt ingenium, quod non, ut alia vincula ſpreverit, duobus his ſit domabile: ſi nempe nec injuriam patiatur, & beneficia ſentiat. Propemodum exegiſſe videor, qualem adverſus varia cæterorum genera te gerere debeas; reliquum eſt, ut ediſſeram, quemadmodum verſandum in his, quæ ad te pertinent, ſentiam. In univerſum recipere nullos honores à Senatu aut quibuſcumq; delatos debes, qui verbis aut rebus aliquid habeant inſolitæ arrogantiæ. Nam ceteris quidem à te profecti honores ornamento ſunt: tibi vero quid dari poteſt iis quæ habes auguſtius? Quin & adulationis ſuſpicionem vix effugit, quidquid imperanti decernitur. nec enim aliter decreturos fuiſſe creditur: eodemq; rem redire, atque ſi ſibi ipſi princeps iſta gratificetur, non modo nullum inde relaturus decus, ſed ludibrium ultro debiturus.*

Præcipue divinorum.

LXIII. *Tu vero egregiis factis augere famam memento: ſtatuas vel aureas, vel argenteas poni veta. magnam enim illæ impenſam poſtulant; & ubi vixeris avaritia aut neceſſitate ſuperſtitum conflabuntur: tuum opus ſit benefaciendo tibi in animis tuorum pulcherrimas fabricare imagines, quas nulla aut hominum, aut temporum injuria corrumpat. Sed neq; templum extrui tibi ſine: præſtat in*

Digitized by Google

res neceſſarias ejuſmodi ſumptus comparcere. magnas enim divitias rectius pauca erogando, quam multa accipiendo paraveris. Sed neq; divitiæ gloriam hominibus, quin imo virtus conciliat: quæ multos in par diis faſtigium repoſuit. at ſuffragiis mortalium deus nemo factus eſt. Igitur recte atque ordine imperanti totus orbis ſacer erit, omnes urbes templa, omnes homines ſimulachra. nam ipſorum in mentibus cum gloria collocaberis. ſecus autem utentes potentia, nec honeſtant talia, licet omnibus in populis ponantur: ſed eorum augent crimina, quod tamquam trophæa quædam improbitatis eorum, & monumenta injuſtitiæ adſpiciuntur. & quanto diutius exſtant, tanto longiorem ipſorum efficiunt infamiam.

Atheos & præſtigiatores non eſse tolerandos.

LXIV. *Ergo ſi tibi veram immortalitatem proponis animo, & quæ dicta ſunt, hunc ad modum perfice: divinumque nomen ſemper & ubique ſecundum patrios mores cole; alioſque ut ita colant adige: novatores autem odio habe ac puni, non ſolum propter deos, quos qui ſpernunt, aliorum etiam contemptor eſſe neceſſum eſt; ſed quia nova introducentes multis ad peregrinos deſciſcendi ritus occaſionem præbent. Atqui ea licentia conjurationes, coitioneſque & ſodalitia procreat, res unius imperio mirum quantum inimicas. Sed neq; deos eſſe negantem ullum, neque præſtigiatorem toleraveris. Nam neque divinatio tollenda eſt; imo conſtituendi augures & aruſpices, qui à volentibus conſulantur. Magos autem penitus exeſſe oportebit. Id enim genus, aliquando vera, ſæpius falſa reſpondentes, ad rerum novarum cupidinem multorum animos erigunt. quin & philoſophos ſimulantium haud pauci eadem tentant: unde & illos quoque tibi cavendos eſſe judico. Nam ſi Areum & Athenodorum bonos ac boneſtos viros comperiſti, ne ideo ſimiles his credas quotquot ſapientiæ ſtudium profitentur, multorum ſæpe malorum & privatis & civitatibus auctores.*

Emiſſariis utendum, ſed his timere non credendum.

LXV. *Externos quod attinet, pacis te cupidiſſimum eſſe volo, contentumque præſentibus, ſed eumdem ad bella paratiſſimum. ita neque temere tibi quiſquam auſit inferre injuriam: & inferentem ſine moleſtia tua & mora ulciſceris. At quoniam habere tibi neceſſum eſt emiſſarios atque indices omnium, quæ ulla in parte Imperii tui remedium poſtulant, ne ignorata neglectaque damnum dent aut accipiant; his non eſſe credenda omnia memento. odiis, amicitiis, gratia, pecunia, aut, ſi negetur hæc petentibus, offenſa; ſæpe innocentes deferent, aut indignis patrocinabuntur. Adverſus horum inſidias nullum erit telum contatione utilius. nam etiam vera tarde credenti nullum inſigne detrimentum eveniet: feſtinantem eam facere continge, quibus deinde, quantumvis optes, mederi nequeas. In pretio equidem apud te eſſe libertorum tuorum cæterorumque domeſticorum optimum, & fas, & opus eſt; eaque res tibi quum ornatui, tum emolumento erit. Cæterum nemini tam prægravis potentia eſto, ut per ejus licentiam aut luxuriem tu reprehenſionibus obnoxius vivas.*

Libertos coercendos.

LXVI. *Omnium enim quæ illi fecerint, penes te aut laus, aut culpa reſidebit: quod nihil ab his fieri exiſtimabitur, quam quod tibi probari intellexerint. Potentiſſimos igitur eorum, neq; injuriam facere cuiquam, neq; calumniam ſine: at eos hoc etiam crimine libera, ne, tametſi non noceant, nocere tamen poſſe exiſtimentur. Tenuiorum injurias ſummis viribus defende: querelis tamen eorum fidem adhibere ne propera: ſed rem ipſam attentius ſcrutare, neque ſuſpicionibus*

Digitized by Google

Princeps ſubditis exemplum debet.

indulgens in potentiorem; neque in humilem miſericordiæ. Ex omni autem hominum genere bono atque utili operi intentos honora: inertes aut pravam induſtriam exercentes odiq habe: ſic ad illa præmio invitati, ab his pœna deterriti, & rem familiarem curabunt melius, & tibi publicis in neceſſitatibus utiliores erunt. Pulchrum etiam erit privatorum minui lites, easque quam celerrime componi. Honeſtiſſimum autem, populorum compeſcere impetum, & quoties forte pro Imperii ſalute ac fortuna ſuſcipiendis votis, aliquos facere quid aut impendere præter vires cogunt, id inhibere.

Peccatis non eſſe dandam veniam.

LXVII. *Simultates autem eorum & æmulationes prorſus exſcindendæ ſunt, neque ſmendum, aut cognomina nova, aut alind quid ad diſcordias commovendas idoneum. Facillime vero in his & aliis obſequium tibi privatim publiceq; præſtabitur ab omnibus, modo nemini veniã conſtituta tua tranſgrediendi unquam dederis. nihil enim æque diſſolvere natum eſt,* etiam *bene apta atq; coalita, atque hæc inæqualitas. Imo ne rogari quidem patere, quod concedere nolis. Sed hoc ipſum gnaviter tenere pugna, ne quiſquam quidquam rogare auſit eorum, quæ prohibueris. In omnibus autem negotiis tibi conſulo non abuti poteſtate; nec imminutionem putare imperii, niſi ſemel omnia ſimpliciter quæ poſſis & facias; ſed quo tibi expeditius eſt agere quidquid velis: eo diligentius expende, quid fieri deceat, ſemperque rationem à te factorum repete, recte an ſecus egeris; & qualia facta hominum amor, qualia reprehenſio ſequatur; ut iſta facias, hæc vites.*

Principem debere facere quæ ſia fieri velit ab aliis.

LXVIII. *Non enim quia nemo te ad judicium vocat, idcirco exiſtimabis licere tibi, quidquid libeat: nec exſpectes donec ita aliquis inſaniat, ut palam tua tibi vitia exprobret. Id enim vix quiſquam, etiam intolerabili affectus injuria fecerit. contra enim eſt, & plerique poſt injuriam gratias agunt potentiori, nihil æque caventes, quam ne ſuccenſere videantur. Sed Principem animos ſuorum non tam ex verbis cujuſque æſtimare convenit; quam ex reputatione eorum, quæ penitus eum ſentire ſit probabile. Hæc agere te pervelim nimirum, Cæſar; atque his ſimilia. multa enim præterit, quod cuncta ſimul uno ſermone comprehendi non poterant. At unum in quo cenſeas eſſe omnia, quæque dicta, quæque prætermiſſa ſunt; ſubjiciam: ſi qualia ab aliis fieri velis, ipſe ſponte facias. neque peccabis in ulla re, & omnia recte ac proſpere geres. Hæc erit jucundiſſima eadem atque tutiſſima regnandi ratio. Qui enim fieri poſſit, quin te omnes ut patrem & ſervatorem intueantur ac diligant; ſi te viderint modeſtum, integrum, bellicoſum, pacificum: non contumelioſum, non avarum: & in tanta potentia civiliter viventem?*

Innocentia malorum præſidium ſecuritatis.

LXIX. *Quis enim ferat, incubantem divitiis, atque ab aliis exigentem tributa? voluptatibus deditũ, at aliis labores injungentem ac moleſtias? Hæc ſi præſtiteris, in tua innocentia maximum habebis præſidium ſecuritatis: nec ſuccenſebit tibi quiſquam, crede mihi, nec inſidiabitur. Hæc autem ubi obtinueris, beate ut vivas, neceſſum erit. quid enim ſuavius, quam per virtutem omnium humanorum bonorum fruitionem adeptum, ea dilargiri aliis etiam poſſe? Hæc igitur, & quæ dixi cętera, tecũ ruminatus, ſequere ſententiam meam, neq; Fortunã, quæ te ex omnibus delectũ ſummæ rerũ impoſuit, abaliena. Si vero tibi Regis*

Digitized by Google

appellatio Romanis odioſa diſplicet, vim amplexus, ſub nomine Cæſaris eadem omnia ages. aut ſi aliud mavis, id quoque dabitur, ſive Imperatoris, quod prius eſt delatum patri tuo: ſive quodlibet aliud ità comparatum, ut aliquo vocabulo cæteras poteſtates præmineas, Regni omnibus bonis, citra invidioſum ejus nomen potiaris.

Virgilii ſententia. Dio lib. 52. Virgilii vita.

LXX. Ubi finem dicendi Mæcenas fecit, actis utrique gratiis Cæſar, *quod accurate libereque dixiſſent ſententiam, ſe conſideraturum* oſtendit. Eo tempore P. Maronem poëtam, per Mæcenatis commendationem inter familiares Cæſaris receptum, interrogatum ab eo inter diverſas ſententias fluctuante, *expediatne privato Rempublicam occupare, ſi caſus detur?* ajunt hunc in ſenſum reſpondiſſe: *Quicumque hactenus Romæ rerum potiti ſunt, ita ſe geſſerunt, ut ſeque & cives magno in timore vivere, perpetuiſque ſuſpicionibus cogerent. At ſi quis exoriretur & gratus à principio civibus, & quem ſibi juſte præfuturum confiderent; ejus imperium ipſi populoque perinde jucundum ac ſalubre fuerit. Tu igitur, ſi quemadmodum inſtituiſti, juſtitiam atque liberalitatem conſtanter amplecteris, te dominari & tibi conducet & orbi.*

Quæſitum an probabilis ſit iſta de Virgilio narratio. Macrob. in Mæcen. c. 14.

LXXI. Sane ſunt qui tum propter auctoris obſcuritatem iſta rejiciant, tum quia nimis abſurdum putant, de tantis rebus requiſitam poëtæ ſententiam credi. Sed ille, quiſquis eſt Virgilianæ vitæ ſcriptor, non finxiſſe hæc, verum ab antiquioribus tradita narrare videretur. & qui Magno Alexandro tam aſſidui conſiliarii vicem Homeri operâ circumgeſta meminerunt; non admodum mirabuntur Virgilium Auguſto, qui neque ſe infra Alexandrum forte, neque Romanum vatem infra Homeri gloriam poneret, idoneum viſum, cujus ſententiam in re difficili exquireret: fœcundo ingenio virum, & acri perpetuaque meditatione rerum humanarum exacti judicii: quod uſus etiam, multa videndo ac audiendo quotidie, multa legendo confirmaret.

Hiſtoriarum lectio quantæ ſit utilitatis. Henr. Steph. in orat. de bello Turc. perſeq.

LXXII. Ex quibus hiſtoriarum maxime lectio quantum valeat, Imperatoris Alexandri conſuetudo declaravit, qui ad deliberationem de re militari literatos etiam in primis qui hiſtoriam norant, utiliter adhibere conſuevit. Non tempero mihi, quin fide minime incerti auctoris, non abhorrens præſentibus exemplum ex recentiori ætate adſcribam. Avorum memoria Briſſacus Gallicæ militiæ magiſter, præceptorem liberorum Buchananum poëtam habuit. Accidit, ut conſilium de rebus bellicis agente Briſſaco, Buchananus in contiguum ei loco cœnaculum neſcio quid imperaturus famulis deſcenderet. Ibi forte verbis aliquot exceptis, nutu atque murmure ſententiam repudiabat, quæ tum communi omnium conſenſu erat comprobata.

Exemplo Buchanani comprobatur. Dio. lib. 52.

LXXIII. Riſus eorum qui hoc viderant, Briſſacum movit, ut cauſſam ejus inquireret: intellectaq; re, vocari Buchananum, & *expromere* juberet *intrepide, quid igitur ſibi videretur*. Tum vero inter multorum ſtipendiorum duces, *ita diſſeruiſſe eum* ferunt, *cauſſaſque arguendæ prioris ſententiæ protuliſſe tam efficaces, ut ea rejecta, conſilium ejus univerſi ſequerentur*. Sed ad hiſtoriam redeo. Cæſar probata Mæcenatis ſententia, non tamen tanta ſimul movenda ratus, quædam ſtatim inſtituit agere; plura ſucceſſu temporis introduxit: nonnulla & ad ſequentium Imperatorum curas tranſmiſſa ſunt. Quibus in rebus omnibus Agrippa per ſtrenuum & fidum adminiſtrum exhibuit quamquam in alia ipſe ſententia fuiſſet.

Digitized by Google

Imperatorum Rom. initium
Hiſt. Miſc. 7. 11.
Dio.
Tacit. 1. 9. 3.
Suet. Aug.

LXXIV. Ab hoc igitur tempore res Romana ſub unius arbitrium, firmo & in multas inde ætates duraturo inſtituto rediit: quam ſub *Imperatoris* vocabulo regendam ſibi Cæſar cenſuit. Erat ea vetus etiam appellatio; ſed nuper occultari ſub ea Regii imperii titulus cœperat, quum id prænomen Dictatori Cæſari, liberiſque ejus decerneretur. Neque omiſerunt propterea Romani mox principes, ob victorias etiam priſco more Imperatorum accipere appellationem: quemadmodum & hic Cæſar, qui mox cognominatus *Auguſtus* eſt, *Imperatoris nomen ſemel & vicies recepiſſe* legitur. Cenſuram deinde, ſed ſine Magiſtratus honore collega M. Agrippa exercuit; Senatum ex conſilio Mæcenatis ordinaturus.

Cæſar Senatū ordinat.
Suet. Auguſt. 35. 1.
Plut. Ant. c. 20
Vell. 2. 89. 4.
Dio.

LXXV. Multi enim Equites, atque etiam ex inferiori plebe, civilium armorum turbulentia intruſi in Senatum erant; adeo ut ſupra mille numerarentur. Complures poſt necem Cæſaris, tamquam ex commentariis ejus, per gratiam aut præmium Antonius adlegerat. hos contumelioſa appellatione vulgus *Ocrinos* vocabat; quod iis nomen fuerat, qui dominorum teſtamentis manumittebantur. Hæc depelli dedecora publicæ dignitatis intererat: tam multos offendere audaces homines ac injuriam haudquaquam æquo animo laturos periculoſum habebatur. Media excogitata ratio eſt, monuitque Cæſar univerſos, *ut ſuæ quiſque conditionis atque vitæ judicem agens; ubi ſe hoc loco indignum reperiſſet ſponte abeundo Cenſoriam notam lucrifaceret.*

CXL. Senatu moventur.
Sueton.
Dio. lib. 55.

LXXVI. Iis diebus lorica ſub veſte tectus, accinctuſque pugione præſediſſe creditur, decem robuſtiſſimis ex amicorum cohorte Senatoribus ſellam ejus circumſtantibus. & ne ſic quidem admiſſum quemquam Senatorum, niſi ſimul, & excuſſa veſte, ne ferrum occultaretur. Quinquaginta viris perſuaſum eſt, ut ſemetipſos excuſarent: idque exemplum animos Cæſari defenſionemque dedit, alios etiam centum quadraginta parem ad modeſtiam adigendi. Neutros notari viſum eſt: poſteriorum tamen nomina publice propoſita: prioribus quia non repugnaverant, hic quoque pudor remiſſus; indultumque, ut lato clavo retento, ſpectandi in orcheſtra publiceque inter Senatores epulandi jus haberent.

Cæſaris in Senatu recenſendo modeſtia.
Suet. Aug. c. 54.
Dio. lib. 52.
Monum. Ancyran.
Tacit. 12. 25. 2.

LXXVII. At Q. Statilium Tribunum plebis deſignatum, à gerendo magiſtratu licet invitiſſimum, Cæſar arcuit. In Senatu deinde recenſendo, probatiſſimi cujuſque arbitrio rem commiſit, ut vir virum legeret: nec offenſum ſe oſtendit, quum Antiſtius Labeo M. Lepidum hoſtem olim Cæſaris, tunc exſulem nominans, interrogatuſque à Cæſare, *an eſſent alii digniores? ſuum quemque judicium habere* reſpondiſſet. Duos in Conſularium numerum retulit, C. Cluvium, C. Furnium, quia deſignati, quod ab aliis præveniebantur, Conſulatum gerere nequiverant. Patricios etiam juſſu populi & Senatus, ex lege L. Sævii qui parte ſuperioris anni Conſul fuerat, adlegit: quod civilibus bellis, quæ nobilitatem maxime petunt, multæ primariæ familiæ defecerant. nec tamen carere patriciis Reſpublica poterat; quod more majorum multi ritus, niſi per hos obiri recte nequibant.

Senatoribus abire peregre vetitum.
Tac. 12. 23. 1.
Dio. App. Punic.

LXXVIII. Sic recenſito conſtitutoque Senatu, peregre abire quemquam injuſſu ſuo vetuit, idque diu poſtea ſervatum: niſi quod in Siciliam prius, deinde Galliam Narbonenſem ad res ſuas inviſendas libera conceſſa eſt profectio, his ſaltem qui oriundi indidem prædia in illis provinciis haberent. donec omnibus id

promiſcue Theodoſii & Valentiniani lege permiſſum eſt. Inter hæc revolventi patris commentarios oblatum eſt conſilium Carthaginem deducendæ coloniæ. Id tum quoque ratus opportunum fore, propterea quod violentis Lepidi ludibriis, magna parte priorum colonorum abducta, ſublatum jus coloniæ videbatur. Igitur Statilio Tauro iterum Africæ pro conſuli ſcripſit, ut *mœnia inſtauraret, frequentaretque habitatoribus*.

LXXIX. Igitur ad tria ferme millia colonorum Romanorum, quæ miſſa ex Sicilia fuerant, aliam ex vicinis oppidis coactam multitudinem adjecit. Sub hæc tempora Commagenæ Rex Antiochus evocatus à Cæſare, atque in Senatu cauſſam dicere juſſus, ſupplicio interiit: quod legatum à fratre Mithridate, quocum lis erat Antiocho, per fraudem occiderat. Et ne quid ex traditis prætermittatur, tunc etiam Capreæ patrimonio Cæſaris, inſtituta cum Neapolitanis permutatione acceſſerunt, quam inſulam haud maximi pretii, poſtea ſeceſſus Tiberii Cæſaris nobilitavit. Ab iiſdem Neapolitanis Leucogæum collem redemit, adſignatis ex fiſco ſuo vicenis millibus annuis; deditque colonis quos Capuam deduxerat, alicam ſe conficere poſſe ſine creta, cujus ille collis vim maximam habet, negantibus. Hæc ferme quinto Cæſaris Conſulatu geſta reperi.

Commagenæ Rex Antiochus ſupplicio adficitur. Appian. Dio. Plin. 15. 11.

LXXX. Sexto deinde, cujus collegam M. Agrippam eſſe voluit, ad priſtinæ Reipublicæ ſpeciem quum alia multa redegit, tum etiam diviſis cum Agrippa faſcibus; quum abiret magiſtratu ſolemne jusjurandum adhibuit. Agrippam autem aliis etiam honoribus æquare ſibi ſolitus, ſororis elocata filia adfinitate junxit; & quoties una ad exercitum eſſet, ſimili ſecum tabernaculo uti, unaque ſecum dare ſignum juſſit. Tum autem temporis cenſum una peregerunt populi, luſtrumque poſt annum alterum & quadrageſimum à L. Gellio Cn. Lentulo Cenſoribus Cenſoria poteſtate fecit, quo luſtro cenſa ſunt civium Romanorum quadragies centena ſexaginta tria millia.

Urb. cond. an. 725. Cenſus actus. Dio. lib. 53. Eutropius. Caſaubon. Exercitat. 1. 33. Lipſ. Elector. 1. 27.

LXXXI. Princeps Senatus ipſe lectus eſt, ut formam antiquæ Reipublicæ oſtentaret: id enim contentiſſimo ſtudio affectabat Senatus. Tum etiam templum Apollinis olim inchoatum, ex Lunenſi candido marmore perfectum eſt: multis gradibus ſublime. Ipſius numinis effigiem Scopas olim celebris artifex fecerat: id in eo templo poſitum. lucus inſuper additus, & porticus cum bibliotheca Græca Latinaque. Inter alia donaria Marcellus Octavia genitus dactyliothecam ibi conſecravit. Ludos etiam Actiacos cum Agrippa tum edidit Cæſar, quibus pueri virique patricii certaminis equeſtris ſimulachrum luſerunt, idque deinceps ludicrum in multas ætates per quinquennia celebratum eſt, quatuor Sacerdotum collegiis, Pontificibus, Auguribus, Septemviris, Quindecimviris, per vices curantibus.

Templum Apollinis. Dio. Velleius. Serv. Æneid. 6. 96. & 8. 720. Suet. Aug 29. Ovid. Triſt. 3. 1. 59. Plin. 36. 5. 59.

LXXXII. Gymnici quoque ludi, quum ſtadium in Campo exſtitatum è materia eſſet, dati, & in arena capti bellis proximis depugnarunt. Has etiam populi voluptates, queis compluribus diebus exhilaratus eſt, diffindi valetudine ſua non paſſus Cæſar, Agrippæ ſuas quoq; vices demandavit. Sumptus adhæc tamquam ex familiaribus fiſcis præbuit non ex ærario: quin eo quoque pecuniam ex arca ſua quaſi mutuam ſine uſura daturus intulit. Et quo meliori fide pecunia publica tractaretur, curam ærarii à Quæſtoribus Urbanis ad Prætorios Prætoreſque tranſtulit, quorum è collegio binos quotannis Senatus deligeret; forte pro-

Fiſci Cæſaris & ærarii differentiæ. Suet. Aug 36. 1 Tac. 13. Velleius.

Digitized by Google

pterea duobus ad priorem Prætorum numerum additis, ut deni crearentur.

Liberalitas Cæſaris. Dio. Monum. Ancyr. Suet. Auguſt. 32 4. Hiſtor. Miſcell. Tacit. 13. 23.

LXXXIII. Ipſe magnitudine opum liberaliter diffundens beneficia, frumentum accipere ſolitæ plebi quadruplum admenſus eſt. & quum frequenter tale munus populo daret, medimnum nunquam minus quinquaginta & ducenta millia diſtribuit. Senatorum etiam quorumdam paupertatem juvit: ne ut ſæpe factum erat, Ædilitatem petere vererentur. eaque onera Prætoribus duobus, majora quidem Urbano, ut ſolebat, cętera ei qui inter peregrinos juriſdictionem eſſet ſortitus, accreſcerent. Urbanum autem Prætorem, & tum & poſtea ſæpius ipſe ſine ſorte conſtituit. Sponſiones etiam Reipublicæ factas ante prœlium Actiacum, exceptis quæ pertinerent ad ædificia, remiſit: & præcipuam calumniandi materiam, tabulas veterum ærarii debitorum, exuſſit.

Cęſar uno decreto omnia ante Sextum ſuum Conſulatum à ſe & collegis conſtituta abolet. Monum. Ancyran. Tac. 2. 28. Marianus. Dio. Urb. cond. an. 726. Imperium deponere velle fingit.

LXXXIV. Ægyptia ſacra quamquam in Urbem non reciperet, aliorum tamen religioſus cultor, plurimum templorum curam egit. & conditorum poſteros ad majorum recolenda monumenta hortatus; quibus nulli aut parum locupletes curatores erant, ipſe refecit; laudabili quidem modeſtia, ſub priorum auctorum titulis, ſine ulla inſcriptione nominis ſui. Poſt hæc ingenti conſilio, ut omnia deinceps meliora ſperarentur, & quidquid antea iniquius decretum factumve eſſet, collegarum improbitati, aut temporum neceſſitatibus adſcriberetur: omnia quæ ante Sextum ſuum Conſulatum conſtituta eſſent, uno decreto abolevit. Igitur quum ob hæc laudibus omnium in cœlum ferretur, ſeptimo Conſulatu ſuo, & M. Vipſanii Agrippæ tertio, aliud præbere civitati magnitudinis ſuæ documentum ſtatuit; per ſimulationem imperii deponendi hoc agens, ut rogatus & coacto ſimilis poteſtatem retinens, eam deinceps juſti Regis inſtar in volentes exerceret.

Oſtendit opes ſuas eſse optime fundatas.

LXXXV. Igitur præparatis ex ordine Senatorio idoneis, Curiam ingreſſus; hanc de rebus ſuis orationem de ſcripto recitavit. *Sat ſcio, Patres Conſcripti, vix mihi credituros eſſe pleroſque veſtrum; id nimirum molienti, quod forſan illorum nemo facturus eſſet. præſertim quia potentiorum fortunam ſequi ſolitus livor, eorum de ſe verbis atque promiſſis plerumque fidem abrogat. Quapropter ego talia prolaturus metuendum etiam haberem, ne pro vano, ut fit, & impoſtore traducerer; niſi factis ſermonem continuo ſequuturis, etiam iniquiſſimas calumnias repellere poſsem vellemque. Idcirco in ſimplici certoque meæ mentis habitu, nullis verborum ambagibus utar. Non dubito, quin præclare intelligatis omnes, ita fundatas opes meas eſse, ut retinere mihi imperium quam deponere ſit facilius. Quidquid umquam adverſus me conſtitit, armis aut manſuetudine mea domitum eſt: adjutores mei mutuis meritis, & communione conſiliorum operumque arctiſſime conjuncti, neminem ſperare res novas, ne dum moliri, patiuntur. Sed fac eſse qui auſit. quid igitur timebo, maximos pugnaciſſimoſque habens exercitus, eoſdemque fideliſſimos: inſtructus pecunia, ſociis, & quid multa? veſtra ſubnixus populique Romani benevolentia, qui me præeſse rebus communibus non ſinitis modo, ſed jubetis.*

Sed nec dimicaſse imperii cupidine.

LXXXVI. *Iſtud igitur Imperium, quod invito nulla vis ademerit, ego ecce. quod mihi Reipublicæque bene vertat, lætus lubenſq; depono. Eant poſtea qui tot ab annis me dimicaſſe pro mea potentia muſſant: quærantq; ſibi credituros. Ego enim protinus poteſtatē omnē, Urbē, Italiā, exercitus, provīcias, quaſq; accepi à vobis, quaſq; adjeci prio-*

prioribus à me confectas, veſtrum in arbitrium transferens, validiora mei animi teſtimonia produco, quam ut ulla calumniantium malignitate convellantur. Ne tamen à me tot ærumnas laboreſque ac diſcrimina, temere ac ſine cauſſa ſuſcepta putetis; ulciſci patris mei (fatebor enim) indignam necem volui: ſimul eripere Rempublicam ex tam longa malorum ſerie, quæ & diu ante cæperant, neque deſitura umquam, niſi vi ac armis victa, videbantur. Atque utinam vel quieta Reipublicæ tempora fuiſſent; vel ea ſaltem mala quæ curari conſuetis remediis poſſunt: quanto maluiſſem ſub legum imperio adverſus hoſtes experimenta virtutis edere!

Sed ut imperium et libertatem populi R. ſervaret.

LXXXVII. *Sed quando eo deventum erat, ut ſine adoleſcentuli opera populus Romanus nec imperium ſervare nec libertatem poſſet: ſuper annos prompte alacriterque ſuſcepi negotium, idque diis faventibus ſupra vires feliciter perfeci. Quo quidem in opere, dum veſtris commodis patriæque conſulerem, nullus me labor, nulla hoſtium minæ deterruerunt: non amicorum preces, non factionum timor, non adverſariorum amentia me dimovit ab inſtituto, quominus corpus animamque perpetuo pro vobis periculo exponerem; eaque facerem ac paterer, quæ apud conſcios ac memores referri nihil attinet. Quando igitur & ego propoſitum tenui, & vos mea opera ſalvi concordeſque agitis; & nunc demum poſt tot annorum contentiones populus Romanus certa firmaque pace ac conſenſione fruitur: etiam libertatem atque Rempublicam recipite, atque ſecundum leges more majorum gerite. Hæc à me dici fierique minus mirabimini, ubi recordatione & comparatione præteritorum adverteritis, eodem ab animo hæc proficiſci, unde prior profecta eſt lenitas & à negotiis & honoribus niſi neceſſariis abſtinentia; unde & ex omnibus quæ mihi decreviſtis, nihil inſolens aut publicæ libertati grave recepi.*

Conſilii ſui cauſſas exponit.

LXXXVIII. *Sed neque judicium meum accuſaveritis, qui tanto Imperio, nulla nec re cogente nec homine, ſponte abſiſtam. magnas conſilii hujus atque præclaras cauſſas habeo. Nam ſive jus reſpicias; nihil eſt æquius, quam res veſtras arbitrio maxime veſtro adminiſtrari: ſive utilitatem, & mihi conducere arbitror, ut curis invidiæque & inſidiis me ſubtraham; & vobis, quibus jam licet libere temperanterque ac concorditer adminiſtrare Rempublicam. Quod ſi gloriam quoque intuemur (cujus cauſſa multi pericula non ſuſtinent modo, ſed expetunt) quidquam ne poterit eſſe honeſtius? quam ultro abdicanda poteſtate, quæ meliorem orbis terrarum partem continet, approbare generi humano animum fortuna majorem: qui ſui juris & rerum arbiter, & parare magna imperia & regere norit: & ſuo arbitratu deponere. Igitur ſi quis forte veſtrûm ab alio talia ſentiri dicique vere poſſe non credat; at ſaltem à me credat poſſe. Quippe quum enumerare plurima mea patriſque mei merita in promptu eſſet, propter quæ non injuria ſupra cæteros quoslibet nos amatis atque extollitis: tamen nihil eſt quo æque gloriandum putem, quam quod ſummam poteſtatem à vobis oblatam, & ille non accepit, & acceptam ego dimitto.*

Maxime gloriam inde ſequuturam.

LXXXIX. *Cum hoc enim facto quis aut Galliam ſubactā comparet, aut Myſos Ægyptioſq; domitos; Imperiique fines non Rheni fluentis, non Iſtri, ne Oceani quidem objectu coërcitos? Fateor hæc equidem tanta eſſe, ut antiquorum gloriam*

haud dubie vincant: ea tamen huic modeſtiæ noſtræ longiſſime cedere judico! Cui equidem nec civilia bella confero, quum ex aliis alia magno terrore ſurgerent, ita feliciter confecta, victoriamque clementia temperatam; ut nihil aut conſtantius aut melius in ejuſmodi tempore, ne optare quidem liceat. Unum hoc non morem modo, verum etiam ingenium humanum egredi aio, quod duo Cæſares, quum poſſemus imperare nolentibus, etiam volentibus imperare noluimus. Si igitur magnis animis & quærere gloriam, & uti quæſita conceditur, quid eſt quod mihi præſtare mortalitas ſplendidius celebriuſque poſſit? Ut enim de patre ſileam, quis animi magnitudine contendere mecum auſit, qui tanta rerum omnium licentia, tot terrarum, tot marium imperio, firmiſſimis exercitibus, immota domi pace, ſtudiis procerum, benevolentia populi, tantis opibus cupide caream, majorem in memetipſo mihi felicitatem eſſe repoſitam ſentiens?

Oſtendit cur hactenus retinuerit imperium.

XC. *Fuit mihi cum quibuſdam ſuperiorum temporum claris viris honeſta contentio; nec dignum his temporibus, quæ me genuiſſent, nec honeſtum nomini Romano credidi; ſi olim quidem Horatios, Mutios, Curtios, Reguloſque ac Decios, horumque ſimiles Reſpublica noſtra producere potuiſſet, nunc velut effæta ſenio, & nullis ad nobilem nixum viribus, nihil proferre poſſe priſtinam gloriam decens crederetur. Ut tamen me non abjicere Reipublicæ curam, ſed ponere appareret, non ita feſtinavi decedere, ut improbis hominibus rapiendam poteſtatem in medio relinquerem. Vobis illa, Patres Conſcripti, vobis deſtinatione mea conſilioque traditur, quos virtute atque ſapientia cæteros excellere cognovi. Priuſquam enim inſanorum hominum licentia, quam tot laboribus vix depuli, rem Romanam diripi convellique paterer, aut millies morerer, aut, quod minus etiam optandum puto, perpetuo imperarem. Vos igitur hoc à me translatum onus, ut bonis civibus & Reipublicæ ſtudioſis dignum eſt, excipite; mihique hanc veniam date; ut tot exantlatis laboribus defatigatum animum, totque morbis vexatum corpus, aliquando per honeſtum otium recreem; ſimul invidiam ac odium excutiam, optimis quibuſque non niſi cum imperio declinandum.*

Nunc autem ſecuritatis quoque ſuæ cauſſa poſiturum.

XCI. *Etiam inſidiis me petitum eſſe ſcitis: iniquis profecto. Sed tanto magis exire locum propero, tanta pericula ne merentibus quidem afferentem. Hæc igitur ratio probanda erit omnibus, quæ & mihi ſecuritatem cum gloria, & utilitatem Imperio affert; quanto certe melius eſt, junctis plurium conſiliis, quam unius nutu adminiſtrari. Quæ quum ita ſint, unam hanc pro tot laboribus ab uno quoque veſtrum gratiam expeto, voſque rogo, ne mihi quietiorem poſtmodum acturo vitam invideatis. Non imperare tantum, ſed & parere (mihi credite) ſcio: nec enim cuiquam præcepi, niſi quod imperante alio mihi quoque faciundum exiſtimaſſem. Equidem ſi pro mea conſcientia, veſtroque favore fingere mihi futuram conditionem licet; ſine metu, ſine periculo privatam inter vos acturus vitam videor; ſi quid ſecus accidat, (nec enim unus homo tot confectis civilibus bellis, toties aſſerta contra voluntatem multorum Republica, vitare offenſas omnium potuerit) bene habet: mori potius ante tempus privatus cupio; quam Regium imperium in cives meos diutiſſime obtinere.*

Senatui præcepta dat imperandi.

XCII. *Quid enim evenire mihi ad laudem efficacius poſset, quam inter-*

Digitized by Google

factum me non ob aliud in privata conditione ferri, quam ne in Regno quemquam interficere cogerer? Et pro brevi vita ſempiterna mihi gloria, cum ultione publica contingent. quemadmodum & pater meus cæleſtes honores adeptus eſt, percuſſores ejus fuga, morte, infamia pœnas dederunt. Mortales equidem omnes ſumus: ſed quam natura negavit immortalitatem bonis factis, vitæque conſentanea morte nanciſcimur. Hac igitur ſpe atque fiducia, reddo vobis Rempublicam, Patres Conſcripti, quam ſic accipiatis velim, ut neque mole curarum terreamini; neque facilem atque perfunctoriam rerum tractationem fore cogitetis. Quid autem vetat me de partibus quoque nobilioribus præcepta vobis quædam tradere, quid fieri expediat, ipſo operæ uſuque, niſi quid fallor, edoctum?

XCIII. *Principio igitur leges immutabili obſervantia colite. plurimum in hoc uno utilitatis eſt, & felicius agunt civitates, quæ leges etiam aliqua parte vitioſas reverentur, quam quæ ſemper aliquid mutantes, delectari magis emendandis legibus quam emendatis uti videntur. Nec publice tantum auctoritatem earum defenderitis, ſed ipſi quoque domi, ſermonibus, actionibuſque omnibus ſequimini. Provincias pace belloque regendas optimo cuique atque peritiſſimo mandate citra invidiam & privatæ rei ſtudium, quod apud probos & prudentes utilitate publica vincitur. Honores pœnaſque pro merito cujuſque repræſentare memineritis. familiaria bona, ſi neceſſitas poſtulet, pro publicis habere ne contemini: publicis autem haud ſecus atque alienis abſtinete. veſtra graviter tuemini: aliena ne concupiſcite: ſociorum ſpoliis ac contumeliis abſtinete: hoſtes injuria ne provocate; provocati ne timete. arma ſemper in manibus ſunto; ſed hæc nec in vos ipſos invicem, nec in quemquam pacatum vertitote. Milites alendi vobis erunt, ne aliis inſidiari neceſſitate adigantur: at iidem & cohibendi, ne quid mali per audaciam laſciviamque cuicumque inferant.* — Ut publice defendant leges, privatim ſequantur.

XCIV. *Sed quid ego longo ſermone quæ ſint facienda vobis exſequor? ex his enim quæ dicta ſunt, etiam cæterorum rationem quæque agenda vobis, quæque vitanda erunt, haud difficulter collegeritis. in hoc igitur uno præceptoque votoque finiam, ut ſic gerentes Rempublicam felices ipſi ſitis, & mihi gratiam habeatis, cujus opera ex miſerrimo ſtatu provecti infeliciſſimum fueritis; ne forte (quod abſit, aberitque) gubernationi rerum impares & mihi pœnitentiam injiciatis conſilii mei, & populum Romanum novis iterum periculis & bellis implicetis.* Hæc oratio non aliter atque pro magnitudine expectatæ rei audientium animos vario motu perculit. pauci mentis ejus conſcii ex compacto adſtipulabantur: cæterorum credentium dictis aut diffidentium à diverſis cauſſis par & admiratio & moleſtia fuit, illis animi magnitudinem, his artificia ſtupentibus, & alteris ægre ferentibus calliditatem Cæſaris, alteris eum abire poteſtate dolentibus. jam enim recordatione tot turbarum atque bellorum apud pleroſque tædium popularis ſtatus inceſſerat. hiſque non mutatio tantum Reipublicæ, ſed etiam auctor mutationis Cæſar diſplicebat. — Audientium hanc Orationem varii motus.

XCV. Cæterum nemo vera proponi putantium hæc prompte excipiebat; aliis minime gaudentibus hoc conſilio, aliorum gaudium occultante metu: neque — Cæſar exoratus imperium retinet.

fictam hanc atque ſimulatam modeſtiam exiſtimantibus arguendi voluntas aut fiducia aderat; omnium in eumdem vultum ſimileſque voces coacta adulatio eſt. Et orationem quidem laudabat nemo, pars quia rem non probabat; cæteri ne cupidius accepiſſe viderentur. Tantummodo frequenter adhuc recitanti occlamatum eſt: & ubi peroravit, certamen obteſtantium fuit, *ne Rempublicam ut unus ei rector munere deûm oblatus, deſtitueret*. Multa etiam paſſim argumenta ſuadentium hortantiumque ingerebantur: quibus quum aliquamdiu reſtitiſſet, ad extremum proditione ſua victus, imperium retinuit. Tunc inter magnam gratulantium lætitiam & alia decreta; & præcipue *duplex prætorianis ſtipendium, quo alacrius pro ſalute Principis excubarent*. Hac arte Cæſar infamiam potentiæ ſuæ detraxit, ut volentibus poſtea atque etiam obſecrantibus, invitus ipſe otiique cupidior imperare videretur.

Dividit cum Senatu provincias.
Senec. de Brev. vit. c. 5.
Dio. lib. 53.
Strab. lib. 17.

XCVI. Neque tamen aut res adeo incredibilis eſt, exſtitiſſe, qui pauciora quam poſſet, vellet; & præ ſe ferre perſeveravit hanc voluntatem Cæſar plurimis dictis ſcriptiſque. Nam & in epiſtola quadam, *otium ſuum non fore dignitatis expers, neque priori gloriæ inconveniens* pollicitus, hæc ipſa verba poſuit: *ſed iſta fieri ſpecioſius, quam promitti poſſunt: me tamen cupido temporis optatiſſimi mihi provexit, ut quum rerum lætitia moretur adhuc, perciperem aliquid voluptatis ex verborum dulcedine*. Interim ſive ut partem invidiæ declinaret, ſive ut curas levaret, negavit *ſe provincias omnes ſuſcipere regendas; aut quas ſuſcepiſſet, retinere perpetuo poſſe. in decennium tamen operam ſuam offerre Reipublicæ, ea tamen lege, ut ſi pacare citius omnia poſſet, celerius ei liceret abire poteſtate*. Diviſis igitur cum Senatu provinciis, ſibi inquietiores, in quibus bella erant, aut timebantur, recepit, ambigua æſtimatione, Reipublicæ cura hæc faceret; an ut relictis inermibus & obnoxiis, quidquid ubique militum ac armorum eſſet, ſecura potentia complecteretur.

Rectores quales conſtituti in populi provinciis.
Suet. Auguſt. c. 47.
Dio.

XCVII. Igitur Senatui Populoque Romano permiſſæ ſunt Africa, Numidiaque, & Cyrenaica regio, & cum Epiro Græcia, Dalmatia, Macedonia: præterea Bithynia cum Ponti proxima parte, ac Hiſpania Bœtica: tum ex inſulis Sicilia, Sardinia, Creta. Cæſar reliquam Hiſpaniam omnem, itemque Galliam Germaniaſque retinuit; cum Cœleſyria, Phœnice, Cilicia, Cyproque & Ægypto. Sed mox Cyprum populo reddidit Cæſar; Dalmatiam, ubi exortum bellum erat, recepit. ad eamdem formam diverſis temporibus aliæ quoque permutatæ provinciæ ſunt, ut ſuis locis refertur. Cæterum tum quidem cenſus utriuſque provincias à Senatoribus obtineri voluit; Ægypto dempta, cui Præfectum mittebat ex Equeſtri ordine. At in populi provincias annui magiſtratus exibant; ſorte diviſis provinciis; niſi quod extra ordinem multitudinis liberorum habebatur ratio, orbique patribus, & maritis cœlibes poſthabebantur.

Quales in provinciis Cæſaris.
L. r. de off. Procon.
Dio.
Strab. lib. 17.

XCVIII. Hos omnes eſſe Senatorii ordinis oportebat: eoque habitu ac cultu utebantur, non accincti gladio, non militibus ſtipati. *Proconſules* appellari placuit, latius extenſa ſignificatione vocis, ut non hos modo, qui ex Conſulatu iiſſent in provinciam, ſed Prætores etiam, quique eorum loco haberentur, comprehenderet. lictores his totidem, quot in Urbe ſolebant apparere, conceſſi. Et quamvis in ſua tantum provincia poteſtatem exercere poterant, inſignia tamen Urbem egreſſi ſumere, eademque donec in Urbem reverterentur, retinere juſ-

Digitized by Google

ſi. Sed initio duæ harum Conſulares appellabantur, Africa, dempto Jubæ Regno; & Aſia, quæ gentes intra Halym ac Taurum continebat: exceptis Gallogræcis, & nationibus Amyntæ parentibus, Bithyniaque ac Propontide. Decem reliquas Prætorias fecerat; Bœticam, Narbonenſem, Sardiniam adjuncta Corſica, Siciliam, Illyricum, Macedoniam, Achaiam, Cretam cum Cyrene, Cyprum, Bithyniam cum Propontide vicinaque parte Ponti. Suas item provincias à ſe uno delectis tradidit Cæſar, appellarique Legatos, etiamſi forte Conſulatum geſſiſſent, voluit. His non temporis ſed voluntatis ſuæ modo finiebat Cæſar poteſtatem: militari habitu cinctuque conſpiciendis, ut quibus in milites animadvertendi conceſſum jus eſſet: id enim ejus poteſtatis inſigne eſt, nec ab aliis uſurpatur.

XCIX. Senos autem lictores habebant, quotquot eorum non eſſent Conſulatu functi, atque hinc eis apud Græcos nomen fuit. Sæpe autem accidit, ut voluntate Cæſaris etiam Conſules Prætoreſque in magiſtratu ſuo provincias obtinerent. Idem tamen auctor fuit inſtituti, ne magiſtratus depoſito honore ſtatim in provincias mitterentur; ſed quinquennium ſaltem interponeretur. Et initio quidem, quamquam plures eſſent provinciis, tamen omnes ad ſortiendum admittebantur: poſtea propter quorumdam delicta, Cæſar eam quoque rem ſuæ poteſtatis fecit hactenus, ut ex omni numero totidem eximeret, quot provinciarum ſortes erant, eoſque ſortiri ſolos juberet. Poſtea & hic mos inolevit, ut ejuſmodi provincias Cæſar cui vellet daret, & quam vellet diu. quin & Equitibus Romanis quarumdam gentium aliquando commiſſa cura fuit. Hæc igitur tum ſunt conſtituta circa officium Senatorum, quibus in provinciales capitalis pœnæ poteſtas erat.

Magiſtratu functi non ante quinquennium in provincias mittuntur. Suet. Aug. 36. 1. Dio.

C. Mittebantur enim & alii in populi quidem provincias, quibus id juris non eſſet, ex Quæſtoribus ſorte ducti, aut proconſulum legati, quos rectius conſiliarios ab argumento vocaveris. Hos autem ſibi quiſque deligebat; Prætorii quidem ſingulos æqualis dignitatis, aut inferioris etiam: Conſulares vero ternos ejuſdem loci, quos Imperator probaviſſet. Sed & in Cæſaris provincias, in quibus plus una legione eſſet, Senatores mittebantur, quos legatos legionum appellabant. hos deligebat ipſe ex Prætoriis plerumque; nonnumquam Quæſtorios etiam, aut alio mediorum honorum functos adhibebat. Hæ ferme Senatorum functiones erant. At ex Equitibus, qui eorum tribuni militum, aut nuper in Senatu fuerant, aut alioqui præſtantiores ceteris habebantur, nonnullos mœniorum Romæ curatores, alios etiam in externis urbibus conſtituit. Ex eodem ordine procuratores, interdum & ex libertis ſuis, in omnes provincias dimiſit, reditibus colligendis certiſque faciendis impenſis: niſi quod à Proconſulibus provinciarum, quibus præerant, tributa cogebantur. His etiam procuratoribus, non ſecus atque Proconſulibus, mandata Princeps dabat: eoſque certis cum ſtipendiis emittebat, idque etiam in ceteris provinciarum rectoribus ſervari placuit. Antiquitus enim redemptores erant, qui Proconſulibus mulos & tabernacula, vaſaque, & omne aliud inſtrumentum publice locata præberent.

Legati legionum. Dio. Suet. August. 36 a Cic. in Piſon.

CI. Tum vero parare hæc è ſtipendiis ſuis omnes juſſi; has inſuper communes omnibus leges acceperunt, *ne quis delectum militum ageret: ne pecunias cogeret, niſi ex præſcripto: ne quis accepto ſucceſſore contaretur decedere, neve tem-*

Species eius Reip. & veteriſque forme. Liv. 42. 1. 6. Dio. Tacit. 2. 67. 1. Plin. 36. 4.

pus in itinere tereret, ſed intra trimeſtre utique in Urbem reverteretur. Hanc igitur faciem tum quidem temporis iſta receperunt. revera Regnum erat, & Cæſar militibus inſtructus & pecunia; etiam ea quæ reddidiſſe Senatui populoque videbatur, imperio obtinebat. Ærarium quidem publicum ab ſuo diſtinctum habebat: ſed par erat ei in utrumvis poteſtas, quæ nec rerum limitibus, nec temporum ſpatiis coërceretur. Nam tametſi dixerat iſta ſe tantum in decennium recipere, mox in aliud quinquennium, deinde iterum in decennium ei prorogatum imperium eſt; ita ut continuatis decenniis ad finem uſque vitæ in ſumma poteſtate perſiſteret.

Honores ab Senatu decernuntur. Pigh. Annal. Liv. Epitom. Hiſtoria Miſcella. 7. 11. Victor. de Cæſarib. c. 1. & ejus Excerpt. c. 1. App. lib. 2. C vil.

CII. Senatus tamen, quaſi adjicere aliquid fortunæ ejus poſſet, jam poſt orationem ab eo habitam, promiſſaque de provinciis dividundis facta, multos ei honores decreverat: in quîs maxime inſignes, *ut ante domum ejus in Palatio lauri, quernam coronam ſuſtinentes ſtatuerentur, eæque quotannis A. D. Kal. Mart. renovarentur, quo ſimul & in hoſtes Victoria, & in cives clementia ſignificarentur*. ejuſque rei memoriam temporum eorum triumviri auro, argento, æri flando feriundo tam diuturnam effecerunt, ut hodieque ſpectentur nummi, quernam coronam cum lauri ramis exhibentes, titulo inſcripto, OB. CIVES. SERVATOS. Tum vero redactis in promiſſam formam provinciis, & ad tutelam Imperii diſtributis quatuor & quadraginta legionibus; ab Senatu populoque Romano *Auguſtus* appellatus eſt: *Romulum vocari oportere* quidam cenſuerant, quaſi & ipſum conditorem Urbis: nec diſplicebat nomen Cæſari, niſi quod Regis illud fuerat, cujus vocabulum ſtudioſe fugiebat, quum rem teneret.

Cæſar Auguſtus appellatur. Suet. Aug. 7. 4. Hegeſip. 5. 15. Vell. 2. 91. 2. Flor. 4. 12. 66.

CIII. Sed Munatii Planci ſententia prævaluit, ut *Auguſtus* potius diceretur, non tantum novo, ſed etiam ampliori cognomine: quod locis conſecratis ſanctiſque rebus antea tribui conſueverat. Nam ab augendo deductum hoc nomen, ſequentibus ſæculis nequidquam exiſtimatum. Actum in Idibus Januariis ex Ovidio ſatis conſtat: manſitque huic vocabulo per complura ſæcula tanta veneratio, ut ſolis Imperatoribus Romanis relictum ne potentiſſimi quidem Reges affectarent. Etiam menſem Septembrem, quo natus ille eſſet, *Auguſtum* appellandum cenſentibus, ipſe Sextilem prætulit, ob cauſſas Senatusconſulto comprehenſas, quod in hæc verba factum eſt: *Quum Imperator Cæſar Auguſtus menſe Sextili, & primum Conſulatum inierit, & triumphos tres in Urbem intulerit, & ex Janiculo legiones deductæ, ſequutæque ſint ejus auſpicia & fidem: & Ægyptus hoc menſe in poteſtatem populi Romani redacta ſit; finiſque hoc menſe bellis civilibus impoſitus ſit: atque ob has cauſſas hic menſis huic Imperio feliciſſimus ſit, ac fuerit; placere Senatui, ut menſis* Auguſtus *appelletur*.

Pacuvii adulationes. Dio. lib. 53. Hiſtor. Miſcella. 7. 11. Liv. Epit. Strab. lib. 3. Cæſar de bello Civ. Tac. 1.

CIV. Eadem de re & plebiſcitum factum eſt, rogante Sex. Pacuvio Tribuno plebis. Is inter immodicam omnium gratulationem, eminere ſuam adulationem cupiens, Hiſpano Celticoque more ſe devovit Auguſto: & hoc prohibente, ad circumſtantem ſubſellia populum proſiluit, & perſuaſis quos potuit, etiam circum angiportus & vias diſcurrens ſequi ſuum exemplum obvios coëgit. Atque inde mos ortus dicitur, ut Imperatorem alloquentes, *ſe Numini ejus Majeſtatique devotos* dicerent. Idem effecit, ut propter decretos Auguſto honores paſſim ſacrificaretur: atque pro concione palam profeſſus, *ſe Auguſtum ac filium ſuum hæredes inſtituiſſe æquis partibus*, quum nihil habe-

Digitized by Google

ret; eo feciſſe exiſtimatus eſt, ut acciperet; quod etiam contigit. His temporibus Auguſtus, quum vim ſummi imperii teneret, omni conatu elaboravit, ut quam poſſet maximam libertatis ſpeciem efficeret: hoc maxime vafſramento uſus, ut magiſtratus etiam capeſſeret ſæpius, aliosque honores, atque nomina eorum antiqua reciperet, quo videlicet non ſibi vindicare omnia, ſed ex legibus & Senatus Populique voluntate habere videretur.

CV. Quod exemplum & ſucceſſores ejus imitati, Conſules ſæpe, & quoties extra pomœrium agerent, proconſulibus geſſerunt. *Imperatoris* etiam ſuſceperunt appellationem, vel quibus nulla ex hoſte parta victoria eſſet, ne *Regis* aut *Dictatoris* nomen aſsumerent, & tamen proprium aliquod ſummo faſtigio vocabulum haberent. Sub horum nominum antiquo jure conſcribere exercitus, cogere pecunias, bellum aut pacem facere, civibusque pariter & ſociis imperare conſueverunt. etiam, ut Equites atque adeo Senatores vel intra pomœrium necare poſſent: & quidquid umquam iſta nomina gerentibus uſurpatum poteſtatis fuit. Cenſuræ vero præſcriptio facultatem dabat in vitam moresque ſingulorum inquirendi, cenſus agendi, in Equitem aut Senatum legendi quos vellent, aut contra inde removendi.

Imperatores ſub antiquis nominibus novam poteſtatem exercent. Hiſtor. Miſcel. 2.16. Eutropius. lib. 2. Flor 4.2. Tac. 3. Dio.

CVI. Ne autem ulla pars Reipublicæ videretur eorum eximi poteſtati oportere, Sacerdotia capiebant omnia, & pleraque conferebant ipſi, Pontificatum Maximum ſoli retinentes. Tribunitia deinde poteſtas dabat eis in omnia Senatus decreta arbitrium, ut liceret eis, quidquid eorum diſpliceret, tollere. præterea ſacroſanctos efficiendo ab omni defendebat injuria: adeo ut ſi vel leviter ſe læſos verbo factove cujusquam exiſtimarent, poſſent eum indicta cauſſa tamquam impium & nefarium hominem occidere. Et Tribunatum quidem, tamquam patriciis haud concedi ſolitum, non ſuſcipiebant: poteſtatem autem quanta umquam fuit maxima, vindicabant: quam quia quotannis, quoties Tribunorum comitia perfecta erant, reſumebant; per annos Tribunitiæ poteſtatis Imperium eorum dinumerari obtinuit.

Pontificatum Max. ſoli retinent.

CVII. Hæc igitur tamquam à populo accepta, ad imaginem antiquæ Reipublicæ, Principes habuerunt. Cæterum rem pauciſſimis olim, & tantum certas in cauſſas conceſſam, aſsumpſerunt in omnia, ut legibus ſolverentur. *Patris* autem appellationem honoris plus afferentem quam potentiæ ſervarunt ominis cauſſa: *Cæſares*que & *Auguſti* vocari voluerunt, alterum ſignificandi gratia quibus ſucceſſiſſent; alterum exprimendæ amplitudini ſuæ dignitatique aptum. Hæc igitur commutatio rerum, quum publice eſſet utiliſſima (deventum enim eo erat, ut ſalva eſſe Roma non poſſet, niſi ab uno regeretur) rerum geſtarum expoſitioni fraudi fuit; ut anguſtior eſſe inciperet, & incertior.

Mutatio ſtatus hiſtoriæ etiam ſtatum mutat. Florus. Dio.

CVIII. Superioribus enim temporibus, quum quæ fierent omnia Senatui populoque Romano renunciarentur; à multis excipi conſignarique potuerunt: & quamquam, ut fit, à nonnullis timori gratiæque aut ſimultatibus aliquid daretur, tamen apud alios, & in publicis commentariis reperire integriora fas erat. Poſtquam ad unum omnia referri cœpere, paucis illa tamquam ex abdito proferentibus, maligne creditum; quod unde arguerentur non eſſet, omnia ad arbitrium Principum compoſuiſſe exiſtimatis. quum etiam Claudium Cæſarem hiſtoriam hortante T. Livio ſcribere aggreſſum, ne vere ac libere quæ mortem Cæſaris ſe-

Quia publici commentarii paucis patent ſub Principe. Sueton. Claudio. c. 41.

quuta erant traderet; ſæpe caſtigatum ab avia & matre didicerimus.

Tiberis exundatio pro omine habita. Dio.

CIX. Acceſſit ex ipſa Imperii magnitudine cuncta accurate tradendi quędam deſperatio. Nam ex eo tempore multa domi bellique geſta ſunt, quorum cauſſas atque ſeriem pauci præter auctores noſſent: pleroſque totum negotium pertinaciter falleret. Unde nemini vertendum vitio erit, ſi non obvia fide ſine delectu omnia exceperit: præſertim quoties utcumque tradita, manifeſtioribus rerum indiciis arguuntur. Sed ut ad ſeriem temporum revertamur, qua die Cęſari cognomentum *Auguſti* eſt impoſitum; Tiberis proxima nocte exundans, plana urbis inundavit. res fortuita vatum interpretationibus in prodigium tracta eſt, incrementumque Cæſari ſignificari creditum, civitatem totam in poteſtate habituro.

Auguſtus bene imperare ſtudet. Suet. Aug. 35.

CX. At ille non jam potentiam, quæ prius adfuerat, ſed juſti imperii decus atque bona cogitans, non omnia ut olim privato conſilio agebat. de pleriſque Patres conſulebantur: precante ipſos *ne quis ſibi patriæque, ſi quod haberet conſilium rectius, invideret*: neque difficilem ſe exhibuit, quidquid illi parum apte cogitatum judicaſſent, corrigendo. Maxime autem à Conſulibus, aut ſi locum alterum ipſe occuparet, à collega poſtulabat *admoneri*. Sed & *ex aliis magiſtratibus ſingulos, & ex reliquo Senatu quindecim ſortiri* juſſit, *quibus in proximũ ſemeſtre adjutoribus uteretur, de negotiis ad frequentem Senatum referendis ante tractaturus.*

Maius eſſe credens bene conſtituere imperium, quam parare. 110. Apophr. Rom. ca. 46.

CXI. Eoſdem etiam aliquando judicaturus adhibuit. Exercebat tamen & Senatus judicia, quemadmodum olim: quin & legationibus interdum Regum atque nationum reſponſa dabat: populus comitiis intererat, nihil tamen niſi de ſententia Principis conſtituebatur. Magiſtratus partim ipſe deſignabat; partim ſuffragiis ſinebat creari: ſemper animum intendens, ne indigni fierent, aut factionibus ac ambitioni locus eſſet. His in univerſum ita ordinatis, deinceps ſingula, quæ memorari digna occurrent, ſuis adnotata temporibus referentur. Non enim abs re miratus Alexandrum hic princeps, pleriſque in adoleſcentia ſubactis, ne materiam agendi poſtea non eſſet habiturus timentem; majus eſſe exiſtimavit imperium partum bene conſtituere, quam donec defuit, quærere. idque rebus ipſis laudabiliter præſtitit.

Auguſtus cenſum Galliarum agit. Suet. Aug. 30. 4. Dio. Strabo. lib. 5. Suet. Auguſt. c. 52.

CXII. Igitur eodem Conſulatu, vias extra Urbem ex manubiali pecunia ſternendas Triumphalibus viris diſtribuit; excepta ſibi Flaminia, quæ ad Ariminum uſque pertinebat; quod per eam ducturus exercitum erat. Celeriter ea permunita eſt, obque eam cauſſam in duobus capitibus viæ poſiti ſunt arcus cum ſtatuis Auguſti, unus in ponte Tiberis, alter Arimini. quorum adhuc in nummis imago viſitur, cum hac inſcriptione; S. P. Q. R. CÆS. AUGUSTO. QUOD VIÆ. MUNITÆ. SUNT. In cæteras etiam vias, cunctanter ſumptum præbentibus aliis, multum de ſua aut publica pecunia impendit. Ille tamen de ſua dediſſe malebat videri: eoque & argenteas ſtatuas ſuas (quo ex metallo nulli antea Romano poſitæ fuerant) ſuſtulit, & conflavit omnes. & ex ea pecunia cortinas aureas in æde Apollinis Palatini poſuit. Perfecto Flaminiæ viæ opere, ac viribus ex morbo, quo circa Non. Mai. correptus fuerat, recuperatis; profectus ab Urbe Cæſar, Britannis inferre bellum conſtituerat. Sed ubi perventum in Galliam eſt, obvios eorum oratores habuit, pacem petentium. Idcirco depoſito priore conſilio in Gallia ſubſtitit, quam recens ſubactam, ſequutis deinde civilibus

Digitized by Google

bus bellis, nondum bene certa ac ſtabilis forma continebat. Igitur Narbonem evocatis populis trium Galliarum, quas pater Cæſar, vicerat cenſum egit: moribuſque eorum ac Reipublicæ firmius conſtituendæ operam dedit: certumque vectigalis modum, & inferendi tempora quibuſque ac loca præſcripſit.

JOH. FREINSHEMII
SUPPLEMENTUM
Libri CXXXV. LIVIANI.

L. Annæi Flori Epitome Ejuſdem Libri.

B*ELLUM à M. Craſſo adverſus Thracas, & ab Cæſare adverſus Hiſpanos geſtum refertur: & Salaſſi, gens Alpina, perdomiti.*

EADEM æſtate M. Licinius Craſſus M. F. M. N. proconſule ex Thracia & Getis, A. D. IV. Non. Jul. triumphavit. Baſtarnas nuperæ cladis dolore Dentheletas & Sitam, quibus calamitatis ſuæ cauſſam imputabant, adorti; excitarunt Romanum, illis gentibus atque regionibus belli minime appetentem. Cæterum ut inquietas nationes graviore damno caſtigatas in longius pacaret; diligenter inſtructis omnibus, operam dedit, ut imparatis ſuperveniret. Juvitque conſilium Fortuna; & profligatis levi negotio barbaris, leges pacis, quales Romanus voluerat, impoſitæ. Victis Baſtarnis, quum arma ſemel cepiſſet, ulciſci Thracas quoque ſtatuit; qui priori expeditione è Myſia revertentem latrociniis vexaverant: & tum quoque nihil pacati agitare nunciabantur. Igitur in Merdos Serdoſque exercitu inducto, nationes iſtas prœlio non uno victas, magno labore domuit; amputatis multorum manibus, quod aliter frangi feritas crudeliſſimorum mortalium non poterat. A Serdis iſtis vocatam regionem, quam Serdicam & Sardicam variante ſcriptura celebrant hiſtoriæ; pro Merdis, quod neſcio an uſquam præterea occurrat vocabulum, Mædos intelligere malim, vicinos Dentheletis, & à Serdis flumine tantum Neſſo ſeparatos.

M. Craſſi Triumphus ex Thracia & Getis. Liv. Epitom. Dio Flor. 3.4.2.

II. Cæterum ſubjecta quæque populando, quum ad Odryſas Craſſus penetraſſet, his in pacis ſpeciem occurrentibus pepercit. *Bacchi ſe clientes* aſſeverabant, *neque dignum ab ejus Imperatoris exercitu ſacras terras vaſtari, cujus imperii prædictionem M. Octavio de filio conſulenti exhibuiſſent. Ritu enim loci vinum aris infuſum, ſuperato ædis culmine in cælum emicaſſe latiſſima flamma: quod oſtentum nemini poſt Alexandrum Magnum factum fuerit.* Lucum eum tum temporis Beſſi obtinebant: itaque Craſſus his ademptum priori-

Odryſæ Bacchi clientes. Dio. Suet. Auguſt. 94. 7.

bus cultoribus reſtituit. Hæc agentem Roles excivit, cui cum alio Getarum Regulo (Dapygi erat nomen) bellum inciderat. In hos invectus Romanus, quum equites pulſos in peditum ordines impegiſſet; non prœlium ultra, ſed cædes turbatorum atque diffugientium fuit. Dapyx in caſtellum munitum ſe contulit: quod quum obſideret Craſſus, quidam de muro Græce ſalutans eum, colloquium expetivit. per hunc proditi barbari, ne in manus inciderent hoſtium, mutuis vulneribus ſemetipſi conciderunt. Dapygis fratri, niſi captus fuiſſet, par cum aliis fatum ſortituro, Craſſus ſalutem & libertatem reſtituit. His ita geſtis ad Ceiram ſigna promota.

Spelunca Getarum, & alia loca capiuntur.

III. Eſt in regionibus eis ſpelunca ejus magnitudinis & munimenti, ut *Titanes à diis victi eo confugiſse* dicerentur. huc omnes opes ſuas finitimi, &, quod in his pretioſiſſimum erat, armenta in pecora incluſerant. Craſſus perquiſitis omnibus ſpeluncæ oſtiis (tortuoſa enim & occulta erant) obſtructiſque, neceſſariorum parandorum facultate excluſos, fame ſubegit. Invitatus hoc ſucceſſu Zyraxis etiam regionem, licet Dapygis bello ſe nihil immiſcuerat, invaſit. Robuſtiſſimum ejus regionis oppidum Genucla fuit: *ubi ſigna Romana eſse* dicebantur, *quæ C. Antonio apud Iſtrianos Getæ ademerant.* Ea terrâ ſimul & ab Iſtro, cui adjuncta fuerant, oppugnata, parvo quidem tempore, ſed non parvo labore cepit, abſente quidem Zyraxe, qui ad primam belli famam, cum pecunia, comparandorum auxiliorum cauſſa in Scythas profectus, nondum redierat. Interea Myſorum etiam populos qui defecerant, per legatos recepit. Artacios, *illibatam libertatem nullaque violatam deditione* jactitantes ipſe adgreſſus; ne viciniis faſtidium conditionis ſuæ facerent; quamquam fortiſſime repugnantes, in poteſtatem redegit, quum partem eorum ſuperaſſet armis; cæteros captivis ſuis metuentes accipere conditiones pacis coëgiſſet.

M. Meſſallæ Triumphus ex Gallia. App. lib. 4. Civil. Strab. lib. 5. Suet. Auguſt. cap 29. Plin. 36. 5. 24.

IV. Ob eas res Triumphum ei conceſſit Auguſtus; itemque M. Valerio Meſſallæ propter Gallorum rebellantium partem domitam. Circa montem Atacem & Pyrenæos ſaltus res geſſerat, Aquitanorum maxime ferocia fracta. Triumphavit igitur proconſule ex Gallia VII. Kalend. Octobr. & ex manubiis viam ſilice ſternendam locavit, quam ne fuiſſe Valeriam exiſtimemus, Tibulli poëtæ, qui bello Aquitanico ſub Meſſalla meruit, auctoritati [illegible] mus, per Tuſculanum Albanumque agrum ductam teſtantis, quum Valeria Tibure in Marſos & Pelignos pertineret. Dum hæc aguntur, Auguſtus in Hiſpaniam ex Gallia profectus, eam quoque provinciam pro ratione præſentium ordinavit. Adhuc Tarracone agentem Kalendæ Januariæ deprehenderunt, quibus Conſulatum ipſe octavum, T. Statilius Taurus iterum inierunt. Tum Agrippa, cui nulla munienda obtigerat via, aliud non minoris ſumptus opus, Septa, dedicavit. Locum eum in Martio Campo Lepidus antea Comitiorum habendorum cauſſa porticibus inſtruxerat. Agrippa incruſtavit, tabuliſque & ſtatuis exornavit, adeo precioſis, ut pro quibuſdam capite ſponderi tutelarii cogerentur. Sed Agrippa nihil honori ſuo tribuens, *Septa Julia* vocavit, omnia referre ad Cæſarem ſolitus, eoque & apud ipſum integra gratia: nec minus in magna gloria apud cęteros quod optimorum conſiliorum auctorem eſſe Cæſari ſcirent.

Urb. cond. an. 727. Agrippa Septa dedicat.

Digitized by Google

V. Longe diverſis moribus Cn. Cornelius Gallus, pro inſtituti ſui vanitate exitum habuit. Is immemor cujus opus eſſet, auctori ſuo obtrectare non verebatur: & inter alia maleficia Thebas, Ægypti nobiliſſimam urbem, pluribus ornamentis opibuſque ſpoliatam exhauſerat. Nec interim defuit ſtatuas ſibi per omnem prope dixerim Ægyptum ponere, & acta ſua inſculpere in pyramides. Nam Heroum urbem deficientem parva manu receperat: domueratque Thebas, propter tributum tumultuantes. Hæc, quum accepto ſucceſſore Petronio, in Urbem rediiſſet Valerius Largus ex familiaribus ejus objecit; factumque eſt, ut Auguſtus Gallo amicitia & provinciis ſuis interdiceret. Sic cadere incipientem, aliæ, ut fit, adortæ accuſationes prorſus afflixerunt, multorumque criminum, inter quæ & conjurare contra Cæſarem voluiſſe, inſimulatus, ſententiis Patrum, quibus cauſſam judicandam Imperator dederat, *exulare* juſſus eſt. *bona ejus in fiſcum Cæſari referri* placuit, *& ob hanc vindictam honorem haberi diis immortalibus; iiſque majoribus hoſtiis Senatus nomine fieri.* At Gallus ignominiam non ferens ferro incubuit.

Cn. Cornelii Galli ruina. Euſeb. num. 1989. Marcellin. 17. 6. Dio. Strab. lib. 17. Suet. Aug. 66.

VI. Hic caſus primum ex Romanis Ægypti præfectum, inter paucos Cæſari charum, poëtam nobilem, bello ſpectatum, quadrageſimo ætatis anno ſuſtulit, quum tot egregia naturæ ac fortunæ munera utendi neſcius inexcuſabili vecordia corrupiſſet. Atque hoc ſicuti ad modeſtiam documentum, ſic illud ad cautionem hominibus fuit, quod multorum ſuffragiis adactus ad extrema fuerat, qui proſperitate magna uſum adulationi propioribus officiis impenſe coluerant. at illi Largum videntes creſcere, ad hunc ſe tranſtulerunt, eumdem illum, ſi quando ferret occaſio, haud ſegnius condemnaturi. At apud alios propter amicum everſum tanta eſſe in invidia Largus cœperat; ut C. Proculejum Cæſaris amicitia notum Equitem, *quum forte factus ei eſſet obviam, manu os atque naſum compreſſiſſe* dicatur: quaſi indicans, tali præſente delatore, ne reſpirare quidem tuto quemquam poſſe. Alius teſtibus adhibitis Largum interrogavit, *an ſe cognoſceret?* & negante illo, rem conſignavit in tabulis quaſi homo improbus calumniari vel ignotum nequiret. *caſu Cornelii cognito laudatam quidem ab Auguſto Patrum pietatem* ferunt, *tantopere pro ſe indignantium*, ſed & *illachrumaſſe eum, nobilique voce queſtum, ſibi ſoli non licere amicis, quatenus vellet, iraſci.*

A ſuis adulatoribus procurata. Dio. Plin. 36. 24.

VII. Tantum exemplum nihil M. Egnatium Rufum deterruit, adeo plures aliorum improbitatem æmulari, quam vereri pœnam didicerunt: quominus ad ſimilem furorem prolaberetur. Ædilis nuper & alia non inepte fecerat; & oborto forte incendio, per ſervitia ſua & mercenarios opem tulerat laborantibus. Ob iſta populi juſſu pecunia ex publico data, factuſque præter leges ſtatim ex Ædilitate Prætor, in tantum ſibi placuit, ut Auguſtum contemneret: edictoque propoſito, *ſua opera ſalvam integramque Urbem ſucceſſoribus tradi* gloriaretur. His quamquam offenſus cum nobiliſſimo quoque Patrum Auguſtus; ſatis tamen in prudentia habuit Ædilibus injungere, *darent operam, ne qua incendia exſiſterent, aut ſi exſtitiſſent in tempore reſtinguerentur.*

M. Egnatii vecordia. Sueton. Dio. Vell. 2. 92. 3.

VIII. Eodem anno Ponti Rex Polemo, inter ſocios ac fœderatos populi Romani adſcriptus, in univerſo Regno ſuo *prima in Theatris loca Senatoribus*

Rex Polemo Senatores Romanos honorat.

Capitolin. Faſti. Hiſtor. Miſcell. a. 12. Suet. Auguſt. cap. 26. Strab. lib. 4. Dio. Urb. cond. an. 728. Salaſſi propter maleficia quædam.

Romanis dari præcepit. Et Romæ Sex. Appulejus Sex. Fil. Sex. Nep. procoſ. ex Hiſpania A. D. VII. Kal. Febr. triumphavit. Sub idem tempus clauſæ nuper Jani portæ denuo patuerunt. Britannos promiſſa non ſervantes bello petere Auguſtus deſtinarat, ſed præpeditus Salaſſorum, Cantabrorumque & Aſturum rebellione, ad hos prius pacandos conſilia convertit. Igitur nono Conſulatu, cujus collegam M. Junium Silanum habuit, etiam Tarracone inito, ipſe Hiſpanos domiturus Alpina bella Terentio Varroni Murenæ demandavit. Salaſſi nuper Gallico bello M. Meſſallæ caſtra propinquis locis habenti, ligna ad focum, & haſtilia ad exercitationes, non niſi pretio accepto dederant; & nuper per ſimulationem viarum, aut pontium reficiendorum cum magnis copiis juga montium inſidentes, ſaxis in ſubjecta devolutis, pecuniam, quæ ad Cæſarem portabatur, interceperant.

Ab Varrone Murena perdomantur. Dio. Strab. Suet. Aug. a. 1. & 24. 5. Liv. Epitom.

IX. Hos igitur diviſis copiis Varro, quo pluribus locis invadens diſtraheret, haud difficulter paucos numeroſo ſuccinctus exercitu ſuperavit. Pacem deinde petentibus quum certam pecuniam imperaſſet, tanquam nihil ultra paſſuris; dimiſit per cauſſam exigendi milites, *comprehendique omnes, & adduci Eporædiam* juſſit. Ibi ſub haſta venierunt omnis ætatis ſexuſque millia ſex & triginta; præterea hominum bello aptorum octo millia, lege addita, *ne aut in vicina regione ſervirent; aut viceſimum intra manumitterentur.* Ita perdomitis tandem Salaſſis, Auguſtus tria colonorum millia, maxime ex Prætoriis cohortibus in optimam ejus agri partem miſit; *& quo loco caſtra habuerat Varro, condi oppidum, & muris* quatenus natura locorum patiebatur, *muniri* juſſit. *Auguſta Prætorianorum* appellata. Difficilior adverſus Cantabros Aſtureſque labor Auguſto fuit: quum aſperi homines, & pari ſitu defenſi nec pacem amplecterentur; nec in diſcrimen pugnæ ſe darent adverſus validiorem.

Cantabri Auguſtum in difficultates conjiciunt. Flor. 4. 12. 7. 47. Hiſt. Miſc. 7. 32. Oroſ. 6. 21. Strab. Dio. Vell. 2. 91. 4.

X. Cantabrorum præcipua contumacia fuit: qui libertatem uſurpare non contenti, quoties Romanus metus aberat, Vaccæos, & Turmogos, & Autrigonas aſſidue depopulabantur. At ubi Sageſama recepta, caſtriſque ibi poſitis, tripartitas copias immiſit Cæſar; modo altioribus jugis præoccupatis; modo per cava locorum aut ſylveſtria poſitis inſidiis, in has cum difficultates conjecere, ut præ curis laboribuſque per majorem partem æſtatis exantlatis in morbum incideret. Sed & frumenti penuria laboratum in caſtris eſt: quod per difficiles vias parte ex Aquitania ſubvectum, incredibilis exorta murium multitudo diripiebat. Ergo & cum hoc tantulo animali belligerandum fuit: homineſque conducendi pretio in certum captorum numerum conſtituto. Cæterum Auguſtus Tarraconem regreſſus, C. Antiſtium bello præfecerat: eaque res ad celeritatem victoriæ profuit. Quippe barbari contempto Antiſtio, quum prœlium commiſiſſent ad Belgidam (quod oppidum ab aliis Segidam vocari doctis placet) magna clade victi, Vinnium altiſſimum montem fuga petiverunt.

Medullii montis obſidio. Flor. Dio. Vell. 2. 90. a. Hiſt. Miſcel.

XI. Ibi tuti loco, neceſſariorum inopes, quam deditionem ferrum extorquere nequiverat, fame ſubigente fecerunt. Alia deinde ſunt ab Antiſtio oppida capta: ſed cujus titulis Arracillum accedere debeat; quando ſub hæc tempora & C. Furnius, & M. Agrippa his in regionibus res geſſerunt, inter ſilentium auctorum parum liquet. Id tantum reperio, quum diu magna vi repugnaſſet,

captum ac direptum eſſe. Poſthæc ulteriora quoque Gallęcię victores pervaſerunt, claſſe etiam admota ab Oceano, cui præfuiſſe C. Furnium arbitror; qui una cum Antiſtio Medullium montem flumini Minio adjacentem obſedit. Iſthæc obſidio magno labore periculoque Romanis conſtitit: magna hominum multitudo huc confugerat: quæ quum armis reſiſteret, operibus expugnanda fuit. Igitur obducta per quindecim millia paſſuum foſſa, quum aliter captivitatem effugere barbari nequirent, inter epulas ſe certatim igne, ferro, ac veneno peremerunt.

XII. Taxus arbor in Hiſpania naſcitur: hujus è baccis venenum exprimebant, cętera quoque tam malefica naturę, ut vaſis ex eo ligno factis vina diffuſa mortem adferant. hinc *taxica* vocata putant, quę vulgo *toxica* nominantur. Alii *toxicon ex herba fieri ſimilitudinem apii referente* tradunt; *id quoniam citra dolorem necet, adſervare Hiſpanos in remedium acerbioris caſus: eos maxime quos gentili more ſupervivere poſt mortem ejus cui ſe devoverint, nefas habetur*. Hoc modo conſumptis pleriſque, ne quidem ſervari magna pars eorum, qui in poteſtatem venerant, potuere. adnotatum eſt à puero gladium forte nacto, juſſu patris parentes cum fratribus omnibus interemptos: itemque alios una captos, à muliere. Nec enim ille ſexus erat mollior: & interfecti ſunt eo bello à matribus liberi, ne in poteſtatem hoſtis inciderent. Inter hæc relevatus nonnihil Auguſtus ad caſtra rediit: fractoſque jam hoſtes & in deditionem acceptos partim in plana deduxit, ne montium fiducia rebellarent: aliis obſides imperavit: ferociſſimum quemque ſub corona vendidit.

Cantabrorum ferocia inconſciſcenda ſibi morte. Plin. 16. 10. Strab. lib. 3. Florus.

XIII. Sub idem tēpus Aſtures montibus ſuis digreſſi, caſtra juxta flumen Aſturam (unde nomen genti) poſuerant. Inde trifariam diviſis copiis totidem Romana caſtra oppugnaturi, maximum terrorem imparatis periculumque intuliſſent; niſi T. Cariſius, Trigęcinis ſociorum conſilia prodentibus, inſtructo cum exercitu occurriſſet. Cruentum ibi certamen fuit, multis utrimque cadentibus, donec in fugam acti hoſtes Lanciam urbium ſuarum maximam confugerunt. Eam milites ab ira pertinaeis prœlii delere incendio cupiebant: donec Cariſius non parvo apud utroſque negotio, barbaris deditionem, ſuis clementiam perſuaſit: ut victoriæ Romanæ ſtans potius Lancia, quam incenſa monumentum eſſet. Hanc victoriam, omnibus circum exterritis, ſequuta gentis eſt deditio, conceſſis ei ad inhabitandum caſtris ſuis, quæ in plano eſſent. Sic manſuefacti paulatim Aſtures ſolum exercere & metalla didicerunt: tum demum opibus ſuis cognitis, dum alieno lucro eas eruunt.

Aſtures à T. Cariſio domiti. Florus. Hiſtor. Miſcel. Oroſius. 6, 21.

XIV. Aurum enim fert Hiſpania, coloreſque, quorum Indico ſimilis ex arena excoquebatur. Miniarium certe metallum, maximi proventus in Bœtica fuit: in Gallæcia vero *Minium* flumen inde nominatum putant, quod in eo magna vis ejus pigmenti reperiatur. Hęc extrema fuit Auguſti ductu ſuſcepta expeditio: qua perpacata demum poſt annos ferme ducentos Hiſpania, ſi modicos mox tumultus excipias, provincia facta, Romano jugo ſat patienter adſuevit. Auguſtus bello confecto militibus emerita ſtipendia habentibus ſedem in Luſitania dedit, colonia condita; quam Auguſtam Emeritam appellaverunt. Ibi ex Prętoriis legatum conſtituit Cęſar Cariſium, ſive Titus ei pręnomen fuit, ſive nummos potius iſtius fuiſſe credimus (& eſt vero propius) qui urbem cum turribus & portis pręferentes, hunc titulum exhibent; EME-

Perpacata Hiſpania. Plin. 35. 6. 30. & 33. 7. Florus. Liv. 28. 12. 10. Vell. 2. 90. Dio. Strabo.

Digitized by Google

RITA. & in ambitu P. CARISIUS. LEG. PRO. PR.

Amyntæ Regnum in Provinciæ formā redigitur. Strab. lib. 7. & 12. Dio. Florus.

XV. Majori parti Hiſpaniæ Conſularis C. Antiſtius impoſitus eſt, cum tribus legionibus, totidemque legatis. Ludos etiam in caſtris Marcellus ac Tiberius, Ædilium vicem ediderunt. Iubæ deinde Regi, quod pleraque paterni ejus Regni provinciæ populi Romani adſcripta fuerant, Getuliæ quædam conceſſæ partes, & quidquid Bocchus ac Bogud Mauritaniæ Reguli obtinuerant. Per idem tempus Amyntas multis Cilicum & Piſidarum caſtellis occupatis ad Homonadenſes progreſſus, interfecto tyranno, dolo muliebri perierat. Ejus Regnum, quamquam liberos reliquerat, in provinciæ formam redegit Cæſar, miſſo M. Lollio, qui primus eam proprætore adminiſtravit. Huic *Lycaones cum Callogræcis parere juſſi, tum Sagalenſes, & Selgenſes & quidquid ſub imperio Amyntæ fuerat.* Pamphyliæ tantummodo partes, nuper eidem attributæ, ſuis legibus redditæ ſunt. Ob hæc, & quia Celtarum quoſdam ob negotiatores Romanos interfectos, armis ultus, M. Vinicius Imperatoris nomen Auguſto & ipſe quæſiverat; triumphos ex provinciis ſubactis Cæſari Senatus decrevit; eoſque recuſanti tropæum ſuper arcum ſtatui juſſit in Alpibus: id tamen complures poſt annos perfectum arguit inſcriptio Pontificatum Auguſti præferens, quem poſt mortem demum M. Lepidi adſumpſit.

Tropæum Auguſti in Alpibus. Suet. Aug. 31. Dio. Hiſt. Miſcell. 12. Oroſ. 6. 21.

XVI. Talis enim illa fuit; IMPERATORI. CÆSARI. DIVI. FIL. AUG. PONTIFICI. MAXIMO. IMP. XIII. TRIBUNITIÆ POTESTATIS. XVIII. S. P. Q. R. QUOD. EJUS. DUCTU. AUSPICIISQUE. GENTES. ALPINÆ. OMNES. QUÆ. A. MARI. SUPERO. AD. INFERUM. PERTINEBANT. SUB. IMPERIUM. PO. ROM. SUNT. REDACTÆ. GENTES. ALPINÆ. DEVICTÆ. TRIUMPILINI. CAMUCI. VENNONETES. ISARCI. cæterorum deinde populorum longa ſeries ſequitur, quam ob ignota pleraque veteribus etiam monumentis vocabula prætermiſi. Operis reliquiæ prope Monœcum portum viſuntur in Liguria; nam duobus ſupra milliaribus in præruptis collibus adhuc columna cochleata ſupereſt, qua ſpeculæ & arcis loco utuntur incolæ corrupta nonnihil voce *Torpia* pro Tropæis appellantes. Ob ejuſmodi tam læta, quum oppreſſa ubivis bella viderentur, quorum cauſſa nuper apertum Jani templum fuerat, iterum claudi placuit. Ducibus ac legatis Auguſti, quorum opera bella confecta fuerant, jus datum, ſingulis annis uno die Kal. Jan. geſtandæ coronæ cum triumphali habitu.

Agrippa Urbem multis operibus exornat. Strabo lib. 4. Civil. Dio. Suet. Auguſt. 29. 10. Plin. 33. 8. 18.

XVII. Omnibus his annis multus in Urbe ſuis ſumptibus exornanda M. Agrippa fuit, plurima & egregia opera molitus. Inter quæ porticum extruxit; navalium victoriarum præmium, Neptuno, quem Argonautarum celebri pictura decoravit in omnibus ſuis operibus exemplo confirmare niſus, quod oratione magnifica ſane, & maximo civium digna de tabulis omnibus ſigniſque publicandis habuit. Igitur & thermarum ſuarum calidiſſima parte marmoribus parvas tabellas incluſit: & ante eas Lyſippi diſtringentem dedicavit: & templum Ultori Jovi poſitum, cum Syracuſanis columnarum capitibus, ſic exornavit, ut propter omnium deorum conſpicua in eo ſigna *Pantheon* appellaretur; quamquam nominis ejus cauſſam alii in ſimulachra Martis & Veneris deorum iconculis varie exculta conferunt: *Dio ſic dictum à forma rotunda putat, quæ cœlum deorum omnium domicilium imitetur.* Sequentia tempora, quum diis omnibus ſa-

Digitized by Google

cratum fuiſſe exiſtimârent: omnibus Sanctis & Virgini cœlorum Reginæ dedicarunt; hodieque durans id opus propter ſolidæ molis firmiſſimam ſtabilitatem, ſub vocabulo Sanctæ Mariæ Rotundæ in exemplar perfectæ Architecturæ cernitur: teſtante titulo *M. Agrippam L. F. Conſulem tertium feciſſe*.

XVIII. Simulachrum Auguſti collocare ibidem Agrippa voluerat, ejuſque nomen operi præſcribere: ſed utrumque illo recuſante, Dictatoris Cæſaris ſtatuam in æde, ſuam & Auguſti in veſtibulo poſuit. Hæc tam magnifica opera quum proxime contingere Principale culmen viderentur; honori tamen Agrippæ potius apud Cæſarem, quam fraudi fuere. Notus enim erat viri animus, Cæſaris Reique publicæ cauſſa facientis omnia, ut hanc operibus inſtitutiſque præclaris, hunc gloria & benevolentia civium decoraret. Nam ornatui commoditatibuſque Romanæ Urbis plurimum ſtudens Auguſtus, per ſe & amicos in tantum eniſus eſt, ut jure gloriaretur, *marmoream ſe relinquere, quam lateritiam accepiſſet*. Igitur & nuptias filiæ ſuæ, quam M. Marcello, vix pueritiam egreſſo, deſponderat, quod per valetudinem Romam venire prohibebatur, Agrippa vices abſentis gerente celebravit; & ædibus M. Antonii in monte Palatino combuſtis, quas M. Agrippæ & M. Meſſallæ conceſſerat; huic quidem pecuniam dono dedit, Agrippam in ſuas ædes recepit, quæ quum maximo honori tanto viro eſſent; nihilominus alios quoque haudquaquam paribus meritis populus tum celebravit. C. Toranium Tribunum plebis, quod patrem ſuum, quamquam libertum, juxta ſe conſidere in Theatro juſſerat; P. Servilium, quod ejus ludis urſi trecenti, totidemque Africanæ confectæ fuerant.

Vt Cæſari, & Reip. conſulens. Dio. Strab. lib. 5. Suet. Aug. 3. c.

XIX. Proximus deinde annus, quidquid abeſſe poteſtatis Auguſto videri poterat, obvia Senatus voluntate delatum contulit. Kalendis Januariis, quibus magiſtratum decies Conſul, collega C. Norbano Flacco abſens iniit; Senatus univerſus in acta ejus juravit: & quum *adventum ſuum* nunciandum curaſſet (nam ob valetudinem infirmam diutius adfuerat) *& ob eam cauſſam diviſurum populo quadringenos nummos, ſi Senatui videretur*; legibus ſemel omnibus eum ſolvit: ne quidquam facere quod nollet, aut quod vellet prætermittere cogeretur. Hæc abſenti data: poſtquam advenit, & alia propter ſalutem ejus atque reditum facta ſunt; & honoris ejus cauſſa propinquis quædam conceſſa: Marcello, dicendæ Prætorio loco ſententiæ: petendique Conſulatus decem annis maturius, quam per leges liceret; Tiberio ut quinquennio priuſquam leges annariæ ſinerent, in petendis honoribus ratio ejus haberetur. Simul etiam hic quidem Quæſtor, Marcellus jam Pontifex, Ædilis Curulis deſignatus eſt.

Urb. cond. an. 729. Senatus in acta Auguſti jurat. Dio lib. 53. Suet. Aug. c. 41. Tacit. 1. 5. 2.

XX. Forte Quæſtores ad numerum non erant, qui in provincias mitterentur. idcirco placuit Senatui, *ut quotquot proximo decennio magiſtratum eum geſſiſſent, neque in provincias exiſſent, ſortirentur*. Dum hæc in Urbe fiunt, Aſtures & Cantabri, ſimulatque deceſſiſſe Hiſpania Cæſarem audiverunt, novæ ſervitutis impatientes arma reſumpſerunt. Cæterum priuſquam conſilia nudarent, arte capere Romanos conati, miſſis nunciis ad L. Lamiam, is tum Hiſpanienſibus legionibus præerat, *frumentum & alia quædam dono ſe dare exercitui* ſignificarunt. Deinde milites accipiendi gratia miſſos, quo quemque voluerant perductos, interemerunt. Sed hujus facinoris haud diuturnum eis gaudium fuit. Quippe vaſtatione agrorum, & oppidorum incendiis, aliiſque belli cladibus celeriter

Aſtures & Cantabri rebellantes cito domantur. Plin. 6. 28. Strab. lib. 3.

Digitized by Google

domiti, pœnas turbarę per inſidias pacis dederunt. Alius Eques Romanus Gallus Ælius in Arabiam Felicem ſigna Romana primus intulit. quam ex Strabone potiſſimum, auctore quantivis pretii, qui Gallo amicus ſodaliſque fuit, exſequemur.

Ælii Galli expeditio in Arabiam. Plin. Strabo.

XXI. Miſerat hunc Cæſar, ut eas gentes, finitimaſque tentaret, ſimul locorum ſitum, Æthiopicoſque fines, & Troglodytas Ægypto vicinos exploraret, qui ſinu Arabico minime lato ab Arabibus ſeparantur. Hos quia ditiſſimos eſſe ſciebat, auro argentoque aromata & lapillos permutantes, nec ementes ab aliis quidquam; aut amicos habiturus opulentos, aut ſi hoſtes eſſe maluiſſent, ingentia inde ſpolia reportaturus videbatur. Spem dabat & Nabatæorum ſocietas, quorum Syllæus fraudulento, ut res docuit, conſilio, ſe ducem itineris, ſocium periculorum offerebat. Ad Album pagum, id maximum Nabatæorum emporium erat, dirigendum iter quum eſſet, negavit *pedibus penetrare eo exercitum poſſe;* quum tamen mercatores tanto camelorum & hominum numero, commeare inter Petram & Album vicum ſoleant, ut ſi multitudinem ſpectes, differre nihil ab exercitu videantur. Primum in eo peccatum fuit, quod adverſus homines minime bellicoſos, mari præſertim, naves longas apud Cleopatridem qua veteri foſſę Nili proxima eſt, biremes triremeſq; ac phaſelos circiter octoginta conſtruxit.

Nabatæorum Regum ſocordia. Ioſeph. Antiq. 15. 12. Strabo. Appian.

XXII. Errore dein animadverſo centum triginta onerarias ædificavit: impoſuitque militum Romanorum ac ſociorum millia ferme decem: in quibus erant cum Syllæo mille Nabatæi. Herodes etiam in magna fame frumento nuper adjutus à Petronio, quingentos ex Prætoria cohorte delectos auxilio miſerat. Hi circumducti per anfractus, & æſtuaria, brevibuſque aut occultis ſaxis inſidioſos ſinus (propter quæ magnis navibus in eo mari nemo utebatur) quintodecimo die vicum Album attigerunt, multis amiſſis navigiis, quamquam nemo dum hoſtium occurriſſet. Id ſocordia fiebat Nabatæorum Regum, Præfectis ſuis, quos *fratres* appellare conſuerant, committentium omnia, præſertim quæ ad rem pertinerent. Hoc inſtituto tum Rex Obodas omnem harum rerum curam in Syllæum inclinaverat. Hunc autem id agere ſuſpicio erat, ut explorata regione, Romanos in ſubigenda parte ejus adjuvaret. deinde illis morbo, fame, & cæteris quæ ſtructurus ipſe eſſet malis abſumptis, ipſe ab his occupata poſſideret.

Stomachace & Scelotyrbe Romanum exercitum infeſtant. 1 10. Strab. lib. 16. 21 n. 23. 3.

XXIII. Hujus ſcelere factum, ut per vaſta loca & ſqualentia æſtu circumducti, quum aquarum herbarumque malignitas inſueta corpora tentaret, quod æſtatis reliquum erat, cum ſequuta hyeme, circa Vicum Album contererent. In primis moleſta Stomachace & Scelotyrbe fuit, ignotæ noſtro orbi hactenus, ſed illis locis familiares. Nam in capita primum incumbens vis mali, dentibus dejectis faciem exſiccabat. Plurimi hoc genere morbi ſtatim perempti: aliis à capite citra noxam mediarum partium ad pedes ea peſtis tranſiit, genuum compagem ſolvens. nec remedium inveniebatur, niſi quod oleum in vino potum inunctumque paucis profuit. Neutrum enim iis locis naſcebatur, neque maximam eorum copiam ſecum attulerant. Idcirco tranſacta demum hyeme,

Urb. cond. an. 730. Balbus in Aretæ Regnum pervenit.

quum Auguſtus undecimum Conſul, collegam Terentium Varronem Murenam, & hoc celeriter defuncto Cn. Calpurnium Cn. F. Cn. N. Piſonem ultro ambitum à Cæſare ac rogatum haberet, Ælius Gallus ex Albo vico copiis eductis, terreſtri itinere ſimilem ducum perfidiam expertus poſt aliquam multos

dies

Digitized by Google

dies, maximâ cum defatigatione hominum animaliumque (nam & camelis aquam portari neceſſum fuerat) in Aretæ Regnum pervenit.

XXIV. Obodam adfinitate contingebat Aretas; eo promptius excepit Romanos, doniſque hoſpitaliter coluit. Nec ideo minus per tam aridam regionem difficilis eis tranſitus Syllæi perfidia & artibus fuit. Triginta dies per devia conſumpti: quibus ferme Zea, & dactylis raris, & olei loco butyrum præbente regione vixerunt. Inde penetratum in campos magna parte deſertos, quibus tum Sabus imperabat. vagam ibi vitam paſtoralemque degunt homines, *Ararena* vocatur. Per hanc quinquaginta dierum ſpatio per inculta & invia loca, mitem pacatamque gentem attigerunt Negranorum: quorum Rex quum ad gentis ignotæ famam diffugiſſet, oppidum primo impetu captum eſt. Sextis deinde caſtris ad flumen quoddam progreſſi, cum hoſtibus magno magis quam difficili prœlio contenderunt. Arcum & gladium, lanceamque, fundas etiam nonnulli, ſed plerique bipennes habebant. his armis quam imperite & trepide ſint uſi ne dicendum quidem arbitror, quum ea pugna, decem millibus ſuorum amiſſis, tantummodo duos de Galli exercitu interfecerint. Hoſtes levi negotio vincit. Dio. Strab. Plin. 6. 28.

XXV. Hæc victoria eis Aſcam oppidum, itidem ab Rege derelictum aperuit. Hinc Athrullam proceſſum: captaque inſigni, ut iis locis, urbe, copiis oppidanorum, frumento maxime & dactylis refecti, Rhamanitas invaſerunt Naſaro parentes. Horum caput in Calvigiorum natione Mariaba fuit, ſuperba appellatione: nam dominos omnium interpretantur. nec abhorrebat oppidi magnitudo, ſex millia paſſuum circumitu complectens. Nec in poteſtatem Romanorum pervenit; inopia aquæ ſeptimo die ſolvere obſidionem coactis. Præter hæc oppida Neſtum quoque Maguſum, & cum Tammaco Labeciam diruiſſe Gallus traditur, &, quo longiſſime proceſſit, Caripeta. Sed quantum viribus ſuperior erat, tantum eoque amplius morborum violentia infeſtabatur: a quibus ad poſtremum expulſus eſt. occupata priſtini cultores receperunt. Gallus quum tantum itinere bidui ab aromatifera abfuiſſet, ut ex captivis eſt cognitum, ſexaginta diebus omne id ſpatium remenſus eſt, quod fraude ductorum toto ſemeſtri vix confecerat. Nonis caſtris Negrana rediit: undecimis inde Septem puteos, à rebus ipſis denominatum locum. Inde pacata exceperunt. vicus Chaalla deinde Malotha flumini adjacens: hinc per deſerta & ſitientia Negram itum maritimum vicum, ex Obodæ Regno. Sed morbis fatigatus recedit. Dio. Strab. Plin.

XXVI. Inde diebus undecim celeberrimum Ægypti *portum*, quem *Muris* appellant, tenuit. Inde Coptum; à Copto Alexandriam reliquias exercitus reduxit. Nam morbo & fame, tum deſperatione ac tædio major pars interierat; in bello ſeptem omnino deſideratis. Hic annus ſæpe ægrotantem Auguſtum decumano quaſi morbo propemodum dejecit. omni certe ſpe ſalutis abjecta magiſtratibus Senatoribuſque & Equitum primoribus domum convocatis, teſtamentoque facto annulum Agrippæ, Piſoni Conſuli rationarium imperii tradidit, quo numerum exercituum, & quid ubique caperet populus Romanus, aut expenderet, conſcripſerat. Succeſſorem nominavit neminem, admirantibus, qui Marcellum eam in ſpem educari conjecerant. Antonius autem Muſa, quum deſtillationibus vitiatum jecur calidis fomentis non juvaretur; ancipitem rationem medendi neceſſario complexus, frigidis eum lavacris potionibuſque, & multo lactucæ Auguſti morbus. Dio. Strabo. Sueton. Aug. 28. 1. et 81. Vell. 2. 93. 1. Plin 19. 8.

Digitized by Google

Honores Marcelli memoriæ habiti.

uſu, reſtituit. Pro hoc merito multam hic Antonius & ab Senatu & ab Auguſto pecuniam, cum immunitate, non ſibi tantum, ſed & aliis medicinam facientibus in perpetuum decreta abſtulit.

Marcellus moritur. Dio. Val. Maxim. 9. 15. 3. Plin. 19. 8.

XXVII. Ne tamen artis experimento nimium gloriaretur; non multo poſt Marcellus ab eodem Muſa ſimili methodo curatus, in Bajano ſuo, intra duodevicеſimum ætatis annum obiit. Hoc tam acerbum fatum, & prius quoque parum conſtans Marcelli valetudo, Plani cujuſdam audaciæ colorem præbuit, ſe Octavia natum aſſerentis. Nam *ſe, propter ſummam corporis imbecillitatem ab eo cui datus eſſet nutriendus, retentum, ſubſtituto ſuum in locum illius filio.* Sed hæc diu poſt acciderunt. Tum vero publico funere, ad quod ſexcenti lecti intra civitatem ierunt, ingenti cum gloria pompaque elatum in Campo ſepeliendum curavit Auguſtus; ejuſque laudationem ipſe peregit. Civitas ejus mortem vehementer doluit, quod adfabilitatis & ingenuarum virtutum opinionem, frugalitate & continentia in illa ætate & opibus admirabili, haud exiguam ſibi comparaverat. Sane ut Auguſtus eum populo commendaret, præter alias ingentes ſummas, quas ejus nomine inſumpſerat, paulo ante in ejus Ædilitate celebrandos curaverat magnificentiſſimos ludos, quibus & Eques Romanus & matrona nobilis mimum egit: & quum æſtas præfervida incidiſſet, velis inumbrarat Forum, ut ſalubrius litigantes conſiſterent.

Auguſti teſtamentum. Dio. Plin. 7. 37. Plutarch. Marcello cap. 54.

XXVIII. Memoriæ traditum eſt, *Virgilio carminis ſui partem aliquando recitante, quod Marcello ſepulchrale magno operi inſeruit, Auguſtum & Octaviam præ nimio fletu vix durâſſe, donec locus abſolveretur.* Ad leniendum deinde luctum, colendamque adoleſcentis memoriam honores ei decreti, *theatrum*que jam cœptum à priori Cæſare, juxta Pietatis ædem, *Marcelli* appellatum: effigies etiam aurea, cum corona ex eodem metallo facta, quæ ludis Romanis in medio magiſtratuum qui ludos facerent, curuli ſella poneretur. Cæterum recreatus è morbo Cæſar, teſtamentum ſuum in Curiam illatum ne recitaret, reclamante Senatu prohibitus eſt. Neminem Imperii ſucceſſorem à ſe relictum ſciri volebat: quin aliquanto plus Agrippæ, quam Marcello tributum: ut ſibi de ſe permiſſum populus intelligeret: & tamen ſi libertatem nollet, Agrippæ notas probataſque virtutes, quam ſpes incertas adoleſcentis potiori loco habendas. Credo poſt mortem Marcelli magnam ei curam fuiſſe placandi Agrippæ, cujus Marcellum ſibi prætantis anteferri patientiam deſiderabat.

Agrippa in Syriam mittitur. Suet. Aug. c. 66. Joseph. 15. 13. Vell. 2. 93. 3. Plin. 7. 45. Dio.

XXIX. In Syriam eum miſerat, compoſiturum tranſmarinas provincias, ne Marcello magnitudinem, Agrippæ haudquaquam æquis oculis adſpicienti, contentionis occaſio præberetur. Hoc ille pudendam ablegationem, & frigus Auguſti eſſe interpretatus; ne nimium cupidus negotiorum videretur, legatis ſuis in Syriam miſſis, Mitylenen proceſſit. Ibi hybernantem Herodes adiit, qui Cæſaream urbem recens condiderat, cum templo Romæ & Auguſti, quo loco prius turris Stratonis ſteterat. Ob hoc, & quia etiam Agrippæ charus erat, nihil contra eum Gaderenis creditum; vinctique in poteſtatem ejus accuſatores traditi. Auguſtus porro Prætoriis comitiis decem iterum creari juſſit, majore numero Rempublicam indigere negans, octo enim ſolitis provinciis, duos ærario ſufficere.

FINIS LIBRI CXXXV.

JOH. FREINSHEMII
SUPPLEMENTUM
Libri CXXXVI. LIVIANI.

L. Annæi Flori Epitome Ejuſdem Libri.

RHÆTIA à Tiberio Nerone, & Druſo Cæſaris privignis, domita. Agrippa Cæſaris gener mortuus: ab Druſo cenſus actus eſt.

HOC tempore Cæſar, ſive continuationem tot Conſulatuum invidioſam putans, effectiſque in quæ tetenderat inutilem, ſive propter frequentes morbos otii cupidior, quum duodecimum deſignaretur, antea quoque reniti ſolitus, conſtanter abnuit, quo ad plures hic pervenire honor poſſet. Et quo magis hoc ſentire crederetur, magiſtratu abdicato in Albanum profectus eſt. L. Seſtius ſuffectus Publii filius, qui bello Philippenſi pro quæſtore Bruto fuerat, ejuſque ne tum quidem licet damnatam vi Triumvirali memoriam laudibus & benigna recordatione, ſervandiſque ejus imaginibus, atque ipſi quondam Auguſto monſtratis, recolere deſinebat. Unde & Auguſto gloriæ fuit, honore potius quam odio dignam duxiſſe viri fidem & in amicitia conſtantiam.

Auguſto abdicanti Conſul L. Seſtius ſufficitur. Vell 2.89.5. Dio. Appian. lib. 4. Civil.

II. Nec ignarus ille, talibus ſe teſtimoniis animi magnitudinem approbare, laudemque ſine detrimento potentiæ conſequi; bene de præcipuis eorum, quos expertus adverſarios fuerat, & ſentiebat, & loquebatur. Mediolani ſtatua Bruti erat conſpicuo loco poſita, quam ex ære diligenter ac artificioſe factam quum Auguſtus inſpexiſſet, præteriit, moxque ſubſiſtens, multis audientibus vocari magiſtratus juſſit, *animum ſe civitatis ab ſe alienum deprehendiſſe ex eo, quod hoſtem ſuum ſecum haberent*. Perterritis his, ut neceſſum erat, & pernegantibus, ac in mutuo intuitu defixis, converſo ad ſtatuam contracto vultu, *hic ergo*, inquit, *hoſtis noſter non vobiſcum eſt?* Tum vero impenſius illis paventibus arridens laudavit Gallos, quod etiam *infortunatis amici eſſe non deſinerent, ſtatuamque moveri loco* prohibuit.

Auguſtus de ſuis olim adverſariis benevole loquitur. Plutarch. Brut. cap. 85.

III. Idem ſtudenti aliquando nepotum alicui ſuperveniens, quum puer territus volumen Ciceronis, quod manu tenebat, veſte tegeret; requiſivit, inſpectoque magnam ejus partem ſtans evolvit: libro deinde reddito, *doctus*, inquit, *hic vir fuit, fili; doctus, & patriæ amans*. Ob has igitur æquiſſimi animi demonſtrationes hoc anno Senatus ei perpetuum Tribunatum plebis decrevit; perpetuum proconſulare imperium etiam in Urbe, neque renovandis auſpiciis indigens: juſque referendi ad patres, tametſi Conſul non eſſet, de uno aliquo negotio, quod ipſe legiſſet, quoties Senatus convocaretur.

Julius Ciceronem dicit amantem fuiſe patriæ. Plutarch. Cic. cap 62. Dio.

IV. Ab his temporibus inolevit, Principes Romanos, & cæteris iis honoribus, & Tribuniciæ poteſtatis titulo ac jure uti; quod & priori Cæſari decretum, Auguſtus omnium primus exercuerat: Tribuni quidem numquam uſurpato

Teridatem et legatos Parthorum in Curiam adducit.

Juſt. 42. 5. 6. Dio. lib. 52. et 54.

nomine. Sed hæc neque per adulationem tributa videbantur. dignus erat qui hæc conſequeretur libera voluntate tribuentium, quos ubique tanquam liberos Imperiique conſortes tractare conſueverat. Igitur & Teridaten induxit in Curiam & Parthorum legatos, qui adhuc in Hiſpania agentem acceſſerant: neque prius cognitionem earum controverſiarum, quam ab Senatu mandaretur, ſuſcepit. Exitus hic fuit, ut filium Phrahati ſine pretio remitteret, captivos pro eo ſignaque militaria Craſſi primo, deinde Antonii cladibus invicem recuperaturus. *Teridaten dedi adverſus fidem videri* reſpondit; eidemque donec apud Romanos eſſe vellet, alimenta liberaliter conſtituit.

Via ab Emerita Gades perducitur. Juſtin.

V. Eodem anno viam ab Emerita Gadeis perductam, temporis illius verbis, quam meis explicare malo. Lapis eſt Emeritæ cum hac inſcriptione: IMP. CÆS. DIVI. F. AUGUSTUS. PONT. MAX. COS. XI. TRIBUNIC. POTEST. X. IMP. VIII. ORBE. MARI. ET. TERRA. PACATO. TEMPLO. JANI. CLAUSO. ET. REP. P. R. OPTIMIS. LEGIBUS. ET. SANCTISSIMIS. INSTITUTIS. REFORMATA. VIAM. SUPERIOR. COS. TEMPORE. INCHOATAM. ET. MULTIS. LOCIS. INTERMISSAM. PRO. DIGNITATE. IMPERII. P. R. LATIOREM. LONGIOREMQUE. GADEIS. USQUE. PERDUXIT.

Morbi ex anni intemperie. Dio.

VI. Hæc ejus anni geſta ſervavit antiquitas: & quod novo exemplo C. Calpurnius quum antea Curulis Ædilis fuiſſet, tum in demortui Plebeji locum ſuffici paſſus eſt: quodque feriis bini ſingulis diebus præfecti fuerunt; & in his quidam puer. Anni intemperies his & proximis Conſulibus tanta fuit, ut vulgatis morbis magna vis hominum interiret. is caſus Liviæ patrocinari viſus eſt, quo minus veriſimilis ea criminatio videretur, per quam aliqui Marcelli præmaturam mortem artibus ejus mulieris imputabant; amoliri conantis adoleſcentem, qui ſuorum filiorum obſtaret incrementis. Prodigiis adnumeratus intra Urbem Lupus deprehenſus; igniq; aut tempeſtatibus adflicta ædificia: & quod auctu Tiberis pons Sublicius fractus eſt, Urbſque ſic inundata per triduum, ut navibus tranſiri poſſet.

Urb. cond. an. 731. Auguſtus oblatam Dictaturam deprecatur. Dio. lib. 54.

VII. Idemque & ſequenti anno factum, quo Conſules M. Claudius M. F. Marcellus Æſerninus, L. Arruntius L. F. L. N. fuerunt. Tum etiam fulminibus præter alia ſtatuæ in Pantheo ictæ, & Auguſti ſimulachro haſta quam manu tenebat excuſſa. Fames deinde, ut ſolet, ſequuta peſtilentiam, quod ægris aut mortuis cultoribus arva ſquallebant, religionem injecit multitudini; merito ſic laborare Rempublicam, quod Auguſtum ſine magiſtratu agere pateretur. Igitur *Dictatorem dicendum* conclamant: ad Curiam pergunt; Patres *lege ſublatam Dictaturam* cauſſatos includunt: *ni poſtulatis ſuis obſequerentur*, *incendium* denunciantes. Mox ad ipſius fores profecti cum quatuor & viginti faſcibus, *uti Dictaturam, & exemplo Pompeji curationem annonæ ſuſciperet*, oraverunt. Ille quum conſtanter excuſando parum moveret vulgus, ſciſſa veſte, ac nudo pectore, genu nixus deprecatus eſt.

Sed nec Cenſuram perpetuam recipit. Vell. 2. 89. Suet. Aug. c. 52. Dio. Val. Max. 6. 8. 4.

VIII. Annonam, licet id quoque invitus, recepit curaturum: conſtituitque, ut ex Prætoriis, qui ſortiri provincias deberent, bini quotannis frumento dividundo præeſſent. Interim Quæſtori Tib. Neroni curandæ frumentariæ rei negotium datum. Nec Dictaturam tantum abnuit Cæſar; ſed Cenſurā etiam perpetuā

rogatus accipere noluit. ſtatimque deſignavit alios Paulum Æmilium L. Fil. M. Nep. Lepidum, L. Munacium Plancum, quorum alter proſcriptus ipſe fuerat, hic proſcripti frater.

IX. Hi diſcordem Cenſuram, parumque Reipublicæ utilem egerunt: neque is honor poſtea cuiquam privatorum tributus eſt. ne Principes quidem ante Claudium Cæſarem receperunt. Id ſignificatum omine credidit vulgus, quod prima Magiſtratus die tribunal, in quo Cenſores conſederant, fractum fuit. Auguſtus quum Lepido vis atque induſtria, Planco propter vitam turpiter actam auctoritas Cenſoria non ineſſet; pleraſque magiſtratus ejus partes ipſe obiit. Id quam fuerit neceſſarium, vel inde intelligas, quod L. Domitius Plancum Cenſorem via ſibi decedere Ædilis coëgit. Tum ergo collegia Auguſtus antiqua correxit; nova ſuſtulit: ludos curari à Prætoribus juſſit; ſed ita, ut ſupra certam ſummam non liceret iis impendere; cætera è publico ærario depromerentur; nec munus gladiatorium injuſſu Senatus, aut ſæpius quam bis eodem anno, aut pluribus quàm ſexaginta paribus ederetur. Ædilibus Curulibus ad arcenda incendia ſexcentos attribuit ſervos. Equites Romanos & fœminas illuſtres ſcenicas operas facere vetuit.

Cenſura diu intermiſſa. Dio. Vell. 2. 95 3.

X. Hæc quum uſurparet ſummæ poteſtatis munia, cæteris adeo civilem ſe exhibuit, ut & amicis adeſſet in judicium vocatis, & adverſariorum convicia patienter exciperet. Forte M. Primus ob illatum in Macedoniæ proconſulatu Odryſiis bellum cauſſam dicens, modo *mandatum id ſibi ab Auguſto*, modo *à Marcello* jactabat. Ea re intellecta ſponte ad judicium Auguſtus venit, interrogantique Prætori negavit ſe mandaſſe. Tum L. Varro Murena gravibus maledictis adortus Cæſarem, quum ad extremum adderet, *tu vero, cujus vocatu ades? Reipublicæ*, reſpondit. Hoc ejus factum dictumque collaudarunt Patres, eique decreverunt jus quoties vellet Senatum cogendi. nec defuere tamen, qui non modo abſolverent Primum ſuis ſententiis; ſed etiam qui perniciem Auguſto machinarentur.

Auguſto maledicit Varro.

XI. Fannius Cæpio conſpirationis auctor habebatur; inter ſocios & Murena nominatus eſt: fecitque fidem criminationi in homine cætera non improbo, nimia dicendi libertas, quam in omnes promiſcue ſine modo ſtringebat. Igitur à Tiberio Cæſaris privigno lege majeſtatis apud judices poſtulati, fugerunt; nihil aut cauſſa, aut propinquorum potentia confiſi. Nam Proculejus Murena frater, & paterno in eum animo, tam charus erat Cæſari, ut de collocanda ei Julia deliberaret; & Mæcenas adfinis in flagrantiſſima Cæſaris gratia, cujus ille & conjugem ſororem Murenæ Terentillam adamabat. Hanc tamen aperuiſſe fratri creditum ſibi à Mæcenate ſecretum compertæ conjurationis, eoque maturius fugiſſe reos Cæſar ſuſpicatus: quum neque defuturos putaret qui abſolverent, ſi latere potuiſſent; legem tulit de his, qui judicium defugerent; uti hos damnari abſentes fas eſſet: & in talibus cauſſis judices palam ſuffragia ferrent. Id utilitatis publicæ cauſſa, non à propria ira feciſſe Cæſarem argumento fuit, quod ſequitur.

Fannius Cæpio in eum conſpirat. Vell. 2. 91. 1. Dio. Suet. Tib. c. 8. & Aug 66. 6. et 69. Tac. 1. 40 7.

XII. Quum aqua & igni reis interdictum eſſet, Cæpionem ſervus in ciſta detulit ad Tiberim: pervectumque Oſtiam, in Laurentinum patris Cæpionis noctu perduxit. Inde clam pervenere Cumas, conſcenſo 15 navigio tempeſtatibus ad

Et fugiens interficitur. Macrob Saturnal. 1. 11. Suet Aug. c. 56

Neapolin ejecti, quum proderentur; in ea urbe ſervus Cæpionem abſcondit: exceptuſque à centurione, nec vi nec minis, ut dominum proderet, expugnari potuit. Hero tamen pietas ea non profuit, quin alterius ſervi ſcelere deprehenſus, pœnas morte daret. In his duobus pater Cæpio liberrime animi ſui judicium exercuit, manumiſſo fideli ſervo: proditore ad ſupplicium crucis per medium Forum rapto, & titulum meriti palam præferente. Unde & ipſe non inglorius, & celebrata ſermonibus Auguſti æquitas fuit, hæc omnia civili animo ferentis.

Jovis Tonantis ædes. Vell. Strab. lib. 14. Suet. Auguſt. 29. 1. & cap. 41. Plin. 34. c. 55. & 36. 6. Lio.

XIII. Neque dubitatur, quin etiam iniquiſſimis ſatisfacturus fuerit: niſi mox in judicio Caſtricii, per quem de conjuratione cognoverat, exorato coram judicibus accuſatore reum eripuiſſet. Etiam Murena deprehenſus periit. cui Athenæus philoſophus Romam deductus, quum fugæ tantum, non etiam ſceleris ſocius fuiſſe videretur, ab Cæſare dimiſſus eſt. Eodem tempore, Cyprum & Narbonenſem Galliam, pacatas jam provincias, populo reſtituit Cæſar: & ex eo proconſules in has miſſi. Tum & ædem Jovis Tonantis in Capitolio, marmoreis ex ſolida gleba parietibus ſtructum, dedicavit; bello Cantabrico votum, quum per nocturnum iter lecticam ejus fulgur perſtinxiſſet, ſervumque prælucentem exanimaſſet. *Tum quoque inter ipſa ſacra tonuiſſe* memorant: *oblatumque poſtea ſomnium ei, Jovem Capitolinum queri viſum; quod cultores ab ſe abducerentur.* Nam propter nominis & formæ novitatem, & quod nobiliſſimum Leocræ opus præſtantia tam artificis, quam dedicantis commendabatur; præterea fanum illud adſcendentibus in Capitolium proximum erat; ab omnibus frequentari Tonans ille cœperat.

Aſturum & Cantabrorũ punita defectio. Florus. 4. 12. 47. & 51. Dio.

XIV. Ipſe viſus eſt reſpondere Capitolino; *Tonantem ei pro janitore appoſitum.* Orto igitur die, ſomnia neque ſua, neque aliorum de ſe negligere ſolitus, tintinnabulis faſtigium ędis Tonantis redimivit: quibus uti janitores conſueverant, noctu præſertim, ſi quid forte ſignificandum dominis incidiſſet. Sub id tempus iterum mota eſt Hiſpania, defectione Aſturum, quos Cariſius faſtu & crudelitate, tum Aſturum imitatio Cantabros ad arma egerat. Cantabris C. Furnius erat impoſitus. hunc ii tamquam rerum ſuarum rudem ſpernebant. Sed in ipſo opere longe alius apparuit, & per eum maxime, nam & Cariſio ſuppetias tulerat, utraque natio jugum recepit. Cantabrorum tamen plerique libertatis deſperatione mortem ſibi conſciverunt. Mitius aliquanto genus Aſtures, ſimul ab obſidione loci quem adorti fuerant, rejectos C. Furnius prœlio vicit, in deditionem venerunt.

Æthiopicum bellum Petronii. Strabo. lib. 17. Dio.

XV. Eodem anno in Æthiopiam primum ſigna Romana penetrarunt, his cauſſis. Dum partem copiarum Ælius Gallus Arabico bello occupat; Æthiopes ſpretis quæ in Ægypto remanſerant, caſtra cohortium Syene conſtituta ſubito adventu expugnarunt. Pari velocitate deinde Elephantina ac Philis potiti, captos in ſervitutem redegerant; ſtatuis Cæſaris ubique dejectis. Igitur Petronius cum peditatu minus decem millium, equitibus octingentis accurrens, triginta hominum millia fugere ipſa adventus ſui fama coëgit. Ipſe ſequutus ad Pſelcham oppidum Æthiopiæ legatos res repetitum miſit. Illi *ſe à nomarchis laceſſitos juſta piaque arma corripuiſſe* reſponderunt. Viciſſim Petronius *Cæſarem eſſe dominum regionis, nomarchas non eſſe* regerens: *tridui ſpatium* petentibus ad deliberan-

Digitized by Google

dum dedit. Pervenit tamen res ad pugnam: ſed propter imperitiam & inſtruendi & inepta arma hoſtium, facilis victoriæ. Scuta ingentia ferentes è crudo bovis corio, ſecuribus alii, aut contis rem gerebant, rari gladiis.

XVI. Nec eumdem omnes locum fuga petierunt. Pauci in deſerta abdiderunt ſeſe: plures vicinum oppidum accepit: fuerunt qui in proximam inſulam nando trajicerent, quod ea parte propter velocitatem amnis minime multi crocodili erant. In his duces etiam fuerunt Reginæ Candaces, quæ virili animo mulier Æthiopibus tum imperabat, altero oculo capta. Hos in poteſtatem ſtatim redactos (nam ratibus & quibuſdam navigiis partem armatorum tranſjecerat) Alexandriam miſit. Nec Pſelcha moram fecit, tantaque multitudo captivorum fuit, ut addita numero interfectorum, paucos ex illo exercitu evaſiſſe conſtaret. Ab hoc oppido, per arenæ cumulos, qui Cambyſis copias intexerant, profectus, Premnin munitam ſitu urbem ex itinere oppugnatam cepit. Inde præter Aboccin, Phthurin, Canbuſin, Attenam, Stadiſin, ubi *Nilus maximo cum fragore ſe præcipitans auditum accolis auferre* dicitur, captis quæ memoravimus oppidis, Napata perventum.

Fuga & damna Æthiopũ. Dio. Plin. 6. 29. Strabo.

XVII. Regia Candacis hæc erant: & ipſa propinquo ſe caſtello tenens, legatos de pace miſit, captis ad Syenen hominibus ſtatuiſque reſtitutis. Nec ideo minus filio Reginæ puero Napatis profugiente capta urbs ac diruta. Jam circiter nongenta paſsuum millia proceſſum ab Syene fuerat: igitur intellecto ulteriora propter arenam vix adiri poſſe, cum præda receſſit Romanus, relicto Premni præſidio, quod oppidum diligentius permuniverat, copiiſque quantum viris quadringentis in biennium ſufficerent, inſtruxerat. Captivorum major pars Alexandriæ vendita: mille delectos ad Cæſarem Petronius miſit, tum recens è Cantabris reverſum, cęteri morbo interierunt ex peregrini cœli impatientia. Dum ad hunc modum præmiis victoriæ Romanus perfruitur, Candacen numeroſiſſimo exercitu coacto præſidium oppugnaturam, ſumma celeritate uſus antevertit; ipſe Premnin ingreſſus, cum multo rerum neceſſarium apparatu.

Inter quæ capta Napata regia Candaces. Dio. Strabo. Plin.

XVIII. Quod ubi erat factum, Candace deſperans armis legatos iterum miſit. qui *Cæſarem adire juſſi*, *nec quis eſſet Cæſar*, *nec ubi eſſet ſcire ſe*, reſponderunt. Idcirco datis ducibus ad Auguſtum deducti, facilem ad deſideria ſua reperere; iſque tributum etiam, quod erat imperatum, remiſit. In Samo tum hybernabat Cæſar, ad obeundam Imperii partem Urbe profectus. Illa peregrinatione patuit, quam neceſſaria Romanis poteſtas unius eſset, libertatem ultra ferre neſcientibus. Vix in Siciliam Cæſar tranſmiſerat, quum Romæ Conſularibus Comitiis tanto ambitu certatum eſt, ut parum à tumultu res abeſſet. M. Lollius jam inierat, gerebatque ſolus. quod Auguſto ſervari locum populus voluerat.

Cęſar ignotus Æthiopibus. Dio.

Urb. cond. an. 732. Candidatorũ Conſulatus certamina.

XIX. Poſtquam ab illo non ſuſcipi Conſulatum innotuit, ſtudia candidatorum miris certaminibus exarſere. Q. Lepidus, L. Silanus petebant, ea magnitudine & vehementia factionum, ut adciri Cæſarem prudentiſſimo cuique placeret. Ille competitores evocare in Siciliam maluit: caſtigatoſque verbis, & *abeſſe dum Comitia peragerentur* jubens, dimiſit. Ne ſic quidem ſatis quietæ res fuere: poſtque multas turbas vix creari Conſul Q. Lepidus potuit. Ergo Cæſar nec paſſurus talia, nec ſoli vacaturus Romæ, quum in tam diffuſo Imperio ſæpe

Agrippa filiam Auguſti ducit. Plut. Anton. cap 90. Tacit. 4. 40.

Digitized by Google

adeundæ provinciæ eſſent, cum Mæcenate deliberavit; *utrumne M. Agrippam, quo plus ei ad tantum regendum populum auctoritatis eſſet, data in matrimonium filia, Urbi præficeret?* quo tempore reſponſum à Mæcenate Cæſari ferunt: *Tantum jam Agrippam feciſti, ut aut gener habendus ſit, aut occidendus.* Id conſilium quum dediſſet, excivit Agrippam ab Aſia Cæſar, miſitque Romam, *dimiſſa Marcella Juliam ducere* juſſum; *Urbiſque curam capeſſere.* Habeo auctores Marcellæ matrem Octaviam id conſilium dediſſe Cæſari, quum videret anxie cogitantem, quemnam amicorum tanta conditione attolleret.

Et motus Urbanus compoſit. Plutarch. Dio.

XX. Eadem filiam ab Agrippa dimiſſam Julo Antonio M. F. collocavit. Cæterum minime fefellit Cæſarem opinio: motus Urbanos Agrippa mature compoſuit; Præfectum Urbi Latinarum cauſſa, quum ea quoque de re certamina exorta non quieſcerent, creari vetuit: Ægyptia ſacra, iterum in Urbem diſſimulanter introducta, ultra quingentos paſſus ſubmovit. Cæſar interim conſtitutis Siciliæ rebus, & Syracuſis aliiſque civitatibus coloniæ Romanæ jure conceſſo; in Græciam trajectus, Lacedæmoniis quod Liviam ſuam quo tempore cum viro ex Italia profugerat, hoſpitaliter habuiſſent; de quatuor & viginti Eleutherolaconum oppidis Cythera eum aliis quinque dedit; principes civitatis cœnæ ſuæ adhibuit. Athenienſibus contra propter Antonii favorem, Æginam ac Eretriam ademit: interdicto etiam, *ne jus civitatis ſuæ cuiquam venderent.*

Minervæ ſimulachrum ſanguinem ſpuit. Euſeb. num. 1990.

XXI. Eam ſibi calamitatem fuiſſe ſignificatam prodigio Athenienſes putavere; quod Minervæ ſtans in arce ſimulachrum, ab Oriente ſe ad Occidentem converterat, ſanguinemque exſpuerat. His aliiſque rebus ita confectis in Samo hyemem exegit Cæſar, Romæ pontem Fabricium refectum à L. Fabricio C.F. curatore viarum, Q. Lepidus M. F. M. Lollius M. F. Coſſ. ex SC. probaverunt: & L. Sempronius L. F. L. N. Atratinus pro conſule ex Africa IV. Idus Octobr. triumphavit. Jam M. Appulejus Sex. F. P. Silius P. F. Nerva Conſules erant;

Urb. cond. an. 711. Acta Cæſaris in Aſia. Strab. lib. 12.

quum Samo progreſſus Cæſar Aſiam ac Bithyniam & Syriam inviſit. Quamquam enim hæ populi provinciæ dicebantur, non minori curæ erant omnium principi; atque animo Regis omnia complectenti.

Phrahates ſigna Romana remittit. Euſebius. Dio. Juſtin. 42 5. 11 Tacit. 2 4. Suet. Auguſt. 21. 7. Vell. 2. 91. 1. & 2. 94. 4. Strab. lib. 6. & 16.

XXII. His etiam locis, ut meriti quique videbantur, his beneficia dedit, aliis injunxit majora prioribus onera: Trallianos terræ motu graviter afflictos, gymnaſio partibuſque aliis ea peſte dirutis, pecunia juvit: itemque Laodicenos e Phrygia: pro quibus Thyatirenſiſque & Chiis Senatum Tiberius erat deprecatus. Contra Cyzicenis Tyriiſque ac Sidoniis adempta libertas, his ob continuas ſeditiones: Cyziceni cives Romanos flagris ceciderant. Profectio Cæſaris ad eos imperii fines Prahati ſuſpicionem injecerat, ne propter neglecta pacta bello peteretur. Igitur aquilas & ſigna militaria, captivoſque præter paucos, qui pudore ſibi conſciverant necem, aut in Parthis alicubi ſe occultaverant, ad Tiberium remiſit. Major ea lætitia Auguſto fuit, res olim amiſſas citra certamen, ſola nominis ſui magnitudine recipienti, quam ſi bello Parthiam ſuperaſſet. Auctum dein decus, ultro filios ſuos nepoteſque mittente barbaro, ac his obſidibus firmante amicitię fidem. Conſtat tamen id magis ſuorum metu quam Romanę potentię feciſſe, ne Parthis ex Arſacidarum Regia ſtirpe (cui erant addictiſſimi) quemquam relinqueret, quem regem adverſus ſe creare poſſent. Vocato igitur in colloquium Tiberio, qui tum Syrię & provinciis Orientis pręerat, Sarpedem,

Digitized by Google

roſpadem, Ceroſpádem, Phraatem, & Vononem legitimo mātrimonio genitos, cum duabus horum uxoribus, filiis quatuor tradidit: quos Regio cultu deinceps Auguſtus & poſt hunc Tiberius Romæ habuerunt.

Magna Romanorum lætitia. Dio. Suet. Aug. 29. 1.

XXIII. Hæc igitur, ſed maxime ſigna recepta, variis lætitiæ teſtimoniis celebrata, nummis quoque tranſmiſſa ad poſteros memoria: quorum nunc quoque ſuperſunt multi. Romæ ſupplicationes decretæ diis: ovatio Cæſari, curruſque Triumphalis. mox & templum Marti ſtructum, inque eo tanquam ad exemplum Feretrii Jovis, affixa ſigna recepta cum Parthicis ſpoliis. *Bis ultorem* cognominari placuit, quod jam erat Martis Ultoris ædes, quam bello Philippenſi pro ultione paterna ſuſcepto voverat. Sed hæc poſteà facta. Tum vero quum viarum Curator conſtitutus Cæſar, duos è Prætoriis cum binis lictoribus præfeciſſet; ab his opera multa facta aut refecta ſunt, in quibus & miliarium aureum nominatur. Sub idem tempus, quum Julia Cajum Agrippam peperiſſet, inter alia natalem ejus ſtato ſacrificio quotannis colendum Patres cenſuerunt.

Cæſar provincias laudabiliter conſtituit. Joſeph. Antiq. Iud. 15. 3 & 10

XXIV. Auguſti quoque natali Circenſes & venationem privato ſumptu Ædiles ediderunt. Interim Cæſar paci ornandæ, procul ablegata bellandi cupidine, provincias ſecundum leges & jura conſtituit, liberas civitates amicoſque Reges ſuis inſtitutis uti permiſit: atque hoc ſibi conſilium manere Senatui quoque ſcripſit. Jamblicho & Tarcondimoti filiis patrum nomina referentibus, quas in Cilicia & Arabia regiones illi habuerant, reddidit; niſi quod maritima quædam Ciliciæ donavit Archelao, cui & minorem Armeniam conceſſerat, poſt mortem Medi Artavaſdis, cujus in poteſtate Regnum iſtud fuerat.

Regnum Herodi firmatū. Dio. Hiſtor. Miſcel. Ioſeph. Antiq. Iudaic. 15 5. Strabo. lib. 17. Tacit. 3. 3. 4.

XXVII. Nec Herodes ſibi defuit, quin commoditate temporis, & Auguſti amicitia ad Regnum augendum uteretur. Gadarenos accuſatores ſuos ab Agrippa ſibi traditos impune dimiſerat. Id beneficium, quum animos eorum implere amore tam benigni Regis debuiſſet, incitamento fuit, ut iterum auderent de eodem apud Cæſarem queri. Zenodorus his aderat, inter Galilæam & Trachonitidem haud parvæ regionis tetrarcha. Sed ſemel auditi delatores, quum purgationem Regis accipi viderent, metu ne iterum dediti crudeliſſimum experirentur; noctu ſemetipſos interfecerunt. Zenodorus Antiochiæ ruptis morbo aut caſu viſceribus effudit ſpiritum. ditionem ejus Herodes dono Cæſaris accepit, & ob hæc merita ei templum in eadem illa regione poſuit. Commagenes Regnum Mithridati tradidit Cæſar, puero adhuc, quia patrem ejus Antiochus occiderat. Artaxias majoris Armeniæ Rex, qui Parthorum opibus ſteterat; his Cæſari de Armenia concedentibus, factioni ſuorum reſiſtere non potuit, fratrem ejus minorem natu Tigranem ad Regnum vocantium, quem Alexandria capta Cæſar Romam adduxerat. Igitur Cæſar privigno ſuo Tiberio Neroni negotium id permiſit, Archelao quoque monito, ut adjuvaret. Sed priuſquam hi quidquam molirentur, Artaxias dolo propinquorum occiſus eſt. Tiberius Tigrani vacuam poſſeſſionem Regni tradidit, diademate pro tribunali impoſito. Supplicationes ob hæc decretæ ſpes adoleſcentis inflarunt, quas nuper dum in Syriam exercitum per Macedoniam ducit, apud Philippos conceperat; quum ara quondam ab Antonio victricibus in caſtris poſita adolente nemine ſubitis ignibus colluxiſſet. Jamque creſcendi facultatem & Vitricus dabat, legionibus provinciiſque præficiens, & relicta per aliquot annos Orientis cura. quo tem-

pore & Tigranes Armeniæ Rex, & liberi ejus, quum in Regnum atque matrimonium Ægyptio more ſociati eſſent, interierant. Tum juſſu Auguſti Tiberius Artavaſden impoſuit: ſed ipſe quoque paulo poſt dejectus eſt, non ſine clade Romana. Cęterum hæc poſtmodum acciderunt.

Indica legatio ad Cæſarem. Flor. 4. 12. Strab. lib. 15.

XXVI. Tum vero Auguſtus ex Oriente reverſus iterum hybernavit Sami, libertatemque velut in mercedem hoſpitii Samiis dedit. Nec ibi per ſegne otium traductum tempus eſt: multarum nationum Regulis eo legatiſve confluentibus. Tanta enim majeſtas Cæſaris fuit, ut Scythæ, Garamantes & Bactriani oratores de fœdere mitterent. Sed præ cęteris Indica celebrata legatio eſt à Pandione miſſa & Poro Regibus; quorum alter utique prius in extremum uſque Occidentem amicitiæ petendæ cauſſa ad Auguſtum in Hiſpania belligerantem legaverat. Nicolaus Damaſcenus, qui *ſe hos vidiſse Antiochiæ* ſcribit, *tres tantum perveniſſe* auctor eſt, *cæteris in itinere mortuis*. plurium enim mentio fiebat in literis, quas Græco ſermone ſcriptas attulerant in hunc ſenſum. *à Poro ſcribi: qui tametſi Regibus ſexcentis imperet, plurimi amicitiam faciat Cæſaris, tranſitum daturus ei quocumque pergat, & adjuturus in quolibet juſto negotio.*

Dona ab hoc allata Cęſari. Flor. 4. 12. Strab. lib. 15.

XXVII. Dona quoque per octo ſervos præter pubem nudos & odoribus conſperſos, quæ vocant *diapaſmata*, obtulerunt. Hermam ſive hominem ſine brachiis genitum: qui pedibus tendebat arcum, emittebat ſagittas, tuba canebat. qualia noſtra ætate ſæpe, & his difficiliora vidimus, Dio vix fide digna judicavit. Fuit inter munera & tigris tum primum Romanis, & ſicut exiſtimat Dio, Græcis etiam conſpecta; & vipera immodicæ magnitudinis, cum angue quinquaginta cubitorum, & teſtitudine fluviatili in tres cubitos porrecta; perdixque vulture major. Gemmas inſuper & margaritas & elephantos dono dederunt. Sed præ omnibus longinquitatem itineris imputabant, quod vix quadriennio confeciſſent. His domum repetentibus apud Auguſtum Zarmanus Chegan permanſit unus Indiæ ſapientum; ſpectaculum Cæſari exhibiturus, quale Calanus olim Alexandro.

Indus quidam ſponte ſe tradit incendio. Strabo, Dio. Plin 8. 17.

XXVIII. Quum enim Athenas ventum eſſet, initiari ſacris, quamquam, ut ajunt, alieno tempore, voluit: votoque potitus, quum *ſe rebus ſecundis ſemper uſum; priuſquam adverſæ ſuccederent abiturum vita* teſtaretur, nudo unctoque corpore ridens in rogum inſiluit. Sepulchrum ei ſtructum eſt Athenis, nomenque aſcriptum genuſque mortis, adjecto *Indum ex Bargoſa* fuiſſe. quæ ſi ea eſt, quam auctores alii *Barygazam* appellarunt, in litore Calecutienſi non procul oſtiis Indi quærenda creditur. Jam Conſul in Urbe C. Sentius C. F. Saturninus, quod itidem, ut ſuperiore anno erat factum, Auguſto reſervabatur locus, ſolus gerebat, fortiter ſane & conſtanter.

Vrb cond an. 734. Suet. Auguſt. cap. 43.

C. Sentii Conſulatus egregius. Strabo.

XXIX. Nam & publicanorum fraude coërcita, pecunias publicas in ærarium retulit, & Comitiis Quæſtorum quos indignos judicabat, profiteri vetuit: & perſeverantibus, Conſularem vindictam, ſi in Campum deſcendiſſent, interminatus eſt. Conſularibus Comitiis major etiam moles fuit: poſtquam Auguſtum nolle fieri, tum quoque renunciatum eſt. Seditiones etiam & cædes factæ præcipua Rufi Egnatii violentia, qui favore populi ſubnixus, quamquam vetante Sentio profiteri perſeveravit. Tum pari veteribus Conſulibus animo, juravit Sentius, *ſi quidem ſuffragiis populi Conſul factus eſſet Egnatius, non renunciaturum.* Quum

Digitized by Google

finis pugnandi non fieret, Senatus præſidium Conſuli decrevit: eoque repudiante, miſerunt ad Auguſtum legatos, binis additis lictoribus.

Auguſtus ad declinandum occurſum populi ingreditur Urbem noctu. Vel. 2. 92. 2. Dio.

XXX. Ille ſuperioris anni conſilio non poſſe ſanari præſentia putans, Q. Lucretium qui in numero legatorum erat, quamquam in Triumviratu proſcriptum, Conſulem deſignavit, & ipſe quam primum ire Romam conſtituit. Advementi decreta multa: nihil acceptum præter aram Fortunæ Reduci, & anniverſarium eo die ſacrum, ſub *Auguſtaliorum* vocabulo, cum ludis ſolennibus. Pugnabat tamen Senatus Populuſque Romanus, ut obviam iri pateretur; idcirco declinaturus hanc moleſtiam, ne ſe & populum inquietaret, noctu ingreſſus eſt.

In ejus honore multa decreta fiunt. Val. Maxim. 6. 7. 2. App lib. 4. Civil. Suet cap. 18.

XXXI. Poſtridie quum de rebus in Oriente geſtis referret, Prætoria inſignia Tib. Neroni decernenda curavit; Druſo, uti celerius quinquennio quam ſineretur legibus, honores peteret. Ipſi deinde poſtquam ſibi diſplicere ſignificabat, quæ abſente ſe per ſeditiones, & reverſo per metum acta erant; præfecturam ei morum cum Cenſoria poteſtate detulerunt in quinquennium: Conſulare jus in perpetuum, cum faſcibus duodecim, & ſella curuli in medio Conſulum. Cenſoriam deinde poteſtatem in perpetuum accepit; quam antea quoque certum ad tempus habuiſſe conſtat ex actis ejus, Cenſu præſertim, quem hoc jure egiſſe in ſexto Conſulatu ſuo retulimus. Mox etiam legum emendandarum ferendarumque arbitrium Senatus ei dedit, in eas & jurare paratus. Juſjurandum remiſit Cæſar, ſervaturos exiſtimans ultro quæ placuiſſent. cætera mutaturos eſſe ſimul poſſent, etiamſi ſexcentis ſacramentis adigerentur.

Virgilius moritur. Suet. Aug. c. 27 Dio.

XXXII. Dum iſta fiunt, Ædilis excuſatione paupertatis uſus ultro abdicavit. Virgilius vatum Romanorum maximus Auguſto & Mæcenate hæredibus deceſſit, anno vitæ primo & quinquageſimo. Juſſerat is teſtamento cremari Æneidem ſuam, quod ei ſummam admovere manum nequiviſſet. Vetuit Auguſtus, licet legum alias ſervantiſſimus, ne pulcherrimus nobiliſſimi ingenii fœtus interiret. Sepultus eſt Neapoli. apud Tarentum exſpiraverat. Sub hoc tempus Agrippa, qui rebus Urbanis interea præfuerat, in Gallias miſſus eſt, diſcordia principum, & Germanorum incurſionibus laborantes.

Cantabri rurſus deficiunt. Plin. 7. 30. Dio.

XXXIII. His celeriter pacatis, in Hiſpaniam tranſit, Cantabrorum ferocia denuo turbatam. Magnus enim numerus ſub haſta venditorum, interfectis dominis in patriam redierant, ſuperſtiteſq; popularium ad arma hortati, caſtella quædam communiverant. Tantus erat immanis populi terror, ut Agrippa negotium habuerit in coërcendis confirmandiſque militibus, qui expeditionem metu detrectabant. Neque levius quam pro opinione bellum fuit. Multa dum apud Romanos ſerviunt, viderant barbari, quorum adverſus hoſtem uſus eſſet. hac peritia, & quia victos nullum non ſupplicium exſpectare norant, plurimum & detrimenti Romanis intulerunt, & ignominiæ. cujus etiam cauſſa legionem, quę vocabatur Auguſta, hoc uti cognomine Agrippa prohibuit.

Sed ab Agrippa comprimuntur. Flor. 4. 12. 51. Dio.

XXXIV. Sed viribus immenſum ſuperior, non ante deſtitit, quam juventute propemodum omni occiſa Cantabrorum, cęteros armis ademptis ex montibus in plana deduceret. Nec tamen ob hæc geſta aut ſcripſit Senatui; aut Triumphum, licet auctore Cæſare decretum duxit: modeſtiam, ſicut adſueverat, ſervare pergens. cujus & aliud experimentum eodem tempore dedit, quum ſententiam Conſul de fratre rogaret, cenſere recuſans. Idem etiam Virginem

Digitized by Google

aquam in agro Lucullano conceptam privato ſumptu induxit in Urbem; Auguſtam vocans, quod adeo gratum Cæſari fuit, ut in penuria vini quum populus valde vociferaretur, *ſatis* dixerit *proviſum à genero ſuo Agrippa, perductis pluribus aquis ne homines ſitirent.*

Cornelii Balbi Triumphus de Garamantibus. Suet. Auguſt. cap. 42.

XXXV. Talis igitur Agrippâ fuit. cæterorum plerique ob res haudquaquam huic comparandas latrociniis forte compreſſis aut ſeditionibus compoſitis civitatum, & petierunt Triumphos, & impetrarunt. Nec enim parcus in his Cæſar erat, quem ſuper triginta ducibus juſtos triumphos, & aliquanto pluribus Triumphalia ornamenta decernenda curaſſe invenio. quamquam ex plerorumque geſtis Imperator vocatus non eſſet. L. Cornelii Balbi P. F. non expers meritorum Triumphus fuit: quem proconſule duxit ex Africa VI. Kalend. April. victis Garamantibus, quos nulla dum Romana arma perculerant. Nec cum hominibus modo, ſed magis cum ſiti dimicandum fuit; quod putei arenis injectis occultabantur. Nec ideo minus Phazaniorum & Garamantum oppida plurima capta, quorum nobiliſſimum Debris ob fontem miræ naturæ, & caput gentis Garama.

Primus Balbus non natus Romanus triumphat. Suet. Aug. 38. 2.

XXXVI. Nec triumphatæ tantum nationis, ſed etiam triumphantis novitas illuſtriorem hunc ei titulum fecit. Gadibus natus civitatem Romanam cum majore Balbo patruo ſuo acceperat. nec quemquam ad ea tempora triumphaſſe niſi Romanum natum meminerant. Ex Kal. Jul. ejus anni M. Vinucius Conſulatum geſſit: cæteri, nam haud dubie ſuffecti plures fuerunt, ignorantur. At ſequens annus, quo duo Cornelii Lentuli Publius P. F. & Cnæus L. F. Conſulatum geſſerunt: Agrippam propemodum in par Cæſari faſtigium receptum ab ipſo vidit. Quippe Auguſtus in optimo propoſito reformandæ Reipublicæ inſidias timens, ut ab his eſſet oſtentatione parati vindicis tutior, Agrippam Tribunitię poteſtatis collegam declaravit in quinquennium. tot enim annos ſufficere dictitabat: quum eamdem poteſtatem per decennium jam tenuiſſet: & elapſo hoc quoque quinquennio in aliud decennium eſſet accepturus.

Urb. cond. an. 735. Agrippa à Cęſare in par prope faſtigium recipitur.

Auguſti conſilium repurgandæ Curię.

XXXVII. Tum autem ingentibus curis diſtrictus, quemadmodum citra periculum repurgare Curiam poſſet, cum Agrippa agitabat. Nam & numerum juſto putabat ampliorem eſſe, & non tantum infamia vitiorum obrutos, ſed etiam adulatione oneroſos oderat. At erat res offenſionum plena; nemo enim ſicut factum erat prius, ſponte cedebat: & tot ſimul Senatu movendorum invidiam ſuſtinere, niſi pluribus ſociis contabatur. Tandem ea ratio placuit, ut ex omnibus triginta viros optimos ipſe deligeret juratus: qui deinde jurati & ipſi ſcriberent in tabella ſeorſim ſinguli quinque aliorum nomina, quos dignos eo ordine cenſerent: ne tamen inter eos neceſſarius quiſquam ſcribentis eſſet. Hoc ubi factum eſt, ex ſingulis quinariis unum ſorte duxit, qui & Senator eſſet, & alios quinque, iiſdem ut priores illi legibus in tabella nominaret.

Senatorum numerus ad ſexcentos reducitur.

XXXVIII. Et oportuerat quidem triginta eſſe, tum qui primi tabellas acceperant, tum etiam qui ſorte fuerant educti: ſed quum ex utroque numero peregre abeſſent, alii delecti ſunt qui eorum vicem fungerentur. Hoc quum ad aliquot dies factum eſſet, ſuſpicione fraudis motus Cæſar, neque tabulas ultra penes Quæſtores eſſe paſſus, neque ſorte uſus eſt: ſed ſuo ac Agrippæ judicio ceteros adlegit, donec ſexcenti efficerentur. Trecentos maluiſſet, ut veteris Reipublicæ

Digitized by Google

ſpecies redderetur. ſed non audebat tot offendere, bonis quoque in metum adducendis, ſi plures multo expungerentur, quam manerent. Sic quoque caveri non potuit, quin aliqua parum commode fierent. Livinejus certe Regulus, ſciſſa in Senatu veſte cicatrices oſtentans, & ſtipendia ſua exponens, magna cum invidia queſtus eſt *ſe moveri Senatu, quum filius ſuus & alii, quibus ſe præſtare non dubitabat, allegantur*.

Inſidiæ M. Egnatii in Auguſtum. Suet. Aug. 35. 1 Dio.

XXXIX. At Auruncuiejus Pætus veniam *exeundi ordinis*, *locumque ſuum patri*, qui removebatur, oravit. Itaque diligentius inſpectæ ſunt tabulæ; motiſque iterum aliis, alii ſubſtituti. Tum etiam quia nonnulli cauſſis non improbabilibus injuria ſe remotos querebantur; locum his inter Senatores ludis epuliſque in veſte Senatoria, & recuperandi ordinis cauſſa honores petere conceſſit Cæſar. ita plerique horum iterum in Senatum allecti. cæteri medio quodam inter Populum Patreſque loco ætatem exegerunt. Erat omnino ea res, quæ multorum animos ad cujuslibet facinoris audaciam exaſperaret. eo promptius creditum, Auguſtum & Agrippam inſidiis peti arguentibus. interfectique ſunt nonnulli, quorum & M. Egnatius Rufus fuit, cujus de vanitate ſupra narravimus.

Labeonis vox libera. Vell. 2. 92. 3. Suet. Aug. 19. 2 Tacit. 1. 10.

XL. Exciverant hæc pericula curam Senatus: multaque prolata, quæ ad ſalutem Auguſti protegendam provideri opus eſſet. Inter quæ quum forte jactaretur, *excubias ei conſtituendas Patrum, quas ſua quiſque vice obirent*, Antiſtius Labeo, non magis ſtudiorum claritudine, quam incorrupta libertate celebratus, *ſe quidem ſomnolentiorem eſſe* dixit, *& ad excubias agendas ineptum*. Sed Auguſtus graviter urgens cœpta coërcendo ambitu ſanxit, *ut qui pecuniam magiſtratus adipiſcendi cauſſa dediſſet, promiſiſſet: ejus magiſtratus petitione in quinquennium arceretur*. Majori cura ingenuorum civium augendo numero ſtuduit, præmiis in maritos & patres adauctis, & majoribus pœnis vexato cælibatu; poſtquam priorum legum ſanctiones ſpernebantur.

De coercendis adulteriis agitur. Tacit. 3. 75. 3. Suet. Aug. 34. 1 Dio Lipſ. in Tac. lib. 3.

XLI. Et quando plures mulieribus mares erant, etiam libertinas permiſit duci, præterquam Senatoribus. Hæc negotia dum tractantur, Senatores quidam de matronarum atque juvenum reprimenda immodeſtia Cæſarem interpellarunt, quando propter hanc etiam pauciora matrimonia contraherentur. Ipſe ſuggillari putans, quod multorum uxores corrumperet, hanc quidem ſolicitudinem declinabat; *quod fieri potuiſſet, proviſum* inquiens; *non autem poſſe omnia pari accuratione conſtitui*. urgentibus dein, *ſuam cuique conjugem domeſticis præceptis formandam eſſe* reſpondit: *quemadmodum ipſe moneret Liviam ſuam*. His excitata potius quam repreſſa quorumdam improbitas, orare non deſtitit, priuſquam in hanc rem Cæſar quædam diſſereret, de cultu uxoris ſuæ, egreſſibuſque ejus & comitatu, quibus illa profecto rebus laudabatur.

Liviæ & Juliæ comitatus diſpar. Dio. Lipſius. Suet. Aug. 63. 1

XLII. Eſtque nota, ſed memorabilis fabula, quum aliquando in ſpectaculo gladiatorum Livia gravibus viris, Julia luxurioſæ juventutis grege cinctæ conſediſſent, ſcripto hanc admonitam à patre; *Videret quantum inter duas principes fœminas intereſſet*. Quum autem Cenſoriam exercenti poteſtatem oblatus eſſet adoleſcens, qui prius adulterio cognitam duxerat; diu æſtuans; quum nec negligere facinus nec punire auderet; tandem infit: *Talia multa nobis atrocia & pudenda civiles diſſenſiones attulerunt oblivione ſepelienda: ſed in poſterum proſpiciamus, ne tale quid eveniat*. At quum quidam infantes adhuc puellas deſponderent,

& præmia nihilominus maritorum ferrent, rem opuſque non præſtarent, minores decennibus puellas deſponderi vetuit; quo intra biennium (quæ legitima nubendi his ætas) ducerentur. Hæc omnia lege Julia de maritandis ordinibus comprehenſa.

Frumentum populo diviſum. Macrob. Saturnal. 2.5. Suet. Aug. 34.

XLIII. Proxima frumenti populo dividundi curâ fuit, inſtitutumque ut magiſtratus nominarent ſingulos, qui ante triennium minimum Prætura functi eſſent, & ex eo numero ſorte deligerentur quatuor, per quos frumentum plebi daretur; additis binis lictoribus, ſervorumque publicorum, & ſcribarum ac librariorum, accenſorumque & præconum miniſteriis. Per hos ſæpe leviſſimo, interdum nullo pretio, menſtrua fiebat frumentatio, ut in orbem ad omnes hæc cura rediret. Nam Auguſtus, quum ter in annum quaternûm menſium teſſeras dare conſtituiſſet, ne frequentius à negotiis homines avocarentur, plebi veterem conſuetudinem deſideranti ceſſerat. Alia quoque ſub id tempus conſtituta; ne plus uno feriarum Latinarum cauſſa quotannis Præfectus Urbis fieret. Sibyllini libri vetuſtate exoleſcentes, ab Sacerdotibus deſcriberentur, ne quis alius eos inſpiceret.

Cenſus Senatorius. Suet. Aug. c. 41. & 45. Dio. Strabo. Euſebius.

XLIV. Honores petere permiſit omnibus qui legibus non prohiberentur, haberentque Senatorium cenſum, quem prius quadringentis ſeſtertiis definierat, deinde auxit ad ſeſtertiûm decies: & utroque tempore pauperibus, ſed honeſtis viris, quod eo minus habebant dono dedit. Prætoribus indulſit, ut in ludos triplum ejus, quod à publico præbebatur, inſumere liceret volentibus. His ac ſimilibus gratiam apud hos etiam iniit, quos priorum aliquot legum ſeveritas alienabat. In provinciis quoque res feliciter procedebant; & Germanos Melone quodam duce in arma verſos M. Lollius ſuperaſſe nunciabatur. Neque minore omnium lætitia exceptum, quod Pyladem pantomimum revocavit; quem propter ſpectatorem, à quo exſibilabatur, digito demonſtratum fautoribus ſuis, Urbe atque Italia ſubmoverat.

Urb. cond. an. 736. Prodigia. Jul. Obſeq. Dio. Suet. Aug. c. 29. & 14. Tacit. 2. & 3. 72. 1.

XLV. Atque ille caſtiganti eum Cæſari, *quod, cum Bathyllo Mæcenatis familiare contendens, ſeditiones vulgo concitaret*; profundioris prudentiæ dicto, quam ab hoc exſpectaretur, reſpondit; *Atqui expedit tibi, Cæſar, circa nos occupatum populum habere*. Dum iſta Romæ geruntur, Herodes Templum demolitus, majore ſpatio atque ſpecie inſtaurare incipit, quod opus vix multis inde annis perfici potuit. Cajo deinde Furnio C. F. C. Junio Silano Conſulibus, ſub Apennino in villa Liviæ ingenti motu terra tremuit. Fax in cœlo à meridie ad Boream tranſcurrens, ad ſimilitudinem diurnæ lucis noctem illuſtravit. Turris hortorum Cæſaris ad portam Collinam fulmine percuſſa eſt. Quibus haud perinde commotus fuit; quam recreatus incremento domus ſuæ. Tum enim alterum Agrippæ filium Julia peperit, qui Lucius eſt appellatus. Hunc cum fratre Cajo ſtatim adoptavit Cæſar, per æs & libram à patre emptos, veteri more: tutiorem ſe futurum ab inſidiis ratus, ſi pluribus munimentis inſiſteret. Virtutis inde & Honoris ſolemnibus, quod incommodo tempore celebrabantur, alium exinde diem conſtituit. Viris Triumphalibus auctor fuit operis alicujus excitandi de manubiis, quo cum Urbis ornatu, geſtorum memoriam perpetuarent: multaque à multis exſtructa ſunt.

XLVI. Eodem anno ludos ſæculares ingenti apparatu fecit, quos centeſi-

Digitized by Google

mo quoque anno (his enim terminis ſeculum terminatur) fieri mos. Sane hos inter ludos, & quartos ſeculares, ſive L. Cenſorino M. Manilio Conſulibus, ſive triennio poſt, celebrati fuerant, nam inter auctores diſſentitur, circiter centum triginta anni intererant. Sed Quindecim virorum diligentiæ creditum; qui ex Sibyllinis libris tempus ludorum inveſtigaverant, ritus eorumdem exponente Atejo Capitone, qui tum divini humanique juris conſultiſſimus habebatur. Præfuerunt magiſtri Quindecim virûm ſacris faciundis, Imp. Cæſar D.F. Auguſtus, C. Sentius C. F. C. N. Saturninus, M. Claudius M. F. M.N. Marcellus, M. Fufius M. F. Strico, D. Lælius D. F. D. N. Balbus. Zoſimus Græcus auctor *L. Cenſorino C. Sabino Conſulibus ludos ſæculares actos* narrat. id ſi verum eſt, ſuffecti fuerint oportet: nam nec par illud inter majores Conſules, qui nomen anno dabant, reperias: & hoc quidem anno factos ex priſcorum monumentorum fide ſatis conſtat. His ludis Auguſti juſſu ſæculare carmen Horatius poeta condidit. Ullum eo tempore nocturnum ſpectaculum à juvenibus utriuſque ſexus frequentari prohibuit Cæſar, niſi cum aliquo majore natu propinquorum.

Ludi ſæculares. Liv. Plin. 7. 48.

XLVII. Tum quoque Germanos vindictæ magis quam cautioni intentos M. Lollius Legatus Cæſaris circumvenit inſidiis, gravique clade vexavit. At in Urbe legis Cinciæ caput, ne quis ob cauſſam orandam pecuniam donumve acciperet, revocari placuit; addito, ut quadruplum perderent, qui accepiſſent: Judices in quem annum ſortiti eſſent, domos litigantium non ingredi: Senatoribus etiam infrequentibus augeri mulctam, & qui ſine probabili cauſſa in Curiam ſerius acceſſiſſent. L. Domitio Cn. F. L. N. Ahenobarbo, P. Cornelio P. F. P. N. Scipione Conſulibus, in Gallias profectus Cæſar, templum Quirini refectum à ſe dedicavit; in quo quum ſex & ſeptuaginta columnas poſuiſſet, poſtquam totidem annos vivendo expleverat, non temere feciſſe exiſtimatus eſt.

Germani vincuntur à M. Lollio. Suet. Aug. 31. 5. Jul. Obleq. Tacit. 11. 12. 5. 3. Dio.

Urb cond. an. 737. Templum Quirini.

XLVIII. Inde per Tiberium, & Druſum privignos, quibus hunc honorem decernendum ab Senatu curaverat, munus gladiatorium edidit. Itineris cauſſam qui ſecretas Principis cogitationes rimantur, & niſi reperiant, fingunt, nunquam vel evidentibus contenti, partim in leges nuper latas referebant, *quas aut exerceri cum offenſa, aut negligi cum dedecore opus eſſet; ideo Solonis exemplo ſibi peregrinationem indixiſſe*. Nec deerant, qui *ut amore Terentillæ ſecurius frueretur, neque ſermonibus in Urbe non vitandis ſeque & illam traduci ſineret, id conſilii cepiſſe* dicerent. Hanc enim Mæcenati nuptam ſic deperibat, ut eam aliquando certare de forma cum Livia compelleret. Cæterum in propatulo Galliarum erat fortuna, quæ variis à nationibus vexabatur; & Germanorum magnis acta terroribus curam Auguſti deſiderabat, Sicambri, Uſipetes, Tenchteri, non tam fracti prioribus prœliis quam irritati, comprehenſos in ripa ſua Romanos in crucem egerant.

Cur Auguſtus ſit profectus in Galliam.

XLIX. Hoc veluti ſacramento collecta ingens manus Rhenum mox tranſierat; vaſtataque proxima parte Galliarum, ne Germanis quidem jamdudum incolentibus parcentes, equitatum Romanorum aſtu circumventum fuderunt, ad ipſa uſque Lollii caſtra, dum fugientibus inſtant, præter propoſitum deducti. Tum vero poſtquam perniciolum ſibi futurum errorem videre, ſi faterentur; eodem impetu Lollium occurrentem aggreſſi, majore tamen ignominia quam clade repulerunt, aquila legionis quintæ potiti. Igitur Auguſtus ſua præ-

Germani Gallias vaſtant. Suet. Aug. 23. 1. Vell. 2. 97. 1. Dio.

Digitized by Google

Licinius libertus Aug. Gallias ſpoliat impune.

ſentia opus eſſe exiſtimans, quem interim Urbi Italiæque præficeret, dubitabat. M. Valerius Meſſalla, Præfecturæ nomen ſibi primo delatum poſt paucos dies depoſuerat, poteſtatem nimiam & incivilem exercendi neſcius. M. Agrippam in Syriam remittebat, C. Mæcenatem comitem erat habiturus ob Terentillam, ſed & Tiberium quamquam Urbanum Prætorem, ducturus in Galliam erat; eoque per Druſum impleri magiſtratum illum Senatuſconſulto interpoſito voluerat.

Statilius Taurus Vrbi præficitur. Tacit. Dio. Plin. 3. 20.

L. Idcirco Statilium Taurum, ſenem Triumphalem, dignum eo loco cenſuit, cujus miniſterio in graviſſimis negotiis uſus fuerat: nec judicii fallus eſt. Quæ nox prima profectionem Cæſaris ſequuta eſt, incendio Urbem exterruit: quo Juventatis in Velia templum arſit: & paulo ante, præter ea quæ ſupra memoravimus, lupus Via Sacra in Forum procurrerat, hominibus aliquot occiſis. nec procul Foro magna vis formicarum, in ſpeciem agminis ad prœlium euntis ſe conglobaverat. Hæc prodigia aliorum pietatem, aliorum adulationem adverterunt, Senatuſque Conſultum factum, *uti pro reditu Auguſti vota ſuſciperentur*. Interim & quinquennales ludos propter principatum ejus votos M. Agrippa fecit, recens in collegium quindecim, cujus tum vices curandi ludos eos erant, virorum cooptatus. Circum hæc tempora contra gentes Inalpinas bene pugnatum eſt à P. Silio, Camunique & Vennonetes ſub Imperium populi Romani redacti.

Dalmatarum aliarumque gentium motus. Flor. 4. 12. 20. Dio.

LI. Idem Silius & Pannonios adſumptis Noricis Hiſtriam incurſantes per ſe & legatos ſuos ita domuit; ut pacis conditiones accipere utrique cogerentur. Dalmatæ quoque ſub idem tempus, Hiſpanique moti; ſed modico, nec diuturno tumultu. Macedoniam Dentheletæ & Scordiſci infeſtavere. Beſſi Cotyos Regnum adorti, quod eo mortuo liberorum ejus avunculus & tutor Rhymetalces defendebat; ab Romanis auxilium ei ferentibus ſubacti ſunt. Sarmatas eadem tentantes, Cn. Cornelius Lentulus pugna victos trans Iſtrum recedere coëgit. Ab eodem Daci Getæque per conceretum gelu Danubium vicina infeſtantes repulſi, ſubmotique. Pari felicitate Germanicum bellum, quod præ cæteris erat formidabile, compoſitum. Quippe intellecto non modo Lollium ſtrenue parare arma: ſed ipſum cum exercitu adventare Cæſarem; ad ſua regreſſi, miſſis obſidibus quietem ſpoponderunt. Nec tamen adeo aut credita hæc, aut præſtita pax fuit, quin aliqui ſubinde motus exſiſterent. quorum cauſſa & hunc annum in Gallia & ſequentem contrivit. quo Conſules M. Livius L. F. Druſus Libo, L. Calpurnius L. F. Piſo fuerunt.

Vrb. cond. an. 738.

Gallia ab Augusti liberto Licinio ſpoliata. Suet. Aug. 67. Dio.

LII. Sed & ipſa Gallia non ſatis quieta erat, propter hominis libertini tantam improbitatem, ut ſignificata prodigio ſit credita, quum maxima bellua viginti pedum latitudine, longa ſexaginta, & præter caput mulieri ſimilis, ex Oceano irruens, in vado hæſiſſet. L. Licinius is fuit Gallus natione, qui captus iis bellis Dictatori Cæſari ſervierat. Sed hunc in honore & uſu maximo Auguſtus habere ſolitus, procuratorem ſuum in Gallia conſtituerat. Is igitur ad explendam ingenitam avaritiam majeſtate Romani nominis abuſus, hoc agebat, ut quotquot ſe potiores ipſo ferrent deprimerentur. nec contentus exegiſſe ad præſcriptum ſibi modum; magnam inſuper pecuniam ſibi ſuiſque extorquebat: tam impudenter quidem, ut quoniam in ſingulos menſes aliqua debebantur quatuordecim penſiones eodem anno exigeret; veteribus menſium nominibus *Julium & Au-*

Digitized by Google

& Auguſtum adnumerans. Sane poſtquam Cæſar advenit, tanta vis in eum coorta accuſatorum eſt, tamque acerba; ut patrocinio potius apud Principem, quam periculo eſſet.

LIII. Namque partim moleſte tulit id Cæſar, in nonnullis excuſavit Licinium, quædam ignorare ſe, alia non credere ſimulans: quin & occultabat haud pauca, pudore etiam ductus, quod tali procuratore uteretur. Sed maxime Licinio calliditas ſua profuit, qui alias quoque ad novorum operum impenſas conferre patrono grandes ſummas ſolitus, irato pœnaſque minitanti magnam vim auri argentique, & cæterarum rerum ingentes acervos oſtendit; *ea non ſibi nec avaritia cauſſa congeſta* dicens, *ſed in Cæſaris, populique Romani uſus: & ne Galli, gens ad res novas mobilis, his instructa copiis facilius ad rebellionem prolaberetur*. Sic effectum ut Licinius in Gallia multos annos veluti Regnum continuaret. Hoc tempus eſſe crediderim Auguſtoduni in Æduis conditæ, quæ caput gentis eſſet, liberalibuſque ſtudiis, quorum ibi præſtantiſſimos magiſtros collocavit Cæſar, nobiliſſimam Gallorum juventutem ad mitiorem vitam erudiret. Fruſtra apud Cæſarem queritur. Macrob. Saturnal. 2. 4. Tac. 3. 43. 1.

LIV. Inde Tiberium, cujus opera ferme per integrum annum in regenda Gallia uſus erat, in Rhætiam cum exercitu miſit. Rhæti circum Alpes Tridentinas inter Noricos Galloſque poſiti, & hos & Italiam latrocinio vexaverant, diu lateque graſſati; & tranſeuntes negotiorum cauſſa Romanos ſocioſque interfecerant: tamque crudelis his erat animus, ut omnes mares captos protinus occiderent, ne his quidem qui eſſent in utero exceptis, quos neſcio qua divinatione deprehendebant. Hos jam Druſus ab Auguſto miſſus pugna vicerat ad Alpes Tridentinas, ideo Prætoriis inſignibus honoratus. Ab eodem finibus Italicis ſubmoti, ubi Galliæ infeſti incubuerunt, etiam Tiberius in eos miſſus. quando & Vindelici cum Rhætis ſe conjunxerant. Hi diviſis partibus, per ſe & legatos pluribus locis hoſtem aggreſſi, multis urbium & caſtellorum oppugnationibus, Tiberius etiam per lacum navigiis ſubvectus, carpſerunt. Juſtis quoque prœliis dimicatum, à Tiberio præcipue. Bellum cum Rhætis & Vindelicis. Sueton. Tib. cap. 9. Dio. Strab. lib. 4. Florus 4. 12. Historia Miſcella. 7. 14. Vellei. 2. 95. 2.

LV. Nec occurrere locis omnibus barbari cum magna multitudine poterant, & quidquid ubique intercipiebatur, & animos cæterorum & vires minuebat. Igitur eo deducta res eſt, ut victi à fratribus, in populi Romani ditionem concederent. Victores frequentiæ hominum feritatique diffiſi, quidquid ætate ac robore validum fuit, abduxerunt: relictis qui agro colendo magis, quam turbandis rebus ſufficerent. Sic in provinciæ formam redacti, unius æſtatis bello, ſed fida victoria, & multos in annos quietem ab his gentibus & tributa præſtante. Coloniæ vincula domitarum gentium, in Rhætia Druſomagus, Auguſta in Vindelicis excitatæ. Inter tot hujus anni geſta Vedii quoque Pollionis mors invenit locum, divitiarum tantum ex ſævitiæ nomine noti; ſed in quo memorabile factum Auguſti non immerito celebratur. A Druſo & Tiberio conficitur. Horat. Odar. 4. 14. Dio. Liv. Epitom. Velleius. Strab. lib. 4.

LVI. Libertinus homo, deinde receptus in Equeſtrem ordinem murænas alebat in piſcina, quod iis temporibus divites affectabant. Sed cæteris innocentior luxus erat: hic iiſdem ad crudelitatem abutebatur; ſervos in quos animadvertere volebat objiciens, ut pariter totius hominis diſtracti, tamquam egregio ſpectaculo frueretur. Hoc ſupplicio perire juſſus puer, qui forte cryſtallinum calicem fregerat, ad Auguſti accubantis pedes provolvit ſeſe, non mortem, ſed Vedii Pollionis ſævitia. Plin. 9. 23. 3. Dio.

Agrippa in Aſia motus Boſpori ſedat.

fœditatem pœnæ deprecatus. Suſceperat miſeri patrocinium Cæſar; nec homo ſuperbus & truculentus exorari patiebatur. Igitur Cæſar afferi jubens cætera quæ haberet cryſtallina tamquam uſurus, omnia ſua manu confregit, miſſumque fieri puerum, & piſcinam compleri præcepit, poteſtate ſua bene uſus.

Ejuſdem ædes Cæſar fecit. Dio. Plin. 9. 53. Suet. Aug. 29

LVII. Hic tum Pollio mortuus, hæredem ex magna parte Cæſarem reliquit, in qua & Pauſilypum fuit inter Neapolim & Puteolos villa; cujus in vivariis (ut hoc obiter adnotetur) poſitum a Pollione piſcem poſt ſexageſimum annum expiraſſe Annæus Seneca memoriæ prodidit. Admiſit judicium Auguſtus, & quia teſtamento juſſus erat opus inſigne facere publice, abuſus hac occaſione paulo poſt ad obliterandam Pollionis memoriam, cujus ipſum amicitiæ ſuppudebat, domo ejus maxima & ſplendidiſſima, ad ſolum diruta porticum inædificavit, non Pollionis nomine, ſed Liviæ inſcripto, eamque decoravit priſcorum artificum tabulis.

Ab Auguſto multarum urbiũ nomina. Plin. 3. 3. & 4. & 4. 10. Dio.

LVIII. Interim in Gallia ac Hiſpania multæ coloniæ deductæ, quas à ſe cognominari ad memoriam ætatis ſuæ Auguſtus voluit. De Auguſtoduno jam diximus. præter hanc in Gallia fuere Auguſta Tricaſtinorum, Trevirorum, Rauracorum, Veromanduorum, Auſciorum, Nemetum, Sueſſionum. Tum Auguſtobona, Auguſtomagum, Auguſtoritum. At Hiſpaniæ Auguſtam Firmam, & Gemellam, & Novam, & Juliam Gaditanam, Braccarumque habuerunt. Præterea Auguſtobrigam, & Cæſarauguſtam: itemque Auguſtanos Setubitanos, & Aſtures, & Cerretanos, qui plerique ſub hæc tempora cum novis aut adauctis urbibus hæc nomina receperunt. Sed & Cypriis terræ motu familiari malo, vehementer afflictis ſubventum, indultumque ut Paphum urbem, quam ea peſtis præ cæteris perculerat, *Auguſtam* cognominarent.

Ab Senatu Rom. impoſita.

LIX. Nondum enim mos inoleverat, ut ſibi quot & qualia vellent vocabula civitates adſciſcerent, ſed in beneficii loco Senatus hæc imponebat. Cyzicenis interea Cæſarem deprecantibus, quam nuper amiſerant, libertas reddita. M. Licinius M. F. Craſſus, Cn. Cornelius Cn. F. Lentulus Augur Conſules ſequuntur. Hoc anno Curules Ædiles, quum vitio creati abdicaſſent, ſtatim aliis Comitiis refecti, exemplo prius inaudito, magiſtratum geſſere. Porticus Pauli conflagravit, incendio etiam Veſtæ ædem afflante: propter quem metum, quod Maximam Virginem cæcitas arcebat eo officio, per cæteras in domum Dialis Flaminis, tum vacantem, delata ſacra ſunt. Porticus refecta Cæſaris & amicorum Pauli pecunia; nam filii ejus quorum nomine fiebat opus, ob paternam calamitatem modicis facultatibus erant.

Ædiles vitio creati ſtatim reficiuntur. Dio.

Scribonius Boſpori Regnum occupat.

LX. Ab externis bellis nec quies omnino, nec periculum fuit. Pannonicorum celeriter coercita rebellio: & Ligures, quos Comatos appellant, cum Maritimis Alpibus, quas hactenus liberi poſſederant, in poteſtatem venerunt. Major aliquanto motus ad Boſporum exortus Scribonii dolo, qui ſe miſſum ab Auguſto defenſorem Regni mentitus, Aſandrum ad necem voluntariam compulerat. Ille enim licet nonagenario major, ſed viribus nondum adſumptis, ob eam injuriam cibo abſtinuit. Scribonius nepotem ſe Mithridatis magni ferens, Dynamin Aſandri filiam, neptem ejuſdem Mithridatis è Pharnace, cui moriens Aſander Regnum reliquerat, in matrimonium, unaque Boſporum quaſi dotalem accepit.

LXI. His rebus cognitis Agrippa Polemoni Regi Pontico mandavit hoc bel-

Digitized by Google

lum. Ipſe rogatu Herodis, qui ad eum in Aſiam venerat, in Judæam profectus, urbes ab Rege recens conditas inſpexit, ubique magnifice habitus. Hieroſolymas etiam, inter occurrentium feſtas voces ingreſſus, hecatomben obtulit DEO, epulumque populo dedit. Inde poſt paucos dies, ne hyeme navigandum eſſet, in Joniam trajecit, negotiis provinciæ vocantibus: Beryto interim colonia deducta, quæ *Auguſtana* appellata eſt. Per hæc tempora Polemon ducto in Boſporanos exercitu, Scribonium quidem nullum ultra reperit, quem comperta hominis fraude ipſi necaverant: cęterum cum his pugnandum Polemoni fuit, metu ne illi traderentur, arma capientibus. & quamquam prœlio victi ferociam retinebant.

Agrippa Hieroſolymis ſacrificat. Joſeph. Ant. Judaic. 16. 2.

LXII. Hæc anno ſuperiore acta quum Agrippa didiciſſet, ipſe proficiſci ad bellum decrevit. Igitur ubi commodum navigationi tempus rediit, Sinopem, & inde in Paphlagoniam profectus, propinquo metu Boſporanos arma ponere, ſigna Romana Mithridatico bello capta reddere, Regemque accipere Polemonem coegit, Dynami etiam in matrimonium ei tradita. Hæc agenti Herodes ad omnia promptus ac diligens aderat, magnam ſuper antiquam familiaritatem gratiam adeptus, quod relicto Regno ſuo in Aſia quæſitum Agrippam, Sinope conſequutus, auxilium operamque non admonitus obtulerat. Ilienſibus ea res plurimum profuit, quibus Romanus propter uxoris periculum iratus, centum millium drachmarum mulctam dixerat.

Boſporanos Polemoni ſubjicit. Joſeph. Antiq. Judaic. 2. 16. 3. Dio. Oroſius. 6. 21. Euſebius.

LXIII. Quippe Julia noctu Ilium petens, dum Scamandrum in lectica tranſit, ſubito fluminis auctu magnum vitæ diſcrimen adierat. Ergo legati ad deprecandum miſſi, quum Amiſum veniſſent, nec agentem ibi Agrippam auderent compellare, Nicolaum Damaſcenum orarunt, ut ſibi Regis Herodis, cui erat ille familiariſſimus, patrocinium compararet. Suſcepit Rex, & culpa ab Ilienſibus ignaris rei translata in caſum, Agrippam alioqui proniorem ad clementiam placavit: quum illi jam deſperato negotio in patriam renavigaſſent. Agrippa poſtquam præſentia ſatis compoſita ratus eſt, per Paphlagoniam & Cappadociam Phrygiamque majorem Epheſum rediit. inde trajecit Samum; Herode ſemper eum comitante.

Ilienſibus ab Herode placatur. Joſeph.

LXIV. Hæc res animum Judæis addidit, qui jus civitatis in Jonicis urbibus, beneficio Regis Antiochi, cui cognomentum Deus fuit, adeptis, *trahi ſe ad judicia feſtis ſuis, & quam mittere Hieroſolymam ſolerent pecuniam ſibi adimi* querebantur, *quamquam & Romani ſuis ſe legibus degere juſſiſſent*. Horum cauſſam agente Nicolao, quum & Herodes Agrippæ aſſideret; *æquum* cenſentibus Jonibus, *civium loco non eſſe apud ſe, qui alienis ſacris uterentur*; Agrippa nihil mutandum cenſuit; ſcripſitque ad Epheſios aliosque jubens *injuriis Judæorum abſtineri*. Sed & Cyrenenſium magiſtratibus injunxit eadem, Judæis illius etiam provinciæ paria queſtis. Hinc Boſporani belli ad Auguſtum perſcripto exitu, nam ad Senatum ſcribere, ſicut priſcis Imperatoribus ſolitum, modeſtiæ cauſſa ſuperſederat, acta rata habuit Auguſtus; ſupplicationeſque & Triumphum ei decernendum curavit.

Judæis confirmat privilegia. Joſeph. Antiq. Judaic. 2. 1. & 16. 4. 10. Tacit. Hiſt. 4. 2. Dio.

LXV. Jam & Galliæ Hiſpaniæque res reductæ in tranquilliorem ſtatum erant: Germani adhuc tumultuabantur. Igitur ad hos coercendos, agendumque cenſum Galliarum, Druſo relicto Cæſar Romam rediit, quum jam Tiberius Claudius Ti. F. Nero P. Quinctilius Sex. F. Varus Conſulatum iniſſent. Forte iiſdem diebus

Vrb. cond. an. 740. Theatrum Corn. Balbi dedicatur. Liv. Epitom.

Suet. Auguſt. 29. 10. Tacit. 3. 72. Strab. lib. 3.

nuncius de reditu Cæſaris advenerat, quibus Theatri ſui dedicationem Cornelius Balbus ſumptuoſis ſpectaculis celebrabat: vir maximis opibus magnifice uſus, qui & in natali ſolo Gaditanis novam urbem, cum navali in oppoſita continente ſuis impenſis ædificavit. Is igitur Auguſtum redire, tanquam huic lætitiæ intereſſe cupientem, egregium ſibi ducebat: & ab Tiberio quoque Conſule in honorem exſtructi Theatri ſententiam rogatus eſt primus.

Au uſtus oblatos honores abnuit. Suet. Aug. c. 57 Dio.

LXVI. Quippe Senatus adventu Auguſti audito habebatur, ad honores ei decernendos. Inter alia placuit *aram reditus in Curia poni: neque ſupplicium ſumi de bis, qui ſupplices intra pomærium Auguſto facti eſſent*. Neutrum ab illo acceptum: & ne populus obviam iret, quamquam Tiberis inundaverat Urbem, ita quidem ut Balbi theatrum niſi navigio adiri non poſſet, more ſuo noctu introiit. Poſtridie quum populum, qui in Palatium confluxerat, perſalutaſſet, in Capitolium adſcendit, demptamque de faſcibus lauream in genibus Jovis repoſuit. Eodem die balneo gratuito tonſoribuſque plebi præbitis, Senatum convocandum curavit, de geſtis ſuis relaturus. Gravedine laborabat: ideo libellum Quæſtori recitandum dedit, quo acta ſua poſt profectionem ab Urbe comprehenderat; addito, *conſultum videri Prætorianos expleto duodecimo ſtipendio, cæteros ſexto decimo dimitti: & quia jam in morem venerat, agros aſſignari veteranis, pro bis certam pecuniam dari*.

Perniciabiles agrorum diviſiones tollit.

LXVII. Nec dubie acceptum quod petierat, militibus quidem nec indignationem conſpicuam, nec lætitiam movit. qui neque nihil eorum quæ poſtularant, neque omnia conſequebantur: poſſeſſoribus gratiſſimum fuit, ita futurum cernentibus, ut timere perniciabiles illas agrorum diviſiones aliquando deſinerent. Cornelii Balbi ludos alii paulo poſt exceperunt, Auguſti natalem Prætore Julo Antonio Circenſibus & venatione celebrante: qui & epulum ei ac Senatui in Capitolio ex Senatuſconſulto dedit. Inde reverſus ad curam Reipublicæ Cæſar, quædam per abſentiam ſuam utcumque conſtituta mutavit in melius. Poſt civilia bella quadringentis tantum ſeſtertiis cenſum Senatorium definiri placuerat, plerorumque re familiari valde acciſa aut turbata. Nuper idem, quod ſatis jam refecti diuturna pace videbantur, auctus erat ad ſeſtertiûm decies. ſed eum adhuc modum habebant non multi: unde & rari affectabant Senatorium locum; & ex conſcriptis quidam, quorum patres quique ejuſdem ordinis fuerant, ob veram aut ſimulatam paupertatem ejurabant.

SC. de minoribus magiſtratibus ex Equeſtri ordine legendis.

LXVIII. Idcirco Senatus loco ſex & viginti virorũ, qui ad minores magiſtratus quotannis ex Senatoribus eligi conſueverant, decreverat *uti viginti ex Equitibus nominarentur: unde Triumviri rerum Capitalium, & auro argento æri flando feriundo, tum Quatuorviri curandis in Urbe viis: denique Decemviri ad judicia Centumviralia fierent. nam Duumviros viarum extra Urbem curandarum, & Quatuorviros in Campaniam mitti ſolitos abrogari* placuerat. Nec tamen hi Senatores fiebant, niſi quem alium magiſtratum, qui more majorum id jus conferret, gerenti, adipiſcerentur. Decretum erat præterea, *quando Tribunitiis Comitiis candidati deeſſent, uti ex Quæſtoriis qui quadrageſimum ætatis annum non expleſſent, ſorte ducerentur*. Auguſtus autẽ parum hæc efficacia remedia tot incõmodis ratus, totum Senatum recenſuit: neque veniam cuiquam quinque & triginta annis minori dedit ponendi ordinis, præter qui manco corpore, aut inferiore cenſu eſſent.

LXIX. Et quo minus aliqui fallerent, valetudinem excuſantes inſpexit

Auguſtus mortuo Lepido Pontifex maximus.

ipſe: de facultatibus nemini niſi jurato credidit, ac ne teſtibus quidem injuràtis. exegit præterea vitæ rationes paupertatiſque cauſſas; ut ſubveniret his, qui nulla ſua culpa facti inopes fuiſſent. Nec minori ſolicitudine domeſtica moderabatur, increpito etiam Tiberio, *quod ludis votivis*, quos Auguſti reditu Conſules fecerant, *Cajum juxta ſe collocaſſet*: populo quoque caſtigato, qui puero adſurrexerat, ſtanſque plauſerat, laudibuſque proſequutus eum fuerat. Sub hæc demum tempora Pontificatum Maximum A. D. pr. Non. Mart. aſſumpſit Cæſar, non ſuſtinens vivo extorquere Lepido, quod Romanis moribus Sacerdotia ne exſilio quidem amittebantur. Cęterum ſatis eum per tot annos contemptim habuerat, præter alias cauſſas propter adoleſcentis Lepidi conjurationem infeſtior. Nam in agris amiſſæ potentiæ pudorem obtegere cupientem migrare in Urbem, venire in Senatum coëgerat; quo plurium deriſui exponeretur.

Auguſtus non facile ſinit Senatorem ejurare. Dio. Suet. Auguſt. cap. 56. Plin. 28. 2.

LXX. Sed & ultimum ei locum dicendæ inter Conſulares ſententiæ dedit; quum alios ſecundum tempora geſti magiſtratus, aut ſingularem quamdam præſtantiam collocaret. Nec adverſus hæc nitendi vis erat ulla Lepido, qui equidem ſi Pontificis Maximi tanta poteſtas fuiſſet, ut imperium adimere cui vellet poſſet, quod nuper adſeri cęptum eſt, adverſus has injurias in promptu telum acerrimum habuiſſet. Eodem anno Auguſtus Tribunitia poteſtate duodecimum, quadringenos nummos viritim populo dedit. honores ab Senatu delatos Pontificatu accepto abnuit. inſiſtentibus, ſurrexit, & è Curia ſe proripuit.

Lepidum tractat inclementius. Dio.

LXXI. Ædes ſibi publice præberi non eſt paſſus: ſed quia Pontificem Maximum in publica domo habitare neceſſum erat, ſuarum ædium in Palatio partem publicavit. Domum autem, quam Rex Sacrorum olim obtinuerat, Veſtalibus, quarum ab habitatione communi tantum pariete diſtinguebatur, tradidit. Et ne per iràm quid faceret aut diceret incivilius, quum in Senatu propter uxoris ſuæ vitam accuſatus Cornelius Siſenna, *ductam ſibi Auguſto auctore* confirmaret; exſiluit è ſede ſua, & ſpatio temporis interpoſito rediit; *hoc licet non concinnum, admittere maluiſse, quam aliquid forte gravius*, inter amicos poſtea confeſſus eſt. Nec ſubtrahenda memoriæ vel Principis eſt patientia, vel libertas ingerentium diſcedenti aliquando; *Licere oportere Senatoribus de Republica loqui.* Ferunt Auguſtum hujus vitii conſcium gratanter amicorum admonitiones excepiſſe. Nam & Athenodorum Tarſenſem à ſe digredientem, quum rogatus utile præceptum relinquere, dixiſſet, *uti quum cepiſſet iraſci, quatuor & viginti Græcas literas memoria recenſeret, priuſquam aliquid faceret aut loqueretur*, retentum ab eo, dicente, *ſibi adhuc ejus præſentia opus eſſe.*

Ne quid per iram faciat aut dicat cavet. Suet. Aug. c. 54. Hiſt. Miſc. 35. 17. Plutarch. Rom. Apophth. cap. 42. Dio.

LXXII. Cęterum Agrippa reverſus in Urbem decretum ſibi Triumphum ducere noluit: exemplumque dedit, ne quis poſtea privatorum aut ex provinciis ſcriberet ad Senatum, aut victis hoſtibus triumpharet. Igitur ſimul ob virtutis & modeſtiæ ſingularem præſtantiam, ſummos in eum honores Auguſtus haud maligne contulit, prorogata ei in aliud quinquennium Tribunitia poteſtate, in Pannonios mittens, cum majore quocumque extra Italiam veniſſet imperio, quam eorum eſſet, qui provinciam obtinerent. Nec ille cunctanter quamquam imminebat hyems profectus, ſolo terrore nominis præſentiæque ſuæ coërcuit hoſtem; nihilque abnuenti veniam præteritorum dedit. Sed inde revertens, quum jam M. Valerius M. F. Meſſalla Barbatus, P. Sulpicius P. F. Quirinus Conſules

Agrippæ modeſtia. Liv. Epit. Dio.

Digitized by Google

Agrippæ legata exequitur Aug.

Urb. cond. an. 741. Et obitus.

eſſent, in Campania morbo correptus exſpiravit, priusquam eo pervenire Auguſtus poſſet: qui ad nuncium valetudinis ejus, quamquam forte Quinquatribus nomine filiorum ludos exhiberet, feſtinanter excurrerat.

Ac laudatio. Joſeph. Antiq. 3. 10. Dio. Vell. 2. 96. 3.

LXXIII. Corpus ejus in Urbem perlatum eſt, ac in Foro propoſitum, dum Auguſtus laudationem peragit velo interpoſito, quod adſpectum arceret. Id utrumne fecerit quia Cenſor erat, an quia Pontifex Maximus quod his ſummorum apud Judæos ſacerdotum more, cadaver videre nefas eſſet, parum liquet. præſertim quum utramque opinionem Dio arguat, non ignorans iſtorum, bis Conſul, ſemel etiam Pontificis Maximi collega. Cæterum Agrippam in ſuo monumento condi juſſit Cæſar, ubi & Marcellum ſepelierat: quamquam & illi datus in Campo Martio ſepulturæ locus fuerat. Hunc ad modum Agrippa finiit vitam, fama quam genere nobilior, amicitiaque Cæſaris Octaviani virtutibuſque ſuis provectus; quibus domi bellique immenſum claruit, cetera quoque, ſi quiſquam eo tempore Romanorum, vir bonus, & omnino dignus, quem pronepos Caligula non adgnoſceret. Summum haud dubie locum ſi Rempublicam liberam nactus eſſet, occupaturus in Regno unius, & communi cæterorum obſequio, ita medius, ut tamen Imperio quam ſervitio propior eſſet: cujus magnitudinem ne Auguſtus quidem Princeps obumbrare totam potuit.

Legata ab Auguſto præſtita. Dio.

LXXIV. Moriens Balneum populo legavit, quod *Agrippæ* dictum eſt, ubi gratis lavaretur: ob hoc prædia quædam Auguſto adſcribens quorum è reditibus impenſæ præſtarentur. At hic pecuniam inſuper diviſit populo, tanquam & hoc Agrippa juſſiſſet. Cherroneſus etiam ad Helleſpontum è bonis Agrippæ ad Cæſarem pervenit. Nam deinde Poſthumum nominari *Agrippam* voluit, quo patris ejus memoria diuturnior & recentior eſſet; cujus & Cæſarem & populum ex ex æquo ingens deſiderium cœperat. Summa enim prudentia ſe maximis in negotiis geſſerat, ut Cæſaris imperium acceptum civibus faceret: & quum vigiliis laboribuſque ſuis præcipuum ejus Regni firmamentum eſſet; comitate, manſuetudine, liberalitate popularis haberi meruerat.

Mors ejus prodigiis prænunciata creditur.

LXXV. Ergo & ejus mortem prodigiis, qualia magnas calamitates præcedere ſoleant, prænunciatam eſſe crediderant: quia bubones in Urbe conſpecti, fulmine tacta domus in Albano, ubi divertere Latinis Conſules conſueverant, & cometa per complures dies ſuper Urbem conſpectus, in faces diviſus fuerat. Incendia quoque multa tum exſtiterunt. & inter alia corvis ex ara quadam cum carne rapta prunas inferentibus, Romuli caſa conflagravit. Inter hæc quum luctus cauſſa ſpectacula ſolemnia negligerentur, primoribus patrum intereſſe nolentibus; nihil ex patrio more remittendi auctor iis Cæſar fuit: & quo minus dubitarent, gladiatorio munere ipſe præſedit: quo exemplo etiam ab aliis mox abſente ipſo ludi facti ſunt; priſtinamque per omnia ſpeciem civitas recepit.

FINIS LIBRI CXXXVI.

Digitized by Google

JOH. FREINSHEMII
SUPPLEMENTUM
Libri CXXXVII. LIVIANI.

L. Annæi Flori Epitome Ejuſdem Libri.

CIVITATES Germaniæ, cis Rhenum & trans Rhenum poſitæ, oppugnantur à Druſo: & tumultus, qui ob cenſum exortus in Gallia erat, compoſitus. Ara D. Cæſari, ad confluentem Araris & Rhodani, dedicata; Sacerdote C. Julio Vercundaridubio Æduo.

JAM exibat Auguſto quinquennium in quod Præfecturam morum receperat. Igitur alterum in quinquennium prorogata ei poteſtas, ſimiliter ut imperium, quum certum ad finem data videretur, rebus ipſis perpetua fuit. Tum inſtitutum, *ut quoties Senatus haberetur, ſinguli Patrum, priuſquam adſiderent, thure & mero ſupplicarent ad altare ejus dei cujus in templo coiretur: neque prius domum Auguſti ventitarent, ſed in Senatu ſedentes ſalutem acciperent redderentque: quo & religioſius, & minore cum moleſtia partibus ſuis fungerentur.* Tribunatum plebis propter vim ejus magiſtratus enervatam pauci petebant. Idcirco conſtitutum eſt, *uti à magiſtratibus Equites Romani ſinguli nominarentur, quibus haud minus decies ſeſtertiûm res eſſet. Ex his denique deligeret populus in loca quæ Senatores non occupaſſent. His deinde poſt magiſtratum geſtum optio eſſet, utrius ordinis haberi mallent.*

Præfectura morum Auguſto prorogatur. Suet. Auguſt 37. 10. Dio.

II. Aſiam deinde terræ motibus miſere conflictatam levaturus, *annuum ejus tributum de ſua pecunia inferri in ærariū* juſſit: & loco Proconſulis legatum ei ex Prætoribus ſortito in biennium dedit. Quum paulo ante hæc tempora in judicio quodam Mæcenatem & Agrippam vehementer exagitari ab accuſatore comperiſſet, quod adulterii reo patrocinium præſtabant, venit in judicium & ipſe, & in tribunali conſidens, nihil fecit gravius, quam quod ſuis propinquis amiciſque non placere conviciari accuſatorem effatus, abiit. Ob hæc atque talia popularia facta, ſtatuæ ei ex collatitia pecunia ſunt poſitæ: decretumque, *ut in honorem ejus, natalitiis Auguſti ludis etiam cœlibes ſpectare permitterentur.*

Aſia terræ motibus conflictata levatur. Dio. lib. 54.

III. Cæterum mors Agrippæ Tiberium Cæſarem propius admovit ſocio laborum indigenti, & infirma adhuc ætate nepotum. Igitur habenti in matrimonio Vepſaniam, Agrippæ filiam ex priore matrimonio, dimittere uxorem, & deſpondere ſibi Juliam præcepit. Nunciabatur interim *tumultuari Pannonios, audita morte Agrippæ*, cujus metu quieverant. Idcirco miſſus in hos Tiberius, egregia Scordiſcorum opera, qui vicini Pannoniis & armatura totaq; reliqua ratione belli ſimiles ſunt, evaſtatis late omnibus, gentem ad repetendam quam abjecerat pacem coëgit. Arma victis adempta, magnuſque juniorum numerus *ea le-*

Tiberius ſenſim ſuccedit in Agrippæ locum. Vell. 2. 96. 1. Dio. Suet. Aug. 21. 3. & Tib. c. 9.

Lugdunenſes in honorem Auguſti.

ge divenditus, *ne in propinquis patriæ ſuæ regionibus haberentur.* Triumphum ob hæc Tiberio decreverant Patres: Auguſtus ejus loco, Triumphalia ei ornamenta dedit, novo nec antea cuiquam tributo genere honoris.

DruſusGallorum conſilia coercet. Dio. Liv.Epit. Strab.lib.4. & 7.

IV. Dum ita Tiberius ſucceſſu præmiiſque operum ac laborum attollitur, haud minus fratri ejus Druſo quæſitū decus eſt, Gallorum conſilia & Germanorum arma ſolerter fortiterque coërcenti. Cenſus nuper actus à Druſo, quem in Galliam Auguſtus ideo miſerat, tamquam haud incertum ſervitutis argumentum, Gallorum animos deſiderio rerum novarum compleverat: paſſim, ut ſolet, erumpentibus indiciis. Ea fiducia & quod Auguſtus diſceſſerat, Sicambri eorumque ſocii ad utramque Rheni ripam incolentes, arma, neglectis quos dederant obſidibus, reſumſerant. At Druſus, tum rectius in hoſtes impetum verti ratus, ubi ſociorum res compoſitæ forent, eo curam intendere cœpit. Commodum Fortuna occaſionem præbuit omnia circumſpicienti, quod abſolutum Auguſti templum Gallis communiter præſentibus fuerat.

Occaſione Auguſti ſuſpectos in poteſtate habēs. Dio Liv.Epit. Strabo.

V. Hujus ad dedicationem evocati principes, quum prætextus honeſtiſſimus eſſet, neque detecta ſua conſilia ſentirent, plerique omnes Lugdunum convenerunt: ibi ad confluentes Araris & Rhodani, ubi nunc cœnobium *Athenaceñſe* eſt, delubrum excitatum erat, cum inſigni ara inſcriptionem habente ſexaginta gentium, à quibus etiam ſingulæ ſtatuæ in eodem templo dedicatæ viſebantur. Spatioſus deinde lacus circumjectus claudebat locum. Hunc annuis ludis, atque Rhetorum etiam certaminibus celebrari placuit. Sacerdos è principibus Æduorum C. Julius Vercondaridubius creatus. Inter hanc remiſſionem animorum, quum operam dediſſet Druſus, ut quos ſuſpicio novorum conſiliorum contigerat, pleroſque omnes in poteſtate haberet, motus qui timebatur è Gallia, mira repente tranquillitate conſedit.

Suetonii error in adſignando feſti hujus tempore. Liv.Epit. Dio. Tacit. a. 5. Flor.4. 12.23.

VI. Suetonius Lugdunenſis aræ dedicationem ad ſequentes Conſules Julum Antonium, C. Fabium, & Kalendas Auguſtas ejus anni retulit: quo & natum Druſo filium narrat, qui multos poſt annos Imperator factus eſt. Ego hunc annum ex mente, non Dionis modo, ſed etiam Livii, nam & hunc ita tradidiſſe non obſcura indicia ſunt, tradere malui. Tum demum remoto provinciali metu, totus in bellum verſus, ad Rheni ripam adducto clam exercitu, Germanos, quorum eruptio exſpectabatur, adgreſſus; quum trajectos in Gallicam ripam improviſus circumveniſſet, cecidit. Ipſe deinde tranſito amne, qua Batavorum inſula venientibus è Gallia placido flumine faciles appulſus præſtat, mox in ulteriora tendit. Uſipetum gens maxime petebatur Cattis proxima, jam ſuperioris Cæſaris ætate Gallos incurſare ſolita.

Druſi expeditio Germanica. Dio. Strab.lib.7.

VII. Horum pervaſtatis finibus in Sicambros tranſitum: eademque & horum agris illata vaſtitas. Inde ſecundo Rheno in Oceanum Germanicum primus Romanorum ducum navigavit, in Friſios expeditione ſumpta: obiterque ſubactis inſulis, quarum Byrchanis, quum non ſegniter defenderetur, vi expugnata eſt. eam Romanis à frugis ſimilitudine ſponte provenientis *Fabariam* appellarunt. Gleſaria quoque & Actania inter domitas eo bello memorantur, antea Romanis incognitæ. Ulterius ire cupientem ignoti vaſtique maris opinio deterruit. Satis tamen magnum operæ pretium credebantur ſuper cetera victi in Amiſia flumine navali pugna Bructeri: nec propinquis litoribus abſtenta arma,

ma; donec natio Friſiorum pace petita facturam imperata polliceretur.

VIII. Per immenſos deinde lacus acta claſſe, in Chaucos penetratum, ſumma ope tuentes libertatem, quam ferme ſolam humanorum bonorum habebant, tota vitæ ratione inſigniter miſera. Nam in æſtuariis dubiæ poſſeſſionis ſolum per ſingulos dies noctesque vindicante Oceano, non agriculturam, non venatum exercebant, manſuetis etiam animalibus carentes. piſcibus maxime vivebatur. ne arbores quidem fructum aut ligna præbebant: bituminoſo luto, quod manibus compreſſum ſiccant, ad coquendos cibos, & fovenda corpora ignis alebatur. In magno ibi diſcrimine Druſus fuit, quum recedens ſtato tempore Oceanus ignaros locorum in ſicco deſtituiſſet. Friſiorum fide factum, ne quid detrimenti acciperetur, qui nuper inita ſocietate cum pedeſtribus copiis aderant.

Chauci.

IX. Has ob difficultates quas immenſum auctura imminens jam hyems videbatur Druſus, reductis in pacata copiis, Romam rediit; exceptusque multis honoribus, & in annum ſequentem Prætor Urbanus deſignatus eſt: quum antea jam inſignia Prætoria accepiſſet. Q. deinde Ælio Q. Fil. Tuberone Paulo Fabio Q. Fil. Maximo Conſulibus, idem Druſus, ſimul per tempus anni potuit, Rheno iterum ſuperato in Uſipetes & Tenchteros ingreſſus; non ante deſtitit quam poſita ferocia leges pacis acciperent. Lupia deinde pontibus juncto, per Sicambros ad Cheruſcorum fines & Viſurgin uſque proceſſit. Sicambri tum forte cum omnibus copiis domo aberant, Cattis inferentes bellum, qui ſoli finitimorum ſocietatem illorum aſpernati fuerant.

Druſus quamquam Prætor factus Urbanus.
Urb cond. an. 742.
Uſipetes & Tenchteros domat.
Dio.
Liv. Epit.

X. Hæc occaſio pacatum Druſo tranſitum dedit. Superabat & Viſurgin, ni ſuper neceſſariorum inopiam hyems propinqua vetuiſſet. Etiam religio injecta reditum ſuaſit, quia in caſtris examen apum in tabernaculo Hoſtilii Rufi Præfecti caſtrorum conſederat; ita ut funem prætendentem, præfixamque tentorio lanceam amplecteretur. Sed recedenti non eadem à Germanis quies, quam venienti fuerat, fuit. Exciti Romanorum irruptione paſſim locis idoneis inſidias redeuntibus ſtruxerant, ut magna cum difficultate pergerent. Semel circa Arbelonem per anguſta & cava loca progreſſis parum ab exitio res abfuit: magisque hoſtium imprudentia quam virtute ſua ſervati ſunt. Quippe facilem de circumventis victoriam rati, cupiditate cædium prædæque ſimul omnes confuſis ordinibus incurrerunt.

In reditu paſſus à Germanis moleſtias.
Jul. Obſeq.
Dio.
Plin 11.17.

XI. Inde Romanis ex minaci & plena periculi pugna proſperrima facta. Nec exinde manum auſi conſerere, tantum eminus laceſſentes, majorem ſibi quam hoſti moleſtiam exhibuerunt. Viciſſim igitur hos contemnens Druſus, quo loco Lupiæ & Aliſonis confluentes erant, caſtellum excitavit: atque aliud in Cattis, ad ipſam Rheni ripam. Foſſam quoque ab auctore *Druſianam* vocatam (nunc Iſalæ fluminis pars eſt) immenſo opere effecit: quo facilius in hoſtiles terras iter exercitibus eſſet. His Romæ cognitis, *ornamenta ei Triumphalia* decreta, *utque ovans urbem iniret, Præturæque Conſulatum jungeret. Imperatoris* nomen, quamquam ex merito exercitus acclamaverat, Auguſtus ei non conceſſit; quemadmodum nec fratri ejus Tiberio tum adhuc dederat: quum ex utriuſque geſtis hujus appellationis numerum in ſuis titulis adauxiſſet.

Eos prœlio vincit.
Plin 4. 12. 23.
Tacit. 2. 7.

Aquæ ductuū tutela.

XII. Dum iſta geruntur, Auguſtus familiam omnem aquæductuum tutelæ deſtinatam, à M. Agrippa teſtamento ſibi relictam, publicavit: & aquarum jus certum ex Senatuſconſulto lege lata, edictoque ſuo promulgato conſtituit. Verba Senatuſconſulti hæc fuerunt: *Quod Qu. Ælius Tubero, P. Fabius Maximus Coſs. Q. F. de iis qui curatores aquarum publicarum ex Senatuſconſulto à Cæſare Auguſto nominati eſſent ordinandis D. E. R. Q. F. P. D. E. R. I. C. placere huic ordini eos qui aquis publicis præeſſent, cum ejus rei cauſſa extra urbem eſſent, lictores binos, & ſervos publicos ternos, architectos ſingulos, & ſcribas & librarios, accenſos præconeſque totidem habere, quot habent ii per quos frumentum plebei datur. Cum autem in Urbe ejuſdem cauſſa aliquid agerent cæteris apparitoribus iiſdem præterquam lictoribus uti.*

Ea de re SC. Dio.

XIII. *Utique quibus apparitoribus ex hoc S. conſul. curatoribus aquarum uti liceret, eos diebus X. proximis, quibus S. Conſul. factum eſſet, ad Ærarium deferrent: quique ita delati eſſent, iis Prætores Ærarii mercedem ac cibaria, quanta præfectis frumento dando dare deferreque ſolent, annua darent & attribuerent, iiſque eas pecunias ſine fraude ſuas facere liceret. Utique tabulas, chartas, cæteraque quæ ejus curationis cauſſa opus eſſet, iis curatoribus præbenda Q. Ælius, P. Fabius Coſs. ambo alterve ſi iis videbitur, adhibitis Prætoribus qui ærario præſunt, præbenda locent.* Primus ejus rei curatorem Auguſtus Meſſallam Corvinum fecit, cui adjutores dati Poſthumus Sulpitius Prætorius, & L. Cominius.

Natalis Auguſti celebratur.

XIV. Eodem anno Ludi quos ab Urbano Prætore curari ſolenne erat, nomine Druſi magnificentiſſimi facti ſunt. Etiam natalis Auguſti per Circum & alia Urbis loca venationibus celebrata: idque licet nullo Senatus decreto fieri quotannis à Prætoribus obtinuit, quemadmodum & Equites Romani natalem ejus ſponte atque conſenſu biduo quotannis celebrarunt. Sed & Auguſtalia, ſic propter reditum ejus appellatus dies, tum primum ex Senatuſconſulto publicis ſpectaculis tranſacta. Cæterum ab ipſo Cæſare facti cœteros, ut æquum eſt, ſumptu ac ſplendore vicerunt, quum Theatrum Marcelli locorum triginta millium capax A. D. IV. Nonas Majas dedicaretur. Iſtorum ludorum commiſſione evenit, ut laxatis ſellæ curulis compagibus Cæſar ſupinus caderet. Nec ideo minus Trojam patricii pueri luſerunt, inter quos & Cajus Auguſti nepos, octavo ætatis anno. Africanæ etiam quadringentæ viginti (ſexcentas alii ſcripſerunt) interfectæ. In ſcenam quoque manſuefacta tigris in cavea invecta eſt, idque animal tum primum Romæ publice ſpectatum

FINIS LIBRI CXXXVII.

JOH. FREINSHEMII
SUPPLEMENTUM
Libri CXXXVIII. LIVIANI.

L. Annæi Flori Epitome Ejuſdem Libri.

THRACES domiti à L. Piſone: item Cheruſci, Tenchtheri, Chatti, aliæque Germanorum trans Rhenum gentes ſubactæ à Druſo referuntur. Octavia ſoror Auguſti defuncta; antea amiſso filio Marcello; cujus monimenta ſunt, theatrum & porticus, nomine ejus dicata.

SUB idem tempus ingens in Thracia bellum finem accepit. quod triennio geſtum à L. Piſone, his cauſſis exarſerat. Vologæſes natione Beſſus, ſacerdos Bacchi, & ob præcipuum ejus numinis cultum magna inter populares auctoritate, ſpecie religionum animos ad rerum novarum cupiditatem inflammaverat. Coacta igitur magna & propter deorum creditum favorem projecta ad audendum manu, occurrentem ad initia motuum extinguenda Cotyis filium Rhaſcyporim prœlio vicit occiditque. mox tutorem ejus ac avunculum Rhæmetalcen ne prœlio quidem, ſed ſuperſtitione perculſis mentibus exercitu nudat: omnibus eum, ne contra deum pugnare viderentur, relinquentibus. Fugientem inde perſequutus in Cherroneſum, iis quoque locis aperta vaſtando, expugnando munita, plurimum malorum intulit.

Bellum Threicium L. Piſonis. Dio.

II. Hæc nunciata, ſimul & Solletarum nationem incurſiones in Macedoniam facere, Cæſar L. Piſonem qui Pamphyliæ præerat exercitum eo tranſportare juſſit, quod propinquiores Aſia ac Bithynia, populi Romani provinciæ, ſine legionibus erant. Hujus advenientis fama retrocedere Beſſos ad ſua coëgit. Idcirco Piſo in illorum regionem impetum faciens, non leve bellum expertus eſt: quum ferox populus etiam rei militaris uſu ac ratione adjuvaretur, diſciplina armiſque Romanis uſu adſuefactus. Primum prœlium improſperum Piſoni fuit. ſequente victor omnem circa Beſſorum atque ſociorum agrum, ab ira cladis acceptæ violentius depopulatus, ſpatium recolligendi vires non permiſit. quin aliis voluntate, pluribus metu, quibuſdam acie victis univerſum eum tractum armis ſubigeret.

Beſſi magno labore ſubiguntur. Plin. 4. 11. Dio Flor. 4. 12. 17.

III. Tanta erat feritas ut captivi catenas morſibus perſtringere conarentur; quo minus mirere, quoſdam nuper deditos ſimul occaſio brevis apparuit, arma retractaſſe. Cæterum & his infelix auſum, iterum domitis, in adſtrictius ſervitium ceſſit. Piſoni ob rem bene geſtam ſupplicatio cum Triumphalibus inſigniis decreta. Dum hæc aguntur, Auguſtus Romæ Cenſu rurſus acto, ſuas quoque facultates, deſcriptis quæ uſquam haberet in poteſtate, ad privati modum cenſui ſubjecit. Senatu deinde lecto, ad levandam Patri-

Eorum mira feritas. Floru. l. 12. & 10. Suet. Auguſt. 35. 5.

Digitized by Google

bus moleſtiam, quum Senatuſconſultum fieri quoties minus quadringentis adfuiſſent, non liceret; ita moderatus eſt, *ut Septembri ac Octobri menſibus nullos adeſse neceſsum eſset præter ſorte ductos, per quorum numerum, antiquo minorem, decreta confici poſsent.*

Auguſtus pecuniam ad ſtatuas ſuas oblatam in effigies deorũ expendit. Suet. Aug. c. 57. & 91. Dio.

IV. Pecuniam autem iterum ad ſtatuas oblatam à Senatu Populoque in ſigna Publicæ Sanitatis Concordiæque ac Pacis impendit; ſuam exinde ſtatuam nullam fecit. Sæpe enim, & qualibet occaſione dona talia adferebant. ad extremum etiam Kalendis Januariis, non in commune conferentes, ſed accedentes ſinguli pro modo facultatum porrigebant. quibus ipſe tantumdem, aut aliquanto amplius reddere ſolebat. Quod ſi forte abeſſet eo tempore, ſtrena in Capitolio ponebatur; qua ex ſumma pretioſiſſima deorum ſimulacra mercatus, vicatim dedicabat: ut Apollinem Sandaliarium, & Jovem Tragœdum, aliaque. Sed ex nocturno viſu ſtipem quotannis die certo emendicabat à populo; cavam manum aſſes porrigentibus præbens.

Julia Tiberio nubit: Octavia moritur. Dio. Plutarch. Ant. cap 120.

V. Idem annus duarum principum fœminarum alterius nuptias, alterius exſequias vidit; Julia in Tiberii domum deducta eſt. Octavia poſt Marcelli obitum numquam exhilarata, perpetuum luctum morte finivit. cujus de pudicitia modeſtiaque prioribus libris multa expoſui. Hujus cadaver pro æde Cæſaris propoſitum eſt, dum laudes ſororis Auguſtus, interpoſito iterum velo exſequitur. Sed & à Druſo (nondum is profectus urbe fuerat) pro Roſtris, ut in publicis funeribus ſolet, veſtitu mutato laudata eſt.

Octaviæ memoriæ honos habetur. Dio. Suet. Auguſt: cap. 61. Liv. Epitom. Tac. 3. 58 3. Suet. Aug. 31.

VI. Generi ejus (Marcellam Antonius Julus habebat; Antoniarum altera Druſo, altera L. Domitio Ahenobarbo nupſerat) humeros ſubjacere lecticæ, quum ad ſepulchrum in Campum Martium efferretur. Senatus pro more temporum in decernendis ei honoribus liberalior fuit, quam ut omnia, licet in germana ſorore chariſſima & probatiſſima, recipienda Cæſar exiſtimaret. quantos tamen convenire putabat maximos, tribuit. Et ne celeriter exſtingui memoria ejus Romæ poſſet, ſatis proviſum ædificata porticu, quam vocaverat Octaviæ, rebatur. Sub idem tempus & vetera quædam inſtituta reſumpta, & excogitata nova ſunt. Flamen Dialis poſt Merulæ cædem, C. Cæſar creatus, adimente Sulla, ſacerdotium priuſquam exerceret, amiſerat. ex eo tempore quum per annos amplius ſexaginta nemo factus eſſet; hoc tempore iterum id Flaminium inſtauratum eſt. Cura adſervandorum Senatuſconſultorum ad Quæſtores ab Tribunis & Ædilibus tranſlata; quia apparitoribus demandata hac officii parte, cauſſam erroribus & confuſioni dederant. Decretum etiam erat, ut Janus Geminus denuo clauderetur: ſed interceſſere bella, Dacis ſimul Dalmatiſque & Pannoniis rebellantibus, & commota validius quam umquam Germania, ingentis hiſtoriæ materia, niſi veterum monumenta omnium, quibus eæ res fuerunt expoſitæ, præter exiguos velut indices, univerſa deperiſſent.

FINIS LIBRI CXXXVIII.

Digitized by Google

JOH. FREINSHEMII
SUPPLEMENTUM
Libri CXXXIX. *LIVIANI.*

L. Annæi Flori Epitome Ejuſdem Libri.

BELLUM contra Tranſrhenanas gentes à Druſo geſtum refertur: In quo inter primores pugnaverunt Senectius & Anectius, tribuni civitatis Nerviorum. Dalmatas & Pannonios Nero frater Druſi ſubegit. Pax cum Parthis facta eſt: ſignis à Rege eorum, quæ ſub Craſso, & poſtea ſub Antonio capta erant, redditis.

QUANTÆ molis per hoc tempus Germanica bella fuerint, vel hinc intelligi poteſt, quod per ea plerumque Cæſar Auguſtus Lugduni morabatur, ne Druſi quidem magni profecto Imperatoris fortunæ conſiliiſque ſatis confiſus. Ille tum reſumpta adverſus Tranſrhenanas gentes expeditione, majus prope bellum, quam nuper confecerat, invenit. Nam & Catti, ſpreto quem Romanus aſſignaverat agro, Sicambris cæteriſque populi Romani hoſtibus ſe conjunxerant. At Druſus univerſum bellum acriter complexus quoſdam populos vi coëgit ad obſequium, alios multis illatis detrimentis repreſſit; Gallorum etiam ingentibus auxiliis uſus, quorum Senectius & Anectius tribuni Nerviorum ante prima ſigna memorabile certamen ediderunt. Ad cæterarum gentium coercendam rebellionem Tiberium occurrere Cæſar juſſit, quem & ipſum Aquilejam progreſſus, ſecum adduxerat; ne longius abeſſet Germanicis ac Pannonicis bellis. Per Iſtrum glacie concretum, ad populanda proxima ripæ excurrere, Dacis in conſuetudinem venerat. Dalmatæ propter exacta tributa irati obſequium exuerant.

Germanicorum bellorum moles. Ioſeph. Antiq. Iudaic. 16. 7. Suet. Aug. 10. ʒ Florus. 4. 12. 18

II. Pannonii nuper ab Tiberio domiti, præter inſitam genti ferociam diſceſſu ejus & majoris partis copiarum, ac vicinarum nationum defectionibus turbabantur. Idcirco Tiberius omnibus ſimul illato bello, & ad exorientes ubique motus, arma circumferens, Dacos cæſis cum duce copiis repulit; Pannonios ac Dalmatas ad priorem tributorum imperiorumque patientiam revocavit. Adnotatum eſt, Tiberium, quum deleto cruentiſſima cæde Pannonum exercitu arma more belli cremanda poſceſcerentur, abjici in profluentem juſſiſſe, quo conſpecta ab hoſtibus infra colentibus, pertinaciam ſpectaculi horrore & ſimilium metu frangerent. Ob hæc geſta, eidem, quos fratri diximus decretos, honores tributi ſunt. Dalmatia, quæ prius inter populi provincias cenſebatur, quod propter ingenium gentis & vicinorum, ſine exercitu tuto haberi nequibat, ad curam Cæſaris translata eſt.

Dalmatas & & vicinos Tiberius ſubigit. Suet. Aug. 21. Oroſ. 6. 21. Flor 4. 12. 8.

Urb. cond. an 743. Herodis & Auguſti mutua benevolentia. Joſeph. Ant. Judaic. 16.9.

III. Hæc Julo Antonio, Q. Fabio Maximo Conſulibus acta. & Herodes, qui liberos ſuos accuſatum venerat Aquilejam, reconciliata per Auguſtum inter eos gratia honorifice dimiſſus: mutuaque cum eo benevolentia, & adverſus eximios ejus honores, digna Principe Romano magnificentia certatum. Sub idem enim forte tempus Cæſaream, in honorem Auguſti ſic appellatam urbem, Herodes perfecerat, ejuſque encænia ſumptuoſiſſimis ludis, quos in ejuſdem honorem per quinquennia volebat repeti, celebrabat. Eum omnem ſumptum à ſe præberi voluit Cæſar: ſed & uxor ejus Livia miſit eximia dona, ita ut omnium pretium talentis circiter quingentis æſtimaretur.

JOH. FREINSHEMII

SUPPLEMENTUM

Libri CXL. LIVIANI.

L. Annæi Flori Epitome Ejuſdem Libri.

BELLUM, adverſus Germanorum trans Rhenum civitates geſtum à Druſo, refertur: Ipſe à fractura, equo ſuper crus ejus collapſo, triceſimo die, quam id acciderat, mortuus eſt: Corpus à Nerone fratre, qui nuncio valetudinis evocatus raptim accurrerat, Romam pervectum, & in C. Julii tumulo conditum. Laudatus eſt à Cæſare Auguſto vitrico; & ſupremis ejus plures honores additi.

Prodigia Druſi mortem præcedentia. Urb. cond. an. 744. Flor. 4.12, 24. Oroſius. 6.21. Dio.

EXTREMUS hinc Druſo vitæ annus, ſed idem honore & gloria præcipuus ſequitur. Nam & Conſulatum collega Tit. Quinctio T. F. Criſpino geſſit: & egregias de Germanis victorias reportavit. Fatum ei prodigiis prænunciatum antiqua ſuperſtitio credidit; quod turbinibus & fulmine concuſſa pleraque fuerant, in quibus & multæ deorum ædes, ut ne Capitolino quidem Jovi, conſortiumque deorum cellis parceretur. Quo terrore nil tardatus juvenis, in Tranſrhenanas civitates iterum inducto exercitu, per Cattos ad Suevorum uſque fines magno labore iter aperuit: haud incruenta victoria ſuperatis qui occurrerant.

Is interim Cheruſcoſque & Sicambros debellat. Florus. Tacit. 1. 61. Oroſius. Sueton.

II. Inde tres ſimul validiſſimas nationes Cheruſcos, Suevoſque & Sicambros adortus nimiam hoſtium fiduciam calamitoſam ipſis atque lachrymabilem effecit. Nam illi centurionibus viginti barbaro more mactatis ad aras, concrematiſque, tam certam victoriæ ſpem conceperant, ut diviſa in antecesſum præda Cheruſci equos, Suevi aurum & argentum, Sicambri captivos ſibi do-

Digitized by Google

ſponderent. Sed ipſi magna pugna victi ſeque, & ſua cum uxoribus liberiſque perdiderunt, qui more Germano ſequuti ſuos in prœlium exeuntes fuerant. Res fœda dictu, ſed ad demonſtrandam illarum gentium incredibilem feritatem efficax traditur; mulieres eorum, quum ad plauſtra ſua victores veniſſent, deficientibus telis, infantes liberos humi colliſos in adverſa hoſtium ora miſiſſe.

III. At Druſus cedentes in penitiora gnaviter inſequutus, inter Viſurgim & Albim omnia populabatur; Albim quoque tranſiturus, ni res eum mira quædam & minax oblata deterruiſſet. Barbaræ mulieris humana amplior ſpecies obviam facta, *tendere eum ultra* Latinis verbis prohibuit: *hunc enim & operum ejus & vitæ terminum fata ſtatuiſſe*. Nec aliter evenit. continuo regreſſus, priuſquam Rhenum attingeret, inter hunc & Salam fluvios, in æſtivis, quæ *Scelerata* inde vocata ſunt, mortem obiit. *quo tempore & lupos circa caſtra vagos ululaſſe* tradunt, *& juvenes duos per media munimenta equitare viſos: muliebrem etiam ejulatum auditum & ſpeciem in cœlo tranſcurrentium ſtellarum apparuiſſe*.

A ſpectro quodam mors ei denunciatur. Dio. Sueton. Strab. lib. 7. Pedo.

IV. De genere mortis haud ſimilia traduntur. *Ex lapſu equi crus fregiſſe* quidam ſcribunt: *inde triceſimam ante diem deceſſiſſe. Morbo ſolutum* alii narrant, qualis ille fuerit, aut unde profectus, reticentes. Nec defuerunt qui ſcelus vitrici ſuſpicarentur: quod mira comitate juvenis, ſi reperiſſet occaſionem redditurum populo Rempublicam non diſſimulabat. ferebantque *proditam ejus epiſtolam ab fratre, quem de cogendo ad libertatem reſtituendam Auguſto ſolicitarat. Revocatum igitur è provincia, at quia contatus erat decedere, veneno occupatum* putarunt. Sed ego rem tantam, quum neque credere ſatis neque refellere poſſim, in medio relinquam; cætera, quæ certioribus teſtimoniis nituntur, traditurus.

De genere mortis ejus diverſæ opiniones. Liv. Epitom. Dio. Tacit. 2. 33. & 41. Suet. Tib. 50. 1. & Claudio.

V. Ad famam ægrotantis Druſi Auguſtus cum Livia, quam alioquin itinerum ſuorum comitem habere conſueverat, Ticinum procurrerat. Eodem forte Tiberius ex recenti victoria redux ad ſalutandos parentes acceſſit. Ergo cognita fratris valetudine, juſſu Auguſti & ſua pietate, ſive ne in hoſtili ſolo ſine duce exercitus eſſet; rapidiſſimo curſu, & incredibili celeritate, ni certis auctoribus traderetur, advolavit. *Quum enim tranſeundæ Alpes, tranſeundum Rheni flumen eſſet, die ac nocte, mutatis ſubinde jumentis ducenta paſſuum millia, per devictas modo feras nationes, uno tantum comite, confeciſſe* fertur.

Tiberius incredibili celeritate uſus. Dio. Tacit. 3. 34 9. Val. Maxim. 5. 5. 3. Plin. 7. 20.

VI. Certe ſpirantem adhuc fratrem reperit: iſque adventu illius cognito, legiones extremo jam imperio obviam procedere cum ſignis & aquilis comptis & ſalutare Imperatorem juſſit: prætoriumque ei dextra parte ſtatui. Nec multo poſt exſtinctus eſt, inter ſuprema fratris oſcula. Corpus invito prope exercitu, qui cremari in armis inter quæ ceciderat, voluiſſet, à Tiberio primum per centuriones & tribunos militum ad hyberna deportatum eſt. Inde municipiorum coloniarumque primores exceperunt, ſuſcipientibus ſcribarum decuriis, & effuſa per officium multitudine, rogiſque accenſis. Sic Romam perlatum, pedibus antecedente Tiberio, nec uſquam ab eo, poſtquam Ticinum advenerat, diſcedentibus vitrico & matre Livia.

Spirantem adhuc reperit. Val. Maxim. Dio.

Digitized by Google

Funus Druſi. Pedo. Tacit. 3. 2.2. Liv. Epitom.

VII. Lictores quoque verſis ut in luctu faſcibus ſequebantur. Tum in foro circumfuſis Claudiorum Liviorumque imaginibus propoſitum defletumque funus: Tiberius defunctum laudavit pro Roſtris, Auguſtus, nec ſine lachrymis, in Circo Flaminio: quod neſcio quam ob ſuperſtitionem ingredi pomærium fas non eſſe rebatur. Ea in laudatione precatus dicitur deos, *ſimiles Druſo Cæſares ſuos facerent; ſibique tam honeſtum quandoque exitum darent; quam illi dediſſent*. Cadaver Equitum Romanorum illuſtrium humeris in Campum perlatum, ibique concrematum eſt: cineres in Auguſti conditorium illati.

Livia filii mortem fert fortiter. Liv. Epitom. Florus. Sueton. Dio.

VIII. Fortior in hujus obitu Livia fuit, quam in Marcello nuper Octavia fuerat. ſive quod adhuc alter filiorum ſupererat, ſive aliis cauſſis. *Profuiſſe ſibi ſapientia Arei monita* dicebat, *ne nimio luctu mergeretur*. Honores deinde cumulatim memoriæ ejus additi. nec per adulationem magis, quam jure merito. *Germanici* cognomen ipſi poſteriſque. ſtatuæ, arcus marmoreus cum tropæis via Appia, & ad ipſum Rhenum honorarius tumulus Maguntiaci, adhuc veſtigiis ejus monumenti durantibus. Eum exercitus excitavit; decretumque, *ut circa eum deinceps ſtato die quotannis miles decurreret, Galliarumque civitates publice ſupplicarent*. Auguſtus elogium ejus tumulo verſibus à ſe compoſitis inſculpſit, vitæque memoriam proſa oratione conſecravit.

Druſi virtutes. Vell. 2. 97. 2. Sueton. Florus. 4. 12. 29

IX. Nec dubitari poteſt, omnibus dignum honoribus humanis fuiſſe, ac neſcio an quiſquam poſtea Romanorum Druſo comparari debeat, præter Germanicum, qui huic patri ſuo virtutibus & gloria, ſed & fortunæ fatique ſimilitudine proximus fuit. Ad bellica & civilia negotia pariter promptus, ſuavis omnibus, ſibi amicos æquans benevola æſtimatione, quantum ipſe erat opibus ſuperior, corporis etiam inſigni decore, & commendante omnia flore ætatis. quippe triceſimum agens annum interiit. Manu quoque ſtrenuus, qui ſæpe maximo cum diſcrimine Germanorum duces tota acies ſequeretur, opima referendi avidus. Nec adipiſci tantum victoriam, ſed & firmare conſilio idoneus, in tutelam provinciarum præſidia paſſim diſpoſuit, fluviorum maxime opportunitatem ſequutus.

Ejus opera. Tacit. 4. 52 Florus. Euſeb. num. 2060. Vellejus. 2. Dio.

X. Præcipue Rhenum, communi in Gallos Germanoſque tutela, quinquaginta circiter caſtellis communivit. ex quibus enatas eſſe pleraſque omnes civitates ſatis conſtat, quarum ſplendore hodie Gallica ripa inſigniter illuſtratur. Pontes in eodem amne duos ædificavit, ad Bonnam & Maguntiacum, ut expeditus in Germaniam trajectus eſſet: Hercynium ſaltum inacceſſum ad id tempus, frequentibus victoriis percurrens, patefecit. Ejus denique reverentia non pacatæ modo gentes, ſed etiam hoſtiles ferocius agere deſierunt: per totum adeo morbi tempus velut tacitis induciis quietæ. Juſtis Druſo redditis ad publica munia reditum; voluptateſque reſumptæ. Tiberio decretam ex Dalmatico viciniſque bellis ovationem diximus. hanc ille tanto pergit magnificentius, quod apparatus etiam Druſi cauſſa facti, poſt mortem hujus in unum omnes ceſſerant.

XI. Equo invectus, ſtratis in Capitolio & per alias Urbis partes menſis, epulum

Lenitas & patientia Auguſti.

epulum populo præbuit; mulieribus etiam à Livia ac Julia epulum datum. Liviæ mox in ſolatium amiſſi Druſi ſtatuæ decretæ, cum jure trium liberorum. & ab hoc exemplo cœpta conſuetudo jus iſtud priſcis temporibus ab Senatu; mox ab Imperatore petendi: quorum indulgentia quibus natura tot liberos non conceſſerat, pœnam orborum vitabant, & præmia multos liberos habentium, præter pauca, conſequebantur. Sub idem tempus Herodes Cæſareæ templum Auguſti & Romæ dedicavit, cum magnificentiſſimis utriuſque ſimulachris: Turrim etiam pulcherrimam, in portu poſitam, memoriæ Druſi cauſſa nominavit *Druſionem*. Nec unius Herodis hæc adulatio fuit. alii quoque Reges Cæſareas urbes condiderunt. Artavaſdes in Armenia; & Juba in Mauritania.

Tiberii Oratio. Joſeph. de bel. Iudaic. 1. 16. Suet. Aug. 64.

XII. *Hoc tempore* ferunt *ab Auguſto conſtitutum, ne Senatus legitimus plus quam bis quot menſibus haberetur, Kalendis & Idib. ut tamen Idus Martiæ, propter necem Cæſaris pro damnatis & atris exciperentur.* Numerum Senatorum intra quem Senatuſconſulta fieri non poſſent, pro modo negotiorum finiit. mulctas ſine juſta cauſſa abſentium intendit. & quia ſæpe multitudo delinquentium impunitatem hujuſmodi culpis pepererat; quoties hoc contigiſſet, quintum quemque ſorte ductum mulctari voluit. Utque promptius abſentium ratio iniretur; album, in quo Senatoria ſemper adnotata erant nomina, publice propoſuit. Quod ſi forte ad numerum Senatores non fuiſſent, auctoritas perſcribebatur. quod idem obtinebat, quoties loco aut tempore alieno, aut alias non legitimo edicto Patres celeriter eſſent evocati: aut quum Tribunus plebis interceſſiſſet.

Conſtitutiones Auguſti circa Senatū. Plin. 6. 3. Eutropius. lib 7. Dio. Suet. Aug. 35.

XIII. Hæc auctoritas deinde ſecundum leges moreſque alio Senatu confirmata, nomen vimque Senatuſconſulti accipiebat. Prætoribus inter hæc querentibus, *deteriore ſe loco eſſe, quam minorem magiſtratum Tribunos*; Auguſtus decrevit, *uti Prætoribus jus eſſet dicendæ in Senatu ſententiæ*. Hæc & alia non tamquam imperans & cogens conſtituebat; ſed in tabulis præſcripta legi ſinebat ab ingredientibus Curiam. poteſtate facta monendi ſi quid melius inveniſſent. Nec in Senatu tantum & adverſus nobiles modeſtus, ne clientibus quidem triſtem ſeſe aut ſuperciliosum exhibebat. Evocatus quondam ejus Scutarius injuriarum poſtulatus patronum Auguſtum deſiderabat. Is quum eſſet occupatior quemdam ex cohorte amicorum dedit, tum ira correptus litigator, *atqui*, inquit, *quoties tu auxilio habebas opus, ego locis omnibus adfui, meumque corpus pro tua incolumitate periculis objeci*.

Prætoribus jus datum dicendæ in Senatu ſententiæ. Suet. Aug. c. 56. Dio.

XIV. Leniſſimum diceres Principem, qui tantam impudentiam impunitam eſſe pateretur. At ille ſepoſitis etiam negotiis, in judicium venit, cauſſamque hominis egit; quaſi nec rogatus inverecunde, & objurgatus merito foret. Sed quum Nonius Aſprenas propinquitate ſibi innexus cauſſam veneficii diceret; conſuluit Senatum *quid officii ſui putaret*. *Se enim angi ne aut deſtitueret amicum, aut eripere nocentem crederetur*. Univerſis deinde adſentientibus per horas aliquot aſſedit in ſubſelliis rei, ſed tacitus, ne tranſlatitia quidem laudatione data. Sic quoque non effugit accuſatoris convicia. Nam Caſſius Severus, amariſſimæ libertatis idemque non vulgaris facundiæ,

Auguſti mira lenitas in quemdam veteranum. Sueton. Dio. Tacit. 4. 21. Plin. 35. 12, 16.

Digitized by Google

& ab utroque notiſſimus, acerbiſſime queſtus eſt, *ejus adventu rerum ſibi eripi cujus una patina centum triginta convivæ interiſſent*.

Item in Caſſium Severum. Tacit. Dio. Urb. cond. an. 745. Auguſtus lauream in Feretrii Jovis in. f. et.

X V. Id quoque civili animo Cæſar tulit, ne Cenſoriæ quidem poteſtatis præſcriptione hominem ultus, quum ille poſt paulo propter maleficam vitam deferretur; in civitate vitiorum plena neceſſariam eſſe ſermonis libertatem dictitans. Circa id tempus etiam Quæſtores circa maritima Italiæ loca provincias ſortiri juſſit, Oſtiam, Ariminum, Cales. Sequente demum anno, C. Marcio C. F. C. N. Cenſorino, C. Aſinio C. F. Gallo Conſulibus, Auguſtus Urbem introiit, quod facere prius propter obitum Druſi diſtulerat. Et lauream quidem in Feretrii Jovis templum (quum in Capitolium ferri ſoleret) intulit, ſed nulla victoriam Germanicam alia lætitia celebravit: plus damni Rempublicam cepiſſe morte Druſi, quam commodi ſuperatis hoſtibus præferens.

Ambitus reprimitur: Tacit. a. 30. Dio.

X V I. Conſules tamen & alia curarunt proſperis bellis decerni ſolita, & captivorum multitudinem inter ſe armis infeſtis coëgerunt concurrere. Pulcherrimum eo tempore inſtitutum excogitavit Cæſar ambitu reprimendo. Nam *& Conſules, & cæterorum magiſtratuum plerique largitionibus honorem conſequuti* ferebantur. Igitur Auguſtus nec puniri claros viros cupiens; neque convictis ſuſtinens parcere, tota re diſſimulata, in poſterum à candidatis certam pecuniam pignoris loco depoſcit, quam qui largitionum factarum eſſet condemnatus, amitteret. Hoc univerſi multa laude tulerunt. non idem omnium ſenſus in eo fuit, quod vetus Senatuſconſultum, quo de ſervo in caput domini quæri vetabatur, excogitata fraude circumſcripſit; *ſi è Republica videretur, actori publico aut Cæſari mancipari* jubens.

Diverſa judicia de ſervo in caput domini vetante quæri.

X V I I. Hoc alii *calliditatem* appellabant, *qua legum verba calumniando jus dominorum iniqua & crudeli ſimulatione tolleret.* prudentiores *neceſſitatem* excuſabant, *nec aliter iri obviam inſidiis potuiſse; quas in illum atque magiſtratus multi hac ipſa celandorum conſiliorum fiducia frequentius cupidiuſque intentaſsent.* Inter hæc quum decennium reſumptæ poſtremo Tribuniciæ poteſtatis exiſſet, *Imperium* Auguſtus *deponere* dixit, ſatis certus futurum ut recipere illud nulla interpoſita mora cogeretur. Nam & omnia firmamenta Reipublicæ ſic habebat in manu, ut prorſus non poſſent extorqueri: & Imperio ita per aliquammultos annos præfuerat, ut publice gloria, privatim opulentia populus Romanus cumularetur.

Hominis libertini opulentia. Plin. 33.10. Vell. 2. 97. 4. Tacit. 2. 63. 4. & 44. 3.

X V I I I. Argumento ſit hominis libertini teſtamentum, factum hiſdem Conſulibus A. D. VI. Kalend. Februar. quo C. Cæcilius Claudius Iſidorus profeſſus eſt, *quamvis multa civili bello perdidiſset, tamen relinquere ſervorum quatuor millia centum ſedecim, juga boum tria millia ſexcenta, reliqui pecoris ducenta quinquaginta ſeptem millia; in numerato ſeſtertium ſexcenties*. Ita Cæſar poteſtate reſumpta Tiberium ad bellum Germanicum miſit: ubi interim L. Domitius cum irato propter interitum Druſi exercitu, dolorem hunc cladibus hoſtium ulturus, Albim primus Romanorum armata manu tranſcenderat. Ab eodem aggeratus ſecundum Amiſiam trames eſt, vaſtas inter paludes: *pontes longi* appellati.

Digitized by Google

Auguſtus nationes Tranſalbinas mittit. Strab. lib. 7. Dio.

X I X. Ob hæc & talia Triumphales quidem honores Domitio decreti: cæterum Auguſto poſthac irritari nationes Tranſalbinas minime placuit. Satis negotii ſuſceptum cum citerioribus ſentiebat. Idcirco ne Tiberius quidem longius proceſſit, quamquam ejus adventu pleræque nationes inter Albim & Rhenum habitantes, Tiberio permittente, legatos de pace miſerant. Sed irritæ horum preces fuere; negante ſuſcepturum Auguſto, *niſi & Sicambri rogarent: iidemque in ſatisfaciendo cæteris eſſent comites, quibus belli ſuſcipiendi auctores extitiſſent*. Hoc quum in Germania percrebuiſſet, ſociorum rogatu profecti ex ea gente multi principum, poſtquam Auguſti juſſu per municipia in cuſtodias mittebantur, ſibi manus intulerunt.

Tiberius Imperator appellatur. Tacit. 1. 59. 6. & 3. 47. 5. Dio. Velleius.

X X. Pace infecta Tiberius nulla re majori geſta, ex Germania diſceſſit. Hoſtes haud multo poſt acceptas clades Romanis ubere vindicta regeſſerunt. Tiberio tamen, quod ſine detrimento magnam Germaniæ partem peragravit, *Imperatoris* cognomentum Auguſtus addidit; ſibique tum etiam recepit: militibus quoque diſtributa pecunia, non victoriæ cauſſa, quæ nulla inſignis parta fuerat; ſed propter tirocinium Caji, tum primum profecti in militiam. Tiberio interim alter Conſulatus cum altero Triumpho decernitur. Auguſtus, quum & ipſi Triumphus decerneretur, natali ſuo ſolemnes Circenſes ludos maluit. Pomærium eodem anno prolatum eſt, quod non niſi augentibus imperium concedebatur.

Pannonii ab Sex. Appulejo victi. Tacit. 1. 10. 13. 4. Dio.

X X I. Etiam Pannonios hoc tempore victos ab Sex. Appulejo reperio, quum impatientia quietis poſt Tiberii diſceſſum ad arma rediiſſent. Tum & Auguſtum menſem de Sextili factum quidam auctores tradiderunt; qua de re tamen ſeptimo ejus Conſulatu cautum eſſe plebiſcito adnotavimus. Fortean intermiſſam, ut fit, appellationem, & quaſi cum antiqua luctantem, hoc anno ab omnibus uſurpari, antiqua penitus exploſa, placuerit. Inter hæc tam læta ac ſplendida rurſus Auguſtum infirmitatis humanæ C. Mæcenatis obitus admonuit; viri inter paucos memorabilis. Nam per plurimos annos amiciſſimus Cæſari, dignuſque tanto honore vixerat, utilibus ſubinde miniſteriis majoris amici benevolentiæ vicem reddens.

Mæcenatis libertas in admonendo Cæſare.

X X I I. Et publice quidem obitas partes ſuis plerumque locis retulimus: hic omnino commemoranda libertas eſt, qua ſæpiſſime Cæſarem ea facere prohibuit, quorum poſtea pœnitere eum debuiſſet. Ac merebatur inſigni lenitate prudentiaque Princeps, ut rariſſimum illi fortunæ bonum poſſideret, benevolum candidumque monitorem. Utriuſque maximum experimentum ab uno exemplo capias licet. Sedebat Auguſtus pro tribunali, damnaturus multos, ut omnes oculorum geſtuumque & vocis notæ, quas diu ante perdidicerat Mæcenas, ei ſignificabant.

In optimam partem accipitur.

X X I I I. Igitur quum per confertam turbam pervadere ad eum nequiſſet, tabellam in ſinum ejus miſit, his inſcriptam verbis, *ſurge Carnifex*. Surrexit ille nulla in quemquam lata triſtiore ſententia, tantumque abfuit ab offenſa hominis probatiſſimi libertas, ut potius, quum illa morte Mæcenatis defeciſſet, ſerio deſideraretur. Certe quum biennio poſt filiam ſuam propter adulteria relegaſſet, atque decedente mox ira, pudore ac pœnitentia corriperetur,

Digitized by Google

Mæcenatis teſtamentum.

ſæpe exclamaſſe fertur: *Horum nihil mihi accidiſset, ſi aut Agrippa aut Mæcenas vixiſsent*. Virtutis autem optimique animi perſpicuum documentum in Mæcenate fuit, quod in maxima apud Principem gratia poſitus, non invidiam cæterorum, non odia perſenſit.

Mæcenatis teſtamentum. Suet. Aug. c. 66 Dio.

XXIV. Scilicet modeſtia ac comitate fortunam temperans, quum aliis ab Auguſto ſæpe ſummos honores impetraret, in Equeſtri loco conſenuit. Non mirum igitur, ſi morte hujus ingentem dolorem concepit Cæſar, etiam ex teſtamento Mæcenatis perſpecto, nihil eum ſibi propter Terentiam ſuccenſere. Paucis enim nec maximis rebus exceptis, omnia ei reliquit, ſi quid inde diſtribuere defuncti amicis vellet, illius in arbitrium conferens. Erat quippe mos Cæſari, quamquam hæreditatum minime cupido, judicia amicorum penſitare moroſius, neque dolorem aut gaudium diſſimulare, prout in teſtamentis neglectum ſe aut honoratum reperiſſet. Poſthæc Ti. Claudius Tit. F. ſecundum iniit Conſulatum, cum Cn. Calpurnio Cn. F. Piſone, cujus item alter hic Conſulatus fuiſſe à quibuſdam traditur. quod argumento eſt inter ſuperiorum annorum ſuffectos fuiſſe.

Urbi cond. an. 746. Cn. Piſo ſuffectus olim Conſul.

Tiberius Senatū extra pomæriū habet. Tacit. 2. 43. 4. Dio.

XXV. Nam ſi quis eumdem eſſe putet, qui cum Auguſto undecimum Conſule geſſit, illum patrem hujus Piſonis fuiſſe diſcat: quod ex probatiſſimis auctoribus abunde conſtat. Tum igitur Tiberius Kalend. Januariis Senatu in Octaviæ gentis fano extra pomærium habito, (nam triumphans initurus Urbem erat) ædem Concordiæ inſtaurandam ſibi ſumpſit, ut in eo ſuum & Druſi nomen inſcriberet. Acto deinde Triumpho, una cum matre Liviæ gentis ſacrarium dedicavit, atque ipſe Senatoribus in Capitolio, mulieribus Livia ſeorſim epulum præbuit.

Diribitorium. Suet. Aug. 30. 1

XXVI. Idem *Ti. Claudius T. F. Nero, Pontifex Conſul iterum ludos votivos pro reditu Imp. Cæſaris Divi F. Auguſti Pontificis Maximi Jovi optimo Maximo fecit*, ut hodieque baſis marmoreæ inſcriptio prodit. quamquam eo Germanicis motibus evocato C. Cæſar & Conſul Piſo pro eo fecerunt. In Germania tamen nihil ad memoriam inſigne geſtum. At Romæ Diribitorium eodem anno perfectum eſt, quod Agrippa inchoaverat: *Maximum id ædificium fuiſse dicitur eorum, quæ uſquam poſita ſint ſub uno tecto: adeoque poſtquam vetuſtate collapſum tectum eſt, inſtaurari potuiſse* negant. Sub idem tempus Agrippæ funebres ludi facti, eoque die omnes, ne filiis quidem Cæſaris exceptis, præter ipſum, in pulla veſte fuerunt. Spectatum eſt in Septis, tum in honorem Agrippæ, cujus ibi monumenta viſebantur: tum quia multa circa Forum ædificia arſerant. Incendii culpa in ipſos dominos conferebatur, qui ære alieno gravari futurum ſperaſſent, ut miſericordia accepti detrimenti onere levarentur. Igitur nemini ſuccurſum.

Partes urbis, & earum præfecti. Liv. 34. 7. 2. Dio.

XXVII. Adverſus incendia ſpatium Urbis in regiones quatuordecim, & has iterum in vicos diviſit. Regionibus præeſſe magiſtratus annuos, Prætores, Tribunos plebis & Ædiles ſortito juſſit. Vicorum magiſtris, qui antiquitus de plebe conſtituebantur, præter prætextam, quæ & olim concedebatur, binos lictores addidit, quibus in ſuo quiſque ſpatio certiſque diebus uterentur. Ab his familia publica circa portas & muros diſpoſita ubi neceſſum eſſet evocabatur.

Digitized by Google

donec poſt aliquot annos Præfecto Vigilum conſtituto, diligentius etiam ab Auguſto proviſum eſt. Adoleſcebant interim Cajus & Lucius Cæſares pari voluptate ac ſolicitudine Principis, qui munimenta domus corroborari lætabatur; inſolentiam puerorum ſuſpectabat, quippe gnari quam ad fortunam educarentur, mores avitos haud curabant uſquequaque æmulari.

XXVIII. Lucius utique vix undecim natus annos, quum in Theatro plauſu & acclamationibus populi exceptus magnos ſpiritus ſumpſiſſet, eo progreſſus eſt temeritatis, ut Cajo fratri, eo quoque adhuc prætextato, petere Conſulatum auderet. Tum vero non premens iram Cæſar, *abſit*, inquit, *à Republica, qualis meis temporibus evenit calamitas, ut quemquam annis viginti minorem Conſulem fieri oporteat!* Sic etiam inſiſtentibus, *tum ſatis mature magiſtratum eum capturum* reſpondit, *ubi & ſemet cohiberet à peccando, & populi compeſcere cupiditates didiciſſet*. Interim ut indulgentia præferoces animos retineret, ſacerdotium Cajo dedit, & deſignari Conſulem paſſus eſt, ut poſt quinquennium, anno ætatis viceſimo magiſtratum iniret.

L. Cæſaris Agrippæ filii temeritas. Tacit. 1. 3. Suet. Aug. c. 64

XXIX. Interim ex ea die deductus in Forum, ut intereſſet conſiliis publicis, locoque Senatorio ſpectaret & epularetur. Hæc honoris Auguſti cauſſa Senatuſconſulto decreta. Equites autem Romani univerſi *Principem juventutis* Cajum haſtis argenteis donatum appellaverunt. Hæc ajunt Auguſtum vix admiſiſſe, quum intime gauderet factis; ne ſpeciem civilis animi amitteret. Eodem anno, tum enim D. Lælius D. F. Balbus, C. Antiſtius C. F. Vetus Conſules erant, Tiberio Tribuniciam poteſtatem Cæſar in quinquennium dedit: Armeniamque deficientem ei demandavit. At ille inter tot proſpera, incertum quibus cauſſis, repente ſtatuit è medio ſe quam longiſſime abducere, nec enim ſtudiorum cauſſa Rhodi ſeceſſum petiſſe crediderim, quamquam id prætuliſſe traditum.

C. Cæſar in Forum deductus. Vellei. 2. 93. 2. Dio. Tacit. Suet. Tib. c. 9. Urb. cond. an. 747.

XXX. Veriorem fuiſſe ſtimulum ex intemperantia uxoris putant, quam neque repudiare auderet, neque perferre ultra poſſet. Certe reliquit eam Romæ, ſed cum filio quem ſibi Vipſania pepererat. Quidam exiſtimant, & ipſe ſic videri, ſed poſtea, voluit, Agrippæ exemplo qui Marcello ceſſerat, abire voluiſſe, ne præſtantia ſua & rerum geſtarum gloria obſtare adoleſcentibus Auguſti liberis videretur. Et quemadmodum in diſſidiis principalium domuum, omnes in partes aliquorum velox ſuſpicio eſt; non deerant, qui offenſum judicarent, quod ipſe ab Auguſto non eſſet adoptatus. Contra alii ab illo ejectum ſibi perſuadebant, ut liberorum ejus inſidiatorem. Minus abſurda opinio eſt, victo aſſiduitatis tædio, auctoritatem abſentia tueri voluiſſe, atque etiam augere, ſi, quod futurum rebatur, ad ſubeunda Reipublicæ onera, quibus nemo præterea par eſſet, revocaretur.

Tiberius ſtatuit è medio ſe abducere. Sueton. Dio. Vellejus.

XXXI. Ipſe nihil horum, ſed honorum laborumque parem ſatietatem, & quietis deſiderium obtendit. Quacumque cauſſa tam pertinaciter certe propoſitum urſit, ut neque matris precibus, nec querelis Auguſti moveretur, cui contumelioſus hic ſeceſſus futurus erat: ciboque, poſtquam ſe detineri videbat, quatriduo abſtineret. Rhodus ei revertenti prius ex Armenia ſalubritatis & amœnitatis nomine maxime placuerat. Huc igitur concedens, modicis ædibus diu

Plin. 7. 45. Sueton.

INDEX
in T. LIVII
Hiſtoriarum & Supplementorum libros locupletiſſimus.

Numeri priores, commate ſtipati, libros indicant Livianos; poſteriores vel ſoli, vel punctis notati, librorum capita.

A.

ABacænini 16, 16
Abaci primum Romam advecti 39, 6
Abba urbs 30, 7
Abbaſſus, oppidum 38, 15.
Abdera, oppidum 45, 29.
Abderitæ queruntur apud Senatum de crudelitate Hortenſii, & reſtituuntur in libertatem 43, 6
Abderitarum ager 38, 41
Abgarus, Edeſſæ princeps, conſilia adverſus Craſſum ſociat cum Parthis 106, 21, ſimulata amicitia prodit Craſſum 34. proficiſcitur ad Parthos 37 eoſque juvat 48
Abiegnæ naves. *vide* Navis.
Abolex obſides Hiſpanorum Sagunti tradere Romanis aggreditur 22, 22
Aborigines junguntur fœdere Trojanis 1, 1 Petuntur bello, ducemque Latinum amittunt 2
Abrupolis regno expellitur a Perſeo 42, 13. 40.
Abſalomus, Ariſtobuli ſocer, ſecuri percutitur à Pompeio 102, 67
C. Aburius, Legatus ad Maſiniſſam 42, 35.
M. Aburius, Tribunus plebis, ſe opponit M. Fulvio triumphum petenti 39, 4 Prætor 41, 18.
Abydeni non admittunt Legatos Philippi 31, 16 in rabiem verſi ſe occidunt 17. 18
Abydus Helleſponti urbs 31, 14. & 32, 33 oppugnata à Philippo *ibid.* & 31, 16 eique dedita 17 oppugnatur, & relinquitur à Romanis 37, 12.
Academia, Gymnaſium Athenis 31, 24.
Acanthus urbs vi capitur ac diripitur 31, 45
Acarnanes direpti ab Ætolis 26, 24. Philippum adverſus eos arceſſunt 25.
ob duos juvenes, religionis imprudentes, ab Athenienſib. interfectos, Acticam depopulantur 31, 14
reſpuunt ſocietatem Rom. 33, 16 in deditionem pop. Rom. veniunt 17.
ab Romanis averſi 36, 11 eorum Concilio Leucas eximitur 45, 31
Acarnania 26, 24. 36, 11 ejus ſitus 33, 17
Acarnanum portus 28, 7
Accenſi milites 8, 8 *vid.* Acies.
Accius Nævius, augur, cotem novacula diſcidit 1, 36
L. Accius, Poëta 59, 28.
P. Accius Varus, poſt brevem pugnam cum Cæſaris militibus, deſeritur à ſuis 109, 51.
Accon Senonum princeps, defectioniſque auctor Cæſari pœnas dat 107, 13.
Accua oppidum vi captum 24, 20.
V. Accuæus, *vid.* Vibius Accuæus.
Acerræ direptæ & incenſæ à Pœnis 23, 17 reſtituuntur 27, 3
Acerranis civitas ſine ſuffragio data 8, 17
Achaia 25, 15. 31, 28
Achæi auxilium impetrant à Philippo contra Machanidam & Ætolos 27, 29 Philippo ad Dymas occurrunt 31. cum Ætolis Eleiſque ad Meſſenem proſpere pugnant 33.

Digitized by Google

Achæorum Concilium Ægium indicitur 28, 7
& Argis de bello conſultant adverſus Nabin 31, 25
Achæi pepigerunt, ſe quotannis juraturos in verba Philippi 32, 5 iis quædam urbes redduntur *ibid.* eos a ſocietate Philippi avertere conatur T. Quinctius Cos. 19 expellunt Cycliadem *ibid.* cum Attalo & Rhodiis adverſus Philippum ſocietatem jungunt 23
prælio fundunt Androſthenem 33, 14 omnem eorum oram vaſtant copiæ Philippi *ibid.* iis ſuæ redduntur urbes 34
& Corinthus traditur 34, 50
eorum agros vaſtat Nabis, hinc inclinant ad bellum ipſi inferendum 35, 25 eos tentat Anthiochus 47
Achæi obſident Meſſenen in Peloponneſo 36, 31 tradunt Zacynthum Romanis 32
depopulantur oram maritimam Ætolorum 37, 4 Seleucum ex agro Pergameno caſtra movere cogunt 21
decernunt bellum in Lacedæmonios 38, 32
eos ſibi reconciliare ſtudet Perſeus 41, 27. 28 Macedonibus interdicunt finibus ſuis *ibid.*
eorum ad Romanos legatio 46, 7 odium Achæorum in Callicratem alioſque Romanæ factionis 8. de exſulibus ſuis interpellant, fruſtra 43
exſulum eorum cauſa tractatur in Senatu 47, 26. 43
exſules remittuntur 49, 3
ſuis auxiliis defendunt Theſſaliam contra Andriſcum 50, 2. 3
eorum fidem implorant Oropii contra injurias Athenienſium 51, 28 Spartanorum cum ipſis controverſia 29 Legati Rom. ab Achæis male habentur 37. 60 Achæi de bello Lacedæmonico decretum faciunt 65
eorum magna vis cæditur 52, 3 de Achaicorum præliorum numero diſſenſus auctorum 4 ducenta talenta pendere jubentur Lacedæmoniis 19.
deficiunt ad Archelaum, Prætorem Mithridatis 78, 51
Achæi funditores 38, 29.
Achæorum & Spartanorum diverſi mores 16, 41
Achæorum portus 37, 9
Acheron fluvius 8, 24
Acheruſia aqua *ibid.*
Achillas occidit Pompeium 112, 16 à Pothino Alexandriam accedere jubetur cum exercitu 31 Cæſarem in maximum periculum coniicit 41 ad eum transfugit Arſinoe 46 ei mortuo ſuccedit Ganymedes 62
Achivi 1, 1
Acholla 33, 48
Achorræ opp. 32, 13
Achradina 24, 21. 25, 24 circumſidetur a Marcello 25, 26 proditur Romanis 30
Aciei Romanæ cum Phalange Macedonica collatio 9, 19
Acies quomodo ſtructa apud Romanos & Latinos 8. 8. 13, 39. 21, 55. 27, 14. 30, 8. 33. 37, 29. 42, 58. 44, 40
—— Antiochi 37, 40
—— Cimbrorum 68, 61
—— Gallorum 38, 26
—— Hiſpanorum 29, 2
—— Macedonum 33, 18
—— Perſei 42, 58. 44, 40
—— Punica 18, 5. 21, 55. 23, 29. 28, 14. 30, 8. 33
—— Pyrrhi 13. 39
—— Rhodiorum 33, 18
Aciliani libri Græci 35, 14 in Latinum verſi a Claudio 25, 39.
C. Acilii virtus 110, 20
C. Acilius, Tribunus plebis 32, 29
L. Acilius 40, 31
M. Acilius Glabrio, Tribunus plebis 30, 40
Decemvir ſacrorum 31, 50
Prætor 33, 24 ſortitur juriſdictionem inter cives & peregrinos 26 ſervos vincit in Etruria 36
Conſul, ſortitus Græciam, ludos magnos Jovi vovet 36, 1. 2. paludatus urbe egreditur 3 in Theſſalia capit Limnæam, & Pellinæum, urbes 14 proficiſcitur ad Thermopylas 16 ejus ad milites oratio 17 inſtruit aciem 18 cædit Anthiochum 19 expugnat Heracleam 24 ab eo pacem petunt Ætoli 28 obſidet Naupactum, & Herculi ſacrificium facit 30.
corona cingit Lamiam 37, 4 triumphat de Anthiocho & Ætolis 46
Duumvir Pietatis ædem dedicat 40, 34 ſtatuam auratam, omnium in Ita-

lis primam, ponit patri Glabrioni *ibid.*
Ædilis Curulis Ludos Megalenſes edit. 46, 5
M' Acilius Glabrio, Cos. ſucceſſor Luculli cunctatur 98, 100. 102
M' Acilius L. F. K. N. Baldus, Cos. 48, 29. 62, 54
Q. Acilius, Triumvir 21, 25
Acillæ obſidio ſoluta 114, 20
Acillani recipiunt præſidium Cæſaris 114, 17 Conſidio portas claudunt *ibid.*
Acræ 24, 36
Acræa, promontorium Junonis 32, 23.
Acræphia, oppidum 33, 29
Acræus Jupiter 38, 2
Acrillæ urbs 24. 35
Acrocorinthus 33, 31
Actania inſula domatur à Druſo 137, 7
Actiacum bellum 1, 19
Actium, Acarnaniæ portus 44, 1 *vid.* & 132, 30 ad Actium victus Antonius 133, 1-8
M. Acutius Tribunus Pl. 5, 10
Addicti in vinculis à Patriciis habiti 6, 34 & *ſeqq.*
Adherbal cum novis copiis Lilybæum mittitur 19, 7 eius cum Lælio navalis pugna & fuga 28, 30
Adiatorix quod colonos Rom. occiderat, cum filio interficitur 133, 85
Adin Regulus obſidet 18, 17
Adoleſcentes Romani conjurant de regibus revocandis 2, 3 in vincula conjecti, dant pœnas 4, 5 anno decimo ſeptimo allecti in militiam 22, 57
Adoreus, mons 38, 18
Adramyttenorum in trucidandis Romanis ſævitia 78, 10
Adramytteum, urbs 37, 19
Adria Fuſcorum colonia 5, 33. 11, 22
Adriani, ob ſervatam fidem a Romanis laudantur 27, 16
Adrianus ager *ibid.*
Adrianus, Cæſar, refici repurgatique jubet tumulum Pompeii 112, 18
Adriaticum mare 5, 33. 11, 22. 40, 21
Adriaticus ſinus 1, 1
Adrumetani mulctantur a Cæſare 114, 65
Adrumetum 30, 29
Advertæ gladii 45, 29.
Adulteria coercentur 136, 41
Adulterii pœna pecuniaria 20, 31
Æbura, oppidum 40, 30
Æbutia, anus honeſta ex Aventino 39, 11
L. Æbutius Cos. 3, 6
M. Æbutius, Tribunus militum ſecundæ legionis 41, 5
M. Æbutius Elua Triumvir creatus ad coloniam Ardeam deducendam 4, 11
M. Æbutius Elua, creatur Prætor 44, 17
P. Æbutius, 39, 9 eum pupillum Bacchis initiari vult mater *ibid.* rem aperit Conſuli 11 ei præmia dantur a Senatu ob detecta Bacchanalia 19
P. Æbutius Cornicen Cos. 4, 11
P. Æbutius Elua Magiſter Equitum dictus 4, 21
T. Æbutius Cos. & Magiſter Equitum, rem proſpere gerit 2, 19
T. Æbutius Carus, Triumvir 39, 55 Prætor 41, 2 de tumultu Sardiniæ Senatui ſcribit 10 decemvir 42, 4
Æcæ, urbs Appulorum, oppugnatæ 24. 20
Ædepſum, Herculis lavacrum 83, 46
Ædes Æſculapii 41, 27
—— Alba Capuæ 40, 45
—— Apollinis 3, 63. 4, 29. 7, 20, 27, 37. 34, 44. 39. 4. 41, 21
—— Bellonæ 10, 19. 26, 21. 28, 9, 30, 21. 31, 47. 41, 10
—— Caſtoris 2, 20. 42. 8, 11. 9, 43
—— Cereris 3, 55. 28, 11. 41, 33. 132, 24
—— Cloacinæ 3, 48
—— Concordiæ 9, 46. 22, 33. 26, 23. 113, 3
—— Deorum Penatium 45, 15
—— Dianæ 39, 2. 61, 25
—— Fauni 34, 53
—— Feroniæ 33, 26
—— Fidei 58, 50
—— Fortunæ 23. 19. 25, 7. 27, 11. 33. 27 43, 15. 68, 78
—— Fortis Fortunæ 10, 46. 27, 11
—— Fortunæ Equeſtris 40, 40. 42, 3
—— Fortunæ Primigeniæ 29, 36. 34, 53. 43, 5, 113. 29
—— Herculis 21, 62. 32, 9. 38, 35.
—— Herculis rotunda 10, 23
—— Honoris 27, 25
—— Honoris & Virtutis 68, 78
—— Jovis Acræi 38, 2
—— Jovis Aricini 24, 44
—— Jovis in Campo 48, 18
—— Jovis Capitolini 1, 55. *vid.* 2, 8. 4, 26. 27, 4. 52, 2. 35, 41. 41, 25. 32
—— Jovis Feretrii 1, 33

—— Jovis Lanuvii 32, 9
—— Jovis Opt. Max 7, 3. 36, 35.
—— Jovis Statoris 27. 36
—— Jovis Tarracinæ 40, 45
—— Jovis Tonantis 136, 13
—— Jovis Vicilini 24, 44
—— Junonis 5, 21. 10, 2
—— Junonis Laciniæ 28, 46. 42, 1. 3
Ædes Junonis Monetæ 7, 28. 42, 7
—— Junonis Reginæ 27, 36. 39, 2
—— Junonis Soſpitæ 8, 14. 34, 53
—— Juventatis 36, 36
—— Liberi & Liberæ 3, 55. 41, 33
—— Libertatis 24, 16
—— Lunæ 40, 2. 61, 27
—— Martis 6, 5. 7, 23. 27, 23. 35, 9.
—— Matris Magnæ 29, 37. 36, 36
—— Matris Matutæ 5, 19. 41, 33. 28, 21. 33. 27
—— Mentis 22, 10. 23, 31. 65, 21
—— Mercurii 2, 31. 27
—— Minervæ 35, 36
—— Monetæ 4, 7. 6, 20. 33. 26
—— Opis 39, 22
—— Penatium 46, 4
—— Pietatis 40, 24. 49, 3
—— Quirini 4, 21. 8, 20. 10, 46. 28, 11
—— Salutis 9, 43. 10. 1. 15, 5. 28, 11
—— Sanci 34, 43
—— Saturni 2, 21. 22, 1. 26. 32
—— Spei 40, 51. 132, 24
—— Summani 32, 29
—— Telluris 2, 41
—— Veneris 10, 31. 41, 2. 32
—— Veneris Erycinæ 22, 9. 23, 31
—— Veneris Genitricis 116, 10
—— Veſtæ 26, 27. 28, 11
—— Victoriæ 10, 33. 29, 14
—— Victoriæ Virginis 35, 9
—— Virtutis 27, 25. 29, 11
—— Vulcani 32, 29. 126, 30
Ædes Caſſii publice dirutæ 2, 41 item Sp. Mælii 4, 15 & Vitruvii 8, 20
Ædes in edito loco ſuſpectæ pro arce 2, 7
Aediles, leges XII. Tabb. in æs incidunt 3, 57 Senatus conſulta in ædem Cereris ferunt 55
—— unde initium ſumſerint fori ornandi 9, 40
—— dicunt pleriſque diem, quia plus, quam lege finitum erat, agri poſſiderent 10, 13
Aediles incuſantur ab Senatu, quod non prohiberent novos ritus ſacrificandi precandique Deos 25, 1
—— Cereales 116, 20
—— Curules, ludis maximis faciendis primum creati 7, 1. 2
—— Curules per quatriduum ludos ſcenicos faciunt 24, 43 inſtaurant ludos Romanos 27, 6 28, 10
—— Plebis inſtaurant ludos plebeios. *ibid. vid.* & Ludi.
—— vitio creati reficiuntur 136, 59
Aedilibus negotium datum, ut animadverterent, ne qui, niſi Dii Rom. colerentur 4, 30
—— qui nocuiſſent, eius caput Jovi ſacrum 3, 55
Aedilitii Scribæ & Viatores 30, 39
Aedilium Comitia 6, 35. *vid.* Comitia.
Aeditui ædes ſacras omnes tota urbe aperire jubentur 30, 17
Aedui Pop. Galliæ 5, 34 Romanorum ſocii primi trans Alpes 61, 6 in eorum agros incurſiones faciunt Arverni 8
—— equites, occiſo eorum duce, ad Cæſarem veniunt 105, 65
—— deficiunt a Cæſare 107, 61. 66 victi pacem petunt 108, 8.
Aegæum mare 44, 28
Aegates inſulæ 21, 10. 49. 22, 54. 23, 13. 30, 32
Aegeleos urbs opprimitur ab Attalo 31, 46
Aegeſta urbs Siciliæ 13, 49
Aegeſtæus campus 27, 33
Aegeſtani deficiunt a Carthaginienſibus ad Romanos 14. 10 a Selinuntiis preſſi, auxilium implorant Carthaginenſium 16, 8
Aegimurus inſula 29, 27 ſinum Carthaginenſem claudit 30, 24 a Cos. Marcio in poteſtatem redigitur 49, 44
Aegina Inſula 27, 30. 33. 31, 14. 36, 42
Aeginium, oppidum 32, 15. 36. 13. 44, 46 diripitur a Romanis 45, 27
Aegitina Oxybiorum oppidum 47, 30
Aegium, ibique Achæorum Concilium 28, 7
Aegus, Allobrogum dux, fugit ad Pompeium 111, 45
Aegyptus 8, 24. 31, 43 Aegypti opes diviſæ inter Philippum Macedoniæ & Antiochum Syriæ Reges 31. 14.
Aegypti reges Romanis gratulantur 37, 3
Aegyptiorum Regum diſcordiæ 46,

21 ſublatæ 26

Ægypti ſtatus miſerabilis ob ſcelera Phyſconis 53, 17

Ægyptiorum legati Romam veniunt Regem petituri 89, 23

turbæ in Aegypto 52, 42 ubi in Rege conſtituendo voluntas populi valet 43

Ægyptii à Ptolemæo Pergameno profligantur 112, 8

Ægyptum ordinat C. Octavius 133, 66 Ægyptiaca magnitudo 69 ex Aegypto annona Urbis 70

Ælius Gallus Eques Rom. primus in Arabiam Felicem ſigna infert 135, 20 in Aretæ regnum pervenit 23 hoſtes vincit 24 morbis fatigatus recedit 25

Ælius Lamia, Legatus, violatur ab Achæis 51, 60

Æ. Ælius Tribunus Plebis a Thurinis ſtatua & corona aurea donatus 11, 29

C. Ælius, Tribunus militum tertiæ legionis 41, 5. ejus res geſtæ 8

C. Ælius Pætus Coſ. 11, 27

L. Ælius Lamia, Eques relegatur 103, 115

L. Ælius Pætus Ædilis plebeius, ludos facit ex multaticia pecunia 10, 23

P. Ælius primus Quæſtor ex plebe creatus 4, 54

P. Ælius Coſ. Boïos jubet vaſtari 31, 2

P. Ælius, Triumvir coloniæ deducendæ 34, 53. 41, 17. Conſul 42, 10.

P. Ælius Ligus, Prætor 41, 2 Conſul. 42, 9 Legatus in Illyricum 45. 17

P. Ælius Ligur reſiſtit Mummio de reditu Ciceronis referenti 103, 126

P. Aelius Pætus Coſ. 8. 15.

P. Ælius Pætus, Magiſter Equitum vitio creatus, abit magiſtratus 9, 7 Augur 10, 9

P. Aelius Pætus Augur 27, 36 moritur peſtilentia 41, 26

P. Aelius Pætus, Aedilis plebis, creatur Prætor 29, 38 eſcendit cum L. Lælio in Roſtra, & Carthaginienſium exercitus fuſos exponit 30, 17. Magiſter Equitum 39 Coſ. 40 Decemvir 31, 4 Triumvir 32, 2. Cenſor 7

P. Aelius Tubero Aedilis plebis vitio creatus, abdicat ſe magiſtratu 30, 39 Prætor 40 Legatus in Aſiam 37, 55 Prætor iterum 41, 12

Q. Aelius, Tribunus plebis 41, 10

Q. Aelius Pætus Augur 22. 35, cadit in pugna Cannenſi 23, 21

Q. Aelius Pætus, in locum P. Aelii Pæti, ſufficitur Augur 41, 26 Prætor 43, 4 Conſul. 45, 14

Q. Aelius Tubero, Tribunus plebis fert ad plebem de duabus coloniis Latinis deducendis 34, 53 Triumvir creatur 35, 9

Q. Aelius Tubero obviam mittitur Perſeo 45, 8

Q. Aelius Q. F. Tubero, Cos. 137 9

Sex. Ælius Pætus, Ædilis curulis 31, 50 Triumvir 32, 2 Conſul. 7 in Capitolio Senatum habet 8 proficiſcitur in Galliam 9 nihil memorabile gerit 26 Cenſor 34, 44. 35, 9

T. Aelius, Tribunus militum tertiæ legionis 41, 5 eius res geſtæ 8

Aemilia Porticus refecta 41, 32

Aemilia tribus 38, 36

Aemilia uxor P. Scipionis Africani 38, 57

Aemilia, Virgo Veſtalis, inceſti damnatur 63, 7. 8

C. Aemilius Tribunus Mil. Conſulari poteſtate 5, 26 Imperator contra Aequos, obtinet præſidio Vetruginem 28 Trib, Mil. conſ. pot. iterum, Volſinienſes vincit 32

L. Aemilius Coſ. vincit Aequos & Volſcos 2, 42 iterum Coſ. Vejentes pacem petere ſupplices cogit 49 tertium Coſ. 54

L. Aemilius Tribunus Mil. conſulari poteſtate 6, 1 iterum 5 tertium 21 quartum 22 quintum 32 fundit Volſcos & Latinos *ibid.* creatur Interrex 7, 17 Magiſter Equitum & Legatus 21 quartus decimus Interrex 8, 23 Dictator vincit Samnites 9, 21

L. Aemilius Legatus Carthaginem mittitur 21, 18 Cenſor, 23, 23

L. Aemilius, Candidatus Conſulatus 39, 32

L. Aemilius Barbula Coſ. infert bellum Tarentinis 12, 10. 16 eius ſtratagema 20 de Tarentinis, Samnitibus & Sallentinis triumphat 13, 14

L. Aemilius Mamercinus Conſul. 7, 1 ſecundum Coſ. 3 Magiſter Equitum 39 tertium Coſ. Sabellum agrum vaſtat, 8, 1 Dictator 16 Coſ. ſcribit exer-

citum ſine ulla vacationis venia 20.
L. Æmilius Papus Triumvir menſarius 23, 21 Prætor 28, 38
L. Æmilius Papus, Decemvir ſacrorum, moritur 42, 28
L. Æmilius Paullus Coſ. 22,35. ejus morituri ad Cn. Cornelium oratio 49. *vid.* & 23,21
L. Æmilius Paullus Triumvir 34,45
Ædilis ex pecunia damnatorum pecuariorum clypea inaurata in faſtigio ædis Jovis poſuit 35,10 Prætor 24.
Legatus 37,55 Proconſul, cæditur à Luſitanis 47. Luſitanos fundit 57
Legatus, reſiſtit Cn. Manlio, triumphum petenti 38,44.45
creatur Conſul. 39,56.
in Ligures Ingaunos exercitum ducit 40,25 oppugnatur ab Ingaunis *ibid.* erumpit caſtris 27 vincit Ingaunos Ligures 28 deque iis triumphat 34
Conſul iterum 44,17 eius, antequam in Macedoniam iret, ad populum oratio 22 eius artes 32 explorat tranſitus Enipei fl. 33 eius oratio ad milites 34 per Perræbiam it ad hoſtes 35 eius prudens ad Naſicam oratio *ibid.* inſtructo exercitu petit caſtra 36 differt pugnam 37 eius de pugna dilata oratio 38 vincit Macedonas 41
acceptis à Perſeo litteris, illacrimatur ſorti humanæ 45,4 ad eum adducitur Perſeus 7 benigne excipit Perſeum, eumque tacentem adloquitur 8 peragrat Græciam 27 Amphipoli componit res Macedoniæ 29 ſuccendit arma hoſtium 33 traiicit in Italiam 34 triumphus ei decretus, impeditur a Ser. Sulpicio Galba, Tribuno militum 35.36. triumphat de Perſeo 39 amittit duos filios 40 eius de ſua fortuna oratio 41
Cenſor Minervam in æde Fortunæ ponit 46, 16. 17 eius mors & elogium 40 amor apud cives 41 funus 42
L. Æmilius M. F. Paullus, Coſ. magnam pecuniæ vim accipit à Cæſare 10, 2
L. Æmilius Regillus Prætor 36,45 ei evenit navalis provincia 37,4. 14 Epicratem ſecum in Aſiam reducit *ibid.* ad eum caduceatores Antiochi miſſi qui de pace agerent 18 habet concilium 19 invadit agros Teiorum 28 contendit ad hoſtem 29 vincit claſſem Antiochi 30. oppugnat Phocæam 32. eius triumphus navalis 58
L. Æmilius Scaurus, traiicit Helleſpontum 37,31
Mam. Æmilius Dictator 4,16.17 triumphans urbem ingreditur 20 iterum Dictator 23 Cenſuram minuit 24 à Cenſoribus tribu movetur *ibid.* Dictator creatur, paulo ante motus tribu 31 eius oratio 32 eius ad milites adhortatio 33 eiuſdem triumphus 34 Conſul creatur 53
M. Æmilius Tribunus Mil. conſ. pot. 5, 32 Conſul 10, 1 in fugam vertit Græcos 2
M. Æmilius Prætor 21,49. 22,9 creat Duumviros 22,33. Prætor peregrinus 24,44 Prætor Urbis 27,33
M. Æmilius, frater prætoris, decedit 37,22
M. Æmilius, Legatus ad Philippum, eiuſque atrocior oratio 31,18
M. Æmilius, Coſ. Vaccæis inferre bellum prohibetur 55,27 non paret Senatûs legatis 28
M. Æmilius Lepidus Coſ. 11, 29.
M. Æmilius Lepidus Patricius 22, 35
M. Æmilius, M. Lepidi filius, Tribunus militum 37,43.
M. Æmilius Lepidus Ædilis curulis 24,43 Prætor *ibid.* Decemvir ſacrorum 26,23 Legatus ad Ptolemæum 31, 2 Pontifex ſufficitur 32,7 Ædilis, ex pecunia pecuariorum damnatorum clypea inaurata in faſtigio ædis Jovis ponit 35, 10 creatur Prætor 24
M. Æmilius Lepidus Conſul 38,42 quum ædem Dianæ voviſſet devincit Ligures & Friniates 39, 2 viam ab Placentia Ariminum perducit *ibid.* Triumvir 55 Pontifex Max. 40, 42. 41, 2 Princeps Senatus 40,42.41,3 Cenſor, luſtrum condit 41, 2 Decemvir 42,4. Legatus 43, 7 moritur 47, 1, 2, vetat ſe ſumptuoſo funere efferri 48, 10.
M. Æmilius Lepidus Coſ. ob ſpoliatam Siciliam metuit judicium 90, 1–9 ſpe reſtituendorum agrorum conciliat populos Italicos *ibi.* cum exercitu venit ad Urbem 11 repellitur 12 L. Philippi ſententia contra Æmilium Lepidum 13 Lepidus fugit in Sardiniam 15 ibique moritur 16 mortis

eius cauſa 17

M. Æmilius Lepidus, Interrex creatur 107,23 negat ſe comitia habiturum 24 domus eius oppugnatur, lectuluſque coniugis Corneliæ frangitur *ibid.*

a Cæſare præficitur urbi 110,7 Cæſarem Dictatorem dicit 40

pacem facit Marcellum inter & Caſſium 112,49

triumphat 113, 56 cum Cæſare Coſ. creatur *ibid.*

& ab eo Magiſter Equitum adſciſcitur 116, 19. occiſo Cæſare milites in campum deducit 60 cum eo per internuncios agunt Caſſius & Brutus 66 in forum deſcendit 74 eius dicta, & perplexa reſponſa 76.77.

ab Antonio Pontifex Max. renunciatur 117, 9. Pompeium reconciliat Senatui 35 ei ſtatua equeſtris inaurata in Roſtris poſita, *ibid.*

a Senatu ex Gallia vocatur ad auxilium Conſulibus & Bruto ferendum 118,13

eum ſolicitat Octavius 119,39 ad Lepidum venit Antonius 45 Lepidi inconſtantia & temeritas *ibid.* Antonium patitur corrumpere milites 48 Antonium in caſtra accipit 50, 51 Lepidi ſtatua ſubverſa, judicatur hoſtis *ibid.*

Senatui reconciliatur 120,9 eius ingreſſus in Urbem, & imprudens voluntatis diſſimulatio 26. 27 triumphat ex Hiſpania 100

devicto Bruto, eum excludere ſocietate Imperii ſtudent Antonius & Octavius 125, 1 Lepidi ignavia 4. L. Antonio Romam occupante, ad Octavium fugit 29

eum a ſe amovet Octavius, & in Africam mittit 127,7.8

auxilium laturus Octavio, claſſis eius tempeſtate corripitur 128,47 in Siciliam exſcendit 48

ei legiones male mulctantur 129, 5 criminatur Octavium 27 corruptis copiis, in caſtra eius venit Octavius 28. 29 Lepidus venit in poteſtatem Octavii 30 Pontificatum Lepido non vult eripere Octavius 41

ejus contemptus 133,74

eum inclementius tractat Auguſtus 136,70

M. Æmilii Lepidi filii ludos funebres, & gladiatorum paria duo & viginti per triduum in foro dant 23,30

M. Æmilii Lepidi, juvenis, conſpiratio opprimitur 133,72

M. Æmilius M. F. M. N. Lepidus Coſ. 47,3

Prætor 53, 7 ei Decemviri nunciant, quoties bellum Galils inferendum, in eorum finibus ſacrificari oportere *ibid.*

Coſ. iterum 55,9 accuſatur ab L. Caſſio Trib. pl. ob villam altius ædificatam 12 Vaccæis bellum inferre prohibetur 27 non paret Senatus Legatis 28 Procoſ. obſidet Pallantiam 56, 8 quam repente relinquit 9 unde maxima turba in ejus caſtris 10

tertium Coſ. 60, 5.

Man. Æmilius Mamercinus Tribunus Mil. conſulari poteſtate 4, 61 iterum 5, 1 tertium 10 præeſt caſtris ad Vejos 12

M. Æmilius Numida Decemvir ſacrorum moritur 26, 23

M. Æmilius Papus Dictator 9, 7 Maximus Curio, moritur 27, 6

M. Aemilius Paullus Magiſter Equitum, male rem gerit 10, 3

M. Æmilius Regillus Coſ. creatur 24, 7 Flamen Qnirinalis 8 Flamen Martialis, moritur 29, 11

Man. Æmilii Scauri oratio contra Jugurtham 62, 18 creatur Coſ. 26 coercet P. Decium Prætorem *ibid.* fert legem ſumptuariam 27 legitur princeps Senatus 28

Legatus corrumpitur pecunia à Jugurtha 64, 20.21

conſentit cum Rutilio 66,16 princeps Senatus 70, 16 in tumultu percutitur lapide 26

a Cæpione poſtnlatus repetundarum, abſolvitur 71, 24 accuſatur lege Varia 40 ſe defendit 42

M. Æmilius Scaurus cum Areta bellum gerit 103, 54 ejus theatrum, ludorumque magnificentia 104, 42. 43 poſtulatus repetundarum abſolvitur 106,7 damnatur ambitus 107,46

M. Æmilius M. F. M. N. Scaurus Coſ. de Gallis Karnis triumphat 62,51 ad Parmam vias munit 52 diſciplinam militarem exercet egregie 53 eius in filium ſeveritas 68,50

P. Æmilius Lepidus, Marci frater, à

Digitized by Google

Triumviris proſcribitur 120, 36
P. Æmilius L. F. M. N. Lepidus Coſ. ſuffectus, Veneri Genitrici ludos facit 131, 49 porticum privatis impenſis perficit *ibid.* Cenſor 136, 8
Q. Æmilius Barbula Coſ. creatus 9, 20 ſecundum Coſ. 30
Q. Æmilius M. F. Lepidus Coſ. probat ex SC. pontem Fabricium 136, 19. 21
Q. Æmilius Papus Conſ. Etruſcos & Boios vincit 12, 5 Legatus captivorum redimendorum cauſſa, ad Pyrrhum 13, 14 Coſ. iterum 44 Cenſor ſeverus 14, 33
Tib. Æmilius Coſ. 2, 61 ejus res geſtæ in Sabinis 62 Coſ. iterum, dandi agri plebi auctor 3, 1
Ti. Æmilius Quinquevir menſarius 7, 21
Ti. Æmilius Mamercinus Coſ. ejuſque cum Senatu rixæ 8, 12
Æmus, mons 40, 21 eum conſcendit Philippus 22
Ænaria Inſula 8, 22
Ænea, oppidum 40, 4 ſtatum Æneæ ſacrificium, quod conditori Æneæ quotannis fit *ibid.*
Ænea in Capitolio limina. *ibid.* Capitolium.
Ænea ſigna Deorum *ibid.* Signum.
Æneæ mons, ſeu Athos 45, 30
Æneas Anchiſæ & Veneris filius 1, 1 profugus venit in Macedoniam, Siciliam, & Italiam, ubi Lavinium condit *ibid.* ut animos Aboriginum ſibi conciliaret, Latinos utramque gentem appellat 2 ejus mors *ibid.* Æneæ, conditori Æneæ oppidi, quotannis ſtatum ſacrificium 40, 4
Æneas Silvius, rex tertius Albæ 1, 3
Ænei 31, 31
Æneſidemus Dymæus, Præfectus præſidii Achæorum 32, 24
Ænia, oppidum 44, 10. 32
Ænianus ſinus 28, 2
Ænii 37, 33
Ænus oppidum 31, 16. 37, 60 proditione capitur à Philippo *ibid.* & 39, 24
Æpulo, Iſtrorum regulus, ne vivus capiatur à Romanis, pectus ferro traiicit 41, 15
Æqui Latinum agrum invadunt 2, 30 vincuntur 31 ſeditio inter Æquos & Volſcos, & atrox prælium 40 Romanos bello petunt 43 oppugnant Ortonam *ibid.* vexant Latinos incurſionibus 48. 53. 58 vincuntur 60
bello petiti a Q. Servilio vincuntur 3, 2 depopulantur agrum Romanum, & cæduntur 3 obſidentes Furium Coſ. in caſtris à T. Quintio cæduntur 5 Aequi & Volſci denuo Hernicorum & Rom. agros depopulantur 6. 10 arcem Tuſculanam capiunt, & cæduntur 23 pacem petunt, & impetrant 24 denuo bellum movent 25 circumvallantur & ſub jugum mittuntur 28 denuo Romanos bello perſequuntur 30 vincuntur 31 bellum inſtaurantes, à Valerio Coſ. vincuntur 60. 61 iterum Romanis bellum inferunt 66 vincuntur 70. & 4, 26 oppugnant caſtra Conſulis, dum ſuis exuuntur 27. 28 multi ſub haſta venditi 29 impetrant inducias annorum octo 30 Aequi & Lavicani Tuſculanum agrum depopulantur 45 vincuntur 47 coloniam Volas deducunt, ſed cæduntur 49 parant bellum 53 capiunt arcem Carventanam 55. 56
oppugnant ad Lavicos Romanam Coloniam 5, 16 Romanis iterum bellum inferunt, & vincuntur 28 capiunt Vitelliam coloniam, & vincuntur iterum 29. 31
eorum defectio 6, 2 Æqui vaſtati 4 iterum petiti bello deſerunt caſtra & prope ad internecionem delentur 9, 45
redintegrant bellum, & ſubiguntur a C. Junio Dictatore 10, 1
Æquicolæ, gens antiqua 1, 32 ab Æquicolis jus, quo res repetuntur, Ancus Marcius deſcripſit *ibid.*
Æquicolarum ager 10, 13
Æquimælium in Capitolio 38, 28
Æquimelius vicus 24, 47
Æquinoctium autumnale 31, 47
Æquinoctium vernum 33, 3. 3. 37, 9
Æra militibus conſtituta 5, 2
Ærarii inopia 24, 18
Ærarii cura non perpetuo Quæſtoribus mandata, ſed præfectis Prætorii 136, 18
Ærarii & Fiſci Cæſaris differentia 134, 82
Ærario ſubveniunt privati 19, 52 pecuniam ex ærario clam egerunt ſcribæ & viatores ædilitii 30, 39
Ærarium 4, 22. 10, 46 ex ærario ſigna feruntur

Digitized by Google

feruntur 4, 22. 7, 23. ærarium faciant octuplicato cenſu Cenſores 24 in ærarium redacta pecunia ex captivis venditis 27

Ærarium publicum 11, 26. In illud concluduntur, cuſtodiæ cauſſa, Prænestinorum principes *ibid.*

Ærarium ſanctius 27, 10. 109, 55 illud in æde Saturni effringit Cæſar 100, 5

Ærarius 29, 37

Ærarium facere 9, 34. 24, 18. 43

Æropus, mons 32, 5

Æs grave, ante ſignatum 4, 60 *vid.* 22 33

Æs argentumque omne in ærarium conditum 10, 46.

Æs alienum Romæ maximum, turbæque magnæ 2, 23. 6, 27 de ære alieno minuendo conſilium 6, 27 ſeditiones ob æs alienum 31, 34. 11, 24 de ære alieno lex 6, 35. 36 æris alieni cauſſa Quinqueviri Menſarii creantur 7, 21 nexi liberantur omnes ob æs alienum 11, 25

Æs Corinthium 12, 18

Æſarus fluvius 14, 5

Æſculapius ab Epidauro Romam arceſſitur 11, 12. 29, 11 ejus templum in Græcia 11, 13. *vid.* 45. 28 & Romæ 11, 14 colitur apud Carthaginienſes 16, 5 qui in ejus æde Senatum dant Legatis Perſei 41, 27 Æſculapii fanum tabulis pictis exornatur 43, 6 eique dona voventur 40, 37 Æſculapio ſupplicatio habita 10, 47

Æſernia Colonia 16, 48 obſidetur a ſociis Italicis 73, 20 cum M. Marcello in poteſtatem Samnitium venit 51 de hac expeditione dubitatio 52 & judicium Auctoris 53 Æſernia inter urbes numerari olim deſiit 54 Æſernia publici conſilii ſedes ſtatuitur a ſociis 76, 2

Æſernina turma equitum 44, 40

Æſernini quare a Romanis laudati 27, 10

Æſerninus ager 10, 31

Æſis 5, 35

Æſquiles Carinæ 26, 10

Æſquilina porta 26, 10 *vid.* Porta.

Æſquilina tribus 45, 15 in eam conjecti Libertini *ibid.*

Æſulana arx 26, 9

Æthalia, Inſula 37, 13

Æthiopes expugnant caſtra Rom. 136, 15 eorum fuga & damna 16

Æthiopiæ deſcriptio 66, 36 in eam expeditionem ſuſcipit Bocchus. *ibid.*

Ætna mons 26, 29 ignem vomit 54, 12. ejus horribile incendium 61, 42

Ætoli 14, 36 Ætolorum Concilium & fœdera cum Rom. 26, 24 adverſus Philippum movent *ibid.* bellum inferunt Acarnaniæ 25

depopulantur Achæos 27, 29 vincuntur a Philippo 30

ſaltum Tyrmopharum inſident a Philippo fuſi 28, 7

pacem faciunt cum eo 29, 12

ad eos Legatos mittit Philippus, ne adventu Rom. fidem mutent 31, 28 cum Athamanibus bellum inferunt Philippo, & ab eo cæduntur 41 deſerunt caſtra & in Ætoliam fugiunt 42 Ætolorum juventus in Ægyptum advecta 43 eorum cum Attalo & Romanis colloquium 46

Ætolorum Concilium Heracleam inductum 33, 3 eorum equites fugant equites Philippi 6 eorum eques in Græcia eſt longe optimus, pedite inter finitimos vincuntur 7 eorum querelæ, inſatiabilis aviditas prædæ, & arrogantia 11 cum Romanis diſceptatio 13 pacis cum Philippo leges non adprobant 31. 35 Ætolorum animi cur alienati a ſocietate Romana 49

invehuntur in Athienenſes, & Romanos inſimulant fraudis 34, 23

concitant Reges ad bellum Romanum 35, 12 ſub Antiochi adventum ſeſe armant 23. 32 occupant Demetriadem urbem 34 mittunt copias Lacedæmonem 35 cæduntur a Lacedæmoniis 36 Chalcidem oppugnare tentant 37 Antiochum vocant Imperatorem 45 eorum cum Chalcidenſibus colloquium 46 tentant ſocios Romanorum 47

ſe conjungunt Antiocho 36, 9 includunt ſeſe Heracleæ & juga montis Oetæ occupant 16 cæduntur 18 Heracleam inſidentes ſollicitantur ad defectionem 22 pacem petunt a Coſ. M' Acilio Glabrione, qui nonnullos ſibi dedi petit 28. 29 exaſperantur 29 obſeſſi implorant opem T. Quinctii legati 34 accidunt ad ejus pedes, & Legatos mittunt Romam 35

Hi infeſta pace dimittuntur 37, 1 eorum principes in Lautumias mittuntur 3 occupant montem Coracem 4 impetrant inducias ſex menſium 7 mittunt Legatos Romam, qui ſine pace dimittuntur 49 inferunt bellum Dolopiæ & Athamaniæ *ibid.*
Amphilochiam aliaſque urbes occupant 38, 3 pacem petunt a M. Fulvio Coſ. 8 Legatos mittunt Romam 10 Leges pacis cum Ætolis 11
de iis triumphat M. Æmilius 39, 5
eorum mutuis cædibus ad internecionem furor 41, 30
eorum diſcordias ſopit Ap. Claudius Legatus 42, 5
Ætoli occurrunt ſordidati L. Æmilio Paullo. 45, 28 eorum querelæ de crudelitate militum Romanorum *ibid.*
Ætoli, gens inquieta 31, 28 vaniſſima & ingratiſſima 36, 17
Ætolorum Concilium, & in eo Legatorum Macedonum contra Romanos oratio 31, 29 & Athenenſium 30 item Legati Romani 31
A. Afranius Coſ. deſignatur 103, 42. 54. eſt moleſtus Pompeio 55
C. Afranius Stellio, Prætor 39, 23 Triumvir 55
L. Afranius, Legatus Pompeii, Ilerdam belli ſedem deligit 110, 12 cum Cæſare egregie pugnat 15. 19 comitatum Cæſaris aggreditur, & ſagittarios Ruthenorum intercipit 17 Octogeſam petit 22 in magnas difficultates coniicitur à Cæſare 26. 31 a Cæſare ſuppliciter veniam orat 33 ei certa conditione conceditur 34 excedit Hiſpania 35
ejus caſtris potitur Cæſar 114, 37 occiditur a Sitio 63
T. Afranius, dux ſociorum Italicorum; fundit Cn. Pompeium 73, 19 in prælio occiditur 74, 2
de Africa invadenda Romanor. conſilia 17, 29 in Africa Conſulum acta & progreſſus 18, 12 infeſtatur a Romanis 42 vaſtatur 19, 36 Africam præſidio firmat Annibal 21, 22 in Africa res male geſta a Servilio Coſ. 22, 31 eam populatur M. Valerius Meſſala 27, 5 & claſſis Punica 29 & Scipio 39, 35 in Africa res geſtæ Imperatore Scipione 30, 3
Afri venduntur a Quæſtoribus 27, 19
Gens mobilis atque infida 29, 3 eorum armatura 66, 27
Africa vox Germanica 72, 38
Africanæ ludis Circenſibus adhibitæ 44, 18
Africanum cognomen unde cœptum ſit, non conſtat 30, 45
P. Africanus. *vide* P. Cornelius Scipio Africanus.
Africus ventus 26, 42. 30, 24
Agalſus, equitum præfectus 44, 30
Agamemnonia claſſis mille navium 45, 27
Agaſones dono dati 43, 7
Agaſſa urbs capitur a Q. Marcio Philippo Coſ. 44, 7
Agaſſæ Inſula 45, 27
Agathocles, Rex Syracuſanus; coniicit Carthaginienſes in magnum diſcrimen 16, 9 tranſgreſſus in Africam, bellum, unde venerat, avertit 28, 43
Agathoclis exitus 12, 14. 13, 49
Agathyrna oppidum, colluvies hominum perfugium 26, 40. 27, 12
Agema, legio Macedonum 42, 51
Ager Tarquiniorum conſecratus Marti, fuit deinde Martius campus 2, 5
Ager. Lex, ne quis plus quingenta jugera agri poſſideret, a Tribunis Pl. promulgata 6, 35 *vid.* Lex.
Ager Reguli publice cultus 18, 14
Ager ſacer Apollinis 32, 40
Ager Publicus materia ſeditionis Rom. 58, 3 quem poſſeſſores paullatim ſibi mancipant 4 & per mancipia colunt, neglectis ingenuis 5 quod Licinia lege correctum 6 Agris dividundis Triumviri 27 ob agrorum diviſionem urbanæ turbæ 59. 72 ejuſque rei difficultas 73. Agrorum diviſio 103. 93 agri adſignati privatis pro pecunia 31, 13 agris donati milites Scipionis 31, 49
Ageſimbrotus præfectus Andriorum 31, 46 præeſt claſſi Rhodiorum 32, 16 32
Ageſipolis princeps exſulum Lacedæmoniorum 34, 26
Ageſipolis, princeps legationis Rhodiæ 45, 3
Agger ex cadaveribus 115, 55
Aglaſpides, milites 44, 40. 41
Agmen quadratum 7. 29. 31, 37. 39, 30

Digitized by Google

Agni mactandi in ſponſionibus militaribus ritus 21, 45
Agræi 32, 34
Agravonitæ, populi Illyrici 45, 26.
Agrianes, bellicoſum genus 28, 5 42, 51. 44, 11
Agrigentini ejiciunt ex urbe præſidium Punicum 14, 9
Agrigentum obſidetur 16, 49 diripitur a Pœnis 18, 38 oppugnatur & proditur Romanis 26, 40. *vid.* 24, 35. 25, 23
Agrippa, Tiberini filius 1, 3
M. Agrippa; Velleii Hiſtorici pater, Caſſii accuſator 120, 7
Legatus Octavii: obſidet L. Antonium Peruſiæ 125, 31
duas legiones Antonianorum ad ſe transducit 126, 32
Conſul; Galliam compeſcens primus ab Octavio Rhenum tranſit 128, 28 mœrente Octavio, triumphum recuſat *ibid.* portum Julium facit 39 ducit Pomponiam 44 luſtrat claſſem, quæ tempeſtate perit 45. 46
pugnat cum Pompeianis 129, 7 ſua prudentia Cæſariani ingenti periculo liberantur 17–19 honores ei decreti 42
ædilitatem pene neglectam ultro ſuſcipit 131, 49. opera ejus publica 50 liberalitas in populum 52 Mathematicos urbe pellit 53
multas Antonii naves capit 132, 26 navali pugna Naſidium vincit 31
princeps amicorum C. Octavii 133, 22
Octavio ſuadet ut Rempublicam reddat 134, 8 ſecundum Coſ. 80 tertium Coſ. 84
ſepta dedicat 135, 4 multis operibus urbem exornat 17 Cæſari & Senatui conſulit 18 in Syriam mittitur 29
revocatus Juliam ducit 136, 19 componit motus urbanos 20 comprimit defectionem Cantabrorum 34. tribunitiæ poteſtatis collega declaratur ab Auguſto 36 Hieroſolymis ſacrificat 61 Boſporanos Polemoni ſubiicit 62 Judæis confirmat privilegia 63 ejus modeſtia 72 mors, & laudes *ibid.* & 73 eius mors prodigiis prænunciata 75
Agron Illyriorum Rex 20, 25
C. S. Ahala. *vid.* C. Servilius Ahala.
Aharna opp. 10, 25.
Ala equitum quingentorum 10, 29 *vid.* Eques.
Ala ſacra equitum Macedonum 42, 58, 66
Alabanda, oppidum 33, 11
Alabandenſes populi 38, 13 coronam auream quinquaginta pondo in Capitolio donum Jovi Opt. Max. ponunt 43, 8 acie vincuntur à Rhodiis 45, 25
Alabandenſes ſupplicio afficit Labienus 127, 15
Alander fluvius 38. 18. ejus fontes 15
Alares cohortes 10, 41
Alarii equites, 40, 40
Alatrinatibus pop. ſuæ leges redditæ 9, 43
Alba Silvius; rex ſextus Albæ 1, 3
Alba colonia 10, 1 vi capta & diruta 1, 29. *vid.* 30, 17. 45 negat Conſulibus Romanis milites & pecuniam 27, 9 de ea re Senatus-conſultum 29, 15
Alba Longa ab Aſcanio condita 1. 3 Albani reges *ibid.* Alba oriunda ab Lavinio 23 *vid.* 7, 39
Alba, ædes Capuæ 32, 9. 40, 45
Albana Vallis 3, 7
Albanos inter & Romanos fœdus initum 1, 4 Albani ex Romano agro prædas agunt 22 petuntur bello 23 fœdus faciunt cum Romanis 24 Albanorum perfidia. *ibid.* eorum dux ſupplicio afficitur 28 Albani Romam migrant 29 Albanorum principes in Patres lecti 30 Albani patrio ritu ſacra facere jubentur 31 Cœlium M. inhabitant 33
Albani victi a Pompeio, pacem veniamque petunt 101, 17–19 vincuntur iterum 35
Albanus, mons 1, 3. 25, 7. 45, 15 in eo triumphatum 33, 8.
Albenſis ager 26, 11
Albingauni 29, 5
A. Albinii infelix expeditio 64. 41
L. Albinius Virgines Veſtales ſacraque in plauſtrum imponit, & Cære pervehit 5, 40
M. Albinius plebeius Tribunus Mil. 6, 30
P. Albinovanus, factionis Marianæ, a Senatu hoſtis judicatur 7, 27 profugit ad Sullam 88, 3
L. Albinus primus Trib. Pl. 2, 33
L. Albinus, Conſularis 44, 41

C. Albius Calenus grecarius miles, & princeps ſeditionis exercitus Scipionis 28, 24 virgis cæſus ſecuri percutitur 29
Albo politæ columnæ 40, 51
T. Albucil, Proprætoris in Sardiniam judicium 67, 49 ejus vanitas 50 an in Albucium dixerit Q. Mucius Augur? 51 Albucius fert exſilium ſapientius quam antea imperium 53
Albula fluvius, nunc Tiberis vocatus 1, 3
Alce urbs Celtiberiæ, in deditionem venit Rom. 40, 48. 49
Alchandonius Arabs, Rhambæorum Rex, accedit ad partes Cæcilii Baſſi 121, 3 repellit Antiſtium *ibid.*
Alcibiades, exſul. 39, 35
Alcis Minerva 42, 53
Alcon Saguntinus, de pace agit cum Annibale 21, 12
Aleria urbs Corſicæ 17, 15 expugnatur a Romanis 16
Aleſiam Vercingentorix defendit 108, 35
Aleſum opp. 16, 16
Aletes, Hippotis filius, condit Corinthum, 52, 16
Alexamenus princeps Ætolorum 35, 34 ejus ad Nabin oratio, quem occidit 35 occupat regiam Nabidis & obtruncatur a Lacedæmoniis 36
Alexander Magnus quâ ætate vixerit 8, 3 ejus ſoror materque 24
ei par L. Papirius Curſor 9, 16 ejus collatio cum Romanis Ducibus 17 ejus Avunculus Alexander Epiri Rex: *ibid.* ejus vitia 18 Fortunæ Alexandri collatio cum Pop. Rom. *ibid.* Collatio copiarum ejus cum Rom. copiis 19
regnavit tredecim annis 45, 9
eius monumentum 133, 65
Alexander Epiri Rex, in Italiam claſſem appellit 8, 3 adverſus eum exſcenſionem facientem pugnant Samnites & Lucani 17 pacem facit cum Romanis *ibid.* ejus fata, res geſtæ & mors 24
Alexander, filius Antiochi, ab Senatu Syriam petit 48, 8 turbat Syriam, & Demetrium regem occidit 49, 52 occupat Syriam, & peſſime imperat 13, 14 eum Demetrius bello interimit 46
Alexander Magiſter Equitum apud Epirotas 32, 10
Alexander, princeps Ætolorum ejuſque oratio in Philippum 32, 33 ei reſpondet Philippus 34 invehitur in Athenienſes, & Romanos inſimulat fraudis 34, 33
Alexander Megalopolitanus, ſe oriundum a Magno Alexandro fert 35, 47
Alexander Acarnan 35, 18 ejus oratio *ibid.* nuncius cladis Antiochi, moritur ex vulneribus in pugna acceptis 36, 20
Alexander, Ariſtobuli filius major cum patre Hieroſolyma abducitur a Pompeio 102, 96 effugit *ibid.* inſtauraturus mœnia Hieroſolymæ, vincitur a Gabinio 105, 10. 11 in deditionem venit *ibid.* recuperat, occiſis Romanis, principatum 105, 45 vincitur a Gabinio 46 a Scipione ſecuri percutitur 110, 49
Alexander Berœæus ſpiritum intercludit Demetrio Philippi filio 40, 24
Alexander Jannæus, Rex Judæorum, Ptolemaida obſidet 68. 85 vincitur a Ptolemæo Lathuro 91
Alexander, filius Perſei 42, 52 tolerat ſe artibus fabrilibus 46, 36
Alexander a Sulla Ægyptiis Rex mittitur, ſed malis ſucceſſibus 89, 24
Alexander, claſſis Rhodiæ præfectus, vincitur a Murco 122, 17. 18
Alexander Zabinia, quidam juvenis, Ægyptius, conſtituitur Rex Syriæ 60 52 vincit Demetrium 53 offendit Ptolemæum 62, 30 ejus virtutes 31 Alexandrum bello petit Grypus Demetrii occiſi filius *ibid.* cæditur ac fugitur Alexander 32 ejus ſacrilegia, & in ſacrilegio periculum 33. a latronibus captus, & ad Grypum perductus interficitur 34
Alexander ignotus homo 52, 38 ejus & Demetril bellum de regno Syriæ *ibid.* Ptolomæi filia in uxorem ducta, peſſime imperat 50, 14 ejus ſocer in Syriam venit 52, 39 ei ſocero exitioſa inter Reges pugna 46 a Zabdielo trucidatur *ibid.*
Alexandria 24, 26. 27, 4. 31, 43. 44, 19.
Alexandria Troas 35, 42, 37, 35.
Alexandria in Ægypto condita 8, 24, tentatur ab Antiocho, fruſtra 45, 11. civium cædibus & fuga vacuatur 53, 18. Alexandriam ingreditur Cæſar 133, 53

Digitized by Google

Alexandrini Reges legatos cum muneribus Romam mittunt 104, 38 Alexandrini Legati queruntur de Antiocho 44, 19. 45, 10 occiduntur 104, 75

Alexandrini a Gabinio vincuntur 105, 43 iterum navali prælio a Cæſare 112, 68 ſe dedunt 83

Alexon Lilybæum prodit 19, 5

Algidum, oppidum 3, 2. 21, 62. 26, 9

Algidus mons 3, 2. 3

Alimne, urbs 38, 14

Aliphera, urbs 28, 8. 32, 5 eam Philippus reſtituit Megalopolitis 28, 8

Allia, fluvius 5, 37. 6, 28. 22, 50. 59

Allienſis clades 22, 50. 25, 6

Allienſis dies quare ſic dictus 6, 1 *vid.* Dies.

A. Allienus auxilia mittit Cæſari in Africam 114, 17 Legatus Dolabellæ, cum exercitu in Caſſii partes tranſit 121, 10

L. Allienus Ædilis pleb. diem dicit Veturio 3, 31

Alliſæ, oppidum 8, 25. 22, 18 Alliſæ de Samnitibus a C. Marcio Rutilo Coſ. vi captæ 9, 38

Alliſanus ager 22, 13. 17. 26, 9

Alliſates populi 9, 42

Allobroges, gens nulla Gallica opibus aut fama inferior 21, 31 bello petuntur 61, 8 vincuntur a Romanis 10 eorum legati a Catilinæ ſociis ſollicitantur 102, 89 Lentulum coarguunt 94 ad Pompejum perfugiunt 111, 45

Allucius princeps Celtiberorum 26, 50 ſponſam pudice ſervatam a Scipione recipit 26, 49. *& ſeq.*

Almana, urbs 44, 26

Alope, oppidum 42, 56

Alopeconneſum oppidum recipit Philippus 31, 16

Aloreus Hiſpanus ſe pacis Annibalem inter & Saguntinos interpretem fore pollicetur 21, 12 ejus oratio de pace 13

Alpes 1, 1 ſunt montium altitudines 21, 30 difficiles tranſitu 35 inſuperabiles 23 hieme clauſæ 27, 38

Alpes tranſeunt Galli 5, 33 & Annibal 21, 32. 27, 39

Alpes Maritimæ 103, 138

—— Maximæ *ibid.*

—— Penninæ & Graiæ *ibid. &* 143. 144

Alpinæ & Gallicæ gentes recipiunt Aſdrubalem 27, 39

Alpinæ gentes a Ser. Galba vincuntur 104, 64

Alpinus amnis 21, 31

Altienſis populus recitat vacationem ſuam 27, 38

Altinius Arpinus *vid.* Daſius Altinius Arp.

Altum-caſtrum locus inſignis cæde magni Amilcaris 24, 41

Alyatti 38, 18

Amadocus dux Thracum, capitur a Philippo 39, 35

Amanienſes, ſempiterni hoſtes Romanorum, vexantur a Cicerone 108, 43

Amarynthidis Dianæ ſacrum anniverſarium Eretriæ 35, 38

C. Amatius, humillimæ ſortis juvenis, C. Mario C. F. ſe progenitum fert 116, 111 eius audacia *ibid.* & ſupplicium 113

Amazones, deque iis fabula 101, 37. 38

Ambarti Pop. 5, 34

Ambigatus rex Celtarum, exonerat prægravante turba regnum 5, 34

Ambiorix Eburonum Dux Romanos cædit 106, 12 victus a Cæſare 15 fugit 107, 11

Ambitus, deque eo leges latæ 40, 19. *vid.* Lex de ambitu reos ſe invicem faciunt M. Scaurus & P. Rutilius 66, 16 ambitus reprimitur 140, 16

Ambracia, urbs 38, 3 eius ſitus 4 oppugnatur a Romanis 5 ſe dedit 9

Ambracienſes accuſant M. Fulvium Coſ. 38, 43 Senatuſconſultum in gratiam Ambracienſium 44

Ambracius ſinus 32, 14. 38, 4

Ambrones ad pugnam accedunt 68, 17 vincuntur a Liguribus & Romanis 18

Ambronum cognomentum ex licentia latrocinandi 68, 7

Ambryſus urbs 32, 18

Ambuſtus. *vid.* M. Fabius Ambuſtus.

M. Ambuſti filii legati ad Gallos miſſi 5, 35

Ameriola, opp. a Tarquinio Priſco capta 1, 38

Amiculum purpureum dono miſſum reginæ Cleopatræ 27, 4

Amilcar pater Annibalis, meditatum

Digitized by Google

bellum Rom. 21, 1 moritur 2 alter Mars 10
Amilcar Pœnus, dux Gallorum, invadit Placentiam 31, 10 exſilio mulctatur a Carthaginienſibus, & bona ejus publicantur 19 cecidiſſe in prælio ad Cremonam quidam 21. *vid.* 32, 30 alii ante currum triumphantis Coſ. ductum fuiſſe, dicunt 33, 23
Amilcar Bomilcaris filius 23, 49
Amilcar Giſconis filius 21, 51
Amiſenis libertatem concedit Cæſar 113, 25
Amiſus obſidetur 96, 31 capta ardet 97, 47 ejus conditores 49
Amiternini pollicentur Scipioni milites 28, 45
Amiterninus ager 21, 62
Amiternum, oppidum 10, 39. 26, 11 capitur de Samnitibus 10, 39
Ammonius crudeliter ſe gerit in adminiſtrationem regni Syriæ 50, 14 inſidiis appetit Ptolemæum 52, 40 in muliebri ſtola interficitur 41
Amodocus, Rex Thracum, capitur 39 35
Amphilochia, urbs 38, 3
Amphilochi oppugnantur à Perſeo Philippi filio *ibid.* & 38, 8. 32, 34. 38, 5
Amphilochus vates Oropi, colitur pro Deo 45, 27
Amphipolis, urbs 40, 24. 43, 9. 43. 45, 6
Amphiſſa, urbs 37, 5
Amphitheatrum Cæſaris 115, 20
—— Statilii Tauri 133, 77
T. Ampii Trib. pl. privilegium Pompeio ludis Circenſibus concedendum 102, 47
Amulius pellit Numitorem fratrem natu majorem, & ut ſpem partus Rheæ Silviæ adimeret, eam Veſtalem legit 1, 1 Amulio Remus captus traditur 5 Amulius obtruncatur, & Numitor reſtituitur. *ibid.* & 6
Amuſitus princeps Lacetanorum, ad Aſdrubalem profugit 21, 62
Amynander, Athamanum Rex 27, 30 29, 12
venit in caſtra Romanorum, iiſque auxilia promittit 31, 28
Phecam oppidum capit & Gomphos, atque Theſſaliam populatur 32, 14
cum Athamanum peditum ducentis & mille ſe jungit Quinctio Coſ. 33, 3 tenet caſtella, quæ per belli tempus Philippo ademit 34
eum tentat Antiochus 35, 47
cui ſe conjungit 36, 9 cum Athamanum juventute occupat Pellinæum 10 cum conjuge ac liberis Ambraciam ſe confert 14 eum ſibi ab Ætolis dedi petit M' Acilius Glabrio Coſ. 28
pellit Macedones ex Athamania 38 1 recuperat regnum 3 venit in caſtra Rom. & efficit ut Ambracia ſe dedat Romanis 9
Amyntæ regnum in provinciæ formam redigitur 135, 15
Anabura 38, 15
Anagnia 13, 12
Anagninis civitas ſine latione ſuffragii data 9, 43
Anagninum compitum 27, 4
Anagninus ager 26, 9
Anaitidis delubrum à milite Antonii diripitur 131, 63. 135, 15
Anapus fl. 24, 36
Anaxidamus Achæorum legatus 46, 9 47, 29.
Anaxilaus Lariſſæus Pythagoricus, urbe pellitur ab Agrippa 131, 53
Q. Ancharius, vir Prætorius, ante oculos Marii trucidatur 80, 42
Ancilia cœlo demiſſa 1, 20. *vid.* 5, 52 ea ferre tenebantur Salii 5, 52 Ancilia, quibus diebus moventur, religio eſt producere exercitum 37, 33
Ancillæ indicat Q. Fabio Max. Ædili curuli veneficium Matronarum 8, 18
Sp. Ancius legatus Rom. juſſu Tolumnii interficitur, ei ſtatua publice in Roſtris poſita 4, 17
Ancona 41, 5
Ancus Marcius Rex creatur; ejuſque res geſtæ 1, 32. 33 moritur, poſtquam regnavit annos quatuor & viginti 35 ejus filii conſpirant contra Tarquinium Priſcum 40
Ancyra, urbs nobilis 38, 24
Andania, parvum oppidum 36, 31
Andranodorus tutor Hieronymi Regis Siciliæ 24, 4 arcem Syracuſis occupat 21 horrea publica firmat præſidiis. *ibid* ad eum miſſi legati 22 cedit tempori. *ibid.* ejus oratio ad Syracuſanos. *ibid.* creatur Prætor 23 occiditur 24

Digitized by Google

Andriſcus, qui ſe Perſeo genitum ferebat, Romam mittitur à Demetrio 48, 9 Pſeudo-Philippus dictus 49, 59 Macedoniam brevi totam occupat 60 Theſſaliam invadit 50, 1 ad eum Carthaginienſes Legatum mittunt 27. 28 ejuſdemque ſocietatem expetunt 29 a Q. Metello Macedonia pellitur 39 iterumque victus in Thracia à quodam Regulo, victori traditur 40 ſequitur currum triumphantis Metelli 52, 22
Androcles, princeps Acarnanum 33, 16
Androcles, dux Perſei 44, 32
Androgyni quinam ſic appellati 27, 11
Androgynus vivus in arcam conditus & in mare projectus 27, 37
Andronicus Ætolus, quod arma contra Romanos tuliſſet, ſecuri percutitur 45, 31
Andronicus Macedo 37, 13 Præfectus Perſei, interficitur 44, 40
Andronidas auctor pacis apud Achæos, in vincula rapitur 52, 8 dimittitur 10
Androſthenes, defendit Corinthum fortiter adverſus Rom. 32, 23 cæditur ad Corinthum 33, 14 ejus imprudentia 15
Andrus, Inſula 31, 15 capta a Romanis 31, 45
Anemurium, promontorium Ciliciæ 33, 20
Angeæ, oppidum 32, 13
Anglorum veterum ſedes 104, 17
Angrivariorum ſedes 104, 12
Angues prælati in bello Sacerdotibus Tarquinienſibus, terrent milites Rom. 7, 17
—— duo, ſacrificio perpetrato, ad exta ex occulto allapſi, edere jecur, conſpectique repente abierunt 25, 16 *vide* Prodigium.
Anguis ſpecie conſuetudinem cum nobilibus mulieribus habere creditur Jupiter 26. 19.
L. Anicius Gallus, creatur Prætor 44, 17 in Illyricum, adverſus Gentium proficiſcitur 30 vincit Illyrios 31 & 45, 26, triumphat de Gentio 45, 43
Anidus, mons 40, 38
Anienis fluvius 6, 42. 26, 10.
—— aqua in urbem ducta 14, 48
—— pons 7, 9
Anienſis Tribus addita cæteris 10, 9
Anio, fluvius 1, 27. 36. 4, 7
Anitorgis, urbs 25, 32
Annales, nomen familiæ L. Villii, Trib. pl. quia primus legem annariam tulit 40, 44
—— citati 2, 54. 3, 8. 4, 34. 7, 9. 18. 42. 8, 18. 23. 30. 9, 15. 42. 21, 25. 22. 31. 23, 6. 42, 11
—— Aciliani 25, 39
—— Græci Latinique 32, 6. *vide* 33, 10
—— magiſtratuum 9, 18
Annalibus Tarentinorum celebrantur nomina ſcurrarum, Principum ignorantur 12, 9
Annalium veterum confuſio 9, 15
—— exempla exoleta 27, 8
—— incertitudo 9, 44. 45. 10, 2. 17
—— varietas 10, 30. 22, 31. 25, 39. 26, 16. 49. 27, 7
Annibal annorum ferme novem natus, hoſtem ſe populi Romani fore jurejurando adſtringit 21, 1 Imperator in locum Aſdrubalis ſuccedit 3 eius dotes & ingenium 4 de eo conſilium Hannonis. *ibid.* expeditiones ejus bellicæ 5 Saguntum oppugnat 6 vulneratus tragula cadit 7 non admittit Legatos Rom. 8 eius copiæ centum quinquaginta millium. *ibid.* & 23 dedendum Romanis Annibalem cenſet Hanno 10 Senatus Carth. favet ei 11 eius oratio ad milites & apparatus ad bellum 21 tranſit Iberum, & Pyrenæum ſaltum ſuperat 23 ſibi conciliat Gallos 24 traiicit Rhodanum 27 hortatur Hiſpanos milites 30 petit Galliæ mediterranea 31 tranſit Alpes 32 ingreditur Italiam 38 Taurinorum urbem expugnat 39 Annibali quantæ copiæ fuerint in Italiam tranſgreſſo *ibid.* ſpectaculum oſtendit militibus 42 hortatur milites 43 promittit ſuis præmia 45. eſt equitatu Romanis melior 46 locum inſidiis circumſpectat 53. 54 ſaucius excedit. pugna 57 Romanos adoritur 59
altero oculo capitur 22, 2 Italiæ agros devaſtat 9 ex Hirpinis in Samnium tranſit, ducemque itineris virgis cæſum in crucem tollit 13 duo millia ferme boum accenſis cornibus in montes concitat 16 eius dolus ad augendam Dictatoris invidiam 23 ad certamen; proficit Magiſtrum equi-

Digitized by Google

tum 28 eius de Q. Fabii Maximi virtute teſtimonium 30 exercitus omnium rerum penuria laborat 40 relictis caſtris fugam ſimulat 41 ejus inſidiæ detectæ 42 ejus inopia & anxietas 43 ad Cannas caſtra ponit. *ibid.* aciem inſtruit 46 vincit Romanos magna clade 49 ſed uti victoria neſcit 51

veſci docuit corporibus humanis 23, 5 Decium Magium comprehendi jubet 7 apud Minos Celeres diverſatur 8 ejus in Senatu Campano oratio 10 in agrum Nolanum traducit exercitum 14 Nuceriam in deditionem accipit 15 Nolam oppugnat 16 Acerras diripit & Caſilinum oppugnat 17. 18 ejus exercitum Campanæ deliciæ enervant. *ibid.* ex hibernis redit, Caſilinum oppugnaturus 19 ejus ad Philippum legati intercipiuntur 34 Campanis opem laturus ad Hamas pervenit 36 ab obſidione Cumarum diſcedit 37 cum exercitu Nolam oppugnaturus accedit 43 Nolam oppugnat 44 ejus equites ducenti ſeptuaginta duo ad Marcellum transfugiunt 46

Puteolos fruſtra tentat 24, 13

cum exercitu ex inſidiis Tarentum ingreditur 25, 9 benigne Tarentinos alloquitur 10 ejus induſtria 11 caſtra in Apuliam movet 20 ab Herdonia Tarentum ducit legiones 22

in Campaniam contendit 26, 5 oppugnandæ Romæ conſilium capit 7 octo millia paſſuum a Roma caſtra locat 9

Cn. Fulvium Procos. cum exercitu fundit 27, 1 in Apuliam abit 2 ejus de M. Marcello judicium 16 Metapontum ſe recipit. *ibid.* Lacinium copias admovet 25 Marcelli corpus ſepelit 28 ad ſolvendam Locrorum obſidionem, ex argo Tarentino in Bruttios concedit, & relictis caſtris Apuliam petit 42 viſo capite Aſdrubalis ſe, Carthaginis fortunam agnoſcere dicit 51 omnia auxilia in extremum Italiæ angulum Bruttios contrahit *ibid.*

a Romanis vincitur prælio 28, 2 ad Junonis Laciniæ templum æſtatem agit 46 aram ibi dedicat cum ingenti rerum ab ſe geſtarum titulo. *ibid.*

Locros tendit 29, 7. ſcorpione ictus receptui canere jubet. *ibid.* adverſo prælio perculſus Crotonem exercitum abducit 36

ex Italia revocatur 39, 9 in Africam traiicit 25, 29 ſuos ad pugnam hortatur & inſtruit 32 victus Adrumetum profugit 35 Pœnos in Curia flentes ridet, & Carthaginienſes increpat 44

nuncios & litteras ad Antiochum mittit 35, 45 eius adverſus Romanos implacabilis animus. *ibid.* Prætor offendit principes Carthaginienſes 46 ordinat vectigalia 47 Romani Carthagine Annibalem accuſant *ibid.* aufugit ad regem Antiochum 48 quem ad bellum concitat 60 concitare conatur Pænos 61

eius cum P. Villio, & P. Scipione Africano colloquium 35, 14 propter colloquia cum Millio ſuſpectus, ſe apud Antiochum oratione purgat 19

ejus de bello Romano oratio 36, 7 eum ut vatem admiratur Antiochus 15

præficitur claſſi 37, 23 fugatur a Rhodiis 24

profugit ad Pruſiam, ejus mors 39, 51 tempus mortis 56

Annibales duo in Italia 27, 44

C. Annius, Sulla in Hiſpaniam miſſus, pellit Sertorium 90, 22

L. Annius Setinus Prætor Latinorum Romam evocatus 8, 3 eius in Concilio Latinorum oratio 4 in Senatu Rom. petit Conſulem & Senatores Latinos 5 labitur per gradus, & impactus imo eſt ſaxo ut ſopiretur 6

L. Annius Trib. pl. ei in continuando magiſtratu reſiſtitur 64, 41

P. Annius Tribunus mil. juſſu Marii occidit M. Antonium Conſularem 84, 40

T. Annius Triumvir, ob Bojorum rebellionem Mutinam confugit 21, 25

T. Annius Luſcus, Prætor 41, 22 Legatus ad res repetendas in Macedoniam miſſus, refert quid apud Perſea egerit 42, 25

T. Anil. T. F. T. N. Luſci Coſ. cum Tib. Graccho contentio 47, 36. 38, 35 ad eius interrogationem Tiberius obmuteſcit 26 Coſ. iterum 60, 1

T. An-

Digitized by Google

T. Annius Milo Trib. Pl. Clodium reum facit 104, 47 Ciceronem ab exſilio reducit 48 ædes ejus oppugnantur a Clodianis *ibid.* cum eo ſentit Pompeius 49 exercitu forum obſidet 107, 17 interficit Clodium 20 Romam rediens in concionem ſe purgat 24, 25 expellitur foro 26 fruſtra Pompeium rogat 27. 28 Milonem odit Pompeius 34 Milo accuſatur 37, a Cicerone defenditur 39 pluribus judiciis damnatur 41 Maſſiliam in exſilium abit 42 a Cælio Prætore, novas res moliente, concitatur 111, 21 Milo contracto fugitivorum exercitu, proficiſcitur in Campaniam *ibid.* Capua fruſtra tentata, Tifata profugit *ibid.* ad Milonem Cælius venit 22 ambo intereunt 23

Annona laxior 2, 52

—— ingraveſcit Carthagine 51, 12 ad eam immittendam commentum 13

Annonæ habita cura Romæ 2, 9. 34. 10, 11 turbæ & ſeditiones de annona *ibid.* & 51. *vid.* 94, 25

—— caritas 3, 30

—— vilitas 19, 3. 31, 50 tanta, ut mercator pro vectura, nauris reliquerit frumentum 30, 38

Annuli gemmati Sabinis 1, 11

—— Aurei quare & quando Romæ poſiti? 9, 7. 46

—— occiſorum Romanorum detracti ad Cannas, modii menſuram excedunt 23, 12

Annuli ſignatorii ducis ab hoſte capti in fraudem abuſus 27, 28

Annulos aureos Tribuni, ferreos milites geſtant 49, 54

Annus a Numa Pompilio ad curſum Lunæ in duodecim menſes deſcriptus 1, 19

—— Multiplici clade inſignis 4, 12 hieme gelida & nivoſa 5, 13 ſiccitate & inopia frugum 40, 29

—— ab Urbe condita quadrigenteſimus octavus 31, 1 quingenteſimus quinquageſimus 5

—— Confuſionis 115, 31

—— Lunaris 109, 5

—— Solaris *ibid.*

Anni principium L. Æbutio, & P. Servilio Coſs. Kalendis ſextilibus 3, 6

—— magni converſio 70, 15

Annorum indices, clavi, apud Volſinios 7, 3. *vide* Clavus.

Anſeres Junoni ſacri ſervant Capitolium a Gallis obſeſſum 5, 47

Antemnates populi ad Romam videndam proficiſcuntur 1, 9 bellum parant ob raptum filiarum 10 palantes in agris opprimuntur 11

Antenor Trojanus cum multitudine Henetum ex Paphlagonia pulſus, venit in ſinum Adriaticum 1, 1

Antenor, Præfectus claſſis Macedonicæ capit hippagogos Eumenis 44, 28 trajicit Caſſandriam 45, 10

Antepilani in militia 8, 9

Anteſignani legionum 7, 33. 27, 18 ad eos M. Valerii Corvi Coſ. adhortatio 7, 33

Antias Valerius antiquus hiſtoricus citatus 30, 3. 19. 26, 49

Antias populus recitat vacationem ſuam 27, 38

Antiates bellum inferunt Romanis 6, 6 eorum exercitus 7 vincuntur 8 ſeditio inter Antiates & Latinos Antium intrantes 32 dedunt ſe Romanis 33 Satricum coloniam deducunt 7, 27 duce Antiati populo Volſcorum exercitus conſedit ad Satricum 8, 1 in agrum Oſtienſem excurſiones faciunt 12 dant pœnas 14

Antiates mille milites cum ignominia dimiſſi 3, 5

Antiatibus dati ad jura ſtatuenda ipſius coloniæ patroni 9, 20

Anti-Catones Cæſaris 115, 63

Anticyra urbs Phocidis 28, 8. 32, 18 oppugnata & capta traditur Ætolis 26, 26

Antigonia, urbs 44, 10

—— ad Antigoniam fauces, Græci *Stena* vocant 32, 5

Antigoni apophthegma 40, 21

Antigonus tenet Macedoniam 14, 36 auxilio venit Laconibus 42

Antigonus, purpuratus Perſei 44, 26

Antigonus, Joannis Hyrcani filius, Antiochum Cyzicenum ſuperat fugitque 63, 43

Antigonus, Ariſtobuli filius in triumpho ducitur 103, 48 elapſus e cuſtodia cum patre redit in Palæſtinam 105, 37 oppugnat Hircanum 127, 12 accerſit Pacorum Hieroſolymam 13 Antigonus aures Hircani

morſu avellit 14 Rex declaratur *ibi.* ab Herode Hieroſolyma capta, ſecuri percutitur 118, 35
Antigonus, Demetrii filius, interficitur ab Alexandro 50, 14
Antimachus, præfectus alæ ſacræ, in acie cadit 42, 66
Antimachus, præfectus Demetriadis 44, 13
Antinous, princeps civitatis Paſſaronis deſciſcit à Romanis & interficitur 45, 26
Anthiocheni rebellant 52, 52 victi tractantur durius 53
Antiochiæ 33, 19. 44. 38, 13. templum Jovis Capitolini magnificum Antiochiæ perfectum ab Anthiocho Epiphane 41, 25
Antiochus Magnus, Rex Syriæ, fœdus icit cum Philippo 31, 14 bellum, tranſitumque in Europam molitur 33, 13 omnes civitates Ptolemæi in Cœle-Syria in ſuam poteſtatem redigit 19 Legati Rhodiorum ad eum 20 & Romanor. 35 hibernat Epheſi 36 ejus res geſtæ in Aſia 38 C. Cornelius legatus miſſus ab Senatu ad dirimenda inter Antiochum & Ptolemæum certamina 39 eius reſponſum 40 redit in Aſiam, patiturque naufragium 41 ab eo bellum imminere Romanis, decem Legati nunciant 44 clam ad Annibalem legatos mittit 45 ad eum fugit Annibal 49
molitur bellum adverſus Romanos 35, 13 ejus cum Villio Legato diſceptatio 15 traiicit Helleſpontum 23 venit Demetriadem, arceſſitus ab Ætolis 43 ejus in Concilio Ætolorum oratio 44 Imperator appellatur ab Ætolis 45 tentat Romanorum ſocios 47 ei portas aperiunt Chalcidenſes; Salganeam & Caſtellum ad Euripum capit 51
adiungit ſibi Bœotos 36, 6 Annibalis orationi non credit 7. 8 legit oſſa Macedonum ad Cynoſcephalas 8 Theſſalorum Legati ad eum 9 capit Pheras & Scotuſſam *ibid.* arte Ap. Claudii deterretur ab obſidenda Lariſſa 10 ducit virginem Chalcidenſem; ejus exercitus luxuria corrumpitur 11 Medione exceptus Thyrio excluſus redit in Eubœam 12 Annibalem ut vatem admiratur 15 it in Ætoliam, dein in ſaltum Thermopylarum *ibid.* cæditur ab M' Acilio Glabrione Coſ. 19 ejus ſtatua in templo Minervæ Itoniæ 20 traiicit in Aſiam 21 ejus ſecuritas 41 monetur ab Annibale *ibid.*
reparat claſſem, & exercitum comparat 37, 8 agit de pace, quæ ei negatur 19 Peræam, aliaſque urbes capit 21 Pruſiam, Bithyniæ regem, concitat ad bellum 25 oppugnat Colophonem 26 ejus claſſis vincitur ab Æmilio 30 deſerit Lyſimachiam & contrahit copias 31 Legatos ad Scipionem mittit de pace 34 filius Africani captivus apud Antiochum *ibidem* remittit filium Africani 37 retrocedit & caſtra munit *ibid.* ejus acies 39, 40 repellitur, & caſtra amittit 43 fugit in Lydiam 44 mittit ad Scipionem Legatos pacem petentes 45 obtinet pacem 65
fœdetis cum Antiocho leges 38, 38
Antiochus Epiphanes, filius Antiochi Magni, ſuccedit in regno Syriæ 41, 24 peſſimi ejus mores *ibid.* prælio capit Artaxiam, Armeniæ Regem *ibid.* ejus munificentia 25 in ſpectaculis turpiter ſe gerit: & ſpoliat fana *ibid.*
Legatos Romam mittit 42, 6 ſtipendium præſtat, & vaſa aurea quingentûm pondo donat Romanis *ibid.* cum eo ſocietas renovata *ibid.*
eum ſollicitat Perſeus 44, 19
Ptolemæis infert bellum, & fruſtra tentat mœnia Alexandriæ 45, 11 virga circumſcribitur a C. Popillio 12 Legatos mittit Romam gratulatum victoriam de Perſeo 13
Antiochus, Alexandri filius, contra Demetrium Syriæ Regem reducitur à Diodoto 52, 54 regiis ornatur inſignibus *ibid.* a Diodoto occiditur 55, 36
Antiochus, Syriæ Rex, Legatos ad Scipionem mittit 57, 35 ejus varia fortuna 36 Tryphonem vincit 38 Hieroſolymam obſidet 39 dat Judæis inducias & munera in templo 45 ejus ab ambitione caſus 59, 57 ejuſdem virtutes ac vitia 58 Parthos vincit 60 ab eo civitates deficiunt 61 moritur 62 de Antiocho Phrahatis dictum

Digitized by Google

63 hiſtoriola de eodem 64 ejus vox egregia 65
Antiochus Comagenæ Rex ſupplicio adficitur 134, 79
Antiochus Cyzicenus junior filius Ptolemæi 62, 22 dolo fratris Grypi veneno appetitur 63, 32 bello petit Grypum *ibid.* ſermones de nuptiis inter Antiochum & Cleopatram 33 Antiochus vincitur a Grypo 36 ulciſcitur necem Cleopatræ 39 ejus venationes 40 obtinet Cœle-Syriam 41 opem ferens Samariæ, ab Hyrcani filiis fugatur 43. 44 ſibi infert manus 70. 61
Antiochus Pius, Cyziceni filius a Seleuco quæritur ad necem 70, 61 ſervatus opera meretricis, fugit ad Arados *ibid.* vincit Seleucum 62 ejus intricata hiſtoria 64. 66
Antiochus Grypus, filius natu major Demetrii, juvatur a Ptolemæo adverſus Alexandrum 62, 30 cædit & fugat Alexandrum 32 eumque interficit 34 ei venenum offert mater Cleopatra 35 ille bibere priorem jubet 36
veneno appetit fratrem Antiochum 63, 32 ab Antiocho petitur bello *ibid.* vincit fratrem 36 gravatur necare Cleopatram, quam tamen ejus Conjux interfici jubet 37. 38 victus ab Antiocho, regno expellitur 39
Heracleonis dolo interficitur 70, 60
Antipater, dux Perſei, vivus capitur 42, 66
Antipater, Anthiochi fratris filius, Legatus mittitur ad Scipionem 37, 45 cum eo ictum fœdus in Capitolio 55
Antipater Herodis pater, procurator Hieroſolymæ conſtituitur a Pompeio 102, 68 magno uſui eſt Gabinio in expeditione Ægyptiaca 105, 41 & contra Judæos 45 primus Peluſii murorum partem deiicit 112, 77 a Cæſare declaratur Procurator Judæorum 113, 2
Antipatria urbs capitur a Romanis 31, 27
Antiphilus, Prætor Bœotorum 33, 1
Antiphilus Edeſſæus, dux cetratorum Perſei 42, 51
Antiquitas obſcura 6, 1
Antiſſa in Inſula Lesbo 45, 31
Antiſſæi traducti Methymnam 45, 31
C. Antiſtius Labeo, Legatus in Macedoniam 45, 17
C. Antiſtius Coſ. ſuffectus 133, 73
C. Antiſtii Rhegini, a Triumviris proſcripti fortuna 120, 49 obſidet Cæcilium Baſſum Apameæ 121, 2 repellitur 3 vincit Cantabros. 135, 10
L. Antiſtius Tribunus pl abſens creatus 4, 42 plebeius, Tribunus Mil. Conſulari poteſtate 6, 30
L. Antiſtius Tribunus pl. poſtulat Cæſarem 104, 39
M. Antiſtius Legatus 21, 6
P. Antiſtius, ſocer Cn. Pompeii, occiditur juſſu Marii, a Bruto 86, 5
Sex. Antiſtius, Legatus 27, 36
T. Antiſtius, Senator, victo Pompeio ; ad Plancum ſe confert 112, 6
Antium 2, 33 urbs opulentiſſima 63 capitur a Rom. 64
Antium colonia ducitur 3, 1 Antium colonia ſuſpecta 4 eo nova colonia miſſa 8, 14 *vide* & 11, 14. 36, 3. 43, 9
Antio negatur vacatio rei navalis 36, 3
Antius Reſtio, proſcriptus a Triumviris, ſervatur a ſervo 120, 76
M. Antius Briſo Trib. pl. reſiſtit legi tabellariæ 55, 12
A. Antonius, Legatus ad Perſeum 45, 4
C. Antonius, Marci Oratoris filius: movetur Senatu 98, 28
candidatus Conſulatus 102, 12 ejus cum Catilina adverſus Ciceronem cōiuratio 33 Coſ. creatur 38, 40 eum Cicero patientia & obſequio mitigat 46
exſo Catilina Imperator vocatur 103, 7 ob res in Thracia male geſtas damnatur 103
a Pompeianis ſuperatur 110, 51 ſe dedit 52
ejus res geſtæ 111, 34
eum Prætorem adit Octavius 117, 15 nomine Bruti edit ludos 23 Septemvir 31 ei Macedonia provincia datur 52
Macedonia ab Hortenſio Bruto data, Antonius contendit Apolloniam 118, 6 in poteſtatem Bruti venit 33
bis ſeditionem in Brutum excitat 120, 109

Digitized by Google

occiditur 121, 28

L. Antonius, M. frater, Conſul 125, 5 ejuſdem triumphus *ibidem* eidem & Fulviæ invadendi Cæſaris occaſionem dant Veterani 10 illis pacis conditiones Cæſar offert 18 L. Antonius Romam occupat 29 Salvidienum intercipere nititur 30 a Cæſare obſidetur 32

pacem petit per Legatos 126, 19 mox ipſe ad Cæſarem proficiſcitur 20 Cæſariani milites pro Antonianis deprecantur 27

eum per ſpeciem honoris, Cæſar amovet 127, 8

M. Antonius Magiſter Equitum vitio creatus abdicat ſe magiſtratu 8, 17

M. Antonius, Tribunus plebis, adverſatur rogationi Thalnæ Prætoris 45, 21

M. Antonius Quæſtor, inceſti accuſatus abſolvitur 63, 12 ejuſdem ſervi fides & conſtantia 13 Prætor contra pyratas mittitur 68, 1 ejus cum Sex. Titio certamen 69, 45 M. Aquillium defendit 70, 5 excuſat reum quod ſupplicare neſciat 6 tunicâ ejus diſciſſâ, cicatrices monſtrat 7 proditur 80, 39 a Tribuno occiditur 40

M. Antonius; ei totius oræ maritimæ imperium datur 93, 17 Prætor Cretenſibus bellum infert 97, 14 victus ægritudine animi moritur 15

M. Antonius C. F. M. N. Coſ. 70, 15 juſſu Marii ab P. Annio Trib. pl. occiditur 80, 40 ejus caput ad Marium relatum in ipſis menſis adponitur *ibid.*

M. Antonii res bene geſtæ adverſus Judæos 105, 11

Tribunus plebis, in gratiam Cæſaris, repugnat Pompeio 109, 27. 34 a Cæſare Aretium mittitur, ibique præſidium imponit 54 ei Sulmonenſes portas aperiunt 62

Italiæ præficitur a Cæſare 110, 7

& ab eo Magiſter Equitum dicitur 112, 60

magnas turbas excitat 113, 28. 20 ejus inconſtantia 34 ei mandatur à Senatu tutela Reipublicæ 35 ſed partes fovens Dolabellam foro expellit armis 36. 37 improbi ejus mores 38

ad Catonem mitti, ut ſecum ſtatueret, quatenus imperium utriuſvis eſſe deberet 114, 50

cum Cæſare Coſ. deſignatur 116, 19, imponit Cæſari diadema 31 cur non occiſus cum Cæſare 56 cum eo per internuncios agunt Caſſius & Brutus 66 pecuniam & Commentarios Cæſaris in ædes ſuas tranſportari jubet 67 oratio ejus callida 71 in forum deſcendit 74 inſidioſior ejus ſermo 75 ejus de interfectoribus Cæſaris ſententia 83 cum Dolabella redit in gratiam 84 ſeditioſæ voces 105 & factum 106 præclara ejus conſtituta 115

comparandæ ſibi potentiæ ſtudet 117, 7 ejus artes 8 ſibi devincit M. Lepidum 9 multa molitur 10 ei provincia Macedonia datur 11 non admittit Octavium 15 poſt cum eo contendit 16 hæreditatemque ejus lacerat furtis *ibid.* ejus in Octavium malignitas 20 & ad reportandum exercitum in Italiam artes 24. 25 invidet Octavio 26 cum eo redit in gratiam 27 iterum contendunt 29 Octavius Antonio eſt ſuſpectus 30 Antonius plebem conciliat 31 Caſilinum coloniam deducit 32 ejus apparatus ad bellum 36 in eum invehitur Canutius 38 Antonium ſui relinquunt 47 ille multos interficiens, excuſat id factum 48. 49 Romam venit 50 ſuſpicatur Tribunos plebis 51 ſortitionem provinciarum facit 52 in eius verba juratur 53 ejus vires 55 contendit cum Bruto 57 obſidet Bruttum Mutinæ 59 Ciceronis in Antonium actiones 60

pro eo hoſte judicato mater & uxor deprecantur 118, 11 ad eum ſenatus Legatos mittit 12 invehitur in Ciceronem 14 ejus ad Senatum mandata 15 ejuſdem acta 16 judicatur hoſtis 17 ejus velitationes cum Bruto & Octavio 31

inſidiatur Panſæ Mutinam proficiſcenti 119, 8 prælio vincitur ab Hirtio 9-12 iterum ab Octavio & D. Bruto 15 16 ejus conſultatio 17 & fuga 18 edicta contra Antonium 30 cum eo reconciliationem meditatur Octavius 35 eumque elabi patitur 38

Digitized by Google

eius fortuna emergit 43 ad Lepidum venit 45 milites corrumpit 48 qui cum eo paciſcuntur, eumque in caſtra accipiunt 49. 50

reconciliatur Senatui 120, 9 ad eum tranſeunt legiones Bruti 12 maximi exercitus Imperator iterum Alpes tranſcendit 16 ejus cum Octavio colloquium 17 Triumviratus conſtituitur 19 inter eos partes dividuntur 20 ejus ingreſſus in Urbem, & impudens voluntatis diſſimulatio 26. 27 ei ſe proſtituit Coponii uxor, mariti ſervandi cauſſa 50 ejus in quoſdam lenitas 56

cum Octavio in Græciam tranſit 123, 6.

ejus opus ad prohibendum hoſtium commeatus 124, 6 cum Caſſio & Bruto pugna 8 variæ exercitus ſui difficultates 9 quibus valde terretur 13, 14 victo Bruto, duces hoſtium perſequitur 19. 21 ejus moderatio 30

novam inſtituit diviſionem provinciarum 125, 1. 2

in Græciam venit 126, 1 inde in Aſiam 2 Epheſi Liber Pater ſalutatur *ibid.* Aſiæ maximam pecuniam imperat 3, L. Caſſio & aliis ignoſcit 4 Judæis tribuit beneficia 5 arceſſit Cleopatram 6 favet Herodi, ejuſque accuſatores occidit 13 in Ægyptum profectus totum ſe Cleopatræ & voluptatum turpitudini tradit 14 de amicitia cum eo agit Sex. Pompeius 33

Athenas venit 127, 1 ad eum venit Domitius 16 cum Pompeio bellum facit Octavio Cæſari 17 Antonii ſtratagema 18 opprimit Servilium 19 poſt mortem Fulviæ inter Antonium & Octavium pax conficitur 23. 24 ovans ingreditur urbem 27 ducit Octaviam *ibid.* Octavium eripit periculo 30 Antonii & Octavii colloquium cum Pompeio, & conditiones pacis 37. 38 mutua eorum convivia 41 nocta urbem intrat Antonius 42 ſe Bacchum appellat 44 ei Athenienſes Minervam ſuam deſponſant 45 morum ejus inconſtantia 46

invidet Ventidio, res adverſus Parthos egregie gerenti 128, 24 auxilium fert Octavio 39 Antonii & Cæſaris certamen humanitatis 42 nova inter eos pacta, etiam de retinendo Triumviratu 43. 44

ejus conſilia de bello Parthico 129, 46 arceſſit Cleopatram, eique multa donat. 47. 48

ejus ad bellum Parthicum exercitus 130, 1 ejus expeditionis vitia 2 obſidet Praaſpa 3 pugnat cum Parthis 6. caſtigat ſuos, quod Praaſpeſiis ceſſerant 8 recedit ex Media 12 eum abeuntem infeſtant Parthi 14 Antonii & militum mutua charitas 17 ejus copias præter hoſtem ſitis urget 21 Antonii deſperatio 22 eum deſinunt perſequi Parthi 23 ad Cleopatram properans, per continuas nives Cappadociam tranſit 28. 29

ſecundum Coſ. 131, 33 dolo capit Artavaſdem 39 occupat Armeniam 40. Alexandriæ triumphat 41 ejus ad Alexandrinos oratio 43 & ad Senatum litteræ 48 artibus Cleopatræ faſcinatus, bellum in C. Octavium molitur 57. 58 mutuæ criminationes 60 Cleopatra exprobratur Antonio 61 fœdus cum Rege Medorum facit 62

ad eum abeunt Conſules 132, 2 Antonii luxus 4 repudium mittit Octaviæ 5 Antonii teſtamentum recitatur, quod ei odium populi creat 8 Conſulatus abrogatur Antonio 11 ejus vires, & Reges auxiliares 16. 17 hiemat Patris 21 provocatus ab Octavio ad prælium, viciſſim ſingularem pugnam poſcit 22. 23 multos ad C. Octavium tranſire conantes interficit 32

claſſe victus ab C. Octavio profugit 133, 1-8 in Cleopatræ navem recipitur 12 ibique triduum ſolus exigit in prora 13 exercitus eius in fidem Octavii venit 14 Antonius in Libyam delatus condit ſe in ſolitudinem 27 Alexandriam venit 29 Timonis vitam agit 30 quam mox epulis mutat 31 eum juvare conantur gladiatores 32 eius ad Parætonium expeditio 33 Legatos mittit ad Octavium 35 de ex-

Digitized by Google

tremis cogitat 45 prodi ſe clamitat a Cleopatra 46 quæ illi perferendum curat ſe vixiſſe 47 hoc nuncio motus Antonius ſibi gladium admovet 48 ſaucius ad Cleopatram defertur 49 vox ejus poſtrema 50 ejus morti illacrimatur C. Octavius 51 poſteritas Antonii 63
Q. Antonius Prætor Sardiniæ, pellitur & occiditur à Philippo Legato Sullæ 86, 4
Q. Antonius Merenda Tribunus Mil. Conſulari poteſtate 4, 42
T. Antonius Merenda Decemvir 3, 35
Antron, oppidum 42, 67
P. Antronius Pœtus Coſ. deſignatus, damnatur lege Calpurnia 101, 21
Q. Antyllius, Opimii Conſulis præco, a Gracchana turba occiditur 61, 16 ejus nudum corpus ad Curiam defertur 19
Antyllus interficitur 133, 54
Anxur, opp. Volſcorum, nunc Tarracinæ 4, 59 vi captum & direptum *ibid.* & 5, 8 neglectum Anxuri præſidium, proditis portarum cuſtodibus opprimitur 5, 8 Anxur recipitur 13 Volſci obſident præſidium ad Anxur 16 *vide* 7, 39 Anxur trecenti in coloniam miſſi, bina agri jugera accipientes 8, 21
Anxuras, populus, recitat vacationem ſuam 27, 38
Aous amnis 32, 5. 13. 33, 4
Apamea urbs 35, 15. 37, 18. 44 olim dicta *Celana* 38, 13 capitur à Romanis 95, 16
Apamea, ſoror Seleuci regis 38, 13
Apamia, filia Alexandri Megalopolitani 35, 47
Apelaurus, Stymphaliæ terræ locus 33, 14
Apelles, Legatus Philippi Romam 40. 20 clam interficitur a Perſeo 42, 5
Apellicontis Teii bibliotheca, in qua Ariſtotelica ſcripta varie corrupta 83, 43–45
Apenninus, mons 5, 33. 10, 27. 21, 58. 36, 15. 39, 2
Apennini M. deſcriptio 72, 39
Aperantia, urbs, recipitur à Philippo 36, 33 in deditionem Ætolorum venit 38, 3
Apex dialis 6, 41
Aphrodiſias caſtellum 33, 20
Aphrodiſias, oppidum 37, 21
Apocleti, ſanctius Ætolorum Concilium 35, 34. 46
Apodeotæ 32, 34
Apollinares ludi, eorumque origo 25, 12 eos populus ſpectat coronatus *ibid.* voventur in perpetuum 26, 23. 27, 11 facti a Prætoribus Urbis 23 extra portam Collinam ad ædem Erycinæ Veneris quare parati. 30, 38
Apollinaris Circus 3, 63
Apollinis in æde Senatus datus 34, 43. 39, 4. 58. 41, 21 fanum auguſtum & oraculum ad Hieram Comen 38, 12. 13 ager ſacer redimitur Sycione ab Attalo 32, 4 templum ſpoliatur 51, 41 ædes Cajetæ 32, 1 Medici ædes 40, 5
Apollini ædes vota 4, 25. 5, 13 & dedicata 4, 29 *vide* & 7, 20 lectiſternium habitum 5, 13 22, 10 ludi voti factique 25, 12. 39, 39 ſacrum factum bove aurato & capris duabus albis auratis 25, 12 dona vota 40, 37 Delphis ſacrificat Antiochus 36, 11
Apollo 4, 25. 5, 13 colitur apud Carthaginienſes 16, 5
Apollo Pythius 23, 11. 29, 10 conſulitur 5, 15 ejus reſponſum 16 decima prædæ ei datur 23 & cratera aurea Delphos portata 25
—— Zerinthius & ejus templum 38, 41
Apollodorus, auctor defectionis Athenis, in exſilium ejicitur 35, 50
Apollodorus Pergamenus, dicendi Magiſter, ab Octavio ex urbe ſecum ad Gæticum bellum educitur 117, 30
Apollonia 13, 35 *vide* & 15, 12. 24, 40 ab Hydrunte ad Apolloniam pontes jacere cogitavit Pyrrhus 13, 35 Apolloniam tentat Philippus 24, 40 occupatur a Cæſare 111, 11
Apolloniatæ Legatos Romam mittunt 15, 12 qui violantur, & violatores deduntur 13 permittunt ſe Rom. 20, 28 trecenti jungunt ſe Quinctio 33, 3
Apolloniates ſubito aggreditur Philippus 26, 25. 29, 12 auxiliantur Romanis adverſus Gentium 44, 30
Apollonides principum unus apud Syracuſanos 24, 28 ſalutaris ejus oratio *ibid.*
Apollonius purpuratus Antiochi 37, 23

Digitized by Google

ejus Legatus 42, 6
C. Aponius Mutilus, a ſociis Italicis Conſul creatur 72, 8
Q. Aponius, dux legionum a Trebonio transfugientium, Bæticam trahit ad defectionem 115, 38 ejus proſcripti deſperatio 120, 90
Aporidos Come, vicus 38, 15
Apparitores ab Etruſcis ſumpti 1, 8
—— Regii 1, 40
—— Conſulum viginti quatuor, & ipſi plebeii homines 2, 55
—— ad pignora capienda dimiſſi 3, 38
Appia via 7, 39. 22, 1 munita 9, 29
Appiæ limes 22, 15 municipia 26, 8
Appius Claudius, *vide* Claudius.
Appuleius Panſa Coſ. 10, 6 fruſtra obſidet Nequinum opp. 9
C. Appulejus Saturninus, Quinquevir 45, 13
L. Appulejus Tribunus Pl. diem dicit M. Furio Camilio 5, 32
L. Appulejus, Decemvir 42, 4.
L. Appulejus Saturninus, creatur Prætor 45, 44
L. Appulejus Saturninus Quæſtor Oſtienſis, rei frument. præfectus 67, 45
ejus cum Q. Numidico inimicitiæ 68, 35
ob violatos Mithridatis Legatos reus agitur 69, 2. 3 a Patribus ſe opprimi queritur 4 Patres ulciſci ſtudet 5, occiſo Nonio Tribunus per vim creatur 6 ejus & Marii conſpiratio 9 ejuſdem leges 10 ferocia 13 ejuſdem ſcelerum concitator & vindex Marius 21 a ſuis Rex appellatur 25 eum reprimere Marius inſtituit 26 fuſus in Capitolium fugit 27 obſeſſus ibi, dedit ſe Mario, ſed a plebe cum aliis conjuratis occiditur 29 caput ejus ludibrii cauſſa per convivia circumfertur 30
M. Appulejus, Quæſtor, Bruto copias & pecuniam dat 118, 3
M Appulejus Sex. F. Coſ. 136, 21
Q. Appulejus Coſ. 10, 16
Q. Appulejus, Decemvir 42, 4
Sex. Appulejus Sex. F. Coſ. 133, 77 vincit Pannonios, 140, 21
Sex. Appulejus Sex. F. Sex. N Proconſul ex Hiſpania triumphat 135, 8
C. Apronius Tribunus plebis 3, 54
Apſus, flumen 31, 27
Apuani Ligures, domantur a C. Flaminio Coſ. 39, 2 circumveniunt Q. Marcium Coſ. 20 ad rebellionem ſpectant 40, 1 opprimuntur & traducuntur in Samnium 38
Apuli populi fœdus faciunt cum Romanis 8, 25 deficiunt & vaſtantur 37 iis pax datur 9, 20 cæduntur a P. Decio 10, 15 deficiunt ad Pœnos 22, 61.
Apulia 6, 42. 7, 26. 9, 2. 12. 11, 17. 22, 9. 25, 20
—— in Apuliam movet Pyrrhus, multaque ibi oppida capit 13, 36
—— ſervilis motus in Apulia 39, 29
Apuliæ ſaltus 9, 17. 24, 20
L. Apuſtius Legatus 23, 38 populatur extrema Macedoniæ, & Antipatriam aliaque oppida capit 31, 27 Triumvir coloniæ deducendæ 34, 53 Legatus 37, 4 tumultuario prælio cadit 16
L. Apuſtius Fullo, Ædilis pleb. 31, 4 Prætor 33, 24 ſortitur urbanam juriſdictionem 26 coloniæ Latinæ in Thurinum agrum deducendæ Triumvir 35, 9
P. Apuſtius, Legatus 47, 12
Aqua Anienis in Urbem ducta 9, 29. 14, 48
Aquæ in Urbem inducendæ ſe obiicit M. Licinius Craſſus 40, 51
Aquæ Calidæ locus 30, 24
—— Cumanæ 41, 20
—— Juliæ Capuæ 129, 43
—— Neptuniæ 39, 44
—— Sextiæ conditæ, & cur ſic dictæ 61, 3
—— Sinueſſanæ 22, 13
Aquæductus Romæ 53, 4
Aquæductuum tutela, deque ea re Senatus conſultum 137, 12. 13
Aquarum calidarum fontes 36, 16
Aquila auſert pileum Lucumoni & rurſus capiti ejus reponit 1, 34
Aquila ſedet in clypeo Hieronis, militiæ tirocinium auſpicantis 16, 12
Aquilæ ſimulacrum aureum legionis Romanæ 106, 29
M. Aquilæ naves quædam captæ a Saro 114, 30.
Aquileja condita a Gallis 39, 22. 45 capitur a Romanis 54 Colonia Latina deducta 55. & 40, 35
Aquileienſium querelæ 43, 1
Aquillii fratres 2, 4
C. Aquillius Coſ. Hernicos devincit 2, 40
C. Aquillius M. F. C. N. Florus, Coſ.

Digitized by Google

17, 12 ſub hiemem in Siciliam traiicere cogitur 19 ejus triumphus 27
L. Aquillius Corvus Tribunus Mil. Conſ. pot. 6, 4
L. Aquillius Gallus, Prætor 41, 18
M' Aquillius M' F. M' N. Coſ. contra Ariſtonicum proficiſcitur 59, 70 reliquias belli Aſiatici conficit 71
triumphat 60, 17 poſtulatus repetundarum abſolvitur *ibid.*
ſecundum Coſ. 68, 44 res adverſas fugitivos in Sicilia gerit 83
fugitivos vincit 69, 41 finem facit belli ſervilis 46. 47
eſt contentus ovatione 70, 3 poſtulatus repetundarum, ab Antonio defenditur 4, 5 tunica Aquillii diſciſſa Antonius monſtrat ejus cicatrices 7 abſolvitur *ibid.*
Legatus reſtituit Nicomedem 74, 11. 12
exercitum cogit adverſus Mithridatem 76, 47
vincitur 77, 54
vinctus a Lesbiis traditur Mithridati 78, 3 qui in os ejus liqueſactum aurum infundit *ibid.*
M' Aquillius Craſſus mittitur ad parandas e Piceno copias 119, 67
P. Aquillius in Etruriam ad coemendum frumentum miſſus 27, 3
Aquilones, venti 36, 43
Aquilonia 10, 38 capta a Romanis 41 a militibus direpta & incenſa 44
Aquinas ager 26, 9
Aquitani cæſi a P. Craſſo, ad obſequium Cæſaris rediguntur 104, 98 *vide* 108, 27
Aquitania prima 103, 144
—— ſecunda 103, 145
—— tertia *ibid.*
Aquitania Pyrenæis montibus ſubjecta 21, 23
Ara injuſſu Senatus aut Tribuni pl. non dedicanda 9, 46
—— Concordiæ 24, 22
Ara Jovis Elicii, in Aventino a Numa Pompilio dedicata 1, 20. 40, 22
—— in Junonis Laciniæ templi veſtibulo, cujus cinis nullo unquam movetur vento 24, 3
—— in Junonis Laciniæ templo ab Annibale condita & dedicata 28, 46
—— Martis in Campo 35, 10. 40, 45 ad eam ſellis curulibus ſedent Cenſores. *ibid.*
—— maxima, ab Evandro Herculi dicata 1, 7. 9, 29
—— Neptuni in Circo Flaminio 28, 11
—— Pudicitiæ 10, 23
—— Solis 40, 22
Arabes ſagittarii gladios habent tenues, longos quaterna cubita 37, 40
Arabes Nabatæi a Gabinio cæduntur 105, 46
Arabia Deſerta 45, 12
Arabia Felix, in quam primus ſigna intulit Ælius Gallus 135, 20
Arabio, Africæ regulus, a Boccho regno pulſus, ad Sex. Pompeium venit 117, 33
Aradii populi 35, 48
Arar & Rhodanus in unum confluunt 21, 31
Arato Achæorum Principi uxorem adimit Philippus 27, 31
Arbacala, Carteiorum urbs, vi capta 21, 5
Arbor felix 5, 24
Arbor infelix 1, 26
Arborum præciſarum ruina obrutus exercitus Romanus 23, 24
Arcadia, ex ea Evander in Italiam venit 1, 5
Arcades populi rerum navalium imperiti 1, 5 eorum Concilium 32, 5
Arcæ duæ lapideæ ſub Janiculo inventæ, in quibus libri Numæ Pompilii 40, 29
Arcathias, Mithridatis filius, auxilia ex Armenia adducit adverſus Nicomedem 76, 49 Romanos Macedonia expellit 81, 23 moritur *ibid.*
Archelaus, princeps Acarnanum 33, 16
Archelaus Ægypti rex, a Gabinio in cuſtodiam datur 105, 40 elabitur 41
Archelaus, Cappadociæ rex, auxilium fert Antonio 132, 17
Archealus, Prætor Mithridatis, prælio ſuperat Nicomedem 76, 49. 52 ad eum deficiunt Achæi & Lacedæmonii 52. ipſi ſe opponit Bruttius 53
contra eum Sulla proficiſcitur 81, 1 Archelai eruptio ex Pyræeo 12 ejuſdem cum Sulla prælium 14
& copiæ 82, 1 caſtra movet, Sulla ſequente 9 ejus equites & currus falcati repelluntur 13. in ipſius acie quindecim ſervorum millia 14 ſuos

reverti

reverti in prælium jubet 17 archipiratæ more inſulas infeſtat 26 ejus caſtra a Sulla capiuntur 34 de pace tractare eum jubet Mithridates 50 Archelai ad Sullam oratio 51 Sullæ reſponſio 52 ad proditionem a Sulla illicitur 53 abnuit 54. 56
ad Murenam perſugit 86, 8 eumque ad bellum incitat 9
Archelaus Sacerdos præficitur a Pompejo Comanis Ponticis 102, 8
Archelai, Rhodiorum Legati, ad Caſſium oratio 122, 10
Archidamus, filius Ageſilai 12, 14
Archidamus dux Ætolorum, cogit Philippum obſidionem Thaumacorum urbis ſolvere 32, 4 Legatus mittitur ad Achæorum Concilium 35, 48 eius inſolentia *ibid.* fugit cum Perſeo 44, 43
Archimedes ſpectator cœli & ſiderum unicus, maritimam oppugnationem Romanorum eluſit 24, 34 intentus formis, quas in pulvere deſcripſerat, interficitur 25, 31 ejus ſepulturæ cura habita a Marcello Coſ. *ibid.*
Archippus, dux Argivus expellit præſidium Nabidis ex urbe Argis 34, 40
Archippus pacis apud Achæos auctor, rapitur in vincula 52, 8 dimittitur 10
Archo, Poridi Æneatum principi nupta 40, 4
Arco frater Xenarchi Achæorum Prætoris, ejuſque contra Callicratem oratio 41, 29
Ardea opp. 4, 9. 21, 7 Ardeam obſident Volſci 4, 9 Ardeæ res compoſitæ 4, 10 Ardea colonia negat Conſulibus milites & pecuniam 27, 9. 11 de ea re Senatuſconſultum 29, 15
Ardeates ob iniuriam agri abjudicati, deſciſcunt 4, 1 Legatos Romam mittunt de injuria querentes 7 comiter dimiſſi *ibid.* fœdus cum Ardeatibus renovatum *ibid.* Ardeatium magnæ calamitates 9 Ardeatibus a Coſſ. ſubventum colonia in eam ducta 11 ager redit ad Ardeates *ibid.* eos ad bellum contra Gallos concitat Camillus 5, 43 inferunt Gallis cladem 44
Ardiæi Illyricum populantur 56, 19 pacem petunt, nec præſtant 20 domantur 22
Ardoneæ 24, 20

Ardues, filius Antiochi 33, 19
Ardyæi 27, 30
Area Vulcani 39, 46. 40, 19. *vid.* & Vulcanus.
Area Concordiæ 39, 56. 40, 19
—— Flacciana 61, 34
Arei 33, 18
Arenæ Linterni 22, 16
C. & L. Arennii Tribuni plebis 27, 6
L. Arennius præfectus ſocium, capitur a Numidis 27, 26. 27
Arctaphila concitat Leandrum ad tollendum fratrem Nicocratem tyrannum Cyrenaicum 81, 17 dein & Leandrum opprimit *ibid.*
Aretæ cum Æmilio Scauro bellum 103, 54 utriſque volentibus dirimitur *ibid.* in ejus regnum pervenit Gallus 135, 23. 24
Aretho, amnis navigabilis 38, 3. 4
Arethuſa fons 25, 30
Aretini pop. Legatos, pacem fœduſque a Romanis petentes, mittunt 9, 32. 37. impetrant inducias 11, 36
Aretium urbs obſidetur a Gallis Senonibus 11, 30
Arevaci populi 41, 3
Arei diſſidium cum Cleonymo 14, 42
Areus exſul 39, 35
Argei ſacrificia locaque ſacris faciendis a Numa inſtituta 1, 21
Argenta, oppidum 32, 14
Argentanum opp. deficit a Pœnis ad Romanos 30, 19
Argentum nondum ſignatum 4, 60 ſignari cœptum 15, 6
—— Bigatum 33, 23. 37. 36, 21
—— Factum & infectum 34, 52. 36, 40.
—— Mulctaticium, ex quo ſigna ænea ad Cereris data 27, 6. *vid.* & 30, 39
—— Oſcenſe 34, 10
Argentum in ærarium latum 28, 38, 30, 45
Argentum in Meleſſium agro effoſſum ab Hiſpanis 28, 3
Argenti in aurum commutati in Ætolorum penſione proportio 38, 11
Argenti ſpargendi aſtus Annibalis 22, 42
Argentariæ novæ apud Romanos 26, 27. 40, 51
Argentariæ & Ferrariæ in Hiſpania, ex quibus magna vectigalia inſtituit Cato Coſ 34, 21
Argi nobilitati morte Pyrrhi 31, 7 Con-

D

cilium Achæorum Argis 25 Argi produntur Philocli 32, 25 Argi a Philippo traduntur Nabidi 38 ſpoliantur ab uxore Nabidis 40 Argi duas arces habent 34, 25 Argis celebrata Nemea 41 iis reſtituitur libertas *ibid.*
Argiletum 1, 19
Argithea, caput Athamaniæ; inde expelluntur Macedones 38, 4
Argiva urbs 14, 42 prælium Argis *ibid.*
Argivi Macedonum Reges ab ſe oriundos credunt 32, 22 abeunt ex Concilio Achæorum *ibid.* eorum ager vaſtatur 34, 26
Argos prodita Philocli 32, 25
Argos Amphilogicum 38, 10
Argyraſpides quinam 37, 40
Ariarathes, Cappadociæ Rex 37, 31. 38 26 a Conſule veniam petit quod Antiochum auxilio juviſſet 37 ei ducenta talenta imperantur *ibid.* deſpondet filiam ſuam Eumeni, recipiturque in amicitiam Rom. 39 eius Legati Rom. 40, 10
Ariarathis Cappadociæ Regis filius Romam mittitur educandus 42, 19 patri ſuccedit in Cappadociæ regno 46, 23 Cappadociâ pulſus Romam venit 47, 14 eiuſdem regni initia, & virtutes 15 Demetrii Syri dolo pellitur 16 ab Senatu non ſatis adiutus 17 ſua virtute regnum recuperat 18
Ariarathes, filius Mithridatis, expulſo Ariobarzane, occupat Cappadociam 76, 41
Aricia 1, 50. 2, 14. 24, 44 eam oppugnatum mittit Porſenna 2, 14 Aricini vincunt Etruſcos *ibid.*
Aricini & Ardeates de ambiguo agro certant, & turpe populi Rom. de eo judicium 3, 71 reclamantibus fruſtra Conſulibus 72 iis civitas data 8, 14
Aries, ejuſque in oppugnandis urbibus uſus 21, 12. 31, 46. 32, 23, 38. 5
Ariminenſes, quare a Romanis laudati 27, 10
Ariminum 21, 51. 24, 44. 31, 10. 20. olim dicta Galliæ provincia 28, 38. 46. 29, 5 ab Placentia Ariminum viam perduxit M. Æmilius Coſ. *ibid.* occupatur a Cæſare 109, 39
Ariobarzanes a Senatu Cappadociæ rex conſtituitur 70, 44-48 in eum Tigranem concitat Mithridates 49 Ariobarzanes Romam fugit *ibid.* reductus a Sulla Rex appellatur 50 & in regnum reducitur 74, 12 denuo ab Ariarathe, filio Mithridatis, regno expellitur 76, 41 in regnum reſtituitur à Sulla 83, 29 ejus adverſa & proſpera 101, 16. ei partem Armeniæ minoris, ademtam Dejotaro, dat Cæſar. 113, 8 ab equitibus Caſſii occiditur 121, 28
Ariorum ſedes 104, 20
Arioviſtus Suevorum Rex conciliatur Cæſari 103, 97 adfectat imperium Galliæ 104, 1 Cæſari ſuperbe reſpondet 2 ad eum ducit Cæſar 3 colloquium Arioviſti & Cæſaris 31 dirimitur 32 vincit legatos Cæſaris 33
Arioviſtus oppugnat caſtra Romana 35 prælium committit 36, vincitur 37
Ariſtænus, prætor Achæorum eiuſque ad Achæos oratio 20, 21. 32, 19 idem ſuadet Bœotis 33, 2 caſtigat Ætolorum vaniloquentiam 34, 23 occurrit Quinctio Coſ. cum decem millibus Achæorum, & equitibus mille 25
Ariſtarchus Tarentinus ſuſpectus Pyrrho & in Epirum navigare juſſus flectit iter Romam, ibique recipitur, in fidem 12, 25
Ariſtarchus Colchis a Pompeio Rex datus 102, 8
Ariſtias vocat Pyrrhum ad opprimendos inimicos 14, 42
Ariſtidis pictoris opus pretioſum 52, 18
Ariſtio Sophiſta, ab Athenienſibus Legatus ad Mithridatem mittitur 78, 40 benigne exceptus, cum magno faſtu Athenas reddit 41. 42 concionem ad populum habet 44 ab Athenienſibus Prætor creatur 48 arripit tyrannidem 49 ipſe accuſator & judex 50 Athenis a Sulla obſeſſus familiares ſuos de pace mittit ad Sullam 81, 29 ſtolida eorum oratio 30 expugnatis Athenis fugit in arcem 45 extractus à Sulla venenum bibere cogitur 82, 21
Ariſtippus vocat Antigonum ad opprimendam adverſam factionem 14, 42
Ariſto Tyrius, mittitur ab Annibale Carthaginem ad concitandum Pœnos ad bellum 34, 61 deprehenditur & aufugit *ibid.*
Ariſtobulus, Jannis Hyrcani filius;

Antiochum Cyzicenum ſuperat fugatque 63, 43 primus poſt inſtauratam urbem Rex Judæorum 68, 85 moritur *ibid.*

Ariſtobulus contendit cum fratre Hyrcano coram Pompeio 102, 56 irritat Pompeium 59 eumque Hieroſolyma trahit 60 & advenienti urbs deditur 61 Ariſtobulus cum filiis & filiabus a Pompeio vinctus abducitur 96 in triumphum ducitur 103, 48 e cuſtodia lapſus redit in Palæſtinam 105, 37 cæſus captuſque remittitur Romam *ibid.* a Cæſare cum duabus legionibus in Syriam miſſus, conſilia Pompeianorum turbat 110, 7 veneno necatur 49

Ariſtodemus Tyrannus, retinet naves Rom. pro bonis Tarquiniorum 2, 34

Ariſtomachus princeps plebis Crotone ad Annibalem transfugit eique urbem prodit 24, 1. 3

Ariſtonicus poſt Attali mortem regnum ſibi vindicat 59, 15 illum plures reſpuunt 16 quod jure & potentia eſſet inferior 17 vincitur ab Epheſiis 20 vires cum ſucceſſu reparat 21 fundit fugatque Romanos 49 ejus ſecuritas ex victoria 50 & ex ſecuritate clades 51 in Perpernæ Coſ. poteſtatem redigitur 56 ejus ſupplicium 70

Ariſtoteles, præfectus Regis Antiochi 46, 21

Ariſtoteles caput legationis Rhodiæ 46, 4

Ariſtotelicorum ſcriptorum fatum 83, 44 ea varie corrupta & vitioſiſſime edita 45

Arma ærea 1, 43

Arma qui ferre poſſunt, omnes conſcripti 3, 4

Arma de publico data 3, 15

Arma & tela quare & quando Romæ in muros congeſta 10, 4

Arma ſacra templis detracta 24, 21 ad arma conclamatio in re crepera 19, 9

Arma hoſtium, Marti, Minervæ & Luæ Matri dicata, face ſubdita Imperator ſuccendit 45, 33 *vid.* & 8, 30. 38, 23. 41, 16

Arma Samnitium militum aureo & argento cælata 9, 40

Armamentarium Chalcidis 31, 23

Armatura levis, promtiſſima res ad laceſſendum certamen 44, 4

Armenes, Nabidis filius ante currum triumphalem T. Quinctii ductus 34, 52

Armenia 41, 24 ab Antonio occupatur 131, 40 ſpoliatur a Romanis 63

Armeniæ multæ partæ ſe dedunt Romanis 98, 64

Armeni ſuppetias ferentes Tigrani, magna ſtrage Cappadocia expelluntur a Sulla 70, 50 ſpernunt copias Luculli 98, 43. 44 ceduntur & fugantur 47

Armeniorum ſagittæ 98, 70

Armes præſidii Punici in nova Carthagine præfectus 26, 49

Armillæ aureæ 1, 11

Armillæ dona militaria 10, 44

Armiluſtrum 27, 37

Arnus fl. 22, 2

Arpi 9, 13. 22, 9. 12. 24, 3. 25, 15 Arpos prodit Altinius 24, 45 aggreditur & capit Q. Fabius Coſ 46

Arpinates Romanis favent 9, 13 iis data civitas 10, 1 & latio ſuffragii 38, 36

Arpini à Pœnis ad Romanos deficiunt 24, 47

Arpinum receptum a Samnitibus 9, 44

Arretini Etruriæ populi meditantur defectionem; ſed metu advenientis Marcelli Coſ. quieſcunt 27, 21 coguntur dare obſides 24 triginta millia ſcutorum & alia pollicentur Scipioni 28, 45

Arretium 9, 37. 23, 3. 28, 45. 31, 21 laborat ſeditionibus 10, 3. petit pacem 37 a Bononia Arretium viam perduxit C. Flaminius Coſ. 39, 2

C. Arrius, Prætor, Crixum, fugitivorum ducem cum viginti millibus hominum cædit 96, 1. 2 vincitur a Spartaco altero fugitivorum duce 3

L. Arruntius L. F. L. N. Coſ. 136, 7

Arſaces Parthorum Rex legatos ad Sullam mittit 70, 50

Arſacidæ diſcordiis & parricidiis vexantur 105, 38

ex Arſia ſilva ingens edita vox, credita Silvani 2, 7

Arſinoë, ſoror Cleopatræ, ad Achillam transfugit, occupandi regni cauſa 112, 46, juſſu M. Antonii occiditur 126, 11

Artabazes, Armeniæ Rex fruſtra monet Craſſum 106, 36

Artaphernes, filius Mithridatis ducitur ante currum triumphantis Pompeii 103, 48

Artavaſdes Armeniæ Rex vocat M. Antonium contra Regem Medorum 130, 1

Digitized by Google

deſerit Antonium 5 Antonio renovandi belli cupiditatem iniicit 131, 2 dolo capitur ab Antonio 39
Artaxata petit Lucullus 98, 71 urbis conditor Annibal 76 ad Artaxata prælium Luculli cum Tigrane 130, 5
Artaxias, Armeniæ Rex capitur ab Antiocho 41, 24
Artemidorus Gnidius, Cæſari offert libellum, indicem conſpirationis 116, 50
Artena proditione ſervi capta & diruta a Romanis 4, 61
Artes militares non eædem & imperatoriæ 25, 29 *vid.* exemplum in voce *Centenius*.
Artetarus Illyrius, interficitur a Perſeo 42, 13. 40
Artifices ex medio ludicro quare repente abducti 5, 1
Artium Græcarum opera quando primum admirati Romani 25, 40
Arvacci pacem petunt a Romanis 48, 15 eorum oratores audiuntur *ibid.* pacta non ſervant 54, 2
Arverni populi 5, 34 recipiunt Aſdrubalem 27, 39 excurſiones faciunt in agros Æduorum 61, 8 cæduntur a Domitio 9. 10 alia eorum clades 45 iis pax datur 48 eos contra Romanos ſollicitat Vercingentorix 107, 51 victi pacem petunt 108, 8
Arvernorum opes 61, 7
Arvina *vid.* A. Cornelius Aruin.
ex Arundinibus textæ caſæ 35, 27
Aruns Lucumonis frater moritur 1, 34
Aruns Tarquinius, Pr. F. mitis ingenii juvenis, clam ab uxore tollitur 1, 46
Aruns Tarquinius L. F. Delphos miſſus portenti cauſa 1, 56 cum M. Junio Bruto pugnat utriuſque exitio 2, 6
Aruns Porſennæ filius 2, 14
Aruns Claſinus, Gallis dux & auctor eſt oppugnandi Cluſium 5, 33
Aruntius, a Triumviris proſcriptus, filii pietate ſervatur 120, 78
Aruſpex Etruſcus, abductus a Rom. milite, adhibetur ad Deos rite placandos 5, 15. 17 *vide* & 27, 37
Aruſpices ex Etruria acciti 27, 37 monent inſtaurari ſacrificium 25, 16 reſpondent rem divinam rite factam 8, 6. 15. 31, 5 ex eorum reſponſo ſupplicatio indicta 32, 1
Aruſpicis Etruſci vox & factum ſingulare 118, 9 Tuſci prædictio & mors ſubita 120, 14
Arx Artenæ 4, 61
—— Carventana 4, 53
—— Fregellana 9, 28
—— Romana, a Tito Tatio, Sabinorum Rege occupata dolo 1, 11
—— Tarentina, oppugnata ab Annibale 25, 11 *vid.* Tarentus.
—— Vejentana, capta cuniculo 5, 21
Aſander occidit Pharnacem 113, 24
Aſcanius, Æneæ & Laviniæ filius 1, 1 Creuſa matre, Ilio incolumi, natus, Albam Longam condit 3
Aſcordus, fluvius 44, 7
Aſclepiodotus, præfectus armatorum Gallorum 42, 51
Aſculum, urbs Apuliæ; & alia in Picentibus 23, 36 pugna ad Aſculum 42 deditur Romanis 15, 10 eo venit Q. Servilius 72, 2 a Cn. Pompeio obſidetur 64, 3 capitur 66, 4 deditur Cæſari 109, 57
Aſculani graviter corripiuntur a Q. Servilio 72, 3 cum, aliosque Romanos occidunt 4 eorum ſtratagema 6
Aſculanus ager vaſtatur a Coſconio 75, 23
Aſcuris palus 44, 2
Aſdrubal in Panormitanum agrum caſtra transfert 18, 50 adficitur ſupplicio 56
Aſdrubal, gener Amilcaris, ei ſuccedit 21, 2 a barbaro quodam palam occiditur *ibid.*
Aſdrubal, frater Annibalis, tuendam ſuſcipit Hiſpaniam 21, 22 fidelium populi Rom. ſociorum agros vaſtat 61 in Luſitaniam concedit 21, 21 jubetur in Italiam exercitum ducere 23, 27 ejus fides Punica 26, 17 eum adgreditur Scipio 27, 18 in fugam vertitur 19 tranſgreditur in Galliam 36 tranſit Alpes 39 obſidet Placentiam, & abſcedit 43 mira ejus prudentia & ſolertia 47 nocte caſtra movet, ſed exercitus errat ſine viæ ducibus *ibid.* eum adſequuntur Romani 48 inſtruit aciem in Claudium Neronem & Livium Coſſ.

Digitized by Google

ibid. docet fabrili ſcalpro elephantos occidere 49 pugnans egregie, cadit *ibid.* ejus caput projectum ante ſtationes 52

Aſdrubal Calvus, ejuſque res geſtæ in Sardinia 23, 32

Aſdrubal, Giſconis filius, tertius Carthaginienſium Dux in Hiſpania 24, 41 ad Oceanum Gadeſque concedit 28, 1 cum Magone bellum inſtaurat 12 a Scipione fugatur & cæditur 15. 16 fugit Gades *ibid.* In Africam 17 Aſdrubal & Scipio eodem tecto recipiuntur, unaque cœnant 18 Aſdrubalis de Scipione judicium *ibid.* ejus filiam ducit Syphax 29, 23 ejuſdem & Syphacis ingentes copiæ adverſus Scipionem 35 erum fuga 30, 5. 6

Aſdrubal Hædus pacis auctor Carthaginienſibus 30, 42 ejus acutum reſponſum *ibid.* Annibalis riſum in publico fletu increpat 44

Aſdrubal dux Pœnorum, premitur a Maſiniſſa 48, 31 — 34 a Carthaginienſibus perduellionis reus publico præconio pronunciatur 49, 1 infert bellum patriæ 15 cædit Romanos 50 ſepelit occiſos Tribunos 54 eius barbarum facinus 51, 9 aperte ſumit tyrannidem 10. ejus cum Guluſſa colloquium 24 Scipio incolumitatem offert Aſdrubali 26 Aſdrubal conditiones reiicit 27 ad Scipionem confugit 46 ejus uxor poſt perfidiam viro exprobratam, ſe & liberos in incendium mittit 47 Aſdrubal ante currum Scipionis triumphantis ducitur 52, 23

P. Aſellio æquitate & abſtinentiæ adminiſtrat Siciliam 70, 13. 14

Aſena urbs vi capitur a Romanis 23, 27

Aſia imbellis 9, 19 amœnitate urbium & copia terreſtrium maritimarumque rerum ditiores quam fortiores facit exercitus 39, 1 Aſia tota inaniæ parit ingenia 45, 23 vaſtatur a piratis 83, 43 opprimitur uſuris 98, 2 Luculli æquitate & prudentiæ liberatur 3. terræ motibus conflictatur 137, 2

Aſiæ aditus Romanis patefactus per Eumenem 37, 33 civitates multæ ſe dedunt L. Scipioni Coſ. & Legatos mittunt Romam 45

Aſiam Galli inter ſe diviſi vectigalem faciunt 38, 16

Aſiatici Principes graviter increpantur a Sulla 83, 38 iis ingratus animus exprobratur 39 & mulcta imponitur 41

Aſiatici, hominum genus leve 38, 17 39, 6

Aſiatici Græci, leviſſima ſunt genera hominum, & ſervituti nata 36, 17

Aſiaticus exercitus invehit luxum Romam 39, 6

Aſinius Dento, primi pili Centurio, cæditur cum cohorte Prætoria ab Amanienſibus 108, 42

C. Aſinius Pollio, amicus Cæſaris, ejuſque ad Pollionem verba 109, 40 pugnam Pharſalicam Græcis litteris contexuit 111, 70 ejus in Africa res geſtæ 114, 5 vincitur a Sex. Pompeio 117, 34 eum ſollicitat Octavius 119, 30 Conſul 126, 15 fugit ex Italia 32 Domitium tranſducit ad partes. *ibid.* fundit Illyrios 127, 51 triumphat 52 bibliothecam publicat *ibid.* nec Antonio nec Cæſari ſe addicit 132, 3

C. Aſinius C. F, Gallus, Coſ. 140, 15

Aſnaus mons 32, 5

Aſopus, fl. 36, 22

Aſpendiis, Pamphiliæ populis, pax datur 37, 23. 38, 15

Aſta oppidum Hiſpaniæ, capitur a Romanis 39, 21 deditur Cæſari 115, 58

Aſtapa urbs 28, 22

Aſtapenſes in obſidione urbis ſe ſuoſque interficere ſtatuunt 28, 22 trucidant ſeſe in urbe, & cum armis injiciunt ſe medio incendio 28, 23

Aſtenſis ager 39, 21

Aſterium, urbs Pæoniæ 24, 24

Aſtii, Thraciæ populi 38, 40

Aſtragos, caſtellum 33, 18

Aſtronomiæ peritia utilis in bello 44, 37

Aſturæ, fl. 8, 13

Aſtures a T. Cariſio domiti 135, 13 rebellantes cito perdomantur 21 eorumdem defectio punita 136, 14

Aſtymedes legatus Rhodiorum, ejuſque in Senatu oratio 45, 21 &c.

Aſyla ſunt Græcorum templa, & eorum religio 35, 51

Aſylum a Romulo inſtitutum 1, 8

Atalanta, Inſula 35, 37

Ategua a Cæſare obſidetur 115, 43 deditur 48
Ateguenſes crudeliter tractantur a Munatio 115, 46
C. Ateius Capito, Trib. pl. retinet Craſſum, Parthicum bellum cupientem 105, 34 ad portam foculo poſito, vetuſtas & arcanas devotiones peragit *ibid.* movetur Senatu 109, 20 divini humanique juris conſultiſſimus 136, 46
Atella in deditionem accepta 26, 16. 34
Atellanæ fabellæ, earumque actores nec tribu mouentur, & ſtipendia faciunt 7, 2
Atellani deficiunt ad Pœnos 22, 61 jubentur migrare Calatiam 27, 3
Atergetis culta Edeſſæ 106, 21
A. Aterio Coſ. ut magiſtratu abiit, dies dicta 3, 31 creatur Tribunus plebis 65
Aternum oppidum expugnatum a prætore Sempronio Tuditano 24, 47
Athacus urbs 31, 34
Athamaniam ſollicitat Philippus, & capit 36, 14 ipſa deficit 38, 1 Athamaniam ingreditur Philippus cum exercitu 2 tota ſub jus judiciumque Philippi venit 39, 24
Athamanes 29, 12. 31. 28 inferunt cum Ætolis bellum Philippo qui eos cædit 31, 41 fugiunt in Ætoliam 42 populantur Theſſaliam 32, 14 tenentur ſub præfectis Philippi 38, 1 expellunt Macedones *ibid.* & 2 repetunt libertatem, & caſtella Athenæum & Poëtneum 39, 25
Athanagia Ilergetum caput 21, 61 deditur Cn. Scipioni 62
Athenæ obſidentur a Macedonibus 31, 14 Philipppus recedit, & omnia diruit 24 denuo tentantur, fruſtra 26 omnes Philippi ſtatuæ deletæ 44
Athenarum arx, portus, muri Pyræeum urbi jungentes, navalia, magnorum Imperatorum, & Deorum hominumque ſimulacra 45, 27 Athenarum arcis præſes Minerva 28
Athenas miſſi Legati, qui Solonis leges aliarumque Græciæ civitatum inſtituta & jura deſcriberent 3, 31 Athenas occupare nititur Sulla 81, 10 eas circumurit 24 earum expugnatio 44 & multiplices miſeriæ 45 Sulla exoratus urbi parcit, & oppidanis libertatem concedit 46. 47 mœnia diruuntur *ibid.*
Athenis templum Jovis Olympii 41, 25
Athenienſes amplectuntur ſocietatem Rom. 20, 33 mittunt legatos ad dirimendum bellum Philippum Inter & Ætolos 27, 30 una navali pugna florentem rempublicam ſuam in perpetuum adfligunt 28, 41 implorant auxilium a Rom. 31, 5 ultro adverſus Nabin auxilia offerunt 34, 23
Athenienſes Delon & Lemnon ſibi reſtitui ab Senatu petunt 46, 3 cauſſa Achaici belli eſt Athenienſium avaritia 51, 28 eorum fames, oppugnatis a Sulla Athenis, horribilis 81, 28 Legatorum eorum ſtolida oratione 30 eorum multiplices miſeriæ 45 iis ignoſcit Cæſar 112, 21
Athenienſes celeres ſunt, & ſupra vires audaces 45, 23
Athenæum caſtellum 38, 1. 39, 25
Athenæus frater Eumenis, auxilio eſt Romanis 38, 10, 42, 55
Athenæus frater Attali, Romam mittitur queſtum de Pruſia 47, 26 ob ſcelera punitur 59, 62
Athenæus philoſophus, conjurationis in Cæſarem ſocius, dimittitur 136, 13
Athenagoras, præfectus Philippi, adoritur L. Apuſtium Legatum 31, 27 non fert impetum Romanorum militum 35 adoritur Dardanos 43 in Chaoniam ad expugnandas fauces mittitur 32, 5 repellit Romanos 33, 7
Athenagoras, dux Perſei, præeſt Theſſalonicæ 44, 32
Athenio, alter Rex fugitivorum, obſidet Lilybæum 67, 40. 41 ſe ſubmittit Salvio 45 in prælio accepta plaga pro mortuo concidit 58 exſtincto Tryphone ad eum ſervile imperium venit 68, 42 conatur capere Meſſanam 43 interficitur ab Aquilio 69, 41
Atherbal, Micipſæ filius, diſſentit cum Jugurtha 62, 2. 3 agit cum fratribus de dividendo regno Numidarum 4 expellitur a Jugurtha 11 Romam fugit *ibid.* ejus in Senatu oratio 13 inter ipſum & Jugurtham dividitur regnum 21 Atherbalem laceſſit Jugurtha 51 Atherbal cogit exercitum 52 vincitur a Jugurtha 64, 2 Legatos mittit Romam 6 ejus miſerabiles litteræ 7 cum cruciatu occiditur a Jugurtha 15 quod factum in Senatu a multis defenditur 16
Athletarum certamen primum Romæ 39, 22. 45, 32 *vid.* & 115, 23

Atho, mons 44, 11

Atia, educatrix Octavii, eiuſque monitum 117, 13. 15

Atilius puer, a Triumviris proſcribitur opum cauſſa 120, 41

A. Atilius A. F. C. N. Calatinus, Coſ. ejuſque res geſtæ 17, 22 triumphat 27

A. Atilius, Legatus 42, 37

A. Atilius Serranus Prætor. 35, 10 præficitur claſſi 20 mittitur contra Nabidem 22 cum quatuor & viginti quinqueremibus ad Gythium accedit 37 diſſipat claſſem Antiochi 36, 20 dividit frumentum Atheniensibus & aliis *ibid.* Prætor iterum 41, 33 Decemviros creat 42, 4 Conſul. 43, 4

C. Atilius M. F. M. N. Regulus, Coſ. 17, 28 ejus res geſtæ, & triumphus 29

C. Atilius Prætor auxilium fert L. Manlio Prætori 21, 26 vota ſuſcipere jubetur 62

C. Atilius Duumvir, dedicat ædem Concordiæ 23, 21

C. Atilius Serranus Pontifex 22, 35

C. Atilius Serranus, Ædilis curulis ludos ſcenicos primus facit 34, 54 eos Senatus primum a populo ſecretus ſpectavit *ibid.* creatur Prætor 39, 23

C. Atilius Serranus Coſ. 66, 37 trucidatur a Mario, ejuſque caput in roſtris ponitur 80, 38. 39

L. Atilius primus Tribunus militum conſulari poteſtate 4, 7. 5, 13 Tribunus pl. 9, 30

L. Atilius Quæſtor, in prælio ad Cannas cæſus 22, 49

L. Atilius præfectus præſidii Locrenſium 24, 1 elabitur cum Romano præſidio *ibid.* Tribunus plebis 26, 33 Prætor 32, 27

L. Atilius, Illuſtris adoleſcens, ejus ad Samothracas oratio 45, 5

M. Atilius, Duumvir, dedicat ædem Concordiæ 23, 21

M. Atilius Cenſor 24, 11 abdicat ſe magiſtratu 43 Prætor, novis religionibus liberat populum 25, 1. 12 Legatus, primi princip s ſignum inferri in cohortem Hiſpanorum cogit 26, 6. 33 Legatus ad Ptolemæum 27, 4

M. Atilius Regulus, Coſ. adverſus Sidicinos exercitum ducit 8, 16. 17 Coſ. iterum 10, 32 male rem gerit 35 hortatur fruſtra milites ad pugnam *ibid.* vovet Jovi Statori templum 36 vincit cruenta victoria Samnites *ibid.* triumphat 15, 11 Triumvir menſarius 23, 21

M. Atilius. M. F. L. N. Regulus, Coſ. infert bellum Africæ 18. 1

M. Atilius Serranus, Triumvir 37, 47 Prætor 41, 26 urbem Oxythracas occupat 41, 26. 48, 4. 6

P. Atilius, Legatus Pompeii, ſortitur ſinum Liguſticum 99, 31

Sex. Atilius Serranus, Coſ. 56, 1 Proconſul Ateſtinis & Viceтinis terminos ſtatuit 20

Sex. Atilius Serranus Gavianus, Trib. pl. reſiſtit Senatuſconſulto de reficienda domo Ciceronis 104, 50

Atina urbs, capitur a Rom. 9, 28

Atinatium ager 10, 39

C. Atinius, Tribunus militum quartæ legionis, ſignum ademptum ſignifero jacit in hoſtes 34, 46 creatur Prætor. 38, 35 proſpere pugnat cum Luſitanis, & Aſtam oppidum capit 39, 21

C. Atinius Labeo, Tribunus plebis 33, 22. 25 Conſul. 42 provinciam ſortitur peregrinam 43 Prætor. 36, 45

C. Atinius Labeo, Trib. pl. quod in legendo Senatu præteritus eſſet, magnas turbas excitat 59, 53. 54

M. Atinius; ei fidem fallunt Thurini 25, 15

M. Atinius, præfectus ſociûm, occiditur a Boiis 34, 47

M. & C. Atinii, capita conjurationis, & Bacchanalium auctores 39, 17 puniuntur 18

Tib. Atinii ſomnium de inſtaurandis Magnis Ludis 2, 36

Atintania 27, 30. 29, 12. 45, 30

L. Atius, Tribunus primus ſecundæ legionis 41, 6 eius res geſtæ 7

Atleſbis, Regulus Thrachum, impetum facit in Cotyis, Odryſarum Regis, fines 42, 67

Atrace urbs 33, 4. 36, 10. 13

A. Sempr. Atratinus, *vide* A. Sempronius Atr.

Atrax, oppidum, decem ferme millia ab Lariſſa, obſidetur a Rom. 32, 15 qui re infecta abeunt 17

L. Atreius 43, 15

Atrium Libertatis, in quo cuſtoditi obſides Tarentinorum 25, 7 reficitur & amplificatur 34, 44 in eo ſortiuntur Tribus 45, 15

—— Mœnium in Lautumiis 39, 44

—— publicum in Capitolio, 24, 10
—— regium, refectum 27, 11
—— Titium 39, 44
C. Atrius Umber, gregarius miles; & ſeditionis princeps exercitus P. Scipioonis in Hiſpania 28, 24 deligatus ad palum virgiſque cæſus ſecuri percutitur 29
Atta Clauſus, vocatus poſtea Apius Claudius, fit Senator. 2, 16
Attalus Rex Aſiæ 26, 24 in Europam traiicit 27, 29 Æginæ hibernat 33 a Peparetho Nicæam traiicit 27, 5 capit & diripit Opuntiorum urbem 7 opprimitur fere a Philippo *ibid.* omiſſis rebus Romanis in Aſiam traiicit 7 cum Rhodiis ſequitur Philippum cedentem in Macedoniam 31, 14 venit Piræeum renovandæ cum Athenienſibus ſocietatis cauſſa *ibid.* adloquitur populum ſcripto 15 ejus negligentia *ibid.* cum Romanis Oreum oppugnat & capit 46 opprimit Ægeleon *ibid.* ejus Legati queruntur de Antiocho 32, 8 coronam auream CCXLVI pondo in Capitolio ponunt 27 Attali & Quinctii Coſ. colloquium cum Nabide 40 in Concilio Bœotorum primus verba facit & loquens concidit 33, 2 Pergamum advectus moritur; ejus indoles 21
Attalus, Eumenis pater abnuit ſtipendium dare Gallis 38, 16 ejus res geſtæ 23
Attalus, Eumenis frater, nunciat Antiochum cum exercitu Helleſpontum trajeciſſe 35, 32 ejus res geſtæ in pugna cum Antiocho 37, 43 arceſſitur a Pergamo ad capeſſendum bellum Gallicum 38, 12 Legatus venit Romam 42, 11. 55 *vid.* & 45, 19 a Stratio medico prudenter admonetur *ibid.*
Attalus junior Regnum Pergamenorum poſtremus 59, 12 ejus mores, & fortuna 13 herede populo Romano moritur 14 ejus hereditas ſubhaſtatur 60, 1
Attalus tribunus 31, 15
Attanes Turdetanorum regulus, transfugit a Pœnis ad Romanos 28, 15
Attica terra 28, 8. 31, 14 eam depopulantur Acarnanes cum Macedonibus *ibid.* marmoris copia, & ingeniis artificum eximie exornata 31, 26
C. Attius Pelignus Sulmonem præſidio tenens, ob adventum Antonii de muro ſe deiicit 109, 62 captus ab Antonio & ad Cæſarem deductus dimittitur incolumis *ibid.*
P. Attius Varus arripit provinciam Africam 110, 66 eum vincit Curio 62
Atuatici ſe dedunt Cæſari 104, 61 & ſtatim rebellantes cæduntur 62
Atys, rex ſeptimus Albæ 1, 3
Avaricum expugnatur a Cæſare 107, 59. ad Avaricum Galli cum Cæſare pugnant 57
Audena amnis 41, 23
Aventinus Silvius duodecimus Rex Albæ fulmine ictus 1, 3
Aventinus mons urbi additus, & datus Latinis 1, 33. 2, 28 concilia habet plebs in Aventino monte *ibid* eum inſedit exercitus Rom. relictis caſtris 3, 50 in eo ſignum æneum Junoni dedicant matronæ 21, 62 in Aventino pugna 61, 27
Averni lacus 24, 12. 20
Avis ſangualis 41, 17
—— incendiaria 65, 54
Aves paſcunt 6, 41
—— non addicunt Fabio auſpicanti 27, 16
Avibus auguralibus admittentibus ſignum pugnæ datum 4, 18
Aufidena vi capta 10, 12
Cn. Aufidius, Tribunus plebis, accuſat C. Lucretium Prætorem ſacrilegii 43, 10
Cn. Aufidius Oreſtes, Coſ. 95, 38
Aufidus amnis 22, 44
Auginus mons; in eum confugiunt Friniates Ligures 39, 2
Augures a Numa Pompilio inſtituti 4, 4 ſunt cuſtodes religionis 31 conſulti pronunciant, non poſſe, niſi a Conſule, dici Dictatorem 8, 23 quinque de plebe creati 10, 9 ſolvunt tributum 33, 42 Augurum numerus impar 10, 6
Augurium corvi 7, 26
Augurii ritus 1, 18
Auguriis ex Accii Navii facto magnus accedit honor. 1, 36
Auguſti Imp. tempore Janus clauſus fuit 1, 19 templorum omnium conditor & reſtitutor 4, 20 contemporaneus Livii *ibid.* ejus ductu & auſpicio perdomita eſt Hiſpania 28, 12 plura *vide* in Octavio
Auguſtalia 137, 14
Auguſti nomen quibus, & quare datum 116, 7.

C. Avienus Tribunus militum, cum ignominia dimittitur a Cæſare 114, 26
Aviones populi, eorumque ſedes 104, 16
Anlerci Pop. 5, 34
Aulis, oppidum 35, 37. 50
Aulis portus 45, 27
M. Aulius præfectus ſociûm 27, 26 occiditur 27
Q. Aulius Cerretanus Coſ. creatus 8, 37 ſecundum Coſ. 9, 15 cum Ferentanis uno prælio debellat 16 Magiſter Equitum occidit Imperatorem Samnitium, & obtruncatur 9, 22
Aurelia mater Cæſaris, domo exigit Clodium, in ſacro Bonæ Deæ Pompeiam ſtuprantem 103, 24
C. Aurelius Coſ. Liparam obſidet 18, 45 ejus ſeveritas *ibid*. res geſtæ in Sicilia 19, 32 Legatus 23, 16
C. Aurelius Cotta, Prætor, 30, 26 Coſ. 31, 4 Italiam provinciam obtinet 6 ejus res geſtæ in Gallia 47
C. Aurelius Cotta, Coſ. Tribunis reddit honorem 92, 16. 27
C. Aurelius Scaurus, Prætor. 39, 6
L. Aurelius, quæſtor urbanus, cum ſacerdotibus de tributo ſolvendo certat 33, 42
L. Aurelius Cotta, Tribunus militum 40, 27 Legatus ordinat regnum Syriæ 46 25 Coſ. 53, t iterum 61, 74
L. Aurelius Cotta, Prætor legem fert judiciariam 97, 38
L. Aurelius M. F. Cotta, Coſ. 101, 23
L. Aurelius Oreſtes triumphat ex Sardinia 61, 4 Coſ. 67, 46
M. Aurelius, Legatus mittitur ad Philippum 30, 26. 31, 3. 5 de eo queruntur Legati Philippi 30, 41
M. Aurelius Cotta 23, 30 præpoſitus Puteolis 25, 22 Decemvir 29, 38 moritur 31, 50
M. Aurelius Cotta, Legatus Scipionis, cum Antiochi Legatis venit Romam 37, 52 exponit acta in Aſia *ibid*.
M. Aurelius Cotta Tribunatu depulſus, in Equitum iniquitatem & petulantiam invehitur 71, 39 ultro cedit Urbe 40 Coſ. ad bellum Mithridaticum mittitur 93, 16 ei totius oræ maritimæ imperium datur 17 pedeſtri prælio & maritimo vincitur a Mithridate 26. 27 cum eo de bello Mithridatico conſultat Lucullus 96, 24 Heracleam oppugnat 32 ea capta crudeliter & avare ſe gerit 98, 16 Romam proficiſcens tempeſtates patitur 17 revertitur Romam cum invidioſis opibus 62 accuſatur 63
M. Aurelius Scaurus ad Placentiam & Parmam vias munit 62, 52 Legatus, capitur à Cimbris 67, 2 diſſuadet Cimbris expeditionem Italicam 7 &c. à Boiorige occiditur 12
Aurinx urbs 24, 42
Aurum argentum, & æs ſignatum in publicum confertur 26, 36. 32, 7. 34, 10. 36, 40
—— a ſociis oblatum, non receptum Romæ 23, 37. 30, 21
—— Toloſanum direptum & interverſum a Cæſare 66, 41. 42
—— Viceſimarium ſervatum ad ultimos caſus in ſanctiore ærario 27, 10
Auri ex Gallicis ſpoliis magnum pondus ſaxo quadrato ſeptum in capitolio ſacrat C. Servilius Dictator 7, 15
Auri & argenti metalla interdicta Macedonibus 45, 29
Aurunca, olim dicta Sueſſa deletur a Sidicinis 8, 15
Aurunci bellum inferunt Romanis 2, 16 victores primo, deinde cæſi *ibid*. & 2, 17 eorum legati Senatum adeunt, bellum indicentes 26 prælium cum Romanis, quo victi Aurunci *ibid*. & 7, 28 in deditionem accipiuntur, eoſque defendi Senatus jubet 8, 15 profugi cum conjugibus ac liberis Sueſſam communiunt *ibid*.
C. Aurunculeius Prætor. 27, 6 Tribunus militum tertiæ legionis 41
L. Aurunculeius, Prætor. 36, 45 ei negotium datum, ut viginti triremes, & triginta quadriremes faceret 37, 4 in Senatum introducit Legatos Placentinorum & Cremonenſium 46 creat Triumviros ad colonos deducendos *ibid*. Legatus 55
L. Aurunculeii Cottæ, legati Cæſaris; res adverſus Belgas geſtæ 104, 57. cæditur ab Ambiorige 106, 12
Auſetani populi ſubiguntur ab Annibale 21, 23 deduntur Romanis 61 eos ad bellum contra Romanos concitat Indibilis 29, 1 vincuntur 2
Auſetanus ager 29, 56
Auſona urbs 9, 25
Auſones uno prælio vincuntur a Rom. 8, 16 veniunt in poteſtatem Rom. 9, 25

Auſonum gens delata *ibid.*

Auſpicato omnia gerunt Romani 38, 47

in Auſpicium miſſus pullarius 10, 40

Auſpicii neglecti malum 7, 6. 22, 9

Auſpicia nemo habet plebeius 4, 6

—— more majorum penes Patres 6, 41

—— Controverſa, quibus non obauditum 10, 40

—— falſa *ibid.*

—— incerta 8, 29

—— quando repetita 9, 39

Auſpiciorum religio *ibid*

Autolycus heros a Sinopenſibus cultus 98, 22 de eo ſomnium Luculli *ibid.* & 23

L. Autronius P. F. L. N. triumphat ex Africa 133, 84

P. Autronius in locum C. Octavii Coſ. ſuffectus 131, 49

Axius, fluvius 39, 54. 44, 26. 43. 45, 29

Axylos terra 38, 18

Azonæ urbs capta a Pyrrho 14, 10

Azorum, oppidum venit in deditionem Perſei 42, 53 *vid.* & 44, 2

B.

Babyloniæ calamitas 60, 56

Bacchanalium initia ex Etruria 39, 8 nefaria in iis ſtupra, aliaque ſcelera *ibid.* eorum indicium defertur ad Poſtumium Coſ. 11 Quæſtio de Bacchanalibus mandatur Coſſ. 14 Poſtumius invehitur in Bacchanalia 15 Bacchanalia diruuntur, eorumque auctores puniuntur 17. 18 Senatuſconſultum de Bacchanalibus 18

Baccharum habitu matronæ crinibus paſſis, cum ardentibus facibus ad Tiberim decurrunt, demiſſaſque in aquam faces integra flamma efferunt 39, 13

Bacchi initia quando primum Romam invecta? *vid.* Bacchanalia. Bacchis initiari 39, 8. 13

Bachium Inſulam fruſtra oppugnant Romani 37, 21

Baculus ſine nodo aduncus, Lituus dictus 1, 18

Badius Campanus, æger, Romæ liberaliter comiterque curatur a T. Quintio Criſpino 25, 18 provocat Criſpinum ad ſingulare certamen, & vulneratus aufugit ad ſuos *ibid.*

A. Bæbius, quod milites Romanos præbuiſſet ad miniſterium cædis Ætolorum, damnatur 45, 31

C. Bæbius, Tribunus plebis, pecunia corruptus, defendit Jugurtham 64, 36. 37 lapidibus abigitur a petulante turba 67, 69

Cn. Bæbius Tamphilus creatur Prætor, 31, 49 Ædilis plebeius inſtaurat ludos plebeios 50 Prætor temere ingreditur Gallorum Inſubrium fines 32, 7 a Conſule L. Lentulo probris increpitus provincia excedere jubetur *ibid.* Triumvir 39, 28 Conſul 56 Prætor. 44, 17 Legatus in Illyricum 45, 17

L. Bæbius, Legatus in Macedoniam 44, 18

L. Bæbius Dives, creatur Prætor. 37, 47 ſortitur Hiſpaniam ulteriorem 50 eum proficiſcentem in provinciam circumveniunt Ligures 57 ſine lictoribus perfugit Maſſiliam, ubi intra triduum exſpirat *ibid.*

M. Bæbius, Legatus 30, 25

M. Bæbius Tamphilus Triumvir creatur 34, 45 Prætor. 35, 10 legiones ex Bruttiis Tarentum promovet 23 jubetur tranſire in Epirum 24 Proprætor. 36, 8 cum Philippo in Daſſaretiis congreditur 10 M. Claudium ad præſidium Lariſſæ mittit. *ibid.* in Theſſalia quaſdam urbes capit 13 ad diſceptandum inter Philippum & Eumenem Legatus mittitur 39, 24 legationi renunciat, eorumque Regum legatos in Senatum introducit 33 creatur Conſul. 40, 18 ei prorogatum imperium 36 exercitum in Apuanos Ligures inducit 37 nullo bello geſto triumphat 38

M. Bæbius, manibus, ſine ferro, diſcerptus, uncis carnificum per medium forum raptatur 80, 39

Q. Bæbius Tamphilus Legatus ad Annibalem miſſus 21, 6 iterum ad Carthaginienſes 18

Q. Bæbius Herennius Tribunus plebis criminatur Senatum & Augures 23, 34 eius oratio in Nobiles *ibid.* *vid.* & 31, 6

Q. Bæbius Sulca, Legatus 42, 6

Bæcula urbs 27, 18. 28, 13

A. Bæculonius, ſignifer notæ fortitudinis: ejus res geſtæ 41, 7

Bætica 28, 2

Bætis fl. 28, 16 incolæ amnem hunc Certim appellant 22

Bagoás, dux Tigranis, contra Ariobarzanem miſſus, a Sulla Cappadocia expellitur 70, 49. 50
Bagrada fl. 30, 25
Balachier Nicandri filius, amicus Pyrri 14, 24
Balanos, Regulus Gallorum, Romanis auxilia pollicetur ad bellum Macedonicum 44, 14
Ballari populi invadunt Sardiniam 41, 10 cæduntur a Romanis 16
Balbus mons herebidus aquoſuſque 29 31
Baleares inſulæ duæ, major & minor 28 37. *vid* & 22, 20. 23, 40
Balearium deſcriptio 60, 32 cur vocatæ Gymneſiæ & Baleares 33 aurum & argentum ſignatum non habent 34 belli cum Romanis cauſſæ 36 Baleares vincuntur a Metello 37
Baleares maximi funditores 21, 21. 55. 22, 37. 28, 27
Balearica funda 38, 29. 60, 35
Balliſta, mons Liguriæ 39, 2. 40, 40
Balliſtis & ſcorpionibus inſtructæ naves Tarentinorum 12, 20
Balneum populo legat Agrippa 136, 74
Balneis incluſos Romanos Campani fervore & æſtu ſuffocant 23, 7
Bantia 27, 25
L. Bantius Nolanus juvenis acer, propenſus eſt in Annibalem, Romaniſque conciliatur 23, 15
Baphyrus, amnis 44, 6
Barathrum Magnum, camporum nomen 50, 23
Barba omnibus Gallis promiſſa 5, 41
Barba promiſſa & veſtis obſoleta ſignum ignominiæ 27, 34
Barbam & capillum promittebant ſupplices 6, 16. 44, 19
Barbana, fluvius 44, 31
Barbaris e fortuna pendet fides 25, 33 fidem cum fortuna facile mutant 28, 17
M. Barbatius, Quæſtor ab M. Antonio dimiſſus, populos perſuadet, acta L. Antonii fratri diſplicere 125, 30
Corn. Barbatus, Pontifex maximus, præit verba in dedicatione ædis Concordiæ 9, 46
T. Q. Barbatus *vide* T. Quintius Barb.
Barboſthenes mons 35, 27
Barcina familia 23, 13
Barcina factio 21, 2. 9 mavult bellum 30. 7 *vid.* & 30, 42
Barcinorum in bello præſtantia 28, 12
Bardone, urbs valida Hiſpaniæ, conſurgit cum Luſcino regulo adverſus Romanos 33, 21
Bargulus 29, 12
Barguſios Hiſpaniæ populos contra Pœnos ſollicitant Legati Romani 21, 19 ſubiguntur ab Annibale 23
Bargyliæ oppidum 32, 33. 33, 18. 39
Bargylliticus ſinus 37, 17
Barium, oppidum 40, 18
Barzaphernes, purpuratus Orodis, cum exercitu in Syriam & Aſiam irrumpit 127, 10, 11 vincitur a P. Ventidio 48
Baſilica 26, 27 poſt argentarias novas 40, 51
—— Porcia appellata 39, 44
—— Sempronia 44, 16
L. Baſilus, Prætor, ſibi conſciſcit necem 116, 17
Baſſania, urbs 44, 30
Baſſus copias colligit 114, 2 Sextum Cæſarem interficiendum curat 3 Syriam obtinet 121, 1 Parthos concitat 3 obſidetur Apameæ 4
Baſtarnæ gens nobilis 40, 5 vincunt Dardanos 41, 23 abſorbentur Iſtro *ibid.* Iis bellum infert M. Craſſus 134, 1 ſuperantur & cæduntur 5
Batabates Matris Magnæ ſacerdos, ab A. Pompeio contumelioſe tractatur 68, 9. 10
Bathanatus, dux Scodiſcorum 63, 1
Bato, Longari filius, deficit ad Romanos 31, 28
Begorrites lacus 42, 53
Belbinites ager 38, 34
Belgæ conjurant adverſus Cæſarem 104, 54 cæduntur 56
Belgedenſium tumultus compreſſus 70, 56
Belgica prima 103, 138 ſecunda *ibid.*
Bellicæ cerimoniæ ab Anco Marcio inſtitutæ 1, 32
L. Bellienus, Prætor 66, 35
L. Bellienus, juſſu Sullæ, occidit in medio foro Q. Lucretium 89, 13 damnatur 102, 18
Belligeni, per quem ad tranſitionem Mericus Hiſpanus illectus erat, quinquaginta agri jugera decreta 26, 21
Bellona Dea 8, 9 Victrix 10, 19 Bellonæ in medio pugnæ diſcrimine templum vovet Appius Claudius *ibid.*

Digitized by Google

—— ejus ædes 26, 21. 28, 9. 31, 47. 39 39 in ejus æde Senatus datus 28, 9. 38 30, 21. 40, 31. 47. 33, 22. 24. 39, 29. 42, 21
—— culta a Cappadociæ Comanis 102, 8
Bellovacos aggreditur Cæſar 108, 12 in caſtris ſe tenent *ibid.* obſidionis metu proficiſcuntur 13 eorum ſtratagema 14 cæſo duce deditionem faciunt 17 vincuntur a Bruto 114, 66
Belloveſus, filius ſororis Ambigati Celtarum regis 5, 34. ejus expeditiones *ibid.* favet Cenomanis Alpes tranſcendentibus 35
Bellum Aborigines Troianoſque inter & Turnum Rutilorum Regem 1, 2
—— Acarnanum adverſus Athenienſes 31, 14
—— Achaicum 91, 1. 52, 1 *& ſeqq.*
—— Actiacum 1, 19
—— Æquicum 2, 30. 43. 3, 23. 25. 4, 53. 5, 28. 9, 45 cum Æquis & Sabinis 3, 30
—— Æthiopicum 136, 15
—— cum Albanis 1, 23
—— Alexandrinum 112, 61
—— Allobrogum 61, 8. 103, 37
—— cum Antemnatibus 1, 10
Bellum cum Antiatibus 6, 6
—— Antiocho 36, 1
—— Apulis 8, 37
—— Arabicum 105, 46
—— Ardyæum 56, 20—23
—— Aſculanum 74, 22
—— Aſiaticum 59, 12
—— Athenienſium adverſus Philippum 31, 15
—— Auruncum 2, 16. 26. 7, 28
—— cum Anſonibus 8, 16
—— Balearicum 60, 31. 36.
—— Belgicum 104, 54
—— cum Bellovacis 108, 12.
—— cum Boiis 12, 4. 5
—— Cæninenſe 1. 10
—— cum Capenatibus, Volſcis & Vejentibus 5, 16. 24
—— Carthaginienſium 16, 7
—— Celtiberiium 63, 33. 44, 1 *& ſeqq.*
—— Cimbricum 67, 2
—— Cimbricum & Teutonicum 62, 19. 68, 1 *& ſeqq.*
—— Civile Lepidi 90, 9
—— Corſicum 20, 12. 45
—— Cretenſe 48, 7. 97, 14
—— Dalmaticum 47, 13. 28
—— Dardanicum 92, 16.
—— cum Etruſcis 2, 44. 6, 9. 7, 17. 9, 29. 10, 3. 10. 18. 11, 29. 12, 4
—— Faliſcis 5, 12. 24. 26. 7, 17. 20
—— Fidenatibus 1, 14. 27. 4, 17. 21
—— Gallicum 5, 35. 7, 9. 12. 23, 11. 30. 12, 1. 20, 3. 4. 36. 21, 25. 26. 38, 12. 61, 1
—— Germanicum 104, 1
—— cum Hernicis 2, 40. 7, 6
—— Hiſpanis 29, 1. 33, 21. 48, 5. 13.
—— Illyricum 20, 24. 25. 26. 39, 55. 41, 4
—— Iſtricum *ibid.*
—— cum Judæis 102, 66. 105, 10 *ſeqq.*
Bellum Jugurthinum 62, 9. 63, 51. 52. 64, 1. 65, 3. 66, 1.
—— cum Latinis 1, 32. 35. 37. 2, 19. 8, 6
—— Liguribus 41, 16. 22. 47, 28
—— Liguſtinis 35, 3. 4
—— Lucanis 11, 29
—— Lucanis & Bruttiis 12, 6.
—— Luſitanis 35, 1. 47, 28. 48, 28. 52, 26. 53, 4. 55, 1.
—— Macedonicum 23, 38. 31. 1
—— cum Mamertinis 16, 15.
—— Marianum civile 77, 1. 79, 1. 81, 1.
—— Mithridaticum 76, 7. 81, 1. 82, 25. 83, 20. 86, 12. 93, 14. 94, 1. 95, 1
—— Nabidis cum Achæis 35, 22, 30. adverſus Nabin. 34, 22
—— Numantinum 54. 26. 55. 8. 57. 1. 59, 1.
—— cum Palæpolitanis 8, 22
—— Parthicum 105, 46. 106, 16. 117, 14.
—— cum Perſeo 39, 23. 42, 18. 30.
—— Philippo 24, 40. 31, 5
—— Pictonibus 108, 19
—— Piratis 90, 31. 99, 3.
—— Porſenna 2, 9.
—— Præneſtinis 6, 27.
—— Privernatibus 8, 19
—— Punicum primum 15, 18. 16, 22. 17, 1. 18, 1
—— Punicum ſecundum 21, 1. 17
—— Punicum tertium 49, 1
—— cum Rhætis & Vindelicis 136, 54
—— Rutulis 1, 57
—— Sabinis 1, 10. 30. 36. 2, 16. 28. 31. 64. 3, 26. 61
—— Salaſſis 53, 6
—— Sallentinis 15, 10
—— Samnitibus 7, 29. 32. 10, 11. 12. 11, 1
—— Sarſinatibus 15, 4
—— Scordiſcis 63, 1. 2

Bellum cum Senonibus 11, 30
—— Sertorianum 90, 21. 91, 2. 92, 1
—— Servile in Sicilia 56, 25 & ſeqq.
—— Sociale 70, 21. 71, 44. 72, 1
—— Spartacium 95, 2
—— cum Stœnis 62, 6
—— Sullanum 84, 1. 87, 1. 88, 1, 89, 7
—— Syriacum 52, 38
—— cum Tarentinis 12, 10
—— Tarquinienſibus 2, 6. 5, 16. 7, 12
—— Thracicum 91, 21. 138, 1
—— cum Treviris 107, 5
—— Tuſculanis 6, 25
—— Vaccæis 55, 27
—— Vejentibus 1, 15. 2, 42. 44. 48. 4, 30. 58
—— Vejentibus & Sabinis 2, 53
—— Velitrenſibus & Prænestinis 6, 21
—— Veſtinis 8, 29
—— cum Viriatho 52, 24
—— Volſcis 1, 53. 2, 22. 30. 39. 3, 4. 10. 4, 37. 56. 7, 27
—— Volſcis & Coriolano 2, 39
—— Volſcis & Æquis 2, 53. 58. 63. 3, 60. 66. 4, 26
—— Volſcis, Etruſcis, Latinis & Hernicis 6, 2. 11
—— Volſinienſibus 5, 31. 11, 29
Bellum decernunt Patres 13, 33 *vid.* & 45, 21
Belli indicendi ritus per Feciales 1, 32. 33, 46
Belius, Legatus Gentii 44, 31
Belus apud Carthaginienſes quotannis victima humana cultus 16, 5
Bendidium templum 38, 41
Beneventum urbs, olim appellata Maleventum 9, 27 *vid.* & 25, 13 Beneventi in publico epulantur pileati, aut alba lana velatis capitibus Velones 24, 16
Beneventani, quare a Romanis laudati 27, 10
Beneventanus ager 22, 13. 25, 17
Berenices, conjugis Mithridatis fatum 97, 40
Berenice ab Alexandrinis regnare jubetur 104, 73 ſtrangulat Cybioſacten 74 a patre Ptolemæo adficitur ſupplicio 105, 45
Bergiſtanorum civitas à Catone ſubacta 34, 16
Berœa deditur Romanis 44, 45. *vid.* & 45, 29
Beſaſides, Imperator Hiſpanus, funditur & fugatur a Romanis 33, 44
Beſidiæ oppidum à Pœnis deficit ad Romanos 30, 19
Beſſi, populi 39, 53
Beſſi vincuntur à M. Bruto 122, 4. magno labore a L. Piſone ſubiguntur 138, 2. eorum mira feritas 3
L. Beſtia, Tribunus pl. reſcindit acta Ciceronis 102, 106
Betutia 39, 30
Beudos vetus 38, 15
Bevus flumen 31, 33
Bianor, princeps Acarnanum 33, 16
Bibliotheca in Octaviæ porticu 131, 54
Bibliotheca Alexandrina perit 112, 43
L. Bibulus, Bruti privignus, ejuſque geſta 123, 19. 39
M. Bibulus Ædilis, ejuſque de magnifica ædilitate Cæſaris dictum 102, 10 cum Cæſare Coſ. deſignatur 103, 77 impedit legem agrariam Cæſaris 88 inde ſeditio 89 Bibuli conſtantia 90 continet ſe domi 91 Pompejum Conſulem dicit 107, 29 cum imperio in Syriam mittitur 108, 37 ejus geſta, & conſtantia 41. 42 præficitur a Pompeio ſuæ claſſi 111, 2 moritur 15
Bieſius, præfectus equitum, opprimitur a Celtiberis 47, 39
Bigatum argentum 33, 23
Bigati quingenti & equus eximius ſtrenuo militi data honoris ergo 23, 15
Bigerra urbs oppugnatur a Pœnis; obſidionem Scipio ſolvit 24, 41
Biliſtages, Regulus Ilergetum, auxilium petit a Rom. 34, 11
Biſaltæ populi 44, 45 trans Neſſum amnem incolunt & circa Strimonem 45, 30 ſunt viri fortiſſimi 29
Biſſextum 115, 30
Bithyas præfectus equitum Pœnorum 51, 4 ejus ad annonam Carthaginem immitendam commentum 13 ducitur ante currum triumphantis Scipionis 52, 23
Bithynia 27, 30. 42, 29. ejus ſtatus turbatus 74, 10 ejuſdem urbes 76, 27
Bithyniæ regnum in provinciæ formam redigitur 93, 4
Bitis regis Thracum filius Carſeolos in cuſtodiam mittitur 45, 42
Bituitus Avernorum Rex, Legatos mittit ad Cn. Domitium 61, 5 ejus cum Q. Fabio bellum 43 tempus prælii 44 fraude Cn. Domitii Bituitus capitur 47 ejuſdem filius Romæ educatur 48 ipſe in triumpho ducitur 73

Bituitus Gallus occidit Mithridatem 102, 55
Bituriges Pop, Summam imperii Gallorum tenuerunt 5, 34
Blandæ urbs ex Lucanis captæ 24, 20
Blaſius Salapiæ princeps, favet Romanis, Daſiumque, Annibali faventem appellat de proditione 26, 38 Salapiam tradit Marcello *ibid.*
Blaſtophœnicum ager vaſtatur 47, 35
Bloſii principes fratres apud Campanos conjurantes adverſus Romanos, opprimuntur 27, 3
C. Bloſii pertinacia 58, 49. 59, 9 ſibi conſciſcit necem 57
Boarium forum. *vid.* Forum.
Bocchar Rex Maurorum 29, 30
Bocchar ex præfectis regiis vir acer & impiger mittitur in Maſiniſſam quem vincit 29, 32
Bocchus Mauritaniæ Rex, arma cum Jugurtha conjungit 66, 5 funduntur 29 ad Bocchum Sullæ verba 30 reſponſum Regis 31 ejus legatio ad Marium & in urbem 32 humaniſſime excipitur ab Sulla 33 venit ad Marium 34 eius expeditio in Æthiopas 36 Bocchi conſilia ſpeculatur Jugurtha 43 ad Bocchum proficiſcitur Sulla 44 Bocchus obviam Sullæ mittit Dabarem 45 Sullæ congreſſus cum Boccho 46 reſponſio ad orationem Bocchi 47 Bocchus omnia facturum ex voluntate Sullæ pollicetur 48 Bocchi fluctuatio 49 Romanorum potentiam reſpicit 52
Bœbis palus 27, 32. 31, 41
Bœotia 27, 30. 28, 8. 33, 1
Bœotia quare infamis Romanis 33, 29
Bœotiæ caput ſunt Thebæ 33, 1
Bœotiæ motus 42, 43
Bœoti 29, 12 decernunt in concilio ſocietatem cum Romanis *ibid.* petunt a Quinctio, ut hi, qui ſuæ gentis militaſſent apud Philippum, ſibi reſtituantur 27 reſtituuntur, ſed gratiam nullam habent Bœoti *ibid.* exacerbati multos Romanos per latrocinia tollunt 29 mulctantur a T. Quinctio *ibid.* eos ſibi adiungit Antiochus 36, 6 ad bellum concitantur a Pythea adverſus Romanos 52, 1 centum talenta pendere jubentur Heracleotis 19
Bœotarchæ quinam? 33, 27
Bogud, Mauritaniæ, Rex, oppugnat Marcellum 112, 49 invadit Numidiam 114, 14 dat Cæſari occaſionem vincendi Pompeii 115, 54 excidit regno Mauritaniæ 128, 5 auxilium fert Antonio 132, 17
Boii vincuntur a Dolabella 12, 4 *vid.* & 12, 5 Ariminenſem urbem & agrum poſtulant 20, 9 in Italia rebellant 21, 25 Bojorum agrum invadit C. Oppius, quem cædunt 31, 2 duce Amilcare Pœno invadunt Placentiam 10 jungunt ſe Inſubribus & Cenomanis 32, 30 eorum agros urunt Coſſ. *ibid.* & *ſeq.* cædunt Romanos 33, 36 quos iterum aggrediuntur, & vincuntur *ibid.* eorum agros populantur Romani 37 vincuntur iterum, ut vix nuncius cladis relictus ſit *ibid.* & 34, 22. 46 oppugnant caſtra Romana *ibid.* ingreſſi, repelluntur 47 in eorum agrum exercitum inducit L. Corn. Merula Coſ. 35, 4 Boii vincuntur 5 ſe dedunt Romanis 40 eorum duodetriginta millia cæſa a P. Corn. Scipione 36, 38 datis obſidibus, mulctantur agri parte fere dimidia 39
Boiorum mos ex calva hoſtium pocula faciendi 23, 24
Boiorix, Regulus Bojorum 34, 46
Bojorix Cimbrorum Regulus Scaurum occidit 67, 2
Bolæ 6, 2 ad Bolas Æquorum exercitus oppreſſus *ibid.*
Bomilcar 21, 27 præfectus claſſis Carthaginienſis Locros accedit 23, 41 ejus claſſis fugit, ne cum Romanis pugnaret 25, 27
Bomilcaris verba ad Nabdalſam 65, 45 de iniuria Jugurthæ queritur 46 eum vivum aut mortuum Metello tradi poſtulat 47 pacta Bomilcaris & Nabdalſæ 48 Bomilcar a Iugurtha necatur 50
Bonis vendendis, cur bona Porſennæ regis vendi dicerentur 2, 14
Bononia Latina colonia 37, 57 *vide* & 39, 2 a Bononia viam perduxit Arretium Flaminius Coſ. 39, 2
Bononienſis ager vaſtatur ab Apuanis Liguribus 39, 2
Boodis, quem Hannibal Punicæ claſſis Imperator legatum habebat, aſtutia capitur Coſ. Romanus 17, 4
Bora, mons 45, 29
Boreas ventus 31, 45
Bos inſignis magnitudinis in Sabinis nata, immolatur Dianæ 1, 45
—— eximius immolatur Marti 7, 37

Digitized by Google

Bovis ſeſcenaris, quem Conſul immolaverat, jecur deſluxit 41, 19
Bove aurato donatur L. Minucius, Præfectus annonæ 4, 16
—— aurato, & captis duabus albis auratis Apollini ſacrum factum 25, 12
—— fœmina aurata Latonæ ſacrum factum *ibid.*
Boves Herculis a Caco abducti 1, 7
—— trecenti voventur Iovi 22, 10
Boves albi voventur aliis Diis *ibid.*
—— fœminæ duæ albæ in ſacrificio Junonis Reginæ 27, 37
—— in muneribus militum 26, 48
Boum fimus uritur pro lignis 38, 18
Bobus decem donatur M. Valerius Corvus 7, 26
—— centum, eximioque uno albo opimo auratis cornibus donatur P. Decius 7, 37
—— centum votis in Hiſpaniam Jovi ſacrificat P. Corn. Scipio 28, 38
Boſporani ab Agrippa Polemoni ſubiiciuntur 136, 62
Boſpori regnum Scribonius occupat 136, 60
Boſtar præfectus Sagunti 22, 22 eum arte aggreditur Abolex *ibid.* non ad cætera ingenia Punica callidus *ibid.*
Boſtar Legatus Pœnorum ad Philippum 23, 34
Bottlæa 26, 25
Boviani 22, 24
Bovianum opp. 9, 28. 25, 13. 75, 39 caput Pentrorum Samnitium longe ditiſſimum 9, 31 capitur a Romanis *ibid.* *vide* & 9, 44. 10, 12. 75, 39 recipitur a Pompædio 76, 6
Bovillæ 10, 47 Bovillarum via ſilice ſtrata *ibid.*
Brachyllas, Bœotarcha quare occiſus? 33, 27. 28
Brancus Allobrogum regulus contendit cum fratre de regno 21, 31 ei imperium reſtituit Annibal *ibid.*
Brennus regulus Gallorum 5, 38 inter Brennum & Q. Sulpicium colloquium 5, 48
Brennus, Toliſtobojorum dux 38, 16
Briniates, populi 41, 23
Britannia Græcis Romaniſque uſque ad ætatem Cæſaris ignota 105, 55 in Britanniam tranſit Aæſar *ibid.* Britanni obſiſtunt 56 victi mittunt legatos 57 rebellant 58 pacem impetrant 59
Britomaris adoleſcens ferox Gallus violat Legatos Rom. & inſignia minutatim diſſecat ſpargitque 12, 1 capitur & ad triumphum ſervatur 2 ducitur accinctus in Capitolium 20, 45
Brixia urbs 5, 35 eam olim tenuere Libui *ibid.* *vide* & 32, 30
Brixiani Galli auxilio ſunt Romanis 21, 25
Bructerorum ſedes 104, 11
Brundiſium oppidum 31, 13. 34, 52. 42, 17. 18. 19. 45, 14 capitur a Romanis 15, 11
Brunduſini quare a Romanis laudatis? 27, 37
Brunduſinus portus 23, 33
—— promontorium 10, 2
Brunduſinus Daſius, Præfectus 21, 48
Bruttiæ legiones fuſæ ab Alexandro Epirenſi 8, 24
Bruttii victi a Fabricio 12, 6. 20. 13, 51 vaſtati a P. Cornelio Rufino 14, 5 domiti a L. Papirio Curſore Coſ. 40 pacem petunt *ibid.* Bruttii populi omnes deficiunt ad Pœnos 22, 61 apud Bruttios res geſtæ Pœnorum 24, 1 Bruttii capiunt Crotonem excepta arce *ib* Bruttii extremi in Italia 27, 37
Bruttiorum ager 25, 1. 26, 12. 27, 42
Bruttiorum ſemiruta caſtella 28, 44
in Bruttios colonia deducta 34, 53
Bruttius Sura, legatus C. Sentii, fugat Metrophanem 78, 52 capit Sciathum *ibid.* ejus res bene geſtæ adverſus Archelaum 53
M. Iun. Brutus. *vide* M. Iunius.
D. Brutus Scæva legatus 10, 43 ejus res geſtæ *ibid.* Conſul creatur 10, 47 vincit Faliſcos 11, 10
D. Brutus pugnat egregie in Aventino contra Gracchum & Flaccum 61, 27
D. Brutus Maſſilienſes obſidet 110, 9 eoſque navali prælio vincit 110, 19 in ſocietatem coniurationis pertractus a Caſſio & M. Bruto 116, 41 Cæſari perſuadetut in Senatum pergat 48, 49 a Cæſare licet ſuo potiſſimum conſilio occiſus fuiſſet, inter hæredes ſcriptus 102
contendit de Gallia provincia cum Antonio 117, 57 occupata Mutina ab Antonio obſidetur 58, 59
liberatur, remque bene gerit 118, 28 el Octavius ſuccurrit 29
ſua eruptione abſolvit victoriam adverſus Antonium 119, 16 ejus fero-

Digitized by Google

cia in Octavium 19 Brutum extollere ſtudet Senatus 33

magnum ejus, Antonio & Lepido Senatui reconciliatis, periculum 120, 9. 10 deſertus a Planco, ad M. Brutum evadere tentat 11 proditur a Camillo 14 occiditur a Furio *ibid.*

J. Brutus Scæva Magiſter Equitum 8, 12 Conſul creatur 29 vincit Veſtinos, eorumque oppida capit *ibid.*

L. Jun. Brutus cur appellatus L. Junius 1, 56 Delphos miſſus eſt portenti cauſa *ibid.* eius acumen *ibid.* comitiis centuriatis a Præfecto urbis, poſt exactos Tarquinios, Coſ. creatur 60 faſces prior habet 2, 1 reddit Romæ libertatem *ibid.* jurejurando populum adſtringit, neminem Romæ regnare paſſuros 2 Tarquinium Collatinum collegam, propter affinitatem Tarquiniorum ſuſpectum, cogit conſulatu ſe abdicare & civitate cedere *ibid.* creat collegam P. Valerium *ibid.* ejus uxor Vitelliorum ſoror 4 Tarquiniorum bona diripi jubet 5 Conſul de ſuis liberis ſumit publice pœnas *ibid.* moribundus ex equo labitur 6 eius funus a collega factum 7 per annum a matronis lugetur *ibid.*

L. Brutus Damaſippus, Prætor, juſſu Marii, tollit Sullanæ factionis principes 86, 5

M. Brutus Legatus Lepidi, vincitur & occiditur a Pompeio 90, 12–14

M. Brutus cauſſam dicit pro Appio Claudio 108, 44 victo Pompeio ſervatur a Cæſare 111, 68 præficitur Ciſalpinæ provinciæ 113, 44

cum Caſſio Prætor creatur 116, 4 ejus nomen adverſus Cæſarem inclamat populus 39 a Caſſio ſollicitatus adſciſcit plures 41 eum ſuſpectum habet Cæſar 44 percutit inguina Cæſaris 57 occiſo Cæſare in forum prodit, inde in Capitolium 62 concionatur 65 cum Antonio & Lepido per internuncios agit 66 ejus ad populum oratio 87 deſcendit de Capitolio 99 comiter excipitur 100

obtinet loco Macedoniæ Cretam provinciam 117, 12

ex Italia profectus vires quærit 118, 1. 2 palam copias contrahit 3 Macedoniam Bruto tradit Q. Hortenſius 5 Vatinius exercitum Bruto tradere cogitur 6, 7 Bruti auctoritas 8 ei pecunia a Senatu decreta 20 adoptatus ab avunculo, adſciſcit nomen & prænomen Q. Cæpionis 20 auget res ſuas in Macedonia 32. 3 C. Antonium in poteſtatem redigit 3 in ejus favorem decreta Senatus 34

ad eum duo Senatores miſſi, ut Reipublicæ ſubveniret adverſus M. Antonium 119, 52 Macedoniæ rebus conſtitutis, ſeditionem militum compeſcit 120, 108. 109. 110 ejus de morte Ciceronis dictum *ibid.* in Aſiam tranſit *ibid.*

ei inſidiatur Poplicola 122, 1 quem dimittit *ibid.* Bruti apparatus, & reditus in Europam 2, 3 vincit Beſſos 4 conſultat cum Caſſio, & ab eo pecunias accipit 5. 6 pugnat cum Lyciis 23 oppugnat Xanthum 24 eamque capit 29 ei ſe dedunt Patarenſes 33 ejus lenitas & juſtitia 34 omnem Lyciam recipit 35 colloquitur cum Caſſio, non ſine altercatione 36. 37 Bruti & Caſſii diverſi mores 39 Bruti magna laus, & epiſtola ante mortem ſcripta 40. 41

horribile viſum objectum Bruto 123, 8 ejus copiæ 10 milites Bruti donativum accipiunt 25 ejus agmen proſequuntur aquilæ 26 ſtratagema 27

Philippos ducit 124, 1 pugnandum cenſet cum Antonio & Octavio 5 dat ſignum pugnæ 7 poſt Caſſii interitum colligit reliquias exercitus 14 vincitur 19 in tumulum quemdam ſe recipit 23 ejus milites pugnare nolunt 24 noviſſima verba 27 exitus 29

Brutulus Papius, nobilis & potens Samnis, rumpit inducias 8, 39 deditur Romanis *ibid.* ſibi ipſe mortem conſciſcit *ibid.*

Bryanium 31, 39

J. Bubulcus. *vid.* C. Junius Bub.

Bucculæ terſæ 44, 34

Budares, Imperator Hiſpanus, capitur a Romanis 33, 44

Bullini, populi, auxiliantur Romanis adverſus Gentium 44, 30

Bulla 26, 36

Burſavolenſes crudeliter cædit Cn. Pompejus 115, 49

Buſa mulier Apula, juvat Canuſii fugientes Romanos frumento, veſte, viatico 22, 52 ei ab Senatu honores habiti *ibid.*

Digitized by Google

Buſta Gallica 22, 14
L. Butetius Barrus, eques Rom. multarum Rom. matronarum pudicitiam expugnat 63, 7 corrumpit Virgines Veſtales *ibid.* eius ſervus patefacit inceſtum 8
Butrotus amnis haud procul a Locris 29, 7
Buxentum 32, 29 eo colonia deducta 34, 45 *vid.* & 39, 23
Bylazora, Pæoniæ locus 44, 26
Byllinus ager 36, 7
Byra Thraciæ regulus Andriſcum tradit Romanis 50, 40
Byrſa arx Carthaginis 16, 1 maximo conatu oppugnatur 51, 42 oppugnatio dies noctesque ſex continuas durans 44
Byzantium tenent Galli 38, 16
Byzantii 32, 33

C.

CAcus averſos boves Herculis, caudis in ſpeluncam trahit, & ab illo occiditur 1, 7
Cadavera in peſte per vias Romæ jacentia 41, 26
Cadaverum cremandorum mos 5, 48
Caddusii populi 35, 48
Caduceator a Philippo ad Quinctium Coſ. miſſus, petit locum ac tempus colloquio 32, 32 ab Antiocho ad Scipionem 37, 45 a Philippo ad Romanos 33, 11
Caduceatores, qui inducias ad ſepeliendos milites petunt 31, 38
Caduceus pellis lupi 48, 5
Caduceum præferunt ſupplices 8, 20
A. Cæcilius, Ædilis plebis 38, 35
C. Cæcilius Metellus, Conſul 63, 8 de Macedonia triumphat 28
C. Cæcilius, Tribunus plebis, intercedit Senatuſconſulto de provinciis 108, 35
L. Cæcilius Denter, Prætor creatur 39, 56
L. Cæcilius Metellus Coſ. 11, 30 Prætor 12, 1 in pugna cum Senonibus vincitur & occiditur 2
L. Cæcilius Metellus, auctor deſerendæ Italiæ poſt Cannenſem cladem, jurare cogitur Scipioni ſe non deſerturum Rempublicam 22, 53 quæſtor ejus noxæ cauſſam dicere jubetur 24, 18 Tribunus plebis 43
L. Cæcilius Metellus Q. F. Coſ. 62, 10
L. Cæcilius Metellus Dalmaticus triumphat 62, 8 Cenſor 27
L. Cæcilius Metellus Procoſ. bellum infert Cretenſibus 98, 80 Prætor 104, 48 ejus ædes oppugnantur a Clodianis *ibid.* ludos Apollinares faciens, a plebe omnes ſpectatores Theatro pelluntur 52
L. Cæcilius Trib. pl. de mitiganda pœna ambitus rogationem fert 102, 45 facundia Ciceronis abiicit rogationem *ibid.*
M. Cæcilius, Decemvir 42, 4 ad frumentum coëmendum in Apuliam mittitur 27
M. Cæcilius Denter, Legatus 42, 6
M. Cæcilius Metellus Ædilis plebis 27, 36 Prætor 28, 10 ad Attalum Legatus 29, 11
M. Cæcilius Q. F. Q. N. Metellus, triumphat 63, 28 eius familiæ dignitas & fortuna 29
Q. Cæcilius Tribunus plebis, queritur indignam mortem Mælii 4, 16
Q. Cæcilius Metellus Pontifex 23, 21 Ædilis plebeius 27, 21 Magiſter Equitum 28, 9 Coſ. 10 bellum in Bruttiis adverſus Annibalem gerit 45 Dictator 29, 11 Decemvir 31, 4 ad diſceptandum inter Philippum & Eumenem Legatus miſſus 39, 24 renunciat legationem, eorumque regum Legatos in Senatum introducit 33 ejus ad Cenſores oratio 40, 46
Q. Cæcilius Metellus, Macedonicus, ejuſque de Macedonibus & Achæis triumphus 52, 22 ejus gemina repulſa in petitione conſulatus 53, 4 in Hiſpania res proſpere gerit 9 Contrebiam capit ſeveritate diſciplinæ uſus 33 Celtiberos vincit *ibid.* ejus clementia, & ab ea fructus 24 ejus indignatio ob provinciam Pompeio datam 36 ejus morientis felicitas 62, 28
Q. Cæcilius Metellus, Numidicus, ejus in Numidiam expeditio 64, 57
corruptam exercitus diſciplinam inſtaurat 65, 1 legatos Jugurthæ corrumpit 4 exercitum provide ducit 5 ei inſidias ſtruit Jugurtha 7 prælium committit 8 vincit Jugurtham 11 multi Numidæ ſe Metello dedunt 14 vaſtat Numidiam 22 Zamam proficiſcitur 23 a cujus obſidione diſcedit 27 ejus mœror ob trucidatum præſidium Rom. à Vaccenſibus 33 Marium dimittit 51
bellum acre & vehemens Jugurthæ

facit 66, 1 Thalam petit 2 oppugnatam capit 3 Jugurtham & Boccum ad Cirtam exſpectat 6 Legatos ad Boccum mittit 7 in urbem redit 10 ejus oratio pro triumpho *ibid*, inimicum ſuum magno animo ſpernit 11 de jure triumphi ſuiſque rebus diſſerit 12. 13 honeſti dignitatem extollit 14 triumphum & Numidici cognomen conſequitur 15

ejus conſtantia 69, 16 ei aqua & igni interdicitur 18 ſponte cedit 19 de eo revocando agitur 30 eiuſdem commentatio 32 ejus & majorum merita 36 Metellorum cognomina bellica 37 reſtitutionem Metello impedit P. Furius 40 revertitur Romam 52 ejus oratio ad Quirites 53 eum redeuntem videre gravatur C. Marius 62

Q. Cæcilius ſororis Catilinæ vir, a Catilina ipſo interficitur 88, 30

Q. Cæcilius Baſſus, eques Rom. victo Pompeio, in Syria motus concitat 114, 1 colligit copias 2 Sex. Cæſarem interficiendum curat 3 ſe defendit ab Antiſtio 121, 2 concitat Parthos 3 repellit Antiſtium *ibid*. eum bello petit Murcus 4 obſidetur Apameæ *ibid*. dimittitur a Caſſio 11

Q. Cæcilius Metellus Nepos, Coſ. 70, 1. 98, 31 vincit Cretenſes, multaſque urbes expugnat 99, 1 domat Cretenſes 47 Pompeium, Cretenſes recipientem ſpernit 48 Eleutheram & Lappan capit 49 ejus & Pompeii odioſæ epiſtolæ 50 Cretenſi bello finem imponit & Cretici cognomen accipit 100, 10 decedit ad triumphum *ibid*. qui invidia Pompeii in tertium annum differtur 11 triumphat 103, 8

T. Cæcilius, primus Tribunus militum conſulari poteſtate 4, 7

A. Cæcinæ criminoſiſſimum librum æquo animo fert Cæſar 116, 5

Cædicius centurio 5, 45 ejus res geſtæ *ibid*.

Caius Cædicius, Legatus 10, 40

L. Cædicius Tribunus pl. diem dicit Sp. Servilio 2, 52

M. Cædicius audit ſilentio noctis vocem clariorem humana de adventu Gallorum 5, 32

Q. Cædicius Noctua Coſ. 11, 22

Q. Cædicius Quinti F. curat cudi nummos 15, 9

M. Cælius Rufus, Prætor res novas molitur 111, 17 cauſſam debitorum ſuſcipit 18 novas leges fert 19 foro & curia excluditur 20 Milonem, concitat 21 & ad eum profugit 22 ſed mox ambo intereunt 23

Cæni, Thraciæ populi 38, 40

Cæninenſes ad videndam Romam proficiſcuntur 1, 9 bellum parant ob raptum filiarum 10 faciunt impetum in agrum Rom. quos Romulus fundit, duce illorum occiſo *ibid*.

Cænomani Pop. tranſcendunt Alpes 5, 35

Cæpio *vide* Servilius.

Cære ſortes extenuatæ. *vid*. Prodigium. Ei lectiſternium imperatum 21, 62

Cære oppidum, ſacrarium populi Romani ac diverſorium Sacerdotum 1, 2. 5, 40. 7, 20. 9, 36

Cæretes 22, 1

Cæretes aquæ fluxerunt ſanguine miſtæ. *vid*. Prodigium

Cærimoniarum cultu Roma crevit 6, 41 neglectus Romanis noxius 22, 9

Cærites Pop. 5, 50 cum iis hoſpitium publicum cur factum *ibid*. prædantur 7, 19 iis bellum indictum *ibid*. eorum Legati deprecantur bellum 20 impetrant pacem *ibid*. Cærites delubra Veſtæ, hoſpitium Flaminum Veſtaliumque invocant *ibid*. Induciæ cum iis factæ in centum annos *ibid*. frumentum commeatumque ſociis navalibus pollicentur 28, 45

Cæſar. *vid*. Julius.

C. Cæſar in forum deducitur 140, 29

C. Cæſar Strabo hoſpitis Hetruſci ſcelere proditus, in penatibus ſuis trucidatur 80, 39

L. Cæſar a ſorore ſua, Antonii matre, ſervatur 120, 70

L. Cæſaris, Agrippæ filii, temeritas 140, 28

Sext. Cæſarem interficiendum curat Baſſus 114, 3

Ti. Cæſar ſenſim ſuccedit in locum Agrippæ 137, 3 Dalmatas & vicinos populos ſubigit 139, 2 incredibili celeritate uſus 140, 5 appellatur Imperator 20

Cæſario, Cæſaris & Cleopatræ filius 115, 35 proditus a pædagogo, interficitur 133, 54. 62

L. Cæſetius Flavus, Tribunus plebis, hominem Cæſaris ſtatuæ coronam imponentem, in carcerem duci jubet 116,

28 ei adimitur Tribunatus 29
M. Caſii Scævæ virtus incredibilis 111, 38
M. Cæſius ſcriba Decji Jubellii Trib. Mil. 12, 31 Imperator lectus a militibus Rhegium ſcelere occupantibus *ibid.*
Cæſo. *vid.* Quintius.
Cæſo Duilius, creatur Decemvir 3, 35
Caicus amnis 37, 18
Caius Pontius Imperator Samnitium. *vid.* Pontius.
Calabria 23, 34
Calabriæ promontorium 42, 48
Calagurris, oppidum Celtiberorum 39, 21
Calathana, vicus 32, 13
Calaguritanorum pertinacia 97, 6
Calatia 9, 2. 23, 14. 42, 20. 45, 16 captatur a Romanis 9, 28 expugnatur a Samnitibus 43 in deditionem accipitur 26, 16 Calatiam migrare jubentur Atellani 27, 3 Calatiæ muros reficiunt Cenſores 41, 32
Calatini populi 22, 61 deficiunt ad Pœnos *ibid.*
Calatinus ager 22, 13
Calaviorum Campanorum ſervus Mannus nomine 26, 27
Pac. Calavius Campanorum magiſtratus ſummus eripit morte Senatores reliquos arte pulcri 23, 2. 3
Calendæ Januariæ 37, 57
—— Februariæ 37, 58
—— Martiæ 37, 59 ante diem XII Calendas Martias Comitia Conſularia habita 42, 28
—— Juniis fuere Latinæ 42, 35
—— Quintilibus Magiſtratum occipiunt Tribuni Militum conſulari poteſtate 5, 32 *vid.* & 8, 20
—— Sextiles, duplici clade inſignes 6, 1
—— Octobribus Magiſtratus initus 5, 9. 26, 9
Calendæ intercalares 43, 13
Caleni, populi 10, 20
Calenus ager 10, 20. 15, 5
Cales, urbs 8, 16. 22, 15. 23, 31. 24, 45. 26, 9. 15. 16. 27, 9 capitur a Romanis 8, 16 eo deducitur colonia *ibid.* & 8, 17. 27, 9 de Calibus, quod pecuniam militeſque Romanis negarant, Senatuſconſultum 29, 15
Caletranus ager 39, 35
Calidæ aquæ, locus 30, 24
M. Calidius, Prætor, dicit pro domo Ciceronis 104, 50
Q. Calidius rogationem de revocando Metello fert 69, 51
Caligo tam denſa, ut neque ſigniferi viam, nec ſigna milites cernerent 33, 7
Calippus, præfectus claſſis Macedonicæ 44, 28
Callicinus tumulus 42, 58
Callicrates, ejuſque contra Perſeum oratio 41, 28 a Perſeo interficitur 42, 13
Callicrates reum facit Menalcidam 51, 29 moritur 30
Callicritus, Thebanus, civitatis princeps, interfectus a Perſeo 42, 13
Callicula mons 22, 15. 16
Callidromon cacumen montis Oetæ 36, 15. 16
Calliſæ opp. 8, 25.
Calligenes, medicus Philippi 40, 56
Callimachus, machinarum mirus artifex, præeſt Amiſenis 97, 46 incendit Amiſum urbem 47 capitur 98, 79
Callimander, dux Antiochi, a Judæis victus occiditur 63, 45
Callipeuce, ſaltus 44, 5
Calliphana, ſacerdos Cereris Veliâ vocatur Romam 70, 3
Callipolis oppidum 31, 16. 36, 30
Callithera, oppidum 32, 13
Calones a caſtris removet Scipio 57, 4
Calones incipiunt pugnam cum Cimbris ad Aquas Sextias 68, 16
Calonum loco ſpectatiſſimum quemque cum Legatis ad Syphacem mittit Scipio 30, 4
Calor, fluvius 24, 14. 25, 17
Calpurnia, Antiſtii uxor, occiſo marito ſibi conſciſcit necem 86, 6
Calpurniæ ſomnium 116, 47
Calpurnii Flammæ ad milites egregie dictum 22, 60
C. Calpurnius Legatus 22, 61 Prætor urbanus, Capitolio & arci præeſt 26, 10. 15. 21 Proprætor ad Senatum de defectione Etruriæ ſcribit 27, 21
C. Calpurnius Piſo Prætor creatur 25, 41 Capuæ & exercitui præficitur 27, 6
C. Calpurnius Piſo creatur Prætor 39, 6 ejus in Hiſpania res geſtæ 30 de Luſitanis & Celtiberis triumphat 42 creatur Treſvir 40, 29 Conſul. 35 moritur 36 ejus mors ſuſpecta 37
Cn. Calpurnius Piſo, Coſ. 54, 29
Cn. Calpurnius Piſo pugnat in Africa cum Cæſare 114, 8 repellitur *ibid.*
Cn. Calpurnius Cn. F. Piſo, Coſ. 140, 24

Cn. Calpurnius Cn. F. Cn. N. Piſo, Coſ. 135, 23
L. Calpurnius, Legatus Romanus ad concilium Achæorum 32, 19
L. Calpurnius Beſtia Tribunus pl. de reditu P. Popilii fert ad populum 61, 41 creatur Coſ. 64, 17 ejus virtutes & vitia 18 expeditionem Numidicam ſuſcipit 20 a Jugurtha corruptus pecunia, eum in deditionem accipit 21, 23 in exilium ire mavult quam in Curiam 71, 39
L. Calpurnius Piſo Frugi, Trib. pl. legem fert de repetundis 49, 58 Coſ. 57, 19 ſervos conjurantes in Sicilia cædit, multoſque in crucem agit 58, 64 in Hiſpania interficitur 65, 19
L. Calpurnius Piſo male præeſt Macedoniæ 105, 8 Cenſor 109, 19 ejus cum Coſſ. contentio 116, 85 occiſi Cæſaris corpus in forum fert 103 magno labore ſubigit Beſſos 138, 2
L. Calpurnius L. F. Piſo, Coſ. 136, 51
L. Calpurnius C. F. C. N. Piſo Cæſonius Coſ. 49, 56 in Africam appellit 50, 25 fruſtra urbem Hippagreta obſidet 26 ejus ignavia 35 publico judicio damnatur 64, 51
M. Calpurnius Flamma, Tribunus Mil. 17, 23 ejus res egregie geſtæ *ibid.* fortuna 24
Q. Calpurnius Piſo Coſ. nihil memorabile gerit in Hiſpania 56, 23
Q. Calpurnius Piſo Coſ. legem fert de ambitu 99, 39 ſua conſtantia Palicanum abſterret a petitione Conſulatus 40, 41 ejus cum Cornelio Trib. pl. contentiones 42
Calvam L. Poſtumii Conſulis Boii auro cælarunt, poculoque eo libarunt 23, 24
C. Calviſius Sabinus a Cæſare in Ætoliam mittitur 111, 30 ei Africa provincia datur 117, 52 Coſ. 127, 33
Calycadnus, promontorium 38, 38
Calyndenſes a Rhodiis adjuti & recepti 46, 31
Camarina urbs capta ab Hamilcare 17, 19 recepta a Romanis 24
Camarinum opp. captum ab App. Claudio Coſ. 15, 8 cives ſub corona venditi *ibid.*
Camars olim, nunc Cluſium appellatum 10, 24
Camartes Umbri 9, 36
Cambunii. montes 42, 53. 44, 2
Cameli, quos dromades vocant, ante equitatum Antiochi 37, 40
Cameria a Tarquinio Pr. capta 1, 38
Camerinus *vide* P. Sulpicius Camerinus.
Camertes cohortem armatam ſexcentorum hominum mittunt Romanis 28, 45
Camillus. *vid.* M. Furius Cam.
Campana Legio. *vid.* Legio.
Campania 2, 52 vaſtatur a Samnitibus 11, 1
Campani juncti Sidicinis, compelluntur a Samnitibus intra mœnia ſua 7, 29 iis petentibus auxilium a Romanis negatur *ibid.* & 30. 31 ſe dedunt Romanis *ibid.* & 8, 11. mulctantur agro *ibid.* equites Campani extra pœnam ſunt *ibid.* iis civitas ſine ſuffragio data 14 deficiunt ad Annibalem 23, 7 ſuffocant Romanos in balneis *ibid.* opprimuntur 35 recipiuntur in fidem 24, 47 denuo vocant Annibalem 25, 15 ſunt equeſtribus præliis victores ſæpius quam in pedeſtribus 26, 4 de Republica ſua deſperant 12. 13 Senatores Campani in cuſtodiam mittuntur 14 de Senatus Campani ſupplicio non convenit inter Conſules 15 multitudo venumdatur 16 petunt, ut ſibi cives Romanas ducere uxores liceat 38, 36
Campanorum ager, quia pecunia deerat, a foſſa Græca ad mare, venditur a Quæſtoribus 28, 46 Campanus ager locatur 42, 19 de eo Senatusconſultum 104, 82
Campanorum Calaviorum ſervus indicat incendium Romæ 26, 27
Campidoctorum initium 67, 14
Campi Argivorum 34, 25
—— Fenectani 8, 12
—— Macri 41, 22
—— Magni, 30, 8
Campi Stellates 9, 44
—— Taurasini 14, 29
—— Theſſaliæ 41, 54
—— Veteres 25, 16
Campus Ægeſtæus 27, 33
—— Diomedis Argivi 25, 12
—— Hyrcanus 37, 38
—— Martius, in quo inſtructus exercitus, & luſtratus 1, 44 in eum populus centuriatim citatus 6, 20 in eo comitia habita 31, 7 unde nominatus 2, 5
—— Metropolitanus 38, 15
—— Priaticus 38, 41
—— Sceleratus, unde nomen habeat 8, 15
—— Thebes campus, nobilitatus carmine Homeri 37, 19

—— Vulcani 24, 10
Camulogenus Aulercus, cæditur a Labieno 108, 1
Camuni populi a Silio ſub imperium populi Rom. redacti 136, 50
Canæ, oppidum 36, 45
Canaſtrum Pallenes 31, 45
Canaſtræum promontorium 44, 11
Candace, Regina Æthiopum, captos ad Syenen Romanos, reſtituit 136, 26 regia ejus capitur 17
Candidati Conſulatus 39, 32
L. Canidius Coſ. 128, 28
P, Canidius Craſſus, Antonianarum partium, fugit ex Italia 126, 32 Coſ. ſufficitur Aſinio, 127, 31 ludos exhibet votos pro victoria Philippenſi *ibid.* Legatus Antonii res egregie in Armenia gerit 129, 45 ejus error 130, 16 victo Antonio occiditur ab Octavio 133, 64
C. Caninius Rebilus, creatur Prætor 42, 28
C. Caninius Rebilus, Legatus Cæſaris, opprimit Pictones 108, 19. 20
C. Caninius C. F. C. N. Rebilus, Coſ. unius diei 116, 11
M. Caninius Rebilus, Legatus in Macedoniam 43, 13 reducit obſides in Thraciam 45, 42
Caniculæ ortus 40, 22
Canis ſectio in luſtratione exercitus Macedonici 40, 6
Canna flumen 25, 12
Cannæ Vicus 22, 43 prælium ad Cannas & Romanorum clades 47 *& ſeqq.*
Cannenſis cladis occaſione multi ſocii a Romanis deficiunt 22, 61 reliquiæ in Siciliam relegantur 25, 5
Cannenſes equites notati 27, 11
Cannenſes milites 26, 28
Cantabri Cæſarem Auguſtum in difficultates conjiciunt 105, 10 eorum ferocia in conſciſcenda ſibi morte 12 rebellantes cito domantur 21 rurſus deficiunt 33 ab Agrippa comprimuntur 34
L. Cantilius ſcriba Pontificis, qui cum Virgine Veſtali ſtuprum fecerat, virgis in comitio cæſus, inter verbera expirat 22, 57
C. Canulejus Trib. pleb. rogationem promulgat de Patrum cum plebeiis connubio 4, 1 invehitur in Conſules 3
C. Canulejus, Tribunus pl. diem dicit P. Furio 69, 49
L. Canulejus Dives, creatur Prætor 42, 28
M. Canulejo dies dicta 4, 44
Canuſini pop. veniunt in Romanorum deditionem 9, 20
Canuſium fugiunt ſuperſtites, poſt prælium ad Cannas, Romani 22, 50, 52 ad Canuſium Marcellus Annibali occurrit *ibid. vid.* & 27, 42
Ti. Canutius Tribunus plebis adducit in urbem Octavianum 117, 37 in Antonium invehitur 38 Octavianum contra extollit 42
Capena 22, 1
Capena Porta 1, 26. 7, 23. 10, 23. 23, 32. 25, 49. 26, 10 Capenæ portæ via ad Martis ſaxo quadrato ſtrata ex mulctaticia pecunia 10, 23 Conſules edixerunt, quoties in Senatum vocaſſent, ut Senatores, quibuſque in Senatu ſententiam dicere liceret, ad portam Capenam convenirent 23, 32 *vid.* & Porta.
Capenates auxilio veniunt Vejentibus 5, 8 eorum ager vaſtatur 12 vincuntur prælio a Romanis 13 bellum inſtaurant 24 ſubiguntur *ibid.*
Capetus Silvius nonus Albæ rex 1, 3
Capillum promittere quid denotet? 6, 16
Capita hoſtium præcidenda, libertatis præmium Volonibus militibus propoſita 24, 15
Capitis velandi mos in fecialibus 1, 32
Capitolium aſcendit Romulus, Templumque primum Jovi Feretrio dedicat 1, 10 ſedes datur Sabinis 33 ab Herdonio Sabino cum exſulibus a ſervis occupatur 3, 15 recuperatur 18 luſtratur ob prodigium 29 militaris juventus occupat Capitolium, illud contra Gallos defenſura 5, 39 obſidetur a Gallis 43 ſervatur ab anſeribus 47 liberatur ab obſidione 49 latum ad populum, ne quis Patricius in Capitolio habitaret 6, 20 auri ex Gallicis ſpoliis magnum pondus ſaxo quadrato ſeptum in Capitolio ſacrat C. Servilius Dictator 7, 15 Senatus in Capitolio datus 8, 5. 14, 27. 24, 10 in eo delectus habitus 14, 27 & fœdus ictum 37, 55 in eo Conſules vota nuncupant antequam in provincias proficiſcantur 41, 32. 42, 49
Capitolii incendium 85, 4
in Capitolio Herculis ſimulacrum magnum poſitum dedicatumque 9, 44
—— Limina ænea poſita 10, 23

—— Fornix cum ſignis ſeptem auratis, duobus equis, & marmorea duo labra 37, 3
—— Quadrigæ aureæ 29, 38
—— Signa tria ex mulctaticio argento poſita 30, 39
Capitolini ludi. *vid.* Ludi.
Capitolinus *vid.* T. Quintius Capitolinus & P. Seſtius Capitolinus.
Capitales cauſſas ſolus per ſe judicat Tarquinius Superbus 1, 49
Capitonis proſcripti interitus 120, 87
Cappadocia 37, 31. 42, 29
Cappadociæ deſcriptio 76, 23-25
—— Fluvii 76, 26
—— Præfecturæ 76, 25
Cappadociæ calamitates 60, 55
Cappadociam adfectant Nicomedes & Mithridates 70, 43 eam liberam eſſe jubet Senatus 45 occupatur a Mithridate 76, 41 eam Cæſar conſtituit 113, 8
Cappadoces libertatem ſibi ſalutarem eſſe negant 70, 46
Capparonia virgo Veſtalis inceſti damnata, ſuſpendio prævenit ſupplicium 16, 42
Capra ſex hædos uno fœtu edidit 35, 21
Capræ palus 1, 16
Capræ lanatæ *vid.* Prodigium.
Capris duabus albis auratis & bove aurato Apollini facrum factum 25, 12
Capris quinquaginta in foro ſacrificatum ob prodigia 45, 16
C. Caprarius Q. F. Metellus Cenſor luſtrum condit 68, 34
Capſæ oppidi ſitus 66, 18 eam in poteſtatem redigit Marius 20
Captivi recepti ignominia adficiuntur a Patribus 13, 34
—— in triumpho ante currum ducti 14, 35
—— ſub corona venditi 22, 51
—— non minus decem pondo compedibus vincti, in publici carceris cuſtodia ſervantur 32, 26
Captivorum commutandorum ratio 19, 39. 22, 23
—— Romanorum redimi cupientium oratio 22, 59 eos redimi non vult Senatus 61
in Captivos ſævitia prohibita 18, 66
Captivus Romanus, quod fallaci reditu in caſtra jurejurando ſe exſolviſſet, redire negat ad Annibalem 22, 58. 61 cuſtodibus publicis deducitur ad Annibalem *ibid.*
Capua urbs, olim Vulturnus, unde dicta? 4, 37 dolo occupatur a Samnitibus *ibid.* & 7, 29. 8, 6. Capuanæ deliciæ corrumpunt milites 7, 38 de Capua capienda militum conſilia *ibid.* eluduntur arte 39 Capuæ præfecti quando primum creati 9, 20 conjurat adverſus Romanos 25 Capua defenditur à Lævino Coſ. adverſus Pyrrhum 13, 12 Annibal it Capuam in hiberna 23, 18 corrumpitur illic ejus exercitus *ibid* Capua laborat inopia 25, 13 ſublevatur ab Hannone *ibid.* obſidetur a Conſulibus Romanis 20 cingitur operibus 22. & 26, 1. 4 Senatores ſeptem & viginti Campani venenum bibunt 26, 14 Romani ingrediuntur Capuam *ibid.* Senatus ſecuri percutitur 15 cives venumdantur 16 conjurant 27, 3 opprimuntur *ibid.* Capuæ bona Principum vendit Q. Fulvius Flaccus *ibid.* Capuæ multa in foro ædificia de cælo tacta 41, 13
Capuſa filius Oeſalces Numidarum regis, accipit paternum imperium 29, 29 dimicat cum quodam Mezetulo, de regno, & cadit *ibid.*
Capita hoſtium lanceæ infigunt, aut in equorum pectoribus pendentia geſtant Galli Senones 10, 26
Capitibus raſis erepti ſervitute 34, 52
Capitis obvolvendi in reis mos 23, 10
Caput humanum integra facie in faciendis templi Jovis Tarpeii fundamentis inventum 1, 55
Caput Jovi ſacrum 10, 38
Caput ſtupratoris ſui præciſum mulier ad virum ſuum adportat 38, 24
Capus hoſtium ducis a ſe occiſi purgant Boii, & calvam auro cælant, & ex ea bibunt 23, 24
Capys Silvius octavus rex Albæ 1, 3
Capys dux, unde Capua dicta 4, 37
Carabis, urbs Hiſpaniæ 41, 3
Carales 23, 40. 30, 39
Caralitanus ager vaſtatur a Punica claſſe, 27, 6
Caralitis palus 38, 15
Caranus, primus Macedoniæ Rex; viceſimus ab eo Perſeus 45, 9
Caravantius, frater Gentii, Illyriorum Regis, populatur Caviorum agros 44, 30 in triumpho L. Anicii, Prætoris, ducitur ante currum 45, 43
Carbo. *vid.* Papirius.

Carbunculus morbus quando primum in Italia? 46, 17
Carcer ædificatur media urbe 1, 33 *vid.* & 3, 57
—— Inferior 34, 44
—— Publicus 32, 26
—— Tullianus 29, 22
Carceres privati 6, 36
—— in Circo 8, 20. 41, 32
Carchedona 16, 2
Cardone, urbs Hiſpaniæ valida conſurgit adverſus Romanos 3, 21
Cares populi 33, 18
D. Carſulenus Tribunus plebis e Senatu vi & minis mortis expellitur ab Antonio 117, 52 cadit in prælio 119, 16
Caria 33, 19. 35, 27. 37, 16
Caria Hydrela 37, 56
Caricini pop. 15, 7
Carinæ Æſquiliæ 26, 10
C. Carinas, Conſul 120, 101
T. Cariſius Aſtures domat 135, 13
Carmelus, Iſtrorum regulus, tumultum creat in Romanorum caſtris 41, 5. 6 opprimit M Licinium Strabonem Trib. mil. *ibid.* epulatur in caſtris Rom. *ibid.* fugit 8
Carmen exſecrationis 10, 38
—— rogationis 3, 64
—— ſæculare Horatii 136, 46
—— ſolenne precationis Conſulum 39, 15
—— in libris Sibyllinis inventum de pellendis Italia hoſtibus, ſi mater Idæa à Peſſinunte Romam foret advecta 29, 10
—— a P. Licinio Tegula conditum, & ab ter novenis virginibus per urbem cani juſſum 31, 12
Carminis horrendi lex 1, 26
Carmina Marciana 25, 12
—— militaribus jocis jactata in Conſules triumphantes 28, 9. 39, 7. 115, 13
Carmina Piacularia 31, 12
Carmenta fatiloqua ante Sibyllæ in Italiam adventum habita 1, 7
Carmentalis porta 2, 49. 24, 47. 25, 7 intra Carmentalem portam Fortunæ & Matutæ Matris ædes refectæ 25, 7
Carneades Academicus, Legatus Athenienſis 47, 24 mira ejus facundia 25
Carni populi, queruntur de C. Caſſii Coſ. crudelitate 43, 7
Carnis in feriis Latinis dandæ mos 32, 5 Legati queruntur ſibi Latinis non datam eſſe carnem; inde inſtauratæ Latinæ *ibid.* & 37, 3
Carnis, in nominativo caſu 37, 3
Carnuntem, munitam urbem occupare nituntur Romani 43, 1
Carnutes Pop. Galliæ 5, 34
Carnutes interficiunt Taſgetium Regem ſibi a Cæſare impoſitum 107, 1]
Caro Segedenſis in fugam vertit Romanos 47, 37
Carpetum per patris corpus egit Tullia 1, 48
Carpentis quare & qua occaſione uſæ feſto profeſtoque Matronæ 5, 25
Carpeſii populi, ad quos Aſdrubal contendit 23, 26 Carpeſii ſunt ſuperiores *ibid.*
Carpetania Hiſpaniæ 39, 30. 40, 30. 33
Carpetani populi cum Vaccæis, aliiſque populis vincuntur ab Annibale 21, 5. 11. 41, 3
Carris eſſediſque ſuperſtans armatus Gallus, Romanorum equos conterret, & in fugam vertit 10, 28
Carſeoli 10, 3 colonia Carſeolos deducta 10, 13 negat Conſulibus milites, & pecuniam 27, 9 de ea re Senatuſ conſultum 29, 15 vaſtantur a Sociis Italicis 72, 25
D. Carſulenus, loco pellit Antonianos 119, 10
Cartalo præſidii Punici præfectus Tarenti 27, 16 ejus fraude capiunt Romani Tarentum 15. 16 obtruncatur *ibid.*
Carteia urbs opulenta capta & direpta ab Annibale 21, 5 colonia 43, 3
Carteiæ portus 28, 30
Carthada 16, 2
Carthago, ejuſque origo & incrementa 15, 18. 16, 1
Carthaginis ſtatus, tempore belli adverſus Romanos 16, 10
—— Populi poteſtas 16, 3
—— Religio 16, 5
—— Magiſtratuum peculatus 16, 6
—— Mores *ibid.*
—— ejus exſcidia animo agitat Scipio 29, 1
Carthaginem oppugnant Conſules 41, 42 erumpunt, ſed a Scipione repelluntur 45 eam, præter Byrſam capit Scipio 51, 40 in ſolum ejus colonia deducta 60, 73 inſtauratur 116, 23. 24 *vid.* plura in voce Carthaginienſes.
Carthago Nova 21, 5. 28, 16 ejus ſitus 26,

42 portus 28, 18 urbs oppugnatur a P. Corn. Scipione 36, 42 capitur 46 præda urbis quanta? *ibid.* *& ſeq.* Carthaginis captæ annus dubius 27, 7

Carthaginienſes exercitum traiiciunt in Siciliam 4, 29
cum iis fœdus ictum 7, 27 Legatos Romam mittunt gratulatum cum corona aurea 38 cum iis fœdus renovatum 9, 43. 13, 47
obſident Syracuſas 13, 50
muniunt Lilybæum 14, 14 navali pugna vincunt Pyrrhum 21
iis bellum indicunt Romani 21, 18
eorum claſſis Heracleam appellit 24, 35
Hiſpania pelluntur tertio decimo anno poſt bellum initum 28, 16
eorum terror ob claſſis Romanæ appulſum in Africam 29, 3 cum Syphace fœdus faciunt 23 eorum equitatus vincitur a Rom. equitatu 29
vincuntur a Scipione 30, 8 reficiunt muros ſuos, & propugnaculis armant 9 revocant Annibalem *ibid*, Claſſem Romanam ad Uticam invadunt & naves quaſdam abſtrahunt 10 petunt pacem 16 eorum legati vetantur ingredi Romam 21 pace infecta dimittuntur 23 nondum finitis induciis diripiunt claſſem Rom. 24 eorum exercitus cæditur a Scipione 34. 35 iis conditiones pacis dat Scipio 36. 37. 43
primum tributum ſolvunt Romanis 33, 45
Legatos Romam mittunt pollicentes frumentum & hordeum 36, 4
cum Maſiniſſa contendunt de agro 40, 17 iis a Romanis centum obſides redditi, & pax cum Maſiniſſa facta 34
noctu in æde Æſculapii ſenatum dant legatis Perſei 41, 27
Legatos Romam mittunt queſtum de Maſiniſſa 42, 23
ſunt Romanis ſuſpecti 48, 26 Maſiniſſam inter & Carthaginienſes pugna 33 eorum clades maxima & extremi exitii cauſſa 35
eorum legatio in Senatu Romæ nihil lætum audit 49, 2 de eorum urbe exſcindenda agitur 4 bellum iis decernitur 5 ad quod ambo Conſules proficiſcuntur 6 Carthaginienſes quibuſdam conditionibus pacem petunt 7 eorum deliberatio 9 trecentos obſides Romanis mittunt 10 eorum legatio ad Conſules 11 legatorum oratio 12 bellum ſibi ſine cauſſa inferri, queruntur 13 L. Marcius reſpondet 14 de Carthagine diruenda alia Romanorum poſtulata 16 eorum dolor 17 Hannonis miſerabilis deprecatio 18 L. Marcii reſponſio 24 Legati Carthaginienſes petunt a Conſulibus, ut claſſem admoveant Carthagini 29 flebilis facies in urbe Punica 30 Oratores legationem in Senatu exponunt 31 furor commotæ plebis 32 maximus tumultus Carthagine 33 de bello gerendo fit decretum 34 arma & machinæ induſtria parantur 35 *vid.* expugnationem Carthaginis 49, 38. 50, 27. 51, 15. 60, 73
Carthaginienſes cruce mulctant conſilio pravo geſta, etiamſi proſpere evenerint 38, 48

Carthalo adverſus claſſem Romanam mittitur 19, 23. 27 Italicam oram vaſtat 33

Carthalo nobilis Carthaginienſis Romam cum captivis proficiſcitur 22, 58 ei obviam lictor mittitur, qui eum finibus Rom. excedere jubet *ibid.*

Carventana arx ab Æquis occupata 4, 53 a C. Valerio recipitur *ibid.* ab Æquis iterum capta 55 fruſtra a Romanis tentatur *ibid.*

L. Carvilius Tribunus plebis 25, 3

Sp. Carvilius Q. F. Maximus Ædilis curulis 10, 9 Augur, moritur 26, 23

Sp. Carvilius Coſ. in Samnium profectus vi capit Amiternum oppidum 10, 39 & alia in Samnio oppida 44 *& ſeq.* ejus res geſtæ in Etruria 46 triumphat *ibid.* Legatus 11, 10 Conſul ſecundum 14, 40 domat Samnites *ibid.* triumphat 46. *vid.* & 20, 15 longa oratione non ſolum inopiam, ſed paucitatem etiam civium, ex quibus in Patres legerentur, conqueritur 23, 22

Sp. Carvilius Tribunus plebis, accuſat M. Poſtumium Pyrgenſem ob avaritiam ac fraudem 25, 3

Caryæ 34, 26

Caryſtus urbs, capitur a Romanis 32, 16. 17

Caryſtiorum agri vaſtantur 31, 45. 32, 16

Caſæ textæ ex arundinibus 35, 27

Caſander

Caſander quidam regius, Maroneæ habitans, Thraces nocte immittit in urbem, magnamque cædem facit 39, 34 tollitur veneno *ibid.*

Caſilinum Falernum a Campano agro dividit 22, 15. 23, 14 obſidetur a Q. Fabio Coſ. 24, 19 capitur *ibid.* eo colonia deducta 117, 32

Caſilini complura dolia frumento plena in Vulturnum amnem a Romanis miſſa excipiunt 23, 19 omnium rerum inopes lora pelleſque & mures mandunt *ibid.* redemptis auro liberis Annibali deduntur *ibid.* Campanis redduntur 20 oppugnantur a Q. Fabio Coſ. 24, 19 expugnantur *ibid.*

Caſinas ager 22, 13. 26, 9

Caſini & Caſilini ambiguitas 22, 13. 15

Caſinum colonia 9, 28. 22, 13. 26, 9

Caſſander, Rex 44, 11

Caſſandrea urbs 28, 8. 31, 45 condita à Caſſandro rege 44, 11 ejus ſitus *ibid.* oppugnatur a Romanis *ibid.* relinquitur 12

Caſſandrenſis ager fertiliſſimus 44, 10

Caſſignatus, præfectus Gallorum, cadit in prælio 42, 57

Caſſivellaunus, Britannorum Imperator crebra prælia cum Cæſare facit 105, 66 ei pacem dat Cæſar 68

Caſſius Parmenſis ſocius conjurationis contra Cæſarem 116, 42 interficitur ab Octavio 133, 64

C. Caſſius Longinus, Prætor 41, 26 Decemvir 42, 4 Conſul 28 ejus in Gallia res geſtæ 43, 1 de ejus crudelitate queruntur Galli 7

C. Caſſius C. F. C. N. Longinus, Cenſor 47, 35 Coſ. 60, 27. 70, 17

C. Caſſius Longinus; Quæſtor Craſſi, ejuſque de bello Parthico Conſilium 106, 28

vincit Parthos 108, 9. 40

dux Pompeianæ claſſis 111, 2

multis Cæſaris navibus crematis cedit Sicilia 112, 5 ſupplex ſe Cæſari dedit 22. 23

cum Bruto Prætor creatur 116, 4 ſollicitat Brutum adverſus Cæſarem 40 irruit in Cæſarem 57 occiſoque eo in forum prodit, inde in Capitolium 61. 62 concionatur 65 deſcendit de Capitolio, comiterque excipitur 99. 100

ei Cyrene provincia datur, loco Syriæ 117, 10. 12

proficiſcitur ex Italia 118, 1 in Syriam contendit 3 ei Syria cum imperio decernitur a Senatu 20 in ejus favorem Senatus decreta 34

ei bellum contra Dolabellam mandatur a Senatu 119, 6 ad eum nuncii miſſi, ut Reipublicæ ſubveniat contra Antonium 52

in Syriam venit, & ad ſe omnia trahit 121, 4. 5 pecunias exigit 10 contra Dolabellam ducit 11 ejus cum Dolabella prælium navale 14 Rhodiorum, Lydiorumque reſponſum ad poſtulata Caſſii 16 vincit prælio navali Dolabellam 20. 21 ejus potentia 25

cum Bruto conſultat, eique pecuniam dat 122, 5. 6 ei inſidias tendit Poplicola 7 Rhodios oppugnare ſtatuit *ibid.* Rhodiorum legatio ad eum *ibid.* Rhodum capit 19 ejus ſeveritas in Rhodios 20 edictum de proferendo auro & argento 21 tributum indicit Aſiæ 22 Caſſii & Bruti diverſi mores 39

ejus copiæ 123, 10 ad milites oratio 10. 12 milites donativum accipiunt 25 agmen ejus proſequuntur aquilæ 26

ei ante Philippicam pugnam ſævum omen oblatum 124, 2 dat ſignum pugnæ 7 exitialis ejus error, & interitus 10

C. Caſſius Varius, Coſ. legem frumentariam fert 94, 25

L. Caſſius, Trib. pl. fert legem tabellariam 55, 11 accuſat Æmilium Lepidum Coſ. ob villam altius ædificatam 12 Prætor ex Numidia adducit Jugurtham 64, 34. 35 quis ille Caſſius fuerit? 36 Trib. plebeis concitat plebem ad occidendum Aſellionem 74, 42

L. Caſſius Longinus, Coſ. 65, 53. occiditur a Tigurinis 56

L. Caſſius Q. F. L. N. Longinus, Coſ. 60, 3 Cenſor aquam Tepulam Romam & in Capitolium curat adducendam 22 damnat Virgines Veſtales inceſtiress 63, 11

L. Caſſius Longinus exercitum adverſus Mithridatem cogit 76, 47 candidatus Conſulatus 102, 32 a Cæſare mittitur in Theſſaliam 111, 30 eum fruſtra perſequitur Scipio 41 cum fratre coniurat in Cæſarem 116, 42 ei Tribuno pl. denunciat mortem Antonius, ſi in Senatum veniat 117, 52 ei ignoſcit,

Antonius 126, 4

L. Caſſius Longinus, Imperatoris fratris filius, cadit in prælio 124, 20

Q. Caſſius Longinus, creatur Prætor 45, 14

Q. Caſſius, Tribunus plebis, Senatum extra pomœrium cogit 110, 3 a Cæſare Hiſpaniæ provinciæ præficitur 112, 47 avaritia & crudelitate ſua Hiſpanos ad tumultum concitat *ibid.* bellat cum M. Marcello 48 intercedente Lepido, pax fit 49 Caſſii interitus 50

Q. Caſſius L. F. Q. N. Longinus, Coſ. 46, 13

Sp. Caſſius Coſ. Pometiam cum collega vi pcimo, deinde aliis operibus oppugnat 2, 17 triumphat *ibid.* Magiſter Eq. primus Dictator 18 Coſ. iterum 33 ejus res geſtæ 41 regni crimine damnatus ædes ejus diruuntur *ibid.* necatur & variæ de eius morte auctorum ſententiæ *ibid.*

Caſtella Gallorum duodetriginta ad Conſulem deficiunt 33, 36

Caſtellani agreſtes Spartanorum 34, 17

Caſtellani devii 38, 45

Caſtor pauperculus, pater uxoris Mithridatis 102, 4. 5

Caſtoris ædes 2, 20. 42. 8, 11 dedicata Idibus Quintilibus 2, 42 ænea tabula, quod Equitibus Campanis civitas data eſſet, in æde Caſtoris fixa 8, 11

—— Templum 9, 43

Caſtra Numidarum deſcripta 30, 3

—— Punica, quæ ferme tota lignea *ibid.*

—— Pyrrhi quibus captis, Romani metationem caſtrorum poſtea perfectam habuere 14, 32

—— Romanorum olim mapaliorum in morem *ibid.*

Caſtra Claudiana; locus 23, 31

—— Pyrrhi; locus 32, 13. 35, 27

—— Teimiſſium 37, 56

Caſtrorum portæ 40, 27

—— uſus 44, 39

Caſtrametari quis primum docuerit 35, 14

Caſtrenſis ſeditio 4, 50

—— triumphus 7, 36

M. Caſtricius Placentinus, negat Carboni Coſ. obſides 84, 6

Caſtrum, colonia 11, 22

—— Mutilum 31, 2

—— Novum, colonia 36, 3

—— Salerni 32, 29

Caſtulo, urbs Hiſpaniæ valida ac nobilis 24, 41. 28, 13 deficit ad Pœnos 24, 41. 28, 19 eam deditione recipit Scipio 28, 20 recuperatur a Q. Sertorio 70, 20

Caſtulonenſis ſaltus 22, 20. 26, 20. 27, 20

Catana 27, 8

Catanenſis populus 14, 2

Cataphracti equites 35, 48

Catapultæ maximæ & minoris formæ 24, 40. 26, 47

Catellis donati equites 39, 31

L. Catilina bis abſolvitur inceſti 102, 19 reus fit 80 a Cicerone excedere urbe juſſus 81 egreditur 82 Epiſtola Catilinæ ad Catulum 84 cum lictoribus faſcibuſque ad exercitum pergit 86 Allobrogum legati a conjuratis ſollicitantur 89 conjurati comprehenduntur 93 eorum ſupplicium 104 Catilina fugam in Galliam molitur 103, 4 impeditur ab Antonio 5 pugnat, victuſque occiditur 7 reliquiæ coniurationis opprimuntur 9

Q. Catius Ædilis plebis, ex mulctaticio argento ſigna ænea ad Cereris dat 17, 6 ludos magnifici apparatus facit *ibid.* Legatus ad donum ex præda Aſdrubalis Delphos portandum mittitur 27, 43. 28, 45

Cativulcus Rex Eburonum, ne in manus Cæſaris veniat, venenum haurit 107, 11

Cato *vid.* & Porcius Cato

C. Cato damnatur repetundarum 63, 30

M. Catonis in Catulum aſperitas 102, 17 ejuſdem de coniuratis ſententia 102 Metello Nepoti reſiſtit 103, 13 Catonis periculum 17 & poſtremo victoria 18 ejuſdem cum Cæſare certamen 33 in Cyprum Cato proficiſcitur 118 artibus P. Clodii 119 Cato ambitum reprimere ſtudens, 106, 8 male tractatur a populo 9 Conſulatum petit 108, 10 fert repulſam 11 ejus acta 112, 56 Cyrenen navigat 84 ejus adventu Pompeianæ partes in Africa confirmantur 113, 4 imperium oblatum recuſat 5 ejuſdem acta Uticæ 114, 40 Litteræ Scipionis & Labieni ad Catonem 46 equitum legatio ad eumdem 47 trecentorum Uticenſium cum eo colloquium 49 eius ultima cœna 53 ipſe ſibi manus

Digitized by Google

Inſert 56 ab Uticenſibus publice ſepelitur 58 Cæſaris dictum audita morte Catonis 59. *vid.* & M. Porcius.
Catti ſpreto, quem Romani adſignaverant, agro, Sicambris ſe coniungunt 139, 1 a Druſo ad obſequium coguntur *ibid.*
Cattorum ſedes 104, 9
Catugnatus, Allobrogum dux 103, 38
C. Catulus dedicat templum Jovis in Capitolio 98, 31
Q. Catuli major quam Marii opera in Cimbrico prælio 68, 73 ejus humanitas & opera de manubiis 80 ejus interitus 80, 45
Q. Catuli vox libera ad Sullam 88, 20 eius contra Gabinium oratio 99, 22 Judicium Populi R. de eo 28 accuſat Cæſarem 102, 14 Cenſura eius diſcors 15. 16 In eum Catonis aſperitas 17 vexatur a Cæſare 103, 1 defenditur ab Optimatibus 2 ejus de corrupto judicio dictum 34 ſomnium de Auguſto 35
Catulus *vid.* Lutatius.
Cauca urbs trans Tagum 48, 19
Caucæorum puberes ad millia viginti interficiuntur perfidia Luculli Coſ. 48, 20 Caucæos ad ſua reverti jubet Scipio 57, 16
Caudium 9, 2. 27
Caudinæ Furcæ, earumque deſcriptio *ibid.*
Caudina pax 9, 1 facta fœdere, ſed per ſponſionem 5 ejus ſponſores per feciales deduntur 10
Caudinæ legiones 9, 12
Caudini Samnites 23, 41
Caudinus Samnis devaſtatur 24, 20
Caveæ ferreæ in Circo, per quas intromiſſæ rhedæ 41, 32
Caverna in Umbria. *vid.* Spelunca.
Cavios populos ſubigere conatur Gentius, Illyriorum Rex 44, 30
Caularis amnis 38, 15
Caulonia urbs oppugnatur 27, 12 deſtituitur 15
Caunei 33, 20
Caunii populi deſciſcunt ab Rhodiis 45, 25 rediguntur in officium *ibid.*
Cauniorum in trucidandis Romanis ſævitia 78, 10
Caunus mons 40, 50
Cauſſarii milites 6, 6
Celænæ urbs, ubi Mæandri amnis fontes oriuntur 38, 13 quondam caput Phrygiæ *ibid.* ei nomen Apameæ inditum *ibid.*
Celelates populi ſe dedunt Romanis 31, 30
Celeres trecentos ad cuſtodiam corporis inſtituit Romulus 1, 15
Celetrum oppidum, captum a Romanis 31, 40 ejus ſitus *ibid.*
Celiæ potus, quo utuntur Hiſpani 75, 23
Cella Fortis Fortunæ 27, 11
—— Jovis 35, 41
—— Minervæ 6, 29
—— Pontifices negant unam cellam amplius quam uni Deo rite dedicari 27, 25.
Celoces piraticæ 37, 27
Celtæ pars tertia Galliæ 5, 34
Celtiberia 28, 1 ſubigitur a Ti. Sempronio Graccho 40, 49
Celtiberiæ motus a Marcello pacatur 48. 4. 18
—— Montes 21, 43
—— ulterioris ager 40, 39
Celtiberi excutiunt jugum Pœnorum, 21, 57. 22, 21 eos eadem mercede, qua pacti cum Carthaginienſibus erant, Imperatores Rom. ad ſe perducunt, 24, 49 deſerunt Scipionem 25, 33 vincuntur a M. Silano 28, 2 ingenti agmine ad oppidum Illiturgi M. Helvio, occurrunt 34, 10 cæduntur *ibid.* Celtiberûm decem millia mercede conducunt. Turduli 17 eos ſollicitat M. Porcius Cato, fruſtra *ibid.* funduntur & fugantur ab M. Fulvio 35, 7 duodecim milliis cæſa a Romanis 39, 21 de iis triumphat C. Calpurnius Piſo 42 eorum oppida aliquot expugnata 56 adoriuntur Q. Fulvium Flaccum, Urbicuam oppugnantem 40, 16 feſſi præliis variis, abſcedunt *ibid.* vincuntur 31 inſidiantur P. Flacco, eumque in ſaltu Manliano invadunt 39 eorum decem millia cæduntur 40. & 48 ſubiguntur à Graccho 49 de iis triumphat Q. Fulvius Flaccus 43 mira eorum ſimplicitas 47 veniunt in deditionem Romanorum 41, 3 de iis triumphat Sempronius Gracchus 11, rebellant 31 cæduntur *ibid.*
Celtiberi ſcutati 28, 2
Cenæum Eubœæ 36, 20
Cenchreæ, Corinthiorum emporium, capiuntur 32, 17. 23. *vid.* & 28, 8
Cenomani in fide populi Romani ma-

net 21, 55 duce Amilcare Pœno, invadunt Placentiam 31, 10 Conciliantur Romanis 32, 30 iis arma demit M. Furius Prætor 39, 3 conquerentibus Romæ apud Senatum, arma redditaibid.
Cenon op. ab A. Virginio Coſ. captum 2, 63
Cenſennia recepta a Samnitibus 9, 44
Cenſor qui primus, & cur creatus? 4, 8. 24, 18
—— alius nunquam ſufficitur defuncto 5, 31. 6, 27
—— vitio creatus abdicat 6, 27. 20, 21
—— poſt mortem collegæ abdicat 9, 34. 18, 44
—— alter alterum notat 29, 37
Cenſores tribu movent, octuplicatoque cenſu ærarium faciunt 4, 24
—— e plebe creati 7, 22. 8, 12
—— qui nondum Conſules fuerant, creati 27, 11
—— recitant Senatum 29, 37. 40, 51
—— Senatu movent Senatores 39, 42
—— notas adſcribunt Senatu motis ib.
—— in campo ad aram Martis ſellis curulibus conſident 40, 45
—— tres creati, quorum nemo ſella curuli uſus 34, 44
Cenſorum opera publica, in quæ iis vectigal annuum decretum 40, 46. 41, 32
—— de delectu edicta 43, 16
—— reverentia 31, 25
Cenſoria animadverſio 4, 31
—— poteſtas reſtituta 107, 50
Cenſura, ejuſque initium, & auctoritas 4, 8. 9, 29 inſignis 13, 35 gravis 41, 32
—— non obnoxia populari auræ 29, 37
Cenſuræ tempus minutum, & ex quinquennali annua & ſemeſtris facta 4, 24 lege Æmilia ejus ſpatium decem & octo menſes 9, 33
—— Severitas 14, 18. 33. 39, 43
de Cenſura contentiones 9, 33. 37, 57
Cenſus inſtituitur 1, 42. 43 cenſus actus 3, 3. 22. 34. 10, 47. 11, 23. 14, 33. 16, 40. 19, 39. 67. 20, 16. 58. 42, 10. 59, 53. 60, 31
—— in civitate à S. Tullio factus 4, 4
—— populi primum in villa publica actus 4, 22
—— equitum 5, 7. 29, 37
—— Idibus Decembribus habitus 44, 16
—— Senatorius 136, 44
C. Centenius, Proprætor 22, 8
M. Centenius cognomento Penula, inſignis inter primipili centuriones 25, 19 ejus clades ibid.
Centunculi mulorum 7, 14
Centuriæ tres equitum a Romulo conſcriptæ 1, 13
—— vocantur ad ſuffragium 10, 21. 31, 7
—— dicunt Conſulem 10, 11. 13. 24, 9. 28, 38
—— prærogativæ 10, 22
Centuriæ primus haſtatus 42, 34
—— primus princeps ibid.
Centuriis explere, quid? 37, 47
Centuriata Comitia vid. Comitia.
Centuriati libertini 10, 21
Centurio primus Primipilus appellatus 7, 41. vid. & 8, 8 ubi acies Romana deſcribitur. vid. & 25, 19. 34, 46
—— primus princeps 25, 14
Centurionis vox pro omine accepta 5, 55
Centuriones & Duplicarii, quare ſecuri percuſſi 2, 59
Centurionibus quantum diviſerint triumphantes Imperatores 34, 46. 52. 36, 40
Cephalœdium capiunt Romam 18, 39
Cephalus, princeps Epirotarum 45, 26 interficitur ibid.
Cephallenia Inſula 37, 13. 50, 38, 9. 28
Cephalleniæ fretum 37, 13. 50. 38, 9. 28
Ceræ ducena millia pondo Romanis dare coguntur Corſi 42, 7
Ceraunii montes 14, 37
Cercina Inſula 22, 31. 33, 48 occupatur a Salluſtio 115, 17
Cercinium opp. captum & incenſum 31, 41
Cercurus in claſſe 33, 19
Cerdiciates populi ſe dedunt Romanis 32, 30
Cerdubellus prodit Romanis Caſtulonem Urbem 28, 20
Cerealia ludos Dictator & Magiſter Equitum ex Senatuſconſulto faciunt 30, 39
Ceres 2, 41
Cereris ſacrum anniverſarium quæ occaſione intermiſſum 22, 56
—— ædes 28, 11
—— templum ingreſſi duo juvenes Acarnenſes, imprudentes religionis, interficiuntur 13, 14. 40, 2
—— Ennenſis antiquiſſimum ſimulacrum 59, 22. 27
—— Sacerdos a Velia arceſſitur Romam 70, 2

Cereri peculium ſactat Sp. Caſſii Coſ. pater 2, 41
—— Matri inſtitutum jejunium ob prodigia 36, 37
—— ſignum æneum ex mulſtaticio argento poſitum 33, 25
Cerrinus Jubellius. *vid.* Jubellius.
Cerrima, prævalida urbs Celtiberiæ, deditur Romanis 40, 47
Certimenſium Legatorum ſitis ridicula 40, 47
Certis fluvius 28, 23
Cerva, Dianæ ſacra 10, 27
Cervi objecti viæ intercludendæ 44, 11
Ceſtroſphendonæ deſcriptio 42, 65
P. Cethegus, Marianæ factionis, a Senatu hoſtis judicatur 77, 27
Cetrata cohors 31, 36. 33, 4. 8. 35, 30. 42. 51
Cetrati, Peltaſtæ vocati *ibid.*
Chæream perſecutus Apelles 40, 55
Chæronea, Plutarchi patria, defenditur contra Mithridatis copias 82, 10
Chalcaſpides, milites 44, 40
Chalcis Euboica 8, 22. 27, 30. 28, 5 ab Chalcide Euboica originem trahunt Cumani 8, 22
Chalcidis ſitus 28, 7
Chalcidem occupant Romani, & diremptam relinquunt 31, 23 eam tentat fruſtra Thoas, Ætolorum princeps 35, 37 diruitur 52, 10
Chalcidenſes colloquuntur cum Ætolis 35, 38. 46 portas aperiunt Antiocho 51 & Conſuli M. Acilio Glabrioni 36, 21 queruntur de injuriis ſibi inlatis 43, 9
Chalciœcon, templum Minervæ æreum 34, 36
Chaldæi pelluntur Roma 54, 30 eorum vanitas 80, 27
Chaldæi, qui & Calybes, ſubiguntur a Lucullo 97, 46
Chaonia 32, 5
Characitani ſtratagemate Sertorii expugnati 91, 13
Chariclitus, præfectus Rhodiorum claſſis 37, 23
Charilaus princeps civitatis Palæpolis, tradit urbem Publilio Philoni Imperatori Rom. 8, 25
Charopus princeps Epirotarum, certiorem facit P. Villium Coſ. quos ſaltus inſediſſet Philippus 32, 6. 11 Paſtorem ad Quinctium Coſ. mittit, qui ei viam oſtendat *ibid.*
Chauci populi deſcripti 137, 8
Chaucorum ſedes 104, 13
Chaus, amnis 38, 14
Chelidonium promontorium 33, 41
Cherroneſus urbs libera, ſe dedit Mithridati 63, 49
Cherſoneſus 31, 16. 41
Cheruſci debellantur a Druſo 140, 2
Chimarus, miles Perſei 44, 24
Chius, oppidum, quo omnes ex Italia miſſæ onerariæ naves curſum dirigebant *ibid.* 37, 27
Chii mittunt legatos ad dirimendum bellum Philippum inter & Ætolos 27, 30 donantur agro 38, 39 Chiorum muri a Zenobio occupantur 82, 39 duobus talentorum millibus mulctantur 43 eorumdem calamitas 44 ab Heracleotis nonnihil ſublevatur 45
Cia 31, 15
Ciani 31, 31. 33, 30
Cibyra, oppidum 38, 14
Cibyratæ populi 45, 25
Cicatrices adverſo corpore exceptæ, decoræ 2, 23. 6, 2
C. Cicereius, Prætor, vincit Corſos 41, 33. 42, 7 ædem Junoni Monetæ vovet *ibid.* in Sardiniam proficiſcitur *ibid.* de Corſis triumphat 21 Legatus ad Gentium Illyriorum Regem 26. *vid.* & 45, 17.
Q. Cicereius ſcriba Scipionis 41, 26
M. T. Cicero naſcitur 66, 37. *vid.* Tullius 13, 42
Q. Ciceronis, patris & filii, fatum 120, 79
Cilices maritimi 38, 18
Cilicia 33, 19 Ciliciæ imponitur vectigal a P. Servilio 93, 2
Cilices latrociniis maria tenent infeſta 68, 1 contra eos mittitur M. Antonius Prætor. *ibid.* vincuntur *ibid.*
Cilices piratæ 90, 32
Cilnium genus præpotens, invidia divitiarum pellitur armis 10, 3
C. Cilnius Mæcenas, princeps ordinis Equeſtris, lege judiciaria a Druſo lata recuſat ingredi curiam 71, 21 ab Octavio ad plebem in Officium continendam, Romam mittitur 128, 50 omnia adminiſtrat Romæ 130, 31 inſequitur fugientes Antonianos 133, 9 princeps amicorum C. Octavii 21 diſſuadet Octavio, ne Rempublicam reddat 134, 29 cum Auguſto in Galliam proficiſcitur 136, 49 ejus libertas in admo,

vendo Cæſare 140, 22 teſtamentum Mæcenatis 24
Cimbis, locus non procul a Gadibus 28, 37
Cimber quidam ad occidendum Marium miſſus, majeſtate ejus perterritus, abjecto gladio fugit 77, 39
Cimbri gens ex variis nationibus collecta 63, 19. 20 eorum expeditiones 22 iis agros petentibus negat Coſ. Junius Silanus 65, 16 vincunt Junium 17 eorum crudele votum, 67, 2 fuſo exercitu Rom. capiunt Legatum *ibid.* duos exercitus Rom. delent 5 funduntur a Celtiberis 61 per Noricos in Italiam irrumpunt 68, 2. 14, 45 ad Atheſin veniunt 46 per præcipitia devolvuntur 47 fluminum tranſeundorum ratio apud Cimbros 49 eorum vigor deliciis Italiæ reſolvitur 52 decipiuntur 54 legatos ad Marium mittunt 56 eorum acies, & armatura 61. 62 incredibilis ſtrages 64 uxores legatos mittunt ad Marium 65, 66 quæ ſibi necem conſciſcunt 71
Cimbrorum ſedes 104, 14
Cimetra urbs capta 10, 15
Ciminiam ſilvam penetrat exercitus Romanus 9, 36
Cimmeriorum mentio antiquiſſima apud Homerum 63, 19 ab Alyatte canum auxilio, Aſia ejiciuntur *ibid.* ad Cimbricam Cherſoneſum conſiſtunt *ibid.*
Cincibilus Gallorum Rex, legatos mittit Romam queſtum de crudelitate C. Caſſii Coſ. 43, 7
Cincinnatus. *vid.* T. Quintius Cincin.
Q. Cincinnatus Tribunus Mil. conſulari poteſtate 4, 49
Cincius diligens monimentorum auctor 7, 3
L. Cincius Alimentus captus ab Annibale 21, 38 Quid de Annibalis in Italiam adventu ſcripſerit *ibid.*
L. Cincius Alimentus Prætor 26, 23 ei Cannenſes milites dati 28 in annum prorogatur imperium 27, 7 Legatus 29
M. Cincius Alimentus Tribunus plebis, ad Scipionem mittitur 29, 20
M. Cincius, Præfectus Piſis, de Ligurum conjuratione ad Senatum ſcribit 34, 56
Cinctus Gabinus 5, 46. 8, 9
Cineas præſtanti ſapientia vir, colloquitur cum Pyrrho 12, 17 ejus oratio 13, 16 mittitur a Pyrrho Romam 30 ejus calliditas 31 urbe exire cogitur 33
Cingetorix impetrat imperium in Trevirorum civitatem 167, 7
Cingilia opp. Veſtinorum capitur a Romanis 8, 29
Cingulum oppidum, deditur Cæſari 109, 57
L. Cinna. *vid.* Cornelius.
H. Cinnæ mirum ſomnium 116, 109
Cinnenſium ferocia 56, 7
Circe Dea, a qua oriundus Octavius Mamilius Tuſculanus 1, 49
Circei 1, 56. 2, 39 colonos Romanos inde expellit M. Coriolanus, & Volſcis tradit *ibid.* *vide* & 27, 9. 29, 15 de Circeis, quod pecuniam militeſque Romanis negarant, Senatuſconſultum *ibid.*
Circejenſes moliuntur defectionem 6, 12, 21
C. Circeius dedicat ædem in monte Albano 45, 15
Circenſe ludicrum 44, 9
Circenſium ludorum magnificentia 44, 18
Circus Apollinaris 3, 63
—— Flaminius 3, 54. 27, 21 in eo ara Neptuni 28, 11
—— Maritimus apud Hernicos 9, 42
—— Maximus, a Tarquinio Priſco ædificatus 1, 35 foros in eo facit Tarquinius ſuperbus 57, in eo factus fornix de manubiis 33, 27 ſigna in eo, cum columnis, quibus ſuperſtabant, evertit atrox tempeſtas 40, 2
prope Circum ædes Veneris 10, 31
in Circo carceres quando primum ſtatuti 8, 20 in eo ludi per quatriduum facti 30, 27 Circo inundato ludi Apollinares extra portam Collinam parati 30, 38
Cirra 42, 15
Cirtha Numidiæ metropolis, capto Rege Syphace, ſe dedit Maſiniſſæ 29, 32. 30, 12 eum Maſiniſſæ donat Scipio 44 ab Jugurtha oppugnatur 64, 3. 4. 114, 14
M. Cispius, Tribunus plebis, Ciceronem revocare ſtudens repellitur a Clodianis 104, 46
Ciſtophori nummi 37, 46. 39, 7
Cios, Prætor Mamertinorum, vincitur ab Hierone 16, 16
Citheronis ſaltus 31, 26

Citium, Macedoniæ oppidum 42, 51
Civica corona. *vid.* Corona.
Civis ſcriptus quivis devoveri poteſt 8, 10
Cives novi cenſi 8, 17
—— Romani qua occaſione in ſervitutem venditi 14, 27
Civium Romanorum varia diſtinctio 1, 43 numerus tempore Servii Tullii 44
Civiles jus in penetralibus Pontificum repoſitum, C. Flavius Cn. filius, Scriba, evulgat 9, 46
Civismarus regulus Gallorum, cadit in prælio 24, 42
Civitas in duas partes diſcedit 9, 46
—— libera, & Rex, natura inter ſe inimica 37, 54
Civitatis forma mutatur, a Conſulibus ad Decemviros tranſlato imperio 3, 33
—— liberæ jura omnibus æqua 4, 15
Cius, urbs, funditus everſa 32, 33
Clamor in prælio 8, 16. 38. 25, 21. 41
Clamoris alacritas ac conformitas in prælio, index fere exitus felicis aut infelicis 4, 37. 40, 28
Clampetia in Bruttiis capitur a Romanis 29, 38. 30, 19
Clarigatio 8, 14
Claſſico milites ad concionem convocati 7, 36. 8, 7. 32
Claſſis Achæorum 35, 26
—— Attali 32, 16
—— Græcorum, ad Italiæ littora adpulſa, capit Thurias urbem 10, 2
—— Nabidis 35, 26
—— Punica 18, 1. 21, 22 plus nocet ſuis quam prodeſt 18, 54 quaſſatur tempeſtate 23, 34 vaſtat Sardiniam 27, 6 vincitur a Romana 29 & 28, 4 traiicit in Africam 29, 25
—— Rhodiorum 32, 16
—— Romanorum 9, 38. 17, 2. 18, 1 augetur 22, 37. 24, 11 populatur Africam 27, 5. 29 vincit claſſem Punicam 28, 4 vaſtat agrum Corinthium 27, 31 die quadrageſimo quinto, quam ex ſilvis materia detracta erat, paratur 28, 45 cuſtodit Siciliæ & Sardiniæ oram 30, 2 commeatum ex Sardinia in Africam vehens, capitur a Carthaginienſibus 24 geſta in Græcia & contra Perſeum 31, 44. 42, 27. Claſſis nova luſtratur, nec ideo minus perit tempeſtate 128, 45. 46
Claſſium a Servio Tullio inſtituta diſtinctio 1, 43. 4, 4
Claſtidium vicus, proditur Pœnis 21, 48 fuit horreum Pœnis *ibid.* ſe dedit Romanis 32, 30 inceditur 31
Claudiæ Appii filiæ, dies dicta 19, 40 contra eam Tribunorum oratio 41 damnatur 48
Claudia Quinta Matrona, ab Sacerdotibus Idæam Matrem accipit 29, 14 ejus pudicitia *ibid.*
Claudia gens omnis, cur, & quando ſordidata 6, 20 adſertrix patriciatus 6, 41 ejus nobilitas 19, 41 & in plebem iniuriæ 46
Claudia tribus ab App. Claudio appellata 2, 16
Claudiana Caſtra 22, 22. 23, 31. 39. 48, 25, 22
Claudius hiſtoricus 8, 19. 9, 5 Annales Acilianos ex Græco in Latinum vertit 25, 39. 33, 10
Claudius Nero 24, 17 Prætor 25, 22
Claudius Druſus Nero privignus Auguſti naſcitur 128, 4 munus gladiatorium edit 136, 48 Prætor Urbanus 49 bellum cum Rhætis & Vindelicis conficit 54, 55 coërcet Gallorum conſilia 137, 4 ſuſpectos in poteſtatem redigit 5 ejus expeditio Germanica 7 Prætor Urbanus 9 domat Uſipetes & Tenchteros *ibid.* vincit Germanos 11 Transrhenanas gentes ad obſequium cogit 139, 1 Conſul 140, 1 ejus mortem præcedunt prodigia *ibid.* Cheruſcos & Sicambros debellat 2 a ſpectro mors ei denunciatur 3 de genere mortis eius variæ opiniones 4 eius Funus 7 virtutes 9 opera 10
App. Claudius, magna clientium comitatus manu, ab Regillo Romam tranſfugit 2, 16 iis datur civitas, & trans Anienem ager *ibid.* Claudius fit Senator *ibid.* Conſul 21 favet Patribus, unde tumultus 27 abit magiſtratu *ibid.* ejus ſententia de Dictatore creando ſine provocatione 29. 30
App. Claudius, Conſul, infeſtus plebi 2, 56 certat cum Lætorio Trib. Pl. de magiſtratibus plebeiis tributis comitiis creandis *ibid.* mittitur in Volſcos 58 vocat Tribunos Pl. Volerones *ibid.* ejus exercitus mavult vinci quam vincere 59 in exercitum animadvertit *ibid.* ei dies dicitur 61 moritur *ibid.*
App. Claudius creatur Decemvir 3, 33 ejus ambitio 34 violentia 36 libido 44 crudelitas, unde foro pellitur 49 ei

Digitized by Google

dies dicitur 56 ducitur in carcerem 57 ſibi necem conſciſcit 58

App. Claudius, filius Decemviri, Præfectus urbis 4, 36.

Ap. Claudius, Cenſor ſolus, viam munit, & aquam in Urbem ducit 9, 29 eo auctore Potitia gens ſacris Herculis expellitur & exſtinguitur *ibid.* Conſul 42 Interrex 10, 11 ambitioſe petit conſulatum 15 creatur Coſ. *ibid.* male rem gerit 18 in medio pugnæ diſcrimine templum vovet Bellone 19 vincit Samnites & Tuſcos *ibid.* Prætor 22 occidit quatuor millia & quingentos Peruſinorum 31 cognominatus Cæcus, creatur Dictator 11, 24 ſenex pacem cum Pyrrho diſſuadet 13, 31 ejus oratio 32

Ap. Claudius, Conſul 15, 8 ejus res geſtæ *ibid.* triumphat 9 Caudex in magiſtratu nominatur 18 Rheglum venit 16; 30 ejus ſtratagema 33 fugat Hieronem 35 caſtra Pœnorum oppugnat & vincit 36. 37 ejus periculum *ibid.*

Ap. Claudius, Prætor 24, 6. Romam ad petendum Conſulatum mittitur a Marcello 39 Conſul 25, 3. 22 obſidet Capuam 26, 1 vulneratur 6 moritur ſub deditionem Capuæ 26, 16

Ap. Claudius Coſ. primus Carthaginienſibus bellum intulit 31, 1

Ap. Claudius Trib. mil. 32, 35 Legatus 36 ad præſidium Lariſſæ mittitur 34, 50. 36, 10 ejus arte ab obſidione Lariſſæ deterretur Antiochus *ibid.* princeps legationis in Græciam 39, 33

Ap. Claudius, Legatus ad Theſſalos quorum diſcordias ſopit 42, 5

App. Claudius bellum infert Salaſſis 53, 6 eos vincit 7 iniuſſu Senatus & populi triumphat 8

App. Claudii ſuperſtitio & mors 111, 43

App. Claudius Cento, Ædilis curulis 40, 59 Prætor 41, 22 cædit Celtiberos 31 ovans ingreditur urbem 33 Legatus ad res repetendas in Macedoniam miſſus, redit 42, 25

Ap. Claudius Craſſus, Tribunus Mil. conſ. pot 4, 35 imbutus ab juventa certaminibus plebeiis 5, 1. 2 defendit hibernacula ad Vejos 3 ejus de præda Vejorum ſententia 20 Dictator 7, 6 Coſ. 24 moritur 25

Ap. Claudius Hoſtilius, Coſ. tutatur accolas Illyrici 43, 11 cæditur ab Uſcanenſibus 12

Ap. Claudius Nero, Prætor, ſortitur Hiſpaniam ulteriorem 33, 42. 43 Legatus 37, 55

App. Claudius Pulcher, Tribunus militum de legione tertia 22, 53 Prætor 23 24 ſortitur Siciliam 30

App. Claudius Pulcher, Prætor, ſortitur Hiſpaniam ulteriorem 33, 42. 43, Legatus 37, 55 Coſ. 39, 23 cædit Ingaunos Ligures 32

Ap. Claudius Pulcher, Coſ. 53, 5 Salaſſis infert bellum, eoſque vincit 6. 7 injuſſu Senatus populique triumphat 8 Cenſor luſtrum condit 56, 19 ejus exercitum in poteſtatem redigit Cinna 79, 7

Ap. Claudius, Tribunus militum, intromittit Marium in Urbem 80, 4 Coſ. 89, 35 victis Thracibus moritur 91, 22

App. Claudius Legatus ad Tigranem 98, 5 quoſdam a Tigrane alienat 6 ejus Mithridatem repoſcentis oratio ad Tigranem 8

Ap. Claudius Ap. F. Pulcher, Coſ. 105, 62 majeſtatis reus, abſolvitur, & Cenſor creatur 108, 44 ſevera ejus cenſura 109, 19 ſuperſtitio Claudii & mors 111, 43

C. Claudius, Trib. Mil. mittitur in Siciliam 16, 24 cum eo diſceptant Pœni 25 rediens in Siciliam repellitur 26

C. Claudius, flamen Dialis 26, 23 quod exta perperam dederat, abiit flaminio *ibid.* Conſul 27, 34 Cenſor 29, 3. 37

C. Claudius, Prætor 40, 37 Legatus in Macedoniam 45, 17 Augur moritur 44

C. Claudius Canina, Coſ. 11, 29 ſecundum Coſ. 14, 38 de Lucanis Samnitibus & Bruttiis triumphat 39

C. Claudius Appii F. Cento Interrex 22, 34. 35 Dictator, abit magiſtratu 25, 2 cum viginti longis navibus & militum copiis mittitur Athenas, obſeſſas a Macedonibus 31, 14

C. Claudius Cicero, Tribunus plebis, Romilio Coſ. diem dicit 3, 31

C. Claudius Hortator, Magiſter Eq. quod Augures eum vitio creatum dixerint, abdicat ſe magiſtratu 8, 15

C. Claudius C. F. Marcellus, Coſ. ſpernit oblatam a Cæſare pecuniam 109, 2 contendit cum Curione 21 Pompeio bellum mandat contra Cæſarem 25 dux Pompejanæ claſſis 111, 2

C. Claudius M. F. M. N. Marcellus, Coſ. 109, 29

C. Claudius Nero, Prætor, ab Sueſſula

ex Clau-

ex Claudianis caſtris e citus 25, 2. 22 mittitur in Hiſpaniam 26, 17 perſequitur Aſdrubalem *ibid.* Legatus 27, 14 Conſul 36 Annibalem prope Venuſiam adſequitur 42 relicto Annibale ad Aſdrubalem properat 43 ad milites orationem habet 45 devicto Aſdrubale ad Annibalem revertitur 50 caput Aſdrubalis ante ſtationes hoſtium proiici jubet 51 ad Annibalem mittit, qui expromerent quæ acta eſſent *ibid.* redit ad urbem 28, 9 equo triumphat ſine militibus *ibid.* Legatus ad Ptolemæum mittitur 31, 2

C. Claudius Nero, Prætor 40, 18

C. Claudius Ap. F. Pulcher, Augur in Q. Fabii Maximi locum lectus 33, 44

C. Claudius App. F. Pulcher, Ædilis curulis, inſignes ludos facit 69, 44 Prætor, Haleſinis Siculis leges ſcribit 70, 25 Coſ. 39

C. Claudius Pulcher, Conſul, in Iſtriam præceps diſcedit 41, 12. 14 exercitum offendit, & Romam redit *ibid.* redux obſidet Neſartium & capit 15 Iſtriam pacat *ibid.* Legiones in Ligures tranſducit 16 vincit Ligures *ibid.* triumphat 17 ei in annum prorogatum imperium 18 recipit Mutinam a Liguribus 20 creatur Cenſor 43, 16

C. Claudius Regillenſis, Dictator, quod Augures eum vitio creatum dixerint, abdicat ſe magiſtratu 8, 15

L. Claudius Aſellus, Prætor 41, 26

M. Claudius, Appii Claudii Decemviri cliens 3, 44 aſſertor Virginiæ 46 abit exſulatum *ibid.*

M. Claudius, Legatus 35, 8 Prætor 38, 42 ejus juſſu, qui pulſarant Legatos Carthaginienſes, avehuntur Carthaginem *ibid.*

M. Claudius, Tribunus plebis 43, 16

M. Claudius Glycia, ejuſque ſupplicium 20, 11. 12

M. Claudius Marcellus creatur Conſul 8, 18 Dictator 23 iterum Coſ. 11, 24 tertium Coſ. 24, 9 *vid.* M. Marcellus.

M. Claudius Marcellus, Prætor 22, 35 ab Oſtia milites Romam mittit 57

M. Claudius Marcellus, Tribunus plebis 29, 20

M. Claudius Marcellus Ædilis curulis 31, 50 creatur Prætor 32, 7 Conſul 33, 24 triumphat de Inſubribus & Comenſibus 37 Pontifex 42 Legatus 47 Cenſor 37, 58 Pontifex moritur 41, 17

M. Claudius Marcellus creatur Prætor 38 35 Cenſor 36 Conſul 39, 45 ei ſe dedunt Galli Tranſalpini 54 molitur bellum Iſtricum 55

M. Claudius Marcellinus, creatur Prætor 39, 23

M. Claudius Marcellus, Prætor 43, 13 Decemvir moritur 44, 18

M. Claudius Marcellus creatur Conſul 45, 44

M. Claudius M. F. M. N. Marcellus, Coſ. 47, 24 Coſ. iterum, ad Senatum refert de Carthaginienſibus 48, 2 Ocilin accipit in fidem 4 Cordubam ædificat 6

M. Claudii Marcelli, Coſ. actiones contra Cæſarem 108, 11 30 adimit Novocomenſibus civitatem 31 ei reditum concedit Cæſar 115, 32 ſed a Magio, familiari ſuo, occiditur *ibid.* de Marcello Bruti teſtimonium 33

M. Claudius M. F. Marcellus Æſerninus Coſ. 136, 7

P. Claudius, Præfectus ſociûm 27, 41

P. Claudius, Tribunus militum de legione ſecunda, cadit in prælio cum Boiis 33, 36

P. Claudius Galba, Ædilis curulis 38, 35

P. Claudius Pulcher, frater Ap. Claudii Conſulis, creatur Coſ. 39, 32

P. Claudius Pulcher creatur Prætor 38, 35 Triumvir 40, 29

Q. Claudius Flamen Prætor creatur 27, 21 Proprætor 43

Ti. Claudius Aſellus pugnat cum Jubellio 23, 46. 47 Tribunus Militum 27, 41 Prætor creatur 28, 10 Ædilis plebejus 29, 11

T. Claudius Nero creatur Prætor 29, 11

Ti. Conſul 30, 26 Senatu convocato de provinciis refert 27 privatus, claſſem tempeſtate vexatam, reducit Romam 39

Ti. Claudius Nero, Prætor 41, 2 paludatus Piſas in provinciam proficiſcitur 9 ei prorogatur imperium 18 legatus in Aſiam 42, 19 Prætor iterum 45, 14

Ti. Claudius Nero, Prætorius & Pontifex, capta Peruſia, ſervos vocare ad pileum conatur 126, 33 adventu Octavii fugit ad Sex. Pompeium in Siciliam *ibid.* dein ad Antonium *ibid.*

T. Claudius ſecundum Conſulatum init 140, 24 ſenatu extra pomœrium habito 25 ſtatuit e medio ſe abducere 30

Clauſula, fluvius 44, 31
Clauſus. *vid.* Atta Clauſ.
Claves portarum urbis & arcis a Præfecto Romano repoſcunt fruſtra Ennenſes 24, 37
Clavibus portarum Arretii amiſſis, Romani novas omnibus portis imponunt 27, 24
Clavus fixus dextro lateri ædis Jovis Opt. Max. *7, 3* *vid.* & 8, 18 index numeri annorum Volſiniis fuit *ibid.* clavi figendi ſolenne peſtilentiæ ſedandæ a Coſſ. ad Dictaroies translatum *ibid.* *vid.* & *9*, 28 clavi figendi cauſſa Dictator dictus L. Manlius, *ibid.* & Cn. Quintilius 8, 18 & P. Cornelius Rufinus 14, 26
Clavorum in præcipitiis ſcandendis uſus 28, 20
Clavi lati *vid.* Lati clavi.
Clazomeniis immunitas conceſſa 38, 39
Cleo Gordiocomenſis occupat Callydium caſtellum Phrygiæ 127, 15
Cleomedon, Legatus Philippi 32, 21
Cleomenes primus tyrannus Lacedæmone 34, 26
Cleon dux fugitivorum, Agrigentinum vaſtat 56, 39 copias cum Euno conjungit 40 vincit Hypſæum Prætorem Rom. *ibid.*
Cleonæ oppidum 33. 14. 15. 34, 25
Cleonæum agrum depopulantur copiæ Philippi 33, 14
Cleonymus, Dux Lacedæmoniorum, claſſe Græcorum appellitur ad Italiæ littora, & Thurias urbem capit 10, 2. Patavinos agros diripit *ibid.* cæditur a Patavinis *ibid.* eum in regnum Spartæ reducere conatur Pyrrhus 14, 41
Cleopatra, uxor Alexandri, Epiri Regis 8, 24
Cleopatra, *Ægypti* Rgeina, donatur a Romanis palla picta cum anticulo purpureo 27, 4 Legatos Romam mittir, queſtum de Antiocho 44, 19 & gratulatum victoriam de Perſeo 45, 13
Cleoparra Seleucum filium interficit 60, 54 Grypo venenatum poculum offert 62, 35 a quo jubetur prior bibere 36 Grypus eam necare gravatur 63, 37 Grypi conjux, Cleopatræ ſoror eam interfici jubet 38 mortem ejus ulciſcitur Cyzicenus 39
Cleopatra venit ad Cæſarem 112, 32 eum forma ſua capit & verbis 33. 34 ſe tradit in manus Cæſaris 36 ad conſpectum ſororis ſuæ iraſcitur Ptolemæus 37 Cæſar omnia conciliat 38
deliciatur cum Cæſare 113, 1
ejus effigiem juxta Veneris Genitricis ſimulacrum ponit Cæſar 115, 19 accitu Cæſaris Cleopatra Romam venit 35
favet Dolabellæ 121, 15
ab M. Antonio arceſſita, miro faſtu accedit 126, 6. 7 convivio excipit Antonium 8 oſtendit ſe faviſſe partibus Cæſaris 9 Cleopatræ forma & veneres 10 quodlibet impetrat ab Antonio 11 *vid.* & 129, 48
cum Antonio Epheſum pergit 132, 1 ei indicitur bellum 11 in adventum C. Octavii ludit 28 in Ægyptum revertendum putat 33
victo ad Actium Antonio fugit 133, 1–4 Cleopatræ aſtus, crudelitas, rapinæ 28 fugam in alium Orbem tentat 29 legatos mittit ad Octavium 35 eam aſtu petit Octavius 36 illa ſecum omnia pretioſa crematuram minatur 38 comprehenditur 52 ejus cum Octavio colloquium 55 artes ejus 56 commentarium theſaurorum tradit Octavio 57 parentat Antonio 58 poſt magnifice epulata, feſtinata morte decedit 59. 60 ejus elogium 61
Cleopatra ex Ægypria Regina Antonio genita, in matrimonium datur Jubæ 133, 63
Cleoptolemi Chalcidenſis filiam ducit Antiochus 36, 11
Clitæ 44, 11
Clitore, in Arcadia, datum Legatis Romanis conſilium 39, 35
Clivus Capitolinus, quando primum ſilice ſtratus 41, 32
Clivus Publicius 27, 37 ad ſolum exuritur 30, 26
Cloaca maxima, a Tarquinio Superbo extructa 1, 56
Cloacæ veteres cur primum per publicum ductæ 5, 55
Cloacina ad tabernas, loci nomen Romæ 3, 48
Clodius Licinius rerum Romanarum Scriptor 29, 22
P. Clodii vitia 19, 17 pugna cum Adherbale 19, 19 pugnavit contra auſpicia 21 ejus judicium 30
P. Clodius, App. F. ſuccenſet Lucullo 98, 98 ejus ſeditioſi ſuſurri 99 capitur a

Digitized by Google

piratis 103 ſine pretio dimittitur *ibid.* ejus in ſacro Bonæ Deæ facinus 103, 24 accuſatur 30 ejus facinora 31 abſolvitur 32 & *ſeqq.* ambit Tribunatum 61 ei Q. Metellus obſiſtit 62 traducitur ad plebem 106 adoptatur a Fonteio *ibid.* deſignatur Tribunus 107 ejus perniciosæ leges 109 Cicero ei reſiſtit 110 Clodius evertit Ciceronem dolo 111 ejus artibus Cato in Cyprum proficiſcitur 118. 119 cum Catone jurgium 120 Clodius in Pompejum inſurgit 124 hinc in urbe prælia 126

Ædilis curulis 104, 48. 55 legem, de Cypro in provinciæ formam redigenda fert 65 impugnat acta Catonis 70 Milonem de vi poſtulat 80 exagitat Pompeium 81 abutitur Haruſpicum reſponſis contra Ciceronem 84 unde inter eos diſſenſio 87

interficitur a Milone 107, 20 in Curia Hoſtilia crematur 21

Sex. Clodius, auctor inferendi in Curiam cadaveris P. Clodii, damnatur 107, 43

Clœlia Virgo, una ex obſidibus, inter tela hoſtium Tiberim tranat 2, 13 Statua equeſtri donatur *ibid.*

Clœlii ex Albanis principibus in collegium Patrum lecti 1, 30

C. Clœlius Siculus Triumvir creatus ad deducendam coloniam Ardeam 4, 11

Gracchus Clœlius Æquorum dux, in Lavicanum agrum, inde in Tuſculanum populabundus venit 3, 25 male habet Rom. legatos *ibid.* a Dictatore L. Quintio Cincinnato vincitur & capitur 28

P. Clœlius Tribunus Mil. conſulari poteſtate 6, 31

Q. Clœlius Coſ. 2, 21

Q. Clœlius Siculus Cenſor factus 6, 31

Clondicus, regulus Gallorum, depopulatur Thraciam 44, 26. 27

A. Cluentius a rebellantibus Pelignis Prætor creatur 72, 9

L. Cluentius, Sociorum dux, cæditur a Sulla 75, 3. 14 pugnando cadit 16

Cluiliæ foſſæ 1, 23. 2, 39

Æq. Cluilius dux Volſcorum, Ardeam obſidet 4, 9 vincitur a Rom. 10

C. Cluilius Albæ imperitat 1, 22 ejus res geſtæ *ibid.* & 23 moritur 23

Clupea Urbs fit Romanorum 18, 11. 34. *vid.* & 27, 29. 29, 32

C. Cluſinas, a Cæſare dimittitur cum ignominia 114, 27

Cluſini a Gallis oppugnati, Legatos a Romanis ad Gallos impetrant 5, 35 Cluſinorum cum Gallis prælium 36 cæduntur a Romanis 10, 30 abietem in fabricandas naves, & frumenti magnum numerum pollicentur Scipioni 28, 45

Cluſium Italiæ opp. 2, 9. 26. 5, 33

Cluvia urbs, capta a Samnitibus, recipitur a Romanis 9, 31

Cluviæ & Oppiæ bona & libertas reſtituuntur 26, 34

C. Cluvius, Legatus 44, 40

C. Cluvius Saxula, creatur Prætor 41, 22 Prætor iterum 33

Sp. Cluvius, creatur Prætor 42, 9

Clypea inaurata in faſtigio ædis Jovis ab Ædilibus poſita 35, 10. *vid.* & 35, 41 ærata duodecim ab Ædilibus curulibus poſita ex pecunia, qua frumentarios ob annonam compreſſam damnarunt 38, 35

Clypeus Marcius 25, 39

—— argenteus centum triginta octo pondo cum imagine Barcini Aſdrubalis captus *ibid.*

Clypeis Romanis uſi Latini, ſed ſtipendiarii facti, ſcuta pro Clypeis fecere *ibid.*

—— uſi Macedones 9, 19

Clyſthenes Lesbius conjurat adverſus Mithridatem 82, 48

Clytus, Prætor Acarnanum, deficit a Romanis 36, 11

Cnidus, civitas 37, 16

Cobulatus, amnis 38, 15

L. Cocceii Nervæ pulcerrimum factum 127, 20 colloquium cum Cæſare 21 in quo Antonii cauſſam defendit 22 postremo ex morte Fulviæ ſpem reconciliationis oſtendit 23

M. Cocceius Nerva, Coſ. 128, 35

Hor. Cocles. *vid.* Horatius Cocl.

Codrio, oppidum munitum, deditur Romanis 31, 27

Cœla, ſic dictus Euboicus ſinus 31, 47

Cœle fauces 32, 4

Cœle-Syria 33, 19. 45, 11. 42, 29

Cœletæ, Thraciæ populi 38, 40

Cœlia uxor C. Marcii, ſterilitatis cauſſa dimiſſa 77, 2

Cœli a gens 11, 30

Cœlius ſcriptor antiquus 21, 38. 22, 31. 23, 6. 26, 11. 29, 27 de morte M. Marcelli

varist 29, 27
C. Cœlius Tribunus pl. ob turpem cum Tigurinis paſtionem diem dicit C. Popillio 65, 58
C. Cœlius Caldus, Coſ. 70, 27. 28
Cœlius Mons additur Urbi Romæ 1, 30 eam ſedem Tullus regiæ capit *ibid.* datur Albanis 33
Cogentiacus, Bituiti filus, educatur Romæ 61, 48
Cohors armata ſexcentorum hominum 28, 45
—— Alaris 10, 41
—— Cetrata 31, 36. 33, 36
—— Cremonenſis 44, 40
—— Cumanæ cohortes 2, 14
—— Exſulum Romanorum 1, 19
—— Firmana 44, 40
—— Lucana 10, 33
—— Marrucina 44, 40
—— Marſorum 33, 36
—— Peligna 25, 14. 44, 40
—— Placentina 41, 5
—— Seniorum 10, 21
—— Subſidiaria 9, 27
—— Sueſſana 10, 33
—— Veſtina 44, 40
Cohors puerorum Regiorum apud Macedonas tranſit ad Romanos 45, 6
Cohortes quadringenariæ 7, 7. 10, 40
Cohortibus, quæ ſigna amiſerant, hordeum datum 27, 13
Colcas regulus duodetriginta oppidorum Hiſpaniæ ulterioris 28, 13. 33, 21 cum eo decem & ſeptem oppida conſurgunt adverſus Romanos *ibid.*
Colendenſes, oppido eorum recepto, cum uxoribus & liberis vendit T. Didius 70, 31
Collatia capta 1, 37 formula deditionis *ibid.*
C. Tarq. Collatinus, primus Coſ. Romæ 2, 2 abdicat ſe Conſulatu *ibid.*
L. Tarquin. Collatinus, Egregii filius, cum Sexto Tarquinio de uxoribus contendit 1, 57 uxor Collatini Lucretia *ibid.* *vid.* Lucretia, a Præfecto urbis, poſt exactos Tarquinios, Coſ. creatur 60
Collegium ad Ludos Capitolinos conditum 5, 50. 52
Collegium Pontificum 30, 2 editi a collegio Pontificum Dii quibus ſacrificaretur *ibid.*
Collis Quirinalis, in quo ædem Fortunæ Primigeniæ dedicat Q. Marcius Ralla 34, 53
Collina porta 1, 51. 2, 11. 3, 51. 7, 11. 8, 15. 22, 57. 26. 10. ad Collinam portam Virgines Veſtales, ſtupri compertæ, vivæ defoſſæ 22, 57
Colonia Adria 5, 33. 11, 22. 27, 10.
—— Æſernia 16, 48. 27, 10
—— Alba Longa 1, 3. *vid.* & 10, 1. 27, 9
—— Antium 8, 14. 36, 3
—— Anxur 8, 21
—— Aquæ Sextiæ 61, 3
—— Aquileia 39, 55
—— Ardea 4, 11
—— Ariminum 27, 10
—— Auguſtodunum 136, 53
——Colonia Beneventum 27, 10
—— Bononia 37, 57
—— Brunduſium 27, 10
—— in Bruttios 34, 53
—— Buxentum 34, 45. 39, 23
—— Cales 8, 16. 27, 9
—— Carſeoli 10, 3. 13. 27, 9
—— Carteia 43, 3
—— Caſilinum 117, 32
—— Caſinum 9, 28
—— Caſtrum 11, 22. 16, 48
—— Caſtrum novum 36, 3
—— Circei 1, 56. 6, 21. 27, 9
—— Cora 2, 16. 27, 9
—— Coſa 14, 39. 27, 10
—— Cremona 37 46
—— Croton 34, 45
—— Eporedia 69, 20
—— Fabrateria 60, 31
—— Fidenæ 4, 17
—— Firmum 16, 48. 27, 10
—— Fregellæ 8, 22. 9, 12. 19, 48. 27, 10
—— Fregenæ 36, 3
—— Gemella 136, 58
—— Graviſcæ 40, 29
—— Heraclea Tarentinorum 8, 24
—— Interamna 9, 28. 27, 9
—— Julia Romulenſis 115, 63
—— Lavici 4, 47
—— Liternum 34, 45
—— Lugdunum 119, 46
—— Luceria 9, 26. 27, 10
—— Luna 41, 17
—— Minervium 60, 31
—— Minturnæ 10, 21. 36, 3
—— Mutina 39, 55
—— Narbo Marcius 62, 7
—— Narnia 10, 10. 27, 9
—— Nepete 6, 21. 27, 9

Colonia Norba 2, 54. 7, 42. 27, 10
—— Oſtia 36, 3
—— Pæſtum 14, 39
—— Parma 39, 55
—— Piſaurum 39, 44
—— Placentia 27, 10. 37, 46
—— Pometia 2, 16
—— Pontiæ 9, 28. 27, 10
—— Potentia 39, 44
—— Puteoli 34, 45
—— Pyrgi 36, 3
—— Rauraca 119, 47
—— Salernum 34, 45
—— Saticulum 27, 10
—— Satricum 6, 16. 7, 27
—— Saturnia 39, 55
—— Scylacium 60, 72
—— Sena 11, 22
—— Setia 6, 30. 7, 42. 27, 9
—— Signia 1, 56. 8, 3. 27, 10
—— Sinveſſa 10, 21. 3, 6 3
—— Sipontum 34, 45
—— Sora 10, 1
—— Spoletium 20, 2. 27, 10
—— Sueſſa 9, 28. 27, 9
—— Sutrium 27, 9
—— Tarentum 60, 72
—— Tarracina 36, 3
—— Tempſa 34, 45
—— Velitræ 2, 31. 34, 6, 21. 8, 3
—— Venuſia 11, 17. 27, 19
—— Vibo 35, 40
—— Vitellia 5, 29
—— Volæ 4, 49
—— Vulturnum 34, 45
Cloniæ Latinæ duodecim abnuunt dare milites 29, 15 & totidem Romanæ 27, 9
Coloniæ multæ ſuis originibus exitioſæ 60, 74
Coloniarum nomina, quæ ſua omnia in poteſtate populi Romani eſſe dixerunt 27, 10
Colonias in ſingulas miſſæ familiæ tricenæ 32, 29
Coloni maritimi, ſacroſanctam vacationem habentes, coguntur dare milites 27, 38 & ipſi coacti in claſſem 36, 3
Colophon oppidum, oppugnatur ab Antiocho 37, 26 ejus ſitus *ibid.*
Colophonis, qui in Notio habitabant, immunitas conceſſa 37, 26. 38, 39
Coloſſus Rhodi collapſus 20, 47
Coloſſus Apollinis a Lucullo ponitur in Capitolio 97, 17
Columen, loci nomen 3, 23
Columna aurea ſolida 24, 3
Columna roſtrata in Capitolio, bello Punico priore poſita ab M. Fulvio Coſ. ad imum fulmine diſcuſſa 42, 20
Golumnæ Herculis 21, 43, 23, 5
Columnæ politæ albo 40, 51
Combolomarus, regulus Gallorum Trocmorum 38, 19
Combulteria urbs ad Pœnos deficit 23, 39 capitur a Romanis *ibid.*
Come Macra oppidum 32, 13
Comenſis ager 33, 36
Cominium, a Carvilio captum, 10, 39. 40. 43 diripitur & incenditur a militibus 44 obſidetur a Q. Fabio 11, 15 expugnatur a Poſtumio 17. *vid.* & 25, 14
Cominius, præfectus turmæ equitum 41, 3 ejus audacia *ibid.*
Cominius Ceritus 25, 14
L. Cominius Trib. Mil. 8, 30. eius res geſtæ *ibid.*
Poſt Cominius Coſ. 2, 18. 33
Comiſſandi mos a convivio 40, 9
Comitia Ædilium & Tribunorum plebis tantum 6, 35
—— Centuriata, quibus creari primi Conſules 1, 60. 2, 2. 8 &c. Leges XI. Tabularum perlatæ 3, 34 Tribunique militares creati 5, 52
—— Cenſoribus creandis 7, 22. 8, 16
—— conſularia 2, 64. 5, 30. 7, 21. 9, 44. 10, 11. 15. 47. 24, 8. 43 iis non vult intereſſe plebs 2, 64 prohibentur a Tribunis plebis 4, 25 habita ante diem XII Kalendas Martias 38, 42. 42, 28
Comitia Curiata 5, 52
—— Curioni Maximo creando 27, 7
—— Decemviris in trinundinum creandis 3, 33
—— militaria 25, 37
—— Pontifici Max. creando 25, 5
—— Prætoria 10, 22. 22, 35. 24, 9. 25, 7. 26, 23. 27, 35
—— Quæſtoria 4, 54
—— Tribunicia 4, 44 Tribunis conſulari poteſtate creandis 4, 6. 5, 9. 14. 26. 6, 30
—— Tributa, quibus plebeii magiſtratus confirmati 2, 56. 58
—— indicta in ante diem tertium Nonas Sextiles 41, 20
—— menſe Januario habita 43, 13
—— ante diem quintum Kalendas Septembres *ibid.*
—— diverſa ratione facta 5, 1

—— habita in Campo Martio 31, 7
Comitiorum cauſſa Dictator creatus 25, 2
—— primo comitiorum die Prætores pronunciant Jovem, Apollinemque & Herculem 32, 25
Comitium 6, 15. 34, 45 Comitium tectum eo anno, ex quo Annibal in Italiam venit 27, 36
Comius Atrebas in Britanniam fugit 108, 18 venit in fidem Cæſaris 28 pactus, ne veniret in conſpectum cujuſdam Romani 29
Commentarius Eumenis de apparatibus belli 42, 6
Commentarii Numæ Pompilii editi 1, 32
—— Pontificum 4, 3
—— Servii Tullii 1, 60
Compedes Græciæ, quænam urbes? 32, 37
Compitalia per adulationem C. Manlii comparata 100, 2
Complega, oppidum Hiſpaniæ 41, 3
Compſa, urbs in Samnio, vi capitur a Romanis 23, 1. 24, 20
Compſanus ager, in quo Jovis Vicilini templum 24, 44
Compulteria in Samnio capitur a Romanis 24, 20
Comum, oppidum, capitur a Rom. 33, 36
Conciliabula Romæ interdicta 39, 15
Concilium Acarnanum 33, 16
—— Achæorum 28, 7. 32, 20
—— Ætolorum 31, 29. 33, 3
—— Apocletorum ſanctius 30, 16. 36, 28
—— Arcadum 32, 5
—— Bœotorum 33, 2
—— Etruſcorum 5, 17
—— Latinorum populorum 72, 5. 8, 4
—— Magnetum 35, 31
—— Panætolicum 35, 32
—— Pylaicum 31, 32
—— Theſſalorum 36, 8. 42, 38
Concilia abolentur per omnem Græciam 52, 20
Concio apud Græcos quomodo habita 12, 9 *vid.* & 33, 28
Conciones ſeditioſæ Tribunorum Plebis 4, 3. 44
Concordiæ ædes in arce 22, 33. 26, 23 in area Vulcani dedicata 9, 46
—— ara 24, 22. 39, 56. 40, 19
Condylon caſtellum inexpugnabile 44, 6
Congii olei in vicos ſingulos dati 25, 2
Conjuratio de Regibus revocandis 2, 3. 4
—— in Hieronymum Siculorum Regem. *vide* Hieronymus.
—— Catilinæ 102, 35
—— in Cæſarem 116, 43
Conjurationes *vid.* 26, 25. 101, 20 & *ſeqq.*
Connobas ductor prædonum, permittit ſe Fabio Coſ. 54, 10
Connubii neceſſitas 1, 9 de Patrum & plebis connubio Lex 4, 1. 3, 4 & de connubio gentium 4, 6. *vid.* Lex.
Connubia Latinis populis & commercia ademta 8, 14
—— extra fines ſuos interdicta Macedonibus 45, 29
Conſcripti Patres unde dicti? 2, 1
Conſentia urbs, capitur ab Alexandro Epirotenſi 8, 24 ab Annibale in deditionem accipitur 23, 30. *vid.* & 29, 38. 30, 19
Conſentini populi in Bruttiis redeunt in fidem Romanorum 25, 1
Conſentinus ager, quem depopulantur Romani 28, 11
C. Conſidio filio Catonis, Cæſar parcit 114, 60
Q. Conſidius, Trib. pl. auctor legis Agrariæ, diem dicit T. Menenio Coſ. 2, 52
Q. Conſidii gravitas 103, 95
Conſualia quem in finem a Romulo inſtituta? 1, 9
Conſul, inviſus plebis Magiſtratus 5, 29
—— ſolus Dictatorem dicere poteſt 4, 31
—— ſolus ad Dictatorem venit ſine lictoribus 22, 11
—— ab urbe proficiſcitur paludatus cum lictoribus 31, 13. 36, 3. 41, 22
—— in capitolio ludos Jovi Opt. Max. vovet, præeunte verba Pontifice Maximo 41, 28
—— ex patriciis tantum unus creatur 39, 32
—— de plebe, primus, L. Sextius 6, 42
—— lapidibus petitur 103, 59
—— unius diei 116, 11
—— fit nuper proſcriptus 132, 23
Conſulares leges 2, 56
Conſulatum ex quæſtura petere, non patiuntur Tribuni plebis 32, 7
Conſulatus initus Idibus Decembribus 4, 37
—— Calendis Martii 38, 47
—— ineundi tempus mutatum ob Hiſpana bella 47, 36
—— primus e Junia domo ortus 2, 5
—— priſtina poſſeſſio redit ad patres, 7, 24
Conſule invito Senatus arma parat 58, 51. &c.

Digitized by Google

de Conſule plebejo creando diſcordiæ 4, 1. 3. 6, 36. 37. 7, 18. 21
Conſulem alterum ex Latinis, alterum ex Romanis creari petunt Latini 8, 5
Conſules primi Romæ creati 1, 60
—— jura & inſignia regiæ poteſtatis tenuere 2, 1
—— inviſi plebi creantur, & abeunt Magiſtratu 2, 27
—— ſublato Decemviratu reſtituuntur 3, 54. &c.
—— a Tribunis coguntur Senatui dicto audientes 24, 26
—— Magiſtratu ſe abdicare juſſi 5, 31. 8, 3. 20, 51. 46, 28
—— prætextati 7, 1
—— patritii 7, 17. 18. 28
—— Rom. paludamentis detractis prope ſeminudi ſub jugum miſſi 9, 5. 6
—— ſortiuntur, uter Cenſoribus creandis comitium haberet 24, 10
—— majoribus hoſtiis litant 31, 5. 32, 1. 39, 22
—— plebeii creati 35, 24
—— ver ſacrum faciunt 33, 44
—— vota nuncupant in Capitolio, antequam in provinciam proficiſcerentur 41, 32
Conſules ante L. Poſthumium Albinum nulla in re oneri ſociis autq; ſumtui fuerunt 42, 1
Conſules edixere, quotiens in ſenatum vocaſſent, uti ſenatores ad portam Capenam convenirent 23, 32
—— de æde Mercurii dedicanda diſceptant 2, 27
Conſuli ſuffecto morienti, alium ſufficere religio eſt 98, 67
Conſulibus non parent populi 2, 28
—— Veteribus datum imperium proconſulare 10, 16
a Conſulibus ad Decemviros imperium transfertur 3, 33
Conſulis major auctoritas quam Prætoris 19, 66
—— aut Imperatoris eſt dedicare templum 9, 46
Conſulum reficiendorum jus 27, 6
—— comitia haberi, non Trib. militum legem promulgant Trib. plebis 6, 35
Contenebra, oppidum Etruſcum, vi captum a Romanis 6, 4. *vid* & 40, 33
Contrebia capta a Q. Metello Proconſule 53, 33
Conviviorum luxus 46, 36
Copaïs, palus 33, 29
Copillus, Tectoſagorum regulus vivus capitur a Sulla 67, 48
C. Coponius, dux claſſis Rhodiæ 111, 2 exponit tribus Romanorum doctiſſimis vaticinium remigis Rhodii 112, 4
Coquus, viliſſimum antiquis mancipium quando primum Romæ in pretio eſſe cœperit 39, 6
Cora colonia, negat Conſulibus pecuniam & milites 26, 8. 27, 9
Coraceſium oppidum ab Antiocho oppugnatur 33, 20
Coranus ager 8, 19
Corax, mons altiſſimus inter Callipolin & Naupactum 36, 30. 37, 4
Corbio oppidum in Sueſſetanis, capitur a Coriolano 2, 39. 3, 66 a Terentio expugnatur 39, 42
Corbis & Orſua, patrueles fratres de principatu civitatis ferro certant 28, 21
Corcyra, urbs 26, 24. 31, 18. 22, 44, 32, 6. 36, 42. 40, 42. 42, 37
Corcyræi oppugnantur a Pyrrho 12, 14 condunt Apolloniam 15, 12 ſe permittunt Romanis 19, 27
Cordubam Marcellus, ædificat 48, 6
Corfinium, Pelignorum maxima urbs Italica appellatur 71, 44 caput ſociorum rebellantium conſtituta *ibid.* ejus reipublicæ ordinatio 45 Socii deſerunt Corfinium, & conſilii publici ſedem ſtatuunt Æſerniam 76, 2
Corinthus in Achaia 27, 31. 31, 22 oppugnatur 32, 23 redditur Achæis 33, 34. *vid.* & 34, 50,
Corinthi exſcidium ſecutum eſt cladem Carthaginis 51, 56 funditus diruitur Corinthus a Mummio 52, 16 ejus inſtauratio 116, 23
Corinthi Arx & Iſthmus 45, 28
Corinthiacus Sinus 26, 26. 28, 7
Corinthii condunt Apolloniam 15, 12
Corinthius ager vaſtatur a claſſe Romana 27, 31
Coriolos oppidum obſident & capiunt Romani 2, 33 adimuntur a M. Coriolano Romanis 3, 39
M. Coriolanus, hoſtis tribuniciæ poteſtatis 2, 34 favet in turbis de annona, Patribus *ibid.* ei dies dictus 35 damnatus abſens in Volſcos exulatum abit *ibid.* benigne excipitur a Volſcis *ibid.* ejus adverſus Rom. odium, & dolus 36. 37 Imperator Volſcorum legitur

Digitized by Google

39 Circejos profectus colonos inde Rom. expellit *ibid.* alia Romanis oppida adimit *ibid.* populatur agrum Rom. ſervatis agris patriciorum *ibid.* ad eum legatio virorum *ibid.* alia legatio mulierum, quæ ejus animum flectunt 2, 40 moritur *ibid.*

Cormaſa, urbs 38, 15

Cornelia tribus 38, 36 familia 38, 55 gens 45, 41

Cornelia epoto medicamento, quod marito fecerat, interit 8, 18

Cornelia nupta Graccho 38, 57

Cornelia Gracchorum mater, filium impellit ad legem agrariam vindicandam 58, 9 ſervat M. Octavium 60, 43 mira ejus poſt filiorum cædem conſtantia 61 39 & dictum de locis ubi filii cecide. rant 40

Cornelius Tribunus Mil. conſulari poteſtate 6, 1 iterum 11

A. Cornelius Quæſtor cur diem dixerit M. Volſcio 3, 24

A. Cornelius Pontifex 4, 27

A. Cornelius Tribunus Mil. conſulari pot. 6, 36 iterum 6, 42. Conſul 8, 17 primus arma Samnio intulit 10, 31

A. Cornelius, Proprætor 37, 4

A. Cornelius Arvina Dictator creatur 8, 38 ejus ad Magiſtrum Equitum Q. Fabium adhortatio *ibid.* prælio vincit Samnites *ibid.* & 39 triumphat *ibid.*

A. Cornelius Arvina, Fecialis, Sp. Poſtumium, & T. Veturium, Coſſ. ſponſores pacis Caudinæ, dat Samnitibus 9, 10

A. Cornelius Coſſus Tribunus militum, occidit in prœlio Lartem Tolumnium, Vejentium regem 4, 19 ex agro Vejentano ingentem defert prædam ad urbem *ibid.* Spolia opima quando ceperit? 20 Coſ. creatur 30 Tribunus militum conſulari poteſtate 31 Dictator 6, 11 adverſus Volſcos proficiſcitur 12 eius oratio ad milites *ibid.* vincit Volſcos 13 M. Manlium ſeditionem molientem, in carcerem mittit 16 triumphat *ibid.*

A. Cornelius Coſſus Magiſter Equit. 7, 19 iterum 26 creatur, Coſ. 28 in Samnium proficiſcitur 32 ejus periculum 34 vincit Samnites 36 triumphat 38 Conſul ſecundum 11, 20

A. Cornelius Mammula Proprætor 23, 21 vovet Ver ſacrum 33, 44 Prætor creatur 35, 24

C. Cornelius Tribunus Mil. conſulari pot. 6, 5

Cn. Cornelius Conſul 15, 4 ejus res geſtæ *ibid* triumphat de Sarſinatibus *ibid.* Cenſor, luſtrum condit 16, 39

Cn. Cornelius Quæſtor, præeſt exercitui Sempronianο 25, 19 æquo Marte pugnat cum Annibale *ibid.*

C. Cornelius Ædilis curulis 31, 50

C. Cornelius a Senatu legatus mittitur ad Antiochum 33, 39

C. Cornelius, Augur, moritur 39, 45

C. Cornelius, Augur, Patavii videt pugnam Pharſalicam 111, 72

C. Cornelius, Trib. plebis majeſtatis reus, a Cicerone defenditur 102, 15

Cn. Cornelius Blaſio, creatur Prætor 34, 42

Cn. Cornelius L. F. Cn. N. Blaſio Cenſor 15, 17 Conſul 17, 28

C. Cornelius Cethegus vovet Junoni Soſpitæ ædem 30, 30 Proconſul, vincit Hiſpanos 31, 49 abſens creatur Ædilis curulis 50 magno apparatu facit ludos Romanos 32, 7 creatur Conſul 27 proficiſcitur in Galliam 32, 29 vincit Inſubres *ibid.* obſidione liberat Placentinos & Cremonenſes 33, 23 triumphat, multaque ſigna militaria & Gallica ſpolia captivis carpentis tranſvehit *ibid.* Amilcar ante ejus currum traductus *ibid.* Legatus mittitur in Africam 34, 62 luſtrum condit Cenſor 35, 9

C. Cornelius Cinna, ſocius conjurationis contra Cæſarem 116, 42

Cn. Cornelius Coſſus, Tribunus Mil. conſulari poteſtate 4, 49 Conſul. 54 iterum Trib Mil. conſ. pot. 58. 61. 5, 10 Capenatem agrum vaſtat 5, 12

Cn. Cornelius Dolabella Rex ſacrorum inauguratur 27, 36 moritur 40, 42

Cn. Cornelius Dolabella, Ædilis curulis, pugilum & funambulorum ſpectacula introducit in ſcenam 46, 5 Coſ. 47, 1

Cn. Cornelius Dolabella Coſ. 89, 14

Cn. Cornelii Galli ruina 135, 5 a ſuis adulatoribus procurata 6

Cn. Cornelius Hiſpalus, Quæſtor, claſſem exurit Carthaginienſium 49, 15 urbe pellit Iovis Sabazii cultores & Chaldæos 54, 30

C. Cornelius Lentulus Pontifex Max. moritur 25, 2

Cn. Cor-

Cn. Cornelius Lentulus, Ædilis curulis 29, 11 creatur Prætor 38 Coſ. 30, 40. ambit Africam provinciam *ibid.* eo Conſule pax poſtremo cum Carthaginienſibus facta 44 ei Proconſuli imperium in Hiſpania eſſe plebs jubet 31, 50 creatur Triumvir 32, 2 ex Senatuſconſulto ovat, 33, 27 Legatus in Aſiam 37, 55

Cn. Cornelius Lentulus, Coſ. 51, 39 iterum Coſ. 70, 15

Cn. Cornelius Lentulus Clodianus, Coſ. ingenti clade vincitur a Spartaco, Fugitivorum duce 96, 1. 3 Cenſor, quatuor & ſexaginta Senatu movet 98, 28 *vid.* & 103, 42

Cn. Cornelius P. F. Lentulus Marcellinus Coſ. habiturus Comitia impeditur a C. Catone 104, 77. 105, 2. 3 ejus cum Pompeio certamen 6

Cn. Cornelius L. F. Lentulus, Coſ. 136, 36

Cn. Cornelius Cn. F. Lentulus Augur Conſul creatur 136, 59

Cn. Cornelius Merenda, creatur Prætor 34, 42

Cn. Cornelius Merula, Legatus 37, 55

Cn. Cornelius L. F. Cn. N. Scipio Aſina Coſ. 17, 2 ei cura fabricandæ claſſis mandata *ibid.* capitur ab hoſtibus 4

Cn. Cornelius Scipio cum claſſe & exercitu adverſus Aſdrubalem mittitur in Hiſpaniam 21, 60 vincit & capit Hannonem *ibid.* vaſtat Ilergetes 61 cum tertia parte veteris exercitus, Celtiberis adjunctis, cum Aſdrubale Barcino bellum gerit 25, 32 eum deſerunt Celtiberi 33 recedit 35 Tumulum occupat 36 eum aggrediuntur Pœni *ibid.* occiditur, ejuſque exercitus cæditur *ibid.* de ejus morte variæ auctorum ſententiæ *ibid.* ex ejus morte luctus Romæ & in Hiſpania *ibid.*

C. Cornelius Scipio creatur Prætor 40, 44. 41, 12

Cn. Cornelius Scipio Pontifex in locum Galbæ ſuffectus 32, 7

Cn. Cornelius Scipio Hiſpalus, creatur Conſul 41, 18 ex monte Albano rediens concidit 20 moritur Cumis *ibid.*

C. Cornelius Sulla, creatur Prætor 41, 22

F. Cornelius Sulla, Dictatoris filius; ludos in honorem patris edit 103, 64

L. Cornelius Proconſul 32, 26

L. Cornelius Balbus, Hiſpanæ originis, Conſul ſufficitur Domitio 127, 31 moriens populo Rom. quinos vicenos denarios viritim legat *ibid.* ejus triumphus de Garamantibus 136, 35 non natus Romæ primus triumphat 36

L. Cornelius Caudinus, Ædilis curulis 27, 21

L. Cornelius L. F. Cinna Coſ. 60, 3 exſecrationibus ſe adſtringit, nihil facturum contra Sullam 77, 47

Conſul creatus novis rebus ſtudet 78, 29 ejus in Sullam criminationes 30

per vim ſeditioſas leges fert 79, 1 unde tumultus, quo Cinnani vincuntur 2. 3 ad Cinnam tranſit Sertorius 6 Cinnæ abrogatur Conſulatus 5 ejus oratio Capuæ habita 6 Ap. Claudii exercitum in poteſtatem redigit, Urbique bellum infert 7. & ſeqq. Latini, aliique populi excitantur ab eo 21 & ſeqq. deliberat an Marium recipiat 28 eum recipit 45 oppugnat Urbem 46 in poteſtatem redigit Ariminum 47

in Urbem intromiſſus repellitur 80, 4 inſidiis petit Cn. Pompeium *ibid.* ſub ipſis mœnibus caſtra ponit 22 Cinna & Marius in Urbem venire rogantur 24 ejus deliberatio 28 multos inſignes viros occidi jubet 39-45 ſe & Marium Coſſ. renunciat 46

ſe tertium Coſ. facit 82, 60 ejus impotens tyrannis multos principum virorum ad Sullam ſe recipere cogit *ibid.* ſe parat adverſus Sullam 12 ſe quartum Conſulem reficit 13, a centurione occiditur 15

L. Cornelius Cinna Prætor, invehitur in Cæſarem 116, 64 ejus periculum 68

L. Cornelius Dolabella, Duumvir navalis 40, 42

L. Cornelius Dolabella proſpere cum Luſitanis pugnat 69, 48 de iis triumphat 70, 3

L. Cornelius Lentulus Coſ. Samnitibus, ſi qua ſe moverent, oppoſitus 8, 22 dicit comitiorum cauſſa, dictatorem in caſtris 23 in Lucaniam irruit 14, 27 triumphat, ſed triumphus ejus obſcurior Curii Coſ. 35

L. Cornelius Lentulus Pontifex Max. populum conſulendum cenſet de Vere ſacro 22, 10 Decemvir ſacrorum creatur 25, 2 Prætor 41 Legatus 27, 14

L. Cornelius Lentulus, Ædilis curulis abſens creatur, abſens gerit honorem 29, 11

Digitized by Google

L. Cornelius Lentulus, Proconſul, ex Hiſpania redux, petit triumphum 31, 20 ex Senatuſconſulto ovans urbem ingreditur *ibid.* creatur Conſul 49
L. Cornelius Lentulus, Decemvir ſacrorum, moritur 42, 10
L. Cornelius Lentulus Lupus, Ædilis Curulis, ludos Megalenſes agit 46, 18 Cenſor, luſtrum condit 51, 38
L. Cornelius Cn. F. L. N. Lentulus Lupus, Coſ. 47, 22 damnatus repetundarum 27
L. Cornelius P. F. Lentulus, Coſ. ob adventum Cæſaris ex Urbe profugit 109, 29. 55 a Cæſare incolumitatem obtinet 64 cum victo Pompeio fugit in Ciliciam 112, 8 Peluſii in cuſtodia necatur a Ptolemæo 19
L. Cornelius Maluginenſis Coſ. 3, 22 ejus res geſtæ *ibid.*
L. Cornelius Maluginenſis, Cornelii Decemviri frater 3, 40
L. Cornelius Merula, creatur Prætor 32, 7. 26 Triumvir 34, 45 Conſul 54 proficiſcitur in Ligures 56 inducit exercitum in Bojorum agrum 35, 4 eos vincit prælio 5 poſtulat ſupplicationem & triumphum 8
L. Cornelius Scipio Interrex 7, 21 Conſul 13. *vid.* & 10, 11
L. Cornelius Scipio, frater P. Corn. Scipionis, oppugnat opulentiſſimam urbem Oringin 28, 3 eam capit *ibid.* Hannonem & cæteros captivos nobiles ſecum ducit 4 nuncius receptæ Hiſpaniæ Romam a fratre mittitur 17. *vid.* & 30, 38
creatur Prætor 34, 54
Conſul 36, 45
ei Græcia decreta 37, 1 paludatus ab urbe proficiſcitur 4 ei nomina dant ad quinque millia voluntariorum *ibid.* accipit exercitum M' Acilii Glabrionis 7 ei per Macedoniam & Thraciam eunti omnia parat Philippus *ibid.* trajicit Helleſpontum 33 ſacrificat Ilii Minervæ 37 pergit ad Antiochum 38 ejus acies 39 repellit, fundit & fugat Antiochum 43 capit ejus caſtra *ibid.* ei ſe dedunt quædam urbes Aſiæ 45 vult ſe appellari Aſiaticum 58 triumphat 59
rogationi contra Africanum adverſatur 38, 54 in ejus triumpho tantum auri & argenti latum, quantum non decem aliis triumphis 59 damnatur peculatus *ibid.* ejus ſtatua extra portam Capenam 56 jubetur in carcerem duci 58 defenditur a Naſica *ibid.* abſolvitur 60
petit Cenſuram 39, 40 ei ademptus equus 44
L. Cornelius Scipio, Africani filius, creatur Prætor 41, 26
L. Cornelius L. F. Cn. N. Scipio, Coſ. Sardos & Carthaginienſes vincit 17, 12 20 ejus ſtratagema 21 triumphat *ibid.*
L. Cornelius Scipio, Quæſtor, obviam mittitur Pruſiæ 45, 44
L. Cornelius Scipio Coſ. Senatuſconſultum de dimittendis exercitibus facit 84, 9 cum eo de pace colloqui cœpit Sulla 85, 8 ejus exercitus corrumpitur a Sulla 10 cum filio comprehenditur in tabernaculo *ibid.* dimittuntur a Sulla 11 iterum copias comparant *ibid.* vincitur a Pompeio 16 proſcribitur a Sulla 88, 21
L. Cornelius Sulla egregium & numeroſum equitatum in Numidiam adducit 66, 23 ejus in prælio res geſtæ 24, 29 ejus ad Bocchum verba 30, 36 Bocchus tradit Jugurtham Sullæ cum jactura Marii gloriæ 53. 54 diſcordiæ Sullam inter & Marium 55
ejus res ſub Mario geſtæ 67, 48
res contra Cimbros bene geſtæ 68, 55
Prætor centum leonum jugatorum pugnam in Circo dat 70, 35 duces Tigranis & Armenios Cappadocia expellit 50 judicium phyſiognomicum de Sulla 51
Victoria aurea cum imagine Sullæ & Bocchi, a Boccho Romam miſſa cauſſa ſimultatis inter Marium & Sullam 71, 29
cædit fugientes Marſos 73, 61
expugnat & delet Stabias 74, 39
ejus contra Cluentium res geſtæ 75, 3 oratio ad milites 4 militibus, Poſtumium occidentibus, veniam aut ſupplicium proponit 12 eſt victoriæ ejus cauſſa 13 aliæ ejus victoria 16 donatur corona obſidionali 17 recipit Hirpinos 24 diripit Aſculanum 25 ad eum Hirpinorum oratio 26 reſponſum Sullæ 36 ejus ſtratagema 37 vincit Samnites 38 Bovianum capit 39 Coſ. creatur 52. & 76, 5
ei provinciam Aſiam adimit Sulpicius, & Mario decernit 77, 1. 2 ab Italico bello abſtractus accurrit Romam 10 Sullæ oratio 13 ejus milites ad Urbem ducti Tribunos a Mario præmiſſos

Digitized by Google

lapidibus obruunt 15. 16 Marius occidit amicos Sullæ 17 ad Sullam Senatus Legati 18 Sullæ Somnium 19 ad Legatorum orationem fallax reſponſum 20. 23 pugnat in Urbe contra Marium & Sulpicium, eoſque vincit 24 minuit poteſtatem populi 26 Senatum allectis Equitibus replet 27 ordinat Remp. 45 Comitia habet 46 Conſulem L. Cinnam deſignari patitur 47 ejus adverſarii moliuntur res novas 48 & 78, 29. 30 defenſio pro Sulla 33 proficiſcitur in Aſiam 37

eo abſente Cinna & Marius urbem intrant, cædibuſque replent 80, 39–42 ejus uxor effugit periculum 43

in Atticam adverſus Archelaum proficiſcens 81, 1 ad eum deficiunt Thebani 2 vincit copias Mithridatis 4 oppugnat Piræeum 6 ſacros Græciæ theſauros ſpoliat 7 & in ea re facetiis ludit 8 nititur occupare Athenas 10 ejus cum Archelao prælium 14 caſtra ad Eleuſinem movet 15 Athenas circummunit 24 Piræeum acriter oppugnat, reſiſtentibus ſtrenue regiis 25. 26 alia oppugnatio itidem irrita 27 Ariſtio familiares aliquot de pace ad Sullam mittit 29 Sullæ reſponſum 43 expugnat Athenas, ſed exoratus Urbi parcit 44. 46 oppidanis libertatem concedit 47 expugnat & Piræeum 51. 52

quod in Bœotiam contendat, a multis reprehenditur 82, 1 ejus prudentia 2 ad eum venit Hortenſius 3 intra vallum ſuos continet 5 eoſque ad poſcendam pugnam adigit 6 ejus ſtratagema 8 ſequitur Archelaum 9 aciem inſtruit 11 equites Archelai repellit 13 ſuis laborantibus ſuccurrit, & egregia victoria potitur 15. 16 Elatenſes remunerat, & Thebanos punit 19 profectus Athenas, Ariſtionem, ejuſque ſatellites punit 21 quod Flacco Conſuli bellum Mithridaticum decretum fuerat, Sulla in Theſſaliam ducit 25 pugnat ad Orchomenum 28 ejus ſtratagema & ſtrenuum factum 29. 30 egregie vincit, foſſaque circumdat hoſtes 31. 32 oppugnat capitque caſtra Archelai 33. 34 diſpenſat præmia 35 Mithridates Archelaum tractare de pace jubet cum Sulla 50 Sullæ reſponſum 52 Archelaum ad proditionem illicit, illo abnuente 53. 54 iraſcitur Archelao 55 pacis inter utrumque conditiones 56

vincit Thraces 83, 9 plures claros viros ad eum fugere cogit ſævitia Cinnæ & Carbonis Coſſ. *ibid.* litteras mittit ad Senatum 10 adverſus eum ſe parant Conſules 12 comiter tractat Archelaum morbo apud ſe decumbentem 17 Mithridatis Legatis aſpere reſpondet 18 ab Archelao placatur 19 ad colloquium Mithridatis pergit 20 occurſus Sullæ & Regis 21 Sullæ reſponſum ad Mithridatis accuſationem 22. 23 adverſus Fimbriam movet 30 ei percuſſorem ſubornat Fimbria 33 Sulla Ilium inſtaurat 36 militarem diſciplinam corrumpit 37 Aſiaticos principes graviter increpat 38 iiſque mulctam imponit 41 navigat Athenas 43 tentatur dolore pedum 46

ejus mandata ad Senatum, & conditiones propoſitæ 84, 1. 2 Carbonianorum erga Sullam iniquitas 3 Senatus ei bellum decernit, ejuſque acta accuſantur 4–10 ad eum Satyrus adducitur 12 ſuos jurejurando adſtringit 29 ejus ad milites oratio 30

L. Corn. Sulla in Italiam trajicit 85, 1 ad eum Metellus venit cum copiis *ibid.* Legati Sullæ a Norbano violantur 2 Sulla vincit Norbanum 3. de pace cœpit colloqui cum Scipione 8 ab eo corrumpitur exercitus Scipionis 10 ad eum venit Pompejus 17 Nobilitas ad Sullam venit 22

ejus fiducia 86, 4

in Volſcis Setiam capit 87, 1 eum provocat Marius *ibid.* & 2 vincit Marium 3 obſidet Præneſte 8 Romam venit 11 ejus oratio *ibid.* contra Carbonem movet 17 prælio ancipiti dimicat 18

impedit Damaſippum liberaturum Præneſte 88, 3 Romam accurrit militi & fortunæ confiſus 7–11 prælium committit 12 ejus periculum 13 & poſt ancipitem pugnam victoria 14 poſt victoriam mutat mores 15 ejus immanis crudelitas 16 etiam in deditos 17 vox ejus truculentiſſima 18 proſcriptio Sullana, & ingens etiam per Italiam ab eo cæſorum numerus 21–23 Felicis cognomen aſſumit 32 venit Præneſte 33 ibique ad millia duodecim deditorum interficit 34 civitates integras mulctat & punit 35 de eo inter-

ficiendo cogitat Cato puer 36
creatur Dictator perpetuus 69, 8 leges multas fert aut refert 9 minuit tribuniciam poteſtatem 11 ſupplet Senatum *ibid.* proſcriptorum liberis jus honorum petendorum aufert 12 Q. Lucretium occidi jubet 13 atrox ejus fabula 14 triumphat de Mithridate *ibid* triumphi huius pompa 15 revocat Pompeium ex Africa 22 ſecundum Coſ. creatur 24 honoris cauſſa Pompeio occurrit 26. 27 Sulla privatus ex Dictatore 37 ei conviciatur Cæſar adoleſcens 39. 40 ejus vox de Lepido 42
morbus ejus pedicularis 90, 1 rerum ſuarum Commentariis immoritur 3.4 exſequiæ 5 & pompa funebris 6. Sulla cur voluerit cremari? 8
M. Cornelius Cenſor 5, 31 Tribunus Mil. conſ. pot. 6, 56. 42
M. Cornelius, Prætor, ſeditioſos mitigat milites 26, 21 Proconſul 30, 18 eius res geſtæ *ibid.*
M. Cornelius Cethegus in L. Corn. Lentuli locum Pontifex maximus creatur 25, 2 habet Comitia 5 Prætor 41 Cenſor creatur cum nondum Conſul fuerit 27, 11 luſtrum condit 36 creatur Conſul 29, 11 ei Etruria provincia, cum vetere exercitu obvenit 13 continet Etruriam in officio 36 moritur 33, 42
M. Cornelius C. F. C. N. Cethegus, Legatus 43, 1 Conſul 46, 40 exſiccat paludes Pomptinas 44
M. Cornelius Coſſus Conſul creatur 4, 51
M. Cornelius Maluginenſis Decemvir 3, 35 conſul 4, 21
M. Cornelius Mammula, Legatus 42, 6
M. Cornelius Scipio Maluginenſis, creatur Prætor 41, 18 ſortitur Hiſpaniam ulteriorem 19 notatur 32
P. Cornelius oræ maritimæ præfectus 9, 38 ejus res geſtæ *ibid.*
P. Cornelius Prætor 25, 15. 22 ei delectus mandatur *ibid.* per fora conciliabulaque edicit, ut conquiſitio Volonum fieret *ibid.* Prætor 26, 1
P. Cornelius Arvina Coſ. creatur 9, 42 Cenſor, luſtrum condit 10, 47. *vid.* & 11, 24
P. Cornelius Aſina, Interrex 22, 3 4 In ejus interregno Comitia habita magno certamine Patrum ac plebis *ibid.*
omnes duces exercituſque ex tota Italia ad urbis præſidium revocat 26, 8
P. Cornelius Blaſio, Legatus 43, 7 Quinquevir 45, 13
P. Cornelius Caluſſa Pontifex Maximus creatus, qui ſella curuli non ſedit 25, 5
P. Cornelius Caudinus 26, 48
P. Cornelius Cethegus ludos facit 39, 7 creatur Prætor 32 utramque in urbe juriſdictionem habet 39 Apollini ludos facit *ibid.* creatur Conſul 40, 18 Decemvir 42, 4
P. Cornelius Coſſus Trib. Mil. conſulari poteſtate 4, 49 iterum 56 Dictator 57 vincit Volſcos, caſtellumque ad lacum Fucinum expugnat *ibid.* abdicat ſe Magiſtratu *ibid.* tertium Trib. Mil. conſ. pot. 2, 58. & 5, 24 depopulatur Faliſcum agrum *ibid* & 26
P. Cornelius Dolabella Coſ. contendit ad fines Gallorum Senonum 12, 1. 2 profligat Senones eorumque agrum vaſtat *ibid.* delet nationem Senonum 3 Legatus mittitur ad Pyrrhum captivorum redimendorum cauſſa 14
P. Cornelius Dolabella, Tribunus plebis intercedit Senatuſconſulto de Comitiis 108, 35
a Cæſare præficitur mari Adriatico 110, 7 ejus res male geſtæ in Illyrico 51
Tribunus pl. magnas turbas excitat 113, 28 ab Antonio pellitur foro 37 Dolabellæ ignoſcit Cæſar 39
accedit ad Caſſium & Brutum 116, 65 Coſ. ejuſque cupiditas retinendi Conſulatum 73-78 cum Antonio redit in gratiam 84 tumultuantem plebem acerrimis ſuppliciis reprimit 115 ei provincia Syria datur, bellumque Parthicum mandatur 11. 12
paciſcitur cum Antonio de occupanda dominatione 119, 1 Trebonio ſe amiciſſimum oſtendit 2 mox eum perfide redactum in poteſtatem fœde lacerat & occidit 3. 4 occupat Aſiam *ibid.* hoſtis a Senatu judicatur 5
abſolvitur ab Octavio 120, 3
contra eum ducit Caſſius 121, 11 prælium navale 14 Dolabellæ favet Cleopatra 15 aliud prælium navale, quos res Dolabellæ inclinant 20, 21 ejus exitus 22

Digitized by Google

P. Cornelius Lentulus Prætor 24, 9 Legatus 37

P. Cornelius L. F. L. N. Lentulus, Conſul 46, 29

P. Cornelius Lentulus Coſ. cur Sura appellatus? 96, 38 movetur Senatu 98, 28 triumphat ex Cilicia 108, 44 cum Pompeio victo fugit in Ciliciam 112, 8

P. Cornelius P. F. Lentulus, Coſ. 136, 36

P. Cornelius Maluginenſis Trib. Mil. conſ. pot. 4, 61. 5, 16

P. Cornelius Mammula, Prætor exercitum in Apuanos Ligures inducit 40, 35. 37 eos opprimit, & triumphat 38

P. Cornelius Merenda patricius 22, 35

P. Cornelius Rufinus Dictator vitio creatus abdicat ſe magiſtratu 8, 17 Conſul 11, 20 ingentibus cladibus compulit Samnites ad petendum pacem *ibid.* ſecundum Coſ. 13, 52 vaſtat Lucanos & Bruttios 14, 5 occupat Crotonem *ibid.* licet primum repulſus 6 temeritatem corrigit conſilio *ibid.* ejus ſtratagema 7 clavi figendi cauſſa Dictator dictus 26 cur motus a Cenſoribus Senatu? 33

P. Cornelius Scapula Coſ. creatur 8, 22

P. Cornelius Scipio a Dictatore Camillo Magiſter Equitum dicitur 5, 19 Tribunus Mil. conſulari poteſtate creatur 24 agrum Faliſcum depopulatur *ibid.* Interrex creatur 31

Interrex iterum 6, 1

primus Ædilis curulis 7, 1

Magiſter Equitum 24

Dictator 9, 4

P. Cornelius Cn. F. L. N. Scipio Conſul 21, 6 fruſtra obviam venit Annibali 32 feſtinat ad Padum 39 movet caſtra ad Ticinum amnem *ibid.* ejus ad milites adhortatio 40 vulneratur in pugna equeſtri ad Ticinum 46 recedit ultra Padum 47 eum ſequitur Annibal *ibid.* recedit ad Trebiam 48

claſſe advehitur in Hiſpaniam 22, 22 fratri conjungitur *ibid.*

duas partes exercitus adverſus Magonem ducit 25, 32 lancea trajicitur pugnans 34 ejus mors tam Romæ quam in Hiſpania defleta 36

P. Cornelius P. F. Scipio Tribunus militum de legione ſecunda 22, 53 ad eum admodum adoleſcentem ſumma defertur Imperii *ibid.*

ante annos fit Ædilis curulis 25, 2

Proconſul mittitur in Hiſpaniam 26, 18 oppugnat Carthaginem Novam 42 bene habet obſides Hiſpanos 49 ſponſam Allucii ſervat pudice, ſponſoque reddit 50

res in Hiſpania egregie geſtæ, ob quas Senatus ſupplicationem decernit 27, 7 vincit Aſdrubalem, ejuſque potitur caſtris 19 caſtigat Hiſpanos ſe Regem ſalutantes *ibid.*

adoritur Aſdrubalem Giſconis 28, 2 Carthaginienſes tertio decimo anno poſt bellum initum expellit Hiſpania 16 ad Syphacem cum quinqueremibus duabus trajicit 17 eodem lecto apud Syphacem cum Aſdrubale accumbens cœnat 18 Aſdrubalis de eo judicium *ibid.* fœdus cum Syphace icit *ibid.* munus gladiatorium ex voluntariis hominibus in patris patruique honorem edit 21 gravi morbo implicatur 24 adverſus Mandonium & Indibilem copias ducit 33. 34 Romam redit 38 centum bobus votis in Hiſpania Jovi ſacrificat *ib.* Conſul creatur *ibid.* Africa ei provincia deſtinatur *ibid.* P. Cornelii Scipionis oratio, qua Fabianæ reſpondet 43 inter Scipionem & Tribunos plebis altercatio 45 ejus ludi *ib.* in Siciliam proficiſcitur 46

trecentos juvenes Romanos deligit, quos Siculorum totidem armis & equis ornat 29, 1 Carthaginis exſcidia agitat animo 22 Q. Fab. in Senatu abſens accuſatur 19 rebus, non verbis, oſtendit ſe falſo fuiſſe accuſatum 22 in Africam profecturus Deos precatur 27 populatur Africam, victo equitatu Carthag. 29

Maſiniſſam ampliſſimis donis decorat 30, 15 cum Annibale in colloquium congreditur 29 ad Annibalis orationem reſpondet 31 re infecta redeunt *ibid.* ſuos ad pugnam inſtruit 32 Pœnos adoritur 33 eos vincit 35 Carthaginem petit 36 ad eum Legati Carthaginienſes *ibid.* Conditiones pacis a Scipione dictæ 37 ei prorogatum imperium 41 Romam redit, triumphat & *Africani* cognomen reportat 45

creatur Cenſor 32, 7

Conſul iterum 34, 42 Princeps Senatus lectus 44 Legatus mittitur in Africam 62

Digitized by Google

ejus cum Annibale colloquium 35, 14

ſe Legatum cum fratre in Græciam iturum pollicetur 37, 1 fornicem in Capitolio, ponit 3 eius ad Pruſiam, Bithyniæ regem, litteræ, quibus cum ad conſilia pacis revocat 25 P. Corn. Scipio, quia Salius erat, disjunctus ab exercitu 33 ejus filius apud Antiochum captivus 34 Africani animum tentat Legatus Antiochi 36 reſponſum egregium Africani *ibid.* ejus filium remittit Antiochus 37 reſpondet Legatis Antiochi, iiſque præſcribit conditiones pacis 45

princeps in Senatu tertium legitur 38, 28 accuſatur a Tribunis plebis 50 ſe defendit *ibid.* populum ad Capitolium ducit 51 in Literniam concedit 52 citatus abſens, non adeſt. *ibid*, Gracchi Trib. pl. decretum in gratiam Scipionis *ibid.* Africani laudes 53 mors 54 rogatio contra eum, cui L. Scipio adverſatur, ſed M. Porcius Cato ſuadet *ibid.* de eo obſcura hiſtoria 56 ejus ſtatua extra portam Capenam *ibid.*

quo anno mortuus? 39, 52

P. Cornelius Cn. F. Scipio, adoleſcens, nondum quæſtorius, Romæ judicatur vir bonorum optimus 29, 14 obviam it Matri Deûm cum matronis *ibid.* ad ſupplendum Venuſinis colonorum numerum Triumvir creatur 31, 49 Prætor 34, 24 in Hiſpania multa ſecunda prælia facit 35, 1 Proprætor in diſcrimine prælii cum Luſitanis, ludos vovet Jovi *ibid.* vincit Luſitanos *ibid.* Conſul creatur 24 res divinas facit majoribus hoſtiis 36, 1 ſortitur Italiam provinciam *ibid.* & 2 ludos celebrat 36 proficiſcitur in Boios 37 cedit Boios 38 ſe dedunt Boii *ibid.* Boios agri parte fere dimidia mulctat 39 triumphat de Boiis 40 petit Cenſuram 39, 42

P. Cornelius Scipio, filius Africani, Augur cooptatur in locum Albini 40, 42

P. Cornelius Scipio Africanus eiuſque liberalitas 46, 44

oratione arguit juventutem Romanam militiam detrectantem 48, 15 Avi exemplo operam ſuam offert Reipublicæ 16 eius certamen ſingulare cum Intercatienſi 22 primus in murum adſcendit 23 in caſtra Maſiniſſæ venit 32

eius contra Pœnos virtus & gloria 49, 47

Guluſſam cum equitibus Numidis ad exercitum adducit 50, 19 eius & Phameæ colloquium 20 commeatum expedit exercitui 23 magna cum laude Romam dimittitur 24 Ædilitatem petens, Conſulatui a pleriſque deſtinatur 35 & fruſtra repugnantibus multis Conſul creatur 36

in Africam venit 51, 1 ei corruptus exercitus traditur 5 ejus ad milites concio 6 partem Carthaginis, Megara capit 8 eius opera ad opprimendam Carthaginem 11 incredibili opere portum obſtruit 14 fugam ſuorum ſiſtit 19 Nepherim adgreditur 21 caſtra Pœnorum expugnat 22 Nepherim capit 23 & Carthaginem præter Byrſam 40 Carthaginis excidio inlacrymatur 48 Siculis ornamenta ſua, quæ Carthaginem fuerant tranſlata, reſtituit 50 ejus abſtinentia in tantis manubiis 51 de ſententia decem Legatorum, capta Carthagine res ordinat 55

ejus de Carthagine triumphus 52, 23

ejuſdem legatio in Ægyptum 53, 19 honores a Rege ei habiti 20 Ægyptum perluſtrat 21 peracta legatione Romam redit 22 ſequuntur Regum Nationumque legati gratias agentes 23

ejus facetiæ 54, 7 accuſatur ab Aſello 32

ad bellum Numantinum nec pecunia, nec exercitus novus ei datur 57, 1 luxum & Ignaviam exercitus Hiſpanici corrigit 2 auctoritati conſervandæ ſtudet 5 ordines ſervare cogit milites 6 dictis acutis exprobrat ignaviam 7 ſtativa caute ponit 8 propius accedit ad Numantiam 9 conſultat an præter urbem ducat 10 pugnandum fore docet, idque conditione iniqua 11 agrum hoſtilem vaſtat 13 P. Rutilium ab hoſtibus circumventum ſervat 14 inſidias hoſtium evitat 15 ad eum Jugurtha cum auxiliis Numidis venit 16 eique carus ſtipendia meret C. Marius 17 a Scipione Numantini repelluntur 21 gemina caſtra ad Numantiam ponit 22 cum deſperatis pugnare non vult 23 circumvallare obſeſſos inſtituit 24 foſſam murumque circa Numantiam ponit 26 Durium amnem novo ingenio

Digitized by Google

præcludit 27 ejus inventum ad celeriter ſignificaodam hoſtium eruptionem 28 ejuſdem copiarum diſpoſitio 29 opprimit Lutiam 34 Antiochi legatos audit 35
de Numantinis triumphat 59, 27 ejus gravitas & conſtantia 35 defenſionem poſſeſſorum ſuſcipit 74 murmurante plebe 75 & acriter expoſtulante C. Graccho 76 ejus interitus 78 de eo vox Q. Fabii Maximi 80 itemque Q. Metelli Macedonici *ibid.* de eius morte nulla quæſtio habita 81 ejus opes modicæ 82
P. Corn. Scipio Naſica creatur Triumvir 40, 34 contendit Pythium 44, 35 vincit Macedones *ibid.* eius cum L. Æmilio Paulo colloquium 36
P. Cornelius P. F. Cn. N. Scipio Naſica Coſ abdicat 46, 27. 28 Cenſor 47, 2 Coſ. iterum 24 Pontifex Max. 48, 10 deſtruendi Theatri auctor 27 eius cum Catone de exſcindenda Carthag ne controverſia 49, 4 Quæſtor exurit claſſem Carthaginienſium 15 in Græciam adverſus Andriſtum mittitur 50, 2 iterum Coſ. 55, 12 Tribunis pl. in Carcerem duci jubetur 2 ejus vox memorabilis 3 ei a Curiatio Serapionis cognomen datum *ibid.* petit Mucium Coſ. ut contra Gracchum Remp. ſervet 58, 53 opprimit Tib Gracchum 58 per ſpeciem legationis emittitur 59, 11, 22 Pergami moritur 29
P. Cornelius Scipio Africanus Æmilianus L. Pauli filius Africani nepos 44, 44 ejus in prælio cum Macedonibus res geſtæ *ibid.*
P. Cornelius P. F. P. N. Scipio Coſ. 136, 47
P. Cornelius Siſenna, creatur Prætor 39, 45
P. Coroelius Sulla Prætor creatur 25, 2. 3. 19. 39, 6
P. Cornelius Sulla, Coſ. deſignatus, damnatur lege Calpurnia 101, 21 ejus cum Catilina conjuratio 22
Ser. Cornelius Coſ. 2, 41. 10, 1
Ser. Cornelius, flamen Quirinalis, peſtilentia mortuus 3, 32
Ser. Cornelius Tribunus Mil. conſulari poteſtate 6, 36. 38
Ser. Cornelius Tribunus Militum 29, 2 ejus res geſtæ *ibid.*
Ser. Cornelius Lentulus, Ædilis curulis, inſtaurat ludos Romanos 28, 10 Legatus 42, 37 Prætor 43, 13
Ser. Cornelius Maluginenſis Tribunus Mil. conſulari pot. 5, 36 iterum 6, 6 tertium 8 quartum 22 quintum 27 Magiſter equitum 7, 9
Ser. Cornelius Merenda, cujus opera oppidum Samniticum captum, donatur corona aurea 14, 35. Conſul 37
Ser. Cornelius Sulla, Legatus in Macedooiam 45, 17
Cornicines & Tibicines in centurias diſtributi a Servio 1, 43
Corniculana captiva, qua natus Servius Tullius 4, 3
Corniculum opp. a Tarquinio Priſco captum 1, 38
L. Cornificius Bruto accuſatur apponitur ab Octavio 120, 7 ob ſervatas copias, ei honores tributi 129, 19
L. Cornificius L. F. Coſ. 131, 1
P. Cornificius falſa criminatione onerat Milonem 107, 35
Q. Cornificius, candidatus Conſulatus 102, 32 Quæſtor Cæſaris multas Octavii naves capit 112, 51 ex Africa auxilium mittit Sex. Pompeio 123, 2 occiditur 127, 5
Cornus Sardiniæ caput, a T. Manlio occupatur 23, 40
M. Cornutus, Prætor Urbanus, publicis ſumtibus ſepelit Hirtium & Panſam Coſſ. 119, 26
Corolamus, Regulus Bojorum, cædit Romanos 33, 37
Corona aurea Jovi a Latinis in Capitolium miſſa 2, 22. 3, 57. *vid.* & 4, 20. 32, 27. 36, 35. 43, 8 coronis aureis donati milites 3, 29 7, 10. 37. 38. 10, 44 præferuntur in triumpho 37, 58. 59. 39, 5. 6. 29. 40, 43
—— Civica 6, 20. 10, 46
—— Graminea 7, 37
—— Laurea, geſtata ſacrificantibus 23, 11
—— Muralis 10, 46. 23, 18
Corona Vallaris 10, 46
Corona urbem oppugnare aut capere 7, 27
ſub Corona venire 2, 17. 9, 42. 23, 37
Coronæa, oppidum 33, 29
Coronæi 42, 44 vexant Thebanos 67 a Craſſo Coſ. ſub corona venditi 43, 4
Coronæum agrum depopulantur Romani 36, 20
Coronati quando primum Ludos ſpectaverint? 10, 47. 25, 12
Coronati ad omnia pulvinaria quare ſup-

Digitized by Google

plicarint? 34, 55. 36, 37. 40, 37
Corragum caſtellum capitur 31, 27
Corragus Macedo 38, 13
Corragus, Eumenis præfectus, impetum facit in Cotyis, Odryſarum Regis, fines 42, 67
Correus Dux Bellovacorum, inſidias ſtruit Cæſari 108, 15 ſed in ipſum vertuntur 16 eodem cæſo Bellovaci deditionem faciunt 17
Corribilo, nobilis Regulus Hiſpanus vivus capitur 35, 22
Corſica Inſula 16, 7. 17, 15. 30, 39 Corſicæ deſcriptio & urbes 17, 15 Corſica & Sardinia Pœnis ademtæ 20, 4
Corſi deficiunt 40, 19 cæduntur ab M. Pinario, Prætore 34 dant obſides *ibid.* vincuntur a C. Cicereio, Prætore 42, 7 iis pax data *ibid.* de iis triumphat C. Cicerius 21
Cortona urbs pacem a Romanis petit. 9, 37. *vid.* & 22, 4
Cortuoſa oppidum. Etruſcum vi captum a Rom. 6, 4
Ti. Cornucanius Coſ. vincit Etruſcos, & univerſam gentem obſtringit novo fœdere 13, 12 ſuccurrit Romæ *ibid.* de Vulſinienſibus & Vulcientibus triumphat 35
Corvus in M. Valerii Trib. Mil. in ſingulari certamine cum Gallo pugnantis concedit galea 7, 26
Corvus, machina quædam ad comprehendendas hoſtium naves 17, 6 eorum novitatem admirantur Carthaginienſes 8, *vid.* & 18. 8
Corycus urbs 33, 20 eam evertit P. Servilius 90, 35
Corycus portus 36, 43
Corycum promontorium 37, 12
Corylenus, oppidum 37, 21
Cos ab Accio Navio augure novacula diſciſſa 1, 36
Coſa colonia 14, 39 aucta 33, 24
Coſani, quare a Romanis laudati 27, 10 petunt, ut colonorum numerus cogatur 32, 2 fruſtra *ibid.*
Coſanus portus 22, 11. 30, 39
C. Coſconius Prætor in Japygia Samnites vincit, & complum oppida in deditionem accipit 75, 21 cædit Trebatium, Samnitium ducem 23
M. Coſconius, Tribunus Militum, cadit in prælio cum Magone Pœno 30, 18
M. Coſconius, Prætor, ſortitur Hiſpaniam 56, 20
Coſſinius interficitur a Spartaco 95, 6
Coſſuram capiunt Romani 18, 35
Coſtocus fugit cum Perſeo 44. 42
Cothon inſula rotunda 49, 40 capitur a Lælio 51, 40
Cotiſo Rex affinitatem cum Cæſare pactus 133, 87
C. Cottæ, Conſulis, ad Quirites oratio 92, 22
L. Cotta Tr. pl. turpiter abutitur proſcriptione Tribunatus 47, 35 abſolvitur 54, 36 ultro urbe cedit 71, 40
M. Cotta, Proconſul, Heracleam oppugnat 96, 32 crudeliter & avare ſe gerit 98, 16 Romam reverſus, accuſatur 62. 63
Cotto, nobilis Baſtarna 40, 57
Cotton, urbs oppugnatur 37, 21
Cotys, Seuthæ filius, Odryſarum Rex, favet Perſeo 42, 29. 51. 57 eum liberat Perſeus a Dardanis 43, 5 ejus filius captus a Romanis mittitur Carſeolos in cuſtodiam 45, 42 datis obſidibus recipit filium *ibid.*
Cotyi, Thraciæ Regulo auxilium Pompeio ferenti, munera miſſa 111, 8
Cous, civitas 37, 16
Cranii populi 38, 28
Cranon urbs capitur ab Antiocho 36, 10
Crannonius ager 42, 64
Crantor captivus, libertati reſtituitur a C. Cextio 61, 2
L. Craſſus, C. Carbonis accuſator 61, 76 ejus pudor & juſtitia 77 ejus orationes contrariæ 66, 39 defendit Norbanum 70, 29 ejus luxus 41 murenam mortuam luxit 42
M. Craſſus pœnas ſumit de militibus 96, 41 partem fugitivorum fundit 97, 1 multa hoſtium millia delet 5 Craſſus & Pompeius exercitum dimittere nolunt 33 nominatur inter conjuratos 102, 96. Parthicum bellum cupit 105, 33. 106, 16 diripit Meſopotamiam 18 recedit in Syriam 19 legatio Parthorum ad eum 26 ſalutare conſilium Craſſus negligit 33 Artabazes eum fruſtra monet 36. Craſſi Patris conſtantia 46 ejuſdem pugna cum Parthis 47 ſuorum fuga 49 ab Andromacho perfidiaſe circumducitur 52 mox ſimulatione pacis decipitur a Surena 53 Craſſus interficitur 57 ejuſdem caput Regi Parthorum epulanti adfertur 59
P. Craſſi geſta in Aquitania 104, 98 ejus

virtus infelix 106,42 ejuſdem exitus 45
Craſtinus, Centurio, incipit pugnam inter Cæſarem & Pompejum 111,65 ejus laus & ſepultura 69
ſub Crate necari 1,51. 4,50
Cratera aurea donum Apollini Delphos portata 5,25. 28
Crateri uxor Nicæa 35,26
Creditori, ne debitoris corpus obnoxium eſſet, cautum 8,28
Creditorum jus in debitores Romæ 2,23
Cremaſte vocata Lariſſa 31,46
Cremera fl. 2,49
Cremonam obſident Galli 21,56. 31,10 ad Cremonam a L. Furio vincuntur Galli 31,20 Cremonæ quod bello dirutum fuerat, reſtituit L. Valerius Flaccus Coſ. 34,22
Cremonenſium Legati queruntur agrum ſuum ab accolis Gallis incurſari, ac vaſtari 27,10. 28,11 queruntur inopiam colonorum 37,46
Cremonenſis cohors 44,40
Cremonis jugum 21,38
Crene oppidum 37,21
Crepitus æris in territandis hoſtibus 26,5
Creta Inſula 34,27. 37,60
Cretenſes 24,30. 37,60 captivos Romanos a Cretenſibus fruſtra repetit Q. Fabius Labeo *ibid.* quando Romanis non formidandi 31,39 eorum diſſidia 41,30 Legatos Romam mittunt pollicentes Sagittarios 43,9
Cretenſibus bellum infert Antonius 97,14 vincunt Antonium 15 eos bello petit Metellus 98,80 Legatos Romam mittunt 81 duræ illis proponuntur conditiones 82 eorum deliberatio 83 bellum parant & delectum habent 84 vincuntur, multaſque urbes amittunt 99,1 domantur a Metello 47 eos in deditionem accipit Pompejus 48 libertatem amittunt 100,10
Cretenſes ſagittarii 37,41. 38,21. 42,35. 43,9
Creüſa mater Aſcanii 1,3
Creuſa, Theſpienſium emporium 36,21. 42,56. 44,1
Criſtæ vulnera non faciunt 10,39
Criſtæ elephantorum 37,40
Crito Berræus, Legatus Philippi ad Annibalem 23,39
Critolaus Achæus princeps Romanos cludit 51,58 populum ſibi conciliat 59
ejus ſeditioſa oratio 61 ejus rixa cum aliis principibus 64 adventu M. Marcelli cognito, fugit 52,2 veneno ſibi mortem conſciſcit 3
Crixus a Fugitivis dux creatur 95,7 a C. Arrio Prætore cum viginti millibus hominum cæditur 96,1.2
Croton, urbs Græca 1,18 occupatur a P. Cornelio Rufino Coſ. 14,5 capitur, excepta arce, a Bruttiis 23,30. 24,1.2,3 29,36 Crotonem colonia civium Romanorum deducta 34,45
Crotonienſes deficiunt ad Pœnos poſt cladem ad Cannas 22,61 abeunt Locros 24,3
Crotonienſis ager 29,36. 30,19
Cruſtumerium, opp a Tarquinio Pr. captum 1,38
Cruſtumina tribus 42,34
Cruſtumini populi ad videndam Romam proficiſcuntur 1,9. 2,46 bellum parant ob raptum filiarum 1,10 vincuntur 11
Cruſtuminis montibus Allia fl. defluit 5,37
Cruſtuminus ager 41,13
Crux. In crucem tolli imperatores jubent Carthaginienſes, ſi proſpero eventu pravo conſilio rem geſſerint 38,48
Cruci adfigunt transfugas ſuos Romani 30,43 & principes conjurationis 33,36
Cuballum, Gallogræciæ caſtellum 38,18
Cultus amœnior in fœmina ſuſpectus 4,44
Cultus & habitus arguit nationem 23,24
Cumæ 2,9. 4,44. 9,19. 23,36. 41,20 Cumas miſſi ad frumentum comparandum 2,9. 34 Cumis moritur Tarquinius 41 Cumæ capiuntur a Campanis 4,44 Cumas it obſeſſum Annibal 23,36 defenduntur a Graccho *ibid.* Cumas deſerit Annibal 37
Cumanis civitas ſine ſuffragio data 8,14 Cumani unde originem trahant? 22 fiunt municipes 23,31 in Cumanos Campanorum molitiones 35 Cumani fundunt ſtationes Pœnorum, eoſque in caſtra fugant 37 Cumanis permiſſum publice Latine loqui, eorumque præconibus jus datum vendendi Latine 40,42
Cumanæ aquæ 41,20
Cumanus ager vaſtatur ab Annibale 24,13, *& ſeq.*
Cuneus Phalanx Macedonum 8,10. 32,17
Cuneo pugnant Hiſpani 39,31
Cuneorum gens 48,24

Cuniculi in obſidione 5, 19. 21. 23. 28. 36 25 cuniculis deprehenſis, quomodo reſiſtatur 38, 7
Cupreſſea ſimulacra Junonis 27, 37
P. Curatius, Conſul 3, 32 Decemvir 33
P. Curatius Tribunus Pl. accuſat duos Tribunos Mil. 5, 11
Curia, ejuſque principium quid ſit? 9, 38
—— Faucia *ibid.*
—— Hoſtilia, in quam vocatus Senatus 1, 39. 5, 55. 22, 55
Curiæ triginta a raptarum nominibus appellatæ 1, 13
Curiana villa, frequentata a ſeniore Catone 14, 49
Curiata lex 5, 46. 9, 38. *vid.* Lex.
Curiatii ex Albanis principibus in collegium Patrum lecti 1, 30
Curiatiorum & Horatiorum trigeminorum fratrum certamen 1, 24. certaminis hujus deſcriptio 25 ſepulcra Horatiorum & Curiatiorum *ibid.* Curiatiorum ſpolia fixa eo loco qui Pila Horatia appellatur 26
C. Curiatius, Trib. pl. utrumque Conſulem in carcerem duci jubet 55, 2
Curio maximus 3, 7. 7, 8. 27, 6
C. Curio vincit Dardanos 95, 1 Tribunus plebis deſignatur 108, 33. Cæſari adverſatur 109, 1. magna pecunia placatur 2 ejuſdem artes 4 palam pro Cæſare loquitur 7 ejuſdem dimicatio cum Conſule Marcello 21 Pompeio imperium accipienti Curio & Antonius repugnant 27 in Africam trajicit 110, 56 pugna inter Curionem & Varum 61 Curionis audacia & victoria 62 a Juba cum toto exercitu deletur 64
M. Curius Dentatus Coſ. 11, 20 ejus res geſtæ *ibid.* bis in eodem Magiſtratu triumphat 21 Sabinos vincit *ibid.* ejus ovatio 29 ſecundum Coſ. 14, 26. 27 adoritur Samnites *ibid.* eum aggreditur Pyrrhus 28 vincit Pyrrhum 31, 32 ejus triumphus pulcher ac magnificus 34 iterum Coſ. 37 ejus auctoritas & fortuna *ibid.* Cenſor 47 Anienis aquam in urbem inducit 48 inſigniora ejus dicta factaque *ibid.*
Q. Curius movetur Senatu 98, 28 primarius Catilinariæ conjurationis index 103, 11 ei præmium non datum *ibid.*
Currus contis ferro præfixis horrens, ab equis laminis ferreis obductis tractus, præſidium adverſus Elephantos 13, 38
Curtius Salaſſus ab Aradiis vivus comburitur 127, 9
C. Curtius Coſ. capit parum recte tabernaculum 4, 1. 7
M. Curtius juvenis bello egregius, equo inſidens armatus ſe in voraginem immittit 7, 6
Curtius lacus 1, 13. *vid.* & Lacus.
Curulis Magiſtratus. 5, 41. *vid.* & Magiſtratus.
Curules Magiſtratus creari toto quinquennio non patiuntur Tribuni Plebis 6, 35
Curules Magiſtratus duos ſimul, unus nec capere poteſt nec gerere 39, 39
Cuſibi, oppidum Hiſpaniæ 35, 22
Cutilii 26, 11
Cutina opp. Veſtinorum, capitur a Romanis 8, 29
Cyatidem arcem Samæorum occupant Romani 38, 29
Cybioſactes juſſu Berenices occiditur 104, 74
Cyclades Inſulæ 34, 26. 36, 43. 44. 28. 29 regio inter Cycladas eſt ventoſiſſima, fretis alias majoribus, alias minoribus diviſas 36, 43
Cycliades, Prætor Achæorum, arguit conſilium Philippi 27, 31. 31, 25 expulſus tranſit ad Philippum 32, 19. 32
Cydas, dux Cretenſium, jungit ſe Quinctio Coſ. 33, 3 tractat inter Eumenem & Perſea conditiones amicitiæ *ibid.* 44, 13
Cydoniatæ adverſus Gortynios & Gnoſſios bellum gerunt 37, 60
Cylarabis, Gymnaſium trecentos paſſus ab Argis 34, 26
Cyllene 27, 32
Cyme, urbs, deficit ad Seleucum 37, 11
Cymei 38, 39
Cymines oppidi potiuntur Ætoli 32, 13
Cynoſarges templum Herculi, inceditur a Philippo 31, 24
Cynoſcephalæ, tumuli 33, 7. 16. 36, 8
Cynus oppidum 28, 6
Cypæra urbs capitur ab Antiocho 36, 10
Cyphara 32, 13
Cyprius vicus 1, 47
Cyprus Inſula 33, 41 in provinciæ formam redigitur 104, 65
Cypſela caſtellum occupat Philippus 31, 16. *vid.* & 38, 40
Cyrenæ urbs 23, 10
Cyrenarum regnum teſtamento Regis

transfertur ad populum Romanum 70, 18 ejus regni deſcriptio 19 eorum Rempublicam ordinat Lucullus 81, 18

Cyretiæ, urbs in Theſſalia capitur a Romanis 36, 10. 13. *vid.* & 31, 41. & 42, 53

Cyrtei funditores 37, 40

Cyrus Rex Perſarum 9, 17

Cyrus, filius Mithridatis, ducitur ante currum Pompeii triumphantis 103, 48

Cyſſus, portus Erythræorum 36, 43

Cythnus fruſtra tentata a Romanis 31 15. 45

Cyzicus, urbs 41, 25 Cyzici in Prytaneum vaſa aurea menſæ unius ponit Antiochus Epiphanes *ibid.* oppugnatur 94, 9 de ejus expugnatione Mithridates deſperat 95, 11

Cyziceni terra marique clauſi 94, 10 ſtrenue ſe defendunt 12 eos adjuvat Proſerpina 13 & Minerva 14

D.

DAci repulſi ſubmotique a Lentulo 136, 51

Dædala, caſtellum 37, 22

Dahæ populi 35, 48

Dahæ, equites ſagittarii 37, 38. 40

Dalmatarum inſolentia contra legatos Romanos 47, 21 eos Cæſar bello petit 131, 33 ejus ſtratagemate circumventi opprimuntur 34 eorum aliarumque Gentium motus 136, 51 eoſdem cum vicinis ſubigit Tiberius 139, 2

Damagoras, Rhodiæ claſſis præfectus, deprimit naves Mithridatis 78, 22

Damaratus Corinthius, Lucumonis pater 1, 34

Damaſci varia fata 101, 58

L. Damaſippus, Præneſte liberaturus, ab Sulla impeditur 88, 3 trucidatur 15

Damio, libertus Clodii, Pompeium obſidet domi ſuæ 103, 127 L. Novium Tribunum pl. ferro vulnerat *ibid.*

Damippus Lacedæmonius, miſſus ab Syracuſis ad Philippum regem 25, 23 capitur a Romanis *ibid.* eum redimere ſtudet Epicydes *ibid.*

Damiurgus, ſummus Magiſtratus Achæorum 38, 30

Damius, præfectus claſſis Eumenis 44, 28

Damocles, Argivus, adoleſcens occiditur 34, 25

Damocritus, Prætor Ætolorum, dimittis Concilium 31, 32 Legatus mittitur ab Ætolis ad Nabin, ut eum concitet ad bellum Romanum 35, 12 ejus ad T. Quintium ſuperbum reſponſum 33 vivus capitur a Romanis 36, 24 conjicitur iis Lautumias 37, 3 ſe transfigit gladio 46

Damocritus, Prætor Achæorum, vincit Spartanos, eorumque vaſtat agrum 51, 30

Damopheles prodit Romanis Heracleam 98, 16

Damophili ſævitia in ſervos 56, 32. 33 a quibus cum uxore capitur 35 interficitur 36

Damoteles, Legatus Ætolorum 38, 8

Dantheletas depopulantur Macedones 39, 53. 40, 22

Danubii accolæ 62, 62. 104, 18

Daorſeis populis immunitas data 45, 26 eorum agros vaſtant Dalmati 47, 13

Daphne 33, 49

Dapyx Getarum Regulus, obſeſſus, ſibi manus infert 135, 2

Darda, Epirotarum Prætor 29, 12

Dardanum, urbs Aſiæ 37, 9. 37 donatur libertate 38, 39

Dardanum, urbs in Macedonia 26, 25

Dardani populantur Macedoniam 27, 33 tenent Oreſtidem *ibid.* iis infert bellum Philippus 28, 8 Romani utuntur eorum opera adverſus Philippum 31, 28 male mulctantur Dardani 43 pugnant & cedunt confertim *ibid.* cæduntur a Philippo 33, 19 gens infeſtiſſima Macedoniæ 40, 57 bellum gerunt adverſus Baſtarnas 41, 23 vincuntur *ibid.* eorum urbs obſeſſa a Baſtarnis, liberatur. *ibid.* cæduntur a Perſeo 43, 5 vincuntur a Scribonio 95, 1

Darius, Rex Perſarum, mulierum ac ſpadonum agmen trahens, præda verius quam hoſtis Macedonum 9, 17

Darius, filius Mithridatis, ducitur ante currum Pompeii triumphantis 103, 48

Darſa, urbs 38, 15

Daſius Altinius Arpinus proditor patriæ vincitur a Romanis 24, 45 ejus familia comburitur ab Annibale *ibid.*

Daſius Brunduſinus, præfectus præſidii prodit Annibali Claſtidium vicum 21, 48

Daſius Salapiæ princeps, favet Annibali 26, 38 eum de proditione appellas Blaſius *ibid.*

Daſſarenſes populi 45, 26
Daſſaretii populi 27, 32 eorum fines populatur P. Sulpicius 31, 37 Daſſaretiorum Piruſtis immunitas data 45, 26
Daſſaretiorum vici 27, 32
Daulis, urbs 32, 18 ejus ſitus *ibid.*
Debitoris corpus ne obnoxium eſſet creditori, cautum 8, 28.
Deceates, Liguriæ populi, victi, ſe fidei permittunt Romanorum 47, 31.
Decembribus Idibus Conſulatus initus 4, 37 & cenſus habitus 44, 16
Decemviri ſine provocatione creati 3, 32
—— decem tabulas legum ferunt 3, 34
—— Senatum per præconem in curiam vocant 3, 38
—— delectum habent 3, 41
—— coguntur ſe Magiſtratu abdicare 3, 54
—— in exſilium mittuntur, eorumque bona publicantur 3, 58
—— Sacrorum, partim ex plebe, partim ex patriciis 6, 37. 42
—— inſpiciunt libros Sibyllinos 7, 27. 21, 62. 22, 1. 36. 25, 12. 34. 55. 35, 9. 41, 26
—— majoribus hoſtiis ſacrificant 22, 1. 31, 12.
—— Græco ritu ſacra faciunt, iiſque hoſtiis 25, 12
—— Supplicationem indicunt 40, 37
—— coronati laurea, prætextatique ſequuntur Virgines in ſacrificio Junonis 27, 37
—— agris inter veteranos milites dividendis creati 31, 4
Decemvirorum annus primus 3, 33 ſecundus 36 tertius 38
—— inſolentia & tyrannis 3, 36
Decemviris qui nocuiſſet, ejus caput Jovi ſacrum 3, 55
in Decemviros acres dicit ſententias Senatus 3, 39. *vid.* & 52
C. Decianus, Tribunus pl. ob verba quædam incommodiora, damnatur 69, 49
Decidius Saxa, Legatus Triumvirorum, adverſus Brutum in Macedoniam præmittitur 122, 42 prælio victus a Labieno, ſibi manus infert 127, 11.
Decima quomodo ſoluta 5, 25
Decimatio militum 2, 59
C. Decimius Flavus, Tribunus Militum 27, 14 ejus res egregie geſtæ *ibid.* Prætor creatur 39, 32 moritur 39
C. Decimius, Legatus 42, 35 Prætor 43, 13 ejus apud Rhodios moderatio 45, 10
C. Decimius, Quæſtor, deſerit Cercinnam 114, 17
L. Decimius, Legatus, captarum pecuniarum ab regibus Illyriorum ſuſpicione infamis 42, 37. 45
M. Decimius, Legatus 42, 19
Decius Jubellius, Tribunus Militum, præſidio firmat Rhegium 12, 27 ejus vecordia 28 ex principibus quoſdam ad cœnam vocat eoſque trucidat 29 Medicus cantharidum ſuccum pro collyrio ejus oculis imponit, privatque eum oculis 32 in carcere manus ſibi infert 15, 3
M. Decius Tribunus Plebis, lator plebiſciti de Duumviris navalibus creandis 9, 30
P. Decius Mus, Quinquevir menſarius creatus 7, 21 Conſul 8, 3 in quiete ei viſa ſpecies viri majoris, quam pro humano habitu, auguſtiorisque 6 ei immolanti caput jecinoris cæſum 9 ſe devovet pro Populo Rom. Quiritibusque *ibid.*
ejus corpus poſtero die inventum inter maximam hoſtium ſtragem, coopertum telis 10 ei funus celebrat T. Manlius Coſ. *ibid.*
P. Decius mus, Tribunus Mil. 7, 34 ejus virtus, & ad milites oratio 35 res egregie geſtæ 36 triumphus caſtrenſis *ibid.* a Conſule, præter alia militaria dona aurea corona & centum bobus, eximioque uno albo opimo auratis cornibus, donatur 37 boves donat militibus, eximium immolat Marti *ibid.* ei corona graminea obſidionalis impoſita *ibid.*
Coſ. creatur 9, 28 Legatus 40 ob res egregie geſtas, Coſ. iterum 41. ejus in Etruria res bene geſtæ *ibid.* Magiſter Equitum 44 Cenſor 46
inter eum & App. Claudium certamen de ſuadenda diſſuadendaque lege, a Tribunis plebis promulgata de augendo numero Sacerdotum 10, 7 Pontifex de plebe creatur 9 tertium Conſul 14 cædit Apulos 15 capit Murgantiam 16 ejus ad milites oratio *ibid.* res egregie geſtæ *ibid.* & *ſeqq.* quartum Coſ. 24 pro exercitu Romano ſe Diis Manibus devovet 28 equum in Gallos concitans interficitur 29
P. Decius Mus Coſ. 13, 36 fama vulgavit

Decium, patris avique exemplo ſua morte victoriam ſuorum redemturum *ibid.* ob hanc rem Pyrrhi ad Decium nuncius 37 Decii reſponſum 38
P. Decius, Legatus 45, 3 Trib. pl. accuſat L. Opimium ob cædem Gracchi 61, 49 ejus oratio 50 Prætor coërcetur a Scauro Coſ. 62, 26
Decumæ duæ frumenti exactæ 36, 2 *vid.* & 37, 2
Decumana porta caſtrorum 3, 5. 10, 32
Decumus ordo 42, 34
Decumani ſeditioſi, a Cæſare ad obſequium rediguntur 113, 49 recuſantem ſequuntur Cæſarem 49
Decuriæ decem centum Patrum poſt obitum Romuli 1, 17
Decuriatus 22, 38
Decurſio exercitus 35, 35
Dedicatio templi Conſulis eſt aut Imperatoris 9, 45
Dediti triumphati ac venditi 7, 27
Deditis ultro nihil hoſtile illatum 30, 7 37, 32
Deditionis formula 1, 37
Dejotarus, Gallogræciæ Regulus, expellit Eumachum Præfectum Mithritis 82, 38 eumque magna clade afficit 94, 21 ei Pompeius dat Armeniam minorem 102, 7 ejus dictum in Craſſum 106, 17 relicto regno, cum omnibus copiis ſuis Ciceroni auxilium fert 108, 39 & Pompeio 111, 8 cum Pompeio victo fugit in Ciliciam 112, 8 ei deprecanti ignoſcit Cæſar 113, 9 Armeniam ſibi ablatam ſuo Marte recuperat 119, 7
Delectus 2, 55. 3, 67. 4, 1. 31
—— impeditur 4, 6. 6, 32. 25, 3
—— non ex toto paſſim populo habitus 4, 46
—— juniorum a Camillo habitus, ita ut ſeniores quoque in verba ſua juratos centuriaret 6, 7
—— ſine vacationibus habitus 7, 28
—— voluntariorum 9, 10
—— omnis generis hominum 10, 21
—— difficulter habitus 14, 26. 27. 25. 5. 42, 32 43, 16
Delectus facilis 18, 60
—— de delectu Cenſorum edicta 43, 16
—— delectibus adverſæ leges abrogantur 64, 56 *vid.* porro de delectibus 22, 37. 38. 57. 23, 14. 24, 11. 26, 35. 27, 38
Delium Apollinis templum, imminens mari 35, 51 ejus templi religio *ibid.*
Delium Bœotiæ 31, 45
Delminium oppidum, captum a Romanis 47, 23
Delon aris inſignibus & ſtatuarum copia exornat Antiochus Epiphanes 41, 25
Delphi, umbilicus terrarum orbis 38, 48 medius umbilicus Græciæ 41, 28
Delphos miſſi quidam portenti cauſa 1, 56. Legati ad donum ex præda portandum miſſi 28, 45
Delta, inſula deſcripta 112, 79
Delton, Baſtarnarum Rex, in prælio occiditur a Licinio Craſſo 134, 5
Delubra Deorum 8, 33 ſunt religione ſola tuta 31, 30
Delus, Inſula 33, 30. 36, 42. 44, 28 ejus Inſulæ, templique ſanctitas inviolatos præſtat omnes 29 diripitur a Metrophane 78, 38
Demarata, filia Hieronis, uxor Andranodori, ſtimulat maritum ad retinendam tyrannidem 24, 22 occiditur 25
Demetrias, urbs Theſſaliæ 27, 32. 28, 5. 8. 32, 24. 31, 37. 42, 67 occupatur ab Ætolis 35, 46 ſe dedit Philippo 36, 33. *vid.* & 40, 24
Demetriacus ſinus 28, 5
Demetrium Phthiotidis 28, 6
Demetrium, portus 45, 6
Demetrius Pharius 20, 27 ejus res geſtæ 57 ad Philippum profugit 62, & 22, 33 ad eum depoſcendum Legati miſſi *ibid.*
Demetrii conſilium in arena captum 20, 61
Demetrius, Philippi Macedoniæ Regis pater 31, 28
Demetrius, filius Philippi 33, 13 obſes a patre datur Romanis 30 ante currum triumphalem T. Quinctii ducitur 34, 52 ad patrem reducitur 36, 35
Demetrius minor Philippi filius, mittitur Romam ad purganda patris crimina 39, 35 defendit patrem 47 in ejus honorem Senatuſconſultum factum *ibid.* redit in Macedoniam 53 ejus cum Perſeo comparatio *ibid.* cum eodem diſcordiæ *ibid.* prava Perſei in Demetrium conſilia 40, 5 Demetrius fit ſuſpectus Philippo *ibid.* Ludicri certaminis victor 6 eum apud patrem accuſat Perſeus 8 Demetrius ſeſe oratione defendit, 12 meditatur fu-

gam 23 interficitur 24

Demetrius Eucærius Grypi filius, cum Antiocho Pio contendit de regno Syriæ 70, 63 ejus intricata hiſtoria 64

Demetrius Nicator, gener Demetrii Regis, a Ptolemæo commendatur Syris 52, 45 ingratus in Ægyptios 47 ejus ſegnities & faſtus 49 Myrinen meretricem amat 50 a Laſthene ad ſævitiam impellitur 51 a Diodoto ſuperatus Seleuciam confugit 54 Parthis infert bellum 53, 13 a Parthis capitur 16

Demetrius, Syriæ Rex, Ægyptum bello petit 60, 50 Syri ab eo deficiunt 51 ejus clades & mors 53

Demetrius Phalereus conquirit Bibliothecam Alexandrinam 112, 44

Demetrius Seleuci F. obſes Romæ 46, 21 ad recuperandum Syriæ regnum ſe adjuvari ab Senatu petit 25 at fruſtra 25 ipſe ſe ad id accingit 33 inſtigatur a Diodoro 34 profugit ex Urbe 35 occupat regnum Syriæ 39 Andriſcum Romam mittit 48, 9 ejus vitia 49, 12 interficitur in prælio 50, 13

Demiurgi qui? 32, 22

Demochares naves Calviſianas in fugam vertit 128, 13

Democrates, Præfectus claſſis Tarentinæ 26, 39. 27, 15

Denarius nummus 8, 11 Denarii quando primum ex argento cuſi 15, 5 eorum ſignum 9

Dentheletæ Macedoniam infeſtant 136, 51

Deorum cultus & reverentia etiam in hoſte 4, 46

Deorum alio transferendorum mos ac religio 5, 22

Deorum ſigna ænea facta ex argento mulctaticio 27, 6

Deorum ſimulacra ſemiuſta & truncata a Philippo Rege 31, 30

Deorum Penatium ædes in Velia 45, 16

Derbani populi in poteſtatem C. Octavii veniunt 131, 54

Derceto Edeſſæ culta 106, 21

Deſudaba, urbs Medicæ 44, 26

Deſultorum binos in bello trahentium equos dexteritas 23, 29

Devotio Comitum uſitata Hiſpanis 91, 5

Devovere licet Conſuli, Dictatori, & Prætori, non ſe, ſed quem velit ſcriptum civem 8, 10

Devoventis forma 8, 9. 10, 28

Devotus ſi non moriatur, quid faciendum? 8, 10

Devotorum multa millia apud Sertorium 91, 6

Deuriopus, Rex Pœoniæ 39, 53

Dexagoridas proditurus Romanis urbem Gythium, interficitur a Gorgopa 34, 29

Dextras hoſtium amputare & Diis dedicare, apud Numantinos ſolitum 55, 13

Diæus Megalopolitanus, Prætor Achæorum, eripit Menalcidam periculo 51, 29 Legatus Romam mittitur 30 decipit Achæos *ibid.* exercitus dux ſuccedit Critolao 52, 5 vincitur à Romanis 14 conjugem interficit, ſeſeque veneno necat *ibid.*

Dialis flamen 1, 20. 26, 23. 27, 8 el unam noctem extra Urbem manere nefas 5, 52 *vid* & Flamen

Dialis apex 6, 41

Diana Epheſia 1, 45

Dianæ ædes vota 39, 2 dedicata 40, 42. munita 61, 25

—— fanum inclitum 1, 45

—— lucus 27, 4

—— templum Abydi 31, 17

Dianæ inſignis magnitudinis bos immolatur 1, 45 lectiſternium ponitur 5, 13. 22, 10 feſtum per triduum agitur Syrac. ſis 25, 23

Dianæ Amarynthidis ſacrum anniverſarium Eretriæ 35, 38. *vid.* & 36, 22. 45, 27

Dianæ Perſicæ armentum peculiari nota inſigne, & humanis uſibus exemtum 98, 33

Dianium 1, 48

Dicæarchi Platæenſis rogatio 33, 2

Dicæarchus, Ætolorum Legatus, mittitur ad Antiochum, ut eum concitet ad bellum Romanum 35, 12 eum ſibi dedi poſtulat M' Acilius Glabrio Coſ. 36, 28

Dictator primus quis, non ſatis conſtat 2, 18

—— ſine provocatione 2, 29. 3, 20

—— belli cauſa dictus 4, 26. 7, 9. 11

—— clavi figendi cauſa 7, 3. 8, 18

—— Comitiorum cauſa 8, 23. 9, 7. 25, 2

—— feriarum conſtituendarum cauſſa 7, 28

—— quæſtionibus exercendis de conjuratis 9, 26

—— devovere poterat non ſe, ſed quem voluerit, ſcriptum civem 8, 10

—— primus de plebe 7, 17

—— Conſulem ad ſe venire jubet ſine lictoribus 22, 11

Dictatoris edictum pro numine obſervatum 8, 34
Dictatori nefas equo uti ſine permiſſu publico 23, 14
—— cum Magiſtro equitum æquatum imperium 22, 26
de Dictatore dicendo magna concertatio 4, 56. 25, 27
Dictatorium fulmem 6, 39
Dictaturæ faſtigium 6, 38
Dictynneum, locus prope Spartam 34, 38
Didas, Præfectus Pæoniæ, prodit Perſeo arcana conſilia Demetrii 40, 23 occidit Demetrium 42, 51
C. Didius navale prælium committit cum Varo 115, 41 inſequitur fugientem Cn. Pompeium 59 occiditur a Luſitanis 61.
T. Didius Coſ. rem bene gerit in Hiſpania 70, 15. 31 ejus illaudatum ſtratagema 32 triumphat 36
Dido profuga, peninſulam, ubi Carthago poſt condita, tenet 61, 1 moritur 2 cur Eli ſa vocata? *ibid.*
Dies Allienſis unde dictus 6, 1
—— Initiorum 31, 14
—— Latinarum 8, 11
—— Nefaſti faſtique facti a Numa Pempilio 1, 19
—— Religioſi 6, 1
Dii Hoſpitales 39, 51
—— Indigetes 8, 9
—— Manes, quibus exercitus debetur 8, 6. 9. 10, 28
—— Penates 1, 1
—— Præſides urbis Romæ 3, 7
Dii non alii, niſi Romani, & more patrio, colendi 4, 30
Diis templa in ipſo diſcrimine vovendi mos 10, 42
Sex. Digitius, quem inter & Q. Trebellium de murali corona certamen 26, 48 donatur murali corona *ibid.* creatur Prætor 34, 42 in Hiſpania citeriore cum civitatibus, quæ rebellaverant, crebra magis quam dictu digna prælia facit 35, 1 vix dimidium militum, quam quod acceperat, tradit ſucceſſori *ibid.* & 35, 2 Legatus 37, 4
Sex. Digitius, Legatus in Macedoniam 41, 27 ad frumentum claſſi exercituique coëmendum in Apuliam mittitur 42, 27 Tribunus militum ſacrificii cauſſa Romam venit 43, 13
Dimalum expugnat L. Æmilius 20, 59. *vid.* & 29, 12
Dinarchus Niciæ filius, amicus Pyrrhi 14, 24
Diniæ, urbs Phyrgiæ 38, 15
Dino, princeps Rhodiorum 44, 23.
Dinocratus, Præfectus Philippi, fugit 33, 18
Dinocrates, Prætor Meſſeniorum 39, 49
Dinomenes cuſtos corporis Hieronymi, rege Hieronymo a coniuratis occiſo, vulneratur, ſed evadit 24, 7 Syracuſis Prætor creatur 23
Dio princeps Legationis Alexandrinæ, occiditur Romæ 104, 76
Dio, Cæſarem excuſans, refellitur 120, 43
Diocles, princeps Ætolorum, occupat Demetriadem 35, 34
Diodorus, Præfectus Amphipolis 44 44 ejus ars *ibid.*
Diodotus Apamenſis, Alexandri filium reducit, pulſo Demetrio 52, 54 Jonathanem occidit 55, 35 mox Antiochum puerum, Syriæ Regem 36 ipſe regnum invadit 37 ex divitiarum copia luxus atque faſtus calamitates producit 56, 42 vincitur ab Antiocho 57, 37 ejus interitus 38
Diogenes Stocius, Legatus Athenienſis 47, 24
Diomedis Argivi campi 25, 12
Dionyſius hiſtoricus 13, 9
Dionyſius Siciliæ tyrannus per dolum arcem Crotonis capit 24, 3 ejus vox 24, 22
Dionyſodorus, Legatus Attali 32, 32
Diophanes, Prætor Achæorum, leniter caſtigatur a T. Quinctio legato 36, 31 intromittitur Pergamum 37, 20 ejus res geſtæ *ibid.* Legatus mittitur Romam 38, 32
Diophanes Mitylenæus impellit Gracchum ad vindicandam legem agrariam 58, 9
Diophantus, dux Mitridatis, domat Scythas & Sarmatas 63, 49
Dioxippus, Præfectus cohortis mercede militantium 31, 24
Dipylon Athenis 31, 24
Diræ, parricidii ultores 40, 56
Diræ populi in Regem a Diis exauditæ 40, 5
Diribitorium 140, 26
Diſciplina militaris defenſa a Dictatore L. Papirio 8, 34. 35 ſervat exercitum

Digitized by Google

Romanum 16, 50
Ditalco, proditor Viriathi 54, 22
Diti Patri ludi facti ad Tarentum 49, 7
Divi Novenſiles 8, 9
Divitiæ habitæ dena millia gravis æris 4, 45
Divortium primum Romæ 20, 21
Dium, urbs 26, 25. 33, 3. 42, 38. 44, 2
Dodonæi Jovis ſortes 8, 24
Cn. Dolabella, in foro olitorio interficitur 69, 29
P. Dolabella, de cujus Tribunatu urbanæ turbæ 113, 28 armis foro expellitur 37 ei Cæſar ignoſcit 39 Dolabellæ dilatus Conſulatus 116, 19 ejuſdem cupiditas retinendi Conſulatum 78 ei Syria decernitur 117, 10 bellum Parthicum mandatur 12 ejus conſilia & acta 119, 1 C. Trebonio ſe amiciſſimum oſtendit 4 mox eum perfide redactum in poteſtatem fœde lacerat occiditque 4 hoſtis a Senatu judicatur 5 bis pugnat cum Caſſio 121, 14. 20 Dolabellæ res inclinant 21 ejus exitus 22
Dolabræ ad proruendum vallum 9, 37 Dolabra reſtringendæ portæ 28, 3
Doliche, oppidum, in deditione Perſei venit 42, 53
Dolopes pronunciantur liberi 33, 34 deficiunt ad Ætolos 38, 3 à Perſeo oppugnantur 5 eos ſub jus judiciumque ſuum cogit Perſeus 41, 27
Dolopiam recipit Philippus 36, 33 vaſtatur a Macedonibus 38, 8
Cn. Domitius Coſ. 8, 17
Cn. Domitius Cn. F. Calvinus Ædilis curulis 10, 9 Coſ. 12, 1 ejus res geſtæ 3
Cn. Domitius Ænobarbus, Ædilis plebis, ex mulctaticia pecunia pecuariorum ædem in inſula Fauni facit 33, 42 creatur Prætor 34, 42 Conſul 35, 10 ei ſe dedunt Boii 40 Proconſul 36, 37
Cn. Domitius Ænobarbus, oppido adoleſcens, in locum Q. Fulvii Flacci ſufficitur Pontifex 42, 28 Legatus in Macedoniam 44, 18. 45, 17 Conſul 46, 29
Cn. Domitius L. F. Cn. N. Ahenobarbus Coſ. 60, 79 eius in Gallia res egregie geſtæ 61, 4 ad eum Bituiti Regis legatio 5 bello petit Allobroges, eoſque vincit 8. 9 ejus fraude capitur Bituitus Arvernorum Rex 47, eius acta in Gallia 72 trimphat de Gallis 73 Cenſor, ſevere exercet Cenſuram 62, 27
Cn. Domitius, ſuperioris filius, Ahenobarbus, diem dicit Junio Siſlano 67 54 eius, Scaurum accuſantis, eximium factum 55 ejus lex de Sacerdotiis 56 creatur Coſ. 70, 17 Cenſor 38 ejus cum Craſſo certamen 39 ſocios Urbem petentes avertit 71, 30
Cn. Domitius Ahenobarbus, a Sulla proſcriptus, in Africa milites conſcribit 89, 18 eius prælium cum Pompeio 20 vincitur 21
Cn. Domitius Ahenobarbus, ſocius conjurationis contra Cæſarem 116, 42 ambit amicitiam Antonii 126, 32. 33
Cn. Domitius F. Ænobarbus Coſ. civilium certaminum experientia cautior, modeſte agit 132, 1 proficiſcitur ad Antonium 2 ad Cæſarem tranſit 31
Cn. Domitius M. F. Calvinus, Coſ. ob factiones & ambitum Candidatorum Senatum Equeſtri habitu convocat 107, 15 vulneratur 16 a Cæſare mittitur ad recuperandam Macedoniam 111, 30 ejus caſtris ſua opponit Scipio 42 inſperatum ejus periculum, & inſperata ſalus 54. 55 vincitur a Pharnace 112, 88. 90 ad Tiſdrum manere jubetur a Cæſare 114, 40 Coſ. iterum 126, 15 ejus ſeveritas prodeſt ad victoriam 127, 51 triumphat 30, 31
Cn. Domitius M. F. M. N. Calvinus, Magiſter equitum deſignatur a Cæſare 116, 20
L. Domitius Ahenobarbus magna ſtrage opprimitur a Hirtuleio 90, 29
L. Domitius Ahenobarbus, Quæſtor diſjicit agmen Manilii 100, 2 Ædilis venationem in Circo dat 103, 42 ejus inimicitiæ cum Cæſare 104, 39 creatur Coſ. 105, 62 ſucceſſor Cæſari miſſus, Corfinii conſedit 109, 58 Cæſare ad Corfinium pergente, Domitius Pompeii opem implorat 59. 60 ad defenſionem ſe parat 61 de fuga cogitat 63 venenum a medico petit 65 ſoporiferam pro veneno potionem accipit 66 incolumis dimittitur a Cæſare 67 occupat Maſſiliam 110, 7–9 profugit 40
L. Domitius Cn. F. Ahenobarbus, Coſ. 70, 17. 18. juſſu Marii occiditur a Bruto 86, 5
L. Domitius Cn. F. L. N. Ahenobarbus Coſ. 136, 47
Donuca mons Thraciæ 40, 58
Dorimachus princeps Ætolorum 26, 24
Doris 2r, 7 Doridis oppida Tritonon &

Dry-

Digitized by Google

Drymas capit Philippus *ibid.*
Doriſcon caſtellum occupat Philippus 31, 16
Dorulacus, dux Bolorum, ad concitandos Inſubres transgreditur Padum 34, 46
Dorylaus cum novo exercitu a Mithridate mittitur ad Archelaum 82, 26. 27
Draco biceps 132, 20
Drapes, novas in Gallia turbas concitat 108, 21 victus inedia ſe conficit 26
Drepani 28, 41
Drepanum, urbs obſidetur 19, 18. 37
Dromades ante equitatum Antiochi 37, 40
Dromichætes cum Trachum auxiliis miſſus ad Archelaum 81, 13
Dromos campus 34, 27
Druentia, amnis 21, 31
Druſiana foſſa 137, 11
Drymas oppidum Doridis 28, 7
Drymuſa, Inſula 38, 39
Ducarius quidam eques Inſuber, C. Flaminium Coſ. lancea transfigit 22, 6
Duellum jubet P. R. cum Antiocho 36, 2
Duellorum inſania exploſa 68, 13
C. Duilius plebejus, Tribunus Mil. conſ. pot. creatus 5, 13
C. Duilius Quinquevir menſarius creatus 7, 21
Cæſo Duilius Conſul 8, 16 Triumvir coloniæ Auſonum Cales deducendæ *ibid.*
C. Duilius M.F. M. N. Coſ. 17, 2 ei fabricandæ claſſis mandata cura *ibid.* navali prælio vincit Pœnos 17, 9 ejus triumphus & honores 12 Cenſor ſtruxit Jani templum apud forum Olitorium 17, 27
M. Duilius, primus Trib. pl. tributis Comitiis creatus 2, 58 diem dicit Ap. Claudio 2, 61 Tribunus plebis creatur in Aventino 3, 54 rogationem pertulit de Conſulibus creandis cum provocatione *ibid.* ejus æquitas demit metum Patribus 3, 59
M. Duilius Trib. pl. rogationem fert de Unciario fœnore 7, 16
Dumnacus bellum in Pictonibus movet 108, 19 expellitur finibus 20
Dumnorix, Æduorum princeps, ad Cæſarem venit 105, 64 invito Cæſare domum redit *ibid.* interficitur 65
Duplicarii & Centuriones ſecuri percuſſi 2, 59
Durius amnis 57, 27
Durnium, oppidum 44, 30
Duronia urbs 10, 39 expugnata a L. Papirio Coſ. *ibid.*
Duronia, mater P. Æbutii 39, 9 filium Bacchis vult initiari *ibid.* res detegitur Conſulibus, qui Æbutium tueantur 11 & 19
L. Duronius, creatur Prætor 40, 18
M. Duronius quare Senatu motus? 70, 16
Duumviri dedicant & faciunt ædes 6, 5. 7, 28
Duumviri judicant perduellionem 1, 26. 6, 20
Duumviri ſacra faciunt 5, 13. 10, 8 rogatio, ut pro Duumviris ſacris faciundis creentur Decemviri 6, 37
—— expiant fana 5, 50
—— Navales, claſſis reficiendæ cauſſa 9, 30. 12, 7. 40, 18. 26
Dux quando reus? 8, 33
Ducis præciſum caput Boii purgatum templo inferunt, & ex calva poculum faciunt 23, 24
Duces ſingulari virtute 16, 7
—— clariſſimi, indigna & inhonora morte ſublati 39, 52
Ducum Romanorum præſtantiſſimorum catalogus 9, 17
Dymæ 27, 31. 32, 21
Dymæi abeunt e Conſilio Achæorum 32, 22
Dymæus ager 27, 31 vaſtatur 32, 22
Dymenſes funditores 38, 29
Dyrrhachium 29, 12. 31, 27. 42, 48
Dyrrhachii ſitus 111, 31
Dyrrhachini auxiliantur Romanis, adverſus Gentium 44, 30

E.

EBolidam Chalcidenſem ab Antiocho ſibi dedi cupit Scipio 37, 45
Ebora capta a Sex. Pompeio 117, 33
Eburones cædunt Cottam, Legatum Cæſaris 106, 12 vincuntur a Cæſare 15
Ebuſus inſula direpta 22, 20
Ecbatana duplicia 102, 27
Ecetra 6, 31
Ecetranis Volſcis datur ex Senatuſconſulto pax, & adimitur ager 2, 25 deſciſcunt ad Æquos 3, 4
Echedemus, princeps legationis Ætolicæ, impetrat à Scipione inducias ſex menſium 37, 7
Echedemus, princeps Acarnanum 33, 16

Echinus, oppidum 32, 33
Eclipſis Solis 37, 4
Eclipſis Lunæ prædicta a C. Sulpicio Gallo, Tribuno mil. 44, 37
Edeſco, clarus inter Hiſpanos Dux, venit ad P. Scipionem 27, 17
Edeſſa 45, 29
Edictum Dictatoris pro numine obſervatum 8, 34
—— ne quis extra ordinem in hoſtem pugnet 8, 6
—— Servilii Coſ. 2, 24
—— M. Valerii Dictatoris 2, 30
ex Edictis perpetuis Prætores jubentur jus dicere 99, 44
Egeria Dea, cum qua nocturnos congreſſus ſimulat Numa Pompilius 1, 19
Egerii nomen ab inopia inditum filio Aruntis 1, 34
L. Egilius, Triumvir 41, 17
Gel. Egnatius, Dux Samnitium, auctor belli adverſus Romanos 10, 18 Umbros vocat ad defectionem, & Gallos ingenti pretio ſollicitat 21 cadit in pugna 29
M. Egnatii Rufi vecordia 135, 7 ſeditio 136, 30 & inſidiæ in Auguſtum 39
L. Egnatuleius, Quæſtor, legionem quartam ab Antonio ad Octavium transfert 117, 51
Elæa 37, 18. 38, 40
Elæus, oppidum 31, 16. 37, 9
Elatenſes, quod Mithridatis Præfecto portas clauſerant libertate donantur 82, 19
Elatia, urbs Phocidis 28, 7. 32, 19 obſidetur a Romanis & capitur *ibid.* & 32, 24 recipitur a Perſeo 42, 54
Elea 44, 28
Eleazarus trabem auream ex Templo Hieroſolymitano dat Craſſo 106, 20
Elei cum Achæis ad Meſſenen pugnant 27, 31. 33 eos Olympiorum ſolenne ludicrum parantes aggreditur Machanidas 28, 7 veniunt e Peloponneſo, auxilium petentes adverſus Achæos 36, 5 poſt fugam Antiochi Achæorum Legatis lenius dant reſponſum 31
Eleorum flebilis conditio 52, 6
Eleus ager vaſtatur a Philippo 27, 31, 32
Elephanti turbant aciem 14, 31. 27, 14
—— igni magis avertuntur quam ferro 14, 31 vulnerati ſæviunt in ſuos 18, 54
—— quatuor cum turribus, tum primum viſi Romæ, ducti in triumpho 14, 34
—— quonam modo Rhodanum trajecti 21, 28
—— in ludis Circenſibus adhibiti 44, 18
Elephanti quadraginta Lychnuchos geſtant in triumpho Cæſaris 115, 12
Elephantorum terror apud Romanos 18, 46
—— frontalia & criſpæ, & tergo impoſitæ turres 37, 40
—— pugna & ingenſum 105, 30. 31
Elephantis quando primum Romani uſi 31, 36
Elephantos fabrili ſcalpro necare docuit Aſdrubal 27, 49
contra Elephantos Romanorum præſidia 13, 38
ad Elephantos tranſportandos Metelli inventum 18, 56
Eleuſinem fruſtra tentat Philippus 31, 25 & Philocles, unus ex Philippi præfectis 26
Eleuthera capitur a Metello 99, 49
Elimea urbs 31, 40. 42, 53
Elimiotis 45, 30
Elis civitas 27, 32 ſentit cum Ætolis 36, 31 Elin concilium indicit M. Fulvius Coſ. 38, 32
Elitovius dux Cænomanorum tranſcendit Alpes 5, 35
Elymæi populi 35, 48
Elymæi ſagittarii 37, 40
Emathia, urbs 40, 3. 43, 9
Emerita colonia 135, 14 ab Emerita Gadeis viam perducit Auguſtus 136, 5
Emporia regio 34, 62
Emporiæ urbs Græca oriunda a Phocæa 26, 19. *vid.* 28, 42. 29, 25 Emporiarum ſitus 34, 9 Emporiis appulit claſſem Cn. Scipio 21, 60
Emporitani Hiſpani ſe dedunt Catoni Coſ. 34, 16
Emporium prope Placentiam defenſum a Romanis 21, 57
Emporium extra portam Trigeminam lapide ſtratum, ſtipitibuſque ſeptum 41, 32
Empulum opp. captum a Rom. 7, 18
Enipeus fluvius 44, 8. 20
Enna, urbs, capitur ab Hamilcare 17, 21 recipitur a Romanis 25 a Romanis aut malo, aut neceſſario facinore retenta 24, 39 Obſidetur 59, 25 traditur 26
Ennenſium Principes cum Himilcone paciſcuntur de proditione 24, 37 cavea

Digitized by Google

incluſi cæduntur a Romanis 39 trucidantur a ſervis 56, 37
Q. Ennius, Poëta, naſcitur 20, 2 ejus de Q. Fabio Maximo dictum 30, 26 ſtatua extra portam Capenam 38, 56
Eordæa 31, 39 Eordææ aditus 33, 8. *vid.* & 42, 53
Eordæi, populi 45, 30
Epaminondæ factum 61, 66
Epanterii montani, cum quibus bellum gerunt Ingauni 28, 46
Epheſus 1, 45. 33, 38. 36, 42 ſe dedit Romanis 37, 45 attribuitur Eumeni 38, 39
Epheſii vincunt Ariſtonicum 59, 20 dejiciunt Mithridatis cauſſa ſtatuas Romanorum 78, 4 occidunt Zenobium 82, 46
Epicadus, peditum præfectus, occiditur a Gentio, Illyriorum Rege 44, 30
Epicrates, præfectus Rhodiorum 37, 13
Epicrates, dux Antiochi, accepta pecunia, Judæis tradit Scythopolim 63, 45
Epicurus, & de ſecta illius Fabricii judicium 13, 27
Epicydes, Legatus Annibalis ad Hieronymum 24, 6. 23 Syracuſis Prætor creatur 27 turbat Leontinos 29 ſuperbum ejus reſponſum 33 relicta Sicilia, trajicit in Africam 26, 40
Epicydes, cui Sindon cognomen, præfectus alterius Epicydis, interficitur Syracuſis 25, 28
Epidaurus, urbs nobilis templo Æſculapii 10, 47. 45, 28 ab Epidauro Æſculapius arceſſitur 11, 12
C. Epidius Matullus, Tribunus plebis hominem ſtatuæ Cæſaris coronam imponentem in carcerem duci jubet 116, 28 ei adimitur Tribunatus 29
Epieirctæ 14, 13
Epigonus, Colophoniorum tyrannus, comprehenditur a Lucullo 83, 5
Epipolæ, locus Syracuſis, frequens cuſtodiis 25, 24
Epirotæ vincuntur a Romanis 14, 31. 32 de communi pace Legatos ad Philippum mittunt 29, 12 tentant pacem Philippum inter & Romanos, fruſtra 32, 10 non manent ſincera fide in amicitia Romanorum 36, 35 eorum Legati ad M' Acilium Coſ. *ibid.* mittuntur Romam *ibid.* pronunciantur liberi 45, 34
Epirus 8, 28. 12, 17. 13, 23. 29, 12. 31, 7. 18
Epiri Caſtella occupantur a Romanis 42, 36
—— Fauces 32, 16
—— Montes 32, 13
Eporedia colonia 69, 20
Eporium ad Tiberim 35, 10
Epoſſognatus, Regulus 38, 18
Epulones Triumviri quando primum creati 33, 42 Iis, ut Pontificibus, datum jus togæ prætextæ habendæ *ibid.* *vid.* & 40, 42
Epulum Jovis ludorum cauſſa 25, 2. 27, 36. 29, 38. 30, 39. 31, 4. 32, 7
—— in quo toto foro ſtrata triclinia 39, 46
—— populo datum 115, 14
Epulæ inſtructæ Romæ ante omnium domos 3, 29. *vid.* & 25, 12
—— permiſſæ militibus 24, 16
—— quando primum Romæ magno luxu adparatæ 39, 6
Equeſter cenſus 5, 7
Equeſtria ſpolia 8, 7
Equeſtris fortunæ magnificum templum 40, 40. 42, 3
Equitatus Annibalis melior Romanorum 21, 46
—— Ætolorum longe optimus in Græcia 33, 7
—— Numidarum deſcriptus 35, 11. 42, 35
Equitatus Punicus poſt traditam Salapiam deinde Romano ſemper inferior 26, 38
—— Theſſalorum virtus 13, 7
Equites ſeminarium Senatus 42, 61
—— prætoribus terrori ſunt propter judicia 56, 27 eorum in judiciis iniquitas & petulantia 71, 38 in quam M. Cotta invehitur 39 offenduntur a Senatu 103, 52
Equites Alarii 35, 5. 40, 40
—— Legionarii *ibid.*
—— Loricati, quos cataphractos vocant 35, 48, 37, 40
—— Sagittarii 37, 38
Equites quando primum equis ſuis merere cœperint 5, 7
—— triplex merent ſtipendium 5, 12
—— ex equis deſiliunt & reſtituunt pugnam 4, 38
—— detrahunt equis frænos & perrumpunt in hoſtium agmen 8, 30
—— ſexcenti obſides dantur Samnitibus 9, 5 & ſeqq. liberantur 15
—— ob rem bene geſtam corniculiſarmillisque argenteis donantur 10, 44

& phaleris, catellis ac fibulis 39, 31
—— in equos ſuos velites ſingulos accipiunt 26, 4
—— Vicarios Scipioni dant Siculi 29, 1
—— ærarii facti 27, 13
—— Idibus Quintilibus transvehuntur 9, 46
—— in ſtationibus ſuis frænatis equis perſtant 44, 33
Equitum Romanorum laudes 9, 19
—— centuriæ 4, 8
—— alæ 35, 5
—— petulantia 71, 38
Equitibus, qui Cannenſium legionum in Sicilia erant, adempti equi 27, 11. *vide* & 34, 44
—— quantum diviſerint Imperatores triumphantes? 34, 46. 52. 36, 40
—— colonis Bononiam deductis ſeptuaginta jugera, ceteris quinquagena data 37, 57
—— trecenis ſingulæ legiones ſcriptæ 8, 8
Equus publicus adſignatus a Cenſoribus 39, 19
—— Cæſaris, prioribus pedibus humanis 115, 20 ejus effigies locatur *ibid.*
—— Sejanus 121, 24
Equo uti nefas Dictatori ſine permiſſu publico 23, 14
Equi unde emti altique equitibus Rom. 1, 43
—— ferreis obducti laminis, currum contis ferro præfixis trahentes, præſidia contra Elephantos 13, 38
—— noxæ cauſſa ademti equitibus 24, 18
—— ſtrigoſiores 27, 47
—— albi decernuntur Cæſari in triumpho 115, 1
Equos binos trahentium, deſultorum mos 23, 29
—— phaleratos duos Maſiniſſæ donant Romani 30, 17 & Legatis 43, 7
Equis albis triumphat Dictator Camillus 5, 23
—— crura ſuccidunt Thraces 42, 59
Erbeſſus, urbs capitur a Romanis 17, 25
Eretria, oppidum vaſtatur a Philippo 32, 13 oppugnatur & capitur 16 datur Eumeni Regi 33, 34.
Eretum 3, 29. 26, 11. 23
Ergaſtulum 2, 23. 7, 4
Ergavia, nobilis & potens civitas Hiſpaniæ, deditur Romanis 40, 50
Ericinum, oppidum 36, 13. 39, 25
Erigonus fl. ex Illyrico per Pæoniam fluens, in Axiũ amnem editur 31, 39. 93, 54
Eropus capit Lychnidum 27, 32. *vid.* & 29, 12
Erycina, Urbs ab Hamilcare occupatur 19, 50
Erycinæ Veneris ædes ad portam Collinam dedicata 40, 34. *vid.* & Venus.
Erycinos expugnare ſtudet Pyrrhus 14, 10
Erythræ Ætolorum prope Eupalium ſunt 28, 8. 36, 45. 37, 27
Erythrææ triremes 37, 11
Erythræi donantur agro 38, 36
Erythrarum promontorium 44, 28
Eryx, mons 21, 10. 28, 41
Eriza, urbs 38, 14
Eſquiliæ 1, 44 in Eſquiliis cœtus facit plebs 2, 28
Eſquiliarius collis 1, 48
Eſquilina porta 2, 11. 3, 66. 68 ad Eſquilinam portam exercitus indictus 6, 22
Eſſedariorum ratio pugnandi 105, 57
Eteſiæ 37, 23
Ethopia, urbs 38, 2
Etleva, uxor Gentii Illyriorum Regis, captiva ducitur Romam 44, 32
Etoviſſa, urbs ad Iberum 21, 22
Etritus, amicus Platoris, occiditur a Gentio, Illyriorum Rege 44, 30
Etruria vicina Romæ 1, 23. 30. 22, 3 perdomita a Q. Fabio Coſ. 9, 41 rebellat 10, 3 vaſtatur 12, 30. 37 eam populatur D. Brutus Coſ. 11, 10 meditatur defectionem 27, 21 frenatur 24
Etruriæ concilium 4, 23. 5, 17. 10, 16
Etruſci vincuntur a Romanis 2, 6. 7 obſident Romam 11 cæduntur *ibid.* Iterum vincuntur ab Aricinis, & benigne habentur Romæ 14 Inſtaurant bellum 44 improbant Regem a Vejentibus creatum 5, 1 deficiunt a Romanis 6, 2 obſident & capiunt Sutrium 3 cæduntur, & captivi ſub haſta venundantur 4 parant bellum 7, 17 vincuntur *ibid.* & 9, 35. & *ſeqq.* impetrant inducias in triginta annos 37 rebellant & vincunt Romanos 10, 3 funduntur, iiſque induciæ biennii dantur 4, 5 paciſcuntur cum Gallis adverſus Romanos 10, 18 afficiuntur clade 30. *vid.* & 11, 29. 22, 4. 5. 13, 51
Etruſci, gens ante omnes alias dedita religionibus 5, 1
Etruſci Aruſpices 5, 15

—— Vates ad publica tantum prodigia admiſſi 1, 56
Etruſci campi fertiles 22, 3
Etruſcum mare 40, 41
Etutà, filia Honuni, Dardanorum principis 44, 30
Evagoras Theodori filius, amicus Pyrrhi 14, 24
Evander Arcas inſtituit ſolenne in monte Palatino, ut nudi juvenes Lyceum Pana venerantes, per luſum atque laſciviam currerent 1, 5 auctoritate magis regit quam imperio 7 litterarum apud Latinos inventor. *ibid.* aram Herculi dedicat *ibid.* Potitios ac Pinarios ſacros ritus docet *ibid.*
Evander Cretenſis, dux auxiliorum, ad cædem Eumenis ſubornatur a Perſeo 42, 15 Comes fugæ Perſei 44, 43 interficitur a Perſeo 45, 5
Eubœa, Inſula 27, 30
Eubœæ anguſtiæ 31, 23
Eubœenſes centum talenta Heracleotis pendere jubentur 52, 19
Euboicarum gentium conventus 34, 51
Euboicus ſinus 31, 47
Euctus, præfectus Peliæ 44, 43
Eudamus, præfectus Rhodiæ claſſis 37, 12 ejus res geſtæ 23 & 44, 28
Eudieru, turris 44, 3
Euerca, Thebanus, civitatis princeps, ſublatus a Perſeo 42, 13
Euganei inter mare Alpeſque incolentes pelluntur ab Henetis 1, 1
Eugenium 29, 12
Euhydrium, oppidum vaſtatur a Philippo 32, 13
Eumachus, præfectus Gallogræciæ, a Dejotaro expellitur 82, 38 eumque magna clade afficit 94, 21
Eumenes Rex, Attali filius 33, 34 ei data Oreum & Eretria *ibid.*
auxilium fert T. Quinctio Coſ 34, 26
incitat Romanos ad bellum contra Antiochum 35, 13
occurrit cum tribus navibus C. Livio, Præfecto claſſis Rom. 36, 42 ejus in pugna navali res geſtæ 44 dimittitur domum 45
occurrit obviam Æmilio 37, 14 ejus ad Æmilium oratio 19 res geſtæ in pugna cum Antiocho 41. & *ſeq.* proficiſcitur Romam 45 ei datur Senatus 52 ejus poſtulata 53
quæ regiones & civitates ei nominatim datæ 38, 39
ejus Legati de Philippo queruntur 39, 27
de clade Sinopenſium Romam venit & Perſeum Romanis ſuſpectum facit 40, 2. 42, 11 hortatur ad bellum contra Perſea 13 Eumenem accuſant Rhodii, fruſtra 14 in eum percuſſores mittit Perſeus 15 adſcendens Delphos lapidibus obruitur *ibid.* ſopitus vulnere tollitur & Æginam transfertur 16 redit Pergamum 18
de Eumene varia fama 44, 13 ejus fides dubia 20 eum ſollicitat Perſeus 24 Eumenis & Perſei inimicitiæ 25 ei onerarias naves eripit Perſeus 28
Eumenes, dux Perſei, præeſt Theſſalonicæ 44, 32
Euni hiſtoria 56, 30 flammam inter verba fundit 31 eo auctore & duce ſervi deficiunt 34, Rex conſtituitur 37 ejus expeditiones 38 captivitas & mors 59, 46
Eunomus, Prætor Theſſalorum 35, 39
Eupalium 28, 8
Eupatoria urbs incenſa 36, 5
Eupatra, filia Mithridatis, ducitur ante currum Pompeii triumphantis 103, 48
Euphanes dux Cretenſis 36, 5
Euphranor, Præfectus Perſei, interficitur a Dolopibus 42, 41
Euphranor Dux alius Perſei 44, 33
Euphranor, Rhodiæ claſſis dux, vincit Alexandrinos 112, 70, 71
Euphratem Craſſus ponte transgreditur 106, 30
Eupolemus Ambraciam profectus, per nondum inter ſe commiſſa munimenta urbem intrat 38, 4. *vid.* & 41, 30
Eureas Achæorum Legatus 46, 9
Euripus Chalcidicus non ſepties in die reciprocat, ſed venti in modum, nunc huc, nunc illuc, velut monte præcipiti devolutus torrens rapitur 28, 26. *vid.* & 44, 11
Euripi caſtellum oppugnat Antiochus 35, 51
Euripi fretum 31, 22
Euromenſium urbs 32, 33 eorum oppida occupant Mylaſſenſes 45, 25
Europa 27, 29
Eurota amnis 34, 28. 35, 29
Eurus, ventus 25, 27

Euryalus tumulus Syracuſis 25, 25
Eurydica, mater Gentii, Illyriorum Regis 44, 30
Eurylochus, Princeps Magnetum, profugit in Ætoliam 35, 31. 32 revocatur 34 ſibi conſciſcit mortem 36, 33
Eurymedon, amnis in Pamphylia 33, 41. 37, 23
Eurymenæ, oppidum 39, 25
Ethymidas princeps Chalcidis 35, 37 ejus res geſtæ *ibid.*
Exercitus pedeſtris inſtituitur 1, 23. *vid.* & 27, 14
—— odio Impetatoris ſui vinci mavult quam vincere 2, 59
—— relictis caſtris inſidet Aventinum 3, 50
—— lapidibus obruit M. Poſtumium 4, 50
—— voluntarius 5, 7 ſine ulla venia vacationis ſcriptus 8, 20
—— tumultuarius 8, 11
—— Romanus ſub jugum mittitur a Samnitibus 9, 5
—— ſervatur ſub diſciplina 16, 50
—— navalis 22, 11
—— urbanus 27, 7
—— in oppidis hibernare vetitus 26, 21
Exercitus in Hiſpania molitur defectionem 28, 24. & *ſeqq.*
—— Aſiaticus invehit luxuriam in urbem 39, 6
Exercitus amiſſi reus quomodo punitus? 8, 53
—— Romani collatio cum exercitu Alexandri Magni 9, 19
—— reliquiæ Cannenſis cladis in Siciliam relegatæ, ne ante finem belli Punici in Italiam reportarentur 25, 5
—— augendi ſpecies 22, 36. 36, 10. 39, 38. 40, 1. 36
—— luſtratio 38, 12 & apud Macedones 40, 6
—— mutatio 23, 31
—— Hiſpanici luxus & ignaviæ corrigitur a Scipione 57, 2. 3
Exercitus Annibalis ex colluvione omnium gentium, nullam tamen movit ſeditionem 28, 12
Exilium capitalis pœna Romanis 26, 3
Exodia, quæ? 7, 2
Exploratores Romani preſſi, pellunt Macedones 33, 7
Exta victimarum parum læta 14, 28 lætiora 30
—— læta prolationem finium, victoriam & triumphum portendunt 31, 5
—— cruda in mare projicit Scipio 29, 27
—— ominoſa 27, 26
Exules occupant noctu Capitolium 3, 15
Exulum invidia quantum accendat acerbitatis? 38, 33

F

FAbaria inſula a Druſo expugnata 137, 7
L. Fabatus cadit in prælio 119, 16
Fabia gens 2, 45 bellum cum Veientibus ſuſcipit privato ſumtu 48 ſex & trecenti milites omnes patricii, e gente Fabia 49 a Veientibus cæſi ad unum omnes 50 de Fabia gente *vid.* & 8. 33. 45, 41
Fabiæ ſorores, æmulationis nimiæ 6, 34
Fabiæ domus opprobria 67, 26
Fabius Adrianus vincitur à Mithridate 98, 86 obſeſſus liberatur a Triario 88
Fabius Pictor, auctor antiquiſſimus 1, 44. 2, 40. 8, 30. 10, 37
Fabii Galli temeritas 130, 15
Fabius Maximus Ædilis 10, 11 ejus laudes *ibid.*
—— Tribunus militum de legione prima 22, 53
Fabius Quintius, Minucii ſucceſſor 2, 49
C. Fabius Conſul, juſſu Populi Tarquinienſibus bellum indicit 7, 12 male contra Tarquinienſes rem gerit 15 creatur Interrex 17
C. Fabius Magiſter Equitum 9, 23
Cæſ. Fabius, quæſtor, diem perduellioni dicit Sp. Caſſio Coſ. 2, 41 creatur conſul 42. & 43 eius res geſtæ 43 Remp. ſuſtinet quam Collega prodere voluit *ibid.* Conſul iterum 48
Cæſ. Fabius Ambuſtus Quæſtor patricius 4, 54 Tribunus Mil. conſulari poteſtate 61 & 5, 10 præeſt caſtris ad Veios 12, 24
C. Fabius Dorſo per medios hoſtes (Gallos) in Quirinalem collem pergit, ibi ſacra peragit, & in capitolium ad ſuos redit 5, 46
C. Fabius Dorſo Conſul 14, 38
C. Fabius Hadrianus, Prætor Africæ in prætorio ſuo vivus exuritur 86, 3
C. Fabius Pictor Legatus mittitur ad

Ptolæmeum Philadelphum 14, 38 Conſul creatur 15, 5:
C. Fabius a Cæſare cum ſex legionibus præmittitur in Hiſpaniam 110, 10 deiicit præſidium Afranii ex ſaltu Pyrenæo 12
L Fabius Legatus 30, 25
L. Fabius, Legatus Cæſaris opprimit Pictones 108, 20
M. Fabius, pontifex Max. ſe pro patria devovet 5, 41
M. Fabius, Cæſonis frater Coſ. contra Veientes & Etruſcos mittitur 2, 42 44 ejus ad milites hortatio 46 vincit hoſtes 47 recuſat ob fratris mortem triumphum *ibid.* Legatus 4, 27 Tribunus Mil. conſulari poteſtate 6, 36 Interrex 7, 17. 22. 8, 3 Dictator 7, 22 Triumvir coloniæ Cales deducendæ 8, 16
M Fabius, Q. Fabii Max. Rull. pater, pro filio provocat ad populum 8, 33
M. Fabius Adrianus vincitur a Mithridate 98, 86
M. Fabius Ambuſtus Tribunus Mil. conſulari poteſtate 6, 22 eius duæ filiæ quibus nuptæ? 34 conſolatur filiam expaveſcentem quod Lictor fores Servilii virga percuſſerit *ibid.* creatur Coſ. 7 11 ducit exercitum adverſus Hernicos 7, 11 ejus res geſtæ *ibid.* ovans urbem ingreditur *ib.* ſecundum Coſ. 17 a Faliſcis fuſus reſtituit aciem *ib.* Interrex creatur *ib.* Conſul tertium 18 Magiſter Equitum dicitur 8, 38
M. Fabius Buteo, ex SC. ſine Magiſtro Equitum Dictator in ſex menſes dictus 23, 22 ejus oratio 23, Senatum legit *ibid.* 4 Ædilis curulis 30, 26 creatur Prætor 40
M. Fabius Cæſo Conſulis frater 9, 36 ejus educatio & res geſtæ *ibid.*
M. Fabius Dorſo Coſ. creatus 7, 28
M. Fabius Vibul. Coſ. 4, 11 Legatus 17 ejus res geſtæ 19 Tribunus militum creatur conſulari poteſtate 25
Mum. Fabius Ambuſtus Tribunus Mil. conſulari poteſtate 4, 58
N. Fabius Buteo creatur Prætor 41, 33 Maſſiliæ moritur 42, 4
Num. Fabius C. F. M. N. Coſ. 15, 11 ab eo Umbri & Salentini in deditionem accepti *ibid.* triumphat 14
M. Fabius Pictor Legatus mittitur ad Ptolæmeum Philadelphum 14, 38
Num. Fabius Vibulanus Coſ. 4, 43 Tribunus Mil. conſulari poteſtate 49, 57
Q. Fabius Coſ. gladio transfigitur prælio a Tuſco 2, 46
Q. Fabius Coſ. in Æquos mittitur 3, 1. 2 Præfectus urbis reſiſtit Tribuno Plebis qui in conſulare imperium invehebatur 9 Legatus male ab Æquorum duce Graccho Cœlio habetur 25 ducem Gallorum occidit haſta 5, 36 ei dies dicta, quod Legatus pugnaſſet contra Gallos 6, 1 moritur *ibid.*
Q. Fabius (uxoris T. Quinctii Flaminini ſororis filius) Legatus 32, 36 Quæſtor 39, 29
Q. Fabius Ambuſtus Coſ. 4, 52 Magiſter Eq. 7, 28
Q. Fabius Æmilianus, Conſul in Hiſpaniam proficiſcitur 52, 35 eius Legatus funditur a Viriatho 36 vincit Viriathum 53, 4
Q. Fabius Buteo Prætor, ſortitur Hiſpaniam vlteriorem 33, 24. 26 ei in Gallia prorogatum imperium 36 creatur Triumvir 40, 18. 43 Quinquevir 45, 13
Q. Fabius Buteo Scipionis fratris filius, Quæſturæ candidatus, commendatur a Scipione tribubus 56, 24 Quæſtor quatuor millia hominum in Hiſpaniam ducit 57, 2
Q. Fabius Gurges filius Coſ. mulctat aliquot matronas ſtupri damnatas, pecunia 10, 31 ædem Veneris curat faciendam *ibid.* & 47 Coſ. proficiſcitur in Samnium 11, 1 vincitur a Samnitibus 2 accuſatur 4 ejus moderatio 16 Cenſor 13, 35 ſecundum Coſ. 14, 12 triumphat *ibid.* Legatus mittitur ad Ptolemæum Philadelphum 38 Princeps Senatus 47 tertium Coſ. 15, 24
Q. Fabius Labeo, Quæſtor urbanus 33, 42 ei magnum certamen cum ſacerdotibus propter tributum ſolvendum *ibid.* creatur Prætor 37, 47 præeſt claſſi *ibid.* trajicit in Cretam 60 candidatus conſulatus 39, 32 creatur Triumvir 44 Conſul 34 Pontifex Max. 40, 42
Q. Fabius Maximus Rullianus, Ædilis curulis 8, 18. 10, 9
Magiſter Equitum 8, 29 abſente L. Papirio Dictatore proſpere pugnat cum Samnitibus 8, 30 concremat arma hoſtilia *ibid.* citatur a Dictatore 32 reus ſeſe recipit ad Triarios, qui eum Dictatori eripiunt *ibid.* fugit Romam 33 noxæ damnatus donatur populo. 35

creatur Conſul 38

Interrex 9, 7 Dictator 22 capit Saticulam *ibid.* vincit Samnites 23 iterum Coſ. adverſus Etruſcos proficiſcitur eoſque fundit *ibid.* & *ſeqq.* ob egregie perdomitam Etruriam ei continuatur Conſulatus 41 vincit Samnites & Umbros *ibid.* Cenſor 46 ab eo Urbanæ Tribus *ibid.* Maximi cognomen ei datur *ibid.* ab eo inſtitutum, ut equites Idibus Quintilibus transveherentur *ibid.*

omnes ſententiæ centuriæque eum dicunt Coſ. 10, 11. 22 ei extra ſortem datur Etruria 24 ædem Jovi Victori vovet 29 Collegæ funus omni honore celebrat *ibid.* de Gallis, Etruſcis & Samnitibus triumphat 30

Q. Fabius Ædilis, violat Legatos Apolloniates 15, 13 deditur Apolloniatibus, ſed remittitur *ibid.* Legatus Carthaginem mittitur 21, 18 Duumvir 23, 30

Q. Fabius Maximus Prodictator creatur 22, 8 ædem Veneri Erycinæ vovet 10 ejus prudentiam, non vim, timet Annibal 12 ejuſdem cunctatio & in caſtris & in Urbe infamis 15 Sacrorum cauſa Romam vocatur 18 inviolatum ab Annibale agrum ſuum vendit captivis redimendis 23 eo abſente Minucius rem male gerit 24 Minucio magiſtro equitum deprehenſo fert ſuppetias 29 Pater a magiſtro equitum appellatur 30 exacto ſemeſtri imperio abdicat ſe Dictatura 31 ejus ad L. Æmilium Paullum Conſulem oratio, ne rem prælio præcipitet 39 ejus conſilium poſt cladem Cannenſem 55

creatur Pontifex 23, 21 Duumvir 31 ejus oratio de creandis conſulibus tempore extremo præſtantiſſimis 24, 8 Coſ. creatur 9 Caſilinum oppugnat 19 Legatus filio ad Sueſſulam venit 44 experitur an filius ſciat ſe Conſulem eſſe *ibid.*

Senatus Princeps 27, 11 Marcellum per litteras monet, ne cum Annibale manum conſerat 12 Manduria vi capta, obſidet Tarentum 15 ei auſpicanti aves non addicunt 16

moritur 30, 26 ejus laudes *ibid.*

Q. Fabius, filius Conſulis, Prætor 24, 9. 12 abſens creatur Coſ. 43 patrem jubet deſcendere equo 44 in Apuliam proficiſcitur *ibid.* Altinium, proditorem patriæ, jubet vinciri 45 capit Arpos 46

Q. Fabius Maximus pater, Legatus ab M. Livio Coſ. Romam ad Senatum mittitur 28, 9 ejus oratio, qua ſuadet, ne Scipioni Africa provincia extra ſortem mandetur 40 Augur in locum patris electus 30, 26 moritur 33, 42

Q. Fabius Maximus, Prætor 40, 18

Q. Fabius Maximus, filius L. Æmilii Paulli, Coſ. 44, 35 nuncius victoriæ de Perſeo mittitur Romam 45

Q. Fabius Maximus Æmiliani filius Coſ. 61, 8 adverſus Bituitum Arvernorum Regem proficiſcitur 43 cædit Arvernos 44 vocatur Allobrogicus 46 triumphat 63 Cenſor 65, 31

Q. Fabius Maximus Eburnus Coſ. 62, 24 occidit filium dubiæ caſtitatis, & cædis miniſtros manumittit 67, 25 accuſatus abit in exſilium 26

Q. Fabius Maximus Servilianus, cum Viriatho pugnat 53, 25. 26 ejus geſta adverſus Luſitanos 37 ejus ſævum factum in deditos 54, 10 Cenſor 60, 6

Q. Fabius Q. F. Q. N. Maximus a Cæſare ſibi Conſul ſuffectus, a populo contemnitur 116, 1 triumphat 2

Q. Fabius Pictor hiſtoricus 22, 7

Q. Fabius Pictor Delphos ad oraculum mittitur 22, 57 Delphis Roman redit reſponſumque, ex ſcripto recitat 23, 11

Q. Fabius Pictor, creatur Prætor 37, 47 ei Sardinia Provincia evenit 50 inter eum & P. Licinium, Pontificem Max. certamen 51 Flamen Quirinalis 37, 47 moritur 45, 44

Q. Fabius Sanga docet Ciceronem, Allobrogorum Legatos a Catilinariæ conjurationis ſociis ſollicitatos 102, 99

Q. Fabius Vibulanus Coſ. fundit Volſcos 3, 22 Decemvir 35 Tribunus Mil. conſ. pot. 4, 49 Interrex 51

Frabrateria colonia in Volſcis 60, 31

Fabraterni populi recipiuntur a Romanis in fidem 8, 19

C. Fabricius Luſcinus, Coſ. vincit Samnites, Bruttios & Lucanos 12, 5. 6 triumphat 20 Legatus captivorum redimendorum cauſſa mittitur ad Pyrrhum 13, 14 bene habetur a Pyrrho 15 inops ſe ditiorem aſſerit Pyrrho 22, 23 non vult diteſcere 24 ejus ſupellex 28 Coſ. iterum 44 ad eum accedit Timochares, veneno necaturus Pyrrhum *ibid.* de Lucanis, Bruttiis

taren-

Tarentinis & Samnitibus triumphat 51 Cenſor ſeverus, Senatu movet Rufinum bis Conſulem & Dictatorem 14, 33
C. Fabricius Luſcinus, Prætor, ſortitur urbanam 33, 42, 43 Legatus 37, 4
L. Fabricius C. F. curator viarum, reficit pontem Fabricium 136, 21
Q. Fabricius, Tribunus pl. ejuſque de reditu Ciceronis rogatio 104, 45 a Clodianis repellitur 46
Fabrûm centuriæ in prima claſſe 1, 43
Fæminæ coactæ cibaria ferre in caſtra 44, 32
Fæſulæ 22, 3
Falarica genus teli 21, 8. 34, 14
P. Falcidius, Tribunus plebis, legem fert in gratiam Octavii 127, 28
Faleriana Tribus addita 9, 20
Falerii obſidentur 5, 26 deduntur Romanis 27
Falernus ager 7, 26. 10, 20. 21. 22, 13 dividitur, uſque ad Vulturnum fl. plebis Rom. 8, 11
Faliſci auxilio veniunt Vejentibus 5, 8 adoriuntur caſtra Romanorum *ibid.* vincuntur a Camillo 13. 19 eorum caſtra capiuntur, & urbs obſidetur 26 Magiſtri Faliſcum juventutem prodituri ſupplicium 27 Faliſcis in ſtipendium militum ejus anni imperata pecunia *ibid.* inducias quadraginta annorum impetrant 7, 22 iis bellum indicitur 10, 45 pacem petentibus induciæ annuæ datæ 46 bellum moliuntur 19, 67 dediti mulctantur 68
Faliſcorum legiones 4, 17
Faliſcus ager 10, 12. 26.
Faliſcus ſacerdos, conditorque Bacchanalium, punitur 39, 17. 18
Fames Romæ 2, 34. 3, 32. tanta, ut multi ex plebe capitibus obvolutis ſe in Tiberim præcipitarint 4, 12. 52. *vid.* & 19, 10. 25, 13. 59, 4
Fango ſibi manus infert 127, 7
Fannia a Titinnio repudiatur 77, 37 eam impudicam pronunciat Marius, ſed dotem reſtitui jubet *ibid.* Marium exſulem benigne tractat Fannia *ibid.*
Fannius Cæpio conſpirat in Auguſtum 136, 11 fugiens interſicitur 12
C. Fannius, Tribunus plebis 38, 60
C. Fannius C. F. C. N. Strabo, Conſul 46, 34
C. Fannius Legatus ad Dalmatas 47, 13 primus Carthaginis muros conſcendit 51, 49 ejus virtus inſignis 53, 26 Conſul contendit cum Graccho 60, 79
L. Fannius Mithridatem incitat ad bellum 93, 6 hoſtis a Senatu judicatur 7 vincitur a Mamerco 94, 20
Fanum Æſculapii, tabulis pictis exornatum 43, 6
—— Apollinis auguſtum & oraculum ad Hieran Comen 38, 12. 13
—— Concordiæ 61, 35
—— Dianæ 1, 45
—— Feroniæ 1, 30
—— Herculis 40, 51
—— Palloris 1, 27
—— Pavoris *ibid.*
—— Quietis 4, 41
—— Termini 1, 55
—— Voltumnæ 4, 23. 25. 61. 5, 17. 6, 2
Fanum quomodo differat a Templo ? 10, 37
—— apud Locrenſes, in quo theſauri Proſerpinæ, quos diripit Pyrrhus 14, 23
Fanorum expiatio in libris per Duumviros quæſita 5, 50
Far, Fructus, quem conſumere religioſum eſt 2, 5
Farris bilibræ 4, 15
—— ſelibræ M. Manlio datæ 5, 47
Faſces habuit prior L. Junius Brutus 2, 1
—— populo ſubmiſſæ a P. Valerio 2, 7
—— captì a Pœnis, ponuntur ante tribunal imperatoris 25, 16
—— Conſulares franguntur 2, 55. 3, 49. 99, 43
Faſti inſtituti a Numa Pompilio 1, 19. 4, 3
—— Conſulum 9, 18
—— Dictatorum *ibid.*
Faſtos circa forum in albo proponit Ædilis curulis, ut quando lege agi poſſet, ſciretur 9, 46
—— correxit Julius Cæſar 115, 29
Fatales libri 5, 14. 22, 9. 42, 2.
Fauces ad Antigoniam 32, 5
Fauces Iſthmi 32, 21
Fauces Theſſaliam ab Athamania dividentes 32, 14
Fauces quæ ferunt in Tempe 33, 15
Fauciam curiam quare abominandam fecerit Macer Licinius 9, 38
Faucula Cluvia ſacrificat quotidie pro ſalute & victoria populi Romani 26, 33
Fauni Inſula 33, 42 ædes facta in Inſula

Fauni ex pecunia mulctaticia trium pecuariorum *ibid.* & 43, 53
Fauni aut Panis nomen ſpectrum notat 84, 24
Fauni cur humanam figuram caprina miſceant? 25
Faveria, oppidum Iſtriæ, vi capitur a Romanis 41, 15
Favonii venti 37, 23
M. Favonius Prætor, refert de nece Legatorum Alexandrinorum 104, 75 Ædilis plebis, in carcerem conjicitur 106, 26 ejus querelæ in Pompeium, & terror ex adventu Cæſaris 109, 43. 44 eum periculo liberat Scipio 111, 41 cum Pompeio fugit in Ciliciam 112, 8
Fauſtulus, regii pecoris magiſter, invenit lupam, mammas Romulo & Remo præbentem 1, 4 dat hos pueros Larentiæ uxori educandos *ibid.*
Fauſtus, Sullæ F. ludos in honorem patris edit 103, 64
Facibus ardentibus armata multitudo 4, 33
Facibus ardentibus anguibuſque prælatis ſacerdotes Tarquinienſium milites Rom. terrent 7, 17
Februariæ Calendæ 37, 58
Feciales haſtam ferratam ad fines ferunt eorum, quibus indicitur bellum 1, 32
—— mittuntur ad res repetendas 4, 30. 7, 6. 9. 16. 32. 8, 22. 9, 45. 10, 12
—— feriunt porcum 9, 5
—— jubentur ire ad fœdus feriendum 30, 43
Fecialium collegium conſultum de ratione indicendi belli 31, 8. 36, 3
Felſina oppidum 33, 37
Fenectani campi 8, 12
Feralia 35, 7
Ferentinum Hernicorum opp. 4, 51. 7, 9. 32, 2 captum a L. Furio Coſ. 4, 51 deſertum a Samnitibus ingreditur Poſtumius Coſ. 10, 34. *vid.* & 7, 9 eorum ager dono datur Hernicis 4, 51
Ferentani pop. 9, 16 cum Ferentanis uno ſecundo prælio debellavit Aulius *ibid.* a Ferentanis novum jus tentatum, ut Latini, qui in coloniam Romanam nomina dediſſent, cives Romani eſſent 34, 42 deficiunt 72, 8
Ferentinæ lucus 1, 50. 52
Ferentinati populo ſuæ leges redditæ 9, 43
Ferentum opp. captum a Romanis 9, 16. *vid.* & 9, 20
Feriæ per novem dies actæ ob nunciatum prodigium 1, 31
—— per triduum 3, 5
—— earum conſtituendarum cauſſa Dictator creatus 7, 28
—— Latinæ 5, 19. 17, 28. 21, 63. 22, 1. 32, 1
—— in ſolitudine per dies quadraginta 35, 40
—— ob terræ motum *ibid.*
—— valetudinis populi cauſſa indictæ 42, 2
Feronia Dea 22, 1
Feroniæ Ædes 33, 26
—— Lucus 26, 11. 27, 4
—— Templum 26, 11
Ferrariæ & Argentariæ in Hiſpania 34, 21 ex iis magna inſtituit vectigalia Cato Coſ. *ibid.*
Feſcenninus verſus 7, 2
Feſtum Tabernaculorum accurata religione celebratum apud Judæos 57, 48
Fibulis donati equites 39, 31
Ficana capta 1, 33 ejus incolæ additi Latinis *ibid.*
Ficulnea vetus opp. a Tarquinio Pr. capta 1, 38
Ficulnenſis via 3, 52
Ficus Ruminalis 1, 4 ad eum ſimulacra infantium conditorum Urbis ſub uberibus lupæ, poſita 10, 23
Fidei ſolenne a Numa Pompilio inſtitutum 1, 21
Fidei ſacroſanctum nomen 19, 68
Fidenæ, colonia Romanorum 1, 14. 2, 19. 4, 17 deficiunt ad Vejentes *ibid.* obſidentur & capiuntur 4, 22. 23. 33. 34
Fidenates bellum inferunt Romanis 1, 14 vaſtant agros *ib.* vincuntur *ibid.* alterum cum Romanis bellum 27 vincuntur *ibid.* & 2, 19. *& ſeqq.* occidunt Legatos Rom. 4, 17 populabundi deſcendunt in agrum Rom. 21 vincuntur, multique ſub corona venundantur 33. 34
M. Fiduſtius bis proſcriptus occiditur 120, 82
L. Figulus claſſem cogit pro Dolabella 119, 4
Filius, cujus pater in poteſtate hoſtium, Tribunus plebis aut Ædilis eſſe non poteſt 27, 21
Filum lanæ velamen 1, 32
C. Fimbria, crudeliſſimus Cinnæ ſatelles . occidit L. Cæſarem 80, 40 diem

dicit Scævolæ vulnerato, & ex vulnere non mortuo 48 cum Valerio Flacco Coſ. Legatus in Aſiam venit 83, 57 eorum diſcordia 58 Fimbria ſeditionem concitat 61 ſociorum ſpolijs milites ditat 62 occidit Flaccum Coſ. 64 militari conſenſu imperium in Fimbriam transfertur *ibid.* ejus adverſus Mithridatem res geſtæ 83, 1 ſtratagema & victoriæ 2 crudelitas & avaritia 3 vincit Mithridatem 4 capit & delet Ilium 6 contra eum movet Sulla 30 Fimbriæ milites multi ad Sullam tranſeunt 31 Sullæ percuſſorem ſubornat 33 cum Rutilio colloquitur 34 Pergami in Æſculapii templo ſe transfigit gladio 35

Fimus bubulus pro lignis 38, 18

Finium lis inter Romanorum ſocios, & turpe judicium Romanorum de his finibus 3, 71

Firmum colonia 16, 48

Firmani, quare a Romanis laudati 27, 10

Firmana cohors 44, 40

Fiſci & Ærarii differentia 134, 82

Flamen Dialis 1, 20. 5, 40. 26, 23. 27, 8 ei extra Urbem unam noctem manere, nefas 5, 53 jure ſacerdotii ingreditur Senatum 27, 8 non poteſt jurare in leges 31, 50

—— Fidei 1, 21

—— Martis 1, 20. 29, 11. 45, 15

—— Quirinalis 5, 40. 24, 8. 37, 47 dicto audiens eſt Pontifici Max. 37, 51

Flaminem a Sacris recedere vetat Pontifex 19, 54

Flamines creat Numa Pompilius 1, 20

Flaminum Veſtaliumque hoſpitium a Cæritibus religioſe cultum 7, 20

Flaminibus cura ſacrorum demandata 1, 33

Flamines bigis curru aurato ad Fidei ſolenne vehi jubet Numa 1, 21

Flaminia prata 3, 54. 63

—— Via 22, 11

Flaminius circus 3, 54. 27, 21. 40, 52

Flaminium 26, 23. 27, 8 diu intermiſſum poſt L. Merulæ cædem 80, 44

C. Flaminius Tribunus plebis a patre de roſtris detrahitur 20, 19 ejus pertinacia adverſus Senatum 20, 49

C. Flaminius Cenſor conſulatum Arimini init 21, 15. 57 in provincia, non in urbe conſulatum inire ſtatuit 63 bellum cum Diis immortalibus gerere viſus *ibid.* paludatus ſine lictoribus, in provinciam proficiſcitur *ibid.* ipſo immolante vitulus jam ictus e manibus ſacrificantium profugit *ibid.* in Etruriam exercitum ducit *ibid.* ei infenſi Romani 22, 1 ejus ferocitas 3 temeraria conſilia *ibid.* in Inſidias incidit 4 undequaque Pœni eum invadunt *ibid.* ejus mors 6

C. Flaminius, Cenſor 23, 14 Quæſtor 26, 47 Ædilis curulis 33, 42 tritici decies centum millia binis æris populo diviſit *ibid.* ejus, patriſque cauſſa Siculi triticum hoc Romam advexerunt *ibid.* creatur Prætor 34, 54 in Hiſpania expugnat Litabrum oppidum 35, 22 creatur Conſul 38, 42 defendit M. Fulvium contra Ambracienſes 43 Friniates Ligures, pluribus ſecundis præliis factis, in deditionem accipit, iiſque arma adimit 39, 2 domat Apuanos *ibid.* viam a Bononia perducit Arretium *ibid.* creatur Triumvir 39, 55. 40, 35

L. Flamininus, Augur, moritur 43, 13

Q. Flaminius creatur Decemvir 31, 4

T. Flamininus dat munera Gladiatorum 41, 33

Flamma circa caput Servii infantis dormientis 1, 39

Flamma e capite concionantis Marcii emicans 25, 39

Flamma in proris navium prælata arcet hoſtes, ne propius accedant 37, 11

Flavius Lucanus Prætor 25, 16 prodit Ti. Gracchum *ibid.*

C. Flavius Cn. F. ſcriba, humilique fortuna ortus, Ædilis curulis 9, 46 certat adverſus nobiles *ibid.* jus civile, repoſitum in penetralibus Pontificum, evulgat *ibid.* Faſtos circa forum in albo proponit *ibid.* dedicat ædem concordiæ *ibid.* curulem ſellam ſibi adferri jubet cum nobilium nemo ei aſſurgeret *ibid.*

C. Flavius Fimbria Coſ. 67, 15. 18 inter epulas trucidatur 88, 3

C. Flavius Puſio, princeps equeſtris ordinis, oblatam a Druſo legem judiciariam, recuſat ingredi Curiam 71, 21

L. Flavius, Tribunus plebis, Metellum Conſulem in carcerem ducit 103, 57. 59 ejus improbitas 60. 124. 125

M. Flavius dat viſcerationem populo in funere matris 8, 22 Tribunus plebis 37 fert ad populum, ut in Tuſculanas

Digitized by Google

animadvertatur *ibid.*
M. Flavius ſcriba a Cæſare adhibitus ad corrigendos faſtos 115, 29
M. Flavolejus Centurio 2, 44
Floronia Virgo Veſtalis, ſtupri comperta, ſibimet ipſa mortem conſciſcit 22, 57
Fluminum tranſeundorum ratio 68, 48 alia, qua uſi Cimbri 49
Fumentana porta 6, 20
Fœdus, in quod jurat Conſul 38, 39
Fœderis ferlendi ritus 1, 24
Fœnus unciarium 7, 16. *vid.* & 7, 21 Semunciarum factum ex unciario 7, 27
Fœnus Romæ, quo obruebantur debitores 35, 7
Fœneratores mulctantur 7, 28. 10, 23 eorum improbitas 11, 25. 26
Fœneratores ex Sardinia fugantur 32, 27 de mulcta eorum quadrigæ inauratæ in Capitolio poſitæ 35, 41
Fons Herculis 22, 1
A. Fonteius, Tribunus militum, a Cæſare dimittitur cum ignominia 114, 27
M Fonteius, creatur Prætor 45, 44
M. Fonteius, Prætor Galliæ, auxilium fert Pompeio 91, 2
P. Fonteius Balbus, creatur Prætor 44, 17
P. Fonteius Capito, Prætor 43, 13
T. Fonteius Legatus 25, 34. 26, 17
T. Fonteius, Proconſul, in Hiſpanis manere jubetur 41, 19
Fontinalis porta 35, 10
Forem ex æde Lunæ, quæ in Aventino eſt, raptam fert atrox tempeſtas, & in poſticis parietibus Cereris templi adfigit 40, 2
Fori in Circo quid? 1, 35 a Tarquinio Priſco facti *ibid.* & 1, 56
Fori publici 29, 37
Formiana ſaxa 22, 16
Formianis populis civitas ſine ſuffragio data 8, 14
Formianus ager 10, 31
Formianus mons 39, 44
Fornix in Capitolio, cum ſeptem ſignis auratis, & duobus equis, poſita a P. Corn. Scipione Africano 37, 3
Fornices duo de manubiis facti ab L. Stertinio 33, 27 his fornicibus ſigna aurata impoſita *ibid.*
Fornices in muro, apti ad excurrendum 36, 23
Fornicata via 22, 36
Fortunæ Ædes intra Carmentalem portam refecta 23, 19. 25, 7
—— Equeſtris templum magnificum 40, 40. 42, 3. 16
—— Fortis ædes de manubiis facienda locatur 10, 46
—— Fortis cella 27, 11
—— Muliebris templum 2, 40
—— Primigeniæ ædes in colle Quirinali 34, 53. 44, 16
—— Supplicatio Fortunæ in Algido imperata 21, 62
Fortunatæ inſulæ detectæ, in quas fugam agitat Sertorius 90, 23
Foruli, vicus 26, 11
Forum Boarium 10, 23. 21, 62. 27, 37. 29, 37 in foro Boario ante Fortunæ ædem fornix factus ab L. Stertinio 33, 27 a foro Boario incendium ortum, diem noctemque ædificia in Tiberim verſa arſere 35, 40
—— Olitorium 17, 27. 21, 62. 40, 34 ad forum Olitorium Jani templum ſtructum 17, 27 in foro Olitorio ædes Junonis Soſpitæ dedicata 34, 53
—— Piſcatorium 26, 27. 40, 51
—— Quæſtorium 41, 6
—— Trigeminam extra portam 40, 51
Forum ornatum ſcutis auratis Samnitium in triumpho L. Papirii Curſoris 9, 40 inde initium fori ornandi ab Ædilibus *ibid.*
—— medium ſpecu vaſto collapſum in immenſam altitudinem 7, 6
in Foro ſuggeſtum adornatum roſtris navium Antiatum, unde Roſtra 8, 14
M. Foſlius, Tribunus Militum conſulari poteſtate 4, 25 Magiſter Equitum 9, 26. 28
M. Foſlius Flaccinator Coſ. creatur 9, 20
Foſſa Cluilia 1, 23. 2, 39
—— Druſiana 137, 11
—— Græca 28, 46
—— Quiritium, opus Anci regis 1, 33
Fregellæ colonia Rom. 8, 22. 9, 12. 19, 48 occupatur a Samnitibus 9, 12 recipitur 28 expugnatur a Pyrrho 13, 12.
Fregellana arx capitur a Samnitibus 9, 28
Fregellani quare laudati a Romanis 27, 10 rebellant 60, 23
Fregellanus ager 26, 9
Fregenæ, coloniæ negatur vacatio rei navalis 36, 3
Frentani pop. oratores mittunt Romam petentes pacem 9, 45 iis fœdus datum *ibid. vid.* & 15, 7

Digitized by Google

Freſilia , urbs capitur a Romanis 10, 3
Frinites Ligures C. Flaminius Coſ. pluribus præliis ſecundis factis, in deditionem accipit, iiſque arma adimit 39, 2
Friſios bello petit Druſus 137, 7
Frontalia elephantorum 37, 40
Frumentum ex Campania aliiſque locis Romam advehitur 2, 34. 52
Frumentum quaternis æris populo vicatim deſcriptum 30, 26. 31, 4. 50. 136, 43
Frumentum pro vectura nautis relictum 30, 38
Frumenti duæ decumæ exactæ 36, 2. 37, 2
Fruſinas ager 26, 9
Fruſinates pop. conjurant 10, 1 damnantur tertia parte agri *ibid.* capita conjurationis virgis cæduntur & ſecuri percutiuntur *ibid.*
Fruſino 27, 37
Formianis datur ſatio ſuffragii 38, 36
Fucinus Lacus 4, 57
C. Fuficius Fango provinciam Africæ & exercitum accipere jubetur ab Sextio 127, 5 ei bellum infert Sextius 6 Fango ſibi conſciſcit necem 7
L. Fufius poſtulat M' Aquilium de repetundis 70, 4
M. Fufius M. F. Strico præeſt ludis ſæcularibus 136, 46
Q. Fufius Calenus, Tribunus plebis, in concionem producit Pompeium 103, 30 Prætor 95 Legatus Pompeianos deducit ex Hiſpania 110, 3 ejus in Phocide & Bœotia res geſtæ 111, 42 expugnat Megarenſes 112, 57
Q. Fufius Q. F. C. N Calenus, Coſ. tantum nomine , vis penes Cæſarem 112, 61
Fuga impedita, dum dux milites a ſuis haberi jubet pro hoſtibus 37, 43
Fugitivi in Circum deducti, mutuis vulneribus ſe conficiunt 70, 4
Fugitivorum ſeceſſus & ſævitia 95, 5 eorum inter ſe diſcordiæ 7 Fugitivorum copiæ 96, 1 eorum magna pars cum duce Crixo cæditur 2 & 97, 1. eorum clades 96, 11 per globos ſparſi circumveniuntur 12 quoſdam & Pompeius concidit 13 puniuntur fugitivi 129, 44
C. Fulcinius, Legatus, juſſu Tolumnii interficitur 4, 17 ei ſtatua publice in Roſtris poſita *ibid.*
Fulfulæ , urbs in Samnio 24, 20
Fulmen aureum pondo quinquaginta donum Jovi factum 22, 1
Fulmine ictus Romulus Silvius 1, 3
Fulvia oſtendit multitudini vulnera interfecti a Milone mariti Clodii 107, 21. 22
Fulvia, uxor Antonii, periclitatur de bonis 119, 31 in eam æquitas Pomponii Attici *ibid.* Ciceronis occiſi linguam compungit acubus & calamiſtro 120, 67 multos curat occidendos 68 Fulviæ potentia 125, 4 cum L. Antonio molitur oppugnare Octavium 5 gladio cincta, contra Octavium auxilia mittit 33. 34 moritur 127, 10 ex eius morte Antonium inter & Octavium reconciliatio 23
Fulvius Flaccus, Legatus 22, 12
A. Fulvius Senator filium ad Catilinam proficiſcentem necat 102, 88
Cn. Fulvius Legatus 10, 4 ejus res geſtæ *ibid.* Conſul 11 vincit Samnites 12 triumphat 13 Proprætor 26 ejus res bene geſtæ in Etruria 30
Cn. Fulvius, Prætor 25, 20 ejus in Apulia res geſtæ *ibid.* temeritate militum vincitur ab Annibale 21 ob exercitum in Apulia amiſſum, ei dies dicta 26, 2 ſe defendit 3 bis accuſatur *ibid.* it Tarquinios in exſilium *ibid.*
Cn. Fulvius Proconſul, vincitur ab Annibale, & cum undecim tribunis militum cadit 27, 1
Cn. Fulvius , Legatus 26, 14 creatur Prætor 36, 45
C. Fulvius Quæſtor , interceptus ab Annibale 21, 59
Cn. Fulvius Centumalus Ædilis curulis 24. 43 Prætor creatur *ibid.* Conſul 25, 41 Idibus Martiis magiſtratum init. 26, 1
C. Fulvius Curvus Ædilis plebeius 10, 23 ab eo ex mulctaticia pecunia ludi facti *ibid.*
Cn. Fulvius Flaccus Prætor creatur 25, 2
Cn. Fulvius Gillo creatur Prætor 45, 14
Cn. Fulvius Cn. F. Cn. N. Maximus, Centumalus clavi figendi cauſſa Dictator dictus 16, 47
L. Fulvius Coſ. creatur 8, 38
L. Fulvius Magiſter Equitum 9, 21
M. Fulvius Tribunus milit. 10, 14
—— occiditur in pugna 27, 12
M. Fulvius Tribunus plebis , impedit comitia 32, 7
M. Fulvius, Legatus 43, 1

Digitized by Google

M. Fulvius Centumalus creatur Prætor 35, 10. 23
M. Fulvius Flaccus Coſ. 15, 18
—— Decemvir 31, 4
M. Fulvius Flaccus, Legatus in Macedoniam 43, 23
M. Fulvius M. F. Q. N. Flaccus, Coſ. turbulentus 60, 18—20 Maſſilienſium neceſſitatibus ex Urbe avocatur 21 triumphat de Salluviis, Liguribus & Vocontiis 38, 39 tumultuatur 61, 22 occupat Aventinum 23 munit ædem Dianæ 25 filium mittit de pace Legatum 26 cum filio interficitur 28, 29 domus ejus diruitur 34
M. Fulvius Nobilior, Ædilis curulis, tritici decies centum millia binis æris dividit populo 33, 42
creatur Prætor 34, 54
Vaccæos, Vettiones & Celtiberos fundit fugatque 35, 7 Proconſul multa oppida & caſtella Hiſpanorum expugnat 22
ovans urbem ingreditur 36, 21. 39 creatur Conſul 37, 47 ei provincia Ætolia evenit 50
proficiſcitur in Epirum 38, 3 Ambraciam urbem oppugnat 4, 9 donatur corona aurea centum & quinquaginta pondo *ibid.* perdomitis Ætolis, recipit Cephalleniam 28 componit res Achæorum 30 comitiorum cauſa proficiſcitur Romam 35 redit in provinciam, eique in annum prorogatum imperium *ibid.* eum accuſant Ambracienſes 43 defenditur a C. Flaminio *ibid.*
ex Ætolia rediens petit triumphum 39, 4 M. Abutius Trib. pl. intercedit *ibid.* Gracchi oratio pro M. Fulvio 5 triumphat de Ætolis & Cephallenia *ibid.* per dies decem apparatus ludos, quos voverat Ætolico bello, facit 22 Cenſuram petit 40 creatur Triumvir 44
Cenſor 40, 45 ejus opera publica 51 luſtrum condit 41, 2
M. Fulvius M. F. M. N. Nobilior, Ædilis curulis, ludos Megalenſes edit 46, 5 Coſ. 47, 1 de Eleatum populo triumphat 13
M. Fulvius Pætinus Coſ. 10, 9
Q. Fulvius Dictator dictus 27, 5 abdicat ſe Dictatura 6 Proconſul 35 Ædilis curulis, inſtaurat ludos Romanos 30, 39 Tribunus plebis 32, 28 Legatus 36
Q. Fulvius improſpere cum Segidenſibus pugnat 47, 37 iterum dubie pugnat 38
Q. Fulvius Flaccus, Pontifex creatur 23, 21. 40, 42 Prætor 23, 24. 30. 24, 9
Q. Fulvius Flaccus creatur Coſ. 20, 7 iterum 45 Magiſter Equitum 25, 2 tertium Coſ. *ibid.* Pontifex Maximus fieri cupit 5 Hannonis caſtra oppugnat, eaque capit 13, 14 ei prorogatum imperium 26, 1 Capuam obſidet 4 Proconſul Romam euntem Annibalem ſequitur 8, 9 ingreditur Romam cum exercitu 10 virgis cædi & ſecuri percuti jubet Senatum Campanum 26, 15 quartum Coſ. 27, 6 Comitiorum cauſa Romam venit 20 ei prorogatum in annum imperium 22
Q. Fulvius Flaccus, Ædilis plebis, ſigna duo aurata ponit 38, 35 creatur Prætor 42. *vid.* & 39, 39. 56 eum, Urbicuam oppugnantem, adoriuntur Celtiberi 40, 16 fundit Celtiberos *ibid.* Legatus 27 Prætor 31 Proprætor Hiſpaniæ 39 exercitum in ulteriorem Celtiberiæ agrum deducit *ibid.* ei inſidiantur Hiſpani *ibid.* cædit Celtiberos 40 ædem Fortunæ Equeſtri & ludos Jovi vovet *ibid.* creatur Conſul 43 de Celtiberis triumphat *ibid.* ejus ludi 44
Q. Fulvius Flaccus, creatur Cenſor 41, 32 ejus opera publica *ibid.* ædem Fortunæ Equeſtris enixo ſtudio facit, & ex Æde Junonis Laciniæ marmoreas tegulas detrahit 42, 3. 10 Pontifex, laqueo ſibi gulam frangit 28.
Q. Fulvius Flaccus Nobilior creatur Triumvir 39, 44
Q. Fulvius Nobilior Ædilis curulis 47, 1 Coſ. improſpere cum Segidenſibus pugnat 36. 37 plura detrimenda patitur 38 cenſor luſtrum condit 56, 19
Q. Fulvius M. F. Triumvir Epulo cooptatur 40, 42
Q. Fulvius Gillo, Legatus Scipionis 30, 21 Prætor 31, 4. 6
Ser. Fulvius Flaccus Coſ. Ardyæos ſubigit 56, 20—22.
Fundanis populis quare civitas ſine ſuffragio data 8, 14 ſociant ſe Privernatibus bellum Romanis inferentibus 19 orant veniam *ibid.* iis datur latio ſuffragii 38, 36
M. Fundanius, Tribunus plebis, ad plebem fert de lege Oppia abroganda 34, 1
M. Fundanius Fundulus Ædilis plebejus, aliquot matronas probri accuſat 25, 2

Fundis ædes Jovis 41, 32
Fundæ prævalidæ deſcriptio 38, 29
Funditores 12, 22 in exercitu Pyrrhi *ibid.* eorum in bello maximus uſus 36, 18. 38, 29. *vid.* & 27, 38
—— Achæi, eorumque in bello maximum momentum 38, 29
—— Baleares funditores maximi 28, 37. *vid.* & 21, 21
—— Cyrtæi 37, 40
—— Dymenſes 38, 29
Funebres laudationes matronarum unde manarint 5, 50
Funebres laudes vitiant rerum hiſtoriam 8, 40
Funus curatum Conſulis, a populo collatis quadrantibus 3, 18
Furcæ Caudinæ. *vid.* Caudium.
Furiæ genti fato quodam data Gallica bella 31, 48
Furii & Fuſii iidem 3, 4
Furius Legatus, frater Sp. Furii Conſulis, ab Æquis cæditur 3, 5
A. Furius Coſ. Æquos & Volſcos, bellum Romanis inferentes vincit 3, 70
Agr. Furius Trib. Pl. conſ.pot. iterum 5, 32 adverſus Salpinates proficiſcitur *ibid*, eius res geſtæ *ibid.*
C. Furius, duumvir navalis 41, 5 Legatus 43, 11
C. Furius Aculeo, quæſtor, damnatur 38, 55
C. Furius Pacilus Coſ. 4, 12 Cenſor, probavit villam publicam in campo Martio 22 Tribunus mil. conſulari poteſtate 31 Conſul creatur 52 Cenſor 9, 33
L. Furius Coſ. circumit ſordidatus & orationem ad populum habet 2, 54. 56. Tribunus mil. conſulari poteſtate 6, 22 ejus temeritas 23 dictator creatur 7, 28 vovet, inter dimicationem cum Auruncis edem Junoni Monetæ *ib.* huius voti damnatus abdicat ſe dictatura *ibid.*
L. Furius Tribunus plebis 9, 42
L. Furius prætor, cum claſſe ex Africa Lilybeum venit 23, 21 ab Arimino Cremonam proficiſcitur 31, 21 cum Gallis confligit, eoſque vincit *ibid.* petit triumphum 47 de ea re ancipites in Senatu ſententiæ 48 triumphat 49
L. Furius Bibaculus, quæſtor in prælio ad Cannas occiſus 22, 49
L. Furius Camillus Dictator reddit Patribus poſſeſſionem priſtinam Conſulatus 7, 24 ob id meritum Coſ. creatur *ib.* extra ſortem ſibi Gallicum bellum ſumit 26 Coſ. iterum 8, 13 capit Pedum opp. *ibid.* triumphat *ibid.* ejus de Latio oratio *ibid.* ſtatua equeſtris ei in foro poſita *ibid.* Coſ. 8, 29
L. Furius Medullinus, Tribunus militum conſulari poteſtate 4, 25 iterum 35, tertium 44. (& 5, 14) creatur Conſul 51 Coſ. iterum 54 Tribunus mil. conſ. pot. quartum 57, & 5, 16 quintum 4, 61 *vid.* & 5, 24 ſextum 26 ſeptimum 32
L. Furius Purpureo Tribunus militum 27, 2 Prætor ad Panætolium venit 28 eius in concilio Ætolorum oratio 31 creatur Conſul 33, 24 per tribum Sappiniam in Boios venit 37 populatur agrum Boiorum *ibid.* ædes duas Jovi vovet 34, 53. 35, 41 Legatus 37, 55 reſiſtit Cn. Manlio triumphum petenti 38, 44 45 cenſet rogandum contra Scipionem Africanum 54 magna contentione cenſuram petit 39, 40 Legatus in Galliam Tranſalpinam mittitur 54
L. Furius Philus, creatur Prætor 42, 28 Pontifex moritur 43, 13
M. Furius juſtum de Gallis agit triumphum 7, 15
M. Furius defendit in Senatu M. Aurelium, de quo queſti ſunt Legati Philippi 30, 42
M. Furius Camillus Tribunus militum conſulari poteſtate 5, 1 iterum 10 contra Faliſcos proficiſcitur 12 tertium Trib. mil. conſ. pot. 14 a Capena ingentes prædas agit *ibidem.* Interrex creatur 17 Dictator 19 P. Corn. Scipionem dicit Magiſtrum Eq. 5, 19 ludos magnos ex Senatuſconſulto Veiis captis vovet *ib.* vincit Faliſcos *ib.* Templum Maturæ Matri dedicat 23 triumphat *ibid.* Tribunus mil. conſulari pot. creatur 26 proficiſcitur in Faliſcos, quorum caſtra capit, urbemque obſidet *ibid.* ei deditur 27 invehitur in plebem Rom. 29 Vetat Vejos coloniam duci 30 creatus Interrex 31 ei ab L. Appulejo Trib. pl. dies dicta 32 abit in exſilium, & abſens quindecim millibus gravis æris damnatur *ibid.* concitat Ardeates ad bellum contr Gallos 43, 44 revocatur, & Dictatora dicitur 46 cæſis Gallis triumphat 49 diligentiſſimus religionum cultor, facit Senatuſconſultum 50 invehitur in

Digitized by Google

eos, qui Vejos migrandum putabant 51 Interrex creatur iterum 6, 1 Dictator tertium 2 capit Volſcorum caſtra *ibid.* recipit Sutrium ab Etruſcis captum 3 triumphat iterum 4 Tribunus militum conſ. pot. 6 Satricum proficiſcitur 7 ejus oratio ad milites *ibid.* vincit Volſcos, & Satrium capit 8 Tribunus mil. conſ. pot. quintum 18, 22 ei bellum Volſcum extra ordinem decretum *ibid.* vincit Volſcos 24 Dictator quartum creatur 38 certamen inter eum & Tribunos plebis *ibid.* ſe abdicat magiſtratu *ibid.* triumphat 42 Dictator quintum creatus. *ibid.*

ejus mors & laudes 7, 1

M. Furius Craſſipes, coloniæ deducendæ Triumvir, cui in triennium imperium eſſet, creatur 34, 53. *vid.* & 35, Prætor 38, 42 Cenomanis arma demit, iiſque inſontibus reddit 39, 3 Prætor iterum 41, 43

M. Furius Luſcus, Ædilis pleb. ludos inſtaurat 39, 7

P. Furius Triumvir creatur 3, 1

P. Furius, Cenſor 24, 43 ei dies dicta ad populum *ibid.*

P. Furius inimicos ſuos ſecum Legatos ducit 56, 4

P. Furius Philus Prætor creatur 22, 35 Senatum in curiam Hoſtiliam cur vocarit? 22, 55 Cenſor 24, 12 Augur 25, 2 moritur *ibid.*

P. Furius Philus, Prætor, Præneſte in exſilium abit 41, 26. 43, 2

P. Furius Philus, conſularis viri filius, nunciat conſilia juventutis Romanæ 22, 53

P. Furius Philus Coſ. 56, 1 inimicos ſuos ſecum Legatos in Hiſpaniam ducit 4 impedit legem, qua Metelius ab exſilio eſſet revocandus 69, 40 diſcerpitur a populo 49

Q. Furius Pontifex Max. jubetur creare Tribunos plebis 3, 54

Sex. Furius, Coſ. 2, 39

Sp. Furius Coſ. profectus in Æquos, qui Hernicorum agros depopulabantur, male rem gerit 2, 43. 3, 4 obſidetur in caſtris *ibid.* erumpit ex caſtris in hoſtem, vulneratur, & a T. Quintio liberatur 3, 5

Sp. Furius Tribunus mil. conſulari pot. 6, 31

Sp. Furius M. F. Camillus primus Prætor 7, 1

C. Furnius a Pompeio caſtris exuitur 131, 12 ejuſdem colloquium Pompeius expoſcit 16

C. Furnius C. F. Coſ. 136, 45

Sp. Fuſius pater patratus 1, 24 ejus officium *ibid.*

Fuſtuarium quinam mereantur? 5, 6.

G.

GAbii 1, 53. 24, 10. 26, 9. 41, 20 e fraude capit Tarquinius Superbus 1, 53

Gabina via 3, 6

Gabini 6, 21

Gabinorum ager vaſtatur a Volſcis 3, 8

Gabinus cinctus 5, 46. 8, 9. 10, 7

Gabinius, præfectus præſidii Scodræ, regiæ Gentii 45, 26

A. Gabinius, Legatus, violatur ab Achæis 51, 60 Trib. pl. fert legem Tabellariam 54, 31 rebus adverſus Lucanos proſpere geſtis, in oppugnatione caſtrorum hoſtilium occiditur 76, 1

A. Gabinius, Tribunus plebis, legem fert de bello Piratico 99, 3. 19 male præeſt Syriæ 105, 9 Judæos vincit 10, 11 victum Ariſtobulum remittit Romam 105, 37 Arabes aggreſſurus, Parthorum turbis revocatur 38, 39 reducere parat Ptolemæum 40 in Ægyptum properat 41 capit Peluſium 42 vincit Alexandrinos 43 totum Ægypti regnum capit 44 Ptolemæum reſtituit 45 contra Gabinium querelæ 47 majeſtatis poſtulatus abſolvitur primo 106, 3 dein damnatur 5 magna exercitus parte amiſſa, moritur 112, 52. 53

A. Gabinius A. F. Coſ. 103, 108

P. Gabinius Legatus, conquirit carmina Sibyllina 91, 23

Gades condidere Tyrii 16, 9 Gadeis profectus Annibal, vota exſolvit Herculi *ibid.* *vid.* & 21, 21. 24, 49. 26, 43. 28, 1

Gadibus excluſus Mago, magiſtratus in crucem tollit 28, 37

Gaditana provincia 28, 2

Gaditani perfugæ pollicentur ſe prodituros urbem & præſidium Punicum Romanis 28, 23 detegitur proditio, & conjurati Carthaginem devehuntur 30 Romanis deduntur poſt Magonis ab Oceani ora diſceſſum 37

Gaditanis remiſſum, ne Præfectus Gadeis mitteretur 32, 2

civi-

—— civitas data a Cæſare 110, 37
a Gaditanis Mago pecuniam exigit 28, 36
Gæſa teli genus 8, 8
Gæſatarum ferocia & clades 20, 42
Gætuli milites 23, 18
Gætuli multi ad Cæſarem confugiunt 114, 28
Gala, Maſiniſſæ pater, moritur 29, 29
Gala alterius partis Numidiæ, (Maſſyli ea gens vocatur) rex 23, 48 ad eum Legatos mittunt Carthaginienſes *ibid.* ejus filius Maſiniſſa *ibid.*
Galatia, caſtellum capitur ab Annibale 26, 5 Galatiam ingrediuntur Romani 38, 18
Ser. Galba, Legatus, fundit Allobroges 103, 39 vincit Alpinas gentes 104, 64
Gallæci victi a Bruto 56, 5
Galeæ criſtatæ 9, 40
Galeagra turris 25, 23
Galeati milites 44, 33
Galeria juniorum ſorte prærogativa 27, 6
Galeſus fluvius, quinque millia paſſuum a Tarento abest 25, 11
Gallia provincia olim Ariminum 28, 38 pacatur 104, 63. 108, 27 vaſtatur a Germanis 132, 49 ſpoliatur ab Licinio 136, 52
Galliarum ſitus 103, 36 diviſio 137
Galli Ciſalpini 22, 61. 27, 38
—— Inſubres 30, 18
—— Ligures 21, 38. 58
—— Senones 11, 30
—— Tectoſagi 38, 16
—— Toliſtoboii *ibid.*
—— Tranſalpini 39, 22
—— Trocmi 38, 16
Galli novi accolæ Etruſcis 5, 17 capti dulcedine frugum, maxime vini, tranſeunt Alpes 33. 34 fundunt acie Tuſcos, conduntque Mediolanum *ibid.* oppugnant Cluſinos 35 eorum cum Legatis Rom. colloquium 36 eorum cum Cluſinis prælium *ibid.* Mittunt Legatos Romam *ibid.* ipſi contendunt Romam 37 vincunt Romanos ad Alliam *ibid.* & 38 diripiunt Romam 41 trucidant Senes Rom. *ibid.* oppugnant fruſtra arcem Rom. 43 repelluntur 47 vincuntur a Camillo 49
iterum in Albano agro 6, 42
ad tertium lapidem Salaria via trans pontem Anienis caſtra habent 7, 9 tranſeunt in Campaniam 11 pugna atrox cum Gallis non procul porta Collina, & vincuntur *ibid.* ſtratagemate C. Sulpicii Dictatoris cæduntur 14, 15 aggrediuntur caſtra Rom. & vincuntur 22 petunt, cæſi, arcem Albanam 24 ex Albanis montibus per campos maritimaque loca vagi populantur 25 vincuntur 26
ingenti exercitu fines ingrediuntur Etruſcorum 10, 10 ſe Etruſcis militaturos promittunt, ſi in partem agri accipiantur *ibid.* cum iis paciſcuntur Etruſci, ut ſimul cum Romanis bellarent *ibid.* eorum auxilia mercede ſollicitata a Samnitibus & Etruriæ populis 18 cum Etruſcis bellum inſtaurant 10, 21 delent legionem Romanam 26 prælium cum Romanis 27 eſſedis carriſque ſuperſtantes armati, Romanorum equos conterrent & in fugam vertunt *ibid.* corpora iis intolerantiſſima laboris atque æſtus *ibid.*
ſollicitantur a Legatis Romanis contra Pœnos 21, 20 rident Legatos *ibid.*
ſunt infenſi Annibali 22, 1 capiuntur ejus donis 24
Placentinorum & Cremonenſium agros vaſtant 28, 11
tumultuantur auctore Amilcare 31, 10 diripiunt & incendunt Placentiam *ibid.* trajecto Pado pergunt ad Cremonam diripiendam *ibid.* eorum cæſa & capta ſupra quinque & triginta millia cum ſignis militaribus octoginta 21
cædunt Romanos 32, 7
de iis triumphus 33, 23 iterum deficiunt, & vincuntur 36 depopulantur Thraciam 44, 27
rebellant 73, 65. 104, 54
pacantur a Cæſare 104, 63. & 108, 27
Galli, gens mollis 21, 2. ferox, & avidiſſima auri *ibid.*
—— in concilium veniunt armati 21, 20
—— armillis aureis fulgent 20, 41
—— ſuper umbilicum pugnant nudi 22, 46
—— ex calva hoſtium pocula faciunt 23, 24
—— habent promiſſas & rutilatas comas 38, 17
—— feritatem cum cœlo mutant *ibid.*
Gallorum acies 38, 26
—— arma 22, 46 & gladii 20, 49
Gallorum caſtella duodetriginta deficiunt ad Rom. 33, 36

Gallis quoties inferendum bellum, in eorum finibus ſacrificari oportere, nuunciant Decemviri 53, 7
Gallus eximiæ corporis magnitudine provocat fortiſſimum ex Rom. ad ſingulare certamen 7, 9. 10 vincitur a T. Manlio *ibid.* *vid.* & 26.
Gallus & Galla vivi defodiuntur 20, 34. *vid.* & 22, 57. 63, 17
Gallæ cujuſdam facinus 38, 24
Gallicum aurum occultari a Patribus eriminatur Centurio, unde magna ſeditio 6, 14
Gallicus ager viritim diviſus 42, 4
Gallogræcia 37, 8. 38, 12 a Mithridate in provinciæ formam redacta 82, 38
Gallogræci, duce Brenno, perveniunt in Dardanos 38, 16 Aſiam ſibi vectigalem faciunt *ibid.* occupant montem Olympium 19 eos adgreditur Cn. Manlius Coſ. eorumque caſtra capit 23 mittunt oratores de pace 25 de iis triumphus 39, 6 captivos Diis ſuis immolant 46, 6 inſidiis petentes Mithridatem, interficiuntur 82, 37
Gallogræcorum origo 38, 16 forma, & mors 17 ululatus, & cantus diſſoni *ibid.* tripudia *ibid.* perfidia 25
—— Reguli 38, 19
Q. Gallus Prætor ejuſque fatum 102, 15. 120, 5. 6.
Ganymedes, præfectus Ptolemæi, prodit Philippo Ænum oppidum 31, 16
Ganymedes Spado interficit Achillam 112, 62 arripit Alexandriæ imperium *ibid.* corrumpit Cæſaris aquas 63
Garamantes 29, 33
Garitenes, hoſpes Philippi, inter epulas occiditur 32, 24
Garuli populi 41, 23
Gauda Maſiniſſæ nepos, a C. Mario incitatur adverſus Metellum Coſ. 65, 40. 41
Cn. Gavillius Aquilejenſis 41, 9
L. Gavillius *ibid.*
Gaulotus, Regulus Tectoſagorum 38, 19
Gaureleos portus Andri Inſulæ 31, 45
Gaurus mons 7, 32
Geganii ex Albanis principibus in collegium Patrum lecti 1, 30
L. Geganius Tribunus mil. conſulari poteſtate 6, 31
L. Geganius interficitur in foro olitorio 69, 29
M. Geganius Tribunus mil. conſulari pot. 6, 42 Cenſor 9, 33
M. Geganius Macerinus Coſ. ſedat coitiones Tribunorum adverſus nobilium juventutem ortas 3, 65 ſecundum Coſ. 4, 8 Volſcos, Ardeam obſidentes, obſidet ipſe 9 vincit Volſcos, & ſub jugum mittit 10 componit Ardeæ res *ibid.* redit in Urbem triumphans *ibid.* tertium Coſ. Cenſor, probavit villam publicam in Campio Martio 20
L. Gellius, Legatus Pompeii, ſortitur mare Italicum 99, 31 Cenſor 103, 42
L. Gellius Poplicola, Coſ. cædit Fugitivos 96, 1. 2 ingenti clade vincitur a Spartaco 3 Cenſor quatuor & ſexaginta Senatu movet 98, 18
L. Gellius Poplicola L. F. M. Meſſalæ frater, inſidiatur M. Bruto 122, 1 dimittitur *ibid.* inſidias tendens Caſſio, iterum abſolvitur 7 fugit ad Antonium & Octavium *ibid.*
L. Gellius L. F. L. N. Poplicola, Coſ. 128, 35
Gelo, filius Hieronis, vincit Hamilcarem 16, 8. 12 deficit ad Pœnos 23, 30 ejus modeſtia 24, 5
Gemellus Tribunitius viator, Scipioni matronam viro abductam proſtituit 107, 51
Geminius Metius Præfectus Equitum Tuſculanorum init cum T. Manlio ſingulare certamen 8, 7 vincitur & interficitur *ibid.*
C. Geminius, Prætor, infeliciter adverſus Thracas pugnat 70, 56
Genabum expugnatur a Cæſare 107, 54
Genio Deo quinque majores hoſtiæ cæſæ 21, 62
Genua urbs, capitur a Magone, Amilcaris filio 21, 32. 28, 46. *vid.* & 30, 1
Cn. Genucius, plebejus, Tribunus militum conſulari poteſtate 5, 13 profectus adverſus Faliſcos, male rem gerit 18 creatur Conſul 7, 3 Augur 10, 9
C. Genucius Clepſina Coſ. 14, 12 Coſ. iterum 15, 4 ejus res geſtæ *ibid.*
L. Genucius ex plebe Coſ. 7, 1 ſecundum Coſ. 4 adverſus Hernicos profectus, male rem gerit 6 interficitur *ibid.*
L. Genucius Tribunus plebis, fert ad populum, ne fœnerare liceat 7, 42
L. Genucius Coſ. 10, 1. 15, 2 obſidet Rheginos 15, 2
L. Genucius ad regem Syphacem Legatus 27, 4
M. Genucius Coſ. 4, 1

Digitized by Google

M. Genucius Tribunus militum ſecundæ legionis interficitur in prælio cum Bolis 35, 5
T. Genucius, Trib. pl. auctor agrariæ legis, diem dixit T. Menenio 2, 52 domi ſuæ occiditur 54
T. Genucius Decemvir creatur 3, 33
Gentilicia ſacra 5, 52
Gentis enuptio 39, 19
Gentii, Illyriorum Regis mores 40, 42. 44, 2 ab Iiſenſibus Romæ inſimulatur 42, 26 ad eum Legati Romani *ibid.* eſt Romanis ſuſpectus 43, 11 obſidibus ultro citroque datis, fœdus facit cum Perſeo 44, 23 alienatur a Perſeo 27 conjicit Legatos Romanos in carcerem *ibid.* ejus genus & facta 30 copiæ *ibid.* vincitur a Romanis 31 petit inducias *ibid.* dedit ſe in poteſtatem Anicii Prætoris *ibid.* in cuſtodiam traditur *ibid.* cum conjuge & liberis in triumphum ducitur ante currum L. Anicii, Prætoris 45, 43 Spoletium mittitur in cuſtodiam *ibid.*
Genuſius, amnis 44, 30
Geræſticus portus Teiorum 37, 27
Geræſtus, nobilis Eubœæ portus 31, 45
Gergithum, oppidum 38, 39
Gergovia prope capta a Cæſare 107, 65
Germania prima 103, 138
—— ſecunda *ibid.* & 140
Germaniæ veteris ſitus, & fines 104, 4
Germani veteres eorumque mores 104, 24 corporum habitus 25 apud eos opinio immortalitatis 26 prælium cum Cæſare, & clades 36. 38
opprimuntur 105, 52
vincuntur a Lollio 136, 47 vaſtant Gallias 49
vincuntur a Druſo 137, 11
Germanici ſaltus 9, 36
Geronium 22, 24
Gerunium, urbs 22, 18
Gerrunium, caſtellum 31, 27
Getæ vincuntur a Licinio Craſſo, eorumque ſpeluncæ, aliaque loca capiuntur 135, 2. 3 repelluntur a Lentulo 136, 51
Getulorum & Maurorum clades 66, 25
Giſgo, Legatus ad Philippum 23, 34
Giſo, Amilcaris filius, Pœnos ad bellum concitat 48, 3
Giſgo Strytanus a Carthaginienſibus Legatus Romam mittitur ad petendam pacem 49, 7
Gitanæ, Epiri oppidum 42, 38
Gladiatores pugnantes 23, 30. 28, 21. 31, 50. 39, 46. 41, 33
—— Samnites unde dicti ? 9, 40
Gladiatores quatuor & ſeptuaginta ex ludo Lentuli profugiunt 95, 1 congregata ſervitiorum ergaſtulorumque multitudine, duces creant 2 Claudium Pulcrum Legatum prælio vincunt 3
Gladiatorium ſubſtantivè 44, 31
Gladiatorii muneris origo 16, 42
Gladius & Parma ſunt arma Velitum 31, 35
—— ponderi additur ab Inſolente Gallo 5, 48
Gladii Arabum tenues, longi quaterna cubita 37, 40
—— Gallorum inepti 20, 49
—— Hiſpanorum 7, 10. 22, 46. 31, 34
Gladiis diſcingendorum militum nota 27, 13
Glarea marginatæ viæ 41, 32
C. Glauciæ Prætoris improbitas 69, 17 trucidatur 28
Gleſſaria inſula expugnatur a Druſo 137, 7
Gnidiis propter Theopompum a Cæſare immunitas datur 112, 24
Gnoſſii 37, 60
Gomphaneſes & Metropolitani documento ceteris Theſſalis ad dedendum ſe Cæſari 111, 56
Gomphi 31, 41. 36, 13. 38, 2
Gomphorum expeditio ingentem terrorem adfert Theſſalis 32, 14
Gomphos capit Amynander *ibid.*
Gonnocondilum, oppidum 39, 25
Gonnus, oppidum triplici foſſa ac vallo munitum 42, 54
Gordium haud magnum, ſed celebre oppidum 38, 18
Gordius ſe filium Ariarathi mentiens, a Mithridate Romam mittitur, Cappadociam petiturus 70, 45 non admittitur 48 profligatur a Sulla 50
Gordiutichos, locus 38, 13
Gordyene urbe Parthos expellit Afranius 102, 2
Gordyeni ſe dedunt Romanis 98, 64
Gorgopas præeſt urbi Gythio 34, 29 interficit Dexagoridam, urbem prodere volentem Romanis *ibid.*
Gortynii Cretenſium quingenti, duce Cydate, ſe jungunt Quintio Coſ. 33, 3. *vid.* & 37, 60

Digitized by Google

C. Gracchus legem de reficiendis Tribunis ſuadet 59, 37 populum ad ſuam utilitatem reſpicere jubet 38 fratris exitum deplorat 44 Japodas debellat 83
ejus florens adoleſcentia 60, 3 Quæſtor ſortitur Sardiniam 60, 4 varia de eo fiducia 5 ejus ſomnium 6 diſſuadet legem de peregrinis urbe pellendis 9 ejuſdem ex negotio Fregellano, aliiſque cauſſis, invidia 25 in urbem redire cupit 26 invitis Patribus 27 ejus defenſio apud Cenſores 28 Tribunatum plebis petit 29 & conſequitur 30 ejus actiones contra Senatum 40 Tiberii cædem invidioſè exaggerat 41 leges fert in M. Octavium & P. Popillium 42 ejus lex Agraria 44 de Portoriis, Militaris, Frumentaria 45 vias munit 46 ejus vigor & humanitas 47 unde major Optimatibus metus 48 Tribunus reficitur 49 ejus Tribunatus alter truculentus 65 ejuſdem judiciariæ leges 66 inſultat Senatui 68 cui etiam multum roboris eo modo detraxit 69 Senatus Graccho adverſarium parat M. Livium Druſum 70. L. Opimium metuit 77 novas leges promulgat 78 ejuſdem contentio cum C. Fannio Coſ. 79 alias cum collegis ſuis 80 ejus ardor obtinendo propoſito 81 multas Reipublicæ partes egregie conſtituit 82 horrea ædificat 83
eum uxor detinet 61, 23 eique ob oculos ponit Tiberii fatum 24 fugit 29 jugulum ſervo præbet 30 ejus cranio plumbum infundit Septimuleius 32 ob ejus cædem L. Opimius accuſatur 49 jure cæſus æſtimatur 59
C Gracchus inſititius, inimicus Q. Numidici 68, 36 eum agnoſcere Sempronia non vult 38 ejuſdem favor apud populum 69, 23
Ti. Gracchus, defendit M. Fulvium, triumphum petentem 39, 5
Ti. Sempronius Gracchus, Legatus in Aſiam 46, 13
auctor ſeditionis Romanorum 58, 2 fraudem Liciniæ legi factam vindicare conatur 8 amicis & matre Cornelia impellentibus 9 itemque populo 10 rem a principio leniter aggreditur 11 plebem miſeratur, locupletes increpat 15 vetat prius quidquam agi, quam lex lata eſſet 18 exagitatur in Curia 21 ſe aut Octavium abdicare neceſſum autumat 22 eum Senatus & Equites oderunt 28 ejus amicus veneno ſublatus 29 ſuos populo commendat 30 aliam legem Agrariam promulgat 31 aliam item de Attali Regis pecunia 32 ei minatur Q. Pompeius 33 eum Q. Metellus objurgat 34 ejus cum T. Annio contentio 35 ad interrogationem Annii obmuteſcit 36 ejus concio de jure Tribunatus 37 utiliter juſteque contendit Octavium remotum 38 omnia miſcet legibus promulgandis 44 Tribunatum ſibi & fratri ambit 45 domi ſuæ cuſtoditur a plebe 46 turbatur prodigiis 47 in Capitolium pergit 48 confirmatur a C. Bloſio 49 calumnia de Graccho refellitur 55 a Naſica, privato, occiditur 58, 59 ejus elogium 60 ejus corpus fratri ad ſepulturam petenti negatur 61
in ejuſdem ſocios crudeliter animadvertitur 59, 8
Gracchorum elogium 61, 36 illorum interitu plebis libertas concidit 37 publicæ calamitates invectæ ſunt 38
Gracchurris, oppidum Hiſpaniæ 41, 3
Gradivus Mars. *vid.* Mars.
Græcia ulterior horret opes Macedonum 7, 26
—— major quæ? 31, 7
—— in ſervitutem petitur 45, 22
Græciæ urbes concionem cogere ſolent in theatro 12, 9 urbibus in Sicilia pluribus potitur Pyrrhus 14, 1
—— civitates tria habent Principum genera 45, 31 libertate donantur 33, 31. *& ſeqq.*
—— compedes quænam urbes? 32, 37
Græciam inter & Italiam pontes jacere cogitavit Pyrrhus, quod & poſtea molitus erat M. Terentius Varro 13, 15
Græca foſſa 28, 46
Græcæ fabulæ 28, 43
Græcarum artium opera quando primum admirati ſunt Romani? 25, 40
Græci tenent Cumas 4, 44
—— prædones ſuis claſſibus mare reddunt infeſtum 7, 25 non ſunt bellatores terra 26
—— favent, contra nomen Romanum, gloriæ Parthorum 9, 18
—— cæduntur a Patavinis 10, 2
—— barbaris ſunt natura hoſtes 31, 29
—— ſunt omnium eruditiſſimi 39, 8
—— Aſiatici ſunt leviſſima hominum

Digitized by Google

genera, & ſervituti nata 36, 17
—— Cumani publice loquuntur Latine 40, 42
Græci Auctores ex annalibus ſuis citati 32, 6
Græci ſeptem libri de ſapientiæ diſciplina inventi in ſepulcro Numæ 40, 29
Græcis litteris inſtituta juventus Romana 9, 36
Græco ritu Decemviri ſacra faciunt, iiſque hoſtiis 25, 12
Græcorum claſſis ad Italiæ littora appulſa, capit Thurias urbem 10, 2
—— omnis fere ora, poſt cladem ad Cannas, deficit ad Pœnos 22, 61
—— Romanis faventium in alios calumniæ 45, 31
—— calliditas 42, 13
Græcus & Græca vivi defodiuntur 20, 34. 22, 57. 63, 17
Graminea corona obſidionalis 7, 37
Grando & tonitru prælium prohibent 2, 62
Granii præconis liberum reſponſum 64, 17
Cn. & Q. Granii, factionis Marianæ, a Senatu hoſtes judicantur 77, 27
M. Gratidius, præfectus Antonii, interficitur in Cilicia 68, 2
Graviſcæ colonia in agro Etruſco 40, 29. 41, 20
Greges in luco ad Laciniæ Junonis ſine ullo paſtore paſcentes, & ultro ad ſtabula redeuntes 24, 3
Gregorius Papa, quare abolere voluerit Livium, auctorem noſtrum? 71, 4
Grumentum, Lucaniæ oppidum 23, 37. 27, 41 a ſociis Italicis captum, recuperatur a Romanis 73, 22
Gulnſſa, filius Maſiniſſæ, a patre Romam mittitur 42, 23 reſpondet Legatis Carthaginienſium de patre querentibus 24 dimittitur cum donis *ibid.* redit Legatus Romam 43, 3 ejus in Carthaginienſes oratio *ibid.* cædit Pœnos 51, 22 moritur 62, 2
Gura, frater Tygranis, dedit Lucullo arcem Niſibis 98, 79
Gymnaſium Academiæ Athenis 31, 24
—— Cylarabis 34, 26
Gymnaſia Tarentinorum quare occludi juſſerit Pyrrhus 12, 22 in Gymnaſio pallio crepidiſque inambulare vitio Romanis Imperatoribus datum 29, 19
Gymneſiæ cur Baleares vocatæ? 60, 33
Gyriſenorum oppidum ſtratagemate capit Q. Sertorius 70, 21
Gyrto, urbs 36, 10. 42, 54
Gythium, urbs valida, omniumque maritimarum rerum Lacedæmoniis receptaculum 34, 29 capitur a T. Quinctio Coſ. *ibid.* oppugnatur a Nabide & capitur 35, 27

H.

HAbitus manipularium militum 7, 34
Hadria 24, 10
Hadrianus ager 22, 9
Hadriaticum mare 44, 31. 45, 14
Hadriaticus ſinus 10, 2
Haleſinis leges ſcribuntur a C. Claudio 70, 25
Haliacmon fl. 42, 53
Haliartum, oppidum 42, 46. 56 oppugnatum & captum a Romanis 63 diripitur a fundamentis *ibid.*
Haliartii 42, 44
Halicarnaſſus civitas 37, 10. 16
Halicarnaſſenſes 33, 20
Halicyæi deficiunt a Carthaginienſibus ad Pyrrhum 14, 10
Halys fluvius 38, 16. 76, 26
Hamæ abſunt a Cumis tria millia paſſuum 23, 35 Hamis ſtatum ſacrificium, & nocturnum ſacrum *ibid.*
Hamilcar Hannonis F. 16, 8 a Gelone victus, interit *ibid.*
Hamilcar, Hannibalis pater in Siciliam venit 16, 61 ejus res proſperæ in Sicilia 17, 19 cædit Romanos 25 ejus aſtus eluditur virtute Romana 18, 6 res geſtæ 19, 37. *& ſeqq.* vincitur 59
Hamilcar, Legatus Carthaginienſis, pacem petit a Romanis 49, 7
Hampſicora, princeps Sardiniæ, molitur defectionem 23, 32 conſiciſcit ſibi mortem 41
Hannibal Giſconis F. Selinunte & Himera exciſis, magnam potentiam Pœnis in Sicilia comparat 16, 8 ejus dolus 18 præeſt Agrigenti 53 clauſus elabitur Agrigento 58 vincitur navali prælio a C. Duilio Coſ 17, 9 ejus commentum in evitando ſupplicio ob rem male geſtam *ibid.* vincitur a C. Sulpicio Coſ. 26 crucifigitur 27
Hannibalis Rhodii audacia 19, 12 ipſe intercipitur 14
Hannibal Samnis caput factionis apud

Digitized by Google

Pœnos 48, 11

Hanno, ad fœdus ſervandum provocat Romanos 16, 8 26 pellitur Meſſana 27 cruci adfigitur 28

Hanno ſenior in Siciliam venit 16, 53 ejus fiducia 55 cunctatio *ibid.* vincitur a Romanis 57 in ſeditioſis puniendis fraus 60 ejus aſtutum reſponſum 18, 10 res geſtæ in Africa 19, 35

Hanno princeps Barcinæ factionis 21, 3 ejus de Annibale conſilium *ibid.* & de Annibale oratio 9

Hanno Bomilcaris F. 21, 27 ejus copiæ Rhodanum trajiciunt *ibid.* adverſus Cn. Scipionem profectus, vincitur & capitur 21, 60

Hanno victus, & pulſus finibus Lucanis a Ti. Sempronio Longo 23, 27 ejus cum Nolanis colloquium 45 ad defectionem ſollicitat Græcas urbes in Bruttiis 24, 1 inter Hannonem & Gracchum acris pugna 14, 15 ſublevat inopiam Capuæ 25, 13 ejus caſtra capiuntur a Romanis 14 fugit *ibid.* in Africam trajicit relicta Sicilia 26, 40

Hanno præeſt præſidio Metaponti 27, 42

Hanno novus imperator, ex Africa in locum Barcini Aſdrubalis, tranſgreditur 28, 1 armat in Celtiberia magnum numerum *ibid.* adverſus eum mittitur M. Silanus, Legatus Scipionis *ibid.* vivus capitur a Romanis 2 mittitur Romam 4

Hanno, præfectus Magonis, funditur a L. Marcio 28, 30

Hanno, Amilcaris filius, præfectus Punico equitatui 29, 34 Saleram urbem capit *ibid.* elicitur a Maſiniſſa ad pugnam, vincitur, & interficitur *ibid.*

Hanno, Hamilcaris filius, obſes 45, 14

Hanno Gillas 49, 18 ejus miſerabilis deprecatio *ibid.*

Hanno nobilis juvenis & equitatui Carthaginienſis præfectus, occiditur in pugna equeſtri 29, 29

Harmonia, Gelonis filia, Themiſtio juncta 24, 24 occiditur 25

Harpagones, aſſeres ferreo unco præfixi 30, 10

Harpalus princeps legationis Perſei, offendit Romanos 42, 14

Harpaſus, flumen 38, 13

Haruſpicia Tuſci factum & fatum 61, 34

Haruſpicum reſponſis abutitur Clodius contra Ciceronem 104, 83. 84

Haſta Martis 24, 10

—— ſub haſta bona vendita 5, 16 & captivi 6, 4

Haſtæ immiſſio in fines eorum, unde res repetitæ, ritus indicendi belli 1, 32

Haſtarum abjectarum impedimenta 35, 30

Haſtis tribus fit jugum 3, 28

ex Haſtis objectis vallum 35, 30

Haſtati primæ aciei milites 8, 8

Haterius, a Triumviris proſcriptus, occiditur 120, 74

Hebrus, fluvius 38, 41

Hedui Pop. 5, 34

Hegeas Præfectus equitum 23, 1

Hegelochus, dux Ptolemæi, delet exercitum Alexandrinorum 60, 50 Cleopatram fugere cogit *ibid.*

Hegeſianax Legatus Antiochi 34, 57 ejus cum Romanis diſceptatio 58

Hegeſilochus ſummus apud Rhodios Magiſtratus 42, 45 ejus prudentia pro patria *ibid.*

Helenæ reddendæ auctores Æneas & Antenor 1, 1

Heliodorus purpuratus inſidiis opprimit Seleucum 41, 24

Heliopolitæ quinam ſic dicti? 59, 21 eorum ope Ariſtonicus multa ſecunda prælia facit *ibid.*

Helleſpontus 31, 15. 32, 33

Helleſponti fauces 37, 9

Helorus 24, 35

Helvetiorum motus 103, 58. 128 eorum migrationem interpellat Cæſar 129 fundunt Cæſaris equites 131 ipſum Cæſarem petunt 132 victi ſe dedunt Cæſari 133. 134

Helvia, Equitis Rom. filia, fulmine percuſſa 62, 55

Helvius Blaſio, ejuſque in amicum D. Brutum fides 120, 15

Helvii Cinnæ mirum ſomnium 116, 109 diſcerpitur à tumultuante populo, caputque præfixum haſtæ circa rogum Cæſaris fertur 110

C. Helvius Cinna Tribunus plebis, rogationem fert de abrogando Magiſtratu collegis ſuis 116, 29 interficitur *ibid.*

Cn. Helvius, Tribunus militum, in reſtituenda pugna cum Magone Pœno, cadit 30, 18

C. Helvius, creatur Prætor 32, 7. 26 ejus ad Olympum montem adverſus Gallogræcos res geſtæ 38, 20

M. Helvius, Prætor Hiſpaniæ 32, 27 ejus

de motu Hiſpanorum ad Senatum litteræ 33, 21 cædit Celtiberos 34, 10 ovans ingreditur urbem *ibid.* Triumvir coloniæ deducendæ creatur 45
Hemerodromi Græcis, Latinis ſunt Speculatores 31, 24
Heneti populi, quas incoluerint terras? 1, 1
Hephæſtia 33, 35
Heptagoniæ, locus prope Spartam 34, 38
Hepteris navis 37, 23
Heraclea, urbs 1, 18. 13, 51. 40, 24 capitur a Pyrrho 14, 10 Heracleæ Ætolis Concilium indictum 28, 5. 7. 33, 3 Heracleæ ſitus 36, 22 oppugnatur a Romanis 23. capitur 24 Heraclea expelluntur Macedones 38, 1 fit juris Mithridatici 93, 18. 95, 30 ab Heracleotis luce privantur Publicani 93, 19 Heraclea oppugnatur a Cotta 96, 32 a ſuis prodita capitur 98, 15
Heraclea Tarentinorum colonia 8, 24 capta ab Alexandro Epirotenſi *ibid.*
Heraclea Minoa 24, 35. 25, 40
Heraclea Sintice 45, 29
Heraclea filia Hieronis, uxor Zoippi, voluntarium conſciſcit exſilium 24, 26 ejus preces *ibid.* crudeliter cum filiabus occiditur *ibid.*
Heracleenſis ager vaſtatur 36, 17
Heracleotæ penuria fatigantur 96, 33 a ſuis proditi capiuntur 98, 15
Heracleum, oppidum 44, 2 eius ſitus 8 capitur a Romanis 9
Heraclidas Legatus Leontinorum ad Pyrrhum 14, 3
Heraclides maritimæ oræ præficitur a Philippo Rege 31, 16 conjicitur in vincula 32, 5
Heraclides Byzantius, Antiochi ad L. Scipionem Coſ. Legatus 37, 34 eiuſdem oratio 35 tentat animum P. Scipionis Africani 36 ei egregie reſpondet Africanus *ibid.*
Heraclitus, cui Scutino cognomen, Legatus Regis Philippi, ad Annibalem 23, 39
Heraclitus Prætor Athenenſium, opprimit motus ſerviles 58, 62
Heræa, Peloponneſi urbs 27, 30. 28, 7. 8. 32, 5 33, 34 Heræorum ludorum curatio ad Philippum defertur 27, 20 Heræa redditur Achæis 32, 5. 33, 34
Heræum 33, 17
Herba Sardoniaca 17, 14
Herbeſſum oppidum oppugnatur 24, 30 a Marcello recipitur 35
Hercates, populi 41, 23
Hercinii ſaltus 5, 34. 63, 22. 104, 4
Hercinnæ ſacrificium factum 45, 27 ejus templum *ibid.*
Herculaneum opp. in Samnio captum a Sp. Carvilio Coſ. 10, 45
Hercules venit in Latium 1, 7
—— Geryone interfecto, mira ſpecie boves abigit *ibid.*
—— Tiberim nando traiicit *ibid.*
—— Boves a Caco abactos quærit, Cacumque clava occidit *ibid.*
—— per dies octo ſtratis lectis placatur 5, 13
—— Tyrius 16, 3
Herculis Miniſtri Potitii 9, 29
—— Ara, ab Evandro dedicata 1, 7
—— Ara Maxima 9, 29
—— Ædes rotunda 10, 23. *vid.* & 21, 62. 32, 1. 38, 35 in ædem Herculis ſignum Dei ipſius ex Decemvirorum reſponſo, poſitum 38, 35
—— Columnæ 21, 43
—— Fanum 40, 51
—— Simulacrum magnum in Capitolio poſitum & dedicatum 9, 44
—— Templum 26, 10. 31, 24
—— mortale corpus crematum in loco quem Pyram vocant 36, 30
Herculi ſacra a Romulo ritu Græco fiunt 1, 7
—— cur ſacrificarit Pyrrhus 14, 10
—— Gadibus vota exſolvit Anibal 21, 21
—— ſacrificium facit in monte Oeto M' Acilius Glabrio Coſ. 36, 30
Herdonia urbs 25, 22. 27, 1 ab Annibale deletur, & oppidani migrare jubentur *ib.*
Ap. Herdonius Sabinus cum exſulibus & quatuor mille ſervis Capitolium & arcem occupat 3, 15 qui coniurare & ſimul arma capere nolebant, occidit *ibid.* interficitur 18
Turn. Herdonius in Tarquinium invehitur 1, 50 opprimitur a Tarquinio 51
Herennius Cerrinius, Bacchanalium auctor 39, 13
Herennius Baſſus ab Hannone ex Nola ad colloquium vocatur 23, 43 Hannoni reſpondet 44
Herennius Pontius, Imperatoris Samnitium pater, conſulitur, ejuſque reſponſa 9, 3 plauſtro in caſtra advehitur *ibid.*

Digitized by Google

C. Herennius Triumvir 21, 25
C. Herennius teſtis citatur in Marium 62, 25
C. Herennius, Tribunus plebis, ejque de Tribunatu Clodii lex 103, 61
M. Herennius, obſcuræ ſortis homo, Coſ. creatur 70, 33 eo immolante, bis jecur abeſt 34
M. Herennius Coſ. 131, 49
Herius Aſinius Prætor a rebellantibus Marrucinis creatur 72, 8 occiditur in prælio 73, 62
Herius Petrius ab Hannone ex Nola ad colloquium vocatur 23, 43
Hermæum 35, 50
Hermandica, Cartejorum urbs, vicapta 21, 5
Hermonicus ager 31, 24
Lar. Herminius Coſ. 3, 65
T. Herminius genere factiſque clarus 2, 10. 11 Legatus, proſpere pugnat ad lacum Regillum 20 veruto percuſſus, exſpirat *ibid.*
Hernici parant bellum 2, 22 devicti 40 cum iis ictum fœdus 41 iis agri duæ partes ademptæ *ibid.* eorum agros dedepopulantur Æqui & Volſci 3, 6. Hernicis triſtitia reſponſa a Senatu data *ib.* deficiunt a Romanis 6, 2 vincuntur 7. 8 deficiunt iterum 11 Iis bellum inferunt Rom. 7, 6 cædunt Romanos *ibid.* Ingens eorum exercitus 7 fugantur 8 victi a C. Plautio Coſ. ſubactique 7, 15 Romanis bellum indicunt 9, 42 victi ſe dedunt 43 iis ſuæ leges redditæ *ibid.*
Hernicorum ager 13, 12
Herodes Samariæ, & cavæ Syriæ præficitur 121, 2 ei favet M. Antonius, ejuſque accuſatores occidit, 126, 12. 13 captus a Barzapharne, effugit 127, 13 in Italiam ad Antonium proficiſcitur, Parthorum progreſſus expoſiturus 14 appellatur Rex 32 expugnat Joppem 50 ſuperat ducem Antigoni 128, 27. Hieroſolymam capit, cum Templo 31–33 ei Iudæorum regnum traditur 34 Herodes ad C. Octavium veniens, impetrat veniam 133, 40. 41 eius in Octavium ſtudium 43 ei ab Auguſto regnum firmatur 136, 25 majore ſpatio Templum inſtaurat 45 ejus & Auguſti mutua benevolentia 139, 3
Herodicus, princeps Theſſalorum, interficitur a Philippo, 40, 4
Herodorus Cianus mercator 35, 37
Herodorus, princeps amicorum Deme[trii] conjicitur in cuſtodiam 40, 23 m[ori]tur in tormentis *ibid.*
Herſilia uxor Romuli 1, 11
Hetricuium Bruttiorum oppidum, à Pœnis deficit ad Romanos 30, 19
Hexapilon 24, 21 Hexapylo Theodotus ac Socis obſcura nocte invecti *ibid.* 32
Hexapylo vicinum locum Leonta vocant 24, 39
Hexeris navis 29, 9. 37, 23
Hibernacula prima ad Veios, carpuntur a Tribunis pleb. 5, 2 defenduntur ab Ap. Claudio 3
Hibernacula Pœnorum in tres partes diviſa 26, 20
Hibernacula Pœnorum & Numidarum ex qua materia facta & quo ordine? 30, 3 comburuntur a Scipione 4. 5
Hicetas prætor pellit e Sicilia Mœnonem adfectantem tyrannidem 13, 49
Hiems gelida & nivoſa, ut viæ clauſæ, & Tiberi innavigabilis fuerit 5, 13. *vid.* & 15, 5
Hiempſal Micipſæ filius, deſpicit Jugurtham 62, 2. 3 agit cum fratribus de dividendo Numidarum regno 4 occiditur a Jugurtha 11
Hiempſal in Numidiæ regnum a Pompeio reſtituitur 89, 21
Hiera Come 38, 12 ibi fanum auguſtum Apollinis & oraculum 13
Hiera Vulcani inſula, in qua Legati Rom. diis manibus atque marinis ſacra faciunt 60, 8
Hiero ab apibus, in os ejus mel ingerentibus, alitur 16, 12 omnem fortunam ſibi debet 11 omen ei oblatum 12 ejus forma & mores 13 creatur Prætor 14 mercenarios retundit dolo *ibid.* ejus conſilio victi Mamertini 16 Rex acclamatur 18 eſt Pœnorum ſocius 28 fugatur ab App. Claudio Coſ. 35 ſocius Romanorum 44 ſocietatis leges 45 ejus humanitas 18, 37 pollicetur gratis ſe daturum Romanis legionibus frumentum ac veſtimenta 21, 50 claſſem cum magno commeatu Oſtiam mittit 22, 37 C. Flaminii Coſ. exercituſque cædem ægre fert *ibid.* ejus in populum Romanum liberalitas *ibid.* Hieronis mors Romanis damnoſa 24, 4 eius teſtamentum publice recitatum *ibid.*
Hierocles 16, 12

Hiero-

Digitized by Google

Hierocles Agrigentinus, tradit Zacynthum inſulam Achæis 36, 31. 32
Hieronymus Cardianus hiſtoricus 13, 9
Hieronymus nepos Hieronis, ſuccedit in regno Syracuſis 24, 4 turbat omnia in Sicilia *ibid.* ejus tutores *ibid.* vitia 5 conſpiratio in illum *ibid.* ad Annibalem inclinat 5 Legati Romani male ab eo excepti *ibid.* ejus fœdus cum Pœnis *ibid.* a conjuratis occiditur 7
Hieroſolyma obſidetur ab Antiocho 57, 39 inutilis turba ejicitur, quam Antiochus verſus Urbem rejicit 40, 41 muris dirutis obſidio ſolvitur 48 in poteſtatem Pompeil venit 102, 61. 62 ſtipendiaria fit Romanis 67 capitur ab Herode 128, 32
Hilermus Rex vivus capitur 35, 7
Himera amnis Siciliam dividens 24, 6; 25, 40
Himerus ſævit ln Babylonios 60, 56
Himilco 19, 4. 6 ejus in defendenda urbe induſtria 19, 9
Himilco, vir factionis Barcinæ Hannonem increpat 23, 12 Agrigentum ſe recipit 24, 39 Syracuſanis ſuppetias fert 25, 26 peſte perit *ibid.*
Himilco Phameas, equitum præfectus, arma multa a Romanis capit 49, 42.
Hioſtus, filius Hampſicoræ, in acie cædit 23, 40
Hippagogus, navis 44, 28
Hippagreta fruſtra ab Romanis obſidentur 50, 26
Hippias, Perſei Legatus, obſes datur Romanis 42, 39
Hippias Beræxus, præfectus Perſei 42, 5 Legatus 44, 23
Hippias, Theſſalorum Prætor, adverſus Marcium Conſulem copias deducit 44, 4
Hippo, urbs Hiſpaniæ 29, 3. 4. 32. 39, 30
Hippocrates, Legatus Annibalis ad Hieronymum mittitur 24, 6. 23 Syracuſis Prætor creatur 27 ob Hippocratem ſeditio mota in Syracuſano exercitu *ibid.* invadit provlnciam Romanam 29 ejus dolus in fingendis litteris 31 Murgantiam ſe recipit 39 Syracuſanis ſuppetias fert 25, 26 peſte perit *ibid.*
Hippolochus dux 36, 9
Hirpini pop. 22, 13 a Romanis deficiunt ad Pœnos 22, 61. 23, 1 ex Hirpinis tria oppida recepta a Romanis 23, 37 tradito præſidio Annibalis, deduat ſe Romanis 27, 15
Hirpinorum legatorum ad Sullam oratio 75, 26
A. Hirtius Coſ. multa decernit ln honorem Octavii 118, 9. 10 vincit Antonium 119, 10–12 Imperator vocatur 13 interficitur ln prælio 15 ſepultura ejus publica 26
Hirtuleius Quæſtor Sertorii, opprimit cum exercitu Domitium Proconſulem, & Valerlum Præconinum Legatum 90, 29 vincitur a Q. Metello 91, 25. 26 interficitur *ibid.*
Hiſpalæ Feceniæ, nobili ſcorto præmium a Senatu datum, quod ejus opera Bacchanalia detecta 39, 9. 19
Hiſpalis a Cæſare recipitur 115, 58
Hiſpania Citerior, in qua Sempronius Tuditanus, Proconſul, fuſus & fugatus 33, 25
—— Ulterior, inque ea ingens bellum 33, 21
Hiſpania multas habet turres, quibus pro ſpeculis & propugnaculis utuntur adverſus latrones 22, 19
—— bello reparando aptiſſima, poſtremaque omnium provinciarum perdomita 28, 12
—— pacatur ab M. Porcio Catone 34, 21
Hiſpaniæ loca pleraque crebris ſaltibus incluſa 28, 11
—— littora populantur Romani 22, 20
—— magna pars ſubacta *ibid.*
—— omnes fere populi ad Romanos deficiunt 23, 49
—— quædam urbes Punici juris factæ 16, 19
in Hiſpania res Pœnos inter & Romanos geſtæ 22, 19. & *ſeqq.*
In Hiſpanias decem Legati mittuntur 70, 30
Hiſpani ſollicitantur a Legatis Romanis contra Pœnos 21, 19
—— ſuppoſitis incubantes cedris Rhodanum tranſnatant 27
—— ad concurſandum inter ſaxa rupeſque apti 22, 18
Hiſpani inquieti avidique in res novas 22, 21
—— ſpectant ad defectionem Carthaginienſium 22, 22
—— adlecti præda cæduntur 28, 33, 29 2. 3 a Corn. Cethego 31, 49 a Minucio 33, 44 a Catone 34, 14. 15. 16. 17

—— ægre patiuntur, quod iis adempta arma, multique ſibi conſciſcunt necem 34, 17
—— queruntur de Magiſtratuum Romanorum avaritia 43, 2
—— primi mercenarii apud Romanos 24, 49
—— pugnant cuneo 39, 31
Hiſpanorum acies 29, 2
—— gladius 7, 10
Hiſpanorum obſides Sagunti 22, 22
—— uſitata devotio Comitum 91, 5 horum devotorum multa millia apud Sertorium 6
Hiſpanis ab Senatu conſultum, ne Prætor cogeret viceſimas vendere Hiſpanos quanti Ipſe vellet 43, 2
Hiſter, Tuſco verbo vocatur Ludio 7, 2
Hiſtiæus, Dux Perſei 44, 32
Hiſtoriæ varietas 25, 39
Hiſtoriæ veteris obſcuritas 9, 15. 44
Hiſtorias apud Romanos accuratius ſcribendi origo 53, 39 Hiſtoriæ defectus 60, 1 de Hiſtoriæ Romanæ detrimento querela 73, 55
Hiſtoricorum mala fides arguitur a Polybio 16, 38. 39
Hiſtriones unde dicti? 7, 2 iis ad manum cantari cœptum *ibid.* fabularum actus iiſdem relictus *ibid.*
Holo, oppidum Hiſpaniæ, expugnatur ab M. Fulvio Proconſule 35, 22
Homerus 37, 19
Homines immolari Geniis fas, Diis neſas 63, 18
Homines immolari jubet Cæſar 115, 27
Honoris & Virtutis ædis dedicatio a Pontificibus impedita 27, 25
Honoſca, urbs 22, 20
Honunus, Dardanorum princeps 44, 30
Hora quarta Solis ortus 42, 58
Horatia Pila, locus, ubi ſpolia Curiatiorum fixa 1, 26
Horatiæ conſtructum eſt, quo loco occiſa erat, ſepulchrum ſaxo quadrato 1, 26
Horatiorum & Curiatiorum trigeminorum fratrum certamen 1, 24. 25 Sepulcra Horatiorum & Curiatiorum 25
Horatius cæſo hoſte petit ſecundam pugnam 1, 25 Victor tertii adverſarii, ſororem ſuam gladio transfigit 26 in jus vocatur ad regem *ibid.* judicatur perduellionis *ibid.* provocat ad Populum Rom. & abſolvitur *ibid.*
Horatius Cocles excipit impetum hoſtium in primo aditu pontis 2, 10 provocat Etruſcos *ibid.* armatus in Tiberim deſilit & tranat *ibid.* ei ſtatua in comitio poſita *ibid.* tantum agri ei datum quantum uno die circumaravit *ibid.*
C. Horatius Coſ. æquo marte cum Tuſcis pugnat 2, 51
C. Horatius Pulvillus, Coſ. Æquos fundit 3, 30 Augur, peſtilentia moritur 3, 32
L. Horatius Barbatus, Tribunus mil. conſulari poteſtate 4, 35
L. Horatius Pulvillus Trib. mil. conſ. pot. 6, 6
M. Horatius Barbatus graviter invehitur adverſus Decemviros 3, 39 creatur Coſ. 55 ejus leges *ibid.* ejuſdem ad milites oratio 62
M. Horatius Pulvillus Coſ. creatur 2, 8 Dedicat ædem Jovis in Capitolio *ibid.* & 3, 30
M. Horatius Tribunus mil. conſulari pot. 6, 31 Conſul dedicat anno poſt Reges exactos templum Jovis Opt. Max. 7, 3
P. Horatius pater judicat filiam ſuam jure occiſam 1, 26 filium expiare tenetur pecunia publica *ibid.*
Q. Horatius, poëta, Venuſiæ naſcitur 72, 43 Tribunus, Bruto victo, ſervatur a Mæcenate 124, 31 juſſu Auguſti carmen ſæculare condit 136, 46
Horologium in triumpho prætervectum 16, 47
Horologium diligentius ordinatum in publico poſitum 46, 17
—— ſub tecto dedicatum 47, 3
Horreum, oppidum 45, 26
C. Hortenſius, Coſ. 98, 31 a Clodio contumeliis & verberibus adficitur 103, 115
L. Hortenſius, Tribunus pl. diem dicit C. Sempronio Coſ. 4, 42
L. Hortenſius, Prætor 43, 4 de ejus crudelitate queruntur Abderitæ 6 & Chalcidenſes 9
L. Hortenſius ad Sullam venit 72, 3
Q. Hortenſius Dictator, fert legem, ut quod plebs juſſiſſet, omnes Quirites teneret 11, 27 ejus mors *ibid.*
Q. Hortenſius defendit Cn. Pompeium 82, 24 Ædilis frumentum populo divīdit 94, 25 cauſſam dicit pro Ap. Claudio 108, 44 a Cæſare præmittitur cum decem cohortibus 109, 39 præficitur claſſi Cæſaris 110, 7 a Pompeii

Digitized by Google

ducibus vincitur 52 ei uxorem Marciam velut uſurariam concedit Cato 114, 58 Macedoniam dat Bruto 5 jubetur Macedoniam provinciam obtinere 118 20 interficit C. Antonium 121, 28 victo Bruto ab M. Antonio occiditur 124, 30
Hortenſius Conſul deſignatus non init 65, 29
C. Hoſidius Geta, proſcriptus a Triumviris filii pietate ſervatur 120, 77
Hoſpitales Dii 39, 51
Hoſpitalitas Romanorum erga Etruſcos 2, 14
Hoſtia urbs, in ore Tiberis condita 1, 33
Hoſtiæ humanæ cur Romæ immolatæ 22, 57
Hoſtiæ majores 36, 38
Hoſtiis majoribus procur ta prodigia 26, 23. 27, 4. 11. 30, 2. 33, 26
—— rem faciunt Conſules 31, 5
Hoſtiis majoribus rem divinam facere jubentur Conſules 31, 5.
Hoſtiis majoribus cur Senatus uſque ad litationem ſacrificari juſſerit? 41, 19
Hoſtilia Curia 1, 30. 22, 55 in eam vocatus Senatus *ibid.*
Hoſtilia Curia fit Julia 116, 34
A. Hoſtilius Mancinus, Conſul 43, 4 de ejus crudelitate queruntur Abderitæ 6
A. Hoſtilius Cato, creatur Prætor 37, 27 Legatus damnatus 38, 55
A. & C. Hoſtilii Catones Prætores creati 27, 35 eorum provinciæ 36
A. Hoſtilius Mancinus, creatur Prætor 40, 35
C. Hoſtilius, Legatus 44, 19. 29
C. Hoſtilius Tubulus Prætor cre tur 27, 6. 7 Ludos vovet facitque Apollinares 11 adoritur Annibalem 40 ei in annum prorogatum imperium 28, 10
C. Hoſtilius Mancinus, Coſ. malis ominibus proficiſcitur in Hiſpaniam 55, 9. 10 ejus fuga a Numantia detegitur miro caſu 13 in ſummas anguſtias redigitur a Numantinis 14 pacem facit cum Numantinis eamque jurejurando ſancit 15, 16 revocatur ex Hiſpania 18 ejus oratio in Senatu 19 ipſe legem ſuadet, qua jubebatur Numantinis dedi 56, 2 Mancinus deditur, nec receptus a Numantinis redit Romam 13, 14 Curiam intrantem P. Rutilius educi jubet 15 lex fertur ut Mancinus civis Rom. eſſet 18
L. A. & Hoſtilii Catones creantur Decemviri 31, 4
L. Hoſtilius Cato, Legatus 38, 55
L. Hoſtilius Mancinus cum quadrigentis equitibus exploratum miſſus, cæditur a Numidis 22, 15
L. Hoſtilius Mancinus, Coſ. 52, 33
L. Hoſtilii Tubuli, Prætoris, judicium & mors 53, 38
Q. Hoſtilius Tubulus, Prætor 43, 4
Hoſtis provocandi & ad prælium eliciendi ratio 22, 3
Hoſtem in inſidias præcipitare objectu pecoris 2, 50
Hoſtem præferocem mora frangendi ratio 10, 28
L. Hoſtius occidit patrem 68, 84
Hoſtus Hoſtilius rem Romanam iniquo loco contra Mettum Curtium ſuſtinet 1, 12 cadit *ibid.*
Humanis corporibus veſci milites ſuos docet Annibal 23, 5
L. Hupſæus Prætor, vincitur a ſervis 56, 40
Hyampolis urbs 32, 18
Hybla 26, 21
Hybreas offendit Labienum 127, 15
Hybriſtas Lacedæmonius, pirata 37, 13. 14
Hydræ Lernææ comparat Pyrrhus Romanos 13, 13
Hydrela, Cariæ 37, 56
Hydrelatanus ager *ibid.*
Hydruntum, oppidum Italiæ 36, 21
Hydrus, urbs 13, 35
Hypæpeni populi deficiunt a Mithridate 82, 47
Hypata 36, 16
Hypatæi factionis Proxeni 41, 30
Hypatæorum vaſtatur ager 36, 14
Hyrcanus Judæorum princeps, auxilium fert Antiocho 59, 58 moritur 68, 80
Hyrcanus contendit cum fratre coram Pompeio 102, 56 a Pompeio jubetur regnare 67 ei a Gabinio ſacerdotium redditum 105, 11 Cæſar confirmat ei principatum Judæorum 113, 2 inſtaurat muros Hieroſolymæ 3 ei clementer reſpondet Antonius 126, 5 Hyrcanum oppugnat Antigonus 127, 12 eique morſu aures avellit 14 in Parthos abducitur *ibid.*
Hyrcanus campus 37, 38

I.

JAcula quaternos pedes longa, præfixa ferro, arma Velitum 26, 4
Jacula & ſagittæ parum nocent in tenebris 44, 35
Jaculatores 36, 18
—— Afri 21, 21
—— Numidæ 28, 11
Jamblichus, Emeſſenæ gentis Regulus, in commilitium pertrahitur a Cæcilio Baſſo 121, 1 ab Antonio interficitur 132, 32
Jamphorina urbs, caput Mædiæ, in deditionem accipitur 26, 25
Janiculum additur Urbi, & ponte ſublicio conjungitur 1, 33
—— repentino impetu capitur a Tuſcis 2, 10. 51
in Janiculum ſecedit plebs 11, 26
ſub Janiculo inventi libri Numæ Pompilii 40, 29
Januæ ædium omnium Romæ quibuſlibet adire volentibus patefactæ 5, 13
Januariæ Calendæ 37, 57
Januario menſe comitia Conſularia habita 23, 13
Janus a Numa Pompilio belli & pacis index factus 1, 19
—— bis poſt Numæ regnum clauſus fuit. *ibid. vide* & 133, 78
Jani Ædes clauſa 20, 14. 133, 78
—— Templum quando, & a quo ſtructum ad forum Olitorium 17, 27
Jani tres a Cenſoribus facti 41, 32
Japides vincuntur 59, 83 oppugnantur, & in fidem Cæſaris veniunt 131, 22. 23
Japidum Legati in Senatu queruntur de crudelitate C. Caſſii Conſulis 43, 7
Japodæ debellantur a C. Sempronio Coſ. 59, 83 in fidem Octavii veniunt 131, 23
Jarbas Regulus Africanæ gentis, ambit nuptias Didonis 16, 2
Jaſon, oppidum captum & direptum 51, 31
Jaſſenſium exſules 32, 33. 37, 17
Jaſſus oppidum *ibid.*
Ibera urbs obſeſſa, & obſidio ſoluta 23, 28
Ibericum mare 41, 1
Iberus fluvius 25, 37. 26, 17
—— eſt utriuſque imperii finis 21, 2
Iberum tranſit Annibal 21, 23
Iberi laceſſunt Pompeium 101, 28 ſemel atque iterum victi, pacem petere coguntur 29, 30
L. Icilius tribunicius, ſponſus Virginiæ 3, 44 ejus cum Appio, Decemviro contentio 45 eum in vincula duci jubet Appius 49 primus in Aventino Tribunus plebis creatur 54. & 4, 52
Sp. Icilius primus Trib. pl. tributis comitiis creatus 2, 58
Icus—31, 45
Idæa Mater 29, 10 carmen in libris Sibyllinis inventum a Decemviris, ſi mater Idæa a Peſſinunte Romam foret advecta, pelli, vincique hoſtes poſſe *ibid.* petitur ex Aſia 11 pridie Idus Aprilis perfertur in ædem Victoriæ 14
Idææ Matris Magnæ ædes dedicata ab M. Junio Bruto 36, 36. 40.
Idumæi veniunt in deditionem Judæorum 63, 42
Idus Decembres Idus ſolennes auſpicio magiſtratuum 4, 37 *vid.* & 5, 9
—— Majæ magiſtratibus ineundis ſolennes 3, 36
—— Martiis magiſtratus initus 22, 1. 23, 30. 26, 1. 27. 7. 31, 5. 32, 1. 40, 35. 42, 22. 44, 16
—— Quintilibus tranſvectio equitum facta 9, 46
—— Septembribus Idibus Prætor maximus clavum pangit 7, 3
—— Sextiles Idus 41, 20 Latinæ feriæ in ante diem tertium Idus Sextiles indictæ *ibid.*
Jecur. Caput jecinoris deeſt Conſuli primam hoſtiam immolanti 30, 2 Conſul jubetur perlitare 41, 18
Jejunium, quinto quoque anno obſervandum, inſtitutum Cereri ob prodigia 36, 37
Ignis in Veſtæ æde extinctus 28, 11. 41, 2
Ignium crebrorum per noctem in caſtris accendendorum aſtus 22, 41
Ignibus armati Fidenates Romanum terrent exercitum 4, 33
ex Ignibus conjicitur veniens exercitus 20, 38
Iguvium 45, 43
Ilerda 110, 15
Ilergetes ſubiguntur ab Annibale 21, 22. 23 vaſtantur a Cn. Scipione 61 Ilergetum rebellio 22, 21 auxilium petunt a Romanis 34, 11
Ilienſes 29, 12, Ilienſes dicunt ab ſe oriundos Romanos 37, 37 Rhæteo & Gergitho donantur 38, 39 concitant bellum in Sardinia 40, 19 adjunctis Balarorum auxiliis invadunt

Digitized by Google

Sardiniam 41, 10 funduntur & fugantur a Romanis 16
Ilion, altera urbs, quam quæ in Aſia 31, 27 vi capitur a Romanis *ibid.*
Ilium quod ſe poteſtati Sullæ reſervaſſet, capitur & deletur a Fimbria 83, 6 inſtauratur a Sulla 36
Ilienſibus Agrippa placatur ab Herode 136, 63
Ilipa, urbs 35, 1
Ilium, oppidum 35, 43. 37, 9
Ilium a Fimbria capitur 83, 6 vaſtatur 72 Sulla inſtauratur 36
Illergetæ populi 29, 1
Illiberis, oppidum 21, 24
Illiturgis, oppidum Hiſpaniæ, a Pœnis ob defectionem ad Romanos, obſeſſa 23, 49 liberatur obſidione *ibid.* iterum oppugnatur a Carthaginienſibus 24, 41 liberatur a Romanis *ibid.* & 26, 17 deficit ad Pœnos 28, 19 Illiturgin oppugnat Scipio *ibid.* acriter reſiſtunt *ibid.* Urbs capitur *ibid.* tum etiam arx 20 Oppidani ad internecionem delentur, & urbs inceditur *ibid.* *vide* & 34, 10
Illiturgitani 28, 25
Illurcis, oppidum Hiſpaniæ 41, 3
Illyrii gens fera 10, 2 cum Romanis pugnant 20, 61 eorum Legati cur curia excedere juſſi? 42, 26 Illyrii vincuntur a Romanis 44, 31 poſcunt inducias *ibid.* Illyrii ſe dedunt *ibid.* iis libertas conceſſa 45, 18. 26 Illyricum in tres partes diviſum *ibid.*
Illyriorum Legati Romam ad Cæſarem veniunt 116, 27 ei tributa & obſides pollicentur 26
Illyrici prædones 40, 42
in Illyricum Ap. Claudius Hoſtilius miſſus ut accolas Illyrici tuetur 43, 11
Ilotæ, quidam caſtellani, genus agreſte, per omnes vicos ſub verberibus acti, necari jubentur a Nabide, Lacedæmoniorum tyranno 34, 27
Ilva inſula 30, 39
Ilvates Ligurum, exciti a Gallis, invadunt, duce Amilcare Pœno, Placentiam 31, 10 veniunt in deditionem Romanorum 32, 31
Iluciam oppidum in Oretanis capit C. Flaminius 35, 7
Imagines triumphali ornatu 38, 56
Imber ingentibus procellis dirimit pugnam 6, 8. 31. 23, 44. 26, 11 Imbris opportunitas in Arpis capiendis 24, 46
Imbrus, Inſula 33, 30. 35, 43
Imilco vincit Leptinem Dionyſii majoris fratrem 16, 8
Immolandi mos Romanorum, antequam ſuos educerent in aciem 8, 9
Impedimenta Rom. ab Equitibus Samnitium direpta 8, 38
Imperator parentis loco militibus ſuis 4, 42
—— face ſubdita ſuccendit ſpolia hoſtium 45, 33
Imperatoris munus 44, 34
—— injuſſu nemini hoſtem prælio adoriri licitum 4, 29
—— aut Conſulis eſt dedicare Templum 9, 46
—— vultus militi ſeditioſo terribilis 28, 26
—— boni præſentia plurimum pollet 97, 21
Imperatoris nomen quibus, & quare datum? 116, 7
Imperatori par opponendus Imperator 23, 8
Imperatores injuſſu Senatu triumphantes 10, 37
—— Carthaginienſium cruce mulctati, rem gerentes pravo conſilio 38, 48
Imperatorum dona militibus impenſa 6, 20
—— Romanorum initium 134, 74
—— Nova poteſtas 134, 105. 106
Imperium nullum cuiquam injuſſu populi, deferendum 26, 2
—— redit ad Coſſ. 5, 29
Imperii Romani fines ab Anco Marcio prolati 1, 33
—— inſignia, Regem faciunt venerabilem 1, 8
Imperia Manliana 4, 29
—— Poſtumiana *ibid.*
—— extraordinaria à Senatu ſublata 119, 28
Imperiorum perferendorum ratio 44, 33
Incendium ingens Romæ 19, 65. 24, 47 ejus auctores comprehenduntur *ibid.* 64, 24
—— a libertinis excitatum 132, 24 aliud in ipſos dominos collatum 140, 26
Indemnatum necari nefas 58, 55
India 9, 17. 35, 32
Indi nullius momenti milites 9, 19
Indi legationem mittunt ad Auguſtum 136, 26 eorum dona 27
Indi quidam tempeſtatibus abrepti in Germaniam veniunt 103, 108

Indibilis, Illergetum Regulus 22, 21. 25, 34 deficit ad Romanos 27, 17 ejus oratio *ibid.* concitatis popularibus, agros ſociorum populi Romani depopulatur 28, 24 ejus molitiones 28, 31 Mandonium fratrem ad Scipionem ſupplex mittit 34 petit veniam, eique, pecunia imperata, ignoſcit Scipio *ibid.* concitat Auſetanos ad bellum adverſus Scipionem 29, 1 pilo terræ affigitur in pugna 29, 2

Indici præmium pecunia ex ærario, libertas & civitas data 2, 5 dena millia gravis æris ex ærario numerata 4, 45

Indici libertas data & æris gravis viginti millia 22, 33. 27, 3. 39, 19

Indigetes Dii 8, 9

Induciæ 10, 5

Induciæ datæ Vejentibus in centum annos 1, 15

—— iiſdem datæ in quadraginta annos 2, 54

—— Volſinienſibus datæ in viginti annos 5, 32

—— cum Cæritibus in centum annos factæ 7, 20

Indutiomarus, Trevirorum princeps, vincitur a Cæſare 105, 64 inſtruit bellum 107, 1 cæditur 2

Indus, fluvius, unde nomen habeat? 38, 14

Indus quidam incendio ſponte ſe tradit 136, 28

Infans, incertum Maſculus an fœmina eſſet natus, & extemplo in mare deportatus 31, 12

Infantes etiam cæſi in hoſtilis urbis expugnatione 28, 20

Infulæ inſignia ſupplicum 24, 30. 25, 25

Ingauni, gens Ligurum, bellum gerunt cum Epanteris montanis 28, 46. 30, 19 cum iis fœdus icit P. Ælius Coſ. 31, 2 funduntur ab Ap. Claudio Coſ. 39, 32 oppugnant caſtra L. Æmilii Paulli 40, 25 funduntur, & in deditionem veniunt 28 de iis triumphat L. Æmilius Paullus, proconſul 34 obtinet pacem *ibid.*

Ingenui decem, decem virgines patrimi omnes matrimique ad ſacrificium adhibiti 37, 3

Initiorum dies 31, 14

—— Cereris 31, 47

Inſani montes *ibid.* 39

Inſania ex herbæ cuiuſdam eſu 130, 25

Inſubres Galli 21, 25. 30, 18 iis negatur pax 20, 51 veniunt in deditionē 54 vincuntur a C. Cornelio Coſ. 30, 30 Inſubres invadunt, duce Amilcare Pœno Placentiam 31, 10 circumveniunt Cn. Bæbium, & ſupra ſex millia & ſexcentos milites cædunt 32, 7 cæduntur ab L. Valerio Flacco 34, 46

Inſubribus cognomen Pago unde 5, 34

Inſubrium Gallorum ager 30, 18

Inſula Tiberina 2, 5

Inſula Æſculapii 11, 14

Inſula nova e mari edita 39, 56

Intemelii Ligures 40, 41

Interamna colonia Rom. 9, 28 fruſtra a Samnitibus tentata 10, 36 negat Conſulibus Romanis milites, & pecuniam 27, 9

Intercalandi ratio 19, 5

—— ritus 6

Intercalares Calendæ 43, 13

Intercalares dies 1, 19. 45, 44

Intercalarius menſis 37, 59

Intercatia, urbs 48, 21

Intercatienſes petuntur bello a Lucullo Coſ. 48, 21

Interregnum unde dictum 1, 17. 19

Interregna 1, 22. 3, 8. 4, 7. 43. 51. 5, 17, 31. 6, 1. 5. 7, 17. 21. 28. 8, 3. 17. 9, 7. 10, 11. 11, 11. 22, 33

Interreges qua occaſione crearint conſules 3, 55

Intertrimentum argenti 32, 2

Intibilis, oppidum 23, 49

Inuus Pana Romanis vocatur 1, 5

Joannes Hyrcanus, Simonis filius, obſidetur Hieroſolymæ ab Antiocho 57, 39 eius generoſa indole captus Antiochus, dat pacem 47 Joannes molitur bellum adverſus Parthos 48 ſub eo Judæorum res efflóreſcunt 63, 41. 42

Jocorum militarium carmina 28, 9

Iolcos, oppidum 44, 12

Ion Theſſalonicenſis, præfectus Perſei 42, 58 liberos Perſei tradit Octavio 45, 6

Jonathan occurrit Ptolemæo Philometori 52, 40 ad eum minaces litteras mittit Demetrius 54 fœdus renovat cum Romanis 55 occiditur a Diodoto 55, 35

Ionium mare 13, 35. 23, 33. 42, 48

Jovem lapidem jurare 21, 45, *vid.* Jupiter.

Ireſiæ, oppidum vaſtatur a Philippo 32, 13

Iſalca, præfectus Getulorum 23, 18

Digitized by Google

Iſauri domiti a P. Servilio 93, 1
Iſidis fana, Romæ a privatis facta, diruuntur 106, 23
Iſidorus, præfectus claſſis Antiochi, fugit CenæumEubœæ 36, 20
Iſionda urbs obſeſſa a Termeſſenſibus, liberatur a Romanis 38, 15
Iſiondenſes 38, 15
Iſmenias, Princeps Bœotorum 42, 38
Iſſa oppidum 43, 11 obſidetur a fœmina 20, 26
Iſſæi 31, 45. 37, 16
Iſſenſes inſimulant Romæ Gentium Illyriorum Regem 42, 26 iis immunitas conceſſa 45, 26
Iſſaici lembi 32, 21
Iſter fl. 40, 21
Iſthmia 31, 46
Iſthmus, duo maria ab occaſu & ortu Solis finitima arctis faucibus dividit 45, 28
Iſthmi fauces 33, 21
Iſthmum inter Lecheam, & Cenchreas perfodere cogitat Cæſar, aliique 116, 22
Iſthmii ludi 33, 32
Iſtria 39, 55 in Iſtriam legiones ducit M. Claudius Marcellus Coſ. *ibid.* Iſtria tota, trium oppidorum exſcidio, & morte regis, pacatur 41, 15
Iſtri pop. 21, 16 Iſtri gens fera 10, 2 prohibent coloniam Aquileiam deduci 40 26 tumultum creant in caſtris Romanis 41, 7 opprimunt M. Licinium Strabonem Trib. mil. *ibidem.* epulantur in caſtris Romanis *ibidem.* ab Iſtris recipiunt caſtra Romani, interfectique ſunt octo millia 8 Iſtricus tumultus ſedatur 10 Iſtriam populantur Romani 14 Iſtri obſides dant *ibid.* in deditionem veniunt 15 de iis triumphat C. Claudius Pulcher 17 queruntur de crudelitate C. Caſſii Coſ. 43, 7
Iſtricus vicus 24, 10
Italia 1, 2. 10, 2
Italia Supero & Infero mari, inſulæ modo cingitur 5, 33
—— univerſa pacata 15, 12
Italiæ ager 22, 14
—— deſcriptio 72, 29
—— diviſio *ibid* & 30
—— ora maritima pervaſtatur 19, 38
Italiam inter & Græciam pontes jacere Pyrrhus cogitat 13, 35 idem molitus eſt M. Terentius Varro *ibid.*
—— repetit Pyrrhus 14, 20
—— ingreditur Annibal 21, 38
Italici populi amicitiam Romanam quærunt 14, 44
Italicis civitas data 74, 9. 80, 1
Italicorum populorum defectio 71, 44, 45 eorum legatio ad Romanos 72, 10 multas colonias vaſtant 25 ingens eorum clades 75, 14 Legatos ad Mithridatem mittunt 76, 7
Itonia Minerva 36, 20 ejus templum *ibid.*
Juba Rex Numidiæ movet adverſus Curionem 110, 63 eum cum toto exercitu delet 64 Jubæ arrogantia 65 cum ingenti exercitu contra Cæſarem proficiſcitur 114, 12 Bogude Numidiam invadente, revocatur 13 conjungit ſe cum Scipione 24 male pugnat cum Cæſare 25 Jubæ ſuperbia & auctoritas 29 delet Vaccenſes 33 eo victo, caſtris potitur Cæſar 37 ejus ad Catonem litteræ 46 a Zamenſibus excluſus, cum Petreio mutuis vulneribus concurrit 61. 62 a Petreio interficitur *ibid.*
Juba, in Italia educatus, ducit Cleopatram 133, 63 ab Octavio donatur regno patrio *ibid.*
Jubellius nobilis eques Campanus 23, 46 ejus cum Claudio Aſello pugna 47
C. Judacilius ab Apulis rebellantibus Prætor creatur 72, 9 fundit Cn Pompeium 73, 19 pervagatur Apuliam multaque oppida in deditionem accipit 28 cum octo cohortibus intrat Aſculum a Pompeio obſeſſum 74, 22. 23 increpat Aſculanos, eorumque ignaviam accuſat 24. 25 invehitur in æmulos, quos ſupplicio afficit 29. 30 ipſe ſe moriturum oſtendit 31 ſuadet & aliis mortem 34 eius conſilium reprehenditur 35
Judæi bello petuntur ab Antiocho 57, 39 eorum oratio ad Antiochum 41 inducias petunt 42 impetrant pacem 47 Judæi nulli Syriæ Regum poſtea paruerunt 48 eorum res efflorescunt 63, 42 obſident Samariam 43 captam delent 45 a Pompeio intra veteres terminos compeſcuntur 102, 68 inſtauratuti mœnia Hieroſolymæ, vincuntur a Gabinio 105, 10. 11. 47
Judæi non impediunt Sabbato opera hoſtium 102, 66
Judæis privilegia confirmat Agrippa 136, 64

Judaica ſacra apud omnes gentes etiam Syros venerationi 57,43. 44

Judices iidem qui Prætores 3,55

Judices Carthagine ex perpetuis annui facti 33,45

Judicia capitalia ſolus per ſe agit Tarquinius Superbus 1,49

Judicia exerceri Senatus vetat 73,1 Tribuni intercedunt *ibid.* contraria oratio pro Senatu 10

Judicia C. Memmii & Albucii 67,49

Judicium populi a Senatu reſcindi non poteſt 4,7

Iugarius Vicus 24,47. 27,37. 35,21

Iugi deſcriptio 3,28 ſub jugum miſſus exercitus Romanus 9,5 & Samnitium militum ſeptem millia 15. 42 Samnites mille & trecenti capti & nudi ſub jugum miſſi 10,36

Iugurtha cum auxiliis venit ad Scipionem 57,16

adoptatur a Micipſa 62,2 irritatur ab Hiempſale 3 agit cum fratribus de dividendo Numidarum regno 4 fratres bello petit 9 Hiempſalem occidit, & Atherbalem expellit 11 Legatos cum muneribus Romam mittit 12 mavult auro quam ferro fortunam experiri *ib.* Legatorum ejus ad Atherbalis orationem reſponſio 16.17 regno inter illum & Atherbalem diviſo, Jugurthæ melior portio datur 21. 22 laceſſit Atherbalem 51

eumque vincit 64,2 oppugnat Cirtam eamque expugnat 3. 4 eludit legationem Senatus 5 *& ſeqq.* filium ſuum Romam mittit, qui re infecta domum revertitur 19. 20 corrumpit Calpurnium Coſ. pecunia 21 venit in caſtra Rom. 22 ſe ſuaque in fidem populi Romani dat 23 pacem hanc refutat Memmius Trib. plebis 25 ad Iugurtham mittitur L. Caſſius Prætor adducturus eum Romam 34 Iugurtha paret 35 humuli cultu Romam adductus, in urbe occidit Maſſivam patruelem ſuum 36–38 profugit 64,39 ejus vox notabilis 40 magnam exercitus Romani partem ad proditionem emercatur 43 capit eorum caſtra *ibid.* turpis pax adjicitur 44 quam nullam eſſe decernit Senatus 47 adverſus eum proficiſcitur Metellus Coſ. 57

Jugurtha parat deditionem 65,3 armis ſe defendere ſtatuit 6 ſtruit Metello Inſidias 7 prælium committit 8 Jugurthæ virtus 10 vincitur 11, 12 carpit Romanos 15 pugnat cum Romanis 24–26 denuo deditionem offert 28 & iterum remittit 29 impellit Vacenſes ad occidendum Rom. præſidium 32 adverſus eum conjuratio Bomilcaris & Nabſaldæ 44. *& ſeqq.* Jugurtha detegit inſidias 49 ignoſcit Nabſaldæ & Bomilcarem necat 50

fugatur Thalam 66,1 expugnata Thala excedit regno 2–4 cum eo Bocchus arma conjungit 5 eos ad Cirtam expectat Metellus 6 funditur & fugatur a Mario 29 recedit in ſolitudines 37 ſpeculatur conſilia Bocchi 43 proditur a Boccho traditurque Sullæ 53 cum duobus filiis in triumphum ducitur 19 ejus miſeriæ 20 & fœdus exitus 21

Julia Cæſaris filia, & uxor Pompeii, moritur 106,1 ejuſdem ſepultura 2

Julia nubit Tiberio 138,5

Julia, ſoror Cæſaris, domo exigit Clodium, in ſacro Bonæ Deæ Pompeiam ſtuprantem 103,24 ſervat proſcriptum fratrem 120,70 Juliæ & Liviæ comitatus diſpar 136,42

Iulia, filia Cæſaris Pompeii uxor, abortum facit 105,16 ejus mors & ſepultura 106,1.2 monumentum Juliæ in Campo fulmine ictum 117,13

Julia aqua Capuæ 129,43

—— Hoſtilia 116,34

—— Septa 135,4

Julii ex principibus Albanis in collegium Patrum lecti 1,30

C. Julius Iulus Coſ. 2,42 Decemvir 3,33 P. Sextio diem dicit *ibid.* Legatus Conſularis ad exercitum Aventinum inſidentem 3,50

C. Julius Iulus Coſ. 3,65 ſedat tribunorum coitiones ortas adverſus juventutem nobilium *ibid* iterum Coſ. 4,21 tertium Coſ. 23 ædem Apollinis dedicat 29

C. Julius Iulus Patricius, Trib. mil. conſ. pot. 4,56 iterum 61 Cenſor decedit 5,31

C. Iulius Dictator in caſtris dicitur 7,21

C. Iulius Cæſar, Legatus 43,6

C. Iulius L. F. Cæſar, poſtulat accuſationem Albucii 67,50 Pontifex 69,42

C. Iulius C.F.C.N. Cæſar naſcitur 69,43 adoleſcens in contubernio M. Thermi Prætoris agit 89,36 captis Mitylenis

nis donatur corona civica *ibidem* ejus dictum in Sullam 39 conviciatur Sullæ 40

ejus adoleſcentia, deque eo Sullæ judicium 93, 21. 22 capitur a Piratis 23 viciſſim illos capit 24

ſuadet legem Maniliam 100, 4

ejus cum Catilina conſpiratio 101, 22 nova cum Piſone 25

magnifica ejus ædilitas 102, 9 & munus gladiatorium 11 Marii tropæum reſtituit 102, 12 hæc ejus acta reprehenſa defendit 13. 14 quæſtionem de Sicariis in Sullanos exercet 18 cum Catilina aliiſque adverſus Ciceronem conjurat 33 petit Pontificatum 98 Prætor, ejuſque de conjuratis ſententia 101 acta Ciceronis lacerat 106

vexat Catulum 103, 1 arma parat 16 ei adverſatur Senatus 19 placatur Cæſeri 20 uxorem infamia coopertam dimittit 25 Prætor ſortitur Hiſpaniam citeriorem 27 ejus æs alienum 65 ambitio 66 conſpecta imagine Alexandri M. ingemiſcit 67 ominia futuræ dominationis ejus 68 ejus geſta in Hiſpania 69 triumphum ſimul & Conſulatum petit 72 dimiſſo triumpho Urbem intrat 73 Pompeium & Craſſum inter ſe & ſibi conciliat 74 cauſſæ initi Triumviratus 75 ejus pactum cum Lucceio 77 deſignatur Coſ. *ibid.* ejus leges, & in his ferendis aſtutia 80. 81 Catonis cum eo certamen 83 Cæſar negligit Senatum 84 legem ejus probat Pompeius 85 Cæſar filiam collocat Pompeio 87 ipſe Calpurniam ducit *ibid.* ejus potentia 94 ei provinciæ & exercitus decernuntur 96 Reges ſocios ſibi conciliat 97 præſidium ſibi circumdat 102 offenditur a Cicerone 105 interpellat migrationem Helvetiorum 129 victos Helvetios in deditionem accipit 133. 134

ad Arioviſtum ducit 104, 3 ejus a 8 milites, ob eorum metum, oratio 2 colloquium Cæſaris & Arioviſti 31 dirimitur 32 vincit Germanos 37 cædit Belgas 56 ad Nervios pervenit 104, 58 eaſque vincit 60 in deditionem accipit Atuaricos 61 pacat Galliam 63 ei adverſatur Pompeius 90 Cæſaris artes 92 concurſus Romanorum principum ad Cæſarem 93 ei proditur Reſpublica 94 pugnat cum Venetis, nec multum proficit 95. 96 eos navali prælio vincit 97

ei in quinquennium prorogatæ provinciæ 105, 21 vincit Uſipetes 48 opprimit Germanos 52 tranſit Rhenum 54 dein in Britanniam 55 vincit Britannos 57 ejus ad Senatum litteræ 60 vincit Treviros 64 redit in Britanniam 65 Tameſin tranſit 67 Caſſivellauno, Britannorum Imperatori pacem dat 68

vincit Ambiorigem 106, 15

& Treviros 107, 7 iterum Rhenum tranſit 8 recedit ex Germania 10 ſibi abſenti Conſulatum licere petere poſtulat 49 occurrit Vercingentorigi 53 expugnat Genabum 54 Noviedunum deditione capit 55 expugnat Avaricum 59 a Gergovia prope capta rejicitur 65

vincit Vercingentorigem 108, 3 Cæſaris periculum 4 cæſo Correo, Bellovacos in deditionem accipit 17

acta Cæſaris impugnat Marcellus Coſ. 108, 30 & Pompeius 32

ei adverſatur Curio Trib. pl. 109, 1 quem pecunia placat 2 de Cæſaris ſucceſſione contentiones 3. 8 ei duæ legiones abducuntur 15 ejus artes 17 Galliæ tributum imponit 18 litteræ Cæſaris ad Senatum, pro concione recitantur 22. 23 contra Cæſarem bellum mandatur Pompeio 25 eique imperium abrogatur in Senatu 109, 31, concionatur apud milites, & dignitatem ſuam defendi petit 37. 38 Ariminum occupat 39 ad Rubiconem venit, eumque tranſit 41, 42 rejicit conditiones pacis 52, 53 opportuna loca occupat 54 ad utrumque paratum ſe oſtendit 55 ei Cingulum & Aſculum deduntur 57 pergit ad Corfinium 59 ei Sulmo deditur 62 Brunduſii portum claudere inſtituit 71 abſcedit Brunduſio 73 gloria ejus hoc facto imminuta 74

in urbem incurrit 110, 1 Senatum habet 3 conſolatur populum 4 effringit ærarium 5 magnaſque inde opes profert 6 ejus conſilia & apparatus 7 ei Maſſilienſes portas claudunt 8 obſidet Maſſiliam 10 in Hiſpaniam venit 14 magnis laborat difficultatibus 17 ejus res mutantur 21 hoſtes in magnas difficultates conjicit 26 Pompejanis ex Hiſpania excedentibus, Cæſar cum

conſtituit 36. 37 Maſſiliam recipit 39 Dictator dicitur 40 ejus ad ſeditioſos milites oratio 41 Romæ Dictaturam init 42 acta ejus urbana, & de ære alieno conſtitutio 50 adverſus Pompeium proficiſcitur 66 Brunduſio tranſmittit in Græciam 69 Conſulatum init. *ibid.*

occupat Oricum 111, 10 & Apolloniam 11 Cæſar & Pompeius propinqua caſtra habent 13 conditiones pacis tentat Cæſar 14 ſumma ejus audacia 24 & vox memorabilis 25 ſuos jubet in Græciam trajicere 26 ejus conſilia 30 circumvallare inſtituit caſtra Pompeii 31 laborat inopia frumenti 35 uno die ſex prælia committit cum Pompeianis 111, 37 de pace agit fruſtra 44 ejus munitiones aggreditur Pompeius 46 magnum exercitus Cæſaris periculum 47 Cæſar viciſſim aliquid tentat 48 ſuorum errore in magnum incidit diſcrimen 49. 50 in Theſſaliam caſtra movet, inſequente Pompeio 52. 53 Theſſali ſe Cæſari dedunt 56 acies Cæſaris 63 vincit Pompeium ejuſque caſtra expugnant 66, 67 Cæſaris clementia & virtus 68. 69 ejus victoria in remotiſſimis terris nunciata 71 eamque augur Patavii videt 72.

Cæſar inſequitur Pompeium 112, 20 ignoſcit Athenienſibus 21 mira ejus fortuna 22 Aſiam conſtituit 23 navigat Rhodum 24 Alexandriam venit 25 viſo capite Pompeii, flet 26 occupat Regiam Ptolemæi 27 ejus diſſimulatio 28 ei inſidiatur Pothinus 29 ad eum Cleopatra veniens eum forma ſua capit 32. 33 interficit Pothinum 39 in maximum periculum ab Achilla conjectus, ſeſe defendit 41. 42 Decreta Urbanorum in honorem Cæſaris 59 Dictator iterum 60 Ganymedes corrumpit Alexandriæ Cæſaris aquas 63 unde maximus militibus terror 64 qui increpantur & confirmantur 65. 66 puteis foſſis, aquæ copiam reperit 67 Alexandrinos navali prælio vincit 68 Cæſar periculum ſuum egregia virtute diſcutit 72. 73 ad eum confluunt ex Syria & Cilicia auxilia 74 ſuperat Ptolemæi copias 81 Alexandrini ei ſe dedunt 83

deliciatur cum Cleopatra 113, 1 contendit in Syriam, deinde in Ciliciam 113, 2. 3 conſtituit Cappadociam 8 Dejotaro deprecanti ignoſcit 9 ad eum Legati Pharnacis 10 Cæſaris oratio ad milites 16 profligat Pharnacem 22 ejus poſt victoriam acta 25 Tyri ſuffert e fano Herculis donaria 27 mutuam pecuniam ſumit a civibus 40 negat novas tabulas 41 adverſariorum bona proſcribit 42 plebem & potentes varie conciliat 43 in campum deſcendit ad ſeditioſos milites 47 eoſque exterritos ad obſequium redigit 48. 49 brumâ, cum parvis admodum copiis, it in Africam 53. 54 repellit equites Jubæ 55 occupat Ruſpinam 56 tertium Coſ. *ibid.*

difficile bellum in Africa gerit 114, 4 undique commeatus arceſſit 5 occupat Leptin 6 pugnans cum Labieno & Petreio, ſua unius virtute repellit hoſtes 7-9 communit caſtra 10 ejus onerariæ paſſim expugnantur 11 compeſcit timorem militum 12 ſuos e Sicilia trajicere cogit 15 ad ejus caſtra procedit Scipio, multique ad Cæſarem tranſfugiunt 16. 17 equeſtre prælium committit 19 ſolvit obſidionem Acillæ 20 proſpera ejus prælia 25 ad eum hoſtium multi transfugiunt 26 quoſdam cum ignominia dimittit 27 Gætuli multi ad eum veniunt 28 mari rem feliciter gerit 30 ei a Labieno inſidiæ ſtruuntur 31 milites ſuos docet 32 obſidet Thapſum 34 vincit Scipionem 36 trinis potitur caſtris 37 ejus, audita morte Catonis, dictum 59 recepta Utica, ignoſcit victis 60 Scipionis litteras comburit 114, 66 Romam venit *ibid.*

honores ei decreti 115, 1 ejus in Senatu oratio 2 triumphi quatuor 11-17 axis in curru ejus triumphali frangitur 12 militum licentioſa carmina in eum 13 viſcerationem dat populo 19 ſpectacula edit 20 ſeditionem militum coërcet 26 homines immolari jubet 27 multa bene conſtituit 28 corrigit faſtos 29 Marcello reditum concedit 32 acta ejus deteriora 34 in Hiſpaniam proficiſcitur 36. 41 Conſul quartum ſine collega 43 obſidet Ateguam *ibid.* quæ ei deditur 48 ejus in prælio & magno periculo virtus 52. 53 vincit Cn. Pompeium 54 recipit Cordubam 57 & Hiſpalim 58 Munda expugnata, mulctat victos 62 ex æde Herculis Gaditani demit donaria 63 diſcedit Romam 64

Digitized by Google

triumphus ejus ex Hiſpania populo
peracerbus 116, 1 Cæſari adulatur Se-
natus 3 clementia Cæſaris 4 & inſo-
lentia 5 habitus corporis 6 ei divini
honores decernuntur 7 & in Rempu-
blicam poteſtas 8 ei. Statuæ dicatæ 9
Superbia Cæſaris 10 auget Magiſtra-
tum 13 ejus avaritia 16 quintum Coſ.
19 deſtinata & opera 21 inſtaurat Co-
rinthum & Carthaginem 23 Dacis &
Parthis bellum inferre meditatur. 25
ei Illyrii tributa & obſides pollicentur
27 factum ejus arrogans 28 non admit-
tit ſtipatores 30 ei diadema imponit
M. Antonius 31 nomen Regis adfecta-
re creditur, nimios honores admit-
tens 32. 33 ejus inſolentis arrogantiæ
voces 36 contra eum populus inclamat
Brutum 116, 38 39 Cæſar Brutum &
Caſſium ſuſpectos habet 44 prodigia
mortem ejus antecedentia 45 Cæſar
inopinatam mortem optimam putat 46
a Bruto perſuaſus in Senatum pergit 48.
49 Indices conſpirationis audire im-
peditur 50 Cæſar irridet aruſpicem 53
ad Pompeii ſtatuam cæditur 57. 58
terror & tumultus ex ea cæde 59 L.
Cinna in Cæſarem invehitur 64 ejus
cædes impunita; acta rata 84 Cæſaris
teſtamentum 102 corpus in forum, in-
de in Campum Martium infertur 103.
104 ſimulacrum ejus ex cera 107 corpus
crematur in foro 108 populus memo-
riam Cæſaris honorat 110 ejus elogi-
um 116
C. Julius Cæſar Strabo, petit Conſula-
tum contra leges 75, 40 ejus elogium
42 propter eum ſeditiones 43 pro ſua
cauſſa exempla adducit 44
C. Julius Mento, Coſ. 4, 26 dedicat ſine
ſorte ædem Apollinis 29
L. Julius tertium Tribunus militum con-
ſulari poteſtate 4, 16 magiſter Equi-
tum 26 creatus Coſ. 30
L. Julius patricius, Tribunus mil. conſu-
lari pot. 6, 30
L. Iulius, Prætor 39, 45
L. Iulius Cæſar, Coſ. reficit Iunonis
Soſpitæ templum 72, 6. 7 cæditur ab
Italicis ſociis 73, 20 vincit Papium 49
ab exercitu Imperator vocatur 50 fun-
ditur ab Egnatio 57 reparat vires 58
ejus caſtra collata caſtris Papii 59 le-
gem fert de recipiendis in civitatem
ſociis 74, 8 vincit Papium 17 juſſu Ma-
rii occiditur 80, 40
L. Iulius L. F. Sex. N. Cæſar, Cenſor,
luſtrum condit, coërcetque luxuriam
74, 55. 57. 58 Coſ. 102, 18
L. Iulius Cæſar ad C. I. Cæſarem mit-
titur de pace 109, 50 Uticenſibus ſua-
det, ut portas aperiant C. Iulio Cæſa-
ri 114, 59 ſe ad genua ejus demittens
deprecatur vitam 60
L. Iulius Cæſar, Conſul. *Epit.* 73 ejus
clades 73, 57 vires reparat 58 ejuſdem
& C. Papii caſtris collata caſtra 59 ejus
geſta contra Papium Mutilum 74, 16
ejuſdem victoria 17
L. Iulius Iulus Tribunus mil. conſulari
poteſtate 5, 1 iterum 10 tertium 16 op-
primit Tarquinienſes *ibid.* Tribunus
mil. quartum 6, 4
L. Iulius Libo Coſ. 15, 10 triumphat 11
L. Iulius Patiecus cohortes introducit
Ullam, a Pompeio obſeſſam 115, 42
L. Iulius Sequeſtris, fulmine ipſe &
equus exanimantur 33, 26
Sext. Iulius Iulus Trib. mil. conſulari po-
teſtate 4, 35
Sex. Iulius Cæſar Prætor creatur 27, 21
Legatus 29
Sex. Iulius Cæſar, Tribunus militum
40, 27
Sex. Iulius Sex. F. Sex. N. Cæſar, Ædi-
lis curulis, pugilum & funambulorum
ſpectacula introducit in ſcenam 46, 5
Coſ. 47, 14. Legatus ad Achæos 51, 38
Sex. Iulius C. F. Coſ 71, 1
Sex. Iulius Cæſar legionibus in Syria
præficitur 113, 3 eum interficiendum
curat Baſſus 114, 3
Iulius portus ab M. Agrippa factus
128, 29
Iulius Iupiter 116, 35
Iulius menſis in honorem Cæſaris dictus
116, 8
Iulus Æneæ & Creüſæ filius, auctor Iu-
liæ gentis 2, 3
Iulus Antonius Coſ. 139, 3
Iunia domus 2, 5 ex ea conſulatus ortus
ibid.
Iunia Tertia, Serviliæ filia, Craſſi uxor
116, 16
Iunius Brutus, Magiſter Eq. 8, 12
Iunius Brutus Marianæ factionis a Se-
natu hoſtis judicatur 77, 27
C. Iunius Bubulcus Coſ. creatur 9, 20 ſe-
cundum Coſ. 28 Nolam capit *ibid.* Di-
ctator creatur 29 tertium Coſ. 30 Ma-

giſter Equitum dictus 38 Cenſor 43 ædem Salutis locat *ibid.* ab eo viæ per agros publica impenſa factæ *ibid.* tumultus cauſſa Dictator creatur 10, 1 primo congreſſu Æquos ſubigit *ibid.* triumphat *ib.* Ædem Salutis dedicat *ib.*

C. Iunius Brutus Coſ. creatur 11, 11 ſpernitur a collega L. Poſthumio Megello *ibid.* ſecundum Coſ. 13, 52

C. Iunius Silanus, Coſ. 136, 45

D. Iunius, præpoſitus ad oſtium Vulturni 25, 22

D. Iunius Brutus, Triumvir coloniæ deducendæ creatur 34, 45

D. Iunius Brutus, Coſ. 55, 1 a Tribunis pl. in carcerem duci jubetur 2 in Hiſpaniam proficiſcitur & Valentiam condit 5 nititur compeſcere latrocinia 6 Celticos Luſitanoſque perdomat 29 Oblivionis flumen tranſit *ibid.* Talabricenſes in fidem recipit 34 Proconſul vincit Gallæcos 56, 5 de iis & Luſitanis triumphat 59, 27 Callaici cognomen obtinet 28

D. Junius D. F. D. Nepos Pera Coſ. Umbros & Sallentinos in deditionem accipit 15, 11 triumphat 14

D. Junius D. F. M. N. Brutus, Coſ. 90, 14 vincit Bellovacos 114, 66

D. Junius Silanus, Prætor, accuſatus a Macedonibus 54, 9 ſuſpendio vitam finit *ibid.*

D. Iunius Silanus, Coſ. 70, 64

D. Junius M. F. Silanus Coſ. deſignatus 102, 100

L. Junius Coſ. Lilybæum verſus navigans claſſem naufragio amittit 19, 27. 28 Erycem montem occupat 30 de eo diverſæ opiniones 31

L. Junius, Legatus in Macedoniam 45, 17

L. Junius Brutus conditor Romanæ libertatis 8, 34

M. & D. Junii Bruti auctores Gladiatorii muneris 16, 42

M. Junius Dictator de captivis redimendis ad Patres Conſcriptos orationem habet 22, 57. 59 Dictator iterum 23, 32

M. Junius, Prætor Urbis, creat Decemviros qui agrum Samnitem Appulumque metirentur, & inter Veteranos milites dividerent 30, 4

M. Iunius, Conſul tranſit in Galliam 41, 9 in fines Iſtrorum introducit exercitum 14 populatur Iſtriam *ibid.* obſidet Neſartium oppidum 15 Legatus 42, 45

M. Iunius Brutus, Tribunus plebis 34, 1 tuetur legem Oppiam de cultu matronarum *ibid.* creatur Prætor 35, 24 dedicat ædem Matris magnæ Idææ 36, 36 Legatus 37, 55 Conſul 41, 2 petit cenſuram 43, 16

M. Iunius Pennus Ædilis pleb. 29, 11 creatus Prætor 30, 40

M. Iunius Pennus Prætor 42, 9 ejus in Hiſpania res geſtæ 43, 6 Conſul 45, 14

M. Iunius M. F. Pennus Trib. pl. fert legem de peregrinis Urbe pellendis 60, 9

M. Iunius Pera, Dictator 23, 14

M. Iunius Silanus Prætor creatur 25, 2 ei in Etruria prorogatum imperium 26, 1 a Scipione mittitur adverſus Magonem & Hannonem 28, 1 præfectus ſociûm, cadit in prælio cum Boiis 33, 36

M. Iunius Silanus Coſ. 64, 54 Cimbris agros petentibus negat 65, 16 ab iis vincitur 17 repetundarum poſtulatus abſolvitur 67, 54

M. Iunius Silanus Prætor Aſiæ Bithyniam in provinciæ formam redigit 93, 4

M. Iunius Silanus, Coſ. 135, 8

P. Iunius creatur Prætor 36, 45 Proprætor in Etruria 37, 50 ei prorogatum imperium *ibid.* Hiſpania provincia ei decreta 37, 57

P. Iunius Brutus, Tribunus plebis, tuetur legem Oppiam 34, 1 Ædilis curulis 35, 41 Legatus 37, 55

Iunius, Tribunus pl. queritur indignam mortem Mælii 4, 16

Iuniores adiguntur ſacramento 10, 4

Iuniores a ſeptemdecim annis ad militiam armantur 22, 57

Iuno 1, 32 culta apud Carthaginienſes 16, 5

—— Lacinia 23, 33. 24, 3. 28, 46. 30, 20 Iunonis Laciniæ nobile templum ſanctum omnibus circa populis 24, 3 ejus ædem detegit Q. Fulvius Flaccus 42, 2. 3

—— Moneta 7, 28 Iunoni Monetæ ædem vovet L. Furius Dictator *ibid.* & C. Cicereius, Prætor 42, 7

—— Regina 5, 21 Iunonis ædes in arce Veientana *ibid.* Iuno deportatur magna religione Veiis Romam 22 perfertur in Aventinum, eique a Dictatore Camillo templum locatur *ibid.* & dedicatur 31 *vid.* & 39, 2 Iunoni Reginæ in Aventino maioribus hoſtiis ſacrificatur 22, 1 vide de Iunone Regina 27. 37. 31, 12

Digitized by Google

—— Soſpita 8, 14. 24, 10. 29, 14. 31, 12 Iunonis Soſpitæ ædes lucuſque communis Lanuvinis municipibus cum populo Romano 8, 14 ejus ſimulacrum Lanuvii 40, 19 ei ædes in foro Olitorio dedicata 34, 53 ejus templum negligenter habitum reficitur a L. Cæſare 72, 7
Iunonia colonia 60, 76
Iunonis promontorium 32, 23
Iupiter Aeræus 38, 2
—— Ætnæus 59, 27
—— Capitolinus 1, 55
—— Dodonæus 8, 24
—— Elicius 1, 20 Iovi Elicio aram in Aventino dedicat Numa Pompilius, Deumque conſulit auguriis *ibid.* & 31
—— Feretrius 1, 10 ei Templum dedicat Romulus, & opima ſpolia fert *ibid.* ædes ejus ab Anco amplificata 1, 33
—— Imperator 6, 29
—— indiges 1, 2
—— Iulius 116, 35
—— Lanuvius 32, 9
—— Latiaris 21, 63 ei primum donum fulmen aureum pondo quinquaginta f ctum 22, 1 trecenti boves voti 10 lectiſternium habitum *ibid.* ei centum bobus ſacrificat P. Scipio 28, 38
—— Olympius 24, 21 ejus Templum Athenis 41, 25 ædes Piſauri, Fundi & Pollentiæ 32
—— Optimus Maximus 4, 2. 20 fixus clavus a Dictatore dextro lateri ædis Iovis Opt. Max. 7, 3 in ejus cella corona aurea viginti quinque, pondo miſſa a Carthaginienſibus 38 in ejus cella trium menſarum argentea vaſa poſita, & Iupiter in culmine cum quadrigis 10, 23 ei præſidi Capitolinæ arcis aurea corona a Saguntinis donata 28, 39 ludi per decem dies facti 42, 10. 28 coronam auream centum pondo in ejus æde ponunt Legati Philippi 36, 35
Iupiter Piræeus 31, 30
—— Sabazius, cujus cultores Urbe pulſi 54, 30
—— Stator 1, 12. 55 ei Templum in pugna cum Samnitibus vovet M. Atilius 10, 36
—— Trophonius 45, 17
—— Victor 10, 29 ædes vota, ſpoliaque hoſtium cremata, *ibid.* Iovi Victori pocillum mulſi, priuſquam temetum biberet, vovet L. Papirius 42
Iovis Ædes in Capitolio dedicata 2, 8 in æde Iovis Tibicines prohibiti veſci, uno agmine Tibur abeunt 9, 30
—— ædes duæ in Capitolio dedicatæ 35, 41
—— Ædem in Capitolio, columnaſque circa poliendas albo locant Cenſores 40, 51
—— Capitolini ſignum fulmine tactum caputque avulſum, non niſi aruſpicum arte inventum 14, 11
—— Cella, in qua ante pedes Iunonis tres pateræ aureæ poſitæ 6, 4
—— Epulum ludorum cauſſa 25, 2. 27, 36. 29, 38
—— Porta, Capuæ 26, 14
—— Signum Præneſte devectum a Dictatore T. Quintio in Capitolium fertur 6, 29
—— Tonantis ædes in Capitolio ab Auguſto dedicatur 136, 13
Iovi Aram in monte Æno conſecrat Philippus 40, 22
—— Dona & ſpolia figit Pyrrhus 13, 9
Iurare pro altero nonnumquam permiſſum 31, 50
Iusjurandum militum diverſum a Sacramento 22, 38
Iusjurandum Populi omnium primum Brutus recitat 2, 2
Iurisjurandi religio ardore contentionis neglecta 26, 48
Iurejurando quando primum milites adacti 22, 38
Ius humanum violant Fabii 5, 36
Ius, id eſt, quod poſtremum populus jubet 9, 33
—— Civile repoſitum in Pontificum penetralibus, evulgat C. Flavius, Ædilis cur. 9, 46
—— Poſtliminii, & de eo diſputatio 56, 26
—— Suffragii quibus competat? 45, 15
Iuris antiqui formula 37, 57
Iuſtitium quare indictum? 4, 26. 31. 6, 2. 7. 7, 6 28. 10, 4. 21
—— quatriduum 3, 3 ob tumultum indictum, & per aliquot dies ſervatum 5. 27
—— in foro ſua ſponte cœptum prius quam indictum 9, 7
—— remiſſum 10, 21
Iuſtitio ſimile otium 7, 1. 26, 26
L. Iuventius Thalna, Legatus 39, 31
M'. Iuventius T. F. T. N. Thalna Conſul moritur præ lætitia 46, 18

M'. Iuventius Laterenſis, Legatus Lepidi, multa monet Lepidum 119, 49 accepto in caſtra Antonio, Juventius ſeſe interficit 51

M. Iuventius Thalna, Tribunus plebis, accuſat C. Lucretium Prætorem 43, 10 creatur Prætor 45, 14 rogationem promulgat de bello Rhodiis indicendo 45, 21 ei advetſantur Tribuni plebis *ibid.*

P. Iuventius Thalna, Prætor, cum exercitu in Græciam proficiſcitur contra Andriſcum 50, 3 vincitur 38

T. Juventius, Tribunus militum, cadit in pugna 33, 22

T. Juventius, Legatus ad frumentum claſſi exercituique coëmendum, in Apuliam mittitur 42, 27

T. Juventius Thalna, creatur Prætor 34, 42

Juvenis unius conſtantia multorum revocat deſperationem 22, 53

Juvenum Rom. nobilium conſpiratio de regibus revocandis 2, 3 conjecti in vincula 4 dant pœnas 5 Trecenti conjurarunt occidere Porſennam 12

Juventas Dea 5, 54

Juventatis ædes in circo maximo dedicata 36, 36

Juventati Lectiſternium imperatum 21, 62

L.

LAbeates, populi 44, 23. 31 45, 26

Labeatis palus 44, 31

Cn. Labeo, Tribunus militum, cadit in pugna 33, 22

D. Laberius Eques Romanus mimum agit 115, 21 poſtea indignus habetur equeſtri loco 22

Labici 2, 39 Labicos capit Coriolanus 2, 39

Labicanus ager 26, 9

Labieni cum Treviris bellum 107, 5 ejus ſtratagema 6 & victoria 7 deſerit Cæſarem 109, 51

Q. Labienus, occiditur 69, 29

T. Labienus, Tribunus plebis, perduellionis accuſat C. Rabirium 102, 44 fert privilegium, ut Pompeius ludis Circenſibus corona aurea aliiſque inſignibus utatur 47 Legatus Cæſaris domat Morinos 105, 60 trans Alpes omnibus copiis præfectus, deſerit Cæſarem 109, 51 de pace Pompeium inter & Cæſarem dedignatur tractare cum Vatinio 111, 17 poſt prælium Pharſalicum fugit Dyrrhachium 112, 2 pugnat cum Cæſare 114, 7 ſaucius repellitur *ibid.* & *ſeqq.* inſidias ſtruens Cæſari deterretur 31 cadit in prælio 115, 56

T. Labienus T. F. ad ſollicitanda Parthorum auxilia mittitur a Bruto 127, 10 ei magnum exercitum attribuit Orodes *ibid.* prælio vincit Decidium Saxam 11 Ciliciam & Aſiæ continentem ſubjugat 14 eum offendit Hybreas 15 vincitur a P. Ventidio 48

Labra duo marmorea in Capitolio ante fornicem poſita 37, 3

Laccobrigæ obſeſſæ a Metello 91, 13 obſidio cum damno ſolvitur 4

Lacedæmon validiſſima urbs viris armiſque 34, 33. *vid.* Sparta.

Lacedæmon non operum magnificentia, ſed diſciplina inſtitutiſque memorabilis 45 28

Lacedæmonis muri diruti 38, 34

Lacedæmonii Legatos Romam mittunt, qui ambiguum reſponſum accipiunt 30, 32

Lacedæmonii pugnànt miſſilibus 34, 39

—— cunctatores natura 45, 23

—— princeps octoginta juventutis interficiuntur a Nabide 34, 27

—— ſe permittunt arbitrio Romanorum 40

—— cæduntur ab Achæis 35, 29 concidunt Ætolos 36 nocte vicum maritimum Lan occupant & amittunt 38, 30

—— jubentur manere in Concilio Achæorum 39, 48

—— deficiunt ad Archelaum 78, 51

Lacedæmoniorum exſules multi, pulſi a ſuis tyrannis, veniunt in caſtra Romanorum 34, 26

—— Legati violantur ab exſulibus 38, 33

Lacedæmoniis decernunt bellum Achæi 30, 32

—— Leges pacis dicuntur 38, 34

C. Lacerius Tribunus pl. 5, 10

Lacetania 21, 23

Lacetani 21, 60. 28, 24 depopulantur agros ſociorum populi Romani 21, 60. 28, 24 in eos edicitur expeditio 28, 26 Lacetani, gens, quam inſita feritas tenet in armis 34, 20 rebellant *ibid.* eorum oppidum oppugnat M. Porcius Cato Coſ. & capit *ibid.*

Lacinia Juno 24, 3 ejus nobile templum ſanctum omnibus circa populis *ibid.* *vid.* & 23, 33 ejus ædes 42, 2. 3

Lacinium 27, 25. 36, 42 Lacinium Annibal copias admovet 27, 25
Lacinium promontorium 12, 8
Lacones diripiunt Patavinos agros 10, 2 cæduntur *ibid.* iis auxilio venit Antigonus 14, 42
Lacumaces ſtirpis regiæ puer, appellatur a Mezetulo rex 29, 29 ingentia auxilia ab Syphace adducit 30
Lacus Albanus 5, 15 creſcit in altitudinem inſolitam *ibid.*
—— Averni 24, 12. 20
—— Begorrites 42, 53
—— Curtius 1, 13 unde ei nomen 7, 6
—— Fucinus 4, 57
—— Martis 41, 13
—— Oſtiæ 27, 11
—— Regillus 2. 19. 6, 2. *vid.* Regillus.
—— Timavi 41, 5
—— Traſimeni 24, 13
—— Vadimonis 9, 39 ad eum, lege ſacrata, cogunt exercitum Etruſci *ibid.* ad eum lacum Etruſci & Boii victi 12, 4
C. Lælius claſſi præeſt 26, 42 Carthaginem Novam cuſtodit 48 ob res egregie geſtas a Scipione corona aurea & triginta bubus donatur *ibid.* it Romam, & in Senatu Carthaginem, caput Hiſpaniæ, aliaſque urbes captas eſſe, exponit 27, 7 Africam populatur 29, 3 ad eum venit Maſiniſſa 4 redit ex Africa 6 claſſis Præfectus cum Scipione tranſit in Africam 25 ob res bene geſtas a Scipione donatur corona aurea 30, 15 cum Syphace aliiſque captivis Romam mittitur 30, 16 quæ in Africa geſta ſunt, exponit Patribus 17 creatur Prætor 33 24 ſortitur Siciliam provinciam 26 plebejus ambit Conſulatum 35, 10 creatur Conſul 36, 45 ei cum ſuo exercitu in annum prorogatum imperium 37, 50
C. Lælius Legatus in Macedoniam 41, 27. *vid.* & 43, 7.
C. Lælius Sapiens, Prætor, diſſuadet legem Liciniam 52, 37 creatur Coſ. 54, 11 clientes ſuos ad Ser. Galbam meliorem oratorem remittit 55, 4
D. Lælius, dux Pompeianæ claſſis 111, 2
D. Lælius D. F. Balbus, Coſ. 140, 29
D. Lælius D. F. D. N. Balbus præeſt ludis ſæcularibus 136, 46
Lætorius Trib. pl. Voleronis collega, legis, ut plebeii Magiſtratus tributis comitiis fierent, auctor recentior, tum acrior 2, 56 Conſulem Ap. Claudium Appii filium accuſat *ibid.*
C. Lætorius Ædilis curulis 23, 30 Legatus 25, 22. 31, 21 creatur Prætor 26, 23 Flamen Dialis 27, 8
L. Lætorius, Ædilis plebis, vitio creatus, abdicat ſe magiſtratu 30, 39
M. Letorius primipili centurio 2, 27 ei data a populo dedicatio ædis Mercurii *ib.*
M. Lætorius M. F. M. N. Plancianus, Magiſter Equitutum 17, 28
Lævi gens antiqua 5, 35 33, 37
Lagius, pacis auctor Achæis, rapitur in vincula 52, 8 dimittitur 10
Lagos, urbs 38, 15
Lamia, urbs 27, 30. 32, 4. 35, 43 oppugnatur à Philippo 36, 25 deſeritur *ibid.* oppugnatur a Romanis 37, 4 capitur 5
M. Lamponius Prætor rebeliantium ſociorum creatur 72, 8 M. Licinium Grumentum concedere cogit 73, 21
Lampſaceni coronam octoginta pondo Romam mittunt 43, 8 referuntur in ſociorum formulam *ibid.*
Lampſacus, urbs, uſurpat libertatem 33, 38 oppugnatur ab Antiochi copiis *ibid.*
Lampſus, urbs Theſſaliæ 32, 14
Lampter 37, 31 cur dicta Phocæa urbs *ibid.*
Lanaſſa filia Agathoclis 12, 19
Lancienſium perfidia in Numantinos ab hoſte punita 54, 5
Laniénæ & tabernæ coniunctæ in publicum emtæ 44, 16
Laniſtæ 28, 21
Lanuvium 6, 2. 26, 8 Lanuvium in exſilium ire jubetur Volſcius 3, 29. *vid.* & 29, 14
Lanuvini deficiunt 6, 21. 8, 13 iis civitas datur 14
Lanuvinus magiſtratus ferias Latinas celebrat 41, 20
Laodice regina ab Senatu Syriam petit 48, 8 occiditur ab Alexandro 50, 14
Laodicenſes Q. Oppium Procoſ. Mithridati dedunt 77, 2 eorum, capta urbe, calamitates 121, 23
Lapthaus, caſtellum 44, 2
Lapicini populi 41, 23
Lapis quidam ſacer datur Legatis Romanis, quem Incolæ Matrem Deûm vocabant 29, 11. *vid* & 41, 17
Lapides ſilices privi 30, 43
Lapides atri, locus inter oppida Illiturgim & Mentiſſam in Auſetanis 26, 17
Lappan capit Metellus 99, 49
Laqueis excipiuntur ictus arietum 36, 23

Digitized by Google

Larentia uxor Fauſtuli, educat Romulum & Remum 1, 4
Lares 8, 9
Lares permarini 40, 52
Larium permarinûm ædes dedicatur *ibid.*
Largitiones Romanis ſuſpectæ 2, 41
Larinas ager 22, 18. 27, 40. 43 vaſtatur a Coſconio 75, 23
Lariſſa arx 32, 25
Lariſſa, urbs nobilis Theſſaliæ 31, 46
Lariſſa altera, Cremaſte vocata, capitur a Romanis 31, 46. *vid* & 42, 56
Lariſſæ Theſſalorum concilium 36, 8. 42, 38 ab Lariſſa obſidenda deterretur Antiochus arte Ap. Claudii 36, 10
Lariſſenſes 31, 31
Lariſſus amnis Eleum agrum ab Dymeo dirimit 27, 31. 28, 5
Sp. Lartius genere factiſque clarus 2, 10. 11
T. Lartius primus Dictator 2, 18 Coſ. 21
Las vicus maritimus 38, 30 eum improviſo occupant, & amittunt Lacedæmonii *ibid.*
Laſerpitium Cyrenis publice advectum 70, 33
Laſthenes Demetrium ad ſævitiam impellit 52 51
Laſthenes Cretenſibus bellum ſuadet 98 83 funditur a Metello 84
Lateninaſtus Cretenſis 55, 29
M. Laterenſis egregium factum 103. 107
Lati clavi quare & quando Romæ poſiti 9, 7
Latii deſcriptio 72, 40
Latio univerſo civitas data 74, 8
Latinæ feriæ 5, 19. 21, 63. 22, 1 ad eas inſtaurandas Dictator creatus 17, 28 decreto Pontificum inſtauratæ, quod Legatis ab Ardea caro Latinis non data 32, 1 tenent Conſules Prætoreſque Romæ uſque ante Kalendas Maias 25, 11 inſtauratæ, quod Laurentibus carnis data non fuerat 37, 3
Latinæ ante diem tertium Nonas Maii 41, 20
—— indictæ in ante diem tertium Idus Sextiles *ibid.*
—— ubi Magiſtratus initus, factæ 44, 17
—— pridie Kalendas Aprilis 44, 22
—— in ante quartum & tertium & pridie Idus Novembr. 45, 3
—— Kalendis Iuniis 42, 35
Latine loquendi publice Cumanis & vendendi ius eorum præconibus permiſſum 40, 42
Latini unde dicti 1, 2
Latini populi olim dicti Aborigines, petuntur bello ab Anco Marcio 1, 33 eorum urbs Politorium capitur vi *ibid.* Latinis datur Mons Aventinus *ibid.* Latinorum & Romanorum communia ſacra 45
ad Regillum lacum cæſi 2, 19. 20 ſolicitant Latinos Hernici ad bellum Romanis inferendum 22 Latini favent Romanis *ibid.* coronam auream Iovi in Capitolium mittunt *ibid.* cum Latinis populis ictum fœdus 33 Vexantur incurſionibus Æquorum 48
eorum agros depopulantur Æqui & Volſci 3, 6 Latinis triſtia reſponſa a Senatu data *ibid.* opem ferunt Romanis, ſed vincuntur 7
deficiunt a Romanis 6, 2 iterum cum Hernicis & Antiatibus 7 victi deficiunt iterum 8. 11 funduntur 32 intrant mœnia Antii *ibidem.* ſeditio inter Antiates & Latinos 33 Latinorum rabies *ibid.* concremant igni Satricum *ibid.* ab iis Tuſculum captum *ibid.* quod recipitur, cæſis Latinis *ibid.*
iis petentibus pax data 7, 12 magna vis militum ab iis accepta *ibid.* concilia habent, & Romanis negant milites 25 exercitibus jam in Romanos comparatis, vertunt bellum in Pelignum 38
Sidicini dedunt ſe Latinis 8, 2 Latini vaſtant agros Samnitium *ibid.* moliuntur occulte bellum in Romanos 3 Decem Principes Latinorum Romam evocati *ibid.* conſilia Latinorum ea de re 4 petunt Conſulem & Senatores Latinos 8, 5 iis negatur *ibid.* iis inferunt bellum Romani 6 ad Capuam conveniunt Latini cum ſociis ſuis *ibid.* prælium atrox cum Latinis & Rom. 9 vincuntur Latini 10 mulctantur agro 11 rebellantes funduntur 12 in deditionem accipiuntur *ibid.* Latinorum ſtatus infelix 13
Latini, qui Romam commigrarunt, jubentur redire domum 39, 3
eorum querelæ in Senatu 41, 12 de Latinis lex lata 13
Latini auctores citati 32, 6
Latinus rex armatus, ad arcendam vim advenarum, Æneæ occurrit 1, 1 pacem cum Ænea, deinde affinitatem cum eo jungit, data ei in matrimonium filia *ibid.*

Lati-

Ltinus Silvius quartus & quintus Albæ reges, a quibus coloniæ aliquot deductæ 1, 3
Latium Romanis ſuſpectum 6, 21 Latii ſtatus infelix 8, 13 Latium ſubactum *ib.*
Latona per dies octo ſtratis lectis placata 5, 13
Latonæ bove fœmina aurata ſacrum factum 25, 12
Latrones duo mille in ſpelunca oppreſſi 10, 1
Latus clavus tunicæ 30, 17
Laudice, Cappadociæ Regina, filios ſuos veneno tollit 60, 62 occiditur a populo *ibid.*
Lavicana via 4, 41
Lavicani populi 6, 21
Lavicani & Æqui Tuſculanum agrum depopulantur 4, 45 prælio vincuntur 46 rebelles, ſubiguntur 49
Lavicanus ager 3, 25
Lavici opp. capti 4, 47 eoque ducta colonia *ibid.*
Lavinia, Latini regis filia, datur Æneæ in matrimonium 1, 1
Lavinium opp. conditum, quod Æneas ab uxoris nomine appellar 1, 1 inter Lavinium & Albam Longam coloniam deductam, triginta ferme interfuere anni 3 fœdus inter Romam & Lavinium renovatum 14 Lavinium ab Troja oriundum 23 *vid.* & 2, 39
Lavinii interficiunt Titum Tatium 1, 14
Lauream in manu tenentes, & coronati, ſupplicant Romæ omnes duodecim annis majores 40, 37
Laureatæ litteræ & tabellæ relatæ 45, 1
Laurens ager 1, 1
Laurentes. Cum iis quotannis renovatum fœdus poſt diem decimum Latinarum 8, 11
Laurentibus non data caro Latinis 37, 3
Lauretanus portus 30, 39
Lauro, urbs deletur a Sertorio 91, 20
Lautia Legatis præbita 28, 39, 30, 17. 33, 24
Lautulæ, opp. 7, 39. 9, 23
Lautumiæ 26, 27 Lautumiarum carceris cuſtodiam intentiorem habere jubentur Triumviri 32, 26 in Lautumias Ætolorum principes conjecti 37, 3 in Lautumiis duo atria, Mænium & Titium 39, 44
Leander tollit fratrem, Cyrenaici tyrannum 81, 17
Lebadia 45, 27

Lebadiæ templum Iovis Triphonii adit Æmilius Paulus Coſ. 45, 27 cum celebri Triphonii oraculo diripitur a militibus Mithridatis 82, 5
Lechæus portus 32, 23
Lecti ærati quando & quibus primum Romam advecti? 29, 14. 39, 6
Lectio Senatûs 9, 30
Lectiſternium quando primum Romæ factum 5, 13. *vid.* & 7, 2 27. 8, 25. 29, 14
Lectiſternium Cære cur imperatum 21, 62
—— Juventati *ibid.*
—— Junoni Reginæ 28, 1
—— Saturno imperatum, quem lectum Senatores ſtraverunt *ibid.*
—— Per triduum habitum, ſex pulvinaria in conſpectu fuere 22, 10
Lecton promontorium 37, 37
M. Lectorius, factionis Marianæ a Senatu hoſtis judicatur 77, 27
Legati Abderitarum queruntur de avaritia & crudelitate Conſulum 43, 7
—— Achæi nunciant Nabidem contra fœdus maritimam oram Laconum oppugnare 35, 22
—— Ætoiorum Romam miſſi pacem petentes 36, 35 urbem eodem die, Italia intra quindecim dies excedere jubentur 37, 1 admittuntur, iiſque pacis leges dantur 38, 10
—— Alexameni ad Nabin 35, 35
—— Alexandrini cum muneribus Romam miſſi 1, 38 queruntur de Antiocho 44, 19
—— Ambracienſes accuſant Fulvium Nobiliorem Coſ. 38, 43
Legati Antiochi Romam, eorumque oratio 34, 57 ad Scipionem 37, 34
—— Antiochi & Ætolorum ad Achæos oratio 35, 48
—— ab Ardea queruntur in Senatu ſibi in monte Albano Latinis carnem non eſſe datam 32, 1
—— Ariarathis, eorumque oratio 42, 19
—— Aſiæ omnium populorum Romam 37, 45
—— Aſiæ & Græciæ Romæ auditi 34, 57
—— Athenienſium implorant auxilium Romanorum 31, 5
—— Attali queruntur de Philippo 31, 2. 32, 8 coronam auream CCXLVI pondo in Capitolio ponunt 32, 27
—— ex Balearibus inſulis, & ultima Hiſpania ad Scipionem, pacem petentes 22, 20

Q

—— Biliſtages, Ilergetum Reguli, flentes ad genua Catonis provoluti auxilia petunt 34, 11
—— Cæritum bellum deprecantes impetrant pacem 7, 20
—— Campanorum a Romanis auxilium petunt 7, 30
—— Carthaginienſium auream coronam donant Romanis 7, 38 Legatis Carthaginienſibus, qui ad fœdus tertio renovandum venerant, comiter munera miſſa 9, 43.—ad Aſdrubalem & Syphacem miſſi 29, 34—ad Romanos de pace 30, 22. 41 frumentum & hordeum adportant 36, 4 queruntur de Maſiniſſa 42, 23
—— Certimenſium ridicula ſitis 40, 47
—— Cluſini auxilium adverſus Gallos petunt 5, 33
—— Epirotarum 36, 35
Legati Eumenis querentes de clade Sinopenſium 40, 2
—— Gallorum pollicentur auxilia ad bellum Macedonicum 44, 14
—— Græciæ Romæ auditi 34, 57. 43, 8
—— Iapidum queruntur de avaritia & crudelitate Conſulum 43, 7
—— Iſſenſes Gentium Illyriorum Regem Romæ ſuſpectum reddunt 42, 26
—— Iſtrorum queruntur de crudelitate & avaritia Conſulum 43, 7
—— Lacedæmoniorum 41, 48
—— Latinorum ſuperba oratio 8, 5 lapſus 6
—— Locrenſium obſiti ſqualore & ſordibus, ramos oleæ velamenta ſupplicum porrigentes, queruntur de Pleminio 29, 16
—— Macedones deducti extra Urbem in villam publicam, ibique iis locus & lautia præbita 33, 24
—— Maſiniſſæ a Romanis donantur 30, 17
—— Nabidis Senatus extra Urbem in æde Apollinis datus 34, 42
—— Neapolitani auro donant Romanos 22, 32
—— Pamphyli coronam auream in Curiam inferunt 44. 14
—— Perſei jubentur excedere Italia 42, 36
—— Philippi ad Ætolos 31, 28 re infecta diſcedunt Roma 32, 37 pollicentur Romanis pecuniam & frumentum 36, 4 coronam auream centum pondo in æde Jovis Opt. Max. ponunt *ibid.*
—— Piſanorum 45, 13
—— Pœnorum ad Philippum capti, mittuntur Romam 32, 34
Legati Pœnorum & Maſiniſſæ Romæ de agro diſceptantium 34, 62
—— Privernatis ferox reſponſum 8, 21
—— Pruſiæ Romam miſſi 44, 14
—— Ptolemæi 31, 9 iis in ſingulos munera quinûm millium æris ex Senatuſconſulto miſſa *ibid.*
—— Ptolemæi & Cleopatræ gratulantes, quod M' Acilius Antiochum Græcia expulerit 37, 3
—— Rhodiorum ad Antiochum 33, 20 Romam querentes de clade Sinopenſium 40, 2 eorum ſuperba oratio 44, 14
—— Romani ad Coriolanum de pace miſſi 2, 39
—— Athenas, qui Solonis leges deſcriberent 3, 31
in Vejos, & ſuperbum Vejentium reſponſum 4, 58
Delphos, conſulturi oraculum 5, 15 Apollini crateram auream ferunt 28. *vid.* & 28, 45 ad Gallos, eorumque cum Gallis colloquium 35. 36
male excipiuntur a Samnitibus 7, 31. 8, 23
decem Æſculapium ab Epidauro Romam arceſſiti 11, 12. *vid.* & 33, 24. 31 37, 55
violantur a Gallis 12, 1 ludibrio habentur a Tarentinis 9
iis munera dat Pyrrhus 13, 17
in Hiſpaniam ad Annibalem non admittuntur 21, 6. 8. 18 iis ſuperbe reſpondent Carthaginienſes *ibid.* ridentur a Gallis 20
In varia loca miſſi 22, 33
male excipiuntur ab Hieronymo Syracuſanorum Rege 24, 6
violantur a Carthaginienſibus 30, 25
ad Ptolemæum 31 2 ad Maſiniſſam 11
ad Antiochum & Philippum 33, 35. 39
ad Magnetes oratio 35, 31
in Græciam 39, 33
in Macedoniam 41, 8
Legati Saguntini gratias agunt Senatui 28 39 adducunt quoſdam Carthaginienſes cum pecunia, qui ad conducenda auxilia in Hiſpaniam trajecerant 30, 21
—— Samnites Romam miſſi de pace 8, 1 eorum ad Annibalem oratio 23, 42
—— Sardorum Romam 41, 10. 12

—— Syphacis donati ab Senatu Romano 27, 4
—— Syracuſanorum oratio in Senatu 22 37 ad Marcellum 25, 29
—— Tarentini ad Annibalem 24, 13
—— Thracum, petentes amicitiam & ſocietatem Romanorum 42, 19
—— Verminæ Romam 31, 11
Legati repetunt bona Regum 2, 3
—— jure gentium ſacroſancti 4
—— ad quercum mandata dicere jubentur 3, 25
—— contra jus gentium interfecti 4, 32
—— conſulunt oraculum 5, 15
—— contra jus gentium arma capiunt 5, 36
—— decem more majorum creati, ex quorum conſilio res provinciarum compoſitæ 33, 24. 31. 44. 37, 55. 52, 20
—— togati 12, 9
—— ſi repente aliquo mitterentur, ſingula per oppida, qua faciendum iter, jumenta imperant 42, 1
Legatis cæſis publice in Roſtris ſtatuæ poſitæ 4, 17
—— munera data 9, 43. 13, 17. 27, 4-43, 7. 44, 14 45. 13
—— ad ædem Bellonæ Senatus datus 26, 21. 28, 9 38.
—— ædes liberæ hoſpitio datæ, ſumtuſque decretus 42, 6
Legationis jus externis, non civibus comparatum 6, 17
Legatus militiæ Magiſter 24, 48
Legio quot militum? 26, 28. 43, 14
—— prima, ſecunda, tertia 10, 18. 22, 53. 33, 36 34, 46
—— quarta 10, 18. 26, 48, 34, 46
—— quinta 39, 30
—— octava 39, 30
—— undecima 30, 18
—— duodecima, magna ex parte cæſa 30, 18
—— tertia decima *ibid.*
—— undeviceſima 27, 38
—— viceſima 27, 14. 38
—— tota, millia hominum quatuor, Romæ in foro ſecuri percuſſa 28, 28
—— a Gallis Senonibus deleta, ut ne nuntius cladis ſuperfuerit 10, 26
—— Brutia 8, 24
—— Campana 12, 27 per ſcelus Rhegium occupans, Romæ in foro ſecuri percutitur 15, 4
—— Cannenſes 29, 24
—— Caudinæ 9, 11
—— Etruſcorum 10, 5
—— Faliſcorum 4, 17
—— Latinorum 43, 14
—— Linteata Samnitium 10, 38
—— Lucana 8, 24
—— Sabina 2, 26
—— Samnitium 8, 38. 9. 2
Legiones urbanæ 6, 9. 24, 44. 25, 3
—— quatuor quaternûm millium ſcriptæ 6, 22. 7, 25
—— decem effectæ 2, 30 etiam agreſti juventute ſcriptæ 7, 25
Legiones duodevigınti 24, 11
—— una & viginti 26, 28. 27, 22
—— tres & viginti, quibus bellum terra marique geſtum 26, 1. 27, 36. *vid.* & 30, 2. 27. 41
—— tumultuariæ 40, 26
—— Legionarios veteranos conſcribit Scipio 29, 1
Legionariorum numerus auctus 42, 31
Legionarii equites 35, 5
Lembi biremes 24. 40
Lembi Iſſaici 32, 21
Lembi piratici 37, 27
Lemnos inſula 28, 5
M. Lentinus recipit Ventiam oppidum 103, 37. 39
Lentulus Marcellinus, Legatus Pompeii, ſortitur mare Libycum 99, 31
Cn. Lentuli Tribuni militum ad L. Æmilium Paullum Coſ. vulneratum verba 22, 49
L. Lentulus Legatorum ad Samnites princeps 9, 4 ejus oratio & conſilium *ibid.* paratus eſt ſe devovere *ibid.*
L. Lentulo a Scipione Hiſpaniæ provincia traditur 28, 38 Imperator in Hiſpania, ejuſque res geſtæ 29, 2. 3. 30, 2
L. Lentulus Coſ. 32, 7 ei prorogatum imperium 8
L. Lentulus Romam mittitur nunciatum victoriam de Perſeo 44, 45
L. Lentulus Spinther a Cæſare incolumitatem obtinet 109, 64
P. Lentulus, Legatus 33, 35
P. Lentulus, Ædilis curulis 44, 18
P. Lentulus, illuſtris juvenis 42, 49 Legatus 45, 4
P. Lentulus, princeps Senatus, grave accipit vulnus in pugna contra Flaccum 61, 27 necatur a Mario, & caput ejus in roſtris ponitur 80, 38. 39

Digitized by Google

P. Lentulus, Prætor, princeps conjurationis Catilinariæ, ſollicitat Legatos Allobrogum 102, 88. 89 Urbem incendere ſtatuit 91 eius ad Catilinam litteræ 92 comprehenditur, eique magiſtratus abrogatur 93 in libera cuſtodia habetur 94 ei gula laqueo frangitur 104
P. Lentulus Spinther, duras Cretenſibus proponit conditiones 98, 82 Ædilis curulis magnificos ludos facit 102, 46 Trib. pl. accuſat Clodium 103, 31 theatralia vela primus ex carbaſo ducit 64 Coſ. ejuſque de Ciceronis reditu ſententia 104, 44. 45
Leon accuſat Apollodorum, auctorem defectionis Athenienſium 35, 50
Leon, Iceſiæ filius Legatus Athenienſis 38, 10 ejus eloquentia *ibid.*
Leon locus 24, 39
Leonatus, præfectus agematis Macedonici 42, 51
Leonicus, Mithridatis defenſor, a Rhodiis capitur 78, 23 redimitur *ibid.*
Leonides Lacedæmonius; dux Perſei 42, 51
Leonnatus Macedo eripit Pyrrhum e periculo 13, 5
Leonorius, Gallorum regulus, repetit Byzantium 38, 16
Leonta, locus 24, 39
Leontini 13, 50 urbem ſuam tradunt Pyrrho 14, 3 ad eos præſidium mittit Hippocrates, Syracuſanorum Prætor 24, 29 Leontinorum urbs a M. Marcello Coſ. capta 30
Leonum & pantherarum venatio Romæ 39, 22
Lepidi juvenis conſpiratio opprimitur 133, 72
Lepidi ſenis contemtus 133, 74
Leptis 30, 25. 34, 62
Leptin occupat Cæſar 114, 6
Leptitani auxilium Rom. implorant contra Hamilcarem 66, 5 mulctantur a Cæſare 114, 65
Lesbii M' Aquillium Legatum vinctum tradunt Mithridati 77, 2
Letus, mons 41, 22
Leuca 36, 12
Leucadia Inſula diviſa ab Acarnania freto vadoſo, quod perfoſſum manu eſt 33, 17
Leucas, caput Acarnaniæ 32, 15. 33, 17. 36, 11 Leucadem indictum Concilium Acarnanum 33, 16 eam oppugnat Flamininus Legatus 17 capitur proditione. *ibid.* Leucas eximitur Concilio Acarnanum 45, 31 occupatur ab Ariſtonico 59, 16
Leucas promontorium 26, 26
Leucaſpis phalanx 44, 40
Leves milites 8, 8
Leuſine locus, quatuor millia ab Alexandria abeſt 45, 12
Leuſus Cretenſis 38, 13
Lex Ælia & Fuſſia contra ambitum comitiorum 47, 24
—— Æmilia, qua Cenſuræ ſpatium continetur decem & octo menſibus 9, 33. 34 de minuenda Cenſura 4, 24
—— de Ære alieno 6, 35 de liberandis omnibus qui ob æs alienum nexi erant 11, 23
—— Agraria, ob quam maximæ diſcordiæ 2, 41. 54. 3, 14. 16. 19 primum lata 20, 18. *vid.* & 60, 44
Lex Agraria & Frumentaria 71, 20
—— de Agrorum modo 6, 35
—— de Ambitu 7, 15. 40, 19. 47, 1. 99, 39
—— Annaria 40, 44
—— Apuleii agraria 69, 11
—— Aufeia 44, 55
—— Bæbia 4, 44
—— Cæcilia 47, 27
—— Cæcilia & Didia de trinundino ferendarum legum 70, 2
—— Calpurnia de repetundis 49, 58
—— Canuleii de connubio Patrum & plebis 4, 1
—— Carminis horrendi 1, 26
—— Caſſia tabellaria 55, 11 ne quis in Senatu eſſet, cui populus imperium abrogaſſet 67, 27
—— de Cenſore Iterum non faciendo 15, 17
—— Cinnæ, ut novi cives in omnibus tribubus ſuffragia ferrent 79, 1
—— Clodii annonaria 103, 108
—— Comitia 39, 39
—— Conſulares 7, 56
—— de Conſule intra decem annos non reficiendo 10, 13
—— de Connubio Gentium 4, 6
—— Cottæ judiciaria 97, 38
—— in Creditorum fraudem 82, 22
—— Curiata 5, 46. 9, 38
—— Curionis alimentaria 109, 7
—— Decem Tabularum 3, 34
—— Decemvirales in æs inciſæ, in publico propoſitæ 3, 57
—— Delectibus adverſæ abrogantur 64, 56

—— de Dictatore creando 2, 18
—— Didia ſumptuaria 53, 24
—— Domitia de Sacerdotiis 67, 6
—— Druſi agraria & frumentaria 71, 14. 20, 21
—— Duodecim Tabularum 16, 1.7, 179, 34
Lex Falcidia 127, 28
—— Fannia 46, 38. 64, 53. 54
—— Flavii, ut in Tuſculanos animadvertatur 8, 37
—— Gabinii Tabellaria 54, 31
—— Gabinii de bello piratico 99, 8
—— Gracchi judiciaria 44, 66
—— Gracchi agraria 60, 44
—— Hannibalis, ut in ſingulos annos judices legantur 16, 4
—— Horatia 3, 55
—— Hortenſia, ut quod plebs juſſiſſet, Quirites omnes teneret 51, 27
—— Icilia de Aventino 3, 32 de triumpho Conſulum 63
—— Iudiciaria 71, 21. 105, 21
—— Iugera agri quingenta ne quis plus poſſideret 7, 16
—— Iulia de recipiendis in civitatem quibuſdam ſociis 74, 8
—— Iulia de maritandis ordinibus 136, 42
—— Iunii Penni de peregrinis urbe pellendis 60, 9
—— Licinia 7, 21. 22
—— Licinia de ſacerdotibus creandis 52, 37 de agro publico 58, 6 ſumptuaria 64, 52
—— Mænia 11, 28
—— de Majeſtate ad utrumque ſexum pertinens 19, 42
—— Manilia de libertinis 100, 1
—— Metelli de portoriis abrogandis 103, 63
—— Metilia de fullonibus 20, 58
—— Militaris 60, 44
—— de Mulctarum æſtimatione 4, 30
—— Oppia de cultu matronarum 34, 1 abrogatur 8
—— Orcia 46, 36
—— Papia de peregrinis urbe ſubmovendis 102, 17
—— Papiria, qua Acerranis civitas ſine ſuffragio datur 8, 37 de Triumviris capitalibus 11, 23
Lex Papiria: Patricio ne plebeii magiſtratus pareant 4, 25
—— Pedia in percuſſores Cæſaris 120, 3
—— Piſonis de ambitu 99, 39
—— Plautia de vi publica, & de judiciis 74, 44 de civitate ſociis danda 53, & 74, 53 per Cenſores tollitur 55
—— Plebeiæ 3, 32
—— ut Plebiſcita omnes Quirites tenerent 8, 12
—— Pompeii de vi & ambitu 107, 31
—— Porcia pro tergo civium 10, 9
—— de Portoriis 60, 44. 103, 63
—— de Provocatione 3, 55. 10, 9
—— Roſcia theatralis 99, 3
—— Rulli agraria 102, 39
—— Rupiliæ 59, 47
—— de Sacerdotiis 67, 56
—— Sacrata in ſacro monte lata 2, 33. 3, 32 eâdem delectus habitus 4, 26. *vid.* & 7, 41. 36, 38. 39. 5. 53, 24. 64, 52
—— Salonia de teſtamentis 120, 103
—— Scatinia 84, 1
—— Senator ne quis, quive Senatoris pater fuiſſet, maritimam navem, quæ plus quam trecentarum amphorarum eſſet, haberet 21, 63
—— Servilia, ut pecuniæ contra leges captæ, ad quoſcunque perveniſſent, repetantur 67, 27
—— de Suffragiis, qua Patres in comitiorum incertum eventum auctores fieri coguntur 11, 27
—— Sullæ unciaria 77, 45 de Majeſtate; Falſo, Sicariis, Veneficiis & Injuriis 89, 10
Lex Sumptuaria 46, 37
—— Surda & inexorabilis 2, 55
—— Tabellaria 65, 58
—— Terentia frumentaria 94, 25
—— Terentilia 3, 10
—— Trebonia 5, 10
—— Tribunus militum ubi quis fuiſſet; ne poſtea ordinum ductor eſſet 7, 41
—— Tribunis, Ædilibus, Judicibus, Decemviris qui nocuiſſet, ejus caput Jovi ſacrum eſſet 3, 55
—— Tribunis ne collegam adoptare liceat 4, 16
—— Valeria de provocatione adverſus magiſtratus ad populum, ſacrandoque cum bonis capite ejus, qui regni occupandi conſilia iniſſet 2, 8
—— Valeria in fraudem creditorum 82, 22
—— Valeronis, ut plebeii magiſtratus tributis comitiis fiant 2, 56
—— Varia 37, 39
de Viceſimo manumiſſorum 7, 16

—— de Unciario fœnore *ibid.*
—— Vetuſta priſcis litteris verbiſque ſcripta, ut qui Prætor maximus ſit, Idibus Septembribus clavum pangat 7, 3
—— ne cui album in veſtimentum addere petitionis cauſſa liceat 5, 25
ne quis niſi qui noxam meruiſſet, donec pœnam lueret, in compedibus aut in nervo teneatur 8, 28
Leges multitudinem in unius populi corpus coaleſcere faciunt 1, 8
Legum ac pœnarum metu excluſo, fide ac jurejurando vivitur Romæ ſub Numa 1, 21
Legum publice examinandarum mos 3, 34
—— cauſſa Legati Athenas miſſi 3, 31
Lexobii populi a C. Titurio profligantur 104, 88
Liber vetus linteus Samnitium 10, 38
Libri Fatales 5, 14. 22, 9. 57. 42, 2
—— Lintei repoſiti in æde Monetæ, quos citat Macer Licinius 4, 20
—— Magiſtratuum *ibid.*
—— Numæ Pompilii ſeptem Græci, ſeptem Latini ſub Janiculo in duabus arcis lapideis inventi, comburuntur 40, 29
—— Sibyllini inſpecti 5, 13. 7, 27. 11 12. 21, 62. 29, 10. 41, 26
—— Vaticinii ex Senatuſconſulto ad Prætorem delati 25, 1
Liberi ſequuntur patrem 4, 4
Liberi fere lecti in milites, ſed ultima neceſſitate 22, 57
Liberi prætextis purpura togis utuntur 34, 7
Liberi, Liberæque ædes 41, 33
Libero Liberæque ſigna ænea ex argento mulctaticio poſita 33, 25
Libertas Populo Rom. reddita 2, 1
Libertatis ædes 24, 16
Libertatis atrium 25, 7 reficitur 34, 44 in eo ſortiuntur Tribus 45, 15
Libertini etiam in militiam centuriati 10, 21
Libertini in verba jurant militaturi 22, 11
Libertini qui cenſi 45, 14 Libertini conjicinntur in Æſquilinam tribum 15 incendunt Romam 132, 24
Libertinorum delectus 73, 6
Libertinis civitatem vendit P. Sulpicius Trib. pl. 77, 6
Libethrus, mons 44, 5
Libitina vix ſufficiens funetibus 40, 19. 41, 26
Librarii mendum 38, 55
Libui Pop. quos olim tenuerint locos 5, 35. 21, 38. 33, 37
Liburni, gens fera 10, 2
Libya, teſtamento Ptolemæi Appionis; Romanis provinciis accedit 93, 4
Libyphœnices 25, 40
Libyphœnices equites 21, 22
Licinia nobilis fœmina virum ſuum veneno necaſſe arguitur 48, 10
Licinia uxor Gracchi detinere conatur maritum a tumultu 61, 23. 24 poſt mortem occiſi mariti ſpoliatur dote 34
Licinia, Virgo Veſtalis, inceſti accuſata, primo abſolvitur 63, 7. 8 deinde damnatur 11
A. Licinius Nerva, Tribunus plebis 41, 10 Legatus 41, 42. 44, 18 Prætor 45, 44
C. Licinius Trib. plebis 2, 33
C. Licinius Tribunus mil. conſulari poteſtate 6, 31
C. Licinius Legatus Carthaginem miſſus 21, 19
C. Licinius præfectus præſidii Rhizonis & Olzinii urbium 46, 29
C. Licinius Calvus, Conſul, exercitum in Hernicos ducit, & Ferentinum urbem capit 7, 9
C. Licinius Craſſus, creatur Prætor 42, 9 reficit claſſem 27 ejus res geſtæ 58 creatur Conſul 44, 17. *vid.* & 45, 12
C. Licinius Craſſus, Trib. legem promulgat de ſacerdotibus ſuffragiis tribuum creandis 52, 37
C. Licinius Geta, Coſ. 62, 24 a Cenſoribus movetur Senatu 27 creatur Cenſor 65, 31
C. Licinius Lucullus, Triumvir Epulo creatur 33, 42
C. Licinius Sacerdos, candidatus Conſulatus 102, 32
C. Licinius Nerva, Legatus, nunciat victoriam de Gentio 45, 3 Prætor 14 Legatus reducit obſides in Thraciam 42
C. Licinius Stolo plebeius minorem M. Fabii Ambuſti filiam ducit 6, 34 creatur Tribunus plebis 6, 35 Leges adverſus Patriciorum opus promulgat *ibid.* refectus Tribunus plebis, non patitur creari curules magiſtratus *ibid.* primus Magiſter Equitum de plebe creatur 6, 39. 10, 8 decimum Tribunus pl. refectus 6, 42 creatur conſul 7, 2 ſua ipſius lege damnatur 7, 16
L. Licinius Prætor 27. 8 Pontifex 28, 11

L. Licinius Craſſus unius & viginti annorum adoleſcens accuſat Carbonem 61, 75 Craſſi pudor & juſtitia 77 Triumvir 62, 7 orator nobiliſſimus 63, 14 Cenſor, claudere jubet ſcholas Rhetorum Latinorum 70, 37. 38 ejus cum collega Domitio certamen 39 ejus luxus 41 luget mortuam murenam 42 ejus cum Druſo contentiones 71, 31 moritur 32

L. Licinius Pollio, Legatus 27, 29

L. Licinius Lucullus, Ædilis curulis, inſtaurat ludos Romanos 30, 39

L. Licinius L. F. Lucullus Coſ. 48, 11 quod delectum ſevere egerit, in carcerem conjectus eſt 14 Vaccæis bellum inſert 19 ejus perfidia in Caucæos 20 bellum inſert Intercatienſibus 21 fruſtra tentat Pallantiam 25 vincit Luſitanos 28

L. Licinius L. F. L. N. Lucullus, Coſ. ad bellum Mithridaticum mittitur 93, 16 in Aſiam venit 25 quærit Mithridatem 28 eo adnitente Pompeius ſtipendium accipit 32

Mithridatem fame conſumere ſtatuit 94, 2 occupat locum opportunum 6 egregie pugnat 19

peditatum Mithridatis cædit 95, 13 pecuniam Senatui remittit 15 ejus ſomnium 17 claſſem Mithridatis capit 21–24 cumque in Pontum fugere cogit 25 dividit copias 24 laborat inopia 29 Themiſcyram oppugnat 30 Amiſum obſidet 31

Murena ad obſidionem relicto, movet contra Mithridatem 97, 18 cedere cogitur 19 inſidiis petitus fide cubicularii ſervatur 22. 23 cæſis Mithridaticis, Regem fugere cogit 27–31 Eupatoriam & Amiſum capit 46–48

ejus æquitate & prudentia liberatur Aſia oppreſſa uſuris 98, 2. 3 obſidet Sinopen 18 & occupat 21 ejus ſomnium de Autolyco 22 bellum inſert Tigrani 24 ei & Mithridati obviam ire ſtatuit 27 movet ad Euphratem 32 ſacrificaturo ultro ſe ſiſtit hoſtia 33 oppugnat Tigranocertam 98, 38 vincit fugatque Tigranem 48 Luculli dictum de ea pugna 49 ab eo capitur Tigranocerta 51 Lucullo invident Senatores 61 ejus juſtitia & humanitas 64 Parthos petiturus, a milite deſtituitur 64 tranſcendit Taurum 69 Artaxata petit 71 egregie vincit Tigranem 73 in Mygdoniam intrat 76 Niſibin oppugnat 77 capit 78 ei ſuccenſent milites 96 ejus ſucceſſor Glabrio 100 Lucullus ſuppliciter orat exercitum 101

milites dimittere cogitur 99, 2

Pompeius reſcindit acta Luculli 100 12 eorum querelæ & jurgia 14 Lucullus contemnit geſta Pompeii 16 Luculli triumphus invidia Pompei differtur 27

triumphat 102, 74 profuſæ in ædificiis conviviiſque luxuriæ primus auctor 77

ab Optimatibus incitatus contendit cum Pompeio 103, 56

L. Licinius Murena Coſ. 70, 64

L. Licinius L. F. Murena Coſ. 103, 1

L. Licinius Stolo, fert legem agrariam, cui cito fraus fit 58, 7

M. Licinius antiquus auctor citatus 7, 9. 10, 9

M. Licinius, Tribunus militum, occiditur in prælio 27, 12

M. Licinius Craſſus non patitur per fundum ſuum aquam adducendam 40, 51

M. Licinius Craſſus, adoleſcens, rabiem Cinnæ & Marii fugiens, elabitur in Hiſpaniam 84, 8 armat milites, & in Africam ad Metellum trajicit 9 relicto Metello ad Sullam proficiſcitur *ibid.*

increpatur a Sulla 85, 7

Tuder, inſigne municipium in Umbria capit 88, 4 in Urbe pugnat & vincit 12

Prætor creatur 96, 24 ei ſervile bellum demandatur 39 ejus Legato Mummio a fugitivis cæſo, Craſſus pœnas ſumit de militibus 40, 41 circumvallat Spartacum 43

partem fugitivorum fundit 97, 1 iterum illis inſidiatus, multa hoſtium millia delet 3, 5 ovans urbem init 34 creatur Coſ. *ibid.* Herculi decimas ſolvit 36

cum Pompeio redit in gratiam 98, 30 dimittit exercitum 31 abit magiſtratu *ibid.*

Cenſor, ejuſque cenſura diſcors 102, 15. 16

eum Pompeio & ſibi conciliat Cæſar 103, 1 Triumviratus cauſſæ 75

conciliatur in ſpeciem tantum Ciceroni 104, 51 cum eo conſilia communicat Pompeius 91

eorum dolus 105, 2 ſecundum crea-

tur Coſ. 8 comitia in poteſtate habet 12 impedit præturam Catonis turpibus artibus 13, 14 ſortitur Syriam provinciam 22 cupit bellum Parthicum 33 ab Ateio retinetur 34 proficiſcitur, incitatus Gabinii inſolentia 36

bello petit Parthos 106, 16 diripit Meſopotamiam 18 recedit in Syriam 19 ſecurus de bello in pecuniam intentus 20 aurum & argentum ex templo Hieroſolymitano detrahit *ibid.* ejus ad Legatos Parthorum reſponſum 27 feſtinat ad bellum malis ominibus 28, 29 tranſgreditur Euphratem 30 inſtruit aciem 38 pugna 41. 47 fugatur & cæditur a Parthis 106, 49 Carrhas venit 50 ab Andromacho circumducitur 52 decipitur a Surena 53 congreditur cum Surena 56 interficitur 57 ejus caput Regi Parthorum adfertur 59

M. Licinius Craſſus, octingentis militibus amiſſis, a Lamponio cedere cogitur Grumentum 73, 21. 22 ejus adverſus Ciceronem conjuratio 102, 33

M. Licinius Craſſus M. F. M. N. Coſ. 133, 24 bellum infert Baſtarnis 134, 1 vincit Mœſos a Baſtarnarum Legatis deluſis, illorum Regem cædit 4. 5 ei triumphus decretus 6 triumphat 135, 1 Serdos Merdoſque domat *ibid.*

M. Licinius M. F. Craſſus Coſ. 136, 59

M. Licinius Lucullus, creatur Prætor 39, 6. 18

M. Licinius Strabo, Tribunus militum, opprimitur ab Iſtris 41, 6

P. Licinius, Cenſor 27, 34

P. Licinius Pontifex maximus negat, ludos ex incerta pecunia voveri debere 31, 9. *vid.* & 34, 44

P. Licinius Calvus, primus ex plebe Tribunus mil. conſulari poteſtate creatus 5, 12 iterum Tribunus mil. conſulari pot. 18 de præda Vejorum ſententia 20

P. Licinius Craſſus Pontifex Maximus creatur ante Ædilitatem 25, 5 Magiſter Equitum 27, 5 Cenſor 6 Prætor 21 Conſul 28, 38 quarto decimo anno belli Punici init Conſulatum *ibid.* gravi morbo adficitur, uti & ejus exercitus 29, 10 votum præit Conſuli 36, 2 inter eum & Q. Fabium Pictorem, Flaminem Quirinalem maximum certamen 37, 51 moritur 39, 46

P. Licinius Craſſus, creatur Prætor 41, 18 Conſul 42, 28 votis in Capitolio nuncupatis, paludatus ab urbe proficiſcitur in Macedoniam 49 Legatus 45, 17

P. Licinius Craſſus, Pontifex Max. 58, 11 creatur Coſ. 59, 29 ejus auctoritas 30 profectio in Aſiam 31 linguæ Græcæ ſtudium *ibid.* ſeveritas 32 juris prudentia 48 interficitur 50

P. Licinius Craſſus Dives fert legem ſumptuariam 64, 52 Coſ. 70, 15. 21 Galliam citeriorem ſortitus, provinciam latronibus infeſtam pacat 23 ei negatur triumphus *ibid.* & 25 Legatus mittitur in Hiſpaniam 30 triumphat *ibid.*

P. Licinius M. F. P. N. Craſſus, Cenſor luſtrum condit, coercetque luxuriam 74, 55. 57. 58

P. Licinius Craſſus, Legatus Cæſaris, ad Oceanum populos in deditionem populi Rom. redigit 104, 63 ejus geſta in Aquitania 98 virtus infelix, & exitus 106, 42. 45

P. Licinius Nerva, Prætor in Sicilia, proponit edictum, unde ſervilis belli in Sicilia origo 67, 30 fraude ſuperat ſervos 32, 33 *vide* & 36, 37

P. Licinius Tegula carmen condit, ob prodigia, quod ab ter novenis virginibus cani juſſum 31, 12

P. Licinius Varus, Ædilis curulis, ludos Romanos unum diem inſtaurat 27, 6 creatur Prætor 21 legem ad populum fert ut ludi Apollinares certo die celebrentur 23

Q. Licinii Macri mors inuſitati exempli 100, 7

Sex. Licinius, Senator, juſſu Marii, de ſaxo Tarpeio præcipitatur 80, 46

Sp. Licinius Tribunus pl. ſuſcipit rem militarem impediendam per ultimam neceſſitatem legis agrariæ Patribus injungendæ 2, 43

Lictor Horatio laqueum injicit 1, 26

—— deligat ad palum 8, 7

Lictores a Romulo inſtituti 1, 8

—— quatuor & viginti apparent Conſulibus 2, 55. *vid.* & 9, 5. 11. 27, 27

—— Decemvirorum centum & viginti forum implent 3, 36

—— præcedunt proficiſcentibus ad bellum 10, 25. 41, 22

C. Ligario vitam concedit Cæſar 114, 60

P. Ligarius Afranianus occiditur a Cæſare 114, 30

Q. Ligarius, ſocius conjurationis contra

Cæſa-

Digitized by Google

Cæſarem 116, 42 occiſo fratre, a Triumviris proſcripto, in fluvium inſilit 120, 84
Ligur hoſtis ab Aſiatico quomodo differat, & quam Romano militi utilis 39, 1
Ligures populi vincuntur a L. Lentulo 5, 35. 20, 8 rebellant 16 in Ligures Legati miſſi ad expoſtulandum quod Pœnos opibus auxiliiſque juviſſent *ibid.* & 22, 33
Ligures improviſo caſtra Q. Minucii adgreſſi, funduntur 36, 38
—— omnes in deditionem veniunt 37, 2
—— circumveniunt & occidunt L. Bæbium Prætorem 37, 51
—— Hoſtes perpetui populi Rom. 39, 1 cæduntur a Romanis 32
—— ſeſe dedunt, & in Tauraſinos publico ſumptu traduntur 40, 38 traducuntur in Samnium 41
—— vincuntur iterum a Romanis, cæſis eorum quindecim millibus 41, 16 rebellantes populantur agrum Mutinenſem 18
—— intra muros Mutinæ cæduntur millia octo Ligurum 20
—— rebellant, eorumque ſævitia 21, 22 cæſi a Valerio Lævino, pacantur 23
—— violant Legatos Romanos 47, 30 victi debellantur 31. 32
—— Alpini, & ad eos Magonis oratio 28, 46. 29, 5
—— Apuani, quibus ager datur 40, 41
—— Ingauni caſtra Romana oppugnant 40, 25 victi veniunt in poteſtatem Romanorum *ibid.*
—— Montani in deditionem veniunt 40, 41
—— Stelliates vincuntur ab M. Popillio Coſ. 42, 7 ſe dedunt 8 venditos Senatus jubet redimi *ibid.*
—— violant Legatos Rom. 47, 30 vincuntur ab Opimio 31
Ligurum octo millia conſcribit Aſdrubal 27, 39
Ligurum oppida & civitates quædam dedunt ſe Romanis 32, 29
—— viginti millia armatorum conjurant, & Lunenſem agrum depopulantur 34, 56 circumſident Piſas 35, 3 oppugnant caſtra Rom. 11 vincuntur a Q. Minucio 21, eorum ager vaſtatur a T. Quinctio Coſ. 40
de Liguribus triumphi 40, 59. 41, 17
Sp. Liguſtinus, Centurio 42, 34
Liguſtini populi 31, 10 Liguſtini ſylvæ 32, 31
Liguſtini montes 34, 8
Liguſtinus ager viritim diviſus 42, 4
Lilybæum oppugnat Pyrrhus, ſed Carthaginienſes retinent 14, 1 munitur a Carthaginienſibus 14 obſidetur a Pyrrho, fruſtra 15
—— ejus nobilis obſidio 18, 2 oppugnatur, proditur, pugnatur 19, 3. 5. 9. 37. 25, 31. 27, 5. 67, 41
Lilybæum promontorium 21, 49 ad Lilybæum pugna navalis 50
Limnæa deditur M. Acilio conſuli 36, 14
Lingon, mons 32, 13
Lingones Pop. cum Boiis pellunt Etruſcos & Umbros agro 5, 35
Lingua in altum eminens 44, 11
Linterni arenæ 22, 16
Lintribus utuntur pedites in trajiciendo Rhodano 21, 27
Lipara obſidetur & capitur 18. 45
Liparæ inſulæ 21, 49
Liparenſes piratæ 5, 28
Liris, fl. 10, 21. 26, 9. 34
Liſinæ, urbs Theſſaliæ 32, 14
Liſſii agros ſuos a Dalmatis vaſtari nunciant 47, 13
Liſſus, oppidum 44, 30
Litabrum, oppidum munitum & opulentum, vineis expugnat C. Flaminius 35, 22
Litana ſilva 23, 24. 34, 22
Litavicus dux Æduorum, ſuos ad defectionem ſollicitat 107, 62 ejus res geſtæ 63 & *ſeqq.*
Litatio ac perlitatio in ſacrificiis 41, 19
Literæ laureatæ 5, 28. 45, 1
Literarum inventor Evander 1, 7
Literarum adulteratarum ſupponendarum aſtus 24, 31
Liternum 23, 35. 38, 12 Liternum colonia deducta 34, 45
Liternus, fl. 32, 29
Litubium, oppidum Ligurum, ſe dedit Romanis 32, 30
Lituus Augurum 1, 18
Liviæ fortuna, & grave periculum 126, 33. 34 eam ducit Octavius Cæſar, priore marito nuptum eam dante 128, 3. 4 Liviæ & Juliæ comitatus diſpar 136, 42 mortem filii Druſi fert fortiter 140, 8
Livius poeta, ab ſaturis auſus primus argumento fabulam ſerere 7, 2. *vid.* & 27, 37
C. Livius, Pontifex creatur 26, 23 Ædilis curulis; ab eo Quadrigæ aureæ

In Capitolio poſitæ 29, 38

C. Livius, Præfectus Romanæ claſſis, luſtrat claſſem 36, 42 Samen Zacynthumque populans, pervenit Piræeum *ibid.* ei occurrit Eumenes *ibid.* trajicit Delum *ibid.* Deli retinetur ab adverſis ventis 43 prætoria nave in hoſtes tendit 36, 44 vincit claſſem Antiochi 44, 45 Ilii ſacrificat Minervæ 37, 9 capit Seſton *ibid.* oppugnat Abydum *ibid.* tradit L. Æmilio Regillo claſſem 14 in Lyciam miſſus fugat Lycios 16 Legatus ad Pruſiam eumdem revocat ad conſilia pacis 25

C. Livius Mamiliani F. M. N. Druſus, creatur Coſ. 50, 37

C. Livius Salinator, Prætor, præeſt equitibus alariis 30, 26. 35, 5 ejus res geſtæ *ibid.* plebejus ambit Conſulatum 10 Conſul creatur 38, 35 Pontifex moritur 43, 13

L. Livius, Prætor 45, 44

M. Livius urbem relinquit 20, 64
Legatus Carthaginem miſſus 21, 18
Conſul 22, 35
tuetur Tarentum 24, 20
Arcis Tarentinæ præfectus accuſatur quaſi ejus ſocordia Tarentum proditum hoſti eſſet 27, 25 damnatur *ibid.* & obſoleta veſte capilloque & barba promiſſa octavo poſt damnationem anno reducitur a Coſſ. in Urbem 34 pro cognato M Livio Macato cauſſam dicit *ibid.* Conſulatum recuſat *ibid.* barbam tondere & ſqualorem deponere jubetur a Cenſoribus *ibid.* ſecundum Coſ. creatur 27, 34 ira plenus in cives, proficiſcitur ad bellum 39, 40 ejus dictum ſuperbum *ibid.*
ad Urbem redire jubetur 28, 9 quadrigis urbem intrat, militeſque ſequuntur *ibidem.* Dictator creatur 10 ei in annum prorogatum imperium *ibid.*
Volonum exercitum in Galliam ex Etruria traducit 29, 5 Cenſor creatur 37 quare Salinatoris cognomen invenerit *ibid.* inter eum & C Claudium Cenſores ſimultas *ibid.* Præter tribum Mæciam, populum Romanum omnem, quatuor & triginta tribus ærarios reliquit *ibid.*
Cenſor 36. 36. 39, 3

M. Livius Denter, Coſ. 10, 1 creatur Pontifex 10, 9 præit verba devotionis 28 Proprætor *ibid.*

M. Livius Druſus adverſarius Graccho a Senatu paratur 60, 70 hic, auctore Senatu, plura largitur populo, quam C. Gracchus 71 ejus modeſtia & juſtitia 72 contra Scordiſcos proſpere pugnat 63, 31 ejuſdem Tribuni plebis actiones 70, 57 ejus largitiones 71, 9 plebem devincire ſtudet 10 patris ejus conſilia 12 Agrarias Frumentariaſque leges promittit 14 ejus lex judiciaria Equites offendit 21 & Patres 22 ejus ingenium bonis maliſque mixtum 25 ejus vitia 26 dicta incivilia 27 morbus ſponte contractus 28 inſidiis petitur 33 domi ſuæ occiditur 34 vox ejus pulcerrima 35 ejuſdem leges abrogantur 37

M. Livius L. F. Druſus Libo, Coſ. 136, 51

M Livius Macatus 27, 34

T. Livium quæ cauſæ ad res populi Rom. ſcribendas impulerint. *Præf. lib.* 1. Quo tempore vixerit 4, 20. 28, 12 cur ſequatur Polybium 33, 10

T. Livium abolere Gregorius Papa conatur 71, 4 ſed falſo id ei tribuitur *ibid.*

Locorum diviſio in ſpectaculis 1, 56. 34, 54

Locorum capiendorum in præliis momentum 35, 28

Locis ſanctitate ac divitiis inſignibus etiam adſicta miracula 24, 3

Locrenſes & Bruttios Hamilcar Magnus depopulatur 19, 34

Locrenſes ad Pœnos & Bruttios deſciſcunt 23, 30 aſtu capti, dedunt ſe Pœnis 24, 1 præſidium Romanum elabitur *ibid.* Leges ſocietatis cum Locrenſibus *ibid.*

Locrenſium principes crudeliter occidit Q. Pleminius præſidii præfectus 29, 9 eorum Legati queruntur de Pleminio 16 eorum oratio 17 Locrenſibus libertas reſtituitur 21

Locri 31, 12 deficiunt poſt cladem ad Cannas ad Pœnos 22, 61 Locri deficiunt ad Romanos 14, 8 apud eos fanum, in quo theſauri Proſerpinæ, quos diripit Pyrrhus 14, 23 oppugnantur a Criſpino 27, 25 deſciſcunt ad Pœnos 29, 6 Locrorum arx capta a Romanis *ib.* Urbem ingrediuntur Romani 7 arcem alteram a Pœnis relictam recipit Scipio, & Locrenſes graviter ob defectionem incuſat 8

Locris 26, 26. 28, 26

Locros abeunt Crotoniatæ 4, 3

Locuſtarum vis ingens, ita ut undead-

Digitized by Google

venissent parum conſtaret, circa Capuam omnem agrum complevit 30, 2
Locutio Deo templum in nova via fieri juſſum 5, 50
Lollius Samnis latrocinia facit 15, 5
Lollii cujuſdam improbitas & fatum 88, 25
Cn. Lollius, Tresvir, quod ad exſtinguendum incendium tardius venerat, damnatur 45, 14
M. Lollius M. F. Conſulatum gerit ſolus 136, 18 ex SC. probat pontem Fabricium 21 ſuperat Germanos 44, 47
Longarus bellum cum Demetrio, Philippi Maced. Regis patre, geſſit in Apulia 31, 28
Longula opp. a M. Coriolano Romanis adempta 2, 33. 39. *vid.* & 9, 39
Longuntica 22, 20
Loracina, fluvius 43, 6
Loricati equites 35, 48
Loryma portus 37, 17 viginti, paulo amplius millia ab Rhodo abeſt 45, 11
Lua Mater 8, 1 ei arma cæſorum Volſcorum data a Conſule *ibid.* ei dicata ſpolia hoſtium 45, 33
Luca, urbs 21, 59
Lucania 12, 20
Lucaniæ deſcriptio 72, 42
Lucani pugnant cum Samnitibus adverſus Alexandrum Epirenſem 8, 18 recipiuntur a Romanis in fidem 19, 25 qua arte a Romanis defecerint 27 male habentur 9, 20 Lucanorum oratores petunt in amicitiam Romanorum recipi 10, 11 fœdus cum iis ictum 12 eorum ſeditio comprimitur 10, 18 cur petiti bello 8 11, 29 vincuntur a Fabricio 12, 6. 13, 51 cum Samnitibus & Tarentinis arma jungunt 12, 17 & Pyrrho 13, 11 vaſtati a P. Cornelio Rufino Coſ. 14, 5 victi 35 domantur a L. Papirio Curſore Coſ. 40 deficiunt ad Pœnos 22, 61
Lucanorum aliquot ignobilia oppida expugnat Ti. Sempronius Coſ. 25, 1 dedunt ſe Romanis 27, 14 accedunt partibus Sullanis 80, 2
Lucanæ legiones fuſæ ab Alexandro Epirotenſi 8, 24
Lucani ſe ipſi virgis cædunt in invidiam Romanorum 8, 27
Lucani montes 9, 17
Lucanus exſul veruto transfigit Alexandrum Epirotenſem 8, 24
C. Lucceius Hirrus, Tribunus pl. rogationem promulgit de Pompeio Dictatore creando 107, 14
L. Lucceius, Hiſtoriarum ſcriptor, cum Cæſare paciſcitur de Conſulatu 103, 37
Q. Lucceius acie vincit Samnites 75, 21
Luceria, urbs 9, 2. 12. 22, 9. 23, 37. 24, 3 obſeſſa & capta a Rom. 9, 15 amiſſa & recepta 26 colonia eo deducta *ibid.* oppugnatur a Samnitibus 10, 35
Luceres tribus antiqua 10, 6
Lucerum nominis origo incerta 1, 13
Lucerini 9, 2 ad Lucerinos fines pugnatum cum Samnitibus, duce Atilio Coſ. 10, 35
Lucerini quare a Romanis laudati 27, 10
Lucilius Lucinus ſe pro Bruto capi ſinit 124, 22
C. Lucilius Hirrus Camerino fugiens, copias jungit cum Vibullis 109, 57
Sex. Lucilius, Trib. pl. reſiſtens Carbonis actionibus, a Popillio de ſaxo Tarpeio dejicitur 84, 3
Lucretia, uxor Collatini 1, 57 ei vis infertur 58 cultro ſe occidit *ibid.* corpus in forum defertur 59
C. Lucretius, Duumvir navalis 40, 26
C. Lucretius Gallus, creatur Prætor 42 28 ejus ſacrilegium 43, 9 accuſatur 10 damnatur *ibid.*
H. Lucretius Tricipitinus Coſ. 4, 30
L. Lucretius Flavus Coſ. vincit Æquos acie 5, 29 Tribunus militum coſulari poteſtate 32 Volſinienſes vincit *ibid.* Tribunus mil. conſ. pot. tertium 6, 21. 22
L. Lucretius Quæſtor, interceptus ab Annibale 21, 59
L. Lucretius Tricipitinus, a P. Val. Publicola conſul creatus, ingentem Volſcorum multitudinem fundit 3, 8 de Volſcis Æquiſque triumphat 10
L. Lucretius Tricipitinus, Tribunus mil. conſ. pot. 6, 4
M. Lucretius, Tribunus plebis 27, 5 promulgat, ut Cenſores agrum Campanum locarent fruendum 42, 5
P. Lucretius tertium Coſ. 2 15
P. Lucretius, præfectus urbis, differt actiones tribunitias in adventum Conſulum 3, 24
P. Lucretius, Legatus in Africã miſſus 31, 11
P. Lucretius Tricipitinus, Tribunus mil. conſulari poteſtate 4, 44 iterum 47
Q. Lucretius Ofella Præneſtinæ obſidioni præficitur 87, 8 juſſu Sullæ ab L. Bellieno in medio foro occiditur 89, 15
Q. Lucretius Senator, Sulmonenſium

Digitized by Google

præfectus, adveniente Antonio, effugit 109, 62 proſcriptus ſervatur ab uxore 120, 45 Conſul creatur 136, 30
Sp. Lucretius ſuffectus Bruto intra paucos dies moritur 2, 8
Sp. Lucretius, Ædilis plebis, creatur Prætor 28, 38. 42, 9 ei prorogatum imperium, 30, 1
Sp. Lucretius Legatus, ordinat regnum Syriæ 46, 25 Ædilis, in flumen projicit cadaver Gracchi, unde cognomen familiæ dedit ut Veſpilllones vocarentur 58, 6
T. Lucretius Conſul, Etruſcos cædit 2, 8, 14 iterum Coſ. 16
T. Lucretius Carus, Poëta nobilis, naſcitur 70, 33
Luctus 34, 7 in luctu purpura & aurum deponuntur *ibid.*
Luctus triginta diebus finitus 22, 56
L. Lucullus, Conſul, bellum infert Vaccæis 48, 19 ejus perfidia in Caucæos 20 Intercatienſibus bellum infert 21 Pallantiam fruſtra tentat 25 Luſitanos vincit 28
ejus aſtus 52, 58
L. Lucullus Prætor, ejus cum fugitivis bellum 67, 57
ejus profectio ad corroganda Sullæ auxilia 81, 16
ejuſdem geſta 82, 36
Mytilenos cædit 83, 47 Urbem munitam inſuper obſidet 48
in Aſiam venit 93, 25 Mithridatem quærit 28
prælium inter Lucullum & Mithridatem prodigio diremtum 94, 1 Mithridatem fame conſumere ſtatuit 2 ejus ad milites concio 4 locum opportunum occupat 6 prodente Mithridatem L. Magio 7 miro modo Luculli nuntius in urbem penetrat 17. Mithridatem delet 19
ejuſdem peditatum adſecutus cædit 95, 13 decretam ab Senatu pecuniam remittit 15 ſomnium ſuum exponit amicis 17 Philoſophos ſecum habet 18 utrum aliquid certo comprehendi poſſit diſputat 19 eſſe aliquam majorem humana poteſtatem, certum 20
M. Luculli geſta in Thracia 97, 16 Sinopen occupat 98, 18 ei Tigranocerta portas aperit 51 Tigranem egregie vincit 73 in Mygdoniam intrat 76 Niſiben capit 78 triumphat de Mithridate 121, 75
P. Lucullus, Trib. pl. ei in continuando magiſtratu reſiſtitur 64, 41
Lucumo potens divitiis, commigrat Romam 1, 34 ejus pater Damaratus *ibid.* ducit in matrimonium Tanaquil. *ibid.* ejus frater *ibid.* ei, carpento ſedenti, aquila pileum aufert, & rurſus capiti reponit *ibid.* vocatur L. Tarquinius Priſcus *ibid.*
Lucumo juvenis præpotens, corrumpit uxorem Aruntis Cluſini 5, 33
Lucus, quo ſe Numa, velut ad congreſſum Deæ, ſine arbitris conferebat, ſacratus Camœnis 1, 21
Lucus Dianæ 27, 4
—— Ferentinæ, ad quem Concilia Latinorum populorum habita 7, 25
—— Feroniæ 26, 11. 27, 4
—— Junonis Laciniæ 24, 3
—— Junonis Soſpitæ. *vid.* Juno & 22, 1
—— Maricæ 27, 37
—— Petelinus 6, 20. 7, 41
—— Similæ 39, 12
Luci fanaque ſacroſancta 35, 51
Ludi Apollinares, eorumque origo 25, 12 eos populus coronatus ſpectavit *ibid.* voti in perpetuum 26, 23. 27, 11 Ludos Apollinares peſtilentiæ avertendæ deinceps Prætores Urbis faciunt 27, 23 Circo inundato, extra portam Collinam, ad ædem Erycinæ Veneris parati 30, 38 Apollinaribus ludis ante diem quintum Idus Quintiles cœlo ſereno ſolis eclipſis 37, 4
—— Capitolini 5, 50
—— Circenſium ludorum magnificentia 44, 18
—— Funebres, editi a Scipione 28, 21. 45 à filiis M. Valerii Lævini per quatriduum 31, 50. *vid.* & 46, 43 per triduum a filiis M. Æmilii Lepidi 23, 30
—— Iſthmii 33, 32
—— Magni ex inſtauratione Romæ parati 2, 36 tumultus cauſſa voti 4, 27 a Camillo voti 5, 19 ex auctoritate Patrum voti a Dictatore 7, 11 voti æris trecentis triginta tribus millibus, trecentis triginta tribus, triente 22, 10 voti a Coſ. Acilio Glabrione 36, 2
Ludi Megaleſia dicta 29, 14
—— Novi 20, 1
—— Plebeii 23, 30 per triduum inſtaurati 25, 2. 27, 21. 36 ſemel toti inſtaurati ab Ædilibus plebis 28, 10. ter. 30,

Digitized by Google

26 ſepties inſtaurati 29, 11 per biduum 29, 38. 30, 26. 33, 42 quinquies toti inſtaurati 38, 35. 39, 7
—— Romani 1, 35. 23, 30 magnifice facti 25, 2. 27, 6 ter toti inſtaurati ab Ædilibus curulibus 28, 10. *vid.* & 29, 11. 38. 30, 26 ſemel inſtaurati, ex quo Annibal in Italiam venit 27, 38 quater inſtaurati 32, 28. 33, 25. 42. ter. 38, 35. *vid.* & 39, 7
—— Sæculares 19, 32
—— Scenici, quando primum inſtituti, & quare? 7, 2 per quatriduum primum facti ab Ædilibus curulibus 24, 43 magnifice apparateque facti 31, 4 Scenicos ludos primum Senatus a populo ſecretus ſpectavit 34, 54 *vid.* & 41, 33. 42, 10
—— Taurilia per biduum religionis cauſſa 39, 22
—— Votivi 7, 15 voti a Decemviris per ſeceſſionem plebis, fiunt 4, 12 bello voti 4, 35. 40, 44 Apollini voti 25, 12 ludos Jovi donumque vovere jubetur Conſul 31, 9 voti de incerta pecunia *ibid.* & 35, 1
Ludorum initium Romæ 7, 2 Ludos Romulus ex induſtria parat Neptuno Equeſtri ſolennes, quos Conſualia vocat 1, 9 ludi editi a Tarquinio Priſco 35
Ludorum ſolennia intermiſſi, nefas 5, 1 inſtaurantur 19 Ludi ab Ædilibus ex mulctaticia pecunia facti 10, 23 Ludorum cauſſa epulum Jovis 25, 2. 27, 21. 36. 29, 38 in ludis Senatoria loca ſecreta a populo 34, 44 Ludorum ſumtus graves non modo Italiæ ac ſociis Latini nominis circumſcripti 40, 45 Ludi injuſſu Senatus voti, non fiunt de ære publico 36, 36 Pontifices negant pertinere ad religionem, quanta impenſa ludi fiant 39, 5 Ludorum licentia tempore belli Regibus perniciosa 27, 31
Ludos ob res bene geſtas quando primum coronati ſpectaverint? 10, 46 Ludi in Circo facti per quatriduum 30, 26. 27 ludi a P. Corn. Scipione magno apparatu facti 31, 49 facti cum magna religione 36, 36 per dies decem apparatos ludos facit M. Fulvius 39, 22 ludi L. Scipionis *ibid.* ludi Q. Fulvii Coſ. per decem dies 40, 45 per decem dies Jovi Opt. Max. facti 41, 20. 28 ludi celebres Claudii 96, 44 Ludorum quale genus ab Oſcis acceptum tenuerit juventus Romana? 7, 2
Ludiones ex Etruria acciti, ad tibicinis modos ſaltantes 7, 2
Ludionum convivalis oblectamenta quando primum Romæ addita epulis? 39, 6
Luerii, Arvernorum Regis opes 61, 7
Lugduni origo 119, 46
Lugdunenſis provincia 103, 142
Luna pernox 32, 11
Lunæ defectu crepitus æris nocte ſilente editus 26, 5
Lunæ ædes in Aventino 40, 2 forem ex æde Lunæ atrox tempeſtas raptam tulit, & in poſticis parietibus Cereris templi adfixit 42,
Lunæ eclipſis prædicta a C. Sulpicio Gallo Trib. mil. 44, 37
Luna, colonia civium Romanorum 41, 17. 43, 11
Lunæ portus 39, 21. 32. 34, 8
Lunenſem agrum depopulantur Ligures 34, 56
Lunenſium & Piſanorum de agris controverſia 45, 13
Lupa mammas Romulo & Remo præbet, & lingua pueros lambit 1, 4 ſimulacra infantium conditorum Urbis ſub uberibus lupæ poſita 10, 23
Lupercal 1, 5
Lupus Marti proprius 10, 27
Lupus in Gallia vigili gladium e vagina raptum abſtulit 21, 62
Lupus intrat Romanorum caſtra, evaditque, laniatis obviis, intactus 21, 46
Lupus nocte portam Capuæ ingreſſus laniat vigilem 27, 37
Lupus Romæ agitatus, quum porta Collina intraſſet, per Æſquilinam magno conſectantium tumultu evaſit 41, 13
Lupi ferrei in oppugnantes urbem injecti 28, 3
Luporum ſimulacrum 22, 1
Liſcinus, Regulus Hiſpaniæ ulterioris 33, 21
L. Luſcius, centurio Sullanus, damnatur 102, 18
Luſitania 21, 43. 27, 20 Luſitaniæ montes 21, 43
Luſitani vincuntur a P. Corn. Scipione, cæſis duodecim millibus 35, 1 cædunt Romanos 37, 46 funduntur a L. Æmilio Paullo 37, 57 & a C. Atinio prætore 39, 21 de Luſitanis triumphat C. Calpurnius Piſo Prætor 39, 42 ſubiguntur 41, 3 de iis triumphat L. Poſtumius Albinus 11

Digitized by Google

Luſitanorum legatorum oratio 52,26 contra Luſitanos proſpere pugnatur 65, 19. 69,48

C. Luſius, Tribunus militum, a milite quem de ſtupro appelleaverat, interficitur 67, 24 & miles abſolvitur 25

Luſtratio exercitus apud Macedonas 40, 6.

Luſtrum propter capitolium captum & occiſum conſulem condi, religioſum 3, 22

Luſtra varia 3, 3. 24. 10, 9. 47. 13, 35. 16, 40. 20, 24. 24, 43. 27, 36, 29, 37. 35. 9. 38, 36. 41, 2. 42, 10. 48, 1. 54, 8. 56, 9. 63, 4. 65, 31. 68, 34. 70, 16. 40. 74, 57. 82, 59 58, 29.

Lutarius, Gallorum regulus 38, 16

C. Lutatii Catuli progreſſus & vulnus 19, 55 triumphat 65 triumvir, ob tumultus Boiorum Mutinam confugit 21, 25 Coſ. 23, 13 finem primo bello Punico impoſuit 28, 38

Cn Lutatius Cerco, Legatus 42, 6

Q. Lutatio Conſule, poſtrema pax data Carthaginienſibus 30, 44

Q. Lutatius Catulus Coſ. bellum contra Cimbros parat 67, 69. 68, 2 ei prorogatum imperium 68, 44 ſe munit in ſaltu Tridentino 47 ejus ſtratagema 53 & in prælio Cimbrico opera 63–73 triumphat 76 eius humanitas 80 Coſ. iterum repellit collegam Lepidum, ad Urbem cum exercitu venientem 90, 1–11 princeps Senatus 98, 29

Luterius novas in Gallia turbas concitans vinctus mittitur ad Cæſarem 108, 26

Lutia opprimitur a Scipione 57, 34

Luxuria coërcetur a Cenſoribus 74, 58

Luxus Romam invectus ab exercitu Aſiatico 39, 6

Luxus in caſtris & exercitu 59, 59 luxus & ignavia Hiſpanici exercitus corrigitur a Scipione 57, 2. 3 Romæ coërcetur a Cenſoribus 74, 58. *vid.* & 105, 26. 27

Luxus legibus prævalet 64, 54. invaleſcit Romæ 70, 9

Lycaonia 37, 54 donatur Eumeni 38, 39

Lyceum Athenis incenſum a Philippo 31, 24

Lycia 37, 15

Liceus Pan 1, 5

Lycii fuſi fugatique a Romanis 37, 16 queruntur de crudelitate Rhodiorum 41, 10 vexantur bello ab Rhodiis 30 jubentur eſſe liberi 44, 15

Lychnidus oppidum capitur 27, 32. 43, 11

Lyciſcus, Ætolorum Prætor 42, 38. 45, 28

Lyco Achæus, præfectus Ætolorum & Bœotorum 42, 51

Lycomedi ſacerdotium tradit Cæſar 113, 8

Lycortas, Megalopolitanus, princeps legationis Achæorum 38, 32 Prætor Achæorum indicit concilium 39, 35 ejus ad Ap. Claudium oratio 36

Lycurgus tyrannus Lacedæmoniorum 34, 26

Lycurgi diſciplina, cui per ſeptingentos annos adſueverant Lacedæmonii, abrogatur 38, 34. 39, 33. 36 Lycurgus apud Inferos gaudens ruinis murorum Spartæ 37

Lycus, fluvius 31, 33. 32, 9

Lydia donatur Eumeni 38, 39

Lydi, vox Germanica 72, 34

Lydiorum ſedes 104, 20

Lynceſtæ, populi 45, 30

Lyncus, opp. 26, 25

Lyſias procurationem regni Syriæ invadit 46, 24. 25 auctor interficiendi Cn. Octavii 29 occiditur a militibus 39

Lyſimachia, urbs 32, 34. 34, 57 diripitur & inceditur a Thracibus 33, 38 eam reſtituere cupit Antiochus *ibid.*

Lyſimachus, Philippi amicus, cum Philippo judicat de Demetrio 40, 8

Lyſinoë, urbs 38, 15

Lyſis, fluvius 38, 15

M.

MAcedonia 1, 1. 9, 18 in Macedoniam venit Æneas profugus 1, 1 eam olim ademtam Demetrio, tenet Pyrrhus 13, 43 ſed Pyrrho vi extorquet Lyſimachus *ib.* ei denuo inhiat Pyrrhus *ibid.* & 14, 41 Macedoniam populantur Dardani 27, 33 tota ſe dedit Æmilio Paullo Coſ. 44, 45 de Macedonia Senatuſconſultum 45, 18 ejus poſt devictum Perſea libertas & diviſio 45, 29. 30 brevi tota a Pſeudo-Philippo occupatur 49, 60 ab altero Pſeudo-Philippo turbatur 53, 29 vaſtatur a Thracibus 81, 49 eam incurſant finitimi 103, 104

Macedoniæ deſcriptio 62, 59

Macedones 7, 26. 14, 34 eorum Legati in Senatum introducti, queruntur de M. Aurelio 30, 42 Macedonici belli cauſſa cum Philippo 31, 1. 5 item cum Perſeo

39, 23 Macedones terrentur ſuorum vulneribus 31, 34 res novas molientes ſibi conciliat Philippus 32, 5 copiarum numerus 33, 4 Macedonum interfectorum oſſa legit Antiochus ad Cynoſcephalas 36, 8 expelluntur urbibus Athamaniæ 38, 1 offenduntur a Philippo 40, 3 eorum claſſis fugatur a Romanis 44, 30 Macedones inter & Romanos fortunâ, non juſtis Imperatorum, commiſſum certamen 44, 40 eorum phalanx divellitur, vincunturque 44, 41 clades 42 propter bellum quid in conſcribendo exercitu novatum ſit? 42, 31 belli finis 45, 9. & 41
Macedonum regnum quomodo, & per quos creverit? 45, 9 poſt mortem Alexandri in multa regna diſtractum *ibid.*
Macedonum Principes in Italiam ire jubentur 45, 32
Macedonibus interdicta auri & argenti metalla 45, 29 & connubia extra fines ſuos *ibid.*
Macedonica phalanx 14, 28
Macedonica præda 45, 33
Macedonici exercitus luſtratio 40, 6
Macedonicum mare 44, 12
Macella, urbs deficit ad Numidas 26, 21
Macellum Romæ incendio conſumtum, reficitur 27, 11
L. Macer citatus 4, 7. 20 ſequitur libros linteos *ibid* & 23
Machanidas, tyrannus Lacedæmoniorum bello petit Achæos 27, 29. *ibid.* & 28, 5 Eleos Olympiorum ſolenne ludicrum parantes aggredi ſtatuit 28, 7 metu Philippi comprimitur *ibid.*
Machares, Mithridatis filius, Boſporanorum Rex, Legatos ad Lucullum mittit, ejusque amicitiam petit 98, 20 ſocius amicusque populi Romani appellatur 98, 24 ad patrem Legatos mittit 101, 41 pater incitat quoſdam ad tollendum filium 42 Machares ſe interficit *ibid.*
Macra Come oppidum 32, 13
Macra, fluvius 39, 32
Macri campi 41, 22. 45, 12
Macris, Inſula 37, 13. 28
Madateni, Thraciæ populi 38, 40
Madytus, Cherſoneſi urbs 31, 16. 33, 38
Mæander fl. 37, 45. 56 ejus amnis fontes Celænis oriuntur 38, 13
Mæcia Tribus addita 8, 17. 29, 37
Sp. Mælius abſens quartum Tribunus plebis creatur 4, 48 Turbator vulgi *ibid.*
Mædi populi 26, 25
Mædica regio 40, 21 in Mædicam exercitum ducit Philippus *ibid.*
P. Mælius, Tribunus mil. conſulari pot. 5, 12 iterum 13
Q. Mælius, Tribunus pl. 9, 8
Sp. Mælius ex equeſtri ordine, largitiones frumenti inſtituens, privatim annonæ caritatem agit 4, 13 tractat regni conſilia *ibid.* vocatur ad Dictatorem Cincinnatum 14 ab Ahala Servilio Mag. Equitum occiditur *ibid.* factum defendit Dictator 15
Mænium atrium 39, 44
Mænius, Tribunus pl. 11, 28
C. Mænius Coſ. vincit Aricinos Laviniosque 8, 13 triumphat *ibid.* Statua equeſtris ei in foro poſita *ibid.* quæſtionum de conjuratis exercendarum cauſſâ Dictator creatus 9, 26 abdicat ſe Dictatura, & reus factus abſolvitur *ib.*
C. Mænius, Prætor 40, 35 exercet quæſtiones de veneficiis 43
L. Mænius Tribunus pl. rogationem de Unciario fœnere fert 7, 16
M. Mænius, Tribunus pl. legis agrariæ lator 4, 53 impedit delectum *ib.* Tribunus plebis 6, 19 dedit ſe in ſeditione Manliana auctoritati Patrum *ib.* diem dicit Manlio *ibid.* & 20
M. Mænius, Tribunus militum, in pugna cum Magone Pœno cadit 30, 18
P. Mænius, Tribunus mil. conſulari pot. 5, 12
Q. Mænius, Prætor 43, 4
T. Mænius, creatur Prætor 39, 6. 18 Tribunus militum 40, 35
Mæſia ſilva 1, 33
Magaba, mons 38, 19 in eum fugiunt Tectoſagi Galli *ibid.*
Magalus, regulus 21, 29
Magiſter Equitum de plebe primus quis? 7, 17
Magiſtro Equitum cum Dictatore æquatum imperium 22, 26
Magiſter juventutis Faliſcæ, prodit pueros 5, 27 cæditur virgis a pueris *ibid.*
Magiſtratus curulis 4, 7
—— Plebeius nullus auſpicato creatur 6, 41
—— Magnos decet eſſe minus diuturnos 4, 24
Magiſtratus plebeji ſacroſancti 2, 33 nulli Patrum licuit eum magiſtratum capere *ibid.*

Magiſtratus non creandus ſine provocatione 3, 51
Magiſtratus plebeji neceſſitas 3, 52
Magiſtratus & Senatores pecuniam ſponte conferunt ad ſupplementum claſſis 26, 36 nemo triumphavit qui ſine magiſtratu rem geſſit 28, 38
Magiſtratus minores Romæ circumire vigilias juſſi 32, 26
Magiſtratus duos curules unus nec capere poteſt, nec gerere 39, 39
Magiſtratus Romæ initus Martiis Idibus 42, 22. *vid.* Idus,
Magiſtratus cuncti circa omnia pulvinaria victimis majoribus ſacrificant, prodigiorum procurandorum cauſſa 43, 15
Magiſtratum eundem intra decem annos non capiendum, plebiſcitis cautum 7, 42 duo Magiſtratus uno anno non gerendi *ibid.*
Magiſtratum geſturi intra quintum diem in leges jurare coacti 31, 50
Magiſtratuum Romanorum inſignis modeſtia 41, 1 & avaritia 2. & 43, 2 crudelitas 4
Magiſtratuum libri citati 4, 20. 40, 52
Magius, præfectus fabrûm Pompeii, venit in poteſtatem Cæſaris 109, 69 remittitur ad Pompeium *ibid.*
Cn. Magius Atellanus 24, 19
Dec. Magii Campani ſumma erga Romanos fides 23, 7 vinctus in Annibalis caſtra ducitur 10 Navi Carthaginem mittendus, tempeſtate fertur Cyrenas *ibid.* confugiens ad ſtatuam Regis Ptolemæi, liberatur 23, 10
L. Magius Mithridatem ad bellum incitat 93, 6 hoſtis a Senatu judicatur 7 prodit Mithridatem 94, 7
P. Magius Chilo occidit M. Marcellum 115, 33
Magneſia ad Sipylum 36, 43. 37, 11. 42, 54. 44, 11 ſe dedit Romanis 37, 44
Magnetes, pronunciantur liberi 33, 34 eorum concilium 35, 31 eos fruſtra tentat T. Quinctius 39 reſiſtunt Mithridati 81, 48. Archelaum fines ſuos vaſtantem ſauciant, urbemque ſuam fortiter defendunt *ibid.*
Magnetarches ſummus Magnetum magiſtratus 35, 31
Magni Campi, locus 30, 8
Magnopolis, urbs a Pompeio condita, 103, 21
Mago Dux Pœnorum cum claſſe miſſus auxilio Romanis 13, 47 auxiliorum leges *ibid.* Mago ſpeculatur conſilia Pyrrhi 18 ejicitur Syracuſana urbe 16, 8
Mago Amilcaris filius, res a fratre Annibale geſtas Carthaginienſibus exponit 23, 11 annulos aureos a digitis occiſorum Romanorum detractos in curiæ veſtibulo effundi jubet 12 in fugam vertitur 28, 2 delectum in Hiſpania cum Aſdrubale, Giſconis filio habet, & cum eo bellum inſtaurat 12 it Gades, diſſipaturque ejus exercitus 16 jubetur a Senatu Carthaginienſi claſſem, quam Gadibus haberet, in Italiam trajicere 36 a Gaditanis intra Urbem non admittitur 37 ex minore Balearium in Italiam trajicit 46 capit Genuam *ibid.* Gallos & Ligures in Concilium vocat 29, 5 Femore transfixo cadit 30, 18 profugit in Liguriam & moritur *ibid.*
Mago, Legatus Pœnorum ad Philippum 23, 34
Mago ex gente Barcina, cognatus Annibalis, capitur 23, 41
Mago, Pœnorum dux, Carthaginem novam tuetur 26, 44 ſe, arcem & præſidium Scipioni dedit 46 Romam mittitur cum quindecim captivis Senatoribus 27, 53
Maherbal, Himilconis filius, in oppugnatione Sagunti dux, rem impigre agit 21, 12 depopulatur ſociorum Populi Romani agros 45 ſuadet Annibali, poſt cladem Romanorum ad Cannas ut quamprimum Romam adeat 22, 51 ejus res geſtæ 23, 17. *& ſeqq.*
Malea 31, 44. 32, 16. 36, 42
Maleæ promontorium 34, 32
Maleventum 9, 27. 10, 15. 14, 29 quare Beneventum dictum 15, 8
Maliacus ſinus 27, 30. 31, 46. 32, 4. 32
Malichus ex Judæorum principibus interficiendus a Caſſio, centum talentis redimitur ab Hyrcano 121, 10 trucidatur 25
Malitioſa Silva 1, 30
Malienſes dedunt Urbem ſuam Pompeio 54, 4
Malienſis ager 42, 40
P. Malleolus matrem interimit 68, 83 ejus criminis pœna 84
Malleoli in oppugnationibus 38, 6
Cn. Mallius Maximus in petitione Conſulatus Q. Catulo præfertur 66, 55 ejus & Q. Cæpionis diſcordia 67, 1 exercitus

Digitized by Google

tus ejus deletur a Cimbris 5
Mallœa Perrebiæ 31, 41. 36, 13 qui Mallœam incolunt, in deditionem ſocietatemque Ætolorum accipiuntur 31,41 vi capitura Monippo, duce Antiochi 36, 10 Mallœam capit Philippus 13 capitur & diripitur a Romanis 42, 67
Mamertini proditoriè occupant Meſſanam 12, 28 vincuntur a Pyrrho 14, 16 inſidiis excipiunt Pyrrhum 21 vincuntur conſilio Hieronis 16, 16 eorum dux prædictione deluditur 17 iis eſt ſuſpecta Pœnorum ſocietas 19 arceſſunt Romanos *ibid.* eorum ſcelera 31. *vid.* & 28, 28
C. Mamilius Limetanus, Trib. pl. rogationem fert de puniendis iis qui a Jugurtha pecunia corrupti fuiſſent 64, 48
C. Mamilius, Prætor 27, 35 Legatus mittitur ad Philippum 30, 26
C. Mamilius, Vitulus, primus ex plebe Curio maximus creatur 27, 8 peſtilentia moritur 41, 26
L. Mamilius Tuſculi Dictator, ob egregia in Urbem merita, Romana civitate donatur 3, 18. 29
L. Mamilius Vitulus Coſ. 15, 14
Oct. Mamilius, gener Tarquinii, concitat triginta populos contra Romanos 2, 15. 18 ejus pectus percutitur 19
Q. Mamilius Q. F M. N. Vitulus Coſ 16, 48. ejus res geſtæ *ibid.*
Q. Mamilius Ædilis plebis 27, 36
Q. Mamilius Thurinus, Prætor creatur 28, 10 Ædilis plebis ludos plebejos ſemel totos inſtaurat *ibid.*
Manaſtabalis, Maſiniſſæ filius 50, 18 moritur 62, 2
Mancæi cum Græcis diſcordiæ 98, 51
C. Mancinus legem ſuadet, qua ipſe jubebatur dedi 56, 2 eam Ti. Gracchus oppugnat 3 deditur 13 nec receptus ab hoſtibus Romam redit 14 Curiam intrantem P Rutilius educi jubet 15 lex lata, ut C. Mancinus civis Romanus eſſet, 18
L. Mancinus, Prætor, in Africam ad exercitum & claſſem venit 50, 25 partem Carthaginis capit, & in ea obſidetur 51, 2 ejus periculum 3 eum eripit Scipio 4
Mancipiorum pretium intenditur 39, 44
Mandonius frater Indibilis Ilergetum Reguli 26, 49 ejus uxor capta flens ad pedes Scipionis procumbit *ibid.* Mandonius deficit ad Romanos 27, 17 deficit 28, 24 ejus molitiones 31 petenti veniam ignoſcit Scipio 34 deficit a Romanis, ſed comprehenſus traditur ad ſupplicium 29, 3
Mandropolis 38, 15
Manduria, oppidum in Salentinis, à Q. Fabio Coſ. vi capta 27, 15
Manes 1, 20 manium placandorum ritus edocere debebat Pontifex Max. *ibid.* Manes Dii victimam poſcunt 8, 6. 9
Manicius Scriba Prætor factus 23, 19
C Manilius, Tribunus pl. legem fert de Libertinis 100, 1 Pompeio Mithridaticum bellum mandat 3 apud Ciceronem poſtulatur 8
L Manilius, Proconſul Galliæ Narbonenſis, victus a Sertorio, pene ſolus fugit Ilerdam 90, 29
M' Manilius P. F. P. N. Coſ. proficiſcitur ad bellum Carthaginienſibus inferendum 49, 6 oppugnat Carthaginem 41 contra Aſdrubalem proficiſcitur 49 rem male gerit 50
P. Manilius, Legatus in Illyricum 45, 17 Conſul 61, 49
Sex. Manilius ex viginti tribunis alter, qui, plebe ſeceſſionem moliente, ſummæ rerum præfuit 3, 51
Manipulus 1, 51. 7, 24, *vid.* & 8, 8
Manius Acilius Legatus ad Ptolemæum 27, 4
Manius Acilius Glabrio in locum Aurelii Cottæ Decemvir ſacrorum ſuffectus 31, 50. *vid* M. Acilius.
Manius Acilius plebejus ambit Conſulatum 35, 10
Manius Curius, Tribunus plebis, impedit comitia 32, 7
Manius, ſervus Barri, patefacit inceſtum Virginum Veſtalium 63, 6 – 8
Manliana imperia 4, 29. 8, 7
Manlianus ſaltus 40, 39
A. Manlius Legatus Athenas miſſus legum cauſa 3, 31 Decemvir creatur 33
A. Manlius, Tribunus mil. conſulari poteſtate 4, 61, 5, 8. 16 Legatus aureum craterem, donum Apollini Delphos fert 28 a Liparenſium piratis captus & dimiſſus *ibid.*
A Manlius Capitolinus, Tribunus mil. conſulari pot. 6, 1. 11 21. 36
A. Manlius Trib milit. interficitur 27, 27
A. Manlius Vulſo Coſ. 40, 59. 41, 2 ejus res geſtæ 4 populatur Iſtriam 14 obſi-

det Neſartium oppidum 15
A. Manlius A.F. T.N. Torquatus Coſ. 46, 13
A. Manlius vir Prætorius, Legatus in Africam 66, 8 a Rutilio accipit exercitum 9 Legatus ad Bocchum 30
Manlius Cnæo Cenſor creatus 7, 22
Cn. Manlius Coſ. in prælio cum Vejentibus gravi vulnere ictus, moritur 2, 43. 47
C. Manlius, patricius, Tribunus mil. conſul. poteſtate 6, 30 male rem gerit *ibid.* Coſ. creatur 7, 12 Tiburtes ad mœnia Romæ vincit *ibid.* ſecundum Coſ 16 adverſus Faliſcos proficiſcitur *ibid.* legem de viceſima manumiſſorum in caſtris fert *ibid.* creatur Interrex 7, 17
Cn. Manlius Capitolinus, Magiſter Equitum 7, 28
Cn. Manlius, Triumvir deducendæ coloniæ creatur 34, 53.
Cn. Manlius Vulſo, Ædilis curulis 33, 25 creatur Conſul 42 ſortitur Siciliam provinciam 43 coloniæ Latinæ in agrum Thurinum deducendæ Triumvir creatur 35, 9 ſecundùm Conſul 37, 47 bellum gerit in Gallogræcia 38, 12. *& ſeqq.* ejus ad milites oratio 17 adgreditur Gallos Olympum montem inſidentes 20 capit eorum caſtra 23. 24 ad eum legationes Aſiæ 47 it in Pamphyliam *ibid* fœdus facit cum Antiocho 38 ejus res per Aſiam geſtæ 39 trajicit in Thraciam 40 eum invadunt Thraces, & partem prædæ abigunt *ibid.* in Theſſaliam traducit exercitum & Apolloniæ hibernat 41 petit triumphum 44 qui negatur *ibid.* de Gallis Aſiaticis triumphat 39, 6 petit Cenſuram 40
C. Manlius, ſocius Catilinariæ conjurationis, arma capit adverſus Rempublicam 102, 78 a Senatu hoſtis judicatur 86 occiditur in pugna 103, 7
Cn. Manlius Mancinus, Trib. pl. petulantibus dictis proſcindit Metellum Coſ. 65, 53
Cn. Manlius, Prætor, a Spartaco, Fugitivorum duce, vincitur 96, 22
L. Manlius Imperioſus clavi figendi cauſſa Dictator dictus 7, 3 ob delectum acerbius habitum abire cogitur Dictatura *ibid.* ei dies a M. Pomponio Trib. pl. dicta 4 nomen Imperioſi unde? *ibid.* ejus crudelitas in filium, & filii generoſum factum *ibid.* & 5 Manlio remiſſa cauſſæ dictio *ibid.*
L. Manlius Prætor in Galliam mittitur 21, 17 ejus exercitus cæditur a Boiis 25 Concordiæ ædem vovet 22, 33 Legatus captivorum Romanorum ad Cannas 22, 61. 27, 35 Prætor Urbis 27, 4
L. Manlius, quod Legatos Carthaginienſes pulſaſſet, per feciales traditur Legatis & avehitur Carthaginem 38, 42
L. Manlius, Conſulis frater 38, 20 ejus res geſtæ *ibid.*
L. Manlius Acidinus 26, 23. 27, 50 ei Hiſpania provincia traditur a Scipione 28 38 ejus in Hiſpania res geſtæ 29, 2. 3 Proconſul Hiſpaniæ 13 ovans urbem ingreditur 32, 7 creatur Prætor 38, 35 cum Celtiberis confligit 39, 21 impetrat ovationem 29 creatur Triumvir 55 iterum Prætor 56 & Triumvir 40, 34 Conſul 43
L. Manlius Capitolinus, Tribunus mil. conſulari poteſtate 4, 42
L. Manlius Torquatus Legatus 10, 26
L. Manlius Torquatus, Pontifex, moritur 30, 39
L. Manlius L. F. Torquatus Coſ. 101, 23 Prætor, cum ſex cohortibus diſcedit Alba 109, 69
L. Manlius Volſo patricius, candidatus Conſulatus 22, 35 Prætor 32, 27
L. Manlius A. F. P. N. Longinus, Coſ. 18, 1 ejus præda & triumphus 13
M. Manlius, Tribunus mil. conſulari poteſtate 4, 44
M. Manlius, cui ob ſervatam arcem Capitolino nomen, creatur Coſ. 5, 31 facit ludos magnos *ibid.* ingreditur Urbem ovans *ibid.* ob ſervatam arcem Rom. quo munere donatus ſit 47 creatur Interrex 6, 5 pravæ ejus adverſus Patres molitiones 6, 11 ſeditionem movet 14. 15 mittitur in carcerem 16 e carcere quare eductus 17 ejus ſeditio renovatur 18 Senatûs in Manlium conſilia 19 ei dies dicitur 20 damnatus de Saxo Tarpeio dejicitur *ibid.* ei mortuo adjectæ notæ *ibid.* decreto cautum, ne quis Manliæ gentis, M. Manlius vocaretur *ibid.*
P. Manlius ex Patribus, Tribunus mil. conſulari pot. 6, 30 ei ſine ſorte, extra ordinem Volſci provincia data *ibid.* male rem gerit *ib.* creatur Dictator 38

Digitized by Google

P. Manlius Triumvir Epulo ſactus 33, 42 creatur Prætor *ibid.* in Hiſpaniam citeriorem adjutor Conſuli datur 43 vincit Turdetanos 34, 17

P. Manlius, Prætor 39, 56 Triumvir Epulo moritur 40, 42

P. Manlius Acidinus, Legatus in Galliam Tranſalpinam mittitur 39, 54

P. Manlius Volſo, Prætor creatur 26, 23. 27, 6

T. Manlius Coſ. 1, 19 ejus tempore Janus clauſus *ibid.*

T. Manlius L. F. a patre prohibitus Urbe, domo, penatibus, foro, &c. 7, 4 Generoſum & pium T. Manlii factum 5 pugnat cum Gallo, quem vincit 10 quare dictus Torquatus *ibid.* donatur a Dictatore corona aurea *ibid.* dicitur Dictator 19 ex Senatus auctoritate Dictator iterum 26 Conſul 27 ſecundum Coſ. 28 tertium Coſ, 8, 3 ejus ad Legati Latini ſuperbam orationem reſponſio 5 hortatur Patres ad bellum Latinis inferendum 8, 6 ad filium oratio 7 ſecuri percuti jubet filium *ibid.* ad triarios orationem habet 10 redit Romam, cui ſeniores tantum obviam venerunt, juventus eum exſecrata eſt 12

T. Manlii Prætoris res geſtæ in Sardinia 23, 40

T. Manlius Torquatus, Coſ. 10, 9 ex equo lapſus moritur 10, 11

T. Manlii Torquati de captivis non redimendis oratio 22, 60 duobus Conſulatibus & Cenſura inſignis, Pontifex Maximus fieri cupit 25, 5 recuſat Conſulatum 26, 22 ludorum faciendorum cauſſa dicitur Dictator 27, 33 ludos facit & luſtrum vovet *ibid.*

T. Manlius Torquatus, Prætor 43, 4 Pontifex legitur 13

T. Manlius A. F. T. N. Torquatus, Conſul 46, 5 Legatus 46, 33. 47, 4 ejus in filium ſeveritas 54, 9

T. Manlius T. F. T. N. Torquatus 20, 14

Mannus, ſervus Campanorum Calaviorum, indicat incendium Romæ fraude Campanorum factum 26, 27 ei libertas data & viginti millia æris *ibid.*

Mantua 24, 10

Manubiæ 10, 46

Manumiſſi 7, 16

Manus ad digitos uſque involutæ in re divina faciunda 1, 21

Manus non temere admotæ Deorum ſignis 5, 22

Manus præciſæ ſpeculatori deprehenſo 22, 32 & victis transfugis 26, 12

Manus ferreæ, ad naves ſiſtendas aut comprehendendas 36, 44

Mapalia Maſſyliorum 29, 31

C. Marcelli, pater & filius, conjurationis Catilinariæ ſocii, opprimuntur 103, 9

Cl. Marcellus, Legatus ad Maſiniſſam, fracto navigio, fluctibus obruitur 50, 25

M. Marcellus Claudius cum Gallis pugnat 20, 52 triumphat 55

Prætor Romanus Nolam magnis itineribus pervenit 23, 14 ſuos in Annibalem educit 16 rem bene gerit *ibid.* ſupplicium de proditoribus ſumit 17 Proconſul copias educit in aciem contra Annibalem 30, 44 hortatur ſuos 45 Spolia hoſtium, Vulcano vota, cremat 46

tertium Conſul abſens creatur 24, 9 ei Sicilia provincia decreta 21 Leontinorum Urbem capit 30 oppugnat Syracuſas 34 capit alias urbes *ibid.* fundit Syracuſanos 35 retro in Leontinos redit 39

obſidet Syracuſas 25, 23 capit Syracuſas 24 Marcelli lacrymæ captis Syracuſis *ibid.* caſtigat Syracuſanos 31 componit res Siculorum 40 vincit Pœnos 41

ei prorogatum imperium 26, 1 Marcellus ex Sicilia redux petit triumphum 21 Urbem ovans ingreditur, poſt triumphum in Albano monte *ibid.* quartum Conſul 22 ejus oratio in Senatu 26 ei obvenit Sicilia provincia 26 29 in eum invehuntur Siculi 30

cum Annibale dubio Marte pugnat 27, 2 inſtat Annibali 4 Annibali ad Canuſium occurrit 12 æquo Marte pugnat cum Annibale *ibid.* increpat exercitum 13 vincit Pœnos 14 accuſatur a Tribuno plebis 20 abſolvitur & quintum Coſ. creatur 21 ædes Honoris & Virtutis ædificat 25 Sacra ejus ominoſa 26 lancea transfigitur 27 varia de ejus morte fama *ibid.* ſepelitur ab Annibale 28 ejus annulo potitus Annibal utitur doloſe *ibid.*

M. Marcellus, Coſ. filius, Tribunus militum 27, 26 vulneratur 27 ædem Virtutis ad portam Capenam dedicat 29, 11 ex Sicilia commeatum & veſtimenta

exercitus mittit 32, 27 Pontifex ſufficitur 41, 17
M. Marcellus, Augur 27, 36
M. Marcelli Conſulis actiones contra Cæſarem 108, 30 civitatem adimit Novocomenſibus 31 reditus ei conceditur a Cæſare 115, 32 moritur 135, 28
Marcelli Theatrum 135, 28
Marcia, uxor M. Reguli 18, 64 Senatus ei nobiles captivos dedit 66
Marcia, Virgo Veſtalis, inceſti accuſata, primo abſolvitur 63, 7. 8 deinde damnatur 11
Marcia, uxor Catonis, Q. Hortenſio velut uſuraria conceditur 114, 58
Marcia rogatio 42, 21
Marcius illuſtris Vates Romæ, ejuſque carmina 25, 12 prædixit Cannenſem cladem *ibid.* alterum ejus vaticinium *ibid.*
C. Marcius, adoleſcens conſilio & manu promtus 2, 33 in obſidione Coriolorum eſt in ſtatione, impetum erumpentium ex urbe retundit, & per portam irrumpit *ibid* ei cognomen poſtea Coriolani *ibid.*
C. Marcius, Tribunus pl. diem dicit Q. Fabio, quod Legatus in Gallos, contra jus Gentium pugnaſſet 6, 1
C. Marcius Coſ. in agrum Privernatem exercitum inducit, eoſque vincit 7, 16 triumphat *ibid.*
C. Martius Rutilus primus de plebe Dictator vincens Etruſcos, juſſu populi, ſine auctoritate Patrum, triumphat 7, 17 Conſul primus de plebe creatur 21 petit Cenſuram, & turbat ordinum concordiam 22. tertium Coſ. 28 quartum Coſ. 38. & 9, 33 capit Allifas de Samnitibus 9, 38 vulneratur in Prælio cum Samnitibus *ibid.* Pontifex creatur 10, 9 Cenſor, luſtrum condit 47
C. Marcius, Tribunus pl. 9, 30 Augur creatur 10, 9
C. Marcius Cenſor 15, 17 Cenſor iterum luſtrum condit 16, 40
C. Marcius C. F. C. N. Cenſorinus, Coſ. 140, 15
C. Marcius Figulus, creatur Prætor 43, 13 trajicit in Græciam 44, 1 cum claſſe in Macedoniam contendit 2. & 13 Conſul abdicat 46, 27. 28 iterum Conſul, in Dalmatiam mittitur 47, 22 Delminium incendit & capit 23
C. Marcius Rex, Coſ. 98, 67
M. Marcius Ruffus, Legatus rem bene gerit contra Fugitivos 97, 3
L. Marcius, Ædilis curulis 47, 1
L. Marcius, Legatus, fundit Allobroges 103, 39
L. Marcius ad oppugnandam Caſtulonem mittitur 28, 19 capit Aſtapam Urbem 22
L. Marcius Cenſorinus, Cenſor, luſtrum condit 51, 38
L. Marcius C. F. C. N. Cenſorinus, Coſ. ad bellum proficiſcitur Carthaginienſibus inferendum 49, 6 ad eum Legati Pœnorum, quibus reſpondet 13, 14. & 24 oppugnat Carthaginem 41 machinas ædificat 42 Ægimurum inſulam in poteſtatem redigit 44
L. Marcius Septimus 32, 2
L. Marcius L. F. Cenſorinus, Prætor, ad Antonium proficiſcitur 118, 20 Coſ. triumphat ex Macedonia 127, 33
L. Marcius L. F. Philippus, Coſ. 104, 77
L. Marcius Q. F. Q. N. Philippus, Cenſor luſtrum condit 82, 59
L. Marcius, Septimi filius, Eques Romanus, res in Hiſpania perditas reſtituit 25, 37 Oratio ad milites 38 capit caſtra Aſdrubalis 39 Flamma ei concionanti e capite fuſa *ibid.* Proprætoris titulus ab eo ſumptus diſplicet Senatui 26, 2
M. Marcius Rex ſacrorum, moritur 27, 6
M. Marcius, Tribunus militum ſecundæ legionis, interficitur in prælio cum Boiis 35, 5
M. Marcius Philippus, Coſ. 71, 1 adverſatur Druſo 22 a Druſo obtorta gula in carcerem rapitur 26
M. Marcius Ralla, creatur Prætor 29, 11 Legatus 30 cum Legatis Carthaginienſibus mittitur a Scipione Romam 30, 38
M Marcius Sermo, Tribunus plebis 42, 21
N. Marcius, Marci F. primus Pontifex Max. a Numa Pompilio ex Patribus lectus 1, 20
P. Marcius Rex, Legatus 43, 1
Q. Marcius Tremulus, Coſ. creatur 9, 42 eius res egregie geſtæ 43 triumphat *ibid.* ei ſtatua Equeſtris in foro ante templum Caſtoris decreta *ibid.* Conſul 11, 24
Q. Marcius Philippus Coſ. 12, 10 ex Etruria rebus proſpere geſtis reverſus, triumphat 20
Q. Marcius Philippus, creatur Prætor 38

Digitized by Google

35 Conſul 39, 6 Senatuſconſultum facit de Bacchanalibus 19 in Ligures Apuanos proficiſcitur 20 circumvenitur a Liguribus *ibid* ab ejus nomine Saltus Marcius appellatus *ibid*. Decemvir ſacrorum 40, 42 creatur Pontifex Max. *ibid*. Conſul iterum 43, 13 trajicit in Græciam 44, 1 contendit in Macedoniam 2 & *ſeqq*. Dium venit 7 Agaſſam capit *ibid*. laborat inopia *ibid*. it Theſſalonicam, quam fruſtra oppugnat 10 ejus litteræ ex Macedonia Romam miſſæ 16

Q. Marcius Criſpus obſidet Baſſum Apameæ 121, 4 copias tradit C. Caſſio 9 dimittitur a Caſſio 11

Q. Marcius Philippus Cenſor horologium in publico ponit 46, 16 17

Q. Marcius Rex, Tribunus plebis 33, 25

Q. Marcius Rex, creatur Coſ. 62, 1 amittit unicum filium 5 bello petit Stœnos 6 de iis triumphat 24

Q. Marcinus Legatus, in Peloponneſum mittitur 39, 48

Q. Marcius Ralla, Duumvir, in colle Quirinali dedicat ædem Fortunæ Primigeniæ 34, 52 & duas ædes Iovi in Capitolio 35, 41

Q Marcius Scylla, Trib. pl 42, 21

Q. Marcius Q. F Q. N. Philippus Magiſter Equitum 16, 48

Marcius clypeus 25, 39

Marcius ſaltus unde ſic appellatus 39, 20

ad Marcium locus non procul a Lanuvio 6, 2

Marcolica, nobilis urbs Hiſpaniæ, capitur ab M. marcelio 45, 4

Marcomannorum ſedes 104, 19

Marica 27, 37

Maricæ lucus 27, 37

Maritimæ coloniæ quinque deductæ 32, 29

Marius Alfius Medixtuticus ſummus apud Campanos magiſtratus 23, 35 occiditur *ibid*.

Marius Bloſius, Prætor Campanus, concione advocata edicit, ut frequentes cum conjugibus ac liberis obviam irent Annibali 23, 7

Marius Egnatius, a rebellantibus Samnitibus Prætor creatur 72, 9 proditione intercipit Venafrum oppidum 73, 21 Interficit duas legiones Rom. *ibid*. fundit L. Jul. Cæſarem Coſ. 57 occiditur a C. Coſconio 75, 21

Marius Gratidianus, Prætor, de probandis denariis legem proponit 82, 23

Marius Statilius, Præfectus cum turma Lucana exploratum miſſus, detegit inſidias Annibalis 22, 42

C. Marius ſtipendia meret 57, 17 honorifico Scipionis teſtimonio excitatur 18
in petitione Ædilitatis duplicem repulſam fert uno die 62, 23 de ambitu poſtulatur 24 vix evadit ambuſtus 25 ejus ſpiritus 26 Prætor purgat Hiſpaniam a latrociniis 56 Luſitanos pacat 57
Legatus in Numidiam 64, 57
pugnat cum Jugurtha 65, 24 ejus res geſtæ 25, 26. 27 ejus malignitas 29. 35 & inimicitiæ cum Metello 36 ejus virtutes militares 37 ad Conſulatum adſpirat 38 incitat Gaudam, aſiniſtæ nepotem adverſus Metellum 40, 41. 43 dimittitur a Metello 51 Marii conatus 52 impetrat Conſulatum 54 ei Numidia decernitur 55
exagitat nobilitatem 66, 8 ſcribit milites humillimos 9 Capſam urbem in poteſtatem redigit 18– 20 caſus Mario [illegible]endit Muluchia potiendi 21 [illegible]ſuadit Bocchum & Iugurtham 29 legatio Bocchi ad Marium 24 diſcordiarum inter Marium & Sullam origo 53- 55
ſolutus legibus creatur ſecundum Coſ. 67, 15 triumphat 18 triumphali veſte in Senatum venit 67, 21. 22 ei Conſulatus continuatur 23. 46 quartum Coſ. 68. 69
contra Cimbros bellum parat 68, 2 explorat animos Ligurum 3 caſtra ad Iſaræ & Rhodani confluentes munit 4 Rhodani navigationem commodiorem efficit 5 non facit hoſti copiam pugnandi 6 ſagam habet in caſtris 8 provocatur a quodam Teutono 12 ad Aquas Sextias vincit Ambrones 15–18 hoſtem inſomnem tenet ſuis quieſcentibus 20 iis inſidias ponit 21 Teutonos cædit, eoſque delet 22–24 præda donata Imperatori 25 ejus ad milites oratio 26 vili pretio prædam vendit 29 quintum Coſ. creatur 30 arma hoſtilia cremat 32 differt triumphum 33 Cimbrorum Legatos ludibrio habet 56. 57 ejus inventum, ne pila remitti poſſint 58 ejus acies 60 cædit Cimbros 62–65 ad eum Cimbrorum uxorum legatio 66 ejus ex hac victoria, gloria 74 trium-

Digitized by Google

phat 75 contemnit elegantiam 79

turbat omnia Romæ 69, 1 per tribus diviſâ pecuniâ ſextum Coſ. creatur 7 ejus & Apuleii conſpiratio 9 & turpis vaſricies 14 ejuſd.] Metelli diſpar ingenium 15 ſcelerum Apuleii eſt concitator & vindex 21 Marii veteratorium facinus 22 inſtituit reprimere Apuleium 26 Mario ſe dedit Apuleius obſeſſus in Capitolio 28 Metellum ab exſilio revocatum videre gravatur Marius 62

ſimultatis Marium inter & Sullam cauſſa 71, 29

Legatus, cum P. Rutilio Coſ. copias dividit 73, 29 occupat caſtra ſociorum Italicorum 31 exercitum dividit cum Cæpione 34 profligat Marſos 60 detrectat pugnam 63

cum Marſis dubio Marte pugnat 74, 4 per cauſſam valetudinis abdicat ſe imperio 5

Sulpicium Trib. pl. inſtigat, ut ademptam Sullæ provinciam ſibi decernat 77, 1. 2. 12 dimittit uxorem Cœliam & ducit Cæciliam *ibid.* occidit amicos Sullæ 17 vincitur a Sulla in Urbe 24, 25 a Senatu hoſtis judicatur, ejuſque bona publicantur 27. 28 fugit ex urbe *ibid.* ejus errores & miſeriæ 31 hortatur comites 32 oſtentum ſibi oblatum narrat 33 a præternavigantibus ſuſcipitur 34 deinde relinquitur expoſitus 35 capitur in palude 36 benevole tractatur a Fannia 37 ſtolide omini confidit 38 ad eum occidendum miſſus Cimber fugit 39 dimittitur Marius 40 navigat in Africam 41 in Carthaginenſem agrum tranſit 42 ad eum redit filius 43. 44

in Italiam ad Cinnam, Urbi bellum inferentem, venit 79, 27. & *ſeq.* a Cinna Proconſul vocatur 45 Oſtiam expugnat & diripit 47

ejus partibus accedunt Samnites 80, 3 ab Ap. Claudio in Urbem intromiſſus, repellitur 4 colonias circa Romam occupat 8 in Urbem venire rogatur 24 minax ejus ingreſſus 25 & crudelis oratio 29 inſignes viros trucidari jubet 38 -42 Cinna Conſul ſeptimùm creatur 46 ejus mors 47 & elogium 48

C. Marius C. F. L. Porcium Coſ. occidit 75, 20. 21 ejus periculum 77, 29 evadit dolos Numidarum 43 poſt multos errores ad patrem redit 44 ſua manu occidit Tribunum pl. 80, 46 ante ætatem per vim Coſ. creatur 86, 1 tollit multos principes Sullanæ factionis 5 provocat Sullam 87, 1 Marius victus fugit Præneſte 4 ibique obſidetur 8 eruptionem tentans, a Sulla repellitur 20 Præneſte dedito, ſibi conſciſcit necem 88, 31

C. Marius Arpinas, Tribunus plebis 61, 78, ejus certamen cum patribus 79 Senatu cedente legem perfert 80 reſiſtit Collegæ ferenti frumentariam 81

M. Marii crudeliſſimum ſupplicium 88, 19

Mare Adriaticum 5, 33. 11, 22. 40, 21

—— Ægæum 36, 43. 44, 28

—— Etruſcum 40, 41

—— Hadriaticum 44, 31. 45, 14

—— Ibericum 41, 1

—— Inferum 5, 33. 23, 38

—— Jonium 23, 33. 13, 35. 42, 48

—— Macedonicum 44, 11

—— Pamphylium 38, 13

—— Ponticum 40, 21

—— Rubrum 42, 52. 45, 9

—— Siculum 13, 35. 33, 17

—— Superum 5, 3. 23, 38

—— Toronaicum 44, 11

—— Tuſcum 26, 19

—— Tyrrhenum 5, 33

Marene, regio 42, 67

Maronea, urbs in Samnio 27, 1 eam expugnat Philippus 31, 16. *vid.* & 39, 24. 43, 9

Maroïa civitas reſtituitur libertati 37, 60

Maronitæ 31, 31. 37, 33 Maronitarum vicus Sare appellatus 38, 41 Maronitarum exſules quia cauſſam libertatis defenderant, pelluntur 39, 24 eorum Legati queruntur de Philippo 27 male habentur a Philippo 39, 34

Marrucini populi 8, 29. 26, 11 Oratores Romam mittunt, pacem petentes 9, 45 iis fœdus datur *ibid.* devaſtantur ab Annibale 22, 9 multos voluntarios dant Scipioni in claſſem 28, 45 deficiunt a Romanis 72, 8 cæduntur a Sulpicio 76, 1

Mars Conditor & parens populi Romani, *Epit.* l. 1

—— Gradivus 1, 20 ei duodecim Salii a Numa Pompilio lecti *ibid.* & 2, 45

—— Pater 8, 9

Mars creditus in obſidione Thurinæ urbis, ſcalas muris adtuliſſe 12, 6

Martis Ædes extra portam Collinam ad quam omnes armati convenire juſſi 7, 23

—— ædes, Gallico bello vota, dedicatur a T. Quintio Duumviro 6, 5
—— Ara 35, 10. 40, 45
—— Haſta 24, 10
—— Lacus in agro Cruſtumino 41, 13
—— Porta 10, 23
—— Signum Appia via ad ſimulacra luporum. *vid.* Prodigium;
—— Silex 10, 47
Marti piaculum factum ſuovetaurilibus 8, 10
—— ſupplicatio habita 12, 6
—— bos albus opimus immolatus 7, 37
—— lectiſternium poſitum 22, 10
—— ſpolia hoſtium dicata 45, 33
Martem geminorum ſuorum patrem nuncupat Rhea Silvia 1, 4
Martius campus dictus deinde Ager Tarquiniorum, conſecratus Marti 2, 5 *vid.* & 6, 20
Marſi populi 8, 6. 26, 11 deficiunt 9, 41 Oratores, pacem petentes, Romam mittunt 45 iis fœdus datur *ibid.* rebellant, vincuntur & mulctantur 10, 3 devaſtantur ab Annibale 22, 9 dant Scipioni multos voluntarios in claſſem 28, 45 profligantur a Mario 73, 60 fugientes cæduntur 61 eos etiam cædit Cn. Pompeius 74, 18 eorum aliquot millia frigoribus pereunt 19 alia de eadem re narratio 20 Marſi pacem petunt 76, 2
Marſorum cohors 33, 36
Marſyas, amnis, haud procul a Mæandri fontibus oritur, & in Mæandrum cadit 38, 13
Martha, ſaga, ſacrorumque magiſtra, in caſtris C. Marii 68, 7, 8
Martiæ Calendæ 38, 42 ante diem duodecimum Calendas Martias comitia fuerunt Conſulibus rogandis *ibid.* ante diem XII Calendas Martias Comitia Conſularia habita 42, 28
Martiis Idibus magiſtratus initus 22, 1. 26, 1. 26. 27, 7. 31, 5. 38, 35. 39, 45. 40, 35, 42, 22
Maſæſyli gens affinis Mauris 28, 17 eorum fines vaſtat Maſiniſſa 29, 32
Maſgaba, Maſiniſſæ filius, proficiſcitur Romam 45, 13 ejus in Senatu oratio *ibid* ei dantur munera 14
Maſiniſſa filius Gelæ, vincit Syphacem 24, 49
Socius Carthaginienſium, ingenti tumultu turbat caſtra P. Scipionis 25, 34 conciliatur Romanis 28, 16 Maſiniſſæ & Scipionis colloquium 35 fide data acceptaque diſcedunt *ibid.*
ejus ad Lælium ſermo 29, 4 accedit ad Scipionem 29 capit Thapſum urbem 30 in eum incenditur Syphax 31 vincitur Maſiniſſa a Syphace *ibid.* profugit in montem Balbum *ibid.* Bocchar mittitur in Maſiniſſam 32 qui victus fugit, ſed circumventus cum ſolis quatuor equitibus aufugit *ibid.* inſilit in fluvium, unde cum duobus emergit *ibid* in occulta ſpelunca vulnus curat *ibid.* repetit regnum *ibid.* collecto exercitu Syphacis & Carthaginienſium ſociorum agros vaſtat *ibid.* Syphax in eum contendit eumque vincit 33 Hannonem ad pugnam elicit 34 vincit Hannonem *ib.*
Syphacis caſtra incendit 30, 5 Maſiniſſa regnum recuperat 11 Sophoniſbam Syphacis uxorem ducit 12 ob Sophoniſbæ nuptias a Scipione reprehenditur 14 ejus anxietas 15 venenum in poculo ad Sophonisbam mittit *ibid.* ejus Legati in Senatum Romanum introducti 17 Maſiniſſam Cirtha oppido, cæteriſque oppidis agriſque ad regnum paternum adjectis donat Scipio 44
ei gratulantur Romani, eique dona mittunt 31, 11 mittit Romanis auxilia 19 & 32, 27
populatur agrum Carthaginienſium 34, 62
Legatos Romam mittit 36, 4
ejus cum Carthaginienſibus de agro contentiones 40. 17 Maſiniſſa obtinet agrum 34
de eo Legati Carthaginienſium queruntur in Senatu 42, 23 mittit filium ſuum Romam, qui Legatis reſpondet *ibid.* *vid.* & 45, 13
ejus mors 50, 15 elogium 16
Maſſicus mons 22, 14
Maſſilia 21, 26. 40, 18 Maſſiliæ in honorem parcitur Phocæenſibus 60, 2 recipitur a Cæſare 110, 39
Maſſilienſes 5, 34. 21, 26 mittunt Romam Legatos 21, 20 Maſſilienſes a Romanis contra Ligures adjuti 47, 30 Maſſilienſium commoda ex morte hoſtium 68, 31 portas claudunt Cæſari 110, 8 obſidentur 9 vincuntur a Bruto 19. 38
Maſſiva Numida, puer forma inſigni & regii generis, capitur in prælio 27, 19 dimittitur a Scipione ad Maſiniſſam cum donis *ibid.*

Digitized by Google

Maſſiva filius Guluſſæ, occiditur Romæ a Jugurtha 64, 38
Maſſyli 24, 47
Maſſyllorum gens omnis in Mezetuli venit poteſtatem 29, 29 cæduntur a Syphace 31 iterum a Bocchare 32 & a Romanis 30, 11 regnum paternum concedunt Maſiniſſæ *ibid.*
Mataris teli genus 7, 24
Mater Deûm lapis quidam ſacer in Peſſinunte Phrygiæ 29, 11 quo honore a Romanis accepta 14
Matris Magnæ ædes in Palatio facienda locatur 29, 37
Martis Matutæ ædes 41, 33
Matris Matutæ ædes Satrici 28, 11
Matres duæ, receptis inſperato filiis, gaudio exanimantur 22, 7
Materina plaga 9, 41
Mathematici pelluntur urbe 131, 53
C. Matienus, creatur Duumvir navalis 40, 26
C. Matienus, quod exercitum deſeruiſſet, ſub furca virgis cæſus, ſeſtertio nummo venit 55, 8
M. Matienus, Prætor 41, 33 in exſilium abit Tibur 43, 2
P. Matienus, Tribunus militum 29, 6 cæditur virgis 9
Matrimi ad ſacrificium adhibiti 37, 3
Matrona nulla, niſi ſpectatæ pudicitiæ, & quæ uni viro nupta fuiſſet, jus ſacrificandi habet in ara Pudicitiæ plebeiæ 10, 23
Matronæ per annum lugent Brutum 2, 7 & Valerium Publicolam 16
—— dirimunt prælium 1, 13
—— Aurum & omnia ornamenta in ærarium conferunt 5, 25
—— Veneficæ ad centum ſeptuaginta damnatæ 8, 18 ſtupri damnatæ, pecunia mulctantur 10, 31
—— dedicant Junoni ſignum æneum in Aventino 21, 62
Matronæ procurant prodigium 27, 37 per omnia delubra vagæ ſuppliciis votiſque fatigant Deos 50
—— cum Scipione obviam eunt Deûm Matri 29, 14
—— habitu Baccharum crinibus paſſis cum ardentibus facibus decurrunt ad Tiberim, demiſſaſque faces in aquam integra flamma efferunt 39, 13.
Matronarum funebres laudationes unde manarint? 5, 50
—— cultus, & de eo lex Oppia 34, 1 contra earum luxum oratio Catonis Coſ. 34, 2 L. Valerius defendit luxum earum 5
Matronas patricias inter & plebeias certamen 10, 23
Matutæ Matris templum 5, 19 dedicatum a Dictatore Camillo 23 idem Satrici 6, 33. 7, 27 Matutæ Matris ædes intra portam Carmentalem refecta 25, 7
Mauri 21, 22. 28, 17 Maurorum & Getulorum clades 66, 25
Mauri & Numidæ ab Hamilcare pacantur 18, 42
Maurusii 23, 49
Q. Maximus, filius Q. Ælii Paulli, Coſ. ad Æginium & Agaſſas diripiendas mittitur 45, 27 & ad Illyrios depopulandos 33
Mazaca caput Ciliciæ, poſtea Cæſarea vocata 76, 25
L. Mecilius primus Trib. pl. comitiis tributis creatur 2, 58
Medeon, oppidum 44, 23. 32
Medi populi 35, 48. 37, 40
Medicæ artis initium Romæ 20, 64
Medicos civitate donat Cæſar 115, 28
Medicus vitæ Pyrrhi inſidians, a Romanis illi proditur 42, 47
Mediolanum a Gallis conditum 5, 34. *vid.* & 34, 46
Medion, oppidum 36, 11 Medione excipitur Antiochus 12
Meduacus amnis 10, 2
Medullia urbs oppugnatur a Romanis 1, 33 capitur a Tarquinio Priſco 38
Medullius mons Hiſpaniæ obſeſſus 135, 18
Medixtuticus ſummus Campanorum magiſtratus 24, 19. 26, 6
Megacles 13, 5 cur cum eo paludamentum & arma commutarit Pyrrhus? *ibid.*
Megaleſia primi ludi ſcenici 29, 14. 34, 54. 36, 36
Megallis, uxor Damophili, ſævit in ancillas 56, 33 ex præcipiti ſaxo dejicitur 38
Megalopolis 28, 8. 35, 5. 27. 38, 34 Porticus, quam Megalopoli diruerant Lacedæmonii, refecta 38, 34
Megalopolitani quare e concilio Achæorum abierint? 32, 22 reſtituuntur in patriam ab Antigono *ibid.*
Megalopolitanis in Arcadia murum ſe circum-

tumdaturum urbi pollicetur Antiochus Epiphanes 41, 25
Megara 24, 30. 28, 7. 31, 22 capta a M. Marcello Coſ. diruitur & diripitur 24, 35 capitur a Scipione 51, 8
Megarenſes urbem ſuam dedunt Romanis 52, 7 a Fuſio expugnati diſcerpuntur a leonibus 112, 57
Megiſte, portus 37, 22
Melæ urbs in Samnio 24, 20
Melambium, Scotuſſæi agri 33, 6
Melas, amniculus 36, 22. 38, 40
Meles urbs in Samnio 27, 1 eam vi capit Marcellus *ibid.*
Meleſſum Hiſpaniæ gentis fines 28, 3 in Meleſſum agro Hiſpani argentum fodiunt 28, 3
Meliboea, oppidum 36, 13. 44, 13 ejus ſitus 44, 13 tentatur a Romanis, fruſtra *ibid.* capitur a Cn. Octavio, & diripitur 44, 46
Melita inſula, capta a Ti. Sempronio Coſ. 21, 51
Melius vicus 33, 26
Melotidis terra 32, 45
C. Memmius Gallus, creatur Prætor 41, 22 Prætor iterum 42, 9 reficit claſſem 27
C. Memmius, Tribunus plebis, Jugurthinam pacem refutat 64, 25 candidatus Conſulatus occiditur 69, 24
C. Memmii Prætoris inimicitiæ cum Cæſare 104, 39 Tribunus pl. accuſat Gabinium 106, 3
C. Memmius Coſ. ſuffectus, Veneri Genitrici ludos facit 131, 49
C. Memmius Gemellus, Tribunus pl. accuſat Marcum Quæſtorem 100, 27
T. Memmius, Legatus 43, 7
Memnon, Demiurgus 32, 22 ejus cum patre Rhiſiaſo Pellenenſi certamen *ibid.*
Memnonis error Geographicus 72, 28
Memphis, urbs Ægypti 45, 11 a Ptolemæo Pergameno occupatur 112, 79
Memphites, Ptolemæi & Cleopatræ filius, crudeliter interficitur a patre 59, 67 membra occiſi filii mittuntur ad matrem 68
Menaclidas Lacedæmonius, Prætor Achæorum 51, 28 decipit Spartanos 30 ejus fatum 31
Menapii vaſtantur ab L. Cotta 105, 60 eos ad pacem petendam cogit Cæſar 107, 6
Menas Pruſia Romam mittitur inſidiatum filio Nicomedi ſtruendarum cauſa 50. 5. 6 adloquitur milites 50, 7
Menas, Archipirata, Pompeii claſſem ducens, capit Titium, eumque ſervat 127, 26 præſtruit ſibi gratiam apud C. Octavium *ibid.* ejus prudentia in tempeſtate 128, 18 ab Octavio ad Pompejum transfugit 45 iterumque ad Octavium 129, 3. 4
Mendacii uſus in bello 10, 41
Mendis, maritimus vicus 31, 45
Menecrates, dux Antiochi 44, 24
Menecrates, libertus Pompeii, Vulturnum, aliaque Campaniæ loca vaſtat 128, 8 in pugna navali cum Menodoro vulneratur 13
Menedemus, Luculli cubicularius, ſervat Lucullum inſidiis petitum 97, 23
Menelais, oppidum in Dolopia 39, 26
Menelajus, mons 34, 28
Agr. Menenius Coſ. 2, 16 ad plebem, quæ in ſacrum montem ſeceſſit, mittitur, eamque reducit 32 moritur 33
Agr. Menenius, Triumvir ad coloniam Ardeam deducendam 4, 11
Agr. Menenius Lanatus, Coſ. 4, 13 Tribunus mil. conſulari poteſtate 44 iterum 47
C. Menenius Coſ. 3, 32
L. Menenius Lanatus, Coſ. 4, 12
L. Menenius, Tribunus mil. conſulari poteſtate 6, 5 ſecundum 27
T. Menenius Coſ. male rem gerit adverſus Tuſcos 2, 51 ei diem dicunt Tribuni pl. 52
Menetas Epirota 36, 28
Menippus, Dux Philippi 27, 32 cum mille peltaſtis Chalcidem mittitur 28, 5
Menippus, Legatus Antiochi 34, 57
Meninx Inſula vaſtata 22, 31
Menithyllus, Philometoris Legatus, conciliatur Demetrio 46, 35 jubetur excedere Italia 47, 12
Meno Antigonenſis, præfectus Perſei 42, 58
Menodorus nefarie interficit Statium Murcum 127, 36 gratia Pompeii amiſſa claſſem & exercitum C. Octavio tradit 128, 7. 8 in pugna navali cum Menecrate vulneratur 13
Menophilus, mercator Perræbus, tranſitus ad Perræbiam monſtrat L. Æmilio Coſ. 44, 35
Mens, Dea 22, 10 ei ædes vota a T. Otacilio, Prætore *ibid.* & 23, 31

Menſarii æris alieni cauſſa creati 7, 21
Menſarii Triumviri 23, 21
Menſis intercalaris 37, 59
Mentiſſa 26, 17
Mercatorum collegium 2, 27
Mercedonius menſis 115, 31
Mercenarii a Pœnis alienati 18, 60
Mercenariorum motus Lilybæi 19, 5
Mercenariorum tumultus Syracuſis 25, 29
Mercurius per dies octo ſtratis lectis placatus 5, 13
Mercurii ædes Idibus Majis dedicata 2, 21 de æde Mercurii dedicanda certamen inter Conſules 2, 27
Mercurii promontorium 29, 27
Mercurii tumulus 26, 44
Merdi populi domantur a Licinio Craſſo 135, 1
Mericus Hiſpanus prodit Achradinam & Syracuſarum præſidium 25, 30 cum corona aurea præcedit in triumpho Marcelli, & civitate Rom. donatur 26, 21
Cn. Merula, Legatus 46, 33. 47, 32
L. Merula abdicat Conſulatum 80, 23 ejus cædes 44
Meſopotamia vaſtatur a Parthis 70, 66 diripitur a Craſſo 106, 18
Meſſalla nomen cur Valerio inditum 16, 48
M. Meſſalæ cenſura notabilis 47, 35
M. Meſſala triumphat ex Gallia 135, 4
Meſſana urbe 12, 28. 16, 10. 21, 49. 24, 1. 29, 7. 9 occupatur ſcelere a Mamertinis 12, 28 Meſſanæ diſcordia 16, 24 obſidetur 29
Meſſapii 8, 14 fœdus & arma jungunt Tarentinis 12, 17
Meſſene, urbs Peloponneſi, obſidetur ab Achæis 36, 31 Meſſenii Legatos ad Quinctium mittunt, nunciantes ſe Romanis, non Achæis aperturos urbis portas *ibid.* deſciſcit a concilio Achæorum 39, 48 capitur ab Achæis 50
Meſſenii 12, 28. 29, 12. 31, 31. 39, 48 dolentur 16, 31
Meſſeniorum flebilis conditio 52, 6
Meſſis ante Calend. Junias 23, 32
C. Meſſius, Ædilicius, introducit præſidium Cæſaris in Acillanorum urbem 114, 17
V. Meſſius ex Volſcis vir nobilis 4, 28 eius adhortatio ad milites *ibid.*
Metalla nova inſtituta a rege Philippo 39, 24
Metalli Macedonici ingens vectigal ſublatum 45, 18, 29.
Metapontus 1, 18. 25, 11. 27, 2
Metapontini deficiunt ad Pœnos poſt cladem ad Cannas 22, 61 eorum præſidium animum Romanis facit 25, 11 deficiunt ad Annibalem 15 eorum dolus 27, 16
Metapontinus ager 24, 20
Metaurus, fluvius 27, 47
Metella, Sullæ uxor, effugit Marii crudeles manus 80, 43 moritur 89, 41
Metellæ Cæciliæ ſomnium 72, 6
C. Metelli, Trib. mil. ignaviam exprobrat Scipio 57, 7
C Metelli adoleſcentis vox libera ad Sullam 88, 19
L. Metello, Tribuno plebis dies dicta 24, 43
L. Metellus 18, 52 ejus magna victoria 55 triumphus 19, 2
L. Metellus bellum infert Cretenſibus 98, 80
L. Metellus Calvus, Coſ. 53, 24
L Metellus, Siciliæ Prætor, adverſus Piratas rem proſpere gerit 98, 29
Q. Metellus, Ædilis curulis inſtaurat ludos 27, 36
Q. Metellus Conſul 35, 8 Dictator *ibid.*
Q. Metellus, nuncius victoriæ de Perſeo mittitur Romam 44, 45
Q. Metellus, Proconſul, capit Contrebiam 53, 33 ejus clementia, & ab ea fructus 34 objurgat Gracchum 58, 34 opprimit motum ſervilem per Italiam 62 Cenſor ad ſaxum Tarpejum obtorto collo rapitur præcipitandus 59, 53. 54 ejus bona conſecrata in Roſtris 54
Q. Metelli Celeris factum animoſum 102 43 ei adverſus Catilinam committitur Gallia 87 multos conjuratos in vincula conjicit 89 Catilinam fugam molientem ſiſtere cogit 103, 4 creatur Coſ. 42 ejus auctoritas 53 eſt moleſtus Pompeio 55 lapidibus petitus in carcerem ducitur 59 reſiſtit Clodio Tribunatum petenti 62
Q. Metellus Macedonicus, Cenſoris pater legitur Princeps Senatus 61, 49 ejus felicitas 52, 28
Q. Metellus Nepos, Tribunus pl. reſcindit acta Ciceronis 101, 106 vexat Ciceronem 103, 1 pravæ ejus actiones 12 ei reſiſtit Cato 13 Metello Senatus adverſatur 19 fugit in Aſiam *ibid.* redit 20 Prætor legem de abrogandis portoriis

fert 63 Coſ. ejuſque de reditu Ciceronis ſententia 104, 44. 45 res in Hiſpania geſtæ 105, 61
Q. Metellus Pius, expugnat Venuſiam 76, 6 ejus adverſus Cinnam oratio 82, 14 in Africam proficiſcitur 21 ibidemque exercitum cogit 84, 8 expellitur a C. Fabio 9 vincit Carbonem 87, 5. 6 Urianum agrum in poteſtatem redigit 17 magna ſtrage vincit Carbonem & Norbanum 88, 1. 2 cum Sulla Coſ. creatur 89, 25 contra Sertorium in Hiſpaniam proficiſcitur 90, 1 eum ad ſingulare certamen provocat Sertorius 2 Metellus Laccobrigas obſidens, cum damno repellitur 3, 4 vincit Hirtuleium Quæſtorem Sertorii 25, 26 pugnare non vult cum deſperatis 92, 5 ejus periculum 92, 11 fundit, fugatque Sertorium & Perpernam 13 Metelli gloriatio, faſtus & luxus 14 in caput Sertorii pecuniam pronunciat 15 in Hiſpaniam ulteriorem ire cogitur 93, 29 triumphat 97, 34
Q. Metellus Scipio exercitu ſuo forum obſidet 107, 17 ambitus accuſatus, abſolvitur 45 a Pompeio Conſule collega adſciſcitur 46. 47 ex Syria in Macedoniam venit 111, 40 fruſtra perſequitur Caſſium Longinum 41 caſtra opponit Domitii caſtris 42 victo Pompeio ad eum redit rerum ſumma 113, 6 proficiſcitur contra Cæſarem 114, 10 procedit ad caſtra Cæſaris 16 rejicit conſilium Catonis de non laceſſendo Cæſare 18 ſævit in captivos 21 ei ſe conjungit Juba 24 Scipio vincitur a Cæſare 36 ejus ad Catonem litteræ 46 gladio ſe transverberat 65
Methymna 45, 31
M. Metilius, Tribunus pl. accuſat duos Tribunos mil. 5, 18
M. Metilius, Tribunus plebis 22, 25 Legatus 25, 22
Sp. Metilius abſens tertium Tribunus plebis creatur 4, 48
T. Metilius Croto, Legatus 23, 31
Meto Tarentinus diſſuadet civibus ſuis bellum 12, 16
Metrodorus interficitur a Mithridate 98, 16
Metrophanes, præfectus Mithridatis, diripit Delum 78, 38 fugatur a Bruttio Sura 52 vincitur a Mamerco 94, 20
Metropolis urbs, capitur ab Antiocho 36, 10 ſe dedit Romanis 14
Metropolitæ deficiunt a Mithridate 82, 47
Metropolitanus campus 38, 15
Mettius Fuffetius, Dictator Albanorum creatur 1, 23 ejus perfidia 27 & ſupplicium 28
M. Mettius, Legatus Cæſaris, vincitur ab Arioviſto 104, 33
P. Mettius occidit C. Memmium 69, 24
Mettus Curtius, princeps Sabinorum 1, 12 a Romulo repulſus in paludem ſe conjicit, unde lacus Curtius vocatus 13
Metulum obſidet Octavius 131, 24 deſperatio Metulinorum 26
Mevania, opp. 9, 41
Mezentius Etruſcorum rex ſocia arma Rutulis jungit 1, 2
Mezetulus quidam Numida contendit cum Capuſa de regno 29, 29 adverſus Maſiniſſam contendit, a quo victus fuit in agro Carthaginienſium 30
Micipſa filius Maſiniſſæ natu maximus 50, 18 a patre moriente annulum, Circum cum Regia, & vectigalium tractationem accipit *ibid.* auxilium mittit Scipioni 57, 16 moribundus liberos hortatur ad concordiam 61, 2
Miction, Chalcidenſis princeps 35, 38 favet Romanis 46 pedibus captus lectica in Senatum introfertur 43, 9 donatur a Senatu 10
Midas, Orphei diſcipulus 84, 23 de Mida & Sileno fabula 19
Miletus, civitas 37, 16. 38, 13
Mileſiis immunitas vectigalis conceſſa 38, 39 iiſdem ager ſacer reſtituitur *ibid.*
Milionia, urbs Samnitium 10, 3 capta a Romanis *ibid.* & 34
Miles Rom. quando primum de publico ſtipendium acceperit? 4, 59
—— delectu rite acto, qui miles factus non eſſet, in ſervitutem venditur 14, 17
—— cibum potumque capere juſſus ſtans ignominiæ cauſſa 24, 16
Militem mercenarium quando primum Romani habuerint? 24, 49
—— veterem invitum ducere, vetitum 31, 8
Milite ſuo, non mercenario, uſ ſolitus Romanus 22, 37. 18, 44
Milites Accenſi 8, 8
—— Antepilani 8, 9
—— Cauſarii 6, 6
—— Haſtati 7, 23. 8, 8
—— Leves *ibid.*

—— Loricati 40, 26
—— Manipulares 7, 34. 8, 8
Milites principes 7, 23. 8, 8
—— Rorarii *ibid.*
—— Statarii 9, 19
—— Subitarii qui? 3, 4. 40, 26
—— Triarii 7, 23. 8, 8
—— Tumultuarii 35, 2
—— Veterani 8, 8
Milites Antiates mille dimiſſi cum ignominia 3, 5
—— Romani ſe vinci patiuntur odio Decemvirorum 3, 42
—— trecenti ſeptem capti a Tarquinienſibus immolantur 7, 15
—— duplici frumento in perpetuum, in præſentia ſingulis bobus, binisque privis tunicis donati 7, 37
—— corrumpuntur Capuanis deliciis 38
—— coguntur vendere prædam 10, 27. 20
—— ſacramento adiguntur ſingulari ritu 38
—— laureati ſupplicatum eunt Marti 12, 6
—— a Tribunis mil. adiguntur jurejurando 22, 38
—— jurant in verba Imperatoris 28, 29
—— ex Cannenſi clade ſuperſtites relegantur in Siciliam 25, 5 notantur a Senatu 7
—— donantur agris 31, 49
—— ex Aſia reducentes invehunt luxum Romam 39, 6
—— in triumphis laureati Imperatoris canunt laudes 39, 7. 45, 38
Militum fuga impedita, dum dux eos a ſuis haberi jubet pro hoſtibus 2, 10. 37, 43
—— decimatio 59
—— ſeditio 7, 39. 32, 2
—— Rom. laudes, & cum Alexandri M. militibus collatio 9, 19.
—— ſcelus in opprimendis Rheginis 12, 27. & *ſeqq.*
Militum exercitatio 23, 35
—— dona 10, 44. 33, 23. 34, 51. 40, 43. 41, 11. 17. 58
—— Carmina 28, 9
—— munera 44, 34
—— exercitia 26, 50
Militibus præmia data, ſaga & tunicæ 10, 30
—— in Apulia fugitis, Senatus eundem quem Cannenſibus, finem ſtatuit militiæ, ne in oppidis hibernarent &c. 26, 1
—— pecuniam dividunt Imperatores 28, 9
Militares artes diverſæ ab Imperatoriis 25, 19
Militaria comitia 25, 37
Militaris diſciplinæ exemplum 62, 53
Militaris ſponſionis ritus. *vid.* Agnus.
Militia. In militiam adlecti adoleſcentes anno ſeptimo & decimo 22, 57
Militiæ magiſter Legatus 24, 48
Militiæ gradus 42, 34
Millionius, Prætor Lavinii 8, 11
Milo miſſus a Pyrrho, Tarentinam arcem firmat præſidio 12, 19 ejus conſilium 13, 16 prodit Tarentum Romanis 14, 44
Milo Berœæus, præfectus Perſei 42, 58
Milo, princeps amicorum Perſei 44, 32 ſeſe dedit Romanis 45
C. Milonius, Senator, Cinnæ factiones ſequitur 79, 4
M. Milvius, Tres-vir, quod ad extinguendum incendium tardius venerat, damnatus 45, 14
Milvius pons 27, 51
Minatius Magius, fidus Rom. amicus juſtam conſcribit legionem 72, 26 præclara ejus in bello ſociali opera 27 donatur civitate, ejusque duo filii creantur Prætores *ibid.*
Mincius amnis 24, 10. 32, 30
Mindii 33, 20
Minerva Alcis 42, 51
—— Athenienſium præſes 31, 30 & arcis Athenarum 42, 51
—— Itonia 36, 20 in ejus templo ſtatua Regis Antiochi *ibid.*
Minerva Piræei templum 31, 30
Minervæ Cella 6, 29
—— Lectiſternium 22, 10
—— Templum 7, 3 templum æreum 35, 36
—— Promontorium 40, 18.
—— inventum, Numerus 7, 3
Minervæ ſacrificatum 37, 9
—— ſpolia hoſtium dicata 45, 33
Minervium oppidum 45, 16
Minii Celeres hoſpites Annib. Capuæ 23, 8
Minio, princeps Amicorum Antiochi 35, 15 ejus cum Legatis Romanis colloquium 35, 16 præeſt mediæ aciei 37, 41
Minio Smyrnæus conjurat adverſus Mithridatem 82, 48
Minius Cerrinius Campanus, Bacchanalium auctor 39, 13. 17 in vincula con-

Digitized by Google

ſicitur 18 mittitur Ardeam in cuſtodiam 19
Minius, Luſitaniæ fluminum maximus 55, 32
Minoa Heraclea 24, 35
Minturnæ colonia 8, 11 Minturnæ Auſonum Urbs, venit in poteſtatem Romanorum 9, 25. 10, 21. 27, 37. 36, 3
Minturnenſis populus recitat vacationem ſuam 27, 38 iis negatur vacatio rei navalis 36, 3
Minucia Veſtalis, ſuſpecta propter mundiorem juſto cultum 8, 15 facto judicio, viva ſub terram defoditur *ibid.*
Minucii Baſilii mors 120, 16
L. Minutius Coſ. male rem gerit 3, 25. 26 abdicat ſe Conſulatu 29 Decemvir creatur 35 præfectus annonæ 4, 12 Conſul in incertum creatur 13 bove aurato extra portam trigeminam donatur, & quare 16 Mælianum frumentum in modios æſtimatum dividit plebi *ibid.*
L. Minucius Myrtilus, quod Legatos Carthaginienſes pulſaſſet, per feciales traditur Legatis & Carthaginem avehitur 38, 42
L. Minucius, Legatus 40, 35
L. Minucius Thermus, Legatus Manlii Coſ. in Iſtria 41, 12
M. Minucius, Coſ. 2, 21
M. Minucius, Tribunus pl. accuſat duos Tribunos mil. 5, 11
M. Minucius, magiſter Equitum, occiditur in prælio ad Cannas 22, 49
M. Minucius, Tribunus plebis 23, 21
M. Minucius Rufus magiſter equitum, Fabii cunctationem incuſat 22, 12 Dictatore Fabio abſente, rem male gerit 24. 28 agnoſcit errorem ſuum 29 redit ad Fabium, ut ei pareat 30 coloniæ deducendæ Triumvir, cui in triennium imperium eſſet, creatur 34, 53 Legatus in Africam mittitur 62 Triumvir iterum 35, 40
M. Minucius Rufus, Coſ. 64, 36 fundit Scordiſcos 65, 18 de iis triumphat 66, 17
M. Minucius Feſſus Augur de plebe creatur 10, 9
P. Minucius, Tribunus militum 35, 5 ejus res geſtæ *ibid.*
Q. Minucius, Coſ. 3, 30
Q. Minucius, Tribunus militum 35, 5 ejus res geſtæ *ibid.* Proconſul 36, 38 fundit Ligures *ibid.* ei negatur triumphus 37, 46 Legatus in Galliam Tranſalpinam mittitur 39, 54
Q. Minucius Rufus, Prætor factus 31, 4 Ædilis pleb. *ibid.* Scribit Senatui pecuniam e fano Proſerpinæ ſublatam 12 pervestigat ſacrilegium pecuniamque reddit Proſerpinæ 13 ei prorogatum imperium 32, 1 creatur Conſul 27 proficiſcitur in Galliam 29 vaſtat agros Boiorum 31 ei negatur in urbe triũphus 33, 22 triumphat in monte Albano 32
Q. Minucius Thermus, Tribunus plebis, proſpere in Hiſpania pugnat 30, 40 Ædilis curulis 32, 27 Triumvir 29 Prætor 33, 24 ſortitur Hiſpaniam citeriorem 26 cædit Hiſpanos 44 triumphat 34, 10 coloniæ deducendæ creatur Triumvir 45 Conſul 54 ejus in Liguria res geſtæ 35, 3 ei cum exercitu in Liguribus prorogatum imperium 35, 20 cum Liguribus pugnat 21 ei negatur triumphus 37, 46 Legatus 55
Q. Minucius Thermus, vir fortis ac ſtrenuus, interficitur a Thracibus 38, 41
Q. Minucius Thermus, diffiſus voluntati Iguvinorum, profugit 109, 54
Ti. Minucius, Coſ. vincit Samnites 9, 44 triumphat *ibid.*
Ti. Minucius Molliculus, creatur Prætor 40, 35 moritur 36
T. Minucius Rufus 42, 54
Minurus, proditor Viriathi 54, 22
Miracula fere adficta locis inſignibus 24, 3
Miraculum 2, 36
Miraculum Thaumacis nomen dedit 32, 4
Miſagenes, Maſiniſſæ filius, auxilio venit Romanis 42, 29. 62 ejus claſſis diſpergitur in Hadriatico mari, ipſeque æger Brundiſium defertur 45, 14 ei a Romanis munera data *ibid.*
Miſdes, Legatus Carthaginienſis, pacem petit a Romanis 49, 7
Miſeni promontorium 24, 13
Miſſilia armorum genus 9, 35
Miſſilium proviſio adverſus obſidentes montana, cur fere nulla 38, 20
Mithraus, dux Tigranis, contra Ariobarzanem miſſus, a Sylla Cappadocia expellitur 70, 49. 50
Mithridates, filius Antiochi 33, 19
Mithridatis Magni pueritia 62, 37 petitur inſidiis tutorum 38 ejus corporis animique robur 39 & peritia linguarum *ibid.* ejus ſævitia & induſtria 47 cur Bacchus cognominatus? 48 domat Scythas & Sarmatas 49 ejus de orbis im-

perio conſilia 50

ejus Legati Romæ violantur ab Apuleio 69, 2

adfectat Cappadociæ regnum 70, 43 Legatis Rom. molliter reſpondet 44 a Nicomede laceſſitus quieſcit *ibid.* concitat Tigranem in Cappadociæ regem 49

Socratem ducit in regnum Bithyniæ 74, 10 cum Legatis Rom. altercatur 22 interficit regno expulſum Socratem 23 ad Tigranem Legatos mittit, & cum eo fœdus facit 141, 15 ad ſuas partes allicit Scythas 16

a Sociis Italicis ſollicitatur 76, 7. & *ſeqq.* Mithridates rem differt 19 Legati Rom. cum minacibus mandatis ad Mithridatem 32 ejus fines depopulatur Nicomedes 33 occupat Cappadociam 45 exercitus Romanus adverſus eum, & utriuſque partis vires 47. 48 ejus duces primo a Nicomede victi, dein ſuperatum fugant 49- 53 eius in captivos clementia 53

ejus potentia 77, 51 occupat Paphlagoniam 52 fugat Nicomedem 53 vincit M' Aquilium 54 naves Nicomedis traduntur Mithridati 56 Bithyniam recipit *ibid.*

Lyciam & Pamphyliam occupat 78, 1 Legatum Aquillium a Lesbiis captum ſibique traditum in vincula conjicit, & in os ejus aurum liquefactum infundit 3 ducit Monimam 5 maximus ejus apparatus 7 per Aſiam omnes Romani generis homines occidi jubet 8 in Coum navigat 17 Rhodum obſidet 18 a Rhodiis vincitur prælio navali 19, 21 in Chios effundit iram 22 Urbem noctu conatur occupare 78, 24 caſu occaſionem amittit 25 & a Rhodiis repellitur 26 recedit ab obſidione 27 Lucum Furiarum ſuccidens, terretur 28

Gallogræcorum inſidiis petitus, eorum regulos cum uxoribus & liberis interficit 82, 37. 38 Chios duobus talentorum millibus mulctat 43 plures ab eo deficiunt populi 47 ejus artes ad retinendos in fide populos *ibid.* contra eum conjurationes, & de iis quæſtiones 48. 49 Archelaum jubet tractare de pace 50 conditiones pacis 56

a Fimbria Pergami fere capitur 83, 4 fugit Mitylenen 6 ejus Legatis aſpere reſpondet Sulla 18 Mithridates pergit ad colloquium cum Sulla 20 eorum occurſus 21 Mithridates Romanos accuſat, ſe purgat 22 accipit pacem 28

interficit filium ſuum 86, 7 legatorum ejus perfidia 12 ejus fines populatur Murena 15 eum vincit Mithridates & Perſico more ſacrificat 16. 18 Mithridati genus Perſicum 19

Mithridates incitat Tigranem adverſus Romanos 91, 28

bellum ſumit 93, 5 Legatos ad Sertorium mittit 6 fœduſque cum eo icit 13 ejus apparatus, & auxilia 14, 15 vincit pedeſtri & maritimo prælio Cottam 26. 27

ad Cyzicum caſtra ponit 94, 2 prodente Mithridatem Mario, ejus res fiunt perquam impeditæ 7. 8 ejus clades 19. 20

de expugnatione Cyzici deſperans, noctu abnavigat 95, 11. 12 ejus peditatum cædit Lucullus 13 Mithridatis clades 95, 14 ejus navibus ancipiti pugna deprehenſis, duces claſſis cæduntur aut capiuntur 22. 23 Mithridates obſeſſus, mari fugiens claſſem amittit 25 Heracleam properat 26 eamque occupat 30

equeſtri prælio ſuperior Lucullum cedere cogit 97, 19. 25 eumque inopia premere nititur 26 ſed cæſis quibuſdam Mithridaticis, totus exercitus fugit 27-31 Mithridates avaritia militum Rom. elabitur 32 uxores ſororeſque interfici jubet 39

a Tigrane arceſſitur 98, 25 Tigranes victus ſummam rerum permittit Mithridati 52 Mithridatis ad Phraatem litteræ 54 novum cogit exercitum 68 pulſo Fannia multa recuperat 84 vincit Fabium Adrianum 86 Mithridates vulneratur 87 acie vincitur a Triario 88, 89 vincit fugatque Triarium 91, 92 per inſidias vulneratus, alios inſidiatores deprehendit 93. 94. 95

contra eum proficiſcitur Pompeius 100, 17 Mithridates jurat inexpiabile bellum cum Romanis 18 ejus res arctæ 22 caſtra ejus circumvallare inſtituit Pompeius 23 Mithridates meditatur fugam 24

eum ſequitur Pompeius 101, 1 clades Mithridatis & fuga 4. 5 Tigranem inimicum experitur 6 in Boſporum tendit 40

filium necat 102, 20 ejus novi appa-

Digitized by Google

ratus 21 ab eo deficiunt Phanagorenſes aliique populi 22. 23 Mithridati inſidias ſtruit filius Pharnaces 48 Mithridatis periculum 51 ad filium preces 52 venenum dat ſuis, & ipſe ſumit 102, 53 etiam gladium admovet, utrumvis fruſtra 54 a Bituito Gallo occiditur 55 eum tumulo majorum inferri jubet Pompeius 70

Mithridates Magni F. cum ingenti exercitu Bithyniam tuetur 83, 1 victus a Fimbria, Pergamum ad patrem fugit 2

Mithridatis Criſtæ hiſtoria 86, 20

Mithridates Medus in fugam vertitur a Lucullo 98, 73 ab Orode expulſus Media, ad Gabinium proficiſcitur 105, 37

Mithridates, Parthorum Rex, eripit Syris Babyloniam 53, 13

Mithridates Evergetes, Ponti Rex, ad ſuas partes trahit M' Aquillium Proconſulem 60, 1 ei Phrygia major conceditur *ibid.* tuetur domum Ariarathis adverſus Nicomedem 55 inſidiis amicorum interficitur 63

Mithridates Pergamenus auxilium fert Cæſari adverſus Alexandrinos 112, 76 capit Peluſium 77 occupat regionem Oniæ 78 & Memphim 79 profligat Ægyptios 80 ei Tetrarchiam Gallogræcorum adjudicat Cæſar 113, 26

Mithrobarzanes a Tigrane adverſus Romanos mittitur cum ſtolidis mandatis 98, 35 cæditur 36

Mitylene 37, 21 ab M. Thermo expugnatæ diruuntur 89, 36

Mitylenæi cæduntur a Lucullo 83, 47

Mitys, amnis 44, 7

Mnaſeas, Rhodiæ claſſis præfectus 122, 9 vincitur a Statio Murco 17, 18

Mnaſimachus Acarnan 37, 45

Mneſilochus, princeps Acarnanum, averſus a Romanis Antiocho favet 36, 11

Moagetes, Tyrannus Cibyræ, male habetur a Romanis 38, 14

Mœnicaptus, Gallorum regulus, cadit in prælio 24, 42

Mœnium pinnæ 44, 8

Mœno quidam Siciliæ Regi Agathocli venenum dat 13, 49 affectat tyrannidem *ibid.* pulſus a Syracuſanis fugit ad Carthaginienſes *ibid.*

Mœſia duplex 62, 60 adverſus Mœſios & Celtiberos bene pugnatur 70, 17

Mœſi ſubacti 95, 1 iterum victi a Licinio Craſſo 134, 2

Moles ad Tarracinam 40, 51

Moloſſis, fluvius 8, 24

Monæſes Parthus ad Antonium confugit 128, 36

Monetæ ædes 4, 7. 20. 6, 20. 42, 7

Monetæ nomen unde 15, 6

Monetæ fraudes 82, 23

Monime, Philopœmenis Mileſii filia, ducitur a Mithridate 78, 5 Monimes fatum 97, 40

Monomachiæ 7, 10. 26. 8, 7. 8. 23, 47. 24. 8. 25, 18

Monopodia quando primum, & a quibus Romam advecta 39, 6

Mons ſacer 2, 32 ſeceſſio plebis in ſacrum M. *ibid.* duo Tribuni pl. in ſacro Monte creati 33 ibi ſacrata lex lata *ibid.*

Mopſiani 23, 1

Mopſiorum factio 23, 1

Mopſius tumulus 42, 61

Morcus, Legatus 44, 23

Morgantina urbs defenditur a ſervis 67, 39

Morini ſe dedunt Cæſari 105, 58

Mortis crudele exemplum 24, 26

Mortuorum laudationes vitiant rerum hiſtorias 8, 40

Mortuorum cremandorum mos Romæ 34, 7

Mortuos in patriam non reportandos, decretum 73, 33

Motyenſes 14, 13

Mucia prata; ſic deinde dictus ager Mucio virtutis cauſa trans Tiberim datus 2, 13

C. Mucius adoleſcens nobilis, penetrat in caſtra hoſtium 2, 12 Scribam pro rege obtruncat *ibid.* incenſo foco dextram injicit *ibid.* jure belli liber dimittitur *ibid.* ei ager a Patribus Rom. datur 13 cur Scævola dictus *ibid.*

P. Mucius Scævola, Coſ. 57, 19 juris publici privatique peritiſſimus 58, 12 ejus in Senatu oratio 53

Q. Mucius Scævola Prætor creatur 23, 24 Sardiniam ſortitur 30

Q. Mucius Scævola, Decemvir Sacrorum moritur 27, 8

Q. Mucius Scævola, Conſul 41, 22. 26 Tribunus militum 42, 49 Legatus 67

Q. Mucius Scævola, Coſ. 62, 10 an in Albucium dixerit? 67, 51 odiorum inter eos cauſſa 52 Scævolæ integritas 70, 10 & in provincia adminiſtranda juſtitia 11 coercet injurias publicanorũ

12 Coſ. iterum 21 deponit provinciam 23 Augur, ejuſque conſtantia 77, 29. 30 Pontifex Max. juſſu Marii occiditur a Bruto 85, 5
Q. Mucius Scævola, Quæſtor, prohibere conatur triumphum Pontinii 106, 11
Q. Mucius Q. F. Scævola, Prætor 40, 44
Mularum jugis Æſculapius ab Epidauro forma ſerpentis Sicyonem deportatus 11, 13
Muli clitellarii inſtructi ad hoſtem fallendum 10, 40
Muli, tabernacula, & omnia alia inſtrumenta militaria magiſtratibus in provincias ituris ſubminiſtrata de publico 41, 1
Mulorum centunculi 7, 14
Muliebris fraus inficit Romam peſtilentia 8, 18
Muliebris veſtis majoris ſumptus, quam quindecim millium æris, in cenſum relata 39, 44
Muliebre certamen de pudicitia 10, 23
Mulieres urbem, quam armis viri defendere non poſſent, precibus lacrymiſque defendunt 1, 40
—— Argivæ ſpoliantur auro, veſte, & mundo ab uxore Nabidis 32, 40
—— puniuntur privatim a cognatis 39, 18
Mulierum turba in foro & Capitolio nec ſacrificantium, nec precantium Deos patrio more 25, 1
—— terror audito Annibalis ad Urbem adventu 26, 9
—— cura habita poſt captam Carthaginem Novam 26, 49
—— audacia 68, 19
—— Luſitanarum fortitudo 55, 7
Mulieribus purpuræ uſus interdictus 34, 7
Mulſum datum proſecutis funus mortui 38, 55
Mulſi pocillum Jovi Victori votum 10, 42
Mummius, Legatus Craſſi, vincitur a Spartaco 96, 40
C. Mummius, creatur Prætor 41, 12
L. Mummius, Prætor, in ulteriore Hiſpania male pugnat 47, 40 deinde egregie *ibid.* decedit ad triumphum 48, 6 ei Achaia provincia decernitur 51, 39 ejus adventus in Achaiam & copiæ 52, 13 ejus aſtutia in deprehendendis Corinthiis 17 Macedoniam & Græciam ordinat 56 ejuſdem triumphus magnorum Artificum tabulis elaboratus 57 ab equitibus deceptus in exſilium mittitur 71, 41
L. Mummius Quadratus, Tribunus pl. reſiſtit actionibus Clodii 103, 110 de Ciceronis reditu refert 126
Q. Mummius rogationi contra Scipionem Africanum intercedit 38, 54
C. Munatius, Decemvir 42, 4
L. Munacii Flacci ſtratagema 115, 45 ejus crudelitas in Ateguenſes 46 dedit ſe Cæſari 48
L. Munatius Plancus, magnus Orator, Coſ. deſignatus, accedit ſententiæ Antonii 116, 83 a Senatu ex Gallia vocatur ad auxilium Conſulibus & Bruto ferendum 118, 13 eum participem conſiliorum facit Antonius 119, 45 colonias deducit 46. 47 devictis Rhætis, triumphat 120, 100 cædit legionem Octavii 125, 34 ex Italia fugit 126, 32 ab Antonio ad C. Octavium tranſit, eique teſtamentum Antonii prodit 132, 6. 7 Cenſor 136, 8
T. Munatius Plancus intercedit ne Interrex creetur 107, 19 hortatur populum ne Milonem elabi pateretur 38 expellitur Pollentia 118, 27
Munda, urbs Celtiberiæ 24, 42. 40, 47 expugnatur & mulctatur a Cæſare 115, 61. 62
Mundenſis pugna 115, 50 agger ex cadaveribus 55
Mundus muliebris 32, 40. *vid.* & 34, 7.
Municipia Appiæ 26, 8
Municipiis civitas & agri adimuntur 89, 34
Munimenta Romanorum ad *Vejos* 5, 1 combuſta a *Vejentibus* 7
Murci preces pro *Barbula* 133, 17. 18
Murciæ 1, 33
C. Murena, Coſ. frater, multos conjurationis Catilinariæ ſocios in vincula conjicit 102, 89 Ædilis 103, 74
L. Murena denuo populatur fines Mithridatis 86, 15 ſed a Rege profligatur 16 de Mithridate triumphat 89, 16 ejus geſta 17
L. Murena repellit copias Mithridatis 82, 11. 12 triumphi cupiditate, novas cum Mithridate belli cauſſas circumſpicit 86, 7 ad eum perfugit Archelaus, eumque ad bellum incitat 8, 9 Murena denuo fines Mithridatis populatur 15 profligatur 16 triumphat de Mithridate 89,

Digitized by Google

te 89, 16 reprimit piratas 90, 33 vincit Tigranem, cumque omnibus impedimentis exuit 98, 38 Conſul deſignatus a Sulpicio accuſatur ambitus 102, 87 a Cicerone defenditur *ibid.*
Murgantia, urbs valida, oppugnatur & capitur 10, 17. *vid.* & 24, 27. 26, 21 ejus præſidium interficitur 24, 38 ad Numidas deficit 26, 21
Muri civitatum ſacri 1, 6. & 44
Muri omnium cis Iberum civitatum dejecti 34, 17
Murorum pinnas detergere 38, 5
Murus lapideus Romæ circumdatus a Tarquinio 1, 33. 44
Murus Romæ ſaxo quadrato 6, 32
Murus novus objectus diruto in oppugnationibus 38, 7 Spartanus dirutus 34
Muthul, fluvius 65, 7
Mutila, Iſtriæ oppidum, vi capitur a Romanis 41, 15
Mutilum caſtrum 31, 2. 33, 37
Mutina 21, 25. 35, 4 Mutina colonia civium Romanorum 39, 55 captam a Liguribus, recipiunt Romani 41, 20
Mutines ſub Annibale omnes belli artes edoctus, novus dux in Sicilia 25, 40 terret Romanos *ibid.* eo abſente prælium committitur 41 vincunt Romani *ibid.* urit agros ſociorum populi Rom. in Sicilia 21, 11 quare donatus civitate Romana? 27, 5 ejus filii res geſtæ 38, 41
Mutinenſis ager 41, 18
Mutiſtratum, opp. capitur a Romanis 17, 21. 22
Mycenica, urbs 32, 39
Mygdonia, regio fertilis 98, 76
Myla, flumen 24, 30
Mylæ, oppidum munitiſſimum capitur & diripitur a Perſeo 42, 54
Mylaſa diruuntur a Labieno 127, 15
Mylaſſenſes occupant Euromenſium oppida 45, 25 rediguntur ab Rhodiis in officium *ibid.*
Myndus, civitas 37, 16
Myonneſus 37, 13 Promontorium 27
Myrina, urbs 33, 30
Myſi ab M. Craſſo vincuntur 134, 2
Myſi ſagittarii 37, 40
Myſia Eumeni donata 38, 39

N.

NAbata, regia Candacis capta 136, 17
Nabatæorum Regum ſocordia 135, 22
Nabdalſa inſidias ſtruit Jugurthæ 65, 48. *& ſeqq.* inſidiæ deteguntur 49 Nabſaldæ ignoſcit Jugurtha 50
Nabis Lacedæmoniorum tyrannus vaſtat finitimorum agros 29, 12. 31, 25
foedus facit cum Philippo 32, 38 ei traduntur Argi *ibid.* ejus cum T. Quintio Flaminio Coſ. colloquium 39 auxilia mittit Romanis, & inducias cum Achæis facit 49 ſpoliat Argivos *ibid.* mittit uxorem ſuam Arges ad ſpoliandas foeminas *ibid.*
eius avaritia & crudelitas 33, 44 eſt Romanis ſuſpectus *ibid.*
bellum adverſus eum decretum 34, 22. 24 ejus apparatus belli 27 octoginta principes juventutis Laconicæ interficit *ibid.* caduceatores in caſtra Rom. mittit, ut ſibi colloqui cum T. Quinctio liceret 34, 30 ad T. Quinctium oratio 31 Nabis cedere Argis promittit Romanis 33 ei pacis leges proponuntur 35 quas reſpuit 36. 37 impetrat inducias 40 varia fama de Nabidis clade 41 mittit Legatos Romam, qui pacem obtinent 43
denuo bellum molitur adverſus Romanos 35, 13 contra foedus Laconum oram maritimam oppugnat 22 contra eum mittitur Atilius Prætor *ibid.* Nabis oppugnat Gythium 25 vaſtat Achæorum agros *ibid.* parat claſſem 26 vincit prælio navali Achæos *ibid.* fugatur ab Achæis 30 occiditur ab Alexameno principe Ætolorum 35
Nadagara, urbs 30, 29
Nævia porta 2, 11
L. Nævius Balbus, Quinquevir 45, 13
M. Nævius, Tribunus pleb. accuſat P. Scipionem Africanum 38, 56
Q. Nævius Criſta invadit Macedonum caſtra 24, 40 eaque diripit *ibid.*
Q. Nævius Matho, creatur Prætor 39, 32 ad duo millia veneficorum damnat 41
Q. Nævius coloniæ deducendæ Triumvir, cui in triennium imperium eſſet, creatur 34, 53. *vid.* & 35, 40
Nantuates a Galba victi pacem petunt 104, 64
Napata, regia Candaces, capitur a Ro-

Digitized by Google

manis 136, 17
Narbo Marcius colonia 62, 7
Narbonenſis colonia deducta 62, 7
Narbonenſis prima 103, 148
Narbonenſis ſecunda 103, 147
Narnia, flumen & colonia 10, 9. 10
Narnia colonia negat Conſulibus Romanis milites & pecuniam 27, 9 43 ad e hac re Senatuſconſultum 29, 15
Narnia colonia ſuppleta 32, 2
Narnienſes equites nuncii Aſdrubalis & Pœnorum cladis 27, 50
Narnienſis Tribus nova 6, 5. 29, 37
Naſica privatus Ti. Gracchum occidit 58, 58 per ſpeciem legationis emittitur ex urbe 59, 11 moritur 29
L. Naſidius Eques Rom. municipes Italiæ hortatur ad opem ferendam Senatui contra Antonium 118, 18 ei gratiæ actæ *ibid.*
Q. Naſidius navali pugna vincitur ab Agrippa 132, 31
Naſus inſula 13, 49. 25, 24 capitur a Romanis 25, 30
Naſonis caſus 120, 88
Navale prælium 17, 9. 18, 5. 35 triplex ſimul 18, 7. *vid.* & 21, 50. 19, 49. 51, 16 30, 10. *vid* & Pugna.
Navales Duumviri 9, 38
Navalia, locus propè Tiberim 3, 26. 8, 14. 40, 51
Navalis pugnæ ſimulacrum 26, 51. 29, 22
Navalis triumphus Octavii de Perſeo 45, 42
Navalium ſociorum conſpiratio Romæ iriſcitur 17, 17
Navis actuaria 21, 28
—— hepteris 37, 23. 30
—— hexeris *ibid.*
—— hippagogus 44, 28
—— oneraria 22, 11
—— prætoria 29, 25
—— priſtis 44, 28
—— roſtrata 28, 45. 46. 30, 10
Navis ſpeculatoria 30, 10. 36, 42
Navis maritima Senatoria tantum amphorarum trecentarum 21, 63
—— velata infulis ramiſque oleæ, occurrit Scipioni cum claſſe Carthaginem petenti 30, 36
in Nave prætoria inſigne nocturnum tria lumina 29, 25
Naves olim abiegnæ 28, 45
—— Antiatum in navalia Romæ ſubductæ, roſtriſque earum ſuggeſtum adornatum, unde Roſtra 8, 14
—— ſcorpionibus & balliſtis inſtructæ 12, 20
—— plauſtris tranſlatæ in mare, quibus obſeſſa arx Tarenti 25, 11
—— theſauros Proſerpinæ direptos vehentes intereunt 14, 24
Navium Rom. ordo 18, 3
—— certamen quotannis Patavii, & quare 10, 2
Q. Navius centurio, auctor peditum equiti immiſcendorum 26, 4 ejus bellica virtus 26, 6
Naupactum 26, 26 27, 29. 35, 12 obſidetur a Romanis 36, 30 ſolvitur 35
Nauſtathmos 37, 31
Nautæ ex Senatuſconſulto imperati, & dati pro cenſu 24, 11
C. Nautius, Coſ. 2, 52 iterum 3, 25 Sabinos, bellum Romanis inferentes, fundit 3, 26. 29
C. Nautius Rutilus Coſ 4, 52. 11, 24
Sp. Nautius Rutilus, Coſ. 2, 39.
Sp. Nautius Rutilus Trib. mil. conſulari poteſtate 4, 35 iterum 44 tertium 47 quartum 61
Sp. Nautius Rutilus Coſ. 9, 21
Sp. Nautius Rutilus Dux alaribus cohortibus 10, 41 donatur ob res bene geſtas armillis aureiſque coronis 44
Neapolis, nomen partis Syracuſanæ urbis 25, 24
Neapolis, urbs 8, 22. 13, 12. 23, 1 Neapolim contendit Pyrrhus, ſed fruſtratur ſpe 13, 12 Neapolis conſpecta mœnia Annibalem ab ejus oppugnatione abſterrent 23, 1
Neapolis, urbs a Pompeio condita 103, 28
Neapolitani Legati auro donant Romanos 22, 32
Neapolitanum fœdus 8, 22
Neapolitanus ager 24, 13
Neſaſti dies inſtituti a Numa Pompilio 1, 19
Nemea, amnis Corinthium & Sicyonium interfluens agrum 33, 15
Nemea celebrata Argis, ludiſque præficitur T. Quinctius 34, 41
Nemeorum ludorum curatio ad Philippum delata 27, 31
Nemei 27, 30
Nemus Albanum. 5, 15
Neo Bœotius, fugit cum Perſeo 44, 43
Neo Thebanus, cur ſecuri percuſſus 45, 31

Digitized by Google

Neocretes 37, 40

Neoptolemus, dux Mithridatis M. domat Scythas & Sarmatas 63, 49 confligit cum Nicomede 76, 49. 50 vincitur a Romanis 81, 20

Nepeſinus ager 5, 19

Nepete, urbs 6, 9 Legati ab Nepete petunt a Romanis auxilium adverſus Etruſcos 6, 9 Etruſci capiunt Nepetem 6, 10 recipitur *ibid.* coloniæ Nepete deducendæ Triumviri creati 6, 21. 27, 9 milites pecuniamque Romanis daturam negat *ibid.* in eam Senatusconſultum 29, 15

Nephelis, promontorium Ciliciæ 33, 20

Nepheris, caſtellum 49, 49 Nepherim aggreditur Scipio 51, 21 & capit 23

Nepoſinus ager 26, 34

Neptuniæ aquæ 39, 44

Neptuni lectiſternium 22, 10

Neptuni ara in circo Flaminio 28, 11

Neptuno ſolennes ludi a Romulo inſtituti 1, 9 quadrigæ albæ immolatæ a Mithridate 93, 17

Neptunus per dies octo ſtratis lectis placatus 5, 13

Nequinum oppidum in Umbria fruſtra obſeſſum a Romanis 10, 9 proditione oppidanorum capitur 10 colonia eo adverſus Umbros miſſa *ibid.*

Nergobriges pacem petunt a Marcello 48, 5

Tib. Nero, Legatus Pompeii, ſortitur mare circa Gades 99, 31 præmia decernit interfectoribus Cæſaris 116, 70 Quæſtor curat negotium rei frumentariæ 136, 8

Tib. Nero, privignus Cæſaris, Fannium & Murenam majeſtatis reos agit 136, 11 Tigrani diadema imponit 25 prætoria inſignia Neroni decreta 31 munus gladiatorium edit 48 bellum cum Rhætis & Vindelicis conficit 54, 55 ſuccedit in locum Agrippæ 137, 3 ducit Juliam 138, 5 Dalmatas & vicinos ſubigit 139, 2 ovat 140, 11 Imperator appellatur 20

Nerulum opp. vi captum a Romanis 9, 20

Nervii populi vincuntur a Cæſare 104, 58. & *ſeqq.* parant bellum 107, 1

Neſartium, oppidum Iſtriæ, obſidetur a Romanis 41, 15 capitur *ibid.*

Neſartii conjuges & liberos occidunt, & palam in muris trucidatos præcipitant 41, 15

Neſiotæ populi 38, 28

Neſſus flumen 45, 29

Nexi qui 2, 22 jus de nexis *ibid.* rixæ de nexis 31

Nexi Romæ non amplius ligati 8, 28

Nexi æris alieni cauſſa liberati 11, 25

Nexum inire 7, 19

Nicæa urbs Corſicæ deſcripta 17, 15. 28, 5. 32, 32. 35

Nicæa, uxor Crateri 35, 26

Nicagora Sicyonem deducit Æſculapium formâ ſerpentis 11, 13

Nicander ab Ætolis Legatus mittitur ad Philippum, ut eum concitet ad bellum Romanum 35, 12 miſſus ad Antiochum, implet vana exſpectatione multitudinem Ætolorum 36, 29 incidit in ſtationem Philippi, a quo retinetur *ibid.* creatur Prætor Ætolorum 38, 4 depopulatur Acarnaniam *ibid.* & 6

Nicander archipirata 37, 11

Nicanor unus ex purpuratis Philippi 33, 8

Nicephorium, Veneris templum 32, 33. 34

Nicias parat venenum Pyrrho 13, 45 diſplicet Romanis Conſulibus *ibid.*

Nicias, Prætor Achæorum, mittitur Ægium 28, 8

Nicias, Præfectus clam interficitur a Perſeo 44, 10

Nico Tarentinus juvenis, conjurat cum aliis nobilibus juvenibus 25, 8 prodit Annibali Tarentum 9 ejus cum D. Quintio certamen 26, 39 occiditur pugnans 27, 16

Nicocrates, Cyrenaici tyrannus, tollitur, a fratre Leandro 81, 17

Nicodamus dux Ætolorum, auxilio mittitur Ambraciæ urbi 38, 5. 6

Nicomachus Crotonis præfectus, ſubſidio venit Crotonienſibus 14, 6 ſtratagemate P. Cornelii Rufini Coſ. decipitur 7 patitur cladem 8

Nicomedes, Bithyniæ rex, adverſus Zybœam bellum gerit, ejuſque regionem occupat 38, 16

Nicomedes, filius Pruſiæ, cum patre Romam venit 45, 44 negat Attalum a Pruſia infeſtari 47, 26 eum pater interficere ſtudet 50, 5 in patris caput vertuntur inſidiæ 6 Nicomedem Attalus juvat 9 ejus juſſu Pruſias occiditur 14

Nicomedes, ſaltatricis filius, adfectat regnum Cappadociæ 60, 55. 70, 43 Bithyniam tenet auctoritate Senatus 74, 10 ei de regno controverſiam facit

frater Socrates *ibid.* pulſus a fratre Romam venit 11 reſtituitur in regnum 12 depopulatur fines Mithridatis 76, 33 cum eo confligunt duces Mithridatis 49. 50 primo vincit 51 poſtea vero ab Archelao vincitur 52 fugit 53 profligatur a Mithridate 67, 53 reſtituitur in regnum 83, 29 moritur, Populo Rom. herede inſtituto 93, 3
Nicomedia Bithyniæ urbium maxima 76, 27
Nicopolim ad Euphratem ob Mithridatem devictum condit Pompeius 101, 7
Nicoſtratus, Achæorum Prætor 32, 39. 40 ejus ſtratagema 33, 14 fundit copias Philippi 15
P. Nigidius Figulus, amicus Ciceronis, & Romæ doctiſſimus 102, 89
Nilus 43, 19
Nili oſtium Peluſiacum 45, 11
Niſibin oppugnat & capit Lucullus 98, 77
Niſuetæ 33, 18
Nobiles deponunt annulos aureos & phaleras 9, 46
Nobiles multi damnantur 64, 50 Inter quos Conſulares quatuor 51
Nobilitas, ut duo Conſularia loca a plebe recuperaret, totis viribus incūbit 10, 15
Nobilitatis ambitione pervertitur jus æquum 10, 37
Noctua conſedit in haſta Hieronis 16, 12
Nola capitur a Romanis 9, 28 oppugnatur ab Annibale 23, 16. 44 occupatur a Papio 73, 25 recipitur, totaque incendio deletur 89, 33
Nolana plebs defectionis cupida vocat Annibalem 24, 13
Nolanus Senatus Romanorum, plebs eſt Annibalis 23, 39
Nolani milites tenent cum Samnitibus Palæpolim 8, 23. 25 urbe Romanis tradita effugiunt 26
Nolanus ager 23, 14
Noliba, oppidum Hiſpaniæ 35, 22
Nominis error quam periculoſus in bello 22, 13
Nomentana via 3, 52
Nomentani 8, 13 iis civitas data 14
Nomentum, oppidum a Tarquinio Priſco captum 1, 38. *vid.* & 4, 22
Nonæ Quintiles ludis Apollinaribus ſolennis ſervatus dies 27, 23
Nonæ Sextiles 41, 20
A. Nonius a militibus Marii confoditur 69, 6
Nonius Senator ob gemmam proſcribitur ab Antonio 120, 69
Norba colonia Romanorum 2, 34. 32, 2 eam ſubita incurſione depopulantur Privernates 7, 42
Norbani nuntiant defectionem Privernatium 8, 1 a populo Romano laudantur 27, 10
Norbanus ager 8, 19
C. Norbanus, Tribunus pl. graviſſimam ſeditionem excitat 70, 25 reus fit majeſtatis 28 defenditur a Craſſo 29 Prætor Siciliæ periculo eripit Rheginos 80, 1 Conſul Senatuſconſultum de dimittendis exercitibus facit 84, 9 violat Legatos Sullæ 85, 2 vincitur a Sulla 3 iterum magna ſtrage a Metello Pio 88, 1. 2 avehitur Rhodum 3 proſcribitur a Sulla 21 ſe interimit 89, 32
C. Norbanus C. F. Flaccus, Triumvirorum Legatus, in Macedoniam adverſus Brutum præmittitur 122, 42 Conſul primus binis Quæſtoribus utitur 128, 1
C. Norbanus C. F. T. N. pro Conſule triumphat ex Hiſpania 131, 49
Norici pop. a Silio domiti 136, 51
Nortia Etruſca Dea 7, 3
Nota triſtis 4, 29
Notæ equeſtres cenſoriæ 27, 11
Notæ aſcriptæ Senatu motis a Cenſoribus 36, 42
Notium, oppidum Colophonium 37, 26. 38, 39
Nova Carthago 28, 17
Novendiale ſacrum publice ſuſceptum 1, 31. 21, 62. 25, 7. 26, 23. 27, 37. 29, 14. 30, 38. 34, 45. 35, 9. 36, 37. 38, 36. 39. 22. 44, 18
Novendiale ſacrificium 34, 45. 35, 9. 70, 28
Novenſiles divi 8, 9
L. Novius Niger, Quæſtor, a Cæſare in carcerem conjicitur 103, 11 a liberto Clodii ferro vulneratur 127
Novis quale loci nomen Romæ 3, 48
Novocomenſibus civitatem adimit M. Marcellus 108, 31
Nox prælium dirimit 4, 39. 9, 32. 10, 12 victoriam magis quam prælium dirimit 7, 33. 21, 59. 23, 28
Nox victoriam dirimit 25. 34
Nuceria Alfaterna ſubigitur ad deditionē a Q. Fabio 9, 41 capitur a Pœnis, inceditur & diripitur 23, 15 deletur 27, 3
Nucerini Atellam traducti 27, 3

Nucerinum agrum populantur ſocii navales 9, 38

Numa Pompilius rex Rom. a Patribus eligitur 1, 18 ejus juſtitia & religio *ibid.* Religio ab eo inſtituta 19 cum Dea Egeria congreſſus nocturnos ſimulat *ibid.* deſcribit annum ad curſum Lunæ in duodecim menſes *ibid.* Nefaſtos dies faſtoſque facit *ibid.* Flamines, Salios, Pontificem Max. creat 20 Virgines Veſtales legit, & ipſis ſtipendium de publico inſtituit *ibid.* Jovi Elicio aram in Aventino dicat *ibid.* Lucum ſacrat Camœnis 21 Fidei inſtituit ſolenne *ibid.* regnavit tres & quadraginta annos *ibid.* ejus commentarii editi 32

Numæ Pompilii & cadaver, & libri ſub Janiculo in duabus arcis lapideis inventi 40, 29 an Pythagoræ auditor fuerit? *ibid.*

Numantia obſidetur fruſtra a Pompeio 54. 3. 26, 27 & ab Hoſtilio Mancino 55, 13 ad Numantiam accedit Scipio 57, 9. 22 Numantiæ ſitus 24 foſſa muruſque circa eam ducuntur 26 capitur 59, 3. 4 deletur 6

Numantini pacem faciunt cum Pompeio 54, 28 fundunt exercitum Rom. 55, 8 in ſummas anguſtias redigunt Romanos 14 cum iis pacem facit Hoſtilius Mancinus 55, 15 pacem hanc irritam fieri cenſet Senatus 17 Mancinus deditur Numantinis 56, 13 eum non recipiunt 14 inſidias ponunt Romanis 57, 20 repelluntur 21 cum deſperatis pugnare non vult Scipio 23 obſeſſi circumvallantur 24 tentāt eruptionem 30 eorum ſollicitudo 31 premuntur a Scipione 59, 1 deſperatio 2 erumpunt 3 fames horribilis 4 plerique ſibi conſciſcunt necem 5

Numerii Decimii Samnitis interventu prælium reſtitutum 22, 24

Numerius Fabius Buteo, creatur Prætor 41, 33

Numerus, inventum Minervæ 7, 3

Numicius flumen 1, 2

L. Numicius Circeienſis, Prætor Latinorum, cur Romam evocatus 8, 3

T. Numicius Priſcus, Coſ. adverſus Volſcos proficiſcitur 2, 63

Numidæ hoſtes Romanorum 18, 20

Numidæ & Mauri ab Hamilcare pacantur 18, 42 fugant aquatores Romanos 21, 45 populantur agros ſociorum populi Romani in Sicilia 26, 21 eorum caſtra ex qua materia facta, & quo ordine? 30, 3 comburuntur a Scipione 4. 5. 6 eorum equitatus liberat exercitum Romanum 35, 11 multi ſe Metello dedunt 65, 14 in Numidiam legatio decernitur 64, 1 Numidici motus 57, 10 de Numidico fœdere conſultus Senatus 64, 46 nullum eſſe decernit 47

Numidæ transfugæ mulctati virgis, manibuſque præciſis, redigantur Capuam 26, 12

Numidæ primum in Africa equitum genus 24, 48. 29, 34. 42, 35

Numidæ jaculatores 28, 11

Numidæ ante omnes barbaros effuſi in Venerem 29. 23 30, 12

Q. Numidicus L. F. Metellus Cenſor, luſtrum condit 68, 34 cum eo Apuleii inimicitiæ 35 inſidiæ Marii in eum 69, 9. 11 ejus mores 15 conſtantia 16 Apuleius eum curia extrahi jubet 17 ei aqua & igni interdicitur 18 cedit ſponte voluntario exſilio 19 de eo revocando ab exſilio agitur 30 filii ejus pium factum 40 preces pro patre 51 Romam revertitur 52 ejus oratio ad Quirites 53 &c. eum videre Marius gravatur 62. *vid.* & Metellus.

Numiſius Imperator Latinor. 8, 11

C. Numiſius creatur Prætor 41, 12

T. Numiſius Tarquinienſis, Legatus in Macedoniam 45, 17

Numitor filius natu major Procæ, Albæ regis 1, 3 pellitur ab Amulio fratre *ibid.* reſtituitur 5

C. Numitorius per medium forum uncis raptatur 80, 39

L. Numitorius primus Trib. pl. tributis comitiis creatus 2, 58

P. Numitorii cum Appio Decemviro contentio 3, 45 Primus in Aventino Trib. plebis creatur 54

Q. Numitorius Pullus, proditor patriæ 60, 23 ei venia data *ibid.*

Nummus quadrigatus 22, 52

Nundinæ 7, 15

Nundinæ Kalendis Januariis 107, 16

Nurſini pollicentur Scipioni milites 28, 45

Nutria capitur 10, 29

Nymphæum in Apolloniati agro 42, 36. 49

Nymphius princeps Palæpolis 8, 25 ejus res geſtæ 26

O.

Oblivionis flumen tranſire negant Romani milites 55, 29
Obrimæ fontes 38, 15
Obſecratio in unum diem populo indicta 3, 63. 26, 23
Obſecratio a populo, præeuntibus Duumviris, facta 4, 21
Obſecratio circa pulvinaria 31, 9
Obſides fidei pignus 42, 19
Obſides Tarentinorum e fuga retracti virgis cæduntur & de ſaxo dejiciuntur 25, 7
Obſides Carthaginienſium Setiæ cuſtoditi 32, 26
Obſidibus in publicum prodeundi facultas negata 32, 27
Oceanus orbem terrarum amplexu finit 36, 17
Ocilis, urbs Hiſpaniæ, deficit ab Romanis 48, 4 accipitur in fidem *ibid.*
Ocrea ſiniſtrum crus tectum 9, 40
Ocriculum 22, 11 vaſtatur a ſociis Italicis 72, 25
Ocriculani pop. ſponſione in amicitiam Rom. accepti 9, 41
Octacilius Craſſus perfide interimit deditos 111, 28 Liſſum amittit 29
Octavia, Cæſaris Octavii ſoror 120, 44 eam ducit M. Antonius 127, 27 virum & fratrem conciliare ſtudet 128, 40 ad Antonium navigat 131, 56. 57 Octaviæ facta laudabilia 59 ei repudium mittit Antonius 132, 5 moritur 138, 5
Octaviæ porticus, in quam C. Octavius bibliothecam collocat 131, 54
Octavius Mamilius, Tuſculanus, ab Ulyſſe Deaque Circe oriundus 1, 49 ei filiam nuptam dat Tarquinius Superbus *ib.*
Octavius Metius 10, 41
Cn. Octavius Ædilis plebis, Prætor creatur 28, 38 ad octoginta onerarias Pœnorum naves capit 46 præeſt claſſi 30, 2 tuetur Sardiniæ oram *ibid.* Legatus in Africam miſſus 31, 11 Triumvir creatus coloniæ deducendæ 34, 45 Legatus in Græciam 35, 23
Cn. Octavius, Decemvir in locum M. Claudii Marcelli ſufficitur 40, 17
Cn. Octavius, Prætor 43, 17 cum claſſe Samothracam appellitur 45, 5 ei cum filio Philippo ſe tradit Perſeus 6 prædam Macedonicam Romam fert 33 ejus triumphus navalis de Perſeo 42
C. Octavius, Cæſaris ex ſorore nepos, poſtea Auguſtus appellatus, naſcitur 102, 90. 91
de eo ſomnium Catuli 103, 35 ex Prætura Macedoniam ſortitus, Thurinum agrum latrociniis purgat 78 Beſſis prælio fuſis, Imperator appellatur 108
præficitur ludis Græcis 115, 24 in Hiſpaniam ad Cæſarem venit 63
heres a Cæſare ſcriptus ex dodrante, in nomen adoptatur 116, 102 ejus prudentia 112
in Urbem properat 117, 3 Brundiſii honorifice excipitur a militibus 4 adſciſcit nomen Cæſaris 5 parat ſibi favorem Ciceronis 6 Romam it, invitis amicis 13 prudens ejus moderatio 15 contendit cum Antonio de hereditate 16 ludos in honorem Cæſaris inſtitutos facit 17 in eum Senatus malignitas 19 & Antonii 20 adquirit ſtudia plebis 22 Antonii invidia in eum, & cum eo reditus in gratiam 26, 27 iterum contendunt, eumque ſuſpectum habet Antonius 30 utriuſque apparatus ad bellum 36 Octavium in Urbem adducit Canutius 37 oratio Octavii ad populum 64 eum deſtituunt veterani, ſed mox revertuntur 45. 46 anceps Octavii deliberatio, & copiæ 54, 56
Senatum defendit contra Antonium 118, 2 in ejus favorem multa Senatus decreta 10 variæ cogitationes ejus 24 totum ſe militibus tradit 26 inter arma ſtudiis operam dat 27 cum Conſulibus ſuccurrit D. Bruto 29 & ad eum litteras mittit 30
ob res adverſus Antonium bene geſtas Imperator vocatur 119, 11—13 iterum egregie pugnat 16 D. Bruti ferocia in Octavium 19 el a Panſa produntur conſilia Senatus 21, 22 legiones Panſæ reſtituuntur Octavio 25 ſuſpicio in eum de morte Hirtii & Panſæ 27 eum depriméré ſtudet Senatus 32 reconciliationem cum Antonio meditatur 35 Antonium patitur elabi 38 Lepidum & Aſinium ſollicitat 119, 39 decipit Ciceronem, ut ejus negotium in Senatu agat 40, 41 Patres ad eum recurrunt 49 ei a Senatu triumphus ac ſtipendium decernitur 53 Octavii adverſus Senatum contio 54 ei ab Senatu Conſulatum ſpetunt Centuriones 58

Octavius tranſit Rubiconem 60 contendit Romam 61. 65 urbanæ legiones in deditionem accipit 66 pecuniam ex Janiculo comportari jubet 68 novæ formæ comitiis Conſul fit *ibid.*

ei augurium Romuli delatum 120, 1 multaque decernunt Patres 2 fert legem in percuſſores Cæſaris 3 expetit amicitiam Antonii 7 ejus cum Antonio colloquium 17 Ciceronem patitur proſcribi 18 Triumviratus conſtituitur parteſque inter Triumviros dividuntur 20 oſtentum Octavio oblatum 22 ejus ingreſſus in Urbem, & impudens diſſimulatio voluntatis 26. 27 collega ejus mortuo, abdicat Conſulatum 100

navali prælio ſuperatur a Pompeio 123 3. 4 cum Antonio in Græciam tranſit 6 ejus cum Bruto & Caſſio pugna 124, 8 variæ difficultates, quibus valde terretur 12. 14 vincit Brutum 19 Octavii ſævitia 31

novam cum Antonio inſtituit diviſionem provinciarum 125, 1 petit Italiam 2 anceps ejus morbus 3 cum L. Antonio oppugnare molitur Fulvia 125, 5. 6 Antonianos in colonias deduci patitur 8 ei offenſi Senatores 14 & tumultuantes milites, quos tamen placat 16. 17 pacem offert Fulviæ & M. Antonio 18 leges concordiæ non ſervantur 19. 20 accuſatur Octavius ab L. Manio 21 milites Octavii cauſam probant 23 ejus in Senatu oratio 26 inchoat bellum 28 Romam, ab L. Antonio occupatam, recipit 29–31 obſidet Antonium Peruſiæ 32 Octavii, Fulvia contra eum multa moliente, periculum 35

ab eo pacem petit Antonius 126, 19 Octavius ei ignoſcit 29 ejus in Peruſinos immitior 30 & in alios viros egregios crudelis 31 ejus potentia creſcit 35 Galliam & Hiſpaniam, Antonio adtributas, cum undecim legionibus in poteſtatem accipit *ibid.* ei corona laurea decreta *ibid.*

Pompeio amicitiam Antonii ambiente, Octavius ancipiti cura diſtringitur 127, 1. 2 dimiſſa Clodia, ducit Scriboniam 3 Lepidum & L. Antonium amovet 8 ei bellum faciunt Antonius & Pompeius 17 mortua Fulvia pax conficitur 23. 24 ovans ingreditur urbem 27 ab Antonio excipitur periculo 30 barbam ponit, populoque epulum dat 33 repudiat Scriboniam 35 ejus cum Pompejo colloquium, & conditiones pacis 37. 38 mutua convivia 41 noctu Urbem intrat 42 ejus & Antonii concordia 43

ducit Liviam 128, 3 Pompejo, novas res moliente, bellum infert 12 prælio navali Octaviani urgentur 128, 12–16 ejus claſſem tempeſtas affligit 19 eum & Antonium conciliare ſtudet Octavia 40 certamen humanitatis Antonii & Octavii 41 nova inter eos pacta, etiam de retinendo Triumviratu 43. 44 ejus claſſis tempeſtate perit 46. 47

fretum tranſire ſtatuit 129, 6 ejus periculum 12 cladem accipit a Pompeianis 14 Mylenſium fauces occupat 20 ſine tabernaculo pernoctat 21 cum Lepido conjungitur 22 Pompejum ad pugnam cogit, ejuſque claſſem vincit 23. 25 eum criminatur Lepidus 27 Octavius corruptis Lepidi copiis, in caſtra ejus venit 28. 29 in poteſtatem ejus venit Lepidus 30 Octavius ordinat Siciliam 31 differt militum miſſionem & præmia in adventum Antonii 32. 33 partem copiarum dimittit 36 ei adulatur Senatus 38 ovans Urbem init 40 honores ei decreti 42

ejus ex morte Pompeii lætitia 131, 19 in Illyricum expeditionem ſuſcipit 20 ſeditionem veteranorum comprimit 21 Japodas aggreditur 22 & in fidem accipit 23. Metulum obſidet 24 ponte rupto ſauciatur 25 in Pannonios expeditio 27 Segeſticani ſtrenue ſe adverſus eum defendentes, tandem ſeſe dedunt 29. 32 in Dalmatas arma vertit 33 ſtratagemate circumventos opprimit 34 Priamonem capit 35 Conſul, honore abit 49 ex manubiis Dalmatorum Octaviæ porticum extruit 54 in eum bellum molitur Antonius 58 mutuæ criminationes 60

ei teſtamentum Antonii prodit Plancus 131, 7 oratio Octavii de bello civili 12 ejus vires 16 militibus ſuis nummos dividit 18 Antonium ad prælium provocat 22 Antonius C. Octavium ad ſingularem pugnam 23 tertium Coſ. 23 in Epirum claſſem mittit 25 univerſas copias trajicit 27 deluditur ſtrategemate Antonii 29 ad eum

multi tranſeunt 31 ejus ad milites oratio 46 ad prælium ſe comparat 58

ad Actium navali prælio vincit Antonium 133, 1-8 Apollini honorem habet 9 Nicopolin condit 10 ornat Patrenſes 11 exercitus Antonii in ejus fidem venit 14 victoria utitur clementer, multiſque ignoſcit 15. 16 obit Græciam 22 in Italiam revocatur 23. IV. Coſ. *ibid.* hiberna ejus navigatio 25 ejus adventu conquieſcunt turbæ 26 redit in Græciam 27 aſtu petit Cleopatram, ne ſuo triumpho ſe eriperet morte 36. 37 Herodi veniam dat 41 illacrimatur morti Antonii 51 ingreditur Alexandriam 53 ejus cum Cleopatra colloquium 55 commentarium theſaurorum Cæſari tradit Cleopatra 57 C. Octavius ordinat Ægyptum, & imponit præſidium 66. 67 honores ei decreti 75. V. Coſ. 77 tertium claudit Janum 78 ei templa poſita 79 Urbem intrat 81 ejus triumphi 82

Imperator appellatur 134, 6 deliberat de reddenda Republica 7 ordinat Senatum 75 ejus in recenſendo Senatu modeſtia 77 inſtaurat Carthaginem 78. VI. Coſ. 79. 80 ejus liberalitas 83 omnia ante Conſulatum conſtituta abolet 134, 84. VII. Coſ. *ibid.* ejus oratio de deponendo imperio 85 retinet imperium 95 cum Senatu dividit provincias 96 appellatur AUGUSTUS 103 bene imperare ſtudet 110 cenſum Galliarum agit 112.

ordinat Hiſpaniam 135, 4 VIII. Coſ. *ibid.* Britannos bello petere deſtinat 8. IX. Coſ. *ibid.* Hiſpaniam pacat 13. X. Coſ. 19 in ejus acta jurat Senatus *ibid.* XI. Coſ. 23 in morbum incidit 26 ejus teſtamentum 28

de adverſariis benevole loquitur 136, 2 Teridaten & Parthorum Legatos in Curiam adducit 4 viam ab Emerita Gadeis perducit 5 deprecatur Dictaturam 7 nec Cenſuram perpetuam recipit 8 ei maledicit Varro 10 acta Cæſaris in Aſia 21. 22 bene conſtituit provincias 24 Herodi regnum firmat 25 ad eum Legatio Indica 26 in ejus honorem multa decreta 31 conſilium ejus de repurganda curia 37 Senatores ad ſexcentos reducit 38 præeſt ludis ſæcularibus 46 in Galliam proficiſcitur 48 ab Auguſto multarum urbium nomina 58 oblatos honores abnuit 66 agrorum diviſiones tollit 67 non facile ſinit Senatorem ejurare 69 inclementius tractat Lepidum 70 ne quid per iram faciat, cavet 71

ei præfectura morum prorogatur 137, 1 ejus natalis celebratur 14

pecuniam oblatam in effigies Deorum expendit 138, 4

eius & Herodis mutua benevolentia 139, 3

ejus conſtitutiones circa Senatum 140, 12 mira ejus lenitas 14. 15 liberam Mæcenatis admonitionem in optimam partem accipit 22. 23

C. Octavius Ruſo, Quæſtor, Legatos Bocchi Romam ducit 66, 35

Cn. Octavius Cn. F. Cn. N. Conſul 46, 5 Legatus, ordinat regnum Syriæ 46, 25 a Syris interficitur 29

Cn. Octavii Cn. F. Cn. N. Conſulatus Inſignis ob incrementum luxuriæ 60, 1

Cn. Octavius Coſ. reſiſtit Cinnæ collegæ, pernicioſas leges ferenti 78, 29. 79, 1. 2 ad Octavium melior pars civitatis confluens, vincunt Cinnanos 3 adverſus Cinnam, patriæ bellum inferentem, Urbem munit 24 Pompejum in auxilium vocat 25 ab Urbe repellit Marium & Cinnam 80, 4 revocatis in Urbem Cinna & Mario, trucidatur a Cenſorino 26. 27

Cn. Octavius M. F. Cn. N. Coſ. 91. 22

C. Octavius C. F. C. N. Magiſter equitum 116, 19

M. Octavius, Trib. pleb. contendit cum Tib. Graccho 57, 19 intercedit legi agrariæ 58, 16 Gracchus ſe, aut Octavium abdicare neceſſum autumat 22 Octavius non flectitur 23 tribus ei magiſtratum abrogare incipiunt 24 detrahitur de Roſtris 25 & a populo pene diſcerpitur 26 in eum leges fert C. Gracchus 60, 42 ſervatur a Cornelia Gracchorum matre 43

M. Octavius Corn. Dolabellam exutum copiis Dalmatia expellit 110, 51 magnam cladem patitur 110, 66. 67 dux Pompejanæ claſſis 111, 2 multæ ejus naves a Cornificio capiuntur 112, 51 ab oppugnatione Epidauri rejicitur 53 a P. Vatinio vincitur 54

M. Octavius Marſus, Legatus Dolabellæ,

præmit-

præmittitur in Aſiam 119, 1 capta Laodicea ſibi infert manus 121, 23
Octogeſam hoſtes Cæſaris petunt 110,22
Octolophum, loci nomen 31, 36. 44, 3
Odomantica terra 45, 4
Odryſæ populi 39, 53
Odryſæ clientes Bacchi 135, 2
Odryſarum equitatus 44, 42
Oeniadæ oppidum 26, 24 Oeniadæ attribuuntur Acarnanibus 38, 11
Oenoanda, urbs 38, 37
Oenoandenſes Legati ad Cn. Manlium Coſ. 38, 19
Oenus, fluvius 34, 28
OEſalces, Galæ frater, Rex Numidarum 29, 29
Oeta, montes 36, 15. 41, 27
Ofilius Calavius, Ovii filius, clarus genere factiſque 9, 7.
Ofilii Tribuni ferocia & pœna 129, 35
Officina Monetæ 6, 20
Officinæ publicæ inſtitutæ 26, 50
A. Ogulnius, Tribunus militum de legione ſecunda, cadit in prælio cum Boiis 33, 36
M. Ogulnius ad frumentum in Etruria coemendum miſſus 27, 3
M. Ogulnius Gallus, Prætor 39, 56. 40, 1
Q. Ogulnius Tribunus plebis, certamen injicit inter primores civitatis, patricios plebeioſque de Sacerdotiis 10, 6 Ædilis curulis 23 mulctat fœneratores *ibid.* princeps legationis 11, 13 Legatus miſſus ad Ptolemæum Philadelphum 14, 38 Conſul creatur 15, 5
Q. Ogulnius L. F. A. N. Gallus, Dictator dictus 17, 28
Olbia, urbs 17, 17
Olbienſis ager vaſtatur a claſſe Punica 27, 6
Olcades 21, 5
Oleæ rami ſupplicum inſignia 24, 30. 25, 25. 29, 16. 30, 36
Olei congii in vicos ſingulos dati 25, 2
Olocrus, mons 44, 40
Olonicus, dux Celtiberorum 43, 6 ejus temeritas *ibid.*
Olthacus, Colchorum Regulus, inſidiis petit Lucullum 97, 22 re infecta fugit ad Mithridatem 23. 24 ducitur ante currum Pompeii triumphantis 103, 48
Olympias, mater Alexandri Magni 8, 24
Olympia 26, 24. 45, 28
Olympiorum ſolenne ludicrum 27, 35 parant Elei 28, 7
Olympio, Legatus Gentii ad Perſea 44, 23
Olympium, Jovis templum 24, 33
Olympius Jupiter 24, 21
Olympus, mons 38, 18 *vid.* & 41, 6
Olzinium, oppidum 45, 36
Olziniatis immunitas data 45, 26
Oncheitus, amnis 33, 6
Oneſimus Macedo, Pythonis filius, Romam profugit 44, 16 ejus præmia 44, 16
Oniæ regio a Ptolemæo Pergameno occupatur 112, 78
Onomaſtus, maritimæ oræ præfectus 39, 34 cum Philippo judicat de Demetrio 40, 8
Opera publica Cenſorum pecunia publica facta 41, 32. 44, 16
Opifices ad bellum exciti 8, 20
Opifices Carthaginis Novæ capti, populi Romani exercitui diſtributi ad operas 26, 47
Opima ſpolia quæ dicantur 4, 20.
Opimia, Virgo Veſtalis ſtupri comperta, ſub terram, ad portam Collinam, necata 22, 57
Opimianum vinum 61, 8
L. Opimius Panſa, Quæſtor occiditur a Samnitibus 10, 32
L. Opimius, Prætor in poteſtatem redigit Fregellanam urbem 60, 23 ei negatur triumphus 24 eum metuit Gracchus 77 creatur Coſ. 61, 8 curat, ne Gracchus reficiatur Tribunus 11 ejuſque leges conatur ſubvertere 12 impugnat coloniam Carthaginienſium 13 ejus præco interficitur a turba Gracchana 16 ei Reſpublica commendatur 20 arma parat adverſus Gracchum 21 pugnat in Aventino 27 ad eum deferuntur capita occiſorum 32 acerbe quærit in Gracchanos 33 Fanum Concordiæ ponit in foro 35 accuſatur ob cædem Gracchi 49 pro eo Carbonis Coſ. oratio 58 abſolvitur 71 princeps legationis in Africam 62, 22 corruptus pecunia a Jugurtha, damnatur 64, 51. ejus celebre factum 68, 51
Q. Opimius Q. F. Q. N. Coſ. vincit Ligures 47, 29. 31
Q. Opimius Tribunus pl. opprimitur 92, 28
Opis ædes in Capitolio 39, 22.
Opitergini mutuis vulneribus ſe conficiunt 110, 55
L. Opiternius, conditor & ſacerdos Bacchanalium, comprehenditur & punitur 39, 17. 18

Oplacus infeſta lancea equum Pyrrhi percutit 13, 5 interficitur ab amicis Regis *ibid.*

Oppia, virgo Veſtalis, damnata inceſti, dat pœnas 2, 42

Oppiæ & Cluviæ bona & libertas reſtituuntur 26, 34

C. Oppius, Tribunus plebis creatus 3, 54

C. Oppius, Præfectus ſociûm, invadit tumultuaria manu agrum Boiorum 31, 2 circumventus a Boiis, cæditur *ibid.*

C. Oppius, Tribunus plebis, legem fert de cultu matronarum 34, 1

L. Oppius Salinator Tribunus plebis 32, 28 creatur Prætor 35, 24

M. Oppius ex viginti Tribunis unus, qui ſummæ rerum præfuit 3, 51

M. Oppius, a Triumviris proſcriptus, filii pietate ſervatur 120, 78 ejus pietas honorata 128, 39

Q. Oppius, Procoſ. a Laodicenſibus comprehenſus, Mithridati deditur 77, 2

Sp. Oppius, Legatus conſularis 3, 58

Sp. Oppius Cornicen Decemvir creatur 3, 35 accuſatur 58 in vincula ductus ſibi manus infert 3, 58

Opus, urbs Opuntiorum, capitur ac diripitur ab Attalo 28, 7. 32, 32

Opuntii 28, 6

Opuntina ſeditio 32, 32

Ora pro fune nautico 28, 36

Oraculi fallacis ambages 12, 26

Oraculum Apollinis ad Hieram Comen 38, 13

—— Argis 14, 42

—— Delphicum 5, 15. 11, 12. 22, 57. 41, 27 conſulitur 5, 15 ejus reſponſum 5, 16. *vid.* & 29, 10. 11 ejus admonitu Æſculapius Romam arceſſitur 11, 12 conſulitur a Pyrrho, & ambiguum ejus reſponſum 12, 17

—— Sibyllinum 29, 10

Oratio Acilii Glabrionis Coſ. ad milites 36, 17

—— Æmilii Mamerci 4, 32

—— Æmilii Paulli jamjã morituri 22, 49

—— Æmilii Paulli Coſ. 44, 22. 34. 38 alia, qua liberos eſſe jubet Macedones 45, 29 de ſua fortuna 41

—— Ætolorum contra Romanos 31, 29

—— Agrippæ ad Octavium de reddenda Republica 134, 8

—— Alexandri Acarnanis 35, 18

—— Alexandri Ætoli in Philippũ 32, 33

—— Alorci, militis Annibalis de pace 21, 13

Oratio Andranodori ad Syracuſanos 24, 22

—— Annibalis ad milites 21, 21. 43 23, 10 ad captivos 22, 58 ad Scipionem 30, 30 ejuſdem memorabilis 34 ad Antiochum 35, 19. 36, 7

—— Annii Setini, Prætoris Latinorum 8, 4

Antiochi in concilio Ætolorum 35, 44 Legati ejus in Concilio Achæorum 48. *vid.* & 37, 55

—— Antonii callida 116, 71. 79 ad Alexandrinos 131, 43 ad milites 132, 35

—— Apollonidæ 24, 28

—— Apollonii, Legati Antiochi, ad Senatum 42, 6

—— Apuleii Saturnini 67, 63

—— Archelai ad Sullam 82, 51 ad Murenam 86, 9 ad Caſſium 122, 10

—— Arconis contra Callicratem 41, 29

—— Ariſtæni in concilio Achæorum 32, 20. 21

—— Ariſtionis ad Athenienſes 78, 44 Legatorum ejus ſtolida 81, 29

—— Aſtymedis, Rhodiorum Legati 45, 21. 46, 10

—— Athenienſium Legatorum 31, 30 eorumdem in concilio Panætolico 35, 32

—— Atherbalis contra Jugurtham 62, 13

—— Atilii ad milites 10, 35

—— Aurelii Scauri, diſſuadentis Cimbris expeditionem Italicam 67, 7 contra Jugurtham 62, 18

—— Bæbii Herennii in Nobiles 22, 34

—— Bocchi, Mauritaniæ Regis, ad Sullam 66, 49

—— Bruti 2, 2

M. Bruti ad populum 116, 87

—— Q. Cæcilii Metelli ad Cenſores 40, 46

—— Ceritum Legatorum 7, 20

—— C. Cæſaris Strabonis 75, 43

—— C. J. Cæſaris 90, 18 ad milites 104, 28. 109, 38. 110, 42. 112, 64. 113, 16. 114, 27. 115, 2

—— Callicratis Achæi contra Perſeum 41, 28

Campanorum Legatorum 7, 30

—— Canuleii 4, 3

—— Ti. Canutii in Antonium 117, 38

—— Carbonis Coſ. pro L. Opimio 61, 58

—— Carthaginienſium Legatorum de pace 30, 22. 42 querentium de Maſiniſſa 42, 23

—— C. Caſſii 121, 8. 123, 12

—— Catonis ad ſuos 114, 41

Digitized by Google

Oratio Q. Catuli 99, 22
Q. Cincinnati Dictatoris 3, 19. 67. 4, 15
—— Cineæ 13, 16
—— Cinnæ Capuæ habita 79, 6 ejuſdem ad novos cives 8
—— Ap. Claudii 4, 48. 5, 3 in Tribunos 6, 40. 13, 32
—— Ap. Claudii ad Tigranem 98, 8
—— C. Claudii, patrui Appii 3, 40
—— M. Claudii Marcelli 26, 26 ejuſdem gravis in milites 27, 13
—— Conſulum in Tribunos plebis 4, 2
—— Cornelii Coſſi Dictatoris ad milites 6, 12 ad Senatum & plebem 15
—— L. Cornelii Scipionis ad milites 21, 40
—— P. Cornelii Scipionis ad milites, 26, 41. 43 ad Allucium Celtiberorum principem 50 ad ſeditioſos milites 28, 8. 32 ejuſdem, qua reſpondet Fabio 43 ad Annibalem 30, 31
—— P. Cornelii Scipionis Naſicæ 38, 58
—— C. Cottæ ad Patres 92, 22
—— Critolai ſeditioſa 51, 32
—— Curionis in L. Sieinium Tribunum plebis 91, 32
—— P. Decii Trib. mil. ad Centuriones 7, 34 ad milites 35 pro Sacerdotibus plebeiis 10, 7 ad milites 17, 22. 24
P. Decii ob cædem Gracchi 61, 50
—— C. Decimii Legati ad Rhodios 45, 11
—— Demetrii 40, 12
Domitii Ahenobarbi 125, 41
—— Eumenis ad Æmilium 37, 19 ad Senatum 42 contra Perſeum 42, 11. 12
—— M. Fabii 8, 33
—— M. Fabii Buteonis, Dictatoris 23, 23
—— Q. Fabii Max. Magiſtri Eq. 8, 31 ad milites 9, 23. pro filio 11, 5
—— Q. Fabii Max. Cunctatoris ad Æmilium 22, 39 de Coſſ. creandis 24, 8
—— Q. Fabii Max. patris, ſuadentis, ne Scipioni Africa mandetur extra ſortem 28, 40
—— Faliſcorum Legatorum 5, 27
—— M. Fulvii, triumphum petentis 39, 4
—— L. Furii 2, 54 ad milites 6, 22. 8, 13
—— L. Furii, accuſantis Cn. Manlium 38, 45
—— M. Furii Camilli 5, 30. 44. 51. 6, 7. 26. 38
—— Gallorum Legatorum in Senatu 39, 54
—— Guluſſæ, reſpondentis Legatis Carthaginienſium 42, 24. 43, 3
Oratio Hannonis de Annibale 21, 9 ejuſdem graviſſima, qua Annibalis victoriam elevat 23, 12
—— Heraclidis Byzantii ad Scipionem de pace 37, 35
—— Hirpinorum Legatorum ad Sullam 75, 26
—— M. Horatii Barbati adverſus Decemviros 3, 39 ad milites 62
—— Hoſtilii Mancini Coſ. 55, 19
—— L. Icilii contra Ap. Claudium 3, 45
Indibilis Hiſpaniæ Principis 27, 17 ad Scipionem 28, 19
—— Italicorum Legatorum ad Patres 72, 10
—— Iudacilii, Sociorum ducis, ad Aſculanos 74, 23
—— Iudæorum ad Antiochum 57, 41
—— Iugurthæ Legatorum 62, 16. 17
—— M. Iunii de captivis redimendis 22, 59
—— Latini Legati ſuperba 8, 5
—— P. Licinii Calvi 5, 18
—— Sp. Liguſtini, centurionis, ad populum 42, 34
—— M. Livii Druſi 71, 10. & ſeqq.
—— Locrenſium Legatorum deplorantium fortunas ſuas 29, 17
—— Lucanorum & Samnitium Legatorum ad Mithridatem 76, 7. & ſeqq.
—— Luculli ad milites 94, 4
—— Lycortæ, Achæorum Prætoris, ad Ap. Claudium 39. 36
—— Mæcenatis ad Octavium de non reddenda Republica 134, 29
—— C. Mænii, Dictatoris 9, 26
—— Magonis ad Gallos 29, 5
—— Cn. Manlii Coſ. ad milites 38, 17 pro ſe 47
—— M. Manlii 6, 15. 18
—— T. Manlii Torquati, de captivis non redimendis 22, 60
—— Marcii ad milites 25, 38
—— Q. Marcii Philippi, Legati ad Perſeum 42, 40
—— C. Marii ad milites 68, 26 ejuſdem crudelis 80, 29
—— Maſgabæ, Maſiniſſæ filii 45, 13
—— Maſiniſſæ ad Scipionem 28, 35 ejus Legatorum 30, 17 Oratio C. Memmii contra pacē Jugurthinam 64, 26. & ſeqq.
—— Menippi, Legati Antiochi 34, 57
—— Metelli pro triumpho 66, 10 de maritandis ordinibus 68, 29 ejuſdem poſt reditum ad Quirites 69, 53

Oratio M. Metilii Tribuni plebis in Fabium 22, 25
—— Militum, ex Cannenſi clade ſuperſtitum, & in Siciliam relegatorum 25, 6
—— Minionis, Antiochi amici, ad Legatos Romanos 35, 16
—— Minucii Rufi, cunctationem Fabii reprehendentis 22, 14
—— Mithridatis Legatorum ad Sertorium 93, 7
—— Mucii Coſ. in Senatus 58, 53. & ſeqq.
—— Nabidis, Lacedæmoniorum Tyranni, ad T. Quinctium 34, 31
—— Numantinorum in Senatu 55, 23
—— Octavii ad fratrem 128, 41
—— Octavii Cæſaris ad populum 117, 44 in Senatu 125, 26 de bello civili 132, 12 ad milites 46 de deponendo imperio 134, 85
—— L. Papirii Dictatoris 8, 32. 34
—— Pelopidæ, Mithridatis Legati 76, 34. & ſeqq.
—— Perſei, accuſantis Demetrium 40, 9 ſe purgantis 43, 41 ad milites 52
—— Philippi in concilio Achæorum 28, 8 ejus Legatorum in concilio Ætolorum contra Romanos 31, 29 ejuſdem judicantis inter duos filios 40, 8
—— L. Pinarii ad milites 24, 38
—— Pœnorum Legatorum 49, 12. 50, 28
—— Polyæni pro libertate 24, 22
—— Q. Pompædii, Italicorum Sociorum Ducis, ad Cæpionem 73, 35
—— Pompeii ad Senatum exſulem 111, 5
—— Sex. Pompeii Legatorum ad Antonium 131, 5
—— C. Pontii, Imperatoris Samnitium 9, 1. 11
—— M. Portii Catonis, Coſ. contra luxum muliebrem 34, 2 ad milites 13
—— Sp. Poſtumii Coſ. 9, 8. 9
—— Sp. Poſtumii Coſ. qua invehitur in Bacchanalia 39, 15
—— T. Quintii Capitolini 3, 67
—— T. Quintii conjuratorum ducis ad ſuos 7, 40
—— T. Quintii Flaminini Coſ. ad Græcos 34, 22 ad Nabidem 32 ad Achæos 49 ad Ætolos 35, 33 ad Legatos Antiochi & Ætolorū 49 in Concilio Achæorum 36, 32
—— Rhodiorum Legatorum 37, 54
Oratio Romanorum Legatorum 31, 31 ad Magnetes 35, 31 in Macedoniam ad res repetendas miſſorum 42, 52 reducum 44, 20 in Concilio Achaico 51, 32
—— Saguntinorum Legatorum 28, 39
—— Samnitium Legatorum 8, 1 ad Annibalem 23, 42
—— P. Scaptii vaniſſimi ſenis 3, 71
—— Scipionis Æmiliani 57, 10
—— Scytharum ad Phrahatem 60, 58
—— C. Sempronii Gracchi 59, 37. 60, 9
—— P. Sempronii Tribuni plebis in Ap. Claudium 9, 33. 34
—— P. Sempronii Tuditani Tribuni mil. ad milites 22, 50
—— Ti. Sempronii Gracchi Coſ. ad Patres 23, 25 pro M. Fulvio 39, 5
—— T. Sempronii Gracchi de jure Tribunatus 58, 37
—— Sertorii; diſſuadentis Marium a Cinna recipiendum 79, 31 ad milites 91, 9 de ſua Cerva 92, 8
—— C. Servilii Ahalæ 5, 9
—— M. Servilii, pro triumpho Æmilii Paulli 45, 37
—— Q. Servilii, graviter corripientis Aſculanos 72, 3
—— Siculorum, invehentium in Marcellum 26, 30
—— Sophonisbæ ad Maſiniſſam 30, 12
—— Soſipatri in Tyrannos 24, 25
—— Statii Murci 125, 38
—— Sullæ ad milites 75, 4. 77, 13. 84, 30 ad populum Romanum 87, 11
—— Sulpicii Galbæ Coſ. 31, 7 eiuſdem reſpondentis Minioni 35, 16
—— Syphacis ad Scipionem 30, 13
—— Syracuſanorum Legatorum ad Marcellum conſulem 25, 29
—— Tarentini cujuſdam 12, 11
—— Tempanii decurionis mil. 4, 41
—— C. Terentii Varronis ad Legatos Campanos 23, 5
—— Thebanorum ad Sullam 81, 2
—— C. Tremellii Quæſtoris ad milites 53, 30
—— Tribunorum plebis 5, 11. 6, 36, 37 eorundem Senatui judicia exerceri vetanti obloquentium 73, 2 & contraria pro Senatu 10
—— Att. Tullii 2, 38
—— Sex. Tullii ad Dictatorem 7, 13
—— L. Valerii Coſ. ad milites 3, 61

Digitized by Google

eiuſdem ad equites *ibid.*
—— L. Valerii Tribuni plebis, luxum matronarum defendentis 34, 5.
—— M. Valerii Dictatoris 2, 31
—— M. Valerii Corvi Coſ. ad milites 7, 32 ad coniuratos 40
—— M. Valerii Lævini ad Ætolos 26, 24
—— P. Valerii Publicolæ Coſ. ad Tribunos plebis 3, 17
—— Vectii Meſſii 4, 28
—— Veturiæ ad Coriolanum 2, 40
—— Vibii Virii auctoris Campanorum defectionis 26, 13
—— Viriathi Legatorum 54, 15
—— L. Volumnii ad populum 10, 21
—— Zenobii ad Chios 82, 39
—— Zenonis ad Quinctium & Legatos 35, 31
—— Zeuxis, Legati Antiochi, de pace 37, 45
Oratores graviſſimi 63, 14
Orbes ænei poſiti in Sacello Semonis Sanci 8, 20
Orbitanium, urbs in Samnio 24, 20
Orchomenos reddita Achæis 32, 5
ad Orchomenum pugna 82, 28
Oreſtæ 42, 38
Oreſtis 27, 33. 31, 40
Oreſtis, (Macedonum Gens eſt) quod primi ab rege Philippo defeciſſent, ſuæ leges redditæ 33, 34
Oretani populi 21, 11. 35, 7. 41, 3
Oreum, urbs in Eubœa 28, 5 capitur a Romanis 6
Oreum, urbs Bætiæ 44, 13
Oreum 31, 41 Orei deſcriptio 46 a Romanis & Attalo oppugnatur & capitur *ibid.* datur Eumeni 33, 34
Orgeſſum, caſtellum 31, 27
Oricini 26, 25
Oricum, opp. 24, 40
Oricum a Philippo captum recipitur a Romanis *ibid.* occupatur a Cæſare 111, 10
Oringenſis ager in Hiſpania, in quo argentum foditur 28. 3
Oritani 28, 8
Oriuns, fluvius 44, 31 ejus ortus *ibid.*
Orinx, urbs opulentiſſima, capitur a Scipione 28, 3
Oroandenſes 38, 18
Oroandens petit Cretam 45, 6
Orobazus, Legatus Arſacis ad Sullam 70, 50 majeſtatis imminutæ reus, ab Arſace punitur *ibid.*
Orodes ſuccedit patri Phrahati in Parthorum regno 105, 39 Mithridatem expellit Media *ibid.* Legatos ad Craſſum mittit 106, 26 irrumpit in Syriam & Aſiam 127, 10 occiditur a filio Phrahate 128, 26
Orœſes, Albanorum Rex, tribus locis Romanos adoritur 101, 17 & ubique profligatur 18 veniam pacemque petit 19
Orophernes Cappadocia pellit Ariarathem 47, 14
Oropus, urbs Atticæ 45, 27
Oropii injuriis adfecti ab Athenienſibus, Achæorum implorant fidem 51, 21
Oroſcopa, oppidum Pœnorum 48, 31
Orſabaris, filia Mithridatis, ducitur ante currum triumphantis Pompeii 103, 48
Orſua & Corbis patrueles fratres de principatu civitatis ferro certant 28, 21
Orthobula veneno tollit Proxenum maritum 41, 30 damnata abit in exſilium *ibid.*
Orthoſia 45, 25
Ortiagon, regulus Gallorum 38, 19 ejus uxoris memorabile facinus 24
Ortona, urbs Latina oppugnatur ab Æquis 2, 43
Oſaces, Dux Parthorum, interit ex vulnere 108, 40
Oſca lingua 10, 20
Oſcenſe argentum 34, 10. 46
Oſcenſes nummi 40, 43
Oſci 7, 2 ab Oſcis Atellanæ fabulæ inventæ *ibid.*
Oſiſmii pop. in deditionem accepti 104, 63
Oſphagus, fluvius 31, 39
Oſſa Macedonum interfectorum legit Antiochus 36, 8
Oſſa mons 42, 54. 44, 13
Oſtia 22, 11. 27. 23, 38. 25, 20. 27, 22. 29, 14
Oſtia colonia 36, 3 Oſtiæ cur negata vacatio rei navalis *ibid.* Oſtia expugnatur 79, 47
Oſtia Tiberina 26, 19
Oſtiæ lacus 27, 11
Oſtienſis populus recitat vacationem ſuam 27, 38
Oſtienſis ager 8, 12
M. Otacilius C. F. M. N. Craſſus Coſ. profectus in Siciliam, vincit Pœnos

Digitized by Google

16, 43 ejus ſeveritas 16, 47
M'Otacilius, Legatus conquirit carmina Sibyllina 91, 23
M. Otacilii Pitholai maledicentiſſima carmina æquo animo fert Cæſar 110, 5
T. Otacilius, Prætor ædem Menti vovet 22, 10 Proprætor, literas adfert ex Sicilia de vaſtato Punicâ claſſe Hieronis regno 56. *vid.* & 23, 21
T. Otacilius C. F. M. N. Craſſus Coſ. 16, 59 ejus res geſtæ *ibid.*
T. Otacilius Craſſus, Duumvir Menti ædem dedicat 23, 31 in Siciliam cum imperio, qui claſſi præeſſet, mittitur 32 depopulatur agrum Carthaginienſem, & aliquot capit naves Pœnorum 41 Coſ. creatur 24, 7 Prætor 9 frumentum Syracuſas mittit 25, 31 claſſi præeſt 26, 1 Coſ. iterum 22 Pontifex, moritur 23.
Ova ad notas curriculis numerandis 41, 32
Ovile, ubi conveniebant centuriæ initiis centuriatis 26, 22
Q. Ovinius, Senator, quod ſe lanificio Cleopatræ præfici ſuſtinuerit, interficitur ab Octavio 133, 64
Ovius Paccius, Sacerdos Samnitium 10, 38
Oxathres, filius Mithridatis ducitur ante currum triumphantis Pompeii 103, 48
Oximum 41, 26 Oximi muros reficiunt Cenſores 32
Oxintas filius Jugurthæ, ducitur in triumphum 67, 19. 21 Venuſiâ e cuſtodia acceſſitus a Papio in caſtra, regio ornatur cultu 73, 48 ad eum Afrorum a Romanis transfugia *ibid.*
Oxthracæ, urbs occupatur ab M. Atilio Prætore 48, 6
Oxybii Liguriæ populi vincuntur a Romanis 47, 30. 31

P.

PAcorus, Orodis, Parthorum Regis, filius oppugnat Antiochiam 108, 37 ab Antiochia rejicitur 39 irrumpit in Syriam, & Palæſtinam 127, 10. 11 rogatu Antigoni Hieroſolymam ingreſſus, Hircano inſidias ſtruit. 13 fortiſſime pugnans occiditur 23
Pactius & Vibius fratres, & nobiliſſimi Bruttiorum, dedunt ſe Romanis 27, 15
Pacula Minia Campana, Bacchanalium ſacerdos 39, 13
Pacuvius Calavius improbus homo, Senatum claudit in Curia 23, 2 ſimulat ſe velle novum Senatum eligi 3 Senatores liberat morte *ibid.*
Sex. Pacuvius, Tribunus plebis, ſe devovet Auguſto 134, 104
Padus, fluvius 5, 33-35. 20, 46. 21, 25. 39. 47. 31, 10
Pæones 42, 51
Pæonia 33, 19. 38, 17. 39, 54. 45, 29
Pæonia olim, nunc dicta Emathia 40, 3
Pæſtani quare a Romanis laudati 27, 10
Pæſtum, opp. 8, 17 22, 36
Pæſtum colonia, Græcis vocata Poſidonia 14, 39
Pætneum, caſtellum 39, 25
Palanteum, urbs 1, 5
Palatinus mons 1, 5 munitur à Romulo 7
Palatium 1, 33. 2, 10. 29. 37 circa Palatium habitabant Romani veteres 1, 33
Palæphatus, oppidum vaſtatur a Philippo 32, 13
Palæpharſalus, oppidum 44, 1
Palæpolis, urbs ſita haud procul ubi nunc Neapolis 8, 22 obſeſſa Rom. 23 traditur Romanis 25
Palæpolitæ unde originem trahant? 8, 22 iis infertur bellum *ibid.* Palæpolitani ſe dedunt Conſuli Romano 25
Pales paſtorum Dea 15, 11 quare ei ædes Romæ dedicata *ibid.*
M. Palicanus, homo ſordidus, Conſulatum petit 99, 40 conſtantia Piſonis abſterretur 41
Palla picta cum amiculo purpureo dono miſſa reginæ Cleopatræ 27, 4
Palladium multis locis oſtenſum 83, 8
Pallantia, Terraconenſis Hiſpaniæ clariſſima civitas, fruſtra tentatur a Lucullo Coſ. 48, 25 iterum ab M. Æmilio 56, 8. 9
Pallantini Romanum hoſtem inſequuntur & cædunt 56, 11
Pallene Canaſtrum 31, 45
Pallenſes 38, 28
Pallenenſis ager 44, 10 fertilis 45, 30
Pallori vovet fanum Tullus Hoſtilius 1, 27
Palmæ in ludis, quando primum victoribus datæ 10, 47
Palmæ germen in loco Mundenſis pugnæ enatum, proſperum omen Octavio 115, 64
Palmyram equites mittit Antonius oppidi diripiendi cauſa 126, 13 urbem

Digitized by Google

ſuam deſerunt Palmyreni 14
Paludamentum 25, 16
Paludamentum a ſorore Horatii ſponſo ſcſtum 1, 26
Paludamenta Conſulibus, exercitu ſub jugum miſſo, detracta 9, 5
Paludati cum lictoribus in provincias proficiſcuntur Conſules 41, 22
Palumbinum in Samnio captum a Sp. Carvilio Coſ. 10, 45
Palus Aſcuris 44, 2
—— Labeatis 44, 31
Paluſtris itineris difficultas 22, 2
Pamphilidas, præfectus claſſis Rhodiorum 37, 22 ejus res geſtæ 23
Pamphylia 33, 41. 35, 48. 37, 23
Pamphylium mare 38, 13
Pamphylius ſinus 37, 23
Pan, a Romanis Inuus vocatus 1, 5 Evander inſtituit ſolenne, ut nudi juvenes Lyceum Pana venerantes per luſum atque laſciviam, currerent *ibid.* cur facie rubra pingatur 84, 26
Pandoſia, urbs 8, 24. 13, 2 in deditionem venit Romanorum 29, 38
Panætolium vocatum concilium Ætolorum 31, 29. *vid.* & 35, 32
Panis de Capitolio in hoſtium obſidentium ſtationes jactatus 5, 48
Pannonii populi deſcriptio 31, 28
Pannonii ſubiguntur à Tiberio 139, 2 ab Sex. Apulejo vincuntur 140, 21
Panopeum Bœotiæ Urbem diripiunt copiæ Mithridatis 82, 5
Panopolis 32, 33
Panormitanus portus 14, 13
Panormus Samiæ 37, 10. *vid.* & 24, 36, 29, 1 Panormum occupat Pyrrhus 14, 13 Panormum obſident & capiunt Romani 18, 40 ad Panormum pugna 53
C. Panſa, Conſul, tribus ſimul locis graviter vulneratur 119, 11 ab eodem Senatus conſilia Cæſari produntur 21
Pantaleon, Ætoliæ princeps, protegit Eumenem a percuſſoribus 42, 15
Pantaucus, Legatus Perſei, obſes datur Romanis 42, 39 ad Gentium mittitur Legatus fœderis faciendi cauſſa 44, 23
Pantherarum & leonum venatio Romæ 39. 22
Paphlagoniæ deſcriptio 76. 28
Paphlagoniam liberam eſſe jubet Senatus 70, 45 occupatur a Mithridate 77, 52 redditur Attalo & Pylæmeni 102, 8
Papinus, mons 45, 12
C. Papius Mutilus Nolam occupat 73, 25 Campaniam pervagatur 27 ab L. Cæſare vincitur 74, 17
Papiria tribus 8, 37
Papiriana ſævitia 10, 3
C. Papirius Craſſus, Tribunus mil. conſ. pot. 6, 18
C. Papirius Carbo, creatur Prætor 44, 17. 45, 12
C. Papirius Carbo, Trib. pl. deplorat mortem Tib. Gracchi 59, 34 eius actiones turbulentæ 36 creatur Coſ. 61, 49 defendit auctoritatem Senatus 60 accuſatur ab L. Craſſo 76 cantharidum veneno ſe tollit 78
C. Papirius Carbo Arvina, Tribunus plebis, legem fert de civitate ſociis danda 74, 53 juſſu Marii occiditur a Bruto 86, 5
Cn. Papirius Carbo Legatus violatur ab Achæis 61, 60 Coſ. 63, 9 adverſus Cimbros proficiſcitur 22 ejus infelix aſtutia 26 vincitur ad Goriciam 27
Cn. Papirius Carbo cum Cinna oppugnat Urbem 79, 46 cum Cinna Conſul creatur 82, 60 ſe parat contra Sullam 83, 12 cum Cinna Conſul reficitur 13 occiſo Cinna retinet dominationem 16 Sullæ, conditiones æquas Senatui proponenti, acriter reſiſtit 84, 3. 4 obſides exigit ab Italis 6 ejus vox de Sulla 85, 11 vincitur a Pompeio 16 Coſ. cum Mario creatur 86, 1 a Metello denuo vincitur 87, 5 contra eum Sulla movet 17 & ancipiti prælio dimicat 18 magna ſtrage vincitur a Metello 88, 1. 2 deſerit Italiam 4 reliquiæ ejus exercitus a Sullanis cæduntur 5 proſcribitur a Sulla 21 captus, occiditur a Pompeio 89, 3 ejus mors deformis 4
C. Papirius Maſo 21, 25
C. Papirius C. F. Maſſo Pontifex, moritur 25, 2
C. Papirius L. F. Maſſo Decemvir ſacrorum, moritur 25, 2
C. Papirius Turdus, Tribunus plebis 41, 10
L. Papirius, Tribunus mil. conſulari poteſtate, legiones ducit Velitras 6. 22. 38
L. Papirius Prætor, legem fert, qua Acerranis civitas ſine ſuffragio data 8, 17. 10, 47
L. Papirius, Tribunus pleb. 11, 23
L. Papirii fœneratoris fœda libido & crudelitas 8, 28

L. Papirius Craſſus Coſ. 4, 21 iterum Coſ. 30

L. Papirius Craſſus Prætor, Dictator creatur 8, 12 Coſ. creatur 16, 19

L. Papirius Curſor, Tribunus mil. conſulari poteſtate 6, 5 iterum 11

Magiſter Equitum dictus 8, 12 Dictator 29 adverſus Samnites proficiſcitur *ibid.* Romam redit, monitus a Pullario, ad auſpicium repetendum 30 indignatur Q. Fabio Magiſtro Equitum, quod ſe abſente pugnaſſet cum hoſtibus *ibid.* ejus interrogatio ad Q. Fabium 32 ſequitur Q. Fabium proficiſcentem Romam 33 ejus & Fabii contentio apud populum *ibid.* Dictator defendit diſciplinam militarem 34 noxæ damnatum Q. Fabium donat Populo Romano 35 comior factus, vincit Samnites 36 triumphat 37 abit magiſtratu 38

Coſ. creatur 9, 7 in Apuliam pergit 12 pervenit Arpos 13 capit Luceriam 15 ſub jugum mittit Samnites *ibid.* tertium Coſ. *ibid.* recipit Satricum 16 triumphat *ibid.* ejus laudes *ibid.* quintum Coſ. 28 Dictator 9, 38 vincit Samnites 40 triumphat *ibid.*

Ædiliis curulis 10, 9 Conſul 38 expugnat Duroniam Urbem 39 ejus ſtratagema 40 vincit Samnites, eorumq; capit caſtra *ibid.* Jovi Victori pocillum mulſi, priuſquam temetum biberet, vovit 42 triumphat 46 Prætor 47

Bruttios & Lucanos domat 14, 40 triumphat 46 Cenſor 47

L. Papirius Maſo, creatur Prætor 41, 18

L. Papirius Mugil. Coſ creatur 4, 7 cenſui agendo a populo præficitur 8 iterum Coſ. 30 Tribunus mil. conſulari poteſtate 42 proditur Interrex 43

L. Papirius Mugillanus Coſ. creatur 8, 23

M. Papirius Gallum, barbam ſuam mulcentem, ſcipione eburneo percutit 5, 41

M. Papirius Quinquevir menſarius creatus 7, 21

M. Papirius Atratinus Coſ. 4. 52

M. Papirius Craſſus, Coſ. 4, 12 Dictator 8, 17

M. Papirius Mugillanus, Tribunus mil. conſulari poteſtate 4, 45 iterum 47

Sp. Papirius, Tribunus mil. conſulari poteſtate, legiones ducit Velitras 6, 22 Tribunus mil. iterum 27 donatur ob res bene geſtas armillis aureiſque coronis 10, 44

C. Papius, ſociorum Italicorum dux, capit Nolam 73, 25 alias multas urbes Italicorum auſpicia ſequi cogit 73, 26 occupat Stabias *ibid.* pervagatur Campaniam 27 exercitum ſuum inſigniter auget 28 gravi obſidione Acerras premit 47 vincitur ab L. Julio Coſ. 49 victus iterum ab eodem Julio 74, 16. 17 vulneratur in prælio 75, 38

C. Papius, Tribunus pl. legem fert de peregrinis Urbe ſubmovendis 102, 17

Pappus, dux Antigoni, vincitur ab Herode 128, 27

Parachelois, oppidum 39, 26

Paradâ a Scipionis equitibus expugnatâ, incolæ omnes in foro comburuntur 114, 40

Parii 31, 31

Parilia 40, 2

Pariſades, Boſpori tyrannus, ſe dedit Mithridati Magno 63, 49

Pariſii adverſus Romanos ſolicitantur a Vercingentorige 107, 51

Parma colonia civium Romanorum 39, 55

Parma & gladius, arma Velitum 31, 35

Parma tripedalis Velitum 38, 21

Parmæ breviores, Velitum arma 26, 4

Parmenio, Legatus 44, 23

Parnaſſus mons 42, 16

Parorea 42, 51

Paroreia Thraciæ 39, 27

Paros, Inſula 33, 30

Parſtrymonia 42, 51

Parthenius, mons 34, 26

Parthi 9, 18 vincuntur ab Antiocho 59, 60 eorum Legatio ad Pompeium 102, 1 eos Gordyene expellit Afranius 2 eorumdem cum Gallis certamen impar 106, 44 cum Parthis pugnat Craſſus 47 fugant Romanos 49 a Caſſio vincuntur 108, 40 Parthorum Syria facta præter Tyrum 127, 11

Parthorum ager vaſtatur a Scythis 60, 61

Parthorum Legatio ad Pompeium 102, 1 expelluntur Gordyene 2

Parthorum bellum civile 133, 71

Parthini populi 29, 12 & 23, 34. 44, 30

Parus 31, 15

Paſcua miranda 24, 3

Paſſaro, civitas, deditur Romanis 45, 26, 33

Paſtor a Caropo Epirota miſſus, oſtendit T. Quinctio Coſ. viam 32, 11

Paſtores in Apulia conjurant, 39, 29

Digitized by Google

ad ſeptem millia condemnat L. Poſtumius Prætor *ibid.*
Paſtorum habitu milites 9, 2. 10, 4
Patara, caput Lyciæ 37, 15 Patara petit claſſis Romana 16 omittuntur Patara *ibid.* *vid.* & 17. & 38, 39.
Patarenſes Bruto ſe dedunt 122, 33
Patavium 10, 2
Patavini agri diripiuntur a Græcis 10, 2 qui cæduntur *ibid.*
Patavinorum in Venetia ſeditio 41, 32
Pater patratus quis, & ejus officium 1, 24
Patris acerbitas filium a pietate non avertens 7, 5
Patrem ſequuntur liberi 4, 4
Patre exiſtente in poteſtate hoſtium, filius magiſtratus eſſe nequit 27, 21
Patres conſcripti unde dicti? 2, 1 cur Senatores dicti? 8
—— Numæ regnum deferunt 1, 18
—— locum ſecretum habent in circo 35
—— ex Albanis principibus lecti 30
—— centum a Tarquinio Priſco lecti, qui deinde minorum gentium ſunt appellati 35
—— Tribunatum petere prohibentur 2, 33
—— Conſilia non publica, ſed in privato habent 54
—— diſcordia Patres inter & plebem propter nexos & ob æs alienum 2, 23. 27. 31. *vid.* & 3, 65. 68
—— cenſent domandam poteſtatem Tribuniciam 2, 55
—— reſiſtunt legi Valeronis 56
—— plebem prehenſant 5, 30
—— indigne ferunt plebeiis mandari honores 4, 54
—— Patres penes auſpicia more majorum 6, 41
—— auctores ſunt Legis de viceſima manumiſſorum 7, 16
—— Conſulatus poſſeſſio priſtina redit ad Patres 7, 24
—— in comitiorum incertum eventum auctores fieri coguntur 11, 27
—— decernunt bellum 13, 33
—— de Urbis cuſtodia conſultant 22, 55
Patrum juniores reſiſtunt Tribunis de lege Agraria agentes 3, 14
Patribus conditiones impoſitæ, ne quis quoad bellum eſſet, tributum daret 6, 31
Pateræ tres aureæ, cum titulo nominis Camilli, in Jovis cella ante pedes Junonis poſitæ 6, 4
—— aureæ ex mulctaticia pecunia ad Cereris poſitæ 10, 23
—— ducentæ aureæ ſeptuaginta ſex ad Scipionem relatæ ex Carthagine Nova 26, 47
Pateras aureas Legati a Pæſto Romam adferunt 22, 36
Patræ Achaiæ 27, 29. 36, 21
Patriæ caritas quanta in omnibus ordinibus Romæ 23, 49
Patricii unde appellati 1, 8
—— addictos habent in vinculis 6, 34 *& ſeqq.*
—— Conſules duo creati anno quadringenteſimo quam Urbs Romana condita erat 7, 18
—— dicti, quod patrem ciere avumque poſſent 10, 8
Patriciorum agros cur ſervarit Coriolanus 2, 39
—— ſuperbia & libido 4, 1. 4
—— & plebeiorum numerus quando in comitiis æquatus 6, 30
—— excellentia 6, 37
Patriciis omnia concedit plebs ære alieno oppreſſa 6, 34
—— in Capitolio habitare prohibitum 6, 40
Patricios inter & plebeios certamen de Sacerdotiis 10, 6
Patrenſium flebilis conditio 52, 6
Patrimi ad ſacrificium adhibiti 37, 3
Patrocles Antigonenſis, præfectus Perſei 42, 58
Paullus Fabius Q.F. Maximus Coſ 137, 9
Paupertatis commoda 13, 22
Pauperrimi & ditiſſimi idem cultus 13, 21
Pauſanias, Prætor Epirotarum 32, 10
Pauſanias, dux Pheræorum 36, 9
Pauſiſtratus, Prætor Rhodiorum, cædit Macedones 33, 18. 37, 9 opprimitur a Polyxenida, Antiochi præfecto 37, 10. 11
Pavori vovet fanum Tullus Hoſtilius 1, 27
Pax ſervientibus gravior, quam liberis bellum 10, 16
Pax jurejurando Conſulis ſancitur 55, 16
Pecora, pecunia ſunt Maſſyliis 29, 31
Pecora hoſtibus objecta per inſidias 28, 33
Pecuarii condemnati, & ex eorum mulctaticia pecunia ædes in inſula Fauni facta 31, 42 & clypea inaurata in faſtigio ædis Jovis poſita 35, 10
Pecunia incerta, de qua ludi voti 31, 9
Pecuniæ inopia 18, 59

Pecuniæ in ærarium latæ 28, 9. & 38 etiam pupillares pecuniæ 24, 18
Pecuniam ex ærario ſcribæ viatoreſque ædilitii clam egerunt 30, 39 per indicem comperti damnantur *ibid.*
Pecus quale ver ſacrum? 34, 44
T. Pedanius princeps, primus Centurio ſignifero ſignum adimit, in hoſtes jacit, & in caſtra Pœnorum irrumpit 25, 14
Pedeſtre ſcutum 7, 10
Q. Pedius Q. F. ſororis Cæſaris nepos, ejuſque ex quadrãte heres 116, 102 Coſ. 119, 68 ad Senatum refert de venia Lepido & Antonio concedenda 120, 9 ejus diligentia & mors 25
Q. Pedii, Cæſaris Legati, res adverſus Belgas geſtæ 104, 57 triumphat 116, 2
Pedites extra ordinem conſcripti 5, 7
Peditum quinis millibus ſcriptæ quatuor legiones 8, 8
Peditibus quantum Imperatores triumphantes diviſerint? 34, 46. 52
C. Peducæus, vir illuſtris, cadit in prælio 119, 16
Sex. Peduceius, Tribunus pl. ægre fert Virgines Veſtales, inceſti accuſatas, abſolutas eſſe 63, 10. 11.
Pedum, oppidum 2, 39. 7, 12, 8, 12 capitur a Coriolano 2, 39 oppugnatur & capitur ab L. Furio Camillo Coſ. 8, 13
Pedani 8, 14 iis civitas datur *ibid.*
Pelagonia 26, 25. 31, 28. 39. 45, 29
Pelagones, populi 45, 30
Pelegaum 7, 38
Peligni, populi 8, 6. 29 deficiunt 9, 41 vincuntur *ibid.* Oratores pacem petentes Romam mittunt 45 iis fœdus datur *ibid.* cædunt agmen Samnitium 10, 30 devaſtantur ab Annibale 22, 9 multos voluntarios Scipioni dant in claſſem 28, 45 deficiunt a Romanis 72, 8 acie funduntur a Sulp. Galba 73, 33 accipiuntur in fidem 76, 1
Peligna cohors 25, 14. 44, 40
Pelium urbem vi capiunt Romani 31, 40 urbis ſitus *ibid.*
Pella, urbs 26, 25
Pella, regia Perſei 42, 41. 51 deditur Æmilio Paullo Coſ. 44, 45 Pellæ ſitus 46
Pellenenſis ager 33, 14
ſub Pellibus durant ad Vejos Rom. milites 5, 2. 13, 14
Pellidi Sardi 23, 40
Pellina, urbs 31, 39
Pellinæum occupat Amynander 36, 10 recipitur a Romanis 14
Pellis lupi pro caduceo 48, 5
Pelopidas, Mithridatis Legatus, a Nicomede ad duces Romanos mittitur 76, 33 ejus oratio 34. & 42. & ſeqq.
Peloponneſus 1, 7. 12, 14. 31, 7
Peloponneſi deſcriptio 32, 21
Pelops, Lacedæmoniorum Rex 34, 32
Pelta haud diſſimilis cetræ 28, 5
Peltaſtæ mille, cum Menippo Philippi Duce Chalcidem mittuntur 28, 5
Peltaſtæ vocati Cetrati 31, 36. *vid.* & 33, 4
Pelvis aurea facta, lataque in Aventinum, ut Junonem Reginam mulieres placarent 27, 36
Peluſium 44, 19. 45, 11
Peluſium a Ptolemæo Pergameno capitur 112, 77
Penatium Deorum ædes in Velia 45, 16
Peneſtæ Illyrii, bellicoſum genus 44, 11
Penetrale urbis, ubi publice, quibus is honos datur, veſcuntur 41, 25
Peneus, amnis 32, 15. 42, 38. 55. 44, 6
Penninus mons 21, 38
Pentri, Samnites 9, 31 deficiunt ad Pœnos 22, 61
Peparethus 28, 5 urbs haud ignobilis 31, 28 diruitur *ibid.*
Perduellionem judicant Duumviri 1, 26
Perduellibus ſuperatis, gratiæ actæ Diis. 45, 16
Perfidia Barbarica 25, 33
Perfidia Punica 21, 4 26, 17
Perfugæ virgis in comitio cæſi & de ſaxo dejecti 24, 20. 45.
Perfugæ Latini ſecuri percutiuntur 30, 43
—— Romani in crucem ſublati. *ibid.*
Perga, urbs 38, 37
Pergamus, regia Eumenis 29, 11. 35, 13. 42, 18 circa Pergamum ſacra profanaque urit Philippus 31, 46
Pergamum oppugnat Seleucus F. Antiochi 37, 18 in Pergamum intromiſſi Achæi. 20 relinquitur Pergamus 21
Pergamenorũ Regum ſucceſſiones 59, 12
Peræa regio 32, 33 ejus ſitus *ibid.* Peræam capiunt Rhodii 33, 18
Peræa, colonia Mitylenæorum 37, 21.
Peræam expugnat Antiochus *ibid.*
Pericles ſtruit Mœnia Piræei 81, 5 ejus armamentarium incendio deletur 52
Perinthus, urbs 33, 30
Perolla, Calavii filius, de interficiendo Annibale conſilium capit 23, 8 adverſa-

Digitized by Google

tur ei pater 9

C. Perperna a Præſenteio vincitur 73, 24 transgreditur in Hiſpaniam cum militibus Lentuli 90, 18. 91, 1 accedit ad Sertorium 7 eum clam odioſum reddit ſuis 94, 22. 96, 7 Sertorium ad convivium invitatum interficit 9. 10 ad Perpernam defertur imperium 11 exercitus necem Sertorii ægre ferens, contemnit Perpernam 12. 15 milites & ſocios conciliare nititur 16 ob crudelitatem multæ civitates deſciſcunt 17 a Pompeio victus & captus occiditur 18. 19

M. Perperna, Legatus ad Gentium, Illyriorum Regem 44, 27 a Gentio conjicitur in carcerem *ibid.* liberatur ab Anicio Prætore 32

M. Perperna, Coſ. 70, 39 Cenſor luſtrum condit 82, 59

Perræbia 31, 41. 32, 15. 36, 33

Perræbi pronunciantur liberi 33, 34

Perræborum urbes poſſidet Philippus 39, 24

Perranthe, tumulus 38, 4

Cn. Petreii Atinatis factum celebre 68, 51 obſidionali corona donatur *ibid.*

Perſæ ab Lacedæmoniis aquam & terram petunt 35, 17 Lacedæmonios a tergo circumveniunt in Thermopylis 36, 16

Perſeis urbs in honorem Perſei, Philippi filii, ſic dicta 39, 54

Perſeus, Philippi Regis Maced. filius, admodum puer, mittitur ad obſidendas anguſtias, quæ ad Pelagoniã ſunt 31, 28

oppugnat Amphilochos 38, 5 redit in Macedoniam 7

cauſæ belli cum Perſeo 39, 23 Perſei cum Demetrio comparatio 53 inter eos diſcordiæ *ibid.*

prava ejus in Demetrium conſilia 40, 4 ludicro certamine vincitur a Demetrio 6 Perſeus accuſat Demetrium parricidii 8, 9. & 23. 24 ejus in Demetrium inſidiæ deteguntur 55 regnum ſcelere partum invadit 56 Antigonum curat interficiendum 57 conciliat ſibi Græciæ civitates *ibid.*

miſcet inter Dardanos & Baſtarnas certamina 41, 23 Legatos mittit Carthaginem 27 Dolopum totam gentem ſub jus judiciumque ſuum cogit *ibid.* proficiſcitur in Græciam *ibid.* adit Oraculum Delphicum *ibid.* Achæos maxime ſibi reconciliare ſtudet *ibid.* & 28

conciliat ſibi animos Græcorum 42, 4 ejus ſævitia *ibid.* ad eum Legati mittuntur Roma 6 Legatis ejus datur Senatus 14 ad Eumenis cædem ſceleratos quoſdam ſubornat 15 a Senatu judicatur hoſtis 18 Legatos Romam mittit 36 cum Marcio Romanorum Legato colloquitur 39 ad orationem Marcii reſpondet 41 mittit Legatos ad Byzantinos & Rhodios 46 de rerum ſuarum ſumma concilium habet 49. 50 ipſius exercitus ſumma 51 cohortatur milites ad bellum 52 in Theſſaliam it 53 ad Sycurium ſtativa habet 54. 56 inſtruit aciem 58 Romanos adgreditur 59 eos equeſtri prælio vincit *ibid.* ad milites orationem habet 61 tentat pacem, fruſtra 62 caſtra Rom. vult incendere 42, 64 Romanos paſſim vagantes opprimit 65 redit in Macedoniam 67

Coryn, Odryſarum regulum, liberat a Dardanis 43, 5 proximas Illyriorum gentes oppugnat 18 Uſcanam obſidet *ibid.* Legatos ad Gentium, Illyriorum regem, mittit *ibid.*

occurrit Q. Marcio Philippo Coſ. 44, 2 occupat aditus *ibid.* levia committit prælia 4 ejus ignavia 5. 6 fœdus facit cũ Illyriis 23 ſollicitat Rhodios, Eumenẽ & Antiochum *ibid.* & 24 ejus avaritia 26 recuſat Gallorum & Illyriorum auxilia *ibid.* eripit Eumeni naves onerarias 28 vincitur & fugatur ab Æmilio Paulio, Coſ. 41 caduceatores mittit ad Conſulem 45 Samothracam pervenit *ibid.* eum ſequitur Conſul 46

ejus cum privati nominis titulo ad Æmilium litteræ 45, 4 molitur fugam, fruſtra 6 ejus pueri tranſeunt ad Romanos *ibid.* Perſeus ipſe ſe tradit *ibid.* eum benigne excipit Conſul 7 cum filio Philippo in cuſtodiam mittitur 28 de eo triumphat Paullus 39 Perſei puſillanimitas *ibid.* Albam in cuſtodiam mittitur 42

moritur 46 16

C. Perſius vir impiger cædit Tarentinos 26, 39

Peruſia, Etruriæ oppidum, petit pacem 9, 37 accipitur in deditionem 40. *vid.* & 10, 37. 40

Peruſiæ obſidetur L. Antonius ab Octavio 125, 31. 32 fames 126, 16 obſeſſi eruptionem tentantes cum detrimento rejiciuntur 17. 18 in Peruſinos Octavius eſt immitior 126, 30 Peruſia incendio do-

deletur *ibidem*
Peruſina cohors 22, 17
Peruſini cæduntur a Romanis 10,30 rebellant 31 Peruſinorum quatuor millia & quingenti occiſi *ibi.* abietes in fabricandas naves, & frumenti magnum numerum pollicentur Scipioni 24, 45
Peſſinus in Phrygia 29, 10
Peſtilentia pecudes hominesque in Urbe corripiens, & gravidarum abortibus formidabilis 14. 11
—— ejus cauſſa clavus pangitur 7, 3.14,26
Peſtis Romæ 1,31.3,6.32.4,21.25.52.5, 13. 6,20.7,1.2.8,17.9,28.10,31.47.40, 19.36. 60,7. 19
Peſtis Romæ ex veneficio Matronarũ 8,18
Peſtis tanta, ut liberorum funeribus non ſufficeret Libitina 41,26
Petelia 27, 26
Petelinus lucus 6, 20
Petellia, urbs in Brutiis ab Himilcone capta 23, 30
Petellini ſoli ex Bruttiis manent in Romanorùm amicitia 23, 20
Petillia rogatio 38, 54
L. Petillius, Legatus ad Gentium, Illyriorum Regem 44.27 a Gentio conjicitur in carcerem *ibid.* liberatur ab Anicio Prætore 32
L. Petillius, ſcriba 40,29
Q. Petillii, Tribuni plebis, diem dicunt Scipioni Africano 38, 50 Spolia petunt ex triumpho Africani 38, 53
Q. Petillius Spurinus, creatur Prætor 40, 18 duas legiones tumultuarias civium Rom. ſcribit 26 libros Numæ Pompilii legit, eoſque comburi curat 29 creatur Conſul 41,18 ei ſacrificanti in jecinore non eſt inventum caput *ibid.* jubetur bove perlitare *ib* occiditur a Liguribus 22
Petra, oppidum in Pieria 39,26
Petra, urbs Mædicæ, oppugnatur a Philippo 40,22.44,32
C. Petreius, Legatus Pompeii, Octogeſam petit 110,22 in magnas difficultates conjicitur a Cæſare 23 turbat pacem de qua milites Pompeiani cogitant 26. 27 excedere Hiſpania cogitur 34 in Africa pugnat cũ Cæſare 114,8 graviter ictus, deſerit pugnam 9 cum Juba mutuis vulneribus concurrit 62 a ſervo ſuo occiditur *ibid.*
Petreius filius, occiditur a Sitio 114, 63
Petronius Granius Quæſtor ſuo ſe gladio interficit 124, 21
Peuce inſula ad oſtia Danubii 104, 6
Phacium, oppidum vaſtatum a Philippo 32,13. *vid.* & 36,13
Phæneas, Legatus Ætolorũ, cum M' Acilio altercatur 36,28 ejus ferocia fracta *ibid.*
Phæſtum, oppidum capitur 36, 13
Phalanx Macedonica 8,8. 33,4. 42,61 confertur cum acie Romana 9, 19 Phalanx ſi explicari poteſt, nulla acies par 14,28 Phalanx cuneus Macedonum, & robur exercitus 32, 17.33, 8
Phalanx quando inutilis? 31, 39
Phalangitæ 37,40 42,51
Phalanna, opidum 42, 54
Phalannæus ager 42, 65
Phalara 27,30.36,29
Phaleria prima urbium Theſſaliæ 31, 15 capitur a Romanis, inceditur & diripitur *ibid.*
Phaleras quare depoſuerint nobiles 9, 46
Phaleris donati equites 39, 31
Phaloria, oppidum 36, 13. 39, 25
Phameas 50,20 ejus & Scipionis colloquium *ibid.* a Scipione fidem accipit 21 cum bis mille ducentis equitibus ad Romanos tranſit 22
Phæneas, princeps Ætolorum 32,32 eo duce duo millia peditum cum equitibus quadringentis veniunt ad Quinctium Coſ. 33,3 ejus altercatio cum Conſule Romanorum 13 & cum Thoante 35, 45 ejus ferocia 36, 29 provolutus ad pedes T. Quinctii, implorat opem ejus 34, 35
Phanæ, portus Chiorum 36, 43
Phanæ, promontoriũ Chiorũ 44,28.45, 11
Phanota, urbs 45, 26
Phanotea Phocidis capta a Romanis 32,18
Phari inſulæ ſitus & conditores 112, 45
Pharii ab urbe excluſi 20,60
Pharnabazus a Canidio funditur 129, 45
Pharnaces, Ponti Rex, Legatos Romam mittit 40, 20 ejus de Sinopenſium clade querelæ 2
Pharnaces filius Mithridatis, declaratus regni ſucceſſor 102,48 Patri ſtruit inſidias *ib.* ſollicitat Romanos transfugas 49 deinde totum patris exercitum 50 ſalutatur Rex 52 a Pompeio in Boſporo regnare jubetur 71 recipit Phanagorenſes & omnem Colchidem 112,87 vincit Domitium Calvinũ 90 Legatos ad Cæſarem mittit de pace 113,9. 10 rem callide trahit 15 petit Cæſarem 21 profligatus fugit 22.23 occiditur ab Aſãdro 24
Pharus turris a Soſtrato Cnidio conſtructa 112, 44

Digitized by Google

Pharſalia terra 33, 6
Pharſalica pugna 111, 63–79
Pharſalus, urbs 32, 33. 36, 10 dedit ſe Antiocho *ibid.* deinde M'Acilio Coſ. 36, 14
Phaſelis, urbs in confinio Lyciæ & Pamphyliæ 37, 22, 23 evertitur a P. Servilio 90, 35
Pheca, oppidum 32, 14
Phecadum, urbs 31, 41
Pheneos, oppidum 28, 7
Pheræ, oppidum 32, 13. 33, 6. 35, 30 Pheris excluſus Philippus, redit in Macedoniam 32, 13 Antiochus oppugnat & capit Pheras 36, 9 Pheræ ſe dedunt Romanis 36, 14
Pheræi adhærent Romanæ ſocietati 36, 9 eorum ager vaſtatur a Perſeo 42, 56
Pherinum 32, 14
Phila, urbs 42, 67. 44, 2. 34
Phileas Tarentinus vir inquieti animi, educit cuſtodia obſides Tarentinorum 25, 7 virgis cæſus de ſaxo dejicitur *ibid.*
Philemenus princeps juvenum nobilium Tarentinorum, ad Annibalem deducitur 25, 8 prodit Annibali Tarentum 9 ejus corpus nuſquam inventum 27, 16
Philetærus, frater Eumenis 42, 55
Philippei nummi aurei 34, 52. 39, 5. 7. 44, 14
Philippi. Ad Philippos pugna commiſſa 124, 7
Philipporum in Thracia ſitus 123, 31
Philippus Macedonum Rex, ad eum Legati miſſi ad depoſcendum Demetrium Pharium 22, 33
Legatos mittit ad Annibalem 23, 33 ad eum Legati Pœnorum 34 Legationem alteram ad Annibalem mittit 39
tentat Apolloniam 24, 40 capit Oricum *ibid.* obſidet Apolloniam, ejus caſtra a Romanis invaduntur *ibid.* Philippus prope ſeminudus fugit *ibid.*
ſubitam expeditionem in Oricinorum atque Apolloniatium fines facit 26, 25 in Pelagoniam vertit iter *ibid.* capit Dardanorum urbem *ibid.* in Theſſaliam deſcendit *ibid.*
Achæis auxilium fert 27, 29 vincit Ætolos 30 it in Peloponneſum *ibid.* repellit Romanos populantes agrum Corinthium 31 dempto capitis inſigni, cæteris ſe æquat *ibid.* Polycratiam, Arati Achæorum Principis uxorem aſportat in Macedoniam *ibid.* In Ætolos proficiſcitur, Eleumq; agrum populatur *ibi.* proſpere adverſus Ætolos pugnat 32 vincitur a Romanis *ib.* revocatur in Macedoniam ad domeſticas ſeditiones *ibi.*
tuetur ac hortatur ſocios 28, 5 in Aſiam trajicit, Attaluſque ferme ab eo opprimitur 28, 7 capit Toronem urbem *ibid.* ejus metu Machanidas compreſſus *ibid.* ejus irrita conſilia 8 ejus oratio in concilio Achæorum *ibid.* claſſe in Ætoliam contendit *ibid.* Heræam & Triphyliam reddit Achæis *ibid.* Dardanis infert bellum *ibid.*
ei ducenta argenti talenta pollicentur Carthaginienſes, ut in Siciliam aut Italiam trajiciat 29, 4 aggreditur Apolloniates 12
ei bellum indictum 31, 5 Philippus oppugnat Abydum 14 fœdus icit cum Antiocho Syriæ Rege *ibid.* cedit in Macedoniam *ibid.* trajicit Helleſpontum 15 varias urbes ad Helleſpontum capit 16 eum audacter adloquitur M. Æmilius Legatus Romanus 18 Philippus ſe confert Athenas 24 edit prælium memorabile cum Athenienſibus *ibid.* recedit, & omnia circa Athenas diruit *ibid.* Eleuſinem tentat, fruſtra 25 it Argos *ibid.* Achæis de bello deliberantibus auxilium promittit *ibid.* ejus inſidiæ intelliguntur *ibi.* Athenas & Piræeum fruſtra tentat 26 diruit templa circa Athenas *ibid.* ejus apparatus belli 28 miratur Romanorũ caſtra 34 detrectat pugnam 36 cædit vagos frumentatores Romanos *ibi* repellitur 37 in magno eſt periculo *ibi* recedit 38 cædit Ætolos 41.
Thaumacos fruſtra tentatos deſerit Philippus 32, 4 ejus anxietas & curæ 5 occupat fauces Antigoniæ *ibi.* caſtra ponit ad Aoum *ibid.* eum aggreditur T. Quinctius Coſ. 12 Philippus repellitur *ibid.* in Theſſaliam fugit *ibid.* ponit caſtra in monte Lynco 13 redit in Theſſaliam *ibid.* Pheris excluſus redit in Macedoniam *ibid.* ejus nomen in comitiis Argivorum recitatum poſt Jovem, Apollinem & Herculẽ 25 ejus cum Quinctio Coſ. colloquium 32 ei offeruntur a Coſ. leges pacis 33 ejus in Ætolos oratio 34 petit a Quinctio, ut Legatos Romam mittere liceat 36 impetrat inducias in duos menſes *ibid.* ejus Legati re infecta diſcedunt Roma 37 fœdus facit cum Nabide 38 Argivorum urbem fiduciariam Nabidi tradit *ibid.* & *ſeq.*
ejus apparatus belli 33, 3 ad eum con-

Digitized by Google

tendit Quinctium Coſ. *ibid.* hortatur milites ſuos *ibid.* militum numerus 4 educit copias ſuas & ad hoſtem vadit 8 cum Romanis committit prælium 9 vincitur 10 petit Tempe *ibid.* ejus caſtra diripiuntur ab Ætolis *ibid.* Caduceatorem mittit ad Romanos 11 ei induciæ quindecim dierum datæ 12 colloquium ad Tempe 13 Pacis leges cum Philippo *ibid.* & 30 cædit Dardanos 19

Legatos Romam mittit, pollicentes Romanis pecuniam & frumentum 36,4 proficiſcitur in Theſſaliam 13 capit quatuor urbes 36, 13 tentat Athamaniam, & capit 14 oppugnat Lamiam 25 Demetrias ſe Philippo dedit 33

exercitui Romano omnia parat 37,7

ejus præſidia expelluntur Athamania 38, 1 ingreditur cum exercitu Athamaniam 2 repellitur *ibid.*

cum Ætolis, quibus voluit conditionibus, pacem facit 39, 12 agros Apolloniatum vaſtat *ibid.* cum Philippo & Romanis pax conſtituitur *ibid.* belli cauſæ cum Philippo 23 Philippus colligit vires 24 de eo Theſſalorum aliorumque querelæ *ibid.* eo abſente ſenatus ſtatuere recuſat *ibid.* Philippus reſpondet querelis Theſſalorum 26 minatur Romanis *ibid.* ejus ad Maronitarum Legatos reſponſio 28 offenditur judicio decem legatorum 29 male habet Maronitas 34 ad purganda crimina mittit Demetrium, minorem filium, Romam 35 per ſpeciem auxilii Byzantiis ferendi, Thraces fundit eorumque ducem Amadocum capit 35 ſollicitat accolas Iſtri fluminis, ut in Italiam irrumpant *ibid.* Demetrium Romam mittit, qui patrem defendit 47

parat rebellionem, Macedoneſque offendit 40, 3 interficit Herodicum principem Theſſalorum 4 ei Demetrius eſt ſuſpectus 5 Perſeus accuſat Demetrium apud Philippum 8 cum amicis de filiis judex ſedet *ibid.* Petram Medicæ urbem oppugnat 12 ejus iter ad Æmum montem 21 duas aras Jovi & Soli conſecrat 22 moritur 54

Philippus, filius Alexandri Megalopolitani 35, 47 a Philippo Rege Maced. ad ludibrium Rex appellatur 36, 14 in vinculis Romam mittitur *ibid.* præficitur Zacyntho Inſulæ 31

Philippus Fœnus, nobile ſcortum 39,42

Philippus, natura frater, adoptione filius Perſei 42, 52 Philippum, ſeſeque Octavio tradit Perſeus 45, 6 cum patre Albam in cuſtodiam mittitur 42

Philippus, Amyntæ filius 45, 9

Philippus, præſidii præfectus Caſſandreæ 44, 12

Philippus, Epirotarum Prætor, ejuſque ad regem Philippum, & P. Sempronium, de pace colloquium 29, 12

Philippus, Magiſter elephantorum Antiochi, præeſt mediæ aciei 37, 41

Philippus, vitricus Octavii, ejuſque monitum 117, 13

Philippus Philadelphus, contendit cum Antiocho Pio de regno Syriæ 70, 63 ejus rei intricata hiſtoria 64

L. Philippus Trib. pl. tentat leges Agrarias 67, 28 in petitione Conſulatus repulſam fert 70, 53 a Cæpione ambitus poſtulatus abſolvitur 71, 24 Coſ. abolet leges Druſi 71, 37 defendit Pompeium 82, 24 Legatus Sullæ occupat Sardiniam 86, 4 ad Antonium miſſus nihil agit 118, 18

Philippopolis 39, 25 capitur a Philippo 53

Philiſtio præfectus Epicydis, interficitur Syracuſis 25, 28

Publ. Philo dicit cauſſam, & abſolvitur 9, 26

Philo Pompeianarum partium, interficit Hiſpali præſidium Cæſaris 115, 57

Philonem Chalcidenſem ab Antiocho ſibi dedi cupit Scipio 37, 45

Philocharis, auctor Tarentinis deſciſcendi a Romanis 12, 8

Philocles, præfectus Philippi, mittitur ad populandos Athenienſium agros 31, 16 fruſtra oppugnat Eleuſinem 26 depopulatur fines Athenienſium *ibid.* repellitur, trepidanſque refugit Chalcidem 32, 16 Corinthum ab obſidione liberat 24 ei Argos proditur 25 Legatus Philippi Romam mittitur ſpeculatum de iis, quorum Perſeus Demetrium inſimulabat 40, 20 opprimitur 55

Philocrates, princeps legationis Rhodiæ 45, 21

Philodemus Argivus, præfectus arci Euryalo Syracuſis, tradit tumulum Euryalum Romanis 25, 25 redit ad Epicydem *ibid.*

Philonides ſcurra Tarentinus, reſperſit urina veſtimenta Legatorum Rom. 12, 9

Philophron, Legatus Rhodiorum 45, 21. 46, 4
Philopœmen, Prætor Achæorum 35, 25 adverſus Nabin claſſem educit 26 vincitur *ibid.* incendit caſtra Nabidis ad Plejas 27 populatur agros Laconicos *ibid.* ejus in ducendo agmine locisque capiendis ſollertia & uſus 28 vincit & fugat Lacedæmonios 29 *& ſeqq.* adjungit ſibi Laconas 37. capitur a Meſſeniis 39, 49 in ſubterraneam cellam demittitur 50 veneno tollitur *ibid.* ab univerſo Achaico concilio ſepelitur *ibid.*
Philopœmen libertus Vinii, ob ſervatum herum ab Octavio Equeſtri dignitate decoratur 120, 44
Philoſophi & Rhetores Roma pulſi 46, 40
Philoſophi & Oratores in Legatione Attica 47, 24
Philotas, præfectus præſidii Abydi 37, 12
Philotimus Smyrnæus conjurat adverſus Mithridatem 82, 48
Philiaſii 33, 14
Phliaſius ager 33, 14
Phlius 28, 7
Phocis 28, 5
Phocidis urbes captæ a Romanis 32, 18
Phocæa 26. 19. 36, 45 ſeditio Phocææ 37, 9 Phocææ ſitus 31 oppugnatur ab Æmilio Regillo 37, 32 diripitur *ibid.*
Phocæenſes ex odio populi Rom. ſunt in partibus Ariſtonici 60, 2 Senatus urbem nomenque omne Phocæenſium jubet deleri *ibid.* in honorem Maſſiliæ iis parcitur *ibid.*
Phœbeum locus ſine muro apertus, ad Spartam 34 38
Phœnice, Epiri urbs 29, 12
Phœnicus portus Erythrææ terræ 36, 45
Phrahates, Parthorum Rex, vincitur ab Antiocho 59, 60 mittit Demetrium, fratrem Antiochi, ad occupandum regnum Syriæ *ibid.* ſollicitat civitates 61 vincit Antiochum 62 eique cæſo regio more exſequias facit 63 ejus de Antiocho dictum *ibid.* Scythis, quos exciverat cum Antiocho bellans, negat mercedem 60, 57 ad eum Scytharum oratio 58 cæditur a Scythis cum copiis ſuis 62 ſcelere filiorum interfectus 105, 39
Phrahates, Orodis filius, Parthorum Rex, patrem, fratres, filium occidit 128, 26 ob crudelitatem ejus Parthi ingens inter ſe bellum movent 36 Antonium Parthorum finibus excedere jubet 130, 12 ob crudelitatem in exſilium agitur 133, 71 ſigna Romana remittit 136, 22
Phragandæ 26, 25
Phricium, oppidum 36, 13
Phrygia 29, 11. 37, 8. 54 Phrygia utraque donatur a Romanis Eumeni 56
Phrygius, amnis 37, 37
Phthiotæ Achæi 36, 15
Phthiotis 28, 6. 41, 27
Phthioticus ager 33, 3
Piacula inſolita & peregrina pacis Deûm expoſcendæ 4, 30
Phylaco, oppidum 45, 26
Piacularia ſacrificia genti Horatiæ tradita 1, 26
Piaculare ſacrum 28, 19. 21
Picentes 10, 10 cum iis fœdus ictum *ibid.* regio eorum Romanorum dictioni adjecta 15, 5 vincuntur a Cn. Pompeio 74, 2
Picentes Italicorum Populorum primi deficiunt a Romanis 72, 1 omnes cives Romanos, etiam populares qui contra Romanos arma ſumere detrectabant, occidunt. 23 vincuntur a Pompeio 74, 1. 2 Aſculi obſidentur 3
Picenum 27, 43
Picenus ager 21, 62. 22, 9
Pictones a Vercingentorige adverſus Cæſarem commoventur 107, 51 opprimuntur 108, 20
Fab. Pictor, ſcriptor antiquiſſimus 2, 40
Pieria, urbs ſe dedit Romanis 36, 14 *vid.* & 44, 20
Pieria ſilva 44, 43
Pietatis ædes qua occaſione exſtructa 49, 3
Pietatis ædes in foro olitorio dedicatur ab M' Acilio Glabrione 40, 34
Pilæ pontis Tiberini 40, 51
Pileus. Ad pileum vocati ſervi 24, 32
Pileati capite raſo liberti 45, 44
Pilento uſæ ad ſacra ludoſque Matronæ 5, 25
Pilum quale genus armorum 6, 12. 7, 13. 16, 9, 19
Pinarii miniſtri ſacrorum Herculis 1, 7
L. Papirius, Coſ. 2, 56
L. Pinarius Ennæ præfectus, vir acer 24, 37 ejus ad milites oratio 38
L. Pinarius Mamercinus, Trib. mil. conſulari poteſtate 4, 25 Magiſter Equitum 7, 3 Prætor 25
L. Pinarius ſororis Cæſaris nepos, ejuſque ex quadrante hæres 116, 102

M. Pinarius Poſca, creatur Prætor 40, 18 25 cædit Corſos 34
Pindarus, libertus, Caſſio caput præcidit 124, 10
Pinnæ mœnium 44, 8
Pinneo Illyriorum Regi pax data 20, 63 ad eum quare Romani Legatos miſerint 22, 33
Pinnenſium conſtantia & calamitas 72, 24
Pireæus Athenarum 31, 14. 22. 23 Piræeum tentat Philippus, fruſtra 26. & 36, 42
Piræei munitiones 81, 5 oppugnatur a Sulla 6. & 25 ſtrenue reſiſtitur 26 alia oppugnatio itidem irrita 27 iterum oppugnatur a Sulla 51 & expugnatur 52
Piratæ cur Cilices vocati? 90, 32
Piratæ reprimuntur a Murena 90, 33 iterum a Servilio 34. & 93, 1. & ſeqq.
—— capiunt Cæſarem 93, 23 viciſſim ab eo capti 24
Piratarum potentia, & maleficia 99. 4. 5 multa oppida capiunt, etiam in ora Italiæ 6 eorum ludibria in cives Romanos 7 eos ad Corſicam vincit Pompeius 35 eorum naves& oppida capiuntur 37
Piruſtæ Daſſaretiorum 45, 26
Piruſtarum natio comprimitur a Cæſare 105, 64
Piſæ 21, 39. 33, 43. 40, 17. 41, 9. 43, 11 Piſas circumſident quadraginta mille Ligures 35, 3 Piſanis aguntur gratiæ 40, 43
Piſanus ager vaſtatur ab Apuanis Liguribus 39, 2
Piſanorum & Lunenſium de agro controverſia 45, 13
Piſaurum in Gallico agro, colonia 39. 44. 41, 32
Piſcatorium forum 26, 27. 40, 51
Piſcina publica 23, 32
Piſidæ 35, 13
Piſidia 37, 54. 56
Piſiſtratidæ 31, 44
Piſiſtratus, Princeps Bœotorum, ſocietatis Romanæ auctor 33, 27 accuſatur cædis 28 de eo ſumitur ſupplicium *ibid.*
C. Piſo, vetuſtior Annalium auctor 1, 55. 2, 58. 9. 44. 10, 9. 25, 39
Cn. Piſo conjurat cum Catilina, ſed impeditur 101, 22. 23 nova ejus conſpiratio cum Cæſare 25 Quæſtor in Hiſpaniam mittitur *ibid.* in itinere perimitur *ibid.*
L. Piſo, Conſul, in Sicilia egregie ſe gerit 58, 64 ejus continentia 65, 20
L. Piſo, male præeſt Macedoniæ 105, 8
L. Piſo Legatus a Senatu miſſus ad Antonium, nihil agit 118, 13
P. Piſo, Legatus Pompeii 99, 31
Piſuetæ 33, 18
Pithecuſæ Inſ. 8, 22
Pityuſa inſula 28, 37
Placentia 21, 39. 47. 27, 39. 31, 10. 39, 2.
Placentiam victi ab Annibale fugiunt Romani 21, 56 obſidetur ab Aſdrubale 27, 39 abſcedit ab obſidione 43 Placentiam incendunt Galli 31, 10 eam reſtituit L. Valerius Flaccus Coſ. 34, 22
Placentini, quare laudati a Romanis 27, 10 Placentini captivi ad duo millia liberorum capitum redditi colonis 31, 21 Legatos Romam mittunt, querentes inopiam colonorum 37, 46
Placentina cohors 41, 5
Placentina turma equitum 44, 40
Placentinus ager 28, 11. 34, 56
Plaga Materina 9, 41
Plagulæ quando primum, & a quibus Romam advectæ 39, 6
L. Plancus. L. F. præfectus Legionum Fabianarum, ejuſque res geſtæ 110, 14 Coſ. de manubiis Saturno templum ædificat 125, 4
P. Planco, Tribuno pl. poſt mortem Clodii, cura Reipublicæ mandatur 107, 22. 23
Plator præpoſitus Oreo a Philippo 28, 6 Oreum tradit Romanis *ibid.*
Plator, frater Gentii, Illyriorum Regis occiditur a Gentio 44, 30
C. Plautius Coſ. creatur 7, 12 Hernicis bellum indicit *ibid.* devincit, ſubigitque Hernicos 15 primus e plebe Magiſter Equitum 17 ſecundum Coſ. 27 & 8, 1. fugere cogit Volſcos, & arma Volſcorum cæſorum dat Luæ Matri *ibid.* Coſ. tertium 8, 20 Cenſor 9, 29 quare ſe abdicaverit magiſtratu? *ibid.*
L. Plautius, Prætor 8, 40
L. Plautius Hypſæus, creatur Prætor 37, 47 ſortitur Hiſpaniam citeriorem 50
Plebs portoriis & tributo liberatur 2, 9
—— Patres ſolos arma capere jubet 24
—— in Eſquiliis nocturnos cœtus facit 28
—— in ſacrum montem ſecedit 32
—— non intereſt Conſularibus comitiis 6,
—— relicto Aventino in ſacrum montem abit 3, 52

a Vale-

Plebs a Valerio & Horatio revocatur 3, 53
Plebs Tribunos plebis creat 54
Plebs armata ex Urbe profecta, in Optimatium agros excurſiones facit 4, 9
—— excitat Volſcos ad expugnandam ſecum Ardeam *ibid.*
—— concupiſcit Vejos, obſiſtentibus Optimatibus 5, 24
—— Conjecto in carcerem Manlio, veſtem mutat 6, 16
—— prædatur agrum Rom. 21
—— impedit delectum 32
—— nexu liberatur propter Papirii fœneratoris libidinem 8, 28
—— ære alieno oppreſſa, flagitat novas tabulas 11, 24
—— ſecedit in Janiculum 26
—— lege Hortenſia redit ad lares ſuos 27 & in agros 28, 41
Plebis adulatores 3, 66. 67
—— principes ſecreta conſilia agitant 4, 25
—— concilium 6, 38
Plebi ſeptena jugera Vejentani agri diviſa 5, 30
—— ob æs alienum deeſt animus ad capeſſendos petendoſque plebeios magiſtratus 6, 34
Plebeius magiſtratus ſacroſanctus 2, 33 comitiis tributis confirmandus 56 non gerendus Patriciis 4, 25 nullusque auſpicato creatur 6, 41
Plebeii Nobiles quidam, & plebeii vere plebeii 22, 35
Plebeiorum & Patriciorum quando in comitiis æquatus numerus 6, 30
Plebiſcitum nullum, niſi ex auctoritate Senatus, perferri patiuntur Tribuni plebis 4, 49
—— ut ſi Furius pro Dictatore quid egiſſet, quingentûm millium æris ei mulcta eſſet 6, 38
—— ne quis eundem magiſtratum intra decem annos capiat 7, 42
—— omnes tenet Quirites 8. 12
—— de Duumviris navalibus creandis 9, 30
—— de Dictatore dicendo 27, 5
—— de Campanis 26, 33
—— de Liguribus 42, 21
—— ut cum ſociis ac nomine Latino, pecuniæ creditæ jus idem, quod cum civibus Romanis eſſet 35, 7
—— ut Tribuni pl. Senatores eſſent 59, 54
ex Plebiſcito Senatus pacem decernit 30, 43 & imperium prorogatur 10, 22
Plebiſcitis an teneantur Patres? 3, 55
Plejæ 35, 26 ad Pleias caſtra ponit Nabis 27
Q. Pleminius, Tribunus militum, capit arcem Locrorum 29, 6 Locris ad tuendam urbem relinquitur à Scipione 29, 7 ejus crudelitas & avaritia *ibid.* Tribunos crudeliter occidit 9 de eo queruntur Locrenſes apud Senatum 10. 17. 18 adductus Romam in vinculis moritur 22
Pleſtina urbs capitur a Romanis 10, 3
C. Pletorius Triumvir deducendæ coloniæ creatur 34, 45 Legatus ad Gentium Illyriorum Regem 42, 26
Pleuratus Illyriorum Rex 26, 24. 27, 30. 28, 5 vaſtat maritima Ætoliæ 38, 7
Pleuratus, Scerdilædi filius, deficit ad Romanos 31, 28 ei Lycus & Parthini dati 33, 34
Pleuratus, pater Gentii, Illyriorum Regis 44, 30
Pleuratus, Gentii filius, captivus ducitur Romam 44, 30
Pliſtia, opp. oppugnatur a Samnitib 19, 21 capitur 22
Plitendum, oppidum 38, 18
Plotius Varus, Legatus Pompeii, Siculum Ioniumque mare ſortitur 99, 31
A. Plotius, Legatus, vincit tumultuantes Umbros 74. 6. 7
C. Plotius 21, 25 ejus nefaria libido *ibid.*
C. Plotius Plancus, a Triumviris proſcriptus, occiditur 120, 90
Pluteus 21, 61. 34, 17
Publicius Malleolus interimit matrem 68, 83 in culeum inſutus vivus præcipitatur in mare *ibid.*
Pœdiculorum gens in deditionem Romanorum venit 75, 23
Pœni auxilium mittunt Romanis 13, 47 fœdus cum iis renovatur *ibid.*
prima æmulationum initia Pœnos inter & Romanos 14, 40
eorum in Sicilia ſucceſſus 16, 8 belli cauſſæ 22 potentia Pœnorum 23 diſceptant cum C. Claudio Trib. mil. 24 caſtra eorum oppugnat Ap. Claudius 26 vincuntur 37 iterum 43 multa oppida amittunt 46 vincuntur iterum 57 apud eos ſeditio 59
navali prælio vincuntur a Duilio 17, 9 eorum res efflorefcunt 11 claſſis in fugam vertitur 16, 17
navali prælio vincuntur iterum 18, 8

cæduntur 3.18 perfidia eorum & crudelitas 31
magna eorum victoria 19, 22 clades 59 prælio navali vincuntur ad Lilybæum 21,50.22, 19
Romanos undique clauſos & imparatos invadunt 22, 4
duo millia & trecenti cæſi, uno tantum Romanorum amiſſo 23, 16 vocantur in Sardiniam 32 Legati ad Philippum miſſi capiuntur, & Romam deducuntur 34
res apud Bruttios geſtæ 24, 1 vincuntur a Romanis 15. 16. 17. 42
caſtra capiuntur 25, 14 vincunt Romanos, eorumque potiuntur caſtris 21 exercitus peſte abſumitur 26 vires 32 cædunt Romanos 34 vincuntur 39.41
aggreſſi ante Capuam Romanorum caſtra, repelluntur 26, 5 equitatus eorum cæſus Salapiæ, poſt ſemper inferior fuit Romano 38 deſerunt Siciliam 40
vaſtant Sardiniam 27, 6 tria cum Romanis prælia, quorum tertio vincuntur 14.42. *& ſeqq.*
fugantur 28, 15 ſocii eorum tranſeunt ad Romanos *ibid.* naves ad octoginta onerariæ capiuntur 46
vincuntur a P. Sempronio 29, 36
caſtra comburuntur a Scipione 30, 4. 5.6 cæduntur & fugantur 6. 8. 18
novæ molitiones 41, 27 Senatum dant Legatis Perſei noctu in æde Æſculapii *ibid.*
Pœni pugnant cum Maſiniſſa 48, 33 expugnantur ſame 34 eorum maxima clades 35 Legatos Romam mittunt 49, 2 & ad Conſules 11 bellum ſibi ſine cauſſa inferri queruntur 13 eorum dolor 17. *vid.* Carthaginienſes.
Pœninus Mons 5, 35
Pœnorum in jurando mos 21, 1
C. Pœtelius Tribunus pleb. legem fert de ambitu 7, 15 Conſul 27. & 8, 23
C. Pœtelius Balbus Coſ. 7, 11 de Gallis Tiburtibusque geminum triumphum agit *ibid.*
M. Pœtelius Coſ. creatur 9, 24 Samnites vincit prælio 27 legiones ad oppugnandum Bovianum ducit 28 creatur Dictator *ibid.* recipit Fregellas *ibid.* Nolam, aliaſque urbes capit *ibid.* clavi figendi cauſſa Dictator dicitur *ibid.*
P. Pœtelius ad regem Syphacem Legatus 27, 4
Q. Pœtelius Decemvir creatur 3, 35
Polemo, Ponti Rex, honorat Senatores Romanos 135, 8 ei Agrippa Boſporanos ſubiicit 136, 62
Polemocratia Thraciæ Reguli conjux, cum filio & theſauris ſe confert ad Brutum 118, 5
Politorium, urbs Latinorum ab Anco Martio vi capta 1, 33
Polla, mater Poplicolæ, filii Inſidias indicat Caſſio 122, 7
Pollentiæ ſignum in circo 39, 7 in id malus procidit atque dejecit *ibid.* ſigna duo pro uno repoſita *ibid.* & 41, 32
Pollia tribus 8, 37. 14, 27. 29, 37
Poluſca opp. 2, 33 a M. Coriolano Romanis adempta 2, 39
Polyaratus, princeps Rhodiorum 44, 23
Polybius Hiſtoricus 16, 39. 34, 50. 36, 19. 39, 52 Polybius arguit malam Hiſtoricorum fidem 16, 39 ejus auctoritas 20, 63 Polybium ſequitur *Livius* noſter 33, 10 ejus in Græciam merita 52, 21
Polyclitus præfectus Epicydis, interficitur Syracuſis 25, 28
Polycratia, uxor Arati Achæorum Principis, a Philippo in Macedoniam aſportatur 27, 31
Polyænus Syracuſanus, pro ara Concordiæ orationē habet pro libertate 24, 22
Polyphantes, Dux Philippi 27, 32 in Bœotiam mittitur 28, 5
Polyxenidas exſul Rhodius, præfectus claſſis Antiochi 36, 43 confligit cum Romanis 44 fugit in portum Epheſi 45 incautum opprimit Pauſiſtratum 37, 11 inſidiatur claſſi Romanæ 13 fugatur a Rhodiis 30
Pometia deficit ad Auruncos 2, 16 Sueſſa Pometia capta 25
Pomœrium quid? 1, 44
Q. Pompædius Silo Marſorum princeps, magna ſtipatus caterva Romam petit civitatis accipiendæ gratia 71, 30 eum avertit Cn. Domitius *ibid.* præcipuus belli ſocialis auctor 72, 4. & 8 fallit Q. Cæpionem 73, 35 – 44 ingentem numerum Romanorum trucidat 47 novum exercitum cogit 76, 3 vincitur a Manierco Æmiliano Legato 5 recipit Bovianum & triumphat 6 opprimitur *ibid.*
Pompeia Quinti filia adulterandam ſe tradit P. Clodio 103, 24
Pompeii opp. 9, 38

Pompeiopolis, a Pompeio condita 103, 21
Pompeii liberi devicti ab divo Cæſare 34, 9.
A. Pompeius Trib. pl. contumelioſe tractat Batabaten, Matris magnæ ſacerdotem 68, 9. 10 ardente febri correptus, intra triduum exſpirat 11
A. Pompeius Bithynicus, Siciliæ Prætor, repellit Sex. Pompeium 123, a Bithynicus a Sexto in poteſtatem redactus, interficitur 5
Cn. Pompeius Magnus naſcitur 66, 37
 inſidias Cinnæ eludit 80, 4. 5 ſeditionem caſtrorum ſedat 6
 accuſatus, diſerte adeo pro ſe egit, ut Antiſtius Prætor ei filiam nuptum offerret 82, 24
 clam ex caſtris fugit 83, 14
 exercitum comparat 85, 12 egregium ducem agit 13 proficiſcens ad Sullam in itinere vincit Brutum 14. 15 mox Scipionem & Carbonem 16 a Sulla Imperator appellatur 17 eum Sulla mittere cum imperio in Galliam cupit 18 Pompeius modeſte renuit 20
 devicto Mircio diripit Senas 87, 6 ejus ſtratagema 7
 miſſus in Siciliam fugat Perpernā 89, 1. 2 captum occidit Carbonem 3 in Sicilia jus dicit 5 ejus res in Africa bene geſtæ 18 ejus milites fruſtra theſauros quærunt 19 pugnat cum Domitio 20 Hiempſalem in Numidiam reſtituit 21 revocatur a Sulla 89, 22 qui Pompeio honoris cauſſa occurrit, & Magnum appellat 26 ſed triumphum negat 27 Pompeii vox Sullam movet 29 Pompejus triumphat *ibid.* Pompeii ſeveritas in ſeditione militum 30
 conficit bellum a Lepido excitatum 90, 14
 adverſus Sertorium in Hiſpaniam mittitur 91, 1. 15 artibus Sertorii ſuperatur 16 & *ſeqq.*
 denuo cum Sertorio ambiguo Marte dimicat 92, 1 duplex Pompeii periculum 2 a Pallantia ſubmovetur 20
 Galliam petere cogitur 93, 29 ejus epiſtola ad Senatum 30 ſtipendium accipit 32
 proſpere bellat cum Sertorio 94, 21
 victum Perpernam occidi jubet 96, 18. 19 finem bello Sertoriano imponit 21
 evertit Uxamurbem 97, 6 exercitum deducit ex Hiſpania 7 cædit fugitivos 13 triumphat 34 ex Equite creatur Coſ. *ibid.* impetrat vacationem militiæ 37
 cum Craſſo redit in gratiam 98, 30 dimittit exercitum 31 abit magiſtratu *ibid.*
 lege ad populum lata perſequi piratas jubetur 99, 8 & *ſeq.* eam provinciam deprecatur 12 Ciliciam ſubigit 34 Piratas ad Coraceſium vincit 35 deditos in mediterraneis locis collocat 36 naves plures & oppida recipit 37 Crenſes in deditionem accipiens ſpernitur a Metello 48 ejus & Metelli odioſæ literæ 50
 Metelli triumphum in tertium annum differt 100, 11 reſcindit acta Luculli 12. 15 contra Mithridatem proficiſcitur 17 inſidias ſtruit Mithridaticis 21 caſtra Mithridatis circumvallare nititur 23 invidia Pompeii triumphus Luculli differtur 27
 ſequitur Mithridatem 101, 1 cædit, fugatque Mithridatem 4. 5 Nicopolin condit 7 regnum Tigranis invadit 8 Tigranes ad Pompeium veniens benigne ſuſcipitur 11 in Armenia res componit 16 Albanis profligatis veniam & pacem dat 17 — 19 Mithridatem perſequitur 27 Iberos laceſſitus invadit 28 ſemel iterumque victos pacem petere cogit 30 in Boſporum tranſire cogitat 31 regreditur in Albanos 32 Cyrum vado tranſit 33 & Cambyſen 34 iterum vincit Albanos 35 regis fratrem ſua manu proſternit 36 Albanis aliiſque pacem dat 38
 Phrahatis Legatis nihil reſpondet 102, 1 ei firmiſſimum caſtellum tradit Stratonice 3 -- 6 Amiſi conventum agit 7 Pontum in provinciæ formam redigit *ibid.* ſociis præmia diſtribuit 8 in Syriam deſcendit 27 declinat bella Parthica 28 Antiochum exuit regno Syriæ 29 Tribb. pl. privilegium ferunt, ut Pompeius ludis Circenſibus corona aurea, toga picta, calin triumphantium uteretur; Scenicis prætexta, coronaque laurea 47 coram eo litigant Hyrcanus & Ariſtobulus 61 latrones & tyrannos punit 57 eum irritat Ariſtobulus 59 Pompejus Hieroſolymam tendit 60 ei urbem dat Ariſtobulus 102, 61 deſcendit in Ciliciam 69 Mithridatem majorum tumulo inferri, filiumque ejus in-

Boſporo regnare jubet 70, 71 Mithridatis theſauros recipit 72

Rhodum, Poſidonii cauſſa, proficiſcitur 103, 21 differri comitia poſtulat 22 uxori libellum repudii mittit 23 in Urbem venit 27 pecuniam dividit 41 triumphat 43 confertur Alexandro M. 51 Coſſ. ei ſunt moleſti 55 cum eo contendit Lucullus 56 Pompeius ad plebem ſe applicat 57 ab Optimatibus deſciſcit plane 61 eum Craſſo & ſibi conciliat Cæſar 74 Triumviratus initi cauſſæ 75 probat legem Cæſaris agrariam 84 ei filiam collocat Cæſar 87 offenditur a Cicerone 105 eumque deſerit 116 in Pompeium, Ciceronem revocare ſtudentem, inſurgit Clodius 124, 125 Pompeius domi ſuæ obſidetur 127

cum Milone urget reditum Ciceronis 104, 48. 49 curam habet annonæ 52. 53 exagitatur a Clodio 81 eſt anxius ob incrementa Cæſaris 89 ei clam adverſatur 90 cum Craſſo conſilia jungit 91

eorum dolus 105, 2 per Catonem comitia impediunt 3 neceſſaria Pompeii potentia, & diſſimulata ambitio 4. 5 ſecundo fit Coſ. 8 habet in poteſtate comitia 12 turpibus artibus impedit præturam Catonis 13, 14 per Trebonium provinciam ambit 16 ſortitur Africam & Hiſpanias 22 crimina ei objecta 24 ejus leges 25 magnificum theatrum 105, 28 ſpectacula & ludi 29

ejus uxor Julia moritur 106, 1 Pompejus patrocinatur Gabinio, fruſtra 6

repudiat Dictaturam 107, 15 occulta ejus ambitio 17 vetat fieri Interregem 19 Conſul creatur ſine collega 30 ejus leges 31, 32. 33 odit Milonem 34 ſubvertit leges ſuas 44 ejus iniquitas & inconſtantia 46 adſumit collegam 46 ei prorogantur provinciæ 47

ejus contra Cæſarem machinationes 108, 32

Curio contendit pro Cæſare, Pompeium provincias & exercitus dimittere debere 109, 8. 9 pro Pompeio ægrotante vota 10 fingit exercitus & provincias redditurum 12 ejus aſtutia detegitur 13 Pompeio bellum mandatur contra Cæſarem 25 accipit Imperium 26 ex adventu Cæſaris querelæ in Pompeium 44 abſcedit ab urbe 46, 47 delectum habet Capuæ 56 copias Brunduſium ducit 68 adverſus Cæſarem Brunduſii portum tuetur 68

ad eum ſe Cicero confert 110, 11 ejus copiæ in Hiſpania 13 adverſus Pompeium proficiſcitur Cæſar 67

Pompeii apparatus 111, 1 ejus Senatus ei ſummam rerum permittit 2. 3 contendit Dyrrachium 12 de pace tractare dedignatur 16 ejus caſtra circumvallare inſtituit Cæſar 31 ad Pompeium perfugiunt Allobroges 45 aggreditur munitiones Cæſaris 46 occaſionem victoriæ negligit 51 inſequitur Cæſarem caſtra in Theſſaliam moventem 53 Duces ejus eum cogunt pugnare magna ſpe concepta victoriæ 111, 59. 60 quam interpellant prodigia 61 Somnium Pompeii 62 acies 63 pugna 65 Pompeio victo, ejus caſtra expugnantur 66, 67

fugit in Ciliciam 112, 8 Rhodii eum diſcedere jubent 9 externas opes reſpicit 10 duo ejus errores 12 in Ægyptum proficiſcitur 13 in conſpectu conjugis & liberorum occiditur a Septimio & Areta 16. 17 ejus tumulus 18

Cn. Pompejus Strabo poſtulat accuſationem Albucii 67, 50 Prætor adverſus Aſculanos copias ducit 72, 5 ab Aſculo repulſus, funditur ab hoſtibus 73, 19 Firmi obſidetur a Picentibus 20 eruptione facta eos cædit 74, 1 obſidet Aſculum 3 creatur Coſ. 16 fundit Marſos 18 vincit Veſtinos 75, 18 colloquitur cum Vettio Sociorum duce 19 capit Aſculum 76, 4 triumphat *ibid.* eo Inſtigante ab exercitu occiditur Q. Pompeius Coſ. 77, 49. 50 ejus avaritia 78, 6 ad Urbem vocatur contra Cinnam 79, 25 pugnat cum Sertorio 26 inſidiis Cinnæ per tus a filio conſervatur 80, 4 fulmine adflatus interit 7 corpus unco trahitur *ibid.* ejus exercitus ad hoſtes tranſit 9

Cn. Pompeius adoleſcens præeſt navibus Ægyptiis 111, 2 ejus geſta 112, 55 deſertus ab Ægyptiis, ad Catonem ſe confert 56 hortatu Catonis bellum in Hiſpania movet 113, 7 copias colligit 115, 39 vires auget 40 multos equites Cæſaris cædit 44, ejus ſævitia in Ucubenſes 49 ejus acies 51 ancipiti marte, dimicat 52 victus fugit 54–59 interficitur 60

L. Pompeius, Tribunus militum 42. 65

Q. Pompeius A. F. creatur Coſ. 53, 35 obtinet citeriorem Hiſpaniam *ibid.* fruſtra

Numantiam & Termantiam obſidet 54, 3 purgat Sedetaniam latronibus 4 punit perfidiam Lancienſium 5 iterum Numantiam obſidet 26 multas clades patitur *ibid.* & 27 pacem facit cum Numantinis 28 cum iiſdem de fœdere diſcept t 34 abſolvitur judicio repetundarum 35 minatur Gracchо 58, 33 creatur Cenſor 59, 33

Q. Pompejus Q. F. A. N. Rufus rogationem promulgat de Metello revocando ab exſilio 69, 30 Coſ. 75, 52, 76, 5 ejus filius occiditur a ſeditioſis, inſtigante Sulpicio 77, 11 Pompejo abrogatur imperium 12 occiditur ab exercitu 49

Q. Pompejus Rufus, Tribunus plebis, a Senatu in carcerem duci jubetur 106, 26 ei cura Reip. mandatur 107, 22. 23 male habetur a Cæſaris militibus 114, 38

Q. Pompejus A. F. Bithynicus, occiditur ab Ægyptiis 112, 16

Q. Pompeii Nigri ſingulare certamen cum Turpione Ambivio 115, 49

Sex. Pompejus cum præſidio tenet Cordubam 115, 43 ea relicta in Celtiberiam perfugiens, latrocinio ſe tolerat 56

eum in Bæticam ſequitur Lacetanorum juventus 117, 33 capit Eboram *ibid.* vincit Pollionem 34 Senatui reconciliatur per Lepidum 35

ad eum nuncii miſſi, ut Reipublicæ ſubveniat 119, 52

damnatur ab Octavio 120, 4 multis proſcriptis ſaluti eſt 93. 94

occupat Siciliam 123, 2 Octavium navali prælio ſuperat 3 eumque furtim traiicientem repellit 4 A. Pompejum Bithynicum interimit 5

ejus potentia 125, 25. 37

de amicitia agit cum Antonio 126, 33. & 127, 1 vaſtat Italiam 4 cum Antonio bellum infert Octavio 17 ejus cum Octavio & Antonio colloquium, & conditiones pacis 37. 38 mutua convivia 41

res novas molitur 128, 6 eum bello petit Octavius 11 prælio navali urget Cæſarianos, ſed victoria uti neſcit 16–20

ejus vanitas 129, 1 claſſis ejus fugatur 7, 8 cladem infert Octavio 14 ejus claſſis vincitur ab Octavio 23–25

Mytilenen fugit 131, 3 Imperatoriũ habitum reſumit 4 ad Antonium Legatos mittit 5 inſidias ſtruit Ænobarbo 11 Furnium caſtris exuit 12 Equites Italicos corrumpere conatur 131, 13 ab amicis deſeritur 14 fugiens cum perſecutoribus pugnat 15 colloquium Furnii expoſcit 16 iterum fugiens capitur & interficitur 17. 18

Sex. Pompejus Sex. F. Coſ. 131, 1

Sex. Pompilius, Tribunus pl. abſens creatur 4, 42. 44

Pompædius Cæpionem fallit 73, 35. & *ſeqq.* novum exercitum cogit 76, 3

L. Pomponius Vejentanus Præfectus ſociũ c editur 25, 1 ejus avaritia notatur 3

M. Pomponius plebejus, Tribunus mil. conſulari poteſtate creatur 5, 13

M. Pomponius Tribunus pleb. 3, 54 diem dicit L. Manlio 7, 4

M. Pomponius Prætor, Senatum in curiam Hoſtiliam vocat 22, 53. 23, 24 quæſtionem de expilatis theſauris habet 31, 12

Man. Pomponius Matho, Magiſter equitum, vitio creatus, abdicat ſe magiſtratu 22, 33 creatur Prætor 35 Ædilis pl. inſtaurat ludos plebejos 28, 10 Legatus ad donum ex præda Aſdrubalis Delphos portandum, mittitur 45 Prætor 29, 11 præficitur claſſi 30, 2

M. Pomponius Matho, Pontifex, moritur 26, 23

M. Pomponius, Tribunus plebis, adverſatur rogationi Thalnæ Prætoris in Rhodios 45, 21 Prætor pellit urbe Philoſophos & Rhetores 46, 40

M. Pomponius, Legatus Pompeii, ſortitur mare Gallicum 99, 31

Q. Pomponius, Tribunus pleb. accuſatus, denis millibus gravis æris condemnatur 5, 29

Sex. Pomponius Legatus 21, 51

T. Pomponio Attico Cæſar remittit Q. Ciceronem 113, 27 ejus gravitas 116, 113. 114 laudabilis ejus æquitas 119, 31

Pomponius, Præfectus equitum 97, 19 ejus generoſum dictum *ibid.*

Pomptina tribus addita 7, 15

Pomptinas paludes exſiccat Cethegus Coſ. 46, 44 & Cæſar 116, 22

Pomptinus ager 2, 34. 4, 25. 6, 5 dividitur a Quinqueviris 6, 21

C. Pomptinus Legatus, rem bene gerit adverſus Fugitivos 97, 3

Pons Anienis 7, 9

Pons Milvius 27, 51

Digitized by Google

Pons Sublicius primo in Tiberi factus 1, 33, 2, 10
Pons Tiberis 40, 51
Pontes interciſi ad remorandum Annibalem 26, 9
Pontes multis locis Romæ faciunt Cenſores 41, 32
Pontiani quare a Romanis laudati 27, 10
Ponticæ Regiæ tragici caſus 63, 46
Ponticæ gentes deſcriptæ 76, 29
Pontici regni initia 86, 21 & incrementa 63, 49 Ponticum regnum prius fuit Satrapia Perſica 86, 22
Ponticum mare 40, 21
Pontiæ colonia 9, 28
Pontifex Maximus a Numa Pompilio lectus 1. 20
—— procurat prodigia *ibid.*
—— comitia habet in Aventino, ubi Tribunos plebis creat 3, 54
—— a ſacris recedere vetat Flaminem 19, 54
—— intra annum centeſimum ac vigeſimum nemo, qui non ſediſſet ſella curuli 25, 5
Pontifex publicus populi Romani præfatur verba devotionis 8, 9
Pontificis auctoritas & officium 1, 20
Pontifici Maximo dicto audiens eſt Flamen Quirinalis 37, 51
Pontifices minores 22, 57
—— quatuor de plebe adlecti 10, 6. 9
—— habent jus togæ prætextæ 33, 42
—— negant ad religionem pertinere quanta impenſa in ludos fiat 39, 5
Pontificum collegium edit Deos, quibus ſacrificandum 30, 2
—— decernit; recte de incerta pecunia ludos voveri 31, 9
—— inſtaurat Latinas 32, 1
—— commentarii 4, 3
a Pontificibus ſolvitur tributum 33, 42
Pontificatum Maximum ſoli retinent Imperatores 104, 106
Pontificium jus 40, 29
T. Pontificius, Trib. pl. auctor legis agrariæ 2, 44
C. Pontinius Prætor, inſidiis excipit conjuratos 102, 93 de Allobrogibus triumphat 106, 11
Q. Pontinius vincit Allobroges 103, 37–39
Pontius Aquila, Tribunus plebis, triumphanti Cæſari non adſurgit 116, 11 conjurat cum ſociis contra Cæſarem 42
Legatus Bruti, Plancum expellit Pollentia 118, 27 cadit in prælio 119, 16
Pontius Teleſinus a rebellantibus Samnitibus Prætor creatur 72, 9
Pontius Cominius incubans cortici, ſecundo Tiberi ad Urbem defertur, in Capitolium evadit, & ad magiſtratus ductus mandata exercitus edit 5, 46
C. Pontius Herennius Samnis capitur in pugna 11, 9 ductus in triumpho percutitur ſecuri 18
C. Pontius, F. Herennii, Imperator Samnitium 9, 1 fraude capit Romanorum exercitum 2. & ſeqq. ejus ad Legatos Rom. reſponſio 4 & ad Fecialem Rom. oratio 11 ſub jugum mittitur 15
C. Popillius, Eques, cui Sabello nomen, ejuſque fortitudo inſignis 41, 8
C. Popillius Lænas creatur Prætor 41, 22 Coſ. 42, 9 male excipitur Romæ 28 ludos per dies decem Jovi Opt. Max. vovet *ibid.* Legatus navigat in Ægyptum 45, 10 ejus in Rhodios atrocitas *ibid.* occurrit Antiocho, Alexandriam eunti 12 circumſcribit Antiochum virga *ibid.* redit Romam 13 Coſ. iterum 47, 3
C. Popillius, Legatus turpiter paciſcitur cum Tigurinis 65, 57 ei diem dicit Cælius 65, 57 abit in exſilium 58
C. Popillius Lænas, Tribunus, occidit Ciceronem 120, 62 eum honorat Antonius 64
M. Popillius Lænas e plebe Conſul creatur 7, 12 Tiburtes ad mœnia Romæ vincit *ibid.* damnat Licinium Stolonem decem millibus æris 16 ſecundum Coſ. 17 vaſtat agros Faliſcorum *ibid.* tertium Coſ. 23 Gallos vincit, ſed difficulter *ibid.* vulneratur 24 triumphat 25 quartum Coſ. 26 quintum Coſ. 9, 21
M. Popillius Lænas creatur Triumvir 40, 43 Prætor 41, 18 Conſul 33 vincit Ligures 42, 7 vendit Ligures, quos Senatus jubet rediṁi 8 contumacia ejus 9 non audet ad cauſſam dicendam reverti Romam 22
M. Popillius, conſularis adoleſcens, ſequitur Philippum Coſ. in Macedoniam 44, 1
M. Popillius P. F. P. N. Lænas, Cenſor 47, 2 Legatus, violatur a Liguribus 30 Coſ. 53, 29 male rem gerit ad Numantiam 55, 8
P. Popillius, Legatus ad Regem Syphacem 27, 4.

Digitized by Google

P. Popillius C. F. P. N. Lænas, Coſ. in Tib. Gracchi ſocios animadvertit acerbe 59, 8 Gracchus, Tiberii frater, leges fert in Popillium 60, 42 ſolum vertit 43 poſt cædem Gracchi redit ab exſilio 61, 41

P. Popillius Lænas, Tribunus pl. Lucilium, actionibus Carbonis reſiſtentem, de ſaxo Tarpeio dejicit 84, 3

Q. Popillius Lænas, Triumvir 40, 45

T. Popillius, Legatus, in Capuæ oppugnatione pro vallo acriter pugnans, elephantos transgredientes conficit 26, 6

Populonienſes, ſive Populonii, pollicentur Scipioni ferrum 28, 45

Populus Regem jubet, Patres auctores fiunt 1, 17

—— Tribunos creat patricios 4, 6

—— quod poſtremum juſſit, id jus ratumque eſt 7, 17 9. 33

—— haud obſtringitur magiſtratuum ſuorum ſponſionibus aut fœderibus 9, 5

—— dat duo imperia militaria 9, 30

—— init ſuffragia 10, 13

—— omnis ærarius factus 29, 37

—— jubet bellum adverſus Philippum 31, 8

Populi juſſu, ſine auctoritate Patrum, triumphatum 3, 63. 7, 17

—— voluntas in cærimoniis & magiſtratibus omnia poteſt 58, 43

Porcia Baſilica a M. Porcio Catone appellata 39, 44

Porcia, uxor Bruti, in ſocietatem conſpirationis contra Cæſarem admiſſa 116, 52 audita mariti morte, ſibi necem conſciſcit 124, 32

C. Porcius Cato Coſ. 62, 54 proficiſcitur adverſus Scordiſcos 63, 3 ab iis cum exercitu funditur 4 damnatur repetundarum 30. vid. & 64, 51

C. Porcius Cato, Tribunus plebis, invidiam concitat Pompeio 104, 76 promulgat de imperio Lentulo abrogando 80 diſſentit a Cicerone 104, 87 impedit comitia 105, 3

L. Porcius Cato rogationem promulgat de revocando Metello ab exſilio 69, 30 Prætor, vincit rebellantes Etruſcos 74, 6. 7 creatur Coſ. 16 Marſos fundit 75, 19 occiditur 20

L. Porcius Licinus, Legatus, in oppugnatione Capuæ pro vallo acriter pugnat, elephantoſque conficit 26, 6 Ædilis plebis, ludos magnifici apparatus facit 27, 6 Prætor 55. 39 Proprætor 28, 10

L. Porcius Licinus creatur Prætor 34, 54 Conſul 39, 32

L. Porcius L. F. Licinus, Duumvir, dedicat ædem Veneris Erycinæ ad portam Collinam 40, 34 præficitur claſſi contra Perſeum 42, 27

L. Porcius, Coſ. occiditur 75, 20

M. Porcius Cato Quæſtor 29, 25
creatur Prætor 32, 7 obtinet Sardiniam 27
creatur Conſul 33, 42 ſortitur Hiſpaniam provinciam 43
ejus contra luxum muliebrem oratio 34, 2 proficiſcitur in Hiſpaniam 8 ejus de bello dictum 9 ad ejus genua provolvuntur Legati Biliſtages Ilergetum reguli, auxilium ab eo petentes 11 ejus conſilia 12 ſtratagema 13 Hiſpanos ad pugnam elicit 14 quos fugat & caſtra eorum oppugnat & capit ibid. & 15 ejus laus 16 ei ſe dedunt Hiſpani ibid. exarmat Celtiberos 17 diruit eorum muros ibid. Segeſticam opulentam civitatem capit ibid ejus vigilantia & parſimonia 34, 18 proficiſcitur in Turdetaniam 19 ſollicitat Celtiberos, fruſtra ibid. ad eum deficiunt Sedetani, Auſetani, & Sueſſetani 20 oppugnat Lacetanorum oppidum, quod capit ibid. triumphat 46
ædiculam Victoriæ Virginis dedicat 35, 9
Legatus conſularis 36, 17 ejus res geſtæ 18 nuncius victoriæ Romam mittitur 21
eſt Scipionis Africani inimicus 38, 54
Cenſuram petit 39, 40. obtinet cenſuram 41 ſeptem Senatores Senatu movet 42

M. Portius Cato, Cenſoris filius 44, 40 ejus egregium facinus ibid. plurimum adjuvat cauſſam Rhodiorum 45, 25 Prætor, moritur 48, 9

L. Porcius Cato bellum ſuadet adverſus Carthaginienſes 48, 2 mortui filii funus tenuiſſimo ſumptu facit 9 ejus cum Naſica, de exſcindenda Carthagine, controverſia 49, 4 vincit Cato 5, 9 creatur Coſ. 62, 1 in Africa moritur 5

M. Portius Cato Trib. pl. ejuſque de conjuratis ſententia 102, 163
frumenti devidendi auctor fit 103, 3
reſiſtit actionibus pravis Metelli 12. 13

Digitized by Google

Catonis periculum, & poſtremo victoria 17, 18 ejus cum Cæſare certamen 83 in carcerem ducitur *ibid.* artibus Clodii in Cyprum proficiſcitur 118, 119 ejus cum Clodio jurgium 120

ad redigendam Cyprum in provinciæ formam mittitur 104, 65 opes Ptolemæi Romam deportat 67 ei obviam itur 68 honores oblatos ſpernit 96 ejus acta impugnat Clodius 70 Ptolemæi cum Catone colloquium 71

a Pompeio & Craſſo impeditur ne Prætor fiat 105, 13 Catonis in eos oratio 15 repugnat Conſulibus provincias ambientibus 18 abduci jubetur in carcerem 19

Prætor damnat Gabinium 106, 5 ambitum reprimere ſtudens, male tractatur a populo 8. 9 honoratur a bonis 10

Conſulatum petens repulſam fert 108, 10. 21

cedit Sicilia 110, 2

Pompeio victo, in exſilium abit 112, 3 ejus acta 56 magna claſſe Cyrenem navigat 58 petit difficillimo itinere Africam 85, 86

ejus adventu Pompeianorum partes confirmantur 113, 4 imperium oblatum recuſar 5 ſalvam retinet Uticam 7

ejus conſilium, non laceſſendi Cæſaris, rejicitur a Scipione 114, 18 ejus acta Uticæ 40 oratio ad ſuos 41 litteræ Scipionis & Jubæ ad Catonem 46 & legatio equitum 47 Uticenſium cum eo colloquium 49 M. Antonius nuncium ad eum mittit 50 prædam Uticenſem equitibus extorquet Cato 51 dat filio præcepta 52 ultima ejus cœna 53 ſibi manus infert 56 ab Uticenſibus publice ſepelitur 58 Cæſaris dictum audita morte Catonis 59

M. Porcius Læca, Tribunus plebis 32, 7 Triumvir Epulo 33, 42 Prætor *ibid.* ſortitur Piſas 43

Porcus in fœderibus ſanciendis ſaxo ſilice percuſſus 1, 24

Porcus feritur a fecialibus 9, 5

Poris, Eneaum Princeps 40, 4 ejus triſte fatum *ibid.*

L. Porſenna Rex Cluſinorum 2, 9 ad eum perfugiunt Tarquinii *ibid.* obſidet Urbem Rom 11 Porſennam cogitat occidere C. Mucius, & Scribam pro rege obtruncat 12 mittit Legatos Romam qui de pace agant 13 Porſenna Ariciam oppugnatum mittit 14 mittit Legatos Romam de reducendo in regnum Tarquinio 15 fit amicus Pop. Rom. *ibid.*

Porſennæ bona vendere quid? 2, 14

Porta Capena 1, 26. 3, 22. 7, 23. 10, 23. 23, 32. 25, 40. 26, 10. 29, 11. 33, 26 ad portam Capenam Virgines Veſtales, ſtupri compertæ, ſub terram necatæ 22, 57

—— Carmentalis 2, 49. 24, 47. 25, 7. 27, 37

—— Cœlimontana 35, 9. 21

—— Collina 1, 51. 2, 11. 3, 51. 4, 22. 6, 28, 7, 11. 26, 10. 30, 38. 41, 13

—— Decumana 10, 32

—— Eſquilina 2, 11. 3, 66. 68. 6, 22. 26, 10. 33, 26. 41, 13

—— Flumentana 6, 20. 35, 9. 21

—— Fontinalis 35, 10. 41

—— Jovis, Capuæ 26, 14

—— Martis 10, 23

—— Nævia 2, 11

—— Quintana 41, 6

—— Trigemina 4, 16. 35, 10. 41. 40, 51. 41, 32

Portæ quatuor caſtrorum 40, 27

—— extraordinaria porta *ibid.*

—— Quæſtoria *ibid.* & 34, 47

—— principalis dextra, principalis ſiniſtra *ibid.*

Portæ baliſtis ſcorpionibuſque inſtructæ 26, 6

Porticus primum Romæ a Tarquinio Priſco rege facta 1, 35

Porticus duæ ex pecuariorum damnatorum pecunia factæ 35, 10 alia porticus extra portam Trigeminam inter lignarios facta 35, 41. 40, 51

Porticus Megalopoli, quam Lacedæmonii diruerant, refecta 38, 34

Porticus ab æde Saturni in Capitolium ad ſenaculum 41, 32. *vid.* & 47, 3

Porticus Æmilia refecta 41, 32

Porticus in Aventinum ſilice ſtrata *ibid.*

Porticus Octaviæ; in quam Cæſar Octavius bibliothecam collocat 131, 54. 138, 6

—— Pauli conflagrat 136, 59

Portoriis plebs liberata Romæ 2, 9

Portorium caſtrorum, Puteolis fruendum locant Cenſores 32, 7

Portoria inſtituta 40, 51

Portoria venalium Capuæ 23, 7.

Portus Acarnanum 28, 7

—— Achæorum 7, 9

—— Actium 44, 1

Portus

Portus Aulis 45, 27
—— Brunduſinus 15, 15
—— Carthaginis novæ 28, 11
—— Carteiæ 28, 30
—— Corycus 36, 43
—— Coſanus 30, 39
—— Cyſſus 36, 43
—— Demetrium 45, 6
—— Gaureleos 31, 45
—— Geræſtus *ibid.* & 37, 27
—— Julius 59, 63
—— Lauretanus 30, 39
—— Lechæus 32, 23
—— Loryma 37, 17. 45, 11
—— Lunæ 34, 8. 39, 21
—— Megiſte 37, 22
—— Panormitanus 14, 13
—— Phanæ 36, 43
—— Phœnicus 36, 45. 37, 16
—— Pygela 37, 11
—— Pyrenæi 34, 8
—— Ruſcinoni 30, 10
—— Trogiliorum 25, 23
Poſideum Promontorium 44, 11
Poſidonia 14, 39
Poſidonius Apamenus hiſtoriarum ſcriptor 59, 63
Poſtliminii jus, deque eo diſputatio 56, 16
Poſtumia virgo Veſtalis, ob cultum amœniorem de inceſtu cauſſam dicit 4, 44
Poſtumiana imperia 4, 29
A. Poſtumius Dictator contra Latinos miſſus, proſpere ad lacum Regillum pugnat 2, 19. 20 ædem Caſtori vovet *ibid.* triumphat *ibid.* Coſ. creatur 2, 21 abdicat ſe conſulatu *ibid.* bello Latino Dictator dicitur 26
A. Poſtumius Albus Coſ. 3, 4 a Graccho Clœlio, Æquorum duce, male habetur 3, 25 mittitur Athenas legum cauſa 31 Legatus 70
A. Poſtumius, Coſ. 23, 13
A. Poſtumius Albinus, ludos facit 39, 7 creatur Prætor 23 Cenſor 41, 32 in locum L. Corneli Lentuli ſufficitur Decemvir ſacrorum 42, 10 Legatus in Cretam 35 ad Perſeum 45, 4
A. Poſtumius Albinus Luſcus, creatur Conſul 40, 35 Legatus in Macedoniam 45, 17
A. Poſtumius Regillenſis Trib. mil. conſ. pot. opprimit graves præda Tarquinienſes 6, 16 Tribunus mil. 6, 22
A. Poſtumius Tubertus, magiſter equitum dictus 4, 23 Dictator 26 vovet ludos magnos, tumultus cauſa 27
A. Poſtumius Legatus, res Græciæ conſtituit 52, 20
A. Poſtumius A. F. Sp. N. Albinus, Coſ. 48, 11 in carcerem conijcitur quod delectum ſevere egerit 14
A. Poſtumius Albinus, Coſ. 69, 42 Legatus ab exercitu ſuo interficitur 75, 1
L. Poſtumius Albinus Trib. mil. conſ. pot. 6, 1
L. Poſtumius Albinus Coſ. 2, 15 iterum 27 prætor 22, 35 tertium Coſ. abſens creatur 23, 24 una cum exercitu cæditur a Gallis *ibid.*
L. Poſtumius Albinus, Proprætor Hiſpaniæ ulterioris, Vaccæos & Luſitanos ſubigit 41, 3 triumphat de Luſitanis 11 creatur Conſul 33 Prænestinis cur infenſus? 42, 1 ante eum nemo unquam ſociis in ulla re oneri aut ſumptui fuit *ibid.* Cenſor luſtrum condit 10 Legatus ad Carthaginienſes & Maſiniſſam 35 petit Cenſuram 43, 16 Inauguratur Flamen Martialis 45, 15
L. Poſtumius Sp. F. L. N. Albinus, Ædilis curulis 46, 38 Coſ. 47, 29
L. Poſtumius Megellus Coſ. 9, 44 vincit Samnites, & de iis triumphat *ibid.* proprætor 10, 26 ſecundum Coſ. 32 ædem Victoriæ dedicat *ibid.* capit Milioniam Urbem 34 vaſtat Etruriam 37 Interrex 11, 11 tertium Coſ. *ibid.* arroganter gerit magiſtratum *ibid.* ſpernit collegam Brutum *ibid.* vid. & 11, 15 capit Cominium & Venuſiam Urbes 16 ejus intemperies 11, 19 accuſatus omnium tribuum ſuffragiis damnatur *ibid.*
L. Poſtumius L. F. L. N. Megellus Legatus 12, 9 ludibrio habetur a Tarentinis & ſcurra Philonide *ibid.* increpat Tarentinos *ibid.* Coſ. 16, 48 ejus res geſtæ *ibid.*
L. Poſtumius Regillenſis Trib. mil. Coſ. pot. 6, 22
L. Poſtumius Tempſanus creatur Prætor 39, 23 paſtores in Apulia vias paſcuaque infeſtas habentes condemnat 29 & Bacchanalium quæſtiones habet 41
L. Poſtumius Tympanus, Quæſtor, occiditur a Boiis 34, 47
M. Poſtumius Pyrgenſis Publicanus impedit delectum 25, 3 ejus avaritia & fraus *ibid.* accuſatur apud populum *ibid.* creat tumultum *ibi.* dies ei dicitur a Tribunis plebis 4 abit cum aliis in exſilium *ibid.*

Digitized by Google

M. Poſtumius, Tribunus militum conſulari poteſtate 4, 31. 5, 1 decem millibus æris gravis damnatur 4, 41

M. Poſtumius Regillenſis, Tribunus mil. conſulari poteſtate 4, 49 in eum invehitur Sextius Tribunus pl. *ibid.* ab exercitu ſuo lapidibus obruitur 50

P. Poſtumius Coſ. creatur 2, 16 triumphat de Sabinis *ib.*

P. Poſtumius, Legatus 42, 45

Q. Poſtumius, Senator, juſſu Antonii, manibus diſcerpitur 132, 32

Sp. Poſtumius, Coſ. 3, 2 creatur Dictator 33 Trib. mil. conſulari pot. 5, 26 Imperator, contra Æquos proficiſcitur 28. ejus res geſtæ *ibid.*

Sp. Poſtumius Albus, Trib. mil. conſulari poteſtate 4, 25 Legatus 27

Sp. Poſtumius, Conſul creatur 8, 16 Cenſor 8, 17 Magiſter Equitum 8, 23 iterum creatur Conſul 9, 1 ſub jugum mittitur 6 ejus oratio & magnanima ſententia 8 per Feciales Samnitibus deditus non accip tur 10

Sp. Poſtumius Albinus., creatur Prætor 37, 47 ſortitur urbanam & inter peregrinos 50 Conſul 39, 6 ei Æbutius aperit Bacchanalia 11 rem ad Senatum defert 14 invehitur in Bacchanalia 15. Prætor 45 Augur *ibid.* moritur 40, 42

Sp Poſtumius Albinus, Conſul 41, 26.

Sp. Poſtumius Albinus Magnus, Coſ. 49, 56 iterum Coſ 64, 36 infelix ejus in Numidiam expeditio 41 publico judicio damnatur 51

Sp. Poſtumius Regillenſis, Cenſor creatur 6, 27

Potentia, in Piceno agro, colonia 39, 44

Pothinus, Ptolemæi ſatelles, inſidiatur Cæſari 112, 29 exercitum advocat 31 interficitur a Cæſare 39

Potidania 28, 8

Potitii, familiæ erant inclytæ, ab Evandro edocti, miniſtri Sacrorum Herculis per multas ætates fuere 1, 7 *vid.* & 9, 29

Praaſpa obſidentur ab Antonio 130, 3 liberantur 4

Præco monet, more Græcorum ad ſuadendum 32, 20 *vid.* de Præcone 34, 41

Præcones dimiſſi per vicos 4, 32

Præda in Campo Martio expoſita, ut ſua quiſque cognita abduceret 3, 10

—— ab Æquis capta, propter ærarii inopiam venditur 3, 31

—— ad Quæſtores redacta, & ab iis vendita 5, 26. 26, 47. 35, 1

—— militi conceſſa 6, 4. 13. 7, 16. 24. 27. 37. 8, 36. 9, 23. 31. 37. 10, 30. 31. 45. 11, 18. 23. 15. 37. 24, 16. 40. 27, 1. 30, 7. 45. 31, 27. 41, 15. 45, 34 militi data, excepto auro & argento 10, 17. 19

—— Imperatori donata 68, 25

—— iniquiſſima ſorte fit eorum qui pugnæ non interfuerunt 38, 23

—— Macedonica Romam devecta 45, 33

Prædæ Vejentaæ decima Apollini data 5, 23

—— aviditate amiſſa occaſio rei bene gerendæ 21, 48

Prædam vendere cogitur miles 10, 17. 20

Prædiorum ruſticorum locationes apud Macedonas ſublatæ 45, 18

Prædones terreſtres & maritimi 7, 25

Præfecti Capuæ quando primum creati 9, 20

Præfecti Prætorii poſt Quæſtores curam habent Ærarii 116, 18.

Prælium. In ipſo diſcrimine prælii templa Diis vovendi mos 10, 42. *vid* & Pugna.

Præmia militum ſagæ & tunicæ 10, 30. *vid.* & 68, 77

Præneſte 2, 19. 6, 29. 7, 12. 28, 9 43, 2 Præneſte deſciſcit ab Latinis ad Romanos 2, 19 obſidetur a Sulla 87, 8 obſidionem ſolvere conatur Marcius, Italicique duces, fruſtra 19. 20 capitur 88, 31 — 33

Præneſtini deficiunt 6, 21 iis bellum indictum 22 & inlatum 27 vaſtant agrum Rom. ſed vincuntur 29 Præneſtinorum octo oppida capta *ibid.* ſignum Præneſte devectum Jovis Imperatoris in Capitolium latum *ib.* rebellant 30 tuentur Pedanos 8, 12 mulctantur agro 14 eorum principes cuſtodiæ cauſſa concluduntur in ærario publico 12, 26 Præneſtini quingenti interfectis oppidanis Caſilinum occupant 23, 17

Præneſtinis militibus Senatus Romanus duplex ſtipendium & quinquennii militiæ vacationem decernit 23, 20

Præneſtinis cur infenſus L. Poſtumius Albinus Coſ. 42, 1

Præneſtinorum ager vaſtatur a Volſcis 3, 8

Prærogativa init ſuffragium 24, 9

Prærogativæ centuriæ 10, 22.

P. Præſenteius, Sociorum Italicorum dux ignominioſa clade vincit Perpernam 73, 23. 24

Digitized by Google

Praſiæ, continentis Atticæ locus 31, 45
Præſidio decedere, apud Romanos capitale 24, 37
Præſultator 2, 36
Prata Flaminia 3, 54
—— Quintia 3, 26
Prætexta toga 2, 54. *vid.* Toga.
Prætextati conſules 7, 1
Prætextati etiam adſumti ad militiam & juniores annis ſeptemdecim 22, 57
Prætor Urbanus quando ex patribus creatus 6, 42. 7, 1
—— maximus Idibus Septembribus clavum pangit 7, 3
—— primus plebeius 8, 15
—— collega Conſulibus atque iiſdem auſpiciis creatus 8, 32
—— minoris eſt auctoritatis quam Conſul 19, 66
—— edicto Senatores ex tota Italia Romam vocat 43, 13
Prætoris tribunal 27, 50
Prætori devovere licet, non ſe, ſed quem velit ſcriptum civem 8, 10
—— duodecim millia æris ad rem divinam, & duæ hoſtiæ majores datæ 25, 12
Prætores comitia indicunt 22, 33
—— tribunalia ad Piſcinam publicam ponunt 23, 32
—— juri dicundo creati coguntur militare *ibid.*
—— Urbis faciunt ludos Apollinares 27, 23
Prætores quando primum ſex creati? 32, 27
—— quatuor lege Bæbia creati 40, 44
—— annum in Urbe exigunt, tum eunt in provincias 53, 2
—— duodecim creati a Cæſare 115, 34
—— quatuordecim 116, 13
—— ſedecim 116, 20
—— ſexaginta ſeptem 128, 1
Prætorum duplicatus numerus 20, 33
—— mos, pronunciandi primo Comitiorum die Jovem, Apollinemque & Herculem 32, 25
Prætoribus jus datum dicendæ in Senatu ſententiæ 140, 13
Prætorium 7, 12
Prætoria Conſulum 9, 2. 10, 33
Prætoria tria circa Capuam erecta 25, 22
Prætutianus ager 22, 9 27, 43
Praxo, Delphica ſacerdos 42, 15
Precandi Deus patrio more ritus mutati Romæ 25, 1
Priamon urbs a Cæſare capitur 131, 35
Priaticus campus 38, 41
Priene 38, 13
Primigenia Fortuna 44, 15
Primipilus, centurio primus 7, 41 eorum in acie Rom. ſtatio 8, 8 *vid.* & 25, 19
Princeps Senatus 11, 23
Princeps primus centurio 25, 14
Princeps tertiæ legionis *ibid.*
Principis primi ſignum 26, 6
Principes decem Latinorum Romam evocati 8, 3. *vid.* Latini.
Principes milites 7, 23
Principum Romanorum virtus 13, 28
Principia locus in caſtris 7, 12
Priſtis, navis genus 35, 26. 44, 28
Privæ tunicæ 7, 37
Privernates vaſtant agrum Rom. 7, 15 in eorũ agrum exercitum inducit C. Marcius Coſ. eoſque vincit 16 capta eorum urbs *ibid.* de iis triumphus actus *ib.* depopulantur colonias Romanas 42 deficiunt a Romanis 8, 1 vincuntur *ibi.* Privernati additur ager Latinus 8, 11 bellum adverſus Rom. inſtaurant 19 vincuntur, eorumque Senatus trans Tiberim habitare juſſus 20 eorum Legati ferox reſponſum 21 iis datur civitas *ibid.*
Privernum obſidetur & capitur 8, 20 *vid.* & 27, 11
Privi lapides 30, 43
Proca decimusquartus rex Albæ procreat Numitorem & Amulium 1, 3
Procella ingenti fragore cœli effuſa 8, 6
L. Procilius, occiſo ſuo patrefamilias, damnatur 106, 22
Proconſules Tribuni militum conſulari poteſtate creantur 4, 31
Proconſulare Imperium veteribus Conſulibus datum 10, 16
Proculi Julii concio de apotheoſi Romuli 1, 16
Prodictator Q. Fabius Maximus creatur 22, 8
Prodigia. Ædes Salutis de cœlo tacta 15, 5 item in campo Vulcani 24, 10 Jovis Ariciæ 24, 44. *vid.* & 27, 37. 82, 11 32, 1. 9. 36, 37. 40, 45 duæ ædes in Capitolio 25, 7 Fortunæ & Martis 27, 23 Junonis Reginæ 37 Matris Matutæ 28, 11 Cereris, Salutis & Quirini *ibid.* Apollinis & Sanci 32, 1 Vulcani Summanique 29 Opis in Capitolio 22 Apollinis Cajetæ 40, 2 Veneris ſine ullo ve-

Digitized by Google

ſtigio cremata 41, 4 Deorum Penatium in Velia fulmine icta 45, 16 Sepi in foro olitorio 21, 62
Prodigia. Agnus cum ubere lactenti natus 27, 4 cum ſuillo capite 31, 12 biceps cum quinque pedibus 32,29
—— Anguis ex columna lignea elapſus 1, 56 jubatus aureis maculis ſparſus, apparet 41, 26. 43,15 Angues duo, perpetrato ſacrificio, ex occulto ad exta allapſi, jecur edunt conſpectique repente ex oculis abeunt 25, 16 in mari Tarracinæ miræ magnitudinis laſcivientium piſcium modo exſulant 27, 4 duo prolapſi in ædem Jovis 28,11
—— Apollo Cumis in arce triduum ac tres noctes lacrimavit 43, 15
—— Apum examen Romæ in foro viſum 24,10 Caſini in foro conſedit 27,23 & in arbore imminente Prætorio 21,46
—— Aqua Albana fluxit cruenta 27, 11 & Aquæ Cæretes ſanguine miſtæ 22,1
—— Ara in cœlo, ſpeciesque hominum circa eam, cum candida veſte viſæ 24,10
—— Ara Neptuni in Circo Flaminio multo ſudore manavit 28,11
—— Arcus tenui linea ſolem amplexus 30, 2. *vid.* & 41, 26
—— Aſinus triceps natus Calatiæ 42, 20
—— Atrium publicum in Capitolio de cœlo tactum 24, 10
—— Aves ad compitum Anagninum in luco Dianæ nidos in arboribus relinquunt 27, 4
—— Bos fœmina locuta 3,10. *vid.* & 24, 10. 27, 11. 28, 11. 35, 21. 41, 17
—— Bos peperit equuleum 23,31
—— Bos in foro Boario in tertiam contignationem ſua ſponte eſcendit, atque territus habitatorum tumultu ſeſe dejecit 21, 62
—— Boves duo in Carinis per ſcalas perveniunt ad tegulas ædificii 36,37
—— Cære ſortes extenuatæ 21, 62
—— Capillus enatus in æde Herculis 32, 1
—— Capra ſex hædos uno fœtu edidit 35, 21
—— Capræ lanatæ factæ 22,1
—— Caput humanum integra facie aperientibus fundamenta templi apparuit 1,55
—— Carne pluit 3, 10
—— Claſſis magnæ ſpecies in cœlo viſæ 42, 2
Prodigia. Cœleſtia in agris & Urbe viſa 2, 42
—— Cœlum viſum ardere 3, 5. 10. 20, 47. 31, 12. 32, 9. 43, 15 findi velut magno hiatu viſum, quaque patuit ingens lumen effulſit 22, 1
—— Coloſſus Rhodi collapſus 20, 47
—— Columna roſtrata in Capitolio tota ad imum fulmine diſcuſſa 42,20
—— Corvus ante Papirium Coſ. occinit 10,40 in ædem Junonis devolavit, & in ipſo pulvinario conſedit 21, 62
—— Corvi nidum faciunt in æde Soſpitæ Junonis 24, 10 aurum in Capitolio non tantum lacerant roſtris, ſed etiam edunt 30,2
—— Cretâ pluit 24, 10
—— Culmen ædis Jovis fulmine ictum, ac prope omni tecto nudatum 27,4
—— Curia terræ motu concuſſa 20, 47
—— Equuleus cum quinque pedibus natus 30, 2. 31, 12
—— Faſtigia templorum a culminibus abrepta 40,2
—— Fax ab ortu Solis ad occidentem porrigi viſa 29, 14. *vid.* & 30, 2. 41,20. 26. 43, 15. 45, 16
—— Flamma alata in Caleno agro e terra erupit 14, 11
—— Flumen Amiterni cruentum fluxit 24, 44. *vid.* & 20, 47
—— Fons in vico Iſtrico ſub terra tanta vi aquarum fluxit, ut ſerias doliaque velut impetus torrentis tulerit 24,10
—— Fons Herculis cruentis manavit maculis 22,1
—— Forum Ariciæ de cœlo tactum 30, 38 in Foro Capuæ multa ædificia de cœlo tacta 41, 13
—— Gallina in marem, Gallus in fœminam ſeſe vertit 22,1
—— Haſta Martis ſua ſponte promota 24,10. *vid.* & 21, 62. 40, 19
—— Haſtarum ſpicula arſerunt 33, 26, 43, 15
—— Ignis in æde Veſtæ extinctus 28, 11. 41, 2
—— Ignes ſparſi in cælo 30,2 cæleſtes multifariam orti, adurunt complurium veſtimenta 39,22
—— Imber lapideus 30, 38. 43,15
—— Infans in utero matris clamat Io triumphe 24, 10
—— Infans ambiguo inter marem & fœminam ſexu natus 27, 11. 31,12

Prodigia Infans ingenuus ſemeſtrem in foro Olitorio triumphum clamat 21, 62
—— Julius Sequeſtris fulmine ipſe & equus exanimati ſunt 33, 26
—— Lac fluxit 34, 45
—— Lacte pluit 27, 11
—— Lacus Albanus ſine ullis cæleſtibus aquis, cauſſave qua alia in altitudinem inſolitam crevit 5, 15
—— Lacus ſanguine manavit 27, 23
—— Lana pulla e terra enata 41, 2
—— Lapis in agro Cruſtumino in lacum Martis de cœlo decidit 41, 13
—— Lapidibus pluit 1, 31. 7, 28 frequentes grandinis inſtar decidunt 17, 28. *vid.* & 22, 36. 23, 31. 25, 7. 26, 23. 27, 37. 29, 14. 30, 38. 34, 45. 35, 9. 42, 2
—— Laurea in puppi navis longæ enata 32, 1
—— Legiones armatæ in Janiculo viſæ 24, 10
—— Locuſtarum vis ingens, ita ut unde adveniſſent, parum conſtaret, omnem agrum circa Capuam complevit 30, 2. *vid.* & 42, 2
—— Lucus Maricæ de cœlo tactus 27, 37
—— Ludibria oculorum auriumve credita pro veris 24, 44
—— Lunæ tres eodem tempore 20, 47 duæ interdiu ortæ 22, 1
—— Lupus fugit ad Romanos 10, 27 Capuæ portam nocte ingreſſus laniat vigilem 27, 37 Æſquilina porta ingreſſus frequentiſſima parte urbis, per portam Capenam prope intactus evaſit 33, 25 *vid.* & 21, 46. 41, 13 vigili gladium e vagina aufert 21, 62
—— Lupi viſi in Capitolio 3, 29 tres ante lucem Urbem ingreſſi, ſemeſum cadaver intulerunt, & in foro reliquerunt 15, 15 Formiis duo lupi oppidum ingreſſi, obvios laniarunt 32, 29
—— Lux orta inter noctem 28, 11. 29, 14. 32, 29
—— Mare arſit 23, 31
—— Milites fulmine icti 10, 31, 22, 1
—— Militibus aliquot ſpicula arſerunt 22, 1
—— Mœnia Formiis fulmine icta 15, 5
—— Mula peperit 37, 3
—— Mulus tripes natus 40, 2
—— Mures in æde Jovis roſerunt aurum 27, 11. *vid.* & 30, 2
—— Murus ac portæ de cœlo tactæ 24, 44. 26, 23. 27, 11. 23. 29, 14. 30, 38. 35, 21. 37, 3
—— Murus turreſque fulminibus diſcuſſæ 25, 7. 32, 9. 29
—— Naves duæ fulmine ictæ conflagrarunt 36, 37. 41, 13
—— Navium longarum ſpecies in flumine Tarracinæ, quæ nullæ erant, viſæ 24, 44
—— Navium ſpecies de cœlo affulſit 21, 62
—— Palma viridis arſit 24, 10 in æde Primigeniæ Fortunæ in area enata 43, 15
—— Parmæ in cœlo viſæ 22, 1
—— Peſtilentia tanta, ut Libitina non ſufficeret 40, 19
—— Piſces emerſerunt qua inductum aratrum ſub exſiſtentibus glebis 42, 2
—— Porcus cum ore humano genitus 27, 4
—— Porcus biceps natus 28, 11 cum humano capite 32, 9
—— Porta de cœlo tacta 29, 10. 32, 1. 35, 9
—— Puer cum elephanti capite natus 27, 11 non manus non pedes habens 34, 45 unimanus 35, 21 trunci corporis 41, 13 biceps, & puella cum dentibus 41, 26
—— Pueri ingenui ſine oculis & naſo nati 34, 45
—— Pulli gallinacei cum ternis pedibus 32, 1
—— Procella ingenti fragore cœli effuſa 8, 6
—— Proles e terra nata 1, 8
—— Sanguinis rivi per diem totum fluxere in foro Sudertano 26, 23 in porta 27, 37 Sanguinis guttæ in Foro & Comitio & Capitolio viſæ 34, 45
—— Sanguine pluit Calibus, & Romæ in foro Boario 24, 10 per biduum in area Vulcani 39, 46 & in area Concordiæ 39, 56. *vid.* & 40, 19. 43, 15
—— Saxum ingens Reate volitare viſum 25, 7
—— Scipio circumeunti vigilias equiti in manu arſit 22, 1
—— Scuta ſanguinem ſudarunt 22, 1
—— Semimas 39, 22
—— Serpens ingens repente ex adytis templi Æſculapii prolabitur 11, 13 portentoſæ magnitudinis 18, 15. *vid.* & 21, 22
—— Signum Jovis Capitolini fulmine tactum, nec niſi aruſpicum arte inventum 24, 11. *vid.* & 27, 11

Promontorium Chelidonium 33, 41
—— Corycum 37, 12. 29
—— Epiri 14, 37
—— Junonis 32, 23
—— Lacinium 12, 8
—— Lecton 37, 37
—— Leucas 26, 26
—— Lilybæum 27, 5
—— Malæ 34, 32
—— Mercurii 29, 27
—— Minervæ 40, 18
—— Miſeni 24, 13
—— Myonneſum 37, 27
—— Nephelis 33, 20
—— Pachyni 24, 35
—— Phanæ 44, 28
—— Poſideum 44, 11
—— Pulchrum 29, 27
—— Pyrenes 26, 19
—— Sarpedon 38, 38
—— Synium, Atticæ terræ 32, 17
—— Toronæ 31, 45
—— Zelaſium 31, 46
Proſcripti quidam pueri opum cauſſa 120, 41 ob ſigna & gemmas alii 69 de proſcriptorum liberis contentio 102, 44
Proſcriptio Sullana 88, 21 cæſorum ingens numerus 22
Proſcriptio Triumviralis 120, 28–36
Proſcriptiones civium a Triumviris factæ 120, 18 edicti formula 29
Proſcenium ad ædem Apollinis 40, 51
Proſerpina 24, 39
Proſerpina adjuvat Cyzicenos 94, 13
Proſerpinæ theſauri Locris; pecuniæ ex his theſauris nocte clam ſublata 31, 12
Provincia. De Provinciis contentio 10, 24
Provinciarum adminiſtrandarum ratio mutata 53, 1 earum nova inter victores diviſio 125, 1. 2
Provocatio omnibus magiſtratibus addita 3, 55
Proxenus ſcriptor 14, 25
Proxenus ab Orthobula uxore veneno tollitur 41, 30
Pruſia, ſocius & amicus Philippi 32, 34
Pruſias; Bithyniæ Rex 33, 30 cum ad bellum concitat Antiochus 37, 25 revocatur a Romanis ad conſilia pacis *ibid.* adverſus Eumenem bellum gerit 39, 46 Annibalem poſt Antiochum recipit 51 Romanis prodit Annibalem *ibid.* cum filio Nicomede Romam venit 45, 44 ejus ad Romanos legatio 44, 14. 46, 9 accuſat Eumenem *ibid.* Attalo inſidias tendit 47, 33 ejus cum Attalo bellum 41 pacem accipit 42 ejus vitia 50, 4 filium Nicomedem interficere ſtudet 5 juſſu filii interficitur 11
Prytaneum penetrale urbis Cyzici 41, 25
Prytanis, ſummus apud Rhodios magiſtratus 42, 46
Pſaltriæ quando primum additæ epulis 39, 6
Pſeudophilippus Macedoniam turbat 53, 29 vincitur a Cn. Tremellio 32
Pteleum, oppidum 35, 43 diruitur a fundamentis 42, 67
Ptolemæus Ceraunus interficitur a Gallis 13, 43
Ptolemæus filius Pyrrhi, quindecim annorum adoleſcens præficitur regno 12, 24
Ptolemæus Philadelphus ambit ſocietatem & amicitiam Romanorum 14, 38
Ptolemæus Macedoniæ Rex fruſtra pacem tentat 18, 47
Ptolemæo Ægypti Regi ad renovandam amicitiam dono miſſa toga & tunica purpurea cum ſella eburnea 27, 4 mittit Legatos ad dirimendum bellum inter Philippum & Ætolos 30 ad eum Legati mittuntur, gratias acturi, quod in fide manſerit 31, 2 ejus legati ad Romanos 9 Antiochi filiam ducit 35, 13
Ptolemæus Philopator 32, 33
Ptolemæus Legatos Romam mittit 36, 4 pollicetur, ſe cum copiis ſuis in Ætoliam venturum *ibid. vid.* & 37, 3
Ptolemæus Legatos mittit Romam queſtum de Antiocho 44, 19
Ptolemæus major & Ptolemæus minor 44, 19
Ptolemæus minor, qui majorem regno expulerat, reconciliatur fratri 45, 11
Ptolemæus Alexander a matre compellitur ducere Selenen uxorem 62, 42 præficitur Cypro 43 cum matre regnat in Ægypto 68, 87
Ptolemæus Appion Cyrenarum Rex moritur, populo Romano herede relicto 70, 18. *vid.* & 93, 4
Ptolemæus Auletes conſtituitur Rex Ægypti 89, 24 deſerta Ægypto in Cyprum ſe confert 104, 66 ejus colloquium cum Catone 61 Cypro in provinciæ formam redactâ, Romam pergit 72 pravi ejus mores 73 concedit Epheſum 76 optat reduci 75–79 ea de re diſſentiunt Patres 80 a Gabinio reſtituitur in regnum 105, 45

Digitized by Google

Ptolemæus, Auletæ filius, a Senatu Pompeiano Rex appellatur 111, 8 Pompeium occidi jubet 112, 14–16 & L. Lentulum 19 vocatur ad Cæſarem 37 Ptolemæum a Cæſare petunt Alexandrini 74 ejus copiæ ſuperantur 81 In Nilo ſubmerſus perit 82

Ptolemæus Philometor pulſus a fratre Romam venit 46, 22 inſidiis generi adpetitus Demetrium juvat 52, 40 Syriaci regni diadema ſumit, deinde deponit 41. & ſeqq. Demetrium commendat Syris 45 moritur. Epit. 52 ei Phyſcon ſuccedit ibid. & 52, 48

Ptolemæus Phyſcon Romam venit 46, 32 milites in Græcia conducit 47, 42 Cyrenenſibus vincitur 6 Legatos Romam mittit de fratre queſtum 7 ob ejus ſcelera ſtatus Ægypti miſerabilis 53, 17 Alexandria profugit 59, 66 propter ſummam crudelitatem expellitur 67 filii occiſi membra ad matrem mittit 68

Ptolemæus Lathurus Ægypti regno pellitur 68, 86 ei uxor adimitur a Cleopatra 68, 88 in Syriam venit 89 ad Ptolemaidem movet 90 Alexandrum Judæum vincit 91 proturbatur a matre Cleopatra 92

Ptolemæus Soter inſtigante matre Cleopatra, a patre in Cyprum ablegatur 62, 42 Rex Ægypti dicitur 43

Ptolemæi Cyprii exitus 104, 66 ejus opes Cato deportat Romam 67

Ptolemæi ſtatua 23, 10

Publicanorum fraus in ementiendis naufragiis 25, 3 turbant concilium plebis ibid. & 25, 4

Publicanorum injuriæ coërcentur a Mucio Scævola 70, 12

C. Publicius Bibulus, Tribunus plebis, inimicus Marcello 27, 20 accuſat Marcellum & omnem nobilitatem 21

L. Publicius Bibulus, Tribunus militum de Legione ſecunda 22, 53

Publilia tribus addita 7, 15

C. Publilius ob æs alienum paternum ultrò nexus 8, 28

L. Publilius Volſcus, Tribunus mil. conſ. pot. 5, 12

Q. Publilius Philo, Tribunus plebis, in ſeditione Manliana Senatus probat conſilia 6, 19 Manlio diem dicit 6, 20 creatur Quinquevir menſarius 7, 21 Coſ. 8, 12 Latinos rebellantes fundit & caſtris exuit ibid. dictator dictus blanditur plebi ibid. primus Prætor plebeius 15 Magiſter Equitum dictus 16 Cenſor 17 Coſ. iterum 22 bello perſequitur Græcos 8, 22 ejus res geſtæ ibid. ſeq. vid. & 25 ei omnium primo prorogatum imperium & datus triumphus 26 Conſul tertium 9, 7 ſubſiſtit in Samnio adverſus Caudinas legiones 12 vincit Samnites 13

T. Publilius Augur de plebe creatur 10, 9

Vol. Publilius homo de plebe, negat ſe fieri debere militem 2, 55 comitiis creatur Tribunus pl. 56 rogationem fert ad populum, ut plebeji magiſtratus tributis fiant comitiis ibid. a plebe Tribunus reficitur ibid. Tribunus mil. conſ. poteſtate 5, 13

Pudicitiæ patriciæ ſacellum in foro Boario 10, 23

—— plebeiæ ara, a Virginia, Auli filia, dedicatur ibid.

Pueri Rom. erudiri ſoliti olim Etruſcis literis, ut ætate Livii Græcis 9, 36

Pueri Regii apud Macedonas quinam? 45, 6 tranſeunt ad Romanos ibid.

Pugnæ Romanorum terreſtres & navales 1, 30. 4, 33. 7, 8. 26. 27. 8, 1. 38. 9, 13. 21. 22. 23. 27. 32. 35. 38. 39. 40. 44. 10, 2. 3. 5. 12. 14. 19. 27. 31. 36. 42. 11, 9. 22, 1 6. 13, 6. 40. 14. 31. 17, 9. 20, 41. 21, 50. 55. 57. 22, 5. 6. 7. 16. 19. 47. 23, 40. 41. 44. 24, 41. 27, 12. 29. 2. 33, 9. 34, 14. 15. 46. 35, 1. 5. 7. 22. 29. 36, 18. 44. 37, 23. 30. 41–44. 39, 30–33. 40, 40. 44, 41

Pugnæ ſimulacrum exercitus Macedonici 40, 6

Cl. Pulcher male rem gerit adverſus fugitivos 95, 3

Pulchrum promontorium 29, 27

Pullarius 8, 30 nuntiat auſpicia ſecunda 9, 14

Pullarius in auſpicium miſſus mentitur auſpicium 10, 40

Pullarius nunciat in auſpicio vitium 41, 22

Pullarii altercantur de auſpicio 10, 40 Pullarii inter prima ſigna conſtituti ibid.

Pulvinar 30, 21 circa omnia pulvinaria obſecratio facta 31, 9 32, 1 coronati ad omnia pulvinaria ſupplicarunt 34, 55

Pupillares pecuniæ in auxilium ærarii Romani conlatæ 24, 18

Pupinia regio 26, 9

Pupinienſis ager 9, 41

Cn. Pu-

Cn. Pupius Duumvir creatus 22, 33
L. Pupius, Ædilis 39, 39 creatur Prætor 45
L. Pupius Legatus Rom. violatur a Liguribus 47, 30
M. Pupius Piſo triumphat ex Hiſpania 98, 67
M. Pupius M. F. Piſo Calpurnianus, Coſ. 103, 25
P. Puppius primus ex plebe Quæſtor creatus 4, 54.
Punici belli origo 15, 18
Punica acies 18, 5
—— claſſis plus nocet ſuis quam prodeſt 18, 54
—— Cladis Punicæ cauſſa elephantorum rectores 53
—— claſſis a Romanis victa 28, 4
—— Punici belli decimus quartus annus 38
—— Punicum primum bellum finivit C. Lutatius 38
—— Punici belli quintus decimus annus 29, 13
—— Punici belli ſextus decimus annus 30, 1. 21
—— Punici belli annus ſeptimus decimus, ejuſque finis 30, 44
Punici belli primi, ad ſecundi finem, ſunt tres & ſexaginta anni 31, 1
Punici belli ſecundi magnitudo 21, 1
Punica religio 22, 6
Punicæ verſutiæ 42, 47
Purpuræ uſus quibus licitus? 34, 7 quando deponendus *ibid.*
Puteoli 24, 12. 25, 22 Puteolos tentat Annibal, fruſtra 24, 13. *vid.* & 26, 17 Puteolos colonia deducta 34, 45
Pydna, oppidum 44, 6 diripitur a Romanis 45
Pygela, portus 37, 11
Pylæ 32, 4. 36, 15
Pylæmenes rex ad Trojam cæditur 1, 1
Pylaicum concilium 31, 29 vocatur frequens Græciæ conventus ſtatis diebus 33, 35
Pylæmenes Rex Paphlagoniæ regno expellitur a Mithridate 77, 52
Pylleon 42, 42
Pylus oppidum 27, 30
Pyra, locus, ubi Herculis mortale corpus crematum 36, 30
Pyramus, fluvius Cappadociæ 76, 26
Pyrenes promontorium 26, 19
Pyrenæi portus 34, 8
Pyrenæus ſaltus 21, 23
Pyrgânio Archipirata, pulſa claſſe Romana, Syracuſanum portum obtinet 98, 29 navali prælio vincitur a Metello *ibid.*
Pyrgus, caſtellum 27, 32
Pyrgi, colonia 36, 3
Pyrrhias Dux & Prætor Ætolorum, vincitur a Philippo 27, 30
Pyrrheum, propugnaculum 38, 5
Pyrrhicham ſaltant Aſiæ Bithyniæque principum liberi 115, 20
Pyrrhus Epirotarum rex, ut auxilium Tarentinis ferret, in Italiam venit 7, 29 eum oppugnantem claſſe Corcyræos juvant Tarentini 12, 14 Pyrrhum arceſſere tentant Tarentini *ibid.* 17 conſulit oraculum, & ambiguum reſponſum 17 ejus cum Cinea colloquium *ibid.* pangit cum Tarentinis *ibid.* parat bellum 18 mittit Milonem firmantem arcem Tarentinam præſidio 19 navigat in Italiam 22 Gymnaſia & porticus occludit, & ſolennia ludorum ad mediocritatem reducit, ob eam rem gravis eſt Tarentinis 23 Tarentinos auctoritate plurimum pollentes mittit ad filium, alios tollit per inſidias de medio 24 obviam it cum Tarentinis P. Valerio Lævino Coſ. Rom. 13, 1 mittit litteras ad Lævinum 2 laudat Romanorum caſtra *ibid.* pugnam committit cum Romanis 4 Pyrrhus dux & miles bonus *ibid.* ejus periculum 5 mutat arma *ibid.* ſiſtit ſuorum fugam 6 vincit Romanos 7 ejus de ſua victoria voces 13, 9 figit Tarentino Jovi dona ſpoliaque *ibid.* ejus humanitas 10 utitur victoria ſua 11 contendit Romam 12 repetit Campaniam 13 ad eum Romanorum Legati miſſi redimendorum captivorum cauſſa 14 Pyrrhi mores 15 ejus reſponſum 17 ejus colloquium cum Fabricio 18 invitat Fabricium ad ſe 19 Fabricii reſponſio 20 Romanos beneficiis vincere nititur 29 mittit Cineam Romam 30 eum in Urbem venire vetant Patres 33 ejus conſilium de ponte ſtruendo Italiam inter & Græciam 35 Pyrrhus in Apuliam movet 36 exercitum inſtruit 39, ejus prælium cum Romanis alterum 40 de hoc prælio variæ ſententiæ 41 Pyrrhus inhiat Macedoniæ 43 ei venenum parat vel Timochares vel Nicias 44, 5 iterum pacé offert 45 Pyrrhi expeditio Sicilienſis 47 vocatur

in Sicilia 49 ejus in Sicilia ſucceſſus 52
Pyrrhus magna parte Siciliæ potitur 14, 1 procedit Syracuſas 2 Leontini aliique accedunt Pyrrho 3 Socii ejus Italici laborant 4 ejus res geſtæ in Sicilia 9 conjuncta triginta oppida *ibid.* alia capit 10 Panormum occupat 13 obſidet fruſtra Lilybæum 15 vincit Mamertinos 16 Siculi deficiunt a Pyrrho 17 amicis ſuis nimium gratificatur 18 auget offenſiones 19 qui eum arceſſiverant in Siciliam, aut occidit aut alienat *ibid.* vincitur a Carthaginenſibus 21 inſidiis Mamertinorum excipitur 14, 21 quibus ſe expedit 22 diripit Proſerpinæ theſauros 23 ejus naves tempeſtas perdit 24 redit Tarentum 25 adoritur M. Curium Coſ. Rom. 28 petit caſtra Romana 29 vincitur à Romanis 31. 32 meditatur diſceſſum 35 ejus artes in tegendo abitu 36 redit in Epirum 37 ejus in Macedonia res geſtæ 41 ingreditur in Peloponneſum *ibid.* ab Argivo juvene, in prælio Argis commiſſo, vulneratur lancea 43 tegulam in ejus caput demittit anus *ibid.* moritur *ibid.* ejus elogium *ibid.*
Pythagoras Samius ſerior Numa Pompilio 1, 18 docuit juvenes litteras *ibid.* ejus auditor an Numa Pompilius fuerit 40, 29
Pythagoras, gener Nabidis & uxoris ejus frater, eſt præfectus præſidii Laconum Argis 34, 25 cum mille mercenariis & duobus millibus Argivorum Lacedæmonem ad Nabim venit 29 mittitur in caſtra Romana ad T. Quinctium 34, 30. 40 impetrat inducias *ibid.*
Pytheas Bœotarchus cives ſuos ad bellum concitat adverſus Romanos 52, 1 cum uxore & liberis in exſilium abit 5 captus, capitis pœnas dat *ibid.*
Pythium, oppidum in deditionem Perſei venit 42, 53. *vid.* & 44, 2. 32. 35
Pythius Apollo 23, 11. 29, 10
Pythicum Oraculum 5, 15
Pythicæ ſortes. 5, 23
Pytho Macedo, præfectus præſidii Caſſandreæ 44, 12
Pythodorus redimit a Cæſare opes ſuas 112, 23
Python, Legatus Pruſiæ 46, 9

Q

Quadrigæ in ludis 8, 40
Quadrigæ falcatæ Antiochi regis, quomodo factæ? 37, 40. 41
Quadrigæ aureæ in Capitolio poſitæ ab Ædilibus curulibus 29, 38 in cella Jovis 35, 41
Quadrigarum in diverſum concitatarum ſupplicium 1, 28
Quadrigati nummi 22, 52
Quadrigis urbem triumphans intrat M. Livius Coſ. 28, 9
Quadringenariæ cohortes 7, 7. 10, 40
Quadriremis 28, 45. 36, 25
Quadruplatoris nomen infame 3, 72
Quæſitores & Judices creati 107, 36
Quæſtionem poſtulare 2, 29
Quæſtores duplicari vult Senatus, fruſtra 4, 43
—— Patricii creati 44
—— Plebeii, inde diſcordiæ 54 prælati tamen patricii 43. 44
Quæſtores ex ærario ſigna deferunt 7, 23 Eorum numerus ampliatus 15, 18
Quæſtores duo per inſidias intercepti 21, 59.
Quæſtoria porta caſtrorum 34, 47. 40, 27
Quæſtorium forum 41, 6
Quæſtorium captum a Samnitibus, & Quæſtor occiſus 10, 32
Quæſtura 32, 7
Quæſtus omnibus Patribus viſus indecorus 21, 63
Quarta Hoſtilia uxor C. Calpurnii Piſonis Coſ. e medio tollit maritum, ut ejus privignus in locum ſuccederet 40, 37 damnatur *ibid.*
Quartarii vini M. Manlio dati ab univerſis militibus 5, 47
Quercus paſtoribus ſacra 1, 10
Quietis fanum 4, 41
Quinarii quando primum ex argento cuſi 15, 6
Quinquaginta annis minores omnes ſacramento rogati 40, 26
Quinquatrus 26, 27
Quinquennalia vota 31, 9
Quinqueremes novæ quinquaginta factæ 35, 24. *vid.* & 30, 25
Quinqueviri poſtulati, qui ſcriberent leges de imperio conſulari 3, 9
Quinqueviri, qui Pomptinum agrum dividant, creati 6, 21
Quinqueviri, quos ab diſpenſatione pecuniæ Menſarios appellarunt, creati 7, 21.
Quinqueviri muris turribuſque reficiendis creati 25, 7

Quintiles Idus. Quod poſtridie Idus Quintiles non litaſſet Sulpicius Trib. mil. etiã rebus divinis ſuperſederi juſſum 6, 1
Quintiles Nonæ ludis Apollinaribus ſolennis ſervatus dies 27, 23
Quintilibus Calendis magiſtratus initus 5, 32, 8, 20
Quintilibus Idibus tranſvectio Equitum facta 9, 46
Cn. Quintilius clavi figendi cauſſa Dictator creatur 8, 18 abdicat ſe magiſtratu *ib.*
M. Quintilius Varus, Tribunus mil. conſulari poteſtate 5, 1
M. Quintilius Prætoris filius 30, 1 ſejus res geſtæ in prælio cum Magone Pœno *ib.*
P. Quintilius Varus creatur Prætor 29, 38. 30, 1 vincit Magonem in agro Inſubrium Gallorum 30, 18
P. Quintilius Varus creatur Prætor 45, 44.
P. Quintilius Varus, flamen Martialis, moritur 44, 18
P. Quintilius Sex. F. Varus Coſ. 136, 65
Sex. Quintilius Coſ. 3, 32 moritur *ibid.*
T. Quintilius Varus, Legatus 39, 31
Quintia gens 3, 12
Quintia prata 3, 26
Quintii ex Albanis principibus in collegium Patrum lecti 1, 30
Cæſo Quintius, Tribunis reſiſtens, a principibus civitatis defenditur 3, 11. 12 ejus in foro & bello laudes *ib.* ei A Virginus capitis diem dicit *ibid.* ei homicidium falſo objectum 13 primus vades publicos dat *ibid.* in exilium abit *ib.*
Cæſo Quintius Flamininus Duumvir creatur 22, 33
C. Quintius Cincinnatus, Trib. mil. conſ. pot. 6, 32
C. Quintius, Coſ. 15, 2
C. Quintius Flamininus creatur Prætor 41, 12
Cn. Quintius Capitolinus, primus Ædilis curulis 7, 1
D. Quintius Dux Romanæ claſſis 26, 39 ejus cum Nicone, qui Tarentinæ claſſi præerat, navale prælium *ibid.* cadit Quintius, & capta prætoria, vincuntur Romani *ibid.*
L. Quintius, Tribunus mil. 8, 25
L. Quintius Cincinnatus, Coſ. invehitur in Tribunos 3, 19 caſtigat Senatum 21 Dictator creatur 26 mittitur contra Æquos, quos circumvallat 27, 28 eos cædit, & ſub jugum mittit *ibid.* creatur Dictator 4, 13 C. Servilium Ahalam magiſtrum Eq. dicit *ibid.*
L. Quintius, Cincinnati filius, Tribunus militum conſulari poteſtate 4, 16 Magiſter Equitum dictus 17 iterum Tribunus militum conſulari poteſtate creatur 35 tertium Tribunus militum conſulari poteſtate 44 iterum 6, 6. 32 recipit Tuſculum 6, 33
L. Quintius Capitolinus, Tribunus mil. conſ. pot. 6, 11
L. Quintius Criſpinus creatur Prætor 39, 6 ejus in Hiſpania res geſtæ 30 triumphat de Luſitanis & Celtiberis 42 creatur Triumvir 55
L. Quintius Flamininus Augur creatur 25, 2 Ædilis curulis, inſtaurat ludos Romanos ſcenicos 31, 4 Prætor 49 quare ſenatu motus 39, 42 Legatus ad Pruſiam mittitur 51
L. Quintius, Conſulis T. Quintii Flaminini frater, præeſt claſſi 32, 16 ejus res in Græcia geſtæ *ibid.* & *ſeqq.* creatur Cõſul 35, 10 proficiſcitur in Ligures 40
L. Quintius funditur a Spartaco 97, 8
P. Quintius Cincinnatus, Tribunus mil. conſulari poteſtate 4, 61
T. Quintius Barbatus Capitolinus Coſ. mitigat diſcordiam inter collegam Appium Claudium & Tribunos 2, 56, 57 per Patres clienteſque Patrum Coſ. creatur 64 inſigne ejus ſtratagema *ibid.* creatur Triumvir 3, 1 ſubſidio caſtris, ab Æquis obſeſſis & circumſeſſis, mittitur 4 magnam vim hoſtium cædit 5 vulneratur *ibid.* tertium Coſ. 3, 2 Quæſtor 3, 25 quartum Coſ. 66 egregia ejus de concordia oratio 67 laus T. Quintii 69 Vincit Æquos & Volſcos 70 Interrex 4, 7 quintum Coſ. 4, 8 ejus res geſtæ 10 togatus armatam collegæ gloriam æquat *ib.* Sextum Coſ. creatur 13
T. Quintius, Tribunus mil. conſ. pot. 6, 38 Magiſter Equitũ 7, 11 creatur Conſul 18 Dux a ſeditioſis militibus electus 39 milites ſuos ad pacem inclinat 40 Triumvir coloniæ Cales Auſonum deducendæ creatur 8, 16
T. Quintius Capitolinus F. Capitolini Legatus 4, 17 Conſul creatur 4, 43 Tribunus militum conſulari poteſtate 61 & 6, 11 Magiſter Equitum *ibid.*
T. Quintius Cincinnatus, Tribunus mil. conſulari pot. 6, 4 dedicat ædem Martis 5 Tribunus mil. ſecundum 6, 18 Dictator creatur 28 vincit Præneſtinos 29

Digitized by Google

triumphat *ibid.* abdicat ſe dictatura *ibi.*
T. Quintius Criſpinus, præfectus claſſi & caſtris veteribus 24, 39 liberaliter comiterque ægrum curat Badium Campanum 25, 18 a Badio ad ſingulare certamen provocatur *ibid.* vincit Badium *ibid.* cum magna laude & gratulatione militum ad Conſulem deducitur *ibid.* donatur donis *ibi.* Prætor creatur 27, 6 Conſul 21 vulneratur 27 fraudem Annibalis antevertit 28, moritur ex vulnere 33
T. Quintius Flamininus, Triumvir ad ſupplendum Venuſinis colonorum numerum creatur 31, 49
Quæſtor Conſulatum petit, quod impedire conantur Tribuni plebis 32, 7 creatur Conſul *ibi.* proficiſcitur in Macedoniam 9 ejus de oppugnando Philippo conſilia *ibid.* ei a paſtore via oſtenditur 11 repellit Philippum 12 Phalariam in Theſſalia capit 15 obſidet Atracem *ibid.* oppugnat & capit Elatiam 24 ei prorogatum imperium 28 ejus cum Rege Philippo colloquium 32 *& ſeqq.* ei liberum arbitrium pacis ac belli permiſſum 37 Corinthum proficiſcitur 32, 40 Anticyram trajicit *ibid.*
it in Bœotiam 33, 1 Ingreditur Thebas *ibid.* Bœotos ad ſocietatem adſciſcit 2 ad Thermopylas venit 3 progreditur Xynias *ibid.* contendit ad Philippum *ibid.* movet caſtra ad Thebas Phthioticas 5 prælio vincit Philippum 9 *& ſeq.* Bœotos, quod multos Romanos per latrocinia occiderint, mulctat 29 promulgari in ludis Iſthmiis curat libertatem Græciæ 32 ei prorogatur imperium 43
ejus juſtitia & temperantia 34, 22 exercitum ducit Argos 25 it in Lacedæmonios 26 oræ maritimæ loca recipit 29 Gythium, validam urbem capit *ibid.* ad eum Oratio Nabidis, cui reſpondet 31. 32 corona oppugnat Spartam 38 recedit 39 inducias concedit Nabidi 40 præficitur Nemeis 41 Ætolorum in T. Quinctium querelæ *ibid.* ejus oratio apud Achæos 49 EubϾ & Theſſaliæ res ordinat 51 triduum triumphat 52 audit Legatos Antiochi, iiſque reſpondet 57, 58
Legatus in Græciam mittitur 35, 23 ejus ad Ætolos oratio 33 re infecta redit Corinthum 34 fruſtra tentat Magnetas 39 ejus oratio in concilio Achæorum 49 Legatus, leniter increpat Diophanem, Achæorum prætorem 36, 31 ejus in concilio Achæorum oratio 32 it Naupactum 34 ejus opem implorant Ætoli *ibid*
creatur Cenſor 37, 58. 38, 28
T. Quintius Flamininus, Legatus 45, 42 Augur in C. Claudii locum legitur 45, 44
T. Quintius Pennus, Coſ. 4, 20 iterum Coſ. 30 Tribunus militum conſulari poteſtate 31 Magiſter Equitum 6, 42 Dictator 7, 9 tertium Conſul 22 Faliſcum bellum gerit *ibid.*
T. Quintius, Lucii F. Cincinnatus (eidem & Penno cognomen) creatur Coſ. 4, 26
T. Quintius T. F. Criſpinus Coſ. 140, 1
Quirinalis Flamen a Numa creatur 1, 20 *vid.* Flamen.
Quirinalis collis additus Urbi 1, 44
Quirinus 1, 32. 8, 9. 28, 11
Quirini ædes 4, 21 Dedicatur & exornatur hoſtium ſpoliis 10, 46
Quirini fanum incendio hauſtum 109, 48
Quirini Templū dedicat Auguſtus 136, 47
Quirites unde dicti? 1, 13 ut Quirites omnes teneantur plebiſcitis, lex lata 8, 12

R.

Rabirius Poſtumus in Siciliam mittitur a Cæſare ad arceſſendos commeatus 114, 5
C. Rabirius perduellionis accuſatus, a Cicerone defenditur 102, 42
Man. Rabuleius Decemvir creatur 3, 35
Racilia uxor L. Quintii Cincinnati 3, 26
L. Rammius, princeps Brunduſii, indicat veneficia Perſei 42, 17
Ramienſi curiæ a Romulo nomen 1, 13
Ramnēſes equites a Romulo inſtituti 1, 36
Ramnenſes, tribus antiqua 10, 6
Ratibus trajiciendi fluminis ratio 21, 27
Reate 25, 7. 26, 11
Reatini pollicētur Scipioni milites 28, 45
Reatinorum clades 91, 22
Rebellio Fregellana 60, 2
C. Rebilus, Procoſ. relinquitur a Cæſare ad obſidionem Thapſi 114, 4
M. Recius, Prætor 43, 4 edicto Senatores omnes ex tota Italia Romam revocat, 13
Recuperatores tres in judicio coronæ muralis 26, 48
Regiæ leges conquiſitæ 6, 1
Regii nominis ac faſtus invidia apud Romanos 2, 1. 24. 5. 26. 21. 27. 19

Regli nominis honor pro magnis erga ſe meritis datus Regibus 31, 11
Regii pueri apud Macedones dicti Principum liberi, ad miniſterium Regis electi 45, 6
Regiorum miniſtrorum pericula 24, 5
Regillus lacus, ad quem A. Poſtumius proſpere contra Tarquinios pugnat 2, 19. 20. 6, 2
Regnum ſuo Rege deſtitutum invaditur ab hoſtibus vicinis 26, 25
M. Regulus Africæ infert bellum 18, 1 Victor 19 capitur 27 ejus redimendi cura 36 pacis petendæ cauſſa Romam mittitur 57 abit alio animo *ibid.* ejus oratio in Senatu, qua diſſuadet pacem 58 Romæ manere abnuit 18, 61 excruciatur a Pœnis 65 ejus elogium *ibid.*
Religio a Numa Pompilio inſtituta 1, 19
—— multiplex, & pleraque externa 4, 30
—— nova objecta ex carminibus Marcianis 25, 11
—— Romanorum in ſuſcipiendis votis 31, 9
Religionis cura Romæ 5, 14. 46. 25, 12
—— externæ inductio pernicioſa 25, 1
—— ſolvendæ libri in ignem conjecti 40, 29
Religiones Carthaginenſium parum caſte habitæ 16, 5. 42
Religionibus dediti Etruſci 5, 1
Religioſi dies 6, 1
Religioſi animi multa ſibi prodigia fingunt 24, 10
Remiges exercentur apud Romanos in ſicco 17, 3 edictum Conſulum de dandis remigibus, excitat indignationem & querelas 26, 35 Conſilia de ea re *ibid. ſeq.*
Remulco trahere naves 32, 16. 37, 24
Remus a latronibus capitur & Amulio traditur 1, 5 ad ſupplicium Numitori deditur *ibid.* Aventinum montem ad inaugurandum capit 7 ei ſex vultures ad augurium veniunt *ibi.* a fratre occiditur *ibid.*
Repetundarum judicio Q. Pompejus abſolvitur 54, 35 itemque L. Cotta 36
Repetundarum leges ſevere exercitæ 99, 45
Reſpublica nova, ejuſque ordinatio 71, 44. 45
Reipublicæ Romanæ & Carthaginienſis comparatio 18, 59. 19, 51
M. Retius, Legatus 27, 36.
Reudigni populi, eorumque ſedes 104, 16
Reus, cui capitalis dies dicta ſit, & de quo propediem futurum judicium, indicta cauſa non debet violari 3, 13
Rex orbis terrarum, deque eo naſcendo vaticinia 102, 90
Rex ſacrificulus 2, 2. 6, 41. 40, 42 ejus ſacerdotium Pontifici ſubjectum 2, 2
Rex ſacrorum 27, 6
Rex & Civitas libera, natura inter ſe inimica 37, 54
Regis mali typus 24, 5
Regis defuncti teſtamentum recitatum coram populo 24, 4
Reges ſe non paſſurum jurat Populus Rom. 2, 1 conjuratio de regibus revocandis 3 Regibus negatur reditus 15
Reges ſocios omni honore augent Romani 37, 25
Regum mos habere venenum ad incerta fortunæ 30, 15
Rhæti unde originem trahant 5, 33
Rhæti Italiam latrocinio vexant 136, 54 vincuntur a Druſo & Tiberio 55
Rhaſcus & Rhaſcupolis, fratres, Thracumque Sapæorum Reguli, alter ad Antonium ſe confert, alter ad Brutum 123, 9 eorum prudentia, & ſolertia *ibid.* 28, 30
Rhaſcyporis prælio victus à Vologæſe, occiditur 138, 1
Rhea Silvia legitur Virgo Veſtalis, vique compreſſa edidit Romulum & Remum 1, 3. 4
Rhegii 14, 21
L. Rheginus, Trib. pl. comitatur Cæpionem in fuga 70, 26
Rhegium civitas, ubi ſita? 12, 27. 24, 1. 26, 12. 29, 6 occupatur per ſcelus a legione Romana 12, 27. *& ſeqq.* nova Reipublicæ forma Rhegii 12, 30 reſtituitur incolis 15, 4 Rhegium tentant Pœni 24, 1. 26, 12
Rhegini obſidentur 15, 2 veniunt in poteſtatem Romanorum *ibid.* adficiuntur ſupplicio 3 manent in fide erga Romanos 23, 30
Rheni accolæ 104, 7
Rhetogenes obſeſſa Numantia per opera Romanorum elabitur 57, 32 Arvacorum implorat opem 33
Rhetores & Philoſophi expelluntur Roma 46, 42 Rhetorum ſcholæ cur ſublatæ? 70, 38
Rhinocolura, urbs 45, 11
Rhion fretum 27, 29
Rhizon, urbs 45, 26
Rhiſiaſus Pellenenſis 32, 22
Rhium, fauces ſunt Corinthii ſinus 28, 7
Rhoda 34, 8

Digitized by Google

Rhodanus 21, 31. 37, 39 Rhodanus & Arar in unum confluunt 21, 31 Rhodanum trajicit Annibal 26 Rhodanus omnium Galliæ fluviorum difficillimus tranſitu 31 Rhodani navigationem commodiorem efficit Marius 68, 5

Rhodani oſtium 21, 26

Rhodus, Inſula 31, 15

Rhodii Legati cum aliis conveniunt ad dirimendum bellum Philippum inter & Ætolos 27, 30. 28, 7 nunciant Philippum ſollicitare civitates Aſiæ 31, 2 ſunt in conſilio Achæorum 32, 19 ab Athenienſibus corona aurea & civitate donantur 31, 15

Rhodum oppugnare ſtatuit Caſſius 122, 7 eorum ad Caſſium legatio, & diverſa ſtudia 8. 9 navali pugna vincuntur a Statio Murco 18 Rhodus capitur, Caſſiique in Rhodios ſeveritas 19, 20

Rhodii rapiunt Peræam 33, 18 vincunt Macedones *ibid.* nulla egregia audent pro fide erga populum Romanum, & omnes Græcos 20 mittunt Legatos ad Antiochum *ibid.* tuentur ſocios Ptolemæi *ibid.* claſſe ſua obviam eunt Antiocho *ibid.* accipiunt Stratonicea Cariæ, aliaſque Urbes 30

mittunt Pauſiſtratum, præfectum claſſis, cum ſex & triginta navibus ad Livium 37, 9 naves eorum opprimuntur a Polyxenida 11 luctus 12 vincunt claſſem Antiochi 24, 30 oratio eorum in Senatu contra Eumenem 54

Lycia & Caria iis dantur 38, 39

queruntur de claſſe Sinopenſium 40, 2

bello vexant Lycios 41, 30

ſuperbæ Legatorum in Senatu oratio 44, 14 audacia eorum coërcetur 15 favent primo Perſeo 23 eorum Legati in caſtra ad Æmilium Paullum Coſ. veniunt 35

invitant Legatos Romanos Rhodum ad Antiochum 45, 10 in eos aſperitas C. Popillii, Legati Romani *ibid.* qui Perſeo faverant, damnantur capitis *ibid.* eorum Legati male excipiuntur Romæ 20 contra eos Thalnæ Prætoris rogatio *ibid.* eorum in Senatu oratio *ibid.* & 21

Legatos mittunt Romam 46, 4 reos eorum accriſa 11 publice innoxii 12 poſtulant recipi in ſocietatem *ibid.* victum a Cæſare Pompeium jubent diſcedere 112, 9

Rhodii linguam habent venalem 45, 10

Rhodii remigis ratiocinatio 112, 4

Rhodiorum claſſis 32, 16

cum Rhodiis & Attalo ſocietatem jungunt Achæi 32, 23

Rhoduntia cacumen montis Oetæ 36, 16

Rhœteum, oppidum 37, 9. 37. 38, 39

Rhœti, cum quibus & Vindelicis bellum a Druſo & Tiberio confiritur 136, 55

Ritus ſacrorum mutati Romæ 25, 1

Rizonitæ populi 45, 26 iis immunitas data *ibid.*

Rogatio Trebonii 3, 65

—— de connubio Patrum & plebis 4, 1

—— de faciendis Conſulibus, ſeu de plebe, ſeu de Patribus *ibid.* 1

—— de publicandis bonis Serv. Ahalæ 4, 21

—— ut ager ex hoſtibus captus viritim dividatur 48

—— ut pro Duumviris ſacris faciundis creentur Decemviri 6, 37

—— de unciario fœnore 7, 16

—— de Tuſculanis 8, 37

—— ut Tribuni militum ſeni deni in quatuor legiones a populo creentur 9, 30

Rogatio de Duumviris navalibus creandis *ibid.*

—— ut Sacerdotum numerus augeatur 10, 6

—— de bello Macedonico 31, 6

—— de pace cum Macedonibus in Capitolio ad plebem lata, omnes quinque & triginta tribus, uti rogatæ, juſſerunt 33, 25

—— quot annos nati, qui magiſtratum petant 40, 44

—— de Statiellatibus Liguribus, fallaci arte excluditur 42, 21. 22

—— de bello contra Antiochum 39, 1

—— de bello in Perſea 42, 30

—— de bello Rhodiis indicendo 45, 11

Rogationis carmen de Tribunis militum Duilio recitatum 3, 64

Rogationes Tribuniciæ non recitantur 6, 35

Rogus 25, 17. 28, 23

Roma condita a Romulo 1, 6. 7

—— caput Orbis terrarum 16

—— creſcit ex ruinis Albæ 29

—— cingitur muro lapideo 38

—— amplificatur, & aggere foſſiſque circumdatur 44

—— obſidetur a Porſenna 2, 11

—— diripitur a Gallis 5, 41 inſtaura-

Digitized by Google

tetur 55. & 61, 4
—— ejus ſitus 5, 53
—— premitur ære alieno 6, 27 inde ſeditiones 11, 24
—— eo pergunt Senones Galli 12, 3 & Pyrrhus 13, 12
—— incendium per duas noctes & diem unum 24, 47. 26, 27. 35, 40. 64, 24
—— ſuperſtitiones exortæ 25, 1
—— tumultus 26, 9 & ſeditiones 74, 41. 77, 11. 127, 29
—— Annibal ante portas 26, 10
—— vigiliæ per vicos ſervatæ 32, 26
—— oppugnatur; & in eam irrumpens Marius repellitur 80, 4
—— oppugnatur a Cinna 79, 46
—— multa mutata 130, 30
—— ſtatus poſt necem Pompeii 112, 51
—— ſingulare fatum 120, 35
—— partes urbis 5 earumque præfecti 140, 27
Romanæ ſalinæ 7, 10
Romanæ Reipublicæ ſtatus. *Præf. lib.* 1.
Romani recuperant libertatem 2, 1 jurant ſe non paſſuros Regem *ibid.* hoſtibus potius, quam Regibus urbem patefacere malunt 15 clades 59
in caſtra compelluntur a Vejentibus 4, 31 inſtructa acie intra munimenta Etruſcos paulo ante lucem invadunt 37 cedunt Volſcis 38 vincuntur ab Æquis 4, 46 Volſcos eorumque ſocios vincunt 57
Legatos mittunt ad Gallos 5, 35 negligenter parant bellum in Gallos 37 cæduntur a Gallis, ut ne nuncius quidem cladis Romam venerit 38 ſenes mortem expectant domi 41 trucidantur a Gallis *ibid.* & 42 a Gallis obſidionem ſuam redimunt auro 48
vincuntur a Tarquinienſibus 7, 15
aciem quomodo ſtruxerint 8, 8 male pugnant 36
petuntur bello a Samnitibus 9, 2 capiuntur fraude apud Caudinas Furcas *ibid. & ſeqq.* exercitus ſub jugum mittitur 5 victos Samnites ſub jugum mittunt 15 *& ſeq.*
vincuntur ab Etruſcis 10, 3 Gallos & Samnites prælio vincunt cruento 29. 36 clades Romanorum 35
vincuntur a Pyrrho 13, 7 fœdus renovant cum Pœnis 47
eorum negligentia 14, 4 multi milites telis ſaxiſque obruuntur *ibid.* cum Ptolemæo ſocietas 38
in Siciliam navigant 16, 27 eorum exercitus ſervatur diſciplina 50 penuria vexantur 54
fabricant claſſem 17, 2 eorum victoriæ 17, 5. 8. 29. 18, 8. 19, 58. 20, 54 ſervorum Romanorum motus in Urbe, diſcutitur 17, 17 cæduntur ab Hamilcare 25
patiuntur naufragium 18, 37 civium numerus 48 imminutus 19, 45
copiæ eorum & naves 19, 1
capto Sagunto trepidant 21, 16 mittunt Legatos Carthaginem, quibus ſuperbe reſpondetur 18 vincuntur ab Annibale equeſtri prælio 46 cedunt ultra Padum 47 vincunt Pœnos navali prælio ad Lilybæum 50 vincuntur ab Annibale 55
eorum clades ad Traſimenum 22, 7. 8 & ad Cannas 47 *& ſeq.* pavor maximus 54 conſilia 55
multi ſuffocantur in balneis 23, 7 privati pecunia ſua Rempublicam juvant 49 tria Pœnorum caſtra capiunt *ibid.* vincunt Pœnos iterum *ibid.*
vincunt Pœnos ad Mundam 24, 42 copias augent 44 quando primum mercenarium militem habere cœperint 49 cæſorum in Cannenſi pugna numerus *ibid.*
capiunt Pœnorum caſtra 25, 14 vincuntur a Pœnis 16, 19. 21. 34. 36
repellunt Pœnos caſtra oppugnantes 26, 5 claſſis vincitur a Tarentinis 39
vincunt claſſem Punicam 27, 29 vincunt Pœnos 42. 48. 49
ſunt ſolliciti ob Annibalis adventum 28, 42 vincunt prælio Hiſpanos 29, 2
& Pœnos in Campis Magnis 30, 8 cædunt & capiunt Syphacem 11. 12 vincunt Hannonem Pœnum in agro Inſubrium Gallorum 18
eorum caſtra capiuntur ab Iſtris 41, 6 recipiunt caſtra 8
Romani cives uno die omnes juſſu Mithridatis trucidantur in Aſia 78, 7 *& ſeqq.* eorum occiſorum numerus 11
Romani oriundi ab Ilienſibus 37, 37
—— religioſi, maxime in principiis novorum bellorum 31, 9
—— imperii mutatio in pejus 70, 58 viris externorum Regum creſcit *ibid.*
—— cives ſervientes Achæis, liberantur 34, 50
Romanorum abſtinentia 13, 46. 80, 43

Romanorum Conſtantia 13, 14
—— Gravitas 18, 10
—— Negligentia 14, 4
—— Patientia 68, 65
—— Potentia 16, 23
—— Reverentia 62, 24
Romanorum pueri olim erudiri ſoliti litteris Etruſcis, ut ætate Livii, Græcis 9, 36
—— Principum virtus 13, 28
T. Romilio Coſ. a Claudio Cicerone dies dicta 3, 31 creatur Dictator 33
Romphææ arma Thracum 31, 39
Romulea urbs capitur a Romanis 10, 17
Romuli & Remi natales 1, 4 educatio & adoleſcentia *ibi*. Remus capitur a latronibus & deditur Amulio 5 liberatur a Romulo; Amulium obtruncant, & avum Numitorem regem ſalutant *ibid*. condunt urbem Romam 6. & 7
Romulus Palatinum montem ad inaugurandum capit 1, 7 Romulus fratrem occidit *ibid*. Urbem a ſuo nomine appellatam condit *ibid*. Palatinum montem munit, & ſacra facit Diis aliis ritu Albano *ibid*. Rempublicam ordinat 8 auget Urbem *ibid*. aſylum aperit 1, 8 Senatum creat *ibid*. ex conſilio Patrum Legatos circa vicinas gentes mittit, qui ſocietatem connubiumque novo populo peterent 9 occurrit Cæninenſibus, eos fundit & Regem occidit 10 Jovi Feretrio ſpolia opima fert, & templum dedicat *ibid*. Romanos a Sabinis fugientes reſiſtere jubet, & Jovi Statori templum vovet 12 pacem init cum Sabinis, & populum in triginta curias dividit 13 Fidenates fundit 14 Vejentes cædit 15 trecentos armatos ad cuſtodiam corporis, quos Celeres appellavit, legit *ibid*. ejus mors 16 creditur Deus *ibid*. ſeptem & triginta regnavit annos 21
Romulus a Diis ortus, adque Deos receptus 4, 15
Romulus Silvius duodecimus Albæ rex 1, 3
Rorarii milites 8, 8 *vid*. Acies.
Roſcillus, Allobrogum dux, profugit ad Pompeium 111, 45
L. Roſcius, Legatus Rom. juſſu Tolumnii interficitur 4, 17 ei ſtatua publice in Roſtris poſita *ibid*.
L. Roſcius Otho, Tribunus pl. legem Theatralem fert 99, 3 Prætor, ad Cæſarem mittitur de pace 109, 50
Roſtra 4, 17. 8, 14. 27, 50. 34, 56 Roſtra in foro Rom. unde dicta 8, 14 Roſtra navium in æde Junonis veteri fixa 10, 2
Roxane, ſoror Mithridatis 97, 41 ejus temeritatem arguit 42
Rubiconem Jul. Cæſar tranſit 109, 40, 41
Rubrius Ruga, ſocius conjurationis contra Cæſarem 116, 42
M. Rubrii in Uticenſes odium 114, 48
Q. Rubrius, Tribunus plebis, legem fert de colonia in ſolum Carthaginis deducenda 60, 73 Triumvir 74
Q. Rubrius Varro, factionis Marianæ, a Senatu hoſtis judicatur 77, 27
Rubrum mare 42, 52. 45, 9
Ruſtrium, opp. 8, 25
Ruſtuli qui? 7, 5
Ruminalis ficus, olim Romularis 1, 4
Rupes aceto perruptæ 21, 37
P. Rupilius, Conſul, ſervos in Sicilia vincit 59, 23 Tauromenium obſidet 24 & eo recepto Ennam 25 Siciliam pacat 45 ejus in Sicilia leges 47
Ruſcino, urbs 21, 24
Ruſcinona, portus 30, 10
Ruſellani abietes in fabricandas naves & frumenti magnum numerum, pollicentur Scipioni 28, 45
Ruſellanus ager 10, 4 agri vaſtati, & oppidum expugnatum 37
Ruſpina a Cæſare occupatur 114, 56
Rhutenis victis pax data 61, 48
Rutili 1, 2 bello petunt Trojanos & Aborigines, ſed vincuntur *ibid*. eis bellum infert Tarquinius Superbus 57
P. Rutilius, Tribunus plebis, tribu motus a Cenſoribus, & ærarius factus 44, 16
P. Rutilius Calvus, creatur Prætor 45, 44
P. Rutilius L. F. L. N. Lupus, Coſ. 72, 6 adverſus ſocios Italicos proficiſcitur 26 in ejus caſtris proditio 47 ſuſpectum habet Marium *ibid*. male rem gerit in Marſis 73, 19 copias cum Mario dividit 29 a C. Vettio, ſociorum Italic. Prætore, magna clade profligatur 30 telo in caput ictus, cruentus refertur in Urbem 32 moritur 33
P. Rutilius Lupus, Tribunus pl. refert de judiciis 104, 53
P. Rutilius Rex, Prætor, metu Antonii confert ſe in caſtra M. Bruti 120, 59
P. Rutilius Rufus, M. F. auctor hiſtoriæ Romanæ citatur 39, 52 Tribunus plebis Mancinum curiam intrantem educi jubet 56, 15 Trib. mil. circumventus, ſervatur a Scipione 57, 13. 14 Legatus

Digitized by Google

In Numidiam 64, 57 cædit Numidas 65, 12 ejus cum Scauro contentio 66, 16 creatur Coſ. 55. repetundarum poſtulatus a perjuris judicibus damnatur 70, 51. 52 ejus gravitas in judicio & & injuſta condemnatio 53 a civitatibus & Regibus ſummo honore adficitur 55 Romanis crudeliſſime juſſu Mithridatis per Aſiam trucidatis, mutatione veſtis ſervatur 78, 12
Sp. Rutilius Craſſus, Tribunus mil. conſulari poteſtate 4,47

S

SAbatina Tribus nova 6,5
Sabatini pop. ſe dedunt in arbitrium ditionemque populi Rom. 26,33
Sabazii Jovis cultores expelluntur Roma 54,30
Sabbato Judæi opera hoſtium non impediunt 102,63
Sabellæ cohortes 10,19
Sabellus ager 8,1
Sabinæ 31,12
Sabinarum Virginum raptus 1, 9
Sabini bellum parant contra Romanos ob raptum filiarum 1,9.10 tenent arcem 11. 12 prælium cum Romanis, quod Matronæ dirimunt 13 pax convenit *ibid.* bello petiti a Tullo Hoſtilio vincuntur 30. 31 Sabini Capitolium & arcem incolebant 33 iis bellum infert Tarquinius 36 funduntur 37 bellum parant 2, 16 pacem, creato Romæ Dictatore, petunt 18 iterum bellum parant 31 vincuntur *ibid.* arma jungunt Vejentibus contra Rom. ſed cæduntur 53 denuo uſque ad portas urbis populantes incedunt 63 fugantur *ibid.* redeunt & ingentes prædas hominum pecorumque agunt *ibid.* Servilius Coſ. multam prædam recipit *ibid.* bellum inferunt Romanis 3, 26. 30 inſtaurant bellum 61 pugna cum iiſdem 62 vincuntur a Romanis 63 eorum caſtra direpta *ibid.* victis a M. Curio Dentato civitas datur abſque ſuffragio 11,21. 22
Sabinus ager 6, 27
Sabinus bovem miræ magnitudinis ad Dianæ fanum ducit 1, 45
Sabini juvenes ſcorta per ludos rapiunt, unde concurſus magnus Romæ 2, 18 concitant Romæ tumultum 26
Sacella publica 40, 51
Sacellum Semonis Sanci 8, 20

Sacellum Pudicitiæ patriciæ in foro Boario 10, 23
Sacer mons 2, 32
Sacerdotes creat Numa 1, 20
—— velati ſuis inſignibus eunt ſupplices ad caſtra Coriolani 2, 39
—— ſoli divorum imagines attrectant 5, 22
—— de plebe augentur 10, 6 & Decii oratio pro Sacerdotibus plebeiis 7
—— nonnulli, ut Flamen Dialis, olim ingrediebantur Senatum 27, 8
—— raro fiebant juvenes aut adoleſcentes 29, 38
—— cum infulis mittuntur a Principibus Abydi, ad dedendam Philippo urbem 31, 17.
—— execrantur Philippum regem & familiam ejus 31,44
—— coacti ſtipendium dare in bellum 33, 42
—— Bacchanalium comprehenduntur ab Ædilibus curulibus 39, 14
—— Tarquinienſes in pugna anguibus prælatis & inceſſu furiali terrent milites Rom. 7, 17
Sacerdotum numerus 10, 7
Sacerdotum Judæorum in obeundis ſacris perſeverantia 102, 65
Sacerdotia nondum promiſcua 10,6 certamen inter Patricios & Plebeios de Sacerdotiis *ibid.*
Sacra via 2, 13
Sacra Gentilicia 5, 52
—— publica *ibid.*
Sacra Romæ Græco ritu facta, iiſque hoſtiis 25, 12
Sacramento dicere 4,53
Sacramenti vox quid ſignificet 11,23
Sacramenti ſuperſtitioſo ritu initiantur Samnites 10, 38
Sacramento adiguntur juniores 10, 4 & ſenes 10,21.9,29.43.
Sacramento adiguntur milites, ſingulari ritu 10, 38
Sacramento dicunt etiam minores ſeptemdecim annis 25, 5
Sacramentum diverſum a jurejurando militum 22, 38
Sacrificia læta 36, 1
—— aliquot extraordinaria Romæ ex fatalibus libris facta 22, 57
—— extera & nova Romæ interdicta 25, 1
—— ob prodigium 27, 37

Sacrificii prætextus dolos & inſidias tegens 23,35
—— ritus Perſicus 86,18
Sacrificium Junonis Reginæ a matronis factum 27,37
—— novendiale quare factum 34,45
—— ſtatum quotannis cum magna cærimonia fit Æneæ, conditori Æneæ oppidi 40,4
Sacrificuli ex alieno errore quæſtum facientes 65,1
Sacrificulus vivo flumine perfundebatur 4,45
Sacrificulus rex creatus 6,41
Sacrificulus Græcus in Etruriam Bacchanalia invehit 39,8
Sacrilegii ultio 42,28
Sacrilegium C. Lucretii 43,9
Sacriportus 26,39.87,3
Sacroſancti quinam fuerint 3,55
Sacrum Novendiale publice ſuſceptum ob prodigia 1,31 *vid.* & Novendiale.
Sacrum anniverſarium Cereris quare intermiſſum 22,56
—— Samnitium hominum ac pecudum mixto ſanguine reſperſum 10,38.39
—— anniverſarium Eretriæ Amarinthidis Dianæ 35,38
—— diurnum in nocturnũ mutatũ 39,13
—— Externa Romæ vetita 39,16
Sacrorum reverentia magiſtratus majeſtate potior 47,1
Sadales, Regulus Thraciæ, Pompeianis auxilium fert 111,41
L. Sænius Balbinus Coſ. ſuffectus 133,74
Sagalaſſenus ager 38,15
Sagittarii 27,38
—— Cretenſes 42,35.43,9
—— Equites 37,38
Sagittarum apud Armenios deſcriptio 98,70
Sagmina fecialium 30,43
Sagula purpurea duo cum fibulis aureis ſingulis Maſiniſſæ donant Romani 30,17
Sagulum gregale 7,34
Sagulum Hiſpanicum 27,19
Sagum præmium militi datum 10,30
Saguntina rabies 31,17
Saguntum, civitas opulentiſſima ultra Iberum 21,7 oppugnatur ab Annibale 6 reficiunt dirutum murum 7 Pœnos a mœnibus ſuis exturbant 9 aurum argentumque omne in ignem conjiciunt 14 Urbs capitur 15 obſides Hiſpanorum Saguntí 22,22 Saguntum recipitur a Romanis 24,42
Saguntini 21,2 iis minatur Hannibal 6 Legatos Romam mittunt *ibi.* Res Saguntinæ 7. *& ſeqq.* fidem ſocialem uſque ad perniciem colunt 21,7 eorum in obſidione conſtantia 11 Legati Sanguntinorum in Senatum introducuntur 28,39 eorum oratio, qua gratias agunt Senatui *ibid.*
Salapia 24,20.47 traditur Marcello cum præſidio Punico 26,38.27,1
Salapitani 27,28
Salaria via 7,9
Salaria annona, & ex eadẽ vectigal 29,37
Salaſſi montani 21,38
Salaſſis bellum inferunt Romani 53,6 Salaſſi vincuntur 53,7 rebellant 131,37 a Meſſala domantur *ibid.* perdomantur a Varrone 135,9
ualentini victi 9,41
Salentinus ager 10,2 Salentino agro pax parta *ibid. vid.* & 24,20
Salera, urbs 29,34
Salerni caſtrum 32,29
Salernum colonia deducta 34,45
Salganea 35,37.46 Salganeam capit Antiochus 51
T. Salienus a Cæſare dimittitur cum ignominia 114,27
Salinæ circa Hoſtiam factæ 1,33
—— Romanæ 7,19. *vid.* & 5,45.7,17.24,47
Salinator quare Livius cognominatus 29,37
Salios duodecim Marti Gradivo legit Numa Pompilius 1,20 illorum officium *ib.* duodecim Salios vovet Tullus 27
Salis vendendi arbitrium privatis conceſſum 2,9
Salis commercium Dardanis permiſſum 45,29
Salius erat P. Corn. Scipio Africãus 37,34
Sallentini 13,14 de iis triumphat L. Æmilius Barbula *ibid.* iterum petiti bello 15,10 vincuntur 11
Sallentinorum ignobiles urbes deficiunt ad Annibalem 25,1
C. Salluſtius Criſpus a Milone deprehenſus in adulterio Fauſtæ, loris cæditur 107,36 Senatu movetur 109,20 Prætor deſignatur 113,45 a militibus ſeditioſis perſequitur *ibid.* Prætor, ad arceſſendos commeatus, a Cæſare Cercinnam ire jubetur 114,5 occupat Cercinnam, magnamq; frumenti copiam in

Digitized by Google

caſtra Cæſaris mittit 17 Numidiæ præficitur 114, 65 expoliat provinciã *ib.*
Salluvii Pop. ubi conſederint 5,35
Salluvii urgent Maſſiliam 60,38 de iis triumphat M. Fulvius *ib.* reparant exercitum 61,1 vincuntur a C. Sextio 2
Salonæ a viris & mulieribus fortiter defenſæ 112,52
Salondicus, novus dux Celtiberorum 43, 6 ejus temeritas *ibid.* ejus caput præciſum *ibid.*
C. Salonius, Triumvir 34,45 Decemvir 42 4
C. Salonius, Tribunus plebis, ejuſque lex 120, 103
P. Salonius, Tribunus mil. & primus Centurio Patres conſcriptos obteſtatur, ne ſuum honorem præponant Concordiæ civitatis 7, 41
Q. Salonius Sarra creatur Prætor 35, 10
Salpinates incurſant agros Rom. 5, 31
Saltationis ritus in ludis ſcenicis 7, 2
Saltus ad Aoum amnem 32,6
—— Apuliæ 24, 20
—— Caſtulonenſis 22,20.26,20
—— Caudini 9,7
—— Citheronis 31,26
—— Germanici 9, 36
—— Hercinius 5, 34
—— Manlianus 40,39
—— Marcius 39, 20
—— Taurinus 5,34
—— Thermopylarum 28,7
—— Veſcinus 10,20
Saltûs opportunitas hoſtibus coercẽdis 44,6
Q. Salvidienus Rufus ab Octavio cum ingentibus copiis contra Sex. Pompejum præmittitur Rhegium 123, 2 navali prælio ſuperatur 3 eum intercipere nititur L. Antonius, fruſtra 125, 30 Salvidienus obſidet Antonium 31 voluntaria morte perit 127, 27
Salvius creatur Rex a fugitivis in Sicilia 67,35. 36 ejus calliditas 38 ordinat ſerio imperium 43 a ſuis Trypon appellatur 44 ei ſe ſubmittit Athenio, alter fugitivorum Rex 45 funditur & fugatur a Lucullo 58
Salvius, Tribunus plebis, ſuper menſa occiditur 120,57
Salus Dea 40,37 ei a Conſule dona vota *ib.*
Salutis ædes a C. Junio Bubulco, Cenſore locatur 9,43 dedicatur ab eodem 10, 1. *vid.* & 15, 5
Salutis augurium celebratur 102, 47
Salyi, duce Amilcare Pœno, invadunt Placentam 31,10
Salyum gens 5,34. 21, 26
Salyum montes 21. 26
Samæi, Cephalleniæ populus, dedunt ſe Romanis 38, 28. 29
Samaria obſidetur a Judæis 63, 43 capta deletur 45 poſt ab Herode condita Sebaſte appellatur *ibid.*
Sambuciſtriæ quando primum Romæ additæ epulis? 39,6
Same, urbs, ſuſtinet obſidionem quatuor menſes 38, 29 ſitus urbis *ibid.*
Samen 36,42
Samii 35,20
Samia terra 37,10
Samus 37,10
Samnium 11,19 vaſtatũ a Romanis 24, 20
Samnites ineunt fœdus cum Romanis 7, 19 gens opibus armiſque valida 29 inferunt Sidicinis arma *ibid.* vincunt Campanos *ibid.* male excipiunt Legatos Rom. 31 Bellum cum Samnitibus 32 atrox cum iis prælium 33 vincuntur in Campania *ibid.* victi iterum in Samnio 36 tertia pugna cum Samnitibus, qua fugantur 37
Legatos Romam mittunt pacem orãtes 8,1 cum iis fœdus renovatum 2 Samnitiũ agro vaſtant Latini *ib.* petunt a Romanis ut Latini coërceantur *ib.* pugnant cum Lucanis adverſus Alexandrum Epirenſem 17 delectum indicunt 23 ferox eorum reſponſum *ibid.* tria oppida iis adempta 25 ejiciuntur fraude Palæpoli 26 vincuntur a Q. Fabio 30 victi iterum 36 annuas impetrant inducias 38 deficiunt *ibid.* prælium atrox cum Samnitibus *ibid.* eorum equites impedimenta Rom. diripiunt *ibid.* vincuntur Samnites 39
Samnites bellum inſtaurant 9, 2 fraude capiunt Romanos apud Caudinas Furcas *ibid.* & *ſeqq.* occupant Fregellas, coloniam Rom. 12 vincuntur a Romanis 13 pugnam detrectant Samnites, & caſtris exuuntur 14 ſub jugum mittuntur Samnitium ſeptem millia militum 15 eorum præſidium Satrici oppreſſum 16 inducias biennii impetrant a Romanis 20 rebellant 21 anceps prælium cum Samnitibus *ib.* vincuntur *ibid.* prælium equeſtre cum Samnitibus, in quo eorum Imperator occiditur 22 capiunt Pliſtiam *ibid.* ſtratagemate vincuntur 23 progrediuntur ad Caudium 27 ad tri-

ginta millia Samnitiũ cæſa aut capta *ib.* capiunt Cluviam 31 eorum inſidiæ *ibi.* ad viginti millia Samnitium cæſa *ibid.* anceps prælium cum Samnitibus 38 eorum exercitus duo, ſcuta alterius auro, alterius argento cælata 40 vincuntur *ibid.* 41. 42 dedunt ſe Romanis *ibid.* ſub jugum mittuntur *ib.* victi petunt pacem 43. 45. iis fœdus antiquum redditum *ib.*

rebellant 10, 11 iis infertur bellum 12. vincuntur *ibid.* prælium atrox cum Samnitibus 14 armati Etruriam intrant petentes auxilium 16 vincuntur 19 populantur Campaniæ agrum 20 cæduntur, ducemque ſuum ad Conſulem Rom. rapiunt *ibid.* bellum inſtaurant 21 cum Gallis invadunt Romanos 27 Samnites primo impetu feroces, longiore certamine reſidunt eorum animi 28 vincuntur 29 Samnitium agmen a Pelignis cæditur 30 funduntur fuganturque *ibid.* bellum reparant 10, 31 vincuntur prælio *ib.* ingrediũtur caſtra Romana 32 expelluntur, 33 aliquot eorum oppida capiunt Romani 34 oppugnant Luceriam 35 vincuntur cruenta victoria 36 Samnitium ingens apparatus belli 38 vincuntur à Papirio Coſ. 41, 43 eorum urbes captæ 45

renovant bellum 11, 1 laceſſunt Campanos populationibus & vaſtatione agrorum *ibid.* vincunt Q. Fabium Gurgitem Coſ. 2 Samnitium error 3 pugna cum Samnitibus 9 capta cum duce millia Samnitium quatuor *ibid.* fœdus cum Samnitibus renovatum 20

fœdus violant 12, 6 vincuntur a C. Fabricio *ibid.*

amicitiam & fœdus ineunt cum Pyrrho 13, 11

derelinquuntur a Pyrrho 14, 4 deſertis oppidis in arduos montes ſe recipiunt *ibid.* ſaxis teliſque multos obruunt Romanos *ibid.* victi 35 Samnitici belli finis 39 domiti à Sp. Carvilio Coſ. 40 deficiunt ad Pœnos 22, 61

Samnitium Legatorum ad Annibalem oratio 23, 42

Samnites deficiunt a Romanis 72, 8 iis datur civitas 74, 9 iis cæſis, caſtra in poteſtatem Romanorum veniunt 75, 16 vincuntur iterum a C. Colconio Prætore 21 Legatos ad Mithridatem mittunt 76, 7 accedunt partibus Marianis 80, 3.

Samnites Caudini 23, 41

Samnites Gladiatores unde ſic dicti 9, 40

Samothracia 42, 25. 50

Samothracum inſulæ religio 45, 5

Sanci ædes de cœlo tacta 32, 1

Sangarius, fluvius 38, 18 ejus origo *ibid.*

Sangualis avis 41, 17

Sappinia tribus Umbriæ pars 31, 2. *vid.* & 33, 37

Sardes 33, 19. 37, 18

Sardi cum Carthaginienſibus vincuntur a L. Cornelio Scipione Coſ. 17, 20 a Tiberio Graccho 20, 3 rebellant 12 a Manlio Torquato ſubacti 14 a Spurio Carvilio 15 male rebellionem inſtaurant 18 denuo victi 20 tumultuantur 36 Sardi clandeſtinam legationem ad Pœnos mittunt 23, 32 cæduntur a Romanis 40 Legatos Romam mittunt, querentes de Ilienſibus 41, 10

Sardorum omnes populi, qui defecerant, in deditionem veniunt Romanorum 41, 21. de iis triumphat Ti. Sempronius Gracchus 26

Sardi venales, proverbium unde 41, 26

Sardiani deficiunt a Mithridate 82, 47

Sardinia Inſula 16, 17. 21, 1. 22, 31 ejus deſcriptio 17, 13 in eas inſulas prima Romanorum expeditio 15 Sardinia & Corſica Pœnis ademptæ 20, 4 in Sardiniam ſubſidia, metu defectionis, miſſa 23, 34 domatur Sardinia a Manlio 41 vaſtatur a claſſe Punica 27, 6 Sardiniæ tumultus 41, 10 pacatur 41, 21 de Sardinia ſubacta tabula ponitur in æde Matutæ Matris 33

Sardoniaca herba 17, 14

Sare, vicus Maronitarum 38, 41

Sariaſter, filius Tigranis, a patre interficitur 100, 25

Sariſſæ haſtæ prælongæ Macedonum 9, 19. 37, 42. 38, 7

Sariſſophori milites Macedones 36, 18

Sarmatæ a Mithridate Magno domantur 63, 49 victi à Lentulo trans Iſtrum recedere coguntur 136, 51

Sarmenta arida boum cornibus præligantur & accenduntur 22, 17

Sarpedon, promontorium 38, 38

Saſſinates pop. 15, 4 iis quare a Romanis bellum inlatum *ibid.*

Sarus, fluvius 33, 41

Saſſula, urbs capta a Rom. 7, 18

Satellites armati Hieronymi Siciliæ regis 24, 5

Saticula, urbs 9, 21. 23, 39 Saticula oppugnatur a Romanis *ibid.* capitur 22
Saticulani quare a Romanis laudati 27, 10
Saticulanus ager 23, 14
Satricum oppidum 2, 39. 6, 8. 28, 11 a M. Coriolano Romanis adimitur 2, 39 mœnibus Satrici ſe includunt Volſci 6, 8 capitur a Romanis *ibid.* & 22 Latini concremant Satricum 33 Satricum coloniam deducunt Antiates 7, 27 capitur a Romanis *ibid* diripitur & incenditur *ibid.* a Papirio Conſule oppugnatur & capitur 9, 16 Satricum Conſul ingreſſus, cæſis Samnitibus, ſumit pœnas de Satricanis *ibid.*
Satricani 9, 12. 28, 11 deficiunt ad Samnites 9, 12
Saturæ Romanorum 7, 2
Saturnalia quando inſtituta 2, 21
Saturnalia prima 22, 1. 30, 36
Saturnia colonia civium Rom. in agrum Caletranum deducta 39, 55
Saturni ædes 2, 21. 22, 1. 41, 26 ad ædem Saturni immolatum & lectiſternium poſitum 22, 1
Satyri in Atlante monte 84, 14
—— Simiorum genus 15
—— loquentes, fuerunt diaboli 27
de Satyris impiæ nugæ, & fabulæ 48, 16. 17
Satyrus adducitur ad Sullam 84, 12
Satyrus Alexandriæ viſus 84, 22
Satyrus, princeps Legationis Rhodiorum, accuſat Eumenem 42, 14
Satyrus Achæorum legatus 46, 9
Satyrus, dux fugitivorum, deditionem facit 69, 46 venabulo ſe occidit 70, 4
C. Saufejus, Quæſtor, cum Apulejo in Capitolium fugit 69, 27 trucidatur 29
M. Saufejus M. F. dux occidendi Clodii accuſatur 107, 43 abſolvitur *ibid.*
Savo, oppidum 28, 46
Saxa Rubra, locus, ubi Vejentes caſtra habebant 2, 49
Saxa Formiana 22, 16
Saxa infuſo aceto putreſiunt 21, 37
Saxum Tarpeium 6, 20
Saxum ingens in vicum Jugarium ex Capitolio procidit, & multos oppreſſit 35, 21
P. Scævæ virtus & præmium 103, 70
P. Scævola, Tribunus pl. de judicio Tubuli ad populum fert 53, 38
Q. Scævola mandatur occidi a C. Fimbria 80, 48 ex vulnere non mortuo diem dicit Fimbria *ibid.*
Scalæ mœnibus admotæ onere ſubeuntium fractæ 26, 45
Scandinavia 104, 5
P. Scantinius Pontifex in pugna Cannenſi cadit 23, 21
Scaptia Tribus addita 8, 17
P. Scaptius turpe fert judicium de agro ambiguo 3, 61
T. Scapula, dux à Trebonio transfugientium legionum, Bæticam ad defectionem trahit 115, 38 victo Cn. Pompejo, jugulum præbet ſervo 57
Scarphea 33, 3. *vid.* & 36, 19. 52, 3.
Sceleratus Vicus 1, 48
Sceleratus Campus unde nomen habeat 8, 15
Scelerum rei in militiam accepti 23, 14
Scena Ædilibus Prætoribus præbenda 41, 32
Scenica ars minime apud Græcos pudori 24, 24
Scenici ludi quando Romæ primum, & quare, inſtituti 7, 2. 36, 36
Scenici ludi Romani magnifice facti ab Ædilibus curulibus 31, 4. *vid.* & 34, 54. *vid.* & Ludi.
Scerdilædus Illyriorum rex 26, 24. 27, 30. 28, 5
Scerdiletus, Gentii, Illyriorum Regis filius, captivus mittitur Romam 44, 32
Schœnus, mercator Perræbus, tranſitum ad Perræbiam monſtrat L. Æmilio Coſ. 44, 35
Schiatus, urbs haud ignobilis 31, 28 diruitur *ibid* 45, & 44, 13
L. Scipio, Proprætor 10, 24 ejus res geſtæ 26
P. Scipio Naſica defendit L. Scipionem 38, 58 creatur Triumvir 39, 55. 40, 34
P. Scipio Naſica in Græciam a Senatu mittitur 50, 2 Conſul Creatur. *Epit.* 55 ejus conſtantia & vox memorabilis 55, 3
Scipio eburneus dono miſſus Maſiniſſæ 30, 15. 31, 11
Sciſſis, oppidum expugnatum 21, 60
Scodra, Gentii regia 44, 31. 45, 25 ejus ſitus 44, 31 recipitur 32
Scodrus, mons, ejuſque ſitus 44, 31
Scodrenſes, populi 45, 26
Scopas, Ætolorum Prætor 26, 24. 31, 43 bellum infert Acarnanum genti 26, 25 Juventutem Ætolorum mercede conductam avehit in Ægyptum *ibid.*
Scordiſci, populi 41, 23
Scordiſcorum origo, ſedes & mores 63, 1 cauſſa belli cum Scordiſcis 2 eorum victoria & progreſſus 3 adverſus eos Porcius Cato Coſ. proficiſcitur *ibid.*

Digitized by Google

cædunt exercitum Rom. cum Conſule *ibid.* vaſtant provincias Romanas 4 contra eos proſpere pugnat M. Druſus Coſ. 30 funduntur ab M. Minucio 65, 18 infeſtant Macedoniam 136, 51
Scorpiones majores & minores 26, 47 Scorpionum in Carthagine Nova expugnata repertorum numerus *ibid.*
Scorpionibus & balliſtis inſtructæ naves Tarentinorum 12, 20
Scortorum raptus pene bellū excitans 2, 18
Scorti amor redimitur homicidio 39, 42
Scotuſſa 28. 5. 33, 6 capitur ab Antiocho 36, 9 recipitur a Romanis 14
Scotuſſæus ager 33, 6
Scribæ ædilitii pecuniam ex ærario clam egerunt 30, 39 comperti per indicem damnantur *ibid.*
Scriboniam ducit Octavius 127, 3 eamque, eadem qua filiam peperit die, repudiat 35
Scribonius Boſpori regnū occupat 136, 60
C. Scribonius, Curio maximus 33, 42. 41 26 ex pecunia mulctaticia pecuariorum ædem in inſula Fauni facit 33, 42 Ædilis 34, 53 Prætor 54
C. Scribonius, præfectus ſociûm 40, 31 ejus res geſtæ *ibid.*
C. Scribonius Curio Coſ. 91, 22 Proconſul Macedoniæ, in Dardania aſperum bellum felici eventu gerit 92, 16 finemque bello imponit 95, 1 triumphat 97, 34 a Clodio verbaribus & contumeliis adficitur 103, 115
L. Scribonius, Legatus ab Annibale Romam miſſus ad redimendum captivos 22, 61
L. Scribonius Libo, Triumvir menſarius 23, 21. 39, 23 Prætor 29, 11 Ædilis curulis, primus ludos ſcenicos facit 34, 54 hujus Ædilis ludos Senatus primum a populo ſecretus ſpectavit 34, 54 creatur Prætor 35, 10
L. Scribonius Libo fugit in Hetruriam 109, 54 Corn. Dolabellam exutum copiis Dalmatia expellit 110, 51 dux Pompeianæ claſſis 111, 2 ad Antonium mittitur amicitiæ cum Pompejo conjungendæ cauſſa 127, 1 Coſ. 131, 33
Scriptores Latini 40, 50
Scriptorum veterum varietas 10, 37
Scultenna flumen 41, 16. 22
Scutum 9, 19 ſcutis quando primum uſi Romani ? 8, 8
—— Equeſtre 43, 8
—— Gallorum 22, 46 ſunt longa, ſed ſtricta 38, 21
Scutum Hiſpanorum, ejuſdem fere formæ ac Gallorum 22, 46
—— Liguſticum 44, 35
—— Pedeſtre 7, 10
Scutorum forma 9, 40 Scuta Samnitium auro & argento cælata *ibid.* Scutis denſatis conferti Romani excipiunt tela hoſtium 28, 2 Scutum vigilibus aufert Æmilius Paullus, Coſ. 44, 33
Scutati Celtiberi 28, 2
Scutatorum turba 8, 8
Scyllæum 31, 44. 36, 42
Scyrus, Inſula 33, 30
Scythæ exciti a Phrahate adverſus Antiochum 60, 57 iis negat poſt victoriam mercedem Phrahates *ibid.* eorum oratio 58 vaſtant agros Parthorum 61 copias & Phrahatem cædunt 62 domantur a Mithridate Magno 63, 49
Scythopolis ab Epicrate proditur Judæis 63, 45
Seceſſio plebis in montem ſacrum et Aventino 7, 40
—— militum, quibus venia data *ibid.*
Secubitus ſacrorum cauſſa 39, 10
Secures T. Lartio Dictatori prælatæ primum 2, 18
Secures illigatas faſcibus decemviris præferunt lictores ad terrorem 3, 36
Sedetania purgatur latronibus a Pompeio 54, 4
Sedetanus ager 28, 24 eum depopulatur Mandonius *ibid.* *vid.* & 29, 1. 31, 49
Seditio Romæ 5, 24. 25. 2, 27. 11, 24. 58, 1. 77, 11. 24
—— Militum Rom. 7, 39. 32, 3
—— Manliana 6, 14. 16
—— ob æs alienum 6, 31. 74, 4. 31
Seditionis auctores ſecuri percuſſi 28, 29
Seduni a Galba victi pacem petunt 104, 64
Segeda, urbs Hiſpaniæ opulenta 47, 36
Segeſte oppidum 61, 74
Segeſtani Carni veniunt in fidem 61, 74
Segeſtica, civitas Hiſpaniæ gravis & opulenta 34, 17 eam vineis & pluteis capit Cato Coſ. *ibid.*
Segeſticani Legatos ad C. Octavium mittunt 131, 29 inter ſe diſcordant 30 ſtrenue ſe adverſus Cæſarem defendunt 31 ei ſe dedunt 32
Segidenſes in fugam vertunt Romanos 47, 37
Segobrigenſes affliguntur a Viriatho 52, 33
Seguntia, oppidum Hiſpaniæ 34, 19
Sejuges aurati in Capitolio a P. Cor-

Digitized by Google

nelio poſiti 38, 35
Selepitani, populi 45, 26
Seleucia 33, 41
Seleucus, Antiochi filius 33, 41. 36, 7 caſtra movet 37, 18 agros Eumenis depopulatur *ibid.* & 21 in Æolide relinquitur a patre ad maritimas urbes continendas 37, 8 recipit Phocæam 11 Pergamum oppugnat 18 eum ex Pergameno agro ſecedere cogit Diophanes prætor Achæorum 21 inſidiis Heliodori opprimitur 41, 24
Seleucus, Cleopatræ filius, a matre ſagitta transfigitur 60, 54
Seleucus Grypus a Cleopatra Rex Syriæ conſtituitur 60, 54
Seleucus ſuccedit patri Antiocho Grypo in Syriæ regno 70, 61 victus ab Antiocho Pio, ſibi manus infert 62
Seleucenſium calamitates 60, 56
Seleucidarum progenies in Syria diſpares 70, 66
Selinus, oppidum 33, 20
Selinuntii deficiunt a Carthaginienſibus ad Pyrrhum 14, 10
Sella curulis 1, 8. 2, 54. 7, 1. 10, 7. 25, 5 Sella curulis ab Etruſcis ſumpta 1, 8 Sella curulis dono miſſa Maſiniſſæ 31, 11
—— Eburnea dono miſſa Regi Syphaci 27, 4
Sellaſia 34, 28
A. Sellius Tribunus plebis, abſens creatur 4, 42
Sellularii ad bellum exciti 8, 20
Selymbria 33, 39
Semigermanæ gentes 21, 38
Semilixa vocatur Statorius, dux Syphacis 30, 28
Semita ſaxo quadrato a Capena porta ad Martis ſtrata 10, 23
Semo Sancus 8, 20
Sempronia Baſilica 44, 16
Sempronius Blæſus, Quæſtor, amiſſus cum mille hominibus 22, 31
A. Sempronius, Coſ. 2, 21
A. Sempronius Aſellio, Prætor, ſeditionem ob fœnebre malum coërcere cupiens, a creditoribus occiditur 74, 41. 42
A. Sempronius Atratinus, primus Tribunus militum conſulari poteſtate 4, 7 creatur Coſ. *ibid.* Cenſui agendo a populo præficitur 8
A. Sempronius Atratinus Trib. mil. conſ. pot. 35 iterum Trib. mil. conſ. pot. 44 tertium 47 Magiſter Equitum dictus 6, 28
C. Sempronius Atratinus, Coſ. 4, 37 ejus negligentia & temeritas *ibid.* Sempronio diem dicit L. Hortenſius Tribunus pl. 42 accuſatur & damnatur 44
C. Sempronius Blæſus diem dicit Cn. Fulvio ob exercitum in Apulia amiſſum 26, 2 in Etruriam provinciam ad exercitum mittitur 27, 6
C. Sempronius Blæſus, Ædilis 39, 7 creatur Prætor 32 Legatus 43, 6
C. Sempronius Gracchus, Tib. frater, ſuadet legem de reficiendis Tribunis 59, 37 Triumvir contendit de diviſione agrorum cum Scipione Africano 59, 76
florens ejus adoleſcentia 60, 3 Quæſtor ſortitur Sardiniam 4. 5 ejus ſomnium 6 diſſuadet legem de peregrinis Urbe pellendis 9 invidia Gracchi in negotio Fregellano 25 redit in Urbem 26 ejus de hac re apud Cenſores defenſio 28 Tribunus plebis creatur 29. 30 ejus actiones adverſus Senatum 40 fratris cædem invidioſe exaggerat 41 Leges fert in M. Octavium & P. Popillium 42 ejus Leges 44. 45 vias munit 46 ejus vigor & humanitas, unde major Optimatibus metus 47, 48 reficitur Tribunus 49. 65 ejus Leges judiciariæ 66 inſultat Senatui 68. 69 Senatus ei adverſarium M. Livium Druſum parat 70 Gracchus L. Opimium metuit 77 novas leges promulgat 78 contendit cum C. Fannio Coſ. 79 ejus in obtinendo propoſito ardor 81 multas Reip. partes egregie conſtituit 82 ædificat horrea 85
Conſul Opimius curat ne Gracchus Tribunus reficiatur 61, 11 ejuſque leges ſubvertere conatur 12 Gracchus reſiſtit 14 inſtigaturque a matre Cornelia 15 ægerrime fert a ſua turba præconem Opimii interfectum 16. 17 armat familiam 23 munit ædem Dianæ 52 cum eo pugnatur 27 fugit 29 jugulum ſervo præbet 31 cranio ejus plumbum infundit Septimuleius 32
C. Sempronius Longus, Decemvir ſacrorum 41, 26
C. Sempronius Rutilus, Tribunus plebis, M. Acilio Glabrioni diem dicit 37, 57
C. Sempronius Tuditanus, Proconſul Hiſpaniæ 33, 25 ab Hiſpanis prælio vincitur *ibid.* vulneratus haud ita multo poſt expirat *ibid.* vid. & 42
C. Sempronius Tuditanus, Legatus, res Græciæ conſtituit 52, 20

Digitized by Google

C. Sempronius C. F. C. N. Tuditanus, Coſ. debellat Japodas 59, 70. 73

L. Sempronii Aſellionis laus 70, 8 Mucii exemplum ſequitur 13, occiditur 74, 42 necis auctores celantur 43

L. Sempronius L. F. L. N. Atratinus, Procoſ. triumphat ex Africa 136, 22

M. Sempronius 26, 48 Tribunus plebis, ex auctoritate Patrum plebem rogat, ut cum ſociis ac nomine Latino pecuniæ creditæ jus idem, quod cum civibus Rom. eſſet 35, 7

M. Sempronius Tuditanus, creatur Prætor 37, 47 ſortitur Siciliam provinciam 50 Conſul 39, 23 a Piſis in Apuanos Ligures proficiſcitur, eorumque agros vaſtat 32 Pontifex maximus cooptatur 46 peſtilentia 41, 26

P. Sempronius, Tribunus plebis 9, 33 ejus in Appium Claudium Cenſorem oratio *ibid.* & *ſeq.* prendi Appium jubet & in vincula duci 34 Prætor 10, 21.

P. Sempronius, Prætor 26, 1

P. Sempronius, præfectus ſociûm, occiditur a Boiis 34, 47

P. Sempronius, Proconſul 29, 12 ejus res geſtæ in Græcia *ibid.* dicit Leges pacis *ibid.* Coſ. tumultuario prælio confligit cum Annibale 29, 36 vincitur *ibid.* dein & Annibalem acie vincit *ibid.*

P. Sempronius Atratinus, Coſ. ab Antonio ſuffectus 131, 39

P. Sempronius Blæſus, Tribunus plebis, P. Cornelio Scipioni triumphum petenti obſiſtit 36, 39 auctoritate Senatus compellitur remittere interceſſionem 40 inſtauratur ludos plebeios 39, 7

P. Sempronius Gracchus, Tribunus plebis, diem cur dixerit M' Acilio Glabrioni 37, 57

P. Sempronius Longus creatur Prætor 39, 32

P. Sempronius Sophus, Coſ. creatur 9, 45 triumphat *ibid.* Pontifex luſtrum condit 10, 9 iterum Coſ. 15, 8 ejus res geſtæ *ibid.* triumphat 9
Sempronius Sophus vovet ædem Fortunæ Primigeniæ 34, 53

P. Sempronius Tuditanus, Tribunus militum 22, 50 incolumes per medios hoſtes deducit ſuperſtites *ibid.* & 60 Ædilis curulis 24, 43 Prætor *ibid.* Cenſor, licet nondum Conſul fuerat 27, 11 luſtrum condit 36 abſens Conſul creatur 29, 11 Legatus ad Ptolemæum 31, 2 Prætor iterum 32, 27

Ti. Sempronius, Magiſter Equitum 22, 57

Ti. Sempronius ad diſceptandum inter Philippum & Eumenem Legatus miſſus 39, 24 legationi renunciat, eorumque regum Legatos in Senatum introducit 39, 33

Ti. Sempronius Gracchus Conſul creatur 23, 24 Senatum habet, conſolatur Patres, eoſque adhortatur, ut de ſumma rerum deliberent 23, 25 Ædilis curulis 30 ſecundum Conſul abſens creatur 24, 44 in Lucanis multa prælia parva, haud ullum dignum memoratu, facit 25, 1 aliquot ignobilia oppida Lucanorum capit *ibid.* ex Lucanis cum equitatu ac levi armatura Beneventum venire jubetur 15 triſte prodigium Graccho ſacrificanti factum 16 proditione circumvenitur *ibid.* exanimis ad Annibalem mittitur, poniturque cum captis ſimul faſcibus ante tribunal imperatoris *ibid.* de ejus obitu varia fama 17 item de ejus funere *ibid.*

Ti. Sempronius Gracchus admodum adoleſcens Augur creatur in locum M. Pomponii Mathonis 29, 38 moritur 41, 26

Ti. Sempronius Gracchus, præfectus ſociûm, cadit in prælio cum Boiis 33, 36

Ti. Sempronius Gracchus acer juvenis, Legatus mittitur ad Philippum 37, 7 Tribunus plebis 38, 52 ejus decretum de P. Scipione Africano 53 ejuſdem aliud decretum de L. Scipione, Africani fratre 60 ejus pro M. Fulvio oratio 39, 5 creatur Triumvir 55 Prætor 40, 35 diſceptat de citeriore Hiſpania *ibid.* capit Mundam, & Certimam urbes 47 vincit Celtiberos, eoſque ſubigit 48. 49 Proprætor Hiſpaniæ 41, 3 ejus in Celtiberia res geſtæ *ibid.* triumphat de Celtiberis 11 creatur Conſul 12 multis ſecundis præliis perdomat Sardos 41, 21 de Sardis triumphat 26 rerum ab eo in Sardinia geſtarum ergo tabula in æde Matris Maturæ poſita 33 creatur Cenſor 43, 16 Baſilicam curat faciendam, quæ Sempronia appellata eſt 44, 16 Legatus in Aſiam 46, 13 quomodo exceptus ab Eumene & Antiocho 14 primus murum Carthaginis conſcendit 51, 49 Quæſtor cum Numantinis pangit 15 Tribunus pl. contendit cum collega M. Octavio 57, 19 meditatur agrariam Le-

gem adverſus voluntatem Senatus 58, 2. *& ſeqq.* exagitatur Gracchus in curia 21 ſe aut Octavium abdicare neceſſum autumat 22 creatur Triumvir 27 commendat ſuos populo 30 aliam legem agrariam promulgat 31 & de Attali Regis pecunia 32 Gracchi cum T. Annio contentio 35 ad interrogationem Annii obmuteſcit 36 Gracchi de jure Tribunatus oratio 37 omnia miſcet 44 Tribunatum ſibi & fratri ambit 45 domi ſuæ cuſtoditur a plebe 46 turbatur prodigiis 47 in Capitolium pergit 38 eum opprimit Scipio Naſica 58 Gracchi cædes & elogium 59. 60 corpus ejus fratri negatur ad ſepulturam 61

Tib. Sempronius Gracchus ſubdititius in publicam cuſtodiam deducitur 69, 23 reportatus a plebe humeris ſuis, fit Tribunus *ibid.* occiditur 59

Ti. Sempronius P. F. Tib. N. Gracchus, Conſul, ſubactis Cammanis Romam redit 46, 18. 27

Ti. Sempronius Longus Coſ. 21, 6 in Siciliam mittitur 17 capit Melitam 51 revocatur in Italiam *ibid.* rationes Sempronii pugnam poſcentis 53 educit copias 54 vincitur 55 varia certamina inter Sempronium & Annibalem 59 proſpere pugnat cum Hannone Pœno 23, 37

Ti. Sempronius Longus, Tribunus plebis 31, 20 Ædilis curulis 32, 27 Triumvir 29 Prætor 33, 24 ſortitur Sardiniam provinciam 26 ei prorogatum imperium 43 creatur Conſul 34, 42 Triumvir coloniæ deducendæ 45 proficiſcitur in Boios 46 Legatus conſularis, ejuſque res geſtæ 35, 5

Ti. Sempronius Ti. F. Longus Augur factus 27, 6

Ti. Sempronius C. F. Longus Decemvir 27, 6 peſtilentia moritur 41, 26

Ti. Sempronius Muſca, Quinquevir 45, 13

T. Sempronius Rutilus, vitricus P. Æbutii 39, 11 pupillum quare volverit e medio tolli *ibid.*

Semunciarium fœnus factum ex Unciario 7, 27

Sena colonia 11, 22. *vid.* & 12, 5. 27, 46

Senæ diripiuntur a Pompejo 87, 6

Senaculum in Capitolio 41, 32

Senator pacem ſuadens in Senatu, occiditur 19, 16

Senatores centum a Romulo creati, cur Patres dicti? 1, 8

Senatores Vigilum munus obeunt 3, 6

—— ſoli olim Legati 4, 52

—— octoginta occiduntur in prælio ad Cannas 22, 49

—— pecuniam ſponte conferunt ad ſupplementum remigum 26, 36

—— quinque amplius uno tempore abeſſe ab urbe Roma vetiti 36, 3

—— e Senatu moti 39, 42 & ærarii facti 45, 15

—— edicto Prætoris ex tota Italia Romam vocantur 43, 13

—— plebiſcito Tribuni plebis facti 59, 54

—— ſeptem & viginti Campani venenum bibunt 26, 14 a Fulvio virgis cæſi percutiuntur ſecuri 15

Senatorum in Curia allegandorum mos 23, 33

—— numerus ad ſexcentos reducitur 136, 38

Senatoribus quibus in Senatu ſententiam dicere licitum 36, 3

Senatoria loca in ludis quando primum ſecreta populo? 34, 44. 45

Senatus habitus in Capitolio 3, 21. 8, 5. 24, 10. 26, 1. 28, 38. 32, 8

—— in æde Bellonæ 30, 21. 31, 47. 41, 10

—— in æde Apollinis 34, 43. 39, 4. 42, 21

—— extra pomœrium 140, 25

Senatus auctoritas 5, 9

Senatus princeps 11, 23

Senatus augetur 2, 1 multa blandimenta plebi cur ab Senatu data 9 Senatus a ſe ad populum rejicit 27

Senatus vocatus a Decemviris 3, 38 acres dicit ſententias in Decemviros 3, 39

Senatus Romanus tamquam multorum Regum conſeſſus 9, 17

Senatus de claſſe paranda conſultat 18, 49 de explendo Senatu conſilia 23, 22

Senatus conſulendus de indicendo bello 45, 21

Senatus diſcordia 116, 69 diverſæ ſententiæ 70

Senatus vetat Conſules quidquam pro imperio agere 96, 23 extraordinaria imperia tollit 119, 28

Senatus conſultum factum, ut omnes Volſci Urbe excederent 2, 37

—— ut Pontifex Max. Tribunos plebis crearet 3, 54

—— ut Decemviri magiſtratu ſe

Digitized by Google

abdicent 3, 54
Senatus conſultum factum & relatum in tabulas 4, 11.12
—— ut Conſularia comitia haberentur 4, 25.36
—— ut duo ex Tribunis ad bellum proficiſcerentur, unus res Romæ curaret 45
—— de cæde Poſtumii 51
—— de creandis Tribunis militum 55
—— ut tribuni militares peditibus equitibuſque gratias agerent 5, 7
—— ut Tribuni militum ſe abdicarent magiſtratu 17
—— ut agri Veientani ſeptena jugera dividerentur plebi 30
—— ut Coff. ſe abdicarent magiſtratu 31
—— de rebus ad religionem ſpectantibus 50
Senatuſconſultum. Revocati Senatus conſulto qui Vejos iverant 6, 4
—— e carcere eductus M. Manlius 18
—— ne quis Patricius in Capitolio habitaret 20
—— de induciis in centum annos Cæritibus conceſſis 7, 20
—— de Latinis 8, 14
—— comitiorum cauſa 16
—— de colonia Cales deducenda 16
—— de deducendis Caſinum coloniis 9, 28
—— de Nautis 24, 11
—— de coërcendis ſuperſtitionibus & externis religionibus Rom. exortis 25, 1
de ludis Apollini, reque divina faciunda 12
—— ut Decemviri ſacra Græco ritu facerent, iiſque hoſtiis *ibid.*
—— de Marcello & Siculis 26, 32
—— de Campanis 34
—— de provinciarum ſortitione 28, 45
—— ut quos ludos inter ſeditionem militarem voviſſet Scipio, ex ea pecunia quam ipſe in ærarium intuliſſet, faceret 38
—— de Coloniis Latinis quæ milites non ſuppeditarant 29, 15
—— adverſus Nabin Lacedæmonium 34, 22
—— de coloniis deducendis 53
—— de Aſia 37, 56
—— in gratiam Ambracienſium 38, 44
—— furtim factum 39, 4
—— de tributo ex pecunia Aſiatica ſolvendo 7
—— de Bacchanalibus 18.19
Senatus conſultum de Exercitibus 38
—— quo impedita comitia 39
—— in honorem Demetrii 47
—— de Latinis 41, 13
—— de agris Liguſtinis & Gallicis viritim dividendis 42, 4
—— in gratiam Statiellatium 22
—— de bello in Perſea 42, 30. 44, 21
—— quo Caræ Lyciique jubentur eſſe liberi 44, 15
—— de Macedonia 45, 18
de deſtruendo Theatro 48, 27
—— de non immolando homine 70, 15
—— de non exercendis judiciis tempore tumultus Italici 73, 1
—— de recipiendis in civitate ſociis 74, 8
—— de provinciis 108, 34-36
—— de minoribus magiſtratibus 136, 68
Senatuſconſulti forma neceſſitate ultima 3, 4
Senatuſconſulta in ædem Cereris ad Ædiles plebis delata 3, 55
Seniores coacti nomen dant militiæ 5, 10 agunt Urbis cuſtodiam *ibid.* in verba ſua juratos centuriat Camillus 6, 2
Seniorum cohortes factæ 10, 21
Senones Galli Cluſium, & Romam veniunt 5, 34-35 legionem Romanam circumveniunt & delent 10, 26 obſident Aretium 11, 30 cum iis ſociant arma Tuſci 12, 1 violant Legatos Romanorum *ibid.* profligantur a Dolabella, eorumque ager vaſtatur a vincunt L. Cæcilium Prætorem Rom. 12, 2 pergunt Romam 3 Senonum natio a Dolabella internecione deleta 4
Senones ejiciunt Cavarinum Regem ſibi a Cæſare impoſitum 107, 1
C. Sentius Prætor, ſuperat Thraces 76, 53
Sentius Saturninus Vetulio, proſcriptus a Triumviris, ſtratagemate elabitur 120, 95
C. Sentius C. F. Saturninus Conſulatum ſolus gerit 136, 28 coërcet publicanorum aliorumque fraudes 29
C. Sentius C. F. C. N. Saturninus, præeſt ludis ſæcularibus 136, 46
Sentinatum ager 10, 27. 30.
Sepinum in Samnio a L. Papirio Coſ. oppugnatur 10, 44 magna vi expugnatur 45
Seppius Leſius ſummus & ultimus apud Campanos magiſtratus 26, 6
Septa Julia 135, 4
Septembribus Idibus Prætor maximus clavum pangit 7, 3
Septemvirorum collegium actum 116, 13

L. Septimius occidit Pompeium 112,17
L. Septimuleius Anagnius cranio occiſi Gracchi plumbum infundit 61,32
Septuageſima caſtra 28,16
Sepulcrū dirutum in promontorio Africæ 30,25
Sepulcra diruta Athenis a Philippo 31,24
Sepulturæ ejuſdem hominis monumenta diverſis locis monſtrata 38,56
Serapidis fanum Romæ dirutum 106, 23
Serdi populi domantur a Licinio Craſſo 135,1
Sergia epoto medicamento, quod marito fecerat, interit 8,18
C. Sergius, Tribunus mil conſulari poteſtate 6, 5 iterum 11 tertium 27
Cn. Sergius Plancus Prætor factus 31, 4 6 ei prorogatum imperium 32,1
L. Sergius Legatus auream crateram donū Apollini Delphos fert 5,28
L. Serius Fidenas, Coſ. confligit cum rege Vejentium, unde ei nomen 4, 17 Tribunus militum creatur conſulari poteſtate 25 iterum Coſ. 30. Trib. mil. conſ. pot. 35 quartū Trib. mil. 45 & 5,16
L. Sergius, Legatus 30,25
M. Sergius Decemvir creatur 3, 35
M. Sergius Fidenas, Tribunus mil. conſulari pot. 4,61 Trib. mil. conſ. pot. iterum 5,8 ejus caſtra adoriuntur Faliſci. *ibid.* accuſatur a Tribunis plebis 11 denis millibus æris gravis condemnatur 12
M. Sergius, Tribunus militum 29, 6 juſſu Pleminii virgis cæditur 9
M. Sergius Silus, Prætor 32, 27 Legatus 44, 40
Serpens pro Æſculapio 11,13
Serpentis corium in tēplo ſuſpenſū 18,16
Serrheū caſtellū occupat Philippus 31,16
Q. Sertorius, Tribunus militum ſua virtute inclareſcit 68, 78. 70, 17 Caſtulonem recuperat 20 Gyriſenorum oppidum ſtratagemate capit 21
Quæſtor Galliæ Ciſpadanæ, egregiam operam præſtat in bello ſociali 72,27 infenſus Sullæ, tranſit ad Cinnam 79, 4 ante portam Collinam pugnat cum Pompeio 26 diſſuadet Cinnæ, Marium eſſe recipiendum 31. & *ſeqq.* oppugnat urbem 46
pertæſus crudelitatis Marii, ſervos cædis miniſtros delet 80,45
occupat Sueſſam 85,9
belli Sertoriani origines 90, 21 Sertorius ab Annio pulſus, fugam agitat 22. 23 vocatur a Luſitanis 27 Furfidium vincit 28 conſtituit ſibi Senatum 30
provocat Metellum ad ſingulare certamen 91,2 eumque Laccobrigas obſidētem cum damno ſubmovet 3. 4 ſecum multa millia devotorum habet 6 ad eum accedit Perperna 7 Characitanos ſtratagemate expugnat 13.14 artibus ſuis ſuperat Pompeiū 15-17 Lauronem delet 20 cum Pompeio dubio Marte dimicat 92, 1 ſecum habet cervam candidam 5. 6 & aſtus ejus circa eam 7 ſuos animatos educit in hoſtem 10 includit ſe Cluniæ 12 in Sertorii caput pecunia pronunciata 15 ejus crudelitas 18 & magnæ virtutes 19 Pompeium a Pallantia ſubmovet 20 cum eo fœdus facit Mithridates 93, 6-13 Metellum & Pompeium macerat 29
Sertorius declinat 94, 21 eum clam ſuis odioſum reddit Perperna 22
dolo fit inviſus ſuis 96, 6 a Perperna ad convivium invitatus, interficitur 9. 10
Servilii ex Albanis principibus in collegium Patrum lecti 1, 30
. Servilius Priſcus, (alii Structo cognomen tradunt.) Dictator 4, 21
C. Servilius, Coſ. 2, 49 Tribunus mil. conſulari pot. 4,44
Cn. Servilius, Triumvir 21,25 Coſ. 57 Idibus Martiis magiſtratum init. 22, 1 ad Cannas occiditur 49
C. Servilius Legatus, in Etruriam ad frumentum coemendum miſſus, providet arcei Tarentinæ 25,15 Pontifex 27,6 Ædilis 21 creatur Magiſter Equitum 33 Ædilis inſtaurat ludos 36 Prætor creatur 28, 10 ei negotium datum, ut urbanas legiones, cui imperio videretur dato, ex urbe deduci juberet 46
C. Servilius, Legatus 33, 47 Duumvir 34, 53 in inſula Jovis ædem dedicat *ibid.* Legatus in Græciam mittitur 35, 23
C. Servilius Ahala, magiſter Equitum, obtruncat Mælium 4,13.14 creatur Coſ. 30 contra ſpem omnium, quia patricius, Tribunus militum conſulari poteſtate creatur 56 Magiſter Equitum 57 iterum Trib. mil. conſulari pot. 57 tertium Trib. mil. conſ. pot. 5, 8. 9 Magiſter Equitum dictus 6, 2
C. Servilius Cæpio, Pontifex 25, 2 Ædilis curulis, inſtaurat ludos Romanos 28, 10 creatur Prætor 38 ei negotium datū ut animadverteret in Campanos cives qui alibi habitarent 46 creatur Conſul

Digitized by Google

29, 38. 30, 1 cum patre Cn. Servilio & C. Lutatio patruo ex ſervitute receptis, Romam redit 30,19 ei prorogatur imperium 27

Cn. Servilius Cæpio, pater Prætoris, Pontifex, peſtilentia moritur 41,26

Cn. Servilius Cæpio, prætor 41, 26 Legatus ad res repetendas in Macedoniā miſſus, redit 42,25 creatur Conſul 43, 13

C. Servilius Caſca, Tribunus plebis, propinquus cognatuſque Poſtumio 25,3

C. Servilius Caſca, ſocius conjurationis contra Cæſarem 116,41

Cn. Servilius Geminus, Coſ. Meningem Inſulam vaſtat 22, 31 iterum Coſ. 29, 38 Dictator 30, 39 Decemvir 31,4 Pontifex Max. 39, 46 piacula Deûm conquirit 40, 37 moritur 42

C. Servilius Glaucia, Trib. pl. legem fert de repetundis 67, 27

Cn. Servilius Cn.F. Cn.N Cæpio, opprimit ſerviles motus per Italiā 58, 62 Cēſor, aquam Tepulam Romam & in Capitolium deducendā curat 60,22 proſpere pugnat adverſus Luſitanos 65,19

C. Servilius Tucca, Coſ. 11,30

L. Servilius Structus, Trib. mil. conſulari poteſtate 4, 47

M. Servilius, Augur creatur 26, 23

M. Servilius coloniæ deducendæ creatur Triumvir 34, 45 Tribunus militum 40, 27 in locum C. Livii Salinatoris Pontifex legitur 43, 13

M. Servilius, Tribunus plebis, proponit edictum Bruti 117,59

M. Servilius Geminus, Ædilis curulis 29, 38 Magiſter Equitum 30,24 creatur Coſ. 26 ei prorogatum imperium 41 Decemvir creatur 31,4 Triumvir 32,29

P. Servilius, Coſ. 2, 21 ejus populare edictum 24 abit magiſtratu 27

P. Servilius, Coſ. 3, 6 moritur 7

P. Servilius 19, 32 ejus res geſtæ in Sicilia *ibid.*

P. Servilius Decemvir creatur 31,4

P. Servilius Piratas reprimit 90, 34 Phaſelin, Olympum, Corycum evertit 35 Iſauros domat 93,1 ejus mors 117,61

P. Servilius Caſca in ſocietatem conjurationis adſciſcitur a Bruto 116, 41 primum ictum Cæſari infligit 57 ei Tribuno magiſtratum abrogat, collega Titius 120, 5

P. Servilius Globulus, Tribunus plebis, reſiſtit C. Cornelio 99, 42

P. Servilius Rullus, Trib. pl. legem agrariam fert 102, 39

P. Servilius Vatia, Prætor, prohibere conatur triumphū Pontini 106,11 Coſ. 110, 69 Cælium Prætorem, novas res molientem, foro & curia excludit 111,17–20 Conſul iterum 125,5

P. Servilius C.F. M.N. Vatia, Coſ. 89, 35 cædit piratas, eorumque receptacula eruit 90, 34 Phaſelin, Olympum & Corycum evertit 35 domat Iſauros 93, 1 Ciliciæ vectigal imponit 2 triumphat 3. *vid.* & 97, 34 ejus mors & auctoritas 117,61.62

Q. Servilius Coſ. creatur 2, 64 in Æquos mittitur 3, 2 Quæſtor, cur diem dixerit M. Volſcio 24

Q. Servilius cognitor 4, 30 Tribunus mil. conſulari poteſtate 5, 8. 6, 31, 36 creatur Interrex 7, 17 Magiſter Equitum 22 Coſ. 38

Q. Servilius Ahala, Coſ. 7, 1 ſecundum 4 dicit conſenſu Patriciorum Ap. Cladium Dictatorē 6 creatur Dictator 11 ex auctoritate Patrum ludos magnos vovet *ibid.* ejus res geſtæ *ibid.* Interrex creatur 17

Q. Servilius Fidenas, Trib. mil. conſ. pot. iterum 5,14 Interrex 17 Trib. mil. tertiū 24 quartum 36 quintum 6,4 ſextum 6

Q. Servilius Priſcus 4, 26 ex Senatuſconſulto Dictator dicitur 46 vincit Æques 47

Sp. Servilius, Coſ. cædit Vejentes 2 51 ei diem dicunt Tribuni pl.

Sp. Servilius, Trib. mil. conſ. pot 6,38

Sp. Servilius Priſcus, Cenſor 6,31

Q. Servilius Cæpio, creatur Coſ. 54, 11, perſequitur Viriathum 13 durum ejus imperium, ob quod fere in tentorio ſuo ab equitibus concrematur 54, 19. 20.21 Viriathum curat tollendum per proditores 22 de Luſitanis triumphat 66, 17 Coſ. iterum 37 legem fert de communicandis Senatoribus & Equitibus judiciis 38 occupat Toloſam, & diripit 40–42 ejus & Mallii diſcordiæ 67, 1 temeritas Cæpionis 3 cogitur in caſtra Mallii venire 4 ejus exercitus deletur a Cimbris 5 ei abrogatur imperium 13 ei dies dicitur a Narbone 70,25 bis damnatur 26.27 in ferenda lege judiciaria pro Equitibus adverſatur Druſo Livio 71,23 M. Scaurum repetundarum, & L. Philippum ambitus reos facit 24 inſidiis petit Druſum

33. 34 ociis Sdeficlentibus, ut incipienti malo occurrat, venit Aſculum 72, 2 graviter corripit Aſculanos 3 ab Aſculanis trucidatur 4

Q. Servilius Cæpio, Legatus Rutilii, obſeſſus a ſociis Italicis, proſperam eruptionem facit 73, 33 cum eo exercitum dividit Marius 34 eum incautum fallit Pompædius, ſociorum Italicorum dux 35-44 in inſidias ab eo deductus, cum ingenti militum numero perit 47

Servius Tullius regnat Romæ 1, 18

Servius Tullius, captiva Corniculana natus 1, 39 ei caput in multorum conſpectu arſit *ibid.* Servius curam rerum capeſſit 41 a Senatu jubetur regnare *ibid.* Filias Tarquiniis collocat 42 Vejentibus bellum infert *ibid.* inſtituit cenſum *ibid.* condit luſtrum 1, 44 interficitur 48 ejus laudes *ibid.* commentarii 60

Servus dominorum proditor 2, 4

Servi Capitolium occupant 3, 15 dant pœnas 18. & 4, 45

Servi venduntur 7, 27

Servi publici 9, 29

Servi contra dominos arma exercent 15, 25 Conſulem vulnerant 16 puniuntur 16, 39

Servi Rom. incendere & diruere Urbem agitant 17, 17 motus hi diſcutiuntur 18

Servi quinque & viginti in crucem acti, quod in Campo Martio conjuraſſent 22, 33

Servi in militiam allecti Romæ 22, 57 eorum octo millia armantur *ibid.* *vid.* & 34, 6

Servi vocati ad pileum 24, 32

Servi indiciũ de incendenda Roma 26, 27

Servi, indices conjurationis 32, 26

Servi Perſei in Italiam traducti 45, 32

Servorum conjuratio in Etruria 33, 36

Servorum magnus motus in Apulia 39, 29

Servorum inter ſe clandeſtina colloquia 56, 28 eorum exempla qui feliciter rebellarunt dominis 29 vincuntur in Sicilia 60, 23 ad Palicorum lucum confugiunt 67, 31 arma capiunt 32 fraude ſuperantur 33 mox coëunt plures 34 C. Titinium vincunt 35 Salvius eorum rex 36 victi, deinde victores 37 ſervi contra ſervos Morgantinam defendunt 39 vincuntur a L. Lucullo 67, 58 ſed per cunctationem victoris reſumunt animos 59 C. Servilium Prætorem vincunt 68, 41 in Sicilia ab M. Aquillio vincuntur 69, 41 in eo bello ſervorum decies centena millia conſumpta 47

Servorum Atticorum proditio 81, 11

Servis Vulſiniis quare civitas & arma data 13, 14 utuntur armis contra dominos 15, 15

Servis libertatem promittit Gracchus, qui caput hoſtis e prælio retuliſſent 24, 14. 16

Servilis tumultus Setiæ 32, 26 detegitur *ib.*

Servitiis Achæorum fugitivis receptaculum Macedonia 41, 28

Seſcenaris bovis jecur defluxit 41, 19

Seſtertii quinam nummi ſic appellati 15, 5

L. Seſtius P. F abdicanti Auguſto Conſul ſufficitur 136, 1

P Seſtius Decemvir 3, 33 Quæſtor 4, 50

P. Seſtius Capitolinus, Coſ. 3, 32

T. Seſtius movet contra Q. Cornificium 123, 35 magna exercitus parte amiſſa, recipere ſe in Numidiam cogitur *ibid.* occiſo Cornificio, Fangoni bellum infert 127, 5. 6

Seſtos, Helleſponti urbs 32, 33 capitur a Romanis 37, 9

Setia, colonia 6, 30. 26, 8. 29, 14 eam depopulantur Privernates 7, 42 negat Conſulibus milites & pecuniam 27, 9 de ea re Senatuſconſultum 29, 15 magnus tumultus ſervorum Setiæ, opprimitur 32, 26

Setini nuntiant defectionem Privernatum 8, 1

Setinus ager 13, 14

Seutha, rex Odryſarum gentis 42, 51

Sextarii vini honoris ergo liberatori exercitus a legionibus collati 7, 37

Sextiles Calendæ olim anni principiũ 3, 6

Sextiles Calendæ duplici clade inſignes 6, 1

Sextiles Idus 41, 20

—— Nonæ *ibid.*

Sextilia virgo Veſtalis, comperta inceſti, defoditur viva 14, 39

C. Sextilius plebeius, Tribunus mil. conſulari poteſtate 6, 30

L. Sextilius, Tres-vir, quod ad exſtinguendum incendium tardius venerat, damnatur 45, 14

L. Sextilius Rufus egregie adverſus Tigranem pugnat 98, 35. 36 vincit Tarſenſes 121, 26

M. Sextilius Fregellanus reſpondet pro duodeviginti coloniis 17, 10

C. Sextius Calvinus, Coſ. 60, 27 Procoſ. in Gallia vincit Salluvios 61, 2 ejus clementia *ibid.* aquas Sextias condit 3 de Liguribus, Vocontiis & Salluviis

Digitized by Google

triumphat *ibid.* contra Marſos rem bene gerit 70, 17
L. Sextius, Tribunus plebis rogationem fert, qua Volas coloni mitterentur 4, 49 Tribunus pl promulgat leges de ære alieno, & modo agrorum 6, 35 refectus Tribunus pl. non patitur creari curules magiſtratus *ibid.* octavum Tribunus pl. 36 continuari ſibi Tribunatum recuſat 39 decimum Tribunus refectus 42 primus de plebe Cōſul factus *ib.* & 7, 1
M. Sextius Sabinus, Prætor 30, 26
P. Sextius Naſo, Quæſtor Antonii, vincit Catilinam 103, 6 Tribunus plebis, Ciceronis ſtudioſus, male habetur a Clodianis 104, 46. 47 ſocius conjurationis contra Cæſarem 116, 42
Q. Sextius latum clavum, offerente Cæſare, ſtudiorum obtentu, repudiat 116, 14
Sibyllæ in Italiam adventus 1, 7
Sibyllæ carmina de termino fatali imperii Romani 38. 45 conquiruntur 91, 23
Sibyllini libri ex Senatuſconſulto aditi 5, 13. *vid.* & 10, 7. 7, 27. 11, 12. 21, 62. 22, 9. 29, 10. 36, 37. 41, 26
Sibyllini libri combuſti cum Capitolio 85, 4
Sicambri oppugnāt caſtra Cæſaris 107, 12 re infecta recedunt impune 13 eos debellat Druſus 140, 2
Siccitas ingens in Urbe & agro Rom. 4. 30
L. Siccius fraude Decemvirorum interfectus 3, 43
Sicilia 1, 1 Tyranni Siciliæ reddunt ſuis claſſibus mare infeſtum 7, 26 Sicilienſis expeditio Pyrrhi 13, 46 Siciliæ inteſtina bella 39 Siciliæ ſtatus initio belli Punici primi 16, 10 Pœnorum in Sicilia ſucceſſus 7. 8. 9
Sicilia incendiis & ruinis vaſtatur 61, 41 immunitatem vectigalium & tributorum omnium in decem annos dat Senatus Rom. 42
Siciliæ nomen 16, 21. 72, 35
—— deſcriptio 16, 22 in Siciliam navigant Romani 26. 27, 34 eorum ſtudia erga Romanos 52 Sicilia fit provincia 19, 64 res geſtæ in Sicilia poſt cædem Hieronymi 24, 21. 36 Sicilia deſeritur a Pœnis 26, 40 Siciliæ res componit Scipio 29, 1 Siciliæ calamitas 56, 25. & *ſeq.*
—— calamitates ob motus ſerviles 67, 42
Sicilius, auctor defectionis Hirpinorum, ſecuri percutitur 23, 37
Siculorum res a M. Marcello compoſitæ 25, 40 eorum querelæ de Marcello 26, 29 eorum oratio in Senatu 30 invehuntur in Marcellum *ibid.* qui Siculis reſpondet 31 Sententia in Senatu dicta de Siculis 2 Siculi Legati ad Marcelli genua ſe projiciunt 33 dant Scipioni vicarios equites 29, 1
Sicinina, mons 45, 12
Sicinii dicacitas & mors 91, 32
C. Sicinius Trib. pl. 2, 58 diem dicit App. Claudio 61. *vid.* & 3, 54
Cn. Sicinius, Ædilis 39, 39 Prætor 45 Triumvir 41, 17 iterum Prætor 42, 9 in Apuliam mittitur ad colligendas locuſtas 10 obtinet Macedoniam provinciam, prorogato in annum imperio 27 paludatus proficiſcitur ex urbe *ibid.* Legatus 43, 7
L. Sicinii Tribuni plebis contentio cum Curione 91, 29 ejus dicacitas 32 occiditur *ibid.*
L. Sicinius, Trib. plebis 6, 6
T. Sicinius, Coſ. Volſcos devincit 2, 40. 41 Tribunus plebis 5, 24
Siculum fretum 1, 2
—— mare 13, 35
Sicyon, urbs 11, 13. 27, 31. 35, 25
Sycionius ager 33, 15
Sida oppidum 35, 13. 37, 23
Sidetæ populi 35, 48
Sidicinorum pop. deſcriptio 72, 41
Sidicinis bellum inferunt Samnites 7, 29 belli jus adverſus Sidicinos petunt Samnites 1 Sidicini, Romanis recuſantibus, ſe dedunt Latinis 2 Sidicinos inter & Auruncos bellum 15 vincuntur Sidicini a Romanis 16
Sidicinus ager 10, 14. 26, 9
Sidonii populi 35, 48
Sidus Virgilianum 21, 35
Sigeum, oppidum 44, 28
Signia colonia 1, 56. 2, 21. 8, 3. 32, 2. 2
Signifer 9, 41
Signifer omni vi moliens ſignum convelli nequit 22. 3
Signiferum manu arreptum ſecum in hoſtem rapit Camillus 6, 8
Signini laudati a Romanis 27, 10
Signum Martis 22, 1
—— Præneſte devectum, Quintius Dictator in Capitolium Jovis Imperatoris infert 6, 29
—— æneum in Aventino dedicant Matronæ Junoni 21, 62
Signum emiſſum in hoſtium aciem 6, 8

Digitized by Google

Signum receptui datum *ibid.*
—— ſecundæ vigiliæ 7, 35
—— ſecundi haſtati ademptum Signifero a Q. Navio in hoſtes inlatum 26, 5. 6
Signa ænea Deorum facta ex argento mulctaticio 27, 6
—— tria ad Cereris data 36
—— duo cupreſſea in ædem Junonis Reginæ inlata 37
—— ænea quinque ex mulctaticio argento in ærario poſita 31, 50
—— tria Cereri, Libero Liberæque poſita 33, 25
—— & tabulæ priſcæ artis inventa Eretriæ 32, 16
—— ænea in Capitollo dejecta, & in Circo maximo cum columnis everſa 40, 2
Signa ut canerent in caſtris Romanis 27, 47
Signa militaria ex ærario deprompta 4, 22. 7, 23
—— militaria viginti ſex a Samnitibus capta 9, 44. *vid.* & 10, 14. 41 a Pœnis 24, 16. 27, 40. 42. 30. 6
Signa & ordines in prælio confunduntur 30, 34
Sigoveſus, filius ſororis Ambigati, Celtarum regis 5, 34 ejus expeditiones *ibid.*
Silana, oppidum 36, 13
M. Silanus, Legatus Scipionis in Hiſpania, mittitur adverſus Hannonem 28, 1 aggreditur caſtra Celtiberorum, eos vincit fugatque 2 adducit ad Scipionem auxilia 12
Silenus auctor Græcus 26, 49
Silenus apparet Midæ 84, 19
P. Silius P. F. Nerva, Coſ. 139, 21 contra Inalpinas Gentes bene pugnat 15 domat Pannonios 51
Q. Silius primus Quæſtor plebejus 4, 54
Silpia, urbs 28, 12
Silva Arſia 2, 7
—— Ciminia 9, 36
—— Litana 23, 24. 34, 22
—— Mæſia, quam Ancus Vejentibus ademit 1, 33
—— Malitioſa, ubi atrox pugna inter Sabinos & Romanos 1, 30
—— Pieria 44, 43
Silvanus 2, 7
Silvius, Aſcanii filius ſecundus Albæ rex 1, 3
Silvius Æneas, rex tertius Albæ 1, 3
Silvius Latinus, quartus & quintus Albæ reges 1, 3
Silvius Romulus fulmine ictus 1, 3
Silvius cognomen omnibus qui Albæ regnarunt 1, 3
Simii divino honore culti 72, 35
Similæ lucus 39, 12
Similis 5, 3
Simulacra Junonis Reginæ cupreſſea circumlata 27, 37
Simulacra Infantium conditorum Urbis ſub uberibus lupæ, ad Ficum Ruminalem poſita 10, 23
Simulacrum Luporum 22, 1
Simulacrum magnum Herculis in Capitolio poſitum, dedicatumque 9, 44
Simulacrum pugnæ terreſtris & navalis editum a Scipione 29, 22
Sindenſis ager 38, 15
Sinenſis populus recitat vacationem ſuam 27, 38
Sinope, urbs 10, 21. 38. 18 occupatur a Lucullo 98, 18. 21
Sinopenſium clades 40, 2 iis datur libertas 98, 18
Sintii 42, 51
Sintice, regio 44, 46
Sintice Heraclea 45, 29
Sinueſſa colonia 8, 11. 10, 21. 22, 14
Sinueſſæ coloniæ negatur vacatio rei navalis 36, 3
Sinueſſanæ aquæ 22, 13
Sinueſſanus populus recitat vacationem ſuam 27, 38
Sinus Ænianus 28, 5
—— Ambracius 32, 14. 38, 4
—— Bargylleticus 37, 16
—— Corinthiacus 26, 26. 28, 7. 38, 7
—— Demetriacus 28, 5
—— Euboicus 31, 47
—— Gallicus 26, 19. 30, 19. 34, 8
—— Hadriaticus 10, 2
—— Maliacus 27, 30. 31, 46. 35, 37. 38, 11, 14
—— Pamphylius 37, 23
—— Telmeſſicus 37, 16
—— Theſprotius 8, 24
Sipontum, urbs capta ab Alexandro Epirotenſi 8, 24
Sipontum colonia civium Romanorum deducta 34, 45. 39, 23
Sipylus 36, 43
Sipyrrhicas princeps Ætolus 31, 46
Siræ, oppidum terræ Odomanticæ 45, 4
L. Siſenna, Legatus Pompeii Achaicum mare ſortitur 99, 31
Sitella ad ſortiendum 25, 3

P. Sitii Nucerini fortuna 1 c 2, 37 cum Bogude invadit Numidiam 114, 14 cædit equites Scipionis 63 occidit Afranium alioſque *ibid.* capit naves Scipionis 65
Sitones populi, eorumque ſedes 104, 21
Sitis Legatorum Certimenſium ridicula 40, 47
Smyrna, urbs uſurpat libertatem 33, 38 obſidetur ab Antiochi copiis *ibid.*
Smyrnæi 37, 16 eorum Legati laudati a Senatu Rom. 37, 54 donantur agro 38, 39 deficiunt a Mithridate 82, 47
Socii Romanorum ſine duce aut exercitu Romano, propriis viribus bellum gerere non poſſunt 2, 53. 8, 4
Socii Pyrrhi Italici laborant 13, 4
Socii navales libertini ordinis 42, 27
Sociorum inter ſe fœdus 71, 44 Corfinium caput rerum conſtituunt *ibid.* & 45
Socrates, cognomento Chreſtos, a Mithridate deducitur in regnum Bithyniæ 74, 10 regno expulſus, occiditur a Mithridate 13
Solenne Pani Lyceo ab Evandro inſtitutum 1, 5
Solis eclipſis 37, 4
Solis Lunæque ortus & occaſus certi 44, 37
Solis ortus hora quarta 42, 58
Soli aram conſecrat Philippus in monte Æno 40, 22
Soli, Ciliciæ urbs 33, 20. 37, 56
Soliferrea tela bellica 34, 14
Soliſtimum tripudium 10, 40
Solon, præfectus Pydnæ 44, 45
Solonis leges a legatis Rom. deſcriptæ 3, 31
Solonius ager 8, 12
Solovettius, Dux Gallorum 45, 34
Solſtitium 44, 36
Solſtitialis orbis 1, 19
Solſtitiale tempus 35, 49
Somnium T. Atinii 2, 36
Sopater Syracuſis Prætor creatur 24, 23 ejus oratio in tyrannos 25
Sopater, Dux Philippi Regis, ſecum quatuor millia militum in Africam trajicit 30, 26 eum captum a Romanis ſibi reſtitui petunt Legati Philippi 42 interficitur 31, 23
Sopater, Dux Perſei, vivus capitur a Romanis 42, 66
Sophenorum tota natio ſe dedit Romanis 98, 64
Sophonisba, uxor Syphacis, filia Aſdrubalis 30, 12 nubit Maſiniſſæ blanditiis capto *ibid.* Venenum ſibi a Maſiniſſa miſſum haurit intrepide 15
Sora, oppidum capitur a Romanis 7, 28 deficit interfectis Romanorum colonis ad Samnites 9, 23 obſidetur a Romanis 24 capitur *ibid.* expugnatur a Samnitibus 43 recipitur 44
Soram coloniam quatuor millia hominum miſſa 10, 1
Soranus transfuga ſpem Soræ capiendæ Conſulibus proponit 9, 24
Soranorum ducenti viginti quinque virgis cæſi & ſecuri percuſſi 9, 24
Soranus ager 10, 14. 33
Sordidati quinam, & quare 6, 20
Sororium tigilium quid 1, 26
Sors in ſitellam poſita 41, 22
Sortes Cære extenuatæ 21, 62. 22, 1 *vid.* & Prodigium.
—— Dodonæi Jovis 8, 24
Soſicrates princeps Achaici concilii, adficitur ſupplicio 52, 10
Soſigenes Ægyptius a Cæſare adhibitus ad corrigendos faſtos 115, 29. 31
Soſilaus Rhodius 34, 30
Soſis & Theodotus regiis equis Syracuſas contendunt 24, 21 eos interſectores Tyranni alloquitur Andranodorus 22 cum corona aurea præcedit in triumpho Marcelli, & donatur civitate Romana 26, 21
Soſiſtratus reſiſtit Thœnloni 13, 49 Pyrrho tradit Syracuſaı 4, 9 & triginta alia quibus imperabat, oppida *ibid.* eum a ſe alienat Pyrrhus, ob quam cauſam effugit ad Pœnos Pyrrhi hoſtes 19
Soſitheus Magnes, Legatus Philippi 23, 39
C. Soſius in Ventidii locum præficitur Ciliciæ & Syriæ 128, 27 Hieroſolymam obſidet & capit 31, 32
C. Soſius C. F. Coſ. arguit C. Octavium 132, 1 ad Antonium proficiſcitur 2
P. Soſius C. F. T. N. pacatis Africa & Judæa, triumphat 131, 49
Soſpitæ Junoni ædes vota a Cn. Cornelio Cethego Coſ. 32, 30
Sotimus miniſter ex regiis pueris 8, 24
Sothimus, Thracum Rex, a C. Sentio ſuperatus, domum reverti cogitur 76, 53
Spadones regum 35, 15
Sparta oppugnatur corona a T. Quinctio 34, 39 ſucceduntur domus muro vicinæ 39 recipiunt ſe Romani *ibid.* ſe permittunt arbitrio Romanorum 40
Spartæ muri quare diruti 38, 34 Sparta per octingentos annos ſine muris fuit 39, 37
Spar-

Digitized by Google

Spartæ regnum 14, 41
Spartiatarum & Achæorum mores diverſi 16, 41
Spartana diſciplina dura & horrida 38, 17
Spartani 14, 42 eorum cum Achæis controverſia 51, 29
Spartacus, Thrax, a fugitivis dux creatur 95, 2 cædit Cl. Pulcrum 3 auget copias 4 vincit P. Varinium Prætorem 5 interficit Coſſinium 6, 8 ejus aſtus *ibid.* Spartacus eximius Imperator 10 ingenti clade vincit Coſſ. Romanos 96, 3 de Urbe invadenda deliberat 4 Manlium & Caſſium vincit 22 a Craſſo victus in Siciliam trajicere conatur 41, 42 circumvallatur 43 erumpit 44 tentat conditiones 97, 9 extrema ejus pugna, mors, & fugitivorum clades 10. 11
Sparti ad rem nauticam uſus 22, 20
Sparus percutiendo militi 34, 15
Spectaculum ſuis militibus oſtendit Annibal 21, 42
Spectrum per quietem utrique Conſuli viſum 8, 6
Spectra cur humanam figuram caprina miſcere ament 84, 25
Specula in Tifato monte 28, 5
Speculator Pœnus Romæ deprehenſus, præciſis manibus dimiſſus 22, 33
—— convivii male exceptus 40, 7
Speculator contemplatur regium agmen e ſpecula 31, 24 ejus induſtria Athenas ſervat *ibid.*
Speculatores 9, 23
Speculatores Annibalis excepti a cuſtodibus Romanis, jubentur a Scipione viſere omnia 30, 29 dimittuntur a Scipione *ibid.*
Speculatores Græcis ſunt Hemerodromi 31, 24
Spei templum 24, 47 reficitur 25, 7
Spei ædes ad Tiberium 40, 51
Spelæum, urbs 45, 33
Spelunca in Umbria, in qua ad duo millia armatorum erant 10, 1 in ea duo millia abſumpta fumo & vapore *ibid.*
Sperchiæ 32, 13
Sperchius, amnis 36, 14. 37, 4
Spoletium colonia deducta 20, 2 vid. & 45, 43
Spoletum 22, 9 Spoletum fruſtra tentat Annibal *ibid.* & 24, 10
Spoletani quare a Romanis laudati 27, 10
Spolia opima quæ? 1, 10. 4, 20. 23, 46 opima Jovi Feretrio a Romulo lata 1, 10
In æde Jovis Feretrii, prope Romuli ſpolia, ab A. Cornelio Coſſo dono fixa 4, 20, 32
Spolia hoſtium Vulcano cremata 1, 37
—— dicata Marti, Minervæ Luæque Matri & ſucce nſa 45, 33
—— Jovi victori vota 10, 29
—— Equeſtria 8, 7
Spolia legit Q. Fabius Legatus 5, 36
—— Galli, lectis ſpoliis, eunt Romam 30
Spolia Gallica detracta armandis Romanis 23, 14
Spolia vetera hoſtium qua occaſione templis porticibuſque detracta 22, 57
Spolia Syracuſana Romam devecta 25, 40
—— cæſorum hoſtium lecta 27, 42
Spoliorum ſimulacra, ex mille pondo argenti facta, Delphos mittuntur 28, 45
Spongia tegumentum quale 9, 40
Sponſionis militaris ritus 21, 45
M. Spurius, ſocius conjurationis contra Cæſarem 116, 42
Stabiæ expugnantur & delentur a Sulla 74, 39
Statarius miles 9, 19
Statiellas ager 42, 7
Statiellates Ligures vincuntur a Romanis 42, 7 venduntur a Coſ. ſed a Senatu jubentur redimi 8 cæduntur iterum ab M. Popillio 21 de iis rogatio *ibid.* in eorum gratiam Senatuſconſultum 22
L. Statilius Taurus præficitur urbi 136, 50
T. Statilius T. F. Taurus, placatis Africa & Judæa, triumphat 131, 49 Conſul 135, 4
M. Statilius, Præfectus 22, 42
Stationum ratio 44, 33
Statira, ſoror Mithridatis 97, 43
Statius pollicetur ſe traditurum Compſam Annibali 23, 1
Statius Gellius, Imperator Samnitium 9, 44 in prælio capitur a Romanis *ibid.*
Statius Minacius, dux Samnitium 10, 20 eum captum ad Conſulem Romanum rapiunt *ibid.*
Statius Metius, præfectus præſidii Caſilini 24, 19
T. Statius, Trib. pl. diem dicit Sp. Servilio 2, 52
Statius Samnis a Triumviris proſcriptus occiditur 120, 87
L. Statius Murcus bellum infert Cæcilio Baſſo 121, 4 copias tradit C. Caſſio 9 Murco datur præfectura claſſis 11 vincit prælio navali Dolabellam 21 & Rho-

Digitized by Google

dios 122, 18 inſulam Brundiſino portui oppoſitam capit 122, 42 impedit Antonium, copias tranſmittere conantem 43 devicto Bruto, ad Sex. Pompejum ſe confert 125, 37–43 ejus cædes 127, 36
Statorius ad Syphacem Numidarum regem Legatus 24, 48 ex juventute Regi pedites conſcribit, & ad morem Romanorum ordinat & inſtruit *ibid.* *vid.* & 30, 28
Statua Accio Navio Romæ poſita 1, 36
—— Æmilii Lepidi 117, 35
—— Antiochi in Minervæ Itoniæ templo 36, 20
—— Antonii 117, 32
—— L. Bruti 116, 9
—— M. Bruti ænea Athenis 118, 2
—— Cæſaris 116, 9. 117, 31
—— Camilli & Menii Coſſ. in foro 8, 13
—— Caſſii ærea Athenis 118, 2
—— Clœliæ in ſacra via 2, 13
—— Horatii Coclitis in Comitio 2, 10
—— Juventii Laterenſis 119, 51
—— Manicii Præneſtinorum præfecti loricata 23, 19
—— Marcii Coſ in foro ante templum Caſtoris 9, 43
—— Octavii 133, 75
—— Philippi, Octavii vitrici 117, 59
—— Philippi Regis 31, 23. 44
—— Pompeii 116, 4
—— Ptolemæi 13, 10
—— Sullæ *ibid.*
Statua aurata omnium in Italia prima a Glabrione poſita 40, 34
Statuæ publice in Roſtris poſitæ Legatis Romanis a Fidenatibus occiſis 4, 17
Statuæ circa forum ſublatæ 47, 3
—— tres in monumento Scipionum 38, 56
Stellatina tribus nova 6, 5
Stellates campi 9, 44 ager 10, 31 *vid.* & 22, 13
Stena Græcis, fauces Latinis 32, 5
Stenius hoſpes Annibalis Capuæ 23, 8
C. Stertinius creatur Prætor 38, 35
L. Stertinius, Proconſul Hiſpaniæ ulterioris 31, 50. 33, 27 quinquaginta millia pondo argenti in ærarium fert, & de manubiis duos fornices facit 33, 27 Legatus 35
L. Stertinius, Quæſtor, cum muneribus mittitur ad Miſagenem, Maſiniſſæ filium 45, 14
Sthenii conſtantia, & in patriam amor 83, 6 a Pompeio honoratur 7
Stigmatiæ ſervi fides in herum 120, 76
Stimon 32, 13
Stipendia emerita 7, 39
Stipendiarii 8, 8
Stipendium de publico quando miles primum acceperit 4, 59
Stipendiū annuum & trium menſium frumentum accipit exercitus Rom. 8, 2
Stobi, vetus urbs 39, 54
Stobi Pæoniæ 33, 19. 40, 21
Stœni, Ligurum Inalpinarum natio 62, 6 petuntur bello a Rom. *ibid.* ſæviunt in eorum uxores, liberos & ſua corpora *ibid.*
Stomachace & Scelotyrbe Romanum exercitum infeſtant 135, 24
Stragula veſtis pretioſa 39, 6 ejus uſus quando primum Romæ cœperit 39, 6
Stratagema Æmilii Coſ. 12, 19
—— Annibalis 21, 26. 22, 16. 17
—— Catuli 68, 53
—— App. Claudii 16, 33
—— P. Clodii 19, 21
—— Cn. Cornelii 13, 21
—— L. Cornelii Scipionis 17, 21
—— P. Cornelii Rufini 14, 6 7
—— Gallorum 23, 24
—— L. Metelli ad comprehendens ſpeculatores 18, 51
—— L. Metelli ad illiciendum Aſdrubalem in loca iniqua *ibid.*
—— Philemeni proditoris 25, 9
—— Polyxenidæ 37, 28
—— M. Porcii Catonis Coſ. 34, 13
—— T. Quintii Coſ. 2, 64
—— C. Sulpicii Dictatoris 7, 14
Stratius, medicus, ab Eumene ſpeculator quæ ab Attalo agerentur, mittitur Romam 45, 19 caſtigat Attalum *ibid.*
Strato Ægeates Brutum interficit 124, 29
Stratonica, patre pauperculo nata, Mithridatis uxor 102, 3. 4 relicta a Rege caſtellum Symphorium tichos tradit Pompeio 6
Stratonica, urbs Cariæ 33, 18. datur Rhodiis 30
Stratonicenſis ager 33, 18
Stratum, urbs Ætoliæ 36, 11. 38, 4
Strymo, fluvius 44, 44. 54, 29
Stubera, urbs 31, 39
Stupra in Bacchanalibus per vim illata; adhibito cymbalorum & tympanorum pulſu, ne vox quiritantis exaudiri poſſit 39, 10
Stupra virorum inter ſeſe plura, quam

& ſeminatum 39, 13
Stymphalia terra 33, 14
Stymphalis 45, 30
Subota, Inſula, interjecta Eleæ & Atho 44 28
Subura qualis locus 3, 12
Subcenturio Romanus vincit Latinum 8, 8
Subcenturionis legendi mos 8, 8
Succeſſori non traditur exercitus, niſi bello manente in provincia 26, 21
Sucro, oppidum 28, 24
Sudertanum forum 26, 23
Sudes 34, 15
Sueſſa Pometia, urbs Volſcorum 1, 41 vi capitur a Tarquinio Superbo 53
Sueſſa 7, 38 communita a profugis Auruncis, & Aurunca dicta 8, 15
Sueſſa colonia 9, 28 negat Conſulibus milites & pecuniam 27, 9
Sueſſetani 25, 34
Sueſſetanus ager 27, 24 eum depopulatur Mandonius *ibid.* & 28, 24
Sueſſula, urbs 7, 37. 23, 14. 17. 24, 46. 25, 7. 22. 26, 9. 28, 9
Sueſſulanis civitas ſine ſuffragio data 8, 14
Suetonii error 137, 6
Suevorum veterum ſedes 104, 15
Suevos debellat Druſus 140, 2
Suffetes, ſummus apud Pœnos Magiſtratus 16, 4. 28, 37. 30, 7. 34, 61
Suffragatio juſta 10, 13
Suffragia init Populus 10, 13 ad ſuffragium vocatæ Centuriæ 10, 21
Suffragia non ſemper eodem modo data Romæ 40, 51
Suffragia quomodo Romæ lata 1, 43 *vid.* & 25, 3
Suffragii lationem impertiri, populi erat non Senatûs 38, 36
Suffragii latio an per Cenſores adimi queat injuſſu populi 45, 15
Suggeſtum in foro Rom. adornatum roſtris navium Antiatum, unde Roſtra 8, 14
Suiſmontium, mons Liguriæ 39, 2. 40, 40
Sulcitanis imperat pecuniam Cæſar 214, 66
Sullana proſcriptio 88, 21
Sulmo, opp. 26, 11 patria Naſonis 72, 37
Sulpicia 39, 11 ei deteguntur ſcelera Bacchanalium 13
Sulpicia mulier caſtiſſima dedicat ſimulacrum Veneris Verticordiæ 63, 18
C. Sulpicius Legatus 7, 7 ejus res geſtæ *ib.*
C. Sulpicius Prætor creatur 25, 41
C. Sulpicius, Tribunus plebis 43, 16
C. Sulpicius Camerinus Cenſor creatur 6, 27 abdicat ſe magiſtratu *ibid.*
C. Ser. Sulpicius Galba, Ædilis curulis 27, 21 in Aſiam ad Attalum Legatus mittitur 29, 11 Pontifex Max. in locum Q. Fabii Maximi creatur 30, 26
C. Sulpicius Galba, Pontifex Maximus 30 39 moritur 32, 7
C. Sulpicius Gallus, creatur Prætor 43, 13 Tribunus militum ſecundæ legionis prædicit Eclipſin Lunæ 44, 37 creatur Conſul 45, 44 ejus Legatio in Græciam & Aſiam inſolenter acta 46, 20
C. Sulpicius Longus, Coſ. 8, 15. iterum 37 quartum 9, 24 adverſus Samnites profectus, eos vincit 26
C. Sulpicius Pæticus patricius, Coſ. 7, 2 iterum Conſul 9 ducit exercitum in Hernicos, & Ferentinum Urbem capit *ibid.* Dictator dictus 12 increpat Tullium 14 ejus ſtratagema *ibid.* vincit Gallos & triumphat 15 auri ex Gallicis ſpoliis magnum pondus ſaxo quadrato ſeptum in Capitolio ſacrat *ibid.* creatur Interrex & tertium Coſ. 17 quartum 19 iterum Interrex & Interregno abiens quintum creatur Coſ. 22
C. Sulpicius Q. F. Q. N. Paterculus, Coſ. 17, 22 in Africam navigat 26 vincit Hannibalem *ibid.* triumphat 27
C. Sulpicius Ser. F. Galba primus poſt Romam conditam Sacerdos publico damnatur judicio 64, 51
L. Sulpicius, Tribunus militum 40, 27
P. Sulpicius, Legatus conſularis ad exercitum mittitur Aventinum inſide. item 3, 50
P. Sulpicius Interrex 10, 11
P. Sulpicius, Proconſul 27, 10 Elin intrat 32 Æginam claſſe profectus cum Attalo jungitur 33 ejus res geſtæ 28, 5 creatur Dictator 30, 24 unus decem legatorum, ex quorum conſilio T. Quinctius Philippo pacis leges daret 33, 24. 34, 59 ad Antiochum mittitur 35, 13 & *ſeqq.* ejus cum Minione colloquium 16
P. Sulpicius Camerinus Athenas miſſus legum cauſa 3, 31
P. Sulpicius Galba, Servii filius, Conſul creatur 25, 41 idibus Martiis magiſtratum init 26, 1 iterum Conſul 31, 4 ei evenit Macedonia provincia 6 rogationem promulgat de bello Macedonico *ib.* ejus oratio 7 conſulit Feciales de bello Philippo Regi indicendo 8 paludatus

cum lictoribus proficiſcitur in Macedoniam 14 Legatus 32, 28
P. Sulpicius Galba, candidatus Conſulatus 102, 32
P. Sulpicius P. F. Quirinus, Coſ. 136, 72
P. Sulpicius Saverrio Coſ. creatur 9, 45 ob res bene adverſus Æquos geſta triumphat *ibid.* Cenſor luſtrum condit 10, 9 Coſ. 13, 36
P. Sulpicius Rufus, celebris orator, C. Norbanum reum facit majeſtatis 70, 28 Tribunus plebis Sullæ provinciam adimit, & Mario decernit 77, 1. 2 ejus importunitas 5 libertinis vendit civitatem 6 reduci poſtulat exſules 8 ingentem excitat ſeditionem 10. 11 a Sulla victus, a Senatu judicatur hoſtis 23 – 27 occiditur 28
Q. Sulpicius Legatus 4, 27 Tribunus militum 5, 47 paciſcitur cum Brenno Gallorum regulo Capitolium obſidente 48
Q. Sulpicius Camerinus, Tribunus mil. conſulari poteſtate 5, 8 iterum 5, 14
Q. Sulpicius Longus, Tribunus mil. conſ. pot. 5, 36
Serv. Sulpicius, Coſ. nihil dignum memoria agit 2, 19
Ser. Sulpicius, Curio maximus, moritur 3, 7
Ser. Sulpicius, Coſ. 3, 10 Decemvir, 3, 33
Serv. Sulpicius Camerinus Coſ. creatur 5, 29 Tribunus mil. conſ. pot. 32 adverſus Salpinates proficiſcitur, ejuſque res geſtæ *ibid.* creatur Interrex 6, 5 Coſ. 7, 28
Ser. Sulpicius Galba, Pontifex, moritur 32, 7
Ser. Sulpicius Galba, Ædilis curulis 38, 35 creatur Prætor 42. & 39, 5 candidatus Conſulatus 32
Ser. Sulpicius Galba, Tribunus militum ſecundæ legionis 45, 35 adverſatur Æmilii Paulli triumpho 36
Ser. Sulpicius Galba, Prætor, rem malegerit adverſus Luſitanos 48, 24 ejus in Luſitanos perfidia 29 avaritia 30 accuſatur, ſubſcriptore Catone 49, 56 arte abſolutionem invenit 57 ejus tres orationes 58 creatur Coſ. 53, 1. 65, 29 Marrucinos cædit, eorumque civitatem recipit 76, 1 cædit Pompædium cum ejus exercitu 6
Ser. Sulpicius Galba, a Lucanis captus unius mulieris opera evadit 72, 25 Pelignos acie fundit 73, 33 & Picentes 74, 1. 2. Prætor 106, 11 cum Panſa Mut… nam proficiſcitur 119, 7 in prælio pellit Antonianos loco 119, 10 ſocius conjurationis contra Cæſarem 116, 41 Legatus ad Antonium miſſus in itinere moritur 118, 13
Serv. Sulpicius Rufus, Trib mil. conſ. pot. 6, 4 iterum 18 tertium 6, 21 quartum 22 quintum 32 recipit Tuſculum 33 Majorem M. Fabii Ambuſti filiam ducit 34 Trib. mil. 36, 38
Ser. Sulpicius Rufus, Coſ. 108, 11 victo Pompeio Cæſaris clementiam Athenis exſpectat 112, 6
Sunium 28, 8. 31, 22 Atticæ terræ promontorium 32, 17
Suovetaurilia 1, 44 Suovetaurilibus Marti piaculum factum 8, 10
Superſtitio ex qua metus 13, 36
Supplicare coronati, & lauream in manu tenentes jubentur omnes duodecim annis majores 40, 37
Supplicationes ad omnia delubra 3, 7
—— Conſulum nomine in unum diem 63
—— in quatriduum 5, 23
—— Marti habita ſupplicatio a militibus laureatis 12, 6
—— ob rem bene geſtam adverſus Samnites 10, 21
—— in biduum, prodigiorum averruncandorum cauſſa 22
—— per unum diem Æſculapio habita 47
—— belli Carthagirienſis cauſa 21, 17. 22, 10
—— per triduum ad omnia pulvinaria 22, 1
—— Fortunæ in Algido cur ſupplicatio imperata 21, 62 ad ædem Herculis *ibid.* *vid.* & 22, 10
Supplicationes omnibus Diis, quorum pulvinaria Romæ ſunt, Indictæ 24, 10
—— ad omnia delubra 24, 11
—— ad omnia pulvinaria 27, 4. 11 *vid.* & 25, 7
—— in unum diem 27, 7. 27, 37
—— per compita tota Urbe 27, 23
—— in triduum celebrata a viris fœminiſque 27, 51
—— in quatriduum 29, 14. 30, 1. 17 per quinque dies 30, 20
—— in triduum ex Senatuſconſulto, ob bellum Philippo decretum 30, 40. 31, 8. 9

Digitized by Google

—— ob victoriam de Galli reportatam 31, 22
—— ob prodigium 32, 1. 9. 35, 21
—— ob res bene geſtas in Gallia in quatriduum 32, 31
—— ob res in Theſſalia bene geſtas, in dies quinque 33, 24
—— ob res bene geſtas in Hiſpania in triduum 34, 21. *vid.* & 34 42
—— ob terræ motus 34, 55
—— ob res bene geſtas adverſus Antiochum 36, 21
—— in triduum pro collegio Decemvirorum imperata in omnibus compitis 38, 36
—— pro valetudine populi in triduum 38, 44
—— prodigiorum cauſſa 39, 56. 40, 2
—— circa omnia pulvinaria in diem unum 40, 19 28
—— in biduum 40, 37
—— ob peſtilentiam in unum diem 41, 26
—— ob devictum Perſeum 45, 2 & Gentium 3
—— dierum ſexaginta 119, 29
Supplicationibus ordo ſtatutus 7, 28
Supplicia apud Romanos mitiſſima 1, 28
Supplicum inſignia Inſulæ Velamenta, Rami oleæ, Veſtis ſordida 2, 39. 24, 30. 25, 25. 29, 16. 37, 28. 44, 19. 45, 25. *vid.* & 35, 34
P. Sura, Legatus 22, 31
Surenas decipit Craſſum 106, 53 ejus dignitas & opes 54. 55 cum Craſſo congreditur, & Craſſus interficitur 56. 57
Surrentini populi deficiunt ad Pœnos 22, 61
Surus, Æduorum dux, equeſtri prælio capitur a Labieno 108, 26
Suſus Phalaſarneus, dux Cretenſium 42, 51
Suthul, oppidum Numidiæ 64, 41
Sutrini, ſocii Romanorum 6, 3
Sutrinus ager 26, 34
Sutrium, oppidum obſidetur & capitur a Tuſcis 6, 3 recipitur a Camillo *ibid.* obſidetur ab Etruſcis 9 liberatur *ibid.* Sutrium, clauſtrum Etruriæ, iterum ab Etruſcis oppugnatum 9, 32. 35. 10, 14
Sutrium colonia negat Conſulibus milites & pecuniam 27, 9
Sycurium 42, 54
Syleum, urbs 38, 14
Syllus Gnoſſius, dux Cretenſium 42, 51
Symphoriu tichos caſtellum a Stratonica Pompeio traditum 102, 36
Synnada, urbs 38, 15. 45, 34
Synedri Macedonum Senatores ſic dicti 45, 32
Synope, Græca urbs, Sinueſſa a colonis Romanis appellata 10, 21
Syphax Rex Numidarum 24, 48 conciliatur Romanis *ibid.* vincitur a Maſiniſſa 49 in Mauruſios fugit *ibid.* conciliatur Romanis 27, 4 eodem tecto recipit Scipionem & Aſdrubalem 18 cum eo fœdus icit Scipio *ibid.* ducit Aſdrubalis filiam 29, 23 ad Scipionem Legatos mittit 24 conſilio Aſdrubalis adverſus Maſiniſſam bellum ſuſcipit 31 in ejus caſtra ignes conjiciunt Scipio & Maſiniſſa 30, 5 Syphax adverſus Maſiniſſam & Scipionem copias educit 30, 11 Syphax capitur 12 in caſtra Romana abducitur 13 cum reliquis captivis Romam venit cum Lælio 17 Tibure moritur & publico funere effertur 45
Sypheum Bruttiorum oppidum deficit a Pœnis ad Romanos 30, 19
Syracuſæ 29, 1
Syracuſas obſident Carthaginienſes 13, 50 deduntur Pyrrho 9 obſidentur a Romanis Conſulibus 16, 44 arcem occupat Andranodorus 24, 21 tumultus Syracuſis *ibid.* & magnæ turbæ 27 pacem cum Romanis decernunt 28 ſeditioſi ingrediuntur Syracuſas 32 caſtra admovent Romani 24, 33 terra marique oppugnantur a Romanis *ibid.* ab oppugnatione abſiſtunt 34 copiæ erumpunt 35 funduntur a Marcello 36 obſidentur . . . rum 39 *vid.* 25, 23 capiuntur per feſtum Dianæ 25, 24 diripiuntur a militibus 31 ſpolia Romam devecta 40
Syracuſani Prætores creant 24, 23 Syracuſani in Romanos accenduntur 32 caſtigantur a Marcello Coſ. 25, 31
Syria 35, 13 Syriæ regnum Laodice & Alexander ab Senatu petunt 48, 8 decernitur Senatuſconſulto liberis Antiochi *ibid.* occupatur a Tigrane 70, 65 de turbis in Syria *vid.* 46, 24. 50, 12. 63, 41 in provinciæ formam redigitur 102, 30
Syriæ Reges quatuor intra triennium occiſi 70, 63 eorum intricata hiſtoria 64
Syri ſunt leviſſima hominum genera & ſervituti nata 36, 17 ſtipendia pendunt Gallis 38, 16

Digitized by Google

Syrtis minor 29, 33. 34, 61

T

TAbæ, urbs Piſidiæ 38, 13
Tabellæ & literæ laureatæ relatæ 45, 1
Tabellarius ſubornatus 44, 44
Tabernæ Romæ a Tarquinio Priſco rege factæ 1, 35
Tabernæ in lucturelandi juſſæ 3, 27. vid. 4, 31. 9, 7
Tabernæ argentariæ venduntur ab Annibale obſidente urbem 26, 11
Tabernæ ſeptem Romæ ardent 26, 27
Tabernæ omnes cum magni pretii mercibus conflagraverunt 35, 40
Tabernæ quatuor in publicum emtæ 39, 44
Tabernæ circum forum piſcatorium in privatum venditæ 40, 51
Tabernæ utrique foro circumdatæ 41, 32
Tabernæ & lanienæ conjunctæ in publicum emptæ 44, 16
Tabernæ Novæ, loci nomen Romæ 3, 48
Tabernacula cur in foro ſtatuta 39, 46
Tabernacula, muli, & omnia alia inſtrumenta militaria, magiſtratibus in provincias ituris ſubminiſtrata de publico 42, 1
Tabernaculi male capti vitium 4, 7
Tabernaculorum feſtum accurata religione celebratum a Judæis 57, 41
Tabula T. Quintii Dictatoris in Capitolio ſub ſigno Jovis Imperatoris fixa 6, 29
—— templo adfixa voti index 40, 53
—— cum titulo in templo ædium Permarinûm 40, 52
—— victoriæ index in templo 41, 28
—— de Sardinia ſubacta, poſita in æde Matris Matutæ 41, 33
Tabulæ decem a Dictatoribus latæ 3, 34
—— duæ prioribus decem additæ 37
—— duodecim in æs inciſæ, in publico propoſitæ 57
—— pictæ prælatæ in triumpho 14, 34
—— publicæ 26, 36
—— priſcæ artis, inventæ Eretriæ 32, 16
—— novæ, fax novantibus res, ad plebem in Optimates accendendam 32, 38
—— pictæ Ambracia avectæ 38, 9
Tabulis pictis fanum Æſculapii exornatum 43, 6
Tabulatorum quinque turris 28, 6
Tabulius ager, quare ſic dictus 31, 13
Tacitus arguitur 104, 22
Tagus, fluvius 21, 5. 27, 19. 35, 22. 39, 30
Talabrica, urbs in deditionem Romanorum venit 55, 32
Talabricenſes oratores ad Brutum mittunt 55, 33 acriter caſtigatos in fidem recipit 34
Talaſſio vox nuptialis 1, 9
Talentum Atticum 38, 24. vid. & 38, 38
—— Euboicum 38, 9
Tamiani 33, 18
Tanagra 35, 51
Tanais, amnis 38, 38
Tanaquil, fœmina ſummo loco nata, nubit Lucomoni 1, 34 cœleſtium prodigiorum perita *ibid.* ab Tarquiniis Romam migrat *ibid.*
Tanetus vicus 21, 25
Tangianus dux latronum fugatur a Pompejo 54, 4
L. Tantaſius, Eques Rom. interficitur a Catilina 88, 30
Tanuſiæ fides in virum 120, 44
Tarcondimotus, Ciliciæ Rex, auxilium fert Antonio 132, 17
Tarentus, urbs 12, 7. 24, 13 Tarentum venit Pyrrhus 12, 22 Annibal ingreditur Tarentum 25, 9 oppugnatur a Fabio Coſ. 27, 15 capitur fraude præfecti *ibid.* vid. & 14, 44
Tarentina arx firmatur præſidio miſſo a Pyrrho 12, 19 oppugnatur ab Annibale 25, 11 fruſtra *ibid.* Tarentinæ arci providént Romani 15
Tarentini 8, 27 eorum indignatio in Romanos *ibid.* concitant Lucanos *ibid.* capiuntur fraude *ibid.*
eorum ſuperba Legatio 9, 14
involvunt ſe bello Romano 12, 7 circumveniunt & deprimunt Romanorum naves 8 inferunt Thurinis bellum *ibid.* capiunt & diripiunt Thurinam Urbem 9 eorum annalibus celebrantur nomina ſcurrarum, Principum ignorantur *ibid.* increpantur a Poſtumio Legato *ibid.* petuntur bello a Rom. 10. & 16 eorum delicia 11 cæduntur ab Æmilio, & ager vaſtatur 16 Pyrrhus corrigit mores incompoſitos Tarentinorum 21 eſt gravis Tarentinis eorumque querelæ 23
nihil impetrant a Pyrrho 13, 50
Tarentini belli finis 14, 39, eorum calamitas 44
puniuntur 15, 1
poſt cladem ad Cannas, tranſeunt ad Pœnos 42, 61

Tarentini nobiles juvenes malunt amicitiam Annibalis quam populi Romani 24, 13 donantur ab Annibale *ibid.*
deficiunt ad Annibalem 25,7 eorum obſides apud Romanos pœnas dant *ibid.* & 8
eorum claſſis cædit & mergit claſſem Romanorum 26, 39 Tarentini cæduntur a C. Perſio *ibid.*
Tarentini cujuſdam oratio 12, 11 Pyrrhum accerſi ſuadet 14 ejus conſilium vincit 16
Tarentini equites 35, 28
Tarentinus ager 27, 39
Tarentinus portus 23,33
Sp. Tarpejus præeſt arci Romanæ 1, 11
Sp. Tarpejo Coſ., ut magiſtratu abiit, dies dicta 3, 31 Legatus Conſularis, mittitur ad exercitum, Aventinum inſidentem 50 creatur Tribunus plebis 65
Tarpejus mons 1, 55
Tarquiniæ 27, 4
Tarquinienſes bellum inferunt Romanis 5, 16 vincuntur *ibid.* populantur agrum Rom. 7, 12 cædunt Romanos, & trecentos ſeptem milites Rom. captos immolant 15 Sacerdotes eorum anguibus prælatis, furiali inceſſu Romanos terrent, funduntque 7, 17 vincuntur; in eos quod milites Rom. immolaſſent, ſævitum 19 Inducias 40 annorum impetrant 22 pollicentur Scipioni lintea in vela 28, 45
Tarquinienſis ager 6, 4
L. Tarquinii Priſci genus & nomen 1, 34 inſtitutus tutor liberis regis *ibid.* ambit regnum 35 eligitur *ibid.* centum in Patres legit *ibid.* Bellum gerit cum Latinis *ibid.* circum Maximum ædificat *ibi.* ejus juſſu circa forum porticus & tabernæ factæ *ibid.* muro lapideo urbem circumdat 36 Sabinis infert bellum, eoſque fundit *ibid.* & 37 Bellum facit Latinis *ib.* multa eorum oppida capit 38 ejus opera *ibid.* occiditur a ferociſſimo paſtore 39. 40
L. Tarquinius regnum adfectat 46 Inſtinctu conjugis regnum invadit 47 quare Superbi nomen illi inditum 49 Patrum primores, qui Servio favebant, interficit *ibid.* peſſimi ejus mores *ib.* circumſepit corpus armatis *ibid.* injuſſu populi & Patrum regnat *ibid.* primus morem conſulendi Senatum ſolvit *ibid.* metu regnum firmat *ibid.* Latinorum proceribus conventum indicit eoſque ſibi conciliat *ibid* & 50 Octavio Mamilio Tuſculano filiam nuptum dat 49 in eum invehitur Turnus Herdonius 50 opprimit Herdonium 51 ejus ad Latinos oratio, cum quibus fœdus renovat 52 Volſcis bellum infert, eorumque urbem Sueſſam Pometiam vi capit 53 Gabios fraude capit *ibid.* ejus doli 54 pacem facit cum Æquis & cum Tuſcis fœdus renovat 55 ædificat Jovis Capitolini ædem *ibid.* quare fana & ſacella ſtatuerit 1, 55 ejus opera 56 pellitur Roma 60
Sext. Tarquinius, L. Tarquinii Superbi F. benigne a Gabinis excipitur 1 53 nuntium ad patrem mittit 54 ejus contentio cum aliis regiis juvenibus de uxoribus 57 Lucretiæ vim infert Tarquinius 58 conjuratio in Tarquinium 59 Pop. Rom. concitatur in Tarquinios *ibid.* expelluntur 60 interficitur Sex. Tarquinius *ibid.*
Tarquinius Superbus bellum molitur 2, 6 exſulatum abit ad generum ſuum Mam. Octavium Tuſculum 15 pugnat ad lacum Regillum & funditur 19. & 20 moritur 21
Tarquiniorum nominis odium apud Rom. 2, 2 Tarquiniorum bona repetunt Legati 4 eorum bona diripiuntur aut conſecrantur 5 bellum moliuntur & inferunt Populo Rom. 6 fugantur 7 ad Lartem Porſenuam perfugiunt 9
L. Tarquitius patriciæ gentis, Magiſter Equitum 3, 27
Tarracina 22, 15. 27, 4. 28, 11 Tarracina colonia 36, 3 ei negatur vacatio rei navalis *ibid.*
Tarracinæ opp. olim Anxur 4, 59
Tarracinæ flumen 24, 44
Tarracon 21, 62. 26, 17. 40, 40.45
Tarraconis portus 22, 22
Tarraconenſis conventus 26, 19
Tarſenſium acta & clades 121, 26 immunes pronuntiantur ab Antonio 126, 6
Taulantiis populis immunitas data 45, 26
Tauraſini campi 14, 29
Tauraſinorum ager 40, 38
F. Taurea Jubellius, Campanus ſibi gladio pectus transfigit, & ante pedes Imperatoris Rom. moribundus procumbit 26, 15
Taurilia ludi per biduum facti religionis cauſſa 39, 22

Digitized by Google

Taurini pop. 21, 38. 39
—— Taurinorum Urbem, caput gentis, expugnant Annibal 21, 39
Taurinus ſaltus 5, 34
Tauromenii pop. 16, 16
Tauromenium a Rupillo obſidetur & capitur 59, 24
Tauromenitani 14, 2
Tarupolos Diana 44, 44
Taurus mons 35, 13. 38, 8
Taurus, flumen 38, 15
Taxiles, Mithridatis Prætor, copias in Atticam tranſducit 81, 5 vincitur a Romanis 82, 15. 16
Taygetus 34, 28
Teanum Sidicinum 22, 57
Tecmon, oppidum 45, 26
Tectoſagi populi occupant mediterranea Aſiæ 38, 16 iis Romani bellum inferunt *ibid.* vincuntur 38, 23 *& ſeq.*
Sex. Tedius Senator lecticæ ſuæ impoſitum trucidati Clodii cadaver deportat Romam 107, 20
Tegea, urbs 34, 26. 35, 27. 38, 34
Tegeæ theatrum magnificum e marmore facere inſtituit Antiochus Epiphanes 41, 25
Tegulæ marmoreæ ex æde Junonis Laciniæ detractæ 42, 3
Teii 37, 12 oratores cum infulis, ad Romanos mittunt 37, 12 eorum agros invadit Æmilius 37, 28
Telamon, Hetruriæ portus 79, 27
Telecles Tegeates, Legatus Achæorum 47, 27
Teleſia, urbs in Samnio, capitur ab Annibale 22, 13 vi capitur a Romanis 24, 20
Tellenæ opp. captæ 1, 33 additi hi populi Latinis *ibid.*
Telmeſſicus ſinus 37, 16
Telmiſſium caſtra 37, 56
Telonii fluvii deſcriptio 73, 29
Telum 8, 10
Telorum nubes 38, 26
Tellus Dea 10, 28
Telluris ædes 2, 41
Sex. Tempanius. Decurio equitum, jubet equites ex equis deſilire, qui pugnam reſtituunt 4, 38 a C. Junio Trib. vocatur 40 ejus prudens reſponſio 41 abſens creatur Tribunus plebis 42
Temenis porta Tarenti 25, 8
Tempe Theſſalica 32, 15. 33, 10. 13. 35. 39, 24 ejus deſcriptio 44, 6
Tempe, fauces 36, 10. 42, 54
Tempeſtas atrox, multis ſacris profaniſque locis ſtragem faciens 40, 2
Tempeſtas Prætorum comitia diremit 40, 58
Templum primum a Romulo Jovi Feretrio dedicatum 1, 10
—— Æſculapii 11, 13. 54. 45, 28
—— Apollinis 35, 51
—— Apollinis Zerinthii 38, 41
—— Bellonæ 10, 19
—— Bendidium 34, 41
—— Caſtoris 9, 43
—— Cereris 31, 14. 40, 2
—— Concordiæ 9, 45
—— Dianæ 31, 17. 36, 22. 45, 27
—— Feroniæ 26, 11
—— Fortunæ 24, 47 42, 1
—— Fortunæ muliebris 2, 40
—— Herculis 26, 10. 31, 24
—— Jani 17, 27
—— Jovis Acræi 38, 2
—— Jovis Capitolini 41, 25
—— Jovis Feretrii 4, 32 in quod ſpolia opima inlata *ibid.*
—— Jovis Optimi Max. 7, 3
—— Jovis Olympii 24, 21. 41, 15
—— Jovis Statoris 10, 36
—— Jovis Trophonii 45, 27
—— Jovis Vicilini 24, 44
—— Junonis Laciniæ 23, 23. 24, 3. 28, 46
—— Junonis Soſpitæ 31, 12
—— Juventatis 36, 50
—— Matutæ matris 5, 19. 23. 24, 47
—— Minervæ 7, 3 æreum 35, 36
—— Minervæ Itoniæ 36, 20
—— Nortiæ, Etruſcæ Deæ 7, 3
—— Pudicitiæ 10, 23
—— Quirini 136, 47
—— Spei 2, 51. 24, 47
—— Veneris Genitricis 115 19
Templum quis funeſta familia dedicare poteſt 2, 8
—— nemo dedicare poteſt niſi Conſul aut Imperator 9, 45
Templum Hieroſolymitanum oppugnatur à Pompeii Legato Piſone 101, 62 capitur 64 capitur ab Herode & Soſio 128, 33
Templa ſuis crinibus Matres cur Romæ verrebant 3, 7
—— diis in ipſo diſcrimine vovendi mos 10, 42
—— Deûm, quæ Athenienſes pagatim habebant, dirui atque incendi jubet Philippus 31, 26

Templa Græcis Aſyla 35, 51
—— duo in Orbe ſanctiſſima, Delphis & Samothracæ 45, 5
Templi unius defectio, ad alterum legendum, reprobata 41, *l*. 2
Templis divitiis inſignibus etiam aliqua miracula affinguntur 29, 8. 18
—— Deûm Alba diruta temperatum 1, 29
Templorum ornamenta conflantur 86, 2
Tempyrorum anguſtiæ 38, 41
Tempſa 34, 45
Tempſanus ager de Bruttiis captus 34, 45
Tenchteri oppugnant caſtra Cæſaris 107, 12 re infecta recedunt impune 13 domantur a Druſo 137, 9
Tenchterorum ſedes 104, 10
Tendeba 33, 18
Tenedus 31, 16. 44, 28
Tentorium ſuum cuique militi domus ac penates ſunt 44, 39
Tenum, urbs 36, 21
C. Terentillus Arſa, Tribunus plebis, abſentibus Coſſ. in conſulare imperium apud plebem invehitur 3, 9. Legem promulgat, ut quinque viri creentur legibus de imperio conſulari ſcribendis *ibid.*
Terentia nupta Mæcenati 136, 48 eam deperit Auguſtus *ibid.*
Terentia, Ciceronis uxor, domi ſuæ cum Veſtalibus Bonæ Deæ ſacrum celebrat 99 102,
Terentina tribus addita 10, 9
A. Terentius Varro, ad cuſtodiendum iter Legatorum Ætolorum miſſus 37, 49 creatur Prætor 39, 32 in Sueſſetanis oppidum Corbionem vineis & operibus expugnat 42 ejus res geſtæ in Hiſpania 56 Proprætor 40, 2 ovans urbem ingreditur 16
A. Terentius Varro, Legatus ad Gentium Illyriorum Regem 42 26 in Macedoniam 45, 17
C. Terentius, Proconſul 23, 32
C. Terentius Varro humili & ſordido loco natus, ſuaſor legis de Dictatore abrogando, creatur Conſul 22, 25 35 conciones multas ac feroces habet 38 inſtructis copiis Annibalem adoritur 45 vincitur 49 C. Terentio Varroni, redeunti a clade Cannenſi, obviam itum ab omnibus ordinibus 61 ejus ad Legatos Campanos oratio 23, 5 Proprætor in Etruriam mittitur 27, 35 Legatus, mittitur ad Philippum 30, 26 Legatus in Africam mittitur 31, 11 Triumvir creatur ad ſupplendum Venuſinis colonorum numerum 49
C. Terentius Iſtra, creatur Prætor 39, 56 Triumvir 40, 29
Cn. Terentius a Cinna corruptus, inſidias ſtruit Cn. Pompeio 80, 4
L. Terentius, Legatus ad Antiochum miſſus 33, 25
L. Terentius Maſſa, Ædilis pleb. inſtaurat ludos plebeios 31, 50 Tribunus mil 40, 35
L. Terētius Maſſaliota, creatur Prætor 38, 42
M. Terentius Varro, Legatus pontes Italiam inter & Græciam jacere cogitat 13, 35
M. Terentius M. F. Varro Lucullus, Coſ legem frumentariam fert 94, 25 Legatus Pompeii, coronam navalem meretur 99, 31. 32 Cæſari ſe dedit 110, 26
M. Terentius Varro Murena, Tribunus plebis, a Triumviris proſcriptus, elabitur 120, 81 perdomat Salaſſos 135, 9 Coſ. moritur 23
P. Terentius Tuſciveicanus, Legatur in Macedoniam 45, 17
Q. Terentius, Legatus 21, 63
Q. Terentius Culleo Senator, apud Carthaginenſes captivus, Romanis traditur 30, 43 pileo capiti impoſito ſecutus eſt Scipionem triumphantem 45 Legatus 33, 47. 42, 35 Prætor 38, 42. 55 petit Conſulatum, ſed repellitur 39, 32
Sex. Terentii, amici Bruti, fides 120, 15
Terina urbs Bruttiorum, capta ab Alexandro Epirotenſi 8, 24
Termātia fruſtra obſidetur a Pompeio 54, 3
Termeſſus, urbs 38, 15
Termeſſenſes oppugnant arcem Iſiondenſium 38 15 mulctantur *ibid.*
Termeſtini, gens valida, domantur à T. Didio 70, 31
Terminalia feſta 43, 13. 45, 44.
Terminus Deus 5, 54
Termini fanum 1, 55
Terræ Matri debitus exercitus 8, 6
Terræ motus, qui multarum Urbium Italiæ magnas partes proſtravit nō animadverſus a pugnantibus 22, 5. *vid.* & 34, 55. 35, 40. 40, 58
Terræ motus prodigioſus 15, 10
—— eo Curia concuſſa 20, 47
Teſſera 9, 32 veſperi per caſtra data 27, 46. 28, 14 in Teſſeratum ludo imperata mors legatorum 4, 17
Teſtudo 10, 29. 43 deſcriptio teſtudinis 34, 39. 44, 9 ejus in oppugnationibus uſus 31

Digitized by Google

Teſtudinis animalis munimentum 36,32
Tetradrachmæ valor 34, 35. 37, 46
Tetraphylia, urbs Athamaniæ 38, 1
Teum, oppidum 37, 27
Teuta Pinnei noverca 20,25 ejus impotentia *ibid.* res geſtæ 26. 27
Teuticus, Legatus Gentii 44, 31
Teutobodus, Rex Teutonorum, in pugna capitur a Mario 68, 23 Teutobodus an nomen muneris, an hominis? 24 ante currum Marii triumphantis ducitur 76 Teutobodi proceritas *ibid.*
Teutomalius Salluviorum Rex, patria profugus, ab Allobrogibus juvatur 61, 5
Teutonorum antiquæ ſedes 63,21 eos fallere conatur Cn. Papirius Carbo Coſ. 26 vincunt Carbonem 27 per LigurIam irrumpunt in Italiam 68, 2. 14 eos cædit Marius 22. 23 Teutoni delentur 24
Teutonus quidam C. Marium Coſ. provocat ad ſingulare certamen 68, 12
Tezaga urbs expugnata, & diripienda militi data 50, 19
Thabuſion, caſtellum 38, 14
Thala, opp. capitur a Metello 66,2. 3
Thapſitani mulctantur a Cæſare 114, 65
Thapſum obſidet Cæſar 114, 34
Thapſus urbs capitur 29,30 *vid.* & 33,48
Thaſus 33, 35
Thaumaci ubi ſiti & unde appellati 32, 4 Thaumacis nomen dedit miraculum 32, 4 Thaumacos fruſtra tentatos deſerit Philippus *ibid.* Incurſant in agmen Romanum 36, 14 capiuntur *ibid.*
Theanum, oppidum 23, 24
Theanenſes pop. veniunt in deditionem Romanorum 9, 20
Theates pop. 9, 20 petunt pacem a Romanis *ibid.*
Theatrum 33, 28
Theatrum & proſcenium ad ædem Apollinis 40, 51
Theatrum magnificum Tegeæ 41, 25
Thebæ diruuntur 9, 18. 52, 29
Thebæ Phthioticæ 28, 7 maritimum emporium 39, 5 *vid.* & 32, 33. 33,5 eas fruſtra tentant Romani *ibid.*
Thebæ caput Bœotiæ 33, 1. 41, 44 recipiuntur a Romanis 63 diruuntur 52, 19
Thebani ſeditiones excitant 42, 43 Romanas partes ſequuntur 44 ad bellum Romanum concitantur 52, 1 vincuntur 3 maximus apud eos metus 7 deficiunt ad Sullam 81, 2 priorem defectionem ab Romanis excutiant 3 dimidio agri mulctantur 82, 19
Thebes campus nobilitatus carmine Homeri 37, 19
Theætetus, Legatus Rhodiorum 46,4
Theium, oppidum Athamaniæ 38, 1
Themiſcyra oppugnatur a Lucullo 96, 30
Themiſtus, cui Gelonis filia nupſit, occiditur 24, 24
Thenſæ ductæ 9, 40
Theodotus unus ex conjuratis traditur Andranodoro torquendus 24, 5
Theodotus & Soſis regiis equis Syracuſas contendunt 24, 21 eos interfectores tyranni adloquitur Andranodorus 22
Theodotus, præfectus claſſis Rhodiæ 45, 25 Legatus mittitur Romam cum corona viginti millium aureorum *ibid.*
Theodotus, princeps civitatis Paſſaronis, interficitur a Romanis 45, 26
Theodotus præceptor Ptolemæi, ſuadet regi mortem Pompeii 112, 14 Cæſari offert caput annulumque Pompeii 25
Theogenes, Dux Perſei 44, 32
Theondas, ſummus magiſtratus Delphis 45,5
Theophanes de Rutilio falſa crimina refert 78, 11
Theopompus potens apud Cæſarem 112, 24 Gnidiis propter Theopompum immunitas data *ibid.*
Theoxena aſpernatur nuptias 40,4 ſumpto veneno ſe in mare præcipitat *ibid.*
Theoxenus, dux exercitus Achaici 33, 18
Thermopylæ 33, 35
Thermopylarum ſaltus & anguſtæ fauces 28, 5. 7. 31, 23. 33, 3. 36, 15
L. Thermus, Legatus 47, 32
M. Thermus, Prætor, expugnat & diruit Mitylenas 89, 36
Theſpienſium urbs obſidionem pati mavult quam a Romanis deficere 78, 51
Theſſalia ab Andriſco occupatur 50, 1
Theſſaliæ campi 31, 41. 42, 54
Theſſaliam invadit Andriſcus 50, 1 auxiliis Achæorum defenditur 2
Theſſali pop. 14, 34. 29, 12 Theſſalorum genti præter libertatem conceſſam, Achæi Phthiotæ dati 33, 34 Theſſali gens inquieto ingenio 34, 51 Theſſali liberantur a T. Quinctio, & ex omni colluvione & confuſione in aliquam tolerabilem formam rediguntur *ibid.* concilium Lariſſæ 36, 8. 42, 38 eorum Legati ad Antiochum 9 Theſſalorum urbes poſſidentur a Philippo unde de eo querelæ 39, 24. 25 eorum diſcordiæ ſopitæ

Digitized by Google

ab Ap. Claudio Legato 42, 5 dedunt ſe Cæſari 111, 56
Theſſali equites 9, 19
Theſſalici equitatus virtus 13, 7. 42, 59
Theſſalonica, urbs 39, 27. 40, 4 fruſtra oppugnatur a Q. Marcio Philippo Coſ. 44, 10 deditur Æmilio Paullo, Coſ. 45
Theſauri publici ſub terra ſaxo quadrato ſepti 39, 50
Theſauri Proſerpinæ direpti a Pyrrho 14, 23. *vid.* Proſerpina.
Theſauros Gallicos a Patribus occultari, criminatur M. Manlius 6, 15
Theſpiæ 42, 43
Theſpienſes 36, 21 eorum emporium Creuſa *ibid.*
Theſprotius ſinus 8, 24
Thetidium Pharſaliæ terræ 33, 6. *& ſeq.*
Theudoria, urbs Athamaniæ 38, 1 Theudoriâ expelluntur Macedones *ibid.*
Theuma, vicus expugnatur 32, 13
Theutobodus, nomen honoris, non hominis 68, 24 ejus proceritas 76
Thimarum 32, 14
Thius, cacumen montis Oetæ 36, 16
Thoas, Prætor Ætolorum, conqueritur injurias Romanorum, & Reges ad bellum concitat 35, 12 fruſtra tentat Chalcidem 37 ejus conſilium de Annibale 42 cum Phænea contentio 45
Thœnio dominationem adfectat, eique reſiſtit Soſiſtratus 13, 49 occurrit Pyrrho 14, 1 occiditur a Pyrrho 19
Thorax nomen collis 16, 16
Sp. Thorius abrogat leges agrarias 61, 37
Thraces invadunt Manlii exercitum, & prædæ partem abigunt 38, 40 cur minus infeſti Scipioni 41 latrociniis vitam agunt 46 aſſumuntur in ſocietatem a Romanis 42, 19 eorum Legati Romam miſſi 45, 42 a Piſone funduntur 67, 62 C. Geminium vincunt 70, 56 Macedoniam & finitimas regiones vaſtant 81, 49 a Sulla vincuntur 83, 9
Thraces pugnant longis romphæis 31, 39 ſunt difficiles commercio 40, 57 cum cantu ſuperfixa capita hoſtium portant 42, 60 equis crura ſuccidunt, illa ſuffocant 59
Thracia 26, 25 in Thraciam exercitum ducit Philippus *ib.* eam depopulantur Galli 44, 27
Thraſippus, præfectus agematis Macedonici 42, 51
Thraſo familiaris Hieronymo Syracuſanorum Regi 24, 5 nominatur inter conjuratos *ibid.* traditur ad ſupplicium inſons *ibid.*
Thraſymedes Parius ingentis molis ſimulacrum Æſculapii fecit 11, 13
Thrauſi, gens Thracum 38, 41
Thrax hoſtis bello exercitatior quam Aſiaticus 39, 1
Thronium 32, 36. 33, 3, 35, 37
Throphonii celebre oraculum diripitur a militibus Mithridatis 82, 5
Thuria ſervavit Q. Lucretium, maritum, a Triumviris proſcriptum 120, 45
Thuriæ urbs in Salentinis capitur a Græcis 10, 2 redditur veteri cultori *ibid.*
Thuribulorum uſus 29, 14
Thurus 9, 19. 25, 15. 27, 1
Thurina urbs a Romanis, admovente muris ſcalas Marte, capta 12, 6 capta & direpta a Tarentinis 9
Thurini confugiunt ad fidem Rom. 11, 29 dono dant C. Ælio ſtatuam & coronam auream *ibid.* iis inferunt bellum Tarentini 12, 8 in fidem Romanorum redeunt 25, 1 deficiunt ad Annibalem 15, *vid.* & 27, 16
Thurinus ager 34, 53
Thus publice in ſacrificiis præbitum 10, 23
Thyatira, oppidum 37, 8. 21. 37 ſe dedit Romanis 44
Thymber, fluvius 38, 18
Thyrium oppidum 36, 11 Thyrio excluditur Antiochus 12
Thyrienſes 36, 12
Thyrſis quidam Stuberæus, intercludit Demetrio ſpiritum 40, 24
Tibareni ſubiguntur a Lucullo 97, 48
Tiberina inſula 2, 5
Tiberinus Silvius, decimus rex Albæ, in Albula ſubmerſus 1, 3
Tiberinus amnis 29, 14
Tiberis fluvius, olim Albula dictus 1, 3
Tiberis dictus a Rege Tiberino, qui in trajectu ſubmerſus eſt *ibid.* Tiberiſ ab Hercule nando trajicitur 7 eſt gelida hieme innavigabilis 5, 13 ejus inundationes maximæ 19, 64. 24, 9. 30, 38. 35, 21. 38, 28 ejus exundatio pro omine habita 134, 109
Tibicines & Cornicines in centurias diſtributi a Servio 1, 43 eorum in ludis uſus 7, 2 Tibicines vini avidum genus 9, 30 prohibiti in æde Jovis veſci, uno agmine eunt Tibur *ib.* vino onerati, ſomnoque victi in plauſtra conjiciuntur,

Ff 2

Digitized by Google

& Romam revehuntur *ib.* iis reſtitutum jus veſcendi in æde Jovis *ibi.*

Tibur 7, 11. 9, 30. 22, 11 30, 45. 43, 2

Tiburtes pop. 7, 9 quare iis bellum indixerint Romani *ibid.* Gallos benigne adjuvant commeatu 11 vincuntur *ibid.* infeſto agmine primo noctis ſilentio ad Urbem Romam veniunt 12 ad mœnia Romæ vincuntur *ibid.* dedere coguntur ſe Romanis 18 triumphus de Tiburtibus *ibid.* tuentur Pedanos 8, 12 eos vincit C. Mænius Coſ. 13 mulctantur agro 14

Ticinus amnis 5, 34. 21, 39 Romani pontem Ticino jungunt 21, 45 pugna equeſtris ad Ticinum 46

Tifata mons 7, 29. 23, 36. 26, 5

Tifernus mons 9, 44. 10, 14. 30

Tigillum Sororium 1, 29

Tigranes Armenius ducit filiam Mithridatis 70, 49 a Mithridate concitatur in Ariobarzanem *ibi.* ejus duces à Sulla expelluntur Cappadocia 70, 50 occupat Syriam 95 – 67 cum Tigrane fœdus facit Mithridates adverſus Romanos 74, 15 Tigranes Cappadociam denuo vaſtat 91, 28 Tigranis incrementa 98, 7 ab eo Mithridatem poſcit Appius 8 Tigrani bellum infert Lucullus 24 Tigranes arceſſit Mithridatem 25 ejus vecordia 34 Mithrobarzanem cum ſtolidis mandatis mittit 35 vincitur, omnibuſque impedimentis exuitur 38 Tigranis copiæ 42 vincitur & fugatur 48 ſummam rerum permittit Mithridati 52 Tigranis ad Phraatem legatio 53 pulſo Fannio multa recuperat 85 ejus res malæ 100, 25 ejus cum filio & Parthis bellum 26 regnum Tigranis invadit Pompeius 101, 8 in caſtra Pompeii profectus benigne ſuſcipitur 11 amicus & ſocius populi Rom. appellatur 15 ejus cum Phrahate bellum 102, 30 & pax 31

Tigranes ſecundus filius Armeniæ Regis, contra patrem arma capit 100, 25 victus a patre, in caſtra Pompeii venit 26

Tigranes tertius a patre corona donatur 100, 26 ejus in patrem irreverentia, & contumacia in Pompeium 101, 12. 13 in vincula conjicitur 14 repetitur a ſocero, fruſtra 15 in triumphum ducitur 103, 48 pecuniis acceptis emittitur a Clodio 124

Tigranocerta, urbs ampliſſima 74, 15 obſidetur a Lucullo 98, 38 urbis ejus opulĕtia 39

Tigurini circumveniunt L. Caſſium Coſ. eumque occidunt 65, 56 reliquias Romani exercitus turpi pactione dimittunt 57

Tigurinorum clades 103, 130

Timanora Dolopem jaculatoribus & funditoribus præficit Perſeus 42, 58

Timaſicrates Rhodius 37, 14

Timaſitheus Liparenſis 5, 28 ejus religio *ibid.*

Timaſitheo gratiam referunt Romani 18, 46

Timavi lacus 41, 5

Timochares Ambracienſis furtim ad C. Fabricium Coſ. accedit, veneno necaturus Pyrrhum 13, 44

Timocrates Pellenenſis præeſt Argis 34, 29

Timoleon ejicit Magonem Syracuſis 16, 8. 9

Timon princeps Thebarum Phtioticarum 33, 5

Timon præponitur ab Antiocho Lydiæ 37, 44

Timotheus, præfectus Perſei 42, 67

M. Tiro a Cæſare dimittitur cum ignominia 114, 27

Tironum exercitatio 26, 4

Tiſæus mons 28, 5

Tiſdritani mulctantur a Cæſare 114, 65

Tiſippus ab Ætolis mittitur ad Æmilium Paullum queſtum de Romanorum militum crudelitate 45, 28

Tiſo præfectus claſſis Patrenſis 35, 26

Titienſes tribus antiqua 10, 6

Titienſis curia, ſic a Tito Tatio appellata 1, 13

C. Titinius, Tribunus plebis 35, 8

C. Titinius fraude ſuperat ſervos in Sicilia conjurantes 67, 33 vincitur a ſervis 35 equeſtris ordinis princeps, recuſat, Judiciaria lege a Druſo lata, ingredi Curiam 71, 21

L. Titinius Tribunus mil. conſulari pot. 5, 12 præfectus adverſus Faliſcos, male rem gerit 18

M. Titinius Tribunus pleb. creatur 3, 54

M. Titinius Magiſter Equitum 10, 1

M. Titinius, Tribunus plebis 35, 8

M. Titinius Curvus, Prætor 41, 2 Proconſul in Hiſpania manere jubetur 19, 31

P. Titinius, Legatus 31, 21

Sext. Titinius, Tribunus plebis, queſtus indignam mortem Mælii 4, 16

Titium atrium in Latumiis 39, 44

Digitized by Google

M. Titius, Prætor; aquæ ductus reficit; novaſque aquas inducit in Urbem 53, 4
M. Titius, naves comparans, capitur, & ſine pretio dimittitur a Mena 127, 26 ab Antonio ad C. Octavium tranſit, eique Antonii teſtamentum prodit 132, 6. 7
P. Titius, Tribunus plebis, magiſtratu Caſcæ collegæ abrogato, ante annum moritur 120, 5 ejus de Triumviris in quinquennium lex 26
Sex. Titii Tribuni pl. certamen cum Antonio Coſ. 69, 45 in exſilium agitur 50
C. Titurius Sabinus profligat Unellos, eorumque civitates in deditionem accipit 104, 88
Q. Titurii, Cæſaris Legati, adverſus Belgas res geſtæ 104, 56 vaſtat Menapiorum culta 105, 60, cæditur ab Ambiorige 106, 12
Titus Tatius rex Sabinorum 1, 10 ad eum congregantur raptarum Virginum parentes *ibi*. bellum parat 1, 10 corrumpit auro filiam Tarpeji, quæ Sabinos in arcem accipit 11 pax convenit inter eum & Rom. 13 ejus mors 14
Toga prætexta ab Etruſcis ſumpta 1, 8 Togam prætextam ſumunt, qui ſe pro Populo devovent 8, 9. *vid.* & 10, 7 Togæ prætextæ habendæ jus ut Pontificibus, ita datum Triumviris Epulonibus 33, 42
—— Candida 39, 39
—— Picta 10, 7
—— Purpurea 30, 11 prætextis purpura togis quinam fuerint uſi? 34, 7
—— Virilis 26, 19, 42, 34
Toletum, urbs parva, ſed loco munita 35, 7. 22 operibus Toletum capit M. Fulvius Nobilior Proconſul *ibid*. & 39, 30
Toliſtoboii populi 38, 15 eorum origo 16 duce Brenno novas in Aſia ſedes quærunt *ib*. iis Romani bellum inferunt *ibi*. *& ſeq.* fugiunt in Olympum montem 18 vincuntur 23. *& ſeq.*
Toloſa nobilis Gallorum civitas præſidium Rom. opprimit & in vincula conjicit 66, 40 occupatur & diripitur a Tervilio Coſ. 42
Lart. Tolumnius Vejentium rex, ad quem deficiunt Fidenæ 4, 17 interfici jubet Legatos Romanos *ibid*. in prælio occiditur a Corn. Coſſo Trib. mil. 19
Tonitru ineunti magiſtratum ſuperveniens, vitio creatum arguebat 23, 31
C. Toranius tutor Octavii Cæſaris, proſcribitur a Triumviris 120, 37 a filio proditus, occiditur 58, 59
Toredorix, Toſioporum tetrarcha, inſidiis Mithridatem petens, cum uxore & liberis trucidatur 82, 37. 38
Tormenta bellica 24, 34
Torone, urbs 28, 7 capitur a Philippo *ibid*.
Toronæ promontorium 31, 45
Toronaicum mare 44, 10
Torquatus, Conſul Latinorum 8, 11
A. Torquatus, Senator, victo Pompeio, Cæſaris clementiam Athenis exſpectat 112, 6
L. Torquatus, præfectus Orici, Cæſari portas aperit 111, 10
T. Torquatus, captus a Sitio, a militibus interficitur 114, 65
Trabs aurea ex templo Hieroſolymitano ſublata, ab Eleazaro datur Craſſo 106, 20
Tralles, Illyriorum genus 31, 35. 33, 4
Tralles ſagittarii 37, 40 ſe dedunt Romanis 45
Tralliani Theophilo locant Romanos jugulandos 78, 9
Transfugæ verberati & ſecuri percuſſi 24, 30
Transfugæ & mercenarii milites obvium quemque Syracuſanorum interficiunt 25, 29
Transfugæ nomen ignominioſum 27, 15
Tranſpadanis omnibus civitatem dat Cæſar 110, 55
Trans-Tiberina habitatio adſignata rebellantibus 8, 20. 26, 34
Traſimeni 23, 18
Traſimenus lacus 22, 4 ad Traſimenum pugna 6. & 7. *vid.* & 24, 13
Trebatius Samnitium ductor vincitur a Coſconio 75, 22. 23
L. Trebellii periculum 99, 20 magnas turbas excitat 113, 28
Q. Trebellius Centurio legionis quartæ 26, 48 eum inter & Sex. Digitium, de murali corona certamen *ibid*.
Trebia, opp. 2, 39 Trebiam capit Coriolanus *ibid*. & 27, 39
Trebia, fluvius 21, 48. 23, 18
Trebius nobilis Compſanus 23, 1
C. Trebonius, Tribunus pl. 5, 11
Caj. Trebonius, Legatus 10, 40
C. Trebonius, Tribunus plebis, rogat ut Pompeio Craſſoque provinciæ decernantur 105, 16 Legatus Cæſaris ejuſque con-

Digitized by Google

tra Bellovacos geſta 108, 13 præficitur obſidioni Maſſiliæ 110, 10 Prætor Urbanus 111, 17 de tribunali deturbatur 19 Procoſ. in Hiſpaniam proficiſcitur 112, 50 a Cæſare ſibi in tres menſes Conſul ſufficitur, indignante populo 116, 1 ſocius conjurationis adverſus Cæſarem 41 Quæſtor 118, 3 fœde occiditur a Dolabella 119, 4
L. Trebonius tribunus plebis, infeſtus Patribus, unde Aſpero inditum cognomen 3, 65 ejus rogatio *ibid.*
M. Trebonius, Tribunus mil. conſ. pot. 6. 21
Trebula, urbs 23, 39
Trebulanus ager 23, 14
Trebulanis pop. data civitas 10, 1
Tremellius Scrofa, Quæſtor, a Spartaco cæditur 97, 8
C. Tremellius Flaccus, quæſtorius, in Aſiam ad Attalum Legatus mittitur 29, 11 creatur Prætor 30, 26
C. Tremellius, Decemvir 42, 4 Tribunus plebis 45, 15
Cn. Tremellius, Tribunus pl. jurgatur cum Pontifice M. 47, 4 ob id ei dicta mulcta *ibid.* Quæſtor 53, 29 ejus ad milites oratio 50. 31 vincit Pſeudophilippum 32
Treviri vincuntur a Cæſare 105, 64 bellum inſtaurant 107, 1 vincuntur iterum 5–7
Tres-viri nocturni, quod ad extinguendum incendium tardius venerant, damnantur 45, 14
Triarii milites 2, 47. 7, 23. 8, 8 quo loco acies Romanorum, & quomodo ſtructa fuerit, deſcribitur *ibid.*
Triarius primum vexillium ducebat 8, 8
C. Triarius liberat Fabium obſeſſum a Mithridate 98, 88 acie vincit Mithridatem 89 laceſſitus iterum, a Mithridate vincitur 90–92 dux Pompeianæ claſſis 111, 2
Triballi funduntur ab M. Minucio 65, 18
Tribunal Prætoris 27, 50
Tribunalia a Prætoribus ad Piſcinam publicam poſita 23, 32
Tribuni militum decem creantur in Urbe 3, 51
—— decem itidem militares in caſtris *ibid.*
—— conſulari poteſtate primum creantur Anno ab U C. trecenteſimo decimo 4, 6. 7
Tribuni militum tres creati ex plebe ſine promulgatæ legis de Conſulibus creandis mentione 4, 7 abeunt honore magiſtratus quaſi vitio creati *ibid.*
—— ſex creantur 16
—— conſulari poteſtate creantur, omnes patricii 25
—— numerus augetur, creanturque conſulari poteſtate octo 5, 1
—— creantur Kalendis Octobr. 9
—— duorum accuſatio 11
—— plures ex plebe 12. 13
—— omnes patricii 14. & 6, 32
—— ſex creantur 5, 31
—— negotium datum, ut cum Gallis paciſcantur 48
—— habent comitia, quibus æquatus Patriciorum & plebeiorum numerus 30
—— comitia eorum prohibentur a Tribunis plebis 35
—— nemo ex plebe quadraginta quatuor annis creatus 37
—— quando primum ad legiones ſuffragio facti? 7, 5
—— ſemideni in quatuor legiones creari 9, 30
—— ſeptem occiſi in pugna cum Gallis Senonibus 12, 2
—— legionis primæ, ſecundæ, tertiæ 22, 53
—— propter bellum Macedonicum non ſuffragiis creati, ſed a Conſulibus electi 42, 31
—— creantur a Populo 43, 14. 44, 21
—— quinque a Pœnis interfecti, & unus & viginti ad Cannas 22, 49
Tribuni Plebis quando, & quinam primum creati? 2, 33
Tribuni plebis diem dicunt C. Marcio 2, 35
—— popularem poteſtatem lege populari celebrant 42
—— Plebem agitant lege Agraria 52
—— eſt non populi, ſed plebis magiſtratus 53
—— minantur vincula Conſuli 56
—— Tributis comitiis creantur, eorumque numero adduntur tres 58
—— adverſus Senatum contendunt 3, 10
—— tumultus excitant 11
—— rixæ & contentiones tribuniciæ 20, 24
—— nituntur delectum impedire 25
—— decem creantur 30
—— a Pontifice Maximo creantur in monte Aventino 54
—— ſunt ſacroſancti 55

Tribuni Patricii creati, imo conſulares 65
—— rogationem promulgant, ut populo poteſtas eſſet ſeu de plebe, ſeu de Patribus Conſules faciendi 4, 1
—— invehuntur in Coſſ. 3
—— evincunt, ut Tribuni militum creentur conſulari poteſtate 25
—— conſules cogunt, ut Senatui dicto audientes ſint 26
—— non obtinent ut Tribuni militum creentur conſulari poteſtate 30
—— conciones eorum ſeditioſæ 35
—— abſentes facti 42
—— plebis ſeditiones excitant 5, 2
—— minantur vincula Tribunis militum 9
—— duo cooptantur, unde rixæ 10. 11
—— promulgant legem Agrariam 12
—— tributum conferri prohibent *ibid.*
—— duo accuſantur, & denis millibus gravis æris condemnantur 29
—— eorum molitiones 6, 5
—— in ſeditiode Manliana dedunt ſe auctoritati Patrum 19
—— diem dicunt M. Manlio 20
—— ſeditiones concitant 27
—— leges promulgant adverſus Patriciorum opes 35 & de Conſule altero plebeio creando *ibid.*
—— comitia habent 35
—— non patiuntur curules magiſtratus creari *ibid.*
—— actiones eorum de modo agri, ære alieno & Conſule plebeio 36
—— certamen cum Camillo 38
—— Dictatorem abire magiſtratu cogunt 7, 3
—— ferunt legem de ambitu 15 & de unciario fœnore 16
—— capite ſanciunt, ne quis poſtea populum ſevocet *ibid.*
—— legis Liciniæ patrocinium jactant 21
—— certamen injiciunt de ſacerdotiis 10, 6
—— non patiuntur Conſulatum petere ex Quæſtura 32, 7
—— cæduntur virgis, & crudeliter occiduntur a Pleminio Locris præſidii Præfecto 29, 9
—— quatenus ſacroſancti 58, 39 deque eorum jure reſtituendo certamen 91, 29
Tribunitia ſeditio 99, 42 per quam Conſulis faſces fracti 43
—— poteſtas imminuta a Sulla 89, 11 honor redditur 91, 27
Tribunatûs reverentia non eſt hominis ſed populi 58, 39
Tributa iterum Romæ indicta 118, 19
Tributo plebs cur liberata Romæ 2, 9
Tributum indictum 4, 60
Tributum ægre collatum 5, 10 conferri prohibetur 5, 12 tributo novum fœnus contractum 6, 32
Tributum in militum ſtipendium 10, 46
Tributum duplex imperatum civibus Romanis 23, 31
Tributum, debitum ex pecunia Aſiatica, ſolvitur 39, 7
Tribus unde dictæ? 1, 43
—— Æmilia 38, 36
—— Æſquilina 45, 15
—— Anienſis 10, 9
—— Attalida 31, 15
—— Claudia 2, 16
—— Cornelia 38, 36
—— Cruſtumina 42, 34
—— Faleriana 9, 20
—— Mæcia 8, 17. 29, 37
—— Narnienſis 29, 37
—— Papiria 8, 37
—— Pollia 8, 37. 14, 27. 29, 37
—— Pomptina 7, 15
—— Publilia *ibid.*
—— Sappinia, Umbria vocata 31, 2. 33, 37
—— Scaptia 8, 17. 29, 37
—— Terentina 10, 9
—— Ufentina 9, 20
—— Urbanæ 9, 46 quatuor 45, 15
—— una & viginti factæ 2, 21
—— ad ſuffragium revocatæ 25, 3. 45, 36
Tribus quatuor novæ, quæ viginti quinque Tribuum numerum expleverunt 6, 5 omnes Tribus, nequicquam diſſuadentibus Tribunis pl. bellum jubent 21 ad ſuffragium ineundum citantur 35
Tribunum nomina in urnam conjecta 14, 27
Tricca, urbs 32, 13. 36, 13. 39, 25
Triclinia toto foro ſtrata 39, 46
Tricorii populi 21, 31
Trientius ager, quare ſic dictus 31, 13
Triſanum locus 8, 11
Trigemina porta 4, 16. 35, 41. 40, 51, 41, 32
Triocala, ſedes Salvii fugitivorum Regis 67, 44
Triphylia 28, 8. 32, 5 a Philippo Achæis redditur *ibid.* & 33, 34
Tripolis 42, 53 Scea vocata 55
Tripolis Laconici agri 35, 27
Tripolitanus ager 36, 10

Digitized by Google

Tripudium ſoliſtimum 10, 40
Tripadia Gallorum prælium ineuntium 38, 17
Triremes 31, 22
Triremes Erythrææ 37, 11
Tritonon Doridis oppidum 28, 7 capit Philippus *ibid.*
Triumphantium ornatus 30, 15
Triumphare quibus non licitum? 28, 38. 39, 29
Triumphus Romæ 2, 16 37
Triumphus ſine auctoritate Senatus, ſed juſſu Populi 3, 63. *vid.* & 7, 17. 10, 37
Triumphus caſtrenſis P. Decii Trib. mil. 7, 36
Triumphus. In triumpho ante currum captivi ducti vincti 14, 34
Triumphus primus de Transmarinis 16, 38
—— Triumphandi nova conſuetudo 20, 22
—— Triumphi duo navales 18, 41
—— celeberrimus 20, 55
Triumphus, in quo neque captivi ante currum ducti, neque ſpolia prælata, neque milites ſecuti 31, 49
Triumphus nullo bello geſto 40, 38
Triumphi multi ſimul 97, 34 Cæſaris quatuor 115, 12. 15. 16. 17. *vid.* & 133, 82
Triumphi deſcriptio 3, 29
Triumviri coloniæ ducendæ creati 4, 11. 6, 21. 8, 16. 9, 28. 31, 49. 32, 29
Triumviri bini creati juſſi, qui citra & ultra quinquageſimum lapidem in pagis foriſque, & conciliabulis omnem copiam ingenuorum inſpicerent 25, 5
Triumviri bini, unus ſacris conquirendis, alter reficiendis ædibus ſacris, creati 25, 7
Triumviri jubentur intentiorem cuſtodiam Lautumiarum carceris habere 32, 26
Triumviri Capitales creati 11, 23 iis mandatum, ut per Urbem vigilias diſponant 39, 14
Triumviri Epulones quando primum creati 33, 42 iis, ut pontificibus, datum jus togæ prætextæ habendæ. *ibid.* & 40, 42
Triumviri Menſarii facti ob argenti penuriam 23, 21. 24, 18. 26, 36
Triumviri. *vid.* Pompeius, Craſſus, Cæſar. Eorum nimia potentia 103, 78 *vid.* & C. Octavius, M. Antonius, M. Æmil. Lepidus.
Triũviralis proſcriptio graviſſima 120, 36
Troemi populi occupant Helleſponti oram 38, 16 iis Romani bellum inferunt *ibid.* vincuntur 38, 23. & *ſeq.*
Trogiliorum portus 25, 23
Troja capta, & in Trojanos ſævitum 1, 1
Troja decem annis oppugnata ob unam mulierem 5, 4
Troja altera, & Troja tertia 1, 1
Trojanus pagus 1, 1
Trojanis ab immenſo errore nihil præter arma & naves ſuperſunt 1, 1 petuntur bello 2
Troilium in Etruria a Sp. Carvilio Coſ. captum 10, 46
Tromentina Tribus nova 6, 5
Tropæum ſtruit Cn. Domitius ex ſaxo 61, 72 & Fabius ex lapide albo *ibid.*
Tropæum Auguſti in Alpibus 135, 16
Tryphæna, conjux Antiochi Grypi, interfici jubet Cleopatram 63, 37. 38 occiditur ab Antiocho Cyziceno 39
Trophonis ſpecus 45, 27
Trophonius Jupiter *ibid.*
Tryphon ab Antiocho vincitur 97, 57 ejus interitus 58
L. Tubero, Legatus Pompeii, Ægæum mare ſortitur 93, 31 a Varo excluditur Africa provincia 110, 56
Q. Tubero antiquus ſcriptor citatus 4, 23 libros linteos auctores profitetur *ibid.* & 10, 9
M. Tuccius, Ædilis curulis 35, 41 creatur Prætor 36, 45 ei in Bruttiis & Apulia prorogatum imperium 37, 50. 38, 36 creatur Triumvir 39, 23
Tulliæ regis Servii Tullii filiæ duæ 1, 46 majoris Tulliæ ambitio *ibid.* ambæ nubunt Tarquiniis *ibid.* major prima maritum appellat regem *ibid.* & 48 Minor nubit Arunti *ibid.* Majoris Tulliæ violenta conſilia 47 Tulliæ Majoris impietas 48 carpentum per patris corpus agit *ibid.*
Tullianus carcer 29, 22
Tullii in Patres lecti 1, 30
Tullius Cimber in ſocietatem conjurationis adſciſcitur a Bruto 116, 41 primas in occidendo Cæſare partes ſuſcipit 57 Julianos ſuſpenſos habet 123, 27
Tullius Rufus, Quæſtorius, a militibus trajicitur pilo 114, 38
Cl. Tullus, Legatus Rom. juſſu Tolumnii interficitur 4, 17 ei ſtatua publice in Roſtris poſita *ibid.*
Man. Tullius, Coſ. nihil memoria dignum facit 1, 59
M. Tullius Cicero naſcitur 66, 37

Quæſtor frumentum ex Sicilia emit
94, 26
ſuadet legem Maniliam de bello Mi-
thridatico in Pompejum conferendo
100, 5 Prætor Manilius apud Cicero-
ronem poſtulatur 8
defendit C. Cornelium 102, 15 ejus
contra Catilinam & Antonium, conju-
rantes oratio 34 Conſul 38. 40 ſua elo-
quentia abolet Rulli legem agrariam *ib.*
ſuadetque Roſciam Theatralem 41 facun-
dia ſua tollit contentionem de proſcri-
ptorum liberis 102, 44. 45 Antonium
collegam ſuum patientia & obſequio mi-
tigat 46 Catilinam excedere Urbe jubet
81 conjuratorum conſilia irrita reddit
83 Equeſtrem ordinem ſtabilit 87 com-
prehenſis conjuratis, ei ſupplicatio de-
creta 93 – 95 ſupplicio affici jubet con-
juratos 104 pater patriæ vocatur 106
ejus jusjurandum 107 Ciceronis Conſu-
ſulatus omnibus aliis præfertur 108
eum vexat Metellus 103, 1 oſtendit
Pompejum & Cæſarem 105 reſiſtit Clo-
dio perniciofas leges ferenti 110 dolo
Clodii evertitur 111 periculum Cice-
ronis 112 cura Senatus pro eo 113 Cæſa-
ris & Pompeii fraudes 114 Cicero in ex-
ſilium abit 121 Senatus commendat Ci-
ceronem publice 122
eum reducere ſtudent amici, fruſtra
104, 40. 41 ejus ædes oppugnantur a
Clodianis 48 oratio pro domo 50 revo-
catur *ibid.* ei obviam itur 51 cum Pompe-
jo redit in gratiam *ibid.* contra eum Clo-
dius abutitur reſponſis Haruſpicum 84
ea retorquet in Clodium. 85 & Clodii
tabellas avellit 86 unde ei diſſenſio cum
Catone 87
defendit Milonem 107, 39
cum imperio in Ciliciam mittitur
108, 37 cædit Parthos 38 vexat Amani-
enſes 43
triumphi cauſſa Romam reverſus, pa-
cem inter Cæſarem & Pompeium conci-
liare conatur, fruſtra 109, 30
confert ſe ad Pompeium 110, 11
victo Pompeio, relinquitur Dyrrha-
chii 112, 1 adverſatur ſuadentibus bel-
lum 2 revertitur Brunduſium 5
ejus in Caninil, unius diei Conſulis,
ſales 116, 12 ejus de interfectoribus Cæ-
ſaris ſententia 83
Ciceronis favorem ſibi parat Octavius
117, 16 ejus ſententiâ Octavio decerni-
tur imperium 59 in Antonium actiones
60 ei oblata portenta 65
deſcendit ad forum ſagatus 118, 13 ei
mortem minatur Antonius 15 Cicero-
nis ſtudium in Antonio hoſte judican-
do 17. 18
Decemvir edictum contra Antonium
proponit 119, 30 deceptus ab Octavio,
ejus negotium in Senatu agit 40. 41 vox
ejus libera, quæ Octavium offendit 60.
cum Octavio colloquium 66 in lectica
fugit 67
eum proſcribi patitur Octavius 120, 18
corvorum prodigio terretur 60. 61 caput
ejus, repetito ter ictu, præſcinditur a
Popillio 62 caput & manus in Roſtris
ponuntur 63 elogium Ciceronis 65 ca-
put ejus ſuper menſam ſpectat Anto-
nius & linguam acubus & calamiſtro
compungit Fulvia 67
M. Tullius M. F. Cicero adjungit ſe M. Bru-
to 118, 2 victo Bruto, ad Sex. Pompe-
jum ſe confert 125, 37 Coſ. ſuffectus
133, 73
M. Tullius M. F. A. N. *Decula*, Coſ. 89,
14
Q. Tullius Cicero filius, Prætor, oppri-
mit reliquias conjurationis Catilinariæ
103, 9 ſortitur Aſiā 27 ejus de fratre Ci-
cerone ſomnium 122 male habetur a
Clodianis 104, 46 poſt pugnam Pharſa-
licam Patras ad patrem venit 112, 6 ad
Fufium Kalenum ſe confert *ibid.* proſcri-
ptus, proditur a familia 120, 79 orat mi-
lites ut ſe priorem patre occidant *ibid.*
Q. Tullius Cicero Q. F. a Cæſare remitti-
tur Pomponio Attico 113, 27
Serv. Tullius captiva Corniculana natus
4, 3
Sex. Tullius ſeptimum primum pilum du-
cit 7, 13 reprehenditur a Dictatore 14
& ad Imperatorem exclamatio 16
Tullus Hoſtilius creatur rex Rom. 1, 22 in-
fert Albanis bellum 23 duodecim vovet
Salios, fanaque Pallori ac Pavori 27 ſup-
plicio afficit Mettium ob perfidiam 28
addit Cœlium montem urbi, ibique de-
inde habitat 30 infert Sabinis bellum eoſ-
que vincit *ib.* longinquo morbo implicatur
31 populum religionibus implet *ib.* ful-
mine ictus cum domo conflagrat *ibid.*
regnavit annos duos & triginta
ibid.
Att. Tullus, princeps Volſcorum, infeſtus
Romanis 2, 35 excipit hoſpitio Marc.

Coriolanum *ib.* de bello cogitat Roſſanis inferendo *ib.* ejus dolus 37 Volſci a Tullo concitati, deficiunt 38. 39
Tumultus Gallicus 7, 11
—— Peteliæ 27, 26
—— Sabinus 2, 26
—— Servilis 32, 26
Tuenta, locis quum operibus, tum ſuapte natura tutus 30, 9 abeſt ab Carthagine quindecim millia ferme paſſuum *ibid.* Tuenta occupat Scipio *ibid. vid.* & 16. 36
Tunicæ privæ 7, 37
—— palmata 10, 7 tunicam palmatam Maſiniſſæ donat Scipio 30, 15. *vid.* & 31, 11
—— purpurea, Regi Syphaci dono miſſa 27, 4
—— verſicolores 9, 40
Tunicæ militum præmia 10, 30
Turba, oppidum Hiſpaniæ 33, 44
Turbæ nexorum 2, 27
Turdetania 28, 39. 34, 16 in Turdetaniam proficiſcitur cum exercitu P. Manlius Prætor 34, 17 & M. Porcius Cato Coſ. accitus a Manlio Prætore 19
Turdetani pop. 21, 6 in poteſtatem redacti, quare ſub corona venditi 24, 42 eorum urbs deleta *ibid.* omnium Hiſpanorum maxime imbelles habentur 34, 17 adverſus eos proficiſcitur P. Manlius Prætor *ib.* vincuntur *ib.*
Turduli Hiſpaniæ populi 28, 39. 34, 17 decem millia Celtiberûm mercede conducunt 34, 17
Turmæ equitum 33, 36
Turma equitum Placentina 44, 40
—— Æſernina *ibid.*
Turnus Rex Rutulorum, Æneæ Latinoque bellum inſert 1, 2 vincitur & ad Mezentium confugit *ibid.*
T. Turpilius Silanus, præfectus fabrûm, interfecto a Vaccenſibus Romano præſidio, ſolus relinquitur intactus 65, 32 de eo ſupplicium ſumit C. Marius 35
Turpionis Ambivii cum Q. Pompeio Nigro ſingulare certamen 115, 49
Turres contabulatæ 24, 34
Turres impoſitæ tergo elephantorum 74, 40
Turres in operibus oppugnandarum urbium 32, 17. 33, 17
Turris lignea, quæ incendi non poteſt 81, 13
Turris mobilis 21, 11
Turris quinque Tabulatorum 28, 6
Turnus, Regulus omnium Hiſpanorum potentiſſimus 40, 49 ſequitur Romanos *ib.*
P. Turullius, ſocius conjurationis contra Cæſarem 116, 42 cum multis navibus & pecuniis ad Sex. Pompeium venit 125, 37
Tuſci occupant Janiculum 2, 51 eorum imperium olim quam late patuerit? 5, 33
Tuſci opprimuntur a Romanis 45 iis annuæ induciæ datæ 9, 41 Tuſci fere omnes conſciſcunt bellum 10, 18 vincuntur a Romanis *ibid.* arma ſociant cum Gallis Senonibus 12, 1
Tuſci & Lydi, Germanorum nomina 72, 34
Tuſci populi deſcripti 72, 33 vincuntur ab L. Porcio Prætore 74, 6. 7
Tuſcorum opes 72, 36
Tuſculana arx ab Æquis occupata, & recepta 3, 23
Tuſculani colles 3, 7. 8
Tuſculum 2, 16 capitur a Latinis 6, 33 recipitur, cæſis Latinis 6, 33 oppugnatur a Veliternis 36 liberatur obſidione *ibid.* & 26, 9
Tuſculani Romam ſuppetias mittunt 3, 18 oppugnant Capitolium ab Herdonio obſeſſum *ibid.* iis decretum bellum 6, 25 ſe fidos fuiſſe Romanorum ſocios, oſtendunt arte *ibid.* pacem impetrant, deinde & civitatem 26 iis ſervata civitas 8, 14 de iis, rogatione Flavia judicium populi 37
Tuſcum mare 5, 33. 26, 19
Tuſcus vicus 2, 14. 27, 37. 33, 26
Tutia, fluvius 26, 11
Tutorum poteſtas contra matrem, in virgine nuptum elocanda 4, 9
Tycha 24, 21
Tycha nomē partis Syracuſanæ urbis 25, 25
Tyndarion, princeps Tauromìnitanorum, favet Pyrrho 14, 2
Tyndaritæ 16, 16 prohibentur a Pœnis tranſire ad Romanos 46
Tyndarium 36, 2
Tyrannio celebris Grammaticus 97, 53
Tyrii 35, 48
Tyrrheum, oppidum 38, 9
Tyrus 33, 48
Tyſcos, vicus 38, 18

V

Vacatio 8, 20
Vacatio rei navalis colonis maritimis negata 36, 3

Vacatio ſacroſancta 27, 38
Vacationes populor. Italiæ 27, 38
Vacciæis bellum infert Annibal 21,5 vincuntur *ibid.* funduntur fuganturque ab M. Fulvio 35,7
Vaccæis bellum infert Lucullus 48, 19 & Æmilius Lepidus 55, 27 eorum agrum vaſtat Scipio 57, 13
Vaccenſes præſidium Romanum occidunt 65, 32 eorum proditio punitur 34 a Juba delentur 114, 33
Vacciprata appellata ædes Vitruvii Vacci 8, 19
Vades publici, a quo, & qua occaſione primum dati 3, 13
Vadimonis lacus 9, 39
Vagiennorum ager in quem colonia Eporedia deducta 69, 20
Valentia in Hiſpania a D. Junio Bruto condita 55, 5
Valerius Antias, hiſtoricus 25, 39. 26, 49. 29, 35. 30, 19. 29. 32, 6 immodice omnium rerum numerum auget 33, 10. 30. 36. 34, 15. 36, 19. 38. 38, 23
Valerius Flaccus, Tribunus militum 25, 14 ejus res geſtæ *ibid.*
C. Valerius, Trib. mil. conſ. pot. 6, 36 Conſul. 8, 18
C. Valerio, flamini Diali negatur Prætura 39, 39 creatur Prætor 45 Legatus 42, 6
C. Valerius Flaccus, Flamen Dialis inauguratur invitus 27, 8 Iure ſacerdotii Senatum ingreditur *ibid* quia Flamen Dialis, in leges jurare non poteſt 31, 50 Ædilis curulis, magno apparatu facit ludos Romanos 31, 7
C. Valerius Lævinus, Prætor 40, 44 Conſul ſubrogatur in locum Cornelii Scipionis 41, 21 paludatus urbe egreditur *ibid.* vincit Ligures 22 triumphat *ibid.* petit Cenſuram 43, 16
C. Valerius Flaccus, Prætor 70, 3 Coſ. viginti millibus Celtiberorum cæſis, appellatur Imperator 33. 56
C. Valerius, Lævini filius 38, 9
C. Valerius Potitus, Tribunus mil. conſulari poteſtate 4, 49 Coſ. creatur 53 capit arcem Carventanam *ibid.* Urbem ovans introit *ibid.* Trib. mil. conſ. pot. iterum 57 tertium 61
C. Valerius Procillus, Legatus Cæſaris, vincitur ab Arioviſto 104, 33
C. Valerius Tappus, Tribunus plebis 38, 36
C. Valerius Triarius, Proprætor Sardiniæ undique depellit Lepidum 90, 16 ejus contra Mithridatem res geſtæ 96, 15
L. Valerius, Quæſtor, diem perduellionis dicit Sp. Caſſio Conſuli 2, 41 conſul creatur 42. 61
L. Valerius L. F. ſublato Decemviratu creatur Conſul 3, 55 adverſus Æquos & Volſcos bellum inſtaurantes mittitur 60 quos vincit 61 Sabinos, qui bellum Romanis intulerant, cædit, inde contentiones Conſulum de ejus triumpho, juſſu tamen Populi triumphat 63 Legatus, auream crateram donum Apollini Delphos fert 5, 28 exceptus a Liparenſium piratis, dimittitur *ibid.*
L. Valerius Interrex 5, 17 Magiſter Equitum 48
L. Valerius Magiſter Equitum dictus 8, 18 abdicat ſe magiſtratu *ibid.*
L. Valerius, Duumvir navalis 12, 7
L. Valerius in locum M. Cornelii Cethegi ſufficitur Pontifex 33, 42
L. Valerius M. F. M. N. Flaccus, Coſ. 16, 59 ejus res geſtæ *ibid.*
L. Valerius, Tribunus plebis, ad populum tulit de lege Oppia abroganda 34, 1
L. Valerius Flaccus, Magiſter Equitum dictus 9, 7
L. Valerius Flaccus, Ædilis curulis, inſtaurat ludos Romanos Scenicos 31, 4 creatur Prætor 49 Conſul 33, 42 ſortitur Italiam 43 cædit Boios, & reſtituit quæ Placentiæ & Cremonæ bello diruta fuerant 34, 22 cædit Inſubres & Bojos 46 Legatus conſularis 36, 17 ejus rei geſtæ 19 Cenſor 39, 40 ſeptem Senatores Senatu movet 42 Pontifex Max. moritur 40, 42
L. Valerius C. F. P. N. Flaccus, flamen Martialis creatur Coſ. 59, 29 ejus cum Collega contentio de provinciis *ibid.* & 31
L. Valerius L. F. L. N. Flaccus, Conſul 70, 3 legem fert in fraudem creditorum 82, 22 ei bellum Mithridaticum decernitur 25 in Aſiam proficiſcitur 57 ejus cum Fimbria diſcordia 56 Fimbria ſeditiones concitante, Valerius profugit 61. 63 occiditur a Fimbria 64
L. Valerius Flaccus, gentilis Conſulis, princeps Senatus lectus 82, 59 Legatos ad Sullam mittendi auctor 83, 11 Interrex proditur 89, 8 Magiſter equitum dicitur 9 Legatus, conquirit carmina Sibyllina 91, 23
L. Valerius Flaccus, Prætor, inſidiis

excipit coniuratos 102, 93 reus ex Aſia, a Cicerone defenditur 103, 107
L. Valerius L. F. Prætor, refert de fœdere cum Judæis 113, 3
L. Valerius L.F.P.N. Flaccus Coſ. de Carthaginienſibus refert ad Senatum 48,2
L. Valerius Præconinus, Legatus, pulſo exercitu, interficitur ab Hirtuleio 90,29
L. Valerius Poplicola, Tribunus mil. conſ. poteſtate 5, 26 Trib. mil. iterum 6, 1 tertium 5 Tribunus mil. conſ.port.quartum 21 quintum 27
L. Valerius Potitus, Trib. mil. conſulari poteſtate 4, 49 Tribunus mil. iterum 58 tertium Tribunus mil. conſulari pot. 5, 1 quartum 10 quintum 14 Conſul creatur 31 facit ludos magnos *ibid.* cædit Æquos *ibid.* triumphat *ibid.* Interrex 31 Interrex iterum 6, 5
L. Valerius Tappus creatur Prætor 35,10
L. Valerius C. F. Tappus, creatur Triumvir 37, 47.
L. Valerius P. F. Flaccus creatur Triumvir 37,47.
M. Valerius fecialis facit Sp.Fuſium patrem patratum 1, 24
Man. Valerius frater Publicolæ, Tarquinium petit ſpiculo 2,20 transfigitur in acie contra Tarquinios *ibid.*
M. Valerius augur moritur 3, 7
M. Valerius, Valerii filius, quæſtor 3, 25 Conſul 31
M. Valerius Corvus Magiſter Equitum 7, 12 Tribunus mil. 25 cum Gallo ſingulari certamine pugnans a Corvo galeæ inſidente juvatur 26 decem bobus aureaque corona donatur *ibid.* a corvo Corvus vocatus *ib.* tres & viginti annos natus Conſul creatur 7, 26 ſecundum Coſ. 27 vincit Volſcos, capit Satricum, & triumphat *ibid.* tertium Coſ. 28 adverſus Samnites proficiſcitur 32 ejus laudes 33 invadit primus omnium hoſtes, & vincit *ibid.* triumphat de Samnitibus 38 Dictator creatur 39 quartum Coſ. 8, 16 capit Cales Auſonum *ibid.* ex Senatuſconſulto triumphat *ibid.* Interrex 17. & 9, 7 quintum Coſ. 28 Prætor 41 Magiſter Equitum 10, 14 Conſul ſubrogatus, adventu ſuo Etruſcos compeſcit 10, 11 ſextum Coſ. 11, 22
M. Valerius Prætor tria ex Hirpinis oppida, quæ a Romanis defecerant, vi recipit 23, 37 Proprætor mittit M. Livium qui Tarentum tueatur 24, 20 Prætor 40 ad eum Legati ab Orico *ibid.* claſſi præeſt 26, 1 abſens creatur Conſul 22
M. Valerius, Legatus 40, 27 ejus res geſtæ *ibid.*
M. Valerius Falto, quæſtorius, in Aſiam ad Attalum Legatus mittitur 29, 11 Ædilis curulis 30, 26 creatur Prætor 40
M. Valerius Lævinus, Prætor 23, 24 peregrinam ſortem in juriſdictione habet 30 oppugnat & capit Anticyram 26, 26 abſens Conſul declaratur *ibid.* ejus res geſtæ 28 de dandis remigibus ſententia 36 in Siciliam venit, & Agrigentum ei traditur 40 Romam redit 27, 5 ei prorogatum imperium 22 Proconſul ex Sicilia in Africam proficiſcitur 28, 9 ducit legiones urbanas Arretium 46 Legatus ad Attalum mittitur 29, 11 Proprætor, cum claſſe mittitur adverſus Philippum in Macedoniam 31, 3
M. Valerius Maximus, Tribunus mil conſ. pot 5, 14 iterum 24
M. Valerius M. F. Maximus Cenſor 9, 43 ab eo viæ per agros publica impenſa factæ *ibid.* Dictator creatur 10, 3 vincit & mulctat Marſos *ibid.* fundit Etruſcos 5 triumphat *ibid.* creatur Coſ. *ibid.* fert legem de provocatione 10, 9
M. Valerius Meſſalla, Præfectus claſſis, cum parte navium mittitur in Africam 27, 5 populatur Africam *ibid.* creatur Prætor 34, 54 Conſul 38, 35 Legatus in Macedoniam 41, 27 in locum Æmilii Papi ſufficitur Decemvir ſacrorum 42, 28
M. Valerius M. F. Meſſalla Barbatus, Coſ. 136, 72
M. Valerius M. F. Meſſalla Niger, Coſ. 103, 25
M. Valerius Meſſalla, Coſ. ob factiones candidatorumque ambitum Senatum Equeſtri habitu convocat 107, 15 eximitur numero proſcriptorum 120, 83 domat Salaſſos rebellantes 131, 37 Conſul 132, 27 triumphat 135, 4
M. Valerius M. F. M. N. Meſſalla, Conſul 46, 36 Cenſor 47, 35
M. Valerius Publicola, Coſ. 7, 17 iterum 19
M. Valerius Potitus, Coſ. 11, 27
Man. Valerius Voleſi F. Dictator creatur 2, 30 ejus edictum *ibid.* triumphans Urbem invehitur 31 abdicat ſe Dictatura *ibid.*

Digitized by Google

M. Valerius M. F. Voleſi nepos, Conſul creatur 2, 16 de Sabinis triumphat 2, 16
M. Valerius M. F. M. N. Maximus, Coſ. 16, 43 profectus in Siciliam, vincit Pœnos *ibid.* Cognomen Meſſallæ, unde? 48
P. Valerius comitiis curiatis creatur Coſ. 2, 2 pugnat cum Tarquiniis 6 ſpolia legit & triumphans Romam redit 7 affectati regni inſimulatur *ibid.* ſubmittit faſces populo *ibid.* purgat ſe *ibid.* Veliæ ædes ſubjicit *ibid.* Leges ab eo latæ 8 cognomen Publicolæ ei datum *ibid.* ad Vejentium bellum proficiſcitur *ibid.* Conſul iterum creatur *ibid* egregium ejus ſtratagema 11 cædit Etruſcos *ibid.* creatur tertium Coſ. 15 triumphat *ibid.* creatur quartum Coſ. 16 infeſto exercitu in agrum Sabinum proficiſcitur, eos cædit, & Romam redit triumphans *ibi.* moritur *ibid.* de publico elatum luxere matronæ ut Brutum *ibid.*
P. Valerius, Coſ. 2, 52
P. Valerius Potitus, Tribunus mil. conſulari poteſtate 6, 6 ſocius imperii lectus *ibid.* ejus res geſtæ 7 Tribunus mil. conſ. pot. iterum 18 tertium 27 quartum 32 fundit Volſcos & Latinos *ibid.* quintum 36 ſextum 42
P. Valerius Flaccus, Legatus ad Annibalem miſſus 21, 6 Legatus iterum 23, 16 ejus ſententia in Senatu 26, 8
P. Valerius Lævinus, Coſ. movet exercitum in Lucaniam 13, 1 ad Lævinum Pyrrhi litteræ 2 ejus fiducia 3 cupit prælium *ibid.* acerrimum certamen 4 vincuntur Romani 7 Cæſorum numerus 9 occupat Capuam urbem eamque defendit 13, 12 pugnat cum Gallis 20, 3
P. Valerius Lævinus creatur Prætor 41, 12
P. Valerius Publicola 3, 8 Coſ. creatur 15 ejus ad Tribunos & plebem oratio 17 oppugnat Capitolium ab Herdonio ſerviſque occupatum 18 interficitur 19
P. Valerius Publicola Coſ. 7, 21 Prætor 23 Dictator 28
P. Valerius Public. P. F. Magiſter Equitum 8, 17
P. Valerius, Voleſi Filius 1, 58
Q. Valerius, Proprætor, triumphat 19, 65
Q. Valerii Sorani fatum 89, 4
T. Valerius Legatus 24, 40
Valetudinis ergo ſupplicatio facta 40, 37
Valetudinis populi cauſſa Vota & Feriæ 42, 2
Vallum Macedonum 33, 5
Vallum Romanorum *ibid.*
P. Varinius, Prætor, vincitur a Spartaco, Fugitivorum duce 95, 4 – 8
L. Varius, Ædilitius, cui ob morum turpitudinem Cotylæ nomen, ab Antonio Legatus ad Senatum mittitur 118, 15 cum ſex legionibus ab Antonio in Gallia relinquitur 120, 16
M. Varius proconſulari poteſtate a Senatu Sertoriano ornatus, mittitur ad Mithridatem 93, 20
Q. Varius, Tribunus plebis, inſidiis petit Druſum 71, 33. 34 leges ejus abolet 37 accuſat Scaurum 41 Varii exitium 43
L. Varro Murena maledicit Auguſto 136, 10 deprehenſus perit 13
M. Varro, Ædilis ſua ſatira perſtringit Triumviratum 103, 74 ei negotium datum a Cæſare colligendi Græcas Latinaſque bibliothecas 116, 21
P. Varus capit quaſdam Q. Aquilæ naves onerarias 114, 30 a Cæſare in fugam vertitur *ibid.* in Hiſpaniam ad Pompeium venit 115, 40 navale prælium committit cum Didio 41 cedit Varus *ibid.* occiditur in pugna 56
Vaſa argentea in cella Jovis ex mulctaticia pecunia poſita 10, 23
Vaſa ærea cientur luna deficiente 26, 5
Vaſa ænea Gallica 36, 40
Vaſorum aureorum & argenteorum magnus numerus in triumpho P. Corn. Scipionis 36, 40
Vaſorum aureorum & argenteorum ingens numerus Aſiatico triumpho traductorum 37, 59
Vaſtetani 37, 46
Vates ex alieno errore quæſtum facientes 25, 1
Vates Græcus Bacchnalia in Etruriam invehit 39, 8
Vaticanus ager 10, 26
Vaticini libri damnati 25, 1
Vaticinia de Rege Orbis terrarum naſcendo 102, 90
P. Vatinius Quæſtor, miſſus Puteolos, aurum & argentum exportari jubet 102, 45 Tribunus plebis, ejuſque improbitas 103, 91. 92 Legatus Cæſaris 104, 49 ei dies dicta *ibid.* Prætor 105, 14 a Cæſare ad Labienum mittitur de pace 111, 17 telis petitur a Pompeianis 111, 17 vincit M. Octavium 112, 54

exercitum ſuum cogitur tradere Bruto 118, 6. 7

P. Vatinius P. F. Coſ. nomine tantum, ejuſque vis apud Cæſarem 112, 61 triumphat de Illyrico 125, 4

Ucubenſes crudeliter occidi jubet Cn. Pompeius 115, 49

Vecilius mons 3, 5

Vectigal novum ſtatutum ex ſalaria annona 29, 37

Vectigal annuum in opera publica Cenſoribus decretum 40, 46

Vectigal ingens metalli Macedonici ſublatum 45, 18

Vectigalia magna ex ferrariis & argentariis inſtituit Cato 34, 21

Vectigalia ſummis pretiis locata 39, 44 multaque inſtituta 40, 51

Vectigalium annuorum dimidium Cenſoribus attributum 44, 16

Vectones funduntur & fugantur ab M. Fulvio Prætore 35, 7

Vectonum magnus exercitus Toletanis ſubſidio venit 35, 22

Vedii Pollionis ſævitia 136, 56 ejuſdem ædes Cæſar facit 57

Vejentes in fines Romanos excurrunt 1, 15 accedit ad urbem Romanus exercitus, & obviam egreſſos Vejentes fundit *ibid.* mittunt Oratores Romam pacem petentes *ibid.* iis in centum annos induciæ datæ 15 Vejentes proximi Etruſcorum 30

vincuntur à Romanis 2, 6 iis reſtituitur ager 13 populantur Romanorum agrum 2, 43 laceſſunt Romanos ad pugnam 44 dubium bellum cum Vejentibus 48 oppugnant præſidium Cremeræ 49 pacem petunt ſupplices *ibid.* pacis pœnitet Vejentes *ibid.* vincunt, & ad unum omnes cædunt Fabios 50 vincuntur Vejentes 51 denuo Romanis bellum inferunt 53, fugantur *ibid.*

depopulantur extrema agri Romani 4, 1 deficiunt a Romanis 17 pugnant cum Romanis 18 vincuntur 19 iis bellum indictum 30 compellunt Romanos in caſtra 31 vincuntur iterum 33 Vejentibus induciæ annorum viginti datæ 35 Vejentis Senatus ſuperbe reſpondet Legatis Rom. 58

Vejentes Regem creant 5, 1 vincuntur a Romanis 13 iis auxilium ab Etruriæ conciliis negatur publice 17

Veji obſeſſi 4, 61. 5, 1 caſtra ad Vejos recuperantur 3 caſtellis præſi[d]iiſque firmantur 12 prælium ad Vejos 5 vincunt Romani 13 exſcidium Vejorum 21 Vejentani agri ſeptena jugera plebi diviſa 30 revocantur Senatusconſulto, qui Vejos iverant 6, 4

Vejentana arx cuniculo capta 5, 21

Velamenta ſupplicum quæ? 35, 34. 36, 20

Velia regio altiſſima in Urbe Roma 2, 7

Veliterni deficiunt 6, 21 incurſant Rom. agrum 36 oppugnant Tuſculum *ibid.* vaſtant agrum Rom. 7, 15 tuentur Pedanos 8, 12 in eos, quod toties rebellaſſent, graviter ſævitum 14 juſſi trans Tiberim habitare, ut ejus, qui cis Tiberim deprehenſus eſſet, uſque ad mille pondo clarigatio eſſet *ibid.*

Veliternus ager 30, 38

Velites, levis armaturæ milites 26, 4. 27, 18. 30, 33 eorum arma parma & gladius 30, 35. 38, 21

Velitræ 2, 30 Volſcos cæſos perſequuntur Romani, irrumpunt in urbem, magnamque ibi edunt ſtragem *ibid.* ab urbe colonia Velitras deducta 31. & 6, 21 moliuntur defectionem *ibid.* Velitras legiones ducunt Papirii 6, 22 vincuntur *ibid.* Velitræ expugnatæ 29 obſeſſæ a Rom. 36. & 8, 3

Venafrum, oppidum Campaniæ, proditione capitur ab Mario Egnatio 73, 21

Venatio leonum & pantherarum data Romæ ab M. Fulvio 39, 22

Venatio omnis generis ex ſue manſueta 35, 49

Venationis prætextu proditi Tarentini 25, 9

Veneficæ Matronæ ad centum ſeptuaginta damnatæ 8, 18

Veneficia, deque iis quæſtiones 39, 41 Veneficorum ad duo millia damnata *ibid.* vid. & 40, 37. 40

Venenum Pyrrho paratur 13, 44

Venenum habent Reges ad incerta fortunæ 30, 15

Veneni poculum Demetrio, Philippi filio datum 40, 24

Venenis homines ſublati Romæ 8, 18

Venetia 41, 32

Veneti populi qua occaſione ſic appellati? 1, 1 quam regionem incolant? 5, 33 obſiſtunt Græcis fugientibus 10, 2

Veneti in deditionem populi Rom. accipiuntur 104, 63 rebellant, ſed prælio navali vincuntur a Cæſare 95 – 97.

Digitized by Google

Venetorum regio deſcripta 71, 12

Vennonetes populi a P. Silio ſub imperium populi Rom. redacti 136, 50

P. Ventidius, dux ſociorum Italicorum, fundit Cn. Pompeium 73, 19 a Pompeio in triumphum ducitur 76, 5

P. Ventidius Baſſus, Prætor 116, 20 ad Antonium proficiſcitur 118, 20 ex pacto Triumvirorum Conſul fit ex humili fortuna 120, 101 fugit ex Italia 126, 31 in Aſiam contra Labienum mittitur 127. 25 vincit Parthos 46. 47 mox etiam Labienum 48 prope Hieroſolyma caſtra ponit 49 civitates, quæ ad Parthos defecerant, recipit 50 præclarũ ejus ſtrategema 128, 21 & mox de Parthis celeberrima victoria 22 ei invidet Antonius 24 mira Ventidii fortuna 25

Ventorum atrox tempeſtas 40, 2

Venus 10, 31 ejus ædes prope Circum *ibid.*

Venus Erycina 22, 9. 23, 31 ejus ædes 22, 9 ejus lectiſternium 40 ædes dedicatur a Q. Fabio Maximo 23, 30 ejus ædes extra portam Collinam 30, 38 *vid.* & 40, 34

Venus Verticordia 63, 18

Veneris ædes ſine ullo veſtigio cremata 41, 2

Venuſia 22, 49. 27, 2. 20. 41

Venuſia colonia 11, 17

Venuſia ſuppleta 31, 49 Venuſia Horatii Flacci patria 72, 43

Venuſina urbs capta a Poſthumio 11, 16

Venuſini 22, 54 quare a Romanis laudati 27, 10 eorum ager vaſtatur à Coſconio 75, 23

Ver ſacrum vovetur 22, 10. 33, 44 ex Pontificum juſſu Conſules faciunt *ibid.* Ver ſacrum inſtauratum 34, 44

Ver procelloſum 40, 2

Veragri 21, 38 a Galba victi, pacem petunt 104, 64

Verbenæ privæ 30, 43

Verborum cærimonialium omiſſio ſacrificia vitiat 41, 21

Vercillius auctor defectionis Hirpinorum ſecuri percutitur 23, 37

Vercingentorix Gallos ſollicitat adverſus Romanos 107, 51 ejus geſta *ibid.* Imperator Gallorum creatur 108, 2 equeſtri prælio vincitur a Cæſare 3 defendit Aleſiam 5 ſe dedit Cæſari 7 in triumphum ducitur 115, 11 necatur 12

Vergæ, oppidum a Pœnis deficit ad Romanos 30, 19

Vergeſtanus princeps venit ad Catonem Coſ. 34, 21 Vergeſtani venditi *ibid.*

M. Verginius, Trib. pl. criminatur Sullam 78, 29. 30

Vergium, caſtrum, receptaculum prædonum capitur a M. Porcio Catone Coſ. 34, 21

Vermina, filius Syphacis, mittitur adverſus Maſiniſſam, eumque in fugam vertit 29, 33 Carthaginienſibus venit auxilio 30, 36 ejus exercitus cæditur & fugatur *ibid.* Legati petunt a Senatu ut rex ſocius & amicus appelletur 31, 11 Legatis Romanis obviam progreditur, & ab iis leges pacis accipit 19

Vernum æquinoctium 33, 13

Verona, urbs 5, 35

C. Verres, Prætor ſceleſtiſſimus 92, 28. 98, 29 proſcribitur ob negata Antonio Corinthia 120, 69

Verrugo, oppidum 4, 1 recipitur 55 præſidium Verrugine amittitur 58, Verruginem præſidio obtinet C. Æmilius, Trib. mil. 5, 28

Verruncare bene 29, 27

Verſus Feſcenninus 7, 2

Vertigo animi & corporis ex alto deſpectu 44, 6

Vetulano populo ſuæ leges redditæ 9, 42

Veſcelia, oppidum Hiſpaniæ, expugnatur ab M. Fulvio Nobiliore 35, 22

Veſcia, urbs Auſonum 8, 11. 9, 25 venit in poteſtatem Romanorum *ibid.*

Veſcini populi 10, 20

Veſcinus ager 10, 21. & 31

—— ſaltus *ibid.*

Veſeris 8, 8. 10, 28

Veſta 5, 52 Veſtæ æterni ignes *ibid.* & 26, 27. 41, 2 Veſtæ delubra a Cæritibus religioſe culta 7, 20 Veſtæ lectiſternium habitum 22, 10 ejus ædes 26, 27. 28, 11 Veſtæ ædes ab incendio ſervata operâ ſervorum 26, 27 Veſtæ penetralis ignis extinctus 28, 11. 41, 2 ſupplicatio ad Veſtæ 28, 11

Veſtales Virgines a Numa Pompilio lectæ 1, 20 iis ſtipendium de publico ſtatutum *ibid.*

Veſtalis virgo inceſti comperta, viva defoditur 8, 15. 14, 39. 22, 57

Veſtalis, cujus cuſtodia ejus noctis fuerat, qua ignis in Veſtæ æde extinctus, juſſu Pontificis cæſa eſt flagro 28, 11. 41, 2

Veſtalium hoſpitium a Cæritibus religioſe cultum 7, 20

Veſtalium inceſtus 63, 5. 6.7 Indicio ſervi patefactus 8
Veſtia Oppia, Atellana mulier, quotidie ſacrificat pro ſalute & victoria populi Romani 26, 33
Veſtimenta militibus data 32, 27.44, 16
in Veſtimentum petitionis cauſa album ſumi vetitum 4,25
Veſtina cohors 44, 40
Veſtinus populus 8,29 deficiunt a Romanis & conjungunt ſe Samnitibus *ib.* iis bellum indictum *ibid.* vincuntur uno prælio *ibid.* cum iis fœdus ictum 10, 3
Veſtini deficiunt a Romanis 72, 8 vincuntur a Pompeio 75, 18 accipiuntur in fidem 76, 1
Veſtis ſordida ſupplicum inſigne 24,30.25, 25.29, 16
Veſtis obſoleta, capilli barbaque promiſſa, ſignum ignominiæ 27, 34
Veſtis mutatio quid ſignificet? 6, 16. 20
Veſtis luxurioſæ invidia 24,5
Veſtes ſtragulæ, quando, & a quibus Romam advectæ? 39, 6
Veſuvius Mons 8, 8
Veterani donantur agris 31,4
Veteres, campi 25, 16
C. Vetilius, Prætor, victus a Viriatho, interficitur 52, 25
Veto vox quid ſignificet 6, 35
Vettii, gens bellicoſa 45,30
C. Vettius Cato, a Marſis rebellantibus Prætor creatur 72, 8 cædit L. Julium Coſ. 73, 20 magnaque ſtrage profligit P. Rutilium Coſ. 29. 30 a ſervo ſuo interimitur 76, 1
L. Vettius, Eques Rom. conjurationis Catilinariæ index 103,10 a Cæſare conjicitur in carcerem 11 turbas excitat 98 multos nominat inſidiatores Pompeii 99 ſubornatur a Cæſare 100 occiditur 101
P. Vettius, eques Romanus, ſervila bellum concitat 67, 16 opprimitur ab L. Lucullo 17
Vettones Luſitanis vicini 48,6
Vetulini proſcripti caſus 120, 88
Veturia, mater Coriolani, proficiſcitur in filii caſtra, ejusque flectit animũ 2,40
Veturia tribus juniorum 26, 22
—— ſeniorum *ibid.*
C. Veturius, Coſ. 3, 31 ei ab L. Allieno dies dicta *ibid.* in locum C. Horatii Pulvilli Augur legitur 32
C. Veturius Tribunus mil. conſulari poteſtate 6, 32 ſecundum 36
L. Veturius Decemvir 3, 33
L. Veturius Trib. mil. conſ. pot. 6, 38
L. Veturius Ædilis curulis, ludos Romanos diẽ unum inſtaurat 27,6 Cenſor 34
L. Veturius Philo, Dictator vitio creatus, abdicat ſe magiſtratu 22, 33 Prætor 27, 6 Cenſor *ibid.* moritur *ibid.*
L. Veturius Philo, Proprætor Galliæ 27, 22 Legatus 28, 9 a M. Livio Dictatore Coſ. creatur 10 habet Comitia conſularia 38 creatur Magiſter Equitum 29, 11 a Scipione ex Africa mittitur Romam 30, 38 exponit victoriam Scipionis 40
M. Veturius, Tribunus mil conſ. pot. 5, 13
T. Veturius Conſul creatur 8, 16
T. Veturius, familiæ conſularis, ob æs alienum lubens dedit ſe in nexum 11, 25 ejus pudicitiam extorquere inſtituit Plotius *ibid.* liberatur *ibid.*
T. Veturius Calvinus Coſ. creatur 9, 1 cum Pontio de fœdere agitat 5 ſub jugum mititur 6 deditur Samnitibus 10
T. Veturius Geminus, Coſ. a P. Valerio Publicola creatus, mittitur in Volſcos, quos fundit fugatque 3, 8 ovans urbem ingreditur 10
T. Veturius Gracchus Sempronianus, Augur in locum Sempronii Gracchi ſufficitur 41, 26
Ti. Veturius Philo creatur flamen Martialis in locum M. Æmilii Regilli 29, 38
C. Vetuſius, Coſ 2, 19
T. Vetuſius, Coſ. 2,28 contra Æquos qui agrum Rom. invaſerant, proficiſcitur 30
Vexillarius 8, 8 quo loco acies Rom. & quomodo ſtructa fuerit, deſcribitur 35,5
Vexillum 8, 8 vexillum primum ducebat Triarius *ibid.*
Vexillum in hoſtes jactabatur rebus crepetis 4, 29. *vid.* & 25, 14
Uſentina Tribus addita 9, 20
Uſſugum, oppidum deficit a Pœnis ad Romanos 30, 19
Via Æmilia 65, 21
—— Appia 7, 39 quando munita 9, 29. *vid.* & 22, 1. 55
—— à Bononia Arretium 39, 2
—— Domitia 61, 72
—— ab Emerita Gadeis 136, 5
—— Flaminia 22, 11. 134, 112
—— Fornicata 22, 36
—— a Foro Boario ad Veneris, & circa foros publicos, & ædem Matris magnæ in Palatio facienda, locatur 29, 37

Digitized by Google

Via per Formianum montem 39, 44
—— Gabina 2, 11
—— Latina 2, 39. 10, 36. 13, 12. 26, 8
—— Lavicana 4, 41. 77, 23
—— a Martis ſilice ad Bovillas perſtrata 10, 47
—— Nomentana 3, 52
—— a Placentia Ariminum 39, 2
—— Regia 39, 27
—— Sacra 2, 13. 45, 14. 136, 50
—— Salaria 7, 9
—— Suburrana 77, 24
Vias ſternendas marginandaſque quinam primi curaverint 41, 32
—— munit Gracchus 60, 46
Viator mittitur a Tribuno ad Conſulem 2, 56
Viatores ædilitii pecuniam ex ærario clam egerunt 30, 39 comperti per indicem damnantur *ibid.*
Vibius Accuæus, Præfectus cohortibus Pelignæ, arreptum vexillum trans Vallum hoſtium trajicit 25, 14 ipſe per foſſam vallumque in caſtra irrumpit *ibid.* ob ſtrenuam in bello operam donatur 25, 14
Vibius Virius, Senator Campanus, auctor defectionis Campanorum 26, 13 cum ſeptem & viginti Senatoribus Campanis venenum bibit 14
Vibius & Pactius fratres, nobiliſſimi Bruttiorum, dedunt ſe Romanis 27, 15
C. Vibius Panſa, Tribunus plebis, intercedit Senatuſconſulto de provinciis 108, 35 Coſ. ejuſque decreta 118, 9. 10 ei oſtenta oblata 22 proficiſcitur Mutinam 119, 7 ei inſidiatur Antonius 8 Panſa graviter vulneratur in prælio 10. 11 vocatur Imperator 13 moritur 16 ſepultura publica 26
Vibo colonia 35, 40
Vibonenſis ager 21, 51
L. Vibullius Rufus copias jungit cum Hirzo 109, 57 captus a Cæſare incolumis dimittitur 67, ad Pompeium mittitur de pace 111, 16
Vicæpotæ 2, 7
Vicarios equites Scipioni dant Siculi 29, 1
Viceſima manumiſſorum, de qua lex in caſtris lata 7, 16
Vicilini Jovis templum in agro Compſano 24, 44
Victimæ cæduntur ad averruncandam Deûm iram 8, 6
Victimæ majores quando cæſæ? 30, 11. *vid.* & 36, 38
Victimarius 40, 29. 41, 19
Victoria in culmine ædis Concordiæ fulmine icta 26, 23
Victoria Cimbrica eodem, quo pugnatum eſt, die, Romæ nunciata 68, 81
Victoriæ ædes, facta ex mulctaticia pecunia, dedicatur a L. Poſtumio Coſ. 10, 33
Victoriæ ædes in Palatio 29, 14
Victoriæ Virginis ædicula prope ædem Victoriæ 35, 9
Victoriæ ſedes Capitolium, templum Jovis Opt. Max. 22, 37
Victoriæ mons 24, 41
Victoriæ præmia 61, 46
Victoriati nummi 41, 17
Q. Victorius, primi pili centurio, ſignum ademptum ſignifero jacit in hoſtem 34, 46
Victumviæ emporium 21, 45 Victumviæ captæ, fuſis & trucidatis oppidanis 57
Vicus Cyprius 1, 48
—— Jugarius 27, 37. 35, 21
—— Longus 10, 23
—— Melius 33, 26
—— Tuſcus 2, 14. 24, 27. 37. 33, 26
Viduarum pecuniæ in ærarium conlatæ 24, 18
Viennenſis provinciæ deſcriptio 103, 139
Vigil de ſaxo dejectus 5, 47
Vigilibus ſcutum aufert Æmilius Paullus Coſ. 44, 33
Vigilia prima 9, 36. 10, 34. 21, 27. 23, 35. 27, 15. 30, 6. 35, 13
—— ſecunda 7, 35
—— tertia 9, 44. 10, 20. 40. 25, 38. 27, 42. 28, 7. 35, 1. 36, 19. 40, 4
—— quarta 9, 37. 21, 47. 24, 46. 25, 13
Vigiliæ vicatim quare & quando Romæ exactæ 10, 4. 32, 26
Vigiliæ nocturnæ per urbem minoribus magiſtratibus mandatæ 39, 16
Vigiliæ quomodo fiebant 44, 33
Vigiliis quatuor diſtincta nox quælibet: hinc Vigilia prima 5, 44
Villa publica ædificata 4, 22 ibi primum cenſus populi eſt actus *ibid.* reficitur & amplificatur 34, 44
Villa Curiana 14, 49
C. Villius in vas ſerpentibus & viperis repletum conjicitur 59, 8
L. Villius, Tribunus plebis, legem annariam fert 40, 43 eius familiæ nomen

Annales inditum *ibid.* creatur Prætor 42, 28.
L. Villius Annalis, Prætor, a Triumviris proſcriptus, atque a filio proditus, occiditur 120, 58
L. Villius Tappulus, Ædilis plebeius, aliquot matronas probri accuſat 25, a Prætor 31, 49.
P. Villius Tribunus pl. creatur 3, 54
P. Villius unus decem Legatorum, more majorum decretorum, ex quorum conſilio pacis leges Philippo daret T. Quinctius 33, 24 ad Antiochum mittitur 35, 13 congreditur cum Annibale 14 cum Antiocho 15 Legatus in Græciam mittitur 23 tentat Magnetas, fruſtra 39
P. Villius Tappulus, Ædilis plebis, creatur Prætor 29, 38 Decemvir 30, 4 Conſul 31, 49. proficiſcitur in Macedoniam 32, 2 de ejus rebus geſtis varia fama 6 Legatus 28. & 33, 35
Viminalis collis additus urbi a S. Tullio 1, 44
Vincula quare dempta Romæ vinctis? 5, 13
Vindelici adjungunt ſe Rhætis Italiam latrociniis vexantibus 136, 54 vincuntur a Tiberio 55
Vindicta unde dicta 2, 5
Vinearum uſus in oppugnationibus 5, 7. 10, 34, 21, 61. 23, 18. 30, 4. 53, 22
L. Vinicius, Tribunus plebis, intercedit Senatuſconſulto de provinciis 108, 35.
M'. Vinicius, Coſ. 136, 36.
T. Vinius, proſcriptus a Triumviris, ab uxore ſervatur 120, 44
Vinum publice in ſacrificiis præbitum 10, 23
—— in Galliam invectum illiciendæ gentis cauſſa 5, 33
—— Chium 70, 9
—— Falernum *ibid.*
—— Opimianum 61, 8
Vir ferus prope Villingam viſus 84, 23
Vir cum viro congrediens in pugna 22, 14
Virbius clivus 1, 48
Virga circumſcribitur Antiochus Rex a Popillio Legato Romano 45, 12
C. Virgilius, Prætorius, deprehendit navem onerariam Cæſaris 114, 11 ſe dedit Caninio Rebilo 62.
P. Virgilius Maro naſcitur 97, 38 ejus periculum, quod ei ad majorem fortunam viam fecit 125, 9 ejus ſententia de reddenda Republica ad Octavium 134, 70
Auguſto & Mæcenate hæredibus moritur 136, 32
Virgilianum ſidus 21, 35.
Virginia A. filia, patricia nupta Volumnio Coſ. plebeio 10, 23 movetur a matronis patriciis, ſacris *ibid.* dedicat aram Pudicitiæ plebeiæ *ibid.*
Virginiæ, excellenti formæ virginis, caſus 3, 44 *& ſeqq.*
Virginius, proſcriptus a Triumviris, ſervatur a militibus 120, 62. 63
A. Virginius, Coſ. contra Volſcos proficiſcitur, eoſque fundit 2, 28, 30
A. Virginius Rutilus Coſ. 51.
A. Virginius A. F. Coſ. 63 contra Æquos proficiſcitur *ibid.* Cenonem opp. capit *ibid.* Triumvir creatur 3, 1
A. Virginius Trib. pl. Cæſoni Quinctio capitis diem dicit, unde magnæ contentiones 11 primus, in Aventino, Tribunus plebis creatur 54 accuſatur, & denis millibus gravis æris condemnatur 5, 29
L. Virginii de filia cum Appio Claudio contentio 3, 47 ob impotentem Appii libidinem, filiam ſuam quam Appius ſtuprare nitebatur, occidit 48 orta inde certamina in urbe 49 & motus in caſtris 50 Virginius Appio diem dicit 56
L. Virginius, Coſ. 4, 21 iterum Coſ. 23 Tribunus mil. conſulari poteſtate 5, 8 inviſus collegæ Sergio, milites tenet in armis, neque ei fert auxilium *ibid.* accuſatur a Tribunis pl. 5, 11 denis millibus æris gravis condemnatur 12. Trib. mil. conſ. pot. iterum 6, 1
L. Virginius, Trib. mil. 27, 43
Op. Virginius, Coſ. cum collega Pometiam primo vi, deinde aliis operibus oppugnat 2, 17 triumphat *ib.* iterum Coſ. 54
Proc. Virginius, Coſ. 2. 41 ejus cum collega de lege Agraria contentiones *ibid.*
Sp. Virginius, Coſ. 3, 31
T. Virginius, Coſ. 2, 21. 48
T. Virginius Rutilus, augur, moritur 3, 7
T. Virginius Cœlimontanus, Coſ. 3, 65
Virgines ter novenæ per Urbem eunt & carmen canunt 27, 37
Virgines ter novenæ per urbem carmen canunt ob prodigia 31, 12
Virgines decem, ingenui patrimi omnes matrimique ad ſacrificium adhibiti 37, 3.
Virgo Veſtalis inceſti damnata 2, 42
Virgo Veſtalis Poſtumia, ob cultum amœniorem de inceſtu cauſam dicit 4, 44, *vid.* Veſtalis.

Viriathus ex paſtore venator, ex venatore latro, dein juſti evadit dux exercitus 52, 24 C. Vetilium Prætorem Rom. vincit 25 diſſuadet Luſitanis pacem 29 fundit Romanos 52, 31. 32 Segobrigenſes adfligit 33 Cl. Unimanum ſuperat *ibid.* cædit Legatum Fabii 36 vincit Quintium 53, 10 Viriathi virtus & mores 11. 12 pugnat cum Fabio Coſ. 25. 26 diſcedit in Luſitaniam 27 ingreditur Eriſanem, & Romanos cædit 54, 11 pacem cum iis facit *ibid.* eum perſequitur Cæpio Coſ. 13 ſe, ſuoſque eripit periculo 14 Legatos mittit ad Conſulem 15 Viriathum per proditores tollendum curat Cæpio Coſ. 22 ejus exſequiæ 23 encomium 24

Virilis toga 26, 19

Virtutis & Honoris ædem ædificat Marcellus Coſ. 27, 25. *vid.* & 29, 11

Viſceratio populo data a M. Flavio in funere matris 8, 22 *vid.* & 39, 46. 41, 33

Vitellia, opp. 2, 39 Vitelliam capit Coriolanus *ibid.* Vitellia colonia ab Æquis capta 5, 29

Vitis aurea pulcherrimi operis, inventa in Templo Judæorum, a Pompejo in fano Jovis Capitolini ponitur 102, 66. 67

Vitruvius Vaccus, dux Fundanorum, vaſtat Setinum Norbanumque agrum 8, 19 in poteſtatem venit Romanorum 20 verberatus necatur *ibid.* ædes ejus diruuntur & bona Semoni Sanco conſecrantur *ibid.*

Vitulus jam ictus e manibus ſacrificantium ſeſe proripuit, multoſque circumſtantes cruore reſperſit 21, 6

Ulla oppidum oppugnatur a Pompeio 115, 42

Ulyſſes 1, 49

Umbilicus Græciæ Æ. oli 35, 18

Umbo 9, 41

Umbri populi 5, 35. 9, 37. 12, 26 agro pelluntur a Boiis 5, 35 eorum exercitus funditur 9, 39 deficiunt 41 adoriuntur Romanos, vincuntur, & defectionis auctores dediuntur *ibid.* Inſtaurant bellum 10, 21 ſuperantur 74, 7

Umbria 10, 1. 22, 9. 27, 43

Umbris, tribus Sappinia vocata 31, 2

Umbri tumultuantes vincuntur ab A. Plotio 74, 6

Unciarium fœnus 7, 16 ex unciario ſemunciarium fœnus factum 27

Unelli populi profligantur a Titurio 104, 88 eorum civitates ſe dedunt *ibid.*

Cl. Unimanus, Prætor, vincitur a Viriatho 52, 33

Vocanus ager 33, 47

Voconius Barba ad diſtinendum Mithridatem Nicomediæ mittitur 95, 15 ejus negligentia 24

Vocontii populi 21, 31

Volcæ 21, 26

Volæ colonia 4, 49.

Volani agrum Lavicanum populantur 4, 49 fuſi, fines & oppidum amiſere *ibid.*

Volaterræ deduntur 89, 35

Volaterrani interamenta navium & frumentum pollicentur Scipioni 28, 45

L. Volcatius Tullus, Coſ. 100, 1 ejus in Pompeium querelæ 109, 44 Coſ. iterum 131, 49

Volerones cur Tribuni plebis ab Ap. Claudio vocati 2, 58

Vologeſes natione Beſſus, ſacerdos Bacchi in Thracia bellum concitat 138, 1

Volones 24, 14 iis libertatem promittit Ti. Gracchus referentibus capita hoſtium *ibid.* capita hoſtium abſcindunt, quæ abjicere jubentur 15 iis datur libertas 16 *vide* & de Volonibus 25, 22 Volones in undeviceſimam & viceſimam legiones ſcripti 27, 38

Volſcentes deſerunt Annibalem, ſeque dedunt Romanis 27, 15

Volſci petuntur bello a Tarquinio Superbo 1, 53

in Volſcos miſſi ad frumentum comparandum 2, 9 obſides dant trecentos principum liberos 22 occultum parant bellum *ibid.* veniunt ad oppugnandam Urbem 24 vincuntur 25 Volſci Romanis bellum inferunt 30 vincuntur *ibi.* iis Veliternus ager ademptus 31 iterum victi 33 ad ludos Magnos magna Volſcorum vis Romam venit 27 Volſcorum dolus *ibid.* exacti urbe *ibid.* concitati ab Att. Tullo, deficiunt a Romanis 38. 39 redeunt in Vrbem 40 rebellant 42 caſtra ponunt in Latino agro, ſed vincuntur, & nullum genus calamitatis contumeliæque non editum in Volſcos 53 iis induciæ in annos quadraginta datæ 54 Volſci inſtaurant bellum 58 vincunt Romanos 59 oppugnant caſtra Rom. 63 vincuntur 64

prædantur agros Hernicorum 3, 6 pergunt in agros Romanos, ſed cæduntur magno numero, & nomen eorum prope deletur 7. 8 Volſci & Æqui bel-

lum inſtaurant 10 vincuntur 22
obſident Ardeam 4, 9 a Romanis obſidentur *ibid.* vincuntur, dedito duce, & ſub jugum mittuntur 10 cum Æquis denuo Romanis bellum inferunt 26 oppugnant caſtra Conſulis 27 caſtra Volſcorum capiuntur 29 denuo bellum inferunt Romanis 37. 55. 56 vincuntur *ibid.* capiunt Verruginem opp. 58 eorum agros depopulantur Romani 59 vincuntur 61
præſidium obſident ad Anxur 5, 16 pacem impetrant 23
iterum capiunt arma adverſus Romanos 6, 2 eorum caſtra capit Camillus *ibid.* Volſcorum deditio poſt bellum 70 annorum *ibid.* moliuntur bellum 7 victi, fugiunt Satricum 8 bellum inferunt Romanis 11 hujus belli diuturnitas 12 victi Volſci 13. 22 capiunt Romanos dolo 24 vincuntur *ibid.* populantur agrum Rom. 31 eorum agri diripiuntur a Rom. *ibid.* funduntur 32
vincuntur 7, 27
eorum exercitus conſedit ad Satricum 8, 1 cum Volſcis dubio Marte pugnatum *ibid.* fugiunt nocte *ibid.*
Volſciani Hiſpaniæ populi 21, 19 eos contra Pœnos ſollicitant Legati Romani *ibid.* eorum celebre ad Legatos Rom. reſponſum 21, 19
M. Volſcius Fictor, Tribunus pl. 3, 23 ei diem dicunt A. Cornelius, & Q. Servilius quæſtores 24 Volſcii calumnia *ibid.* falſus teſtis damnatus & in exilium ire juſſus 29
Volſcus ager 10, 1
Volſinienſes, vel Volſinii, gens Etruſca, incurſant agros Rom. 5, 31. 11, 29 vincuntur 5, 32 iis induciæ viginti annos datæ *ibid.* Volſiniorum aliquot caſtella vi capit P. Decius Coſ. 9, 41 eorum ager vaſtatur ab L. Poſtumio Coſ. 10, 37 Volſinienſes iterum petiti bello 11, 29 eorum ſervi puniuntur 16, 39
Voltumnæ fanum 4, 23. 5, 17 ad Voltumnæ fanum concilium omni Etruriæ indictum 23. 25. & 5, 17 fit ibi conjuratio adverſus Romanos 6, 2
Volucres ſupervolantes ad terram ſunt delapſæ clamore militum 29, 25
Volumnia uxor Coriolani 2, 40
L. Volumnius plebeius Coſ. creatur 9, 42. 10, 15 eius res bene geſtæ 10, 18 proficiſcitur ad Appium Claudium in Etruriam *ibid.* vincit Tuſcos & Samnites 19 redit in Samnium, & opprimit Samnites prædatores Campaniæ 20 ejus ad populum oratio 21 ex Senatuſconſulto & plebiſcito ei prorogatum in annum imperium 22 in Samnio feliciter res gerit 30
L. Volumnius C. F. C. N. Flamma Violens, Magiſter Equitum 11, 28
M. Volumnius, Eques Rom. necatur a Catilina 88, 30
P. Volumnius creatur Coſ. 3, 10 Legatus; ab Æquorum duce Graccho Clœlio male habetur 25
T. Volumnius, juſſu Antonii occiditur 124, 20
Voluntarii milites 27, 46. 28, 45 eos centuriat Scipio 29, 1. *vid.* & 37, 4
C. Voluſenus Quadratus a Cæſare mittitur ſpeculatum Britanniam 105, 56 Equitum præfectus, a Comio lancea trajicitur 108, 29
M. Voluſius, Ædilis plebis, proſcriptus a Triumviris, aſtu elabitur 120, 97
Voluſtana, montes 44, 2
Volux, filius Bocchi 66, 28
Vorago in foro Rom. nequit conjectu terræ expleri 7, 6
Vortumnus, Deus 44, 16
Vota quinquennalia 31, 9
Vota nuncupant Coſſ. in Capitolio antequam in provincias proficiſcantur 41, 32. 42, 49
Vota valetudinis populi cauſſa 42, 2 ut bellum proſperum eveniat 42, 28
Voti non rite facti malum 22, 9
Voti, quo Coſ. ludos magnos Jovi vovet; formula 36, 2
Votum præeunte Pontifice factum 4, 27
Votum impium pro ſcelere damnatur 19, 43
Votum incertæ pecuniæ an poſſit ſuſcipi? 31, 9
Votum crudele Cimbrorum 67, 2
Vox noctu audita humana clarior de adventu Gallorum 5, 32
Urbanæ duæ legiones ſcribi juſſæ 24, 44
Urbinius Panopio proſcribitur a Triumviris; pro eo ſe percuſſoribus offert ſervus ejus 120, 75
Urbs qua occaſione luſtrata? 35, 9
Urbes dirutæ, ne venirent in hoſtium poteſtatem 31, 28
Urbes orbis terrarum maximæ ingratæ adverſus optimos duces ſuos 38, 50

Digitized by Google

Urbicua ; oppidum Hiſpaniæ ; capitur a Q. Fulvio Flacco 40, 16
Urinatores 44, 10
Urites, populi 42, 48
Urna. In urnam Tribuum nomina conjecta 14, 27
C. Urſanius. Tribunus plebis 33, 22
Urſi & Elephanti in ludis Circenſibus 44, 18
Uſcana, oppidum 43, 12 ab Uſcanienſibus cæditur Ap. Claudius *ibid.*
Uſipetes Gens Cattis proxima vincuntur a Cæſare 105, 48 eorum ſtratagema 49 iterum petiti bello 137, 7 domantur a Druſo 9
Uſipiorum ſedes 104, 10
Utens fluvius 5, 35
Utica colonia Tyriorum 16, 1. 25, 31 circa ipſa mœnia Uticæ prædas agunt Romani 28, 4 Uticam mittit claſſem Scipio 29, 28 eam oppugnat Scipio 35 ſolvitur obſidio *ibid.* obſidetur denuo 30, 3 deficit a Pœnis 49, 6 de Uticenſium exſcidio deliberatur 113, 6 Equitum in Uticenſes odium 114, 48 Utica recepta, Cæſar victis ignoſcit 60
Uticenſes, quod præclaram operam præſtitiſſent Romanis, largiſſime donantur 51, 55
Uticenſis ager 27, 5 eum populatur M. Valerius Meſſala *ibid.* & Romani 28, 4
Uticenſium cum Catone colloquium 114, 49 publice ſepeliunt Catonem 58
Utrarius 44, 33
Vulcanus 1, 37. 8, 10 ei arma devota *ibid.* ejus area 9, 46. 39, 46. 40, 19 Vulcano lectiſternium habitum 22, 10 Vulcano arma cæſorum Pœnorum ſacrata incendit Scipio 30, 6 Vulcani ſacrum 41, 16
Vulcani Campus 24, 10
—— Inſula 21, 49. 51
Vulcientes 13, 35 de iis triumphat Ti. Coruncanius Coſ. *ibid.*
Vulſinienſes 13, 35 de iis triumphat Ti. Coruncanius Coſ. *ibid.* Vulſiniis ſervis civitas & arma data 15, 14 contra dominos ſuos utuntur armis 15 Vulſinienſes auxilium petunt a Romanis *ibid.* res proditur *ibid.*
Vulſiniis lacus ſanguine manavit 27, 23
Vulturnus, urbs Etruſcorum, capitur a Samnitibus dolo 4, 37 Vulturnum colonia deducta 34, 45
Vulturnus, fluvius 8, 11. 10, 20. 31. 22, 14. 23, 14. 19. 32, 29
Vulturni oſtium 25, 10
Vulturnus ventus 22, 43 proſpectum in prælio cum Annibale, multo pulvere in ora volvendo, adimit Romanis 46
Uxama, urbs a Pompeio everſa 97, 6
Uxellodunum obſidetur 108, 21 eodem & Cæſar accedit 108, 22 & aquam prohibere inſtituit obſeſſis 23 qua arte? 24 Uxellodunenſium eruptio 25 Cæſar ſævit in deditos 26
Uxores ſuas liberoſque cædunt viri, ne veniant in manus hoſtium 38, 23
Uxorum perfidia in maritos 120, 86

X.

XAnthippus Lacedæmoniorum dux 28, 43
Xanthippus Carthaginem venit 18, 21 ejus acta 22 admiratio 28
Xanthus Urbs oppugnatur a Bruto 122, 24 Xanthi circumſpiciunt fugam *ibid.* eruptionem faciunt 26 Romanos, qui in urbem irruperant, urgent 27 at reliquis ſubvenientibus, capitur 29 Xanthiorum furioſa deſperatio 30, 31
Xenarchus, Prætor Achæorum, quærit privatæ gratiæ aditum apud Perſeum 41, 28
Xenoclides, Chalcidenſis princeps 35, 38. 50
Xenon Ægienſis, Legatus Achæorum 47, 27
Xenophanes princeps Legationis Philippi, amicitiam ſocietatemque cum Romanis faciendam mentitur 23, 33 fœdus & amicitiam jungit cum Annibale *ibid.*
Xenophon, Achæus 32, 32
Xerxes, filius Mithridatis, ducitur ante currum Pompeii triumphantis 103, 48
Xychus, ſcriba falſarius 40, 55
Xyline Come 38, 15
Xyniæ, oppidum 32, 13. 33, 3. 39, 26

Z.

ZAbdielus, Arabiæ regulus Alexandri occiſi caput mittit ad Ptolemæum 52, 46
Zacynthus Inſula propinqua Ætoliæ 21, 7. 26, 24 eam capit Lævinus 26, 24 ei præeſt Philippus Megalopolitanus 36, 31 ei ſucceſſor datus Hierocles Agrigentinus, qui inſulam Achæis tradit 32 eam Achæi dant Romanis *ibid.*

Digitized by Google

Zacynthum obſidere conatur Archelaus; fruſtra 82,26
Zama Inſula 30,29.32,16 quinque dierum iter abeſt a Carthagine 30,29
Zama oppugnatur a Romanis 65, 23 – 25. deſeritur 27 regia Jubæ 114,61
Zamæ pecunias cogit Cæſar, regnumque in provinciæ formam redigit 114,65.
Zamenſes Jubæ victo portas claudunt 114, 61
Zanclen Græci Siciliam appellant 72, 35
Zarbienus, Gordyenorum Rex, a Tigrane accedit ad Romanos 98, 6 ei a Tigrane interempto exſequias facit Lucullus 65
Zarmanus Chegan, Indus, ſe tradit incendio 136,27.28
Zelaſium promontorium 31, 46
Zeno, Princeps Magnetum, vir magnæ auctoritatis 35,31 ejus ad Quinctium oratio 35,31
Zeno, præfectus Philippi, cæditur ab Athamanibus 38,1.2
Zenobius Chii muros occupat præſidio 82, 39 Chios triſti oratione terret 40 ab Epheſiis interficitur 46
Zenodori regio datur Herodi 136, 25
Zenonis ſtatua 104,67
Zephyrium, opp. 33, 20
Zerinthii Apollinis templum 38, 41
Zeta, opp. a Cæſare capitur 114,32
Zeuxidæ, Acarnanum Prætori, imperium abrogari cupit Philippus 33, 16
Zeuxippus, Princeps Bœotorum, eſt auctor Romanæ ſocietatis 33, 27 accuſatur cædis 28 fugit Tanagram *ibid.* deinde Athenas *ibid.*
Zeuxis, præfectus Lydiæ, præeſt mediæ aciei 37, 41 Legatus mittitur ad Scipionem 45
Ziela oppidum, Perſicorum deorum cultu celebre 98, 91
Zoippus Hieronymi Syracuſanorum Regis tutor 24, 4. 5 Legatus ad Philippum 26
Zoſime, Tigranis uxor, ante currum Pompeii triumphantis ducitur 103, 48
Zybœa devictus a Nicomede 38, 16
Zyraxis regionem invadit Craſſus 125,3

FINIS.

Digitized by Google

FASTI CONSULARES
IN HISTORIAM LIVIANAM,

Ubi ex Marmoribus Capitolinis à Sigonio illuſtratis, præter Nomina, & Tempora omnium ſummorum Magiſtratuum, abdicationes quoque & obitus in Magiſtratu, præterque Luſtra; annotati ſunt Triumphi & Ovationes cujuſque Magiſtratus, per literas Tr. & O. omniaque in diſtinctiorem ordinem contracta.

R E G E S.

Anni U.C.		
1.	ROmulus, Rex I. regnavit annos.	xxxvii. Lib. I.
	Triumphavit I. de Cæninenſibus & Antemnatibus.	
	Tum de Camerinis.	
	Tandem de Fidenatibus & Vejentibus.	
37.	Interreges. annum	i.
38.	Numa Pompilius *Pomponii filius*, Rex II. ann.	xliii.
81.	Tullus Hoſtilius *Hoſti* filius, Rex III. Triumphavit ter: regnavit annos.	xxxii.
113.	Ancus Marcius *Numæ Marcii filius*, Rex IV. Tr. ii. R. ann.	xxiv.
137.	L. Tarquinius Priſcus *Demarati filius*, Rex V. Tr. iii, R. ann.	xxxvii.
175.	Servius Tullius Rex VI. Tr. iii. R. ann.	xliii.
	Luſtrum fecit. i. ii. iii. iv.	
219.	L. Tarquinius *Lucii filius*, *Demarati nepos*. Superbus Rex VII. & ultimus. Tr. ii. regnavit annos	xxv.

C O N S U L E S.

244.	L. Junius M.F. Brutus. in prælio occiſus. In ejus locum factus eſt,	L. Tarquinius, Aruntis *N. Collatinus* II. coactus abdicavit. Subrogatus in ejus locum.
	Sp. Lucretius *Tricipitinus* in magiſtratu mortuus. In ejus locum ſuffectus.	P. Valerius, Voluſi F. qui in hoc honore
	M. Horatius *Pulvillus*.	*Poplicola* appellatus eſt Tr.
245.	P. Valerius Voluſi F. *Poplicola*. ii.	T. Lucretius T.F. *Tricipitinus*. Luſtrum fecit v.
246.	P. Valerius Voluſi F. *Poplicola*. iii.	M Horatius *Pulvillus*. ii.
247.	Sp. Lartius *Flavus*.	T. Herminius *Aquilinus*.
248.	M. Valerius Voluſi F. Tr. ii.	Q. Poſtumius Q. F. *Tubertus*. *Tr.*
249.	P. Valerius Vol. F. *Poplicola* iv. Tr.	T. Lucretius T. F. *Tricipitinus*. ii.
250.	P. Poſtumius Q. F. *Tubertus*. ii. Ovans primus de Sabinis.	Agrippa Menenius C. F. *Lanatus*. *Tr.*
251.	Opiter Virginius *Tricoſtus*.	Sp. Caſſius *Viſcellinus*. *Tr.*
252.	Poſtumus Cominius, *Auruncus*.	T. Lartius *Flavus*.
253.	Ser. Sulpicius P.F. *Camerinus*.	M. Tullius *Longus*. in Mag. M.

Digitized by Google

254.	P. Veturius *Geminus*.	T. Æbutius, T. F. *Elva*.
255.	T. Lartius *Flavus* II.	Q. Clœlius *Siculus*.

DICTATOR I.

T. Lartius *Flavus* Dictator I. Seditionis ſedandæ: & rei gerundæ (belli) causâ creatus *Luſtrum fecit* VI.
Sp. Caſſius *Viſcellinus* Magiſter equitum. I.

256.	A. Sempronius *Atrasinus*.	M. Minucius *Augurinus*.
257.	A. Poſtumius P. F. *Albus*.	T. Virginius *Tricoſtus* Cælimontanus.

A. Poſtumius P. F. Dictator 2. rei gerundæ causâ, qui in hoc honore *Regillenſis* appellatus. *Tr.*
T. Æbutius T. F. *Elva*. Magiſter equitum.

258.	M. Claudius *Sabinus* Regillenſis.	P. Servilius, P. F. *Priſcus*.
259.	A. Virginius A. F. *Tricoſtus*.	T. Veturius *Cicurinius*.

M. Valerius, Voluſi F. Dictator 3. Seditionis ſedandæ & rei gerundæ causâ, in hoc honore *Maximus* appellatus. *Tr.*
Q. Servilius P. F. *Priſcus*, Magiſter equitum.

260.	Sp. Caſſius *Viſcellinus* II.	Poſtumus Cominius Auruncus II. *Luſtrum fecit* VII.
261.	T. Geganius *Macerinus*.	P. Minucius *Augurinus*.
262.	A. Sempronius *Atratinus* II.	M. Minucius *Augurinus* II.
263.	Q. Sulpicius *Camerinus* Cornutus.	Sp. Lartius *Flavus* II.
264.	C. Julius *Julus* L. F.	P. Pinarius *Rufus* Mamercinus.
265.	Sp. Nautius *Rutilus*.	Sex. Furius *Fuſus*,
266.	T. Sicinius *Sabinus*. *Tr.*	C. Aquilius *Tuſcus*. O.
267.	Sp. Caſſius *Viſcellinus* III. *Tr.*	Proculus Virginius *Tricoſtus*,
268.	Q. Fabius *Vibulanus*.	Ser. Cornelius *Maluginenſis*.
269.	L. Aimilius *Mamercus*.	K. Fabius *Vibulanus*.
270.	M. Fabius *Vibulanus*.	L. Valerius *Potitus*.
271.	Q. Fabius *Vibulanus* II.	C. Julius *Julus*.
272.	K. Fabius *Vibulanus* II.	Sp. Furius. *Fuſus*.
273.	M. Fabius *Vibulanus* II.	Cn. Manlius *Cincinnatus* in prælio occiſus.
274.	K. Fabius *Vibulanus* III.	T. Virginius *Tricoſtus*.
275.	L. Aimilius *Mamercus* II.	C. Servilius *Ahala* in Mag. Mortuus. In ejus locum factus eſt. C. Cornelius *Lentulus* Eſquilinus.
276.	C. Horatius *Pulvillus*.	T. Menenius *Lanatus*.
277.	A. Virginius *Rutilus*.	Sp. Servilius *Structus*.
278.	C. Nautius *Rutilus*.	P. Valerius *Poplicola*. *Tr.*
279.	L. Furius *Medullinus*.	A. Manlius Vulſo. O. *Luſtrum fecit* VIII.
280.	L. Aimilius Mamercus III.	Vopiſc. Julius *Julus*.
281.	P. Furius *Fuſus*.	L. Pinarius *Rufus*.
282.	T. Quinctius Capitolinus Barbatus.	Ap. Claudius *Sabinus*.
283.	L. Valerius *Potitus* II.	Ti. Aimilius *Mamercinus*.
284.	A. Virginius Cœlimontanus.	T. Numicius *Priſcus*.
285.	T. Quinctius Capitolinus Barbatus II. *Tr.*	Q. Servilius *Priſcus*.
286.	Ti. Æimilius *Mamercinus* II.	Q. Fabius *Vibulanus*.
287.	Sp. Poſtumius *Albus* Regill.	Q. Servilius Priſcus II.

T. Quin-

288.	T. Quinctius Capitol. Barb. III. *Luſtr. fec.* IX.	Q. Fabius *Vibulanus* II.
289.	A. Poſtumius *Albus* Regillenſis.	Sp. Furius *Medullinus*.
290.	P. Servilius *Priſcus*.	L. Æbutius Elva. in Mag. M.
291.	L. Lucretius *Tricipitinus*.. *Tr.*	T. Veturius *Geminus*. *O.*
292.	P. Volumnius *Gallus*.	Ser. Sulpicius *Camerinus*.
293.	P. Valerius *Poplicola* II. in Mag. M. in eius locum factus eſt Q. Quinctius *Cincinnatus*.	C. Claudius *Sabinus*.
294.	Q. Fabius Vibulanus III. *Tr.*	L. Cornelius *Malugineſ.* *Tr. Luſtr. fec.* X.
295.	L. Minucius *Augurinus*. Coactus à Dictat. abdicare. in ejus locum factus eſt Q. Fabius *Vibulanus*.	C. Nautius *Rutilus* II.

L. Quinctius *Cincinnatus* Dictator 4. rei ger. cauſâ. *Tr.*
L. Tarquitius *Flaccus* M. E.

296.	Q. Minucius *Augurinus*.	C. Horatius *Pulvillus*.
297.	M. Valerius *Maximus*.	Sp. Virginius *Cœlimontanus*.
298.	T. Romilius *Vaticanus*.	C. Veturius *Cicurinus*.
299.	Sp. Tarpejus *Capitolinus*.	A. Aterius *Fontinalis*.
300.	P. Horatius *Trigeminus*.	Sex. Quintilius *Varus*.
301.	Pub. Sextius *Capitolinus*.	T. Menenius *Lanatus*.
302.	Ap. Claudius *Craſſinus*.	T. Genucius *Augurinus*.

Abdicarunt, ut Legum ſcribendarum cauſâ *Decemviri* Conſulari poteſtate, ſine provocatione, crearentur.

DECEMVIRI primi anni, omnes Patricii.

302.	Ap. Claudius. Ap. F.M.N. *Craſſinus*. Regillenſis.	Sp. Poſtumius A. F. P. N. *Albus* Regillenſis.
	T. Genucius L.F.L.N. *Augurinus*.	Ser. Sulpicius Ser. F. P. N. *Camerinus*.
	Sp. Veturius. Sp. F.P.N, *Craſſus*.	P. Seſtius. Q. F. Vibi N. *Capitolinus*.
	C. Julius C. F. L. N. *Julus*.	T. Romilius T. F. T. N. *Rocus* Vaticanus.
	A. Manlius. Cn. F. P. N. *Vulſo*.	P. Horatius *Tergeminus*.

DECEMVIRI ſecundi anni, partim è plebe.

303.	Ap. Claudius. Ap. F.M.N. *Craſſinus* Regillens. II.	Q. Fabius. M. F. K. N. *Vibulanus*.
	M. Cornelius Ser. F.L.N. *Maluginenſis*.	M. Rabulejus.
	L. Minucius *Augurinus*.	Q. Pœtelius.
	T. Antonius *Merenda*.	K. Duilius.
	M. Sergius.	Sp. Oppius. *Cornicen*.

Digitized by Google

Iidem DECEMVIRI,
continuato per vim Magiſtratu.

Coacti abdicarunt. In eorum locum ſacti ſunt Conſules

304. L. Valerius P.F.P.N. *Poplicola* Potitus. *Tr.*	M. Horatius M. F. M. N. *Barbatus*. *Tr.*
305. Lar Herminius.	T. Virginius *Cœlimont.* Tricoſtus.
306. M. Geganius *Macerinus*.	C. Julius. *Julus*.
307. T. Quinctius *Capitolinus* IV.	Agrippa Furius *Fuſus*.
308. M. Genucius *Augurinus*.	C. Curtius. IV.

TRIBUNI MILITUM, Conſulari poteſtate primùm creati.

309. A. Sempronius *Atratinus*.	T. Clœlius *Siculus*.
L. Attilius *Longus*.	

Vitio facti abdicarunt. In eorum locum facti ſunt Coſſ.

309. L. Papirius *Mugillanus*.	L. Sempronius *Atratinus*.
310. M. Geganius *Macerinus* II. *Tr.*	T. Quinctius *Capitolin.* *Barbatus* V.

CENSORES PRIMI.

L. Papirius *Mugillanus*.	L. Sempronius *Atratinus*. *Luſtrum fecit* XI.
311. M. Fabius *Vibulanus*.	Poſtumus Æbutius *Elva*, Cornicen.
312. C. Furius *Pacilus*.	M'. Papirius *Craſſus*.
313. Proculus Geganius *Macerinus*.	L. Menenius *Lanatus*.
314. T. Quintius *Capitolinus* VI.	Agrippa Menenius *Lanatus*.

L. Quinctius *Cincinnatus* Dictator II. ordine 5. Seditionis ſedandæ cauſâ.
Servilius *Ahala* Magiſter equitum.

TRIBUNI MILITUM Conſ. Pot. 2.

315. Mam. Æmilius *Mamercinus*.	L. Quinctius *Cincinnatus*.
L. Julius *Julus*.	
316. M. Geganius *Macerinus* III.	L. Sergius, qui in hoc honore *Fidenas* appellatus eſt.

M. Aimilius Mamercinus Dictator 6. rei gerundæ cauſâ. *Tr.*
L. Quinctius *Cincinnatus*, Magiſter equitum.

317. M. Cornelius *Maluginenſis*.	L. Papirius *Craſſus*.
318. C. Julius *Julus* II.	L. Virginius *Tricoſtus*.

Q. Servilius *Priſcus* Dictator, 7. rei gerundæ cauſâ, in hoc honore *Fidenas* appellatus.
Poſtumus Æbutius Elva Cornicen Mag. eq.

Cenſores C. Furius *Fuſus*.	M. Geganius *Macerinus*. L. F. XIII. 2
319. C. Julius *Julus* III.	L. Virginius *Tricoſtus* II.

Mam. Aimilius *Mamercinus* Dictator, 8. rei ger. cauſâ.
A. Poſtumius *Tubertus* Magiſter equitum.
Tribb. mill. C. p. 3.

320. M. Fabius *Vibulanus*.	M. Foſſius *Flaccinator*.

Digitized by Google

L. Sergius *Fidenas*.
Tribb. mill. C. p. 4
321. L. Pinarius *Mamercus*. L. Furius *Medullinus*.
Sp. Poſtumius *Albus* Regill.
322. T. Quinctius *Pennus* Cincinn. C. Julius *Mento*.
A. Poſtumius Dictator, 9. rei ger. cau. *Tr.*
L. Julius, Vopiſci F. *Julus*. Mag. Eq.
323. L. Papirius *Craſſus*. II. L. Julius *Julus*.
324. L. Sergius *Fidenas* II. Hoſtus Lucretius *Tricipitinus*.
325. T. Quinctius *Cincinnat.* Pennus. A. Corneſtus *Coſſus*. *Tr.*
326. C. Servilius *Structus* Ahala. L. Papirius *Mugillan.* II.
Tribb. mill. C. p. 5
327. T. Quinctius *Pennus* Cincinn. C. Furius *Pacilus*.
M. Poſtumius *Albus*. A. Cornelius Coſſus.
M. Aimilius *Mamercinus* Dictator III. ord. 10. rei ger. cau. *Tr.*
A. Cornelius *Coſſus* M. E.
Tribb. mill. C. p. 6
328. A. Sempronius *Atratinus*. L. Furius *Medullinus*.
L. Quinctius *Cincinnatus*. II. L. Horatius *Barbatus*.
Tribb. mill. C. p. 7
329. Ap. Claudius *Craſſus*. Sp. Nautius *Rutilus*.
L. Sergius *Fidenas*. II. Sex. Julius *Julus*.
Cenſores. * . . * . . *Luſtr.* XIII. 3
330 C. Sempronius *Atratinus*. Q. Fabius *Vibulanus*.
Tribb. mill. C. p. 8
331. L. Manlius *Capitolinus*. Q. Antonius *Merenda*.
K. Papirius *Mugillanus*. R. Servilius *Structus*.
332. T. Quinctius *Capitolinus*. O. N. Fabius *Vibulanus*.
Tribb mill. C. p. 9
333. T. Quinctius *Pennus*. II. M. Manlius *Capitolin.*
L. Furius *Medullinus*. III. A. Sempronius *Atratinus*. II.
Tribb. mill. C. p. . 10
334. Agrippa Menenius *Lanatus*. Sp. Nautius *Rutilus*.
P. Lucretius *Tricipitinus*. C. Servilius *Axilla*.
Tribb. mill. C. p. 11
335. M. Papirius *Mugillanus*, C. Servilius *Axilla*, II.
L. Sergius Fidenas. III.
Q. Servilius *Priſcus* Fidenas Dictator II, ord. II. rei ger. cauſa.
C. . . . . . *Axilla* M. E.
Cenſores. L. Papirius Craſſus. . . . . *Luſtr.* XIV. 4
Tribb. mill. C. p. 12
336. L. Lucretius *Tricipitinus* II. Sp. Veturius *Craſſus*.
Agrippa Menenius *Lanatus*. II. L. Servilius Structus. II.
Tribb. mill. C. p. 13
337. A. Sempronius *Atratinus* III. M. Papirius *Mugillanus* II.
Q. Fabius *Vibulanus*. Sp. Nautius *Rutilus*. II.
Tribb. mill. C. p. 14
338. P. Cornelius *Coſſus*. Quinctius *Cincinnatus*.
C. Valerius *Potitus*. N. Fabius *Vibulanus*.
Tribb. mill. C. p. 15
339. Q. Fabius *Vibulanus*. II. Cn. Cornelius *Coſſus*.
P. Poſtumius *Albinus* Regill. L. Valerius *Potitus*.
340. M. Cornelius *Coſſus*. L. Furius *Medullinus*.
Cenſores. * . . * . . *Luſtr.* XV.
341 Q. Fabius *Ambuſtus*. C. Furius *Pacilus*.

342. M. Papirius *Mugillanus*.	C. Nautius *Rutilus*.
343. M'. Aimilius *Mamercinus*.	C. Valerius *Potitus*. O.
344. Cn. Cornelius *Coſſus*.	L. Furius *Medullinus*. II.
Tribb. mill. C.p.	16
345. C. Julius *Julus*.	P. Cornelius *Coſſus*.
C. Servilius *Ahala*.	
P. Cornelius *Coſſus* Dictator, II. rei ger. cauſâ.	C. Servilius *Ahala*. M. E.
Tribb. mill C.p.	17
346. C. Valerius *Potitus*.	C. Servilius *Ahala* II.
L. Furius *Medullinus*.	N. Fabius *Vibulanus* II.
Tribb. mill. C.p.	18
347. P. Cornelius *Coſſus*.	L. Valerius *Potitus* II.
Cn. Cornelius *Coſſus*.	N. Fabius *Ambuſtus*,
Tribb. mill. C.p.	19
348. C. Julus *Julus* II.	M'. Aimilius *Mamercinus*.
T. Quinctius *Capitolinus*.	L. Furius *Medullinus*.
Q. Quinctius *Cincinnatus*.	A. Manlius *Vulſo*.
Tribb. mill. C.p.	20
349. P. Cornelius *Maluginenſis*.	Sp. Nautius *Rutilus*. III.
Cn. Cornelius *Coſſus*. II.	C. Valerius *Potitus* III.
K. Fabius *Ambuſtus*.	M'. Sergius *Fidenas*.
Tribb. mill. C.p.	21
350. M'. Aimilius *Mamercinus*. II.	M. Furius *Fuſus*.
Ap. Claudius *Craſſinus*.	L. Julius *Julus*.
M. Quinctilius *Varus*.	L. Valerius *Potitus* III.
Cenſores M. Furius *Camillus*.	M. Poſtumius *Albinus*. *Luſtr. fec.* XVI. 6 Lib.V
Tribb. mill. C.p.	22
351. C. Servilius *Ahala*. III.	Q. Sulpicius *Camerinus*.
Q. Servilius *Priſcus*.	A. Manlius *Vulſo*. II.
L. Virginius *Tricoſtus*.	M. Sergius *Fidenas*, II.
Tribb. mill. C.p.	23
352. L. Valerius *Potitus*. IV.	L. Julius *Julus*.
M. Furius *Camillus*.	M'. Aimilius *Mamercinus*. III.
C. Cornelius *Coſſus*. II.	K. Fabius *Ambuſtus*, II.
Tribb. mill. C.p.	24
353. P. Licinius *Calvus* Primus è *Plebe*.	M. Mælius *Capitolinus*,
P. Mænius.	L. Furius *Medullinus*.
T. Titinius.	L. Publilius *Philo*.
Tribb. mill. C.p.	25
354. M. Pomponius,	L. Atilius *Longus*.
C. Duilius.	M. Veturius *Craſſus* Cicurinus.
Cn. Genucius *Augurinus*.	Volero Publilius *Philo*.
Tribb. mill. C.p.	26
355. L. Valerius *Potitus* V.	L. Furius *Medullinus*, III.
M. Valerius *Maximus*.	Q. Servilius *Priſcus*, II.
M. Furius *Camillus* II.	Q. Sulpicius *Camerinus*, II.
Tribb. mill. C.p.	27
356. L. Julius *Julus*, II.	F. Furius Medullinus, IV.
L. Sergius *Fidenas*.	A. Poſtumius *Albinus* Regill.
P. Cornelius *Maluginenſis*, II.	A. Manlius *Capitoli*. III.
vitio facti abdicarunt: in	eorum locum creati.
Tribb. mill. C.p.	28
356. P. Licinius *Calvus*.	L. Titinius, II.
Cn. Genucius *Augurinus*, II,	P. Mænius. II.

Digitized by Google

L. Atilius *Longus*, II. T. Mælius Capitolinus, III.

M. Furius *Camillus* Dictator, 13. rei ger. cauſâ. *Tr.*

P. Cornelius *Scipio* Mag. Eq.

Tribb. mill. C. p. 29

357. P. Cornelius *Coſſus*. P. Cornelius *Scipio*.

M. Valerius *Maximus*. II. K. Fabius *Ambuſtus*, III.

L. Furius *Medullinus*, V. Q. Servilius *Priſcus*. III.

Tribb. mill. C. p. 30

358. M. Furius *Camillus*, III. L. Furius *Medullinus*, VI.

C. Aimilius *Mamercinus*. L. Valerius *Poplicola*.

Sp. Poſtumius *Albinus* Regill. P. Cornelius *Scipio* II.

Tribb. mill. C. p. 31

360. L. Lucretius *Flavus*. Ser. Sulpicius *Camerinus*.

361. L. Valerius *Potitus*. *Tr.* M. Manlius *Capitolinus*. O.

Cenſor C. Julius *Julus*. L. Papirius Curſor. *Luſtr. fec.* XVII. 7

In Mag. Mort. Eſt. in E. L. F. E.

Cornelius *Maluginenſis*.

Tribb. mill. C. p. 32

362. L. Lucretius *Flavus*. Ser. Sulpicius *Rufus* Prætextatus.

M. Aimilius *Mamercinus*. L. Furius *Medullinus*, VII.

Agrippa Furius *Fuſus*. C. Aimilius *Mamercinus*, II.

Tribb. mill. C. p. 33

363. Q. Fabius *Ambuſtus*. Q. Sulpicius *Longus*.

K. Fabius *Ambuſtus*. Q. Servilius *Priſcus* Fidenas IV.

C. Fabius *Ambuſtus*. Ser. Cornelius *Maluginenſis*.

M. Furius *Camillus* Dictator II. Ord. 14. rei ger. cauſâ. *Tr.*

L. Valerius *Potitus* Mag. Eq.

Tribb. mill. C. p. 34

364. L. Valerius *Poplicola* II. L. Virginius *Tricoſtus*.

P. Cornelius. A. Manlius *Capitolinus*.

L. Aimilius *Mamercinus*. L. Poſtumius *Regillenſis* Albinus.

M. Furius *Camillus* Dictator III. Ord. 15. rei ger. cauſâ. *Tr.* III.

C. Servilius *Ahala* Mag. Eq.

Tribb. mill. C. p. 35

365. T. Quinctius *Cincinnatus*. Q. Servilius *Priſcus Fidenas*, V.

L. Julius *Julus*. L. Aquilius *Corvus*.

L. Lucretius *Tricipitinus*. Ser. Sulpicius *Rufus*.

Tribb. mill. C. p. 36

366. L. Papirius *Curſor*. C. Sergius *Fidenas*. VI.

L. Aimilius *Mamercinus*, II. L. Menenius *Lanatus*.

L. Valerius *Poplicola*, III. C. Cornelius.

Cenſor. * . . . * . . . *Luſtr. fec.* XVIII. 8

Tribb. mill. C. p. 37

367. M. Furius *Camillus*, III. Ser. Cornelius *Maluginenſis*, II.

Q. Servilius Priſcus *Fidenas*, VI. L. Quinctius *Cincinnatus*.

L. Horatius *Pulvillus*. P. Valerius *Poplicola Potitus*.

Tribb. mill. C. p. 38

368. A. Manlius *Capitolinus*, II. T. Quinctius *Capitolinus*.

P. Cornelius. L. Quinctius *Capitolinus*.

L. Papirius *Curſor*, II. C. Sergius *Fidenas*, II.

A. Cornelius *Coſſus* Dictator Ord. 16. ſeditionis ſedandæ, & rei ger. cauſâ. *Tr.*

Q. Quinctius *Capitolinus* Magiſter equitum.

Tribb. mill. C. p. 39

369. Ser. Cornelius *Maluginenſis*, III. P. Valerius Potitus *Poplicola*, II.

Digitized by Google

M. Furius *Camillus* v.	Ser. Sulpicius *Rufus*, II.
C Papirius *Cra'us*.	T. Quinctius *Cincinnatus*, II.
Tribb. mill. C. p.	40
370. L. Valerius *Poplicola*, IV.	L. Lucretius *Tricipitinus*, II.
A. Manlius *Capitolinus*, III.	L. Aimilius *Mamercinus*, III.
Ser. Sulpicius *Rufus*, III.	M. Trebonius *Flavus*.
Tribb. mill. C. p.	41
371. Sp. Papirius *Craſſus*.	Q. Servilius Priſcus *Fidenas*.
L. Papirius *Craſſus*.	C. Sulpicius *Peticus*.
Ser. Cornelius *Maluginenſis*, IV.	L. Aimilius *Mamercinus*, IV.
Tribb mill. C. p.	42
372 M. Furius *Camillus* VI.	L. Furius *Medullinus*.
A. Poſtumius *Albinus Regillenſis*.	L. Poſtumius *Albinus Regillenſis*.
L. Lucretius *Tricipitinus* III.	M. Fabius *Ambuſtus*.
Tribb. mill. C. p.	43
373. L. Valerius *Poplicola* V.	L. Menenius *Lanatus* II.
P. Valerius Potitus *Poplicola* III.	L. Papirius *Curſor*.
C. Sergius *Fidenas*, III.	Ser. Cornelius *Maluginenſis* V.
Cenſores C. Sulpicius *Camerinus*.	Sp. Poſtumius *Albinus Regillenſis*.
Abdicavit	In Mag. mortuus eſt
In eorum locum facti ſunt.	
	Vitio facti abdicarunt
T. Quinctius *Cincinnatus* Dictator, ord. 17. rei ger. cauſ. *Tr.*	
A. Sempronius *Atratinus* Magiſter equitum.	
Tribb. mill. C. p.	44
374. P. Manlius *Capitolinus*.	C. Sextilius.
C. Manlius *Capitolinus*.	M. Albinus.
L. Julius *Julus*.	L. Antiſtius.
Tribb. mill. C. p.	45
375. Sp Furius *Medullinus*.	P. Cloelius *Siculus*.
Q. Servilius *Priſcus Fidenas*, II.	M. Horatius *Pulvillus*.
C. Licinius *Calvus*.	L. Geganius.
Cenſores Sp. Servilius *Priſcus*.	Q. Cloelius Siculus.
	Luſtrum fec. XIX.
Tribb. mill. C. p.	46
376. L. Aimilius *Mamercinus*, V.	Ser. Sulpicius *Rufus Praetext.* II.
P. Valerius *Potitus Poplicola*, IV.	L. Quinctius *Cincinnatus*, II.
C. Veturius Craſſus *Cicurinus*.	C. Quinctius *Cincinnatus*.
Tribuni Plebis ſine Curulibus Magiſtratibus.	
377. C. Licinius *Calvus*.	C. Sextius *Sextin. Lateran.* &c.
Tr. Pl. ſine Curul. Mag.	
378. C. Licinius *Calvus*, II.	L. Sextius *Sextin. Lateran.* II.
Tr. Pl. ſine Curul. Mag.	
379. C. Licinius *Calvus*, III.	L. Sextius *Sextin. Lateran* III.
Tr. Pl. ſine Curul. Mag.	
380. C. Licinius *Calvus*, IV.	L. Sextius *Sextin. Lateran.* IV.
Tr. Pl. ſine Curul. Mag.	
381. C. Licinius *Calvus*, V.	L. Sextius *Sextin. Lateran.* V.
Tribb. mill. C. p.	47
382. L. Furius *Medullinus*, II.	P. Valerius *Potitus Poplicola*, V.
A. Manlius *Capitolinus*.	Ser. Sulpicius *Praetext.* III.
C. Valerius *Potitus*.	Ser. Cornelius *Maluginenſis* VI.
Tribb. mill. C. p.	48
383. Q. Servilius Priſcus *Fidenas* III.	M. Cornelius *Maluginenſis*.
C. Veturius Craſſus *Cicurinus*, II.	Q. Quinctius *Cincinnatus*.

A. Cornelius *Coſſus*. M. Fabius *Ambuſtus*, II.
Tribb. mill. C. p. 49
384. T. Quinctius *Capitol.* Ser. Servilius *Structus*.
Ser. Cornelius *Maluginenſis* VII. L. Papirius *Craſſus*.
Ser. Sulpicius *Prætextat.* IV. L. Papirius Craſſus *Cicurinus*.
M. Furius *Camillus* IV. Dictator, ord. 18. rei ger. cauſâ.
385. L. Aimilius *Mamercinus* Mag. Eq.
Ob edictum in Milites ex S.C. abdirarunt. In eorum locum facti ſunt.
P. Manlius *Capitolinus* Dictator, ord. 19. Seditionis ſedandæ: & rei ger. cauſâ.

C. Licinius Calvus, Primus è plebe Mag. Eq.
Tribb. mill. C. p. 50
386. A. Cornelius *Craſſus*, II. L. Veturius *Craſſus Cicurinus* II.
M. Cornelius *Maluginenſis*, II. P. Valerius *Potitus Poplicola*, IV.
M. Geganius *Macerinus*. P. Manlius *Capitolinus*, II.
M. Furius *Camillus* V. Dictator, ord. 20. rei ger. cauſâ. *Tr.*
Q. Quinctius *Cincinnatus* Capitolinus Mag. Eq.
Conſules è Plebe primum creari cœpti.
387. L. Aimilius *Mamercinus*. L. Sextius *Sextin. Lateran.* Primus è pl. VII.
Cenſ. Poſtumius *Regill. Albinus*. C. Sulpicius *Peticus*.
388. Lucius Genucius *Aventinenſis*. Q. Servilius *Ahala*.
389. C. Sulpicius *Peticus*. *Tr.* C. Licinius *Calvus*.
390. Lucius Aimilius *Mamercinus*, II. Cn. Genucius *Aventinenſis*.
L. Manlius *Capitolinus* imperioſus Dictator, ord. 21. Clavi Fig. cauſâ.

L. Pinarius *Natta*, Magiſter equitum.
Cenſores M. Fabius *Ambuſtus*. L. Furius *Medullinus*. *Luſtr. fecit* XX. 12
391. Q. Servilius *Ahala*, II. L. Genucius *Aventinenſis*, II.
Ap. Claudius *Craſſin. Regillenſis* Dictator, ord. 22. rei ger. c. O.
L. Cornelius *Scipio*, Mag. Eq.
392. C. Licinius *Calvus*, II. C. Sulpicius *Peticus*, II.
Q. Quinctius *Barbat.* Capitol. *Criſp.* Dictator, ord. 23 rei ger. cauſâ. *Tr.*

Ser. Cornelius *Maluginenſis*, Mag. Eq.
393. M. Fabius *Ambuſtus*. O. C. Pœtelius *Libo* Viſolus. *Tr.*
Q. Servilius *Ahala* Dictator, ord. 24. Rei ger. cauſâ.
T. Quinctius Barb. *Capitolinus*, Mag. Eq.
394. M. Popillius *Lænas*. Cn. Manlius *Capitolin.* Imperioſ.
395. C. Fabius *Ambuſtus*. C. Plautius *Proculus*: *Tr.*
C. Sulpicius *Peticus* Dictator, ord. 25. Rei ger. c. *Tr.*
Marcus Valerius *Poplicola*, Mag. Eq.
Cenſores. *Luſtrum fecit* XXI. 13
396. C. Marcius *Rutilus*. *Tr.* Cn. Manlius *Capitolinus* Imperios. II.
397. M. Fabius *Ambuſtus*, II. M. Popillius *Lænas*, II.
C. Marcius *Rutilus Primus* è Plebe Dictator, ord. 26. Rei ger. c. *Tr.*
C. Plautius *Proculus*, Mag. Eq.
398. C. Sulpicius *Peticus* III. M. Valerius *Poplicola*.
399. M. Fabius *Ambuſtus*, III. *Tr.* T. Quinctius Barbat. *Capitol. Criſpin.*
400. C. Sulpicius *Peticus*, IV. M. Valerius *Poplicola*, II.
T. Manlius Imperioſ. *Torquat.* Dictator, Ord. 27. Rei ger. c. *Tr.*
A. Cornelius *Coſſus Arvina*, Mag. Eq.
401. P. Valerius *Poplicola*. C. Marcius *Rutilus*, II.
C. Julius *Julus* Dictator, Ord. 28. Rei ger. cauſâ.
L. Aimilius *Mamercinus*, Mag. Eq.
402. C. Sulpicius *Peticus*, V. T. Quinctius *Pennus Cincinnatus*.

Digitized by Google

M. Fabius *Ambuſtus* Dictator, Ord. 29. Comit. Hab. cauſa.
Q. Servilius *Ahala*, Mag. Eq.
Cenſor. Cn. Manlius *Capitol. Imperioſ.* C. Marcius *Rutilus* qui *Luſtr. f.* XXII. 14
Primus Cenſor è Plebe factus eſt.
403. M. Popillius *Lanas*, II. *Tr.* L. Cornelius *Scipio*.
L. Furius *Camillus* Dictator. Ord. 30. Comit. Hab. cauſâ.
P. Cornelius *Scipio*. Mag. Eq.
404. L. Furius *Camillus*. P. Claudius Craſſin. *Regillenſis*.
T. Manlius *Imperioſ. Torquat.* II. Dictator. Ord. 31. Comit. Hab. c.
A. Cornelius *Coſſus Arvina*, II. Mag. equit.
405. M. Popillius *Lanas*, IV. M. Valerius *Corvus*.
* . . . Dictator. Ord. 32. Comit. cauſâ.
* . . . . Mag. Eq.
406. C. Plautius *Venno*. T. Manlius *Imperioſ Torquat.*
407. M. Valerius *Corvus*. II. *Tr.* C. Pœtelius *Libo Viſolus*.
Cenſor. * . . * . . . *Luſtr. fecer.* XXIII. 15
408. M. Fabius *Dorſo* Ser. Sulpicius *Camerinus*.
L. Furius *Camillus* II. Dictator. Ord. 33. Rei ger. cauſâ.
Cn. Manlius *Capitolinus imperioſ.* Mag. Eq.
409. C. Marcius *Rutilus*, III. T. Manlius *Imperioſ. Torquat.* II.
P. Valerius *Poplicola* Dictator. Ord. 34. Latinar. Fer. cauſâ.
Q. Fabius *Ambuſtus*, Mag. Eq.
410. M. Valerius *Corvus*, III. *Tr.* A. Cornelius *Coſſus Arvina* *Tr.*
411. Q. Servilius *Ahala*. C. Marcius *Rutilus* IV.
M. Valerius *Corvus* Dictator. Ord. 35 Rei ger. cauſâ.
L. Aimilius *Mamercinus Privernas.* II. Mag. Eq.
412. L. Aimilius Mamercinus *Privernas*. C. Plautius *Venno* II. VIII.
413. T. Manlius Imperioſ. *Torquat.* III. *Tr.* P. Decius *Mus.* qui ſe devovit.
L. Papirius *Craſſus* qui idem Prætor erat, Dictator Ord. 36.
Rei ger. cauſâ.
L. Papirius *Curſor*, Mag. Eq.
414. T. Aimilius *Mamercinus*. Q. Publilius *Philo*. *Tr.*
Q. Publilius *Philo* Dictator, ord. 37. rei ger. cauſâ.
D. Junius Brutus *Scæva*. Mag. Eq.
415. L. Furius *Camillus*. *Tr.* C. Mænius. *Tr.*
416. C. Sulpicius *Longus*. P. Ailius *Pætus*.
C. Claudius *Craſſin. Regillenſis* Dictator, ord. 38. rei ger. cauſâ.
P. Claudius *Hortator*, Mag. Eq.
vitio facti abdicarunt.
417. L. Papirius *Craſſus*. K. Duilius.
418. M. Valerius *Corvus*, IV. *Tr.* M. Atilius *Regulus*.
L. Aimilius *Mamercinus* Dictator, ord. 39. Comit. habend. cauſâ.
Q. Publilius *Philo*, Mag. Eq.
419. Ti. Veturius *Calvinus*. Sp. Poſtumius *Albinus*.
P. Cornelius *Ruſinus*, Dictator, ord. 40. Rei ger. cauſâ,
M. *Antonius*, Mag. Eq.
Vitio creati abdicarunt
420. Hoc anno ſine Conſulibus Reſp. fuit.
421. A. Cornelius Coſſus *Arvina*, II. Cn. Domitius *Calvinus*.
M. Papirius *Craſſus* Dictator. ord. 41. Rei ger. cauſâ.
P. Valerius *Poplicola*, Mag. Eq.
Cenſores, Q. Publilius *Philo*. Sp. Poſtumius *Albinus. Luſtr. f.* XXIV. 16
422. L. Valerius *Potitus Flaccus*. M. Claudius *Marcellus*.
Cn. Quinctius *Varus* Dictator, ord. 42. Clavi fig. cauſâ.
L. Valerius *Potitus Flaccus*, Mag. Eq.

L. Pa-

423. L. Papirius *Craſſus*, II. L. Plautius *Venno*.
424. L. Aimilius *Mamercinus*, II. *Tr.* C. Plautius *Decianus*. *Tr.*
425. P. Cornelius *Scapula*. P. Plautius *Proculus*.
426. L. Cornelius *Lentulus*. Q. Publilius *Philo*, *Tr.*
M. Claudius *Marcellus* Dictator, ord. 43. Comit. hab. cauſâ.
Sp. Poſtumius *Albinus*, Mag. Eq.
Vitio facti abdicarunt.
427. L. Papirius *Curſor*. C. Pœtilius Libo *Viſolus*, II.
428. L. Furius *Camillus*, II. D. Junius *Brutus Scæva*.
L. Papirius *Curſor* Dictator, ord. 44. Rei ger. cauſâ. *Tr.*
Q. Fabius Max. *Rullian*. Mag. Eq.
Hic a Dictatore coactus abdicavit. In ejus locum factus eſt.
L. Papirius *Craſſus*. Mag. Eq.
419. Hoc anno Dictator & Magiſter Eq. ſine Coſſ. fuerunt.
430. C. Sulpicius *Longus*, II. Q. Aulius *Cerretanus*.
431. Q. Fabius Maxim. *Rullian*. *Tr.* L. Fulvius *Curvus*. *Tr.*
A. Cornelius *Coſſus Arvina* Dictator, ord. 45. Ludor. Rom. c.
M. Fabius *Ambuſtus*, Mag. Eq.
432. Ti. Veturius *Calvinus*, II. Sp. Poſtumius *Albinus*, II. IX.
Q. Fabius *Ambuſtus* Dictator, ord. 46. Comit. hab. cauſâ.
P. Aimilius *Pætus*, Mag. Eq.
Vitio creati abdicarunt. In eorum locum facti ſunt.
M. Aimilius *Papus* Dictator, ord. 47. Comit. hab. cauſâ.
L. Valerius *Flaccus*. Mag. Eq.
433. L. Papirius *Curſor*, II. Q. Publilius *Philo*, III.
C. Mainius Dictator, ord. 48.
M *Foſtius Flaccinator*, Mag. Eq.
L. Cornelius *Lentulus* Dictator, ord. 49. Rei ger. cauſâ.
L. Papirius *Curſor*, II. Mag. Eq.
T. Manlius *Imperioſ. Torquat.* III. Dictator, ord. 50.
L. Papirius *Curſor*, Mag. Eq.
434. L. Papirius *Curſor*, III. *Tr.* Q. Aulius *Cerretanus*, II.
Cenſores, C. Sulpicius *Longus*. * 17
435. L. Plautius *Venno*. M. Foſlius, *Flaccinator*.
Cenſores, L. Papirius *Craſſus*. C. Mainius. *Luſtr. f.* XXV. 18
436. Q. Aimilius *Barbula*. C. Junius *Bubulus* Brutus.
437. Sp. Nautius *Rutilus*. M. Popillius *Lanas*.
L. Aimilius *Mamercus Privernas*, II. Dictator, ord. 51. Rei ger. c.
L. Fulvius *Curvus*, Mag. Eq.
438. L. Papirius *Curſor*, IV. Q. Poblilius *Philo*, IV.
Q. Fabius *Maximus* Rullianus Dictator, ord. 52. Rei ger. c. *Tr.*
Q. Aulius *Cerreſan*. In Prœlio occiſus eſt. In ejus loc. f. eſt
C. Fabius *Ambuſtus*, Mag. Eq.
439. M. Pœtilius *Libo*. C. Sulpicius *Longus*, III. *Tr.*
C. Mainius, II. Dictator, ord. 53. Rei ger. cauſâ.
M. Foſlius *Flaccinator*, Mag. Eq.
440. L. Papirius *Curſor*, V. C. Junius *Bubulcus Brutus*, II.
C. Pœtelius Libo *Viſolus* Dictator, ord. 54. Rei ger. c.
M. . . . . *Libo* Mag. Eq.
441. M. Valerius *Maximus*. *Tr.* P. Decius *Mus*.
C. Sulpicius *Longus* Dictator, ord. 55. Rei ger. cauſa.
C. Junius *Bubulcus Brutus*, Mag. Eq.
Cenſores. Ap. Claudius *Cæcus*. C. Plautius qui in hoc honore Venox
Luſtr. fec. XXVI. appellatus eſt. 19
442. C. Junius Bubulcus *Brutus*. III. *Tr.* Q. Aimilius *Barbula* II. *Tr.*

443. Q. Fabius Maximus *Rullian.* II. — C. Marcius *Rutilus.*
L. Papirius *Curſor* II. Dictator, ord. 56. Rei ger. cauſa. *Tr.*
C. Junius *Bubulcus Brutus*, Mag. Eq.
444. Hoc anno Dictator, & Magiſter Equitum ſine Coſſ. fuerunt.
445. P. Decius *Mus*, II. — Q. Fabius Maximus *Rullian* III.
446. Ap. Claudius *Cæcus*. — L. Volumnius, *Flamma Violens*.
Cenſores, M. Valerius *Maximus*. — C. Junius Bubul. *Brutus*.
Luſtrum fecit XXVII. 20
447. Q. Marcius *Tremulus*. *Tr.* — P. Cornelius *Arvina*.
P. Cornelius Scipio *Barbatus*, Dictator, ord. 57. Comit. hab. c.
P. Decius *Mus*, Magiſter Equitum.
448. L. Poſtumius *Megellus*, — T. Minucius *Augurin.* In præl. occiſ.
In ejus locum fac. eſt
M. Fulvius *Corvus Pætinus*. *Tr.*
449. P. Sempronius *Sophus*. *Tr.* — P. Sulpicius Saverrio. *Tr.*
Cenſores, Q. Fabius *Max. Rullian.* — P. Decius *Mus*. *Luſtr. fec.* XXVIII. 21
450. Ser. Cornelius *Lentulus*. — L. Genucius *Aventinenſis*.
451. M. Livius *Denter*. — M. Aimilius Paulus.
C. Junius *Bubulcus Brutus*, II. Dictator, ord. 58. Rei ger. c. *Tr.* X.
M. *Titinius*, Mag. Eq.
Q. Fabius *Max. Rullian.* II. Dictator, ord. 59. Rei ger. c.
M. Aimilius *Paullus*, Mag. Eq.
452. Hoc anno Dictator, & Mag. Eq. ſine Coſſ. fuerunt
M. Valerius *Corvus* II. Dictator, ord. 60. Rei ger. c. *Tr.*
P. Sempronius *Sophus*, Mag. Eq.
453. Q. Appulejus *Panſa*. — M. Valerius *Corvus*, V.
454. M. Fulvius *Pætinus*. *Tr.* — T. Manlius *Torquatus*. In Mag. mort. eſt.
In ejus locum factus eſt
M. Valerius *Corvus*, VI.
Cenſores, P. Sempronius *Sophus*. — P. Sulpicius *Saverrio*. *Luſtr. f.* XXIX. 22
455. L. Cornelius Scipio. — C. Fulvius *Max. Centumalus*.
456. Q. Fabius Max. Rullian, IV. — Q. Decius *Mus*, III.
457. Ap. Claudius *Cæcus*, II. — L. Volumnius *Flamma Violens*, II.
458. Q. Fabius Max. *Rulian.* V. *Tr.* III. — P. Decius *Mus* IV. qui ſe devovit.
459. L. Poſtumius *Megellus*. *Tr.* — M. Atilius *Regulus*. *Tr.*
Cenſores, P. Cornelius *Arvina*, — C. Marcius *Rutilus*, *Luſtr. f.* XXX. 23
460. L. Papirius *Curſor*. *Tr.* — Sp. Carvilius *Maximus*. *Tr.*
461. Q. Fabius, Q. F. M. N. Maximus *Gurges*. *Tr.* *an ſeq.* — D. Junius D. F. Brutus *Scæva*. XI.
462. L. Poſtumius *Megellus* III. — C. Junius *Brutus Bubulcus*.
463. P. Cornelius *Rufinus*. *Tr.* — M. Curius *Dentatus*. *Tr. Tr. O.*
464. M. Valerius *Corvinus*. — Q. Caidicius *Noctua*.
Cenſores. M. Curius *Dentatus*. — L. Papirius *Curſor*. *Luſtr. f.* XXXI. 24
465. Q. Marcius *Tremulus*, II. — P. Cornelius *Arvina*, II.
466. M. Claudius *Marcellus*. — S. Nautius *Rutilus*.
467. M. Valerius *Potitus*. — C. Ailius *Pætus*.
Q. Hortenſius Dictator ord. 56. ſedit. ſedandæ cauſâ. in Mag. mort. E.
* . . : Mag. Eq.
468. C. Claudius *Canina*. — M. Aimilius *Lepidus*.
469. C. Servilius *Tucca*. — L. Cæcilius *Denter*. In prælio occiſ. eſt
In ejus loc. F. E.
Manius Curius *Dentatus*, II.
Cenſores. * : : — Sp. Carvilius *Maximus*.
470. P. Cornelius *Max. Dolabella*. *Tr.* — Cn. Domitius *Calvinus*. XII.
471. C. Fabricius *Luſcinus*. *Tr.* — Q. Aimilius *Pappus*.

Digitized by Google

Bellum Tarentinum.

472. L. Aimilius *Barbula*. *Tr.* Q. Marcius *Philippus*. *Tr.*
473. P. Valerius *Levinus*. Ti. Coruncanus *Nepos*. *Tr.*
Cenſores. Q. Fabius *Max. Gurges*. Cn. Domitius *Calvinus*. Qui *luſtr. f.* xxxii. 25 XIII.
Primus è Plebe Luſtrum fecit.
474. P. Sulpicius *Saverrio*. P. Decius *Mus*. In prælio occiſus eſt.
475. C. Fabricius *Luſcinus*, ii. *Tr.* Q. Aimilius *Papus*, ii.
476. P. Cornelius *Rufinus*, ii. C. Junius Brutus *Bubulcus*, ii. *Tr.* XIV.
477. Q. Fabius *Max. Gurges*, ii. *Tr.* C. Genucius *Clepſina*.
P. Cornelius *Rufinus* Dictator, ord. 57. . . . . cauſâ.
* . . . . Mag. Eq.
478. M. Curius *Dentatus*, iii. *Tr.* L. Cornelius *Lentulus*. *Tr.*
479. Ser. Cornelius *Merenda*. M. Curius *Dentatus*. iii.
480. C. Fabius Dorſo *Licinus*. C. Claudius *Canina*, ii. *Tr.*
481. L. Papirius *Curſor*, ii. *Tr.* Sp. Carvilius *Maximus*, ii. *Tr.*
Cenſores, M. Curius *Dentatus*. L. Papirius *Curſor*. *Luſtr. f.* xxxiii. 26 XV.
482. C. Quinctius *Claudius*. L. Genucius *Clepſina*.
483. C. Genucius *Clepſina*, ii. Cn. Cornelius *Blaſio*. *Tr.*
Cenſ. Ti. *Coruncanius*. * . . . . *Luſtr. fec.* xxxiv. 27
484. C. Fabius *Pictor*. Q. Ogulnius *Gallus*.
485. P. Sempronius *Sophus*. *Tr.* Ap. Claudius *Rufus*. *Tr.*
486. M. Atilius *Regulus*. *Tr.* L. Julius *Libo*. *Tr.*
87. N. Fabius *Pictor*. *Tr. Tr.* D. Junius *Pera*. *Tr. Tr.*
88. Q. Fabius *Max. Gurges*, iii. L. Mamilius *Vitulus*.
Cenſores, C. Cornelius *Blaſio*. C. Marcius *Rutilus* ii. qui *Luſtr. f.* xxxv. 28

Bellum Punicum Primum.

489. Ap. Claudius *Caudex*. M. Fulvius *Flaccus*. XVI.
490. M. Valerius *Maximus*. *Tr.* M. Otacilius *Craſſus*.
Cn. Fulvius Max. *Centumalus* Dictator, ord. 57. Clavi fig. cauſâ.
Q. Marcius *Philippus*. Mag. Eq.
491. L. Poſtumius *Megellus*. Q. Aimilius *Vitulus*.
492. L. Valerius *Flaccus*. T. Otacilius *Craſſus*.
493. Cn. Cornelius *Scipio Aſina*. C. Duilius. *Tr.* XVII.
494. L. Cornelius *Scipio*. *Tr.* C. Aquillius *Florus*. *Tr.*
495. A. Atilius *Calatinus*. *Tr.* C. Sulpicius *Paterculus*. *Tr.*
Cenſores. C. Duilius. L. Cornelius *Scipio*. *Luſtr. fec.* xxxvi. 29
496. C. Atilius *Regulus*. *Tr.* Cn. Cornelius *Blaſio*, ii.
Q. Ogulnius *Gallus* Dictator, ord. 58. Latinar. fer. cauſâ.
M. Lætorius *Plancianus*, Mag. Eq.
497. L. Manlius Vulſo *Longus*. Q. Cædicius, In Mag. mort. E.
In ejus locum factus eſt XVIII.
M. Atilius *Regulus*.
498. Ser. Fulvius *Pætin.* Nobilior. *Tr.* M. Aimilius *Paullus*. *Tr.*
499. Cn. Cornelius *Scipio Aſin.* ii. *Tr.* A. Atilius *Calatinus*, ii.
500. Cn. Servilius *Cæpio*. C. Sempronius *Blaſus*. *Tr.*
Cenſores. D. Junius Pera. L. Poſtumius *Megell.* in Mag. mort. eſt
501. C. Aurelius *Cotta*. *Tr.* P. Servilius *Geminus*.
Cenſores. M. Valerius *Max. Meſſal.* P. Sempronius Sophus. L. *f.* xxxvii. 30
502. L. Cæcilius *Metellus*. *Tr.* C. Furius *Pacilus*.
503. C. Atilius *Regulus*, ii. L. Manlius *Vulſo*, ii.
504. P. Claudius *Pulcher*. L. Junius *Pullus*.
M. Claudius *Glicia*, qui ſcriba erat Dictator, Coact. abdic. in ei. loc. f. XIX.

Digitized by Google

A. Atilius *Calatinus*, Dictator, ord. 59. rei ger. cauſâ.
L. Cæcilius *Metellus*, Mag. Eq.

505. C. Aurelius *Cotta*, II. — P. Servilius *Geminus*, II.
506. L. Cæcilius *Metellus*, II. — N. Fabius *Buteo*.
Cenſores. A. Atilius *Calatinus*. A. Manlius *Torquat. Attic*. L. *f*. XXXVII. 31
507. M. Otacilius *Craſſus*, II. — M. Fabius *Licinus*.
Ti. Coruncanius *Nepos*. Dictator, ord. 60. Comit. hab. cauſâ.
M. Fulvius *Flaccus*, Mag. Eq.
508. M. Fabius *Buteo*. — C. Atilius *Bulbus*.
509. A. Manlius *Torquat. Attic*. — C. Sempronius *Blaſus*, II.
510. C. Fundanius *Fundulus*. — C. Sulpicius *Gallus*.
511. C. Lutatius *Catulus*. *Tr*. — A. Poſtumius *Albinus*.
512. A. Manlius *Torquat. Attic*. II. *Tr*. — Q. Lutatius *Cerco*. *Tr*.
Cenſores. C. Aurelius *Cotta*. N. Fabius *Buteo*. *Luſtr*. *f*. XXXIX. 32
513. C. Claudius *Centho*. — M. Sempronius *Tuditanus*. **XX.**
514. C. Mamilius *Turrinus*. — Q. Valerius *Falto*.
515. Ti. Sempronius *Gracch*. — P. Valerius *Falto*.
516. L. Cornelius Lentul. *Caudinus*. *Tr*. — Q. Fulvius *Flaccus*.
517. P. Cornelius Lentulus *Caudin*. — C. Licinius *Varus*.
Cenſ. L. Cornelius Lent. *Caudin*. Q. Lutatius *Cerco*. In M. M. E.
518. T. Manlius *Torquatus*. — C. Atilius *Bulbus*, II.
519. L. Poſtumius *Albinus*. — Sp. Carvilius *Maximus*. *Tr*.
Cenſ. C. Atilius *Bulbus*. A. Poſtumius *Albinus*, *Luſtr*. *f*. XL. 33
520. Q. Fabius Maxim. *Verrucos*. *Tr*. — M. Pomponius *Matho*. *Tr*.
521. M. Aimilius *Lepidus*. — M. Poblicius *Malleolus*.
522. M. Pomponius *Matho*. — C. Papirius *Maſo*. *Tr*.
C. Duilius Dictator, ord. 51. Comit. hab. cauſâ
C. Aurelius *Cotta*, Mag. Eq.
Cenſ. T. Manlius *Torquatus*. Q. Fulvius *Flaccus*. Vit facti abd.
523. M. Aimilius *Barbula*. — M. Junius Pera.
Cenſ. Q. Fabius *Max. Verrucos*. M. Sempronius *Tuditan*. *L*. *f*. XLI. 34
524. L. Poſtumius *Albinus*, II. — Cn. Fulvius *Centumalus*, *Tr*.
525. Sp. Carvilius *Maximus*, II. — Q. Fabius Maxim. *Verrucos*, II.
526. P. Valerius *Flaccus*. — M. Atilius *Regulus*.
527. M. Valerius *Meſſalla*. — L. Apuſtius *Fullo*.

Bellum Gallicum Ciſalpinum.

528. L. Aimilius *Papus*. *Tr*. — C. Atilius *Regulus*.
Cenſ. C. Claudius *Centho*. M. Junius *Pera*. *L*. *f*. XLII. 35
529. T. Manlius *Torquatus*. — Q. Fulvius *Flaccus*, II.
L. Cæcilius Metellus, Dictator, ord. 52. Comit. hab. cauſa.
N. Fabius *Buteo* Mag. Eq.
530. C. Flaminius *Nepos*. *Tr*. — P. Furius *Philus*. *Tr*.
531. Cn. Cornelius *Scipio Calvus*. — M. Claudius *Marcellus*. *Tr*.
532. P. Cornelius Scipio *Aſina*. *Tr*. — M. Minucius *Rufus*.
Q. Fabius Max. *Verrucos*. Dictator, ord. 53.
C. Flaminius *Nepos*, Mag. Eq.
533. L. Veturius *Philo*. — C. Lutatius *Catulus*.
Cenſores. L. Aimilius *Papus*. C. Flaminius. *L. fec*. XLIII. 36
534. M. Livius *Salinator*. — L. Aimilius *Paullus*.
535. *P. Cornelius* Scipio. — *Ti. Sempronius* Longus. **XXI.**
536. *C. Flaminius* II. in prælio occiſus eſt, & in ejus locum factus eſt. — *Cn. Servilius* Geminus. **XXII.**
M. Atilius Regulus II.

Digitized by Google

Q. Fabius Max. Verruc. II. Dictator Ord. 65. rei ger. cauſâ.
M. Minucius Rufus Mag. eq.
Horum deinde imperium æquatum eſt.
L. Veturius Philo Dictator Ord. 66. Comit. habend. cauſâ.
M. Pomponius Matho Mag. eq. qui vitio facti abdicarunt.
537. *C. Terentius* Varro. *L. Aimilius* Paulus II. In prælio occiſus eſt. XXIII
M. Junius Pera Dictator Ord. 67. rei ger. cauſâ.
Ti. Sempronius Gracchus, qui ædilis curulis erat. M. Eq.
N. Fabius Buteo Dictator Ord. 68. Senatus leg. cauſâ.
Sine Magiſtro Eq.
538. *L. Poſtumius* Albinus III. Ti. *Sempronius* Gracchus;
antequam iniret, occiſus eſt, & in ejus
locum factus eſt
M. Claudius Marcellus II.
vitio factus abdicavit, & in locum creatus eſt
Q. Fabius Maximus Verruc. III.
539. *Q. Fabius* Max. Veruc. IV. *M. Claudius* Marcellus III. O XXIV.
Cenſores *M. Atilius* Regulus. *P. Furius* Philus. 36
abdicavit. in mag. mort. eſt.
540. *Q. Fabius* Maximus. *Ti. Sempronius* Gracchus II.
C. Claudius Centho Dictator Ord. 69. comit. hab. cauſâ. XXV.
Q. Fulvius Flaccus Mag. eq.
541. *Ap. Claudius* Pulcher. *Q. Fulvius* Flaccus III.
542. *P. Sulpicius* Galba Max. *Cn. Fulvius* Centumalus.
543. *M. Valerius* Lævinus. *M. Claudius* Marcellus IV. XXVI.
Q. Fulvius Flaccus Dictator Ord. 70. comit. habend. cauſâ.
P. Licinius Craſſus dives Mag. eq. XXVII
Cenſ. *L. Veturius* Philo. *P. Licinius* Craſſus dives.
in mag. mort. abdicavit.
544. *Q. Fabius* Max. Verruc. V. *Q. Fulvius* Flaccus IV. 37
Cenſ. *M. Cornelius* Cethegus. *P. Sempronius* Tudit. L. f. XLVI. 38
neuter horum conſularis erat.
545. *M. Claudius* Marcellus V. *T. Quintius* Criſpinus.
in prælio ambo occiſi.
T. Manlius Torquatus Dictator. Ord. 71. comit habend. & lud. faciend. cauſâ.
C. Servilius Magiſt. Equit.
546. *C. Claudius* Nero. *Tr.* *M. Livius* Salinator. *Tr.*
M. Livius Salinator Dictator. Ord. 72. comit. hab. cauſâ. XXVIII
Q. Cæcilius Metellus Mag. eq.
547. *Q. Cæcilius* Metellus. *L. Veturius* Philo.
548. P. *Cornelius* Scipio, qui poſteà Afric. *P. Licinius* Craſſus dives.
Q. Cæcilius Metellus Dictator. Ord. 73. comit. hab. cauſâ. XXIX
L. Veturius Philo Mag. eq.
549. *M. Cornelius* Cethegus. *P. Sempronius* Tuditanus.
Cenſ. *M. Livius* Salinator. *C. Claudius* Nero. *L. f.* XLV. 39
550. *Cn. Servilius* Cæpio. *C. Servilius*
P. Sulpicius Galba Max. Dictator. Ord. 74. comit. hab. cauſâ. XXX.
M. Servilius Pulex Geminus Mag. eq.
551. *T. Claudius* Nero. *M. Servilius* Pulex Geminus.
C. Servilius Dict. Ord. 75. comit. hab. cauſâ.
P. Ailius Pætus Mag. eq.
552. *Cn. Cornelius* Lentulus *Tr.* *P. Ailius* Paetus.
553. *P. Sulpicius* Galba Max. II. *C. Aurelius* Cotta.
554. *L. Cornelius* Lentulus. *P. Villius* Tappulus.

Digitized by Google

Cenſ. P. *Cornelius* Scipio Afric. *P. Ailius* Paetus, *L. f.* xlvii. 40
555. *T. Quinctius* Flamininus. *Sex. Ailius* Paitus Catus.
556. *C. Cornelius* Cethegus. *Tr.* *Q. Minucius* Rufus. *Tr.*
557. *L. Furius* Purpureo. *M. Claudius* Marcellus.
558. *M. Portius* Cato. *L. Valerius* Flaccus.
M. Helvius Blaſio proc. *O.*
Q. Minucius Thermus proc. *Tr.*
559. *P. Cornelius* Scipio Afric. ii. *Ti. Sempronius* Longus.
Cenſores *Sex. Ailius* Paitus Catus. *C. Cornel.* Cethegus. *L. f.* xlviii. 41
M. Porcius Cato proc. *Tr.*
T. Quinctius Flaminius proc. *Tr.*
560. *L. Cornelius* Merula. *Q. Minucius* Thermus.
561. *L. Quinctius* Flamininus. *Cn. Domitius* Ahenobarbus.
562. *M. Acilius* Glabrio. *P. Cornelius* Scipio Naſica. *Tr.*
M. Fulvius Nobilior. proc. *O.*
563. *L. Cornelius* Scipio, qui poſtea Aſiaticus. *C. Lalius* Nepos.
M. Acilius Glabrio proc. *Tr.*
564. *Cn. Manlius* Vulſo. *M. Fulvius* Nobilior.
Cenſ. *T. Quinctius* Flamininus. *M. Claudius* Marcellus, *L. f.* xlix. 42
L. Aimilius Regillus proc. *Tr.*
L. Cornelius Scipio Aſiaticus. proc. *Tr.*
Q. Fabius Labeo proc. *Tr.*
565. *C. Livius* Salinator. *M. Valerius* Meſſalla.
566. *M. Aimilius* Lepidus. *C. Flaminius* Nepos.
M. Fulvius Nobilior proc. *Tr.*
Cn. Manlius Vulſo proc. *Tr.*
567. *Sp. Poſtumius* Albinus. *Q. Marcius* Philippus.
568. *Ap. Claudius* Pulcher. *M. Sempronius* Tuditanus.
L. Manlius Acidin. Fulvian. proc *O.*
569. *P. Claudius* Pulcher. *L. Porcius* Licinus.
Cenſ. *L. Valerius* Flaccus. *M. Porcius* Cato. *L. f.* L. 43
C. Calpurnius Piſo Proc. *Tr.*
L. Quinctius Criſpinus Proc. *Tr.*
570. *Q. Fabius* Labeo. *M. Claudius* Marcellus.
571. *L. Aimilius* Paulus. *Cn. Bebius* Tamphilus.
A. Terentius Varro Proc. *O.*
572. *P. Cornelius* Cethegus. *M. Bebius* Tamphilus.
L. Amilius Paulus. Proc. *Tr.*
573. *A. Poſtumius* Albinus. *C. Calpurnius* Piſo. In Mag. mort. eſt, & in ejus locum factus eſt.
Q. Fulvius Flaccus
P. Cornelius Cethegus. Proc. *Tr.*
M. Bebius Tamphilus. Proc. *Tr.*
Q. Fulvius Flaccus. Proc. *Tr.*
574. *Manlius* Acidinus Fulvian. *Q. Fulvius* Flaccus
Hi fratres germani fuerunt.
Cenſores. *M. Æmilius* Lepidus. *M. Fulvius* Nobilior. 44
Q. Fulvius Flaccus ii. Cos. *Tr.*
575. *M. Junius* Brutus. *A. Manlius* Vulſo.
T. Sempronius Gracchus. Proc. *Tr.*
L. Poſtumius Albinus. Proc. *Tr.*
576. *C. Claudius* Pulcher. *Tr.* *Ti. Sempronius* Gracchus.
577. *Cn. Cornelius* Scipio Hiſpalus. In Mag. mort. eſt, & in ejus locum ſuffectus eſt *Q. Petilius* Spurinus. In Mag. occiſus eſt, poſtquam ſibi collegam ſubrogavit.

Digitized by Google

C. Valerius Lævinus.
578 *P. Mucius* Scævola. *Tr.* — *M. Aimilius* Lepidus II.
Tit. Sempronius Gracchus. Proc. *Tr.*
C. Valerius Lævinus. Proc. *Tr.*
579. *Sp. Poſtumius* Albin. Paul. — *M. Mucius* Scævola.
Cenſ. *M. Fulvius* Flaccus. *A. Poſtumius* Albinus. *L. f.* L II. 45
App. Claudius Centho. Proc. O.
580. *L. Poſtumius* Albinus. — *M. Popillius* Lænas.
581. *C. Popillius* Lænas. — *P. Ailius* Ligus.
ambo primi de plebe.
C. Cicerejus Proc. *Tr.*
582. P. *Licinius* Craſſus. — *C. Caſſius* Longinus.
583. *A. Hoſtilius* Mancinus. — *A. Atilius* Serranus.
584. *Q. Marcius* Philippus II. — *C. Servilius* Cæpio.
Cenſ. *C. Claudius* Pulcher. — *Ti. Sempronius* Gracchus. *L. f.* L III. 46
585. *L. Aimilius* Paulus II. *Tr.* — *C. Licinius* Craſſus.
586. *Q. Acilius* Pætus. — *M. Junius* Pennus.
Cn. Octavius Proc. *Tr.*
L. Anſcius Proc. *Tr.*
587. *M. Aimilius* Lepidus. — *L. Volcatius* Tullus.
588. T. Manlius *Torquatus*. — Cn. Octavius.
589. A. Manlius *Torquatus*. — Q. Caſſius *Longinus*.
Cenſ. L. Aimilius *Paullus*. — Q. Marcius *Philippus Luſtr. fec.* 53
590. Ti. Sempronius *Gracchus*, II. — M. Juventius *Thalna*.
591. P. Cornelius *Scipio Naſica*. — C. Marcius *Figulus*.
Vitio facti abdicarunt. In eorum locum ſuffecti ſunt.
P. Cornelius *Lentulus*. — C. Domitius *Ahenobarbus*.
592. M. Valerius *Meſſalla*. — C. Fannius *Strabo*.
593. L. Anicius *Gallus*. — M. Cornelius *Cethegus*.
594. Cn. Cornelius *Dolabella*. — M. Fulvius *Nobilior*.
Cenſ. P. Corn. *Scipio Naſica*. — M. Popillius *Lænas. L. f.* 54
595. M. Aimilius *Lepidus*. — C. Popillius *Lænas*. II.
M. Fulvius nobilior Procoſ. de Ligurib. & Veleatib. *Tr.*
596. Sex. Julius *Caſar*. — L. Aurelius *Oreſtes*.
597. L. Cornelius *Lentul. Lupus*. — C. Marcius *Figulus*. II.
598. P. Cornelius *Scipio Naſica* II. — M. Claudius *Marcellus*. II.
M. Claud. Marcellus II. Coſ. II. *Tr.*
P. Cornelius Scipio Naſica Coſ. de Dalmat. *Tr.*
599. Q. Opimius *Nepos*. — L. Poſtumius *Albinus*.
In Mag. mort. in ejus Loc. factus eſt
M. Acilius *Glabrio*.
Cenſ. M. Valerius *Meſſalla*. — C. Caſſius *Longinus. L. f.* LV.
Q. Opimius Coſ. de Liguribus. *Tr.*
600. Q. Fulvius *Nobilior*. — T. Annius *Luſcus*.
L. Mummius Pr. de Luſitanis. *Tr.*
601. M. Claudius *Marcellus*. III. — L. Valerius *Flaccus* In Mag mort. eſt.
602. L. Licinius *Lucullus*. — A. Poſtumius *Albinus*.
M. Claud. *Marcellus* III. Procoſ. de Celtib. *Tr.*
603. T. Quintius *Flaminius*. — M. Acilius *Balbus*.

Bellum Punicum Tertium.

604. L. Marcius *Cenſorinus*. — M. Manilius.
605. Sp. Poſtumius *Albinus Mag.* — L. Calpurnius Piſo *Caſoninus*.
606. P. Cornelius *Scip. Afr. Aimilianus*. — C. Livius *Druſus*.

Cenſ. L. Corn. Lentul. Lupus. L. Marcius Cenſorinus. *L. f.* Lvi.
607. C. Cornelius *Lentulus*. L. Mummius.
Q. Cæc. *Metellus* Procoſ. de Andriſco. *Tr.*
P. Corn. *Scip. Africanus.* Aimil. Proc. de Pœnis. *Tr.*
608. Q. Fabius *Maximus Aimil.* L. Hoſtilius *Mancinus*.
L. Mummius ii. Proc. de Achæis. *Tr.*
609. Ser. Sulpicius *Galba*. L. Aurelius *Cotta*.
610. Ap. Claudius *Pulcher*. Q. Cæcilius *Metellus* Macedon.
Ap. Claud. Pulcher de Salaſſ. *Tr.*
611. L. Cæcilius *Metellus Calvus*. Q. Fabius *Maxim.* Servilianus.
Cenſ. P. Cornelius Scip. Afr. L. Mummius Achaicus. *L. f.* Lvii.
612. Cn. Servilius *Capio*. Q. Pompeius.
613. C. Lælius *Sapiens*. Q. Servilius *Capio*.
614. Cn. Calparnius *Piſo*. M. Popillius *Lanas*.
615. Cn. Calpurnius *Scip. Naſ. Serapio.* D. Junius *Brutus*.
Qui poſteà Callaicus appellatus eſt.
616. M. Aimilius *Lepidus Porcina*. C. Hoſtilius *Mancinus*.
617. P. Furius *Philus*. Sex. Atilius *Serranus*.
Cenſ. Ap. Claud. *Pulcher*. Q. Fulvius Nobilior. *L. f.* Lviii.
618. Ser. Fulvius *Flaccus* C. Calpurnius *Piſo*.
M. Perperna Pr. Ovans de Serveis fugit.
Ser Fulvius *Flaccus* de Vardæis. *Tr.*
619. P. Cornelius *Scipio Africanus Aimil.* ii. C. Fulvius *Flaccus*.
620. P. Mucius *Scævula*. L. Calpurnius *Piſo* frugi.
621. P. Popillius *Lanas*. P. Rupilius.
D. Junius Brutus Proc. de Luſit. & Gallec. *Tr.*
P. Cornelius Scip. Afr. Aimil. ii. Proc. de Numant. *Tr.*
622. P. Licinius *Craſſus Mucianus*. L. Valerius *Flaccus* Flam. Martialis.
Cenſ. Q. Cæcilius Metellus Maced. Q. Pompejus *L. f.* Lix.
Ambo Primi è plebe.
P. Rupilius Proc. Ovans de Serveis fugit.
623. M. Perperna. C. Claudius *Pulcher. Lentulus*.
624. C. Sempronius *Tuditanus*. M. Aquillius.
C. Tudit. de Japodib. *Tr.*
625. Cn. Octavius. T. Annius *Rufus*.
626. L. Caſſius *Longinus Ravilla*. L. Cornelius *Cinna*.
627. M. Aimilius *Lepidus*. L. Aurelius *Oreſtes*.
M. Aquillius Proc. ex Aſia, *Tr.*
Cenſ. Q. Fabius Max. Servil. L. Cæcilius Metellus Calvus.
Bellum Allobrogicum.
628. M. Plautius *Hypſeus*. M. Fulvius *Flaccus*.
Cenſ. Cn. Servilius *Capio*. L. Caſſ. Long. Ravilla. *L. f.* Lx.
629. C. Caſſius *Longinus*. C. Sextius *Calvinus*.
630. Q. Cæcilius *Metell. Balear.* T. Quintius *Flaminius*.
M. Fulvius Flaccus Proc. de Liguribus Vocont. & Saluvieis. *Tr.*
631. Cn. Domitius *Ahenobarbus*. C. Fannius *Nepos*.
C. Sextius Calvinus de Salviis. *Tr.*
632. Q. Fabius *Maximus*, qui poſteà Allobrogicus eſt appellatus. L. Opimius.
Q. Cæcilius Metellus Balear, de Balearibus. *Tr.*
Cn. Domitius Ahenobarbus de Allobrogib. *Tr.*
633. P. Manilius. C. Papirius *Carbo*.
Q. Fabius Maximus Allobr. de Allobr. Rutenis, Arvernis *Tr.*

Cen-

Digitized by Google

Cenſores L. Calpurnius. Q. Cæcilius Metellus *Balearicus.*
Piſo frugi. L. *f.* Lxi.

634. L. Cæcilius *Metellus Calvus.* L. Aurelius *Cotta.*
635. M. Porcius *Cato*, qui in Mag. mortuus eſt. Q. Marcius *Rex.*
636. L. Cæcilius *Metellus*, qui in hoc honore *Dalmaticus* appellatus eſt. Q. Mucius *Scævula.*
Q. Marcius Rex de Gallis. *Tr.*
637. C. Licinius *Geta.* Q. Fabius *Maximus Eburnus.*
L. Cæcilius Metellus Dalm. de Dalmateis. *Tr.*
638. M. Aimilius *Scaurus.* M. Cæcilius *Metellus.*
Cenſ. L. Cæcilius Metellus *Calvus.* Cn. Domitius *Ahenobarbus.*
L. f. Lxii.
M. Aimilius Scaurus de Liguribus. *Tr.*
639. M. Acilius *Balbus.* C. Porcius *Cato.*

Bellum Cimbricum.

640. C. Cæcilius *Met. Caprarius.* Cn. Papirius *Carbo.*
M. Cæcilius Metellus de Sardis. *Tr.*
T. Didius de Scordiſcis *Tr.*
C. Cæcilius Met. Caprarius ex Thracia. *Tr.*
641. M. Livius Druſus. L. Calpurnius *Piſo Caſoninus.*

Bellum Jugurthinum.

642. P. Cornelius *Scipio Naſica.* in Mag. mort. eſt. L. Calpurnius *Beſtia.*
M. Livius Druſus de Scordiſcis. *Tr.*
643. M. Minucius *Rufus.* Sp. Poſtumius *Albinus.*
644. Q. Cæcilius *Metellus.* Qui poſteà Numidicus appellatus eſt. M. Junius *Silanus.* M. Livius *Druſus* in Mag. mort. eſt.
Cenſ. M. Aimiljus. Scaurus abdic.
M. Minucius Rufus de Scordiſcis, &c. *Tr.*
645. Ser. Sulpicius *Galba.* damn. eſt: in ejus loc. factus eſt. M. Aurelius *Scaurus.*
Cenſ. Q. Fab. *Maximus.* Allobrogicus. C. Licinius *Geta.*
L. f. Lxiii.

646. L. Caſſius *Longinus*, qui in Mag. occiſ. eſt. C. Marius.
Q. Cæcilius *Metellus Numid.* de Numidis. *Tr.*
647. C. Atilius *Serranus.* Q. Servilius *Cæpio.*
648. P. Rutilius *Rufus.* Cn. Mallius.
649. C. Marius ii. *Tr.* de Numid. & R. Jugurtha. C. Flavius *Fimbria.*
Q. Servil. Cæpio de Luſitanis. *Tr.*
650. C. Marius iii. L. Aurel. *Oreſtes* in M. mort.
651. C. Marius iv. Q. Lutatius *Catulus.*
M. Antonius de Piratis. *Tr.*
Cenſ. Q. Cæcilius Met. Numid. C. Cæcilius Met. *Caprarius.*
L. f. Lxiv.
652. C. Marius v. *Tr.* de Ambron. Teut. & Cimbr. M. Aquilius.
Q. Lutatius *Catulus* de Cimbris. *Tr.*
653. C. Marius vi. L. Valerius *Flaccus.*

Digitized by Google

654.	M. Antonius.	A. Poſtumius *Albinus*.	
	M. Aquilius de Servis ex Sicil.		ov.
655.	Q. Cæcilius *Metellus Nepos*.	T. Didius. de Celtib.	*Tr.*
	L. Corn. Dolabella de Luſitan.		*Tr.*
656.	Cn. Cornelius *Lentulus*.	P. Licinius *Craſſus*.	
	Cenſ. L. Valerius Flaccus.	M. Antonius.	
		L. f. LXV.	
657.	Cn. Domitius *Ahenobarbus*.	C. Caſſius *Longinus*.	
658.	L. Licinius *Craſſus*.	Q. Mucius *Scævula*.	
659.	C. Cæcilius *Caldus*.	L. Domitius *Ahenobarbus*.	
660.	C. Valerius *Flaccus*.	M. Herennius.	
	T. Didius de Celtiberis.		*Tr.*
	P. Licinius *Craſſus* de Luſitanis.		*Tr.*
661.	C. Claudius *Pulcher*.	M. Perperna.	
	Cenſ. Cn. Domitius Ahenobarbus.	L. Licinius Craſſus.	
		L. f. LXVI.	
662.	L. Marcius *Philippus*.	Sex Julius *Caſar*.	
663.	L. Julius *Caſar*.	P. Rutilius *Lupus*.	
664	Cn. Pompejus *Strabo*.	L. Porcius *Cato*.	
665.	L. Cornelius *Sulla*.	Q. Pompejus *Rufus*.	
666.	Cn. Octavius.	L. Cornelius *Cinna*.	
667.	L. Cornelius *Cinna*. II.	C. Marius VII. in M. Mortuus eſt. In ejus locum factus eſt	
	Cenſores L. Marcius *Philippus* & M. Perpenna L. *F.* LXVII.	L. Valerius *Flaccus* II.	
668.	L. Cornelius *Cinna* III.	Cn. Papirius *Carbo*.	
669.	Cn. Papirius *Carbo* II. ſolus Conſulatum geſſit.	L. Cornelius *Cinna* IV. in Mag. occiſus eſt.	
670.	L. Cornelius *Scipio Aſiaticus*	C. Norbanus.	
671.	C. Marius, in Mag. occiſus eſt.	Cn. Papirius *Carbo* III. in Mag. occiſus eſt.	
	L. Cornelius *Sulla Felix* Dictator. Reip. conſtitu. causâ.		
	L. Valerius *Flaccus* Mag. eq.		
672.	M. Tullius *Decula*.	Cn. Cornelius *Dolabella*.	
	L. Cornelius *Sulla*, *Felix* Dictator de Mithridate		*Tr.*
	Cn. Pompejus Proprætor de Hiarba *Tr.* Primus Eques Ro.		
673.	L. Cornelius *Sulla*, *Felix* II.	Q. Cæcilius *Metellus Pius*.	
	L. Licinius Murena Propr. ex Ponto de Mith.		*Tr.*
674.	P. Servilius *Vatia*, *Iſauricus*. poſtea appellatus.	App. Claudius *Pulcher*.	
675.	M. Aimilius *Lepidus*.	Q. Lutatius *Catulus*	
676.	D. Junius *Brutus*.	Mam. Aimilius *Lepidus Livianus*.	
	Cn. Cornelius Dolabella ex Macedonia.		*Tr.*
677.	Cn. Octavius.	C. Scribonius *Curio*.	
678.	L. Octavius.	C. Aurelius *Cotta*.	
679.	L. Licinius *Lucullus*.	M. Aurelius *Cotta*.	
	P. Servilius *Vatia Iſauricus* de Iſaureis.		*Tr.*
680.	M. Terentius Varro *Lucullus*.	C. Caſſius *Varrus*.	
681.	L. Gellius *Poplicola*.	Cn. Cornelius *Lentulus Clodianus*.	
682.	Cn. Aufidius *Oreſtes*.	P. Cornelius *Lentulus*.	
	C. Curio de Macedonia.		]
	P. Servilius de Iſauria.		]
	M. Lucullus de Macedonia.		] *Tr.*
	Q. Metellus, & Cn. Pompejus de Hiſpania.		]
	M. Craſſus de fugitivis.		ov.

683. M. Craſſus. Cn. Pompejus Magnus.
Cenſores L. Gellius Poplicola. Cn. Cornelius Lentulus Clodianus. L. ſ. LXVIII.
684. C. Hortenſius. Cæcilius *Metellus* poſtea *Creticus*.
685. C. Marcius *Rex*. L. Metellus mortuus in Magiſtratu.
686. M. Acilius *Glabrio*. C. Calpurnius *Piſo*.
687. M. Æmilius *Lepidus*. L. Volcatius *Tullus*.
688. P. Cornelius *Sulla*. P. Autronius *Paetus*.
Hi antequam inirent damnati ſunt.
Eorum in locum facti ſunt.
L. Aurelius *Cotta*. L. Manlius *Torquatus*.
Cenſores Q. Lutatius *Catulus*. M. Licinius *Craſſus abdicarunt*.
689. L. Julius *Caſar* C Marcius *Figulus*.
Cenſores L. Aurelius *Cotta*. P. Servilius *Vatia Iſauricus*.
690. M. Tullius *Cicero*. C. Antonius.
L. Licinius *Lucullus* Procoſ. de Ponto, Cappadocia, Armenia, & regibus Mithridate & Tigrane. *Tr.*
691. D. Junius *Silanus*. L. Licinius *Murena*.
Q. Cæcilius *Metellus Creticus* Procoſ ex Creta inſula *Tr* Kal. Jun.
692. M. Pupius *Piſo*. M. Valerius *Meſſalla Niger*.
Cn. Pompejus *Magnus*. III. Procoſ. ex Aſia Ponto, Paphlagonia, Cappadocia, Cilicia, Syria, Armenia, Piratis, Iberia, Creta, de regibus Mithridate, & Tigrane per Biduum III. prid. Kal. Oct. *Tr.*
693. L. Afranius. Q. Cæcilius *Metellus Celer*.
694. C. Julius *Caſar*. M Calpurnius *Bibulus*.
695. L. Calpurnius *Piſo Caſonin*. A: Gabinius.
696. P. Cornelius *Lentulus Spinther*. Q Cæcilius *Metellus Nepos*.
697. Cn. Cornelius *Lentulus Marcellin*. L. Marcius *Philippus*.
698. Cn. Pompejus *Magnus*. M. Licinius *Craſſus* II.
Cenſores. M. Valerius Meſſalla *Niger*
699. L. Domitius *Ahenobarbus*. Ap. Claudius *Pulcher*.
C. Pontinius Procoſ. de Allobrogibus *Tr.*
700. Cn. Domitius *Calvinus*. M Valerius *Meſſalla*.
701. Cn. Pompejus *Magnus*. III. Q. Cæcilius *Metellus Pius Scipio*.
Sine collega primus ex A. D. K. Sextil.
702. Ser. Sulpicius *Rufus* M. Claudius *Marcellus*.
P. Cornelius. Lentulus Spinther Procoſ. ex Cilicia *Tr.*
703. L. Æmilius *Paullus*. C. Claudius *Marcellus*.
Cenſores. Ap. Claudius Pulcher. L. Calpurnius *Piſo Caſonin*.
704. C. Claudius *Marcellus*. P. Cornelius *Lentulus*.
Eodem anno.
C. Julius *Caſar*. dict. ſine Mag. eq. Comit. Hab. Cauſſa.
705. C. Julius *Caſar*. P. Servilius *Vatia Iſauricus*.
706. C. Julius *Caſar*. II. Dict.
M. Antonius Mag. equit.
Eodem anno.
Q. Rufus *Calenus* P Vatinius.
M. Aurelius *Lepidus*. Propr. ex Hiſpania. *Tr.*
707. C. Julius C. F. C. N. *Caſar*. III. M. Aimilius M. F. Q. N. *Lepidus*.
C Julius C. F. C. N. *Caſar*. coſ. III. De Gallis an. 707. *Tr.*
C. Julius C. F. C. N. *Caſar*. II. coſ. III. ex Ponto de Pharnace rege an. 707. *Tr.*
C. Julius C. F. C. N. *Caſar*. III. coſ. III. ex Ægypto an. 707. *Tr.*
C. Julius C. F. C. C. *Caſar*. IIII. coſ. III. ex Africa de Juba rege an. 707. *Tr.*
708. C. Julius C. F. C. N. *Caſar*. III. Dict.
R. P. C. & R. G. C.
M. Aimilius M. F. Q. N. *Lepidus* Mag. eq.

Digitized by Google

Eodem anno.
C. Julius C. F. C. N. Cæſar IIII. ſine Collega.
Eodem anno.
Q. Fabius Q. F. Q. N. *Maximus* In Mag. C. Trebonius C. F.
Mortuus eſt. In ejus locum Fact. eſt.
C. Caninius C. F. C. N. *Rebilus*.
C. Julius C. F. C. N. *Caſar* v. coſ. IIII. ex Hiſpania an. 708. Octob. *Tr.*
Q. Fabius Q. F. Q. N. *Maximus* coſ. ex Hiſpania 708. III. id. Octob. *Tr.*
Q. Pedius M. F. Pro Coſ. ex Hiſpania an. 708. id. Dec. *Tr.*
709. C. Julius C. F. C. N. *Caſar* IIII. Dict.
R. P. C. & R. G. C.
M. Aimilius M. F. Q. N. *Lepidus* II. Mag. eq.
C. Octavius C. F. C. N. Mag. eq.
Ut quum M. Aimilius *Lepidus* Paludatus exiſſet, iniret.
Cn. Domitius M. F. M. N. *Calvinus*.
In inſequentem annum deſignatus.
Erat. Non. iniit.
C. Julius C. F. C. N. *Caſar* v. M. Antonius M. F. M. N.
P. Cornelius P. F. *Dolabella*.
C. Julius C. F. C. N. Cæſar VI. Dict. IIII. Ovans ex Monte Albano. an. 709. VII. K. Febr. *Tr.*
710. C. Vivius C. F. C. N. *Panſa*. A. Hirtius A. F.
In Mag. occiſ. E. in E. loc Fact. Eſt. in Mag. occiſ. E. in E. loc. Fact. Eſt.
C. Julius C. F. C. N. *Caſar* Qui. Q. Pedius M. F. in Mag. mort. Eſt.
Poſtea Imperator Cæſar *Auguſtus* Appell. In ejus loc. fact. Eſt.
Eſt. Abd. In ejus loc. fact. eſt.
C. Carinas C. F. P Ventidius P. F. Qui idem Prætor erat.
M. Aimilius M. F. Q. N. *Lepidus*.
M. Antonius M. F. M. N. III. viri R. P. C. Ex A. D. V. K. Dec. Ad PR. K. Jan. Sex
Imp. Cæſar C. F. C. N.
L. Munatius L. F. L. N. Plancus Pro Coſ. ex Gallia an. 710 IIII. Kal. Jan *Tr.*
M. Aimilius M. F. Q. N. *Lepidus* II. III. vir. R. P. C. Pro Coſ. Ex Hiſpania Prid. Kal. Jan. *Tr.*
711. L. Munatius L. F. L. N. *Plancus*. A. Poſtumius Albinus *Brutus*.
Anteq. inires Damn. in E. Loc. Fac. E.
M. Æmilius M. F. Q. N. *Lepidus*. II.
Cenſ. L. Antonius M. F. M. N. P. Sulpicius P. F. *Quirinus* Luſtr. Non. Fecer.
P. Vatinius P. F. Procoſ. de Illyrico. *Tr.*
712. P. Servilius P. F. C. N. Vatia *Iſaur.* II. L. Antonius M. F. M. N.
L. Antonius M. F. M. N. Coſ. ex Alpibus K. Jan. *Tr.*
713. Cn. Domitius M. F. M. N. *Calvinus* II. C. Aſinius Cn. F. *Pollio*.
Abdicavit. In ejus Loc. Fact. eſt. Abdicavit. In ejus Loc. Fact. eſt.
L. Cornelius P. F. *Balbus*. P. Canidius P. F. *Craſſus*.
Imp. Cæſar. Divi F. C. N. III. Vir. R. P. C. Ovans. Quod Pacem cum M. Antonio fecit.
M. Antonius M. F. M. N. III. Vir. R. P. C. Ovans. Quod Pacem cum Imp. Cæſare fecit.
714. L. Manius L. F. C. N. *Cenſorinus*. C. Calviſius C. F. *Sabinus*.
L. Marcius L. F. C. N. *Cenſorinus* Coſ. Ex Macedonia an. 714. Kal. Jan. *Tr.*
C. Aſinius Cn. F. *Pollio* Pro. Coſ. Ex Partinis an. 714. VII. Kal. Nov. *Tr.*
715. Ap. Claudius C. F. *Pulcher*. C. Norbanus C. F. *Flaccus*.
P. Ventidius P. F. Pro Coſ. Ex Tauro Monte & Parthis an. 715. K. Dec. *Tr.*

Digitized by Google

716. M. Agrippa L. F. L. Caninius L. F. *Gallus*;
Abdicavit in ejus Loc. Fact. eſt.
M. Aimilius M. F. Q. M. *Lepidus*; T. Statilius T. *F. Taurus*.
M. Antonius M. F. M. N. } III. Viri R. P. C. II. ad Prid. K. Quin.
Imp. Cæſar Divi. F. C. N.
717. L. Gellius L. F L. N. *Poplicola*. M. Coccejus M. *F. Nerva*;
Abdicavit in ejus Loc. Fact. eſt. Abdicavit in ejus Loc. Fact. eſt.
L. Munatius L. F. L. N. *Plancus*. P. Sulpicius P. F. *Quirinus*.

Eodem Anno.

M. Aimilius M. F. Q. N. *Lepidus* III. Vir. R. P. C. II. Coactus à Conlega;
Imp. Cæſare Divi. F. Abdicavit.
Cn. Domitius M. F. M. N. *Calvinus* Pro. Coſ. Ex Hiſpania an. 717. XVIII.
K. Sextil. *Tr.*
Imp. Cæſar Divi F. C. N. II. III. Vir. R. P. C. II. Ovans Ex Sicilia an. 717.
Idib Novembr. *Tr.*
718. L. Cornificius L. F. Sex. Pompejus Sex. F.
719. L. Scribonius L. F. *Libo* M. Antonius M. F. M. N. II. K. Jan.
Abdicavit in ejus Loc. Fact. eſt. Abdicavit In ejus Loc. Fact. eſt.
* * * * * * * * * * * * * L. Sempronius L. F. L. N. *Atratinus*.
Ex K. Juliis. Paullus Aimilius L. F. M. N. *Lepidus*.
C. Memmius.
Ex K. Nov. C. Herennius.
T. Statilius T. F. *Taurus* Pro. Coſ. Ex Africa Pridie K. Jul. *Tr.*
C. Soſius C. F. T. N. Pro. Coſ. Ex Judæa an. 719. III. Nonas Septembr. *Tr.*
C. Norbanus C. F. *Flaccus* Pro. Coſ. ex Hiſpania an 719. III. Id. Octobr. *Tr.*
720. Imp. Cæſar Divi F. C. N. II. Kal. Jan. Sex. Pomp. Cn. F. Cn. N. *Magnus*.
Abdicavit in ejus Loc. Fact. eſt. Antequam iniret, ociſ. eſt, in E. L. F. E.
L. Autronius L. F. *Craſſus*. L. Volcatius L. *F. Tullus*.
Ex K. Maiis. L. Flavius.
Ex K. Juliis. M. Atilius.
C. Fontejus.
Ex K. Septembr. L. Vinucius.
Ex K. Octobr. L. Lænonius.
721. C. Domitius L. F. C. N. *Ahenobarbus*. C. Soſius C. F. T. N.
Ex K. Juliis. Paullus Aimilius M. F. Q. N. *Lepidus*.
L. Cornelius.
Ex K. Nov. M. Valerius M. F. M. N. *Meſſalla*.
722. Imp. Cæſar Divi F. C. N. III. M. Antonius M. F. M. N. III.
Anteq. Iniret Hoſtis Jud. In E. L. F. E.
M. Valer. M. F. M. N. *Meſſall. Corv.*
Ex K. Maiis. M. Titius M. *F. Rufus*.

Eodem Anno.

Imp. Cæſar. Divi. F. C. N. Ex A. D. IIII. Non. Sept. victo ad Actium
M. Antonio III. Viro R. P. C. II. Solus Remp. tenuit.
Ex K. Oct. Cn. Pompeius.
723. Imp. Cæſar Divi. F. C. N. IV. M. Licinius M. F. M. N. *Craſſus*;
Ex K. Juliis. C. Antiſtius *Vetus*.
Ex K. Sept. M. Tullius M. F. M. N. *Cicero*.
Ex K. Nov. L. Sænius *Rufus*.
724. Imp. Cæſar Divi F. C. N. V. Sex. Appulejus Sex. F. Sex. N.
Ex K. Juliis. Potitus Valerius M. F. M. N. *Meſſal.*
Ex K. Nov. C. Furnius.
C. Cluvius.
Imp. Cæſar Divi F. C. N. III. Coſ. V. De Pannoniis.
Dalmatis, Japodibus, Et Gallis VIII. Id. Sex. *Tr.*

C. Carrinas C. F. Pro Coſ. de Gallis & Suevis VIII. Id. Sext. *Tr.*
Imp. Cæſar Divi F. C. N. IV. Coſ. V. Ex Macedonia VI. Id Sext. *Tr.*
Imp. Cæſar Divi F. C. N. V. Coſ. V. ex Ægypto VI. Id. Sext. *Tr.*
L. Autronius P. F. Craſſus Pro Coſ. Ex Africa XVII. K. Sept. *Tr.*
Imp. Cæſar Divi F. C. N. Auguſtus M. Agrippa L. F. Luſtrum fecerunt. LXXII.

725. Imp. Cæſar Divi F. C. N. VI. M. Agrippa L. F. II.
M. Licinius M. F. M. N. *Craſſus* Pro Coſ. Ex Thracia & Gethis Non. Jul. *Tr.*

726. Imp. Cæſar D. F. C. N. Qui VII. M. Agrippa L. F.
In Hoc Honore *Auguſtus* appellatus eſt.
M. Valerius M. F. M. N. *Meſſalla Corvinus*. Pro Coſ. Ex Gallia VII. Kal. Oct. *Tr.*

727. Imp. Cæſar Divi F. C. N. N. *Auguſtus* VIII. T. Statilius T. F. *Taurus* II.
Sex. Appuleius Sex. F. Sex. N. Pro. Coſ. Ex Hiſpania VII. K. Febr. *Tr.*

728. Imp. Cæſar Divi F. C. N. *Auguſtus* IX. M. Junius D. F. M. N. *Silanus*.

729. Imp. Cæſar Divi F. C. N. *Auguſtus* X. C. Norbanus C. F. C. N. *Flaccus*.

730. Imp. Cæſar Divi F. C. N. *Auguſtus* XI. A. Terentius *Varro Murena*.
Abdicavit in ejus Loc. Fact. eſt. In Mag. mort. eſt. in E. L. F. E.
L. Seſtius P. F. Vibi N. Cn. Calpurnius Cn. F. Cn. N. *Piſo*.
Imp. Cæſar Divi F. *Auguſt*. Poſtq. Dictator appellatus E. Abdicavit Tribunic. Pot.

731. M. Claudius M. F. M. N. *Marcell. Æſernin.* L. Aruntius L. F. L. N.
Imp. Cæſar D. F. *Auguſt.* Tribunic. Poteſtatis.
Cenſor L. Munatius L. F. L. N. *Plancus*. Paull. Aimilius L. F. M. N. *Lepid.* Luſtr. Non Fec.
Imp. Cæſar Divi F. *Auguſtus* Tribunic. Poteſt. II.

732. Imp. Cæſar Divi F. *Auguſtus* III. In.
Inſeq. Ann. Deſ. Erat Non. Iniit. In. E. L. F. E.
Q. Aimilius M. F. *Lepidus*. M. Lollius M. F.
L. Sempronius L. F. L. N. *Atratinus*. Pro. Coſ. Ex Africa ann. 733. IV. Id. Oct. *Tr.*
Imp. Cæſare Divi. F. *Auguſtus* Tribunic. Poteſt. III.

733. M. Apuleius Sex. F. Sex. N. P. Silius P. F. *Nerva*.
Imp. Cæſar Divi F. *Auguſtus* Tribunic. Poteſt. IV.

734. Imp. Cæſar Divi F. *Auguſtus* XII. In.
Inſeq. Anno Deſ. Erat. Non. Iniit. In. E. L. F. E.
Q. Lucretius Q. F. *Veſpillo*. C. Sentius C. F. C. N. *Saturninus*.
Ex. K. Julis. M. Vinucius P. F.
L. Cornelius P. F. *Balbus* Pro Coſ. Ex Africa VI. K. April. *Tr.*
Imp. Cæſar Divi. F. *Auguſtus* Trib. Poteſt. V.
M. Agrippa L. F. Tribuniciæ Poteſtatis.

735. P. Cornelius P. F. Cn. N. *Lentul. Marcellin.* Cn. Cornelius L. F. *Lentulus*.
Imp. Cæſar. Divi F. *Auguſtus* Trib. Poteſt. VI.
M. Agrippa L. F. Tribunic. Poteſt. II.

736. C. Furnius C. F. C. Junius C. F. *Silanus*.
Imp. Cæſar Divi F. *Auguſtus* Trib. Poteſt. VII.
M. Agrippa L. F. Trib. Poteſt. III.

737. L. Domitius Cn. F. L. N. *Ahenobarbus*. P. Cornelius P. F. P. N. *Scipio*.
Ex. K. Junis. L. Tarius *Rufus*.
P. Silius P. F. P. N. Nerva Pro Coſ. Ex Alpibus, Et Pannonicis. *Tr.*
L. Aſinius C. F. Cn. N. *Gallus* Pro Coſ. de Sauromatis. *Tr.*
Imp. Cæſar Divi F. *Auguſtus* Trib. Poteſt. VIII.
M. Agrippa L. F. Trib. Poteſt. IV.

738. M. Livius L. F. *Druſus Libo*. L. Calpurnius L. F. L. N. *Piſo Caſonin.*
Imp. Cæſar Divi F. *Auguſtus* Trib. Poteſt. IX.

M. Agrippa L. F. Trib. Poteſt. v.
739. M. Licinius M. F. M. N. *Craſſus*. Cn. Cornelius Cn. F. *Lentulus*: Qui Poſtea Gætulicus appellat. Eſt;
Imp. Cæſar Divi F. *Auguſtus*. Pont. Max. Tribunic. Poteſt. x.
M. Agrippa L. F. Tribunic. Poteſt. vi.
740. Ti. Claudius Ti. F. *Nero*. P. Quinctilius Sex. F. *Varus*.
Qui Poſtea Ti. Cæſar Auguſt. appellatus eſt.
Imp. Cæſar Divi F. *Auguſt*. Pont. Max. Tribun. Poteſt. xi.
M. Agrippa L. F. Trib. Poteſt. vii. Hoc anno mortuus eſt.
741. M. Valer. M. F. M. N. *Meſſall. Barbat. Aimilian.* P. Sulpicius P. F. P. N. Quirin.
In Magiſtr. Mortuus E. In E. L. F. E.
C. Valgius C. F. *Saturninus Ruf.* Abdicavit in ejus Loc. Fact. eſt.
C. Caninius C. F. C. N. *Rebil.* In Mag. M. E.
Imp. Cæſar Divi F. *Auguſtus* Pont. M. Trib. Pot. xii.
742. Q. Ailius Q. F. *Tubero*. Paullus Fabius Q. F. Q. N. *Maxim.*
Imp. Cæſar Divi F. *Auguſtus* Pont. Max. Tr. Poteſt. xiii.
743. Julus Antonius M. F. M. N. Q. Fabius Q. F. Q. N. *Maxim. Afric.*
Imp Cæſar Divi F. *Auguſtus* Pont. Max. Trib. Pot. xiv.
744. Nero Claudius Ti F. *Druſus Germanicus*. T. Quinctius T. F. *Criſpinus*.
In Mag. Mort. Eſt In. E. L. F. Eſt.
****

Ti. Claudius Ti. F. Ap. N. *Nero Germanicus*. Pro. Coſ. Ovans de Dalmatis Pannoniis, & Dacis. Et Illyrico. *Tr.*
Imp Cæſar. Divi F. *Auguſtus* Pont. Max. Trib. Pot. xv.
745. C. Marcius L. F. *Cenſorinus*. C. Aſinius C. F. Cn. N. *Gallus*.
Imp. Cæſar Divi F. *Auguſtus* Pont. Max. Trib. Pot. xvi.
746. Ti. Claudius Ti. F. Ap. N. *Nero* ii. Cn. Calpurnius Cn. F. C. N. *Piſo* ii.
Ti. Claudius Ti. F. Ap. N. *Nero Germanicus* ii. Coſ. ii. de Germanis. ann. 746. K. Januar. *Tr.*
Imp. Cæſar Divi F. *Auguſtus* Pont. Max. Trib. Poteſt. xvii.
Ti. Claudius Ti. F. Ap. N. Tribunitiæ Poteſtatis.
C. Julius Auguſti F. Divi N. *Cæſar*,
In Inſeq. Ann. Deſ. Erat. Non. Iniit.
747. D. Lælius D. F. D. N. *Balbus*. C. Antiſtius C. F. *Vetus*;
Ex K. Juliis. L. Manilius.
Q. Nonius *Aſprenas Torquat.*
****
Ex K. Oct.
Imp. Cæſar Divi F. *Auguſtus* Pont. Max. Trib. Pot. xviii.
Ti. Claudius Ti. F. *Nero* Trib. Pot. ii.

F I N I S.

592895